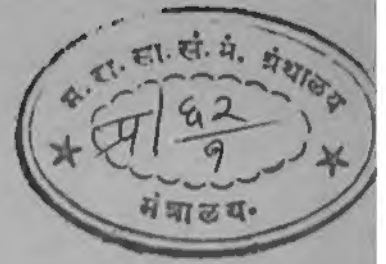

गुजराती-मराठी शब्दकोश

आंतरभारती : पुष्प पहिले

गुजराती-मराठी शब्दकोश

संपादक

श्री. स. ज. धर्माधिकारी

© १९६७, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ

पहिली आवृत्ती : मार्च १९६७

किंमत पंधरा रुपये

प्रकाशक :

अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ
सचिवालय, मुंबई ३२

मुद्रक :

वि. पु. भागवत

मौन प्रिंटिंग ब्यूरो, खटाववाडी, मुंबई ४

निवेदन

भारत हे बहुभाषी राष्ट्र आहे. कमीत कमी १६ ते २२, कमीजास्त प्रमाणात लेखनिविष्ट व लोकांच्या दैनंदिन व्यवहारात वापरल्या जाणाऱ्या भाषा भारतात आहेत. भारतीय १४ भाषा भारताच्या संविधानातील अनुसूचित मान्य केलेल्या आहेत. हिंदी, उर्दू, बंगाली, पंजाबी, काश्मिरी, सिंधी, आसामी, उडिया, गुजराती, मराठी, तेलगू, कानडी, तामीळ व मल्याळम् या तर संघराज्यमान्य भाषा आहेतच. त्याशिवाय भोजपुरी, मैथिली, राजस्थानी, कोकणी, डुल्ह, नेपाळी इत्यादी भारतीय भाषाही लेखनिविष्ट भाषा म्हणून समजल्या जातात. शिवाय उपभाषा किंवा बोलीभाषा म्हणून परिगणन केल्यास त्यांची संख्या २०० ते २५० च्या दरम्यान उपलब्ध होते.

भारताची राष्ट्रीय एकात्मता ही पश्चिमी देशांतील एकराष्ट्र व एकभाषा अशा समीकरणाची नाही. अपवादात्मक स्विट्झर्लंड, कॅनडा इत्यादी छोटी राष्ट्रे सोडल्यास बाकीच्या पश्चिमी राष्ट्रांची एकात्मता ही भाषिक एकात्मतेशी समांतर आहे. उदयाळा आलेल्या व वाढीस लागलेल्या वा महनीय परिणतपदास पोहोचलेल्या जगातील राष्ट्रांत भारत हेच एक राष्ट्र एकात्मक असून त्याच्यातील प्रत्येक एकभाषिक प्रदेश युरोपातील मोठ्या प्रगत राष्ट्रांपेक्षा आहे. येथे वैविध्यपूर्ण, वैचित्र्यपूर्ण व साहित्यसंपन्न अशा १२ तरी भाषा आहेत.

या सर्व भारतीय भाषांच्या व साहित्याच्या देवघेवीची प्रक्रिया व सांस्कृतिक व वैचारिक विनिमयाची प्रक्रिया संस्कृत भाषेच्या द्वारे व धर्माच्या द्वारेच आजपर्यंत झाली आहे. इंग्रजी राज्य झाल्यानंतरच्या काळात पश्चिमी संस्कृतीच्या व पश्चिमी ज्ञानाच्या व पश्चिमी आधुनिक शिक्षणाच्या द्वारा विचार व भावना यांचे संवादित या भारतीय भाषांमध्ये निर्माण होऊ लागले आहे. स्वातंत्र्याच्या आंदोलनाने व राजकीय एकात्मतेमुळे या भाषांचे वैचारिक संबंध अधिक निकटचे बनले आहेत.

परंतु या भाषांचा भाषिक सीमाप्रदेश सोडल्यास अन्योन्यसंबंध आवश्यक तितका प्रभावी स्वरूपात निर्माण होत नाही. वैचारिक, भावनात्मक व सांस्कृतिक मूल्यांची देवघेव, परंपरागत धर्म व इंग्लिश भाषा यांच्या द्वारेच राखला जात आहे. हिंदी, गुजराती, मराठी, बंगाली, पंजाबी, आसामी, उडिया, नेपाळी, काश्मिरी व उर्दू यांच्यामध्ये, त्या इंडो-आर्यन भाषा असल्यामुळे, बरेच सादृश्य आहे म्हणून त्यात शब्दांची व कल्पनांची देवघेव आपोआप जितकी होते त्यापेक्षा दक्षिणेकडील तेलगू, तामीळ, मल्याळम् व कानडी या द्राविडी भाषा व वर उल्लेखिलेल्या इंडो-आर्यन भाषा यांच्यामध्ये त्या मानाने फारच कमी देवघेव होते. ही परस्पर देवघेव विपुल प्रमाणात होणे आपल्या सांस्कृतिक प्रगतीचा वेग वाढविण्याच्या दृष्टीने आवश्यक आहेच. परंतु त्याहीपेक्षा भारताची राष्ट्रीय एकात्मता दृढ व अभेद्य बनविण्याकरिता अधिक आवश्यक आहे.

याकरिता महत्वाचा उपाय म्हणजे प्रादेशिक मातृभाषा बोलणाऱ्या लोकसमूहांमध्ये लगतच्या किंवा दूरच्या भारतीय प्रदेशांच्या भाषा उत्तम रीतीने अवगत केलेले, त्यांपैकी एक किंवा अनेक भाषा उत्कृष्ट रीतीने लिहू व बोलू शकणारे आणि त्याचप्रमाणे त्या त्या अन्यप्रदेशीय भाषांतील प्रथितयश लेखांचे, ग्रंथांचे व

ग्रंथकारांचे साहित्य स्वतःच्या प्रादेशिक मातृभाषेत चांगल्या रीतीने, भावार्थ न गमावता, भाषांतरित व रूपांतरित करण्यास समर्थ झालेले सुशिक्षित निर्माण होण्याची मोठी निकड आहे.

ही निकड भागविण्याची पहिली पायरी म्हणून महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळाने आंतरभारती योजना आखली आहे. या योजनेप्रमाणे मराठी सुशिक्षित मनुष्यास गुजराती, उर्दू, बंगाली, कानडी, इत्यादी इंडो-आर्यन वा द्राविडी भाषा स्वप्रयत्नाने शिकता याव्यात म्हणून प्रत्येक भाषेचे द्विभाषिक कोश (दोन्ही प्रकारे—म्हणजे गुजराती-मराठी आणि मराठी-गुजराती असे), भाषाप्रवेश आणि वाचनपाठमाला अशी चार पुस्तके प्रकाशित करण्याचे ठरविले आहे. या कार्यक्रमानुसार उर्दू-मराठी शब्दकोशाचे मुद्रण पुरे होत आले आहे व बंगालीभाषाप्रवेशाचे मुद्रण सुरू झाले आहे. कानडी-मराठी शब्दकोश, कानडी भाषाप्रवेश व कानडी वाचनपाठमाला मंडळापाशी मुद्रणप्रतींच्या रूपाने आल्या आहेत. तसेच तामीळ भाषाप्रवेश, मल्याळमभाषाप्रवेश, गुजरातीभाषाप्रवेश इत्यादिकांच्या मुद्रणप्रती तयार झाल्या आहेत.

याच आंतरभारती योजनेपैकी श्री. स. ज. घर्माधिकारी संपादित “गुजराती-मराठी शब्दकोश” छापून वाचकांच्या हाती देण्यास आम्हांस समाधान वाटत आहे. अन्य भाषांप्रमाणेच गुजरातीचेही भाषाप्रवेश व वाचनपाठमाला मराठी वाचकांच्या हाती देण्यास लवकर संधी मिळेल अशी कार्यवाही आम्ही करीत आहोत. त्याचप्रमाणे, मौज प्रिंटिंग ब्यूरो, मुंबई यांनी काळजीपूर्वक या कोशाच्या छपाईचे काम करून दिले त्याबद्दल त्यांचे आम्ही ऋणी आहोत.

लक्ष्मणशास्त्री जोशी

अध्यक्ष,

महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ

सचिवालय, मार्च १९६७

प्रस्तावना

सुमारे २८ वर्षांपूर्वी श्री. यशवंत रामचंद्र दाते यांनी श्री. चि. ग. कर्वे, श्री. आबा चांदोरकर आदी समर्थ सहकान्यांच्या मदतीने “महाराष्ट्र शब्दकोश” हा बहुमोल ग्रंथ ८ विभागांत प्रसिद्ध केला, त्यातील पहिल्या विभागाच्या प्रस्तावनेत त्यांनी एकूण कोशवाङ्मयाची ताबत्कालपावेतोची माहिती देऊन पुढे म्हटले होते की, “अद्यापपर्यंत ‘गुजराती-मराठी’ अगर ‘मराठी-गुजराती’ शब्दकोश तयार करण्याकडे कोणी लक्ष दिलेले आढळत नाही... मुंबईसारख्या शहरात या दोन्ही भाषा परस्परांस शिकण्यास फार सुलभ असल्यामुळे व इंग्रजी या भाषेच्या सामान्य माध्यमांमुळे कदाचित असा प्रकार घडला असावा...”

कितीतरी वर्षांपूर्वी श्री. दाते यांनी अशा प्रकारच्या कोशाची अपेक्षा नमूद करून ठेवली होती. तसा कोश मराठीत आता या ग्रंथाच्या रूपाने पहिल्याप्रथमच अस्तित्वात येत आहे हे सांगताना साहजिकच मनाला आनंद वाटतो.

वास्तविक गुजरात आणि कर्णाटक हे दोन भाषिक प्रदेश महाराष्ट्राच्या उशा-पायथ्याशी असल्यासारखे आहेत. स्वातंत्र्यपूर्व काळात तर गुजरात, महाराष्ट्र (म्हणजे पश्चिमेकडील महाराष्ट्राचे १२ जिल्हे) आणि कर्णाटक हे तीनही भाषाप्रदेश एका मुंबई इलाख्यातच नांदत होते आणि एका भाषाप्रदेशातील सरकारी नोकर हे दुसऱ्या भाषाप्रदेशात बदलून जाण्या-येण्याची क्रिया नित्य चालू असे. तसेच, व्यापारी, व्यापारी कंपन्या, वकील, डॉक्टर, इंजीनियर या धंदेवाईक मंडळींचीहि ये-जा या ना त्या निमित्ताने सदादित होत असे. त्यातून एकमेकांचे सामाजिक स्नेहसंबंधही बांधले जात असत; एकमेकांविषयी आपुलकीची व आदराची भावना स्वाभाविकपणेच पोसली जात असे. कचेरीची भाषा जरी इंग्रजी असली तरी आपापसांत ही मंडळी एकमेकांच्या भाषेत एकमेकांशी बोलण्याचा प्रयत्न आवर्जून करीत. स्वातंत्र्योत्तर काळात कानडी भाषेचे चार जिल्हे मुंबई राज्यापासून अलग होऊन म्हैसूर राज्यात सामील झाले, तथापि गुजरात आणि महाराष्ट्र हे काही काळ द्विभाषिक राज्य म्हणून एकाच अमलाखाली नांदले. तेही पुढे भाषावार राज्यरचनेच्या तत्त्वानुसार विभक्त झाले. तथापि आज ‘पश्चिम भारत’ या नावाने गुजरात व महाराष्ट्र हा एक देशविभाग मानण्यात आला आहे.

“यो वै भूमा तत् सुखम्” असे ऋषीचे वचन आहे. व्यापकता-विशालता ही माणसाच्या आत्म्याला प्राणदायी हवेसारखी आहे. लोकशाहीत राज्यकारभार स्वाभाविकपणेच लोकभाषेत चालणार-चालला पाहिजे. म्हणून इंग्रजी अमलाच्या काळात त्यांच्या गरजेप्रमाणे भाषेच्या दृष्टीने अस्ताव्यस्तपणे पडलेल्या प्रांतांची भाषावार पुनर्रचना स्वातंत्र्योत्तर काळात होणे अपरिहार्यच होते. तसे भाषावार प्रांत म्हणजे राज्ये आज बनली आहेत. ही बनताना राजकीय व इतर अनेक कारणांनी खळखळ झाली त्यामुळे शेजारीशेजारी असणाऱ्या भिन्नभिन्नभाषिकांतील संबंध तंग झाले, त्यातून एकमेकांविषयी मनोमालिन्यही काहीसे निर्माण झाले. परंतु एकदा भाषिक राज्ये बनण्याची प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर हा आलेला दुरावा दूर झाला पाहिजे आणि शेजाऱ्याशेजाऱ्यात आता पूर्वापेक्षाही एकमेकांच्या निकट येण्याची ओढ निर्माण झाली पाहिजे. ही प्रक्रियासुद्धा स्वाभाविक अशीच आहे. या प्रक्रियेला मदत म्हणून एकमेकांनी एकमेकांच्या भाषेचा, साहित्याचा, कलांचा परिचय व आस्वाद घेऊ लागले पाहिजे, रसग्रहण केले पाहिजे.

आजच्या महाराष्ट्र राज्यात मराठी बोलणाऱ्यांची संख्या ३ कोटींच्या वर आहे. त्याखेरीज म्हैसूर, गुजरात, मध्यप्रदेश, आंध्र अशा शेजारच्या राज्यांत वस्ती करून राहिलेल्या मराठीभाषिकांची संख्याही काही लाखांपर्यंत मोजता येण्यासारखी आहे. म्हैसूरमधील बेळगाव व कारवार या दोन जिल्ह्यांत तर मराठी-

भाषिकांची बहुसंख्या असल्याचा दावा आहे. अगदी अलिकडच्या खानेसुमारीनुसार म्हैसूर राज्यात मराठी बोलणान्यांची संख्या १० लक्ष ५६ हजार आहे, मध्यप्रदेशात ८ लक्ष ६० हजार आहे आणि गुजरातेत ६ लक्ष १६ हजार आहे. महाराष्ट्रातल्या मराठीभाषी लोकसंख्येशी गुजरातमधल्या मराठीभाषी लोकसंख्येचा अनुपात साधारणतः ३:२ : ५ असा पडतो. याउलट गुजरात राज्यातील गुजरातीभाषिकांची संख्या २ कोटी ३० लक्ष आहे व महाराष्ट्रातील गुजरातीभाषिकांची संख्या १० लक्ष ७० हजार आहे. म्हणजे हा अनुपात २३ : १ असा पडतो. याचा अर्थ मराठीभाषिकांची गुजरातेत जेवढी वस्ती आहे त्याहून गुजरातीभाषिकांची महाराष्ट्रात वस्ती कितीतरी जास्त प्रमाणात आहे असा आहे. आणि ते साहजिक आहे. गुजराती लोक हे प्रामुख्याने व्यापारी पेशाचे आहेत आणि त्या निमित्ताने जगभर सर्वत्र फिरण्याची व वस्ती करण्याची त्यांची वृत्ती आहे. अर्थात शेजारच्या प्रदेशात ते अधिक संख्येने येऊन राहतात यात नवल नाही. मुंबई शहर हे प्रामुख्याने मराठी-गुजराती-भाषिकांचेच आहे. पारशी समाज हा गुजरातीभाषी समाज आहे. यामुळे एक परिणाम असा बडला आहे की मराठी माणसाला गुजराती माणूस म्हणजे व्यापारी-‘शेटजी’-अशाच स्वरूपात परिचित आहे. याच्या मानसिक प्रतिक्रिया मराठी माणसाच्या अंतःकरणात तशाच स्वरूपाच्या होतात. पण गुजराती शेजार्याची ही ओळख अगदीच अपुरी आहे आणि म्हणून त्याला अन्याय करणारी आहे. महाराष्ट्राची जशी एक विशिष्ट विलोमनीय संस्कृती आहे, त्याला एक अभिमानास्पद इतिहास आहे, त्याची एक राहणीकरणीची ‘शान’ आहे, तशीच सौराष्ट्रसहित गुर्जरदेशाची एक विशिष्ट आदरणीय संस्कृती आहे, त्याचाही एक प्रतिष्ठापूर्ण इतिहास आहे, त्याचीही एक राहणीची शोभनीयता आहे, ती महाराष्ट्राने समजून घेणे अवश्य आहे. तसे प्रयत्नसुद्धा झाले पाहिजेत. ‘आंतरमराठी’सारखी लोकसंस्था आणि महाराष्ट्र राज्याचे ‘साहित्य आणि संस्कृति मंडळ’ या दिशेने करीत असलेली कामगिरी फार मोलाची आहे, यात शंका नाही.

गुजराती लोक हे केवळ व्यापारी वृत्तीचेच नाहीत, ते केवळ दुकानदार, कारखानदार किंवा ‘शराफ’च नाहीत तर त्यांच्यात उत्कृष्ट ‘साक्षर’ (साहित्यकार) आहेत, कलाकार आहेत, राजकारणी सुसज्ज आहेत, शिक्षणशास्त्रज्ञ आहेत, उच्च प्रतीचे संशोधक आहेत. गुजराती साहित्याला गांधीयुगापासूनच ओप चढत गेला आहे ही गोष्ट खरी असली तरी, नाटक आणि संगीत या कलांत गुजरात अजून बराच मागलेला असला तरी, गुजराती साहित्यकारांनी जगाच्या वाङ्मयात आपला झेंडा फडकविला आहे हेही लक्षात घेतले पाहिजे. जुन्या गुजराती साहित्यात जुन्या मराठी साहित्याप्रमाणेच काही उत्कृष्ट संतवाङ्मय आहे. आजची गुजराती भाषा मराठीप्रमाणेच नव्या युगाच्या आकांक्षा, ध्येये व कर्तृत्व शैलण्याची, पेलण्याची आणि उमटविण्याची शक्ती धारण करण्याचा प्रयास करीत आहे, आणि मराठी साहित्यिकांनी आणि वाङ्मयप्रेमी लोकांनी आपल्या या भाषाभगिनीला त्या कामी आपलेपणाने साहाय्य करण्याची वृत्ती आणि शक्ती ठेवली पाहिजे. गुजरातीला आणखी ‘कालेक्कर’ जर मिळाले तर त्यांना ‘गरवी गुजरात’ ‘आवकार’च देईल अशी मला खात्री वाटते.

गुजरातीच्या मराठी वाचकाला-अभ्यासकाला-काही मर्यादेपर्यंत या कामी मदत व्हावी म्हणून हा ‘गुजराती-मराठी शब्दकोश’ बनविण्याला मी प्रवृत्त झालो आहे. माझी शक्ती अल्प आहे, त्यामुळे माझा आवाकाही मी अल्पच ठेवला आहे. ४२ वर्षांपूर्वी जेव्हा माझा पहिल्याप्रथम गुजराती भाषेशी खुद्द गुजरातच्या (त्यावेळच्या अनभीषिक्त) राजधानीत (अहमदाबादमध्ये) संबंध आला त्यावेळी मला ती अपरिचित अशी वाटली नाही, काही थोड्या दिवसांच्या काळातच मी ती आत्मसात करू शकलो. याचे कारण गुजराती ही मराठीशी पुष्कळ प्रमाणात मिळतीजुळती आहे. एकतर, मराठीतल्याप्रमाणेच गुजरातीत संस्कृत शब्दांचा जवळजवळ ३०-३५ टक्क्यांहून अधिक भरणे आहे, त्याचप्रमाणे मराठीत आहे त्याच राजकीय व कौटुंबिक-यांशी संबंधित असलेल्या अरबी-फारशी शब्दांचाही तिच्यात भरणे आहे. पोर्तुगीज आणि इंग्रजी शब्द हे सुद्धा दोन्ही भाषांत समान आहेत. राहता राहिले जवळजवळ निम्मे तद्रव व ‘देख्य’ शब्द. गुजराती ही ‘शौरसेनी’ प्राकृत भाषेतून बनलेली आहे, तर मराठी ही ‘महाराष्ट्री’ या प्राकृत भाषेच्या शाखेची आहे. त्यामुळे तद्रव शब्द बनवण्याची त्या दोहोंची हातोटी वेगवेगळी आहे. या

दोहीत येणारे 'देश' शब्दही क्षेत्रविभागानुसार वेगवेगळे आहेत. परंतु व्याकरण या दोहोंचे सारखेच आहे. वाक्यरचनेची पद्धतही एकच आहे. लिंगे तितकीच आहेत आणि वचनांचे शब्दांच्या बाबतीत लिंगाची समानताही आहे. विभक्ति-प्रत्यय मात्र भिन्न आहेत, आणि कारकांत काहीसा फरक आहे.

गुजरातीचा एक विशेष नटकन लक्षात येतो तो म्हणजे गुजराती पुढिंगी नामे बहुशः 'ओ'कारान्त असतात व वनवितानाहि 'ओ'कारान्त वनवितात, आणि नपुंसकलिङ्गी नामे 'उं'कारान्त असतात व तशीच वनवितात. उदाहरणार्थ, मराठी 'ताबा' हा पुढिंगी शब्द गुजरातीत 'ताबो' म्हटला जातो आणि मराठीतील 'नाके' हा नपुंसकलिङ्गी शब्द गुजरातीत 'नाकुं' म्हटला जातो.

उदाहरणादाखल वर दिलेले दोन्ही शब्द मराठीत व गुजरातीत समान अर्थाचे म्हणून दिले. पण गुजराती व मराठी शब्दांच्या बाबतीतली आणखी एक गंमत आहे. मराठीच शब्द गुजरातीत तसाच किंवा किंचित फरकाने असलेला तुम्हांला आदळला तरी त्याचा अर्थ समान असेलच असे नाही. मराठीतला 'पटका' तुम्ही गुजरातीत घ्यायला गेलात तर छोट्यासा 'फडका'च तुमच्या हाती येईल; मराठीतली 'हालहाल' गुजरातीत बोललात तर 'दुदंशा' होईल; मराठीतली 'अक्का' गुजरातीत 'अबोळा' धराल, 'अडसर' 'आदे' बनेल आणि 'अभाव' 'अरुचि' होईल.

कणकीत आपण जे तेल घालतो त्याला आपण 'मोहन' म्हणतो. मुळात तो शब्द 'मोवण' किंवा 'मोण' असा आहे व तो 'मोवुं' या धातूवरून बनलेला मूळ गुजराती शब्द आहे. 'मोवुं' म्हणजे मऊ करणे किंवा तेलकट करणे ('मऊ' या शब्दाचे सुद्धा 'मोवुं'शी साधर्म्य नाही का?); 'मोवण' म्हणजे तेल-पदार्थ. एखाद्या खरेदीचा आपण जो तात्पुरता लेखी करार करतो त्याला मराठीत 'सादेखत' म्हणतात. हा मूळ 'साटाखत' असा गुजराती शब्द आहे. 'साटुं' म्हणजे बोली-करार; 'साटवुं' म्हणजे बोली करणे. असे कितीतरी शब्द गुजरातीतून मराठीत अपभ्रष्ट होऊन तर काही अर्थांतर होऊन आलेले आपल्याला आदळतात.

अशा रीतीने गुजराती भाषेचे मराठी भाषेशी फार साधर्म्य आणि सहकार्य आहे. त्यामुळे गुजराती शिकणे मराठी माणसाला कठीण जात नाही. इतकेच काय, पण मराठी माणसे ही गुजराती भाषा जास्त लवकर आपलीशी करू शकतात असा अनुभवच आहे.

हा 'गुजराती-मराठी शब्दकोश' सर्वच्या सर्व गुजराती शब्द घेऊन बनविलेला नाही. शाला-कॉलेजे व सर्वसामान्य वाचकवर्ग यांना उपयोगी पडावा अशा स्वरूपाचा हा कोश आहे. गुजराती शब्दसंख्या एकूण ६० हजारांच्या आसपास आहे. पण यात अजमासे १७-१८ हजारच शब्द घेतले गेले आहेत व वर त्या शब्दांना धरून असलेले वाक्यप्रयोग घेतले आहेत; मिळून जवळजवळ २६००० शब्द-वाक्ययोगांचा हा कोश शाला आहे. या कोशाची घडण पुढील गोष्टी लक्षात ठेवून करण्यात आली आहे :

१. मांडणी करताना (१) मूळ गुजराती शब्द, (२) त्याचे गुजराती वर्णलेखन, (३) त्याचे व्याकरण, आणि (४) अर्थ, अशी केली आहे. लिपी नागरीच सर्वत्र वापरली आहे.

वर्णलेखन करताना 'गुजराती जोडणी कोशा'ने घालून दिलेले नियमच पाळले आहेत; कारण तेच आज गुजरातीचे सर्वमान्य नियम आहेत.

२. शब्दसंख्या मर्यादित ठेवण्याची असल्यामुळे काही प्रकारचे शब्द वगळले आहेत ते पुढीलप्रमाणे :

- (अ) समानार्थी संस्कृत तत्सम शब्द. उदा०, 'गर्व', 'नैमित्तिक', 'प्रकाश', 'महिला' इ.
- (आ) समानार्थी अरबी, फारसी, इंग्रजी व पोर्तुगीज या विदेशी भाषांतील शब्द. उदा०, 'कलगी', 'बारदान', 'टॉर्च', 'अल्मारी' इ.
- (इ) समानार्थी समान शब्द. उदा० 'कापाकापी', 'निलाजरा' (गु. 'निलाजरो') 'गांठ', 'कलकलाट', 'ठसणे' (गु. 'ठसवुं') इ.
- (ई) 'अकबर', 'गीता', 'राम' अशा प्रकारची विशेषनामे. मात्र समास होऊन बनलेल्या शब्दांत उपर्युक्त वर्ज्य शब्द आलेला असला आणि समासामुळे अर्थ भिन्न होत असला तर तो शब्द घेतला आहे. उदा० 'अकबरदिली', 'रामकहाणी', 'रामायण' इ.

(उ) काठियावाडी, कच्छी, चरोतरी असे विशिष्टविभागीय शब्द.

(ऊ) पारिभाषिक म्हणजे काव्य, विज्ञान, गणित, तर्कशास्त्र, इ. शास्त्रीय परिभाषांचे शब्द. ते संस्कृतोद्भव असतात, व निरनिराळ्या भाषांत ते निरनिराळ्या रीतीने बनविले जातात.

(ए) संख्यावाचक शब्द.

पण ते स्वतंत्रपणे एकत्र शब्दी परिशिष्टात दिले आहेत.

३. गुजरातीत व मराठीत रूपाने समान पण अर्थाने भिन्न असे असलेले शब्द घेतले आहेत. उदा० 'अजोळ', 'अकस्मात', 'सांथ', 'लाकडी', इ.

४. प्रत्येक शब्दाचे जेवढे अर्थ व्यवहारात रूढ आहेत तेवढे देण्याचा प्रयत्न केला आहे. गुजराती शब्दांला शक्य तो मराठी प्रतिशब्द त्या अर्थाचा देण्याचा प्रयत्न केला आहे. पण जेथे तसा योग्य शब्द मिळाला नाही तेथे अर्थ स्पष्ट होण्याकरिता खुलासा केला आहे.

५. ज्या शब्दापासून किंवा शब्दांला घेऊन वाक्यप्रयोग रूढ झाला असेल त्या शब्दाच्या खालीच तो वाक्यप्रयोग देऊन त्याचा मराठीत अर्थ दिला आहे. शक्य तेथे मराठीतील तत्सम वाक्यप्रचार देण्याचा प्रयत्न केला आहे.

अशी ही थोडक्यात या कोशाची चडण आहे.

हा कोश तयार केला तो 'नवजीवन प्रकाशन मंदिर' अहमदाबाद, या संस्थेने प्रकाशित केलेला उत्कृष्ट कोश 'सार्थ गुजराती जोडणी कोश' पुढे ठेवूनच. त्यामुळे शब्दांच्या व वाक्यप्रचारांच्या अर्थांच्या बाबतीत जी शास्त्रशुद्धता व 'चोक्रसाई' (नेमकेपणा) असावी लागते ती आपोआप पाळली गेली आहे. असा एखाद्या कोशाचा आधार घेतल्यावाचून द्विभाषिक कोश बनविणे फारच कठीण आहे. या कोशाप्रमाणेच श्री. लक्ष्मण गोकळदास पटेल यांच्या 'शालोपयोगी गुजराती शब्दकोश'चीही मी मदत घेतली आहे. या सहायकांचा मी अतिशय ऋणी आहे.

फार दिवस मनात असलेले हे कोशाचे काम प्रत्यक्षात आणणे 'महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ'च्या मदतीने शक्य झाले याबद्दल त्या मंडळाचाही मी अतिशय आभारी आहे. पुढचा 'मराठी-गुजराती शब्दकोश' प्रसिद्ध करण्यालाही मंडळ हातभार लावील याची मला खात्री आहे.

आणखी एका सन्निवाचा उल्लेख मला या ठिकाणी कृतज्ञतापूर्वक केला पाहिजे. ते म्हणजे 'कांति मुद्रणालय, पुणे'चे मालक श्री. कांतीभाई परीख हे होत. त्यांनी जी कोणती पुस्तके मी मागितली त्यांतील मिळतील ती आणून देण्याची खटपट करून मला उपलब्ध करून दिली. त्यांच्या स्नेहाबद्दल त्यांचे काय आभार मानावेत!

या कोशाचा वापर करताना ज्या उणिवा, जे दोष, ज्या चुका अभ्यासूंना आढळतील त्या जर त्यांनी खालील पत्त्यावर मला कळविण्याची कृपा केली तर पुढे त्यांचा विचार होऊन सुधारणा होण्यास मदत होणार आहे. म्हणून अभ्यासूंनी तसे करण्याची तसदी घ्यावी अशी मी विनंती करतो व आढळलेल्या चुकांबद्दल, पहिलाच प्रयत्न म्हणून, क्षमा याचिती.

'निवारा', ६०।१३ भारती निवास }
सहकारी वसाहत, परंडवन, पुणे ४ }

विनीत
भाऊ धर्माधिकारी

कोश वापरण्याबाबत सूचना

- १ मराठी व गुजराती वर्णमाला सारखीच आहे. स्वर-मालिकेतील 'अं' हा स्वर मालिकेच्या अनुक्रमानुसार कित्येक कोशांत 'औ'च्या नंतर स्वतंत्रपणे घेऊन 'अं'ने आरंभ होणारे शब्द एकत्र दिले गेले आहेत. आम्ही संस्कृत-इंग्रजी कोशाचे कर्ते प्रो. वामन शिवराम आपटे यांचा दाखला घेऊन 'अं' हे अनुनासिक मानले आहे व 'क' वर्गापासून 'प' वर्गापर्यंत प्रत्येक वर्गाच्या शेवटी जी अनुनासिके (इ, ए, ण, न्, म्) येतात तो अनुक्रम धरून त्या त्या वर्गाच्या अनुनासिकाचे शब्द त्या वर्गात दिले आहेत. उदाहरणार्थ, 'अङ्क' (अंग) हा शब्द 'अ व'च्या मालिकेतच शेवटी घातला आहे.
- २ 'क्ष' आणि 'श्' ही गुजरातीत स्वतंत्र व्यंजने मानलेली नवून जोडाक्षरे मानली आहेत. म्हणून आम्ही 'क्ष'ने आरंभ होणारे शब्द 'क' गटात व 'श्'ने आरंभ होणारे 'ज' गटात दिले आहेत.
- ३ मराठीत विशेषणवाचक शब्द स्वतंत्रपणे सामान्यतः पुल्लिंगात उच्चारण्याचा प्रघात आहे; उदा०, 'चांगला'; गुजरातीत तो नपुंसकलिङ्गात उच्चारतात; उदा० 'सासं'. या कोशात मराठीच्या व गुजरातीच्या या वैशिष्ट्यांचा भंग केलेला नाही. गुजराती विशेषणवाचक शब्द देतांना गुजरातीच्या प्रथेप्रमाणे तो नपुंसकलिङ्गातच दिला आहे आणि त्याचा मराठी प्रतिशब्द बहुधा नपुंसकलिङ्गात पण कोठे कोठे पुल्लिंगातही दिला आहे. खास स्त्रीलिङ्गी विशेषणे स्त्रीलिङ्गी प्रतिशब्द देऊनच मराठीत दिली आहेत. उदा० 'अनुभवियण' = अनुभवी (स्त्री); 'अलवार्ह' = एक दोन महिन्यांचे बस असलेली (गाय किंवा म्हैस).
- ४ व्युत्पत्ती म्हणजे शब्दाचा मूळ उगम. दिलेला शब्द मूळ कोणत्या भाषेचा ते सांगण्याकरिता त्या भाषेचा फक्त नामोल्लेख तिचे प्रथमाक्षर चौकोनी कंसात घातून केला आहे. या रीतीने संस्कृत, प्राकृत, अरबी,

फारसी, हिंदी, इंग्रजी, पोर्तुगीज, तुर्की या भाषांचे उल्लेख केले आहेत.

- ५ प्रत्येक शब्दपुढे त्याचे व्याकरण दिले आहे; म्हणजे तो शब्द नाम असेल तर पद त्याच्या लिंगाचा, म्हणजे (पु.), (स्त्री.), किंवा (न.) असा, सर्वनाम असेल तर (सर्व.) असा, विशेषणाचा (वि.) क्रियापद असेल तर (स. क्रि.) असा, म्हणजे सकर्मक क्रियापद किंवा ('अ. क्रि.') म्हणजे अकर्मक क्रियापद असा, आणि तो शब्द अव्यय स्वरूपाचा म्हणजे क्रियाविशेषण, उभयान्वयी इ. अव्ययवाचक असेल तर (अ.) असा संकेताने उल्लेख केला आहे.
- ६ काही शब्द नाम म्हणून वापरले जातात, काही नाम व विशेषण म्हणून आणि काही नाम, विशेषण व अव्यय स्वरूपात असे वापरले जातात. प्रत्येक अर्थ देण्याकरिता त्याच्या अर्थाच्या प्रारंभी संकेताने तसातसा उल्लेख केला आहे. उदा० 'ढेसबु' = (१) (स. क्रि.) टोकर मारणे (२) (न.) लाथ.
- ७ काही शब्दांचे वाच्यार्थ एक व लक्ष्यार्थ भिन्न असतात. तो लक्ष्यार्थ (लक्ष.) असा संकेत करून पुढे दिला आहे. उदा० 'धीडु' = (१) कुंपणाला टेवलेले भोक (२) (लक्ष.) पळवाट
- ८ वाक्यप्रचार ज्या शब्दावरून बनला आहे त्या शब्दाच्याच खाली आडवी रेष (डॅश '-') घालून तो व त्याचा अर्थ दिला आहे. त्या डॅशाचा अर्थ 'वरील शब्द जसाच्या तसा घेणे' असा करावयाचा आहे; उदाहरणार्थ,
घांढो (पु.) - साद, कंठ
-काडवो - तारस्वराने बोलणे.

जेथे वरच्या शब्दात विकृती झाली असेल तेथे विकृत वर्णच तेवढा डॅशच्या पुढे देऊन वाक्यप्रचार जोडला आहे; उदा०

तडाको (पु.) - गप्प, थाप.

-की दास (पु.) - गप्पिष्ट, थापेघाज.

शुद्धिपत्र

मराठी व्रतमास अशुद्ध शुद्ध करून घेऊन मराठी बोझाचा उपयोग करमा — संवत्सरी

पुढे	संभ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध	पुढे	संभ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
२	२	३	अडे-डे-डुं	अडे-डे-डुं		२	२९	(अटार)	(अटार) (भी.)
		१०	एव	(एव)	१२८	१	१६	एव	छिद्र, -दोष
		३१	अकळक (-ग-रो)	अकळक (-ग) रो		१	३२	स्याचा वेळ	स्याचा वेळ
३	२	२	-कुडु	-कुडुं		२	८	वाढाण	(वाढाण)
४	१	११	अगडवगड	अगडवगड		२	२९	अट	(अट)
	२	१	(१) न जाणव्यासारखा	(१) न जाणव्यासारखा	१२	१	८	अटव्या	अटव्या
५	१	२७	अग्नि मूकवो	अग्नि मूकवो		१	१९	देषमाचनेने वरणे	देषमाचनेने वरणे
६	१	६	अग्नि भयायक	अग्नि भयानक	१३३	१	२७	अ	अ
७	१	२०	अगुडा	अगुडा		२	२	-रा	-रा
	२	३६	अनन्य	अनन्य		२	२७	अ	अ
८	२	२८	अगो	अगो	१३४	१	६	अक-अ	अक-अ
९	१	२	अगो	अगो		१	८	अक-अ	अक-अ
	६		आकळलेल्या	आकळलेल्या		१	२९	अक-अ	अक-अ
१०	२	१६	(२) सामाहिक पत्र	(२) (नं.) सामाहिक पत्र	१३५	२		(पुं. स. व.)	(पुं. स. व.)
		११	आठव.पु	आठव.पु	१३६	१		(अगुं)	(अगुं)
११	१	११	अडकावपु	अडकावपु		१	२८	(१ १ १ १)	(आदीभाडी)
१२	२	३७	अडयु	अडयु		२	२७	(१ १ १)	(१ १ १)
		३९	अडयुखडयु	अडयु खडयु		२	२७	(१ १ १)	(१ १ १)
३१	१	३३	आवाडु	आवाडु		२	६	(अडागुं)	(आडागुं)
३३	२	१८	आवाडु	आवाडु		२	१	(अडागुं)	(आडागुं)
५१	२	३३	(५) काठी	(५) काठी-काठावर		२	२७	मनी-नी उच्यार	मनी-नी उच्यार
६७	२	१८	ऊपु	ऊपुं	१३६	१	२७	(आडागुं)	(आडागुं)
६८	१	३१	आमट	आमट	१३८	१	३	(अमलो)	(आमलो)
८७	१	२१	(स. कि.)	(अ. कि.)		१	८	(अमी)	(अ.मी)
	२	३६	आमट	आमट		१	३५	(अर)	(आर)
८८	१	२	(न) काटेरी	(१) काटेरी		१	३८	(अरपाट)	(आरपाट)
९०	२	३७	होल	होली		२	३	(अरली)	(आरली)
९४	१	१२	अंकुर	अंकुर	१४०	१	६	(अर)	(आर)
११२	१	९	आवो	आवुं		१	३१	अडीदी ... होपुं	अडीदी ... होपुं
११४	२	३१	[म]	[अ.]		१	३३	-अडीदी मूकपुं	अडीदी मूकपुं
११९	२	२९	केंद	केंद		२	१०	-आकवी	-आकवी
१२६	१	६	ख(-ह)खडावुं	ख - १, २, ३, ४, ५		२	३१	-खीसामां	खीसामां
	१	११	()	(४)		२	३३	-खीसा तर करवा	खीसा तर करवा
	२	२	(अंम-अ-अवपुं)	अंम-अ-अवपुं		२	३८	खीसा खाली	खीसा खाली
१२७	२	९	अटभारी	अटभारी		२	३७	(अटभारी)	(अटभारी)

क्र.सं.	स्तंभ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
१४५	१	३६	(भुआवयुं)	(भुआवयुं)
	२	३२	(भुट्टुं)	(भुट्टुं)
१४६	१	३३	-दीलो थवो	-दीलो थवो
१४७	२	३	(भेदीयो)	(भेदीयो)
१४८	१	२५	(१) वेर	(१) (न.) वेर
	२	७	(भोदाभोवुं)	(भोदाभोवुं)
१४९	२	३	मअरुं	मअरुं
१५०	२	२१	(अपभाभरुनी)	(अपभाभरुनी)
	२	२३	(अपिंयुं)	(अपिंयुं)
१५१	२	१५	(अम-मरु)	(अम-मरु)
१५२	२	२४	(२) न गुपर	(२) न गुपरणे
१५३	१	३९	(गाढ-जुं)	गाढ-जुं
१५४	१	३३	(गापियुं)	गापियुं
	१	३७	-मारवी, -मारवुं	-मारवी, -जुं मारवुं
१५५	२	२८	(अपिंयुं)	(अपिंयुं)
१५६	१	२५	(अखिरान)	(अखिरान)
	२	३७	(जुं)	(जुं)
१५७	१	७	गुणभूं	गुणभूं
१५८	१	११	[]	[]
१५९	२	२२	गोदनाणी	गोदनाणी
१६०	१	१२	गोवयुं	गोवयुं
१६१	२	२२	-आगणुं	-आगणुं
१६२	१	२५	र) र	माळणे
	१	२३	('घ)	('घर)
१६३	१	२१	(भुआवयुं)	(भुआवयुं)
१६४	१	२१	(भोआवयुं)	(भोआवयुं)
१६५	२	१७	लुंटी	लुंटी
१६६	१	२६	बर्जुआकर	बर्जुआकर
१६७	१	१८	(अभोरी)	(अभोरी)
	१	२१	(१) चार चरणे	(१) चरचरणे
१६८	२	३३	चवटालि (- लि) युं	चवटालि (- लि) युं
१६९	२	१८	(आभायुं-जुं)	(आभायुं-जुं)
१७०	२	३	-ओकमा	-ओकमां
	२	२७	-चलाववो, पाडवो, नांथवो	-चलाववो, -पाडवो, -नांथवो
१७१	२	२५	चालुं (आवयुं) (अ कि.)	चालुं (आवयुं) (अ कि.)
१७२	२	२५	चालुं (आवयुं) (अ कि.)	चालुं (आवयुं) (अ कि.)
१७३	२	२५	(मराठीतील सर्व अर्थी)	(मराठीतील सर्व अर्थी)
१७४	२	२५	चाळ	चाळ
१७५	२	२५	-पहोचना	-पहोचना
१७६	१	२६	चोकटु	चोकटुं

क्र.सं.	स्तंभ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
१७७	१	०	चोप (- पा)	चोप (- पा)
	२	५	(ओकुं)	(ओकुं)
१७८	०	१	(ओकुं)	(ओकुं)
१७९	१	११	(ओकुं)	(ओकुं)
	२	५	छट्टुं (छट्टुं)	छट्टुं (छट्टुं)
१८०	१	११	-बाप लागवो, रवेवो	-बाप लागवो, -रवेवो
	१	१३	(२) इटी 'छातीमां घालवुं'	पहा 'छातीमां घालवुं'
१८१	१	२५	उभयवचनी रूप आडे, गोंदना	उभयवचनी रूप-आडे.. गोंदना
१८२	२	२३	अवमरा	अवमरा
१८३	२	२५	(अवमरा)	(अवमरा)
१८४	२	१	अर्थ. जुलपु	अर्थ. आळपु
	२	३३	(१) पहा 'जु'	पहा 'जुट्टुं'
१८५	१	५	[]	[]
	२	२१	-मा उतरवुं	-मा उतरवुं
	२	३०	(ब.)	(न.)
१८६	१	११	(-ब)	(-प)
	२	२०	श(-ण)णी	श(-ण)णी
१८७	२	३८	शळशळीयुं	शळशळीयुं
१८८	२	२	-णी	-णी
	२	४	-युं	-कयुं
	२	२४	आपट्टुं	आपट्टुं
१८९	१	३५	(जीधरां)	(जीधरां)
१९०	१	१८	कटयुं	कटयुं
	२	२	(जो)	(जो)
१९१	२	३९	(इंश-क)	(इंश-क)
१९२	२	३५	(इंश-क)	(इंश-क)
१९३	१	२	(इंश-क)	(इंश-क)
	२	३५	(तका-भा-वी)	(तका-भा-वी)
१९४	१	३५	(तका-भा-वी)	(तका-भा-वी)
	२	१२	(त-इ-इंश)	(त-इ-इंश)
	२	३९	तनकीर	तनकीर
१९५	१	५	तट्टा तट्टा	तट्टा तट्टा
१९६	१	२३	(तट्टा)	(तट्टा)
१९७	२	२५	आशाळधून	आशाळधून
१९८	१	३५	[म.]	[म.]
	२	५	(दमयंती)	(दमयंती)
१९९	१	३८	(दुश)	(दुश)
२००	२	१५	(उदा नववधूला)	(उदा नववधूला)
	२	१८	(तेडवुं)	(तेडवुं)

पृष्ठ	स्तंभ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
२४२	१	१८	-तेवतुं	-तवतुं
	१	१९	(ते वारे-रे)	(ते वारे-रे)
	१	२४	(तोळतुं)	(तोळतुं)
२४३	१	४	बदामतुं	-बदामतुं
	२	२१	बुट	बुट
२४४	२	२४	दंडे (तो डंडेरो)	दंडरो (डंडेरो)
२४१	१	१४	-दाणो	दाणो
	१	२३	(दाडिपुं)	(दाडिपुं)
	१	२७	-नीचोरीप होतुं	-नी चोरीप होतुं
२४४	२	१९	(दूंगी)	(दूंगी)
	२	२७	दूध	दूध
२४५	२	४	(देडो)	(देड)
२४६	२	१९	दोडि	दोडी
२४८	१	२२	(धडुकापुं)	(धडुकापुं)
	२	२०	(२, गावले)	(२, गावले)
	२	२३	(धंपादार)	(धंपादार)
	२	३२	धा	-धा
२४९	१	३०	धमधमवतुं	धमधमवतुं
	२	३९	-डु	० वुं
२५१	२	१	भारतुं	भारतुं
२५३	१	२०	भुंभळतुं (भुंभळपुं)	भुंभळतुं (भुंभळपुं)
	१	२२	भुंभळतुं (भुंभळपुं)	भुंभळतुं (भुंभळपुं)
	१	२३	(भुंभळपुं)	(भुंभळपुं)
	१	२४	(भुंभळपुं)	(भुंभळपुं)
	१	२५	(भुंभळपुं)	(भुंभळपुं)
	१	२७	(भुंभळपुं)	(भुंभळपुं)
	१	३६	(भुंभळपुं)	(भुंभळपुं)
	२	३६	भेगुं करतुं	-भेगुं करतुं
२५४	२	१४	(भोलापुं)	(भोलापुं)
२५५	१	२७	(नकस)	(नकस)
	१	३२	(नकस)	(नकस)
	१	३३	(नकसपुं)	(नकसपुं)
२५६	२	१०	नकास	नकास
२५७	२	१	नकास	(नकास)
२५८	२	०	नकास	नकास
२५९	१	२३	(नकास)	(नकास)
	२	३७	नकास	नकास
२६३	१	१५	(नामुनास-सि-अत)	(नामुनास-सि-अ)
२६४	१	१४	(१) निमित्त होणे	निमित्त होणे
	१	१५	(३) पैशा रिक्त	पैशाने रिक्त
	१	१६	(नाडिमत)	(नाडिमत)
२७७	१	२	(नीमाल)	(नीमाल)

पृष्ठ	स्तंभ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
	१	२३	-बांगलण	-बांगलण
२७९	१	९	नोक (-ख)	नोक (-ख)
	१	२६	(नीमालपुं)	(नीमालपुं)
	२	६	(नीमालपुं)	(नीमालपुं)
	२	१४	(१) पडा 'कर'	(१) पडा 'नूर'
२८१	२	३६	-मरतुं	-भरतुं
२८२	१	२१	-जितुं	-मितुं
	१	२३	(५) निमित्तपणे	(५) निमित्तपणे
२८६	२	२०	तळटीप	तळटीप
२८७	१	२५	पंधरापंधरांचा	पंधरापंधरांचा
२८८	२	२९	(पंधरापंधरांचा)	(पंधरापंधरांचा)
२९१	२	४१	अम (शाशात)	अम
२९३	२	१६	करतुं	-करतुं
२९४	१	४	(९) (९)	(९) (९)
२९५	१	३१	(९) (९)	(९) (९)
२९६	१	४१	-लियो	-लियो
२९९	२	१९	(१) चुलत भावंडे	(१) चुलत भावंडे
३०५	१	१७	(पेतरो)	(पेतरो)
३०७	२	१९	(पोय-पुं)	(पोय-पुं)
३०९	१	३५	(३६३पुं)	(३६३पुं)
३११	२	३५	(३६३पुं)	(३६३पुं)
	२	३८	फाटियो	फाटियो
३१३	१	३०	(कुंवारो)	(कुंवारो)
	१	३७	(कुंवारो)	(कुंवारो)
	२	१०	(कुंवा)	(कुंवा)
	२	३६	(कुंवा)	(कुंवा)
३१४	१	३९	(३६३पुं)	(३६३पुं)
३१५	२	३३	(३६३पुं)	(३६३पुं)
३१६	१	११	डोळ	डोळी
	१	२४	(अथल)	(अथल)
	२	१९	(अथल)	(अथल)
३१९	२	१४	(७) हवेत से	(७) हवेत से
३२०	२	१७	(अथल) (अथल)	(अथल) (अथल)
३२२	२	३	(अथल)	(अथल)
	२	३३	निमित्त होणे	निमित्त होणे
३२३	१	१३	बातु	बातु
	१	२२	(१) बांधण्याच्या	(१) बांधण्याच्या
३२६	२	२८	(अथल)	(अथल)
३२८	२	८	(अथल)	(अथल)
३२९	२	२१	बे भितल	बे भितल
३३०	१	२८	प्रमाने	प्रमाने
३३१	२	१	शिवून कोडे	शिवून कोडे

the 1990s, the number of people in the UK who are aged 65 and over has increased by 1.5 million, and the number of people aged 75 and over has increased by 1.2 million (Office for National Statistics 1999). The number of people aged 85 and over has increased by 0.5 million.

There is a growing awareness of the need to develop services to meet the needs of the ageing population. The Department of Health (1999) has published a strategy for ageing, which sets out the government's commitment to improve the lives of older people. The strategy is based on three main principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following assumptions: (1) that older people are a diverse group with different needs and interests; (2) that older people should be able to live independently and actively; (3) that older people should have access to the services and support they need; and (4) that older people should be treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

The strategy is based on the following principles: (1) to ensure that older people have the opportunity to live independently and actively; (2) to ensure that older people have access to the services and support they need; and (3) to ensure that older people are treated with respect and dignity.

गुजराती-मराठी शब्दार्थ कोश

अ (अ)

अ (अ) [सं.] (पुं.) - (१) (संस्कृतप्रमाणे) अभावदर्शक - नकारार्थी पूर्वग; उदा० 'अमुल'.

(२) 'अति' या अर्थी; उदा० 'अधोर'.

(३) 'अयोग्य' या अर्थी; उदा० 'अकाळ'.

(४) निरर्थक; उदा० 'अमुझातु'.

अउ (अउ) (न.) - (१) चावणारे एक जिवाणू (२) साप
(३) कास (गायी - म्हशीची).

अनर्णी (अनर्णी) [सं.] (वि.) - निष्कर्षी.

अक (अक) [सं.] (न.) - (१) दुःख (२) पाप.

अकथ (अकथ) [सं.] (वि.) - केस नसलेला - ली - ले.

अकटोविकट (अकटोविकट) (वि.) - (१) अति विकट

(२) भयानक.

अकडाअकडी (अकडाअकडी) (स्त्री.) - (१) चुरस (२) मारामारी.

अकडाई (अकडाई) (स्त्री.) - (१) ताटा. (२) पेटवाजी.

अकडाड (अकडाड) (पुं.) - (१) ताट्याची वागणूक (२) साधे धरणे.

अकडातुं (अकडातुं) (अ. क्रि.) - (१) साधा - अंग - आलडणे
(२) तोन्यात - दिमाग्यात फिरणे.

अकतो (अकतो) (पुं.) - कामाच्या सुटीचा दिवस (याला कोडे
'पाळक दिवस'ही म्हणतात).

- कांतवो - माहेर सुट्टी घरात स्वरूप कामात गुंतणे.

- पाळवो - सुट्टी पाळणे.

अकथ (अकथ) वि. - (१) न सांगितलेले (२) अवरणनीय.

अकपट (अकपट) [सं.] (न.) - कपटाचा अभाव.

अकयर (अकयर) [अ.] (वि.) - सर्वश्रेष्ठ.

- दिली (-दिली) (स्त्री.) - मनाचा उमदेपणा, दिलदारपणा.

अकथं (अकथं) (वि.) - अलक्षद, 'पेकबंद', न खोललेले,
जसेच्या तसे.

अकण (अकण) [सं.] (वि.) (१) इंडियन मणिक (२) (न.)
नाकतेवण.

अकरांकर (अकरांकर) (पुं.) - (१) हाहाकार (२) सत्यानाश.

अकराम (अकराम) [अ.] (न.) - (१) बक्षीस, इनाम
(२) सन्मान.

अकरांतियुं (अकरांतियुं) (वि.) - खादाड, हावरे.

- यावेडा (पु. व. व.) - खाटाडपणाची वागणूक.

अकरुं (अकरुं) (वि.) - (१) उकिडवे बसलेले (२) अस्थिर,
चुळचुळे.

अकर्तव्य (अकर्तव्य) [सं.] - (वि.) न करण्यासारखे (२) (न.)
दुराचरण.

अकर्म (अकर्म) [सं.] - (१) कर्माचा अभाव (२) दुष्कर्म.

अकर्मण्य (अकर्मण्य) [सं.] (वि.) - (१) काम करण्यात न

नालायक (२) न करण्यासारखे.

(न.) - कर्म न करणे, निरयोग.

अक-कर्म (अक-कर्म) (वि.) - (१) दुर्दैवी, (२) कर्म न
करणारा - री - रे (३) दुराचारी.

- ना पडिया करणा - अभाग्याने लक्षण खोटे.

- निशालियाचे वनरणा घणा - नाचता येईना अंगण वाकडे.

अकर्मण (अकर्मण) (स्त्री. वि.) - (१) अभागिनी (२) कुलटा.

अकल (अकल) [अ.] (स्त्री.) - बुद्धी, अवकल.

- मेव (वि.) - बुद्धिमान.

- लकाडियुं (वि.) - प्रत्युत्पन्नमती असलेला - ली - ले,
समयमूलक.

अकल-कल (अकल-कल) (वि.) - अभाग्य, न करण्यासारखे.

- कला (- १) (स्त्री.) - अभाग्य लीला, माया.

अकला-कला (अकला-कला) (स्त्री.) - (१) कलाशून्यता (२) धार्ष्ट्य
कारागिरी.

अकलि-कलि (अकलि-कलि) (वि.) - न कळलेले, न कल्पिलेले.

अकली (अकली) (वि.) - अकलयान, हुपार.

अकल्पित (अकल्पित) [सं.] (वि.) - (१) कल्पित नव्हे - खरे
असे (२) अनपेक्षित.

अकविता (अकविता) (स्त्री.) - काव्यगुणविहीन कविता.

अकस (अकस) [अ.] (पुं.) - आकल, धैर.

- खोर (वि.) - द्वेषी.

अकसर (अकसर) [अ.] (अ.) - प्रायः, बहुतरुन.

अकसीर (अकसीर) [अ.] - (१) (वि.) रामबाण, अचूक इलाज
करणारा-री-रे. (२) (स्त्री.) रामबाण औषध - इलाज.

अकस्मात (अकस्मात) [सं.] (पुं.) - अनपेक्षित घटना

(२) नशिवात असेल तें, हांप्यमाण.

अकळविकळ (अकळविकळ) (वि.) - धावराधुवरा.

अकळातुं (अकळातुं) (अ. क्रि.) - (१) जीव धावरा होणे,
धावरुन जाणे (२) उचगणे (३) चिडणे.

अकळामण (अकळामण) (स्त्री.) - (१) घवराट (२) उचग
(३) चीड.

—(कोईनी उपर) काढवी—(कोणावर) राग काढणे, रागाने बोलणे किंवा मारणे.

अकंटक (अकंटक) [सं.] (वि.)—निष्कंटक, निर्विघ्न.

अकंपित (अकंपित) [सं.] (वि.)—स्थिर.

अकाक (अकक) (वि.)—सुखदुःखाच्या पलीकडे.

अकाज (अकज) (वि.)—निरर्थक (२) असहाय, दीन.

अकातर (अकतर) (वि.)—भेकड नसलेला-ली-ले, धैर्यवान.

अकाजर (अकजर) [न.] (पु.)—(१) प्रसिद्ध मिष्ट माणूस

(२) अधिकारी, अमलदार.

अकाम (अकम) (न.)—अयोग्य काम.

अकाम-मी (अकमी) (वि.)—वासनारहित, कामवासनारहित.

अकार (अकर) (अ.)—निष्कारण, फुकट.

अकारज (अकरज) (न.)—(१) अयोग्य काम

(२) (अ.) व्यर्थ.

अकारण (अकरण) (वि.)—विनाकारण.

अकारत—(थ) (अकरत-थ) (अ.)—व्यर्थ, निष्फळ.

—जवुं—वाया जाणे.

अकारं (अकरं) (वि.)—अप्रिय, नावडते.

—पाडवुं—(१) अप्रिय होईलसे करणे (२) खोटे पाडणे, लाज आणणे.

अकाल—(ळ) (अकाल-ण) [सं.] (१) (वि.)—अकाली आलेले

(२) (पु.)—अयोग्य काळ, वाईट काळ. (३) दुष्काळ.

(४) काळातीत—परमेश्वर.

अकालिक (अकलिक) [सं.] (वि.)—भलत्या वेळी आलेले.

अकालीनता (अकालीनता) (स्त्री.)—कालविपर्यास (अॅनॅकॉनिझम).

अकाली (अकाली) (पु.)—शीख धर्माच्या एका शाखेचा

अनुयायी, किंवा ती शाखा.

अकांड (अकंड) [सं.] (वि.)—(१) आकस्मिक, अनपेक्षित.

(२) पेरा (कांडे) नसलेला—ली—ले.

अकाक (अकक) (पु.)—एक गुळगुळीत चक्राकणारा दगड,

काचमणी.

अकाकियो (अककियो) (पु.)—काचमण्याच्या वस्तू बनविणारा

कारागीर.

अकुटिल (अकुटिल) [सं.] (वि.)—सरळ, निखालस.

अकुशल—(ळ) (अकुशल-ण) (वि.)—(१) गैरवाकबगार,

(२) (न.) अनिष्ट, अशुभ.

अकुंठ—अकुंठित (अकुंठ-हित) [सं.] (वि.)—(१) मागे न पडणारे,

कार्यसाधक, अप्रतिहत (२) तीक्ष्ण, बोधत नसलेले.

अकूपार (अकूपार) [सं.] (पु.)—समुद्र.

अकृत (अकृत)—(वि.) (१) न केलेले (२) अयोग्य वा वाईट

केलेले, (३) (न.) पाप.

अकृतान्मा (अकृतान्मा) [म.] (वि.)—(१) अजानी (२) निष्कळ

(३) ईश्वरदर्शन न झालेला—ली—ले.

अकं—(कं)का—(कं) (वि.)—एक (२) एका मारून

एक (३) दरेक.

अकोट [सं.] (अकोट) (पु.)—(१) सुपारीचे झाड (२) सुपारी.

अकोटी—(टी) (स्त्री.) (अकोटी—टी) (पु.)—(१) सुपारी घाटाचा वायकांच्या कानांतला एक अलंकार (२) धुंगुराच्या आकाराची लोडी.

अकोणुं (अकोणुं) (वि.)—(१) एकलकोंडे (२) तुसड.

अकोणाई—(पणु) (स्त्री) (अकोणाई—पणु) (न.)—एकलकोंडेपणा.

अकड (अकड) (वि.)—(१) कडक, ताठर, न बळणारे (२) ताट (३) गर्बिष्ट.

—बाज (वि.)—अकडबाज, नटवेखोर.

अककरचककर (अककरचककर) (अ.)—अचानक—अकल्पितपणे

(२) वाटेल त्या रीतीने, वेडेवाकडे भरवून देऊन.

अकळ (अकळ) (स्त्री.) चुडी.

—जुं भांयजुं

—जुं ऊंजुं

—जुं बारदान

—नो ओथमीर

—नो आगळे—दीडशाहाणा.

—उडीनी लेवी—अकळ उसनी घेणे, दुसऱ्यापासून शिकणे, समजावून घेणे.

—गाम जवी—अकळ न चालणे.

—चालवी—बुद्धी चालणे.

—फुटवी, फुटी जवी } —प्रगती काढी न मुचणे,

—बहेर मारी जवी } बुद्धीने काम न देणे, बुद्धिभ्रंश

—मारी जवी } होणे.

—वेची खावी—वेअकळ बनणे.

—फुटुं (वि.)—वेअकळी, मूर्ख.

—बाज (वि.)—सुक्तिबाज, बुद्धिमंत.

—मडुं (वि.)—मंदबुद्धी.

—मंडी (स्त्री.)—बुद्धिमत्ता.

—होशियारी(स्त्री.)—अकळहुपारी.

अकळक—(ग-रो) (अकळक-ग-रो) (पु.)—अकळवार.

अकळा (अकळा) (स्त्री.)—अवोला, रुसवा, संबंध तोडणे.

—करवी—फू गट्टी करणे.

—थवी—फू गट्टी होणे

अक्रम (अक्रम) [सं.] (वि.)—अनियमित.

(२) (पु.)—क्रमाचा अभाव.

अक्रिय (अक्रिय) [सं.] (वि.)—(१) निष्क्रिय (२) निरयोगी, सुस्त.

अक्ष (अक्ष) [सं.] (पु.)—(१) कामा (गुणमानील) (२) माळ्या
मणी (३) चाफाचा) आस (४) डोळा (५) शानेद्विय.
—माळा (स्त्री.)—रुद्राक्षांची माळ, जपमाळ.
अक्षणीक (अक्षणीक) [सं.] (वि.)—शाश्वत, स्थिर.
अक्षणुं (अक्षणुं) (न.)—ताडळाने भरलेले पात्र.
अक्षम (अक्षम) [सं.] (वि.)—(१) असमर्थ, दुर्बल
(२) असहिष्णू.
अक्षमा (अक्षमा) [सं.] (स्त्री.)—ईर्ष्या (२) क्रोध.
अक्षय (अक्षय) [सं.] (वि.)—(१) कधी न संपणारा री-रे.
(२) अविनाशी.
—धाम (न.)—वैकुण्ठ किंवा मोक्ष.
—बाणी (स्त्री.)—(१) कधी क्षीण न होणारा बाणी
(२) सरस्वती.
अक्षर (अक्षर) [सं.] (वि.)—अविनाशी;
(पु.)—(१) वर्ण (भाषा) (२) बोल
(पु. व. व.)—(१) सही (२) विधिलेल.
(न.)—त्रय.
—आख्या—आख्या दाखणे.
—काव्यो—(तांडाने) बोलणे, किंवा (हाताने) लिहिणे, अक्षर
लिहिणे.
—पाद्यो—लिहिणे.
—पद्यो—लिहिताना अक्षर गळणे.
—मेळववा—(१) तपासणी करण्याकरितां अक्षरे मिळवून
(तुलना करून) पाहणे (२) दोघांची जन्माक्षरे मिळतात
का ते पाहणे.
—बळवा—बळणदार अक्षर काढण्याचा प्रयत्न करणे.
—क्षेत्र (न.)—साहित्यक्षेत्र.
—गणित (न.)—बीजगणित.
—ज्ञान (न.)—लिहितायाचता येणे.
—देह (पु.)—(१) अविनाशी देह (२) कीर्ती
(३) साहित्य—कला—कृती.
—धाम (न.)—मोक्ष.
—पद्धति (स्त्री.)—वर्ण लिहिण्याची पद्धती.
—बंध (पु.)—(१) गाढ मैत्री, न सुटणारा संबंध.
(२) अक्षराची रचना. (३) हस्ताक्षर, सही.
—माळा (स्त्री.)—वर्णमाळा.
—विन्यास (पु.)—शुद्धलेखनकला.
अक्षरार्थ (अक्षरार्थ) (पु.)—(१) शब्दार्थ (२) संकुचित अर्थ.
अक्षि (अक्षि) [सं.] (स्त्री.)—डोळा.
—गोलक (पु.)—बुबुळ.
—तारा (स्त्री.)—डोळ्यातली बाहुली.

—पटल (न.)—डोळ्यावर येणारा पददा (मोतीविंदू इ. ने).
—कुंड (वि.)—आंधळ.
अक्षु (अक्षु) (अक्षु-अक्षु-अक्षु) (वि.)—(१) नांगरट करता
न येणारे, पडीत (शेत) (२) गचनसुद्धा न येणारे,—बरड
(३) यापरात नसलेले.
अक्षु वृद्धा (अक्षु वृद्धा) (पु. व. व.)—(१) काम करण्या-
कडे मन न लागण्याजोग दिवस (२) कंटाळा येण्याजोग दिवस.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध), अक्षुवृद्धा (अक्षुवृद्धा)
(वि.)—त्याचवृद्धे—उंचमथल—असमान असलेले.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) (अ. क्रि.)—आपटणे, टक्कर खाणे.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) } (अक्षुवृद्ध-अक्षुवृद्ध) (वि.)—घागेर, डाग.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) }
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) (वि.)—दीडशहाणे.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) [अ.] (पु.)—प्रयोग
अक्षुवृद्धावर—रायाज (अक्षुवृद्धावर-अक्षुवृद्धावर) (वि.)
—प्रयोगशील.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) [अ.] (पु.)—(१) अधिकार (२) पसंती.
—नामुं (न.) }
—पत्र (पु. न.) }—सुखत्यारपत्र, सनद.
—री (स्त्री.)—सत्ता, अधिकार.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) [अ.] (पु., न.)—वर्तमानपत्र.
—नयाम [फा.] (पु.)—(१) बातमीदार, पत्रकार.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) (वि.)—(१) असह्यशील (२) ताज्जुक
(३) असमर्थ.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्ध) (स्त्री.)—पडित जमीन, गोचर रान.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्धावर) (न.)—विरजण्याकरिता घातलेले
मुखण.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्धावर) [अ. व. फा.] (पु.)—अक्रोट
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्धावर) (वि.) (१) गलिच्छ (२) (न.) क्षाटणा
(भुताची).
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्धावर) (वि.) (१) अक्षुवृद्ध, (२) (न.) निपिद्ध
अक्षु, (मांस इ.).
अक्षुवृद्ध करवा—कानाडोळा करणे, लक्ष न देणे, न मानणे.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्धावर) (पु.)—(१) आलाढा, व्यायामशाळा
(२) बैराग्याचा अड्डा (३) अड्डा.
—जामवो—(१) कुस्तीचा किंवा व्यायामाचा आलाढा
व्यवस्थित चालू राहणे. (२) अड्डा किंवा बैठक रंगात
येणे.
अक्षुवृद्ध (अक्षुवृद्धावर) (पु.)—व्यायामप्रेमी, कसरतवाज.
अखात (अखात) [सं.] (वि.)—(१) न खणलेले (२) (पु.)
आखात. (३) नैसर्गिकपणे बनलेला तलाव—सरोवर—कुंड.

अखात्रीज (अखात्रीज) (स्त्री.)—अक्षयवृत्तीया.
 अखियाणुं (अखियाणुं) (न.)—वायन (शुभकार्याच्या प्रारंभी
 भयजीला किंवा मुवासिनीला देतात ते), वाण.
 अखियाणुं (अखियाणुं) (वि.)—(१) सहीसलामत (२) तंदुरुस्त.
 अखुट (अखुट) (वि.)—संपणार नाही असे, अक्षय.
 अखोड (अखोड) (न.)—अक्रोड.
 अखोवन (अखोवन) (वि.)—(१) सगळे (२) स्त्री.) जिचें
 एकही अपत्य मेले नाही अशी सौभाग्यवती.
 अख्याति (अख्याति) [सं.] (स्त्री.)—(१) अयकीर्ती (२)
 अपतीती.
 अग (अग) [सं.] (वि.)—(१) चालू न द्याकारे (२) (पु.)
 शाड, (३) पर्यंत.
 —ज (वि.)—पहाडी.
 अग-गगड (अग-गगड) (न.)—आगड, साठमारीचे मैदान.
 अगडवूत (अगडवूत) (वि.)—(१) अगडवंत (२) (पु.) एक
 बैराग्याची जात. (अवधूत).
 अगडवगड (अगडवगड) (वि.)—(१) खरेखोटे, वाटेल तसे
 (२) (न.) काहीही खरे खोटे—स्पष्टता नसलेले बोलणे.
 अगडो (अगडो) (पु.)—अमुक, फलाणा ('बगडो' च्या जोडीने
 अगोदर येणारा शब्द—उदा०, 'अगडे बगडो मार्यो ने
 बगडे बगडो मार्यो')
 अगण (अगण) (वि.)—अगणित.
 अगणुं (अगणुं) (वि.)—तिसरे (पद्यात)
 अगण्य (अगण्य) [सं.] (वि.)—मोजता न येण्याजोगे.
 अगति (अगति) (स्त्री.)—(१) अवगती (२) (अमुक विपयात)
 गम्य नसणे (३) (वि.) गती नसलेले, स्थिर.
 —क (वि.)—(१) अवगतीला गेलेले (२) कुंडित.
 अगतियो (अगतियो) (पु.)—एक हिरवट रंगाचा काजवा.
 अगत्य आग्री (पु.)—आवश्यक किंवा महत्त्वाचे मानणे.
 अगतियो (अगतियो) (पु.)—अगस्तीचे झाड
 अगद (अगद) [सं.] (न.)—ओषध
 अगन (अगन) (स्त्री.)—(१) अग्नी (२) आग, अंगाची लाही.
 —ऊदनी—एकदम आग व्हावयास लागणे.
 —बैसवी—आग व्हावयाची बंद होणे.
 अगम (अगम) [सं.] (वि.)—(१) अगम्य, इंद्रियांना न
 कळणारे (२) (न.) भविष्य.
 —चेती (स्त्री.)—पुढचा विचार करून अगोदर मात्र राहणे.
 —निगम (न.)—(१) भूत-भविष्य (२) वेद आणि शास्त्र
 (आगमनिगम).
 —निगमवाद (पुं.)—गूढवाद (मिस्टिझिम).
 —पच्छम (स्त्री.)—मागचेपुढचे, भूत आणि भविष्य.

—पंच (पुं.)—(१) न जाण्यासारखा, माहीत नसलेला, गूढ
 मार्ग. (२) ईश्वरप्राप्तीचा मार्ग.
 —बुद्धि (स्त्री.)—(१) पुढचा विचार अगाऊ करू शकेल
 अशी बुद्धी (२) (वि.) तशी बुद्धी असलेला—स्त्री—ले.
 —वृत्त्युं (वि.)—'अगमबुद्धि' पाहा.
 —भाषी (वि.)—भविष्यज्ञानी, भविष्य सांगणारा—री—दे.
 —वागी (स्त्री.)—(१) गूढ वाणी (२) भविष्यवाणी
 (३) वेदवाणी.
 अगमदोरो (अगमदोरो) (पुं.)—घोड्याच्या गळ्यातील शृंगार.
 अगमो (अगमो) (पुं.)—नाशड.
 अगम्या (अगम्या) (वि.)—संग निपिद्ध असलेली स्त्री.
 अगम्यागमन (अगम्यागमन) (न.)—निपिद्ध स्त्रीशी व्यवहार.
 अगर (अगर) (पुं.)—(१) मीठ पिकविण्याचे खाचर—आगर
 (२) (न.) चंदन.
 अगर (अगर) [फा.] (अ.)—(१) जर (२) अथवा.
 —चे (अ.)—जर.
 —जो (म.)—यद्यपी, जरी.
 अगरीयण—अगरी (अगरियण—अगरी) (स्त्री.)—मीठ
 पिकविणारी स्त्री, आगरीची बायको.
 अगरियो (अगरियो) (पुं.)—आगरी, मीठ पिकविणारा.
 अगराडा (अगराडा) (पुं. ब. व.)—ज्वारी-बाजरीची हिरवी साटे.
 अगरु (अगरु) [सं.] (न.)—चंदन.
 अगल (अगल) (स्त्री.)—गड, मड (विटीगडच्या मोळात
 करतात तो लहानसा खळगा).
 अगलबगल (अगलबगल) [फा.] (अ.)—आसपास.
 अगवड (अगवड) (स्त्री.)—गैरसोय, अडचण.
 —आवची—यत्री—पडवी—अडचण येणे किंवा वाटणे.
 अगवाडुं (अगवडुं) (न.)—घरापुढचे अंगण, पुढचा भाग.
 अगवाडो (अगवाडो) (पुं.)—(१) अंगण (२) अंगरख्याचा
 पुढचा भाग, आगा.
 अगवो—अगुवो (अगवो—अगुवो) (पुं.)—(१) वाट
 दाखवण्यासाठी पुढे चालणारा, वाटाड्या. (२) नेता.
 अगवळ (अगवळ) (न.) वायदा—दीर्घकाळचे आणि पाळता न येणारे—
 पोटे—वायद.
 अगळ (अगळ) (वि.)—न गळणारे, न ओघळणारे.
 अगाड (अगाड) (अ.)—अगाऊ, पूर्वी
 —थी (अ.)—पहिल्यापासून.
 अगाडी (अगाडी) (अ.)—(१) पूर्वी (२) पहिल्यांदा (३) जवळ,
 नजीक (४) दूर, पुढे (५) भविष्यकाळी.
 —थी (अ.)—(१) पहिल्यापासून (२) पुढच्या भागापासून
 किंवा स्थानापासून.

अघ्राणुं (अघ्राणुं) (वि.) - सारखी शौचाची सवय असणारे.

अघ्रामण (अघ्राभणुं) (स्त्री.) - अतिसार.

अघ्रायु (अघ्रायु) [सं.] (वि.) - पापी, दुष्ट.

अघ्राय (अघ्राय) (स्त्री.) - पाखरांचा - फिड्यांचा मळ.

अघ्राये (अघ्राये) (पु.) - कचरा - घाण.

अघ्राये (अघ्राये) (वि.) - (१) अति मयायक (२) घातकी

(३) शुद्ध नसलेले (४) अति कठीण किंवा तीक्ष्ण (५) गाढ (उदा. 'अघ्राये वन').

-पंथ (पु.) - भूतपिशाचांची साधना करणाऱ्या

बुवा बैराग्यांचा पंथ

-विद्या (स्त्री.) - भूतपिशाच वश करण्याची विद्या.

-री (वि.) - (१) ऐदी, शोपाळू (२) कंटाळा - वीट

आणण्याइतके गरिब.

अघ्राय (अघ्राय) [सं.] (पु.) - (व्याकरणात) क, च, ट, त, प आणि ख, छ, ठ, थ, फ या व्यंजनांना 'अघ्राय' व्यंजने म्हणतात.

अंक (अंक) [सं.] (पु.) - (१) आकडा, संख्येचे चिह्न

(२) खूण (३) डाग, कलक (४) मांडी (५) नाटकाचा भाग. (६) ध्रुव.

अंकन (अंकन) (न.) - गायनाचे स्वर लिपिवद्ध करणे (नोटेशन).

अंकमुख (अंकमुख) (न.) - नाटकाच्या ज्या भागात संबंध नाटकवस्तूचे सूचन करण्यात आले असेल असा भाग.

अंके (अंक) (अ.) - रकमेचा आंकडा शब्दात, अक्षरीं.

-करवुं, वांयवुं - (१) रकमेचा आंकडा शब्दात (अक्षरीं) लिहिणे (२) पक्कें किंवा सिद्ध करणे.

-सो करवा - करार पुरा करणे.

अंकाई (अंकाई) अंकामण - मणी (स्त्री.) - (१) गणण्याचे काम (२) गणण्याची मजुरी.

अंकायवु (अंकायवुं) (घ. क्रि.) - (१) पारख - कसोटी करविणे.

(२) गणायला लावणे. (३) गिरवायला लावणे.

अंकित (अंकित) [सं.] (वि.) - (१) खूण केलेले किंवा छाप मारलेले. (२) प्रसिद्ध (३) स्वाधीन.

अंकुश (अंकुश) [सं.] (पु.) - (१) नियंत्रण, तावा

(२) हुत्तीला दोत्रण्याचे हत्यार.

-राखवो, अंकुशमां राखवुं - तावा किंवा नियंत्रण ठेवणे, ताव्यात ठेवणे.

-रहेवो, अंकुशमां रहेवुं - नियंत्रणात राहणे.

अंकोडी (अंकोडी) (स्त्री.) - आकडी, गळ.

अंकोडो (अंकोडो) (पु.) - (१) कडी (२) पकड, सांडसी.

-दावंच (अ.) - कडीत कडी भडकविल्याप्रमाणे

(२) हारवंद (३) मजबूत, पक्के.

अंग (अंग) [सं.] (न.) - शरीर (२) अवयव (३) भाग (४) स्वतः.

-उधार वि. - वैयक्तिक पत्नीवर कर्जोळ.

-उपर - स्वतःच्या जबाबदारीवर.

-उमंग (पु.) - मनाचा उल्लास.

-जोर (पु.) - अंगवळ.

अंगत (वि.) - व्यक्तिगत, व्यक्तिविषयक, खासगी.

अंगनुं (वि.) - (१) आपल्या गाठचे, स्वतःचे (२) विश्वास. (३) नजीकचे (नात्याचे).

अंगभंग (पु.) - (१) अंग आंभून जाण्याचा अनुभव

(२) आळोखे पिळोखे.

अंगभंगी (हवी) - अंगविशेष.

अंगभून (वि.) - माग बनलेला - ली - ले.

अंगमोडा (पु. घ. व.) - (ताप येण्यापूर्वी) अंग मोडून येणे.

अंगरक्षणी (स्त्री.) - (१) लहान अंगरखा (२) एक प्रकारचे चिब्यस्त.

अंगरस (पु.) - पाणी न मिळलेल्या (फळांचा वगैरे) रस.

अंगरंग (पु.) - शरीराची कांती, चेहरा (२) भोगविलास.

अंगवच्च (१) - उपरणें (२) (छाक्ष.) राख (ठेवलेली वाई).

अंगसंस्कार (पु.) - शरीराची टापटीप.

अंगस्वभाव (पु.) - उपजत स्वभाव.

अंग भावुं - मदत करणे.

-उपर कूदवुं - स्वतःच्या हिंमतीवर उडी घेणे, साहस करणे.

-उपर भाववुं - (१) शरीरावर चालून येणे (२) डोक्यावर येऊन पडणे.

-उपरवी उतारी नाखवुं - जबाबदारी पार पाडणे.

-तळे घालवुं - अयोग्य रीतीने - दडपून - पचवून टाकणे.

-तडवुं, तोडवुं - शरीरात वेदना उत्पन्न होणे, कळा लागणे.

-तोडावुं - खूप श्रम करणे.

-भरावुं - शरीर दुखू लागणे, अंग भरून येणे (तापापूर्वी).

-भारे थवुं - (१) शरीर जड वाटू लागणे.

(२) 'अंग भरावुं' पद्धा.

-मरडवुं - आळोखे पिळोखे देणे.

-रही जवुं - (१) अंग धरणे. (२) अंग लटकें पडणे.

-वळवुं - (१) कसरतीत अवयव पाहिजे तसे वळणे (२) शरीर पुनः भरणे.

-वाळवुं - अवयवांना पाहिजे तसे वळविणे.

-साचवुं - अंग चोरणे, अंग चोरून वागणे.

अंगाड (अंगाड) (वि.) - (१) स्वतःशी खास संबंधित; खासगी.

(२) अंगावर उसने दिलेले.

-खर्च - (१) हातखर्ची (२) स्वतःसाठी खर्च.

अंगांगिभाव (अंगांगिभाव) (पु) अंग म्हणजे गीण आणि अंगी म्हणजे मुख्य यांचा परस्परसंबंध.

अंगारवुं (अंगारवुं) (स. क्रि.) - तावणे, अग्नीत टाकून शुद्ध करणे.

अंगारियुं (अंगारियुं) (वि.) - भरम

अंगारी (अंगारी) (स्त्री.) - (१) छोटा निखारा, ठिणगी.

(२) रोगडी.

अंगारा (अंगारा) (पु.) - विस्तार, निखारा.

- अंगारा उठरा - मृत आग होणे, मनाच्या अनिष्टास त्यागणे.

- अंगारो उठवो - कुळगार निरागरे.

अंगार (अंगार) (वि.) - (१) रक्तगर्वती (२) विनाय.

अंगियुं (अंगियुं) (न.) - सवले.

अंगियो (अंगियो) (पु) - विनवाण्यांचे पोलके.

अंगी (अंगी) [सं.] (१) (वि.) - खास स्वतःचे (२) अवयवी (३) मुख्य, प्रधान.

- भूत (वि.) - पहा 'अंगभूत'.

अंगी(ने)डी (स्त्री.) अंगीडुं (न.) - (१) रोगडी (विशेषकरून रोनाराची) (२) शेकाटा.

- अंगीदीनो अंगानो - वेप बावळा पण अंगी नाना कळा.

अंगुर (अंगुर) (न. पु.) - नवी कातडी, खपली.

- भाववो - खपली बसणे.

अंगुळ (अंगुळ) [सं.] (पु.) (१) आंगळ (मोजमाप) (२) बोट.

अंगुळो (अंगुळो) (पु.) - टोंबेल, अंग पुसण्याचा वसाळ.

अंगुळो (अंगुळो) (पु.) - अंगठा.

- अंगुठानो रावण करवो - पराचा कावळा करणे.

अंगुठा पकडवा - (१) अंगठे धरणे (२) (लाक्ष.) चूक कबूल करून त्यानून दोष घेणे, कानाला खडा लावणे.

- अंगुठे कमळ ठेलवुं - (१) लक्षांत न येईल अशा रीतीने वागणे, काम करणे, मदत करणे, (२) आपले काम दुसऱ्यावर टकलणे.

अंगुठा देवाडवो, - यनाववो - अंगठा दालविणे (लाक्षणिक 'नाकारणे' या अर्थी).

- आपवो, करी आपवो, पाडवो - (१) सहीऐवजी अंगठ्याची निशाणी करणे (२) कवुलीची सही करणे.

- आडाव (पु.) कुस्तीतील एक पेच.

अंगुठियुं (अंगुठियुं) (वि.) (१) अंगठ्याएवढ्या मापाचे (२) (न.) अंगठ्याचा एक अलंकार.

अंगुठी (अंगुठी) (स्त्री.) - पायाच्या अंगठ्यात घालण्याचा एक दागिना, बोटवे, जोडवे.

अंगूर (अंगूर) (स्त्री.) - द्राक्षाची एक उंची जात.

अंगो (अंगो) (अ.) - विषयी, बावतीत.

अंगोअंग (अंगोअंग) (अ.) - एकूण एक अंगात, नखशिखान्त.

अंगोर (अंगोर) (स्त्री.) - (१) ललावापलीकडील काटाची जमीन (२) खूर पाणी प्यालेली किंवा अतिशय सुपीक जमीन.

अंग्रेज (अंग्रेज) (पु.) - इंग्रज माणूस.

अंग्रेजण (अंग्रेजण) (स्त्री.) - इंग्रज स्त्री.

अंधोळी (अंधोळी) (स्त्री.) - (१) अंधोळीचे पाणी तापविण्याची लहानशी तपेली (२) नहाणीघर (३) तांब्याचे घंगाळ.

(४) घर-घरूंना अंधोळ घालतांना गाण्याचे गीत.

(५) बराळा अंधोळ घालणारी स्त्री.

अंधोळयुं (अंधोळयुं) (अ. क्रि.) - अंधोळ करणे.

अंधोळियुं (अंधोळियुं) (न.) - (१) आंधोळीचे पाणी तापविण्याचे मांडे (२) आंधोळीचा पाट.

अंधोळियो (अंधोळियो) (पु.) - (१) अंधोळ घालणारा नोकर. (२) हुंडा.

अचक (अचक) (स्त्री.) - (१) आडखळ (२) टेच.

अचकडुं (अचकडुं) (न.) - हुंदका.

अचकमचक (अचकमचक) (अ.) - अचानक, एकाएकी.

अचकयुं } (अचक-डालुं) (अ. क्रि.) - थबकणे.

अचकामण (अचकामण) (स्त्री.) - विघ्न, अडचण.

अचकारो (अचकारो) (पु.) - हिसका.

अचकोमचको (अचकोमचको) (पु.) - नयरा, लजक.

अचड (अचड) (वि.) - लात्यावर न मांडलेली (रक्कम), उधार.

अचपयुं (अचपयुं) (वि.) - (१) अनुभव आणि हिम्मत नसलेले, मोळे (२) ना प्रवाही ना घट्ट असे.

अचवच (अचवच) (अ.) - अचानक

अचवो (अचवो) (पु.) - आश्चर्य, अचंबा.

- अचवाभरेलुं (वि.) - आश्चर्यकारक.

- आगवो (आ. क्रि.) } - आश्चर्य घाटणे.

- थवो (आ. क्रि.) }

अचरको (अचरको) (पु.) - (१) उमाळा (२) धक्का.

अचरज (अचरज) (न.)

अचरज(-नी) (अचरज-नी) (स्त्री.) } - नवट, आश्चर्य.

- पामयुं - आश्चर्य - नवल वागणे.

अचरपचर (अचरपचर) (वि.) - (१) कच्चेपचके

(२) (अ.) राहून राहून, बरेचबरे.

अचरे अचरे मीनाराम - पोपटाला शिवविण्याचे शब्द.

अचव्यु (अचव्यु) (वि.) - (१) न सांगितलेले

(२) न सांगलेले.

अचार (अचार) [फा.] (न.) - लोणचे.

अचाल (अचाल) (स्त्री.) - (१) हरकत, अडचण

(२) अतिशय अगत्य, नड, (३) रजोदर्शन.

अचालो (अचालो) (पु.) - अनिवार्य, अगत्य, अपेक्षा.

अचिंतु (अचिंतु) (पु.) (वि.) - अनपेक्षित.

अचूक (अचूक) (अ.) - न चुकता.

- बाग (न.) - कधी व्यर्थ न जाणारा बाग.

- बाग भावतु - न चुकता येणे.

अचेत (अचेत) [सं.] (वि.) - (१) वैयर्थ्यविहीन, जड
(२) वेगवान.

- ना (स्त्री.) - मूर्च्छा, वेगुद्री.

अचेष्ट (अचेष्ट) [सं.] (वि.) - अचेतन.

अचो (अचो) (पु.) - (१) जमाव, गर्दी. (२) कचऱ्याचा ढीग
(३) कारागिराचा सुटीचा दिवस.

- पाटवो - (१) कानकाज वट टेंवणे, पाळक शिम पाटणे.

(२) घरात कोणाला देखी आल्यामुळे बाहेरच्यांना घरात
न घेणे.

- पचो (पु.) - घाणेघाण.

अच्छन (अच्छन) (अ.) - गुगुत्तु.

अच्छिन्न (अच्छिन्न) [ग.] (वि.) - अगड.

- धारा (स्त्री.) - (१) सडत वाहणारा झरा. (२) अभिकेवाज.

अच्छुं (अच्छुं) (वि.) - चांगले.

अच्छेरियुं (अच्छेरियुं) (१) (वि.) अच्छेर मावेल तेवढे.

(२) (न.) अर्ध्या शेराचे मार.

अच्छेतो (अच्छेतो) (पु.) - अर्ध्या शेराचे यजन.

अच्छक (अच्छक) (अ.) - पाहता पाहता, हां हां म्हणता.

अच्छड-(र)नुं (अच्छड-र-नुं) (वि.) - (१) चाटून-लगटून जाणारे.

(२) शिंगोशींग (३) शींग मरून हिंदकडणारे.

अछत (अछत) (स्त्री.) - कमतरता, वाण, तुटवडा.

अछतुं (अछतुं) (वि.) - गुप्त.

अछत्र (अछत्र) [सं.] (वि.) - वर वडिलांचे छत्र नसलेले,
पोरके, अनाथ.

अछवडा (अछवडा) (पु. व. व.) - काजिण्या.

- नमवा - काजिण्या माखू लागणे.

- नीकळया - काजिण्या बाहेर पडू लागणे.

अछवातुं (अछवातुं) (अ. क्रि.) - (१) (एखाद्या झाडाच्या)

वसपाखाली आल्याने खुरटणे. (२) कोमेझणे.

अछाडगछाड (अछाडगछाड) (स्त्री.) - गडगड धांदळ.

अछाया (अछाया) (पु. व. व.) - मंडोळ्या.

अछावतुं (अछावतुं) (स. क्रि.) - (नवे भांडे) वापरण्यास काढणे.

अछीप (अछीप) (वि.) - अतृप्त.

अछूत (अछूत) (वि.) - अस्पृश्य.

अछो अछो करतुं, अछो अछो वानां करवां - (१) लाडल्यालाचे शब्द
बोलणे, लाडे लाडे करणे, (२) उच्चैश्चक्र आदरसत्कार करणे.

अछोछोयडा (अछोछोयडा) (पु. व. व.) - लाड करण्याची क्रिया.

अछोछी (अछोछी) (स्त्री.) - पोटातली कळ.

अछोडो (अछोडो) (पु.) - (१) साखळी (१६ फूट लांबीच्या
मागाची) (२) गळ्यात घालण्याची सोन्या रुप्याची साखळी
(३) घड्याळाचा छडा.

अछडावा (अछडावा) (अ.) - एक साखळीच्या अंतरावर.

अजतरफ-(के) (अजतरफ-के) (अ.) - तफे.

अजडाज (अजडाज) (अजडाज-अजडाज) [ग.] (पु.) - अजडाज
चालणारा सोडह जप.

अजमा(-य)श (अजमायश) (स्त्री.) - अजमावणी.

अजमावतुं (अजमावतुं) (स. क्रि.) - अजमावणी करणे.

अजमूदो (अजमूदो) - (वि.) (१) अनुभवी (२) अदमास.

अजमो (अजमो) (पु.) - ओवा.

- भावो (लाश.) - (मनांतली गाठ काढण्याकरिता)
लाच देणे.

- फकावो (लाश.) - (१) कळ यांत्रविण्याकरिता ओवा देणे
(२) हसवा दूर करणे.

अजंप(-पो) (अजंप-पो) (पु.) - अस्वस्थता, चुटबुळ.

अजर (अजर) [अ.] (स्त्री.) - (१) गहाणा, निमित्त

(२) कांकू, विंदव.

अजराळ-(ळ) (अजराळ-ळ) (वि.) - (१) विशाळ (२) विकाळ.

अजरो (अजरो) (पु.) - अपचन.

अजल (अजल) [अ.] (स्त्री.) - (१) शेवट (२) मरण
(३) अपमृत्यु.

- मंत्रिल (स्त्री.) शेवटचे स्वधाम.

अजवाश (अजवाश) (पु.) - उजेड.

अजवाळतुं (अजवाळतुं) (स. क्रि.) - (१) घामून चकचकीत
करणे, घसणे. (२) उजेड करणे. (३) नाव करणे (प्रसिद्ध
वादविणे).

अजवाळियुं (अजवाळियुं) (न.) - (१) शुक्लपक्ष (२) शरदोमा.

अजवाळी (अजवाळी) (स्त्री.) (१) चांदणी (प्रकाशयुक्त) रात्र.
(२) (वि.) प्रकाशयुक्त.

अजवाळुं (अजवाळुं) (न.) - प्रकाश.

जोतुं - (१) जन्माला येणे, (२) (पुस्तक किंवा एखादी
निर्मिति) लोकांपुढे येणे.

- करतुं - (१) दिवा लावणे, उजेड करणे. (२) नाव करणे.

- थतुं, नीकळतुं - सकाळ होणे, फटफटणे.

- अजवाळामा आवतुं - (१) उजेडांत येणे (२) प्रसिद्धीस येणे.

- अजवाळामा सूतुं - प्रसिद्ध - जाहीर करणे.

अजवुं (अजवुं) (अ. क्रि.) - ठिक्कणे.

अजश (अजश) (पु.) - अपयश, वेअडू.

अजस्र (अजस्र) [सं.] (वि.)—(१) एकसारखे, समान
(२) (अ.) सतत, नेहमी.

अजंन (अजंन) [सं.] (वि.)—स्वरात (व्याक.)

अजानी (अजानी) (अ.)—अपाचक.

अजारी (अजारी) (स्त्री.)—हत्तीला किंवा रानटी जनावरांना

हत्तीला किंवा रानटी जनावरांना

—मां पडवुं—कमणे, अडचणीत येणे, कंटांन कमणे

अजार्तु (अजार्तु) (वि.)—मांडखोर.

अजार्थ (अजार्थ) (अ.)—नकळत, अज्ञानाने.

अजार्थु (अजार्थु) (वि.)—अज्ञात.

अजार्थपणुं (अजार्थपणुं) (न.)—अज्ञान, माहितीचा अभाव.

अजारी (अजारी) [फा.] (स्त्री.)—बुरखा.

अजार्थ (अजार्थ) (वि.)—आश्चर्यकारक.

—घर (न.)—बस्तुसंग्रहालय.

अजारी (अजारी) (न.)—आचार्य.

अजिर (अजिर) [सं.] (न.)—(घरापुढचे) भांगण,

—हवाची, मांसेचा.

अजीत (अजीत) [अ.]—(१) (वि.) लाडका की-के, मिय
(२) (पु.) दोष्ट.

अजीतुं (अजीतुं) (वि.)—उठे

अजीतवाड (अजीतवाड) (अ.)—उठे खरकटे.

अजीरण (अजीरण) (१) अजीर्ण, अपचन.

—थवुं—(एखादी वस्तू किंवा गोष्ट) धारण न होणे. (तिचा)

पाजील प्रभाव पडणे उ० 'वातुं अजीरण'—गोष्ट पोटांत न
राहून सांगून टाकण्यासारखी परिस्थिती; 'पैसातुं अजीरण'—
पैसाचा गर्व होण्याची परिस्थिती, इ.

अजुन, अजुगनुं (अजुन-अजुगनुं) (वि.)—अयोग्य.

अजोवणी (अजोवणी) (स्त्री.)—काटेरी झाडझाडोरा ओढून
घण्याची सोयरीडी आकडी.

अजोग (अजोग) (पु.)—गैरवेळ, फुसफुस (२) गैरवेळ,
—नाही.

अजोड (अजोड) (वि.)—अद्वितीय.

अजोणां (अजोणां) (न. व. व.)—न घण्याचें प्रत.

अजोळ (अजोळ) (वि.)—(१) अर्धवट (२) लटकते
(३) (स्त्री.) अनिश्चितता.

अजु (अजु) (न.)—वेळाटी.

अजुका (अजुका) [सं.] (स्त्री.)—वेदया.

अजुयी (अजुयी) [अ.] (वि.)—परदेशी

अज्ञान (अज्ञान) [अ.] (स्त्री.)—बांग.

अंचई (अंचई) (स्त्री.)—(खेळण्यांत) वाकडे किंवा खोटे
बोलणे किंवा वागणे.

अंचळो (अंचळो) (१) (१) मसिवेरी वगैरे (२) तेला
अंचळो (अंचळो) (१) (१) मसिवेरी वगैरे (२) तेला

अंजाम (अंजाम) [फा.] (पु.)—(१) दोषट (२) परिणाम.

अंजानुं (अंजानुं) (अ. क्रि.)—(१) होळे विपून मिटणें

(२) कुस-यापुढे निस्तेज होणे.

अंजानुं (अंजानुं) (स. क्रि.)—(१) ('अंजानुं' घातूचे
प्रयोजक रूप) होळ्यांत अंजन घालायला लावणे

(२) ('अंजानुं'चे प्रयोजक रूप) दिपविणे.

अंजुमन (अंजुमन) [फा.]—(१) मंडळ, समाज.

अटक (अटक) (स्त्री.)—(१) विघ्न, बाधा, अडथळा (२) अडचण

(३) अंदेश (४) कबी कैद (५) ठेव (६) संकल्प, प्रतिज्ञा.

अट(-ड)क (अट-डक) (स्त्री.)—आह्वान.

अटकवाळुं (अटकवाळुं) (वि.)—(१) खोडकर

(२) (न.) दंगामस्त्री.

अटकडी (अटकडी) (स्त्री.)—उचकी.

अटकण (अटकण) (वि.)—(१) अडणारा-री रे

(२) (स्त्री. न.) घटकण, टेक.

—टट्टु (न.)—अडेलतट्टु

अटकणुं (अटकणुं) (वि.)—(१) अडेल (२) (न.) टेक.

अटकवुं (अटकवुं) (अ. क्रि.)—अडणे, थांबणे.

अटकळ (अटकळ) (स्त्री.)—अनुमान.

—वुं (स. क्रि.)—अनुमान करणे.

—पचीट्टी(-सी) (स्त्री.)—अनुमानघपका.

—वात (न.)—अनुमान करणे.

अटकामण(-णी) (अटकामण-णी) (स्त्री.)—(१) हरकत,
अडचण (२) रजोदर्शन.

—आवयी—विटालशी होणे.

अटकायन (अटकायन) (स्त्री.)—(१) प्रतिबंध (२) अटक.

—ती (वि.)—अटकेत ठेवलेला—ली-ले. ('हटे-यू')

अटकार (अटकार) (पु.)—(१) प्रतिबंध (२) विघ्न, अडचण
(३) रजोदर्शन.

—आवयो—विटाल येणे, रजोदर्शन होणे.

—नाखयो—हरकत घेणे, विघ्न उभे करणे.

—पाळयो—विटालाचे दिशि निषेध संमालणे.

अटकावुं (अटकावुं) (स. क्रि.)—'अटकवुं'चे प्रयोजक
अटकवणे, अटकार करणे.

अटकावुं (अटकावुं) (अ. क्रि.)—विटालशी होणे.

अटकी पडवुं—(१) मध्येन बंद पडणे (२) खोटी होणे,
(३) अडावत होणे.

अटकी रहेवुं—(अमक्यावाचून) खोळंबणे.

अटकुलटकुं (अटकुलटकुं) (न.)—सहज फेरा.

—मारवुं—सहज फेरा टाकणे.

अटको (अट०) (पु.)—तांब्याचे हलके (गुने) नाणे; टका.

—अटकोनो घोडा—दमडी किमतीची वस्तू.

अटकोमटको (अट० अट०) (पु.)—नखरा.

अटंक(-की, -कुं) (वि.)—(१) हट्टो (२) निक्षयी.

अटंग (अट०) (वि.)—(१) पांगळे, लंगडे (२) (अ.) अगदी.

अटण(-न) (अट०-न) (न.)—भ्रमण, प्रवास.

अटणी(-नि-नी) (अट०) (स्त्री.)—(१) धनुष्याच्या ज्या टोकाच्या दोरी चढवापची त्या टोकाच्या काढलेल्या बाप.

(२) निव्याचा तट्ट्या.

अटपट्टे (अट०) (वि.)—गुंतागुंतीचे.

अटल (अट०) (वि.)—(१) न टळणारे (२) अटळ.

अटवाण (अट०) (स्त्री.)—पायगुंता.

अटवामण (अट०) (स्त्री.)—(१) गुंती (२) रत्नपट्टी (३) गोंधळ (मनाचा).

अटवावुं (अट०) (अ. क्रि.)—(१) रत्नपट्टे (२) पाय अटवून खाली पडणे (३) गोंधळून जाणे, व्याकूल होणे.

अटवावुं (अ. क्रि.)—घाटले जाणे, घोटून एकरस होणे.

अटवुं (अट०) (अ. क्रि.)—भटकणे.

अटळ (अट०) (वि.)—(१) न टळणारे (२) नित्य, सनातन.

अटा (अट०) (१) (स्त्री.) (संन्यासी, बैरागी यांच्याप्रमाणे उगीच न भेटा (२) (अ.) वेडासा उवा रीतीने.

अटा (स्त्री.)—माडी, घरचा मजला.

अटाउ (अट०) (स्त्री.)—फसवेगिरी.

—अटाउ नो माल बटाउमा जाय—ह्यावाचा माल रावापा.

अटाट (अट०) (वि.)—(१) निष्कारण, व्यर्थ

(२) (अ.) वाईटपणे, अन्यायाने.

अटाणे (अट०) (अ.)—याच वेळी, आत्ता.

अटापटा (अट०) (पु. व. व.)—(१) रंगीबरंगी लावक पट्टे

(२) वेडेवाकडे पट्टे (लाठीकाठी किंवा पट्टा फिरविताना होणारे.)

अटामण (अट०) (न.)—पिठी.

—मां जवुं—(पिठीप्रमाणे) उगीचच वापरले जाणे,

मध पांढऱ्या वस्तू होणे.

अटार (अट०) (स्त्री.)—धूळ.

अटारियुं (अट०) (न.)—झरोका, खिडकी.

अटारी (-शी-थी) (स्त्री.)—(१) माडी (२) झरोका, गवाक्ष.

अटारुं (अट०) (वि.)—खोडकर.

अटारो (अट०) (पु.)—सामानसुमान, अडगळ.

अटावुं (अट०) (म. क्रि.)—(१) फिकट जाणे, घाटले जाणे.

अटिवर (अट०) (पु.)—(१) टेंकाट (२) दिगारा.

अटीनो करार—अटीतटीचा करार.

अटलुं (अट०) (वि.)—एकलकीडे.

अटेंडु (अट०) (वि.)—सरळ.

अटेंरण (अट०) (१) सूत उतरण्याचा लपेटा.

अटेंरवुं (अट०) (म. क्रि.)—(१) सूत लपेट्यावर गुंताळणे (२) हाताने सुताची गोळ गुंडी बनविणे (३) थोड करून दाखवणे.

अटोव (अट०) (स्त्री.)—आटोव.

अटोपवुं (अट०) (म. क्रि.)—आटोपणे, आवरणे.

अट्ट (अट०) [सं.] (वि.)—(१) ममाडा आवाज असणारा (२) (पु.) सजा. (३) गुरूज. (४) महाल.

अट्टल (अट०) (वि.)—(१) प्रवीण, पक्के (२) अटळ (३) वाजवी, योग्य, रास्त.

अट्टा (अट०) (पु. व. व.)—मुख्य दरवाजाची दारे.

अट्टावियुं (अट०) (न.)—आटवडा.

अट्टाविक (अट०) (वि.)—(१) आटवड्याचे (२) साप्ताहिक पत्र.

अट्टावुं (अट०) (न.)—(१) एक हात मापाचा गज (२) दोरीला पीळ देण्याचा लाकडी तुकडा.

अट्टावु (अट०) (अ. क्रि.)—गुंन-अडकून पडणे, सापडणे.

अटंग (अट०) (वि.)—पक्के, वस्ताद, घनेल.

अठाक (अट०) (स्त्री.)—(स्त्रियांच्या) घाघऱ्याची नाडी.

अठावकुं (अट०) (वि.)—(१) उथळ मनाचे (२) नादान.

अट्टिन्दी गण (अट०) (न.)—(१) देवगण. (२) गणेश.

—देव देवगण देणे.

—मुक्क (१) न्यायप्रकरणे. (२) देवगण काढी देणे.

अट्टि(-दी)गवुं (अट०) (म. क्रि.)—टेकायला देणे.

अट्टि(-दी)गुं (अट०) (वि.)—(१) हट्टी. (२) लट्ट, अंगाने भरलेले.

अटीक (अट०) (वि.)—(१) अयोग्य (३) बेचैन.

अटे (अट०) (अ.)—येथे

अटेअटे (अट०) (अ.)—इकडे इकडे.

अटे द्वारका—येथेच आता मुकाम, 'इथेच आमचे पंढरपुर.'

अटोटी (अट०) (स्त्री.)—गुळाच्या काहिलीत उकडलेले आले.

अट्टाई (अट०) (स्त्री.)—(जैनांचे) आठ उपवास.

अट्टाशि(-सि)यां (अट०) (न. व. व.)—वायकांच्या पायांतला एक दागिना, तोडे.

अट्टो (अट०) (पु.)—(१) अट्ट्या (२) पटाच्या प्रत्येक टोकाकडे तीन खाने असतात ते.

अट्टाबंध (अट०) (वि.)—सांगण्याच्या खेळात शेवटच्या तीन खाने पाडलेल्या घरात गेलेली सांगडी मारायची नाही अशा शर्तीचे.

अड (अड) (स्त्री.)—(१) अडचण, नड (२) आडवे येणे, विरोध (३) हट्ट.

—चुं सगुं—खरा—जवळचा नातेवाईक.

अडकतुं (अडकतुं) (न.)—हातची गोष्ट, सहज होण्याजोगी गोष्ट.

अडकतुं (अडकतुं) (स. क्रि.)—(१) स्पशं करणे, शिवणे.

(२) (अ. क्रि.) आड येणे.

अडकावतुं (अडकावतुं) (स. क्रि.)—('अडकतुं'चे प्रयोजक) स्पशं करायला लावणे.

अडकायेली (अडकायेली) (वि.) (स्त्री.)—विटाळशी.

अडकाव (अडकाव) (पु.)—विटाळ, (बायकांचे) दूर बसणे.

अडकावतु (अडकावतुं) (स. क्रि.)—कोंडणे, कोंडून ठेवणे—गोळा.

अडकावुं (अडकावुं) (अ. क्रि.)—(१) विटाळ येणे (२) कोंडले जाणे.

अडलेपडले (अडलेपडले) (अ.)—आजुबाजु.

अडग (अडग) (वि.)—हट्ट, न डगमगणारे.

अडचोडचोड (अडचोड-डोडो)—(१) पाडव्यादिबशी पहाटे—पडतो. (२) पडणाने मरलेले मृत अडचोडचोड मरून.

—मडधो—फोडण्याची गुजरातेतील एक जुन्या समजुतीची रूढी (२) दोषाचे खापर.

अडंगो (अडंगो) (पु.)—(१) (हट्टाने टाकलेला) मुकाम (२) कुस्तीचा पेच.

अडळतुं (अडळतुं) (वि.)—अर्धवट ज्ञानी, अर्धविदग्ध.

अडण (अडण) (न.)—कास (गाय, गृहस इ. ची).

अडतलुं (अडतलुं) (न.)—(१) कांकू (२) फुकट प्रयत्न.

अडतलो (अडतलो) (पु.) (१) आसरा (२) अटकल.

अडताळो (अडताळो) (पु.)—४८ शेंरी मगाचे जुने वजन.

अडथळ (अडथळ) (वि.)—(१) सोशिक (२) मेढसती.

अडथलो (अडथलो) (पु.)—(१) आडपडदा (२) अडथळा.

अडद (अडद) (पु. स. द.)—उडीद.

—देखाडवा—पळवून लावण्याची युक्ती करणे.

—मग भरडी देवा—विचार न करता वाटेल तसे करीत—दोस्त—राहणे.

अडदाळुं (अडदाळुं) (वि.)—उडदाचे.

अडदाया छोट्यां—(उडदाच्या अडदा टाकून) मंत्राने भारणे.

अडदावो (अडदावो—णो) (पु.)—तिंबलेला गोळा.

—काढवो—कामाने किंवा माराने हाडे मऊ करणे.

अडदियुं (अडदियुं) (वि.)—(१) उडदाच्या रंगाचे (२) उडदाचे वनविलेले.

अडध (अडध) (वि.)—अर्धे.

—पांसळीनुं (वि.)—अतिशय नाजूक किंवा दुबळ्या शरीराचे.

अडधियुं (अडधियुं) (न.)—(१) अर्धे माप (२) नेहमी कामात असताना हातांत घालण्याचा बायकांचा चुडा.

अडवी राने—(१) वाटेल त्या वेळी (२) आपत्तीच्या वेळी.

अडधुं (अडधुं) (वि.)—अर्धे.

—अंग (न.)—धर्मरत्नी.

—अडधुं घई जनुं—हर्षनिर्मल होणे.

—घई जनुं—वाळणे, अशक्त होणे.

—करी नाव्युं—माराने अर्धमेले करणे.

—पडतुं—पडणे.

अडधो पायो ओजो होयो—डोक्याचा स्तू दिला असणे, अर्धवट जण.

अडधो रोडलो—कसेचमे पोटापुरते दोन घास.

अडधोअडध (वि.)—निष्पेक्ष.

अडधोजी (अडधोजी) (पु.)—अधेला

अड(ही)नुं (अड(ही)नुं) (वि.)—जवळचे.

अडप (अडप) (स्त्री.)—(१) हिंमत (२) चिकाटी (३) आग्रह, हट्ट. (४) निश्चय.

अडपझडप (अडपझडप) (स्त्री.)—(१) आपत्तीचा फटकारा (२) खरा.

अडपझियाळी (अडपझियाळी) (वि.)—अर्धवट मिटलेले (होळे) (२) (स्त्री.) मस्ती भरलेली स्त्री.

अडपलुं (अडपलुं) (वि.)—(१) दंगेखोर, मस्तीखोर

(२) (न.) मस्ती (मुळे करतात ती), खोडी.

अडपतुं (अडपतुं) (अ. क्रि.)—चिकाटीने काम करीत राहणे, चिकटून राहणे.

अडफ(के-फो-ट) (अडफ-इ-हो-ट) (स्त्री.)—(१) सपाटा, झपाटा (२) टकर.

—मां आवडु—टकरणे, मध्येच येणे.

अड(ल)फाड (अड(ल)फाड) (वि.)—फालतु.

अडव(व)डतुं (अडव(व)डतुं) (अ. क्रि.)—(१) लटपटत चालणे (२) हकडेतिकडे रलडणे.

अडव (व)डियुं—(१) चक्कर, घेरी.

अडवंग (अडवंग) (वि.)—एक सांगितले तर मलतेच करणारा, (२) नादान, मूर्ख (३) मायेफिर, बेफिकीर.

अडवाड काटलुं (अडवाड काटलुं) (न.)—(१) दगडाचें किंवा खोटे वजन (२) (लाक्ष.) वाचळट माणूस.

अडवोत(थ) (अडवोत(थ) (१) (वि.)—पहा 'अडवंग' (२) (स्त्री) थप्पड.

—खावी—थप्पट जाणे.

—डोकवी—थप्पड मारणे.

अडंवी (अडंवी) (स्त्री.)—(१) तोरा, मगरुती (२) ऐट (३) हट्ट.

अडवाणुं (अडवाणुं) (वि.) - अनवाणी.

अडवाणुं (अडवाणुं) (ग. क्रि.) - (१) भेगळ करणे
(२) निघडविणे (भेसळ करून).

अडवुं (अडवुं) (वि.) - पहा 'अडवाणुं'.

- अडवणुं - कन्यांना चलाकारिक राटणे, चुकने चुकनेने वाटणे.

अडवुं (म. क्रि.) - (१) स्पर्श करणे, शिवणे (२) आड येणे
(३) झीज लागणे.

अडवुं (अ. क्रि.) - (१) मागोमाग होणे-पोचणे. (२) करीत
राहणे (३) अडणे.

- अडी घेवणुं - (१) अडून बसणे (२) अडकून राहणे.

अडवट्टो (अडवट्टो) (पु.) - अंदाज, अदमास.

- काडवो - अंदाज घेणे.

अडवर (अडवर) (स्त्री.) - आढे, तुळई.

अडा (अडा) (स्त्री.) - आधार

- देसी - (मागे सरून दुसऱ्याच्या) मधील देणे, (दुसऱ्याच्या)
पेठणे - मानणे.

अडागडी (अडागडी) (स्त्री.) - (१) आणीबाणीची वेळ
(२) लगट (३) शिवायी. (४) (अ.) अंगाला अंग लावून,
लगावून.

अडाऊ (अडाऊ) (वि.) - न पेरता उगावलेले.

अडाकडी (अडाकडी) (स्त्री.) - (१) चढाओढ (२) घटोकटीचा
सामना.

अडाडवुं (अडाडवुं) (म. क्रि.) - (१) स्पर्श करविणे
(२) पोहोचविणे (३) एकत्र मिळविणे (४) दकटून देणे
(५) गुप्तपणे.

अडाणिवुं (अडाणिवुं) (वि.) - (१) गणण ठेवणे.

अडाणुं (अडाणुं)

अडासीड (अडासीड) (वि.) - (१) अजस्र (२) खोड वा व्यंग
नसवणे.

अडामी (अडामी) (स्त्री.) - भिंतीतले फडताळ.

अडावुं (अडावुं) (न) - गोवरी.

अडाली (अडाली) (स्त्री.) - काटवट.

अडावणुं (अडावणुं) (म. क्रि.) - (१) थाप-थाप मारणे.

(२) खोटे सांगणे (३) खादाडणे (४) झुलडणे (५) धमकावणे.

अडासे (अडासे) (अ.) - (१) जवळ (२) आडोशाला.

अडाळपडाळ (अडाळपडाळ) - आढ्याच्या दोन्ही बाजूकडील
दाळ.

अडाळी (अडाळी) (स्त्री.) - एकाच भिंतीची काढलेली ओसरी.

- टोकरी - छापरा काढणे-करणे.

- पडाळी (स्त्री.) - मागच्यापुढच्या बाजूची एकाच भिंतीची
ओसरी.

अडियल (अडियल) (वि.) - (१) अडून बसण्याच्या स्वभावाचे,
अडेल (२) कसेदी करून घुसण्याच्या स्वभावाचे.

- टाटु - अडियल.

अडिंगो (अडिंगो) (पु.) - अड्डा, मुकाम.

- अडिंगा लगावचा - मुकाम टाकून राहणे.

अडी (अडी) (स्त्री.) - (१) सोनाराचे एक हत्यार.
(२) कटाकटीची वेळ.

- ओपटी (स्त्री.) - अडकणीची-आपत्तीची वेळ.

- खम (वि.) - (१) आपत्ती सहन करू शकण्याजोग
(२) शूरवीर.

- वेळा (स्त्री.) - आणीबाणीची वेळ.

- जदीने (अ.) - चिकाटीने.

- चुं (वि.) - नजीकचे.

अडी (दी)ट (अडी-दी-ट) (वि.) - देड नसलेले.

अडु (हे)डाट (अडु-हे-डाट) (अ.) घावत, उड्या घेत,
जोरात येत.

अडुकवडुक (अडुकवडुक) (अ.) - घटकेत येथे घटकेत तेंथे.

- कियुं (वि.) - (१) दोन्ही पक्षांत असल्यासारखे
(२) अस्थिर.

अडेकडे (अडेकडे) (अ.) - समसमान.

अडो (अडो) (पु.) - गाडीचे जुळे टेकण, शिपायी.

अडोअड (अडोअड) (अ.) - लागूनलगावून.

अडोल (अडोल) (वि.) - न डोलणारे, स्थिर.

अडोरी (अडोरी) - दोघांच्या दोघांच्या मोकळ्या
येथेच टाकण्याचा लहान टुकडा, भाकरी.

अडोरापडोरा (अडोरापडोरा) (पु.) - (१) दोघांच्या मोकळ्या

येथेच टाकण्याचा लहान टुकडा, भाकरी. (२) आसपासचा वस्तीचा भाग.

अडोरीपडोरी (अडोरीपडोरी) (पु.) - दोघांच्या मोकळ्या

येथेच टाकण्याचा लहान टुकडा, भाकरी.

अडोल (अडोल) (वि.) - वेडोल, आकार नसलेला - ली-ले.

अडोलकाटलुं - (वि.) (१) घिनकामाचे, निरुपयोगी
(२) (न.) काहीच आकार न दिलेला दगड.

अड्डो (अड्डो) (पु.) - (१) अड्डा (२) (लास०) व्यापक
प्रभाव.

- जमावचो - (१) बैठक जमविणे (२) छाप ठेवणे.

- लगावचो - मुकाम टोकणे.

अडयुं (अडयुं) (वि.) - अडलेले.

- रडेयुं - अडून राहणे.

अडयुं खडयुं (अडयुं खडयुं) (वि.) - अडकून राहिलेले.

अडण (अडण) (वि.) - (१) स्वरूप (२) बरे.

अडवण (अडवण) (वि.) - अनवाणी.

शळक (अशु०४) (वि.) - अमार, रूप.

- शळयुं - रूप कृपावंत होणे, कृपेवा वर्षाव करणे.

शळार गाउनुं छेदुं - रूप लांबीचे अंतर किंवा तफावत.

शळार वातुं उगाव, पोली.

शळारभार धनस्पति - सगळ्या प्रकारची धनस्पती.

शळार(-रे)वर्ण - सगळे वर्ण - जाती.

शळार - कुरुवा.

शळार(-रे)वांका होवा - सर्वच प्रकारे वेडोल - अष्टावक्र असणे, सर्व व्योढी असणे.

शळायुं (अशु०५) (स. क्रि.) - (दोरे) चरण्यास पाठविणे.

शडी (अशु०६) (वि.) - अडीच.

- शेरी (स्त्री.) - अडीच शेरी माप किंवा वजन.

- शेषयुं (वि.) - टेंगणे दुसके.

शेकेलुं (अशु०७) (स. क्रि.) - (१) टेकणे, (२) टेकून ठेवणे.

शण (अशु०८) - (१) नकारवाचक उपसर्ग (संस्कृत 'अन्')

प्रमाणे) उदा० अणगमतुं (२) पुर्विल्ली नामाला स्त्रीलिंग वनविणारा प्रत्यय, उदा० घोवण.

- भावड(-त) (स्त्री.) - (कोणतीही गोष्ट) करता न येणे,

अडवण.

- उतार (वि.) - न उतरणारे, सतत चालू राहणारे.

- उण - (वि.) (१) पुष्कळ, उणीव नसलेले (२) (स्त्री.) वैपुल्य.

- खपनुं (वि.) - न खपण्याजोगे, न चालण्याजोगे.

- खपियुं (वि.) - खप-उपयोग नसलेले, निरुपयोगी.

- खायुं (वि.) - न खावलेले.

- खट(-युं) (वि.) - न संपणारे, अश्वय.

- खेडयुं (वि.) - लागवडीखाली न आणलेले.

- गण(-ण्युं) (वि.) - अगणित.

- गमतुं (वि.) - नावडते, नापसंत.

- गमो (पु.) - (१) नावड (२) कंटाळा.

- गळ(-ळयुं) (वि.) - न गाळलेले.

- घटनुं (वि.) - अयोग्य, न साजेसे.

- घड (वि.) - असंस्कारी.

- चाळ्युं (वि.) - न चाखलेले, न उघावलेले.

- चाड (स्त्री.) - (१) हरकत, अडचण (२) अगत्य, नड.

- चाड(-लते) (अ.) - नाडव्यासम्य.

- चितयुं, चिंतुं(-युं) (वि.) - अनपेक्षित, अकल्पित.

- छतुं (वि.) - गुप्त.

- छोपी (वि.) (स्त्री.) - अतुम (इच्छा इ.)

- जाग (वि.) - (१) अज्ञानी (२) (स्त्री.) अज्ञान.

- सोल } (वि.) - वजन न केलेले.

- सोळयुं }

- दीट(-तुं) (वि.) - न घडितलेले.

- दोळुं (वि.) - धार न काढता राहिलेले.

- दोळुं रडेवुं - जरूरीचे काम राहून जाणे.

- घायुं (वि.) - अनपेक्षित.

- नम (वि.) - न नमणारे, न धाकणारे.

- पर्ताज (स्त्री.) - नापत, अविश्वास.

- यननी } (स्त्री) - बेचनाव, झगडा.

- यनाव } (पु.)

- यनाव राग्यथो - मनात बेचनाव ठेवणे.

- बुद्ध (वि.) - (१) बुद्धिशून्य (२) अज्ञानी.

- बोट(-टेलुं, -टुं) - न उघावलेले.

- बोळाळ्युं (वि.) - अगांतूक, न बोळावता आलेले.

- बोळ्युं (वि.) - न बोळलेले - सांगितलेले असे.

- अणल(-लुं) (वि.) - अशिक्षित.

- अंग (वि.) - अखंड.

- भावतुं (वि.) - अप्रिय.

- मटनुं (वि.) - नाराज, मुद्द.

- मणुं(-तुं) (वि.) - उदास, विमनस्क.

- मानीतुं (वि.) - मान नसलेले.

- मूल (वि.) - अमूल्य.

- मेळ (वि.) - (१) मेळ न खाण्याजोगे (२) (पु.) बेचनाव.

- राग (पु.) - बेचनाव.

- लेखे (अ.) - (१) कोणाला न दिसेल अशा रीतीने,

कोणाच्या लक्षात न येता (२) उगीच.

- विचार्युं (वि.) - ज्यावर विचार केलेला नाही असे.

- समज(-ण) (स्त्री.) - समजूतीचा अभाव.

- समजणुं } (वि.) - समजूतदार नसलेले.

- समजु }

- सरज्युं (वि.) - (१) अनिमित्त (२) अनपेक्षित.

- सुंयुं (वि.) - न हुंगलेले, ताजे.

- हुतुं (वि.) - अस्तित्व नसणारे.

- होणुं (वि.) - न होण्याजोगे - होणारे.

अणक (अशु०९) (स्त्री.) - अडचण.

अणकू(-को)ट (अशु०१०-को-ट) (पु.) - अन्नकोट.

अणख (अशु०११) (स्त्री.) - ईर्ष्या.

अणखत(-ल) (अशु०१२) (स्त्री.) - (१) तिडकारा (२) ईर्ष्या.

अणगार (अशु०१३) (वि.) - घरदार नसलेला - ली - ळ.

अणळ (अशु०१४) (स्त्री.) - (१) अनिच्छा (२) सवय.

अणळियुं (अशु०१५) (न.) - झणकारा, तिडकारा.

अणछो (अशु०१६) } (पु.) - पिकाचे नुकसान करणारी

अणछोवणछो } झाडाची छाया, वसप.

अणवट (अणुवट) (पु.) - जोडचे.

अणवण (अणुवण) (वि.) - अनयाणी पायांचा - ची - चे.

अणवर (अणुवर) (पु.) - पहिल्यादाच सावरी निघालेल्या वरासावत क्रिया वधूसोबत जाणारा सोबती.

अणवरिणुं (अणुवरिणुं) - (१) पाठराखणीसंबंधीचे (२) (न.) पाठराखणीपणा.

अणवरी (अणुवरी) (स्त्री.) - पाठराखीण म्हणून जाणारी वधूची बहीण किंवा मैत्रीण.

अणवागुं (अणुवागुं) (वि.) - अनयाणी पायांचा - ची - चे.

अणवखडी (अणुवखडी) (स्त्री.) - (खरकटा न मानला जाणारा) कना शिंया - पगड.

अणसार (अणुसार) (पु.) - (१) मिळतेतुळतेपणाचा अंश, सारखेपणा (२) सूक्ष्म छाप.

अणसारो-र (अणुसारो-र) (पु.) - (१) संकेत, हपारा (२) आवाज करून हपारा देण्याची क्रिया.

अणावयुं (अणुवयुं) (म. कि.) - 'आणवुं'चे प्रयोजक. आणविणे, मागविणे.

अणि-णी (अणु-णि) [सं] (स्त्री.) - (१) टोक (२) शिखर (३) अगदी शेवटाचा भाग, अवधी, अंत. (४) आणीबाणीची वेळ.

-णियुं (न.) - टाकाचे टोक, 'निव'.

-याळुं } (वि.) - टोकदार.

-येळ } (वि.) - टोकदार.

-शुब (वि.) पूर्ण दोषरहित.

-मा [सं.] (स्त्री.) - वाटेत तेवढे सूक्ष्म रूप धारण

करण्याची योग्यता.

-काडवी - छिद्रून टोक करणे.

-चूकवी - खरी आणीबाणीची वेळ टळणे, त्यानून बचणे.

-साचववी - आणीबाणीच्या वेळी उपयोगी पडणे, मदत

करणे.

अणु (अणु) [सं] (वि.) - अतिगूक्ष्म.

अणुक (अणु) (वि.) - अत्यंत थारीक.

अणुकणु (अणुअणु) (न.) - परमाणू.

अणुमात्र (अणुमात्र) (वि.) - (१) यत्किंचित

(२) (अ.) विलकुल.

अणुवत (अणुवत) (न.) - (गृहस्थाने घ्यावयाचे) लहानसे वत.

अणु-णोजो (अणुणोजो) - कारागिरांचा काम न करण्याचा

मुट्टीचा दिम.

-पाळवो, राखवो - मुट्टी पाळणे.

अणोदरी (अणुदरी) (वि.) - (१) कुशोदरी (२) (स्त्री.)

जेनधर्मात रोज जेवण कमी कमी करीत आणण्याचे व्रत.

अणोमरुं (अणुमरुं) (वि.) - (१) निस्तेज (२) उदास, खिन्न.

अंढवावुं (अंढ-ते-वावुं) (अ. कि.) - (१) ठेचकाळणे

अंढवावुं (२) दोरीत पाय गुंतून खाली पडणे.

अंढवाण (अंढवाण) (स्त्री.) - (१) पायगुंता (२) कोलदांडा.

अंढस (अंढस) (पु.) - वैर, द्वेष.

अंढवाळ (अंढवाण) (स्त्री.) - (१) मध्ये येणे, विघ्न (२) मार्ग-
म्हदीचे दूध काढण्याच्या वेळी तिच्या मागच्या पायांना घालण्यात येणारा फास.

-ळे आवयुं - निष्कारण मध्ये कडमडणे.

अंढोळ (अंढोळ) (वि.) - (१) रखडू (२) कसलीही जबाबदारी नसलेले (३) बेकार.

-फाटलुं (न.) - (१) छोटे वजन (२) (लाक्ष.) रखड्या माणूस - कोणीही खाला जवळ करीत नाही असा माणूस.

अंढ (अंढ) [सं.] (न.) - (१) पुरुषाच्या जननेंद्रियाच्या खालची गोटी (२) अंढ.

अंढळ (अंढळ) (वि.) - बिनाश्रमाचे, हरामाचे.

-गंढळ (वि.) - खरेखोटे, घाटेल तसे.

अंढूस (अंढूस) - (जननेंद्रियाखालची) गोटी, अंढ (२) (न.) सीताफळ.

अंढोळ (अंढोळ) (वि.) - डोलते, झुलते.

अतडुं (अतडुं) (वि.) - (१) फटकून अगणारे (२) तुटक.

-रहेतुं - वेगळे किंवा फटकून राहणे.

अतळाई-छापणुं - (अतणुई-छापणुं) (१) तुटकपणा (२) एकाडेपणा.

अतथ्य (अतथ्य) [सं.] - (१) (वि.) असत्य, तथ्य नसलेले, निःसार (२) (न.) असत्य.

अतमा (अतमा) (वि.) - (१) श्रिती नसलेले, वेपवा (२) (स्त्री.) वेदरकारी.

अतमी (अतमी) (वि.) - (१) वेपवा (२) दोखीखोर.

अतरदी (अतरदी) (स्त्री.) - छोटी कानस.

-डो (पु.) - मोठी कानस.

अतरंग (अतरंग) [सं.] (वि.) - तरंगविरहित, शांत.

अतरंग (वि.) - (१) भिनआधाराचे, अधांतरी अतणारे.

(२) अलग, भिन्न.

अनगरी-पु (अनगरी-पु) (वि.) - ति-हाईत, परके, अगोळखा, बाहेरचे.

अतर्क (अतर्क) [सं.] (वि.) - (१) न्यायाच्या विरुद्ध (२) (पु.) खोटा तर्क.

अतर्कित (वि.) - अनपेक्षित, कल्पनेपलीकडचे.

अतल-ळ (अतल-ळ) (वि.) - तळ नसलेले, खूप खोल.

अतलगनुं (अतलगनुं) (वि.) - अगदी जवळचे - नात्याचे.

अनलम्ब (अनलम्ब) [अ.] (स्त्री.) - रेशमी कापडाचा एक प्रकार.

अनलम्ब (अनलम्ब-र) (न.) - अतिविष.

अनलसि (सी) (अनलसि-सी) [सं.] (स्त्री.) - (१) अलशी (जवस)
(२) तागाचे रोपटे.

अनली (अनली) (वि.) - अनुल.

- बळ (वि.) - अनुल बळशाली.

याण (वि.) - (१) प्रचंड (२) भयानक.

अनंग (अनंग) (वि.) - (१) न कसलेला-ली-लें. (२) तंग
(घोड्याच्या पोटाखालून ओढून घेऊन जिन कसण्याचा पट्टा)

अनंग-ली-लें.

अनंग (अनंग) [सं.] (वि.) - (१) तारा नसलेलें (तंतुवाद्य)

(२) निरंकुश (३) तंत्र नसलेला-ली-लें, अव्यवस्थित.

अनंग (अनंग) (अनंग-द्वित) [सं.] (वि.) - सावध, जागृत.

अनंग (अनंग) (पु.) - गुरू न करता शिकलेला उत्तम गवई.

अनंग (अनंग) (वि.) - अथांग.

अनिकश (अनिकश) [सं.] (वि.) - कष्टात न राहण्याजोगे.

अनिकाय (अनिकाय) [सं.] (वि.) - प्रचंड शरीराचा, धिप्पाड.

अनिकाल (अनिकाल) [सं.] (पु.) - वेळ उरवून जाणे.

अनिक्रम (अनिक्रम) [सं.] (पु.) - मर्यादा-उल्लंघन (२) काळ
निघून जाणे (३) चढाई.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (पु.) - अतिक्रम.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (वि.) - बापाहून सवाई.

अनिकार (अनिकार) [सं.] - फाजील-व्यर्थे शान.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (पु.) - (१) एका ठिकाणच्या

अनिकार (अनिकार) [सं.] (पु.) - (१) एका ठिकाणच्या

अनिकार (अनिकार) [सं.] (स्त्री.) - अतिक्रम.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (पु.) - (१) अतिक्रम

(२) उल्कापात (३) विनाश.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (न.) - मोठ्यांत मोठे पाप.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (स्त्री.) - फाजील निर्मिती.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (स्त्री.) - मर्यादेपलीकडची -
अयोग्य प्रतिज्ञा.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (पु.) - (१) अधिकार किंवा

मर्यादा ओलांडून केलेला प्रश्न (२) तर्काच्या शेवटच्या

मर्यादेपर्यंत जाऊन निघारला जाणारा अंतिम प्रश्न.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (पु.) - मर्यादेबाहेरचा संबंध

(२) मर्यादेपलीकडे मोकळीक.

अनिकार (अनिकार) [सं.] (वि.) - भौतिकाच्या पर
(‘मेटेफिजिक्स’).

- शास्त्र - (१) भौतिकाच्या पर असलेले-अध्यात्मशास्त्र

(‘मेटेफिजिक्स’).

अतिमनुष्य (अति मनुष्य) [सं.] (पु.) - अलौकिक मनुष्य
(‘सुपरमॅन’).

अनिमानुष (अनिमानुष) [सं.] (वि.) - अलौकिक,
मनुष्याच्या क्षत्तीपलीकडचे.

अनियोग (अनियोग) [सं.] (पु.) - रेलचेल, वैपुल्य.

अतिरिक्त (अतिरिक्त) [सं.] (वि.) - (१) पुष्कळच (२) हून्य,
रिकामे (३) श्रेष्ठ (४) भिन्न, शिवायच.

अतिरिक्त (अतिरिक्त) [सं.] (पु.) (१) अति आधिक्य
(२) श्रेष्ठपणा.

अतिवाद (अतिवाद) [सं.] (पु.) - फार धोलणे (२) अप्रिय-
कठोर वचन (३) तर्काला शेवटच्या मर्यादेपर्यंत ताणून केला
जाणारा वाद.

अतिवैदिक (अतिवैदिक) [सं.] (वि.) - वैदिक काळापूर्वीचे.

अनिसंधान (अनिसंधान) [सं.] (न.) - फसवणूक.

अतिसंरक्षक (अतिसंरक्षक) [सं.] (वि.) - फाजील सनातनी.

अतूट (अतूट) [सं.] (वि.) - (१) अखंड (२) तोडता
तुटणार नाही असे.

अतोड (अतोड) (वि.) - न तोडता येण्याजोगे.

अत्तर करवां, - थवां - अत्तर लावून सन्मान करणे किंवा होणे.

अत्तरियुं (अत्तरियुं) [सं.] (न.) - अत्तरदाणी.

अत्तरियो (अत्तरियो) (पु.) - अत्तरवाला, सुगंधी.

अत्तर (अ.) - येथे.

- घडी -

- पगळे - आत्ताच.

- सान -

अत्तारी (अत्तारी) (पु.) - सुगंधी.

अत्यय (अत्यय) [सं.] (पु.) - अतिक्रम.

अत्यंतभाव (अत्यंतभाव) [सं.] (पु.) - पूर्ण अभाव.

अत्याकृष्ट (अत्याकृष्ट) [सं.] (वि.) - ओढूनताणून बसविलेला
(अर्थ).

अत्यार (अत्यार) (स्त्री.) - चालू घडी, ह्री वेळ.

अत्यारे (अत्यारे) (अ.) - आत्ताच.

अत्रय (अत्रय) [सं.] (अ.) - येथील.

अत्रे (अत्रे) (अ.) - येथे.

- थी (अ.) - येथून.

अथ किम् (अथकिम्) [सं.] (अ.) - होय, असेच.

अथक (अथक) (वि.) - अविभ्रांत.

अथडवुं (अथडवुं) (अथडवुं) (अ. क्रि.) - (१) रसडणे

(२) फुकट हेलपाटे घालणे. (३) व्यर्थ धडपडणे

(४) झगडा होणे.

—भवानी—(१) भवानी आईचा उदे उदे ! (२) (लाक्ष.)

। भवानी.

अदोदळ (अदोदळ) (वि.)—स्थूल, लट्ठ.

अदोप-पित-या (अदोप) (वि.)—निर्दोष.

अदल (अदल) [अ.] (अ.)—घरोघर, अचूक.

अदक (अदक) (न.)—आले.

अदव (अदव) (वि.)—(१) प्रवाही नसलेले

(२) न विनळण्यासारखे.

अध (अध) (वि.)—अधे, अर्धवट (बहुशः उपसर्गासारखा

शब्दाच्या पूर्वी वापरला जातो; उदा. अधलोळुं)

—अधक (वि.)—(१) अर्धवट चिरडलेले (२) कच्चेपणे

(१) (लाक्ष.) अर्धवट शिक्षित.

—अधो (पु.)—अर्धा अधो.

—अधुं (वि.)—(१) अर्धवट खालेले (२) मिश्रित (धानू)

—अध्वरुं (वि.)—कुटलेले—खरडलेले.

—अधुं (वि.)—अर्धवट उघडे.

—अध (पु.)—सुमारे चारा इंच.

—अध (पु.)—अर्धा अधो.

—अधुं (न.)—शेण-मातीचे मिश्रण.

—अध (मी.)—थोडा वेळ.

—अधुं (वि.)—(१) फळासंबंधी थोडे मऊ झालेले

(२) आत थोडे पाणी असलेले (३) पूर्ण न पिकलेले.

—अधियाळी (वि. स्त्री.)—अधे मिटलेले (डोळे), मस्ती

मस्ती (नंतर).

—अधुं (वि.)—(१) अर्धवट जळलेले (२) हेवाखोर,

मत्सरी, मांडखोर.

—अधुं (वि.)—अर्धवट धिकलेले.

—अधुं (वि.)—अर्धा अध धान्य ज्यात मावेल असे

मापाचे भांडे.

—अधुं—अधुंको (पु.)—अध्या मणाचे वजन.

—अधुं (वि.)—अधेमेले

—अधुं (वि.)—(१) अर्धवट मुंडन केलेले (२) अध्या

अध्यामि मुंडन करणे.

—अध (स्त्री.)—(१) अर्धी रात्र (२) (लाक्ष.) फार

गरमोशीची वेळ.

—अध मधरात (अ.)—(१) मध्यरात्री सुद्धा, वाटेत त्या

वेळी (३) ऐन संकटाच्या वेळी.

—अध (स्त्री.)—(१) मध्य (२) (अ.) मध्येच (३) पुरे

होण्यापूर्वीच.

—अध (वि.)—(१) मध्येच टांगते (२) मध्यापर्यंत येऊन

अडकलेले (३) अर्धवट समजूतदार.

—अध (अ.)—मध्या.

—अध (वि.)—अर्धवट समजूत असलेले, अर्धशिक्षित.

—अध (पु.)—निम्मेनीम करून देण्याची क्रिया.

—अधुं—(१) (अ. क्रि.) अधे होणे (२) (स. क्रि.)

निम्मेनीम करणे.

—अधुं (वि.)—(१) निम्मे केलेले (२) (न.) अधेच

केलेले काम. (३) दोन ठिकाणी बिन्हाड ठेवणे.

—अध (१)—दोन ठिकाणी राहण्याचे ठेवणे (२) अध्यात

भागी ठेवणे.

—अध (स्त्री.)—अर्धा धाल (वजनी, १॥ रतीभार)

—अध (स्त्री.)—दीड रतीभाराचे वजन.

—अधुं (वि.)—अधे वापरून—खर्चून टाकलेले.

—अधुं (वि.)—अधेमेले.

अधुंयानुं (अधुंयानुं) (वि.)—मालक नसलेले, बेवारशी.

अधुंय (अ.)—अधुंय.

अधुं (नी) (अधुं) (वि.)—निधन.

अधुं (ध्व) (अधुं-ध्व-२) (अ.)—अधांतरी

—आल (वि.)—लटकते, अनिश्चित.

अधुंयुं (अधुंयुं) (स. क्रि.)—पहा 'अधुंयुं', विरजणे.

अधुंय (अधुंयुं) (न.)—आधुन.

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—मध्येच घेद पडलेले, (कामधंद्यावाचून)

रगटणारे.

अधुंयुं (अधुंयुं) (अ.)—अधांतरी.

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—अधुंय.

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—हरामाचे, अर्नातीचे ('लेहुं',

'खावुं' इ. शी जोडून)

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—(१) गाड्या भाड्याने फिरविणारे

(२) (न.) तो धंदा.

अधुं (धो) (अधुंयुं) (पु.)—(१) पहा 'अधुंयुं'.

(२) दोरांचा व्यापारी.

अधुंयुं (अधुंयुं) (धो) (धो) (स्त्री.)—अंधाधुंदी.

अधुंयुं (अधुंयुं) (अ.)—अधुंयुं, निवळ.

अधुंयुं (वि.)—अधुंयुंयुं अधुंयुं, अधुंयुं पाहू अधुंयुं.

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—बरेच अधुंयुं.

अधुंयुं (अधुंयुं) (अधुंयुं) (पु.)—(१) वाजवीपेशा जास्त

संबंध (२) मर्यादेपेशा जास्त सुभा, फाजीलपणाचे वर्तन.

अधुंयुं (अधुंयुं) (स्त्री.)—अधुंयुंयुं.

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—(१) ठरलेल्याहून—मर्यादेहून

जास्त, अलौकिक, विलक्षण.

अधुंयुं (अधुंयुं) (वि.)—प्रख्यातांत श्रेष्ठ.

अधुंयुं (अधुंयुं) (स्त्री.)—(१) फुकट पौजदारी. (२) ठवे.

—साखी—फुट्ट होईकोट करणे, लाने नमण्याना उगीन पंचायतीत पडणे.

अधियाह (अधियाह) (न.)—गाय—म्हैस असे जनावर विषीवर्यन पाळण्याकरिता भागाने देणे.

अधियुं-यो (अधियुं-यो) (वि.)—द, मूल.

अधियास (अधियास) [सं.] (पु.)—(१) राहण्याचे मुख्य ठिकाण. (२) सुगंध (३) शेजारी.

अधियासर (अधियासर) [सं.] (पु.)—सणाचा—उत्सवाचा दिवस.

अधीन (अधीन) [सं.] (वि.)—बदा, ताबेदार.

अधीरा (अधीरा) (वि.) (स्त्री.)—(१) धीर सोडून देऊन कोप करणारी (नायिका) (२) बीज.

अधीरज (अधीरज) (पु.)

अधीरापणुं (अधीरापणुं) (न.) } —उतावीळपणा.

अधीराई (अधीराई) (स्त्री.) }

—आचवी—धीर न राहणे.

—राखी } —उतावीळ होणे.

—लाखी }

अधीरं (अधीरं) (वि.)—धीर गमावलेला, उतावीळ.

अधुमारवुं (अधुमारवुं) (अ. क्रि.)—जवळजवळ अर्धी मुदत संपून जाणे.

अधुकडुं (अधुकडुं) (वि.)—पढा 'अदूगडुं'.

अधुरियुं (अधुरियुं) (वि.)—अपूर्ण.

अधुरं (अधुरं) (वि.)—अपूर्ण, कमी पडलेले.

—अधूरा पुरा करवा—आयुष्याचे राहिलेले दिवस कसेचसे काढणे.

—अधूरामां पुर—जणू कमी पडलेले पुरे करण्यासाठी, भरतीला भाणखी (म्हणून).

—अधूतं छोटवुं, सूकवुं, राखवुं—अपुरेच सोडणे, ठेवणे.

—अधूरे आववुं, अवतरवुं, जन्मवुं—नऊ महिने पुरे न भरताच जन्म होणे.

—अधूरे जवुं—पोटचे पडणे, गर्भपात होणे.

—अधूरो घडो छलकाय—उथळ पाण्याला खळखळ कर.

अधेड (अधेड) (वि.)—प्रौढ.

अधेलो (अधेलो) (पु.)—अवेलो, अर्धा पैसा (सापिका).

अधोट (अधोट) (वि.)—प्रौढ.

अधोटियुं (अधोटियुं) (न.)—अर्थ मागण (उमाच्या रमाचे मोठे लग्नही भांडे).

अधोटी (अधोटी) (स्त्री.)—उसाचा शिजविलेला रस.

अधोडुं (अधोडुं) (न.)—मेलेल्या दोराच्या बदल्यात सालकाला चांभार जे कातडे देतो ते.

अधोतर (अधोतर) (न.)—एक प्रकारचा जाडा कपडा.

अधोतुं (अधोतुं) (न.)—वापरलेले किंवा जीर्ण वस्त्र.

अधोव (अधोव) (अ.)—अधिकाधिक खाली.

अधोल (अधोल) (न.)—पर्वताच्या तळाशी असलेला सपाट प्रदेश.

अधोल (अधोल) (न.)—अडीच रुपये भार वजन.

—ली (स्त्री.)—अडीच रुपये भाराचे वजन.

अध्वर (अध्वर) (अ.)—अधांतरी, विनआधार, सटकते.

—जयाव—उडवाउडवीचे किंवा पूसतपास न करता दिलेले—अनिश्चित उत्तर.

—उडवावुं—(१) उडवाउडवीचे उत्तर देऊन बोलवण करणे सरळ उत्तर न देणे (२) न समजेल अशा रीतीने उतरिणे उतरणे.

—ने अध्वर चालवुं, —रहेवुं—वेपवाईने, किंवा ताड्याने, किंवा कामात अंग न मोडता वागणे.

ने अध्वर राखवुं—(१) उमेच्या उमे ठेवणे, स्वस्थ राखू न देणे. (२) फुल्यासारखे संभाळणे.

—(माथुं) अध्वर फरवुं—(१) अभिमानाच्या तोऱ्यात किंवा मस्तीत कोणालाही न जुमानणे (२) आजाराचे डोके फिरल्यासारखे होणे.

—राखवुं—रकम नावे न लिहिता देणे.

—छणवुं—थाटे उभी ठेवून कणसांची कापणी करणे.

—थी (अ.)—(१) टावटिकाणाशिवाय (२) हवेतून (३) अनिश्चितपणे (४) भिगवतपास.

—ताळ (अ.)—अध्वरी.

—पध्वर (अ.)—अगदी अधांतरी.

अध्यध्वर (अध्यध्वर) [सं.] (पु.)—अकार, मुख्य अध्वर.

अध्यवसाय (अध्यवसाय) [सं.] (पु.)—(१) प्रयत्न, मेहनत (२) निश्चय (३) साक्षेप.

अध्वारी (अध्वारी) (स्त्री.)—फुट्ट फौजदारी, फुट्ट पंचायत.

अध्वार (अध्वार) (पु.)—(१) अध्वर्यू (२) मास्तर, गुरुजी (३) निमंत्रणे पोचविणारा.

अध्वारुड (अध्वारुड) [मं.] (वि.)—(१) वर चढलेला लीने (२) श्रेष्ठ.

अध्वारोप (अध्वारोप) [मं.] (पु.)—(१) नमस्तेल्या गुणधर्मांचे आरोपण (२) आमक शान.

अध्व्यास (अध्व्यास) [सं.] (पु.)—(१) मिथ्या आरोपण (२) ध्यास.

अध्व्याहार (अध्व्याहार) [सं.] (पु.)—(१) अर्थ समजण्याकरिता वाक्यात जे शब्द किंवा जी पदे आवश्यक असतील त्या शब्दाची किंवा त्या पदाची गळलेल्या ठिकाणी भरती.

-रहेवुं-होवुं-वाक्यात न सांगितलेले पद राहणे.

-राववुं-अभ्याहार ठेवणे.

-लेवुं-अभ्याहृत असलेले पद धरणे.

अभ्याहृत (अभ्याहृत) [सं.] (वि.)-वाक्यात अर्थाकरिता आवश्यक असलेला शब्द किंवा पद गुप्त-छुप्त असणे.

अभ्येता (अभ्येता) [सं.] [पु.]-विशिष्ट विषयाचा अभ्यास किंवा संशोधन करण्याकरिता विद्यापीठातर्फे निवडलेला स्नातक ['फेलो'].

अभ्यु (अभ्यु) [सं.] (वि.)-अस्थिर.

अभ्यांत (अभ्यांत) [सं.] (न.)-(१) शृंगुरका प्रकाश (२) शानाचा अभाव.

अनक्षर (अनक्षर) [सं.] (वि.)-(१) मुके (२) निरक्षर, नशिक्षित.

अनगळ (अनगळ) (वि.)-(१) निरंकुश (२) न गाळलेले.

अन-ना-गार (अन-ना-गार) (-रिक) वि.-(१) बेघर (२) (पु.) साधू, संन्यासी.

अनघ (अनघ) [सं.] (वि.)-निष्पाप.

अनथ (अनथ) (वि.)-(१) वेसण न घातलेले (२) कावृत न माणलेले.

अनथड (अनथड) (वि.)-असंस्कारी.

अनभ्याय (अनभ्याय) [सं.] (पु.)-अभ्यासातून सुटी.

अनेनास (अनेनास) (न.)-अननस.

अनन्ययोग (अनन्ययोग) [सं.] (पु.)-(१) अद्वितीय संबंध (२) उत्कृष्ट संयोग वा शकुन.

अनपेक्ष (अनपेक्ष) [सं.] (वि.)-(१) निरपेक्ष, निरिच्छ (२) कसल्याही संबंधाच्या अतीत ('अॅम्बोव्यूट').

अनमडुं (अनमडुं) (वि.)-(१) अग्रिय, (कोणाची) न जमणारे.

अनमनुं (अनमनुं) (वि.)-विमनस्क.

अनमी (अनमी) (वि.)-न नमणारा-री-रे.

अनय (अनय) [सं.] (पु.)-(१) अनीती, अन्याय (२) संकट (३) (वि.) अन्यायी, दुष्ट.

अनर (अनर) (पुं.)-नपुंसक, हिजडा.

अनरतुं (अनरतुं) (वि.)-खराब गलिच्छ नसलेले, चांगले.

अनराचार (अनराधार) (वि.)-मुसळधार.

अनगळ(-ळ) (अनगळ-ण) (वि.)-निरंकुश.

अनर्थ (अनर्थ) [सं.] (पु.)-(१) चुकीचा अर्थ (२) वाईट कृत्य (३) बुद्धम.

-क (वि.)-निरर्थक.

अनलहक (अनलहक) (अ.)-'मी हक (म्हणजे खुदा) आहे,' अहं ब्रह्मास्मि.

अनवसर (अनवसर) [सं.] (पु.)-अवच्छ.

अनहद (अनहद) (वि.)-अमर्याद, अपार.

अनंक (अनंक) [सं.] (वि.)-असंख्य.

अनागत (अनागत) [सं.] (वि.)-आतापर्यंत न आलेला-ली-ले, पुढे येणारा-री-रे किंवा होणारा-री-रे.

-विधाता (पु.)-अनागताविषयी सावध-दीर्घ दृष्टीचा माणूस.

अनाज (अनाज) (न.)-धान्य, दाणा.

-भरवुं-धान्य साठवून ठेवणे.

अनाड (अनाड) (पु.)-(१) विघाड, चुकसान (२) अडचण.

अनाडी (अनाडी) (वि.)-(१) अडाणी (२) हट्टी, दुराग्रही.

-वेडा (पु. व. व.)-अडाण्यासारखे वर्तन.

अनाथ्युं (अनाथ्युं) (वि.)-वेसण न घातलेले, निरंकुश.

अनाम (-मी) (अनाम-मी) (वि.)-(१) निनावी (२) अप्रासिद्ध (३) नामी, उत्तम.

अनामत (अनामत) (वि.)-(१) संभाळून ठेवण्यासाठी सोपविलेले (२) (स्त्री, न.) ठेव.

-सुकवुं-(१) संभाळून ठेवण्याकरिता सोपविणे

(२) (विनाश्याब) ठेव म्हणून ठेवण्याकरिता देणे.

-रहेवुं-रक्षक कोणाच्या नावावर-खात्यावर न टाकली जाता अघांतरी राहणे.

-राववुं-कोणाच्या खात्यात रक्षक न टाकता अघांतरी ठेवणे.

अनामती (वि.)-अनामतीची संबंधित.

अनामय (अनामय) [सं.] (१) (वि.) निरोगी

(२) (न.) आरोग्य.

अनामिक (अनामिक) [सं.]-(वि.) (१) निनावी

(२) (पु.) अंत्यज.

अनामी (अनामी) (वि.)-(१) निनावी (२) (पुं.) परमेश्वर

(३) (स्त्री.) प्रेत नेण्याची तिरडी.

अनायक (अनायक) [सं.] (वि.)-कोणी पुढारी नसलेले, बेजिस्त.

अनार (अनार) [फा.] (न.)-डाळिव.

-कळी (स्त्री.)-डाळिवाची कळी.

अनारत (अनारत) (वि.)-अचिरत, निरंतर.

अनारसुं (अनारसुं) (न.)-अनरसा.

अनार्थ (अनार्थ) [सं.] (वि.)-असम्य, आर्याला न शोभायामारखे.

अनावड(-डत) (अनावड-अनावडत) (स्त्री.)-अकौशल्य, (एखाद्या कामाचे) गम्य नसणे-अज्ञान असणे.

अनावला (अनावला) (वि.)-अनाविल जातीचे.

-लो (पु.)-त्या जातीचा पुरुष.

अनाधिक (अनधिक) [म.] (वि.) - (१) दीर्घादि, अनाधिक
(२) अनाधिक जाति.

अनापर (अनापर) [म.] (न.) - इत्यादिपदानां अनापर, पाणी, वारा आणि पृथ्वी ही चार भूतत्त्वे.

अनासाध (अनासाध) [सं.] (वि.) - असाध्य, अप्राप्य.

अनास्रव (अनास्रव) [सं.] (वि.) - (जैन) अनास्रक.

अनाहत (अनाहत) [सं.] (वि.) - (१) न मारलेले

(२) न ह्यालेले, नवे (३) आपोआप उठणारा (ध्वनी).

- नाद (पु.) - योग्यांनाच ऐकू येणारा अनाहत ध्वनी.

अनिमित्त (अनिमित्त) [सं.] (वि.) - (१) कारण-निमित्त नसलेले (२) (न.) अपशकुन.

अनिघ्न (अनिघ्न) [म.] (वि.) - (१) अनिघ्न, नियन्त्रित नसलेले. (२) अनिघ्न, नेम नसलेले.

- ति [सं.] (स्त्री.) - (१) अव्यवस्था (२) असंयम.

अनियम (अनियम) [सं.] (पु.) - अव्यवस्था.

अनिर्णय (अनिर्णय) [म.] (पु.) - निर्णयाचा अभाव, अनिश्चितपणा.

अनीक (अनीक) [सं.] (न.) - (१) लष्कर (२) युद्ध.

अनीड (अनीड) (वि.) - (१) अक्षय, अपार (२) अशुभ, अभद्र.

अनीश (अनीश) [सं.] (वि.) - (१) वरिष्ठ नसलेले (२) असमर्थ.

अनुकूल (अनुकूल) (वि.) - (१) आपल्या बाजूचे (२) हितकर, पक्क, रुचणारे,

- भावयु, - पडयु - अनुकूल असणे, सोयीचे होणे.

- करणु - सोयीने होऊन, भावयु, मित्र अनुकूल होऊन असे करणे किंवा तमा प्रयत्न करणे.

- धयु - (अमक्याला) अनुकूल अशा रीतीने वागणे.

अनुकृति (अनुकृति) (स्त्री.) - अनुकरण, नकल.

अनुकूल (अनुकूल) [सं.] (वि.) - (१) न सांगितलेले-बोललेले (२) अपूर्व, असामान्य.

अनुक्षण (अनुक्षण) [सं.] (अ.) - क्षणोक्षणी.

अनुग (अनुग) [सं.] (वि.) - (१) मागून जाणारा-री-रे (२) (पु.) अनुचर (३) (व्याक.) प्रत्यय.

अनुगम (अनुगम) [सं.] (पु.) - (१) मागोमाग जाण्याची क्रिया (२) आचारविचारांची धार्मिक सरणी.

अनुगुण (अनुगुण) [सं.] (वि.) - अनुरूप.

अनुचिन्तन (अनुचिन्तन) [म.] (न.) - (१) विचार (२) स्मरण (३) काळजी.

अनुजीवी (अनुजीवी) [सं.] (वि.) - आश्रित.

अनुत्त (अनुत्त) [सं.] (वि.) - पश्चात्तापद्वय.

अनुत्तर (अनुत्तर) [सं.] (वि.) - (१) निश्चर, चूप

(२) ज्याला उत्तर नाही किंवा देता येत नाही असे

(३) ज्याहून अधिक वरचढ नाही असे - उत्तम.

अनुदरी (अनुदरी) (वि.) (स्त्री.) - कुशोदरी, वारीक कमर असा शरीर.

अनुयोग (अनुयोग) [सं.] (पु.) - (१) उद्योगाचा अभाव, (२) कामाच्या सुटीचा दिवस.

अनुधार्मिक (अनुधार्मिक) [सं.] (वि.) - समान गुणधर्मी.

अनुधावन (अनुधावन) [सं.] (न.) - पाठीमागे लागाव्याची क्रिया.

अनुनय (अनुनय) [सं.] (पु.) - विनवणी, अज्ञीजी.

अनुनाद (अनुनाद) [सं.] (पु.) - शंकार.

अनुप (अनुप) [सं.] (वि.) - अनुपम, श्रेष्ठ.

अनुपछ (अनुपछ) [सं.] (अ.) - पळापळाला.

अनुपानी (अनुपानी) [म.] (वि.) - (१) अमक्यातून निघून होणारे, मागून येणारे (२) एकसारखे.

अनुपूर्ति (अनुपूर्ति) [सं.] (स्त्री.) - (१) अधिक घालणे, पूर्ती करणे (२) (लाक्ष.) विथावणी.

अनुप्रदान (अनुप्रदान) [सं.] (न.) - (१) भेट, अक्षर. (२) पूर्ती.

अनुप्रवेश (अनुप्रवेश) [सं.] (पु.) - (१) मागून - मागव्या दाराने प्रवेश. (२) व्यवस्थित एकामागून एक प्रवेश.

अनुबंध (अनुबंध) [सं.] (पु.) - (१) संबंध (२) एकाला एक जोडून असा क्रम (३) मागचापुढचा संबंध.

अनुबोध (अनुबोध) [सं.] (पु.) - (१) मागाहून झालेले शान (२) स्मरण.

अनुभव (अनुभव) [सं.] (पु.) - (१) प्रत्यक्ष शान, स्वतः जाणून घेणे (२) भोगलं ते.

- करवो, लवो - अनुभव घेणे.

- धयो - अनुभवाला येणे.

अनुभविष्य (अनुभविष्य) - अनुभवी स्त्री.

अनुमरण (अनुमरण) [सं.] (न.) - सती जाणे.

अनुमानवुं (अनुमानवुं) (सं.) - अनुमान करणे.

अनुमिति (अनुमिति) [सं.] (वि.) - अनुमान केलेले,

अनुमानावर आधारित.

अनुमिति (अनुमिति) [सं.] (स्त्री.) - एका ज्ञानाच्या योगाने झालेले दुसरे शान; अनुमानप्रमाणाचे झालेले शान.

अनुमोद (अनुमोद) [सं.] (पु.) - सद्गानभूतीमुळे निर्माण होणारा आनंद.

- न (न.) - संमती, देका.

अनुरोध (अनुरोध) [सं.] (पु.) - (१) आग्रहपूर्वक विनंती (२) प्रतिबंध.

अनुरोधवृत्तं [ल. क्रि.] - (१) विकटून राहणे (२) अनुरोध करणे.
 अनुकूलवृत्तं (अनुकूल्य) (स. क्रि.) - उद्देशणे, लक्षांत ठेवणे.
 अनुलेखन (अनुलेखन) [सं.] (न.) - (१) उतरून घेणे, नकल
 करणे (२) सांगता सांगता लिहून घेणे (डिक्टेशन).
 अनुवेश (अनुवेश) [सं.] (पु.) - मोठ्या भाषाच्या अगोदर
 लहान भाषाचा विवाह.
 अनुपंग (अनुपंग) [सं.] (पु.) - (१) निकट संबंध, साहचर्य
 (२) अवश्यभावी परिणाम (३) करुणा (४) भावना, इच्छा.
 - गी (वि.) - (१) (-चा) परिणाम म्हणून झालेले,
 होणारे; (२) जोडलेले, संबंधी.
 अनुस्नातक (अनुस्नातक) [सं.] (वि.) - स्नातक झाल्यानंतरचा
 (अभ्यासक्रम इ.) 'पोस्ट ग्रॅज्युएट'.
 अनुस्मरण (अनुस्मरण) [सं.] (न.) - वरचेवर आठवण काढणे.
 अनुकूल(-ळी) (अनुपंग-णी) (पु.) - लाकडी उलखळ.
 अनुष्ट (अनुष्ट) (न.) - सीताफळ.
 अनुष्टी (अनुष्टी) (स्त्री.) - सीताफळीचे झाड.
 अनुष्टं (अनुष्टं) (वि.) - (१) विलक्षण (२) अपूर्व.
 अनुष्ट (अनुष्ट) [सं.] (वि.) - अविवाहित.
 - डा (स्त्री.) - अविवाहिता.
 अनृत (अनृत) (न.) - खांदेपणा, हरामखोरी
 नृत्य करणे.
 - मां मळतुं - खऱ्या कमाईचे नसणे.
 अनूरी (अनूरी) (स्त्री.) - सीताफळीचे झाड.
 - रं (न.) - सीताफळ.
 अने (अने) (अ.) - आणि, व.
 अनेक (अनेक) (वि.) - (१) न्यारे (२) असामान्य, विचित्र.
 अनैकालिक (अनैकालिक) [सं.] (वि.) - (१) अनेक बाजू - पक्ष
 असणारे (२) अनिश्चित.
 अनोमुं (अनोमुं) (वि.) - (१) अविभक्त, एकत्र
 (२) असामान्य, अगदी वेगळे.
 अनोटी (अनोटी) (स्त्री.) - तयल्यावरची जोराची थाप.
 अन्न (अन्न) [सं.] (न.) - (शिजविलेले) भन्न.
 - कृट (पु.) देवापुढे नैवेद्य म्हणून करण्यात येणारा भन्नाचा
 हीम.
 - जळ(-ळ) (न.) - (१) दाणापाणी (२) (लाक्ष.)
 कृणानुबंध (३) भाग्य, सचित.
 - जळ ऊठवुं, खटवुं - (१) कृणानुबंध संपणे, (२) नशीब
 फिरणे.
 - पागी (न.) - निर्वाहाने साधन.
 - सेर थई जयां - दुःख इ. आवेगाने खाण्यापिण्यात रुची न
 राहणे.

- मय कोर (पु.) - स्थूल शरीर ('सूक्ष्म'च्या विरुद्ध).
 - नुं पागी थयुं - खालेले अंभी न लागणे (रोगामुळे)
 - नो कीडो, - नो पिंड - भन्नावरच ज्याचा जीव असा (बुद्ध,
 मूल किंवा खादाडाच्या बाबतीत हा शब्दप्रयोग वापरतात.)
 - नो माळवो - उदार अन्नदाना.
 - भेगुं थयुं - भन्न लागणे - मिळणे.
 - आहारें ने घी ध्यवहारें - जसे योग्य असेल तसे करावे.
 - तेवो ओठकार - कर्म तसे फळ, पेरावे ते घ्यावे.
 अन्नयुं (अन्नयुं) (वि.) - अन्यायी, वाकडे चोळणारे.
 अन्यमनुं (अन्यमनुं) (वि.) - अन्य(वि)मनस्क, मन ठिकाणावर
 नमलेले.
 अन्ये के पन्ये - दुसऱ्याने किंवा स्वतः, वाटेल ते करून.
 अन्यारी (अन्यारी) (स्त्री.) - तळाऊ न्याऊं बरोबर बसणाने
 केलेली मोठी किंवा तशी गाडी.
 - खडकवी - तशी गाडी करणे.
 अन्यय (अन्यय) [सं.] (पु.) - (१) संबंध (२) वाक्यामध्ये
 पदांचा एकमेकांशी बरोबर संबंध (३) कार्यकारण नियम
 (४) भावार्थ.
 - येमयो - वाक्यात पदांचा संबंध व्याख्यानाने आणि
 भावार्थाच्या दृष्टीने बरोबर बसणे, अन्यय लागणे (लाक्ष.).
 - व्यासि (स्त्री.) - साधन असेल तेथे साध्य असेल अशा
 संबंधांचे दर्शन.
 - यागत (वि.) - बंधापरंपरेने आलेले.
 अन्यर्थ(-क) (अन्यर्थक) [सं.] (वि.) - बरोबर लागू होणारे -
 पदार्थ, यथार्थ.
 अन्येषक (अन्येषक) [सं.] (वि.) - (१) तपासणी करणारा
 (२) (पु.) हिंदोबतपासनीस.
 - ण (न.) - शोध, तपास, संशोधन.
 अंत (अंत) (पु.) - (१) टोक, शेवटचा भाग (२) समाप्ती,
 शेवट (३) हद्द (४) मरण, विनाश.
 - आणवो, - लाववो - (१) पुरे करणे (२) नाश करणे.
 - आववो - (१) पुरे होणे (२) नाश पावणे.
 - काववो - (१) शेवटपर्यंत न सोडणे, (२) बरोबर शोध करून
 छडा लावणे (३) कंटाळा आणणे सत्तावणे, अंत पाहणे.
 - लेवो - (१) छडा लावणे (२) शेवटपर्यंत विकटून राहणे.
 - वेळा (स्त्री.) - मरणकाळ.
 अंतक (अंतक) [सं.] (पु.) - (१) मारेकरी (२) काळ, मरण
 (३) यम.
 अंतकाळियुं (अंतकाळियुं) (वि.) - अंतकाळी उपयोगी पडेल
 असे.
 अंतवन्त (अंतवन्त) [सं.] (वि.) - नाशवंत.

अंतर (अंतर) [मं.] (वि.)—(१) आतील (२) अचळचे (पु.)
 (३) आतल्या भाग (४) अंतरकरण, मन (५) अवकाश
 (६) मधल्या काळ (७) सफावत, भेद (८) भेद, वेगळेपणा.
 —खोलखुं—मन उघडे करणे.
 —पडखुं—(१) दोघात दूरता राहणे (२) मनात दुजेपणा येणे.
 —राखुं—(१) वेगळेपणा—परकेपणा मानणे (२) मोकळे
 मन न ठेवणे.
 —छाक—अंतरमाल.
 अंतराई (अंतराई) (स्त्री.)—(१) अंतर (२) वेगळेपणा,
 दुजेपणा.
 अंतरस (अंतरस) (नं.)—(वाणी किंवा अन्नकण खासनळीत
 जाऊन लागणारा) ठसका.
 अंतराय (अंतराय) [मं.] (पु.)—अडचण, विघ्न.
 —आयबो, —पडबो—विघ्न येणे.
 —करबो—ठसका येणे.
 —थी (वि.)—विघ्नकारी.
 अंतरातुं (अंतरातुं) (नं. क्रि.)—(१) आंरणे (२) प्रतिक्रिया
 होणे (३) सापडणे, वेढले जाणे.
 अंतरामण (अंतरामण) (स्त्री.) अंतराय पडणे.
 अंतरिन (अंतरिन) [मं.] (वि.)—(१) झाकलेले (२) घेरून
 टाकलेले (३) वेगळे पाडलेले.
 अंतरियाळ (अंतरियाळ) (अ.)—अधातरी.
 अंतर्वेव (अंतर्वेव) (पु.)—घराचा दरवाजा बसविताना झालेला
 दोप.
 अंतर्वेर (अंतर्वेर) (नं.)—हाडबैर.
 —री (वि.)—हाडबैरी.
 अंतःकरणना लाळा—जळफळाट किंवा दुश्चिंता.
 —नो घळो—मर्माघात.
 अंतःक्रोप (अंतःक्रोप) (पु.)—(१) अंतःकरणानील गळबळ
 (२) मनात असलेला क्रोध.
 अंतःपंचक (अंतःपंचक) [मं.] (नं.)—मन, बुद्धी, चित्त,
 अहंकार आणि जीव असे मिळून पंचक.
 अंतःपुष्पिका (अंतःपुष्पिका) [मं.] (स्त्री.)—अंतःपुरानील स्त्री.
 अंतःप्रकृति (अंतःप्रकृति) [मं.] (स्त्री.)—(१) मूळ स्वभाव
 (२) राजाचा खाजगी प्रधान.
 अंतःसखा (अंतःसखा) [मं.] (वि.) (स्त्री.)—सगर्भ, गर्भवती.
 अंतिक (अंतिक) [मं.] (वि.)—जवळचे.
 अंतियु (अंतियु) (नं.)—(१) शेवटचे (२) (लाभ.) निवावर
 उदार झालेले (३) फारच विडलेले.
 —अंतिया करवा—चिडन गुस्कावणे.
 अति (अति) (अ.)—शेवटी.

अंतेवासी (अंतेवासी) [मं.] (वि.)—(१) जवळ राहणारा-री
 —रे (२) (पु.) दिव्य (गुरुजवळ राहणारा).
 अंत्यायस्था (अंत्यायस्था) (स्त्री.)—(१) म्हातारपण
 (२) शेवटची अवस्था.
 अंत्याश्रम (अंत्याश्रम) (पु.)—संत्यासाश्रम.
 अंत्र (अंत्र) (मं.) (नं.)—आतडे.
 —जाळ (स्त्री.)—आतड्यांचे जाळे.
 अंदर (अंदर) [फा.] (१) आत (सममी प्रचय)
 (२) (अ.) आत.
 —खाने, —थी (अ.)—आतून, गुमरीतीने.
 अंदाज खो—तपायून पाहणे, अजमावणे, अंदाजणे.
 —होयो—निश्चित मर्यादा असणे.
 अंदाजो (अंदाजो) (वि.)—अंदाजाने नक्की केलेले, अंदाजे.
 अंदाजु (अंदाजु) (अं. दृ. क्रि.) (स्त्री.)—अंदाजापासून
 जाचण्याची मोठी साक्षी.
 अंदेश-शो (अंदेश-शो) (पु.)—संदेह, संशय.
 —आयबो, —जबो—संशय येणे.
 —आणबो, —लावबो—संशय घेणे.
 —राखबो—संशयित राहणे, सादांक राहणे.
 अंदाजु-लाजु (अंदाजु-लाजु) (सं. क्रि.)—शोके घालणे.
 अंथ (अंथ) [मं.] (वि.)—(१) आघळा-ळी-ले
 (२) विवेकहीन, समजूत नसलेला-ल्ली-ले.
 —क (वि.)—(१) छुगुरक्याचे, अंधुक उजेड असलेले
 (२) फिके.
 अंधकूप (अंधकूप) (पु.)—(१) गडद काळोख असलेली विहीर
 —आड (२) झाडांछुड्यांनी झाकून दिसण्यासारख्या केलेला
 लपु खोल सड्डा (जनावरांना फमवून अडकविण्यासाठी).
 अंधतामिळ (अंधतामिळ) (पु.) (१) पूर्ण अंधार (२) गाढ
 अज्ञान.
 अंधरातुं (अंधरातुं) [मं.] (अ. क्रि.)—अंधारून येणे.
 अंधारु (अंधारु) (अंधारु)
 अंधाधुनी (अंधाधुनी) (स्त्री.)—अंधाधुंदी.
 अंधापो (अंधापो) (पु.)—आंधळेपणा.
 अंधार काळुं (अंधारकाळुं) (वि.)—गडद काळे.
 अंधारकोट (अंधारकोट) (पु.)—दग भरून येऊन झालेला अंधार.
 अंधारपळेडी (अंधारपळेडी) (स्त्री.)—(१) जेप पाहण्याने अदृश्य
 —हो (पु.) किंवा गुप्त राहता येते असे (काळे
 किंवा जाडूचे) वस्त्र. (२) (लाक्ष.)
 गुप्त किंवा अज्ञात राहणे.
 अंधार पळेडी ओढवी
 —हो ओढवो, —पंढवो—गुप्त किंवा दिसेनासे होणे.

अंधारपळेडो ओढाडयो - दुसऱ्याला मंत्राने भारून टाकणे,
अनात पाडणे.
अंधारपटो (अंधारपटी) (पु.) - होळ्यांवर बांधण्याचा पट्टा.
अंधारपुं (अंधारपुं) (अ.क्रि.) - (डगांनी आकाश भरून) अंधारणे.
अंधारपुं (अंधारपुं) (वि.) - (१) अंधाराने भरलेले
(२) (न.) कृष्णपक्ष.
अंधारी (अंधारी) (स्त्री.) - (१) अंधारकोठडी
(२) अंधारकोठडीची शिक्षा (३) चकर (४) मंत्राची भारणी
(५) अंधारपळेडो पट्टा.
अंधारं (अंधारं) - (न.) (१) अंधार (२) अव्यवस्था, अंधाधुंदी
(३) गुमता (४) अज्ञान (५) (वि.) अंधार असलेले.
- धवुं - अंधार पडणे, रात्र पडणे.
- मूकपुं - अंधार सोडणे, प्रकाशातून स्वतः बाजूला होऊन
प्रकाश मोकळा करणे.
- चळपुं - अंधार पसरणे, अंधाधुंदी माजणे.
- घोर (न.) - अतिशय गडद अंधकार.
अंधारी (अंधारी) (न. घ. व.) - अंधारी, चकर.
- उलेचवा - (प्रकाश मिळविण्याची) व्यर्थ धडपड करणे.
अंधारामां कुटावुं - अंधारांत, किंवा काही दिसत-समजत नाही
पुढा परिस्थितीत, व्यर्थ धडपड करणे.
- जवुं - लक्षात न येता-दृष्टीभांड काही घडणे.
- रडवुं - (१) न कळता राहणे (२) लोकांपुढे न येणे,
अज्ञात राहणे.
- राखवुं - (१) अज्ञानात ठेवणे (२) अज्ञात-गुप्त ठेवणे.
अंधुं (अंधुं) (वि.) - आधले.
अंधेमूल (अंधेमूल) (वि.) - मूढ, गम (समज) न पडणारे.
अंधेर (अंधेर) (न.) - अंधाधुंदी, अराजकता.
- ही (स्त्री.) - अंधेरनगरी.
अपई (अपई) (वि.) - जाणते, समजशक्ती असलेले, अनुभवी.
अपकर्म (अपकर्म) (न.) - अपकृत्य.
अपकाय (अपकाय) [सं.] (पु. व. व.) - पाण्यातील जंतू (जैवशास्त्र).
अपकृष्ट (अपकृष्ट) [सं.] (स्त्री.) - (१) अधनत, पतित
(२) अधम, नीच.
अपक्रिया (अपक्रिया) [सं.] (स्त्री.) - नुकसानीची क्रिया,
वार्तिकक्रिया.
अपक्षय (अपक्षय) [सं.] (पु.) - विनाश.
अप(-ब)खो - (अप-अप) (पु.) नावड, अरुची.
अप(-ब)खोडवुं (अप-अ-अप) (स. क्रि.) - निंदा करणे,
दोष काढणे.
अपचय (अपचय) [सं.] (पु.) - क्षय, हानी.
अपचार (अपचार) [सं.] (पु.) - (१) दुराचरण (२) कुपथ्य.

अपचिह्न (अपचिह्न) [सं.] (न.) - अपवाकून.
अपचो (अपचो) (प.) - अपचन, अजाण.
अपजज्ञ (-स) (अपजज्ञ-स) (पु.) - अपयश, अपकीर्ती.
- मळवो - अपकीर्ती होणे, निंदा होणे.
- लेरो - अपकीर्ती ओढून घेणे.
अपजज्ञि (अपजज्ञि) (अपजज्ञि) (अपजज्ञि) - अपेक्षा, अपेक्षा येणार.
अपजान (अपजान) [म.] (पु.) - आईबापाहून कमी गुणांचा
मुलगा.
अप(-प्प)ट (अप-अप-ट) (१) (अ) दररोज, नेहमी.
(२) (वि.) मूर्ख.
अपटी (अपटी) [सं.] (स्त्री.) - (१) नाटकचा पडदा.
(२) आपटी (नुकसान).
अपट (अपट) (वि.) - अशिक्षित.
अपत (अपत) (न.) - अपत्य.
अपतीज (अपतीज) (स्त्री.) - अविश्वास.
अपथ (अपथ) (पु.) - (१) कुमार्ग (२) पाखंडी मत.
अपथ्य (अपथ्य) (न.) - कुपथ्य.
अपदेवता (अपदेवता) [सं.] (पु.) - भूतप्रेतादी.
अपध्यान (अपध्यान) [सं.] (न.) - विपरीत - अनिष्टाचे चिंतन.
अपनावयुं (अपनावयुं) (स. क्रि.) - आपलेसे करणे,
आपले मानणे.
अपपाठ (अपपाठ) [सं.] (पु.) - चुकीचा पाठ.
अपभवन (अपभवन) [सं.] (न.) - वक्रीभवन.
अपर (अपर) [सं.] (वि.) - (१) दुसरे, वेगळे
(२) मागाहूनचे. (३) सावत्र.
- मा (स्त्री.) - सावत्र आई.
- रात्र (स्त्री.) - उत्तररात्र.
अपरंच (अपरंच) [सं.] (अ.) - विशेषकरून, शिवाय.
अपरा (अपरा) (वि. स्त्री.) - (१) निकट, हलक्या दर्जाची
(२) परक्याची (३) भिन्न.
अपराविद्या (अपराविद्या) (स्त्री.) - ब्रह्मविद्या सोडून बाकीची
सर्व विद्या.
अपराह्ण (अपराह्ण) [सं.] (पु.) - दिवसाचा उत्तर भाग,
तिसरा प्रहर.
अपलखणुं (अपलखणुं) (वि.) - (१) अवलक्षणी (२) खोडकर,
दंगेखोर.
अपलाप (अपलाप) [सं.] (पु.) - लपविणे, खरी गोष्ट दडवून
टाकणे.
अपल्या (अपल्या) (स्त्री.) - (१) दुचळी स्त्री
(२) घाणेरडी स्त्री.
अपवर्ग (अपवर्ग) [सं.] (पु.) - (१) समाप्ती (२) मोक्ष.

अथवाक् (अथवाक्) [म.] (पु.) - (१) सामान्य नियमावली वाच.

(२) जोश, आठ (३) राउत, इत्यादि.

-नेवरा, -लावरा - वासवा येणे, आठ येणे.

अथवाय (अथवाय) (पु.) - उपवास.

अथवित्त (अथवित्त) [म.] - (१) दाखल दिलेल्या मीते.

(२) जमन (३) (पु.) आठवाणी दाखल दिलेल्या आर्थिक कोटी अन्वयेन माणवाने वाढून वाढविलेला मर्यादा.

अथवायकृत (अथवायकृत) (पु.) - अपवायकृत.

अथवायनियम (अथवायनियम) (म. मी.) - अपवायकृती मी.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अपवायकृती.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अपवायकृती.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अपवायकृती.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अपवायकृती.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अपवायकृती.

(२) (न.) निवृत्त्यासो मोक.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - 'अथवाय'ने प्रयोजक. देवाचे.

अथवायनियम (अथवायनियम) (पु.) - जेन मुक्तीने माणवाने दिलेला.

-अथवायने मीते - (अथवायनियम) दिवा आवायना मीते

त्यामुळे (२) अथवायनियम, मीते पवित्रतेला उभारणे.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (मि.) - निवृत्त.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (पु.) - उद्योगाचा कोसल.

-द्वीन (न.) - कटाक्ष.

-द्वि (मि.) - कटाक्ष द्वि.

-नेत्र (मि.) - दोन्हीच्या नेत्रांनी स्वी.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (मि.) - आठवाणी मीते, अनुभवा.

-कृतं (२) उद्योगा उभारणे, पवित्रता करणे अथवा मीते

विनियोगे.

-थरु - (१) उद्योगा उभारणे, पवित्रता करणे, आठवाणे.

(२) मीते मीते मीते मीते. (३) मीते मीते मीते मीते

निवृत्त्यास मीते मीते मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] - (मि.) (२) अध्याय, अध्याय, मीते

(२) (न.) पुण्याचा अध्याय, वा.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (मि.) - अध्याय.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (पु.) - (१) एक मीते मीते मीते

(२) मीते मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - (१) कथा गुहातून देवाचे वृत्त

(२) (न.) दम काढून देवाचे अध्याय.

-मीते मीते मीते - दम न राहणे, लायकून जाणे.

-काव्यी - दमविणे, यकविणे.

अथवायनियम (अथवायनियम) (१) - आपोदान, आपोणी.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अद्य.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - लहरी, चकल.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (पु.) - (१) मीते मीते मीते मीते

अथवायनियम (२) अध्याय मीते मीते मीते (३) अध्याय मीते.

-मी (मि.) - अध्याय मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - (१) मीते मीते मीते मीते

अथवायनियम (२) अध्याय मीते मीते मीते (३) अध्याय मीते

(२) मीते मीते मीते.

-मी (मि.) - (१) मीते मीते मीते मीते (२) मीते मीते मीते मीते

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - (२) मीते मीते मीते मीते

अथवायनियम (२) अध्याय मीते मीते मीते (३) अध्याय मीते

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (पु.) - अध्याय मीते.

-मी (मि.) - (१) मीते मीते मीते मीते (२) मीते मीते मीते मीते

अथवायनियम (अथवायनियम) उद्योगी-चावरी-अथवा उद्योगी-अथवा.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] - (१) (पु.) मीते, मीते मीते

मीते मीते (२) (मि.) मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते जाणे.

-ट (पु.) अध्याय मीते जाणे.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते

अथवायनियम (अथवायनियम) (पु.) - नाथ मीते, मीते मीते.

-अथवाय - नाथ मीते मीते मीते.

-काव्यी - नाथ मीते - अध्याय मीते दूर करणे.

अथवायनियम (अथवायनियम) (पु.) - अध्याय मीते, मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - अध्याय मीते करणे.

अथवायनियम (अथवायनियम) (पु.) - अध्याय मीते (मि. वाढून).

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - आना.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (मि.) - मीते मीते, मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (पु.) - (१) धर्म मीते मीते

(२) उद्योग मीते मीते मीते मीते मीते मीते मीते मीते मीते मीते

पुरुष मानले जातले मीते मीते मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (पु.) - मीते मीते - मीते मीते -

मीते मीते - मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (पु.) - (१) मीते मीते (२) अध्याय मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) [म.] (मि.) - मीते मीते मीते मीते

मीते मीते.

अथवायनियम (अथवायनियम) (मि.) - मीते मीते मीते मीते.

-मी (मि.) - मीते मीते.

अभरक(-ख) (अभरक-५) (न.) - अभरक.

अभरु (अभरु) (स्त्री.) - भुवई.

अभरुलक(-की ख खी) (अभरुलक) (वि.) - चित्रविचित्र,
रंगीबेरंगी.

अभस्तात (अभस्तात) (अ.) - आत्ता.

अभ(-भ)ळखा (अभ-भ-५५५) (स्त्री.) - (१) ह्छा, अभियापा
-खो (पु.) (२) डोहाळा.

अभात्र (अभात्र) (वि.) - अबाधित.

अभाव (अभाव) (पु.) - मुलीच्या लग्नाच्या घेळी करतात ती
देण्यावेण्याची यादी.

अबाहे (अबाहे) (न.) - अंदाधुंदी.

अबी (अबी) (अ.) - आत्ताच.

अबु(-बो)ब (अबु-बो-५) (वि.) - (१) अज्ञान, समजूत न
आलेले (२) मूर्ख (३) जगाचे शान नसलेले.

अबुल (अबुल) (वि.) - अवोध.

अबुर (अबुर) (वि.) - पुष्कळ.

अबे (अबे) (अ.) - अरे ए.

- तबे (स्त्री.) - अब तबेची भाषा म्हणजे हिंदी.

अबोखा (अबोखा) (पु. व. व.) - वीट, अरुची.

- खे पडयुं - (एखाद्या वस्तूचा) वीट येणे, अरुची वाटू लागणे.

अबोट (अबोट) (पु.) - (१) सोवळेपणा (२) आंघोळ
कल्याणियाय जायचे किंवा शिवायच नाही अशी आगा.

- देवो - पोतेन्याने सारवणे.

अबोटियुं (अबोटियुं) (न.) - सोवळ्याचे वस्त्र (तागाचे किंवा
जनाती).

अब्या (अब्या) (पु.) - बावा (विशेषतः मुसलमानात)

- जान - [फा.] (पु.) - बापाला उद्देशून प्रेमवाचक संशा.

अब्यामी (अब्यामी) (न.) - जाळ्याचा गंगो.

अभक्षाभक्ष (अभक्षाभक्ष) (पु.) - अभक्ष्य भक्षण.

अभक्षातुं (अभक्षातुं) (अ. कि.) - (१) ओवळे होणे, शिवाशीव
होणे (२) विशाळशी होणे.

अभक्षायेळुं (अभक्षायेळुं) (वि.) - (१) शिवाशीव झालेले
(२) अस्पृश्य-अपवित्र झालेले.

अभण (अभण) (वि.) - न शिकलेले, निरक्षर.

अभर (अभर) (वि.) - (१) रिकामे, न भरलेले (२) गरीब.

अभराभरण (अभराभरण) (वि.) - (१) गरीबाचे भरणपोषण
करणारा-दी-दे (२) गरिबाचे भरणपोषण.

अभर(-ळ)खो (अभर-५-५) (पु.) - अभिलाषा.

अभराई (अभराई) (स्त्री.) - (१) छोटी मधी (२) लहानमा मजा

- उपर घडावयुं, मूकयुं - मनानून किंवा कामानून वाज्या
काढणे, मनावर न घेणे.

अभरे भरतुं - मग १ करणे, भाकून टाकणे.

अभव (अभव) [सं.] (पु.) - पुनर्जन्माचा अभाव, मोक्ष.

अभागण(-णी) (अभागण-५) (वि. स्त्री.) - अभागिनी.

अभागियुं (अभागियुं) (वि.) - अभागी.

अभाव (अभाव) [सं.] (पु.) - (१) अस्तित्व नसल्याची अवस्था
(२) अरुची.

- भावबो - अरुची उत्पन्न होणे, तोंडाला मिठी बसणे.

अभावो (अभावो) (पु.) - अरुचि, तोंडाला मिठी.

अभावा (अभावा) (पु. व. व.) - गरीबर स्त्रीला होणारे डोहाळे.

अभि(-भी)क (अभि-भी-५) (वि.) - विप्यासक्त, कामी.

अभिकाम (अभिकाम) [म.] (पु.) - (१) आका (२) चढाई.

अभिमगन (अभिमगन) [सं.] (न.) - (१) कडे-पुढे जाणे
(२) संभोग.

अभिचार (अभिचार) [सं.] (पु.) - कोणाच्याही बाईटाकरिता
मंत्रप्रयोग करण्याची क्रिया.

अभिजन (अभिजन) [सं.] (पु.) - (१) संबंधी जन, गणगोत
(२) वंदा, कुल.

अभिज (अभिज) [म.] (वि.) - (१) अनुवर्ती (२) मातीतगार
- ज्ञात (वि.) - ओळखलेले.

- ज्ञान (न.) - (१) रमूनी, ओळख (२) ओळखीची खूण

अभिनव(-वुं) (अभिनव) (वि.) - (१) अगदी नवे
(२) शिकऊ, कच्चे.

अभिनविष्ट (अभिनविष्ट) [सं.] (वि.) - (१) मग,
गुंतलेला-ली-ले (२) च्या मागे निश्चयपूर्वक लागलेला-ली-ले
(३) आग्रही.

अभिनविश (अभिनविश) [सं.] (पु.) - (१) तन्मयता
(२) भासली (३) हृदनिश्चय (४) आग्रह, हट्ट.

अभिनियंत्रमण (अभिनियंत्रमण) [सं.] (न.) - (१) बाहेर पडणे
(२) संन्यास.

अभिनव (अभिनव) [म.] (पु.) - (१) पराजय (२) अनादर,
अभिमत (अभिमत) [म.] (वि.) - (१) हट्ट (२) सामर.

अभियुक्त (अभियुक्त) [सं.] (वि.) - (१) गुंतविलेले
(२) नेमलेले (३) बांधणी घेतलेले (४) (पु.) आरोपी,
प्रतिपाद्य.

अभियोग (अभियोग) [सं.] (पु.) - (१) निकट संबंध
(२) दीर्घ उद्योग, चिकाटी (३) विद्वत्ता (४) हट्टा
(५) आरोप, फिराद.

अभियोगी (अभियोगी) (वि.) - (१) मग, रत (२) हट्टा
करणारा (३) फिरादी.

अभिरूप (अभिरूप) [सं.] (वि.) - (१) अनुरूप, योग्य
(२) देखणा-णी-णे (३) अतिशय प्रिय.

अभिजात (अभिजात) (पु.) - (१) मनोकामना, अभिजाता
(२) उत्कट इच्छा.

-पुं (स. क्रि.) इच्छिते.

अभिजात (अभिजात) [सं.] (पु.) - (१) नमस्कार.

(२) आरोह (३) उलट पादविषाद चालविणे.

-न (क) - नमस्कार.

अभिजात (अभिजात) [मं.] (स्त्री.) - (१) प्राचीनतम

(२) स्पष्टता.

अभिजात (अभिजात) [सं.] (वि.) - गृहले गेलेले, नांव
अमलेले.

अभीक (अभीक) [सं.] (वि.) - निर्भय.

अभीर (अभीर) [सं.] (पु.) - अक्षीर, गवळी.

अभीर (अभीर) (वि.) - न भिन्नपारे.

अभुक्त (अभुक्त) [सं.] (वि.) - (१) न खावलेले (२) न
भोगलेले (३) उष्टे न केलेले.

अभोक्त (न) (अभोक्त-ग) (पु.) - काव्याची शोधची ओळ की
ज्यात करीबे नाव येते. (उदा० तुका गृहणे.)

-वाक्यो - (१) कवीच्या नावाची शोधची ओळ पुरी
करणे (२) काव्य करणे.

अभ्यर्थना (अभ्यर्थना) [सं.] (स्त्री.) - प्रार्थना, विनंति.

अभ्यास पद्धती - (१) संवय किंवा शिरस्ता पद्धती (२) मध्येच
शिक्षण पद्धती (३) मध्येच संवय किंवा शिरस्ता तुटणे

अभ्यासयोग (अभ्यासयोग) (पु.) - वारंवार विचर विचार
करण्याचा योग.

अभ्यासी (अभ्यासी) - (१) (वि.) उद्योगी (२) (पु.) विद्यार्थी
(३) पंडित.

अभ्र (अभ्र) (सर्वनाम) - आग्नी ('अभ्रे' चे संक्षिप्त रूप.)

अभ्र (अभ्र) [सं.] (वि.) - (१) विचारात न घेतलेले
(२) मान्य न केलेले.

अभ्रं (अभ्रं) (वि.) - (१) व्यर्थ (२) अकारण (३) फुकटचे,
आयते.

अभ्रन (अभ्रन) (न.) - (१) शांति (२) सुखस्वास्थ्य.

-चमन (न.) - मोनन मा.

-सभा (स्त्री.) - शांतिसभा.

अभ्रत (अभ्रत) (पु.) - (१) जेव, अन्न (२) अन्नपुत्र
(३) देवा.

अभ्रत (अभ्रत) (स्त्री.) - आभ्रत.

अभ्रत (अभ्रत) [अ.] (पु.) - (१.) सत्ता, अधिकार
(२) कारकीर्द, राज्यकारभार (३) कैफ किंवा नशा, कैफ
आणवारी वस्तू.

-ऊतरवो - नशा उतरणे.

-कारुं - सांगितल्याप्रमाणे किंवा आशेप्रमाणे आचार करणे.

-करवो - नशा करणे.

-करवो - नशा चढणे.

-जोरी - (स्त्री.) संतेचा जोर.

-पाणी (न.) - नशापाणी.

अभ्रती (अभ्रती) (वि.) - (१) अभ्रतात आणलेले किंवा
आणण्याचे. (२) सक्रिय (३) व्ययनी, सुस्त.

अभ्रती (अभ्रती) (पु.) - (१) अभ्रतीचाची कचेरी

(२) इमला, इमारती बांधकाम.

अभ्रतुं (अभ्रतुं) (वि.) - उगीच, अकारण.

अभ्रतुं (अभ्रतुं) (अ. क्रि.) - (१) आयळले जाणे, पीळ
पडणे (२) पोटात कळ येणे (३) पुनर्मरण.

अभ्रत (अभ्रत) (पु.) - (१) वळ (२) आकडी (पोदान्त्री)
(३) तोरा (४) वाकडपणा.

अभ्रत (अभ्रत) [अ.] (न.) - अभय, रक्षण.

-त (स्त्री.) - अनामत.

-तवारी [फा.] (स्त्री.) - (१) विधस्तपणा, पाळकत्व
(२) सचोटी.

अभ्रती (अभ्रती) (वि.) - निरभ्रमानी.

अभ्रत (अभ्रत) (वि.) - निष्कपट.

अभ्रत (अभ्रत) (अभ्रत) [सं.] (स्त्री.) - हिंसा करू नये
अशी घोषणा.

अभ्रत (अभ्रत) (सर्व.) - 'अभ्रे' (आग्नी) चे पक्षीचे
पुत्रात, भावात.

अभ्रत (अभ्रत) (स्त्री.) - अभावाच्या.

अभ्रत (अभ्रत) (न.) - (१) अमृत (२) गोडी (३) कृपा
(४) भुंजी (५) मोल.

-दृष्टि - नश (स्त्री.) - कृपा, प्रेमपत्नी.

-निधि (पु.) - (१) अमृताचे भांडार (२) चंद्र.

-रस (पु.) - सुखास, अमृतासारखा गोड रस.

अभ्रत (अभ्रत) (वि.) - अनिमेष, पापणी न मिटता लावलेली
(हृदी)

अभ्रत (अभ्रत) [अ.] (वि.) - (१) विश्वासू (२) (पु.) रक्षक,
पाळक, विश्वस्त (३) क्वाड, पंच (४) गावचा एक मोठा
अधिकारी.

-गोरी - दाते [फा.] (स्त्री.) (१) अमीन हा हुद्दा,

-नात [र.] नी - [प.] (स्त्री.) (२) अमीन हा राखण.

अभ्रत (अभ्रत) [अ.] (पु.) - (१) सरदार, उमराव
(२) अफगाणिस्तानचा राजा (३) खानदान किंवा धनिक
कुटुंबाचा मुख्य मनुष्य.

-जादी (स्त्री.) - अभ्रतीची मुलगी.

—जादा (पु.)—अमिराचा मुलगा.

अमीराई(न्त) (अमीराईन्त) (स्त्री.)—(१) अमीरपणा

(२) अमीर हा हुदा (३) अमिराचे वर्षासन.

अमीरी (अमीरी) (वि.) (१) अमिरासारखे (२) (स्त्री.)

अमीरपणा.

अमु(म्)शायुं (अमु-भंआयुं) (अ. क्रि.)—(१) गोंधळून—
घाबरून जाणे (२) घाबरून जाणे (३) बुजणे.

अमु(म्)पण (अमु-भंआयुं) (स्त्री.)—(१) गावठ

(२) चावरलेली मनःस्थिती.

अमु(म्)पण (अमु-भंआयुं) (स्त्री.)—(१) गावठ.

अमुर्त(न्त) (अमुर्त) (वि.)—(१) आकाररहित (२) अस्पष्ट.

अमूर्त, —क (अमूर्त-अमूर्त) [सं.] (वि.)—(१) मूळ
नसलेले (२) निराधार.

अमु(म्)ल्लव (अमूर्त-अमूर्त)

अमु(म्)ल्लव (अमूर्त-अमूर्त) (वि.)—अमूर्त, वस्तुमूर्त.

अमृतजडी (अमृतजडी) (स्त्री.)—जीवन देणारी—मरण

अटकावणारी वनस्पती.

अमे(म्) (अमे-भो) (सर्व.)—(१) (मी)चे बहुवचन, आम्ही.

अम्मा (अम्मा) (स्त्री.)—आई.

अम्लकळ (अम्लकळ) (न.)—चिंच.

—वृक्ष (पु.)—चिंचेचे झाड.

—सार (पु.)—चिंचाचा रस.

अंज (अंज) (ग.) (स्त्री.)—(१) आंज (२) देवी.

अंजट (अंजट) (ग.)—आंजट.

अंजठ (अंजठ) [सं.] (पु.)—(१) ब्राह्मणापासून वैश्य स्त्रीचा
झालेला मुलगा (२) माहूत.

अंजळायुं (अंजळायुं) (अ. क्रि.)—पहा 'अमळायुं'.

अंजळी (अंजळी) (ग.)—(१) अंजळी

(२) अंजळीवानीचे धाम—अवू.

अंजड (अंजड) (पु.)—आंजणे (दात).

अंजड (अंजड) (पु.)—ढोळ्यांत तीव्र औषध घातले म्हणजे
होगाच चुरचुर.

अंजळियुं (अंजळियुं) (न.)—गोवण्यांचा ढीग.

अंजळी (अंजळी) (स्त्री.)—अंजळी.

—नदरीन (वि.)—अंजळीन वसलेला-स्त्री-ले.

अंजडो (अंजडो) (पु.)—आंजडा.

अंजार (अंजार) (पु.)—ढीग, भांडार, अंजळी (धान्याची).

अंजळुं (अंजळुं) (अ. क्रि.)—आंजणे.

अंजळियुं (अंजळियुं) (न.)—कच्च्या कैरीचे वाळवून ठेवलेले
काप.

अंजडो (अंजडो) (पु.)—केसांचा बांधलेला आंजडा.

—लेवो—आंजडा करून बांधणे.

—वाळवो—आंजडाची गाठ घालणे.

अंजळयुं (अंजळयुं) (ग. क्रि.)—(१) आंजळणे (२) नुद्री
करणे, वाढवणे.

अरक (अरक) (पु.)—अरक, सत्व.

अरघयुं (अरघयुं) (ग. क्रि.)—(१) पूजा करणे (२) (अ. क्रि.)
होमणे, योग्य होणे.

अरघियुं (अरघियुं) (न.)—पूजेचे पात्र.

अरज (अरज) (स्त्री.)—होहाळे.

—पट्टी—होहाळे लागणे.

अरज (स्त्री.)—(१) अरज (२) किर्याद, तक्रार.

—पेगी [फा.] (वि.)—अनेकांकडे अर्जी करणारा री रें.

—जी (स्त्री.)—(१) अर्ज, तक्रार (२) अर्ज लिहिलेला कागद.

अरजोळे (अरजोळे) (अ.)—(१) अर्धातरी (२) अनिश्चितपणे

अरजोळो (अरजोळो) (पु.)—ओळखा.

अरहुसी (अरहुसी) (स्त्री.)—सो (पु.)—अडळसा.

अरदाग्य (अरदाग्य) (स्त्री.)—अर्ज.

अरधुं (अरधुं) (वि.)—अर्धे.

—धर्पंचाळ (वि.)—निःशेजिम्मे.

अरथा (अरथा) (पु.)—(अरवांची) लढाई.

—ऊटग—रावाने सामना देणे.

—पीने जवुं—हिमतीने विरोधाला टिकणे.

अरमान (अरमान) [फा.] (स्त्री.)—(१) अभिलाषा (२) उमेद
(३) आतुरता.

अरमार (अरमार) (स्त्री.)—आरमार.

अरर (अरर) (अ.)—अररे!

अरल (अरल) (वि.)—(१) निरोगी (२) जाडे, लह (३) मूर्ख.

अरवा (अरवा) (पु.)—(१) आत्मा (२) अंतःकरण.

अरवादास (अरवादास) (वि.)—हुवेहूब.

अरसपरस (अरसपरस) (अ.)—परस्परांशी, एकमेकांशी.

अरसो (अरसो) (पु.)—(१) मुदत, काळ (२) अचसर, संधी.

अराण्डे (अराण्डे) (न.)—आराण्डा.

अराग (अराग) (पु.)—(१) अग्नीनी (२) वेवनाय.

अराम (अराम) (वि.)—विनव्याजी.

अरावलि (अरावलि—ली, —णी) (स्त्री.)—(चाकाच्या) आरांची
राग.

अरीयुं (अरीयुं) (न.)—रिडा.

अरीसो (अरीसो) (पु.)—आरसा.

अरुचुं (अरुचुं) (वि.)—न रुचणारे.

—वु (न. वि.)—न रुचणे, अरुचा होणे.

अरुणिमा (अरुणिमा) [सं.] (स्त्री.)—लाली.

अव्यय (अव्यय) (न.) - (१) उगमग, अस्थिरपणा
(२) (स्त्री.) मनवी हच्छा.

अवण (अवण) (वि.) - चारी वर्णांच्या बाहेरचे, नीच.

अवय (अवय) (स्त्री.) - अवधी.

अवय (पु.) } - अवधी.
- पुत्री (स्त्री.) }

अवधान (अवधान) [सं.] (न.) - (१) लक्ष, एकाग्रता
(२) काळजी.

- वश (वि.) - स्मरणात ठेवलेले.

अवसाग (अवसाग) [सं.] (स्त्री.) - (१) नाय - नायक
करणे (२) मर्यादा ठावणे.

अवधि (अवधि) [सं.] (पु., स्त्री.) - (१) मर्यादा, हद्द.

(२) दोष, कमाल (३) निश्चित वेळ.

- कधी - मर्यादा ठावणे.

- वधी - मर्यादा ठावणे.

- वांधवी - मर्यादा निश्चित करणे.

- होवी - (कोणत्याही बाबतीत) टोक किंवा पराकाष्ठा गाठलेली
अवधी.

अवधिपू - अवधे - पधोचवुं - स्थातारे होणे, बय होणे.

- मरवुं - योग्य वयाला मरणे.

अवधुं (अवधुं) (वि.) - (१) अवध नाली (२) नव्या या
प्रकारचे (३) विविध, अद्भुत.

अवधीमंडळ (अवधीमंडळ) (न.) - माना पुरी.

अवधोग (अवधोग) [सं.] (पु.) - अशुभ मुहूर्त, वाईट वेळ.

अवधर (अवधर) [सं.] (१) (सर्व.) इतर (२) (वि.) दुसरे
(३) कनिष्ठ, हलका.

- ज (वि.) - अनुज, मागाहून जन्मलेला-ली-ले.

अवधजवर (अवधजवर) (पु., स्त्री.) - येजा, रहदारी.

अवधायुं (अवधायुं) (अ. क्रि.) - (१) शाकले जाणे, लपविले
जाणे (२) वश होणे, ताब्यात येणे.

अवधेय (अवधेय) (अ.) - खचित.

अवधल (अवधल) [अ.] (वि.) - (१) पहिले, मुख्य
(२) उत्तम.

- अर्जी (स्त्री.) दाव्याच्या पहिल्या अर्जा, फिर्दा.

आव (अ.) - अवधायुं इति.

- थी (अ.) - पहिल्यापासून.

- संजल (स्त्री.) - (१) टकन (२) (पावसाची) अस्थानवावा
(पावसाची).

माळ (स्त्री.) - पहिले वर्ष (२) नवे वर्ष.

- सिलक (स्त्री.) - (१) शीशिलक (२) व्यापार किंवा पेढी
सुरू करणाऱ्याला भावक.

अवलंबयुं (अवलंबयुं) (१) (अ. क्रि.) अवलंबणे, आधार
ठेवणे, आधाराने राहणे (२) (अ. क्रि.) लटकणे.

अवलंब (अवलंब) [सं.] (पु.) - चाटण.

अवला (अवला) [सं.] (वि.) - (१) पराधीनता वाचण.

अवलाकन (अवलाकन) (पु.) - अवलाकन.

अवलाष्ट (अवलाष्ट) [सं.] (वि.) - उल्लेख.

अवसर (अवसर) [सं.] (पु.) - (१) संधी (२) वेळ
(३) बरावाईट प्रसंग.

- वाणी - मर्यादा ठावणे.

अवसात (अवसात) (अ.) - (१) आत्ता, या क्षणी
(२) एकाएकी.

अवसात (अवसात) [सं.] (न.) - (१) भंद पडणे, थांबणे
(२) मरण (३) हद्द, दोषाची मर्यादा.

अवच्छाई (अवच्छाई) (स्त्री.) - कर-नकरीचा वसा
(सांगितले त्याच्या उलट करण्याची प्रवृत्ती).

- चंडु (वि.) - (१) सांगितले की त्याच्या उलट करणारे
(२) मस्तीखोर, द्राष्ट.

- पंचक (न.) - (१) वरचेवर तीच तीच विद्वत्ता सोमवा
लागणे. (२) (लाक्ष.) बरे करायला जाता वाईट होणे,
उलट होणे.

- वाणी (स्त्री.) - (१) वाक्यांथांच्या उलट अर्थ सूचित
करणारी बोली, व्यंग्याथेक शब्द (२) गूढ वाणी
(३) अशुभ वाणी (४) थांकडे बोल.

- सवळ (अ.) - उलटमुलट.

- ला मरवी (अ.) - उलटमुलट.

अवच्छाई (अवच्छाई) (स्त्री.) - (१) धाकडपणा (२) सांगितले
त्याच्या उलट करण्याची सवय (३) हद्दीपणा.

अवच्छाई (अवच्छाई) (न.) - बरोबर न बसणारे - भात जाणारे
सातण.

अवच्छाई (अवच्छाई) (पु.) - तडफड.

अवळुं (अवळुं) (वि.) - (१) उलट (२) वाकडे, आडवे,
विरुद्ध (३) चुकीचे.

- करवुं - (१) उलट करणे, वाकडे करणे. (२) फिरवून टाकणे.
(३) विषडवून टाकणे.

- सवळुं (वि.) - उलटवेळुं.

अवळा करवा - अवा (रुपिया) - खोट येणे.

अवळा पाडा देवा - वांधवा - वांधवां - (१) भलता रस्ता
दाखविणे, भ्रमान टाकणे.

अवळा - अवळे हाये - पुत्रेला ! - गेल्या जन्मी पाप केले होते !

अवळु पडवुं - उलट वाटणे किंवा ठरणे.

अवर्ण्य मों करवुं—(१) हसणे (२) तोंड वाकडे करणे (३) दुर्लक्ष करणे, नापसंती दर्शविणे.

अपले मोठे पडवुं—(१) तोंडावर (खाली तोंड होऊन) पडणे (२) आजारी पडणे.

अपले पावे चूना देवडावधो—इच्छेविरुद्ध काम करवून घेऊन मागाहून त्रास देणे.

अपले हावे देवी—जोराने धपाटा किंवा थप्पड मारणे.

अपाई (अपाई) (स्त्री.)—आवई, अफता.

अपाक (अपाक) [सं.] (वि.)—मूक, स्तब्ध, स्तिमित.

अपाक (वि.)—निःसंख, चिकटपणा नसलेले.

अपात्री (अपात्री) (स्त्री.)—(१) उचकी (२) घोड घेताना किंवा रडताना होणारा 'मुटूक' असा गळ्यातील आवाज.

अपाज (अपाज) [फा.] (पु.)—(१) मोठ्याने काढलेला आवाज, नाद.

—उडावधो—(१) मोठ्या आवाजात बोलणे (२) आपले म्हणणे जोराने जाहीर रीत्या मांडणे.

—उचकी जवो—गाण्याजोगा कंठ न राहणे.

अपाजी (अपाजी) (वि.)—(१) आवाज असणारा री-रे (२) (पु.) तोक—बंदूक उडविणाऱा री रे (३) गाण्याचा कंठ.

अपाड (अपाड) (वि.)—(१) वाट—रस्ता न पडलेला-ली-ले. (२) (स्त्री.) चुकीची वाट (३) अनीती.

अपावुं (अपावुं) (न.)—बागुलबुवा.

अपावुं (अपावुं) (वि.)—(१) दोरांना पाणी पिण्याकरिता फेलेले विहिरीजवळचे कुंड.

अपाव (अपाव) (वि.)—(१) कापत न येण्याजोगे (२) बोथट (३) उसाची पड (जमीन).

अपाव (अपाव) (स्त्री.)—(१) (बैलाची) हिंडण्या-फिरण्याची चाल (२) त्याच्या चालीवरून ओळखायची जात किंवा गुण.

—मुं (स. क्रि.)—चालीवरून पारख करणे.

अपावनवार (अपावनवार) (अ.)—(१) कधी कधी, प्रसंगोपात्त (२) पाळीपाळीने

अपावसुं (अपावसुं) (वि.)—फार दिवसांपासून वापरात नसलेले.

अपावु (अपावु) (पु. न.)—(१) हिरडी (२) लाळ उत्पन्न होणारा मांसपिंड.

—आववुं—हिरडी मुजणे.

अपांतर (अपांतर) (वि.)—(१) आतील (२) मध्ये आलेले (३) —च्या आत समाविष्ट (४) इतर, अगांतुक.

अपाकळ (अपाकळ) [सं.] (वि.)—(१) अखंड (२) व्यवस्थित (३) व्याकुळ न झालेले—न घाबरलेले.

अपाकळ (अपाकळ) [सं.] (वि.)—(१) न चळणारे—दळणारे, स्थिर.

अपाकळ (अपाकळ) [सं.] (वि.)—(१) विरळ नसणारे (२) घट्ट, गाढ (३) अखंड.

अपाकळ (अपाकळ) [सं.] (वि.)—(१) विना उशीराचे (२) (पु.) विलंबाचा अभाव.

अपाक (अपाक) (पु.)—(१) मोडदला, घेतलेल्या मालाच्या किंमतीचा बदला माल (२) डबोले, पैसा.

—जी (वि.)—(१) बदल्या, सापुरता (२) (स्त्री.)—च्या बदली असणे.

अपाक (अपाक) (वि.)—अव्यंग.

अपाक (अपाक) (पु.)—(१) देखरेख, दाब, कायू (२) विवेकाने वापर करणे, सुव्यवस्था (३) काटकसर (४) आवर, आटोप.

—मुं (स. क्रि.)—(१) सुव्यवस्थित ठेवणे, आवरणे (२) संभाळणे, जतन करणे. (३) काटकसर करणे.

अपाक (अपाक) (न.)—घेराचा अभाव, प्रेम.

—निष्ठा (स्त्री.)—घेराच्या विरुद्धी अंघराचा उपयोग करण्याची अज्ञा.

अपाक (अपाक) (वि.)—(१) अल्लूड, भावडे (२) घाबरट.

अपाक (अपाक) (पु.)—घराट.

अपाक (अपाक) (पु.) अवयव.

अपाक (अपाक) (स्त्री.)—भलती घेळ.

—छ (अ.)—भलत्या घेळी (२) अधांतरी.

अपाक (अपाक) (वि.)—(१) निष्ठा (२) शास्त्राने मान्य न केलेले, निषिद्ध (३) घटनेच्या विरुद्ध.

अपाक (अपाक) (वि.)—आचळ नसलेले.

अपाक (अपाक) [सं.] (न.)—खाणे, मोडन.

अपाक (अपाक) (स्त्री.)—(१) स्नेहसंबंध, माईचारा (२) चाळा.

अपाक (अपाक) [सं.] (वि.)—निराधार.

—धारण (वि.)—निराधाराचा आधार (ईश्वर).

अपाक (अपाक) [अ.] (स्त्री.)—सोन्याची मोहोर.

अपाक (अपाक) [अ.] (वि.)—अभाव, निष्पाप, इमानी, कृत्रीन.

—फी (स्त्री.)—कुलीनता, इमानदारी (२) सुजनता.

अपाक (अपाक) [अ.] (वि.)—(१) (स्त्री.)—देवी (पाणी)

अपाक (अपाक) [सं.] (वि.)—(१) दुःखी (२) (न.) दुःख, अस्वस्थता.

अपाक (अपाक) [सं.] (वि.)—शंका, शंका.

अपाक (अपाक) [सं.] (वि.)—(१) शास्त्रविरुद्ध, अविहित (२) शास्त्राशी संबंध नसलेले, शास्त्रमुक्त नसलेले, लैंगिक.

अपाक (अपाक) [फा.] (वि.)—पवित्र, शुद्ध.

आहोभाव (अहोभाव) (पु.) - (१) आश्चर्याचा भाव (२) स्तुती, वात्स्याण्यो.

आहोसो (अहोसो) (अ.) - आश्चर्य, करुणा, स्तुती, स्तब्ध इ. दर्शविणारा उद्गार.

आळ (आळ) (न.) - कळ, युक्ति-प्रयुक्ती.

आळवामणुं (आळवामणुं) (वि.) - (१) मान नमलेले (२) अप्रिय, नावडने.

आळगुं (आळगुं) (वि.) - (१) दूरचे, टांकाचे (२) घंगळ, निरळि, न्यारे.

आळगुं (न.) - बिटाळ, रजोदर्शन.

- चडवुं - (१) ठरलेल्या मुदतीत बिटाळ न जाणे

(२) गर्भ राहणे.

- घेयवुं - बिटाळशी घसणे.

आळव (आळव) (श्री.) - (१) दारिद्र्य, निर्धनता (२) कच्चा हींग.

आळवो (आळवो) (पु.) - अळीच्याचा लाल रंग.

आळवायुं (आळवायुं) (अ. क्रि.) - थकून लोळागोळा होऊन जाणे, भिळवटून जाणे.

आळवो (आळवो) (पु.) - (१) आळवो, (२) आळवो, (३) आळवो, (४) आळवो, (५) आळवो, (६) आळवो, (७) आळवो, (८) आळवो, (९) आळवो, (१०) आळवो.

आळवो (आळवो) (अ. क्रि.) - पहा 'आळवो', रूपणे.

आळवो (आळवो) (वि.) - दिसले न दिसलेसे, होणे-नव्हतेसे.

आळवी (आळवी) (स्त्री.) - आळूचा गड्डा.

आळवीतरे (आळवीतरे) (वि.) - (१) दंगेखोर, खोडकर (२) (न.) खोडकरणा.

आळशी (आळशी) (स्त्री.) - आळशीचे (जवस) घा - युं (न.) - आळशीचे (जवसाचे) तेल.

आळसायुं (आळसायुं) (अ. क्रि.) - आळसणे, आळसायुं काम न करणे.

आळसायुं (आळसायुं) (वि.) - (१) आळसायुं, (२) आळसायुं, (३) आळसायुं.

आळवी (आळवी) (स्त्री.) - आळवी (कोकणी).

आळवी (आळवी) (स्त्री.) - घामोळी.

- करवी - घामोळ्यांची खाज सुटणे.

- नीकळवी - घामोळ्या होणे.

- घेसवी - घामोळ्या नाहीसा होणे.

आळवो (आळवो) (पु.) - (१) आळवो, (२) आळवो.

- आळवोले भावयुं (अ. क्रि.) - ओशाळे होणे.

आळवो (आळवो) (अ. क्रि.) - आळवो, (२) आळवो, (३) आळवो, (४) आळवो, (५) आळवो, (६) आळवो, (७) आळवो, (८) आळवो, (९) आळवो, (१०) आळवो.

आळवो (आळवो) (न.) - आळूचा गड्डा.

आळवो (आळवो) (अ. क्रि.) - (१) आळवो, (२) आळवो.

आळवो (आळवो) (सं.) - (१) (वि.) भाग भिळण्याचा हक्क असलेला - ली - ले. (२) (पु.) हिस्सेदार.

आळवो (आळवो) (वि.) - (१) आळवो, (२) आळवो.

आळवो (आळवो) (सं.) - (१) आळवो, (२) आळवो.

आ (आ)

आ (सर्व) - हा - ही - हे.

आहतवार (आहतवार) (पु.) - रविवार.

आहूती (आहूती) (स्त्री.) - साय.

आहूत (आहूत) (पु.) - (१) कायदा (२) आरसा.

आउ (आउ) (न.) - कास (स्तन असलेला भाग).

आक, आकडो (आक, आकडो) (पु.) - सावरी (शेवरी).

- आकडानां तर ऊडी जवो - पाहता पाहता नाहीसे होणे.

(सावरीचा कापूस उडून जातो त्याप्रमाणे).

आकरण (आकरण) (स्त्री.) - ओरडून, हाका मारून बोलावणे.

आकरं (आकरं) (वि.) - (१) तीव्र (२) असह्य (३) कठीण

(४) तापट (५) महाग.

- पडवुं - तीव्र किंवा असह्य किंवा महाग वाटणे.

आकरणी (आकरणी) (स्त्री.) - आकरणी असलेली काडी.

आकर्य (आकर्य) (सं.) (पु.) - निकप, कसाचा दगड.

आकसथाकस (आकसथाकस) (न.) - (१) खुर्दा

(२) कोरा शिघा.

आकळ विकळ (आकळ विकळ) (वि.) - घाबरायुवरा.

आकळुं (आकळुं) (वि.) - (१) क्षमी, उतावळे (२) मायट.

आकळाश (आकळाश) (स्त्री.) - उतावीळपणा.

आकंप (आकंप) (सं.) (पु.) - हलका कंप.

- न (न.) - सूक्ष्म कंप.

आका (आका) (आका-गा) [अ.] (पु.) - शेट.

आकार (आकार) (पु.) - (१) जमीनकर (२) हिशेब, गणना.

- णा (स्त्री.) - हाक.

पेयज, पुराव्यात दाखल करण्याजोगा न्हय.

-निरास (१) - वेदशास्त्रे, शास्त्रे.

-निरास (पु.) - (१) आवकजावक (२) आयात-निर्यात.

रहित (वि.) - (१) लिखित प्रमाणपत्रविरहित

(२) शास्त्राधार नसलेले.

भागमच (ज) (आ.अम.अ.अ.) (अ.) - पहिल्यापासून,

भागमण (आ.अम.अ.) (स्त्री.) - चुलीच्या तोंडाचा भाग (जेथे

विसरव काढून विशवतात तो.)

भागमाळुं (आ.अम.अ.) (न.) - वरणभात.

भागरण (आ.अम.अ.) (स्त्री.) - (१) लोहाराची-सोनाराची-भट्टी

(२) आभी स्त्री.

भागवतुं (आ.अम.अ.) (स. क्रि.) - सारख्या अंतरावर पट्ट्या मारणे.

भागरो (आ.अम.अ.) (पु.) - पैसाच्या ओढवल्लीचा काळ.

भागरीपावल्ली (आ.अम.अ.) (स्त्री.) - शास्त्री गेली गोष्ट.

-काठरी - शास्त्रे गेले पुनः उकरून काढणे.

-भूलरी - काडी बाळवी - विसरणे, क्षमा करणे.

भागळुं (आ.अम.अ.) (वि.) - (१) पूर्वीचे, पूर्वी घडलेले

(२) मुख्य, भंडारक.

-पाळळुं (वि.) - (१) मागीलपुढील (२) (न.) शास्त्रे गेले.

भागवाळो (आ.अम.अ.) (पु.) - एंजिनात कोळसे घालण्याचे

काम करणारा कोळसेवाला, 'फायरमन'.

भागवुं (आ.अम.अ.) (वि.) - आगळे, स्वतःचे.

भाग-गुं (आ.अम.अ.) (पु.) - रडारक्या, पुढारी.

भागळ (आ.अम.अ.) (अ.) - (१) पूर्वी, अगोदर (२) कडे, पाशी

(३) पुढे, समुगल (४) बाहेर, जाहीर (५) यानंतर, पुढे

(काळदंडक).

-भाववुं - पुढे येणे (शर्यत, चढाओढ इ. त दुसऱ्यांना मागे

पुढे).

-पडवुं - सोडाला - पुढे - मोहरे होणे, पुढारीपण करणे,

उडी घेणे.

-थवुं - अगोदर पुढे होणे-जाणे किंवा मरणे.

-पर, -उपर (अ.) - पुढेपण.

-पडवुं - (वि.) - (१) लोकांपुढे येणारे (२) प्रमुख.

-पाळळ - (अ.) - (१) मागेपुढे (स्थळ आणि काळ दोन्ही

बाबतीत लागू) (२) चहुं बाजूस.

-वा (अ.) - पूर्वी - पहिल्या-पासून.

भागळुं (आ.अम.अ.) (वि.) - वरचढ, अग्रे.

भागळो - क्रियो (आ.अम.अ.) (पु.) - अडसर.

भागळी (आ.अम.अ.) (स्त्री.) - (१) उभा अडसर (२) मळमपट्टी.

भागवुं (आ.अम.अ.) (वि.) - (१) पुढेपण असणे,

नेहमीचे नव्हे असं (२) न बोलावता आलेले (३) (पु.)

अतिथी (४) प्रवागी.

भाग (आ.अम.अ.) [पु.] (पु.) - पहा 'आका', शेंड.

-खान (पु.) - खोला लोकांचा घर्मगुरू.

भागवानी (आ.अम.अ.) (स्त्री.) - एक जातीचा सुगी कपडा.

भागार (आ.अम.अ.) [सं.] (न.) - (१) घर, निवासस्थान.

(२) [अन०] सट, अपवाद.

भागारी (आ.अम.अ.) [फा.] (स्त्री.) - पुढे काय होईल त्याचे

सूचन, आगाऊ सूचना, भाकित.

भागियुं (आ.अम.अ.) - (१) आगीचे, आम असलेले, (२) उग्र,

तीक्ष्ण, तावट (३) (न.) अमिपात्र (४) उवारीवरचा आग्या

रोग.

भागियावडक (आ.अम.अ.) (पु.) - उवाळमुखी पर्वत.

भागियो (पु.) - (१) काजवा (२) आग्या रोग.

भागो (आ.अम.अ.) (अ.) - मागे, पूर्वी

-आगे गोरव जागे - उगाची भविष्याची चिन्हा न करता

त्यावेळी देवयोगाने काहीतरी चांगलेच होईल किंवा मार्ग

मुचेल अशी अडा ठेवण्याचा भाव, पुढे सर्व काही ठीक

होईल.

-वान - (१) (वि.) पुढे चालणारा (२) (पु.) नेता.

-वाती (स्त्री) - पुढारीपण.

भागोनर (-रु) (आ.अम.अ.) (वि.) - (१) सुरुवातीचे,

पहिले (२) जवळचे.

भागोपीळो - (आ.अम.अ.) (पु.) - (सदन्याचा) आगाविला.

भागवण (आ.अम.अ.) [सं.] - (१) (पु.) यज्ञकाल (२) (न.)

वपाना - या दोघदी पहिल्या पिकाची आहुती.

भागवहण (आ.अम.अ.) [सं.] (पु.) - मार्गशीर्ष महिना.

भागरो (आ.अम.अ.) (पु.) - आग्रह.

भागुं (आ.अम.अ.) (१) (वि.) दूरचे (काळ आणि अंतर दोन्हीनी)

(२) (अ.) जरा पुढे, नजीक.

-भाववुं - जरा पुढे येणे.

-भाववुं - (१) (पदर टोक्यावरून तोंडावर पुढे ओढून

घेऊन) लाज काढणे. (२) बायका घनणे.

-करवुं - (१) (दार) लावणे, पुढे करणे. (२) दूर टाकणे.

(३) (चुलीतले जळके लाकूड) बाहेर ओढणे. (४) (लाक्ष)

मनावून दूर करणे, प्रेम काढून टाकणे.

-मूकवुं - (१) (काम वस्तु) वाजूला ठेवणे. (२) पुरे करणे,

काम संपवून सुक्त होणे.

-वेसवुं - (१) दूर सरणे, अलग अलग वसणे.

(२) विटाळशी वसणे.

-जईने पाळुं पडवुं - फाजील पुढे जाण्याची चूक करून पुनः

मागे पडायला झाल्याने पस्तावणे, चूक करून पस्तावणे, निष्कळता ओढवून घेणे.

आधुपाधु (आधुपाधु) (वि.)—(१) मागेपुढे केव्हांतरी किया कुठेतरी येणारे, आसपास कुठे तरी असेल असे. (२) जागा बदलल्याने एकदम दृष्टीला न पडण्याजोगे. (४) खरेस्रोटे, सत्यजोगे.

कडु (कडु) (वि.)—(१) कडा गोड उडू लागले की, उडून जाऊन दुसरी जागी जाऊन पेशीमा मांडे जाऊ, 'लाकडा आधा पाडा कडो पडले सळयु' (२) लपविणे (३) कान भरणे, चहाडीचुगळी करणे.

—छेजुं—खरेस्रोटे, योग्य अयोग्य विना वाडून समये.

—जोडुं—मागचापुढचा सर्व विचार करणे, परिणामाचा संभाव घेणे.

—थवुं—(१) मागेपुढे होणे, एकदम तिकडे किंवा आसपास फिरत राहणे, फेन्या घालणे, उगीच धडपड करणे. (२) लपणे.

भावे (भावे) (अ.)—वृ.

—थी (अ.) वृत्त.

—नुं (वि.)—(१) दूरचे (२) भविष्यकाळचे.

भांक (भांक) (पु.)—(१) आकडा (२) भाव, मूल्य.

(३) मुताचा नेवर. (४) चिड्ड (५) अंदाज (६) हद्द,

(७) (पु. व. व.) पांढे.

—चाळणी (स्त्री)—बारीक मोकांची चाळणी.

—करवा—पांढे घोकून तयार करणे.

—पाडवो—मुताचा नेवर भाणे.

—पाडवो—मांडवो—भाव, किंमत नथी करणे.

—घोलवा—पांढे म्हणणे.

भांक (पु.)—कणा.

भांकडियुं (भांकडियुं) (वि.)—आकडा असलेले, खण असलेले

भांकडी (भांकडी) (स्त्री)—(१) कडी, दुवा, हुक (२) आकडी,

गळ (३) देवाची उड्याची पडणा, वळ (४) आकडी रंग.

—धुंकडी (स्त्री)—हावपेच.

—जावरी—(१) भांकडी देणे. (अग—अवयव वाडणे.)

(२) पोटात कळ उडणे.

—देवी, चाडवरी—कडी घालणे.

—राखवी (पेटमां)—मनात हांव ठेवणे, मनात गुप्त विरोध ठेवणे.

भांकडो (भांकडो) (पु.)—(१) कडी, 'हुक' (२) गळ

(३) देवाच्या उड्याची पडणा (४) देवीचा पीळ.

—अधर ने अधर रहेवो, —उंचो ने उंचो रहेवो—ताटा कमी न होणे.

—माखवो—हांव मारणे.

—सुकवो—ताटा सोडणे, नरम होणे.

—नमवो—नरम पडणे, गर्व नाहीसा होणे.

भांकडो (पु.)—(१) अंक, संख्या (२) घेण्या-देण्याचा हिशेब, किंवा तक्ता (३) चिळ.

—कड्यो—येणे अमणाऱ्याची रक्कम निश्चित करणे.

—पाडवो—(१) अंक लिहिणे. (२) भाव ठरणे.

—सुकवो—आकडा किंवा निश्चित रकम टाकणे (लिहिणे).

वे भांकडा—चार दोन अक्षरे, सामान्य लिहिणे वाचणे

भांकडावरी (भांकडावरी) (स्त्री.)—जमा नोंदण्याची वर्दी.

भांकडाशाख (भांकडाशाख) (न.)—आकडेशाख.

भांकडा (भांकडा) (न.)—(१) भांकडा (२) भांकडा

घान्याला वारे देताना चांगले दाणे वाज्या काढणे.

भांकणी (भांकणी) (स्त्री.)—(१) आखण्याची पट्टी.

(२) कसाचा किंवा किमतीचा अंदाज.

भांकणुं (भांकणुं) (न.)—(मुतारीमधील) लाकडावर रेष ओढण्याचे अवजार, रेघणी.

भांकयुं (भांकयुं) (स. क्रि.)—(१) अंक टाकणे किंवा खण करणे. (२) रेष ओढणे. (३) कसाचा किंवा किमतीचा

अंदाज काढणे. (४) विशिष्ट कामासाठी म्हणून रक्कम वाज्या काढून ठेवणे. ('इयरमार्क')

भांकिलो सांड (पु.)—झागाची निशाणी करून मोकळा (देवाला) सोडलेला वळ.

भांको (भांको) (पु.)—(१) खुणेची रेष. (२) अंदाज

(३) मर्यादा, प्रमाण.

—पाडवो—अंक टाकणे किंवा निशाणी करणे.

—माखवो—मर्यादा किंवा प्रमाण संभावणे.

भांकोशियां (भांकोशियां) (न. व. व.)—(१) सरगड्या. (२)

कमल केलेली मेहेनत. (३) मेहेनतीमुळे लागणारी धाप.

भांख (भांख) (स्त्री.)—(१) डोळा. (२) देखरेख. (३)

देवाच्या किंवा देव्याच्या (वडलेल्याच्या) गोष्टी.

(४) उसाचा डोळा.

—चांदलो (चांदलो) (पु.)—रिकली.

—चोरी (स्त्री.)—काचाडोळा.

—होळणी (स्त्री.)—देवाच्यावरील शपथ (देवाच्या, देव्याच्या वंगर)

—मिचकणे (पु.)—(१) ओढे नि मकावण्याची निया. (२) नजरेत आणणे.

—मिचामणे (न.)—देवाक.

—आडा कान करवा—देकांठ न ऐकणे करणे.

—भावरी—(१) प्राण्याच्या (मिचकणे) ओढे उघडणे. (२)

- होले येणे. (१) (लक्ष.) होले उघडणे (समज येणे या अर्थी)
- ऊघडवी-(१) बरोबर समज येणे, होले उघडणे (लक्ष.)
- (२) सावध किया सतर्क राहणे.
- ऊँवी करवी-(१) निर्भय होऊन पाहणे. (२) गुंतेल्या कामानुत होले धर करून पाहणे. (३) होले वटारणे.
- (४) होले उघडणे (जम, आज्ञान्याने).
- ऊडवी-पाहा 'आंख आववी'.
- फूटवी धवी-(१) होळ्यांना होले मिळणे. (२) नेत्रपट्ट्या होणे.
- करवी-होळा मारणे.
- काडवी-होले वटारून भिवविणे, घमकावणे.
- काणी करवी पण दिशा काणी न करवी-त्याह्याघरचे वामे न मोजणे, निमकहराम न होणे.
- खंचवी, ताणवी-होले ताणून पाहणे.
- घेरावी-(होपेने) होले भरणे.
- घडी आववी-होले सुजणे, होले येणे.
- चळी जवी-(१) उघडणे पाहणे. (२) पाहिल्याने मनात विकार उघडणे.
- घोरवी-नजर चुकविणे. (२) संभ्रमात टाकणे, थाप मारणे.
- चोळवुं-(चोळीने) रवेवुं-(१) होले चोळीत-हार म्हाऊन रहत घमणे. (२) लाचार, असहाय बनणे.
- टाडी धवी-होले निवणे, चिंता मिटणे, पाहून आनंदित होणे.
- टरवी-होले धंड होणे. (२) अतिशय आवडणे, होले टरणे.
- टरी जवी-होले नाचता निघणे.
- टरडावी-(मरतेवेळी) होले फिरविणे.
- तरी-होले तळावणे, होळ्यांना सूज येणे.
- तळे आववुं-देखरेखीलाव्ही येणे.
- तळे काववुं-तपासून-पाहून घेणे.
- त्याई जवी-लाजेने चूर होणे.
- त्यावी-होले मिटणे (मरणे).
- त्याडवी, बनावडी-घमकावणे.
- तीकळी पडवी-न पाहवणे, सहन न होणे.
- करकवी-होळा उडणे, बरा-वाईट झुकून होणे.
- करवी, फाटवी-होले फिरणे-फाटणे. (एलादे अतिभव्य, अतिकूर, अतिभयानक दृश्य पाहून).
- फूटवी-(१) आंधळे होणे (२) (लक्ष.) लक्षात येणे, सुचणे.
- फेरवी-बर उचा नजरेने पाहणे.
- फोडवी-होले ताणून नाचणे-होला नाचणे.
- भरवी-अश्रू भरून येणे.
- भरावी-पाहा 'आंख टरवी'

- भरि धवी-होले जड होणे (होपेने घेणे).
- मळवी-होले मिटणे (होपेने, मृत्यूने).
- मारवी-होळा मारणे.
- मांडवी-टकमक घडणे.
- मी(-मी) चवी-होले मिटणे.
- मुं चणियां करवुं-विवेक दृष्टी साफ नष्ट करून टाकणे.
- मुं चणियां स्वयं-रामाने होले फिरणे.
- मुं चणियां-विवेक, स्वयं-रामाने, स्वयं-रामाने.
- मां भाववुं-(१) नजरेस पडणे. (२) हेवा वाटू लागणे.
- मां आंगळीओ घालवी-होळ्यात बोटे घालणे (लक्ष.)
- मां आंजवुं-(१) नजरवेदी करणे, भूल पाडणे. (२) (दुसऱ्याला) लाजविणे, शरमिंदे करणे. (३) नाकून टाकणे.
- मां कमळो होवो-कावीळ होणे (लक्ष.), आपल्याच दोषाने दुसऱ्याचे वाकडे (मुळांत तसे नसताना) दिसणे.
- मां कृया पडवा-होले खोल्यात जाणे.
- मां खंचवुं, मां करकर आववी-(दुसऱ्याचे भंड) न पाहणे, त्याचा नाश होणे.
- मां खुसख आववी-होळ्यात खून भरणे.
- मां चकली रमवां-चंचलतेने होले चमकणे.
- मां तडवडियां पडवा-पाहा 'आंखमां खंचवुं'.
- मां धूळ नाववी-होळ्यात धूळ फेकणे.
- मां पिया आववा-हेवा वाटणे.
- मां भमरीओ रमवी-सर्वत्र लक्ष ठेवणारी तीक्ष्ण आणि दक्ष नजर असणे.
- मां मरचां लागवां-पाहा 'आंखमां खंचवुं'
- मां मीठुं आंजवुं, नांखवुं, भरवुं-(१) हाळ करणे, छळ करणे. (२) पाणउतारा करणे, हरविणे. (३) थाप मारणे, फसविणे.
- मां मीठुं पडवुं, राई भरावी-मत्सराने जळणे.
- मां लहेर आववी-होपेने होले घेणे.
- मां शनिश्वर होवो-दुसऱ्याचे विषडविण्याची द्वेषी वृत्ती असणे.
- मां सांपोळियां रमवां-कामोत्तेजित नजर होणे.
- मांथी काळा काडी जवा-होळ्यात धूळ फेकणे
- मांथी भाला काडवा-करड्या नजरेने पाहणे, चिडून पाहणे.
- मांचीने अंधां करवुं-एकदम विचार न करता होले मिटून वर्तन करणे.

—सींचाई ने नगरी लुटाई—आपण मेलो जग बुडाले.

आंगळे आववुं—पहा 'आंगळां आववुं.'

—आंगळ मळवी—नेत्रपल्लवी होणे.

—आंधारी बांधवी—डोळ्यांत धूळ टाकणे.

—आसवुं—स्व सुंदर असणे.

—चडवुं—(१) नजरेस पडणे, एकदम दृष्टीपुढे येणे. (२) डोळ्यांवर येणे (लाक्ष).

—तळाव पाणिपारा बांधवा—एवढ्यातेवढ्याने आसू दाळणे.

—पाटा बांधवा—(१) अकल नाहीशी होणे. (२) भ्रमांत पाडणे, फसविणे.

आंगळेरी पाटा छोडवा—अकल—समज ठिकाणावर येणे, सावधान होणे.

आंगळे आवळी थवी } —थकूनभागून लोळालोळा होऊन जाणे,
—थोडीत आवळी } स्वप्न भ्रम पडणे.

आंगळे ऊंची करावयी—(१) उतावीळ बनविणे—व्हायला लावणे. (२) दुर्गंध, घास देणे.

—चडवी, —जरी—गर्व होणे.

—सींचीने—होळे मिटून, कमलाही विचार न करता.

जे आंगळी शरम—समोरासमोर जो प्रभाव किंवा दडपण पडतं ते. आंगळीयुं (आंगळीयुं) (न.)—झापड (त्रैलोक्या डोळ्यांपुढे लावतात ती).

आंगळीयां (आंगळीयां) (न. व. व.)—(१) मूर्छा. (२) होळे वटारणे. (३) आंग.

—आचवां—मूर्छा किंवा आंगू येणे.

—काठवां—होळे वटारून पाहणे किंवा भिथविणे.

आंगळ (आंगळ) (स्त्री)—(१) दागिने, रोकड वगैरे मोठ्याच्या वस्तू. (२) त्यांची जोखीम.

आंगळियो (आंगळियो) (पु.)—दागिने, रोकडसारखी जोग्यमीची वस्तू घेऊन जाणारा माणूस, विश्वासू नोकर.

आंगडी (आंगडी) (स्त्री)—आंगवे.

आंगणुं (आंगणुं) (न.)—आंगण.

—ऊसी जवुं—(१) उच्छेद होणे, निर्वंश होणे. (२) सत्यानाश होणे.

—घसी नाववुं—पुष्कळ वेळां एखाद्याच्या घराकडे हेलपाटे घालणे.

आंगत (आंगत) (वि.)—(१) आपले स्वतःचे. (२) स्वतंत्र मालकीचे. (३) जवळचे, नात्याने.

आंगमण (आंगमण) (स्त्री)—कुवत, जोर.

आंगमवुं (आंगमवुं) (स. क्रि.)—टकर देणे, झुंजणे ('मरण आंगमे ते भरे मूठी').

आंगळुं (आंगळुं) (न.)—सवले.

—आंगळां टोपी करवां—आंगडें टोपडे देणे.

आंगळ (आंगळ) (न.)—बोट (२) आंगूळ.

आंगळी (आंगळी) (स्त्री)—बोट.

—आपवी—(१) मदत करणे, हात देणे. (२) आठवण करून देणे. (३) (गृण करून) चिथावून देणे.

—ऊंची करवी—(१) संमती दर्शविण्याकरिता बोट उंच करणे. (२) वर एक परमेश्वरच आहे असे बोट करून दाखविणे, असे दाखवून लाचारीची अवस्था दर्शविणे. (३) (काहीसे) विरुद्ध जाणे.

आंगळां पडो—पडडवां, पडोचे वळगवुं—बोट देणं मनगट धरणे, थोडे ध्यायला जाता समळेच ओढून घेणे, भटाला दिली ओसरी, भट पाय पसरी.

—करवी—(१) हारा करून चिथावणे, विडविणे. (२) बोट करून दाखविणे. (३) निंदणे.

—खूपी—बोट शिरकणे (लाक्ष), प्रवेश असणे.

—थवी—निंदा होणे, फजिती होणे.

—बतावयी—(१) (बोटाच्या खुणेने) धमकावणे, माराची भीती दाखविणे. (२) (मार्गदर्शन करून) मदत करणे.

—ना घेता पर,—ने देखे—होवुं—पाठ असणे, ज्ञान किंवा माहिती तयार असणे.

—ने घेढ गणाव णटलुं—बोटावर मोजण्याइतके, फार थोडे.

—ने देखे नचाववुं,—पर नचाववुं—बोटावर नाचविणे, (एखाद्याला) कर्त्यांत—ताब्यात ठेवणे.

—पर राखवुं—(१) ताब्यात ठेवणे. (२) (प्रमाने) आपल्या जवळच राखणे, दृष्टीवाहेर जाऊ न देणे, लाड करणे.

आंगळी थी नव्व वेगळा—(बोटावरच नव्व असूनबुद्धा) बोट वेगळे, नव्व वेगळे; म्हणजे त्यांच्याप्रमाणे एका घरांत—भागात—असूनहि विभक्तपणा.

आंगळी—देव्यामणुं (आंगळी—देव्यामणुं) (न.)—(लोकांनी बोटे दाखवून दाखवून होणाऱ्या) फजीती.

आंगळुं (आंगळुं) (न.)—पाहा 'आंगळी'

—ळां करडवां—मनगटे चावणे (लाक्ष), (पश्चात्ताप, आश्चर्य, चिंता किंवा निराशा हा भाव दाखवितो), काळजीत पडणे (२) चकित होणे (३) पस्तावणे.

आंगळां चाटी पेट भरवुं—व्यर्थ धडपड करणे, दात टोकून बोट भरणे.

आंगिक (आंगिक) [सं.] (वि.)—अंगासंबंधीचे, शरीरासंबंधीचे.

आंगी (आंगी) (स्त्री)—(१) टरलेल्या वराला सासुरवाडीकडून मिळणारे टीप न घातलेले कोरे वस्त्र. (२) देवीच्या मूर्तीऐवजी ठेवलेले रंगीविरंगी टाक.

(३) हनुमानाच्या मूर्तीवराल तेलशेंदुराचा थर (४) जैन

- उडी जवो - आचळानून दूध न निषणे.
 - डायो - आचळानून दूध शक्य जाणे.
 - दूधजवो - आचळानून सडांतून दुधाबरोबर रक्त येणे.
 भांखळी (भांखळी) (स्त्री.) - पदर, पदराचे-फेट्याचे-टोक.
 भांळ (भांळ) (स्त्री.) - (१) अंधुक (२) होळ्यावर येणारा पडदा.
 भांजण (भांजण) (न.) - (१) अंजन, काजळ. (२) फसवणूक, कपट.
 भांजुं (स. फि.) - (१) होळ्यांना काजळ लावणे. (२) दिपणे.
 (३) (लाक्ष.) निस्तेज करून टाकणे, दिपवून सोडणे.
 भांजियुं (भांजियुं) (न.) - उघारीवरचा एक रोग, आग्या.
 भांजो (भांजो) (पु.) - शीड बांधण्याचे मोठे दोर.
 भाट (भाट) (पु.) - (१) आटणी, विणताना घागा दाट होण्याचे एक अवयव (२) वर ठेवलेले पटणार नाही असा रीतीने रचलेली गोवऱ्याची चळत.
 भाटभाटलुं (भाटभाटलुं) (वि.) - इतके (एव)
 भाट(-ड) काट (भाट-ड-काट) (पु.) - सागवानाखेरीज इतर काढणी भाट.
 भाटलुं (भाटलुं) (वि.) - अमुक इतक्या दाव्याविलेल्या निश्चित आकारा मर्याद - प्रमाणा - इतके.
 - बांधुं (वि.) - इतके पुष्कळ.
 भाटलामां (भाटलामां) (अ.) - (१) अमुक मर्यादित (क्षेत्राच्या - अवधीच्या) आत. (२) एवढ्यात (जवळ कुठे तरी). (३) इतक्यात.
 भाटविक (भाटविक) [सं.] (पु.) - जंगलातल्या मनुष्य.
 भाटापाटा (भाटापाटा) (पु. व. व.) - आठ्यापाठ्या.
 भाटापागी (भाटापागी) (न. व. व.) - (१) अन्नजळ (२) (लाक्ष.) स्वरितार्थांचे साधन (३) नशीब.
 भाटालूण (भाटालूण) (न.) - (१) पीठ नि मीठ. (२) (लाक्ष.) धूळधाणा.
 - मां जवुं, - खपवुं - व्यर्थ जाणे, धूळधाण होणे.
 भाटियुं (भाटियुं) (न.) - जात्यानून पीठ झाडून काढण्याचा गारजीचा कुत्रा.
 भाटो (भाटो) (पु.) - (१) पीठ (२) कणीक.
 - अने आवरदा एक थवां, - उडवो (१) अति यस्त होणे; थकवा, मार किंवा भ्रम यांनी गळून जाणे. (२) सत्यानाश होणे.
 - काडवो - मार टमळणे.
 - दळवो, पीसवो - वेढ करणे, मेटाकुटीने - कसेवसे काम करणे.
 - नीकळवो - दमछाक होणे, थकून जाणे.

- बांधवो - कणीक किंवा पिठाचा गोळा तयार करणे.
 भाटोप (भाटोप) (पु.) - (१) अवहंवर, पेट, शेखी (२) आवर.
 भाटोपवुं (भाटोपवुं) (पु. व. व.) - (२) भाटोपणे, (२) आरणे.
 भाटो (भाटो) (पु.) - (१) भाटाचा भाट, (२) भाटाचा भाट.
 भाणी ताणून राहण्याकरिता दोरीने ओढून बांधणे.
 भाटम (भाटम) (स्त्री.) - अष्टमी.
 भाटा (भाटा) (पु. व. व.) - भाटाचा पादा.
 भाटे अंगे - सर्वांगेकरून, पुरेपूर.
 भाटेगांठे (भाटेगांठे) (अ.) - संपूर्णपणे.
 भाटेजाम (भाटेजाम) (अ.) - (१) अष्टोप्रहर (२) चारमाही.
 भाटणुं (भाटणुं) (न.) - दोराला बळ देण्याची फरकडी.
 भाटियुं (भाटियुं) (वि.) - ठग, लुच्चे.
 भाटोठ (-ड) (भाटोठ-ड) (वि.) - ब्यापून टाकलेले, ओतप्रोत.
 भाटोड (भाटोड) (स्त्री.) - ताटावर उभ्या असलेल्या कणसांचे दाणे झटकून गोळा केलेली उघारी.
 भाड (भाड) (स्त्री.) - (१) आडवे गंध, आडवी कुकडाची कोर (२) हट्ट
 - गेडवा, मर्याद - हट्ट होऊन देणे.
 - लेखी, - पकडवी - हट्ट धरणे.
 - भाडे चडवुं - हट्टाला पेटणे.
 भाड (पु.) - (कापसाच्या बोटांची वगैरे) वखार.
 भाड (स्त्री.) - (१) दोहोंच्या मध्ये असणारी वस्तू (२) प्रतिबंध.
 - मां मूकयुं - (रकमेची उचल करण्यासाठी) तारण म्हणून देणे.
 - तुं दाढ करवुं - एकाचे दोन करणे, उलटपालटे करणे.
 - कनरानुं (वि.) - तिरकस किंवा वाकडे जाणारे.
 - कतरुं (वि.) - (१) वाकडेतिकडे (२) अप्रत्यक्ष.
 - कथा (स्त्री.) - (१) गोष्टीत येणारी गोष्ट, उपकथा.
 (२) बोलताना झालेले विषयांतर.
 - खरच(-खर्च) (पु.) - मुख्य खर्चाव्यतिरिक्त वेढावाकडा खर्च.
 - खोल(-ली) (स्त्री.), - खीलो (पु.) - (१) विघ्न (२) आडखळ, अडसर.
 - गीर (पु.) - गहाण ठेवलेली वस्तू पुनः गहाण ठेवणे.
 - घरेणे (अ.) - गहाण म्हणून.
 - ताळो (पु.) - ताळा.
 - त्रांमुं (वि.) - आडवेतिडवे, वेडेवाकडे.
 - दावो (पु.) - विरुद्ध दावा.
 - धंदो (पु.) - गौण धंदा

आण (आण्) (स्त्री.)—द्राही. (२) आश (१) शपथ घातून मनाई.

—आण (स्त्री.)—(१) कर वसूल करण्याची सत्ता. (२) अधिकार.

—देवी—देवाची शपथ घातून मनाई करणे.

—फरवी, —वर्तवी—हुकूम किंवा सत्ता चालणे, आण वर्तणे, द्राही फिरणे.

—फेरवी—वर्तवी—दवडी फिरणे, द्राही फिरविणे.

आणवुं (आणवुं) (स. क्रि.)—दुरुन आणणे, वाळून आणणे.

आणपाण (आणपाण्) (स्त्री.)—आणे, पैसा, पै दर्शविणारी रेघीची लिपी. (उदा. ॥३॥)

आणाआण (आणाआण्) (स्त्री.)—लगोलग किंवा इकडून तिकडून आणावयाची भक्कन.

आणीकोर—गम—तरफ, —मग (आण्कोर, —गम, —तरफ, —मग) (अ.)—इकडे, या घाजुला.

आणीवार (आण्णीवार) (अ.)—पेल तीराळा.

आणीवेर (आण्णीवेर) (अ.)—या रीतीने.

आणुं (आणुं) (न.)—(१) मागेवाटून वाटुन विधिवत मागरी घेऊन येणे. (२) मुलीला सासरी पाठवितांना करण्याचा आदेशविधि.

—आणवुं—वधूला सासराहून बोलावणे येणे.

—करवुं—(१) बोलावणे पाठविणे. (२) बोलावणे पाठविण्याचा विधि करणे.

—सोकळवुं—बोलावणे पाठविणे.

—वाटवुं—मुलीला सासरीला पाठविणे येणारी विधि पाठवणी करणे.

आणे आणवुं—जवुं—बोलावणे करण्याकरिता येणे-जाणे.

आणासुखडी (आणसुखडी) (स्त्री.)—बोलावणे करण्याच्या धंदी सावयाची पकालाची मिठाईची वर्गरे भेट, वाण.

आण (आण्) (मर्.)—याने (या माणसाने) (बहुवचन—‘आमणे’)

आंट (आंट) (स्त्री.)—(१) गाठ. (२) वळ. (३) अदी, वैर. (४) साख, भवू. (५) हातोटी. (६) हातकाम करण्यात किंवा लिहिण्या—बोलण्यात कुशलता. (७) अंगठ्या आणि तर्जनी यांच्यामधला भाग जेथे कलम टेकवून लिहितात तो.

—छोडवी—वैर सोडणे.

—जवी, —तूटवी—साख—पत जाणे.

—जेमवी—(१) हातोटी साधणे (२) पत वाढणे

आंटण (आंटण्) (न.)—घड्या.

आंटवुं (आंटवुं) (स. क्रि.)—(१) नेम धरणे. (२) मागे टाकणे.

आंटियाळुं (आंटियाळुं) (वि.)—गाठी असणाऱे, गाठकळ.

आंटी (आंटी) (स्त्री.)—(१) गाठ. (२) वळ. (३) कातलेल्या मुताची गुंडी. (४) (लाक्ष.) मनात ठेवलेला धंदू. (५)

फासा, पेच. (६) कारस्थान. (७) कोडे. (८) साख, पत, अंग.

—आवयी—पेचात सांपडणे, पेच पडणे.

—उंकळयी, —काडयी—पेच सोडविणे.

—नावयी—पेचात गळणे.

—पडयी (१) तुरटणे. (२) वेचनाव होणे, वैर उगळ होणे.

—मां नावयुं—पेचात टाकणे.

—रावयी—अदी ठेवणे.

—पुंटियाळुं (वि.)—कपटी कारस्थानी.

—पुंटी (स्त्री.)—(१) कपट कारस्थानी. (२) डावपेच.

आंठो (आंठो) (पु.)—(१) वळ, फेर. (२) फेरी, चक्कर. (३) अदी.

—खायो—(१) वळ किंवा पीठ असलेल्याप्रमाणे फिरणे, ठरलेल्या परीघात फिरणे. (२) चक्कर मारणे, फेरी टाकणे.

—साखो—(१) फेच्या घालणे. (२) फुकट हेलपाटा घेणे.

—लेखो—पहा ‘आंठो खायो!’

—राखो—अदी ठेवणे.

—केतो (पु.)—फेरफटका.

आत्म (आत्म) (पु.)—आत्मा.

आतवार (आतवार) (पु.)—रविवार.

आतश (—स) (आतश—स) (पु.)—(१) अग्नि. (२) जळफळ. (३) क्रोध.

—परस्त—(१) (वि.) अग्निपूजक. (२) (पु.) पारशी,

—बहेराम (पु.)—अग्यारी (पारशी लोकांची).

—बाजी (स्त्री.)—दारुकाम.

आतशि (—सि) यो (आतशि—सि—यो) (पु.)—काजवा.

आतशी (—सी) (वि.)—(१) अग्नि असलेले, गरम. (२)

तापट. (३) कडक आग सहन करू शकेल अशी (वाटली).

आनी (—थी) पोनी (—थी) (आती—थी—पोती—थी)

(स्त्री.)—पुंजी.

आनो (आती) (पु.)—(१) आत्म्यासारखा मित्र पुत्र. (२)

गुवराज किंवा ज्येष्ठ पुत्र. (३) आज्ञा. (बापाचा बाप).

आत्मबुद्धि (आत्मबुद्धि) [सं.] (स्त्री.)—(१) आपली स्वतंत्र बुद्धी.

(२) आपलेपणाची बुद्धी. (३) मतलबीपणा, स्वार्थीपणा.

आत्मदेव (आत्मदेव) (पु.)—रक्षाचा सवनी.

आत्मभोग (आत्मभोग) (पु.)—स्वार्थत्याग.

आत्मवान (आत्मवान) (वि.)—(१) स्वतःवर ताना ठेवणारा.

(२) आत्मज्ञानी. (३) चैतन्यपुत्र.

आत्मश्रेणी (आत्मश्रेणी) (वि.)—आपल्या आपण चलनचलन
करणाचा मार्ग.

आत्मसंकोची (आत्मसंकोची) (वि.)—संकोचशील.

आत्महत्यासं (आत्महत्यासं) (वि.)—आत्मघात करणारे.

आय(-था) (आय-था) (स्त्री.)—पुंजी, ठेव.

आयड (आयड) (स्त्री.)—रखडपट्टी.

—पुं (अ. क्रि.)—(१) रव्यडणे, भटकणे. (२) हागडा जुंपणे
आयडिया (आयडिया) (न. च. व.)—(१) हेलपाटे.

(२) गोते.

—आवां—(१) गोंते लाणे. (२) फुकट हेलपाटे लाणे.

आयणुं (आयणुं) (न.)—(१) लोणचे. (२) लोणचे घालण्याची
कृती.

आयमणुं (आयमणुं) (वि.)—मावळतीकडचे.

आयमणुं (आयमणुं) (अ. क्रि.)—(१) मावळणे (२) दृष्टीभाड
होणे. (३) पडती दशा येणे.

आयर (आयर) (पु.)—(१) गवताचा थर (२) जाड मोठी
चादर, रजई.

—ण (न.)—सतरंजी (२) आंथरण.

—थुं (स. क्रि.)—(१) आंथरणे. (२) गंजी रचणे. (३)

आंथरणे.

आयथुं (आयथुं) (स. क्रि.)—मीठ मसाल्यात घाटून खारविणे,
आंथरणे.

आथा (आथा) (अ. क्रि.)—मावळणे, आंथरणे.

आथो (आथो) (पु.)—(१) खारणे, आंथणे. (२) खारण्या—
आंथरणे.

—आथवो, —चथवो—खारण्याची क्रिया होणे, खार मुरू
लगाणे.

—नांथवो—आंथविण्याकरिता, खारण्याकरिता घालणे.

आदत (आदत) [अ.] (स्त्री.)—सवय, अभ्यास.

आदमखोर (आदमखोर) (वि.)—माणूसखाऊ.

आदमजात (आदमजात) (स्त्री.)—मनुष्यजात.

आदमी (आदमी) (पु.)—मनुष्य.

आदमियत (आदमियत) (स्त्री.)—माणुसकी.

आदरणी (आदरणी) (स्त्री.)—साखरपुडा झाल्यानंतर मुलीला
वरपक्षाकडून देण्यात येणारी वस्त्रे-दागिने इ. ची भेट.

आदरतुं (आदरतुं) (स. क्रि.)—(१) आरंभणे. (२) स्वीकारणे,
मानपूर्वक घेणे. (३) प्रेमाराधन करणे.

आइ (-द्य) वेर (आइ-द्य-वेर) (न.)—(१) हाडवेर (२)
हुने वेर.

आदाय (आदाय) [अ.] (पु.)—नमस्कार, विनय.

आदाय (आदाय) [सं.] (पु.)—(१) स्वीकार. (२) नफा, लाभ.
(३) प्राप्ती, उत्पन्न.

आदादीनी (आदादीनी) (स्त्री.)—अंधशिक्षी.

आदिम (आदिम) [सं.] (पु.)—मूळ, आरंभीयं

आहुं (आहुं) (न.)—आले.

—आहुं नोवतुं—जोर जोराने खाली घालणे, अनेकपणे.

—आहुंने—अतिशय शिवडपणे आणि मेहनतीने, खूप जोर
कमन.

आदानी सुंठ धर्या—शरीर मुकुट धारीक होणे.

आदादा (आदादा) (पु.)—(१) आंथरणे (२) आंथरणे.

—आवयो—मारणे, डोकें मारणे.

आदुं (आदुं) (अ.)—आंथरणे (आंथरणे) आंथरणे
आंथरणे (आंथरणे).

आदोकदमी (आदोकदमी) (वि.)—पुरातन, जुन्या काळचे.

आय (आय) (वि.)—अंधे.

आय (-र) ण (आय-र-ण) (न.)—आयण.

—सुकथुं—(१) आयणायें पाणी चुलीवर ठेवणे. (२)

खेपाकाची तयारी करू लागणे. (३) व्यर्थ खर्चून टाकणे,
उधळून टाकणे.

—उकळी जवळ—वेळ निघून जाणे.

आयरकण—(आयरकण) (न.)—विरजण.

आयापलीत (आयापलीत-तुं) (वि.)—अंधवट, अंध खुळे

आधिक (आधिक) (पु.)—माधिक, देखणी.

आधीनपणुं (आधीनपणुं) (न.)—स्वाधीनता.

आधे (आधे) (अ.)—अर्ध्या दिश्याने (दोर संभाळायला देणे.)

—आपहुं, —मापहुं, —वेपणुं—दोघ्या अर्ध्यापार्श्व संभाळायला
देणे—देणे.

आधेड (आधेड) (वि.)—पश्चात्त्या पोन्हेला—स्त्री—दे, मीठ
वयाचा की ना.

आधेवायुं (आधेवायुं) (वि.)—गाड्या भाक्याने देण्याचा धंदा
करणारा.

आन (आन) (वि.)—अन्य.

आनक (आनक) [सं.] (पु.)—नगाय, मृदंग.

आनत (आनत) [अ.] (स्त्री.)—(१) नमणे (२) नमस्कार

(३) मान, पूज्यभाव.

—प्रदेश (पु.)—सखळतला प्रदेश.

आनन (आनन) [सं.] (पु.)—काटेवाडचे प्राचीन नाव.

आनंदतुं (आनंदतुं) (अ. क्रि.)—आनंदणे, खूप होणे.

आनंदा (आनंदा) (स्त्री.)—भोग.

आनाकानी (आनाकानी) (स्त्री.)—हो ना, का-कु,

मनाची अनिश्चित स्थिती.

आनायारी (आनायारी) (स्त्री.) - पिताची आणेयारी, उक्ताचा आंशक.

आनियुं (आनियुं) (न.) (स्त्रियाच्या) ग याचा वाङ्मयाची पुतळी.

आनी (आनी) (स्त्री.) - (१) आणेनी. (२) (लाक्ष.) सोळावा हिस्सा.

-भार (पु.) - १ तोळ्याचा १६ वा भाग.

आनुं (आनुं) - 'आ' या सर्वनामाचे गृहीचे एकवचनाचे रूप, त्याचे (च. व. 'आमनुं')

आंत्यार (आंत्यार) (पु.) - आढखीळ, विघ्न.

आंतर (आंतर) [सं.] (वि.) - अंतर्गत, आपापसातील, आंतरिक.

-युद्ध (न.) - यादवी.

आंतर, -डुं (आंतर, -डुं) (न.) - आंतडे (मोठे), पोटातील नळ.

-डो जंचा आशयां, गळे आवयां - फार अम पडणे.

-डानी माथा - अंतःकरणापासूनची ममता.

-डानी सगाई - लगे नाते.

आंतरां रंगां - लघु मारणे, सतावणे, दुःख देणे.

आंतरा (आंतरा) (स्त्री.) - (१) लहान आंठ. (२) तय, अंतःकरण.

आंतरां (आंतरां) (सं. क्रि.) - विभक्त पाडणे (२) वेडणे.

(३) अटकावणे, अडविणे.

आंतरा (आंतरा) (स्त्री.) - (१) दशी (घोतर, चांदर इ. चा शेवटचा (विनविणलेला भाग) (२) किनार, पदर. (३) कसर (एक प्रकारची क्रीडा).

आंतरा (आंतरा) (पु.) - (१) अंतर, गाळा (२) अंतराय, आडपडदा, (३) विभक्तपणा, भेदभाव. (४) गाण्याच्या विनायकाला उक्ताचा - अंश.

-अरवो - अंतराय उभा करणे, वेगळे पाडणे.

-राखवो - भेदभाव ठेवणे, मन मोडून करून न घेणे, परंतु मानून वागणे.

आंत्र (आंत्र) [सं.] - (१) (वि.) आतड्यागंधीचे. (२) (न.) आतडे.

आंत्रां (आंत्रां) (वि.) - (१) आंत्रां. (२) विनायकाचे उक्ता नसलेले. (३) अशानी.

आंत्रां पाटा आंत्रां - भुलविणे, भ्रमात टाकणे.

आंत्रांनी आंत्रां - अतिशय प्रिय व अगत्याचे.

आंत्रांनी गाय - निष्पाप गरीब स्वभावाचा माणूस.

आंत्रां गमडुं - तोंड न पडलेले करट.

आंत्रां बहेरुं कुडां - घोटाला अधिक वाढणे.

आंत्रां धंधो - विनम्रकृतीचा किंवा नफा-नुकसान न करून येणारा धंदा.

आंत्रां (न.) - साहस, अविचारी कर्म.

-यां करवां - होळे मिटून साहसात उडी घेणे.

आंत्रां भीत (वि.) - पुरते आंत्रां.

आंत्रां सुखे पयुं - अत्यंत स्पष्ट - लखव.

आंत्रां काणो राजो - वासरांत लंगडी गाय शहाणी.

आंत्रां भागळ भागळी - वाघापुढे जमं गवन.

आंत्रां पाटो - आंत्रां फोडिवीर.

आंत्रां (आंत्रां) (स्त्री.) - (१) सोसाट्याची वायटळ. (२) अंधपणा.

आप (आप) - (१) (सर्व.) 'तुम्ही'ला बहुमानार्थी शब्द.

(२) आपण स्वतः, खुद (३) (न.) अहंपणा. (४) आपले शरीर.

-अकल (स्त्री.) - स्वतःची बुद्धि.

-अकल्यार (वि.) - स्वतःच्या मज्जेप्रमाणे चालणारा - री - रे, सर्वसत्ता स्वाधीन ठेवून वागणारा - री - रे.

-आप करवुं - (१) बहुमान देऊन बोलणे किंवा वागणे. (२) खुशामत करणे.

-आपणुं (वि.) - आपापले.

-आपमां - आपापसांत.

-कमाट (स्त्री.) - स्वतःचे किंवा आपले.

-कर्म (वि.) - स्वतःच्याच पुरुषार्थावर विसंधणारा - री - रे

-कळा (स्त्री.) - आपोआप येत असलेली कला.

-खुद (वि.) - सर्व सत्ता स्वतःच्या हाती ठेवून चालणारा.

-खुदी (स्त्री.) - हुकुमशाहीचे वर्तन.

-खुदी (स्त्री.) - स्वतःची मज्जा.

-घान (पु.) - आत्महत्या.

-घानियुं (वि.) - आत्मघात करणारे.

-शत्रुं (वि.) - आपल्या बळावर टिकून राहणारे, स्वाश्रयी.

-डालुं (वि.) - (१) स्वतःला फार शहाणे समजणारे. (२) अतिशहाणे.

-दष्ट (स्त्री.) - स्वार्थी दष्टी.

-यळ (न.) - स्वतःचे यळ.

-बुद्धि (स्त्री.) - (१) स्वबुद्धी (२) स्वार्थबुद्धी.

-भोग (पु.) - स्वार्थत्याग.

-मतलबी (-विद्युं) (वि.) - आपसमतलबी.

-मनियुं, -मतीलुं (वि.) - (१) आपल्याच मताने चालणारे (२) दुराग्रही, शक्की.

- सुखन्यार (वि.)-आपल्या मजीप्रमाणे करण्याची सत्ता अगणारे.
 -सुखन्यारी (स्त्री.)-तसा अधिकार.
 -सेळे (अ.)-आपोआप.
 -रखुं (वि.)-आपलेच तेवढे संभाळून राहणारे, स्वाधी.
 -खवाण, -चडाई (स्त्री.)-आत्मस्वाधा, आत्मस्तुती.
 -यीनी (स्त्री.)-आपण भोगलेले प्रसंग-अनुभव, आत्मकथा.
 -हत्याई (वि.)-आत्मघातकी.
 भापे (आपि) (अ.)-आपोआप.
 आपणुं (आपणुं) ('आप' सर्वनामाचे पळीचे एकवचनाचे रूप, आपले.
 आपणे (आपणे) (सर्व.)-आपण, मी-तुम्ही.
 आपत (आपत) (स्त्री.)-आपत्ती.
 आपल्या (आपल्या) (स्त्री.)-(१) आपल्या परिस्थितीची जाणीव, (२) आत्मसंतोष.
 आपले (आपले) (स्त्री.)-देवाणदेवाण.
 आपणुं (आपणुं) (स. क्रि.)-(१) देणे (२) सोपविणे, हवाली करणे.
 आपसभां (आपसभां) (अ.)-आपापसात.
 आपात (आपात) [सं.] (पु.)-(१) पतन. (२) चाडू क्षण (३) प्रथम दृष्टी.
 नः - एकदम.
 आपापर (आपापर) (वि.)-स्वतःचे आणि दुसऱ्याचे, तुझे माझे, आपपर.
 आपुझाह (आपुझाह) (पु.)-सावकार, आपले देणे भरून टाकाल असा गृहस्थ.
 आपो (आपो) (पु.)-(१) बाप (२) वृद्ध मनुष्य, वडील.
 आपोणुं (आपोणुं) (न.)-(१) आत्मीयभाव, आपलेपणा. (२) (अ.) आपोआप.
 आस (आस) [सं.] (वि.)-(१) संवंधी (जन) (२) विश्वासपात्र (वातमी इ.) (३) विश्वास, (४) प्राप्त (५) (पु) प्रमाणपात्र मनुष्य.
 -काम (वि.)-ज्याची इच्छा सफल झाली असा, संतुष्ट.
 -वर्ग (पु.)-आसजनांचे मंडळ-समूह.
 -वाक्य (न.)-विश्वासाई बोलणे.
 आकणी (आकणी) (स्त्री.)-(१) आपत्ती (२) फेस.
 आकणीत (आकणीत) (अ.)-(१) आपोआप. (२) एकदम.
 आकत (आकत) [अ.] (स्त्री.)-आपत्ती.
 आकतात (आकतात) [फा.] (पु.)-सूर्य.
 -गीरी (स्त्री.)-अवदागिरी.

- अफरकणुं, आफरणुं (आफरकणुं, आफरणुं) (अ. क्रि.)-पोट फुगणे.
 अफरीन (अफरीन) (पा. क्रि.)-पोट फुगणे. (२) धन्य, शाबाम ! (३) (स्त्री.) शाबासकी.
 अफरी (अफरी) (पु.)-(१) पोटाची (२) पोटाच्याने लागणारी तडस.
 -चडवो-पोट फुगून तडस लागणे.
 -उतरवो, -वेमवो-पोट उतरणे.
 आफळणुं (आफळणुं) (अ. क्रि.)-(१) आपटणे. (२) निष्फळ होणे.
 आष (आष) [फा.] (न.)-(१) पाणी (२) तेज (३) धारेची तीक्ष्णता, पाणी.
 -कारी (स्त्री.)-(१) दारू गाळण्याचे काम. (२) दारू इ. मादक पदार्थावर घेतल्या जाणारा कर.
 -खोरी (स्त्री.)-लोटी.
 -खोरो (पु.)-लोटा.
 -दस्त (न.)-नमाजापूर्वी हात, पाय, तोंड धुनात तो वज्र.
 -दार (वि.)-धारदार, पाणीदार.
 -दस्तानुं (न.)-पाणी भरण्याची जागा.
 -आयरू (आयरू) [फा.] (स्त्री.)-कीर्ति, पत
 -आपरी-मान देणे, प्रतिष्ठा देवणे.
 -उघाडवी, -उघाडी करवी-फजिती किंवा वेअडू करणे.
 -उपर आपणुं-चारित्र्यावर किंवा अडवर शिल्ले उडविणे.
 -उपर वात आववी-अडू जाण्याचा प्रसंग येणे.
 -काडवी-कीर्ति मिळवणे, नाव करणे.
 -ना कांकरा-अडूच्या ठिकऱ्या, वेअडू.
 आयाद (आयाद) [फा.] (वि.)-(१) वस्ती असलेले (२) समृद्ध. (३) कसलेली, सुपीक (जमीन) (४) सुरक्षित, सुखी. (५) उत्तम. (६) अचूक (७) न चुकता.
 -दाग-दाग (न.)-गजाली.
 आवि(-वे)द (आविद) [अ.] (वि.)-धार्मिक, पवित्र, प्रार्थना करणारे.
 आवेहयात (आवेहयात) [फा.] (वि.) (न.)-अमृत.
 आवेहूय (आवेहूय) (वि.)-हुवेहूय.
 आवेहवा (आवेहवा) [फा.] (स्त्री.)-हवापाणी, वातावरण.
 आभ (आभ) (न.)-(१) आकाश. (२) दग.
 -जंडळमां येणुं } कुर्मीचावेर नामन
 -ना मायेवाय भीडवी, -चांय भरवी } करण, साह्य अंगावर घेणे.
 -जमीन नो फरक, फेर-जमीन-अस्मानाचे अंतर.
 -ना तारा उखेदवा, -उतरवां-प्रचंड उलथापालथ करणे.

—तरी पडतुं, पडतुं—आकाश मोकळा.

—ना तारा दिसवा—अतिशय त्रास देणें, होळ्यांपुढे काजवे चमकावून घेणें.

—ना तारा दिसवा—जणू स्वर्ग दोन बोटे उरणें.

—ना तारा दिसवा—(१) प्रचंड खळबळ होणें.

(२) उल्कापात होणें.

—फाटयुं त्यां धांगडुं कयां देवाय ?—आकाश फाटले तिथे किगळ कुठे लावणार ?

—लुं (न.)—(१) आकाश. (२) दग. (३) आरसा. (४) बारीक गोल काचेची चकती जी साडीवर चिकटवितात. (काठेवाडी स्त्रिया)

आभाळाट्ट (आभाळाट्ट) —मनातले मांचें.

आभडलेट (आभाडलेट) (स्त्री.)—(१) विटाळ, शिवाशीव. (२) रक्तदाय, विटाळ (स्त्रियांचा) (३) प्रयुक्तीच्या वेळी बाहेर पडणारा द्रव पदार्थ, रक्त इ.

आभडयुं (आभडयुं) (अ. कृ.)—शियाशिय करणें. (२) शिवणें, स्पर्श करणें.

आभड्या जयुं—गेलेल्याच्या अंत्यसंस्काराकरिता जाणें.

आभासी (आभासी) (वि.)—(१) दिसणारे. (२) प्रकाशणारे.

(३) आभास दाखविणारे. (४) च्या सारखे दिसणारे.

आभिजात्य (अभिजात्य) [सं.] (न.)—(१) कुलीनता, खानदानी. (२) श्रेष्ठता, सौंदर्य.

आभीर (आभीर) [सं.] (पु.)—गवळी, अहीर.

आभुं (आभुं) (वि.)—चकित, दंग.

—यनयुं—चकित—दंग होऊन जाणें.

आमेस (आमेस) (न.)—शीड.

—करयुं—शीड चढविणें.

आभोक (आभोक) (पु.)—(१) आटोपणी. (२) भोगवटा, फसवणूक.

—वाळवी—उपसंहार करणें.

आभोग (आभोग) [सं.] (पु.)—(१) उपभोग. (२) घेर, विस्तार. (३) नागाची फणा.

आभ्यंतर (आभ्यंतर) (—रिक) [मं.] (वि.)—आर्ताळ, अंतरातील.

आम (आम) [सं.] (पु.)—(१) आव (२) मुरडा होऊन शीव.

—रस (पु.)—आव.

—वात (पु.)—आवेमुळे होणारा संधिघात.

आमातिसार (आमातिसार) (पु.)—संप्रहणी.

आमाशय (आमाशय) (न.)—आव असणारा पोटाचा भाग.

आम (आम) (स्त्री.)—आंवा.

—चूर (न.)—(किपूत केलेल्या) केरीचा सुरंगा, लोणचे.

—रस (पु.)—आवरस.

—रसियुं, रसां—आवरस पारणें.

आम (अ.)—(१) याप्रमाणे, या रीतीने. (२) इकडे, या बाजूला.

—तेम (अ.)—(१) इकडे तिकडे. (२) वाटेल तसे,

अव्यसिन्यत.

—तेमथी (अ.)—(१) वाटेल तसे. (२) वाटेल तेथून.

(३) इकडून तिकडून.

—थी (अ.)—इकडून.

—तुं (वि.)—या बाजूने.

आमनो मूरज आम जगयो—इकडचा सूर्य तिकडे उगवणें, सामान्यतः शक्य न होईल असे घडणें.

आम [अ.] (वि.)—सर्वसामान्य.

—जनता, —प्रजा (स्त्री.)—सर्वसामान्य लोक (अमुक वर्गाचे नव्हेत).

—वर्ग (पु.)—सामान्य लोकांचा वर्ग.

—सभा (स्त्री.)—सामान्य लोकांची सभा. (२) सामान्य लोकांच्या प्रतिनिधींची (विशिष्ट वर्गाच्या नव्हे) सभा.

—सरा (स्त्री.)—(१) सराई, धर्मशाळा. (२) दोन मोहल्यांमधील सार्वजनिक जागा, चौक.

आमचुं (आमचुं) (न.)—(१) आमगूल. (२) कोणत्याही आंबट फळाचा सुतासारखा भाग.

आमट (आमट) (वि.)—आंबट.

आमण (आमण) (स्त्री.)—आतड्याचा शेवटाचा भाग. (२) चाकाचा एक भाग.

आमणदूसणुं (आमणदूसणुं) (वि.)—(१) उपकाराखाली द्यालेले, मिधे. (२) हुताश.

आमणे (आमणे) (सर्व.)—याने (या माणसाने)

आमद, —नी, —दानी (आमद, —नी, —दानी) [फा.] (स्त्री.)—(१) प्राप्ती. (२) उत्पन्न.

आमनसामन (आमनसामन) (अ.)—(१) आमोरासमोर (२) आपापमात. (३) परस्पर.

आमन्या (आमन्या) (स्त्री.)—(१) आज्ञापालन. (२) मर्यादा, निषेध.

—पाळवी—(१) आज्ञापालन करणें. (२) (बडिलांची—थोरांची) मर्यादा पाळणें.

—मां रडेवुं—आज्ञा किंवा मर्यादा उल्लंघन न करणें, —च्या वचनात राहणें.

—रहेवी—मर्यादा संभाळली जाणें.

आमली (आमली) (स्त्री.)—विंच.

—रमाडवी—(१) घेडेवाकडे सांगून भ्रमात टाकणे (२) फुफट धडपट करायला लावणे.
 आमळ (आमळ) (स्त्री., न.) (१) आंतड्याच्या शेवटचा भाग.
 (२) नाळ.
 आमळयुं (आमळयुं) (स. क्रि.)—पिलणे, पीळ देणे.
 आमळी (आमळी) (पु.)—(१) पीळ. (२) अभिमान, जिद्द.
 (३) द्वेष, आकस.
 —चडथो—(१) पीळ—वळ चढणे, आकस उत्पन्न होणे.
 —गामळो—मनन आप धरून देवणे.
 आमळी (आमळी) (स्त्री.)—आयड्याचें शाड.
 आमळुं (आमळुं) } (न.)—आवळा.
 आंयळुं }
 गामाळ (आमाम) [सं.] (न.)—(१) तांबूळ. (२) कच्चा शिधा.
 गामिल (आमिल) [सं.] (पु.)—(१) अमलदार. (२) एक सिंधी हिंदूमधील जात.
 गामीन (आमीन) [अ.] (अ.)—तथास्तु.
 गामुय्य (अ.मुय्य) [सं.] (न.)—उपोद्घात.
 गामेज (आमेज) [फा.] (वि.)—सामिल केलेले, समाविष्ट करून घेतलेले.
 आंयवुं (आंयवुं)—(१) (स. क्रि.) गाठणे. (२) (अ. क्रि.) आंयणे
 आंयेल (आंयेल) (न.)—(जेनांचे) एक वळ अळणी (गिठाशिवाय) जेवण करण्याचे व्रत.
 आंयो (आंयो) (पु.)—आंन्याचे शाड.
 —आंया गोडी नायवा—कधी भरून न येण्याजोगे नुकसान करणे.
 आंयलियो (पु.)—आंन्याचे शाड.
 आंयामाळो (पु.)—आंन्याचा मोसम.
 आंयामोर (पु.)—(१) आंन्याचा मोहोर. (२) आंवेमोहोर (नाजूळ).
 आंयावाडियुं (न.)—वाडी (स्त्री.)—आंधराट.
 आंयाशा (—सा) ख (स्त्री.)—शाडवर पिकलेला आंया.
 आंयोळियुं (आंयोळियुं) (न.)—मुकविलेल्या कैरीच्या गराचें तुकडे.
 आंयोई (आंयोई) (स्त्री.)—बेंबीच्या खालच्या नसांची गाठ.
 आंयोसुं (आंयोसुं) (न.)—(१) मुके जर्दालू (२) मुके द्राक्ष.
 आंस (आंस) (पु.)—कणा, आम.
 आंसु (आंसु) (न.)—अश्रु.
 —वाळ—(१) (वि.) डोळ्यांतून पाणी काढायला लावील असे. (२) (स्त्री.) धोड्याची एक जात.

आंहां (आंहां) (अ.)—अंहुं.
 आंहांतुस (आंहांतुस) (स्त्री.)—हो ना करणे, (मनाची) अनिश्चितता.
 आंही, —कणे (आंही, —कणे) (अ.)—येथ.
 आय (आय) (न.)—आयुष्य.
 आय म. (पु.)—(१) आय. (२) आय. (३) आय. (४)
 अंतःपुराणील रग्यालदार.
 —व्यय (पु.)—प्राप्ती व खर्च.
 आय (स्त्री.)—(१) दाक्ती, कुवत. (२) हिंमत.
 आय(-व)मुं (आय-व-मुं) (न.)—आयुष्य.
 आयड्ड (आयड्ड) (पु.)—गुराखी.
 —हुं (न.)—दोरे चरायला जाणे.
 आयतुं (आयतुं) (वि.)—आयते, अनायासे मिळालेले.
 —वापर गायतुं—ज्या रीत्या त्यातून रत्नं करणे.
 —ताराम (पु.)—आयतोवा.
 आयदो (आयदो) (पु.)—हिसरोदाराचा ठरविलेला हिस्सा.
 आयनो (आयनो) (पु.)—आरसा.
 आयपन (आयपन)—(१) (स्त्री.) प्राप्ती, कमाई, उत्पन्न. (२) (न.) वारसा.
 —घेरो (पु.)—प्राप्तिकर.
 आयंदे (आयंदे) (अ.)—(१) इतःपर. (२) एकंदरीने.
 आयामो (आयामो) (वि.)—(१) आयास—कष्ट करणारा—री—रे, मेहेनती. (२) दुःखप्रद. (३) थकलेले.
 आयोजन (आयोजन) [सं.] (न.)—(१) व्यवस्था करणे. (२) व्यवस्थेची साधनसामग्री.
 —ना (स्त्री.)—व्यवस्था, जमवाजमव.
 आर (आर) (पु.)—पाण्याचा वेग—ओढ.
 आर (स्त्री.)—(१) लोखंडी टोक (पराणांचे असते तसे) (२) पराणी (३) खांभाराची आरी.
 आर (पु.)—(१) खळ (कापडाला किंवा कपड्याला लावतात ती). (२) आहार.
 —उताग्यो, —साठ्यो—आर काढून टाकणे.
 —चडावयो, —द्वयो—खळ लावणे.
 आरकुं (आरकुं) (न.)—कमान, मेहेरप.
 आरणुं (आरणुं) (न.)—खांभाराची आरी.
 आरजू (आरजू) [फा.] (स्त्री.)—(१) इच्छा (२) उमेद, आशा. (३) आतुरता, तीव्र इच्छा.
 —मंद (वि.)—इच्छा—आशा असलेला—ली—ले.
 आरजो (आरजो) (पु.)—रोग, आजार, व्याधी.
 आरणकारण (आरणकारण) (१) (न.) काहीतरी कारण, निमित्त, (२) (वि.) अनिश्चित.

आरण्यं (आर०ण्यं) (न.) - शैलकूट, गोयरी.

आरत (आर०त) - (१) (वि.) आर्त, पीडित. (२) अडचणीत सापडलेला - ली - ले, (३) अगत्याचं. (४) आतुर

(५) (स्त्री.) अडचण, संकट, नड. (६) उकट हच्छा.

- बंधु (पु.) - अडचणीच्या - संकटाच्या वेळच्या बंधू.

नियुं - (न.) - आतं असणारं.

आरती (आर०ती) (स्त्री.) - (१) दूःख, पीडा. (२) आरती

- उभारवा, - अरग वरं.

- तेजुं - आरती.

- लेही - आरती : गळ्यानें रीत्याच्यां तोंडापर्यंत ते डोळ्यांवरून फिरविणे.

आरतिव्युं (आर०तिव्युं) (न.) - आरतीपात्र.

आरती (आ०र०ती) (पु.) - (१) हत्तीच्या गंडस्थळाच्या खालचा भाग. (२) रक्षण.

आरया (आ०र०या) (पु.) - मन, आत्मा, जीव.

आरये (आ०र०ये) (पु.) - फार खाल्ल्यानें पोटाला लागलेली तडस.

आरय - पहाण (आ०र०य, - प०दा०य) (पु.) - आरसपान, संगमरवर येती (पु.) - संगमरवर पहाण्याची.

आरसी (आ०र०सी) (स्त्री.) - लहान आरसा.

- गरो (पु.) - भारशांचा कारणीर.

- छला (पु.) - छावुं (न.) - निव्यात कांचवुकडा किंवा लोलक पसविल्या आहे अशी अंगडी.

- सो (पु.) - आरसा.

आरंग (आ०रंग) (न.) - शस्त्र, हत्यार.

आरंभी (आ०रं०भी) (वि.) - उत्तम.

आरंभण (आ०रं०भण) (न.) - प्रारंभ.

आराव्युं (आ०रा०व्युं) (अ. क्रि.) - (१) प्रसन्न करून घेणे. (२) जंग, भजणे.

आराम (आ०रा०म) [सं.] (पु.) - बगीचा.

- मिक (पु.) - माळी.

आराम (फा.) (पु.) - (१) विश्रांती (२) शांती, स्वस्थता (३) दूःखनिवृत्ती.

- थबो - आजार इ तून बरे होणे.

- गाह (स्त्री.) - (१) विश्रांतिस्थान (२) कबर.

- दिन (पु.) - सुट्टीचा दिवस, रविवार.

आराव (आ०रा०व) [सं.] (पु.) - आरडा ओरडा.

आराव - (वा) ल्ला, आरावारा (आ०रा०व-वा-इला, आ०रा०वा०रा) (पु. व. व.) - श्राद्धपक्षाचे दिवस.

आरामुर (आ०रा०मुर) (पु.) - अखली पर्वताच्या (आवूच्या) एका शिखराचे नाव.

- री (स्त्री.) - त्या पर्वतावरील देवी.

आरास्ने (आ०रा०स्ने) [फा.] (वि.) - सजविलेले, चांगली सजावट.

आराम्मगी (आ०रा०स्तगी) [फा.] (स्त्री.) - आराम, सजावट.

आरियां (आ०रि०यां) (न. व. व.) - होडी - गलबत इ. वरील शीट घालून घेतला जातो.

- सक्तां - आरियां या नावाची आरामे.

आरियुं (आ०रि०युं) (न.) - (१) टोपली. (२) काकडी, चिथूड.

आरी (आ०री) (स्त्री.) - (१) चांभाराची अरी. (२) लहान वरगा.

आरीकारी (आ०री०कारी) (स्त्री.) - (१) चतुराई (२) डावपेच.

आरियो (आ०री०यो) (पु.) - आरसा.

आरेडुं (आ०रे०डुं) (वि.) - (१) अति रडणे. (२) दंगोशोर. (३) सकर्ता, हट्टी.

आरेतारे (आ०रे०तारे) (अ.) - अगदी किनाऱ्याला लागण्याच्या घंटी, शेवट येण्याच्या घंटी.

आरो (आ०रो) (पु.) - (१) किनारा. (२) परतीर (३) (लाक्ष्म) मार्ग, सुटण्याचा उपाय.

आरे आवेलुं पहाण हूयवुं - शेवट गाठतो न गाठतो एवढ्यात नष्ट होणे, प्रयत्नांनी पुरे करीत आणलेले धुळीस मिळणे.

आरो (पु.) - (१) चाकाचा नाभीपासून परिघापर्यंतचा एक भाग, आरा. (२) गोबऱ्यांची भट्टी.

आरोग्युं (आ०रो०ग्युं) (स. क्रि.) - जेवणे, खाणे.

आरोपवुं (आ०रो०पवुं) (स. क्रि.) - (१) एका मरणा किंवा मरणा नंतराचा आरा. (२) आळ घेणे किंवा आराप घेणे.

(३) घालणे, ओवणे, ठेवणे, लावणे, टाकणे. ('वरमाळा आरोपवी, 'प्रभुमां आरोपवुं' इ.)

आरोवारो (आ०रो०वारो) (पु.) - (१) सुटका. (२) शेवट.

आर्जव (आ०र्ज०व) [सं.] (न.) - (१) ऋजुता, सरळपणा, नित्यालसपणा. (२) प्रामाणिकपणा. (३) विनवणी, आज्ञी.

आर्थ (आ०र्थ) [सं.] - (१) (वि.) सुसंस्कृत, सुधारलेला. (२) कुलीन. (३) (पु.) तसा मनुष्य.

आर्हत (आ०र्हत) [सं.] (१) (वि.) जैन मताधिपयीचे. (२) (पु.) जैनमत.

आल (आ०ल) - (स्त्री.) संवय.

आलण (आ०ल०ण) (न.) - कण्यांचा केलेला एक खाद्यपदार्थ, खीर आलपाळ (आ०ल०पाळ) (स्त्री.) - (१) सेचाचाकरी. (२) शुश्रूषा, संभाळ, (३) सरवराई.

आलम (आ०ल०म) [अ.] (स्त्री.) - जग.

- गीर [फा.] (वि.) - जग जिंकणारा - री - रे.

आयरदा (आयरदा) (पु. स्त्री. न.)—आयुर्मर्यादा, आयुष्य.

—तुं पुरे, —बळियुं—पुरते आयुष्य असलेले, आयुष्याची दोरी बळकट असलेले.

—बहु लांबी छे—‘शंभर वर्षे आयुष्य’ असे उद्गार.

आयरदो (आयरदो) (पु.)—बाहेरून आणून पाळलेला, आश्रित.

आयरवुं (आयरवुं) (स. क्रि.)—(१) झाकणे, आच्छादनं, (२) व्यापणे (३) वेढून टाकणे.

आयरो (आयररो) (पु.)—(१) आवक. (२) मार्मिक जगाम्यनांची कादंबरी.

—जायरो (पु.)—(१) ये—जा. (२) जमा आणि खचं.

आयरो (‘आ’ चा उच्चार हकाराने) (पु.)—(आशारातून उठल्यानंतर होणारी) खा खा.

आयर्जना (आयर्जना) [सं.] (स्त्री.)—रिक्षाविणे, मुशामत.

आयर्तवुं (आयर्तवुं) (अ. क्रि.)—(१) चक्राकार—गरगर फिरणे. (२) फिरून फिरून तेच घेणे. (३) (स. क्रि.) भेटणे, वेंचेत घेणे.

आयल (आयल) (न.)—ताजा पिंजलेला रु, पोल.

आयला (आयला) (न. व. द.)—(१) ध्यर्थ छटपट. (२) मोट, दोर इ. पाणी घर ओढण्याची साधने.

आयवुं (आयवुं) (अ. क्रि.)—(१) येणे. (२) असणे.

(उदा. ‘पूना महाराष्ट्रां आयवुं’.)

आयी चडवुं—एकदम—अनपेक्षित येणे.

आयी चुकवुं,—रहेवुं—(१) पुरे होणे, संपणे, (२) कमी पडणे.

आयी जवुं—(१) उभ्या उभ्या येऊन परत जाणे, रीत टाकून जाणे. (२) येऊन पोचणे. (३) सामावून जाणे.

(४) भांडायला उठणे.

आयी पडवुं—अनपेक्षित अंगावर येऊन पडणे.

(-नु)आयी बनवुं—चे मरण ओढवणे.

आयी मळवुं—एकदम येऊन मिळणे किंवा प्राप्त होणे.

आवश्य (आवश्य) (सं.)—(वि.) (१) भगत्याचे, अनिवार्य

(२) स्त्री. न.) अगत्य, अनिवार्य वस्तु किंवा क्रिया.

आवळगोवळ (आवळगोवळ) (स्त्री.)—वाळगोपाळ, परिवार.

आवळियो (आवळियो) (पु.)—(१) मनानली इच्छा.

(२) आवळ्याचे झाड.

आवागमन (आवागमन) (न.) (१) येणे—जाणे. (२) जन्मणे आणि मरणे.

आ वार (आ वार अ.)—या वेळी, या खेपेस.

आवास (आवास) [सं.] (पु.)—(१) घर, निवासस्थान,

(२) घराचे दालन, खोली.

आविष्ट (आविष्ट) [सं.] (वि.)—(१) शिरलेले, प्रविष्ट.

(२) भुताने झापटलेले (३) आवेशयुक्त.

आवुं (आवुं) (वि.)—यासारखे, या प्रकारचे.

—क (वि.)—अशासारखे काहीसे.

आवृण (आवृण) [सं.] (वि.)—(१) व्यापलेले. (२) आवरण घातलेले, झाकलेले (३) वेढलेले.

आवेग (आवेग) [सं.] (पु.)—(१) जोष, भावनेचा वेग.

(२) क्षोभ, आवेश (३) अधीरपणा.

आवेशी (आवेशी) (वि.)—आवेश असलेले,

आश (आश) (स्त्री.)—(१) आशा. (२) आदिप.

आशक (आशक) (पु. स्त्री. न.)—(१) प्रेमी.

(२) (वि.) मोहित, फिदा, आपक.

—माशुक (न. व. व.)—आपुकमापुक.

आश(-न)का (आश-स-का) (स्त्री.)—आरती, भस्म इ. घेणे.

आशकार(-रा) (आशकार, -रा) [फा.] (वि.)—प्रकट, उघड, जाहीर.

आशटवुं (आशटवुं) (सं. क्रि.)—पाहा ‘आछटवुं’, आपटणे.

आशना (आशना) [फा.]—(१) (पु.) भाईवंद. (२) प्रियकर. (३) स्त्री. प्रिया.

आशरवुं (आशरवुं) (सं. क्रि.)—आसरा घेणे.

आशरो (आशरो) (पु.)—(१) आसरा, छत्रछाया

(२) आधार, आलंबन. (३) अंदाज.

आशरे येववुं,—रहेवुं—भरंवसा ठेवून निश्चित राहणे,

आधारावर विसंबून राहणे.

आशरो काठवो—अंदाज काढणे.

आशरागत,—नियुं,—ती (आशरागत) (वि.)—आसण्याला आलेले.

आशरापडवुं (आशरापडवुं) (वि.)—अंदाजाप्रमाणे असलेले.

आशरे (आशरे) (अ.)—अंदाजे, सुमारे.

आशंकावुं (आशंकावुं) (अ. क्रि.)—शंका येणे, संशय वाटणे.

आशा (आशा) [सं.] (स्त्री.)—(१) उमेद, इच्छा. (२) विश्वास, आस्था.

—आपवी,—देवी इच्छा सफल होईल असा विश्वास देणे,

आशा दाखवणे.

—पडवी—आशा सफल होण्याला कारण मिळणे,

विश्वास—संभव वाटणे, आशा वाटणे.

—यांववी,—राखवी,—लेखवी—अपेक्षा माळणणे.

—करवी—इच्छा करणे.

—दर्शी (वि.)—आशावादी.

—पूरी (वि. स्त्री.)—(१) आशा पुरी करणारी,

(२) स्त्री. आशापूर्ती करणारी देवी.

—बंव—(पु.) (१) आशेचा तंतू. (२) विश्वास.

(३) (वि.) आशावादी. (४) विश्वास करणारे.

- बंथुं (वि.)-आशा असलेला-ली-ले.
 -भयुं (वि.)-आशायुक्त.
 आशिका (आशिकी) (स्त्री.)-साधूचा, देवाचा किंवा यज्ञाच्या
 रीतीचा उपाय.
 आशीनीदी (आशीनीदी) (अ.)-मन मानेल तसे.
 आशूरा (आशूरा) [अ.] (पु.)-तावूत बुडविण्याचा दिवस,
 तालाग.
 आसन (आसन) [सं.] (न.)-(१) बसण्याची जागा.
 (२) बसण्याची, शोषण्याची किंवा उभे राहण्याची दब.
 (३) आसन, बक्षुर (४) पुस्तकात किंवा पत्रकान पाडलेले
 कोटक, खाना.
 -बाळबुं-बैठक मारणे.
 -बाळबुं-स्थान किंवा मुकाम च्या राणील असे करणे.
 -मांडबुं-(१) अड्डा जमवून बसणे. (२) आमन-बैठक-
 जमवून घाटणे.
 -ओळो न होवो-बहु होवो-तयार करण्याजोगी लक्षणे
 असणे.
 आसनिथुं (आसनिथुं) (न.)-बसण्याची बैठक.
 आसनी (आसनी) (स्त्री.)-बक्षुर.
 आसनावाचना (आसनावाचना) (स्त्री.)-(१) आश्वासन.
 (२) सरग्राह, आदरसत्कार.
 आसन्न (आसन्न) [सं.] (वि.)-जवळ आलेले.
 -काल-(४) (पु.)-मरणकाल.
 आसमान (आसमान) [फा.] (न.)-आकाश.
 -पर चडबुं-गर्वाचे स्वप्न फुगणे.
 आसमा आसमानपर चडबुं-कमालीचे गर्वाचे फुगून जाणे
 आसमानी (आसमानी) (वि.) (१)-अस्मानी रंगाचा-ची चे
 (२) दैवी, नैसर्गिक (३) (स्त्री.) दैवी आवृत्ती-कोर.
 -सुलतानी (स्त्री.)-(१) चढती-पडती (२) अनपेक्षित
 किंवा दैवी आवृत्ती.
 आसमान (आसमान) (न.) (१) जवळ (२) जाणून घ्याय.
 आसवडबुं (आसवडबुं) (स. क्रि.)-मन्मथ करीत खाणे.
 आसवतुं (आसवतुं)-(१) (वि.) कामात मग्न असणारे,
 कामात गुंतलेले. (२) (न.) काम.
 आसंग (आसंग) [सं.] (पु.)-(१) आसक्ती. (२) समागम,
 संभोग. (३) कर्तृत्वाभिमान.
 आसंगुश (आसंगुश) (स्त्री.)-आराम, विश्रांती.
 आसान (आसान) [फा.] (वि.)-सोपे, सहज, मऊ.
 -कैद (स्त्री.)-साथी कैद.
 -नी (स्त्री.)-सोपेपणा.

- आसामी (आसामी) (पु. स्त्री.)-(१) मनुष्य, व्यक्ती
 (२) जण, जो, जुट. (३) जमनाला प्रसिद्धा मनुष्य.
 (४) मि-मंड, अक्षय.
 -वार-माणसामागमक.
 आसुदा-(हुं) (आसुदा, हुं) [फा.] (वि.)-निश्चित, सुखी.
 आसुध (आसुध) [सं.] (पु.)-अटक, कैद.
 आसुध (आसुध) [पु.] (न.)-भूतप्रेत.
 आसोपालव (आसोपालव) (पु.)-अशोक वृक्ष.
 आस्तर (आस्तर) (पु.)-ण (न.)-(१) अंतरणे, पसरणे.
 (२) विप्रदान, मंडीचा (३) चार (४) पांथरण.
 आस्ते (आस्ते) (अ.)-सावकाश, धीमे.
 -रहीनि-(१) सावकाशीने, आस्ते आस्ते (२) हळूच,
 अगदी.
 आस्था (आस्था) [सं.] (स्त्री.)-(१) आदर, मान. (२) अड्डा,
 विश्वास (३) भांडवल, मुंजी.
 -अस्ती-अड्डा किंवा विश्वास असणे.
 -ऊठवी-अड्डा किंवा विश्वास उडणे.
 आस्थिक (आस्थिक) (वि.)-आस्था असलेला-ली ले.
 आस्थानमंडप (आस्थानमंडप) [सं.] (पु.)-सभामंडप.
 आनव (आनव) [सं.] (पु.)-(१) दुःख, पीडा. (२) खाव.
 (३) (जेन दर्शन) कर्मे आत्म्यात प्रविष्ट होणे किंवा ते
 शास्त्रासुळे होणारी पापप्रवृत्ती.
 आनवडबुं (आनवडबुं) (म. नि.) (१) चालणे, स्वाद घेणे.
 (२) भोगणे.
 आन (आन) (१) (स्त्री.) हाय, निगास (२) (अ.) अंग,
 ओ! (दुःखोद्गार)
 -भरवी-निगास टाकणे, हाय भरणे.
 आहरडबुं (आहरडबुं) (स. क्रि.)-उरकणे.
 आहारी (आहारी) (वि.)-(१) आहार करणारा.
 (२) खादाड.
 आहीर (आहीर) (पु.)-(१) गवळी-मरवाड जात.
 (२) त्या जातीचा पुरुष.
 -ही, -ण, -णी, -राणी-(स्त्री.)-आहीर जातीची स्त्री.
 आहुति लेवी (आहुति लेवी)-(१) नैवेद्य किंवा बलिदान घेणे.
 (२) पचनी पाडणे.
 -लडने ऊभा रहेतुं-वाईट करण्याची किंवा नाश करण्याची
 संधी पाहात राहणे.
 आहूत (आहूत) [सं.] (वि.)-निमंत्रित.
 आहोडी (आहोडी) (पु.)-दिकारी, पारधी, भिल्ल.
 आहोड (आहोड) (स्त्री.)-(१) नुकीचे लागवडीला आणलेली
 जमीन (२) ताजी पेरणी.

आहोतुं (आहोतुं) (न.) - (१) दैनिक क्रिया, रोजचे काम.
(२) खुदामत.

आह्निक (आह्निक) [सं.] - (१) (वि.) दैनिक
(२) (न.) निर्यकर्म.

आळ (आळ) (स्त्री.) - दंगामस्ती, खोडकरपणा.

आळ (आळ) (न.) - (१) खोटा आरोप (२) खोटेनाटे.

- ऊतरवुं - कलंक नाहीसा होणे, आरोप खोटा ठरणे.

- चढवुं, - चोडवुं, - बेसवुं - बट्टा लागणे, आरोप येणे.

- मूकवुं - आळ घालणे.

आळपंजाळ (वि.) - (१) मिथ्या (२) खोटेनाटे, वंढेवाकडे

(३) फूस खायणारे (४) (न.) आश्वासन (५) भुतेखेते

आळवण (आळवण) (वि.) - चट्टा, बदनामी.

आळयाळ (आळयाळ) (पु. न.) - आळे

आळवीतरुं (आळवीतरुं) (वि.) - मस्तीखोर, दांडगाट.

- राई (स्त्री.) दांडगाट्या, मस्तीगो.

आळवीतुं (आळवीतुं) (वि.) - पाहा 'आळवीतरुं'

आळस (आळस) (स्त्री. न.) - आळस, पेदावणा, मुस्ती.

- लायी (-थुं) - आळसुळेपणाने पडून राहणे.

- मरवडी - आळस देणे, आळोखेपिळोखे देणे.

- थुं (अ. क्रि.) - (१) आळस करणे, मंद किंवा सुस्त होणे
(२) बंद पडणे, अटकणे.

- नो वीर - मयंकर आळशी माणूस.

आळसु (वि.) - आळशी, मुस्त

आळालुंगो (आळालुंगो) (पु.) - संनाराची लालसा - तृणा.

आळियो (आळियो) (पु.) - थुं (न.) - कौनाडा

(विशेषतः विहिरीमोबताळच्या मितीतील).

आळी (आळी) (स्त्री.) - सोनाराची रोगडी ठेवण्याचा उंच ओटा.

आळीगाळुं (आळीगाळुं) (वि.) - खोडकर, दंगखोर.

आळुं (आळुं) (वि.) - (१) हिरवेचार, आंले (२) ताजे सोदून
काढलेले (कातडे) (३) नाजूक (जरा हात कावताच हुसल
असे) (४) मऊ.

आळुंभोळुं (आळुंभोळुं) - (वि.) भोळेभावणे, निष्पाप

(२) (न.) बाळक.

आळोटवुं (आळोटवुं) (म. क्रि.) - खेळणे.

- ण - (१) (वि.) खेळण्याची सवय असलेले

(२) (न.) खेळण्याची इच्छा, खेळण.

इ (ध)

इक्याळ (इक्याळ) [अ.] (न.) - (१) नशीब (२) सद्भाग्य.

इकरार (इकरार) [अ.] (पु.) - (१) मान्यता, कबुली (२)

कैफियत; प्रतिज्ञापूर्वक सांगितलेला किंवा निवून दिलेला मजकूर.

- नासुं [फा.] (न.) - प्रतिज्ञापूर्वक सांगितलेला मजकूर
(‘अॅफिडेव्हिट’).

इकोनेर कुळ तरवां - वेचालीस कुळांचा उद्धार होणे.

इखलाक (इखलाक) [अ.] (पु.) - विनय, सभ्यता.

इ(-ए) खलाम (इ-ए-अलास) [अ.] (पु.) - गट्टी, दोस्ती.

इखलेखार (इखलेखार) [अ.] (पु.) - संक्षेप, सार.

इंगार(-रो) (इंगार, -रो) (पु.) - अंगार, निखारा, इंगळ.

इंचावुं (इंचावुं) (अ. क्रि.) - वचुं (स. क्रि.) - टासून खाई
जाण, ठामून खावल्यावरणे. (‘इंचाव’ ची प्रामुख्य कर्मणा
व प्रयोजक रूपे).

इच्छुं (इच्छुं) (स. क्रि.) - (१) इच्छा. (२) आशा
बाळगणे. (३) मागणे.

इच्छतवाग (इच्छतवाग) (स्त्री.) - सारा भार, सत्य प्रवाह.

(२) अभियेकपाव.

इच्छामां पावुं (इच्छामां पावुं) - इच्छा होणे, आसणे,
पसंत पडणे.

इच्छाभेदी (इच्छाभेदी) - सहकून जुलाब करणारी औषधि.

इज्जन (इज्जन) - निमंत्रण, आमंत्रण.

इज्जेर (इज्जेर) (पु.) - एन्जीनिअर.

- री (स्त्री.) - एन्जीनिअरचे काम किंवा विद्या.

इज्जलाम (इज्जलाम) [अ.] (स्त्री.) - सभा, बैठक, अधिवेशन.

इज्जान (इज्जान) [अ.] (स्त्री.) - परवानगी.

इज्जाकत (इज्जाकत) [अ.] (स्त्री.) - (१) समावेश.

(२) खालसा करणे, जाडणे.

- गाम (न.) - इनामी गाव किंवा बदन.

इजारवुं (इजारवुं) (अ. क्रि.) - दुःख-संताप करणे, दुःखी होणे.

इजारो (इजारो) [अ.] (पु.) - (१) मक्ता, हक्काची सनद,
करार. (२) ठेका.

इजारदार (इजारदार) (वि.) - तसा हक्क असणारा.

(२) ठेकेदार.

- दारी (स्त्री.) - ठेकेदाराचे काम.

इज्जत (इज्जत) [अ.] (स्त्री.) - (१) अबू, प्रतिष्ठा.

(२) स्त्रीचे पावित्र्य.

- आपवी, - करवी - मान देणे, प्रतिष्ठा वाढविणे.

- जवी, - ना कांकरा थवा, - प्रतिष्ठा नाहीशी होणे.

—से आस्तर, —दार वि. —अड्डार, प्रतिष्ठित.

इजहार (इजहार) [अ.] [पु.] — (१) अस्त्रधारण, प्रहार
निवेदन. (२) जमानी.

—सर्वीम (पु.) — जमानी लिहिणार.

इंचियुं (इंचियुं) (वि.) — एक इंची.

इंजळ (इंजळ) (पु.) — बायबल समजणारा पादरी.

इंजिल (इंजिल) [अ.] (न.) — बायबलचा नया करार.

इडा (इडा) (इडा, इडा) (स्त्री.) — गट्टी फू.

इडरियो (इडरियो) (वि. पु.) — (लाक्ष.) अति मजबूत — अत्रिकय
(ग.)

—जितवो — अशक्य असा पराक्रम करणे.

इतवार (इतवार) [अ.] (पु.) — विश्वास.

—री (वि.) — विश्वासाचा सायक, प्रामाणिक

इतमाम (इतमाम) [अ.] (वि.) — (१) तमाम, एकूण एक
(२) (पु.) संरंजाम, रिसाला.

इतराई (इतराई) (स्त्री.) — धुद्रपणा, छोटा मोठेपणा.

इतराज (इतराज) (अ.) (वि.) — नाग्युप, नाराज.

—जी (स्त्री.) — नाराजी, अवकृपा.

इतरेतर (इतरेतर) [स.] (वि., सर्व०) — एकमेकांचा — ची — चे.

इतलाल (इतलाल) (वि.) — (१) वेगळे, विभक्त.

(२) (पु.) फारकत, काढीमोड.

इतिमाव (इतिमाव) [अ.] (पु.) — विश्वास, भरोसा.

इतिमाव (इतिमाव) [अ.] (पु.) — (१) एकमात्र (२) एकही,
गट्टी (३) घटना, संयोग.

इतकार (इतकार) (पु.) — (१) इतकार, निषेध (२) नाकारण,
अस्वीकार.

—जयुं — नाकारणे, इतकार करणे.

इनाम अकराम (इनाम अकराम) (न.) — (१) अक्षीय

(२) शक्तीस आणि मान.

इनाम हजाफत (इनाम हजाफत) (न.) — इनामात वाढ करणे.

इनाम फेडाफी (इनाम फेडाफी) (स्त्री.) — इनामी जमिनीचा
सरकारी कर.

इनायत (इनायत) [अ.] (स्त्री.) — गेट, शक्तीय.

इनायत (इनायत) [अ.] (स्त्री.) — भक्ती, उपासना, स्तुती.

—गार (स्त्री.), —माचा (न.) — उपासनामंदिर.

इविलस (इविलस) [अ.] (पु.) — (१) सेतान.

(२) (वि.) दुष्ट, राक्षसी.

इमलो (इमलो) (पु.) — (१) मजला (२) इमला.

इमिलान (इमिलान) [अ.] (पु.) — परीक्षा, न्यायणी.

इयळ (इयळ) (स्त्री.) — आळी.

इलकाय (इलकाय) [अ.] (पु.) — किताब.

इलम (इलम) (पु.) — (१) विद्या, शास्त्र, कला (२) जाणू
(३) गुप्त — पिशाच — विद्या (४) उपाय, मार्ग.

—बाज, —सी (वि.) — (१) विद्या किंवा उपाय जाणणारा.
(२) समर्थ, हुपार.

इला (इला) (अ.) — 'या खुदा!' असा उद्गार.

—इला पोकराययी — जादि भगवान् करायला लावणे, इतका
जुद्धम करणे.

इलाज लेवो — इलाज योजणे, उपाय किंवा उपचार करणे.

—जी (इलाज) (वि.) — इलाज जाणणारा. (२) (पु.) वैद्य.
हकीम.

इलायची (इलायची) (स्त्री., न.) — वेलची, वेलदोडा.

इलायदुं (इलायदुं) [अ.] (वि.) — वेगळे, असाहिदा.

इलाशन (इलाशन) [अ.] (स्त्री.) — इलाशा, सुखा.

इलारामां (इलारामां) — इलारा मिळताच, उशीर न लागता
किंवा अविक त्रास न पडता, लगेच.

इलेशार (इलेशार) [अ.] (न.) — जाहीरनामा, घोषणा.

इलावो (इलावो) (पु.) — कंफाट, बांधणीकरार.

इसपन (इसपन) (पु.) — मोहरी.

इसोटो (इसोटो) (पु.) — लाकडी जिन्याची एका धाजूची फळी
(जिन्यात कुसू काढून पायरी जोडली जाते.)

इस्तापही (इस्तापही) (स्त्री.) — दार किंवा खिडकी बंद
करण्याकरता त्यावर लावलेला घोळट, 'स्टॉपर'.

इस्नि-स्नी फा (इस्नि-स्नी) (पु.) — राजीनामा.

ई (ई)

ई (काठेवाडी भाषेत) — हा, ही, हे.

ईल (ईल) (पु.) — ऊस

ईचनु (ईचनु) (म. क्रि.) — (१) रेजणे, पोखाला लडम लावणेपयत

खाणें (२) कुळविणे.

ईजबुं (ईजबुं) (म. क्रि.) — (१) अर्पण करणे, देऊन टाकणे (२)
अभिप्रेत करणे (३) प्रसन्न करणे (४) नेल बालणे (दिव्यात)

- इंड्री पीडकी (ईंड्री पीडकी) (स्त्री.)
 —ईडियुं (ईडियुं) (न.)
 —ईडीपिडी (ईडीपीडी) (स्त्री.)
- इर (ईर) (स्त्री.)—वीट.
 —वभी (वि.)—विटाचे बांधणे.
 —वाडो (पु.)—विटा भाजण्याची भट्टी.
 ईटाळ (-ळ) (ईटाण-णुं) (वि.)—विटांचे बनलेले.
 —टाळो (पु.)—(१) विटेचा तुकडा. (२) वीट बनविण्याचे अवजार.
 —टोरी (-ल) (वि.)—विटांचे.
 ईटुं (ईटुं) (न.)—(१) अंडे. (२) शिखरावरचा कळस.
 —चडाचवुं—मोठा पराक्रम किंवा नीति मिळविणे, नटवणे.
 ईटाळ (ईटाण) (स्त्री.)—(१) अंडी घेऊन जाणारी मुंग्यांची रांग. (२) बारीकबारीक अंड्यांचा समुदाय.
 ईटोणी (ईटोणी) (स्त्री.)—चुंबळ.
- इतर वापना टप मारु
 नये मरपुन वापना
 वस्तुन पोवाडन
 टाकतात त्या ओल्या
 सानेच्या मंगला
 (एक मजगती
 समाजानील रुढी)
- ईतरातु (ईतरातु) (न.)—(१) चढावे मारणे, चढ टाकणे.
 ईरण (पु.) (इतरा, इतरा)—जडण.
 —चोरी (पु.) (१) चढ किंवा मोठे वापना मारणे.
 (२) बेरोबा, मूल्ये.
 ईवक (ईवक) (वि.)—सत्ता देण्या (मागणे).
 ईमान (ईमान) (पु. न.)—(१) श्राम्या, लडा (२) नवी
 (३) अंतःकरण (४) प्रामाणिकता.
 ईशान (ईशान) (स्त्री.) (१) ईशान्य दिशा.
 (२) (पु.) महादेव, ईश्वर.
 —नी—(१) (वि.) ईशान्येकडील (२) (स्त्री.) दुर्गादेवी.
 ईपणा (ईपणा) (स्त्री.)—(१) वासना (२) स्त्री-पुरुषांसंबंधीची भावना.
 ईपन (ईपन) [सं.] (अ.)—जरा, थोडेसे.
 ईया (ईया) [सं.] (न.) (१) गाड्याचे क्रिया नागराचे जू, जोखड.
 ईस (ईस) (स्त्री.)—आडगात, खाटेच्या लांबीकडच्या दोन
 प. यवना मर.
 ईसाममीह (ईसाममीह) (अ.)—येथु गिरत.
 ईहको (ईहको) (पु.)—(१) दुःखोद्गार (२) भय, त्रास.
 ईहा (ईहा) [सं.] स्त्री.—(१) स्त्रहा, इच्छा (२) आशा,
 उमेद (३) उद्योग-धंदा.

३ (३)

- उकणावतुं (उकणावतुं) } (म. क्रि.)—(१) 'उकणतुं'चे
 उकणतुं (उकणतुं) } प्रयोजक रूप, पळवून घ्यावे
 (२) हलव करणे, चोखन काढणे विणे.
- उकमाई—(उकमाई) (स्त्री.)—उत्साह, शौर्य.
 उकरही (उकरही) (स्त्री.)—लहान उकिरडा.
 —डो (पु.)—शेण-गदाळ्याचा ढीग, उकिरडा.
 उकरांदो (उकरांदो) (पु.)—(१) आवेश, उत्तेजना
 (२) कासाविशी, व्याकुळता.
 उकलावतुं (उकलावतुं) (स. क्रि.)—'उकलतुं'चे प्रयोजक रूप,
 उकलविणे.
 उकळाट (-टो) (उकळाट, टो) (पु.)—(१) उलघाम, उकाडा
 (२) संताप.
 उकळावतुं (उकळावतुं) (स. क्रि.)—'उकळतुं'चे प्रयोजक,
 उकळविणे.
 उकाणो (उकाणो) (पु.)—चोरी, नकळत लाटणे.
 उकाळ (उकाळ) (पु.)—मरमराची चढतीचा काळ.
 उकाळतुं (उकाळतुं) (स. क्रि.)—(१) उकळविणे
 (२) लाड. लाभ करणे, भले करणे.
 उकाळो (उकाळो) (पु.)—(१) उकळणे (२) काढा (३) वाफ
 (४) संतापाचे कट.
 उकांचळी (उकांचळी) (वि. स्त्री.)—काचोळी न घातलेली.
 उकांदतुं (उकांदतुं) (अ. क्रि.)—कापणे, थरथरणे.
 उकांदो (उकांदो) (पु.)—(१) आवेश (२) ओकारी
 (३) ढोहाळ्याची भावना (४) धनरावता किनारा.
 उकांसग (-णुं) (उकांसग, -णुं) (न.)—खोदून बाहेर काढणे.
 उकांसतुं (उकांसतुं) (स. क्रि.)—(१) खोदून बाहेर काढणे.
 (२) (लाड.) लडात-डोक्यात आणणे, विसरलेले ताजे
 करणे (३) विधावणी देणे.
 उकेरो (उकेरो) (पु.)—उकिरडा.
 उकल (उकल) (पु. स्त्री.)—उकल, (२) निकाल, रस्ता
 (३) उलघाडा.
 —बापवो, —काडवो—तोड किंवा निकाल लावणे, मार्ग
 दाखविणे—सुचविणे, उकलणे.
 —पडवो—लक्षात येणे, उकल दिसणे—मिळणे, मिटणे.

-यु (स. क्रि.)-(१) गुंता काढणे, पीठ उलगडणे, उकलणे.
(२) (खाट, गाढ, गड्डी इ.) बांधलेली सोडणे,
उलगडणे, (३) पुरते करणे, निकाल करणे, (४) उपडणे.
मोकळे करणे.

-णी (स्त्री.)-उकल-निकाल करणे.

उक्ति (उक्ति) [सं.] (स्त्री.)-(१) बचन (२) वाक्यानुयं,
वाक्यावली.

उलढावण (उलढावण) (न.)-खोदून काढण्याची मसुरी.

उलढावणुं (उलढावणुं) (स. क्रि.)-खोदायला लावणे.

उलढणुं (उलढणुं) (वि.)-(१) उपडे, खुले

(२) (न.) गुपित फोडणे.

उलढणुं (उलढणुं) (वि.)-उपडे, न झाकलेले.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-धातूच्या भांड्यावरील ओगराळ.

उलढावणुं (उलढावणुं) (स. क्रि.)-'ऊलढणुं'चे प्रयोजक रूप,
पीठ निवेलसे करणे.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-उलथने.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-(१) उलढून काढलेली मानी, पोपडे
(२) लढा.

उलढणुं (उलढणुं) (स. क्रि.)-'ऊलढणुं'चे
प्रयोजक रूप (१) येगळे करणे, (२) उलढून काढणे.

(३) मूळ उपडून काढणे (४) नाश करणे (५) पदच्युत करणे.

उलढणुं (उलढणुं) (न.)-(१) उलढाणा. (२) उलढाण,
लढाण.

उलढणुं (उलढणुं) (स्त्री.)-उलढी शाळा,
लढाण.

उलढणुं (उलढणुं) (स. क्रि.)-(१) उलढणे.
(२) उकलणे.

उलढणुं (उलढणुं) (वि.)-(१) लागवडीला भाणण्याला अयोग्य.
(२) लागवडीत नसलेले.

उलढणुं (उलढणुं) (न.)-उलढणे.

उलढणुं (उलढणुं) (स्त्री.)-पूर्वदिशा.

-णुं (वि.)-पूर्वदिशेकडील.

उलढणुं (उलढणुं) (स. क्रि.)-'ऊलढणुं'चे प्रयोजक; उलढणुं,
उलढणुं असे करणे.

उलढणुं (उलढणुं) (स. क्रि.)-उलढणे.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-(१) सुटका, धवाव (२) बचत, लाभ.

-णुं (स. क्रि.)-'ऊलढणुं'चे प्रयोजक, (१) वाचविणे.

(२) बचत करणे, शिल्हक टाकणे.

-रो (पु.)-(१) पाह्या 'उलढणुं' (२) पावसाळ्यात

उलढणुं लहानलहान झडपाचा समूह.

-रे पडणुं-बचत होणे, शिल्हकीला पडणे.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-(१) उलढणे, बचत करणे वाढणे.

(२) पावसाळ्यातील झाडशाहोरा.

उलढणुं (उलढणुं) (स. क्रि.)-'ऊलढणुं'चे प्रयोजक,
उलढणुं असे करणे.

उलढणुं (उलढणुं) (स्त्री.)-बसुली.

उलढणुं (उलढणुं) (स्त्री.)-(१) येण्याची बसुली.

(२) येण्याची मागणी, तगादा.

-बसुली-बसुलीचे काम पुष्कळ साचून राहणे.

-णुं (पु.)-बसुलीचे काम करणारा.

-णुं (न.)-दानांची किंवा येण्यांची यादी, बसुली, बसुली

-बसुली (स. क्रि.)-निरनिराळ्या ठिकाणांहून जमवून एकत्र
करणे, बसुली करणे.

उलढणुं (उलढणुं) (स. क्रि.)-'ऊलढणुं'चे प्रयोजक,
उलढणुं असे करणे.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-(१) उलढणुं असे करणे.

(२) बसुली.

उलढणुं (उलढणुं) (पु.)-(१) (आकाशाची) उलढणुं

(२) नशीब उलढणे.

-नीकळणुं-उलढणुं होऊन ऊन पडणे.

-पणुं (वि.)-अनवाणी.

-णुं (वि.)-(१) उलढणुं उपडे, खोला संधी सापडेल
असे (२) (न.) पडून जाण्याची धाट.

-वास (स्त्री.)-उलढणुं.

-णुं (स. क्रि.)-उलढणुं लावणे, उपडे करणे, खोलणे.

उलढणुं (उलढणुं) (वि.)-(१) खुले, उपडे, न झाकलेले

(२) स्पष्ट, सर्वांना समजण्यासारखे (३) उपडे लागडे

(४) प्रकट, जाहीर, सर्वांच्या नजरेस पडण्यासारखे

(५) निर्लज्ज (६) रक्षित.

-करणुं, -पाडणुं-(१) उपडे-जाहीर करणे (२) लोकांत
वेअर् होईल किंवा सर्वांना समजून येऊन निंदा होईल
असे करणे, फजीत करणे.

-कडेणुं-मनमोकळे, न संकोचता सांगणे.

-णुं, -पडणुं-(१) प्रकट होणे, बाहेर येणे, माहीत होणे,
फजीत होणे, निंदित होणे.

-खोलणुं-(१) स्पष्ट जम असेल तसे सांगणे (२) वेफाट
खोलणे.

उलढणुं (उलढणुं) (वि.)-उलढणे.

-चोक, -छोणे, -वारणे (अ.)-स्पष्ट स्पष्ट, उलढणुं.

-वणुं-एकत्राणे, एकत्र येऊन.

-माये-लाज किंवा भय न ठेवता, उलढणुं.

उघाडो हिमाच - उघाडा हिशेव.

उघकामण (न.) }
-णी (स्त्री.) } - उचलण्याची मजुरी.

उघकावयुं (उघकावयुं) (स. क्रि.) - 'ऊचकयुं'चे प्रयोजक,
उचलायला लावणे, वर चढविणे, उचलण्याला मदत करणे.

उघराव (उघराव) (वि.) - उंची, भेद्य, शुद्ध.

उघरावयुं (उघरावयुं) (स. क्रि.) - 'ऊचरयुं'चे प्रयोजक,
उघरायला लावणे.

उघला(-ला) वयुं (उघला, -ला-युं) (स. क्रि.) - 'ऊचलयुं'चे
प्रयोजक, उचलविणे.

उघाक(-ग) र (उघाक-ग-र) (वि.) - बहतरक, स्थानभ्रष्ट.

उघाट (उघाट) (पु.) - (१) चिंता, फिकीर (२) उतावीळपणा.

-मां पडयुं - संचित होणे, फिकीर लागणे, घाई होणे.

-टियुं (वि.) - सारली चिंता करीत बसणारे.

उघारयुं (उघारयुं) (स. क्रि.) - बोलणे, उच्चारण करणे.

उघाळयुं (उघाळयुं) (स. क्रि.) - (१) उचलून नेणे,

(२) सोडून देणे, (३) खाली - रिकामे - करणे.

उघाळो (उघाळो) (प्र.) - घरसामान.

उघाळा भरवा - (१) घर वगैरे रिकामे करून पोचारा करणे.

(२) निघून जाणे.

उघे(-चे) वयुं (उघे-घे-युं) (स. क्रि.) - (१) (शिवण)

उसवणं (२) उचलून काढणे (३) कातडी) सोलणे.

उघेल (उघेल) (पु.) - पदराचा कोंबता शेवट.

उघारयुं (उघारयुं) (स. क्रि.) - उच्चारणे, बोलणे.

उघावच (उघावच) [सं.] (वि.) - (१) उंच सगळ

(२) लहान मोठे (३) वेगवेगळ्या प्रकारचे.

उघव (उघव) (पु.) - उत्सव.

उघं(-छं)ग (उघं-छं-ग) (पु.) - मांडी.

उघेवयुं (उघेवयुं) (स. क्रि.) - उच्छेद करणे.

-टियुं (वि.) - (१) वंश किंवा वारस नसलेले, नष्टांशाचं

(२) उच्छेदक, तळपट करणारा. (३) (न.) निर्वंशाची

गिळकट.

उघरंग (उघरंग) (पु.) - उल्लास, आनंद, कसलेछ.

-गी (वि.) - आनंदाने - हर्षाने वेडा - डी - डे.

उघरावयुं (उघरावयुं) (स. क्रि.) - 'ऊघरयुं'चे प्रयोजक रूप,

पालनपोषण करून मोठे करणे.

उघाळामणी (उघाळामणी) (स्त्री.) - (१) चढाओढ, स्पर्धा

उघाळामणी } (२) लिलाव.

उघाळ (उघाळ) (पु.) - उसळी.

उघाळ (उघाळ) (स्त्री.) - छलंग - लांब उडी.

-वुं (स. क्रि.) - (१) उंच फेकणे (२) माडे हलवून मार्जी

किंवा शिजणारा पदार्थ पालीवर करणे. (३) उघळणे.

-कावय (म.) - उचलीवरणी.

-ळियुं - (वि.) (१) उघळे. (२) (न.) गैरवापर, उघळपट्टी.

-ळो (पु.) - (१) उसळी घेऊन उडी. (२) एकदम वाढ.

(३) आवेश (४) हडा, चढाई (५) ओकारी.

उघाळियां करयां - वाटेल तसे खर्चून टाकणे, उघळपट्टी करणे.

उघाळयुं (उघाळयुं) (वि.) - (१) अविचारी, उद्धट, उच्छृंखल.

(२) निलाजरे.

उघाळ्यावेडा (उघाळ्यावेडा) (पु. व. व.) - उद्धट वर्तन.

उघीनुं(-चुं) (उघीनुं-चुं) (वि.) - उसने.

उघेर (उघेर) (पु. स्त्री.) - (१) पालन पोषण (२) शिक्षण.

-वुं } (स. क्रि.) - (१) पालनपोषण करून मोठे

उघेरयुं (उघेरयुं) } करणे. (२) शिक्षण देणे, संस्कारी करणे.

उघडावयुं (उघडावयुं) (स. क्रि.) - 'ऊजडावयुं'चे प्रयोजक

रूप, उजाड करणे.

उजम(-व)णी (उजम-व-णी) (स्त्री.) - उत्सव, समारंभ

(२) मेजवानी.

उजमाळुं (उजमाळुं) (वि.) - (१) उत्साही, हौशी

(२) चकचकीत, प्रकाशमान.

उजर (उजर) (न.) - (१) बहाणा, निमित्त (२) असहायता.

उजरयुं (उजरयुं) (न.) - गुंगुरके, अरुणोदय.

उजवणुं (उजवणुं) (न.) - मतांचे उच्चापन.

उजवाययुं (उजवाययुं) (स. क्रि.) - 'ऊजवयुं'चे प्रयोजक रूप,

साजरे करायला लावणे.

उजळियात (उजळियात) (वि.) - उच्चवर्णीय.

उजागर (उजागर) (वि.) - उज्ज्वल, उजळ, भक्तेदार.

उजागरो (उजागरो) (पु.) - (१) जागरण (२) चिंता.

उजाड (उजाड) (स्त्री.) - उजाडपणा, सधनाश.

-ण (वि.) - (१) उजाड करणारे. (२) अपशकुनी.

-वुं (स. क्रि.) - उजाड करणे, सधनाश करणे.

-टियुं (वि.) - उजाड करणारे, उच्छेदक.

उजागी (उजागी) (स्त्री.) - (१) (वन, देऊळ अशा विशिष्ट

ठिकाणचे खास) भोजन. (२) मेजवानी.

उजार(-रं) (उजार-रं-रं) } (वि.) - (१) उजळ. सुंदर.

उजियार(-रं) (उजियार-रं-रं) } (२) उत्साही.

उजाश(-स) (पु.) - (१) उजेड, प्रकाश. (२) उज्ज्वलता, तेज.

-वुं (अ. क्रि.) - चकचकाट करणे.

-सो (पु.) - चकचकाट.

उजाळयुं (उजाळयुं) (स. क्रि.) - चकचकीत - उजळ - करणे.

उज्जड (उज्जड) (वि.) - उजाड, वैराण.

उज्जरयुं (उज्जरयुं) (स. क्रि.) - ओरखडणे.

उद्धारडो (उद्धारडो) (पु.) - उद्धारण.

उद्धारण (उद्धारण) (पु.) - (१) सरळपणा (२) मदत.

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - (१) (भांडे ह.) धातू चकचकीत करण्याची रीत (२) त्याची मजुरी.

- मण (स्त्री.) - (१) धातूच्या मण वापरण्याचा वेगारा पदार्थ. (२) धातूच्या मणेंतना.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - 'उद्धारण' चे प्रयोजक रूप, धातूच्या मणेंत, धातूच्या मणेंत.

उद्धारण (उद्धारण) (न.) - उद्धारण.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - 'उद्धारण' चे प्रयोजक रूप, धातूच्या मणेंत, धातूच्या मणेंत.

उद्धारण (उद्धारण) (वि.) - (१) विनवृत्तीची - गणनेच्या स्वरूपाची (गोष्ट) (२) काल्पनिक.

- मी (वि.) - गणनी.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - सोलणे, घडन करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (पु.) - अंदाज.

उद्धारण (उद्धारण) (न.) - उद्धारण.

उद्धारण (उद्धारण) (न.) - सुतक.

उद्धारण (उद्धारण) (वि.) - नजर चुकवून दुसऱ्याची नजर उद्धारण - नजरगारा, उद्धारण.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - 'उद्धारण' चे प्रयोजक रूप, उद्धारण, जाणे करणे.

उद्धारण (उद्धारण) - धातूच्या विद्यार्थ्याला काढून घेणे.

उद्धारण (उद्धारण) - मूक्यु - काढून टाकणे, हाकटून देणे.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - (१) उचलणे (२) उचलेगिरी करणे. (३) खूप खाणे (४) उभे करणे, अस्तित्वात आणणे, तयार करणे. (५) पाळणे, बजावणे ('आज्ञा उद्धारण')

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - उद्धारणचे प्रयोजक रूप.

उद्धारण (उद्धारण) (अ. क्रि.) - उभे केले जाणे, जाणे केले जाणे.

उद्धारण (उद्धारण) (पु.) - (१) कल्पनातरंग, मण्य (२) खप, उद्धारण.

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - उद्धारण चालायला लागण्याची क्रिया - करणी - भणणी - पोचारा करणे; निघून जाणे.

उद्धारण (उद्धारण) (वि.) - (१) चपळ. (२) चंचळ.

उद्धारण (उद्धारण) (वि.) - (१) उधळे. (२) उधळून देणारे.

- पणुं (न) - उधळेपणा, खर्चिकपणा.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - (माझी, पक्षी) उडेल असे करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (वि.) - (१) उडून जाईल असे,

(२) पवनवेगी. (३) (न.) उड्डाण.

- घोडा (प.) - (१) अधारी उडणारा (जाडवा) घोडा.

(२) पवनवेगी वाह.

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - धट्टा करून उडवून लावणे.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - (१) उडेल असे करणे.

(२) पतंग चढविणे. (३) उडविणे (संपत्ति, तारुण्य).

(४) मण्य पसरविणे. (५) चेष्टा करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (१) वेगळा करणे. (२) नाट्य रंग मण्य टाकणे, उडविणे, (३) कापून काढणे, ठार करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (२) मण्य - उद्धारणची क्रिया होणे.

उद्धारण (उद्धारण) [स.] (पु.) - तारागण.

उद्धारण (उद्धारण) (न.)

उद्धारण (उद्धारण) (न.)

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - (१) उडवणे

उद्धारण (उद्धारण) (न.)

- वाळणु - वाळणु मण्य मण्य कपड्यांनी हातागोवणी गुंडाळी करणे.

- मूक्यु - उडवणे ठेवणे.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - उणे करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (अ. क्रि.) - उणे होणे.

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - उतरण

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - (१) उतरविणे, दिवणाचे टाके तोडून मूक्यु घेगळे वेगळे करणे. (२) (कातडी) उतरणे, सोलणे.

उद्धारण (उद्धारण) (न.) - (कातडी) सोलण्याचे अवजार.

उद्धारण (उद्धारण) (१) स्त्री.) - मकरसंक्रांत, उत्तरायण.

(२) या संक्रांतीचा सण (३) (न.) उतरण.

उद्धारण (उद्धारण) (वि.) - उतरणेकडील.

उद्धारण (उद्धारण) (न.) - मणी (स्त्री.) - (१) उतरून घेणे,

(२) त्याचा खर्च किंवा मजुरी.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - (१) उतरून घेणे

(२) उतरायला लावणे (३) (डोक्यावरून ओझ) उतरण्याला मदत करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - उतरण.

उद्धारण (उद्धारण) (पु.), - ण (न.) - (१) ताप, ऊन्हा, उकाडा (२) चिंता, काळजी (३) संताप, त्रास.

उद्धारण (उद्धारण) (स्त्री.) - उद्धारणस्वरूप.

उद्धारण (उद्धारण) (स. क्रि.) - (१) 'उद्धारण' चे प्रयोजक रूप, उतरविणे, उतरायला लावणे. (२) घडून खाली काढणे.

(३) धार करणे. (४) नष्ट करून घेणे. (५) विप उतरविणे.

(६) परतीराला नेऊन सोडणे.

- री पाडणु - (१) बोलणे कटविणे - मध्येच तोडणे.

(२) मानहानी करणे.

उद्धारण (उद्धारण) (पु.) - (१) पडाव, उतरण्याचे ठिकाण

(२) उतरून घेतलेला मजकूर, अवतरण.

उभामो (उभामो) (पु.) - अति लघुपट, अति प्रयास.

उभार (उभार) (वि.) - (१) उभार (२) पेशाची

मर्यादा न झालेले.

- गोव (न.) - (१) उभार (२) पेशाची मर्यादा.

- धुं (स. क्रि.) - (१) नावे लिहिणे (२) पालनपोषण करणे.

- रियुं (वि.) - वारंवार उभारी करणारे.

- रो (पु.) - (१) उभारीचा हिशोब. (२) वायदा.

(१) विलंब, चालढकल. (२) मारामार, कमारता.

अश्वपार्श्वना उभारा - व्याख्याची मारामार.

उभेई (उभेई) (स्त्री) - चाळणी.

उभेरतुं (उभेरतुं) (स. क्रि.) - जात्यातून पीठ हाडून काढणे.

उभेड (उभेड) (वि.) - उकते, दरदाम किंवा यजनमाप न करणे

निकले - ठेवलेले.

उभामणु, उभामणु (पु.) - (१) उभार (२) पेशाची मर्यादा.

गरम करण्याने मोठे तपेले, हुंदा.

- गो, गियो (पु.)

उभारण (उभारण) (न.) - उकळते पाणी उभारीने पीठ थिबट

येण्याकरिता घालतात ते, उमळणी.

उभारतुं (उभारतुं) (अ. क्रि.) - गरम पाणी घालून पीठ मळणे.

उभारतुं (उभारतुं) (अ. क्रि.) - (१) उभारणे, (२) जळकळणे.

उभारतुं (उभारतुं) (वि.) - उन्हाळी.

उभारो (उभारो) (पु.) - उन्हाळा.

- वेसयो - उन्हाळ्याचा ऋतु लागणे.

उभमनुं (उभमनुं) (वि.) - (१) आधीर, धुवध, आतुर.

(२) शिज, दिलगीर.

उभमानो (उभमानो) (पु.) - पाऊण पै, भाण्याचा सोळावा भाग.

उभकंठ (उभकंठ) [सं.] - (१) (पु.) शेजारचा भाग.

(२) गावाचा टोकाचा भाग (३) वायथ्याचा भाग.

(४) (वि.) बवळचे, शेजारचे.

उभकार चडयो - उभकाराचा भार घाटणे, ऋण होणे.

उभकमणिका (उभकमणिका) (स्त्री) - (१) प्रस्तावना

(२) अनुक्रमणिका.

उभगाम (उभगाम) (न.) - लहान गाव, येथे.

उभचय (उभचय) [सं.] (पु.) - (१) संचय, वाढ

(२) समुदाय, टीम (३) समुद्धी, उन्नती.

उभकट (उभकट) (उभकट-न) (स्त्री) - साधनांची विपुलता.

उभजन (उभजन) [सं.] (पु.) - परिवार.

उभजाऊ (उभजाऊ) (वि.) - (१) सुपीक. (२) उत्पन्न

उभारणारा.

उभजावतुं (उभजावतुं) (स. क्रि.) - (१) उत्पन्न करणे.

(२) जन्म देणे. (३) वनविणे, उभे करणे, कविवेणे.

उभकण (-णुं) (उभकण-णुं) (न.) - उठणे.

उभकामण (उभकामण) (स्त्री) - लमाची गायी.

उभकामण (उभकामण) (पु.) - (१) उभारणे.

(२) दिवशीर करणे.

उभकामण (उभकामण) (स. क्रि.) - (१) उभारण्याला लावणे.

(२) उचलण्याला मदत करणे.

उभकामण (उभकामण) (स. क्रि.) - (१) वारे वायला लावणे.

(२) वारे वायला मदत करणे.

उभकामण (उभकामण) (न.) - वारे देण्याचे साधन (दोवळी, गुरा

गारे).

उभकट (उभकट) [सं.] (पु.) - कमी वापरातल्या किनारा.

उभकट (उभकट) [सं.] (पु.) - (१) नाप, उफाटा.

(२) दूध, ग्रास.

उभकंठी (उभकंठी) [सं.] (पु.) - सहसंवादक.

उभकंठी (उभकंठी) (स्त्री) - (१) उभारणे.

नामा.

उभकामण (उभकामण) [सं.] (स्त्री) - (१) हलकी - गौणभाव

(२) मिथभाव.

उभकामण (उभकामण) [सं.] (न.) - उशी, तपस्या.

उभकामण (उभकामण) [सं.] (न.) - कड्या, हलक्या प्रकारचे

धान्य.

उभकामण (उभकामण) (स. क्रि.) - 'उभकामण'चे प्रयोजक,

उभकामण, उभकामण.

उभकामण (उभकामण) [सं.] (पु.) - तारण, ठेव.

उभकामण (उभकामण) [सं.] (पु.) - संस्थान, यमाहण,

'उभकामण'.

उभकामण (उभकामण) [सं.] (न.) - (१) भेट, नमस्कार.

(२) लाव.

उभकामण (उभकामण) (अ.) - (१) घर ('उभकामण')

(२) अधिक ('सो उभकामण') (३) नंतर ('तेना गया उभकामण')

(४) पुढे ('मुंबई पुढाथी उभकामण') (५) काडी

(६) गुणाने-पद्धतीने जास्त ('फेदावगुत आधुनिक कविधी

उभकामण') (७) पूर्वी ('थेरो हजारी वर्षे उभकामण रचायेना छे')

- करवुं - (१) पुढे (प्रसिद्धीस) आणणे, यश गाणे.

(२) तरफदारी करणे, बाजू घेणे.

- जनुं - बळगावर जाणे.

- थडने - न मानना.

- नीचे करवुं - बरवाली करून तळपायून हलविणे.

-नीचे थुं - काळीन उताळीने असाकरा परतात
होणे.

-बेसुं, - ने उपर बेसुं - देखरेख ठेवण्याचे काम करणे.

-ने उपर शालुं - (१) खाली पडू न देणे. (२) तळहातावर
शेळणे, अनिदाय जपणे.

-पग मूकथो - (१) न मानणे. (२) पायाखाली चिरणणे.

-पडुं - (१) चढाओढ करणे, (२) मध्ये येणे (३) - च्या
आश्रयाला जाणे, बोजा होणे. (४) रूप-गुण इ. त
अमक्यागारी होणे.

-रहीने - मनाच्या देखरेखीसाठी.

-उपरथी - (अ.) - (१) वरवर, खोलात न शिरता.
(२) फक्त पृष्ठभागावरून. (३) सहजासहजी.

-उपरनुं - } (वि.) - वरवरचे, दिमाखी, उथळ.
-घोटियुं - छळुं }

-उपके (अ.) - (१) वरवर, खोलात न शिरता, सहजा
सहजी. (२) वहीत रीतसर न नोंदता.

-दळ (न.) - जमिनीवरच उभारलेले बांधकाम.

-धी (अ.) - (१) वरच्या स्थानाहून किंवा पुढभागावरून.
(२) बाह्यतः

-घट - (१) (स्त्री.) जमिनीवर नगनांना वसिष्ठपणा दाखविणे
(२) अवगणना, उल्लेखन. (३) (वि.) विरुद्ध, अवगणना
करणाऱे. (४) मागे टाकणारे, पुढे जाणारे.

-घटणो (पु.) - वरवंटा, वत्ता.

-घाल(-सो) (पु.) - माडीवर राहणे.

-घालियो (पु.) - भंगी.

उपरणी (उप२१५) (स्त्री.) - ओढणी.

उपरणुं (उप२१६) (न.) - (-णो) (पु.) - उपरणे, अंगावर
टाकण्याचे नस.

उपरन (उप२१७) [सं.] (वि.) - (१) निरागी. (२) अवकलित,
थांबलेले. (३) घात. (४) कंटाळलेले.

उपरवाड (उप२१८) (स्त्री.) - (१) घराच्या, गल्लीच्या किंवा
गावाच्या नजीकचा भाग (२) घराचे कांपाउंड.

-वाडियो (पु.) - (१) घराच्या आश्रयाला राहणारा माणूस.
(२) जवळच्या गावची शेती करणारा शेतकरी.

उपरवास (उप२१९) (अ.) - वाऱ्याच्या किंवा प्रवाहाच्या
उलट्या गतीने, वरच्या भागाला.

उपरंग (उप२२०) (पु.) - गमन.

उपराउपर, उपराउ(-छा)परी (उप२२१) (उप२२२-छा-परी)
(अ.) - एकाभागात एक, मागोमाग.

उपराजवुं (उप२२३) (स. क्रि.) - कमावणे, मिळविणे.

उपराणुं(-ळुं) (उप२२४) (न.) - तरफदारी, कैवार.

उपराम (उप२२५) [सं.] (पु.) - (१) निवृत्ती. (२) विराम.

(३) संन्यास. (४) मृत्यू.

उपगमणी (उप२२६) (स्त्री.) - (१) तफावर. (२) दारिद्र्या
किंमतीच्या घर जे असेल ते.

उप(-क)रांडुं (उप२२७) (वि.) - (१) उफराटे
(२) एका बाजूला कलंडलेले.

उपरांत (उप२२८) (अ.) - (१) अधिक, आणखी.

(२) व्यतिरिक्त, शिवाय. (३) नंतर, त्यावर.

उपरी (उप२२९) - (१) (पु.) वरिष्ठ अधिकारी.

(२) (वि.) वरचे, वरिष्ठ.

-पणुं (न.) - वरिष्ठपणा.

उप(-क)रुं (उप२३०) (वि.) - (१) एका बाजूने.

(२) उभे (जसे, 'खाटले उफरो करवो')

उपरोध (उप२३१) [सं.] (पु.) - (१) प्रतिबंध, अडथळा, विम.

(२) वेदा (३) पीडा, दुःख.

उपल (उप२३२) [सं.] (पु.) - (१) फत्तर, शिला. (२) रत्न.

उपलक (उप२३३) (वि.) - (१) वरवरचे. (२) फाजील, फालतू.

(३) किंमतीच्या वगीत विविध गाल्याला न दाखवणे.

-मांडवुं, -रावुं - कोणाच्याही स्वात्त्याला न किंवा नुसती
रकम टिपून ठेवणे.

-कियुं (वि.) - वरवरचे, उथळ.

उपलब्ध (उप२३४) [सं.] (वि.) - (१) मिळालेले, प्राप्त.

(२) माहीत असलेले.

-दिव (स्त्री.) - (१) प्राप्ती, लाभ. (२) बोध, ज्ञान.

उपलण (उप२३५) - (१) (वि.) वरचे, वरच्या भागाचे,

उंचावरचे (२) (न.) वरची बाजू.

-णुं (न.) - वरची बाजू.

उपली (उप२३६) (स्त्री.) - जमिनीत पुरलेले दगडी उखळ.

उपलुं (उप२३७) (वि.) - (१) वरील (२) उपर्युक्त.

उपलक्ष (उप२३८) [सं.] (पु.) - अमुक औपधाच्या किंवा
अन्नाच्या परिणामावरून करावयाचे रोगनिदान किंवा
शस्त्रार.

उपसंग्रह (उप२३९) [ग.] (पु.) - (१) आनंदाने संगमि

(२) मान. (३) घेणे, संग्रह करणे.

उपसंपद(-दा) (उप२४०) [सं.] (स्त्री.) - बौद्ध भिक्षू
होण्याची दीक्षा.

उपसाट (उप२४१) (पु.) - फूग (२) सृज.

उपसाववुं (उप२४२) (स. क्रि.) - फूग आणणे, उंच करणे.

उपस्कर (उप२४३) [सं.] (पु.) - (१) सामग्री, साहित्य.

(२) सामानसुमान. (३) मसाला. (४) शृंगार, अलंकार.

(५) टपका. (६) हजा करणे.

उपस्कार (उपस्कार) [सं.] (पु.) - (१) पूर्वी, पुरवणी.

(२) वागिना.

उपस्थान (उपस्थान) [सं.] (न.) - (१) देवापुढे पूजेकरिता

मंत्र किंवा स्तुती म्हणत उभे राहणे, उपासना. (२) अभिनंदन.
(३) राहण्याचे ठिकाण.

उपहार (उपहार) [सं.] (पु.) - (१) भेट, वक्षीस. (२) पूजेचे सामान. (३) वगणी.

उपाड, (-डो) (उपाडो) (पु.) - (१) फुग, सूज. (२) पुष्टपणा.

(३) जोस, आवेज. (४) आरंभ. (५) कोशिश, प्रयत्न.

(६) उचल (ठेवलेल्या पैशाने काढलेली काही रक्कम).

उपाड्युं (उपाड्युं) (सं. क्रि.) - (१) उचलणे, (२) हाती घेणे, अंगावर घेणे, (३) मुळानून ओढून काढणे, (४) पैसे ठेवले असतील तेथून काढणे, (५) खोरी करणे, (६) मुरू करणे.

उपाधि (उपाधि) [सं.] (स्त्री.) - पीडा, आपत्ती (१) जंजाळ, पंचाईत, चिंता. (२) चिह्न, संज्ञा. (३) खास लक्षण, गुणधर्म.

(५) पदवी ('डिग्री') (६) किताब. (७) उपनाम, आह्नाय.

- मां आवधुं, भायी पड्युं - मानगदीत सायडणे.

- मां पड्युं - पंचादशीत सायडणे किंवा पडणे.

- जळरायी उपाधीत पणणे, गणपती

उपान (उपान) (न.) - जोडा, पादपान.

उपाय चालवो - उपाय चालणे, सफळ होणे.

- लेवो - उपाय करणे.

उपाळंभ (उपाळंभ) [सं.] (पु.) - ठपका.

उपाश्रय (उपाश्रय) [सं.] (पु.) - (१) जैन साधूंचे राहण्याचे स्थान. (२) आश्रयस्थान.

उपासण (उपासण) (न.) - विसरलेली किंवा शमलेली गोष्ट पुनः उकरून काढणे.

उपासी (उपासी) (वि.) - (१) आराध्यक, भक्त. (२) उपवास करणारा - सी - रे.

उपेय (उपेय) [सं.] (वि.) - (१) उपाय होण्याजोगे.

(२) साधण्यासारखे.

उपोसथ (उपोसथ) [पाली] (पु.) - उपवासाचे व्रत (जोड).

उकगावधुं (उकगावधुं) (सं. क्रि.) - वाढविणे.

उकराट (उकराट) (पु.) - बढाई.

उकराट सुकराट (उकराट सुकराट) (अ.) - मागे आणि पुढे.

उकसंड्युं (उकसंड्युं) (अ. क्रि.) - (१) फिरविणे. (२) बाजू फिरविणे, तोंड बदलणे.

उकरांडियुं (उकरांडियुं) (न.) - लिहिलेल्या पानाची किंवा कामदाची मागची बाजू, पाठफोरे पान.

उकरांडियो (उकरांडियो) (पु.) - भीती.

उकटाई (उकटाई) (स्त्री.) - गर्ब, मापणा, अहंकार.

उकाणो (उकाणो) (पु.), - न (न.) - उकाळ, जोश, आवेश.

उकाळो (उकाळो) (पु.) - उसळी, उडी.

उकांत (-इ) (उकांत-इ) (स्त्री.) - (१) मीपणा, गर्व.

(२) मोठेपणाची-श्रीमंतीची पेट (३) उधळेपणा.

उकटाण (उकटाण) (न.) - कुज (स्त्री.)

उकळ (-ळे)क (उकळणे-क) (वि.) - वरवरचे, उघळ.

उकाट (उकाट) (पु.) - (१) उमरण, कुजणे. (२) त्यामुळे

येणारी सूज किंवा होणारा परिणाम.

उकाडियुं (उकाडियुं) (न.) - जळते लाकूड, कोलित.

उकान (उकान) (वि.) - हिंमतवान, बहादुर.

उकायुं (उकायुं) (अ. क्रि.) - उभून कुजणे, कुसणे.

उकाळुं (उकाळुं) (न.) - अविश्रय लागून आल्या फोडा.

उकाळो (उकाळो) (पु.) - (१) चाफ (२) उबंयळ (३) चीट,

रोप (४) दंगा (५) जळण, गोवऱ्या (६) कल्ला, गोनाट.

- ऊठवो - दंगा, ओरडा माजणे - उठणे.

उघेतर (उघेतर) (न.) - उन्हाळ्यात विहिरीच्या पाण्यावर

काढलेले पीक (२) लग्नाकरिता आलेल्या निमंत्रितांना

निरोप देणे.

उघेलो (उघेलो) (पु.) - (१) मुरछा होऊन बीवाला लागणे.

(२) मुरछा, कळ.

उघेर (-मे)ळवुं (उघेर (-मे)ळवुं) (सं. क्रि.) - (१) पीळ उकळत अंगे

करणे. (२) पेरलेले उखडून टाकणे. (३) भूतकाळ आठवणे.

उभचर (उभचर) (वि.) - (१) पाणी व जमीन दोन्हीवर चालू

शकले असे. (२) स्त्री पुरुष दोन्ही जाऊ शकतील असे.

उभड (-ड)क (उभड (-ड)क) (वि.) - (१) अर्धवट उभे, उभ्या

अवस्थेतील. (२) स्थिरपणे न बसलेले.

उभडियो (उभडियो) (पु.) - रोजमजूर.

उभयतः (उभयतः) (अ.) - दोन्ही रीत्या - प्रकारे.

उभयतोभट्ट (उभयतोभट्ट) (वि.) - दोन्ही प्रकारे कल्याणकारी

किंवा चांगल्या शकुनांचे.

उभयमेमन (उभयमेमन) (पु.) - धर्मलक्ष्मण, मित्रा अवस्था.

उभयार्थ (उभयार्थ) (वि.) - द्वयर्थी, अस्पष्ट.

उभयतो (उभयतो) (पु.) - घराचे मध्ये व बाहेर, माथपर.

उभरण (उभरण) (न.) - (१) उमाळा, (२) उत (३) खार

(उदा., लोणच्याकरिता पारान टाकलेल्या फोडीवर चढतो तसा).

उभराट (उभराट) (पु.) - ऊर.

उभरामण (उभरामण) (न.) - उतू जाऊन बाहेर पडलेला द्रव.

उभळावधुं (उभळावधुं) (सं. क्रि.) - जखम भरत आलेली पुनः

ताजी करणे, खपली काढणे.

उभाडवुं (उभाडवुं) (स. क्रि.) - उभे राहाळ असे करणे, उभारणे,
उभाण (उभाण) (न.) - स्नान चढणे.

उभात (उभात) (वि.) - कशिता किंवा म्हाडी नाहीशी किंवा
अस्पष्ट झाली आहे असे.

उभार (उभार) (पु.) - (१) फोपसंपणा (२) पोकळ रुवाव.
(३) रांगेतून विस्तव बाहेर काढणे.

-णी (स्त्री.) - उंची.

-वुं (स. क्रि.) - रांगेतून विस्तव बाहेर काढणे.

उभागी (उभागी) (स्त्री.) - पोकळ घुपळ.

उभाळ (उभाळ) (वि.) - (१) उभट (२) घसरते (३) (स्त्री.)
चंदन.

उभेडु (उभेडु) (पु.) - रोडमजूर.

उभेडुं (उभेडुं) (उभेडुं) - उभट.

उभेळवुं (उभेळवुं) (स. क्रि.) - (१) पाहा 'उवेळवुं'.

(२) भाताची करड काढणे.

उभेळो (उभेळो) (पु.) - करड.

उभ्याडो (उभ्याडो) (पु.) - दडपणातून मुटण्याचा
सत्ताधान्यापुढे होके वर करण्याचा - प्रयत्न.

उभदा (उभदा) (वि.) - (१) धेष्ट (२) कुलीन
(३) मोलाचे.

उभदाई (उभदाई) (स्त्री.) - उभरेपणा.

उभ (उभ) (स्त्री.) - वय.

-थरी - ग्हातारण येणे.

-छायक (वि.) - पोन्नवयाचे.

-सामु (-मे) जोतुं - मोठ्या वयाची - वडिलकीची जाणीव
देवणे.

उभरे पहांचवुं - वय होणे, वृद्धावस्थेला पोचणे.

उभरदराज (उभरदराज) [फा.] (वि.) - दीर्घायु.

उभरव (उभरव) (पु. स्त्री.) - इच्छा, वासना, अभिलाषा.

उभलेरिया (उभलेरिया) (पु. व. च.) - (१) चिमटे,

(२) काग्वत गुदगुत्या.

उभळको (उभळको) (पु.) - प्रेमाचा - ममतेचा उभाळा.

-आणवो, -लाववो - ममता किंवा प्रेम आपल्यात निर्माण
करणे.

-भाववो - ममता उत्पन्न होणे - वाट्ट लागणे.

उभंग (उभंग) (पु.) - (१) उत्साह. (२) अत्यानंद, हर्ष.

(३) खुपी, स्वेच्छा.

-गी (वि.) - उत्साही.

उभामहेश्वरी (उभामहेश्वरी) (वि.) - गंगाजम्नी.

उभाड (उभाड) (उभाड) (न.), - डो (पु.) - कौलित.

उभाली (उभाली) (वि.) - उदार, मुक्तहस्ते खर्चणारा.

उभासी (उभासी) (वि.) - (१) उदार (२) हीसी.

उभिया (उभिया) (स्त्री.) - उमा, पार्वती.

उभेरवुं (उभेरवुं) (स. क्रि.) - (१) मिळविणे, वाढविणे, अधिक
चालणे करणे. (२) एकत्र करणे, गोळा करणे. (३) विधावणे.

-णी (स्त्री.) - (१) मिळविणे, वाढ. (२) विधावणी.

उभेरो (उभेरो) (पु.) - (१) वाढ. (२) मिळवणी.

उभेळवुं (उभेळवुं) (अ. क्रि.) - मुळातून पिळून उखडून काढणे.

उर (उर) [सं.] (न.) - (१) हृदय (२) जाती (३) (लक्ष.)

ध्यान, लक्ष.

-नी लागणी - खरा मनापासूनचा भाव.

-राग (पु.) - प्रेम.

-बली (स्त्री.) - (१) बेबीपासून छातीकडे जाणारी वेळामारखी
कंसांची रांग (२) पोटावर पडणारी बळी.

-स्त्राण (न.) - विलगवत.

उरे धरवुं - ध्यानात घेणे.

उरणियुं (उरणियुं) (वि.) - कर्ममुक्त.

उरफे (उरफे) (अ.) - उर्फ.

उराउर (उराउर) (अ.) - सपाट्यानं

उलगुलांड (उलगुलांड) (स्त्री.) - उलटी कोलारी.

उलटावयुं (उलटावयुं) (स. क्रि.) - उलटविणे.

उल (उल) (उल) (अ.) [अ.] (पु.) - इस्लामी पंडित.

उलसावयुं (उलसावयुं) (स. क्रि.) - उल्लसित करणे.

उलं (उलं) (उलं) (अ.) (स. क्रि.) - ओलांडणे.

उलंभडो (उलंभडो) (पु.) - टपका, टोमणा.

उलाण (उलाण) (वि.) - गाडीच्या मागच्या भागात जास्त भार
पडणे.

उलाळ (उलाळ) - (१) (वि.) नमलेला-ली-ले (२) (पु.)

उलाळ, गाडीच्या मागच्या भागात जास्त वजन होणे.

-ळे पडवुं - (मागून काही अडचण आल्यानं) काम अटकुन
पडणे - धबकून राहणे.

-वुं - उलाळ येईल असे करणे.

-ळो (पु.) - उभा आडणा - अहसर (२) उसळी

(३) एकदम होणारी उलटी.

ळो पाडवो - अहसर खाली पाडून दरवाजा बंद करणे.

-ळो नेचवो - अहसर वर उभे वर दरवाजा उघडणे.

उलांचो (उलांचो) (पु.) - हिसका, धक्का.

उलांड (उलांड) (स्त्री.) - कोलांटी.

उल्लवळ (उल्लवळ) (पु.) - उसळ.

उल्ले (उल्ले) (अ.) - निष्फळ, फुकट.

उलेचणी (उलेचणी) (स्त्री.) - पाणी थोडे थोडे बाहेर काढण्याचे
छोटे पात्र.

- उखडी पडवुं - उखडणे, संतापणे, भांडू लागणे.

- उखडी जवुं - समूळ बरबाद होणे, मारामार होणे.

उखडी (उखडी) (स्त्री.) - उखडी

उखडेल (उखडी) (वि.) - विपडलेला, हातातून गेलेला; घाट.

उखण (उखण) (स्त्री.) - नवल, आश्चर्य.

उखर (उखर) (वि.) - खार असलेला-छी-ले. (२) (स्त्री.)

खाराची जमीन (जिऱ्यात काही पिकत नाही)

उखळ (स्त्री, लुं) (उखण) (नं.) - (१) उखळ (२) चार

बेल जोडलेल्या गाडीचे पुढच्या दोन बेल्यांच्या खांब्यावरचे जू.

उखळवुं (उखणवुं) (अ. क्रि.) - (१) पाळ उकळत जाणे

(२) घुब्यात बोलणे.

उखळो (उखणो) (पुं.) - (१) उखळ (२) उंचाड उंच वादणान्या

प्रवृत्तीचा - सुलभा.

उगट (उगट) (स्त्री.) - (१) थांबलेल्या गाडीच्या चाकांना

मागेपुढे लावलेली टेकणे. (२) उटणे.

उगटो (उगटो) (पुं) - घोड्याच्या तंगाची म्हणजे कसून

आवळलेल्या जिनाची चादी.

उगम (उगम) (पुं.) - उगवणे (२) उगम, मूळ (३) सुरुवात.

उगमराश (उगमराश) (वि.) - (१) उद्योगी (२) कामधू

- स्त्री (स्त्री.) - उद्योगीपणा.

उगर (उगर) (स्त्री) - (१) बचाव (२) बचत.

- युं (अ. क्रि.) - बचणे (२) शिल्लक राहणे.

उगववुं (उगववुं) (सं. क्रि.) - उगेल (वाढेल) असे करणे.

उगवुं (उगवुं) (अ. क्रि.) - (१) उगवणे, अंकुर येणे, वाढणे,

(२) उगवणे, उदय होणे (३) (मनात) स्फुरणे (४) (लाक्ष.)

फळवणे.

उगतो सूरजे पूजवुं - उगवत्या सूर्याला अर्घ्य देणे.

उगतो ज आथमवुं - लहानपणी (किंवा वाढत असताना) च

मलून जाणे.

उगवुं तेवुं आथमवुं - जसेच्या तसे राहणे (दुःख किंवा दुःस्थिती

दाखविण्याकरिता असा प्रयोग करतात).

उग्या आथम्यानी खबर - घडामोडींची बातमी किंवा जाणीव.

उगड (उगड) (वि) - (१) स्पष्ट, उघड (२) (नं.) स्पष्टीकरण,

विवरण.

उगडवुं (उगडवुं) (अ. क्रि.) - (१) उघडे होणे, उघडणे

(२) खुलणे, प्रकट होणे. (३) स्पष्ट होणे (४) अर्थ साधणे.

उघरं (उघरं) (वि.) - घरदार न केलेले, अविवर्धित.

उघलवुं (उघलवुं) (अ. क्रि.) - (१) हिंदकळणे. (२) लग्न

करणाला (घोड्यावर असून) निघणे.

ऊकरोटो (ऊकरोटो) (पुं.) - (१) मनातील उत्तेजनंचा अंकुर.

(२) थंडी वासून येणाऱ्या तापात काटा येऊन होणारी जळजळ.

ऊंच (ऊंच) (स्त्री.) - शोष.

- उतारवी - (१) जागरणाने किंवा घरीच साठून राहिलेली

शोष काढणे. (२) आळस किंवा अज्ञान काढणे.

- काढवी - (१) पाहू ' - उतारवी' (२) शोष काढणे.

- चडवी - (१) शोष होण्यांत मरणे. (२) शोष साठणे.

- भरवी - पाहू 'चडवी'.

ऊंचमां जवुं - बेसावध राहणे, गफळतीत राहणे.

ऊंचमां पडवुं - शोष येणे, शोषी जाणे.

ऊंच बेचीने उतागरो करवो, - बहारवो - आपण होऊन दुःख

अंगावर ओढवून घेणे.

ऊंचद ड, - टिपुं, रेडुं (ऊंचद -

ड, टिपुं, रेडुं)

ऊंचदु (ऊंचदु)

ऊंचण (ऊंचण) (स्त्री.) - (१) शोषणे. (२) फार शोषण्याची

सवय.

- रोग - एक प्रकारच्या मधमाशीपासून फैलावणारा घातक

रोग.

- री (वि) - (१) शोषाळ. (२) आळशी, ऐरी.

ऊंचवुं (ऊंचवुं) (१) शोषणे (२) आळमुटलेपणाने पडून राहणे.

(३) अज्ञानात - बेभान - राहणे.

- उंची जवुं - (१) शोषणे (२) प्रभाव संपणे.

ऊंचावुं (ऊंचावुं) (सं. क्रि.) - (१) शोषविणे (२) शांत करणे.

ऊंचावुं (ऊंचावुं) (अ. क्रि.) - शोषण्याची क्रिया होणे.

ऊंचाल, - युं (ऊंचण, युं) (वि.) - पाहू 'ऊंचणशी'

ऊंचक (ऊंचक) (अ.) उक्ते.

ऊंचकवुं (ऊंचकवुं) (सं. क्रि.) - (१) उचलणे, डोक्यावर घेणे.

(२) (लाक्ष.) ठपका देणे, धमकावणे.

ऊंचकी (ऊंचकी) (स्त्री.) - उचकी.

ऊंचकुं (ऊंचकुं) (वि.) - (१) उसने घेतलेले (२) नादार.

ऊंचको (ऊंचको) (पुं.) - हातउसनी दिलेली-घेतलेली रक्कम.

ऊंचको (ऊंचको) (पुं.) - दुसऱ्याच्या मालावर चोरीची नजर

ठेवणारा मनुष्य, उचल्या. (२) टक. (३) बहकलेला माणूस.

ऊंचवुं (ऊंचवुं) (सं. क्रि.) - उचलणे.

ऊंचणवुं (ऊंचणवुं) (सं. क्रि.) - (धागे) सुटे करून लावणे.

ऊंचमूच (ऊंचमूच) (अ.) - अचानक.

ऊंचरवुं (ऊंचरवुं) (सं. क्रि.) - उचचारणे, बोलणे.

ऊंचल (ऊंचल) (ऊंचल) (वि.) - (१) उचलणे

(२) घरसामान घेऊन चानू लागणे.

ऊंचला ऊंचल (स्त्री) (स्त्री.) उचकाउचक (२) घावाघाव

(३) गडबड.

ऊंचवुं (ऊंचवुं) (सं. क्रि.) - उसने - कर्जाऊ देणे.

ऊर्ची जडुं (म. लि.) - गाय + म. आणु, दूर + डी + ड + लो.

ऊर्छमार (ऊर्छ + मार) (पु.) - माटण्याची उर्छी.

ऊर्छुं (ऊर्छ + लुं) (म. लि.) - पळवणे पळवणे वगैरे, माणे, माटणे.

ऊर्छेक पाडेरक, ऊर्छुं पाडुं (वि.) (पोळ्यामुनि माणुन)

वाटुन मांडणे.

ऊळधुं (ओळधुं) (अं. क्रि.) - (१) उसळणे (२) उसळी

माणे (३) पाय उडी मारणे (४) लाठी, लासर, बस +

माण्ड + ओ + लळी + धुं (५) गुप बाटणे (मार ड.)

(६) आवेडात घेणे.

ऊळी बांधुं - लासर न करवा + धी + धेणे, माण्ड करणे, + दास

+ माणीन + धेणे.

ऊंझो (ऊं + जो) - उजळतरी (उजळ्या घाटे या रकनेच्या

किती (उजळ्या घाटे या रकनेची) फेडकम.

ऊंज (ऊं + ज) (म. लि.) - जेवण, उगाड.

- नोम (श्री) - आपाड शु. ९

ऊजधुं (ओजधुं) (क्रि.) - उजाड होणे.

ऊजडुं (ऊज + डुं) (म. लि.) - उजडे, पडोड्या गुंफ प्रकाश.

ऊजम (ऊज + म) (पु.) - उजम, उगाड.

ऊजमां (ऊज + मां) (म. लि.) - उजमां घेणे - मरण.

ऊज(न)गुं (ऊज + गुं) (म. लि.) - मागील होऊन वाटणे.

ऊजवुं (ऊज + वुं) (म. लि.) - (१) उजवून करणे. (२) उजवू

करणे, साडेर करणे.

ऊजुं (ऊज + जुं) (म. लि.) - पावण.

ऊजळुं (ऊजळ + लुं) (वि.) - (१) उजळ, पाडेर. (२) नोकचालन,

जागी. (३) हाड, मिक्ता. (४) उचल + धुणे.

(५) मुलवण. (६) गुपवण.

ऊजळा पगळांनुं - (१) पगळवणी. (२) (व्यंग्यार्थी) मारणकुन.

ऊजळुं करुं - (१) उजळ करणे, ओगटणे. (२) (वि.) काळ

करणे, वेअळू करणे.

ऊजळुं वाळुं - पायडा कटणे; उजळ पाडेर करणे.

ऊजले ल्हाडे (आवडुं) - निष्कलंक, बदनामी न होता

(संदेर पडणे).

ऊजळां ल्हाडां - कपडां - शुद्ध निष्कलंक अन्न.

ऊजळाडे (ऊजळा + डे) (श्री.) - (१) उजळवण (२) मत्कारण.

(३) मुखवचनपणाचा आव.

ऊजळाड, - पणुं. - मण. - लाडा - उजळवण.

ऊजवधुं (ऊजव + धुं) (म. लि.) - त्याग करणे, मोडणे.

ऊंच (ओंच) (वि.) - (१) उच्च, श्रेष्ठ (२) उमदे.

- नीच (वि.) - उच्चमग्न.

ऊचक (-का) जुं (अचक + जुं) (वि.) - (१) अहोरे

(२) ऐकले न ऐकले करणारे, वेडारकार.

ऊचवुं (ऊच + वुं) (म. लि.) - (१) माणून वर घेणे, उचळणे.

(२) माणी घेणे. (३) डोयावर घेणे.

ऊचाडे (ऊच + डे) (श्री.) - (१) उर्ची (२) उर्चीने माण.

ऊनु (ऊ + नु) (वि.) - (१) उच (२) उच, श्रेष्ठ.

ऊवा दोळा भावना - मागीर न पाहता दुसरेकडे जाता वर पावणे.

लक्ष न ठेवणे.

ऊवा भांव करवी - (१) (हावात या कामातून) दोळे वर करून

माणुं, लक्ष ठेवत जाऊ देणे (२) दोळे घटारण.

ऊंची भांखो करावची - खूप वाट पाहायला लावणे.

ऊनुं भाववुं - (१) (दुःख, मम ड. वून) मृदणे. (२) गुण्या

कामातून मोकळे होणे.

- चालवुं - माटवणे वागणे.

- करवुं - (१) ओझे उचळणे घेणे, त्याहीगता हात लावणे.

(२) उम करणे. (३) उगाडून काढणे.

- घडायवुं - खोटी प्रशंसा करून चढविणे.

- जवुं - मरणे.

- जोवुं - (१) कामातून पुरवत गेल्याने किंवा काढण

(२) हवी टाकण, मगोर पावणे, लक्ष घेणे. (३) लज्जागट

लक्षणीतून मुक्त होणे.

- ने ऊनुं सावुं रावुं - आत्मानाने रावणे.

- ने ऊनुं रोवुं - (१) गुळगुळ करीत रावणे, टाकणे न घेणे.

(२) कामात चित्त न लागणे.

वेसवुं (१) विदाळशी वसण, (२) कामातून वाचवून घेणे.

- मळवुं, - मेळवुं - (१) हातावेगळे करणे, वाचवून मारणे.

मोडून घेणे (२) उचवून किंवा रावून ठेवणे.

ऊंजुनीनु (ऊंजुनीनु) (वि.) - उचमग्न.

- करवुं (१) टाकटाक करविणे, माझ्याक करून व्यर्थता

करणे (२) (त्यात) गुळगुळ उत्पन्न करणे, अशाता

निर्माण करणे.

- थवुं - (१) उडवण करणे, घडवणे. (२) वचीर अशात

- आतुर होणे.

ऊंचांनीचो हाव पडचो - आठवानिहा हात माळून वाटेक ने

करून धन कमावणे.

ऊंचे (ऊं) - उर्चीवर, दोक्यावर, नव्ही

- श्री (अ.) - (१) अध्यातरी, न धरता (२) वरवून, वरून

(३) उच आवाजाने, स्वर माणून (४) आकाशातून.

ऊंजण (ऊंजण) (न.) - (१) नंदप्रवर्णी (२) दिव्यान घालण्याचे

तेल, दिवेळ.

- णी (श्री.) - मग म्हणून कटव्याच्या किंवा हाड ड. च्या

अवस्थाने रोग किंवा मुत पळवून लावण्याची क्रिया.

- णी नावची - वरील क्रिया करणे.

-पुं (न.) - राजकुमारी किंवा राणीचा लग्नसगा.
ऊंजनुं (ऊंजनुं) (न. वि.) - (१) (वि. य.) (२) पुराण (३) रीति
किंवा भूत पळविण्यासाठी मंत्र टाकणे.
ऊं (उ) क्तुं (उं) (न. वि.) - पण, पण.
ऊंजनुं (ऊंजनुं) (न. वि.) - अंगावर चोळणे.
ऊंजुं (ऊंजुं) (पु.) - धान्य सडल्या-पाखडल्यानंतर
राहणारे फोलकट, कुट्टा, कोंडा.
ऊं (ऊं) (ऊं) (वि.) - औट (साडेतीन).
ऊंतां बेसतां (ऊंतां बेसतां) (अ.) - उडल्यावडल्या, प्रत्येक
वेळी.
ऊं पहाणा पग पर (ऊं पहाणा पग पर) - आपल्या हाताने
आपल्या पायावर कुन्हाड मारून घेणे.
ऊंवेम (ऊंवेम) (स्त्री.) - ऊंजवस.
ऊंजी चालवुं - मरणे, मृत्यु पावणे.
ऊंजी जवुं - (१) निघून जाणे, चालते होणे (२) शाळा सोडणे,
(३) दिनांक काढणे, नारोळ मारणे. (४) मरून जाणे.
ऊंजीने वेवुं थवुं - आजारातून उठणे, बरे होणे.
- (अमुक) रु. ती ऊंजी - इतक्या रूपाचे नुकसान होणे.
ऊंजेठ (स्त्री.) - (१) ऊंज वस, शुश्रूषा करताना पडणारे भ्रम.
(२) वेडीच्या स्वरूपाची मंदेनत.
ऊंतां (ऊंतां) (न. व. व.) औटकीचे पाडे.
- गणाववां, - भणाववां - खेळविणे, फसविणे.
ऊं (ऊं) (स्त्री.) - उडण्याची शक्ती-गती.
- ईं (स्त्री.) - पंता.
ऊंण (ऊंण) (वि.) - (१) उडता-ती ते (२) सांसर्गिक.
- ग्याटली (स्त्री.) - उडणारी खाट, 'वडन'.
ऊंण्ड (ऊंण्ड) (अ.) - अविचाराने साहस करून,
नेट्यात कडवा रीतिने.
ऊंमूड (ऊंमूड) (अ.) - एकाएकी, गुपचूप.
ऊंमूड (ऊंमूड) (अ.) - जाणीव न ठेवता, न सांगतासवरतां.
ऊंजुं (ऊंजुं) (अ. क्रि.) - उडणे.
ऊंजता काग पाडे पवुं - (१) वाटेल ते करून काम पार पाडणारे,
युक्तिवाज (२) दंगेखोर, उत्पाती
ऊंजतां पक्षी झालवां - वाटेल ते करून काम पूर्ण करणे.
ऊंजती अल्ला (वळगती) - उलटी पीडा (अंगावर येऊन पडणे).
ऊंजतो रोग - सांसर्गिक-साथीचा रोग.
ऊंजीने आंखे बांधवुं - एकदम सुंदर वाटणे.
ऊंजी जवुं - (१) अहस्व-गुप्त होणे (२) दूध आटणे.
ऊंजी पडवुं - भांडू लागणे, आमोरागमोर उभे राहणे.
ऊंजाऊड (-डी) (स्त्री.) - (१) एका मागेमाग एक उडणे.
(२) घावाधाव, अति धाई (३) अव्यवस्था, अंदाधुंदी.

ऊंजेल (-लुं) (ऊंजेल-लुं) (वि.) (१) चंचळ हृत्तीचे (२) बाह्यात
ऊंजेल (३) दोस्त यासारखा नाती.
ऊंण (ऊंण) - (१) (वि.) उणे, कमी (२) (स्त्री.) कमतरता,
म्यूनना.
- प(-म) (स्त्री.) - (१) खोड, कमतरता (२) अपूर्णता.
(३) खोड.
- वुं - विणकामात उणे पडलेले असेल ते तुणून घेणे.
ऊंणावणुं (ऊंणावणुं) (न.) - उणवणा.
ऊंणापंडनुं (वि.) - गोष्ट पोटात न ठेवू शकणारे.
ऊंणुं (ऊंणुं) (वि.) - अपूर्ण, कमी पडणारे.
ऊंणना प्रीमिडां (न. व. व.) - आकाशकुमुमासारखी-अशक्य गोष्ट.
ऊंणतां अटारे वांकां - स्वभावतःच वाकडे असणे.
ऊंणनुं पगलुं जाणवुं - सरळ किंवा उघड असलेल्या गोष्टीची
माहिती असणे (प्रायः नकारार्थी वापरतात).
ऊंटे चडीने भाववुं - सर्वांना दिसेल अशा रीतीने उघड उघड येणे
(येणं वसूल करणाऱ्याने).
- ऊंघवुं - उंटावर बसून शोषण्यासारखेच अशक्य ते करणे
(केले तर नुकसानच होईल अशा भावार्थाने वापरतात).
ऊंटे कथां ठेका तो माणसं कथां काळडा - जशी घेळ किंवा प्रसंग
पडेल तशी युक्ति लढविणे.
ऊंटी (ऊंटी) (स्त्री.) - सोडणी.
- हो (पु.) - ऊंट.
ऊंटीहो कर्णा तरफ बेसतां ? - शोबटी परिणाम काय होईल ?,
यानून काय निघेल ?
ऊंटीवैच (-व) (पु.) - खोटा वैद्य, वैदू.
- वेंदुं (न.) - खोट्या वैद्यांचे काम, राक्षसी उपचार.
ऊंटियो (ऊंटियो) (वि.) - (१) उंटासारखा उंच (२) उंट
(३) मंदबुद्धी व सुस्त माणूस. (४) 'फेन' (उंटाच्या
मानेसारखे दिसणारे मूष यजन उचलणारे यंत्र), यारी
ऊंठ, ऊंठ (ऊंठ, ऊंठ) (वि.) - औटकीचे, औट (साडेतीन)
ऊंठगियुं (ऊंठगियुं) (वि.) - खोटीचे, खोल.
ऊंठळ (ऊंठळ) (स्त्री.) - (१) कव (२) कवत मावेल तेवढी वस्तू
(३) पोटात उडणारी कळ
- वळवी - कळ येणे.
ऊंठळगुंडळ (ऊंठळ गुंडळ) (न.) - (१) गोळा (कणकीचा,
मुताचा इ.) (२) पोटात गोळा उठणे (३) ना शेंडा ना
बुडला असे बोलणे. (४) (अ.) ना शेंडा ना बुडला अशा
रीतीने, उलटसुलट.
ऊंठुं (ऊंठुं) (वि.) - (१) गोष्ट (२) गटन, गमीर (३) गटन.
- डा पागीमां ऊंठवुं, - पेसवुं - जोखीम अंगावर घेणे.
- डुं ऊंठवुं - खोलात शिरणे, तपासणे.

ऊंधी पुतळिनुं (वि.) - (१) उलटी बाहुनी असलेल्या डोक्याचा
(२) विचित्र (माणूस).

ऊंनुं (छ)नुं (वि.) - उलटेपालटे.

- करवुं - (१) घालमेल करणे (२) गडबड घोटाला करून
देणे.

ऊपज (अपज) (स्त्री.) - (१) निपज, पीक (२) प्राप्ती, मिळकत.
(३) नफा.

- नीपज (स्त्री.) - (१) उत्पन्न व वाढ (२) निपज

(३) निव्वळ प्राप्ती.

- बेरो (पु.) - प्राप्तिकर.

- थुं (अ. क्रि.) - (१) उपजणे, जन्माला येणे. (२) निपजणे.
(३) मिळकत किंवा प्राप्ती होणे. (४) किंमत येणे.

ऊपट (अपट) (स्त्री.) - (१) पैशाची उचल, देणे (क्रम)
(२) उटणे.

- थुं (अ. क्रि.) - निस्तेज पडणे.

ऊपडवुं (अपडवुं) (अ. क्रि.) - (१) मुजणे, वर येणे (२) उचलले
जाणे, (३) निघणे, प्रयाण करणे, चालू लागणे (४) (दुःख,
रोग इ.) एकाएकी सुरू होणे, उपटणे (५) पैशांची उचल
होणे, (६) खोरले जाणे, (७) लपणे, विक्री होणे.

ऊपणवुं (अपणवुं) (स. क्रि.) - उपणणे, धान्याला वारं देणे.

ऊपणुं (अपणुं) (न.) - लाटेच्या डोक्याकडचे किंवा
पायऱ्याकडचे लाटूड फटी.

ऊपनवुं (अपनवुं) (अ. क्रि.) - (१) उत्पन्न होणे (२) जन्मणे.

ऊपस (सा)वुं (अपस-सा-वुं) (अ. क्रि.) - (१) बाहेर निघणे.
(२) वर येणे. (३) फुगणे (४) सृज येणे.

ऊपणवुं (अपणवुं) (अ. क्रि.) - (१) (साड इ.) अंकुरित होणे,
वाढणे. (२) मनात फुलणे.

ऊष (अष) (स्त्री.) - कुज, बुरशी.

ऊषक (अषक) (स्त्री.), - को (पु.) - उलटीचा येणारा वेग,
उचल.

ऊषट (अषट) (अ. क्रि.) - (१) कुजून विघटून गेलेले,
कुवटलेले, (२) बेचव.

ऊषड संक्रांत वळी जवी - विघडणे, सत्यानाश होणे, नांगर
फिरणे.

ऊषडुं (अपडुं) (वि.) - चंद्यावर बसलेले.

- रहीने - (१) नमून (२) पस्ताबून, स्वतःच उमजून.

ऊषवुं (अपवुं) (अ. क्रि.) - उचून कुजणे.

ऊषळ (अपषळ) (पु.) - उलटा पीळ-बळ.

ऊष (अ)ळवुं (अप-अ-अवुं) (अ. क्रि.) - (१) पीळ उलगडणे,
(२) नक्षत्र पुनः भळभळणे-वाहू लागणे, उलटणे.

ऊष, (अ) (अप, अ) (वि.) - उंचेले, उभट.

ऊभड (अभड) (पु.) - (१) रोजमजूर (२) अस्थिर वास्तव्य
वासलेला माणूस.

- भैयुं (वि.) - अस्थिर, अनिश्चित.

- बेरो (पु.) - विन लागवडीच्या जमिनीवर घेतला जाणारा
कर.

ऊभणी (अभणी) (स्त्री.) - (१) घराच्या जोत्यापासून
माढीपर्यंतची उंची (२) जोतें.

ऊभर (-रा)वुं (अभर-रा-वुं) (अ. क्रि.) - (१) उतास येणे,
(२) ओसंडणे. (३) अतिशय मोठ्या संख्येने धाड येणे.
(४) भावनाविचारा होणे.

ऊभरो (अभरो) (पु.) - (१) उचंचळ, भावनेचा आवेग,
(२) ऊत.

- भावबो, - पडवो - उचंचळून येणे.

- काढवो, - ठालववो - मनातल्या भावनेचा आवेग बाहेर
वाढणे.

- बेसवो, - शमवो - आवेग कमी होणे.

ऊभयुं (अभयुं) (अ. क्रि.) - (१) उभे राहणे, पायांवर उठणे;
(२) थांबणे, (३) हुंजीला उभे राहणे टिकणे, हुंज देणे.

ऊभाऊभ (अभाअभा) - (१) (स्त्री.) सतत उभेच राहणे
(२) (अ.) उभ्याउभ्या (३) क्षपाट्यात.

ऊभुं (अभुं) (वि.) - (१) उभे (२) थांबलेले, अडकलेले,
(३) ताठ, सरळ.

ऊभा हाडकांनुं - कामात हाडे न वाकविणारे, कामाला आळशी.

ऊभी भावरूप - अवृद्धारपणाने.

ऊभी पंछडीप नासवुं - जीव घेऊन पळ काढणे.

(शरीरमां) ऊभी घाट पडवी - मरण दशला येऊन ठेपणे.

ऊभुं करवुं - उभे करणे, तयार करणे, घडविणे, बनविणे,
निर्माण करणे.

ऊभुं थवुं - आजारातून उठणे.

ऊभुं थईं रडेवुं - (१) घाट पडून भावणे (२) गोटी फिरवणे
(३) थोपून-थांबून राहणे. (४) चकित होऊन जाणे.

ऊभुं वरस - उभे वर्ष, पुण वर्ष.

ऊभे गळे म्हावुं - येऊन ते गळे घडान टाकणे, म्हा म्हा करणे.

ऊभे पगे - (१) एकसारखे उभे, सतत गुंतलेले. (२) क्षयपट, न
वधवा.

ऊभे पगे थईं रडेवुं - अधीर-आतुर होणे.

ऊभो मूळो - कामाला कंटाळलेला.

ऊभो रस्तो देवाडवो - (१) सरळ रस्ता दाखविणे, चालने होण्यास
सांगणे. (२) बढतर्फ करणे.

ऊमक (अमक) (स्त्री.) - अभिमान, गर्व, तोरा.

ऊमगवुं (अमगवुं) (अ. क्रि.) - स्फुरणे.

उमट(-ड)युं (अमट-ड-युं) (अ. क्रि.)—(१) जोराने पुढे

पुढणे (२) पिकणे, पळ पक्व होणे.

उमण (अमण) (वि.)—अव्यंग, सुंदर.

उमर (अमर, -री) (पु.)—(१) उंचरा. (२) उंचराचे शाड.

(३) दोन तामांमधली (तांगराच्या पाळाने पडलेल्या
तामांमधली) जागा.

उमरा घमवा, उंकवा—(काम नमता) घरोघर भटकणे.

उमरायवळे घेवयुं—(१) घरणे घरून घसणे. (२) तगादा करणे.

उमरे चड(-ड) युं—घरात प्रवेश करणे, (कोणाच्या) घरी जाणे.

उमरो उठयो, -उमरीक्यो—निर्देश होणे, घर उठणे.

उमराय—मराठी मोठेपण, घमवापर पळणे.

—पोदी नाक्यो—(सावकाराने) सारत्या तगादा लावणे.

—तत्रयो—(बेधनाव भांडण शास्त्रामुळे) घर टाकणे.

—मृती दुंगरो पूजयो—घराचे टाकून दूरचे पूजणे.

—वाडी नाक्यो—उंचरा घासणे, एकसारखे त्याच घरी जाणे.

उमळयुं (अमळयुं) (अ. क्रि.)—(१) उमलणे. (२) व्यायला
युग, (३) चुना उमळणे.

उमस (अमस) (स्त्री.)—मूर्छा, फेवरे.

उमसियुं (अमसियुं) (न.)—कोळीत,

उंभेलो (अंभेलो) (पु.)—शीचाचा पेग, कळ.

उंभेल्युं (अंभेल्युं) (स. क्रि.)—पिळणे.

उरळयुं (अरळयुं) (अ. क्रि.)—(१) उरगून घर येणे, उंचाट
होणे. (२) लटकणे.

उरळायुं (अरळायुं) (अ. क्रि.)—गोंधळून जाणे.

उरवा (अरवा) (पु.)—बदनामी.

उरकलक (अरकलक) (न.)—कमरेचे हाड.

उरं (अरं) (न.)—मोठ ओढण्याकरिता केलेला उतार, बरोटा.

उरित (अरित) [सं.] (वि.)—(१) जवरदस्त, बलवान्

(२) श्रेष्ठ, उमदे, सुंदर, कुलीन (३) महान्, भव्य.

उरं (अरं) [सं.] (न.)—(१) लोकर (२) तार, तंतू

(३) कोळिष्टक.

—नाभ(-भि) (पु.)—कोळी.

—णी (स्त्री.)—(१) लोकर (२) दोन भुवयांमधील केसांची
रेषा.

उरित (अरित) (वि.)—भावनाशील.

उर (अर) (स्त्री.)—जिभेवरील कीट

—उनावरी—तोंड धुताना जिभेवरचे कीट काढणे.

उरक (अरक) (स्त्री.)—उलटी.

उरकुं (अरकुं) (न.)—नमूना आरंगजोरहीने पळायल होणे.

—पटुं—नमूना आरंगजोरहाने चमराट होऊन पळायल
होणे.

उरको(-लो) (अरको-भो) (पु.)—पोकळ नरोटी.

उरळायुं (अरळयुं) (अ. क्रि.)—गुंतागुंत होणे.

उरळ (अरळ) (वि.)—(१) (वि.) उलटे, उलट.

(२) (स्त्री.) उत्साह, होम.

—पा(-पू) लट—(वि.)—(१) उलटमुलट (२) अव्यवस्थित

(३) (स्त्री.) उलटापालट, (४) अव्यवस्था, घोटाळा.

भर(-भेर) (अ.)—उत्साहाने, उत्साहयुक्त होऊन.

उरळयुं (अरळयुं) (अ. क्रि.)—(१) उत्साहाने—हीमेने करणे.

(२) लोटणे (गर्दी) (३) हल्ला करणे. (४) उलटे होणे, उलटणे.

उरटी (अरटी) (स्त्री.)—उलटी.

उरडुं (अरडुं) (वि.)—(१) उलटे (२) विरुद्ध, भाडवे

(३) विपरीत.

उरटी गंगा बहंयी—सरळ बहायच्या ऐवजी उलटच होणे.

उरळानुं (वि.)—उलटे.

उरळुं (अरळुं) (अ. क्रि.)—(मोसम) खलास होणे.

उरळसयुं (अरळसयुं) (अ. क्रि.)—(१) उलसित होणे.

(२) भावनाविवश होणे.

उरळयुं (अरळयुं) (अ. क्रि.)—(१) उलळ येणे (२) खाली

होणे, नमणे. (३) उलटणे (गाडी) (४) उडी मारणे

(५) नष्ट होणे (६) उत्साहाने गर्दी करून जाणे.

उरळियुं (अरळियुं) (न.)—जिभेवरील कीट काढण्याची चपटी
पातळ पट्टी.

उरवट (अरवट) (स्त्री.)—(१) आपदा (२) अडचण, त्रास.

उरळियुं (अरळियुं) (न.)—गवत कापण्याचा तिला.

उरस (अरस) (पु.)—(१) एक क्षार (२) (स्त्री.) ऊस.

उमट (असट) (वि.)—लागून नसलेले, विरुद्ध.

उसपयुं (असपयुं) (स. क्रि.)—उपसणे.

उसरपाटो (असरपाटो) (पु.)—(१) विनाश (२) संपूर्ण

विह्वल.

उसरयुं (असरयुं) (अ. क्रि.)—(१) टळणे, (२) निवडून होणे,

(३) ओसरणे.

उहकारो (अहकारो) (पु.)—दीर्घ निःश्वास, निगासा.

ऊह (अह) [ग.] (पु.)—(१) तर्क, कल्पना (२) परीक्षण.

न. (३)

कश्च (अ०) [मं.] (पु. नं.) - (१) अस्मिन् (२) नमः, गमः,
 (३) श्चक्षुष्यत.
 श्च - (१) (पु. च. १.) मन्त्रार्थ (२) (स्त्री.) उन्म शिवा.
 ऋषिपुं, णी (अ०, १०, ११) (नि.) - कश्चिद्, कश्चिद्.
 स्त (अ०) [मं. (नं.) - (१) मन्त्र (२) मन्त्र नियम,
 देवी नियम. (३) पाणी.
 कृतंभर (पु.) - मन्त्राद्या दिकृतंभरणाग-पद्मोभर.
 कृति [मं.] (स्त्री.) - (१) कृत्याग (२) मन्त्र (३) निरा
 (४) स्वर्ण (५) गमन.

(२) (स्त्री.) धान महिन्यांचा ठरलेला खुपीचा शत्रु
 (४) मोसम (५) तासाची.
 - ऊतरी - मोठ्या पुढी गो.
 - वेवरा - मोसमा येणे - मृग. ते.
 - काल (पु.) - गर्भाधानाची वेळ.
 - दान (न.) - गर्भाधान.
 रत्ने (न.) [म.] (न.) - विनाय.

૧ (એ)

१ (दर्शक सर्व.)-तो-ती-ते.

॥१॥ अग्रे मंडपं - सब घोंडे बारा टक्के अशी वागणूक करणे.

एक आंगव शयी-न जरेला नजर भित्तो.

—આંખમાં દોર્યા, આંમે જોવું—વડાવાની દટ્ટી ઝામળું.

—आंगमां हसन्निवा ने एक आंगमां रद्धान्नां प्रेम आणि भयदोन्नीदावनिणे, जरूरीप्रमाणे हंसनिणे आणि रडविणेही.

-એકતા મોંમાં થુંકે છતાં - કોળાહનથી કાચો નાહી ઓગે,
કોળાલાહી દશબાર નાહી ઓગે.

- इन्द्रियनुं ज्ञान - एकतर्फी ज्ञान.

—कानधी श्रीते काने जयुं—पदकणी होणे.

-काने सांभळी योने काने काटी नाखणुं-एका कानाने
पणुन दुसऱ्या कानाने सोडून देणं.

—कांकरे (पंथर) के पक्षी (पंथी) मारना—एक दम उड़ने
दोन पक्षी मारने, एक पंथ दो काज.

—गाडे जोंडाय पुत्रा—दरोवर जोंडीचे.

-घा एने ककडा - एक घात्र दोन मुकडे.

—चंद्रावा (-बो) चडे पुरं कांरगभर चड.

-चुडी चलागे थडी - चला, एक काम झालं !

- न गुम्ना चला - कोणी कोणापेक्षा कमी नाही असे,
एकाच गुरूचे चेले.

— जालामां सो साप — धूर्ती थाव !

—नायसानुं—एकान्न परिस्थित्यात् न किंवा विचारान् ।

- पक्षी एक - एकानाग्न एक, क्रमाक्रमाने.

-पर ये कहें - शिकायत काही मुरुबान करणें.

— पाण भोली — बायल्या,

—पायो ओ श्रे सोमो नमश्च नमो

—समस्यां ये भवन्त्यस्या (१) भवन्त्येतेषां, आहो, अहो, अहो, अहो (२) आहो, अहो, अहो, अहो.

— ममत्वात्, तस्य । एतत्तु तस्यैव तस्यैव तस्यैव, एतत्तु तस्यैव तस्यैव तस्यैव ।

-- माळाना सणका - एतान माळाने मर्ग।

-मृदीप-एकत्र, एकदम.

- ना पुरुषोत्तम-पुकार्णी मा नो ५० १० १०

(असा आशीर्वाद.)

नं एक, - नं एक एक, नं एक, नं एक.

—ना नर करवा - राजा कावरा करणे.

— नृं वे न थनुं — पक्षे दृढ राहणे, तद न गोहणे, आपत्पान
मृहणप्यात्त्र चिकित्स राहणे.

-पग दृश्यां न गच्छ पग दर्शना
 -हाथ्यां गच्छ न घीना हाथ्यां घी

} - रामाय भा. १।

समस्याय स्वार्थ, न याही पक्षा १ न याही पक्षान.

— लाकडीण हांकुं = (१) मय घोडे चारा दकरे अशी लागण करणे (२) लाकूच दारवा लाकडी कंवा निमो.

—सो भाठ पेटी—पूर्वज, वाडवडील.

-हाथे वाली न पं - (१) एका हातांे दाळी वाज्जे वाली,
(२) एकदांने कम होन नमने, (महकाम याद्विजे).

- एक (वि.) - (१) एकाच्या क्षेत्रात एक (२) एकाच ठिकाणी.

-काने (अ.) - एकत्र हो कर.

एकधातं (अेकधातं) (वि.)—एकसारखे, कसलाही फरक नसलेले.

एकध्यान (अेकध्यान) [सं.]—(१) (वि.) एकचित्त, एकाम

(२) (न.) एकामता.

एकनगियुं, एकनसीयुं (अेकनगियुं, अेकनसीयुं) (वि.)—एकी,

हट्टी, जिद्दी.

एकपक्षी (अेकपक्षी) [सं.] (वि.)—एकतफ्ती.

एकपगु (अेकपगुं) (वि.)—एका पायाचे.

—गे (अ.)—अधीरपणे, एका पायावर.

एकपदी (अेकपदी) (स्त्री.)—पायवाट.

एककसली (अेककसली) (वि.)—वर्षांत एकच पीक देणारे,

एकपिक्की.

एकधाम्नी (अेकधाम्नी) (अ.)—(१) एका रंगीने, एका वाणी

पाटला (२) एकतेला.

एकजीवुं (अेकजीवुं) (सव.)—परस्पर, एकमेक.

एकजुडि (अेकजुडि) (वि.)—समान विचाराने.

एकभायुं (अेकभायुं) (वि.)—सारख्याच किमतीने.

एकभुक्त, एकभोजन (अेकभुक्त, अेकभोजन) (वि.)—(१) एक

वेळाने जेवणारे (२) एकच वस्तू खाणारे (३) (न.) एकच

वेळा खाण्याचे व्रत.

एकमग-गा (अेकमग-गा) (अ.)—एका माजूटा.

एकमनियुं (अेकमनियुं) (वि.)—एकाच मनाच्या किंवा उद्योगा

विकटून राहणारे.

एकमती (अेकमती) (स्त्री.)—सर्वेचे एक मत होणे, एकमत.

एकमन (अेकमन) (१) (वि.)—एक विचाराने (२) (न.) एक

मनाचे होणे, गट्टी.

—नुं—(वि.)—सर्वत्र समान भाव असणारे.

एकमय (अेकमय) (वि.)—एकात लीन, एकरूप.

एकमुलकी (अेकमुलकी) (वि.)—एकाच देशाचे.

एकमेक (अेकमेक) (अ.)—(१) आपापसांत, एकमेकांत

(२) (सर्व.) एकमेक.

—ता (स्त्री.)—एकरूपता.

एकमेर (अेकमेर) (अ.)—एका बाजूकडे

एकमेक (अेकमेक) (१) (वि.) एक मत असणे (२) सगळी,

एकमेकांशी जमणारे (३) (पु.) मेळ, गट्टी, एकी.

एकरम (अेकरम) (वि.)—(१) एकमेकांत बराचच निसळलेले.

(२) तहनीन.

एकरंग (स्त्री) (अेकरंग) (वि.)—(१) समान रंगाचे

(२) मिळत्याजुळत्या स्वभावाचे किंवा मताचे.

एकराग (अेकराग) (वि.)—(१) पाट्टा 'एकरंगी',

(२) (पु.) एकमत, मेळ, गट्टी.

एकराज (अेकराज) (वि.)—(१) एकाच जातीचे, समान गुणाने.

(२) ज्यांची रास मिळते असे. (३) (स्त्री.) सारखेपणा,

मिळतेपण (४) एका.

एकल (अेकल) (वि.)—(१) एकाकी, एकटा.

—हु (वि.)—एकाकी, एकटे.

—हो (-हो) कल (वि.)—एकाकी, एकटेहुकटे

—ता (स्त्री.)—एकतेपणा.

—पीडु (वि.)—निराळे, एकटे.

—पेडु (वि.)—आपलपोटे.

—मल्ल—(पु.) (१) अद्वितीय मल (२) फार जबरदस्त

माणूस (३) (वि.) अद्वितीय (४) एकमार्गी.

—मृडियुं-मृडु (वि.)—एकलकोंडे, स्त्री-पुत्रादि परिवार

नसलेले.

—वायुं (वि.)—(१) एकल, एककी (२) वाणी कुटू

नसलेले (३) गिरावला.

—वीर (पु.)—एकलपणे उरवणारा (४).

—सूके (वि.)—(१) एकल, एककी (२) जग पाला, स्वभा.

—मृडु (वि.)—एकलपणे.

एकलियुं (अेकलियुं) (न.)—एकाच उद्योगाच्या मताचा

छोटी मादी किंवा रजद.

एकलुं (अेकलुं) (वि.)—एकटे, एकाकी, अगदी विभक्त

किंवा स्वतंत्र.

एकलोहियुं (अेकलोहियुं) (वि.)—एकाच रक्ताचे, एकाच कुळात

जन्माला आलेले.

एकलमे (अेकलमे) (अ.)—एकल, एकाच वेळी, एकाच वेळाने.

एकलवट (अेकलवट) (वि.)—निश्चयी, ठरवलेले मार्ग न घेणारे.

एकलवट (अेकलवट) (वि.)—(१) नाजूक बांध्याचे (२) एक धर

असलेले.

—डियुं (वि.)—नाजूक बांध्याचे, किडकिडीत शरीराचे.

एकलव्य (अेकलव्य) [सं.]—(१) (न.) समान—सर्वमान्य मत

किंवा अभिप्राय, (२) (वि.) समान मताचे.

एकलवरे (अेकलवरे) (अ.)—(१) अगदी वेळी (२) एकटा.

—कुं (वि.)—एका वेळचे, अगदी पहिले.

—रियुं (वि.)—(१) एकदाच घडण्याजोगे, एक वेळचे.

(२) एक बार माघाचे (३) (न.) एकटा काळजेत मनात भरत.

एकलव (अेकलव) (वि.)—एका प्रकारचे.

एकलीतीनुं (अेकलीतीनुं) (वि.)—एकाच खेपेला होईल असे

(शांतिभोजन).

एकलीमा (अेकलीमा) (पु. व. व.)—एकवीसचा पाढा.

एकलेणि (अेकलेणि) (अेकलेणि-स्त्री) (स्त्री.)—साधी वेणी.

एकलायन (अेकलायन) (न.)—एकलपणे असणे.

एकमद (अेकसद) (वि.)—एकाच समुदायानील.

एकसरयुं (अेकसरयुं) (वि.)—एकसारणे, समान.

एकसंधि (अेकसंधि) [सं.] (वि.)—जोड नसलेले, सळंग
एकातून घनविलेले.

एकसंघ (अेकसंघ) (१) (वि.) ऐक्य ठेवणारे (२) (पु.) ऐक्य,
एकमत (३) सर्वांनी मिळून एक विचार किंवा निश्चय करणे.

एकसाथे (अेकसाथे) (अ.)—एकत्रितपणे, (२) जोडीजोडीने,
(३) एकदम.

एकसात (अेकसात) (वि.)—एकसारखे, समान, एकरूप.

एकसूत्र (अेकसूत्र) [मं.] (न.)—इमरू.

एकसुर (अेकसुर) (वि.)—एकच सुर असलेले, एकसुरी, समान

एकसुरी (अेकसुरी) (वि.)—एक स्वर असलेले.

एकसुरी (अेकसुरी) (वि.)—एकाच हानी असणारे.

एकदर (अेकदर) (वि.)—एकूण होणारे.

—रे (अ.)—एकंदरीने, एकंदर विचार करता.

एका (अेका) (पु. व. य.)—१ ते १० × १ चा पाडा.

एकाक (अेकाक) (अ.)—अकस्मात, एकदम, एकाएकी.

एकाकार (अेकाकार) [सं.] (वि.)—(१) एक आकाराचे,
एकरूप, (२) एककार, सरमिळ.

एकाचार (अेकाचार) [सं.] (पु.) समान आचार-वर्तन.

एकात्म (अेकात्म) [सं.] (वि.)—(१) स्वतःवरच विसंवणारे,
एकांगी (२) समान आत्मा असलेले.

—भाव (पु.)—आत्मैक्य.

एकदर (अेकदर) (वि.)—(१) एखादे (२) एखाद
दुसरे (३) घटितच एखादे.

एकानेक (अेकानेक) (अ.)—अचानक.

एकार्थ (अेकार्थ) (वि.)—एकाच-समान अर्थाचे
आशयाचे.

एकास (अेकास) (वि.)—(१) एक वेळून
व्याणे.

एकामूत्र (अेकामूत्र) (अ.)—तमाम, झाडून सर्व.

एकांक (अेकांक) (वि.)—एक आकडा असलेले (२) एक अंकी
(नाटक) (३) एकम् ('युनिट')

एकांग (अेकांग) (वि.)—(१) एक अंग असलेले (२) अपंग,
व्यंग असलेले (३) (पु.) अंगरक्षक (४) (न.) एक अंग
किंवा भाग.

—घात (पु.)—अधोग वात.

—गी (वि.)—(१) एक तर्फी, एक पक्षी. (२) एकाच
गोष्टीचा हट्ट धरून बसलेले.

एकांतवाद (अेकांतवाद) (पु.)—अमुक एकच खरे, दुसरे नाही
असा आग्रह.

एकांतर (अेकांतर) [सं.] (वि.)—(१) एक आड एक अगे
(२) दर तीन दिवसांनी येणारे.

एकांतरा (अेकांतरा) (अ.)—मध्ये एक टाकून, एक
आड वरून.

एकी (अेकी) (वि.)—(१) दोनाने निःशेष भाग न जाणारी
(संख्या). (२) (स्त्री.) ऐक्य (३) (लाक्ष.) लघवी लागणे.

—करवी (अेकी) करणे.

—जयुं—लघवीला जाणे.

—धयुं—लघवीला लागणे.

एकीफलसे (अेकीफलसे) (अ.)—सर्व मिळून,

—टोके (अेकी) (अ.)—टोकाय.

—वयने-वारि (अेकी) (अ.)—एकाच सपाट्यात, एकाच गेपेत.

—साये (अेकी) (अ.)—सर्वजण मिळून.

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—एकादि.

एकी कोर कासी न रडेसी—बरेवाईट सर्व अनुभव येऊन जाणे.

एकी कोर कासी न राखी—काही बाकी न ठेवणे.

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—(१) एक एक (२) सुटे, वेगवेगळे
(३) (अ.) एकी घेळी एक अशा रीतीने.

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—एकामागून एक.

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—(१) एकांडे (२) एकातप्रिय
(३) कमी मिळणारे.

एकीकडे (अेकीकडे) (पु.)—(१) एका (पर्यातील) (२) एका
(एक पैलीची गाडी) (३) ऐक्य (४) (लाक्ष.) सर्वांत अत्यंत
दुगार किंवा कुशल (माणूस), अग्रिनीय.

एकीकडे (अेकीकडे) (पु.)—दोस्ती.

एकीकडे (अेकीकडे) (पु.)—याणगट (कुठलापुर्वक वापरलेला शब्द)

एकीकडे (अेकीकडे) (अ.)—वरीलप्रमाणे ('हिट्टो')

एकीकडे (अेकीकडे) (सं. कि.)—स्पर्श करणे.

एकीकडे (अेकीकडे) (सं. कि.)—(१) कुलवर्ण, फेरणें (२) (पतंग)
ओढणे. (३) दिसका खाणे.

एकीकडे (अेकीकडे) (पु.)—(१) पतंग खेचणारा.

एकीकडे (अेकीकडे) (स्त्री.)—(१) खेचाखेची (पतंगाची),
फेकाफेकी (३) सुरस (एकमेकांत)

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—इतक्या मोठ्या संख्येने किंवा
मागणे.

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—इतके.

एकीकडे (अेकीकडे) (अ.)—एकट्याकरिता, या कारणाकरिता.

एकीकडे (अेकीकडे) (अ.)—एकट्यात, इतक्यात.

एकीकडे (अेकीकडे) (वि.)—पुष्कळ, कितीतरी.

- नी खोरी ने सोयवुं दान - पाप जेवळे केले त्याच्या प्रमाणात प्रायश्चित्त म्हणून अल्प दान किंवा पुण्यकर्म करणे.
- नी खोरी ने सोयमो डाम - अन्याय, न्याय घरोबर न होणे.
- काकडी (स्त्री.) - पयचीचे झाड, पपई.

पुसवुं (अ० २५५) (न.) - मुकटा (सोवळ्यातला)

पुसडिंयुं (अ० ३३५) (न.) - एरंडेल.

- आपयुं - (१) रोजक म्हणून एरंडेल देणे (२) धमर्ती किंवा भीती टाकविणे.

- पीयुं - (एरंडेल व्याख्यासारखे) तोंड चाकडे करणे.

पुग (अ० २१) - (१) (पु. व. व.) पंजा (२) (स्त्री.) एकट (३) कवचा, ताबा.

पुगुं (अ० २१५) (अ. क्रि.) - (१) हुराण होणे. (२) दाराचा नार खातीनून निघणे. (३) वेढले जाणे.

पु (अ० २२) (पु.) - साप.

- सांशर (सं.) (न.) - साप धमरे विपारी प्राणी, सापकिरड.

पुनरा (अ० २२५) (पु.) - सोन्याच्याची मोट.

पुनरा (अ० २३५) [सुकी] (पु.) - वकील, एका देशाचा दुसऱ्या देशापाठोपाठ पाठविलेला प्रतिनिधी.

पुल(-ल)ची } (अ० ३५५) (न. स्त्री.) - घेलची.

पुलपनी } (अ० ३५५) (पु.) - घेलचीचे फळ, घेलदोडा.

पुलनेमाय (अ० ३५५) (स्त्री.) - (१) विनंती (२) फरमाईश, निवारण, सूचना.

पुलफेल (अ० ३५५) (वि.) - (१) वेडेचाकडे, भलोलने (२) अविचारी, पिमाट (३) असभ्य. (४) (न.) नग्न (५) हंगामरती (६) असभ्य बटवड.

पुलरवुं (अ० ३२५) (अ. क्रि.) - खोणी ताकात मिसळून जाणे.

पुलरवुं (अ० ३५५) (अ. क्रि.) - पाणी सुटणे (हाताला, मिठाला तें).

पुला (अ० ३५५) (स्त्री.) - घेलचीचे रोप. (२) घेलची.

पुलावुं (अ० ३५५) (न.) - पायसाची झड.

पुलावार (अ० ३५५) (अ.) - (१) या घेली (२) यदा.

पुयवुं (अ० ३५५) (वि.) - (१) या आकाराचे (२) इतके.

पुयण (अ० ३५५) (सं.) - पारधी मोलीतील - तो, ती, ते.

पुयान (अ० ३५५) (न.) - बसण्याउठण्याचा खंड, घेडक्याची म्योली.

पुयुं (अ० ३५५) (वि.) - (१) असे, या प्रकारचे, यापद्धतीचे यामारखे.

-यामो (अ.) - एवढ्यात, इतक्यात.

-ये (अ.) - त्या घेली.

पुडा (अ० ३५५) [अ.] (स्त्री.) - येन, रंगदंग.

-भाराम (पु.) - भोगविलास.

पुशियाई (अ० ३५५) (वि.) - आशिया खंडाचे.

पुवणी (अ० ३५५) [सं.] (स्त्री.) - (१) लोखंडी सळी

(२) सोनाराचा लहान तांब्या.

पुवणुं (अ० ३५५) (न.) - सोनाराची लहानशी शेंगडी.

पुवणुं (अ० ३२५) (अ. क्रि.) - (१) हाताला, मिठाला धमरे पाणी सुटणे (२) ओसरणे, कमी होणे, सुकणे.

पुवमक (अ० ३५५) [अ.] (वि.) - मूर्ख.

पुल (अ० ३५५) (स्त्री.) - आळी.

पुल (अ० ३५५) (अ.) - (१) व्यर्थ, फुकट (२) आयते, विनाभ्रम, सहज.

-वेळे (अ.) - व्यर्थ.

-जवुं - व्यर्थ होणे, फुकट जाणे.

पुलेवेळे (अ० ३५५) (अ.) - युक्तीने, बारकाईने.

पु (ऐ)

पुड (अ० ३५५) (वि.) - हट्टी.

पुनिष्ठा (अ० ३५५) [सं.] (न.) - परंपरागत वर्णन किंवा गोष्ट.

पुयाम (अ० ३५५) [अ.] (पु.) - (१) वेळ, प्रसंग (२) कव, हवा.

पुयार (अ० ३५५) [अ.] (वि.) - लबाड, लफंगे, फसवे.

पुंगवनी (अ० ३५५) [सं.] (स्त्री.) - विधुत.

पुंगवलीक (अ० ३५५) [सं.] (वि.) - खोटे, मायावी, जादूचे.

पुंद्री (अ० ३५५) (स्त्री.) - (१) इंद्राची पत्नी, इंद्राणी.

(२) पूर्वदिशा.

ओ (ओ)

ओ (सर्व.)-(१) तो, ती, ते (२) अरेरे !

ओह्या (ओह्या) (न.)-ठेकराघरोवर येणारा संतोषजनक उद्गार

-करवुं-(१) जेवण झाल्याचा संतोष दाखविणारा उद्गार काढणे. (२) घेऊन टाकणे, पचवून टाकणे.

ओक (ओक) (न.)-(१) घर, राहण्याचे ठिकाण. (२) आश्रयस्थान.

ओकळी (ओकळी) (स्त्री.)-(१) लहान छोट किंवा तरंग.

(२) सारविनांना लहरीसारखी उठणारी आकृती.

ओकाव (ओकाव) (न.)-मोठ्या जातीचे गिधाड.

ओखड(-ड) (ओखड) (न.)-(१) ओषध (२) इराज.

ओखणवुं (ओखणवुं) (अ. क्रि.)-(१) खोदून काढणे, (२) गोडी-दोष काढणे, निंदा करणे, चाम देणे, (३) काढणे.

ओखदियुं (ओखदियुं) (न.)-ओषधी वनस्पती.

ओखर (ओखर) (न.)-मळ, नरक.

-करवुं-(गाय-मैस अशा जनावरांनी) मळ खाणे, हरउ करणे.

-वाडो, -राडो (पु.)-उकीरडा, मळाची घाण.

-वुं (स. क्रि.)-हरड करणे, मळ खाणे.

-रावेळुं (वि.)-हरड केलेले (दोर)

-रियुं, -री (वि.)-हरड करणारे.

-रो (पु.)-मळ, नरक.

ओखवुं (ओखवुं) (स. क्रि.)-(१) कातडे सोळणे

(२) गोळ, करणे.

ओखाणुं (ओखाणुं) (न.)-उत्थाणा.

ओव्या(-का)व(-ड) (ओव्या) (स्त्री.)-(१) ताकड, कुकन (२) ऐपत.

ओखांगवुं (ओखांगवुं) (अ. क्रि.)-हंवरणे.

ओगपडायो, ओगणपडो (ओगपडायो, ओगणपडो) (पु.)-प्रणवमंत्र, उँ.

ओगणा (ओगणा) (पु. व. व.)-गणंग.

ओगणिया, -सा (ओगणिया-सा) (पु. व. व.)-एकोणिसचा पादा.

ओगणियुं, णुं-(ओगणियुं, णुं) (न.)-वायकांच्या कानातल्या एक दागिना.

ओगलो (ओगलो) (पु.)-(१) गालाच्या खालच्या तोंडाच्या आतल्या भाग (२) शिजविनांना एकीकडे कच्चा राहिलेला भाग.

ओगळवुं (ओगळवुं) (अ. क्रि.)-पायळणे, ओषळणे, वितळणे. (२) (शरीर) ओसरणे, सुकणे. (३) विरघळणे (उदा. 'वृध्मां खांड ओगळी गयी') (४) (लक्ष.) मऊ होणे, कडणायुक्त होणे.

ओग(-गा)ट(-ठ) (ओग-गा-ट) (पु. न.)-जनावराने खाताखाता टाकलेले गवत.

ओगान (ओगान) (पु.)-पाण्यावरचा तरंग, छोट.

ओगा(-घा)म (ओगा-घा-म) (न.)-पाहा 'ओगाट'.

ओगार,ळ (ओगार-ण) (पु.)-चावूनचावून रस घनविलेली वस्तू.

ओगाळवुं (ओगाळवुं) (ग. क्रि.)-(१) चावून चावून पाळ करणे, रवंय करणे (२) हळूहळू खाता खाता फस्त करणे.

ओघ (ओघ) (पु.)-(१) पुराचा लोंढा, (२) दीग, (३) जत्था, समुदाय.

ओघड (ओघड) (वि.)-(१) असंस्कारी, बश्वड, मूर्ख (२) भावना नसलेले, भयाची जाणीव नसलेले.

-नाथ (पु.)-असंस्कारी माणूस.

ओघराळुं (ओघराळुं) (वि.)-ओगराळे असलेले.

-ओ (पु.)-(१) ओगराळे. (२) मुण्वरसाचा डाग.

ओघरी (ओघरी) (स्त्री.)-(१) कपड्याच्या शेवटी मोकळे राहिलेले तंद, दशी (२) बल्लर.

ओघलो (ओघलो) (पु.)-पाहा 'ओघ'

ओघामण (ओघामण) (स्त्री.)-(१) तिरस्कार (२) घास.

ओघावुं (ओघावुं) (स. क्रि.)-(१) तोडलेली कणसे होडणे (२) 'ओघावुं'चें प्रयोजक, भेदरविणे.

ओघावुं (ओघावुं) (स. क्रि.)-(१) भयाने भेदरणे. (२) प्रस्त होणे.

ओघो (ओघो) (पु.)-(१) दीग, गंजी. (२) उडत्या केसांचा गुचका. (३) जेवणारांचा मोठा समूह.

ओघरवुं (ओघरवुं) (स. क्रि.)-उच्चारणे, बोलणे.

ओघरियुं (ओघरियुं) (न.)-आधारभूत हिशोबी कागद, बिल, 'व्हाउचर', टननेचक्र.

ओचवुं (ओचवुं) (स. क्रि.)-ठेचून खाणे.

ओचावुं (ओचावुं) (अ. क्रि.)-इतके भरपूर खाणे की, खाण्यावरची वासना उडणे.

ओचिंतुं (ओचिंतुं) (वि.)-(१) अनपेक्षित, अचानक (२) (अ.) एकदम.

ओलव (ओलव) (पु.) - (१) उत्सव (२) टाळ-मुरंगासहित भजन कीर्तन.

- धयो - (व्यंग्यायी) संकट ओढवणे.

ओळ, -प (ओळ, -प) (स्त्री.) - न्यून.

ओळ मूकयी - न्यून दालवणे.

ओळंग (ओळंग) (पु.) - मांडी.

ओळाड (ओळाड) (पु.) - (१) अंतरण्या पांघरण्याचे वस्त्र, चादर (२) पांघरुण.

वुं (स. क्रि.) - (१) झाकणे, पाघरुण घालणे

(२) आवडायन करणे.

ओळायो (ओळायो) (पु.) - (१) सावली, (२) पडछाया, (३) संकोच, लाज.

ओळायुं (ओळायुं) (अ. क्रि.) - (१) सावली करणे.

(२) पडछाया पाडणे.

ओळायुं (ओळायुं) (अ. क्रि.) - (१) कमी होणे.

(२) हलकेनीच होणे.

ओळायो (ओळायो) (स्त्री.) - न्यून.

ओळियो (ओळियो) (न. व. व.) - लाड.

ओळियो (ओळियो) (पु.) - (१) सावली, पांघर (२) सांभाळ, (३) लाड.

ओळुं (ओळुं) (वि.) - (१) कमी, (२) अपूर्ण, अपूर्ण (३) उतरते, हलके.

- आणवुं, आयवुं, लायवुं - (१) मनाला लागणे, वाईट वाटणे. (२) आपण हलके किंवा उतरते आहो अशी मनावर छाप पाडणे, कमीपणा अनुभवणे.

- थवुं - डोळ्यापुढून दूर होणे, दृष्टीआड होणे.

- पडवुं - कमी पडणे, उतरते आहे असे वाटणे, त्याचे दुःख, त्या आपमान वाटणे.

- लाववुं - मनाला लागणे.

- पात्र - (वि.) (१) हलक्या कुळीचे किंवा कमी लायकीचे, (२) भडभडे, पोटात गोष्ट न राहणारे, (३) अभिमानी, बदाईत्योर.

- ओळुं थडे जवुं - प्रमान किंवा हवीने नॉड होऊन जाणे.

- अधिकुं, वचुं (वि.) - कमीअधिक, थोडेबहुत.

ओळा उतरवुं - कसोटीला कच्चे ठरणे, मागे पडणे.

- पेटवुं (वि.) - पोटात गोष्ट न ठेवू शकणारे.

- ओळुं (वि.) - अस्पृशी.

ओळी पांखळी - थोडासा वेडेपणा.

ओळ पाटले घेसवुं - (१) शिक्का देत राहणे. (२) जातिव्यवाचार जाणे. (३) दुसऱ्याच्या नजरेत हलके पडणे.

ओज (ओज) (न.) - (१) जमिनीतून किंवा बांधकामाच्या

आतून बाहेर पडणारी ओळ. (२) मरताना तोंडातून बाहेर पडणारा फेग.

ओजवु (ओजवुं) (अ. क्रि.) - वाढणे.

ओजम (ओजम) [सं.] (न.) - (१) अंगकानी (२) भळ, प्रतिभा, पराक्रम. (३) चेतन्य.

ओजार (ओजार) (न.) - हत्यार, अवजार.

ओजोगुण (ओजोगुण) [सं.] (पुं) - ओजसचा गुण.

ओझट (ओझट) (स्त्री.) - थप्पड.

ओझट (झ, ब) (स्त्री.) (१) सावट (२) क्षपाटणी (भुताची).

- लासयी - (न.) सावट पडणे. (२) भुताने क्षपाटणे.

ओझडया (ओझडया) (पुं) - घारे (भुताने क्षपाटल्याचे).

ओझडयावुं (ओझडयावुं) (वि.) - ओझरते दिसणारे.

ओझणुं (ओझणुं) (न.) - मुलीला बापाकडून मिळणारी संपत्ती.

ओझपयुं (ओझपयुं) (अ. क्रि.) - संकोचणे, छारमणे.

ओझम (ओझम) (पुं) - सावट, वसप.

ओझरियुं (ओझरियुं) (न.) - एक प्रकारचे रेशमी कापड.

ओझरी (ओझरी) (स्त्री.) - रुं (न.) - कोटा, पोट.

ओझल (ओझल) (पु. स्त्री. न.) - (१) पडदा, बुरखा

(२) शानाना.

- पाळवुं - लाज काढण्याचा किंवा पडल्याचा रिवाज पाळणे.

- रंहेवुं - (१) पडल्यात दृष्टिआड राहणे (२) (लाक्ष.) लाजणे.

- पड (र) दो (पुं) - (१) स्त्री-पुरुषांची भेटक वेगळी करणारा मचला पडदा. (२) घुंगट घेण्याचा रिवाज.

- वावुं (वि.) - पडदानशीन.

ओझपो (ओझपो) (पुं) - (१) संकोच, शरम (२) अस्वस्थता, चुळचुळ.

ओझाड (ओझाड) (पुं) - छाया, सावली, सावट.

ओझो (ओझो) (पुं) - कुंभार.

- झी (स्त्री.) - कुंभारीण.

ओट (ओट) (पु. स्त्री.) - (१) ओहोटी (२) पडदा

(३) (लाक्ष.) पडती दशा (४) (अ.) परत.

ओटण (ओटण) (न.) - (१) शिजवून, वाढून किंवा घोटून

एकजीव करण्याची क्रिया (२) टीप मारणे.

- णी (स्त्री.) - (१) वरीलप्रमाणे (२) वरील क्रिया करण्याची मजुरी.

ओटली (ओटली) (स्त्री.) - लहानसा ओटा.

- लो (पुं) - ओटा, सोपा

ओटलो उठयो - घर बसणे (निःसंतान होणे किंवा सत्यानाश होणे)

- घसी नांखवो - बारंवार फेऱ्या-खेपा टाकणे, उंबरटा दिसवणे.

- वेसवो - घर बसणे (लाक्ष.).

- भागवो-(१) घरात कलह उत्पन्न करणे, घर विषडविणे.
(२) निंदा किंवा नालस्ती करणे.
-वळवो-घर बसणे, सत्यानाश होणे. (२) एकेकाच्या गुन गोष्टी उपड करून भोंडण काढणे.
-वाळवो-वाटोळे करणे. तळपट करणे.
ओटले बेसवुं-(१) (बसुली करण्याकरिता) घरणे धरून बसणे, (२) घरदार घालवून बसणे, (३) स्त्रीने बाजारात बसणे (वेदया होणे).
ओटवुं (ओटवुं) (स. क्रि.)-(१) दीप मारणे. (२) शिजवून, वाटून किंवा हावटून एकत्र करणे.
ओटाई (ओटाई) (स्त्री.)-बरील क्रियेची मजुरी.
ओटी (ओटी) (स्त्री.)-ओटी
ओटीमां घालवुं (ओटीमां घालवुं)-(१) लपवून ठेवणे (२) ताब्यात घेणे.
ओटीवार (ओटीवार) (वि.)-(१) भडभडे (२) वाचाळ, चडबडे.
ओटो (ओटो) (पु.)-ओटा.
ओटववुं (ओटववुं) (सं. क्रि.)-(१) बनवून (खोटे) सांगणे, खोटे बोलणे (२) नीट ठेवणे, लावणे (३) रेचून लाणे. लाण्यावर हात मारणे.
ओटंगवुं (ओटंगवुं) (स. क्रि.)-ओटंगणे, ठेवणे.
ओटंगिवुं, ओटि (टी) गण (ओटंगिवुं, ओटंगिवुं) (न.)-देवगण, तक्ता.
ओटुं (ओटुं)-(१) (११.) गरमडे. ओटाले (२) निमंत्रण (३) (न.) पडदा, अंतरपाट (४) पडद्यामुळे अंधार व एकांत असलेली जागा, (५) लपण्याची किंवा आसरा घेण्याची जागा, (६) छाया, पडछाया (७) डाग, (८) बहाणा, (९) पुनळा, (१०) टोमणा (११) नमुना, साचा.
ओड (ओड) (पु.)-खोदण्याखणण्याचे काम करणारी जात, त्या जातीचा पुरुष.
-ण-ओड जातीची स्त्री.
ओड (पु.)-वारा अडकावण्याचा पडदा.
ओड (स्त्री.)-मान, गर्दन.
-डियां (न. ब. व.)-मानेवरील केस.
ओडकार (ओडकार) (पु.)-डेकर.
ओडनुं चोड (वि.)-काहीच्या बाही, विचित्र, उलटचेच, 'विनायकाचे वानर' झाल्यासारखे.
-घेतरवुं-'विनायकाचा वानर' करून ठेवणे.
ओडवुं (ओडवुं)-(१) (न.) हाडणे (२) (स. क्रि.) पडणे, रुजू करणे, (३) ओढणे, (४) ओपविणे (५) (अ. क्रि.) कसतरी बोलणे-आपल्या मनातले समजाविणे.

- ओडाट (ओडाट) (पु.)-तकलीक, कष्ट.
ओडामण (ओडामण) (वि.)-उतार, दा. ११, १०१ (२३१) क. २.
ओडावुं (ओडावुं) (अ. क्रि.)-(१) आकर्षिते जाणे, ओढले जाणे, (२) कष्ट भोगणे.
ओडुं (ओडुं) (न.)-(१) शेतात उभे केलेले बाहुळे, बुजगावणे. (२) खेळणे, मजुरी.
ओडो (ओडो) (पु.)-जकातनाके.
ओडण (ओडण) (पु.) (ओडण-पुं) (न.)-ओढणी.
-वुं (सं. क्रि.)-(१) अंग किंवा माथा झाकणे, दारंगरावर किंवा डोक्यावर कपडा घेणे, (२) (लाक्ष.) अंगावर (जवाबदारी, साहस) घेणे, (३) विषाळे काढणे.
ओवाड (ओवाड) (पु.)-आच्छादन, पांघरूण.
-वुं (सं. क्रि.)-आच्छादणे, पांघरूण घालणे.
ओवो (पु.)-आच्छादन.
ओण (ओण) (अ.)-(१) यंदा (२) सांप्रत.
ओतणी (ओतणी) (स्त्री.)-(१) ओतकाम (२) ओतण्याचे पात्र (३) ओतण्याची कला (४) धानू गाळण्याची भट्टी. (५) ओतण्याची मजुरी.
ओतरंग (ओतरंग) (पु. न.)-चौकटीचा वरचा भाग, शिरपट्टी.
ओतरातुं (ओतरातुं-पुं) (वि.)-उत्तरेकडील, उत्तरेचे.
ओतवुं (ओतवुं) (सं. क्रि.)-ओतणे.
ओतळवुं (ओतळवुं) (सं. क्रि.)-(१) विसरणे (२) (अ. क्रि.) सटकणे (गुपचुपपणे)
ओतावुं (ओतावुं) (वि.)-भलत, चाकोरीवाहेरचे, अपरिचित.
ओतार (ओतार) (पु.)-(१) उतार (२) (अंगात देव आल्याने येणारा) कंप.
ओतारी (ओतारी) (पु.)-ओतारी.
ओतियारी (ओतियारी) (पु.)-महंत, मठाध्यक्ष.
ओतु (ओतु) [सं.]-(१) (पु.) वाणा, उभे धागे (२) (स्त्री.) माभरा.
ओत्तर (ओत्तर) (वि.)-(१) उत्तरेकडील (२) उत्तर दिशा.
ओत्तारी (ओत्तारी) (अ.)-ओ हो ! वारेवा !
ओथ (ओथ) (स्त्री.)-(१) आश्रय, शरण. (२) सहारा, मदत.
ओथरवुं (ओथरवुं) (अ. क्रि.)-भयंकर स्वप्न पडणे.
ओथवुं (ओथवुं) (अ. क्रि.)-शरण जाणे, आसण्याला जाणे, महारा घेणे, हिंमत हारणे.
ओथार (ओथार) (पु.)-भयंकर-छाती दडपून टाकीव असे स्वप्न.
ओथुं (ओथुं) (न.)-(१) पडदा (२) पडद्यामुळे होणारी अंधारी व एकांताची जागा. (३) लपण्याची जागा.
ओथो (ओथो) (पु.)-(१) आसरा (२) लुडलुड (३) पाखर.

ओम्बो (ओम्बो) - गोदी, जहाजे नांगरण्याची जागा.

ओम्बो (म्बो) (ओम्बो-सि-यो) (पु.) - सहाण.

- या जेवुं कपाळ - टिकली - गंध नसलेले - पांढरे कपाळ,
किंवा विशाल कपाळ.

- या जेवुं साफ - (१) सरळ सपाट. (२) (लाक्ष.) निर्वश.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - उरुस.

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) - लहानशी सहाण.

ओम्बो (ओम्बो) (न.) - मोट आणि दोर यांच्यामधला

जाकटाचा तुकडा.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) (१) कुस्तीतला एक डाव. (२) येलबुटी.

ओम्बो (ओम्बो) (स. क्रि.) - पांघरुण घालणे, झाकून टाकणे.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - मनाची उमेद - इच्छा (२) काटावरचा

कप.

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) - गोवर.

ओम्बो (ओम्बो) (वि.) - जवळचे.

ओम्बो (ओम्बो) (अ.) - जवळ.

ओम्बो (ओम्बो) (वि.) - अधिक जवळचे.

ओम्बो (ओम्बो) - (१) (पु.) बैरणारा (२) (अ.) जवळ.

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) (१) नागरजातीन वराच्या दोक्याच्या

बांधतात तो रंगीत पटका. (२) जिभेवरचे काट.

ओम्बो (ओम्बो) (३) शत्रूपाशी जामीन म्हणून ठेवलेला माणूस.

ओम्बो (ओम्बो) (स. क्रि.) - लपविणे, छपविणे.

ओम्बो (ओम्बो) (स. क्रि.) - विशविणे.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - कच्चे कातडे.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो) (न.) - (१) बरोटा, मोट

ओढतांना बैलासाठी बांधलेली उतरती घाट. (२) विशवणे.

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) - (१) संतती (२) वंश, कुळ.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - मांडव, मंडप.

ओम्बो (ओम्बो) (न. घ. व.) - गारा.

ओम्बो (ओम्बो) (वि.) - (१) भावडे, निलालस मनाने,

उदार (२) भाविक.

- यण (वि. स्त्री.) - तशी स्त्री.

- यो (वि. पु.) - तसा पुरुष.

- योम्बो (वि.) - भोळे आणि उदार.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो) (वि.) - ते.

- योम्बो (वि.) - हे आणि ते, फुटकळ.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - बाईल (जुलीशी जोडलेली).

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) - कपडे वाळत टाकण्याची दोरी

किंवा दांडी.

ओम्बो (ओम्बो) (स. क्रि.) - पाण्याने धान्य स्वच्छ

करणे.

ओम्बो (ओम्बो) (न.) - अशुभ टाळण्यासाठी किंवा दुःख

निवारण व्हावे म्हणून आशीर्वाद देण्याची एक तन्हा.

ओम्बो (ओम्बो) (स. क्रि.) - (१) तोंडावरून विशिष्ट

रीतीने हात ओवाळून थोडे गालांवर मोडणे. (२) ओवाळून

टाकणे, कुर्बान करणे. (३) चातीवरून सूत फाळक्यावर

उतरणे.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - स्नाना - धुण्याचा घाट, किनारा.

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - नदीच्या किंवा समुद्राच्या

किनार्याला प्रवाहातून येणारा

मोठ (२) (अ.) - मोठ्या

ओम्बो (ओम्बो) (स. क्रि.) - (१) ओवाळणे

(२) अर्पण करणे.

ओम्बो (ओम्बो) (अ.) - होय, हो.

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) - छाती.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो-स्त्री) (स्त्री.) - ओम्बो, सोपा.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो-स्त्री) (पु.) - (१) छाती.

(२) रोटी, भाकर.

- करणे - घडवणे, टीपणे - (१) भाकर तयार करणे

(२) स्वेपक करणे (३) व्यूष मारणे.

ओम्बो (ओम्बो) (स्त्री.) - शरम, संकोच.

- यो, - काय (अ. क्रि.) - संकोचणे, लाजणे.

- का (स्त्री.) - संकोच, लाज.

ओम्बो (ओम्बो) - (१) वि. ओम्बो-छी छे

(२) (स्त्री., न.) ओम्बो-पणा, मिथपणा.

- छे (वि.) - ओम्बो, मिथ, पराधीन.

- लावणे - ओम्बो-पणा.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो) (वि.) - मिथा,

ओम्बो.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो) (वि.) - (१) राबता

नसलेले. (२) (न.) राबता नसलेले टिकाण.

(३) अशा टिकाणी माजलेली कोळिष्टके.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो) (न.) - उशी.

- करणे, - उशी म्हणून घेणे.

- मूकणे - राबणे - उशाला ठेवणे.

ओम्बो (ओम्बो) (ओम्बो) [सं.] (स्त्री.) - ओम्बो,

ओम्बो वनस्पती

ओम्बो (ओम्बो) (पु.) - अंगात येणे.

ओम्बो (ओम्बो) (पु. स्त्री.) - (१) वंश (२) मृगजळ.

ओम्बो (ओम्बो) (न.) - (१) ओम्बो (२) उपाय, इलाज.

- करणे - (१) ओम्बो देणे, इलाज करणे. (२) उपायोजना

करणे.

ओळीपां (ओणीपां) (पु.)—सारवताना पडणारी वतुळरेपा.
 ओळो (ओणी) (पु.)—हिरव्या हरभऱ्याचा वाफलेला दाणा.
 —पाडवो—हायला तयार करणे.
 —धाळवो—गोष्ट उवड करणे.
 ओळो (पु.)—(१) सावली, (२) (लाक्ष). ओसरता संपक.
 (३) रक्षण, आसरा.

ओळे उतरवुं—सावलीला (-आसऱ्याला) जाणे, आसरा घेणे.
 ओळो पडवो—भ्रष्ट सावली पडणे,
 ओळो न लेवो—सावलीमुडा पडू न देणे.
 ओंतावुं (ओंतावुं) (अ. फ़ि.)—वेडेवाकडे होणे, तिपाड येणे.
 (उदा. 'चोमासामां भारी ओंताई गयी').

क (३)

क—शब्दान्या पूर्वी जोडून 'वाईट', 'अयोग्य' असा अर्थ
 ध्वनित होतो. उदा. 'कपूत', 'कवलयत' इ.
 कजवसर (कजावसर) (पु.)—कुळा, वाईट-प्रतिकूल काळ.
 कई (कई) (सर्व. स्त्री.)—कोणती.
 कंई (कंई) (अ.)—कुठे.
 कंई (सर्व.)—(१) काही (२) अमुक.
 —क (वि., सर्व.)—काही ना काही.
 —कंई धवुं—मनात काही अवर्णनीय मावना किंवा गोंधळ
 किंवा पीडा उत्पन्न होणे.
 —नहीं—निघा नाही (जगा उद्गार).
 —नहीं तो—दुसरे किंवा आणखी काही नसले तरी, बाकी
 मगले गोष्ट नसेल.
 —नुं कंई—काहीना नाही, वेळेवाकडे, उरटून.
 कंड (वि.)—अंगठ.
 —क (वि.)—थोडे.
 कंड (अ.)—वाक्यात प्रत्यर्थक व त्यानंती सहाय्यक उपयोग.
 उदा. 'कंडे मागयी जवाय ?' (म्हणजे 'मला जाण येणारच
 नाही').
 क(-ड) कडतुं (कडडतुं) (वि.)—(१) उकळते (पाणी),
 (२) कडकडीत (कपडा), (३) कडकडित (थंडी).
 कडडधज (कडडधज) (वि.)—(१) मजबूत (२) ताठर
 (३) महान्, मध्य.
 कडडभूस (कडडभूस) (अ.)—'कडकड' असा आवाज करीत.
 क(-ड) कडतुं (कडडतुं) (अ. फ़ि.)—(१) 'कडकड' असा
 आवाज करणे (२) दात वाजतील इतके थरथरणे.
 (३) कडकडणे.
 क(-ड) कडाट (कडडडाट) (पु.)—(१) 'कडकड' असा
 आवाज (२) (अ.) झपाट्याने, सपाट्याने. (३) न थांबता,
 सटक्याने.
 —टी (स्त्री.)—'कडकड' असा आवाज.

ककडी (ककडी) (स्त्री.)—अगदी लहान तुकडा.
 —क (वि.)—अगदी थोडेसे.
 क(-ड) कडीने (कडडडीने) (अ.)—(१) कडकपणे
 (२) 'कडकड' होऊन.
 ककडो (ककडो) (पु.)—तुकडा.
 —वेचचके (अ.)—थोडे थोडे करीत.
 —क (वि.)—अगदी थोडासा.
 —कोर (न.)—थोडासा भाग.
 क(-र) करावतुं (करकरावतुं) (स. फ़ि.)—चरे पाडणे.
 क(-र) करुं (करकरुं) (वि.)—(१) खडबडीत (२) (लाक्ष.)
 निघनापट घेतायानं.
 कल(ळ) कला(ळा) ट (कडडडाट) —आरडाओरड, कल्यांत.
 क(-ळ) कलतुं (कडडकलतुं) (अ. फ़ि.)—कल्यांत-आकांत करणे.
 कळकळणे (२) बडबडणे. (३) गणगणणे (४) धुवध होणे.
 कळळी ऊठतुं (कडडळी ऊठतुं) (अ. फ़ि.)—(१) आकांत-आरडाओरड करणे
 (२) व्यथित होणे—कळकळणे.
 कळळटियुं (कडडळटियुं) (वि.)—मांडखोर, आरडाओरड
 करणार.
 कळळटियो (कडडळटियो) (पु.)—चकमकीचा दगड.
 ककुभ (ककुभ) [सं.] (स्त्री.)—(१) दिशा, (२) शोभा
 (३) (पु.) तेंगोन्याचा भोफला.
 कक्को (कडडो) (पु.)—(१) 'क' अक्षर (२) वर्णमाला
 (३). (ला.) प्राथमिक ज्ञान, श्रीगणेशा.
 —खरो करवो—आपले ते खरे करणे—करायला लावणे.
 —घुंठवो, -करवो—(१) मूळाक्षरे शिकणे, (२) गिरविणे,
 (३) शिकण्याची सुवात करणे, (४) कोणत्याही गोष्टीच्या
 वावरीत प्रारंभिक अवस्थेत आणणे.
 —घुंठ्या करवो—आपले तेच पुढे करणे, सांगत राहणे.
 —मांडवो—मूळापासून उत्तरंम करणे.
 कळावारी (कडडवारी) (स्त्री.)—मूळाक्षरांचा अनुक्रम.

कक्ष (कक्ष) [सं.] (पु.)—(१) बगल, काल. (२) बाजू, कुशी.
(३) कमरेला बांधण्याचा दोरा, बंदोरा.

काय (कय) (स्त्री.)—(१) कायमजरी (२) गयतीची काडी.

कया (कया) (स्त्री.)—निदा.

कया, (य) (कया, कयाय) (पु.)—(१) कपाय, काटा.

(२) भगवा रंग. (३) अस्वच्छता (४) मनोविकार

(५) (वि.) तुरट. (६) भाव.

क(-र) गरयुं (करययुं) (अ. क्रि.)—गयायया करणे.

कगरय (कगरय) (स्त्री.)—धातूचा पदार्थ धातूताना पडलेले कण.

कगो (कगो) (पु.)—कायळा.

कग (कग) (पु.)—वाईट जलम.

कक (कक) (पु.)—(१) ज्याच्या पदामान अंगाभारमी

कक (कक) (पु.)—(१) ज्याच्या पदामान अंगाभारमी

कक (कक) (पु.)—(१) ज्याच्या पदामान अंगाभारमी

कक (कक) (पु.)—(१) ज्याच्या पदामान अंगाभारमी

कक (कक) (पु.)—(१) ज्याच्या पदामान अंगाभारमी

कक (कक) (पु.)—(१) ज्याच्या पदामान अंगाभारमी

कली (पु.)—कपाली, शाक्त.

कंकावटी (कंकावटी) (स्त्री.)—कंदडा.

कंकास (कंकास) (पु.)—सगडा, भांडण.

युं (वि.)—भांडखोर.

सियण (वि. स्त्री.)—भांडखोर स्वभावाची.

सियुं (वि.)—भांडखोर.

कंकाळी (कंकाळी) (वि.)—एवढ्यामाग मंड्याला मोठे करून

कंकाळी (कंकाळी) (वि.)—एवढ्यामाग मंड्याला मोठे करून

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

कंकु (कंकु) (न.)—कुंक.

—को (पु.)—बार्डट रिवाज.

कचाश (कचाश) (स्त्री.)—(१) कच्चेपणा (२), अपकरण
(२) न्यूनता, कमर.

कचिचु (कचिचु) (पु.)—(१) लसकटोरे (२) भिस्काभिसल
केलेले (३) मरिचक.

कचियाण (कचियाण) (न.)—मदी.

कचियास (कचियास) (पु.)—(१) निवारण नकार (२) कच्च्या
विट्या दीग.

कचुंबर (कचुंबर) (स्त्री., न.)—(१) कोवली काकडी,
(२) कोशिंबीर.

कचुको (कचुको) (पु.)—चिंचोका.

कचुको (कचुको) (पु.)—रेंगा.

कचुचु (कचुचु) (म. क्रि.)—पाणी घालून कुसणे.

कचोरी (कचोरी) (स्त्री.)—(१) न्यायकनेरा, कोट (२) कार्यालय,
ऑफिस (३) विवाहस्थान.

ए. चड (कचुचु).—जळू—कोरांची पायरी चढणे.

ए. येसुं—कनेराजवळ असून अनेक यंगी विलून देण्याचा
धंदा करणे.

कचोचु (कचोचु) (न.)—(१) लंडान पेक्षा (२) नुस. डवी.

कचर (कचर) (वि.)—(१) चिखटून पुढून गेलेले

(२) मुकामार घसलेले.

—घाण (पु.)—पुरेपूर दुर्दशा.

—मोकळी, घळी—पुरेपूर दुर्दशा होणे.

कचुं (कचुं) (वि.)—कच्चा, चिखटूनभवी.

कचोवचो (कचोवचो) (पु.)—कच्ची वचो.

कच (कच) [म.] (पु.)—(१) कामोटा, लंगोटा (२) कायड
(३) किताब, लिखाणावरून प्रवेश (४) नेहमी पाणी
क्षणारा देश.

—मासवो, न्याळवो—कामोटा घालणे, लंगोट आवळणे.

—कचो (पु.)—कामोटा, लंगोटा.

—प (पु.)—कचर.

कचु (कचु) (कचु) [म.] (स्त्री.)—मरुज (२) साल.

कचु (कचु) (सं. क्रि.)—कामोटा मारणे.

कचोटी (कचोटी) (स्त्री.)—(१) लंगोटी (२) लंगोटीने हाकलेला
अवयव.

—वेव (वि.)—लंगोटीबंध, ब्रह्मचारा.

कचोर (कचोर) (न.)—डांड मुल्या.

कचक (कचक) [म.] (स्त्री.)—परणी, अंकुर.

कचक (कचक) (कचक) (अ. क्रि.)—(१) विहाणे (२) रालेने
हाकला जाणे, काढणे.

कजा (कजा) (स्त्री.)—युक्ती.

—गर (वि.)—युक्तिवाज.

कजा [अ.] (स्त्री.)—(१) मरण (२) नशीब (३) वादवी (४)

नुकसान (५) (साक्ष.) अमुभाची शंका.

—गर (वि.)—(१) नुकसानकारक (२) मरण, नशीब, वादवी.

—रजा (स्त्री.)—(१) देवाची कोर, मकर (२) मरण.

—रजाण पाळवुं—मरण पाळवुं अमलात आणणे.

कजाक (कजाक) [म.] (पु.)—रजा.

कजान (कजान) (वि.)—लडक्या जाणीवाची ने, मान.

कजियो (कजियो) (पु.)—न्या, भाडण, तकार.

—चूकवचो, पतयचो—तंडा मिटविणे.

—मुळवी लेवो, वेचारां लेवो—भाडण मोडून देणे.

—होळवचो—वाडवेल्याचा मिटविणे.

कजियानुं मों कावुं वरुं—मरणाने तंडा मारून मिट
असल्यामुळे त्याच्यासमोर राहणे, ने विर्याच्यातून
प्रवृत्ती असणे.

कजियाखोर (वि.)—भाडणार.

—मोरी (स्त्री.)—भाडणारा.

—दलाल (पु.)—(१) कोर्टात तंडा लढविण्याची व्यवस्था

करून देणारा दलाल. (२) निरस्कार भाषाने वकालत

(३) कजियादल.

—रजिया (पु. व. व.)—भाडणतंडा.

कजियाळुं (वि.)—तंडेखोर.

कजोड (कजोड) (वि.)—विट्या (२) (स्त्री.)—विट्या (३)

—हुं (न.)—मरणा, मरण, मरणाने मरण्याची अवस्था,
अयोग्य मोटी (मरणभेदा).

कजोह (कजोह) (वि.)—निवारण दार टाकणार.

कंचन (कंचन) (न.)—(१) जुद्ध संने (२) भग, दीला

—नी (वि.)—सोन्याचे.

कंचनी (कंचनी) (स्त्री.)—न्यायवाण, न्यायकोण.

कंचवो (कंचवो) (पु.)—कानोळी.

कंचावुं (कंचावुं) (न. क्रि.)—(१) पसणे (२) देणाने देणे.

कंचुक (कंचुक) [म.] (पु.)—(१) काचोळी (२) मायाची कात

(३) चिलखत.

—कंज (१) (स्त्री.) काचोळी (२) (पु.) अंशदूर भांड
हुज्या.

कंजर [सं.] (१) (पु.) ब्रह्मा (२) हत्ती (३) (न.) पोड.

कंजस (कंजस) (वि.)—कृपण, कंजुर.

—माई (स्त्री.)—कंजुरणा.

कट (कट) [सं.] (स्त्री.)—(१) कटी. कंवर (२) मारणाची चढी.

कट (स्त्री.)—मेहेनत, मजुरी.

कट (स्त्री.)—फुगटी.

कडाणे (कडाणे) (पु.)—घाफारा, ठकाडा.

कडियारी-वण (कडियारी) (स्त्री.)—वाकडे वापन विन्याना
धंदा करणाऱ्याची-करणारी स्त्री.

—रो (पु.)—तो धंदा करणारा पुरुष.

कडियो (कडियो) (पु.)—सिमा, विडरी.

कडेकाणुं (कडेकाणुं) (न.)—पाडा 'कडाम'.

कडेडो-रो (कडेडो) (पु.)—(१) कडडा. (२) सजा
(३) झडारा.

—डो (स्त्री.)—लहान कडडा.

कडेडी-डियुं (कडेडी-डियुं) (स्त्री.) (न.)—लहान पंचपाळे.

—डुं (न.)—पंचपाळे.

—डो (पु.)—(१) सजा (२) जहाजाचा मागचा भाग.

कडोल (कडोल) (न.)—दिवल धान्य, कडधान्य.

कड (कड) (स्त्री.)—कमर.

—डियुं (न.)—कमरेपर्यंत येणारी बंडी.

कड (स्त्री.)—(१) करड (२) शेकड्यावरील बरकड.

कडक (वि.)—(१) कडकड आवाज करणारे (२) कठीण.

(३) कडक, अपरिपक्व (४) उपाशी, सडकून भूक लागलेले.

कडकवगाडी (कडकवगाडी) (वि.)—मुकेकंगाल, अतिदरिद्री.

कडकाई, —काश (कडकाई) (स्त्री.)—(१) कडकपणा

(२) पैशाची ओढाताण—तंगी.

कडकावयुं (कडकावयुं) (स. क्रि.)—ताशा यगेरे वाजवणे.

कडकी (कडकी) (स्त्री.)—लहान तुकडा.

—को (पु.)—तुकडा.

कड(न)कोचली (कडकोचली) (स्त्री.)—सुरकुती.

कडखंड (कडखंड) (पु.)—भाट (शाहीर).

कडखो (कडखो) (पु.)—दुहा किंवा पोवाडा सामारले
वीररसाचे कवन.

कडछी (कडछी) (स्त्री.)—पळी.

—छो (पु.) पळा.

—हल्लाखचो—घालमेल करणे, भानगड करणे, नाक खुपसणे.

कडजील (कडजील) (पु.) सतार—वीणा इ. तंतुवाद्यांना बाजूला
रसमाना वार.

कड(ड)ण (कडण) (स्त्री.)—(१) कडा (२) मोटेच्या तोंडाची
गोल सळी (३) सवय, व्यसन.

कडतल (कडतल) (स्त्री.)—(१) टाळ, झांज (२) व्यर्थ कुचेष्टा,
निंदा.

कडतळुं (कडतळुं) (न.)—कडाडी-च्या सराख्याची चनाविंडकी
पडदी.

कडदो (कडदो) (पु.)—(१) कमी करून देणे (२) मिश्रण
(३) काटछाट, सूट.

—करवो—(१) गूट घेऊन कमी किंमतीत घेऊन टाकणे.

(२) हरकत बूर करून सोडा नको करणे.

कडप (कडप) (पु.)—(१) दाब, धाक, अंकुश, यजन

(२) कडवा.

कडपळुं (कडपळुं) (न.)—सराखा-च्या कडाख्यानी पसारी वापन
त्यांचे ठिकठिकाणी ठीग करून ठेवणे.

कडव (कडव) (स्त्री.)—कडवा.

कडली (कडली) (स्त्री.)—हातातला एक दागिना.

कडवुं (कडवुं) (वि.)—(१) कडू-तुरट (२) अप्रिय.

—वी आंख—नावड भिया ईश्यां दाव्यविणारी तीक्ष्ण नजर.

—वी जीभ—अप्रिय बोलणे.

—डोर, -वख—कडू जहर, कडू झार.

कडवाड (कडवाड) (पु., स्त्री.)—कडवटपणा.

—वुं (स. क्रि.)—कडू औषध देणे.

कडवाणी (कडवाणी) (स्त्री.)—कडू औषध.

कडवाबोलु (कडवाबोलु) (वि.)—कडू बोलणारे.

कडवाडा (कडवाडा) (स्त्री.)—कटुता.

कडवी (कडवी) (स्त्री.)—गुळवेळ.

कडवो (कडवो) (पु.)—झारी, झारीसारखा गडू.

कडवळो (कडवळो) (पु.)—मितीच्या मागे राखलेली गुप्त जागा.

कडा (कडा) (पु.)—एक प्रकारचे भात-तांदूळ.

कडा(-डा) (कडा-डा) (स्त्री.)—(१) कटई (२) मोठ्या तोंडाचे
भांडे.

डे (पु.)—कडई.

कडाकडी (कडाकडी) (स्त्री.)—(१) चडाओढ, चुरम

(२) तणातणी (३) मारामारी (४) वैर, शत्रुता.

कडाकूट (स्त्री.), -टो (कडाकूट) (पु.)—डोकफोड.

—टियुं (वि.)—डोकफोडीचे, कंटाळवाणे.

कडाको (कडाको) (पु.)—(१) 'काड फाड' 'काड काड' असा

मोठा आवाज (२) लंघन.

—का फोडवा—बोटे मोडणे.

—पडवा, -पडवा—उपमा पडणे.

कडाझड, कडावीड (कडाझड, कडावीड) (अ.)—विनभोकरणे,
वेधडक.

कडानुं (कडानुं) (वि.)—(कोणामाठी तरंग) राखून ठेवलेले, —च्या
लखकीचे (उदा० 'ए रोटलो कृतारना कडानो छे')

कडा(-डा)युं (कडा-डा-युं) (न.)—काहील.

कडार (कडार) (वि.)—(१) घारे (२) अहंकारी.

कडासन (कडासन) (न.)—दर्भासन, गवताची चटई

कडियाळी (कडियाळी) (वि., स्त्री.)—कडी असलेली मोठी काडी.

कडियुं (कडियुं) (न.)—कमरेपर्यंतची बंडी

कडियो (कडिं) (पु.) - गवंडी

- बाकाम (न.) - गवंडीकाम

कडी (कडी) (स्त्री.) - (१) आकडी, 'हूक' (२) गोल केलेली तार किंवा सळी (३) वेडी (४) कडी (दाराळा लावतात ती)

- देयी, - साम्यी - कडी घालणे

- मोड (वि.) - सामळी तोडील अशा शक्तीचे, मजबूत.

कडु (कडु) (न.) - गोल केलेली घातूची सळी, मोठी कडी.

कडुवली (कडुवली) (पु.) - कोन.

कडुवुं (कडुवुं) (वि.) - कडवट.

कडु (कडु) (अ.) - पाशी, कडे.

कडु (कडु) (अ.) - सपाट्याने.

कडुवडे (कडुवडे) (अ.) - निर्भिन्नणे, फार चांगल्या रीतीने.

कडोकक (कडोकक) (न.) - चकमक आणि दोरी असे विस्तव

कडोळ (कडोळ) (वि.) - वेडील, कुरूप.

कडण (कडण) (वि.) - चिडखोर, कुढणारे. (२) (स्त्री.) व्यसन, (४) ममाला घातलेली कटाची आमटी (सांधारे).

- णियुं (वि.) - चिडखोर, कुढणारे.

- युं (स. क्रि.) - (१) कडविणे, (२) (स. क्रि.) संतापणे,

कडंग (कडंग) (पु.) - कुरीति, गैरवर्तणूक.

- गुं (वि.) - वेडील.

कडावुं, - येतुं (कडावुं) (वि.) - (१) कडविलेले, खूप

उफळविलेले. (२) कुढणाऱ्या स्वभावाचे.

कडावुं (कडावुं) (पु.) - (१) उफळा (२) मंदाप (३) काढा.

कडावुं (कडावुं) (न.) - काहील.

कडावुं (कडावुं) (न.) - दोर बांधण्याची गव्हाण.

कडावुं (कडावुं) (अ. क्रि.) - काढले जाणे, 'काढवुं' चे कर्मणी.

कडावुं (कडावुं) (स. क्रि.) - (१) कडविणे, (२) काढविणे.

कडियळ (कडियळ) (वि.) - खूप कडलेले.

कण (कण) (पु.) - (१) दाणा (२) अति लहान भाग,

(३) कंगोरा, कोर, धार.

कणक (कणक) (१) वि.) - जरा कच्चे, कडक

(२) (स्त्री.) कणिक (३) मिश्रान.

- करावयी - मिश्रान देणे.

- केळवयी, - गोंदवी, - हेंपवी, - बांधवी - कणिक बांधणे.

कणकणतुं (कणकणतुं) - मंद रडणे.

कणकण (कणकण) (स्त्री.) - (१) कंठ (२) उवाग.

कणकी (कणकी) (स्त्री.) - तांदळाची कणी.

कणजी (कणजी) (स्त्री.) - करंजीचे शाड.

- जुं (न.) - करंजीचे बी.

- जियुं (न.) - करंजीच्या बीचे तेल.

कण (कण) (पु.) - (१) कुणवी (२) त्या शातीचा (३) (लाक्ष.) तावेदार, गुलाम.

- वण (स्त्री.) - कुणवी स्त्री.

कणमणवुं (कणमणवुं) (अ. क्रि.) - बारीक आवाजात रडणे.

कणवट (कणवट) (न.) - मिश्रा मागून गोळा केलेले फुटकळ धान्य.

- तियुं (वि.) - भिक्षेवर निर्वाह करणारे.

कणयीर (कणयीर) (न.) - कणहेर.

कणवुं (कणवुं) (अ. क्रि.) - (१) कणहेणे, बारीक आवाजात रडणे, (२) रचणे (३) निवडणे.

कणसुं (कणसुं) (न.) - कणीस.

कणसुं (कणसुं) (अ. क्रि.) - कणहेणे.

कणसुं (कणसुं) (न.) - कणीस.

कणसाई (कणसाई) (स्त्री.) - मोतीचूर.

कणसाट (कणसाट) (पु.) - कणहण्याचा आवाज.

कणा (कणा) (स्त्री.) - (१) लेंडी पिंपळ (२) जिरे.

कणिक (कणिक) (पु. स्त्री.) - कणिक (२) कण, चुरा,

(३) कणीस.

कणिका (कणिका) (स्त्री.) - (१) बारीक कण, बारीक चुरा (३) बट्टा.

कणियुं (कणियुं) (वि.) - कण टिपणारे, (२) कंगोरा असलेले,

(३) (न.) गोघडी, किंवा गादी.

कणियो (कणियो) (पु.) - भुसारी.

कणिदा (कणिदा) (पु. न.) - कणीस.

कणी (कणी) (स्त्री.) - (१) पाहा 'कणिका' (२) तळल्यानंतर

कडईत जो बारीक भुगा राहतो तो.

- गुं (न.) - (१) लहान दाणा, कण (२) पाहा 'कणिका'

(३) पाहा 'कण'.

कणो (कणो) (पु.) - (१) सापाचे थोड्या दिवसांचे पिल्लू

(२) फेटा (३) कणा.

कणोजी (कणोजी) (न.) - कांथाचे बी.

कणोनं (कणोनं) (न.) - पाहा 'कण-णाय-तुं'

कंटक (कंटक) [सं.] (पु.) - (१) काटा (२) फास (३) आकडा,

गळ (४) काटा (अंगावर उमटणारा) (५) (लाक्ष.) विघ्न,

(६) वाटेतला काटा, शत्रू.

- कित, - की (वि.) - (१) काटेरी (२) अडचणीचे,

(३) रोमांचित.

—कीळ (वि.)—काटेरी.

कट (कट) [ग.] (वि.) (न.) काटेरा (२) (प.) बाभूळ
३.) काटेरा झाड.

कटवाड (कटवाड) (स्त्री.)—काट्याचे कुपण.

कंटारियुं (कंटारियुं) (न.)—प्रतावरचा कपडा.

कंटालु (कंटालु) [सं.] (स्त्री.)—(१) घागे (२) बाभूळ.

कंटाल्युं (कंटाल्युं) (अ. क्रि.)—कंटालणे.

कंटालो (कंटालो) (पु.)—कंटाला.

कंटियुं (कंटियुं) (न.)—कणीस.

कंटियो (कंटियो) (पु.)—जड जेवणानंतर दुमन्या दिवशीचा उगम.

कंटी (कंटी) (स्त्री.)—(१) कणसातले बारीक वण (२) कणीस (३) ताजे भात.

कंटी (ये)वाळो (कंटीवाणो) (पु.)—चुलीवर चढविण्याच्या भांड्याला बाहेरून केलेला मातीचा लेप.

कटुं (कटुं) (वि.)—कडक, उग्र, लहरी.

कटुं (न.)—(व्यालेल्या गायी-म्हशीचा) चीक.

कंटोडियुं (कंटोडियुं) (न.)—(१) केरकचरा टाकण्याचा खड्डा.
(२) मळ टाकण्याचा किंवा शौचाचा खड्डा.

कट (कट) [ग.] (पु.)—(१) गळा, घमा (२) गळ्याला घोटा
(३) कंटातून निघणारा मूर (४) अंगरक्याचा किंवा कपड्याचा गळा.

—नीलक (पु.)—मोठा दिवा, मशाल.

—रुंधावो—गळा मरून येणे.

कंटे करयुं—पाठ करणे, घोकाणे.

—कांटा पड्या, —सोम पडवो—शोप पडणे.

—प्राण आववा—कंटी प्राण येणे.

—होतुं—पाठ असणे, स्मरणाने असणे.

कंटाक्षेय (कंटाक्षेय) [सं.] (पु.)—गळ्याला मिठी.

कंटार (कंटार) (कं. २) (स्त्री.)—समुद्रकिनारा.

कंटाल (कंटाल) (न.)—(१) मुरण (२) कुठळ (३) खुद
(४) लाष्ट. कत्तल.

कंटाल (कंटाल) (स्त्री.)—(१) समुद्रकिनारा (२) घोड्यावर किंवा गाढवावर लाडण्याची पडवी (३) भांडी भरण्याचे पोत
(४) लाकडाची पाचर.

कंटियुं (कंटियुं) (न.)—(१) घमा वगळण्यासारखे, (२) घसातून त्याची उतरनाला काढणे कोरडे घाटणारे.

कंटी (कंटी) (स्त्री.)—(१) एक गळ्याला दागिना (२) मंडा.

—थांधवी—शिथळ करणे किंवा होणे.

—कंठु (वि.)—(१) गुरुबंधु (२) वैष्णव.

कंटो (कंटो) (पु.)—कंटा, हार.

कंड (कंड) (पु.)—(१) कुंड (२) विहीर बांधण्याची बाक असलेली वीट.

कंडार (कंडार) (पु.)—(१) नक्षी, कोरावकाम (२) आलेख, चित्रकाम.

—कु (स. मि.)—कोरणे, नक्षी काढणे.

कंडियो (कंडियो) (पु.)—करंडा (मोठी करंडी).

कंडी (कंडी) (पु.)—गाकडी.

कंडी (दी)ल (कंडील) (१) हांडी (२) कदील.

—लियुं (न.)—(१) दीपस्तंभ (२) दिव्याला धारा लागू नये म्हणून बनविलेले छोटे मातीचे भांडे.

कत (कत) (स्त्री.)—कलमाकरिता काढलेला छोट.

—मारवी—कलमाकरिता छोट मारणे.

कतवा (कतवा) [अ.] (पु.)—निवाडा, लवादनामा.

कतरसोड (कतरसोड) (वि.)—(१) एकदा चिकटले वी न सुटणारे, चिकट, जिही (२) (अ.) भूत लागल्याप्रमाणे.

कतरणी (कतरणी) (स्त्री.)—घातुचा पत्रा कातरण्याची कात्री.

कतरयेभियुं (कतरयेभियुं) (न.)—पत्राचा, कातरण्याचा.

कतरासुं (कतरासुं) (वि.)—तिरके.

—वुं (अ. क्रि.)—(१) तिरके जाणे (२) तिरक जाणे (३) कापणे, कातरणे.

कतरांश (कतरांश) (पु.)—(१) वाकुडपणा (२) द्वेष.

कतल (कतल) (स्त्री.)—कत्तल, कापाकापी.

—गाह (स्त्री.)—कत्तलीची जागा.

कतार (कतार) (स्त्री.)—(१) रांग (२) कापाकापी, लटार्डे.

कतल (कतल) (वि.)—कत्तल करणारा.

कतल (कतल) (पु. स्त्री.)—(१) वेचनाव, सगडा, (२) रडारड.

कतोदय (कतोदय) (पु.)—केलेले कर्म उगवणे, कर्मफळ, प्रारब्ध.

कतोदियो (कतोदियो) (पु.)—वाढमान्या, मृदुर.

कत्ता (कत्ता) (स्त्री.)—ठिकरी (भाजलेल्या मातीच्या भांड्या) चा गोल तुकडा.

कत्ताम (कत्ताम) (पु.)—द्वेष, वैर.

कत्ते काम (कत्तेकाम) [अ.] (स्त्री.)—अविचारी कत्तल, मरगहा कत्तल, मरगहा.

कथक (कथक) [सं.] (वि.)—(१) सांगणारा-रा-रे (२) (पु.) वक्ता, पुगणिक (२) नट आणि गायक. (४) (न.) म्हण.

कथन (कथन) [सं.] (न.)—(१) वर्णन (२) सांगणे, श्रव. (३) विवेचन (४) म्हण.

—नी (स्त्री.)—(१) कथा, गोष्ट (२) सांगण्याची शैली-धर्ती (३) कुचेष्टा.

—वुं (स. क्रि.)—(१) सांगणे, श्रवणे (२) कथा-गोष्ट सांगणे (३) टीका किंवा विवेचन करणे.

कथरोट (कथरोट) (स्त्री.) - काटवट.

कथरोट (कथरोट) (अ. क्रि.) - (१) चळणे, स्थानभ्रष्ट होणे, ... चळणे (२) विघटणे.

कथामट-दट (कथामट) (पु.) - पुराणिक.

कथाशरीर (कथाशरीर) (न.) - कथेचा मुख्य भाग, कथावस्तु - शीर (वि.) - ज्याच्याविषयी आता कथा करणेच राहिले आहे असे, मृत.

कथानक (कथानक) (न.) - (१) कथेचा भाग (२) वाईट

कथार (कथार) (न.) - (१) कथील (२) हलकी वस्तु.

कथील (कथील) (स्त्री.) - (१) सुसंधीचा अभाव (२) विषाड. - ल, लुं (वि.) - (१) अयोग्य स्थानाचे (२) कुमुदूतांचे. (३) अहचणी असलेले.

कथई (कथई) (वि.) - कथई रंगाचे.

कथ (कथ) (पूर्वग) - 'कु' (म्हणजे धाईट, अयोग्य) असा मर्थी, उदा. कथरूप.

कथ (न.) - (१) शरीराची उंची, अंगकाठी (२) प्रमाण, विस्तार, आकार (३) वजन, भार (४) पदवी, दर्जा. - खमवुं - कळ, दर्जा किंवा वजन घटणे.

कथाला-ळाई (कथालाई) (स्त्री.) - कुचमिरी, धूर्तता.

कथालि (कथालि) (वि.) - कुचचे, धूर्त.

कथाली (कथाली) (स्त्री.) - निंदा, कुचाली.

कथन (कथन) [सं.] (न.) - कंदन.

कथन (कथन) (वि.) - कंदन-नाश करणारे.

कथम (कथम) [अ.] (न.) - (१) पाय (२) पाऊल.

- निवाज (वि.) - मंहेरवान, कुपाळ.

- बाज (वि.) - जलद चालणारा-री रे.

- योम (वि.) - (१) पायांचे चुंवन घेणारे. (२) आशक्ति, ...

- योसी (स्त्री.) - (१) पायांचे चुंवन घेणे (२) पाय घरणे.

कथम (न.) - कथेचा भाग.

कथमी (कथमी) (वि.) - प्राचीन.

कथर (कथर) (स्त्री.) - बूज, योग्य ती किंमत-आदर करणे.

- दान (वि.) - गुणज, बूज राखणारा-री रे.

- दानी (स्त्री.) - गुणजा.

- दार (वि.) - कथर असणारा.

- बुं (सं. क्रि.) - कथर करणे, बूज राखणे.

कथरज (कथरज) (वि.) - (१) कंजूप, (२) क्षुद्र.

कथर-रा (कथर-रा) (अ. क्रि.) - मालविले जाणे, विशणे.

कथरी (कथरी) (वि.) - (१) कथर (२) कथर करणारा-री रे.

कथरूप (कथरूप) (वि.) - कुरूप.

कथवा (कथवा) (स्त्री.) - शीर.

कथवान (कथवान) (वि.) - उंचापुरा.

कथवुं (कथवुं) (सं. क्रि.) - मारणे, हजा करणे.

कथवाना (कथवाना) (स्त्री.) - (१) वेदरकारी (२) चिंता, काळजी.

कथवाडो (कथवाडो) (पु.) - वाईट मोसम (२) दुर्दिन.

कथ (कथ) [सं.] (अ.) - (१) केव्हा (२) कधीकाळी.

- च (अ.) - कदाचित् (२) न जाणो.

- पि (अ.) - कधीही, मुळीच. (नकारवाचक वाक्यात उपयोग)

कथारो (कथारो) (पु.) - (१) तंटा (२) अदायत, डंग.

कथार (कथार) (वि.) - (१) धिप्पाड (२) मजबूत.

कथामण (कथामण) (स्त्री.) - केदाशीण, मांडवीर स्त्री.

कथी (कथी) (अ.) - (१) कधीही, केव्हाही (२) कधी कधी

- क (अ.) - कचित्च.

- कथी (अ.) - कधी कधी.

कथीम-सी (कथीम-सी) (वि.) - गुने, प्राचीन.

कथीमरी (कथीमरी) (अ.) - चुकून केव्हातरी, कधीमधी

कथीर (कथीर) (वि.) - सर्वशक्तिमान

कथुवा (कथुवा) (स्त्री.) - शीर

कथुरत (कथुरत) [अ.] (स्त्री.) - (१) गढळवणा, मलिनता (२) अस्वस्थपणा (३) शका.

कथु (पु.) - (१) दुःखा, दुधीमोपळा (२) आखड, जाड आणि मजबूत असा लाकडी दंडा. (३) धुण्याचे धोपटणे

कथूप (-पुं) (कथूप-पुं) (वि.) - कुरूप.

कथान (कथान) (न.) - (१) हलक्या जातीचे धान्य (२) विघडलेले धान्य.

कथोदुं-ण (कथोदुं-ण) (वि.) - किती धुतले तरी स्वच्छ न होणारे.

कनक (कथुं) [सं.] (न.) - (१) सोने (२) धन (३) घचुरा.

- वणुं (वि.) - सोन्याच्या वर्णाचे.

कनकवी (कनकवी) (स्त्री.) - लहान पतंग.

- यो (पु.) - मोठा पतंग.

- यो अशाववो, - मुकाववो - पतंगाला उडते करण्याकरिता दुसऱ्याने त्याला दूर घेऊन जाऊन वर सोडणे.

- यो चगाववो - पतंग उडवणे.

कनजर (कनजर) (स्त्री.) - कुदृष्टि.

कनडवुं (कनडवुं) (सं. क्रि.) - नाडणे, त्रास देणे.

कनडगत (कनडगत) (स्त्री.) - नाडणूक.

कनडाट (कनडाट) (पु.) - नाडणे.

कनवा, -र (कनवा, -र) (स्त्री.) - पर्वा, चिंता.

कन-(ना)स्तर (कन२न२) (न.)-(१) चिब्याच्या बेडांची किंवा गयताची दोपळी किंवा करंडी (२) जुळी-ही (द्रोणांची) (३) टिनच्या पत्र्याचा ड्या.

कन (कन) (न.)-(१) कन.

कनेरा (कने२) (स्त्री.)-(१) वेड्या (२) हत्तीण.

कनेरी (कने२) (स्त्री.)-(१) कनेर, पंदराची काती (२) कोर, फिनार (३) कंगोरा (४) खारी पुरी.

-कं (न. व अ.)-किनार, कोर (२) (अ.) कडे, पाशी.

कनेवाळियो (कनेवाणि०) (पु.)-चोराचा बाहेर उभा राहिलेला साथीदार.

कनोचां (कनो०) (न. व. व.)-कानांचे अगदी खाली खंयणारे काने, चापा.

कन्या (कन्या) (स्त्री.)-कुंयार मुलगी.

कन्या ऊतरवी-मुलीचे लग्न ठरणे.

-उतार (पु.)-लग्नसवहार.

-काळ (पु.)-(१) कुंवारागणाचा काळ (२) मुलीचे लग्न करण्याचा काळ.

-गन (न.)-स्त्रीधन.

-ग्रहण (न.)-मुलीदी लग्न करणे.

-दयो (पु.)-देज, स्त्रीधन

-पुत्र (पु.)-(१) हुमारी कन्येचा शांतपण मुलगा (२) भावा.

-राशि (वि.)-(१) कन्याराम (२) बायल्या.

कन्याळुं (कन्याळुं) (न.)-नदीच्या किंवा तलावाच्या काठी काढलेला झरा.

कनरेह (कनरेह) (पु.)-वेवनाव, वेका.

कंताई, कंणो (कंताई, कंताभण्णु) (स्त्री.), कंण (न.)-कानण्याची मसुरी.

कंतान (कंता०) (न.)-(१) तागाचा काढा (२) गोणपाट.

कंतारी (कंता२) (पु.)-लेथावर खरादण्याचे-कानण्याचे काम करणारा.

कंतायुं (कंतायुं) (म. क्रि.)-(१) कातले जाणे (२) मुकणे बारीक होणे (३) कमी होणे.

कंधत (कंध०) (पु.)-(१) कान्त, प्रियकर (२) पत्नी, भर्ता.

कंधवो (कंधवो) (पु.)-(१) कंधाधारी, बैरागी, बावा.

(२) अत्यंत निर्धन मनुष्य.

कंधा (कंधा) [म.] (स्त्री.)-(१) चिब्याचे वनविलेले वस्त्र, गोधडी.

-धारी (पु.)-गोवांशवाग, माकु, योशी.

कंदर (कंद२) (न.), -रा (स्त्री.)-गुहा, पहाडातील पोकळ बागा.

कंदो (कंदो) (पु.)-बंदुकीचा दत्ता.

कंदोई (कंदोई) (पु.)-हलवाई, मिडाई वनविणारा व विकणारा मनुष्य.

-यण (स्त्री.)-हलवायाची बायको.

कंदोरी (कंदो२) (स्त्री.)-कमरेचा बारीक दोरा.

-रो (पु.)-(१) कमरेत घालण्याचा गोफाचा दोरा किंवा मोन्याकप्याची साखळी (२) भिंतीत बांधलेली विटांची किनार (३) जाड रेश.

-रायव (वि.)-कंदोरा घालणाऱ्यापुरते म्हणजे पुरुषापुरते (निमंत्रण).

कंध (कंध) (स्त्री.)-(१) खादा (२) पशूंची खांद, मान.

कंधर, -रा (कंधर-२) [सं.] (स्त्री.)-मान, गळा.

कंधोतुं (कंधो०) (न.)-नागरदीमाठी विविध आकाराचे दोर भाळ्याने ठेवणे.

कंधोतर (कंधो०) (पु.)-उत्प्रेष्ट पुत्र, युवराज (मागून आपल्या खायावर जखबदारी घेणारा).

कंधोलुं (कंधो०) (न.)-खादा (२) खांद, मान.

कप (कप) (पु.)-तोडा (तोफ उडविण्यासाठी खावतात तो), पत्रिता.

कपची (कपची) (स्त्री.)-(१) लढी (२) दगड फोडताना पडणारा तुकडा.

कपटकोट (कपटकोट) (पु.)-दांगाचा पडदा.

-निंदा (स्त्री.)-वरकरणी निंदा, फसविण्याकरिता केलेली पत्रावाची निंदा.

-बाजी (स्त्री.)-(१) कपटीपणा (२) कपटाने जाळे.

कपडछाण (कपडछाण) (वि.)-(१) वस्त्रगळ (२) (न.) कपड्यातून व्हाळून घेणे.

कपडमट्टी (कपडमट्टी) (स्त्री.)-कपडावर करण्याकरिता करडा बाजूने वर मानीचे लिंण करणे.

कपडुं (कपडुं) (न.)-(१) कापड, (२) नेसण्याचे वस्त्र.

कपतरं-लुं (कपतरं-लुं) (न.)-(१) साल, (२) फाळ, उभा जाड तुकडा.

कपरं (कपरं) (वि.)-(१) अवघड, कठीण. (२) कडक स्वभावाचे (३) बनेल.

कपरोड (कपरोड) (स्त्री.)-(१) बीळ, दोड (झाड, झांगर, जमीन इ. त पडणारी),

कपाट (कपाट) (सं.) (न.)-(१) दार. (२) कपाट.

कपाण (कपाण) (न.)-(१) आठ उष्ण वाऱ्याचा ऋतूचा परिणाम (२) कापणी,

कपाशि-(वि)युं (कपाशिनसि युं) (वि.)-व्यान कपाशीने पीक होते असे (शेत).

-यो (पुं.)-(१) खरकी (२) पिकलेल्या करड्यातून वगैरे निघणारा गाढमारच्या दाणा.

कपाशी(-सी) (कपाशी री) (स्त्री.)-घरटा (पायाचा).

कपास (कपास) (पु.)-(१) कापसाचे झाड (२) कापूस.

कपास कटवुं-(१) (शोक्याच्या आवेगात) कपाळावर हात मारून घेणे, (२) अतिशय डोकेफोड करणे, (३) हताश होऊन कपाळावर हात घडवून घेणे.

घोडे काववुं-लायक होणे, विधात्याचा लेख पुस्तक टाकणे.

कटवुं-दुर्दैव ओढवणे, दीर्घकाळच्या आशा धुळीत मिळणे.

-कं कुंकू-लक्ष्मी-संपत्ती, यश.

-कं काजळ-कं मेशने चौल्लो-अपयश.

-कं चोडवुं-तिरस्काराने देणे, तोंडावर फेकणे.

-कं चोटवुं-कपाळी येणे.

-कं डाम देणे-काहीच न देणे.

-कं हाथ देणे-खिन्न, निराश होणे.

-कट (स्त्री.)-डोकेफोड.

-कटियु-कटुं (वि.)-(१) कटकट करणारे (२) अतिशय जोराने बोलणे वा चालणे.

-कटो (पु.)-डोकेफोड.

कपूत (कपूत) (पु.)-नावाच्या काळिमा लावणारा-वाईट पुत्र.

कपूर (कपूर) (न.)-कापूर.

-कुं वैतरुं (न.)-आनंददायक कानकाज.

कपूरे कोणाला करवा-सुखयैभव भोगणे.

कपूरियां (कपूरियां) (न. व. व.)-केरच्या लाव फोडी, फाकी

कपूरी (कपूरी) (वि.)-(१) कापरासारखे शुभ्र (२) त्या

नावाच्या जातीचे नागवेली पान.

यापेचुं (कपेचुं) (वि.)-गुंतागुंतीचे, अवघड, पेचाचे.

कपोटी (कपोटी) (स्त्री.)-डुं (न.)-(१) भाकरी फिवा

रोटीवरचा पापड. (२) पातळ साल, (३) पातळ घर.

कपूर (कपूर) (स्त्री.)-(१) कडा. (२) (वि.) अवघड.

कफ (कफ) (पु.)-(१) कफ, श्लेष्मा (२) खोकला (३) बडका

(४) चकमकीतून पडणारी ठिणगी घेणारा रु.

कफलात (कफलात) (स्त्री.)-चुन्याची गार.

कफा (कफा) (वि.)-खप्पा, नाराज.

-सरती (स्त्री)-नाराजी, खप्पासर्मी.

कफात (कफात) (स्त्री.)-(१) मुसलमानी धर्मविधीप्रमाणे

प्रायश्चित्त (२) नुकसान (३) झगडा, तंटा.

कफोडुं (कफोडुं) (वि.)-(१) विषम, विपरीत, विचित्र.

(२) वेडोल, कुरूप (३) योग्य संधी नसलेले.

कवज (कवज) (वि.)-(१) कवजात असलेले (२) बद्धकोष्ठ

असलेले.

कवजागिरो (कवजागिरी) (पुं.)-मिळकत तारण म्हणून ठेवून त्यावर व्याजाने पैसे काढणे.

कवजान (कवजान) (पुं.)-कवजा, हवाला.

कवजिय (-या)त (कवजिय-यात) (स्त्री.)-(१) अटकाव (२) मलावरोध, बद्धकोष्ठ.

कवजेदार (कवजेदार) (वि.)-कवजा असणारा-री रे.

कवजो (कवजो) (पुं.)-(१) ताचा, हवाला, भोगवटा

(२) दडपण, पकड (३) बाह्या नसलेले किंवा आम्बुड

बाह्यांचे कुडते. (४) चोळी.

-कवजो-ताच्यात घेणे.

-मेळवयो, -लेवो-कायदेखीर रीतीने भोगवटा मिळविणे.

कवड (कवड) (वि.)-(१) मूर्ख, द, गावदळ,

(२) (न.) लहानशी भंडारी, कोंनाष्टा.

कवडयुं (कवडयुं) (म. कि.)-छळणे, नाडणे.

कवडावुं (कवडावुं) (स. कि.)-आजारी पडणे.

कवरी (कवरी) (सं.) (स्त्री.)-वेणी.

कवंध (कवंध) (सं.) (पु. न.)-(१) डोके नसलेले शरीर, नुसते धड (२) राहु.

कवा (कवा) (अ.) (स्त्री.)-(अमीराचा) लांबलचक झगा.

कवाजी (कवाजी) (स्त्री.)-उलट धंदा, मूर्खपणाचे कृत्य.

कवाट (कवाट) (न.)-कपाट.

कवाड (कवाड) (वि.)-(१) कुरूप, खराब. (२) दुष्ट

(३) (पु.) गंजी (४) (न.) इमारती लाकूड.

-कड (स्त्री.)-काबाडकष्ट.

-डियुं (वि.)-लड आणि शक्तिमान.

-डी (वि.)-(१) इमारती लाकूड करणारा (२) (पु.) तशा लाकडाचा व्यापारी. (३) लाकूडतोड्या.

-डुं (वि.)-(१) कुरूप, (२) दुष्ट नष्ट, व्यभिचारी

(३) (न.) दुष्ट किंवा व्यभिचाराचे काम.

कवालो (कवालो) [अ.] (पु.)-करार, बोली, (२) वस्तूच्या

वदली दुसरी वस्तू देणे. (३) वायद्याने पैसे देण्याच्या

कराराने केलेली खरेदी.

कवी (कवी) (अ.)-कवीतरी

कवीर (कवीर) [अ.] (वि.)-(१) महान (२) (पु.) भाट, कवी

-तो (पु.)-कवीरपंथी लोकांचे मोठ्या तोंडाचे भिक्षापत्र,

कवोरा.

कवीलदार (कवीलदार) (वि.)-कुटुंबवत्सल.

कवीलो (कवीलो) [अ.] (पु.) (१) बायकामुले. (२) कुटुंब.

कवुलावयुं (कवुलावयुं) (अ. कि.)-कवूल करायला लावणे,

कवूल करून घेणे.

कवुद्धि, कवुध (कवुद्धि, कवुध) (स्त्री.)-कुबुद्धी

कवुधियुं (कवुधियुं) (वि.)-कुबुद्धीचे.

कवूल (कवूल) [अ.] (वि.)-मान्य, मंजूर.

- ननुं, रागपुं (न.पुं) करणे, मा-य करणे.
 -णी (स्त्री.)-कबुली.
 कबूल(स्त्री.)न (क'श्रुतान) (स्त्री.)-कबुली.
 -आपर्वी, -करवी-(१) कबूल करणे (२) कबुलायन करून देणे.
 -मागवी-कबूल आहे का ते विचारणे.
 लेगी + (वि.) मिळवणे.
 -नामुं-पत्र (न.)-कबुलायत, करारनामा.
 कबूलवुं (क'श्रुतानु) (म. क्ति.)-कबूल करणे.
 कबुली (क'श्रुती) [अ.] (स्त्री.)-चण्याच्या डाळीची पिचडी.
 कबेलुं (क'भेलुं) (न.)-(१) काळे मोठे कौल (२) खापर.
 कबोल (क'भोल) (पु.)-दुर्वचन.
 कभा (क'भा) (पु.)-जरीचा पायथोल अंगरखा.
 कभाय (क'भाय) (पु.)-अप्रीती, तिरस्कार, उचग.
 कभोट (क'भोट) (न.)-करीभोटिका पुढे न जाण्यासाठी घाणेरडे.
 कम (क'भ) [फा.] (वि.)-(१) कमी (२) वाईट.
 -अकल (वि.)-(१) कमी बुद्धीचे, मूर्ख.
 (२) (स्त्री.) कमी बुद्धी.
 -असल (वि.)-कमअसल, हलक्या घराण्याचे, रगेलीच्या पोटाचे.
 -आवड, -न (स्त्री.)-कमी गम्य किया कुशलता.
 -कदर (१) (वि.)-कदर नसलेले (२) (स्त्री.) कमी कदर.
 -कौबल (वि.)-कमकुबल, दुर्बल.
 -कौबली (स्त्री.)-दुर्बलपणा.
 -खर्च (खरख) (पु.)-कमी खर्च.
 -खर्चा (खरखा)ळ (वि.)-कमी खर्चाळ.
 -जवा (जान) (वि.)-(१) मितमागी (२) सक्ती न सागता हुकूम मानणारे (३) तोतरे (४) अपशब्द बोलणारे (५) (स्त्री.) शिबी, अपशब्द.
 -जान (वि.)-पाहा 'कम असल.'
 -जादे (वि.)-कमी जास्त.
 -जाज (जज) (वि.)-(१) आदेश (२) माहरीन (३) ते तोडीन.
 -तर (वि.)-कमी प्रतीचे.
 -तरीन (वि.)-सर्वात कमी प्रतीचे.
 -ताकान (वि.)-कमजोर.
 -ताकानी (स्त्री.)-कमजोरी.
 -नी (वि.)-कमी.
 -तोल (वि.)-(१) वजन करताना कमी वजनाचे.
 (२) ज्याचा जास्त भार-वजन न पडेल असे.
 -नजर (स्त्री.)-अवकृपा.

- नमीव (वि.) (१) अभागी. (२) (न.) दुर्भाग्य.
 नमीवी (स्त्री.)-दुर्भाग्य.
 -कुरसदी (वि.)-कमी कुरसत असलेले.
 -कुरसदी (स्त्री.)-कुरसत कमी असणे.
 -कमल (खल) (वि.)-(१) कमनशिबी (२) छुल्या, बदमाय.
 -कमनी (खनी) (स्त्री.)-(१) कमनशिबी (२) बदमाशी, दुर्भाग्या.
 -वेग (वि.)-कमी वेग.
 -समज (१) (वि.) कमी समज असणारे (२) (स्त्री.) कमी समज.
 कमकमवुं (क'भकमवुं) (अ. क्ति.)-थरथर कापणे.
 कमकमाट (क'भकमाट) (पुं.), -टी (स्त्री.)-(१) धरधराट (२) शुगुप्ता. (३) शुद्धम, छळ.
 कमकमां (क'भकमां) (नं. व. व.)-कंठ.
 -आरागं-गारां उतरां-का मुंगे.
 कमकमी (क'भकमी) (स्त्री.)-(१) कंठ (२) घृणा.
 कमक्यो (क'भक्यो)-कपडा, काचोळी.
 कमची (क'भची) [तुकी] (स्त्री.)-(१) चाबूक, कोरडा.
 (२) चाबकाची टोरी.
 कमतरे (क'भतरे) (अ.)-कंठ, कुराड.
 कमटाई (क'भटाई) (न.)-चिव्याचे वेळ, पट्टी.
 कमठाण (क'भठाण) (न.)-(१) मोठा परिवार (२) घरप्रपंचाचे सामानसुमान.
 कमठायो (क'भठायो) (पुं.)-बांधकामाचा मागला अनुभव असलेला मंत्री.
 कमठाळ (क'भठाळ) (स्त्री.)-फोडलेले लाकूड, फोडलेल्या लाकूडाचा पडळ.
 कमणवुं (क'भणवुं) (अ. क्ति.)-(१) दिलगीर होणे, मनात कुढणे, (२) हलके हलके रडणे.
 कमन (क'भन) (स्त्री.)-कुमति, कुबुद्धी.
 -नियुं (वि.)-कुबुद्धी असलेले.
 कमन (क'भन) (न.)-अप्रीती.
 कमर (क'भर) [फा.] (स्त्री.)-कंवर.
 -कमवी, -कांथवी-कंवर कमणे.
 -भागवी, -तूथवी-हताश होणे, बेहिंमत होणे.
 -नोदवी, -वेसवी-(१) खूप कष्ट करणे, दुसरा बेहिंमत होईल असे काम करणे.
 -पर कांकरो मूर्काने-मानेवर खडा ठेवून.
 -कस (वि.)-(१) जोरात काम करणारे.
 (२) (पुं.) लढवैया, वीरपुरुष. (३) (न.) कंवरेला मजबुती आणणारे एक औषध.

- तट-तोड (वि.)-कंवर मोडून टांगल इतके कठीण.
 -चुं डीलु (वि.)-(१) दिल्या कंघरेचे, दुर्बळ.
 (२) वेहिमत.
 -मां जोर (पु.)-ताकट, हिंमत.
 -पटी(-दुटी) (स्त्री.)-कंघरेची किंवा कोणत्याही वस्तूच्या मध्यभागी बांधण्याची पट्टी.
 -बंघ (पु.)-(१) कंघरपट्टा (२) (वि.) कंघर कसून सज, गावघ, तस्पर.
 वा (पु.)-कंघर धरणास वात.
 कमाळो (कंभाळो) (पु.)-कावीळ.
 कमाळक (कंभाळक) (न.)-(१) कमांडलु (२) वाढण्याचे एक पात्र.
 कमाड (कंभाड) (वि.)-कमावणारे.
 कमावण (कंभावण) (स्त्री.)-कामाचारिणी, छिनाळ स्त्री, वेड्या.
 कमाड (कंभाड) (न.)-दार, कवाड.
 -देवुं, -वासवुं-दार बंद करणे.
 -भागवां-येरक्षार करणे, हेलपाटे मारणे.
 (स्त्री ह. करण्याकरिता).
 कमाडुं (कंभाडुं) (न.)-आड्यात पाणी यावं म्हणून किंवा बंद व्हावे म्हणून केलेली पाळ.
 कमाणी (कंभाणी) (स्त्री)-कमाई
 -तळ (वि.)-कमाविण्याजोगा, कमाविणारा.
 कमान (कंभान) [फा.] (स्त्री.)-(१) कमान (२) तीरकमटा, धनुष्य. (३) 'स्प्रिंग'.
 -काडवी-कमानीचा आकार देणे.
 -चडाववी-धनुष्य वाकडून दोरी चढविणे.
 -कडवी (१) निघरा निघटणे (२) (लाक्ष.) राग येणे.
 -नाडवी, -वेडाडवी-स्प्रिंग बसविणे.
 -कांदो (पु.)-स्प्रिंगचा ताज्या-काटा.
 -गर (पु.)-(१) कमान रचणारा-बांधणारा कारागीर.
 (२) चितारी (३) हाडे बसविणारा वेड.
 -दार (वि.)-अर्धगोळाकार.
 कमाली(-ळि)यो (कंभासियो) (पु.)-(१) हिजडा (२) (लाक्ष.) पुरुषी स्त्री.
 कमारग (कंभारग) (पु.)-कुमारी.
 कमावनर (कंभावनर) (न. व. व.)-कुमाता-पिता, मुलाचे अहित करणारे आईबाप.
 कमावतुं (कंभावतुं) (स. क्रि.)-(१) (कातडे) कमावणे.
 (२) 'कमावुं'चे प्रयोजक, कमाई करायला लावणे.
 कमावुं (कंभा) (म. दि.)-कमाविणे, मिळकत करणे.
 कमी (कंभी)- (१) (वि.) कमी (२) उणे, अपुरे
 (३) [फा.] (स्त्री.) कमतरता, उणीव.

- करवुं-(१) रद्द करणे (२) बडतर्फ करणे.
 कमीन-(कंभीन) [फा.] (वि.)-(१) नीच, हलक्या मनाचे.
 (२) घाणेरड्या मनाचे, कपटी.
 -ना (स्त्री.)-कमीपणा, कमतरता, उणीव.
 -चुं (वि.)-कंगाल, पामर, हलके.
 कसुरत (कंभुरत) (न.)-अशुभ सुहूर्त, अयोग्य काळ.
 -तां (न. व. व.)-अशुभ सुहूर्त असलेले दिवस.
 कमुळ (कंभूळ) (वि.)-(१) वाईट मूळ असलेले,
 (२) कुळाला बदा लावणारे.
 कमांत (कंभोत) (न.)-अस्वाभाविक मरण.
 -तियुं (वि.)-(१) अस्वाभाविक मरण आलेले
 (२) अस्वाभाविक मरण येणारे (३) (लाक्ष.) मातंगी.
 कमांद (कंभोद) (स्त्री.)-एक उंची प्रकारचे भात.
 -आपवी-हाग्या मार देणे.
 -बो (पु.)-कमांदहून जरा हलक्या प्रकारचे भात.
 -दियुं (वि.)-(१) कमांद भात पिकणारे
 (२) (लाक्ष.) सुगंधी.
 कमांसम (कंभोसम) (स्त्री.)-अयोग्य मोसम, अयोग्य काळ.
 कम्मर (कंभर) (स्त्री.)-कंघर.
 कंघवा, -वायु (कंघवा, कंघवायु) (पु.)-ज्या रोगामुळे शरीर किंवा अवयव कापतो असा वातरोग.
 कंघवुं (कंघवुं) (स. क्रि.)-(१) कापणे, धरधरणे
 (२) भिणे, ढरणे.
 कंघाण (कंघाण) (स्त्री.)-एक प्रकारचा ताज्या.
 -णी (पु.)-'कंघाण'वर तोलण्या-जोखण्याचा धंदा करणारा मनुष्य, मापाडी.
 कंघारी (कंघारी) (स्त्री.)-रो (पु.)-(१) थरथराट
 (२) घृणा, उबग.
 -आडवी, -कुटवी, -बट्टवी-कंघ किंवा घृणा उत्पन्न होणे.
 कंघो (कंघो) (पु.)-पडाव, छावणी, 'कंघ'.
 कंघल (कंघल) [सं.] (पु.)-काढले.
 कंघा (कंघा) (स्त्री.)-(१) चिड्याची पट्टी
 (२) सुताराची फुटपट्टी.
 कंघु (कंघु) [सं.] (पु.)-(१) शत्रु (२) शत्र्याची बांगडी
 (३) दहा लाख ही सख्या.
 कंघू (कंघू) [सं.] (वि.)-घोरटे, लुच्चे.
 कंसार (कंसार) (पु.)-शिरा, साजा.
 -चोळवो-(१) शिऱ्यात तूप मिसळणे
 (२) तूप-शिऱ्याची मेजवानी असणे.
 कंसारो (कंसारो) (पु.)-कासार
 -रण (स्त्री.)-कासारीण.

कयडो (६५३) (पु.) - (१) पतंगाची मधली जाड काडी.

(२) बोटात घालण्याचा सोन्या - रज्याचा सल्ला - आंगडी.

(३) काढा.

कयडुं (६५६) (न.) - आजान्याला किंवा बाळंतिणीला देण्याची एक कांजी-राव.

कयुं (६५७) (मय.) - कोणते (प्रश्ना.)

कये मोडे (६५८) (मोडे) - कोणत्या तोंडाने.

कर (६२) (पु.) - (१) हात (२) कर, सारा, जकात

(३) किरण (४) सोड.

- घालवो, - नाखवो, - घेसाडवो, - डोकवो - कर बसविणे.

- भाग (पु.) - करव्याने सरकारचा भाग.

- माला (स्त्री.) - जपमाला.

करकटियो (६२६२५) (पु.) - चिलखत घातलेला.

करकटी (६२६२६) (स्त्री.) - तिरडी.

करकर (६२६२७) (स्त्री.) - (१) घारीक त्वर (२) डेप, हाव (मनातला).

करकरियावर (६२६२५२) (पु.) - मुलीच्या लग्नाच्या वेळी केलेला देण्यापेण्याचा ठराव.

करकसर (६२६२८) (स्त्री.) - काटकसर.

- रियुं (न.) - काटकसर करणारे.

करकाटियुं (६२६२९) (वि.) - अस्थिपंजर, हाडकुळे.

करकोचली (६२६३०) (स्त्री.) - सुरकुती.

करकोलतुं (६२६३१) (म. कि.) - कुरतडून घ्याणे.

करव्य (६२६३२) (पु.) - (१) दुःख, शोक (२) ओढ धमती.

करगवतुं (६२६३३) (अ. कि.) - आजीजी करणे.

करगराट (६२६३४) (पु., स्त्री.) - आजीजी.

करगस (६२६३५) (स्त्री.) - (१) खर, रेतकण, घारीक खडे.

(२) अगदी लहान पातळ तुकडा.

करच (६२६३६) (स्त्री.) - अगदी लहान पातळ तुकडा, खाप.

करच (नोमडी-ली) (६२६३७) (स्त्री.) - सुरकुती.

करचावतुं (६२६३८) (म. कि.) - बिडविणे, खिजविणे.

करचातुं (६२६३९) (अ. कि.) - (साफ हजामत न केल्यामुळे डोक्यावर घारीक मोठ्या केसांचे) पट्टे पडल्यासारखे होणे.

करचो (६२६४०) (पु.) - (१) सफाईने हजामत न केल्यामुळे केसांचे राहिलेले खुंट (२) खेड्यातला अहाणी माणूस.

करज (६२६४१) (न.) - कर्ज, ऋण.

- जी (वि.) - देणंकरा.

करज (६२६४२) (स्त्री.) - (१) दंडा (२) चावणे (३) खाज.

करडकणुं (६२६४३) (वि.) - चावरे.

करडवुं (६२६४४) (म. कि.) - चावणे, दंडा करणे.

करडाकी (न.) (६२६४५) (स्त्री.) - (१) (वाणीची)

वक्रता, व्यंगवचन, मर्मभेदी बोल, (२) फाकडेपणा,

(३) कडकपणा.

करडुं (६२६४६) (वि.) - (१) करडे (२) कडोर, निय

(३) थोडेसे कडू, अरुचिकारक.

करडो (६२६४७) (पु.) - पीळ असलेल्या सोन्याक्यानी नंतरा.

करणाट (६२६४८) (न.) - कानाच्या आकाराचे एक वायू.

करतव (६२६४९) (न.) - कर्तव्य, कार्य (२) जातू.

करतार (६२६५०) (पु.) - कर्ता.

करता (६२६५१) (अ.) - पेशा.

करतुं - कारवतुं (६२६५२ - ६२६५३) (वि.) - कर्त, करविणारे, मुख्य पुढारी, कारभारी.

करतूक (न.) (६२६५४) न (१) कृत्य, करणी

(२) वर्तणूक (वाईट).

करप (न.) (६२६५५) (पु.) - टाच, धाक, अंकुर.

- घेसाडवो - धाक जमाविणे.

- राखवो - जरब ठेवणे,

करपत्र (६२६५६) [सं.] (न.) - (१) करवत (२) जळक्रीडा.

करपलुं (६२६५७) (न.) - वेंच किंवा कव.

करपतुं (६२६५८) (म. कि.) - कुरतडणे.

करपी (६२६५९) (स्त्री.) - खुरपे.

करपी (वि.) - कृपण, कंजप.

करपीण (६२६६०) (वि.) - क्रूर, निर्दय.

करपो (६२६६१) (पु.) - रानात पाचवे उडविण्याकरिता वापरलेला माचा.

करवडी (६२६६२) (स्त्री.) - (१) खुरपे (२) पक्ष्यांना दाणें टिपण्यासाठी ठावे ठावे.

करवदरवतुं (६२६६३) [सं.] - हातावरील बोराइनके स्पष्ट, हस्तामलकता.

करवतुं (६२६६४) (म. कि.) - भांगलणे, खुरपे फिरवून तण काढणे.

करम (६२६६५) (न.) - (१) कर्म, कृत्य (२) कुकर्म, क्रूर कर्म (३) नशीब.

- उघडतुं - नशीब उघडणे, चांगला योग जमून येणे.

- फूटतुं - दुर्दैव ओढवणे.

- ना काळा हाच - फूटके नशीब.

- ना भोग (पु. व. व.) - मागल्या कर्माची फळे.

- तुं भागळ (वि.) - (१) भाग्यशाली

(२) (लाक्ष.) कमनशिबी.

- तुं बळियुं (वि.) - नशीबवान.

- तुं फूटतुं (वि.) - अभाग.

- पांढऱ्या - पुढच्या जन्मी (वाईट) फळे भोगावी लागण्याजोगी कामे करणे.
- फटण ने काया भुंवळी - कष्ट काय्याच्याचे अन् शरीर राजाचे, नशिबी रात्रणूक न काया पोवळी.
- कुट (स्त्री.) - हांकफोड, काय्याकुट.
- घेरो (पु.) - (१) डोईकर (२) नशिवांत लिहिलेली घेट.
- करमाधर्मी (-धर्म) (३२भाधर्मी) (वि.) - जे कर्मधर्म (नशीब) असले ते अनुसरणारे-सोगणारे.
- करमाळुं (३२भाळुं) (वि.) - कर्मनिष्ठ, कामधु.
- करमी (३२भा.) (वि.) - (१) भाग्यवान (२) धनाढ्य.
- करम (३२भा) [अ.] (स्त्री.) - (१) उदारता (२) मेहेरवानी, कृपा.
- बाक्षिम (स्त्री.) - (१) भाग्यशालीपणा (२) क्षमाशीलता (३) उदारता.
- बघडी (स्त्री.) - मेहेरवानी करणे.
- करम(-मियां) (पु.) - कुमी, जंत.
- करमकळो (३२भाकळो) [फा.] (पु.) - कोवी.
- करमणुं (३२भाणुं) (अ. क्रि.) - कष्टी होणे, वातल्या आत रडणे.
- करमावुं (३२भावुं) (अ. क्रि.) - कोमेजणे.
- करमो (३२भा) (पु.) - दही व मीठजिरे टाकलेला भाताचा भेवेय (वेवीचा).
- करमोड (३२भोड) (स्त्री.) - लचक.
- मारी लचक मारणे.
- करमोड(-डियो) (पु.) - गुरांचा एक रोग.
- करमोडवुं (त. क्रि.) (१) वाकविणे, वळ देणे (२) प्रवाही प्रवाशी थोडेसे घोलून मिसळणे.
- करमोडावुं (अ. क्रि.) - लचकणे, वळणे, वाकणे.
- करमो(-व)वुं (३२भोवुं) (स. क्रि.) - प्रवाही द्रव्याशी मिसळणे.
- करळ (३२ळ) (न.) - (१) कवठीचे झाड (२) चिकणमाती.
- करवडुं (३२वडुं) (न.) - नाळके.
- डी (स्त्री.) - नाळके असलेली शारी.
- डो (पु.) - नाळके असलेला मोठा लोटा.
- करवत (३२वत) (स्त्री. न.) - लाकूड कापण्याचे हत्यार, करवत.
- मेळाववुं, सुकाववुं (कादीमा) - पुढच्या जन्मी इच्छिलेले मिळावे म्हणून करवतीने शरीर कापून प्राणत्याग करणे.
- तियो (पु.) - करवत्या, लाकडे कापून फळ्या काढून देण्याचा धंदा करणारा.
- ती (स्त्री.) - (१) लहान करवत. (२) एक प्रकारची शोडामाडी.
- ती दाव (पु.) - कुस्तीचा एक डाव.

- करवळ (३२वळ) (वि.) - (१) कमी पिकाचे (साले)
- (२) (न.) कमी प्रमाणावरचा दुष्काळ, अथर्षण.
- करवालुं (३२वाळुं) (न.) - तलवार.
- करवुं (३२वुं) (स. क्रि.) - करणे, आचरणे, बनावणे, योजणे, उत्पन्न करणे वर्गण.
- कारववुं (स. क्रि.) - (१) यथासांग सर्व करणे
- (२) क्रियाकर्म यथासांग करून मोकळे होणे.
- करी जोवुं (३२रीजोवुं) - करून पाहणे, प्रयोग करणे, अजमावून पाहणे.
- करवैयो (३२वैयो) (पु.) - करण्याची माहिती असलेला, करणारा.
- करदाण (३२शायु) (न.) - (१) कणीस (२) आलेले पीक (३) शेती.
- णी (पु.) - खेडूत, शेतकरी.
- करमक (३२सक) (स्त्री.) - शार्ङ्गच्या दोर्ताला कागदाच्या कपट्याचे गुंडाळून केलेले बूच.
- करसांठो (३२सांठो) (पु.) - तुराटीचा किंवा सरमाडाचा झाड.
- करंक (३२क) (पु. न.) - (१) अस्थिपंजर (२) (लाक्ष.) प्रेत, मुहदा.
- करंजो (३२ंजो) (पु.) - कारंजा.
- करंड, -क (३२ं-ड) [सं] (स्त्री.) - करंडा, करंडी.
- डिका (स्त्री.) - लहान करंडी.
- डियो (पु.) - करंडा.
- करंडुं (३२ंडुं) (वि.) - उद्योगी, सतत करीत राहणारे.
- करा (३२ा) (पु. ब. घ.) - गारा.
- कराहयत (३२हयत) (स्त्री.) - उघड, घुणा, तिडकारा.
- कराई (३२ाई) (पु.) - (१) करवत्या (२) (स्त्री.) खोदण्याचे एक अवजार, ऐदाण.
- कराड (३२ाड) (पु.) - (१) कडा (२) उभा खडक.
- डी (स्त्री.) (१) दरड (२) सोनाराचे एक हत्यार.
- कराडो (३२ाडो) (१) पाडा 'कराड' (२) डब्या आडल्या लाकडावर करवतीने कापायचे लाकूड ठेवतात ते.
- कराणी (३२ाणी) (पु.) (१) जहाजाचा निरीक्षक, (२) (वि.) कर्तबखर्त, करू जाणणारे.
- कराजी (३२ाजी) (स्त्री.) - नागजी, नाराजी.
- करात्रीन (३२ात्रीन) (स्त्री.) - एक लहान आगवुड बंदूक.
- करामण (३२ाभण) (न.) - मणी (स्त्री.) (१) करण्याची मजुरा (२) करायला देणे, करण्याचे माहीत असणे (३) जादू.
- करार (३२ार) [अ.] (पु.) - (१) कबूलनात, ठराव, करार (२) दुःखाने आलेली शांती.
- दाद (पु.) - (१) कबूलनात (२) तह करण्याचा अज.

करावळ (करावळ) (म. प्र.) - (१) भयंकर, भयानक,

(२) उग्र, तीव्र (३) उच्च (४) (स्त्री.) काळी तुळस

(५) (पु.) कस्तुरीमृग

-स्त्रिणी (स्त्री.) - (१) दुर्गेचे एक भयंकर स्वरूप.

(२) भयंकर स्त्री.

कराळिया (कराळिया) (पु.) - मातीची वाडी विकणारा, कुंभार.

कराळ्या (कराळ्या) (म. प्र.) - (१) कृष्ण (२) रेक रेकत झोळणे.

करांडु (करांडु) (न.) - तुकत्याच व्यालेल्या

गायी-भृश्याचा चीक.

कराडी (कराडी) (स्त्री.) - सुराडी, सरमाड.

करियाणु (करियाणु) (न.) - (१) किराण्याच्या दुकानात

मिळणारे औषध, मसाला वगैरे किराणा सामान.

(२) किराण्याचा धडा.

करियावर (करियावर) (पु.) - घराला देण्याचा हुंडा वगैरे

करी (करी) (स्त्री.) - (१) पथ्य (२) काम न करण्याचा दिवस.

-पाळयी - पथ्य पाळणे.

कर्नि(-ने) (अ.) - ज्या मुळे, ज्या कारणाने.

कर्नि (करीने) (अ.) - भ्रूणून, नावाचा ('दशरथ करीने एक राजा होता')

करीम (करीम) [अ.] (वि.) - दयाळू, उदार.

करुणानु-कळ (करुणानु) (वि.) - दयाळू.

करुणादा (करुणादा) (स्त्री.) - करुणपणा.

करुण (करुण) (-पु.) (वि.) - करुण.

करेडु(-डु) (करेडु-डु) (न.) - तुकत्याच व्यालेल्या

गायी-भृश्याचा चीक.

करेडी (करेडी) (स्त्री.) - रंगोळी.

करेडु (करेडु) (वि.) - वेचव.

करेडो (करेडो) (पु.) - उभे चक्र असलेल्या चरख्याचा

उभा ग्रांथ.

करेव (करेव) (पु.) - एक प्रकारचे रेशमी कापड किंवा साडी.

करेळी (करेळी) (स्त्री.) - किकाळी (२) संतापाची आव - झळ.

करो (करो) (पु.) - घराची एका बाजूची भिंत.

करोट(-टि, -टी) (करोट) - खोपडी, कवटी.

करोड (करोड) (स्त्री.) - (१) शरीराची कुशी - बाजू.

(२) नवस, व्रत.

करोडी (करोडी) (स्त्री.) - नवस, व्रत.

करेंदु (करेंदु) (न.) - (१) प्रंपरा, चाल, रिवाज.

(२) वाकडे लावणारे.

करोड (करोड) (स्त्री.) - (१) पाठीचा मणकें असलेला उभा

कणा, पाठ, पृष्ठवंश. (२) कोटी (सख्या)

-रज्जु (स्त्री.) - पाठीच्या मणक्यांमधून जाणारा

मजान्या दोर.

करोयल (करोयल) (पु.) - (१) मोर. (२) (स्त्री.) कोकिला.

करोळियो (करोळियो) (पु.) - (१) कोळी (२) स्वयंच्छा एक रोग

(३) कुंभार.

करोटी (करोटी) (स्त्री.) - तिरडी.

कर्कर (कर्कर) [सं.] (वि.) - (१) कठीण (२) (पु.) हाडक,

कवटी-या हाडाचा वृक्ष.

कर्तरी (कर्तरी) [सं.] (स्त्री.) - कात्री.

कर्तार (कर्तार) (पु.) - खटा, विघाता.

कर्पर (कर्पर) [सं.] (न.) - (१) खोपडी, कवटी (२) खापर.

कर्म (कर्म) [सं.] (न.) - (१) काम, कार्य, क्रिया (२) प्रवृत्ती,

धंदा (३) आचरण, नित्यकर्म (४) नशीब, पूर्वजन्मीचे कर्म

(५) कर्तव्य (६) कुकर्म, पाप.

-बांधव्यां, -बांधव्यां - बरेवाईट फल भोगावे लागेल अशी

कर्म करणे.

-ना भोग (पु. व. व.) - दैवयोग, प्रारब्ध.

-नां कालां, -नां कुंडालां (न. व. व.) - विधिलिखित

('दुर्दैव' अर्थी).

-कर (वि.) - (१) कर्म करणारे (२) (पु.) काम करणारा

मजूर.

-कडा(-डा) (वि.) - पायाळू (म्हणजे असा माणूस की,

तो जेथे पाय ठेवील तेथे म्णले असता मोठ्यामोठ्यांचा

हंसा सापडतो).

-कार(-री) (पु.) - (१) मजूर (२) कारागीर (३) लोहार

(४) बैल.

-कूट (स्त्री.) - कर्मकांडाची मायेफोड.

-चंडाल (पु.) - दुराचारी, धर्मलंड मनुष्य.

-चोर (वि., पु.) कामचोर, अंगचोर.

-ट (वि.) (१) आर्थिक कर्मांचे वटक पालन करणारा

(२) कर्मकुशल (३) बाह्य आचाराचा आग्रही.

-दोप (पु.) - (१) कर्म करण्यात चूक-दोप. (२) कर्माचा

बुरा परिणाम. (३) पाप, दुर्युक्त.

-न्यास (पु.) - सर्व कर्म ईश्वरसमर्पण करणे.

-अष्ट (वि.) - कर्तव्यकर्मापासून च्युत-विन्मुख.

-मार्ग (वि.) - कर्तव्य करून मोक्ष मिळविण्याचा मार्ग.

-रेखा (स्त्री.) - (१) भविष्यसूचक रेखा - अंदाज

नशीब.

-वश (वि.) - नशिवाच्या आधीन.

- संजोग (पु.)—नशिवाचा योग.
 —स्थान (न.)—कार्यालय, कामधंदा करण्याची जागा.
 —हौण(णुं) (वि.)—कमनक्षित्री, अभागी.
 कर्मण्य (कर्मण्य) [सं.] (वि.)—(१) कुशल, वाकवगार
 (२) (न.) उद्योग, प्रवृत्ती.
 —ना (न.)—वाकवगारी.
 कर्मिष्ठ (कर्मिष्ठ) (वि.)—(१) कर्म करण्याची आवड
 असणारा-री-रे (२) कार्यकुशल.
 कर्मी (कर्मि) (सं.)—(१) नशीबवान (२) उद्योगी.
 कर्मक (कर्मक) [सं.] (पु.)—शेतकरी.
 कर्मण (कर्मण) [सं.] (न.)—(१) नांगरट, शेती.
 (२) ओढाताण (३) आकर्षण.
 कर्मी (कर्मि) (पु.)—शेतकरी.
 कर्मका (कर्मका) (पु.)—गलका, भारडाओरड.
 कलक्यणुं (कलक्यणुं) (वि.)—कुलक्षणी.
 कलक्यापरी (कलक्यापरी) (स्त्री.)—रो (पु.)—(१) जाळलेल्या
 मातीची एक औपधी (२) जस्ताचा एक क्षार.
 कल(ळ)गुग (कल-गु-गुग) (पु.)—कलियुग.
 कल(ळ)ण (कल-गु-गु) (न.)—दलदलीची जमीन.
 कलदार (कलदार) (वि.)—हुन्नरी, कलावंत.
 कल्प(क) (कल्प-क) (पु.)—केसांना लावण्याचा कल्प.
 कल्पवृं (कल्पवृं) (अ. किं.)—(१) शटणे, (२) कल्पांत करणे,
 रडणे (३) (स. किं.) साध्य करणे.
 कलबल (कलबल) (स्त्री.)—किलबिल.
 कलम (कलम) (स्त्री.)—(१) लेखणी (२) सडी (३) चित्रकाराची
 कुंवली (४) झाडाचे कलम. (५) लिखाणातील एक एक
 मुद्र्याचा क्रमाने येणारा भाग ('कलम ७') (६) करारातील
 अट (७) (लाक्ष.) भाषा किंवा लिपी.
 —कपात्री—(१) अब्रु जाणे (२) बडतर्फ होणे.
 —कपत्री—(१) झाडावर कलम करणे.
 (२) कलम जमिनीत लावणे.
 —कपवृं—कापून टाकणे, काप काढणे.
 —कापत्री—(१) लेखणीचा काप काढणे. (२) बडतर्फ करणे.
 —घडवी—तासून लेखणी तयार करणे.
 —चालवी—चलाववी—अस्वच्छित लिहीत जाणे, लिहिणे.
 —रोपवी—कलम केलेली डहाळी जमिनीत लावणे.
 —लागवी—(कायद्याचे अमुक कलम) लागू होणे, त्याप्रमाणे
 काम चालणे.
 —कश [फा.] (वि.)—(१) लेखणी चालवू जाणारा
 (२) (पु.) लिहिण्याचा धदा करणारा, (३) लेखक,
 (४) मुत्सद्दी.

- कडी (स्त्री.)—लेखणी सुरेख वापरणे, सुंदर मोठ्यासारख्या
 मंत्रांनी लिहिणे.
 —कपाई (पु.)—वेड-निर्दय नेका.
 —घोर (वि.)—गुप्त लिहिणारा, चोरून लिहिणारा.
 —तराश [फा.] (पु.)—(१) लेखणी करण्याचा चाकू,
 (२) लेखणी बनविणारा मनुष्य.
 —त्रांस (वि.)—लेखणी प्रमाणे तिरके.
 —दान(नियुं) (न.)—लेखण्या ठेवण्याची नळी-पेटी.
 —बंदी (स्त्री.)—(१) कलमवार परिच्छेद पाहून लिहिलेले
 मुद्रसूद्र लिखाण (२) जती (३) जप्त केलेल्या वस्तूंची
 यादी (४) प्रत्यक्षा भागाची व्यवस्था किंवा कामकाजाचे
 धोरण दाखविणारा तपशील (५) करार, शर्ती.
 —बाज (वि.)—लेखणीबद्दल.
 कलमी (कलमी) (पु.)—(१) तांदळाची एक जात. (२) कलम
 करून वाढविलेले.
 कलमी, -न (स्त्री.)—गलमताची डोलकाठी.
 कलमे शरीफ (कलमे शरीफ) } (पु.)—कुराण.
 कलामे शरीफ
 कलमां (कलमां) (पु.)—कलमा, कुराणाचे मूळ सूत्र पार्श्वाने,
 इत्यामाचे दीक्षावाक्य.
 —पटवो—प्राचीप्रमाणे कलमा पटवून मगल्यात होणे.
 कलरोळ (कलरोळ) (पु.)—(१) गदारोळ, कलकलाट
 (२) कलरव, अनेक प्रकारचे मधुर आवाज.
 कलववृं (कलववृं) (स. किं.)—खिजविणे, चिडविणे.
 कलवार (कलवार) (स्त्री.)—दुधी-पांदरी-मुषारी.
 कलवो (कलवो) (पु.)—घास, कवळ.
 कलशोर (कलशोर) (पु.)—कलरव.
 कलंदर (कलंदर) [अ.] (पु.)—(१) एक फकीर (२) निःस्पृह
 मनुष्य (३) गाकडी (४) वर्णसंकराचा मनुष्य.
 कल्य(ळा) (कल्य(ळा)) (स्त्री.)—(१) कोणत्याही वस्तूचा एक
 भाग (२) चंद्राची कला (३) कालमान (४) युक्ती, हिकमत
 (५) हुन्नर, कसब.
 —धर (पु.)—(१) चंद्र (२) मोर (३) कलाकार.
 —वनी (वि. स्त्री.)—(१) कांती असणारी (२) मृत्त्यादी कला
 जाणणारी.
 —विधान (न.)—कलेची रचना.
 कलाई (कलाई) (स्त्री.)—मुदगल जोडीचे हात (कसरत).
 कलाई (स्त्री.)—कलहई.
 —कराववी—(लाक्ष.) साफ मुंडन करून घेणे.
 —गरो, -गार(-रो), -वाळो (पु.)—कलहईवाला.
 —सफेतो(-दो) (पु.)—कलहईची राख.

कलाक (कलक) (पु.) - ताम्र. (६० विनिर्देश).

- उडीशी (कल.) - वा. मयय.

कलाकुं (कलकुं) (पु.) - मुकुटो नमस्ते, योग्य संवी-अवसर नसलेले.

कलाड (कलड) (पु.) - मोमर.

कलाडी (कलडी) (स्त्री.) - रणपट, आरंभगोरड.

कलाव (कलव) (पु.) - झाली वा कप.

कलाम (कलम) [म.], (स्त्री.) - (१) वाणी, शब्द, वाक्य (२) चरण, कडी (कवितेची) (३) लेख, लिखाण.

कलावकुं, कलावकुं (कलवकुं) (पु. कल.) - कुकीने समजाविणे.

कलांकला (कलंकला) (अ.) - पूर्ण उमललेल्या स्थितीत.

कलांड (कलंड) (वि.) - दगडार भाणू लवणे.

कलांडा (कलंडा) (स्त्री.) - (१) फ. म. मी (२) शरीराची एक भाग, हड्डी.

कलि (कलि) (कलि) (पु.) - (१) लडा, भाडण (२) लडाई, (३) पडणे (४) (५) माली.

- काड (कल) (पु.) - वा. म. माला काळ.

- मळ (पु.) - क. म. माला काळ प्रसार, पाप.

कळि (कळि) मळ (कळि) (कळि) - क. म. मळे, टरवून.

कळुप (कळुप) [म.] (पु.) - (१) निराद असलेले, गरिब, घाबरले. (२) दुष्ट, भाळी (३) पापी. (४) निराद, मळ. (५) पाप.

- मिन (वि.) - (१) पाप हाडले (२) (मन) दुष्कळिले, (मना) काळिले आले.

कळेंतु (कळेंतु) (न.) - (१) काळीत (२) हृदय, अंतःकरण.

कळेंडी (कळेंडी) (स्त्री.) - काळवड

कळोडी (कळोडी)

कळेंडी (स्त्री.) - फोडी रोप देण्याना मालीना छोटा तवा.

- लुं (पु.) - मालीना तवा.

कळेंदु (कळेंदु) [म.] (पु.) - श्रीजेवा चंद्र.

कळोचडी (कळोचडी) (स्त्री.) - मुरगुपी.

कळक (कळक) [म.] - (१) (वि.) पापी. (२) (पु.) पाप. (३) दन.

फमवपु (४) कनरा, चिमल. (५) वाटून समजिलेला

गोळा अमर (गोळांना मंगेर) (६) कान ला मळ.

कळडी (कळडी) (स्त्री.) - (१) गळ्या (२) निरी.

कळो (कळो) (पु.) - (१) (मन इ. ची) हातान मावेल

पुढीची, घस (२) प्रसवेदना होत असताना स्त्रीच्या

कमरेच्या एका भागावर हाताने वावयाचा दाव.

(३) कळश, गळगा, गोंगाट.

कळहार (कळहार) (न.) - सुद्ध कमळ.

कळयन (कळयन) (पु. स्त्री.) - अयोग्य वेळ, अशुभ काळ.

कळयुं (कळयुं) (वि.) - यशस्वी विद्या अलापना नसलेले.

कळयो (कळयो) (पु.) - (१) लवक, वेळ (२) वाईट माली मोडल्या.

कळयन (कळयन) (न.) - कुवचन, अपशब्द.

कळयी (कळयी) (न.) - कठीण वावडीने काप असलेला प्रणी.

कळयट (कळयट) (स्त्री.) - (१) दोरमंडेला, कळया विना

थकता वाटण्यासारखा काम (२) कळकाळ (स्त्रीचा).

कळयु (कळयु) (अ. वि.) - (१) निराद, हातान माली, विभक्त होणे.

कळयी (कळयी) - (१) (पु.) कळी नाट (२) (स्त्री.) मागण्याची भावणी.

कळर (कळर) (म.) - (१) (न.) मीट (२) (पु.) पाटक, वेळ (३) (वि.) तांचर, चिराचिर.

कळरक (कळरक) [सं.] (पु.) - कैदी.

कळयुं (कळयुं) (वि.) - वा. म. लीक्षण, यष्ट (नवन).

कळरार (कळरार) (स्त्री.) - शीतल घालापा अशी अवस्था.

कळरारुं (कळरारुं) (अ. वि.) - (१) व्याकुळ करणे, दैर्घ्य करणे (२) वर्णन करणे कळय करणे.

कळरी (कळरी) (स्त्री.) - वेडी.

कळयं (कळयं) (न.) - (१) निजोरी (२) (वि.) निजनिजि.

कळरो (कळरो) (पु.) - अयोग्य न मागेला मर्द.

कळयं (कळयं) (स्त्री.) - (१) हड्डी जा (२) (वि.) तशा जालीचा सीने.

कळयुं (कळयुं) (न.) - वेडी.

कळये (कळये) (स्त्री.) - सरान दया.

कळयुं (कळयुं) (अ. वि.) - (१) कळिया वर्ण (२) मळान माणे, प्रशमणे (३) वर्णन करणे.

कळयुं (अ. वि.) - वेळ उठणे, वेचना होणे.

कळश (कळश) - (१) (वि.) लावेदार, परावीन

(२) (स्त्री.) अडचण.

कळा, यु (कळा) (पु.) - (१) प्रतिकूल वाग (२) प्रतिकूल फाळ विना वागवरण.

- पेयवो (आरमा) - शरीर निचडणे.

कळयट (कळयट) (स्त्री.) - कुमारी.

कळाय (कळाय) (न.) - (१) दोप, खोट, (२) लांडम.

- गुं (वि.) - (१) खोट असलेले.

कळार (कळार) (पु.) - अशुभ दिवस विना कळ.

- रे (अ.) - अशुभ दिवशी विना वेडी.

कळरी (कळरी) (स्त्री.) - अपकीर्ती.

कळयुं (कळयुं) (अ. वि.) - (१) शरीर निचडणे (२) हाड वर्णने निचळणे (३) आटणे (दूध) (४) निद्रा होणे.

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

(२) (स्त्री.) कुशीची.

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कवाम (कवस) - (पु.) कुस्थान, वाईट ठिकाण

कसदार (कसदार) (वि.) - (१) सत्त्वयुक्त (२) रसाल

(३) धनवान (४) कसोटीतून पार उतरण्याजोगे, ओजस्वी.

कसकस (कसकस) (स्त्री.) - करकचून बांधल्याने होणारा

आवाज.

- तुं (वि.) - (१) करकचून बांधलेले (२) कसेबसे घट्ट

(३) (४) वसणारे.

- तुं (अ. क्रि.) - (१) करकचून बांधले जाणे

(२) महाप्रयत्नाने घट्ट वसणे (३) (४) (अ. क्रि.) करकचून -

नाचवून बांधणे.

कसटियो (कसटियो) (पु.) - (१) एकाच मवा करणारा मनुष्य.

(२) माल तारणावर घेऊन पैसे कर्जाऊ देणारा मनुष्य.

कसडो (कसडो) (पु.) - कंभरेचा दोरा.

कसण (कसण) (न.) - बंद (बटनाऐबजी असतो तो)

कसणतुं (कसणतुं) (स. क्रि.) - घोटून - सोडून एक करणे,

कसावणे.

कसणी (कसणी) (स्त्री.) - लहान मुलांना होणारा

कफाचा - श्वासाचा एक रोग.

कसणुं (कसणुं) (वि.) - (१) दुकळ (२) (न.) कणीस.

कसतुं (कसतुं) (वि.) - (१) दाबून दडवून बसते होणारे

(२) कमी पडणारे.

कसद (कसद) (पु.) - (१) हेतू (२) प्रयत्न.

कसव (कसव) (पु.) - (१) धंदा, रोजगार, काम (२) हुसर,

कला, कारागिरी (३) कलाकुशलता, निपुणता

(४) अनीतीचे काम.

- चोर (पु.) - (१) आपले कसव दुसऱ्यांना न दाखविणारा

कारागिर, आपली कुशलता चोरणारा कारागिर (२) धंदात

ठकविणारा माणूस.

- ण, - वातण (स्त्री.) - वेड्या.

- यी (वि.) - (१) कलाकुशल, निपुण (२) (पु.) कारागिर.

कसव (पु.) - (भरतकामात, विणकामात वापरली जाणारी)

सोन्याकप्याची बारीक तार.

कसवानी (कसवानी) [फा.] (वि.) - कसव्यात - मोठ्या गावात

राहणारा रीर.

कसवो (कसवो) [अ.] (पु.) - मोठे गाव.

कसम (कसम) [अ.] (पु. व. व.) - शपथ.

- भारवा, - देवा, - खवडाववा - शपथ घ्यायला लावणे.

- खावा - शपथ घेणे.

- नामुं - प्रतिज्ञापत्र, 'अॅफिडेविट्'.

कसमज (कसमज) (स्त्री) - अयोग्य - खोटी समजूत.

कसमय (कसमय) } (पु.) - अवेळ, वाईट वेळ.

कसमो (कसमो) }

कसमोडा (कसमोडा) (पु. व. व.)—(१) आळोखेपिळोखे घावेसे वाटणे (२) प्रसवाच्या घेळी अंग दुग्न लागणे-मोडून येणे व घेण घायला लागणे.

—खावा—(१) अंग मोडावेसे वाटणे (२) रागावणे, रुसणे.

—धुं (अ. कि.)—अंग मोडावेसे वाटणे.

—धुं (वि.)—विट्ट, वेड्यासार.

कसर (कसर) (स्त्री.)—(१) उणीव, कमतरता, न्यूनता (२) कच्चेपणा, अपूर्णता (३) चूक (४) काटकसर (५) कुस्मान.

—आपवी—विट्ट कुस्माना शोटी गूट देणे.

—करवी—(१) काटकसर करणे (२) कमी करणे.

—राखवी—कमतरता-न्यूनता ठेवणे.

—काढवी—भरपायी करून घेणे, उट्टे काढणे.

—रिचुं (न.)—काटकसरी.

कसरत (कसरत) (स्त्री.)—(१) व्यायाम (२) अभ्यास, तालीम. —आपवी—व्यायाम देणे.

—बाज (पु.)—व्यायामाचा शोकीन.

—तिचुं, —ती (वि.)—व्यायाम करणारे.

कसरचुं (कसरचुं) (अ. कि.)—कसर (ताप) येतोसे वाटणे, कसकस वाटणे.

कसली (कसली) (स्त्री.)—कळवी.

कसलुं (कसलुं) (न.)—कणीस.

कस-सु-वाण (कस-सु-वाण) (स्त्री.)—आजारीपण, अस्वस्थता.

कसचुं (कसचुं) (स. कि.)—(१) आवळणे (२) कसोटी घेणे (३) गूट कष्ट देणे, पिळणे (४) त्रास देणे, सतावणे (५) कमी करून देण्याचा प्रयत्न करणे.

कसनिं आपचुं-लेचुं—आकलोट वांगरे आसनिं प्दार विविकित्तिंग देणे घेणे.

—काम लेचुं—कसत काम करून घेणे, रगडून काम घेणे.

—काम पावचुं—कसोटी घेतल्यानंतर काम सांगणे.

कसाकस, (सी) (कसाकस-सी) (स्त्री.)—चढाओढ, चुरस, ओढाओढ.

कसाणुं (कसाणुं) (वि.)—कळकट, वेचव.

कसाथेचुं (कसाथेचुं) (वि.)—(१) वाकबगार, अनुभवी, कसलेले. (२) कळकट.

कसीदो (कसीदो) (पु.)—(१) कशिदा (२) स्तुतीकरिता दिवलेले काव्य.

कसुतर (कसुतर) (वि.)—(१) कडींग, सुगम नसलेले (२) विषडून गेलेले (३) वाकडे.

कसुवाण (कसुवाण) (स्त्री.)—आजारीपण.

कसुवावड (कसुवावड) (स्त्री.)—अकाली गर्भपात.

कसुं-सुं-वी (कसुं-वी) (वि.)—(१) कुसुंब्याच्या फुलासारखे, लाल. (२) (स्त्री.) कुसुंब्याच्या फुलाचा रंग, (३) कुसुंब्याचे बी.

—बगर (पु.)—कुसुंबी रंग देणारा.

—बल, (लुं) (वि.)—कुसुंबी रंगाचे, लाल.

कसुंबो (कसुंबो) (पु.)—कुसुंबा (२) कुसुंब्याच्या फुलाचा रंग (३) त्या रंगाचा कपडा (४) पाण्यात घोटलेली अफू किंवा त्यानिमित्त जमणारी मंडळी.

कसुंबा पाणी करवां, कसुंबो करवो—(१) अफू घोटून (लम इ. प्रसंगी) एकमेकांला पाजणे. (२) लग्नाचा मेळावा करणे.

कसुंबो गाळवो, —घोळवो—अफू भिजवून रस करणे.

—चढवो—अफूची धुंदी चढणे.

—काढवो, —गाळवो—कुसुंब्याच्या फुलांचा रंग काढणे.

—चढाववो, —देवो, —सुकवो—कुसुंब्याचा लाल रंग चढावणे.

—पीवो—कुसुंब्याचे पाणी पिणे. (नशा चढण्यासाठी)

कसूझ (कसूझ) (स्त्री.)—अयोग्य-खोटी समजूत.

कसूर (कसूर) [अ.] (स्त्री.)—चूकभूल, दोष, अपराध-गुन्ह्या.

—दार (वि.)—चूक करणारा री-रे.

कसोज (-जुं) (कसोज-जुं) (वि.)—विघडलेले.

कसोजण (कसोजण) (स.)—झाडून टाकताना पडणारा कचरा.

कसोटीपू चढावचुं, कसोटीमां लेचुं—कसोटीला लावणे, तावणे-मुल्यावणे.

कसोटीमां उतरचुं—कसोटी करून घ्यायला तत्पर असणे, कसोटीत दाखल होणे.

कस्तर (कस्तर) (न.)—कस्पट, धूळकण, कचरा. (२) कासार लोक मांक्यावर जोड करताना जो लेप लावतात तो.

कस्ती (कस्ती) [फा.] (स्त्री.)—पारशांचे जानवे, किंवा ते देण्याचा संस्कार.

—करवी—मंत्र म्हणून अपवित्रता दूर करणे (पारशांचा पूजाविधी).

—आपवी, —देवी—कस्ती अंगात घालायला लावण्याचा संस्कार करणे.

कहान (-नो) (कहान-नो) (पु.)—कृष्ण.

कहार (कहार) [अ.] (वि.)—निष्ठुर, क्रूर.

कहार (पु.)—भोई, मेणा-पालखी उचलून नेणारा.

कळावचुं (कळावचुं) (स. कि.)—(१) मगायला लावणे (२) निरोप पाठविणे.

कहीं (कहीं) (अ.)—कुठे (प्रथार्थक).

—क (अ.)—कुठेपरी.

—कहीं (अ.)—कुठे कुठे.

कहेण (-णुं) (कहेण-णुं) (न.)—संदेश, निरोप, सांगावा.

(२) हुकुम (३) वचन, बोल. (४) निमंत्रण.

—मोकळवुं—सांगावा पाठविणे.

—णी (स्त्री.)—(१) म्हण (२) सांगण्याची शैली.

(३) कहाणी (४) लोकापवाद.

—सी (स्त्री.)—(१) म्हण (२) कहाणी (३) लोकापवाद,

हिनार.

कहेवटा(-रा)वयुं (६६५३१५) (स. कि.)—सांगावला स्वरणे.

कहेवत (६६११) (स्त्री.)—(१) म्हण, लोकोक्ती (२) दृष्टांत, उदाहरण.

कहेवराम(-व)ण (६६५२१३५) (न.)—बोळून दाखवायला लागले असे असणे, दोष, बदनामी.

कही (६६११) (न. कि.)—(१) जेरणे, सांगणे (२) समजाविणे (३) उपदेश-शिक्षण देणे (४) आज्ञा करणे (५) उपका देणे (६) नावे ठेवणे.

कही भावयुं—लगेच परिणाम होणे (१) गुप्त गोष्ट किंवा भविष्य सांगणे.

—सांगून मोकळे होणे.

—गुप्त गोष्ट उघड करणे.

—प्रताययुं, —संभळावयुं—पूर्वजांची गोष्ट किंवा ऋण सांगून चार शब्द सुनावणे.

कथागुरु (६६५५२) (वि.)—(१) सांगितलेले करणारे,

गाथा (२) सांगकामे.

कथा (६६११) (१) सांगितलेले ते, वचन, शिक्षण, आज्ञा.

—पाळयुं—बोललेले वचन पाळणे.

मानयुं—शिक्षणाप्रमाणे किंवा आज्ञेप्रमाणे वागणे.

कळामां रवेयुं—कळात राहणे, मानणे, ऐकणे.

कळ मारवी, —वामयी—कळी किंवा चाप फिरवून बंद करणे.

कळ भावयी, —चडवी—कळ निघणे, त्यामुळे घेरी येणे.

—खाईने—चक्कर किंवा मूर्छा येऊन, कळ येईल अशा रीतीने.

—गाईने पडयुं, —गेयुं—गुप्त रडणे.

—खाईने हसयुं—खूप हसणे.

—ऊतरवी, —बेसवी—कळ कमी होणे, आराम वाटणे.

कळ (६७१) (पु.)—चारीक विकट गाळासारखा चिखल, रुतून बाण्यासारखी जमीन, दडदड.

कळ (स्त्री.)—अटकळ, समज.

कळकळ (६७१३५) (स्त्री.)—(१) कळकळाट (२) टोकेफोड (३) आरडाओरड (४) कासाविशी.

—काट } (पु.)—रटारड, बोशबोव.

—लाग }

कळछा (६७१३५) (स्त्री.)—वेवनाव, झगडा.

कळज(-जु) - ग (६७१३५) (पु.)—कलियुग.

—वेवयो, —भावयो—माणसांच्या नृत्ती पापी-अधर्मी वर्ण.

कळण (६७१३५) (न.)—(१) दलदलीची-पाय ठेवताच स्तेल अशी जमीन (२) कळणे, समज.

—णा (स्त्री.)—समज, शान.

—तर (न.)—(१) कळा, वेदना. (२) अंदाज, अटकळ, हिशेब (३) मोठेचे साधन (चाक, दोर इ.)

—तर (पु.)—पिकाचा अंदाज काढणारा माणूस.

—ताणुं (न.)—(१) पिकाचा अंदाज काढण्याचा मेहेनताना. भाणेवारीच्या चेळी कमी पीक झालेले पाहून शेतकऱ्याला भिळणारा मूढ.

कळथी (६७१३५) (स्त्री.)—कुळीथ.

कळपयुं (६७१३५) (स. कि.)—(१) गेलेल्याच्या नावाने संकल्प करून दान देणे. (२) कोळपणे. (३) (अ. कि.) कामाला-उपयोगाला येणे. (४) धुरणे, रडणे.

कळपी (६७१३५) (स्त्री.)—खुरपे.

कळथ (६७१३५) (स्त्री.)—कोळपणीचे हत्यार.

—थुं (स. कि.)—कोळपणी करणे.

कळवळ (६७१३५) (स्त्री.)—(१) कळकळाट, गोंगाट (२) डावपेंच.

—थुं (अ. कि.)—कळकळाट करणे.

कळविकळ (६७१३५) (स्त्री.)—(१) युक्ति, द्विकमत

(२) युक्तायुक्त विचार (३) आराम, शांती (४) समज.

कळवुं (६७१३५) (स. कि.)—(१) समजणे (२) कल्पणे, अंदाज करणे, विचार करणे (३) (अ. कि.) कळा-वेदना येणे चिखलात रतणे.

कळी जवुं (६७१३५) (१) जाणणे, समजणे

(२) चिखलात रतणे.

कळश (६७१३५) (पु.)—(१) कळशी (२) कळस.

—चडावयो—कळस चढविणे (व्याध.)

कळशो(-शिये)-जवुं—शौचाला जाणे.

कळश(-स)-ली (६६१३५) (स्त्री.)—लोटी, लहान कळशी.

कळशियो (६७१३५) (पु.)—(१) लोटा (२) शौचाचा रोग.

कळशो (६७१३५) (पु.)—लोटा.

कळशी (६७१३५) (स्त्री.)—लोटा (कळ्या) मणांचे माप.

कळहीण (६७१३५) (वि.)—(१) कळाहीन (२) कळ (चाप) नसलेले (३) कुळहीन.

कळजवुं (६७१३५) (अ. कि.)—मोठ्याने ओरडणे.

कळा (६७१३५) (स्त्री.)—(१) कळा (२) (मोग्या) पिमारा.

—करवी—(१) युक्ति किंवा हत्यार करणे. (२) आरास-सुंदर मांडामांड करणे. (३) मोराने पंख उभे करून चंद्राकार पसरणे.

—पात्रयी—शरीराची कानी किंवा रूप काढून टाकणे किंवा (वेप पालटून) झाकणे.
 —कर (पु.)—मोर.
 कळाई (कलाई) (स्त्री.)—कोपरपासून मनगटापर्यंतचा हाताचा भाग
 कळाण (कलाण) (न.)—(१) चिखलाची-दलदलीची जागा (२) आकलन
 कळापो (कलापो) (पु.)—(१) रडारड (२) कळ, क्लेश, पीडा
 कळायुं (कलायुं) (अ. क्रि.)—अनुभवाला येणे, प्रतीत होणे, दिगून येणे, वाटणे.
 कळियुं (कलायुं) (वि.)—कुलवान.
 —यो (पु.)—कुलवान पुरुष.
 कळियो (कलायो) (पु.)—(१) कळाचे कठीण बीज, आढोळी (२) कळा, पोटरा (ज्यातून फूल व फळ निघते अशी फूट) (३) हाळिमाचा दाणा.
 कळंठुं (कळंठुं) (वि.)—गट्टळ.
 कळेकळे, कळेकळे (कळेकळे, कळेकळे) (अ.)—युक्तिप्रयुक्तीने, समनुगुणित.
 कळो (कलो) (पु.)—(१) कळ, क्लेश. (२) आवेश, झणकारा.
 कळोई (कलोई) (वि.)—(१) गाढ संबंध असणारे (२) (न.) संबंधी.
 कळोटी (कलोटी) (स्त्री.)—गमोळी.
 कां (का.) (अ.)—का, कोणत्या कारणाने, कशाकरिता (२) किंवा
 —के, -जे (अ.)—कारण की.
 —तो (अ.)—अथवा.
 कांई, -क (कांई-क) —काही, काही ना काही.
 कांकरी (कांकरी) (न. स्त्री.)—(१) बारीक खडा (२) रेती.
 —राळुं, -रियुं (वि.)—बारीक रेती किंवा खडे असलेले.
 —रियाळुं (वि.)—(१) रेती किंवा बारीक खडे असलेले (२) बोचण्याजोगे.
 —ने (पु.)—(१) बावीक खडा (२) काटा, विघ्न (३) शस्त्र, संशय, खटका.
 कांकरा पडवा—अंगावर दगड पडणे, बाहीर रीत्या निपेध होणे.
 कांकरा काडपो—वाचला होणे, दूर होणे, अडचण वाटून करणे.
 —काही माखवो—(१) मनातला संशय काढून टाकणे, (२) अडचण दूर करणे (३) मनात न घेणे.
 —मखवो—मनात सल्ले राहणे.
 कांइदे आसम (कांइदे आसम) [फा.] (पु.)—महान नेता.
 कांई (कांई) (स्त्री.)—(१) शरीर, काया (२) पातळ यर, आच्छादन.
 कांईल (कांईल) (स्त्री.)—काहील.

काउ (का.उ) (पु.)—कावळा.
 काउवा(-का)उ (का.उवा.उ) (अ.)—कावकाव (लक्ष.)
 काकडी (काकडी) (स्त्री.)—(१) बाळक, काकडी (२) काकडा (पेटविण्याचा.)
 —हो (पु.)—(१) चिंध्याचा बनविलेला पण्टा, काकडा. (२) पडजोभ.
 काकडा उताग्या—जळना काकडा फिरवून भून उतरविणे.
 काकडा नाग्या—चकणे (गेळताना),
 काकम (काकम) (पु.)—काकवी, राव.
 काकर (काकर) (पु.)—(१) दात (२) हत्तीचा किंवा रानडुकराचा दात (३) करवनीचा दात (४) कातडीला पडलेली कठीण भेग (५) आढोळी (६) बारीक खडा.
 —री (स्त्री.)—अतिशय बारीक दाताची ओळ.
 —णी (स्त्री.)—कानस.
 —बुं (म. क्रि.)—(१) करवनीला धार करणे (२) चिथावणे, (३) कुरतडत घ्याणे.
 —री (स्त्री.)—बारीक बारीक दाताची ओळ.
 काकर (काकर) (स्त्री.)—हातपिंजणाची सात ज्यावर 'घर' करून आपटने नी कच्च्या चामड्याची पट्टी.
 काकलिया (काकलिया) (पु. व. व.)—वेवी, फोड्या.
 काकळदी (काकळदी) (स्त्री.)—काकळत.
 —वेडा (पु. व. व.)—काकळतीचे वर्तन.
 काकापुगी (काकापुगी) (वि.)—(१) तळशी (२) जारज (३) (पु.) गुलाम.
 काकापळिया (काकापळिया) (पु. व. व.)—फोड्या.
 काका मामा करवा—खुशामत-तानापुता करणे.
 काकली (काकली) (स्त्री.)—काव.
 कावमां राखवुं-लेवुं—आपल्या बगलेत ठेवणे, पक्षान घेणे.
 कावली फुटवी } —आनंदान्या वकलना फुटणे.
 कावलीमां नुच आववुं }
 कावुं (कावुं) (पु.)—कावलाचे वेग.
 काव्या (काव्या) (स्त्री.)—विघ्न, हरकत (दाव्यात प्रतिपक्ष्याला विरोध्याकरिता आणविली).
 काग (काग) (पु.)—कावळा.
 —बुं पीछ धवुं } —पराचा कावळा करणे.
 —नो वाघ करवो }
 —बुं वेपवुं ने ताडवुं पडवुं—कावळा बसायला न् इहाली मोडायला गाळ.
 —ने डोळे राह जोवो—मूर् आतुरतेने वाट पाहणे.
 —डोळ (वि.)—कुरूप.
 —डोळियुं—(१) (वि.) एकाक्ष (२) (न.) एक रेलक बनस्पती.

- कागानीवर (कागानीवर) - कागानीवर मारी.
- कागानीवर (कागानीवर) - कागानीवर भावा समज याची विवा.
- कागानीवर (कागानीवर) (स्त्री.) - कावळ्यासारखी (सडकून उडून जाणारी) शोष, सावध शोष.
- कागारीळ (कागारीळ) (पु.) - कावकाव, गदारोळ.
- कागज - ल (कागज-ल) (पु.) - (१) कागद (२) पत्र, पत्रिका.
- कागदो (कागदो) (पु.) - कावळा.
- का जड्या - (१) निर्धन - खंक होणे (२) निःसंतान होणे.
- का कळवा - सत्यानाश होऊ पडाणे.
- का कानी कोटे रतन - अपात्री दान, अयोग्य - न शोमणारा.
- का कानी कोटे कंकोतरी - पोटात गोष्ट न राहणे.
- का कानी जोतुं - रतन सांगत राहणे.
- का कडीयंरं लई गयो - चांगली घस्तू वाड्याच्या हाती गेली.
- का कामडी (स्त्री.) - (१) इतरांनी, अवकृपा (२) अविश्वास.
- का कामडी (स्त्री.) (स्त्री.) - मृग पकडण्याची मांडशी.
- कागडियो (कागडियो) (पु.) - पतंग.
- कागळ नावयो - पत्र टाळात टाकणे.
- कागडो - (१) पाकीट फोडणे. (२) दुसऱ्याचे पाकीट फोडणे.
- कागडो - लिहिलेले पत्र पाकिटात घातून बंद करणे, बंद करून टाळात टाकणे.
- कागडो - लावयो - शिफारस - ओळख - पत्र मागणे किंवा आणणे.
- कागडो - पत्र लिहून समाचार वळविणे.
- कागडिणुं (न.) - 'पेपरवेट'
- कागडिणुं (कागडिणुं) (न.) - (१) कपटा (२) चलनी नोट, (३) नगरेवारच्या रीतीत मिळवून देणारा कागद.
- कागडिणुं - पत्र लिहून देणे.
- कागडिणुं - (१) अंतराळी मरणे (२) जाहिरात होणे (३) कोटांत जाणे (४) लिखापदीतच गुंतून जाणे.
- कागडो (पु.) - पत्र घेऊन जाणारा जासद.
- कागडुं (कागडुं) (न.) - राणांग, डोळ.
- कागडिणुं (कागडिणुं) (न.) - एक प्रकारचा सुताडा.
- कागडुं (कागडुं) (अ. क्र.) - रागावणे.
- कागरी (कागरी) (स्त्री.) - (१) दात्यांसारखी ओळ किंवा वेलबुडी (२) कोर, धार.
- कागरो (कागरो) (पु.) - कंगुरा. (२) शिखर (३) भरतकामातील एक वेलबुडी - तन्हा.
- कागार (वि.) - कंगुरेदार.

- कागुं (कागुं) (वि.) - (१) वीनटुनेट, मरीन (२) रडणे.
- कागळुं (कागळुं) (वि.) - (१) वीनटुनेट, मरीन (२) रडणे.
- काच (काच) [सं.] (पु.) - (१) काच (२) आरसा.
- काचकी (काचकी) (स्त्री.) - (१) एक वनस्पती (२) गळ्याच्या दाराजवळ होणारा एक रोग. (३) अडचण.
- काचड (काचड) (स्त्री.) - गळवाच्या आजूबाजूच्या सुजलेला भाग.
- काचवो (काचवो) (पु.) - नर कासव.
- काच (स्त्री.) - मादी कासव.
- काचवानी कांखे जोतुं - तीक्ष्ण किंवा मत्सरी नजरेने पाहणे.
- काचर (काचर) (स्त्री.) - लहानसा सुकडा.
- काचर (न.) - (१) फिरकोळ खाद्य घस्तू (२) फिरकोळ मोडक्या मोडक्या वस्तूंचा समूह.
- काच (न.) - बारीक काक.
- काचली (काचली) (स्त्री.) - नरटे.
- काच पाणी लई हुमी मर - काही करता येत नसेल तर चाळणीत पाणी घातून जीव दे !
- काचलां कट्या - काढ्याकूट करणे.
- काचलुं (काचलुं) (न.) - (१) नदीकाठची रेंगाळ असलेली लागवडीखाली आणलेली जमीन (२) नरटे.
- काचुं (काचुं) (वि.) - (१) कच्चे (न पिकलेले, न शिजविलेले इ.) (२) तक्रारी (३) भिनभनुभवी, अर्धवट, (४) अपूर्ण, ('काचुं काम') (५) कामचलाऊ (पक्के झालेले नव्हे असे उदा. 'काचो हिंसा') (६) दुबळे ('काचा काळजातुं') (७) (न.) कच्चेपणा, कमतरता, अपुरेपणा.
- का काननुं (वि.) - हलक्या कानाचे.
- का केद (स्त्री.) - कच्ची केद.
- का कुडी, - माया (२) - मोठ्यात माणूस (नकारार्थी वापरतात - 'ए काई काची माया नथी')
- का कडावतुं - दिवाळे काढणे.
- का कडुं - (१) अपुरी तयारी असताना, अभ्यासकच्या स्थितीत, किंवा अयोग्य काळी वर्तणे, काही करणे (२) तसे करून काम विचडवून टाकणे (३) (काम, विचार इ. शायतीत) धाई करणे.
- काखुं - ओढवस्ती होणे.
- काडुं - गर्भपात करणे.
- काचोकनियारो, - कथिलो (काचोकनियारो, - कथिलो) - सजान न झालेला, लहान वयाच्या मुलाचा परिवार.
- काचे घडे पाणी भरतुं - फुकट खटपटणे.
- काचुं कुंघारं (वि.) - लहान वयाचे व अविवाहित.
- काकोरं (वि.) - न शिजवलेले व कोरडे.
- काच (वि.) - अगदीच कच्चे,

हिक बंगेरमारखी ओपची घालून केलेले खाद्य.

(३) काटळाट (कापून घेणे) (४) विघ्न, अडचण.

काटलांकुट्या - कुकट धडपड करणे.

-क्यामां नाखबां - शाले गेले विमरून जाणं.

-सांख्यां - जोय जमवून पाहणे, तोल बरोबर तपासणे.

काटले काट्युं - (१) काटा काटणे, विघ्न दूर करणे.

(२) मारून टाकणे.

काटले कर्युं - (१) काटा काटणे (२) थोडे देऊन भागविणे.

काटलांकुट्या (काटलांकुट्या) (पु.) - मारून टाकण्याचा काटलांकुट्या

भागविणारा मनुष्य.

काटलांकुट्या (काटलांकुट्या) (म.) - मारून टाकण्याचा काटलांकुट्या

काटलांकुट्या (काटलांकुट्या) (म.) - मारून टाकण्याचा काटलांकुट्या

(२) चावणे (३) फसविणे.

काट्युं (वि.) - फळकाच्या रंगाचे.

-यो (पु.) - शोकदर्शक विटके लगडे.

काटाकाट (काटाकाट) (स्त्री.) - (१) कापाकापी (२) कनड

(३) अदायत, डंख.

काटोडो (काटोडो) - (१) चकमकत वापरला जाणारा दगड.

(२) प्रवाही पदार्थाच्या खाली जमून बसणारा कचरा

(३) कचऱ्या धावून लोखंड काढून घेतल्यानंतर राहणारा अवशेष.

काटी (काटी) (स्त्री.) - मृताच्या अकराव्या दिवशी करण्यात येणारा निषा. (पु.) ती निषा करण्यापेक्षा बरी.

काठ (काठ) (वि.) - धूर्त, बनेल (२) (पु.) लाकूड (३) इमारती लाकूड (४) उंटावरचे आसन (५) खोल्याची चौकट.

काठो (काठो) (पु.) उंटावरचे बगैरे आसन.

काठो (काठो) (पु.) - मुलीला लग्नापूर्वी घालण्यात येणारा मातंग.

काठाळुं (काठाळुं) (वि.) - उंचापुरा, धिप्पाड.

काठियाणी (काठियाणी) (स्त्री.) - काठियावाडी स्त्री.

-डी (पु.) - काठियावाडी रहिवासी.

काठियो (काठियो) (पु.) गाडीचा पिंजरा - लाकूड सामान.

काठी (काठी) (स्त्री.) - (१) जळाळ लाकूड (२) जमिनीचे

एक माप (३) काठी, दंडा. (४) बांधा (शरीराचा)

काठुं (काठुं) (१) (वि.) कटोर (२) कंजूस (३) कठीण (४) बाईट (५) (न.) शरीराचा बांधा (६) दोल, डफ

इ. चे खोके (७) उंटावर बसण्याची बैठक (८) किनार लाव्याची भाहे असा काडीचा कपडा.

काठ्युं (काठ्युं) (स. क्रि.) - (१) काढणे (२) ओढून काढणे

(३) रद्द करणे (४) काढून टाकणे (५) कमावणे, मिळवणे.

काठी जंयुं - घेन बाहेर काढून पुढच्या क्रियेकरिता घेऊन जाणे.

-नाख्युं - (१) रद्द करणे. (२) नापास करणे. ('अने

परीक्षके शामां काठी नाख्यो ?' (३) हिशोबत न धरणे.

-लेयुं - गुपगुप काढून घेणे. (२) करवून घेणे.

-मूक्युं, मेळ्युं - (१) हाकून देणे (२) रजा देणे, बडतर्फे करणे, (३) काढून बाजूला ठेवणे

काठो (काठी) (पु.) - (१) काठा (२) दातात जास्त शालेले पाणी निचरून टाकण्याकरिता काढलेली खाच.

काण - मोकाण (काण, मोकाण) (स्त्री.) - मरणानंतरचे राहणं - कुटणे करतात ते.

काणुं (काणुं) (वि.) - छिद्र किंवा घेघ पाडलेले (२) एकाध, काणे (३) (न.) घेघ, छिद्र

-णिणुं - (१) काणे (२) छिद्र पाडलेले

कांठ (कांठ) (स्त्री.) - काटेरी शाळांची गर्द शाडी.

कांठादार (कांठादार) (वि.) - पाणीदार, तडफदार.

कांठारयुं (कांठारयुं) (न.) - पादप्राण.

कांठाळुं (कांठाळुं) (वि.) - काटेरी.

कांठियुं (कांठियुं) (न.) - (१) प्रेतावर घालण्याचा कपडा (२) संढास, शौचकूप.

कांठियो (कांठियो) (पु.) - (१) संढास (२) मनात बर ठेवणारा माणूस.

कांठुं (कांठुं) (न.) - (१) कांज (२) माल देण्या - घेण्याचा प्रायः न साजणारा - करार, चौदा. (३) विदल धान्याचा पातळाचोटा.

काठो (काठी) (पु.) - काठा (कंठे) कांठा पडवा - पडात शोप पडल्यामुळे कांठे जोचल्यासारख्या वेदना होणे.

कांठामां भायी पड्युं - अडचणीत सापडणे.

काठा बेरवा, - वाबवा - काटे पेरणे, शत्रुत्व उत्पन्न करणे.

कांठो काठयो - (१) काठा काढणे (२) मनातील खटक दूर करणे.

-मारवो - (१) डंख मारणे. (२) विघ्न आणणे.

-वागवो - काठा लागणे.

कांठली (कांठली) (स्त्री.) - काठ्याच्या माथ्यात एक दागना, हारमळी.

कांठलो (कांठलो) (पु.) - (१) गळ्याला बरोबर बसणारा अंगरुल्याचा काप. (२) घागर, घडा बगैरेचा गळा. (३) घाट, काठ (नदीचा)

कांठियुं (कांठियुं) (न.), - यो (पु.), कांठी (स्त्री.) - शौचकूप.

कांठो (कांठो) (पु.) - (१) किनारा, तट, घाट (२) शेवट

(३) घागर, विहीर इ. चा अगदी वरचा गोलकाट.

कांठोडुं (कांठोडुं) (वि.) - कांठापर्यंत - शिगोशीग - भरलेले.

कांडी (कांडी) (न.) - कांडी (आमकांडी).

कांडुं (कांडुं) (न.) - मनगट.

- कांडी भावयुं - कांडी करून देणे, कांडी करून देणे.

- पकडयुं - (१) आश्रय देणे (२) लग्न करणे (लाभ).

कांडां कळस करवा - ग. लावून मनगट जोडून टाकणे.

कांडावडियाळ (कांडावडियाळ) - 'मिळवोव', मनगटावरून घडताळ.

कांडाजोड (कांडाजोड) (वि.) - (१) कांडीची पकडीत मनगट

भरत असत तसे ते जोडून घेऊन भाग, उडतान

(२) चढाओढ.

- कळ (न.) - मनगटाची शक्ती.

कांडयुं (कांडयुं) (वि.) - मनगटात शक्ती असणारे, चढतकट,

कान (कांड) (स्त्री.) - (१) जोडीपोट (२) लकडा, तुकडा.

कानगी (कांडगी) (स्त्री.) - कांडीच्या मुलाचे कुडी.

कानर (कांडर) [म.] (१) - टापोर, व्याड. (२) कायभीत

(३) निरकल जाणारे (४) कांडी.

- चळ्यावरी, फेंक्यावरी, मसुरी - कांडाट करणे.

णी (स्त्री.) (१) कायणे, (२) कांडी (३) कणने कापून

धोवून नष्ट करणे कायणेच्या वेळी ब्राह्मणांना देण्या

येणारा भाग.

कांडयुं (कांडयुं) (न.) - (१) कायणे (२) कायणे,

कायणे (३) कांडी करणे (४) कायणे (५) कायणे

(६) (काय), पाणतारा करणाऱ्यासो कायणे.

कांडयुं (कांडयुं) (न.) - कायणेच्या अगदी लावणाच भाळा.

(२) कांडाजोड्याने कांडीने एक कायणार (३) मंड

(४) कण (५) कांड्या पडल्या मोठा तुकडा.

- मेप (न.) - होके फिरलेला-ली-ले.

- मसुरी - कांडी करणे, कांडी करणे.

- यां लावां, नावां - कांडीने किंवा कांडीने नष्ट टाकणे.

कांडी (कांडी) (पु.) - कांडीने पडणारी एक कांडी.

(२) कांड्या पड.

कांड (कांड) (स्त्री.) - कांडी, कांड.

कांडी - कांडी करणे.

कांडी (कांडी) (स्त्री.) - कांडीची कांडी कांडी, तुकडा.

कांडयुं (कांडयुं) (न.) - (१) कांडीची कांडी, तुकडा (२) कांडी

(३) कांडीने कांडी करणे तुकडा.

कांडी (कांडी) [म.] (वि.) - (१) कांडी करणे - कांडी

असे (२) कांडी (३) कांडीची.

कांडी (कांडी) (स्त्री.) - (१) कांडी (२) कांडी (३) कांडी (४) कांडी

- कांडी कांडी होवी, कांडी - कांडीने कांडी करणे

असणे - कांडी.

कांड (कांड) (न.) - कांडी करणे.

कांड (कांड) (न.) - कांडी, पुराण (सांगणे).

कांड (कांड) (न.) - (१) कांडी, कांडी, (२) कांडी करणे (३) कांडी

(३) कांडी.

कांडाकळ्या (कांडाकळ्या) (पु. च. न.) - (१) कांडी, कांडी

कांडी (२) कांडी कांडी (३) कांडी करणे.

कांडी (कांडी) (वि.) - (१) कांडीच्या कांडी (२) कांडीच्या

कांडी (३) कांडीच्या कांडी (४) कांडीच्या कांडी.

कांडी (कांडी) (स्त्री.) - कांडी, कांडी कांडी.

कांडी (कांडी) (पु.) - (१) कांडी (२) कांडी.

- कांडी (स्त्री.) - कांडी.

- कांडी (स्त्री.) - कांडी.

कांडी (कांडी) (वि.) - कांडी.

कांडी (कांडी) (पु.) - कांडी, कांडी.

- कांडी (कांडी) - कांडी - कांडी.

कांडी (कांडी) करणे.

- कांडी - कांडी करणे.

- कांडी (पु.) - कांडी.

कांडी (कांडी) (वि.) - कांडी.

कांडी (कांडी) - कांडी - कांडी.

- कांडी - कांडी.

- कांडी - कांडी.

- कांडी - कांडी.

- कांडी - कांडी.

- कांडी - कांडी.

कांडी - (१) कांडी कांडी, कांडी

(२) कांडी कांडी.

कांडी (कांडी) (१) कांडी कांडी (२) कांडी कांडी

कांडी कांडी (३) कांडी कांडी.

- कांडी कांडी - कांडी कांडी कांडी, कांडी

कांडीचे असणे.

कांडी कांडी - कांडी कांडी.

कांडी कांडी, कांडी कांडी - कांडी कांडी कांडी

कांडी, कांडी कांडी.

- कांडी, कांडी - कांडी कांडी कांडी कांडी.

- कांडी कांडी कांडी, कांडी - कांडी कांडी कांडी

कांडी कांडी कांडी.

- कांडी कांडी - कांडी कांडी.

- कांडी कांडी (वि.) - (१) कांडी (२) कांडी कांडी.

- कांडी कांडी - कांडी कांडी कांडी - कांडी कांडी

कांडी कांडी कांडी कांडी.

- फुट्या - कान फुटण्यासारखा असण्य गोंगाट वाटणे.

फुंकवा, फुंक माग्यी - (१) कान फुंकणे, (२) बोध देणे (३) गुप्त मसलत करणे (४) मंत्र सांगून चेल्या बनविणे.

फोडवा, - फोडी नाग्या - भयंकर गोंगाट करणे.

भग्या, भंसेरवा - कान भरणे.

भग्या - भग्या देणे.

मां आंगळीओ घालयी - न ऐकणे, कानात बोटे घालणे.

मां कहेयुं - (१) गुप्तचूप सांगणे (२) (औषधाचा बगैरे) तोंडाळ परिणाम होणे.

मां कांकरा घालवा - ऐकले न ऐकलेने करणे.

मां गुवा मारवा -

मां गुवा मारवा - (१) न ऐकणे (२) शिवाय न मानणे.

मां होर रेडयुं - कान फुंकणे, खोटेनाटे सांगून बहकावणे.

मां मंत्र मुकवी - (१) उपदेश देणे (२) भुलविणे.

मांडवा - कान टवकारणे.

यीयवा - कान टोचणे.

यींथी नाववा, - यींथाई जवा - ऐकून हृदयाचे पाणी पाणी होणे.

सूनाथई जवा - (१) बाहारे होणे (२) आशब्द-कठोर शब्द होणे.

कान आवयुं }
काने आवयुं } - कानी येणे, ऐकण्यात येणे.

कान पडयुं }
कानयी काटी नाग्युं - न ऐकलेसे करणे.

काने धरयुं - सांगितल्या गोष्टीकडे लक्ष देणे.

- नाग्युं - कानावर घालणे, जाणवून देणे.

- हाथ देवा, - धरवा, - मेलवा, - मुकवा - (१) कानावर हान ठेवणे. (२) न मानणे, न ऐकणे.

कानकट्टे (कानकट्टे) (वि.) - कान कापलेले.

- कोचियुं (न.) - कान टोचण्याचे अवजार.

- कोचियो (पु.) - कान टोचण्याचा धंदा करणारा (सोनार).

- खजूरो (पु.) - पुष्कळ पायांचा किडा.

- खोतरणी (स्त्री.) - कान कोरणे.

- चिमोरी (न.) - वाघूळ.

- चिमडियुं (न.) - (१) वाघूळ, (२) पाकोळी.

- छे - छे (वि.) (न. व. व.) - कानावर उगवणारे केसांचे झुपके.

- पटी - पटी (स्त्री.) - कानाची पाळ.

- फटो (पु.) - कानफाट्या.

- फुट्टे (वि.) - बाहारे.

- फुन्गियां (न. व. व.) - कान फुंकणे.

- फुसियुं (वि.) - (१) चुगलखोर (२) कान फुंकणारे (३) (न.) चहाडखोर माणूस (४) चहाडखोरी.

कानभंभेरणी (कानभंभेरणी) (स्त्री.) - कान फुंकणे.

काने - (नो) कान (कानेकान) (अ.) - (१) कानाकानांवरून

(२) खुद्द आपल्या कानांनी.

कानम (कानम) (स्त्री.) - काळी जमीन.

कानसील - (ळ) (कानसील-ण) (पु.) - कानशील.

कानमुरी (कानमुरी) (स्त्री.) - कानाचे स्वाभाविक वळण.

कानुडो (कानुडो) (पु.) - कृष्णाचे लाडके नाव.

कानुं (कानुं) (न.) - एक यात्र.

कानुगो (कानुगो) (पु.) - वापनाज.

कानून (कानून) [अ.] (पु.) - (१) कायदा, नियम.

(२) रिवाज, शिस्त.

- नी (रि.) - कायदापयस.

कानो (कानो) (पु.) - (१) काना ('अ' चे 'आ' उयाने होते तो) (२) भांड्यांची कोर, भांड्याचा कान.

- कान (अ.) - भांड्याच्या काटापर्यंत.

- मानर (पु. व. व.), - माशा (न. व. व.) - कानामात्रा.

कांत (कांत) [सं.] - (१) (वि.) इच्छित, प्रिय (२) अनुकूल.

(३) सुंदर, मनोहर (४) (पु.) प्रियकर, (५) पती (६) चंद्र

(७) मोठ्याचा राडा, दिग (८) औषध (९) (न.) केशव

(१०) कुंक (११) एक प्रकारचे लोखंड.

- पशी (न.) - मोर

- पापाण (पु.) - (१) चकमकीचा दगड (२) लोहचुंबक.

- लोह (न.) - लोहचुंबक.

कांतण (कांतण) (न.) - कातणे.

कांतयुं (कांतयुं) (स. क्रि.) - (१) सूत काढणे (२) पातळ करणे, घटविणे.

कांतयुं कांतयुं - केलेले पुनः करणे, व्यर्थ परिश्रम करणे.

कांत्यां कांकडा कपाय थवां - वेळेची मानेन विना काम

कांत्यां पांत्यां कपाय थवां -

धुळीस मिळणे.

कांतिलोडुं (कांतिलोडुं) (न.) - (१) एनेमेल केलेला लोखंडी पत्रा.

(२) लोहचुंबक

कां तो (कां तो) (अ.) - अथवा, एक तर.

कांडो (कांडो) (पु.) - (१) कांडा (२) (कांणतारी) ४४.

- कांडवो - कायदा काढणे.

कांध (कांध) (स्त्री.) - (१) खांदा (२) खांद (३) जेवने

पडलेला मानेवरील घट्या.

- भावयी - खांदा देऊन उचलण्याला मदत करणे.

- भावयी - गुराच्या मानेची चामडी सोडून त्याला सूज येणे.

—पडवी - गुराच्या मानेवर न ठेवून ठेवून घट्टा घडून तेथील चामडी कठीण होणे.

मारवी - त्याचावर प्यायला मदत करणे.

—धाळुं (वि.) - मोठे, मोठेपणा असलेले.

—धियो (पु.) - (१) खांचावर ओसे उचकून नेणारा मजूर.

(२) बैल (३) मृगाला खाद्या देणारा माणूस.

(३) हस्ते ठरवून पेसे देणारा सावकार. (४) सार्थ

(चंगण: वाड्या कामारा)

कांधिया करवा - (१) त्यांदा देणान्यांना क्रियाकमांतराच्या वेळी जेवण घालणे.

कांधी (कांधी) (स्त्री.) - भिंतीत बसविलेल्या दगडी सज्जासारख्या भाग.

कांधुं (कांधुं) (न.) - हस्याप्रमाणे भरण्याची रक्कम, हमा.

कांधां करवां - हस्ते पाडणे.

कांधायत (न.) - हस्याप्रमाणे देणे चुकते करण्याचा लेखी करार.

कांधे काढवा - हस्याने देण्याच्या भोलीने रुपये कर्जाक घेणे.

कांधुं चडतुं - हस्याची रक्कम भरण्याची वेळ टाळणे.

कांधुं पडतुं - हस्याची रक्कम वेळेवर भरता न येणे.

—भरतुं - हमा करणे.

कांधेली (कांधेली) (स्त्री.) - ज.

कांधेवळियो (कांधेवळियो) (पु.) - नाकेवाला, जकात घेणारा नावकार.

—याळियो (पु.) - (१) घराचा भार वाहणारा मुलगा.

(२) माथीदार.

काप (काप) (पु.) - (१) कापणे (२) कापण्याने पडणारा मूल, (३) वेतण्याची रीत - कौशल्य.

—काढयो - कपडा बेतणे.

—मूकयो - (१) कापणे (२) कापून घेणे, कमी करणे, काढून टाकणे.

—कूप, - पाकूप (-पी) (स्त्री.) - (१) थोडेसे कापून टाकणे, कमी करणे (२) दुकस्ती (३) काटकसर.

कापडियो (कापडियो) (पु.) - कापड विकणारा.

कापडी (कापडी) (वि.) - (१) कापडी. (२) (स्त्री.) लहानसा कपडा.

—डुं (न.) - काचोळी.

कापडी (-डियो) (कापडी) (पु.) - कापडी, यात्रा करणारा साधू.

कापणी (कापणी) (स्त्री.) - (१) कापण्याची रीत

(२) कापणी (धान्याची)

(३) पत्रा कापण्याची कातर.

कापतुं (कापतुं) (वि.) - मोठ्या रकमेत लहान रक्कम धरून काढलेले (व्याज).

कापली (कापली) (स्त्री.) - कापडाचा किंवा कागदाचा लहान तुकडा.

—की (पु.) - कापडाचा कागदाचा तुकडा.

कापतुं (कापतुं) (म. क्रि.) - (१) कापणे, कापून अलग करणे (२) कमी करणे (३) दूर करणे, टाळणे.

कापो (कापो) (पु.) - खोडत्याची रेष (२) चीर.

काफर (काफर) (वि.) - (१) मुसलमानी धर्म न मानणारा, नास्तिक (२) लुच्चा (३) जंगली (४) (पु.) पूर्व आफ्रिकेतील मूळ बतनी

—री (पु.) - (१) अविस्मियाचा मूळ रहिवासी (स्त्री.)

—रो (पु.) - दक्षिण आफ्रिकेचा मूळ रहिवासी.

काफलो (काफलो) (पु.) - (१) समुदाय, संघ, जन्मा (२) लढाऊ जहाजांचा काफला.

काफी (काफी) [अ.] (वि.) - पुरेसे.

कायर (कायर) (स्त्री.) - (१) एका पक्षाचे नाव (२) भांड्योर बाई.

—कलह (स्त्री.) - बोलाचाली, झगडा.

—वीतलं (वि.) - रंगीवेरंगी, विप्रविचित्र.

—विथुं, - रं (वि.) - रंगीवेरंगी.

कायस (कायस) (पु.) - तेलाच्या तळाळा राहिलेला गाळ.

काथिज (काथिज) [स.] (पु.) - कथेदेदार, मालक.

कायू (कायू) [तुकी] (पु.) - (१) तावा, कवजा (२) अंकुश (३) सत्ता, अधिकार (४) वजन.

—जामवां, धरावां, गायवां

—मां लेवुं, - मां गायतुं

—दर (वि.) - तावा असणारा.

कावेल (कावेल) (वि.) - (१) समर्थ, (२) वाकवगार.

—लियन (स्त्री.) - वाकवगार, समयता.

—लेखरदाश (-स) (वि.) - सहन करण्याजोगे, खपवून घेण्याजोगे.

काभा (काभा) (स्त्री.) - कुभार्या, भांड्योर घायकी.

कामहीण (कामहीण) (वि.) - नपुसक.

काम (काम) (न.) - (१) काम, कर्म, कृत्य (२) कर्तव्य

(३) धंदा, व्यवसाय (४) उपयोग (५) सुकृत्तमा, केस, (६) (अ.) करिता ('शुं काम ?' = कशाकरिता ?)

—आयतुं - (१) उपयोगी पडणे, कामाला येणे

—आयतुं (२) कामी येणे, युद्धांत बळी पडणे.

—करतुं, - करी घटतुं - मोबदल्याची आशा न ठेवता काम करणे.

—काही लेवुं, - काढतुं - युक्तीने आपले काम साधून घेणे.

पण्यं - कामसूत्रम् ।

-थयुं - काम पार पडणे.

-तमाम थयुं - मरण पावणे, खलाम होणे.

-पण्यं - उपयोगी होणे.

-पडयुं - (१) - चा उपयोग किंवा गरज असणे
(२) - स्त्री संबंध घेणे.

-मळयुं - काम मिळणे, कामाला लागणे, घेवाला लागणे.

-सरयुं - काम पार पडणे.

-मां भावयुं - उपयोगी होणे.

-मां काम करी लेयुं - एका कामात किंवा कामाबरोबर दुसरे काम साधून घेणे - करून घेणे.

-कामे लागयुं - कामाला लागणे.

कामकरंयुं (कामकरंयुं) (वि.) - कर्तव्यनिष्ठ, काम करील असे (२) मंहेनती.

-ग (-गी) री (स्त्री.) - (१) सांगितलेले किंवा सोपविलेले काम (२) नोकरी, चाकरी (३) अधिकार.

-गरु (वि.) - उपयोगी, कामसू.

-गार (वि.) - (१) काम - मंहेनत - मजुरी करणारा.
(२) (पु.) कामगार, मजुर.

-चलाऊ (वि.) - (१) काम चालविण्यापुरतेच असलेले (२) हंगामी, तात्पुरते.

-चोर (पु.) - (१) सोपविलेले काम बरोबर न करणारा मनुष्य (२) कसब चोरणारा मनुष्य.

-जोग (-युं) (वि.) - कामापुरते.

-जोगी (पु.) - व्यापारसंजगर.

-सर (न.) - कामासारंग, कामाच्या अनुपंगाने.

-साधु (वि.) - काम साधून घेण्यापुरता, साधव्या, साधव्यापण.

कामठ (कामठ) (पु.) - कासव.

कामठियो (कामठियो) (पु.) - तीर मारणारा मनुष्य.

कामठी (कामठी) (स्त्री.) - (१) छोटे धनुष्य (२) (पु.) भिल्ल.

-हुं (न.) - धनुष्य.

कामठकोटियुं (कामठकोटियुं) (वि.) - (१) कामठी (चिव्याच्या फाटी)चे बनविलेले (२) आता मोडते मग मोडते अशा अवस्थेतले (३) (न.) - चिव्याचे बनविलेले घर.

कामठी (-हुं) (कामठी-हुं) (वि.) - (१) हाडकुळे (२) कामसू.
(३) चिव्याची पट्टी - फाक.

कामठुं (कामठुं) (वि.) - कामसू.

कामण (कामण) (न.) - (१) वशीकरण, मोहिनी घालणे (२) मंत्रण.

-गारुं (वि.) - मोहिनी टाकणारे.

-टमण (न.) - मंत्रण.

-बुं (सं. क्रि.) - मोहिनी घालणे.

कामरु (कामरु) (पु.) - कामरूप देश.

कामयुं (कामयुं) (सं. क्रि.) - (१) इच्छा करणे (२) कमविणे.

कामस (कामस) (पु. स्त्री.) - उसाच्या रसातील गदाळा, गुळातील कचरा.

कामळ (-ळी) (कामण ॥) (स्त्री.) - कांयळे.

-ळियो (पु.) - मुरवंद.

-ळो (पु.) - मोठे कांयळे.

कामाटी (-टी) (कामाटी-टी) (पु.) - कामाटी, शाहशट करणारा नोकर, पट्टेवाला.

-ट (-ठ) ण (स्त्री.) - त्याची बायको.

कामार्थुं (कामार्थुं) (वि.) - ठयोगी, कार्यमग्न, कामसू.

कामुं (कामुं) (न.) - (१) काम, कार्य (२) हालचाल, क्रिया.

कामेश्वर (कामेश्वर) [सं.] ((पु.)) - (१) विषयवासनेवर ताबा मिळविणारा पुरुष (२) महादेव.

-री (स्त्री.) - (१) वासनेवर ताबा ठेवणारी स्त्री (२) पार्वती.

कामो (कामो) (पु.) - पराक्रम, शौर्याचे काम.

कामोरो (कामोरो) (पु.) - कामदार.

कांप (कांप) (पु.) - (१) काळा, मऊ गाळ (२) 'कंप' (इं.)

कांप (पु.) - थरकाप.

-युं (अ. क्रि.) - कापणे, थरथरणे.

कांपो (कांपो) (पु.) - वेंच, वेंचेत मावेल इतका गढा.

(२) एक माणूस उच्चरु शकेल एवढा बोजा.

कांब (कांब) (स्त्री.) - (१) चिव्याची फाक, कांबी (२) चिव्याच्या गज (मंजण्यांना).

कांबी (कांबी) (स्त्री.) - बायकांच्या पायातला एक दागिना (२) मोटेच्या तोंडाचा काठ (३) कातडी बाटली.

काय (काय) [सं.] (स्त्री.) - शरीर, काया.

-कष्ट (न.) - (१) शारीरिक (२) शारीरिक काम (३) तपादी करून देहाचे दमन करणे.

-कष्टी (वि.) - शरीरकष्ट करणारे.

-चिकित्सा (स्त्री.) - शरीराची वैद्यकीय चिकित्सा व उपाययोजना.

-दंड (पु.) - देहदमन.

-रोग (पु.) - शारीरिक रोग.

काय(-रुं)दुं (काय-रुं-दुं) (न.) - मेलेल्याच्या अकराव्याची क्रिया किंवा जेवण.

-करयुं - अकराव्या दिवसाची क्रिया करणे.

- बाळुं - अकराव्याचे जेवण घालणे.

- सगवतुं - अकराव्याची क्रिया करणे.

- शिंयो (१) - (२) कायदा, (३) अकराव्याची क्रिया करणे याचा अर्थ.

कायदो (३५६) (म.) (पु.) - (१) नियम

(२) सरकारी कायदा (३) घोष्याचा लगाम.

- उताव्यो, - चटाव्यो - लगाम उतरविणे - चटविणे.

- चलाव्यो - (१) कायद्याचा अमल करणे

(२) आपलाच हेका चालविणे.

कायदामो हेतुं, - सपत्तायतुं - कायद्याच्या पकडीत धरणे -

सापडणे, गुन्हा लावून क्रिया आरोप ठेवून पकडणे.

कायदा-दे मार (३५६) (म.) (पु.) - कायदेशीर, कायद्याचा धरून.

कायदात (३५६) (अ.) (स्त्री.) - पुंजी, दौलत.

कायद (३५६) (वि.) - भेकड.

कायद-रुं (३५६-रुं) (वि.) - (१) कामाळा कंटाळणारे, आळशी (२) यकून - कंटाळून गेलेले (३) भेकड, भ्याड.

कायदुं - सापडून सोडणे, साम देऊन नाही जीव करून टाकणे.

- थयुं - कंटाळणे, प्रापून जाणे.

कायली (३५६) (वि.) - (१) आजारी

(२) आजाराचे आसिक - फिरकिरे - सनेडेले.

काया (३५६) [सं.] (स्त्री.) - शरीर.

- कसवी - (१) शरीर व्यायामाने मजबूत करणे

(२) शरीराचे बळ पुरेपूर वापरणे.

- वणवयी - शरीर क्षीण होणे किंवा विघडणे, रोग होणे.

- देव्याडयी, - उघाडी करवी, - डांकवी इ. - शरीराचा शुद्ध भाग दाखविणे, ह्याकडे इ.

- पडवी - देह पडणे.

- कष्ट (न.) (स्त्री.) - तप, मते धगेरेनी शरीर कष्टविणे, देहदमन.

- पळटो (पु.) - (१) शरीरात एकदम बदल, नवाच जन्म (२) भाव देखावा किंवा वेप पालटणे.

कार (३५६) (पु.) क्रिया, कार्य (२) निश्चय (३) यत्न (४) संबंध, व्यवहार (५) इजत, पत (६) कुवत, प्रेपत (७) फेरफार.

- जवो - पा जाणे.

- पडवो - दबाव पडणे, दाह लागणे.

- पहांचवो - दाह लागणे.

- क (वि.) - करणारे - करविणारे.

कारकदंगी, - कीर्दी (३५६) (पु.) (स्त्री.) -

(१) कारकीर्द, अमल चालू असतानाचा काळ.

(२) अमल चालू असताना केलेले कामकाज, कारभार.

कारव(-चो)मी (३५६-चो-मी) [फा.] (स्त्री.) -

(१) लाकडावरील कोरीव काम (२) एक प्रकारचे भरतकाम.

कारमाज (३५६) [फा.] (पु.) - कामकाजाची व्यवस्था करणारा, कारभारी.

- सात्री (स्त्री.) - (१) कामाची व्यवस्था करणे (२) अनामत पट (३) सन सवाय या, सात्री सन देणे या.)

- स्तान [फा.] (म.) - (१) कारस्थान, कपट (२) दंगा, मन्नी.

कारोबार (३५६) [फा.] (पु.) - कारभार.

- मंडळी (स्त्री.) - कार्यकारी मंडळ.

- री(वि.) - (१) कारभारविषयक (२) (स्त्री.) कार्यकारी मंडळ.

कारमन (३५६) (स्त्री.) - मन्नी.

कारमानीम (३५६) (पु.) - कारमानीस [फा.] (पु.) - कारमानीचा धरिष्ट अमलदार.

कारम (३५६) (स्त्री.) - (१) कुवत, शक्ती (२) हात पोचणे, यशिला. (३) साधकता.

- चालवी, - पहांचवी - वाशला लागणे, संबंध-हात पोचणे.

कारम (३५६) (न.) (२) काम, काय - (१) कारमाला मरण या संबंधीच्या व्यक्तीचा प्रसंग.

- करतुं, - थयुं - त्या प्रसंगाचा खर्च बगेरे करणे, होणे, त्याचा विधि इ. करणे.

- कारी (वि.) - सेवाभावी, परोपकारी.

कारणमर (३५६) (अ.) - च्यामुळे, क्या कारणाने.

कारणोत्तर (३५६) (पु. न.) - (१) कारण दर्शविणारे उत्तर (२) प्रतिवादीचे प्रात्युत्तर.

कारदान (३५६) (न.) - (१) सुनी. (२) योजना.

कारमुं (३५६) (वि.) - (१) भयंकर (२) कुटु श्वरूपी, अद्भुत (३) दैवी, सुंदर.

कारमोक (३५६) (अ.) - एकदम, अचानक.

कारव (३५६) [सं.] (पु.) - नर कावळा.

- वी (स्त्री.) - कावळा मादी.

कारवतुं (३५६) (स. क्रि.) - करविणं (जोडघातू म्हणून वापरतात, त्याचा अर्थ 'ती क्रिया बगेरे' असा होतो. उदा. 'जोई कारवीने,' 'करी कारवीने.')

कारवहेवार (३५६) (पु.) - कामकाज आणि रीतभात, सामाजिक चालरीत व व्यवहार.

कारवा (३५६) (पु.) - अश्रू, इजत.

कारवी (३५६) (स्त्री.) - (१) अधर्गधा (२) मेथी (३) कारल्याचा वेल.

कारमियो (३५६) (पु.) - होपाळ्याची साखळी किंवा सळी अडकविण्याची कडी.

कायदा (कायदा) (न.) - शुन्यता, रिक्तता.

कायदावा, कायदावा (कायदावा, कायदावा) (पु.) - पक्का-वस्ताद माणूस.

कायदा (कायदा) (न.) - कपट, कारस्थान.

कायली (कायली) (स्त्री.) - पाणी, दूध इ. घर तरंगणारा पातळ वार.

कायदांनी (कायदांनी) (स्त्री.) - काढा करण्याचे भाडे.

कायदावा (कायदावा) (पु. व. व.) - कपटकारस्थाने.

कायुं (कायुं) (न.) - (१) छपरावरील फोलांची रांग.

(२) (अ. क्रि.) कावणे, कातावणे, कंटाळणे.

कायो (कायो) (पु.) - (१) छंद दाणे पाहण्याचे उकळते तेल किंवा तूप (२) काढा.

कायो (पु.) - काया (२) घोड्याला गोल गोल फिरविणे, घोड्याला 'राउट'.

काय (- य) (काय) (स्त्री.) - (१) नाटकाल, विन (२) चिकटपणा.

कायडी (- दी) (कायडी-दी) (स्त्री.) - कासडी.

कायडी मध्य पर्हाचवो - गंगेत घोडे न्हाणे.

कायडी करवत - पुढल्या जन्मी इच्छित फळ मिळावे म्हणून कायडीत जाऊन करवतीने शरीर कापून घेणे.

- मरण - मरण ॥

काढ घंटा (काढघंटा) (स्त्री.) - दाढ्या गुराच्या गळ्यात बांधण्यात येणारे छंदणे.

काढा (काढा) [सं.] (स्त्री.) - (१) दिशा, प्रदेश

(२) हद्द, परिसीमा.

कायद (कायद) (पु.) - कायदीद, जायद.

- कुं (न.) - जायदाचे काम.

कायवाम (कायवाम) (पु.) - काय (सोळा) व श्वाम.

कायळ (कायळ) (न.) - आडखीळ, विप्र.

- कायळुं - (१) आडखीळ काढून टाकणे, विप्र दूर करणे.

(२) काढा काढणे.

- जवुं - अडचण मध्ये येण्याचे टळणे.

कायार (कायार) [सं.] (पु. न.) - तळे.

काहर (काहर) (पु.) - मोई, कावडी.

काहळ (काहळ) (पु. न.) - (१) तुतारी, रणसिंग

(२) याजविण्याचे सिंग (३) मोठे दोल (लफरी).

काहिली (काहिली) (वि.) - (१) आळशी, कामाला कंटाळलेला.

(२) आजारी (३) (स्त्री.) आळमुटपणा, (४) आजारीपणा

(५) कातडीला आग सुटण्याचा रोग, अंगाची काहिली.

कायुं (कायुं) (वि.) - (१) कायलेले (२) थकलेले, कंटाळलेले

(३) आजारी.

काळ (काळ) (पु.) (१) काळ, वेळ (२) दुष्काळ (३) क्रोध.

- भावचो - क्रोध येणे (२) मरण येणे.

- करवो - वेहत्याग करणे.

- काढवो - (१) वेळ काढणे (२) दुष्काळाचा आपत्तीचा काळ कंटाणे.

- चटवो - मरण येणे.

- चटवो - राग येणे.

- चटवो - मृत्यू होणे.

- दंयवो - यमदुत पाहणे किंवा यमदुतासारखे पाहणे.

- धरवो - राग येणे.

- मांधी भावचुं - दुष्काळानून आल्यासारखे यागणे, खाऊ खाऊ करणे, अति भुकेले असणे.

- कराळ (वि.) - (१) काळाप्रमाणे भयंकर. (२) (पु) मृत्यू.

- गळामणु (वि.) - काळ घाल्यायला साधन होण्याजोगे.

- चंद्र (पु.) - घातक राशीचा चंद्र.

- चोषडिचुं (न.) - घातक मुहूर्त.

- जीभुं (वि.) - घातक तुकसानकारक जीभ अमंतेले.

- जनुं (वि.) - अति प्राचीन.

- उवर (पु.) - जीव घेणारा ताप.

- ना कोदरा (पु. व. व.) - फार जुनी बाव.

- ना कोदरा कायदा - जुनी मदी उकरून काढणे, निंदा करण्याकरिता जुन्या गोष्टी उगाळणे.

- ना खाधा होवा - पुष्कळ वर्षे जगून अनुभवाने पोक्त बनलेले असणे.

- जुं वरम (न.) - दुष्काळी साल.

- निद्रा (स्त्री.) (१) - मृत्यू (२) गाढ होणे.

- भानि (वि.) - काळासारखे.

- मीठ (वि.) - (१) काळे मिचकूट. (२) निष्ठुर (३) (पु.) एक अतिशय काळा आणि कठीण पापाण, कातळ.

- मुणुं (वि.) - काळाच्या मुलासारखे.

- योग (पु.) - योगायोग.

- वेळा (स्त्री.) - (१) भयंकर वेळ. (२) संध्याकाळ.

- वेळियो (पु.) - (१) मुले खोरून नेणारा (२) छुछा बावा.

काळक (काळक) (स्त्री.) - (१) कलंक, डाग (२) काळेपणा.

काळज (काळज) (न.) - कलिजा, काळीज.

काळजातूट (काळजातूट) (वि.) - काळीज तुटेल इतके असत्य - तीव्र.

काळजुं (काळजुं) (न.) - (१) काळीज (२) अंतःकरण, मन.

- कपायुं - कोरायुं - (१) अंतःकरणात तीव्र वेदना होणे, हेवा वाटणे.

- कळुं न करे पळुं - मानता येणार नाही अने.

- काळुं होयुं - धैर्य, हिंमत नसणे.
- काळुं रडेयुं - मरणासन्न असताना मुद्धा सारखी आठवण करीत राहणे.
- कोतरयुं, - कोरयुं - मनाला संताप करून घेणे.
- काळुं मन - मुडी मग्न झालेले.
- वेडायुं - वेदना, चिंता किंवा मत्सर यामुळे प्राण जातोमे.
- माई जयुं - अंतःकरणात चिंता किंवा वेदना होणे.
- माई - संतापणे, व्याकुळ होणे.
- माई थयुं - शांती होणे, मनाला संतोष होणे.
- मांगे होयुं - शुद्धीवर आगम.
- मगयुं - संतप्त होणे.
- मगयुं - काळीज धडधड करणे, भिणे.
- पकडी राखयुं - हिंमत-धैर्य ठेवणे.
- पाडुं होयुं - अनुमती असणे, कसणार नाही असे असणे.
- फटकन जयुं - आवेशामुळे किंवा भक्कयाने होके फिरणे.
- पाडी जयुं - काळीज फाटणे, अतिशय दुःख होणे.
- फुटयुं - भान न राहणे, अफळवूपारी नाहीशी होणे.
- पोली गायुं - दुःख पोळीत राहणे.
- यळयुं - अंतःकरणात अतिशय दुःख राहणे.
- यायन हायनुं होयुं - हुशार - सावध राहणे.
- भराई जाययुं - सद्गति होणे, ऊर दाटून येणे.
- रीडुं थयुं - मन कठीण होणे, सराबलेले होणे.
- यस राखयुं - हिंमत न हरणे.
- जानां फटका थवा - हृदयाचे तुकडे होणे.
- जानी कोर - काळजाचा तुकडा, अत्यंत प्रिय मनुष्य.
- जानुं भायुं - हिंमतवान, धीर खचून न देणारा.
- जानुं नयुं - सावध.
- जानो डंब, - नो डाव - (१) दारुण आघात (२) हाडवेर, धाव.
- जामां खीरा पडवा - अंतःकरणाला तीव्र वेदना होणे.
- जामां कटारी होयी - मनात हंगम किंवा कपट असणे.
- जामां कोतरी कोरी राखेलुं - काळजात कोरून ठेवलेले.
- जा विनानुं - (१) अंतःकरण-जाणीव नसलेले (२) साहसी.
- जे काणुं पडयुं - काळीज भेदून टाकणे.
- जे दावक घळयी - मन थंड होणे, हृदयाची शांती होणे.
- जे हाथ धरी राखयो - पाहा 'काळुं पकडी राखयुं'.

काळप (काणप) (स्त्री.) - (१) काळेपणा (२) डाग.
 काळवेरी (काळेरी) (वि.) - काळ्या रंगाचा-ची-चे.
 काळंगडुं (काणंगडुं) (न.) - कलिंगडे.
 काळा (काण.) (पु. व. व.) - कपाळीचा अशुभलेख, दुर्भाग्य.

काळा बजारियो (काणा बजारियो) (पु.) - काळाबाजार करणारा व्यापारी.

काळाट (काणाट) (पु.) - काळेपणा.

-श (स्त्री.) - (१) काळेपणा (२) सावळा रंग.

काळांजन (काणांजन) (न.) - काळे अंजन, सुरमा.

काळांतरे (काणांतरे) (अ.) - (१) स्पर्श काळ गेल्यानंतर.

(२) काही काळाने (३) कधीतरी.

काळांघोळां (काणांघोळां) (न. व. व.) - कारस्थान, काळेवेरे.

-करवा - कारस्थान करणे, काळेवेरे घडवून आणणे.

काळियार (काणिपार) (पु.) - काळवीट.

काळियुं (काणियुं) (वि.) - (१) काळ्या रंगाचे (२) (न.) आंघ,

काळी तंबायु.

-यो (पु.) - काळी तंबायु.

-यो यत्नाग (पु.) - (अ.अ.) मनात अनिष्टाग अथवा टेंवणारा माणूस.

काळियुं (काणियुं) (न.) - कलिंगडे.

काळी (काणा) (वि. स्त्री.) - (१) काळ्या रंगाची (स्त्री)

(२) (स्त्री.) काळी (देवता)

-कंठी, -गांठी (स्त्री) - नियांच्या गळ्यातला एक दागिना.

-चौरा-स (स्त्री.) - आश्वीन वद्य चतुर्दशी, नरकचतुर्दशी.

-नो ककळाट काखयो - त्या दिवळीं सगळी कचरापाण साफ कराव्या.

-टीकी (स्त्री.) - कलंक, दागून.

-परज (स्त्री.) - 'बूयळा' वगैरे काळ्या रंगाच्या आदिवासी जाती.

-रोटी (स्त्री.) - गोड पुरी, एक मिष्टान्न.

-रात (स्त्री.) - मध्यरात्र, चोर अंधारी रात्र.

-रोळी (स्त्री.) - सांजवेळा.

काळुं (काणुं) (वि.) - (१) काजळी रंगाचे. (२) दुष्ट, अघोर, अनीतिमय (जसे, 'काळुं काम') (३) असह्य, दारुण, तीव्र इ. भाव वाटणारे ('काळो चोर,' 'काळी मजुरी')

काळा अक्षरने कूटी मारवा - अगदी निरक्षर-अशिक्षित असणे.

-अडड - तळ - चोरवा - भयंकर पाप करणे.

काळा काळा मंकोडा - अगदी निरक्षर असणे.

-गया ने धोळा भाव्या - तरुणपण गेले नि म्हातारपण आले.

काळो चोर (काणो चोर) - खुनी किंवा सापडण्याला कठीण असा चोर.

'काळा चोरना लावी आप' - 'काय वाटेल ते कर पण माझे देणे देऊन टाक.'

काळा ना धोळा थया - काळ्याचे पांढरे झाले (केस), म्हातारपण आले.

काळा पाणीप काढवुं - हद्दपार करणे.

काळा माथानो मानयी - मनुष्यजात, मनुष्य.

काळा पाणी ओळंगया - दूर समुद्रापलीकडच्या देशात जाणे, देशान्तरास जाणे.

काळुं करवुं - (१) टळणे, दूर जाणे, तोंड न दाखविणे.

(२) कलंकित करणे.

- कलरुं - अत्यंत क्षुद्र, कोणी विचारीत नाही असा-अशी-से.

- मोरुं, मोळुं, करुं - काळं होण्या-सांगणे करणे.

- पडवुं - निस्तेज होणे, चेहरा उतरणे.

- पांढरवुं - भोक्कणी नसणे पाळणे.

- मों करवुं - तोंड काळे करणे.

- कट

- ठणक } (वि.) - काळे मिट्ट.

- विनांग }

- धोळुं (न.) - दुष्कर्म.

- बळक (वि.) - काळे काळे भुतासारखे.

- पागी (न.) - जन्मदेव.

- बजार (न.) - काळा बाजार.

- भस्मर (वि.) - काळेमोर.

- मेरा (वि.) - काळे मिट्ट.

काळो कायशो (क.गी ६५६) (पु.) - शुलभी कायदा.

काळो कामगमरो (क.गी ६५७) (पु.) - मोहिनी टाकणारा काळ्या, श्रीकृष्ण.

काळोतरी (क.गी ६५८) (स्त्री.) - मरणाचा समाचार असलेली चिन्ही.

- तरियो (पु.) - ती चिन्ही घेऊन जाणारा जासूद.

काळोतरो (क.गी ६५९) (पु.) - फगा असलेला नाग.

कांशियां (कांशियां) (न. व. व.) - शांजाजोड.

कांस (कांस) (पु.) - (१) पाणी नेण्यासाठी बांधलेला पाट

(२) पाणी वाहून जावे म्हणून केलेली नाली.

कांसकी (कांसकी) (स्त्री.) - फणी.

कांसको (कांसको) (पु.) - कंगवा.

कांसडो (कांसडो) (पु.) - तलावाचा पलीकडचा काट.

कांसवुं (कांसवुं) (न.) - काशाचे एक खूप मोठ्या तोंडाचे भांडे, तसराळे.

कांसवुं (कांसवुं) (न. क्रि.) - (१) मोकणे (२) स्वाकरणे

(३) धापा टाकणे (४) (स. क्रि.) ठामत भरणे.

कांस (कांस) (पु. व. व.) - तण.

कांसार (कांसार) (पु.) - कासार.

कांसियो (कांसियो) (पु.) - (१) पितळेची पळी (२) कंगवा.

कांसुं (कांसुं) (न.) - कासे (धातु).

- साकट (स्त्री.) - काशाची मोड.

- साळुं (न.) - काशाची मोठी शांज.

- सां (न. व. व.) - शांजाजोड.

- मियो (पु.) - काशाचे तसराळे.

- सी (जोड), - सी जोनुं (न.) - काशाची मोठी शांज.

- सी जोडां वगाडवां - (१) धनधान्याचा खडखडाट होणे. भीक मागणे (२) बेकार होणे.

कांस्य (कांस्य) (न.) - कांस.

- कार (पु.) - कासार.

किंकाळ्यावुं (किंकाळ्यावुं) (प. क्रि.) - हर्षितकृत्य करणे, आनंद होईल असे करणे.

किंकायाण (किंकायाण) (न.) - किंकाळ्या.

किंकायारी (किंकायारी) (स्त्री.) - किंकाळी.

- रो (पु.) - मोठी किंकाळी.

किंकाणी (किंकाणी) [सं.] (स्त्री.) - (१) किणकिण करणारी छोटी घेंटी, (२) गुगळ लावलेला करगोटा.

किंकाणाट (किंकाणाट) (पु.) - किणकिण आवाज.

किंकाळ्यावुं (किंकाळ्यावुं) (अ. क्रि.) - हर्षितकृत्य होणे.

- ण (न.) - हर्षधनी.

किंकावो (किंकावो) (पु.) - किंचोका.

किंकाव (किंकाव) [सं.] (पु.) - (१) गुगळी (२) कपटी फसव्या.

किंकाव (किंकाव) [अ.] (स्त्री.) - (१) पुस्तक, ग्रंथ.

- खावुं (न.) - ग्रंथमोडार, पुस्तकालय.

- परमा (वि.) - पुस्तकात डोके खुपसून राहणारा.

किंकाव (किंकाव) (पु.) - (१) (लिहिण्याचा) फाटा (२) किंका, नमुन्याचे हुताक्षर. (३) शेताचा तुकडा (४) अ. सदरप्रमाणे (म्ह० डिट्टो).

किंकाव (किंकाव) (पु.) - (१) जरीबुटीचे विणलेले एक कापड. (२) कसब.

किंकाव (किंकाव) (स्त्री.) (१) - किंकावची बायको (२) सारंगी.

किंकावत (किंकावत) [म.] (स्त्री.) - (१) बचत

(२) (वि.) स्वस्त, किंकावतशीर.

- ती (वि.) - किंकावतशीर, स्वस्त.

किंकाव (किंकाव) (स्त्री.) - (१) मृत्यु, मोठ्या (२) कदर, वृत्त.

- भांकावो - किंकावतीचा अंदाज करणे.

- करवी - (१) मोल करणे (२) कदर करणे.

- घवी - (१) किंमत होणे (२) (कटा०) अबू कमी होणे.

- पडवी - बेसवी - किंमत पडणे.

- मूकवी - किंमत ठरविणे, बस्तूर किंमत लिहिणे.

किंकाव (किंकाव) (अ.) - पुटकर.

किंकाव (किंकाव) (पु.) - सुटिकता.

किरपा (कि०पा) (स्त्री.) - कृपा.

किरमजी (कि०म०जी) (वि.) - किरमिजी रंगाचे.

किरायुं (कि०रायुं) (न.) - भाडे.

- वाडार (वि.) - (१) भाड्याने राखणारा - राहणारा.
(२) भाडेकरी.

किलकार (किल०कार) (पु.) - आनंदाचा किलकिलाट

(२) आनंदाच्या आरोळ्या.

- री (स्त्री.) - भिंकाळी, आरोळी.

। (अ. क्रि.) - आनंदाचा किलकिलाट करणे.

किंकाळी पायवी - मारवी - (जोराने) आरोळ्या टोकणे,
भिंकाळ्या मारणे.

किड्याण (कि०ड्याण) (न.) - पश्यांचा किलविलाट.

किड्याण (कि०ड्याण) [फा.] (स्त्री.) - (१) कुड्याच्या एक

शव, शव (२) शेंतीची पेटलेली जमीन.

किड्याणी (कि०ड्याणी) [फा.] (स्त्री.) - होडी.

किड्याम (कि०ड्याम) (स्त्री.) - जात, प्रकार, रीत.

किड्यामिस (कि०ड्यामिस) (स्त्री.) - बेदाणा.

किड्या (कि०ड्या) [फा.] (स्त्री.) - (१) महमुलाचा वंगरे हत्ता

(२) महमुळ (३) खंडणी, करभार.

किड्या (स्त्री.) - तंगवी.

किड्यात (कि०ड्यात) [अ.] (न.) - नशीब.

किड्यात (कि०ड्यात) [अ.] (पु.) (१) कड्याणी, अड्यातल्या,

हकीकत (२) कड्यात गोष्ट.

- ठडववो, - गोडववो - युक्ती करणे, शकळ काढणे.

- करवो - युक्ती करणे.

किड्यान्नी (कि०ड्यान्नी) [सं.] (स्त्री.) - अफवा.

कीकरो (की०क०) (पु.) - किकरे, एक सुतारी अवजार.

कीकलायुं (की०कलायुं) (अ. क्रि.) - आनंदाचा किलकिलाट करणे.

कीकली (की०कली), (स्त्री.) - छोटी मुलगी,

- छो - कीकी (की०की) (पु.) - छोटा मुलगा, बच्चा.

कीकी (की०की) (स्त्री.) - डोक्यातली बाहु.

कीच, (-ड) (की०च, -ड) (पु.) - चिखल.

कीट (की०ट) (वि.) - (१) चांगले पाठ केलेले. (२) पूर्ण

माहितगार, तरवेज.

कीट (पु.) - (१) कळंक, (२) कचरा, कस्पट (३) गद्या, गांठ.

कीट(-क) (की०ट) [सं.] (पु.) - किडा.

कीट(-ड)लहुं (की०टलहुं) (वि.) - किड्यांनी खाल्लेले.

कीटयुं (की०टयुं) (न.) - (१) लाकडी पट्टी (२) कचरा - कस्पट

यसवेज.

कीटी (की०टी) (स्त्री.) - कामात जो पाळपाबोळा किंवा कचरा
भरलेला असतो तो.

कीटुं (की०टुं) (न.) - बेरी.

कीटो, (-डो) (की०टो, -डो) (पु.) - (१) विटा किंवा कीले

भाजल्याने वितळून घट्ट झालेली माती (२) वितळून नंतर
घट्ट झालेली धान्य. (३) बाभळीच्या लाकडाची गाठ.

कीट (की०ट) (स्त्री.) - (१) कीट, घाळवी. (२) गजकर्णासारखा
रोग. (३) साज.

कीटयुं (की०टयुं) (न.) - अगदी लहान काचेचा मणी.

कीटी (की०टी) (स्त्री.) - मणी.

- उपर कटक - एवढ्याशा गोष्टीकरिता मोठा खटाटोप,

(किंवा) आण (किंवा) आणत प्रयत्न.

- ना मॅनि(-मॅ) कालिंगुं - (१) मिया मूढभर दाढी
हातभर. (२) आवाक्याबाहेरचे.

- ने पांगो भावयी - (१) पावसाळ्याची विहूने दिसू लागणे,
(२) नवी शक्ती येणे.

- नो कुंजर, - वाघ - पराचा कायळा.

- भो ऊभरायी - मुंग्यासारखे माणसांचे धवे लोटणे.

- भो चडयी - (काम करताना) कंटाळा येणे, नाचड घाटणे.

- कंथवो (पु.) - कीटमुंगी.

- म(-मॅ) कीटी (स्त्री.) - कीटमुंगी वंगरे.

- वेग (पु.) - मुंगीसारखा सावकादा वेग.

कीडो (की०डो) (पु.) - पोटावर चारुणारा एक लहान किडा.

कीडा सळवळ्या - (लाक्ष.) बोलल्यावाचून न राहवणे.

कीथुं (की०थुं) (स. क्रि.) - केले. ('करथुं'च्या भूतकाळच्या
एकवचनाचे एक रूप)

कीथुं (स. क्रि. भूत०) - सांगितले. ('कहेथुं'च्या भू. का.च्या
एकवचनाचे एक रूप)

कीनो (की०नी) [फा.] (पु.) - बैर, डंख (मनांतला).

- नाखार (वि.) - मनात बैर ठेवणारा - री-रे.

कीमत (की०मत) [अ.] (स्त्री.) - किंमत.

- सी (वि.) - बहुमोल.

कीमियो (की०मियो) (पु.) - (१) किमया (२) जादू, युक्ती.

(३) सहजासहजी पुष्कळ द्रव्य मिळेल किंवा फायदा होईल
अशी युक्ती किंवा धंदा किंवा वस्तू.

- यागर [फा.] (पु.) - (१) किमया माहीत असलेला

मनुष्य. (२) युक्तिवाज किंवा कलावान मनुष्य (३) फसव्या.

कीर (की०र) (पु.) - पोपट.

कीरच (की०रच) (स्त्री.) - (१) अगदी पातळ फाक. (२) संगीत
(बंदुकीच्या टोकाला लावतात ती).

कीरत (की०रत) (स्त्री.) - चोर्नी.

कीरतनियां (की०रतनियां) (न. ब. च.) - झांजाजोड.

- नियो (पु.) - कीर्तनकार.

कील (कील) (पु.)-(१) गाडीच्या चाकात घातलेल्या वंगणाचा ।

मळ. (२) मेख, खुंटा (३) दोर बांधण्याचा खुंटा.

कीलबो (कीलबो) (पु.)-किल्या बाळगणारा.

कीली (कीली) (स्त्री.)-लहान छोटी.

-लो (पु.)-लहान छोटी.

कीली (स्त्री.)-(१) किल्ली (२) तिजोरी, पैशाची पेटी.

-दार (पु.)-ज्याच्याजवळ किल्ली असते तो मनुष्य.

कीस (कीस) (स्त्री.)-महगूळ.

कुचकुच (कुचकुच) (स्त्री.)-कानगोष्ट करणे.

कुचित्र, -त्रुं (कुचित्र, -त्रुं) (वि.)-कुरूप.

कुज (कुज) [सं.] (पु.)-मंगळ.

-वार (पु.)-मंगळवार.

कुजग (कुजग) (स्त्री.)-वाईट जागा.

कुजगली (कुजगली) (स्त्री.)-(१) कुंजान्न बाणारी अरुंद वाट.

(२) अरुंद आणि सायली असलेली गर्द झाडीची वाट.

(३) वृंदावनची प्राचीन कुंजगली (जं स्थान यात्रेचे म्हणून मानले जाते).

कुंजबो (कुंजबो) (पु.)-(१) काची. (२) माळी. (३) कंजूर माणूस.

कुंजरातुं (कुंजरातुं) (अ. क्रि.)-(१) वाढ खुंटणे (२) मनात कुटणे.

कुंजार (कुंजार) (वि.)-कुंजामारखे, घटादार.

कुंजो (कुंजो) (पु.)-कुजा, चंबू.

कुंजारे (कुंजारे) (पु.)-(१) कुंजामार. (२) डोकेंफोड, नगरी पचाई.

कुंजरातुं (कुंजरातुं) (अ. क्रि.)-(१) कुटले जाणे.

कुंजारे जवुं-मार खाणे.

-मरवुं-व्यर्थ घडपडणे.

कुंजामण (कुंजामण) (न.)-कुंजाकूट.

कुंजेव (कुंजेव) (स्त्री.)-घाणेरडी सवय.

कुंजणी, -नी (कुंजणी) (स्त्री.)-कुंजण.

कुंज (न) तुं (कुंज-तुं) (न.)-कुंजते.

कुंजली (कुंजली), कुंजलुं (स्त्री.) (न.)-तेलबुघळा.

कुंजतर (कुंजतर) (पु.)-मध्ये घातलेले कुंज.

कुंजपुत्र (कुंजपुत्र) (पु.)-व्यभिचाराने उत्पन्न झालेला पुत्र.

कुंजली (जी) (कुंजली-णी) (स्त्री.)-(१) लहान गोल भाकूती.

(२) काठी, माला, वगैरेच्या टोकाला घालतात ती लोखंडाची विडी.

कुंज (न) कुं (कुंज-कुं) (न.)-भासूड जाड दंडुका.

कुंज (पु.)-जात्याचा मधला खुंटा. (२) धुवतारा.

कुंजो (कुंजो) (पु.)-कसर (कागद खाणारी).

कुंदकारो (कुंदकारो) (पु.)-उडी.

कुंदर (कुंदर) [म.] (स्त्री.)-(१) हेश्मरी हाती, निसर्ग, प्रकृती (२) जातिस्वभाव (३) जोर, ताकद.

-नी (वि.)-नैसर्गिक, निसर्गाला घरून.

कुंधान (कुंधान) (न.)-हलके धान्य.

कुंधारो (कुंधारो) (पु.)-(१) वाईट-खोटा रिवाज, (२) कुंधारणा.

-पडवो-खोटा रिवाज चालू होणे.

कुंनह (कुंनह) (स्त्री.)-(१) युनी (२) चतुरपणा.

कुंद (कुंद) [फा.] (वि.)-(१) तेज किंवा पाणी किंवा धार नसलेले. (२) कुंद, गुदमरविणारे.

कुंदन (कुंदन) (न.)-शुद्ध सोने.

कुंदी (कुंदी) (स्त्री.)-(१) धुतलेले कपडे ठोकून सफाईदार करण्याचे एक अवजार; लाकडाची मोगरी (२) धुतलेले कपडे सफाईदार करण्याची क्रिया. (३) ठोकणे, मारणे.

-पाक (पु.) मार-ठोक.

कुंदु (कुंदु) (पु.)-एक प्रकारचा झाडाचा डिक (धुवामार्या वापरतात तो).

कुंधी (कुंधी) (स्त्री.)-बुधली.

पुं (पु.)-तेज धारणाचा भाव.

कुंधर (कुंधर) (न.)-नास्तिकता, काफिरपणा.

कुंधरान (कुंधरान) [अ.] (न.)-(१) नास्तिकता (२) खोटा आळ, (३) गडबड, दंगा.

कुंधारजा (कुंधारजा) (स्त्री.)-(१) कुंधार्या (२) भांडखोर चाई, कळंडा.

कुंधळुं (कुंधळुं) (वि.)-कोवळे.

-ळादा (स्त्री.)-कोवळेपणा.

कुंधारमंदिर (कुंधारमंदिर) (न.)-प्राथमिक शिक्षणाची शाळा.

कुंधारिमंदार (कुंधारिमंदार) (पु.)-कंधारिमंदार, महगूळ जमा करणारा अधिकारी.

कुंधारा (कुंधारा) (स्त्री.)-(१) मऊपणा (२) सफाईदार वीज.

कुंध (कुंध) [सं.] (पु.)-(१) घागर, घडा (२) गंडस्थळ.

-मूकवो-वास्तु सुदुर्त करणे.

-कार (पु.)-कुंधार.

कुंधारिणुं (कुंधारिणुं) (वि.)-(१) कुंधारचे, कुंधारासारखे. (२) मातीचे बनविलेले, (३) कुरूप, गच्चाळ.

कुंधी (कुंधी) (स्त्री.)-(१) खांब्यालाची लाकडी किंवा दगडी बंडक (२) घराचा खांब (३) दर चार वर्षांनी भरणारा नुं मंगळा.

कुंधी (स्त्री.)-(१) लहानसा घडा-घागर (२) लहान बुधली (मशान्नीत तेल घालण्याची.).

कुक्कुट (कुक्कुट) (पु.)—कोंबडा.

कुक्कुट (कुक्कुट) (न.)—कुक्कुट.

कुक्कुट (कुक्कुट) (स्त्री.)—(१) कुक्कुट (२) कुक्कुट.

कुक्कुट (कुक्कुट) (न.)—कुक्कुट.

कुक्कुट (कुक्कुट) (न.)—कुक्कुट.

कुक्कुट (कुक्कुट) (स्त्री.)—नमून-वाकून सलाम करणे.

कुक्कुट (कुक्कुट) (अ.) (वि.)—(१) बळी भुणून अर्पण

कुकुल (२) उतरून-ओवाळून टाकले.

—नी (स्त्री.)—बल्लिदान.

कुक्कुटीनामुं (कुक्कुटीनामुं) [फा.] (न.)—वंशावळ.

कुक्कुटीनामुं (कुक्कुटीनामुं) [फा.] (न.)—वंशावळ.

कुक्कुटीनामुं (कुक्कुटीनामुं) (स्त्री.)—कुक्कुट पदणे.

कुक्कुट (कुक्कुट) (वि.)—(१) एकुण (२) तमाम, सर्व.

—कुक्कुट (वि.)—(१) पूर्ण अधिकार असलेले, (२) स्वतःचे,

गाय (३) (अ.) सर्व अधिकारानिशी.

—शब्द (अ.)—एकूण, एकंदर मिळून.

कुक्कुल (न.)—(१) कुक्कुट, घराणे (२) कुक्कुटता, खानदानी.

(३) टोळक (४) (वफिलाचा) अशील, कुल.

—पु. (१) कुक्कुटाचा घराण्याचा टोळक.

(२) १०,००० शिष्यांना खाऊ घालून शिकविणारा श्रमी,

(३) विशापीठाचा सर्वात वरिष्ठ अधिकारी, 'चॅन्सेलर'

—पु. (पु.)—कुलपतीच्या खालोखालचा अधिकारी,

'चॅन्सेलर'

कुक्कुडी (कुक्कुडी) (स्त्री.)—(१) कळशीसारखे मातीचे लहान

पात्र (२) सोने रूपाे गाळण्याची मूस (३) कुले.

—मां गोक भागवो—आपसांत समजूत करणे (तिन्हाइताय मध्ये न घालता).

कुक्कुल (न.) (कुक्कुल) [सं.] (पु.)—सात मुख्य पर्वत

(महेन्द्र, मलय, सप्त, शक्तिमान, शश, विषय, परियात्र).

कुक्कुल (कुक्कुल) (पु.)—भुशिराची जमीन.

कुक्कुल (कुक्कुल) (अ.)—एकंदरीने.

कुक्कुल (कुक्कुल) [सं.] (स्त्री.)—(१) सुधील स्त्री (२) छोटी नदी,

कालवा किंवा झरा.

कुक्कुली (कुक्कुली) (स्त्री.)—(१) कळशीसारखी लहान मातीची

पात्र.

—कुं (न.)—(१) तूप-तेल भरण्याची बुधली, (२) कुले.

—हामां हाथ मुकाववो, -मेलाववो—मोठ्या मोठ्या लालची

दाखवून भूल पाडणे.

कुक्कुलो (कुक्कुलो) (पु.)—प्रतिकूल—वाईट वारा.

कुक्कुली (कुक्कुली) (स्त्री.)—आड (पाण्याचा).

कुक्कुली (स्त्री) (कुक्कुली-स्त्री) (स्त्री.)—कुमारिका.

कुक्कुल (कुक्कुल) [सं.] (स्त्री.)—(१) वाईट आचरण-घर्नेन

(२) दुष्टबुद्धी (३) हलका धदा.

कुक्कुल (कुक्कुल) (न.)—अपशब्द.

कुक्कुली (कुक्कुली) [सं.] (स्त्री.)—मासे ठेवण्याची करंडी.

कुक्कुल (कुक्कुल) (न.)—विहीर असलेली जमीन.

कुक्कुली (कुक्कुली) (पु.)—मोटेवरचा माणूस.

कुक्कुल (कुक्कुल) (स्त्री.)—कुवत, शक्ती.

कुक्कुल (कुक्कुल) (पु. व. व.)—भाताचे वर्गेरे पिंजर.

—काडवा—मार मारून किंवा अतिशय काम करून घेऊन

पिडा पाडणे.

—ग्याडवा—निष्कळ प्रयत्न करणे.

कुक्कुली (कुक्कुली) (स्त्री.)—कोंडलेल्या तांदळाचा कोंडा.

कुक्कुल (कुक्कुल) (स्त्री.)—(१) (वि.) मुखी व निरोगी

(२) (न.) समृद्धी व निरोगिता.

कुक्कुल (कुक्कुल) [फा.] (वि.)—(१) उघडे मोकळे (२) विशाल

(३) निखालस.

कुक्कुल (कुक्कुल) [सं.] (पु.)—(१) माट-चारण (२) शब्द

(३) नट (४) वाल्मीकि. ५ (व. व.) कुक्कुल आणि लय.

कुक्कुल (कुक्कुल) (पु.)—बैकी, बेसनाव.

—पी (वि.)—बेसनाव करणारे.

कुक्कुली (कुक्कुली) (स्त्री.)—डो (पु.)—कुक्कुल.

—नो हाथो—दुसऱ्याचे हत्यार, दुसऱ्याचे काम करून देणारा.

कुक्कुल (कुक्कुल) (न. व. व.)—उपास काढावे लागणे.

—थवा—उपाशी मरणे.

कुक्कुल (कुक्कुल) उजळवुं—कुळ उजळ करणे.

—बोळवुं—कुळाला बट्टा लावणे.

—गोर (पु.)—वंशपरंपरा उपाध्याय.

—लजामणुं (वि.)—कुळाला लाजविणारे.

—बाट (स्त्री.)—कुळ रीत.

कुक्कुल (कुक्कुल) (पु.)—(१) अविवाहित मुलगा. (२) राजकुमार

(३) (लाडका) मुलगा.

—पळडो (पु.)—राजघराण्यात आपत्य जन्मल्याप्रसंगी राजाला

दिला जाणारा नजराणा.

कुक्कुल (कुक्कुल) [स्त्री.]—कुमारिका (२) समुद्राला न

मिळणारी नदी.

कुक्कुल (कुक्कुल) (न.)—लहान मुलाच्या मरणाचे मुलांना

घातलेले जेवण.

कुक्कुल (कुक्कुल) (न.)—लग्न न केलेले.

कुक्कुल (कुक्कुल) (स्त्री.)—छोटी विहीर, आड.

कुक्कुल (कुक्कुल) (न.)—दम, टांग.

—दम (न.)—छोटी शपथ घेणे.

कुकडभागे (३५३भागे) (अ.)-निम्नेनिम करून.

कुकडा (३५३) (न. व. व.)-कोंबडी-बदकी बगैरे.

कुकडी (३५३) (स्त्री.)-कोंबडी.

-डो (पु.)-कोंबडा.

कुकर (३५३) (पु.)-(१) कुवा. (२) [१] कुकर, अन्न शिजविण्याचे एक पात्र.

कुकरो (३५३) (पु.)-गळ्याचा घोटा.

कुकरो (३५३) (पु.)-लापरीचा गोल तुकडा, जिभली

कुक्य (३५५) (स्त्री.)-(१) कुन (२) (लाक्ष.) पोट.

-फाट्यां - अन्न हाणे.

-मांडवी-छीला पहिला गर्भ राहणे.

-रहेयी-गर्भ राहणे.

-लातवी-भाईला बट्टा लावणे.

-से आंगली करवी-पोटाच्या माज्या गुदगुस्या करणे.

-त्यो निचोवयी-महादुःख भोगणे.

-खियो (पु.)-स्त्रियांच्या चोळीचा कापल हाकणारा भाग.

कुक्य (३५५) (स्त्री.)-रहस्य, गुप्त गोष्ट.

-डो (पु.)-कुजा (पाणी ठेवण्याचा).

कुकडी (३५३) (स्त्री) कुंचा.

-डो (पु.)-(१) कुंचा (भांडी आंगून घासण्याचा बगैरे)
(२) मोठा कुंचा (सुना भिनीला लावण्याचा) (३) कुंचा
(पांढणी करण्याचा).

कुकडा, कुचो (३५६, ३५७) [फा.] (पु.)-कुचची (गळी).

कुचो (३५७) [सं.] (स्त्री.)-कुंचा.

कुचो (३५७) (पु.)-(१) वाहा 'कुचडो' (२) घरचेवर सांगून
सांगून चोथा झालेली गोष्ट. (३) कुचाळी.

-करवो-तेच तेच सारखे झालत राहणे.

-काढवो-पिडा पाडणे.

-धाळवो-चाचरत धोलणे.

-पाणी (न. व. व.)-सत्त्वहीन वस्तू.

कुचडो (३५७) (पु.) मातीची भांडी विकणारा.

कुचो (३५७) [फा.] (पु.)-कुचा.

कुचकी (३५७) (स्त्री.)-कुंची.

कुंची (३५७) (स्त्री.)-(१) किलडी (२) (लाक्ष.) उपाय, रहस्य
नापाण्याचे साधन.

-बेवयी-लागवी-किलडी लागणे.

कुचडो (३५७) (पु.)-क ३५३ माणूस.

कुचडो (३५७) (पु.)-(१) रागावलेला माणूस (२) द्वेषी माणूस.

कुच (३५७) (स्त्री.)-(१) मायेफोड (२) मोड (भांड्यांची बगैरे).

कुचण (३५७) (न. व. व.)-कुचताना वाक्या जे बोल काढताना
ते. (२) मायेफोड.

कुचणी (३५७) (स्त्री.)-कुचण.

कुचणु (३५७) (न.)-मरणानंतर उर बडवून घेणे, रहणे बगैरे
(विधि).

कुचणु (३५७) (सं. क्रि.)-(१) कुचणे (२) काढणे (३) मारणे,
ठोकणे. (४) मेलेल्या मागे उर बडविणे.

कुचणु (३५७) (न.) (१) बाजरी काढून केलेला एक लावण्यादा
(२) मार, ठोक.

-करवुं-काढवुं-काडी-करी-नाचवुं-एव पिटणे.

कुटी (३५७) (स्त्री.)-सांगटी.

-लायी-मातवी-सांगटी मारणे.

कुटो (३५७) (पु.)-(१) कुडा, भुसा. (२) मार, ठोक.

कुड (३५७) (न.)-(१) कपट, ठकवेगिरी (२) (मनातला) खटका.

-कपट (न.)-दगाकटका, कपट, कारस्थान

कुडिणु (३५७) (वि.)-कपटी, कारस्थानी.

कुडु (३५७) (वि.)-(१) कपटी (२) वाकडे (मनाने)
(३) (न.) दोष, न्यून.

-पडवुं-देवाना अपराध घटणे.

कुडापाडु (३५७) (वि.)-छिद्रे पाडणारे किंवा विरोध उत्पन्न
करणार.

कुडवुं (३५७) (अ. क्रि.)-चिडणे, कुदणे.

कुणुं (३५७) } (वि.)-कोवळे
कुणुं (३५७) }

कुणप, -णाश (३५७, ३५८) (स्त्री.)-कोवळेपणा.

कुडाळुं (३५७) (न.)-कांडाळे.

-कां करवो, -काळवो-घोटाळे करणे.

-कुं करवुं, -काळवुं-शून्य-शून्याचे घटुळ काढणे.

-काळवुं-(१) दिवाळे काढणे (२) चक्क नाकारणे.

कुंडुं (३५७) (न.)-कुंडी.

कुंडे माव्युं, -पाडवुं, -फेरवुं-(१) गोल फिरविणे,
(२) भाडमागला नेणे.

कुंडुं (३५७) (वि.)-गोलाकार झालेले (शिग).

कुतकुं (३५७) (न.)-लहान जाडा दंडुका, धोपाटा.

कुतकुं (३५७) (न.)-कुचे.

-कान करे छे-अपशकुन होतो.

-राने माव्युं-व्यर्थ घालविणे.

-राने मोने मरवुं-अतिशय हाल होऊन मरणे.

-रानी ऊंच-अतिशय सावध झोप.

-रां थिलाडा जेवुं-(१) कुच्या-मांजराप्रमाणे एकत्र न
येण्याजोगे (२) स्वस्थता नसलेले (जीवन).

-रानो कान, -रानी टोपी-पावसाळ्यात उकिरड्या जागृत
उगवणारी पांढऱ्या छत्रीसारखी वनस्पती, कुच्याची छत्री.

केडियुं (केडियुं) (न.) - कमरेपर्यंत येणारे कुडले किंवा चट्टी.

केडी (केडी) (स्त्री.) - पायवाट.

केडे (केडे) (अ.) - मागे.

- पडयुं, - भागयुं, - लागयुं - मंडयुं - (१) एकसारखे मागे

लागणे, (२) सतावणे, त्रास देणे.

केडो (केडो) (पु.) - (१) पायवाट (२) पिच्छा, पाठ (३) सोबट (४) (लाक्ष.) त्रास, कटकट.

- मुकवो - पिच्छा सोडणे.

- पकडवो, - लेवो - (१) पिच्छा भरणे, पकडणे.

(२) सारखा त्रास देणे, कटकट करणे.

केणी (केणी) (अ.) - कोणत्या राज्या, कोणीकडे (प्रश्ना.)

केनन (केनन) [मं.] (न.) - (१) विद्व (२) राजा (३) धर्म, निश्चय.

केनु (केनु) [मं.] (पु.) - (१) एक ग्रह, भूमिके (२) राजा, निश्चय.

- देड (पु.) - ध्वजाचा दाटा.

- गुण्य (न.) - भूमिकेचे नांद.

केयां (केयां) (अ.) - (१) कुडे (२) कुटेरी

(३) कुटेतरी.

केड (केड) (वि.) - (१) चान्दोड (२) (स्त्री.) चंभानाम्या.

- मो मोयवुं, - मो नायवुं - केडन टाकणे.

- रानुं (न.) - नुकण.

- री (वि.) - (१) केडो पडलेल्या कीले (२) (पु.) केडी.

केशरो कावो (केशरो केशवो) - मोठा पराक्रम करणे.

केडी (केडी) (अ.) - कोणत्या दिवशी, केडा (प्रश्ना.)

केडुं (केडुं) (वि.) - कुणार्चे (प्रश्ना.)

केफ (केफ) (पु. स्त्री.) - कैफ, नशा.

- करवो - मादक पदार्थे त्याने पिणे, त्याचे व्यसन असणे.

- ऊवरवो - नशा उतरणे, गुद्दीनर येणे.

- चडवो - नशा चढणे.

- मो पडयुं - व्यसनी बनणे.

केफी (केफी) (वि.) - कैफ-नशा चढविणारे.

केफियव (केफियव) [अ.] (स्त्री.) - कैफियत.

केम (केम) (अ.) - (१) का ? (२) कशाकरिता ? (३) कसे ?

केम छे - कस काय आहे ?

केम करतां - केमे करीत - काही करून.

केम के - कारण की,

केर (केर) (पु.) - मर्यकर लुद्ध-नाश.

- वनेवो - लुद्ध होणे, मगलीकडे लुद्ध पसरणे.

केरली (केरली) (स्त्री.) - (१) देवुर वेलकुडी (२) मोन्याच्या गोळ टिकल्यांची माळ.

केरयो (केरयो) (पु.) - (१) एक नाच (२) त्या नाचचे गाणे

(३) एक सुगंधी बिंकासारख्या पदार्थ, केरयो.

केरार (केरार) (स्त्री.) - (१) घोड्याची एक जात (२) फुलाच्या आतील तंतू.

केरो बोरो (केरोभोरो) (न. म. व.) - शुद्ध धस्तू.

केरी (केरी) (स्त्री.) - भांवा फळ.

- गाळो (पु.) - भांवाचा मोसम.

केरु (केरु) - पट्टीना अर्थ दाखविणारा प्रत्यय.

केरु (केरु) (पु.) - मळलेला चुना.

- देवो - भिंतीला चुन्याचा गिळावा करणे.

- मो पायो - चुन्याचा पाया.

केवडुं (केवडुं) (वि.) - केवडे ?

- क (वि.) - अंदाजे केवडे ?

- य (वि.) - बरेच.

केवळपणुं (केवळपाणुं) (न.) - केवळ.

केवाळ (केवाळ) (स्त्री.) - पयच्या माडीचा पुढे आलेला भाग.

केवुं (केवुं) (वि.) - कसे ?

- क (वि.) - साधारणपणे कसे ?

- य (वि.) - कशाशी प्रकारचे.

केस उतराववा, - कडाववा - केस कापून टाकणे, मुंढण करणे.

- कापी लेवा - (लाक्ष.) फसणे, नुकसान करणे.

- पाव - तेंवो.

- लुंनन - केस उतरणे.

- गायन - केस रिकरून बांधणे बगेरे.

केशांदि (केशांदि) (अ.) - एकमेकां केस जोडणे.

केशाळ (केशाळ) (वि.) - केसाळ.

केडी (केडी) [मं.] (पु.) - (१) मिट (२) घोडा.

केस (केस) [हं.] (पु.) - (१) खटला, मुकहमा, काम

(२) आज्ञाच्या दवाखान्यांत करतात तो कामद.

(३) एखादी बाब किंवा प्रकरण किंवा तदनुषंगिक व्यक्ती.

- चालवो - मुकहम्याचे काम चालणे.

- मांडवो - केस करणे, काम चालविणे, फियद करणे.

केसर (केसर) (न.) - (२) केदार (२) केसर (फुलातील)

(३) (स्त्री.) आयाळ (सिंहाची ड.)

- वणुं (न.) - केसरी.

- रियां (न. व. व.) - केसरी वस्त्र घातून मरणाची पर्वा न करता लढणे.

- रियां काव्यां - तसे लढून मरणे.

- रियुं - (१) (वि.) केसरी रंगाचे (२) रंगेल, आनंदी

(३) (न.) न्त्रियांनी नेसण्याचे केसरी वस्त्र.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (वि.) - नाकावर राग असलेले.

(२) शाहाणपण नसलेले. (३) शत्रूचे (४) (पु.) रागीट मनस्थिती.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न. व. व.) - केशरी रंगाची एक प्रकारची फुल.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - केळी (साठ).

- ना गर्भ जंतु - केळीच्या कोंभासारखे, अतिनाशक, कोमल.

- हो (नो) हो (पु.) - केळफुल, कोका.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स. क्रि.) - पद्धतशीरपणे यादविये - संगोपन करणे - सुधारणे - शिक्षण देणे. (२) (कृतीक क्रिया पीठ) गळणे. (३) कच्चे कातडे कमावणे. (४) कामाच्या लाडून तरबेज करणे.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - (१) पद्धतशीर शिक्षण देणे.

(२) शिक्षण, साक्षीय, (३) विया.

- कार (पु.) - शिक्षणतज्ञ, जाणता शिक्षक.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न.) - (१) तयार केलेला - मळलेला चुना मरण्याची - उचलण्याची लांबडाची यारी, घमेल.

(२) कानातला एक दागिना.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न.) - केळ (फळ).

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - (१) कवडीचे झाड (२) एक लिपी.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) [सं.] (वि.) - केशासारखे, अतिशय बारीक.

- मेर (प.) - केशासारखे - अतिशय बारीक किंवा अतिशय शुद्ध भेद.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (सर्व.) - कोणी, एखादा.

- क. - एक (वि.) - कोणीतरी, - एक.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न.) - लहान कोयता.

- तो (पु.) - कोयता.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (सर्व.) - कोणीतरी एक.

कौटुंबिक [सं.] (पु.) - (१) पारवा, (२) वेडूक, (३) लांडगा

(४) चक्रवाक, सारस पक्षी (५) (न.) कौटुंबिक.

- लाल (पु.) - भडवा.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न. क्रि.) - शरीर आकाराने, शरीर वा कातडी सुरकुतणे.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - (१) कुकुर (मुताबे) (२) कातडीने सुरकुतणे.

- दु - बरीलप्रमाणे.

- हुं उकलवुं - (१) गुंतलेले कुकुर उकलणे (२) कामातली गुंतागुं काढणे.

- ही उतारवी - चातीवरचे सत फाळक्यावर उतरणे.

- हुं गुंतागुं, - गुंतागुं - कामात गुंतागुं निर्माण होणे.

- वळवुं - शरीराचे वा कातडीचे सुरकुतणे, शरीर आखडणे.

- वळीने सूयुं - अंग आखडून - मोटकुळी करून झोपणे.

कौटुंबिक, कौटुंबिक (कौटुंबिक, कौटुंबिक) (वि.) - कोमल.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स. क्रि.) - फुलल्यावे, फसविणे.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (पु. व. व.) - (१) ठेवी कपडे. (२) (स्त्री.)

पापा, चुंबन.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (पु.) - (१) हावले (२) पापा.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न.) - कोळरा.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (पु.) - चूट.

- करवी - (१) जड मरणा. (२) - त्या नावाने हात जोड करणे, नाव टाकणे.

- लाष्ट (वि.) - तीव्रत भरून राहील इतके (पाणी).

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न.) - दोघून पाडलेले भोक - छिद्र.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - घेरडी.

- रुं (वि.) - (१) दोघून छिद्र पाडलेले, भोकाचे (२) गुने पुराणे.

- रो (पु.) - (१) इद्र (१) घेरडा.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - अतिशय जन्वा पुराण्या पाडलेले कोणते तरी धर्प.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (न.) - कचन.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स. क्रि.) - दुसऱ्यावे.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स. क्रि.) - (१) दोघणे, छिद्र पाडणे

(२) दित फोडणे (३) (लाक्ष.) मन दुसऱ्यावे.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (वि.) - (१) गुंतागुं, कुकुर (२) गुंतागुं, (३) कुकुर.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (पु.) - (१) किल्याची तटबंदी (२) कोटी, करोड.

(३) अंगात घालण्याचा कोट. (४) (पण्याच्या खेळातला)

रंकोट.

कौटुंबिक (स्त्री.) - मान, गळा.

- करवी - (१) एकमेकांच्या गळ्यात पडून राहणे.

(२) गळ्यात पडणे.

- मां घालवुं - (१) गळ्यात घालणे (२) प्रेमाने जवळ घेणे.

- मां माळा ने ह्यामां लाळा - 'मुखमें राम बगलमें छुरी', 'जिनेवर अम्मा, जेवनाय मिया.'

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (वि.) - मीक मागणे.

- घालवुं - (१) ग यात (दावना) घालणे (२) जबाबदारी घेणे किंवा व्यापला लावणे.

- वांघवुं - (१) ग यात (जबाबदारी इ.) घालणे (२) मोठ्या घेणे.

- वळगवुं - (१) गळ्याला मिठी मारणे (२) बोजा होणे.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (वि.) - कोट्यान् कोटी, करोड.

कौटुंबिक (कौटुंबिक) (स्त्री.) - कोटडी.

- मां पूरवुं - कैदेत टाकणे.

- हुं (न.)-(१) लहान मातीचे घर (२) भित्त.
 कोटर (कोटर) [सं.] (न.) झाडाची दोली.
 कोटलुं (कोटलुं) (न.)-(१) कडीण कवच (२) ज्यात काती
 सार-सव नाही अशी वस्तू.
 कोटवाल (कोटवाल) (पु.)-शहराचा किंवा गावाचा बंदोबस्त
 ठेवणारा अमलदार, कोतवाल.
 -ली (स्त्री.)-बंदोबस्त ठेवण्याचे काम.
 कोटियुं (कोटियुं) (न.)-(१) होडके, मचवा (२) जनावराच्या
 गळ्यात बांधतात ते लोढणे.
 कोटी (कोटी) (स्त्री.)-(१) कोणे (दशलक्ष) (२) वर्ग, प्रकार.
 (३) सर्वांत उंच भिजू. (४) तकारीच्या प्रभाची एक
 बाजू-पूर्व पक्ष (५) आल्लिग.
 -क (वि.)-करोडो, अगणित.
 -करवी-एकमेकांच्या गळ्यात पडणे किंवा पडून राहणे.
 कोटुं (कोटुं) (वि.)-वाकडे, कुटिल.
 कोटुं(-डुं) (कोटुं-डुं) (न.)-(१) घरटे (२) दुमरा फसेल आणि
 आपल्याला फायदा होईल असा डाव करणे.
 उतारयुं-करयुं-युक्तीने काम साधणे.
 कोटो करयां-युक्तिप्रयुक्तीचे डावपेच करणे.
 कोठ (कोठ) (न.)-कवठ.
 कोठली (कोठली) (स्त्री.)-(१) लहानशी कपिंग (२) छोटे
 टाके (३) पाणथळ जमिनीत काढलेला कुव्यासारखा खड्डा.
 -लो (पु.)-भांडार, पेढ्यासारखी केलेली मातीची बनावट.
 कोठायुद्ध (कोठायुद्ध) (न.)-चक्रव्यूहासारख्या डावपेचाचे युद्ध.
 कोठार (कोठार) (पु.)-(१) पेव (२) धान्य ठेवण्यासाठी
 मातीचा उंच उभा केलेला पेठारा, भंडारी. (३) बखार,
 भांडार (४) खजिना.
 -भियुं (न.)-लहान भांडार, बखार.
 -री (पु.)-कोठारळा.
 कोठी (कोठी) (स्त्री.)-(१) वखार, पेढी (२) ठाणे, चौकी.
 (३) घाण पाण्याचा खोल खड्डा. (४) कणगीच्या आकाराची
 मातीची किंवा धातूची धान्य भरण्याकरिता केलेली वस्तू.
 (५) आतपशाजीच्या दारुकामाकरिता वापरण्यात येणारा
 मातीचा नळा.
 -उतारवी-पुरण्याकरिता जमीन उकरून खड्ड्यात नळा
 बसविणे.
 -घालवी, नाखवी-(१) दुकान किंवा पेढी काढणे.
 (२) मुक्काम टाकणे (३) जमिनीत नळाच्या पुढे भंडारी
 बनविणे.
 -पोडने काद्व काद्वो-निरर्थक कामात फुकट मेहेनत
 करणे, -घाण होणे.

- कोठी (कोठी) (स्त्री.)-कवठी, कवठाचे झाड
 -डुं (न.)-कवठ.
 कोठुं (कोठुं) (न.)-(१) कपट कारस्थान (२) घरटे
 (३) चेहेरा.
 -आपयुं (१) कदर करणे, प्रेमभावाने बोलणे-चालणे.
 (२) (लाभ.) रजा देणे, बडतर्फे करणे. (३) निष्फळ
 किंवा निराश करणे.
 -मळयुं-(१) रजा किंवा बडतर्फे मिळणे (२) निष्फळता
 किंवा निराशा पदरी पडणे (३) अयशस्वी होणे.
 कोठो (कोठी) (पु.)-(१) पोटा (२) शरीर (३) मन, अंतःकरण
 (४) खाना. (५) पटातले घर, (सांगडे ठेवण्याचे)
 (६) मोठी वग्नार (७) मोठी विहीर. (८) फिल्ल्याचा गुरूज
 (९) म्युनिसिपालिटीची मुख्य कचेरी (१०) कांडवाडा,
 (११) व्युत्पन्न (१२) कोष्टक (१३) अंगरख्याच्या
 गळ्याच्या बाजूपासून माग.
 -छटवो, -छटी जवो-(१) शीचाला होणे. (२) मरणाच्या
 वेळी शींच होणे, मरण येणे.
 -धीरवो-मना निघणे जळणे.
 -बटलाववो-निषिद्ध थाणे-पिणे, देह भ्रष्ट करणे.
 कोठे पडयुं, -पड्री जयुं-विशेष छाप न पडणे, परिणाम होण्याचे
 थांबणे.
 कोठ पूरा पाडवा-कोठ पुरविणे.
 कोठामणुं (कोठामणुं) (वि.)-(१) कोठ-इच्छा असलेले:
 (२) नट्यापट्टा बघेले, नटलेले.
 कोठालुं (कोठालुं) (वि.)-इच्छा असलेले.
 कोठायण (कोठायण) (न.)-कडा, दरद.
 कोठियुं (कोठियुं) (न.)-(१) पणती (२) मातीची लहानशी
 शाकणी.
 -या जेयुं कपाळ-(१) लहान कपाळ (२) दुर्भाग्य.
 कोठी (कोठी) (स्त्री.)-कवठी.
 कोठुं (कोठुं) (वि.)-रीतभात नसलेले, गांवढळ
 कोठ (कोठ) (पु.)-कुष्ठरोग.
 -ठियुं(-वेल)-(-लुं) (वि.)-कुष्ठ रोग असलेले.
 कोठ (स्त्री.)-(१) गच्छाण, (२) गोडा (३) कारागीर लोकांना
 काम करण्याला बसण्याची जागा.
 -दाहं, -ठियुं (न.)-गोडा,
 कोठी (कोठी) (स्त्री)-कुन्हाड, फरशी.
 -डो (पु.)-(१) मोठी कुन्हाड (२) (वि) मंद बुद्धीचा
 कोणमात्र (कोणमात्र) (वि.)-ज्याचा हिशेब नाही असे.
 कोणे (कोणे) (सर्व.)-(१) कुणीही (२) कुणाकडूनही.
 कोणिवाट्युं (कोणिवाट्युं) (स. क्रि.)-कोपरखळ्या देणे.

कोणी (कोणी) (स्त्री.)-(१) कोपराचे टोकदार हाड

(२) कोपर.

-मारीने मारुं करचो-जोर करुन पुढे घुसणे.

-वीक्षयी-(१) गावात पुढारीपण घेणे (२) देखावा करणे.

कोणी (वि.)-कोन करणारे, कोन असणारे.

कोतर (कोतर) (न.)-गुहा, वीळ.

-काम (न.)-कोरीव काम.

-णी (स्त्री.)-(१) कोरणे (२) कोरण्याची शैली

(३) कोरीव काम, नक्षी. (४) कोरण्याचा मंहेनताना.

(५) कोरण्याचा अवजार.

-थुं (स. क्रि.)-कोरणे, कुरतडणे, खरडणे.

कोतल (कोतल) (पु.)-(१) स्वारी न केलेल्या शूंगारलेल्या घोडा.

(२) अमीर लोकांचा वसण्याचा सास घोडा.

कोता (कोता) [फा.] (वि.)-(१) संक्षिप्त, टाचके (२) अपूर्ण, कोन.

-ई (स्त्री.)-अपुरेपणा, कोतेपणा.

कोनार (कोनार) (पु.)-माहूत.

कोयली (कोयली) (स्त्री.)-(१) येळी, पिंघवी (२) अंडकोप.

-छुटी मृकयी,-चुं मों छोड्युं-मुक्त हस्ताने पैसे खर्च करणे.

-माथी साप नीकळ्यो,-विलाडुं नीकळ्युं-अनपेक्षित घडणे, फसणे.

-रुपिया-हजार रुपये.

-छोडामण-कर्जाऊ पैसे देताना सावकार जे व्याजाचे पैसे आगाऊच कापून घेतो ते.

-सांथ (स्त्री.)-जमीनदाराच्या, इनमदाराच्या किंवा सरकारच्या भरण्यामधून दिला जाणारा बटाव.

-छो (पु.)-थेला, पोते

-ला जेवुं-सैल, दिलें.

-लामा पांचशेमी घालीने मारयी-मुका मार देणे.

-छे घाल्युं-(१) दावून लपवून ठेवणे. (२) चर्चा बंद करणे.

-छे जयुं, कोयळो करचो-घेत्यांत माल भरुन फेरी करणे.

कोदाळ (कोदाळ) (वि.)-(१) रेड्यासारखे मंदबुद्धीचे

(२) गांवढळ, अशिष्ट, रीतभात नसलेले.

कोदी (कोदी) (अ.)-कोणत्या दिवशी.

कोडुं (कोडुं) (न.)-म्हातारी किंवा फारच थोडे दूध देणारी म्हंस.

कोदो (कोदो) (पु.)-गांवढळ माणूस.

कोनफळ (कोनफळ) (न.)-रताळे.

कोनुं (कोनुं) (सर्व.)-कोणाचे (प्रश्नां)

कोपटी (कोपटी) (स्त्री.)-भाकरी किंवा रोटीवरचा पापड.

कोपरियुं (कोपरियुं) (वि.)-कोन होणारे-पडणारे

(२) न.) कोपर.

कोपरुं (कोपरुं) (न.)-खोबरे.

-सापाक (पु.)-(१) खोयन्याच्या बड्या. (२) (व्यंग्यार्थी) मार.

-रेल (न.)-खोबरेल

कोपथुं (कोपथुं) (अ. स.)-कोपणे, संतापणे.

कोपीन (कोपीन) (न.)-छंगोटी (संन्याशाची).

कोथर (कोथर) (न.)-खिड.

कोथो (कोथो) (पु.)-सिमंटच्या काँक्रीटची जमीन.

कोम (कोम) (स्त्री.)-जमात, जात.

-बाद (पु.)-जातिवाद.

-मी (वि.)-(१) जातीसंबंधीचे, जातीचे (२) एका समाजाने.

कोयडो (कोयडो) (पु.)-(१) चावूक (२) कूट प्रभ, कोडे.

कोयल (कोयल) (स्त्री.)-कोफिळा.

कोयली (कोयली) (स्त्री.)-(१)-गळ्याचा एक रोग.

(२) जळजळ, भाग.

पेटमां कोयली पडयी-पोटात भाग पडणे, अतिशय भूक लागणे.

कोयलो (कोयलो) (पु.)-(१) कोळसा. (२) निसारा.

कोर (कोर) (स्त्री.)-(१) किनार (२) किनारपट्टी (साडीची वगैरे) (३) बाजू (४) बाजूचा घोडासा भाग, कोर.

-चोडवी, -मृकयी, -लगावयी-कपड्याच्या किनारांला पट्टी शिबणे.

-मरवयी-पक्ष बदलणे.

-भरयी-किनारीवर भरतकाम करणे.

-रे येवयुं-विटाळशी बसणे.

कोरगुं (कोरगुं) (वि.)-कोडगे.

कोरट (कोरट) (स्त्री.)-न्यायकचेरी, कोर्ट.

-ऊठवी-कोर्ट उठणे.

-टे जयुं, -चडयुं-कोर्टाची पायरी चढणे.

कोरडो (कोरडो) (पु.)-(१) कोरडा, चावूक (२) (लाभ.)

सत्ता, दबाव (३) त्रास, जुद्ध (४) कूट प्रभ, कोडे.

कोरगियो (कोरगियो) (पु.)-(१) कोरून पाडलेली रानवण.

(२) कोरण्याचे काम करणारा कारागीर. (३) हाडवण.

कोरण (कोरण) (स्त्री.)-(१) बाजू (२) वस्तूचा टोकावरचा भाग, कोर.

कोरणी (कोरणी) (स्त्री.)-(१) कोरण्याचे अवजार-साधन (२) कोरण्याची कारागिरी.

कोरमुं (कोरमुं) (न.)-डाळीचा चुरा.

कोरवांकु (कोरवांकु) (वि.)-एका बाजूला नमलेले-ढळलेले.

कोरवाण (कोरवाण) (वि.)-कोरडे.

कोरुं (६२१) (अ. कि.) - (१) कोरणे. (२) कुरवट्टत काढणे, गरनडणे (३) छिद्र - भोक पाडणे.

कोरुंगी (६२२) (स्त्री.) - कोरण्याने अंगार.

कोराडुं(-ण-णुं) (६२३) (अ. कि.) - कोरडे, सुके.

कोराखुं (६२४) (सं. कि.) - कडाखाने पाहणे, मर्मभेदी कडाख टाकणे.

कोरुं (६२५) (वि.) (१) कोरडे, सुकं (२) नवे कोरे (३) न जोडविलेले (धान्य).

- करुं - न जोड करणे.

- काडुं - (पावसाळ्यात) उघडीप देणे - पडणे.

- नीकळुं - पाऊन बंद होणे.

- पडुं - (१) दिवस कोरडे जाणे, (२) अनावृष्टी होणे.

- भीनुं करुं - मुलाने लवची करून ओल्या केलेला कपडा किंवा जागा घटकून त्याला झोपविणे.

- कडकडतु (वि.) - कोरे करकरीत.

- कट

- धाकोड } (वि.) - अगदी कोरे.

- मोरुं

कोरे कागडे मनुं (६२६) (अ. कि.) - अगदी कोऱ्या कागदावर सही.

- लुगडे - कलेक न लागता किंवा धक्का न लावता.

- कोरुं (वि.) - अगदी कोरे.

कोळ (६२७) [अ.] (पु.) - वचन, कबुली, साक्षी.

- आपवा - (हातावर हात ठेवून) वचन देणे.

- तोडवो - ठरविलेले मोडणे.

- पाळवो - वचन पाळणे.

- लेवो - कबुली - वचन घेणे.

- करार (पु.) - (१) पाळावयाचे वचन दिले आहे असे करारपत्र (२) तहनामा.

कोळ (पु.) - (१) मळलेल्या चुन्याचा गारा. (२) उसाचा रस काढण्याचा चरक.

कोळसी (६२८) (स्त्री.) - (कोळशाची) खर (विशेषतः)

जळलेल्या दगडी कोळशाची)

- सो (पु.) - कोळसा.

कोळुं (६२९) (सं. कि.) - कुलविणे (विटी दांड्याच्या खेळांत)

कोली (६३०) (स्त्री.) - गाय.

कोलु (६३१) (न.) - उसाचा चरक.

कोलुं (न.) - कोल्हे.

कोलुं (वि.) - गहूवर्णा

- लो (पु.) - तशा वर्णाचा माणूस.

कोलो (६३२) (पु.) - कोन.

कोवडामण (६३३) (स्त्री.) - कुजविटेची बाय.

कोवडा(-रा)वुं (६३४) (अ. कि.) - कुजविटी.

कोवाड (६३५) (पु.) - ज्याच्या आधारावर मोटेचे नाक असते ते लाकूड.

कोवाड (वि.) - कुन्हाडीच्या धारेसारखी (जीभ, वाणी) (२) जडबुडीचा.

कोवाडी (६३६) (स्त्री.) - डो (पु.) - कुन्हाड.

कोवाडुं (६३७) (अ. कि.) - कुजणे, सडणे.

कोशि(-वि) यो (६३८) (सं. कि.) - मोट हाकणारा किंवा मोटेने पाणी काढणारा माणूस.

कोश (६३९) (स्त्री.) - ऐदाण.

कोश(-दी स) र (६४०) (स्त्री.) - कसर, काटकसर.

कोशेदो (६४१) (पु.) - रेशमाच्या किड्याचा कोश.

कोस (६४२) (पु.) - दीड मैलाचे अंतर.

- वा (अ.) - दीड मैलाइतके.

कोस (पु.) - मोट.

- काडवो

- ताणवो

- लेचवो

- चालवो - मोट चालणे.

- जोडवो - मोट जुंपणे.

- कुवो - मोट चालण्याजोगी निहोर.

कोमण (६४३) (स्त्री.) - कस, पोट (गर्भाशय).

कोमिया (६४४) (स्त्री.) - वेष्ट्या.

कोसीसुं (६४५) (न.) - (१) तयामधून बंदूक बगैरे मारण्याकरिता केलेले भोक (२) बुरुजावरचे शोभेचे शिखर.

कोसुं (६४६) (न.) - (१) बाजरी, ज्वारी इ. च्या डोळ्यामधून फुटलेला कांभ. (२) बाणाचे टोक. (३) (वि.) कोमट, उबदार.

कोड, - वाट वागे (पु.) (६४७, ६४८, ६४९) - (१) कुजण्याची क्रिया (२) एक व (वा)ण (न.) - त्वचारोग.

कोडपण (६४८) (न.) - चिडखोरपणा.

कोडर (६४९) (न.) - काळ्या जमिनीत पाणी साठून त्यामुळे पडणारे नो.

कोडुं (६५०) (अ. कि.) - (१) कुजणे. (२) त्वचारोग होणे.

कोडेलुं (६५१) (वि.) - कुजलेले. (२) त्वचारोग झालेले.

(३) चिडचिडे झालेले.

कोडुं (६५२) (वि.) - (१) कुजलेले (२) चिडखोर.

कोड्यावेलुं (६५३) (वि.) - चिडखोर.

कोड्यावेडा (६५४) (पु. व. व.) - चिडखोरपणाचे साळे.

कोळ (६५५) (पु.) - मोठा लठ्ठ उंदीर.

- वाई (स्त्री.), - कोळियुं (न.) - उंदीर.

कोळयुं (अ. क्रि.) - (१) अंकुरणे, कोभ पुटणे, (२) पसरणे,
कळयणे.

कोळायुं (कोणायुं) (अ. क्रि.) - हर्षाने किंवा अभिमानाने फुलणे.

कोळियुं (कोणियुं) (वि.) - कवळाएवढे, थोडेसे.

कोळियो (कोणियो) (पु.) - घास, कवळ.

- फटी जयुं - मटक करून एकदम लाऊन टाकणे.

कोळी (कोणी) (स्त्री.) - कोहाळ्याचा थेल.

कोळीतुं (कोणीतुं) (न.) - अंगरुखाचे बटन.

कोळुं (कोणुं) (न.) - कोहाळा.

कोट (कोट) (स्त्री.) - गोद (वेळ्याची किंवा शेताची).

कोटाई (कोटाई) (स्त्री.) - मगरा.

कोटियुं (कोटियुं) (वि.) - बुंद.

कोटुं (कोटुं) (न.) - कुटिलपणाचा डाव, कपट.

- भेसयुं - डाव लागू पडणे - सफळ होणे.

कोटो (कोटो) (पु.) - कोभ.

कोवत (कोवत) (न.) - कुवत, ताकद.

कोवो (कोवो) (पु.) - कावळा.

क्याचुं (क्याचुं) (वि.) - भुज्या - लाल कथई रंगाचे.

- डी (स्त्री.) - तशा रंगाची घोडी.

- डो (पु.) - घोड्याची एक जात.

क्यामत (क्यामत) (स्त्री.) - ईश्वरापुढे होणाऱ्या न्यायाचा दिवस.

क्यारडो (क्यारडो) (स्त्री.) - आळे, पाळ.

- डो (पु.) - पाणी भरलेले राहील अशी पाळ केलेले शेत.

क्यारी (क्यारी) (स्त्री.) - (१) लहानसे आळे (२) पाणी पाजावे लागेल अशी जमीन (३) पाणी भरलेले राहील अशी जमीन.

(४) नांगरलेली जमीन.

- से (पु.) - (१) पाळ (२) आळे.

क्यारे (क्यारे) (अ.) - केव्हा (प्रश्ना.)

- क (अ.) - केव्हातरी.

- य (अ.) - केव्हाही, कधीही.

क्यास (क्यास) (पु.) - (१) क्यास, अटकळ (२) किंमतीचा अंदाज.

- करवो - क्यास - कल्पना - अटकळ करणे.

काढवो () - किंमतीचा अंदाज करणे.

- यांघवो ()

क्यां (क्यां) (अ.) - कुठे (प्रश्ना.)

- क (अ.) - कुठेतरी.

- य (अ.) - कुठेही.

क्रियासाण (क्रियासाण) [सं.] (वि.) - (१) केले जात असलेले,

वनत असलेले (२) (न.) क्रियाकर्म, संस्कारविधी.

कोडपत्र (कोडपत्र) [सं.] (न.) - पुरवणी पत्र.

कोव करवो (कोव करवो) - रागाळा येणे.

- मारवो - राग दाखून टाकणे.

- मां जावयुं - राग येणे.

कोवे भरायुं (कोवे भरायुं) - संतापणे.

कोवाळ, कोवी (कोवाळ, कोवी) (वि.) - रागीट, चटकन राग येणारा - री - रे.

कोविष्ठ (कोविष्ठ) (वि.) - तामसी, भयंकर रागीट.

क्षणश (क्षणश) (स्त्री.) - (१) रात्र (२) हळद.

क्षणबुद्धि (क्षणबुद्धि) (वि.) - क्षणक्षणी ज्याची बुद्धी बदलते असे, चंचळ.

क्षत (क्षत) [सं.] (वि.) - (१) जखमी (२) कमी झालेले

(३) (न.) लहानशी जखम, रंध्र.

क्षति (क्षति) [सं.] (स्त्री.) - (१) नुकसान, हानी (२) व्यंग, खोड (३) कलंक (४) जखम.

क्षत्र (क्षत्र) [सं.] (पु.) - क्षत्रिय.

- प्रकोप (पु.) - लष्करवाही.

क्षत्रागी (क्षत्रागी) () - क्षत्रिय जातीची स्त्री, राजपुताणी. क्षत्रियाणी

क्षत्री (क्षत्री) (पु.) - क्षत्रिय.

- बट (स्त्री.) - क्षात्रधर्म.

क्षपण (क्षपण) [सं.] (पु.) - उपवास.

- क (पु.) - बौद्ध किंवा जैन साधू.

क्षम (क्षम) [सं.] (वि.) - (१) सहन करण्याजोगे, (२) साधू शकेल असे (३) समर्थ, शक्तिवान् (४) यथार्थ, योग्य.

(५) धीर असलेले.

- वुं (स. क्रि.) - क्षमा करणे.

क्षमाधन (क्षमाधन) (न.) - क्षमापन साधू (जैन साधू)

क्षीणामय (क्षीणामय) (वि.) - (बौद्ध.) ज्याचे भासव म्हणजे तृष्णारूपी विपत्ती क्षीण झाले आहेत असा.

क्षुण्ण (क्षुण्ण) [सं.] (वि.) - (१) कांडलेले, दळलेले (२) पाय लागून विटाळलेले. (३) लूप धितनाने बरोबर विचार केलेले.

क्षुण (क्षुण) [सं.] (पु.) - (१) चक्करा. (२) क्लेशाग्रान्या

पायाची नखी.

- री (पु.) - न्हावी.

क्षेत्रीय, क्षेत्री (क्षेत्रीय, क्षेत्री) [सं.] (पु.) - (१) शेतकरी, खेडूत. (२) आत्मा (३) पती.

क्षेपणी (क्षेपणी) [सं.] (स्त्री.) - (१) वल्हे (२) मासे

पकडण्याकरिता फेकण्याचे जाळे.

क्षेम-मंकर (क्षेम-मंकर) (वि.) - कल्याणकारी.

क्षेमवृत्ति (क्षेमवृत्ति) (स्त्री.) - क्षेम संभाळून ठेवण्याची वृत्ति, 'कौट्यंबवृत्ति'.

ख (ખ)

खख (ખખ) (वि.)—जीर्ण.

खखडवज (ખખડવજ) (वि.)—(१) (इड असुनही) मजबूत
आप्याचा-नीचे (२) रुवावदार, भव्य.

ख(ड) खडयुं (ખ-ડ-ખડયું) (अ. क्रि.)—खडखडणे, तसा
आवाज होणे.

ख(ड) खडाडयुं (ખ-ડ-ખડાડયું) (स. क्रि.)—(१) खडखडविणे
(२) खडसावणे, धमकावणे (३) (ढोळावर) टिपरी मारणे.

खखरवायर (ખખરવાયર) (अ.)—जीर्ण-शक्तिहीन शाल्यासारखे.

ख(र)खरयुं (ખ-ર-ખરયું) (अ. क्रि.)—(१) मनाला लागणे.
दुःख होणे (२) (ढोळ्यांत) सलणे (३) खरखरणे
(४) (स. क्रि.) दुःख देणे.

ख(र)खरी (ખ-ર-ખરી) (स्त्री.)—(१) घशात शालेला कफ किंवा
घशात राखिलेल्या शालेलेल्या वस्तूचा अंश (ज्याने आवाज
घोगरा होतो) (२) खर, आवाज (३) किंता, खरखर.
—बाह्यी—घशांत कफ होणे.

ख(र)खरो (ખ-ર-ખરો) (पु.)—(१) शोक, संताप
(२) पस्तावा (३) संशय.

—करवो—(१) शोक करणे (२) मेलेल्या माणसान्या घरी
जाऊन दुःखयटा व्यक्त करणे.

—कादी नाखयो—संशय दूर करणे.

—थवो—पशानाव होणे.

खखरे जयुं (ખખરે જયું) पाहा 'खखरो करवो'

ख(ळ)खळतुं (ખ-ળ-ખળતું) (वि.)—(१) उकळते
(२) खळखळ बाहणारे.

ख(ळ)खळयुं (ખ-ળ-ખળયું) (अ. क्रि.)—(१) उकळणे,
(२) बाहृताना खळखळ आवाज करणे. (३) अंगकाठी
शिथिल-जीर्ण होणे, अशक्त होणे.

खखळायुं (ખખળાયું) (स. क्रि.)—(१) उकळविणे. (२) खू
पाणी घालून धुणे. (३) युक्तीने (पैसे) काढणे.

खखलु (ખખલુ) (न.)—खवो (पु.)—खकार.

खंख (ખંખ) (वि.)—(१) खंख (२) रिक्त, रिकामा-मी-मे.
(३) निःसत्त्व, निःसार.

खाली खंख (ખાલીખંખ)—पूर्ण रिक्त किंवा रिकामा-मी-मे.

खंख (पु.)—(१) सूड, बदला (२) सत्यानाश (३) (स्त्री.) काळजी,
खंत (४) हळडा, भूक.

—भा(ं-भां) गवी—भूक दूर करणे-भागविणे.

—वाळवो—(१) सूड, बदला घेणे, कमर न ठेवणे. (२) उगड
करून टाकणे.

खंखरोटयुं (ખંખરોટયું) (स. क्रि.)—उगीच धोडसे चोपणणे-पुसणे.

खंख(ना)कावयुं (ખંખ-ગળાવયું) (स. क्रि.)—(१) [ખંખ-ગળાવ]
खंखा(ना)ळयुं (ખંખ-ગળા-જ) (स. क्रि.)—

धुणे. (२) खुळखुळून (तांड) धुणे.

खंखेरयुं (ખંખેરયું) (स. क्रि.)—(१) छटकणे (२) धमकावणे,
दटावणे, मारणे.

खंखोरयुं (ખંખોરયું) (स. क्रि.)—(१) विगुरणे (२) नखाने
कोरणे. (३) (निखारे) खालीवर करणे.

खंखोळयुं (ખંખોળયું) (स. क्रि.)—(१) चंदांमंदा करून टाकणे.
(२) कोनाकोपण्यात शोधणे. (३) खळखळून किंवा खुळखुळून
धुणे.

खंखोळा (ખંખોળા) (पु. व. घ.),—ळां (न. व. घ.)—
शोधाशोध.

खंग (ખંગ) (पु.)—(१) दीग (२) बदला, सूड (३) वैर.
(४) काळजी, खंत.

—वाळवो—(१) दीग करणे. (२) सूड उगविणे. (३) भरपाई
करणे.

खंग (वि.)—अपंग, पांगळे.

खच(चच) (ખચ-ચચ) (अ.)—(१) गश्च (२) 'खच'
(असा खुपसण्याचा आवाज) करून.

खचकावयुं (ખચકાવયું) (स. क्रि.)—'खच' करून खुपसणे.

खचकायुं (ખચકાયું) (अ. क्रि.)—(१) विचकणे, भटकणे,
अडणे. (२) मागे पडणे.

खचको (ખચકો) (पु.)—(१) गश्च, गळगा (२) अडवण, विचो.

खचखचयुं (ખચખચયું) (अ. क्रि.)—(१) 'खच खच' आवाज
करणे (२) गश्चोगश्च—शिगोशीग भरणे.

खच(चच)र (ખચ-ચચ ર) (नं.)—खेचर.

—री (स्त्री.)—मादी खेचर.

खचरं (ખચરં) (नं.)—(१) अंगात पाणी नसलेले घोडे
(२) महातारे, दुयळे.

खचरूं (नं.)—तरुणपणचे मरण.

खचयुं (ખચયું) (स. क्रि.)—(१) जडविणे. (२) गश्चोगश्च
भरणे, खचणे.

खचाखच (ખચાખચ) (अ.)—(१) 'खच खच' आवाज
(२) गश्चोगश्च.

खचाखची (ખચાખચી) (अ.)—(१) खचित, अवश्य.

(१) (स्त्री.) गर्दी, दादी.

खचित (ખચિત) [सं.] (वि.)—जडविलेले (जसे, 'रत्नखचित').

मन्त्रीन (अ०) - निश्चिन, निश्चयेकरून, अवश्य.

- ताई (स्त्री.) - निश्चितपणा, खात्री.

मन्त्रक मन्त्रक (अ०) - उलटून हेलकावे खात (घोड्यावर किंवा डेंडारवर बसून तो घाबताना).

मन्त्रोच्च (अ०) - (१) मनाभस (२) मन्त्रोच्च.

मन्त्रोच्च (अ०) - (स्त्री.) - राज.

- मन्त्र (सं. क्रि.) - खात्रविणे.

- भावणी - खात्र मुद्रणे.

मन्त्राची (अ०) [फा.] (पु.) - मन्त्रिदार.

मन्त्राची (अ०) (पु.) - (१) खात्रिना

(२) धनदोलत (३) म्यान (४) धनकीत गोळी भरण्याची पोकळ जागा. (५) चिलमीत तंचाकू भरण्याचे तोंड.

(६) मीठ पिकवितात ते भाग.

- ने पडवुं - (१) पडलेले राहणे (कोणी विचारीत नाही असा स्थितीत) (२) जागी जाऊन पडणे, लागी लागणे.

मन्त्राची (अ०) (क्रि.) - अडणे, विचकणे.

- मण (स्त्री.) - विचक, अडणे.

मन्त्र (अ०) [सं.] (वि.) - लंगडे, लुळे.

मन्त्र (अ०) [फा.] (न.) - खंजीर

मन्त्रोच्च (अ०) (सं. क्रि.) - (१) खात्रविणे (२) हलके

मन्त्राचीत हात फिरविणे.

मन्त्र (अ०) (वि.) - पद, सहा.

- कर्म, - कर्म (न. व. व.) - (१) ब्राह्मणाने करावयाची पदकर्म (यजन, याजन, अभ्ययन, अभ्यापन, दान व प्रतिग्रह). (२) धार्मिक नित्यकर्म.

मन्त्र (अ०) (स्त्री.) - (१) पस्तावा, शल्य (२) काळजी.

मन्त्र (अ०) (अ. क्रि.) - खड्यासारखे धोचणे, सलणे.

(२) खटकणे, मनाला लागणे, पस्तावा होणे.

मन्त्र (अ०) (पु.) - (१) मनाला होणारे दुःख, खटकणे, पस्तावा. (२) विघ्न (३) संशय (४) काळजी.

- भावणी - (१) विघ्न उत्पन्न होणे. (२) खटकणे.

- भावणी - (१) मनात संशय किंवा काही खटकल्यासारखे असणे. (२) काळजी.

मन्त्र (अ०) (स्त्री.) - (१) 'खटखट' असा आवाज

(२) हरकत, विघ्न (३) डोकफोड, कटकट.

- टारो (पु.) - कंटाळा येईल अशी डोकफोड.

मन्त्र (अ०) (पु. व. व.) - घडगुण (उद्योग, साहस, धैर्य, बळ, बुद्धी व पराक्रम.

मन्त्र (अ०) (स्त्री.) - (१) मुक्तिप्रयुक्तीने काम गावून घेण्याची व्यवस्था, लटपट (२) पंचाईत, डोकफोड.

- मां पडवुं - लटपटी करण्यात गुंतणे किंवा पसणे.

- टियुं वि. - लटपट्या, कारखानी.

मन्त्र (अ०) (पु.) - पदपद, सहा पायांच्या प्राण्यांचा वर्ग. (भुंगा, मधमाशी इ.).

मन्त्राची (अ०) (स्त्री.) - बसून न होऊ शकणारे येणे किंवा महसुलाची येणे रक्कम.

मन्त्र (अ०) (वि.) - मधूर - आंचट.

मन्त्र (अ०) (पु.) - डेवण.

मन्त्राची (अ०) (वि.) - सहामाही.

मन्त्राची (अ०) (वि.) - मधुर - आंचट.

मन्त्र (अ०) (पु. व. व.) - (१) पदरस (२) वि. पदरसयुक्त.

मन्त्र (अ०) (पु.) - (१) सहा राग (प्रमुख) (२) भांडण, वेचनाव (३) सांसारिक जंजाळ.

- मी (वि.) - भांडणोर.

मन्त्र (अ०) (पु.) - (१) खटले, कुटुंबकविला, परिवार, सरंजाम (२) मुकदमा (३) गुंतागुंतीचे काम.

मन्त्र (अ०) (वि.) - आंचटविणे.

मन्त्र (अ०) (सं. क्रि.) - लाभ मिळविणे.

मन्त्राची (अ०) (स्त्री.) - (१) आंचटपणा. (२) आंचट बस.

मन्त्राची (अ०) (वि.) लाभ करून देणारे.

मन्त्राची (अ०) (वि.) - (१) खडबड (२) भांडण. मन्त्राची (अ०) (पु.) - (१) खटारा (२) त्याच्यासारखे कोणतेही मोठे वाहन, माल वाहणारी 'मोटर - खोरी', (३) (लाक्ष.) कर्कश आवाज करणारे खराब वाहन.

मन्त्राची (अ०) (वि.) - आंचट.

मन्त्राची (अ०) (वि.) - आंचटपणा (२) (लाक्ष.) कडवटपणा, वेचनाव.

मन्त्राची (अ०) (वि.) - आंचट, आंचटगर.

मन्त्र (अ०) (न.) - (१) गयत, कडवा (२) तण.

मन्त्राची (अ०) (पु.) - दीग, एकावर एक रचलेल्या वस्तूंचा समुदाय.

मन्त्राची (अ०) (सं. क्रि.) - एकावर एक रचणे.

मन्त्राची (अ०) (स्त्री.) - (१) देवडी (२) दोन किंवा अधिक घरापुढची एक समोरीक दरवाजा असणारी गल्ली किंवा घोळ.

मन्त्राची (अ०) (न.) - (१) लहान खडक (२) धुण्याचा दगड.

मन्त्राची (अ०) (अ.) - (१) खो खो करून (२) (स्त्री.) तसा आवाज (३) कटकट, पीडा, उपाधी (४) तक्रार, पंचाईत.

—जोग (पु.)—तेश्याचा प्रसंग.

—तु (वि.)—(१) खडखड आवाज करणारे, (२) (न.) सुका नारळ (३) बडतर्फ होणे.

—तुं आपयुं—रजा देणे, काढून टाकणे.

—तुं मळयुं—रजा मिळणे; बडतर्फाचा हुकूम हाती येणे.

खडखडियां (अ३अ३या) (न. ब. घ.)—झांज.

खडग (अ३ग) (न.)—(१) तलवार (२) गेंड्याच्या नाकावरचे शिंग.

खडण (अ३ण) (वि.)—आळशी.

खडतर(ळ) (अ३तर२-क्ष) (वि.)—(१) दुःख सहन करील असे.

(२) मेहेनती (३) मजबूत बांधा असलेले (४) तुच्छ.

खडताल (अ३ताक्ष) (स्त्री.)—(१) सहा ताल (२) टाळजोड (३) लाकडी पडदी (४) लाथ.

—तुं (सं. क्रि.)—खुराने (जमीन) खोदणे.

खडतुं, -तून (अ३तुं, -तून) (न.)—रजा, बडतर्फा.

खडतुं (अ३तुं) (न.)—(१) प्रवाही पदार्थ थिगून बनणारा खडा किंवा ठेप. (२) आकसाने काढलेले (एखाद्याचे) छिद्रदोष.

खडधान (अ३धान) (न.)—न नांगरया किंवा पेरता उगवलेले धान्य (उदा० सावा, वरी, इ.)

खडवायेतुं, खडघाल (अ३वायेतुं, अ३धाक्ष) (वि.)—(१) नायटे, खरुज इ. झाल्यामुळे खरान झालेले, काढ पडल्यासारखे.

(२) घाण झालेले (३) क्षीण दुबळे झालेले.

खड(र)पयुं (अ३र२-पयुं) (सं. क्रि.)—आजूबाजूने थोडेथोडे खणून उखडून काढणे.

खडपियुं (अ३पियुं) (क्रि.) मराठ्यांनी विणलेली जाडी चट्टांनी जी लवंग्याला गाडीची मागची पळी—झाड.

खडपुं (अ३पुं) (न.)—खोदून-उखडून काढण्याचे अवजार.

खड, नं. वचडुं (अ३र२ अ३य२) (न.)—खडबडीत, डेनमल्ल.

—डाई (स्त्री.)—खडबडीत-उंचसखल-पणा.

खडतुं (अ३तुं) (न.)—थिगून गेलेल्या प्रवाही पदार्थाचा बनलेला खडा.

खडवृच(ळ) (अ३वृच२युं) (न.)—टरभूज.

—ची (स्त्री.)—त्याचा घेळ.

खडबड (अ३क्ष) (स्त्री.)—(१) खडबड (आवाज) (२) गडबड, धांदल (३) बोलाचाल, तक्रार (४) हस्तक्षेप.

खडमोसाळ (अ३मोसाण) (न.)—आईचे किंवा बापाचे आजोळ.

खडवतुं (अ३वतुं) (वि.)—गवन वाढणारे.

खडतुं (अ३तुं) (सं. क्रि.)—(१) लेप लावणे, चोपडणे. (२) डाग लावणे (३) आळ घालणे (४) वाईट कामात साथीदार करणे.

खडतुं (अ. क्रि.) (१) थकणे, थांबणे (२) हातपाय इ.

अवयव विघडणे-सडणे. (३) ठेचाळून पडणे (४) फिके पडणे, रंग उडून जाणे.

खडी पडतुं, -बेसतुं—अडून पडणे, थांबणे.

खडतुं मूकतुं—टाकून देणे, न मानणे.

खडसल (अ३सक्ष) (पु.)—इमारतीचा पाया.

खडा (अ३ा) (स्त्री.)—(१) खडाऊ (२) बहाणेची टाच.

—उतार (वि.)—बहाणा उतरताच स्वीकारली जाणारी (हतकी शहाजोग) हुंडी.

—उपाड (वि.)—खड्या टाचेची किंवा चपखल बसणारी वाहाण.

खडाई (अ३ाई) (स्त्री.)—(१) वासरी (गायीचे मादी वासरू) (२) कामचुकारपणा.

खडाउ (अ३ाउ) (स्त्री.)—(१) खडाऊ (२) घाललेले गवत.

खडाखाट (अ३ाखाट) (न.)—खडाटक.

खडाखाटु(-टकुं, -सटुं) (अ३ाअ३ाटु) (न.)—खडाटक.

खडावो (अ३ावो) (पु.)—खडाऊ.

खडियाट (अ३ियाट) (पु.)—तलावाची काढी घादून बांधून काढलेली उतांगची वाट.

खडियुं (अ३ियुं) (ब.)—(१) पाऊस पुरेसा न पडल्यामुळे शेते मुकून जाणे, सुकवणीचे साल, (२) सुकल्याने भेगा पडलेली जमीन (३) पावसाळ्यात काही दिवस पाऊस न पडल्याने जो उकाडा होतो तो (४) भिचळ्या वाघ (५) तरुण श्वेत.

खडियो (अ३ियो) (पु.)—(१) दौत (२) टिनची बनविलेली चिमणी (दिवा) (३) पुफळ खाने असलेली झोळी, पडशी (४) बटवा, चंचो.

—भरवो—दौतीत शाई भरणे (२) चिमणीत राकेल भरणे.

—या भरवा, -या पोटला बांधवा—घरदार सोडून निघून जाणे.

—खार (पु.)—टाकणखार.

—वाघ (पु.)—विचळ्या वाघ.

खडी माटी (अ३ी माटी) (स्त्री.)—पांदरी माती.

खडुं (अ३ुं) (वि.)—(१) उभे (२) तत्पर, तैयार

(३) (न.) पाणी शोषून घेईल असा विटेचा खडा.

खडेखांग (अ३ेखांग) (अ.)—ताड.

खडेवाट (अ३ेवाट) (अ.)—मट्टीत न उफळता धुतलेले.

(२) (अ.) ताडरणे, मगरीने.

खडेचोक (अ३ेचोक्ष) (अ.)—स्पष्ट स्पष्ट, जाहीररीत्या.

खडेजोडे (अ३ेजेडे) (अ.)—आल्याबरोबर, लगेच.

खडो (अ३ो) (पु.)—(१) जोड्याची टाच (२) कोंबड्यांना किंवा कवूतरांना ठेवण्याचा पिंजरा.

खडडु (अ३डु) (वि.)—(१) अनुभवी (२) हुपार (३) वयोवृद्ध (४) अपंग.

खण (अ३ण, २२) } (स्त्री.)—(१) खाज (२) (पु.) टेवल्याचा

खणज } खण.

खनि(-नी) (अनि-नी) [सं.] (स्त्री.)-खाण.

खनित्र (अनित्र) [सं.] (न)-कुदळ.

खंत (अंत) (स्त्री.)-(१) चिवटपणे पाठीमागे लागण्याचा गुण.

(२) काळजी.

-सी, -सीलुं (वि.)-(१) काळजी बाळगणारे. (२) उद्यमी.

खंधाई (अंधाई) (स्त्री.)-लुच्चेपणा, धूर्तता.

खंधाडियो (अंधाडियो) (पु.)-घरजावई.

खंधुं (अंधुं) (वि.)-लुच्चे, धूर्त.

खंबोलुं (अंधोलुं) (न.), -लो (पु.)-खांदा.

खप (अप) (पु.)-(१) उपयोग, भगत्य, जरूर (२) वापर (३) ओढ, खोट (४) मालाचा उठाव, खप.

-भाबवुं-(१) उपयोगी होणे (२) खपून जाणे (युद्धात).

-जागवो-वापर सुरू होणे, मागणी वाढणे.

-सां भाबवुं-उपयोगी होणे.

-पडवो-जरूर पडणे, उपयोग वाटणे.

-खागवुं-उपयोगी होणे, कामाला येणे.

-जोगुं (वि.)-उपयोगापुरते; अवश्य तेबळे.

-त (स्त्री.)-विक्री, उठाव.

-तुं (वि.)-(१) वापरता येण्याजोगे (२) विक्रीजोगे (३) व्यवहारात चालण्याजोगे, घेता येईल-खाता येईल असे.

-तुं (वि.) उपयोगी.

खपरडी (अपरडी) (स्त्री.)-लहानशी तट्टी.

-डो (पु.)-चिव्याच्या वेळांचा तट्ट्या.

खपरल(-लुं) (अपरल-लुं) (वि.)-कीलार.

खपवुं (अपवुं) (अ. क्रि.)-(१) विक्री होणे, उठाव होणे, खपणे (२) वापरले जाणे, खर्चले जाणे, खतम होणे

(३) मानले जाणे (४) व्यवहारात चालणे

(५) उपयोगाला येणे.

खपी जवुं-(१) विकले जाणे (२) युद्धात कामी येणे,

(३) एखाद्या कामी किंवा प्रयत्नात मरून जाणे.

खपाट (अपाट) (स्त्री.)-कामटी, चिव्याची पट्टी.

-टियुं (न.)-(१) कामटी (२) चिव्याचा-लाकडाचा काप.

खपाड(-व) वुं (अपाड-वुं) 'खपवुं'चे प्रयोजक, खपविणे.

खपुप्प (अपुप्प) [सं.] (न.)-आकाशकुसुम, मिथ्या कल्पना.

खपूकली (अपूकली) (स्त्री.)-लहानशी शोबडी.

-लुं (१) (वि.)-नाजूक, काटकुळे (२) (न.) शोपडे.

खपू(-वू)सवुं (अपू-वू-सवुं) (अ. क्रि.)-(१) चिकाटीने

मागे लागणे, एकाम्र होणे (२) (स. क्रि.) मारणे, शोडणे.

खाई-खपू (-वू) सीने लागवुं-एखाद्या कामाच्या मागे चिकाटीने लागणे.

खपेडी (अपेडी) (स्त्री.)-(१) साल, पोपडा (२) मेकूड.

-डो (पु.)-(१) चिव्याच्या वेळांचा तट्ट्या

(२) चिव्याचे माचाड.

खपोटी(-डी) (अपोटी-डी) (स्त्री.)-(१) एक प्रकारची रेती

(२) सालाचा किंवा चामडीचा कठीण भाग (३) पापड (भाकर किंवा रोटीवरचा)

खपरी (अपरी) [फा.] (स्त्री.)-नाखुपी, इतराजी, रोप.

-चहोरखी, -बेटखी-रोप ओढवून घेणे-सहन करणे.

खफा (अफा) [अ.] (वि.)-क्रोधायमान, नाराज.

खबकावयुं (अबकावयुं) (स. क्रि.)-चोरणे, उचलेगिरी करणे.

खब(-बब)-ड (अप-प-ड) (वि.)-जाड, घट्ट (जसे, वूध)

खबर (अपर) (पु. व. व.)-(१) समाचार, बातमी (२) निरोप, सांगावा (३) भान, शान, समज (४) देखरेख, संभाळ.

-भापखी-बातमी देणे.

-करखी-(१) समजून घेणे (२) माहिती काढणे.

-काडखी-बातमी-माहिती मिळविणे.

-पडखी-(१) समजणे, समाचार मिळणे (२) अनुभवाला येणे, माहीत होणे.

-राखखी-संभाळ-काळजी ठेवणे.

-लेखी-(१) माहिती मिळविणे (२) समाचार घेणे, बदला घेणे.

-लई नाखखी-यथास्थित दाखवून देणे, बदला घेणे.

-होखी-माहीत असणे.

-अंतर (पु. व. व.) (स्त्री.)-(१) माहिती, समाचार (२) तन्येतीचा समाचार.

-दार (वि.)-(१) सावध, (२) समर्थ, तयार.

-पत्र (पु.)-(१) प्रकृतीचा समाचार किंवा पत्र (२) बातमी देणारे वृत्तपत्र.

-पत्री (पु.)-बातमीदार.

खबूकयुं (अपूकयुं) (अ. क्रि.)-न बघतां उडी टाकणे.

खबूतर (अपूतर) (न.)-कबूतर.

ख(-ळ)भळवुं (अ-ण-भणवुं) (अ. क्रि.)-(१) खळबळ असा आवाज होणे (२) खळबळून उठणे, बरालाही होणे.

(३) (लाक्ष.) मनात अस्वस्थता वाटणे.

खभो (अभो) -खांदा.

-खडाववो-खांदा चढवून नाकारण्याचा संकेत करणे, कांकू करणे.

-डोकवो, -थाबडवो-शाबासकी देणे, उत्तेजन देणे.

-देवो-उचळण्याला मदत करणे, खांदा देणे.

खम (अम) [फा.] (स्त्री.)-(१) दंड (कुस्तीच्या वेळी थोपटतात तो) (२) त्या भागाचा स्नायू.

- ठोकथी—दंड थोपटणे.
 गमगमगुं (अ. क्रि.)—सहन करून घेणे.
 गमच(-चा)गुं (अ. मय-या-गुं) (अ. क्रि.)—यवकणे, मागे पडणे.
 गमण (अ. भाषा) (न.)—किस.
 —काकडी (स्त्री.)—किसून केलेल्या काकडीचा एक पदार्थ, खमंगकाकडी.
 —गुं (सं. क्रि.)—खवणे, किसणे.
 —णी (स्त्री.)—किसणी.
 गमतल (अ. मतल) (वि.)—सहनशील.
 गमतीवर (अ. मतीवर) (वि.)—(१) होण्याजोगे (२) कुवतीचें.
 गमतुं (अ. मतुं) (वि.)—(१) सहन करू शकेल असे (२) गु. लीने.
 गमतुं (अ. मतुं) (स. क्रि.)—(१) सहन करणे. (२) क्षमा करणे (जैन०) (३) किसणे (४) (अ. क्रि.) थांबणे.
 —गमगमगुं (स. क्रि.)—एकमेकांचे दोष माफ करणे (जैन).
 गमी जगुं—थांबणे.
 गमा (अ. भा.) (स्त्री.)—(१) क्षमा (२) सधूरी, धीर (३) पाहा 'गमा'.
 गमार (अ. भा२) (पु.)—दारू गाळणारा.
 गमीर [अ.] (न.)—आंचविणारी यस्तू, (२) उत्साह, ताकद.
 —री (वि.)—(१) आंचलेले (२) उत्साही.
 गमीय (अ. भीस) (न.)—एक सेल अंगरखा.
 गम्मा (अ. भा.) (अ.)—'कुशल असो' असे प्रदर्शित करणारा गमार.
 गंभ(-भो) (अं. भ-भो) (पु.)—स्तंभ, खांब.
 गंभती (अं. भती) (वि.)—एक मजबूत जातीचे (कुलूप).
 गंयाळ (अ. याळ) [अ.] (पु.)—कल्पना, विचार.
 गंरक(-भ)लो (अ. रक-भ-लो) (पु.)—दीग.
 गंरखवर (अ. र. अ. र) (पु. व. व. स्त्री.)—समाचार.
 गंरखर (अ. र. अ. र, अ. र. अ. री) } (स्त्री.)—(१) पाहा 'खलरी'
 गंरखरी } (२) (अ.) एकामागून एक—
 एकवारखे गळतात तसे (अश्रु), श्वास्थ्याने.
 गंरखराजात (अ. र. अ. र. अ. र. अ. र) (स्त्री.)—(१) किरकोळ खर्च,
 (२) घट, नुकसान.
 गंरगोश(-स) (अ. र. गोश-स) (न.)—ससा.
 गंरच (अ. र. च) (न., पु.)—(१) खर्च, वापर (२) किंमत, लागत
 (३) मोठी रकम वापरण्याची घरीवाईट संधी.
 —करगुं(-चो)—(१) वापरून टाकणे (२) शक्तिभोजन घालणे.
 —वाडगुं—(१) खर्चापुरते मिळविणे (२) शक्तिभोजनासारखा
 खर्च पुरा पाडणे.
 —पाडगुं—खर्चखाते टाकणे.
 —खटण—(१) फुटकळ—कालून खर्च (२) प्रसंगी करण्याचा
 खर्च.
 —पाणी } (न.)—(१) खर्ची, गुजराण करण्याचे साधन,
 —ची पाणी } (२) किरकोळ खर्च.
 —पाणी करवां—(१) प्रसंग साजरा करणे (२) भोजन घालणे
 (३) मुक्तहस्ताने पैसा वापरणे.
 —पाणी खटवां—पैसाचा ताण पडणे, निर्वाहाची पंचाईत
 होणे.
 —गुं (सं. क्रि.)—खर्च करणे.
 खरखाड(-ळ-ळ) (अ. र. खाड) (वि.)—(१) खर्शिक (२) महाग.
 खरची (अ. र. ची) (स्त्री.)—(१) खर्चानाडी लागणारी रकम
 (२) गुजराण करण्याचे साधन.
 —चूनो (पु.)—सामान्य कामी वापरण्याचा साधा चुना.
 खरखु (अ. र. खु) (न.)—शौच, मळत्याग.
 —जगुं—शौचाला जाणे.
 खरखो (अ. र. खो) (पु.)—(१) खर्च (२) मूट, खोड (३) पारावळ
 त्यावण्याची ताटाची सळी.
 खरज (अ. र. ज) (स्त्री.)—खरज.
 खरजगुं (अ. र. जगुं) (न.)—खाज उठणारा त्वचेचा एक रोग.
 खरडकुं (अ. र. डकुं) (न.)—वाहाळ, नाळा.
 खरडगुं (अ. र. डगुं) (सं. क्रि.)—(१) लेप करणे. (२) घाण करणे,
 विषडविणे.
 खरड (अ. र. ड) (स्त्री.)—(उगाळलेला) रपटा.
 खरडियुं (अ. र. डियुं) (न.)—अवर्पण.
 खरडो (अ. र. डो) (पु.)—(१) खडो (अक्षरे गिरविण्याचा
 कागद), (२) कच्चे लिखाण, मनुदा. (३) यादी
 (४) रपटा, लेप.
 खरपडी (अ. र. पडी) (स्त्री.)—खुरपी.
 —डो (पु.)—(१) मोठे खुरपे (२) मोठे उलथने
 (३) गांवढळ माणूस.
 खरपागुं (अ. र. पागुं) (अ. क्रि.)—नुकसान सोसणे.
 खरपो (अ. र. पो) (स्त्री.)—खुरपे.
 —पियो (पु.)—मोठे खुरपे.
 खरबचडुं (अ. र. बचडुं) (वि.)—खडबडीत.
 —डाई (स्त्री.)—खडबडीतपणा.
 खरमची, (अ. र. मची) (स्त्री.)—चो (पु.)—सवय.
 खरल (अ. र. ल) (पु.)—खल (खलवत्पापैकी).
 —करगुं—खलणे.
 खरखड (अ. र. वड) (स्त्री.)—(१) झाडाच्या सालीचा बरचा
 खडबडीत भाग. (२) भात किंवा दूध करपून खाली राहणारा
 भाग.

खर(-रा, -खा)वाड (५२५।३) (स्त्री.) - गावचे मोकळे मैदान ज्यात खळी करतात ते.

खरवाण (५२५।५) (वि.) - दुःख सहन करण्याची शक्ती असलेली.

खरबु (५२५।६) (अ. क्रि.) - (१) खराणे, खटून पडणे. (२) खून घाली पडणे (३) (लघु.) दार गाउन बाजूला होणे - निघून जाणे.

खरबुं करबुं, - सुकबुं - तसेच टाकणे.

खरता सारा देखाडवा - (दिवसादरव्या) दार मारणे, मरणासन्न करणे.

खरसट (५२५।८) (वि.) - खडबडीत.

खरसलुं (५२५।९) (न.) - गवत किंवा गवताचे पान किंवा काडी.

खरसूरुं - (लुं) (५२५।१०) (वि.) - जरा खारट.

खराई (५२५।११) (स्त्री.) - आजारीपणात वाडमेढ न होता सहनशीलता ठेवणे.

खरापरी (५२५।१२) (स्त्री.) - (१) सच्चाई (२) कृतज्ञता. (३) (लक्ष.) कसोटीची वेळ.

खराड (५२।३) (स्त्री.) - (१) सुकून गळलेल्या पालापाचोळा किंवा डहाळ्या वगैरे (२) घसारा, घट.

खराद (५२।६) (स्त्री.) - घाड (लाकड, हस्तीदंत वगैरे कातरण्याचा)

- बुं (स. क्रि.) - घाडकाम - कातकाम करणे.

- दी (पु.) - घाडकाम करणारा कारागीर.

खराव (५२।५) [अ.] (वि.) - (१) वाईट, खट (२) अनीतिमान, भ्रष्ट.

- करबुं - (१) विषडविणे, (२) (पैसे) वाईट कामाकरिता खर्चणे. (३) एखाद्याचे वाईट करणे.

- धबुं - (१) विषडणे (२) वाटोळे होणे.

- खस्त-स्ता (वि.) - अत्यंत खराब; (२) सत्यानाश झालेले.

- बीनो खाटलो (पु.) - दुःख, सत्यानाश.

खरी (५२।१) (स्त्री.) - खूर.

खरीतो (५२।२) (पु.) - (१) सरकारी कागदपत्रांचा मोठा लखोटा. (२) खलिता.

खरीद (५२।६) [फा.] (स्त्री.) - खरेदी.

- दार (वि.) - खरेदीदार.

खरीदावबुं (५२।६।५) (स. क्रि.) - खरेदी करायला लावणे.

खरीदाबुं (५२।६।५) (अ. क्रि.) - खरीदले जाणे.

खरीदियो (५२।६।५) (पु.) - खरेदीदार.

खरीदी (५२।६।५) (स्त्री.) - खरेदी.

खरीपट्टी (५२।६।६) (स्त्री.) - गावाला देण्यानून मुक्त करण्यासाठी केलेली वर्गणी.

खरीफ (५२।६) [अ.] (स्त्री.) - पाचमाळ्यातले पीक.

खरं (५२।७) (वि.) - (१) खरे, यथार्थ (२) झुड, अस्सल (३) प्रामाणिक (४) भाजून कडक केलेले किंवा झालेले (जसे, 'खरी रोटली', 'खरं शाक'), (५) बरोबर, ठीक, कमीजास्त नसलेले (जसे, 'खरा बपोर' 'खरा परसेवानुं' इ.) (६) 'मलें', 'बरोबर' असा आश्चर्यदर्शक उद्गार म्हणून या शब्दाचा वापर करतात. (जसे, 'तमे तो खरी वात कादी!' 'आ तो खरं काम काढ्युं!' इ.)

- करबुं - (१) पककं करणे (२) कडुवात करून देणे.

- खोटुं करावबुं - खरंखोटे प्रत्यक्षच ठरविणे.

- पडबुं - खरे ठरणे किंवा तसे सिद्ध होणे.

खरा करवा - आजारातून उठणे.

- परसेवानुं - खऱ्या मेहेनतीचे, हक्काने मिळविलेले.

- बपोर - बरोबर मध्याह्नीचा वेळ.

खरो भांकडो - शेवटचा निश्चित भाकडा.

खरापणुं (५२।५।५) (न.) - खरे असणे, सत्यता.

खरा बोलुं, - रावादी (वि.) - सत्यवादी.

खरं लोवुं (न.) - पोलाद.

खरे (५२) (अ.) - (१) खरोखर, खचित. (२) नफी.

- रे(-रो)खर, - रेखात (अ.) - खरोखर, खचित.

- रेखरं (वि.) - खरेखुरे.

खरेटबुं (५२।६।५) (स. क्रि.) - विकणे.

खरे(-रें)डी (५२।६।५) (स्त्री.) - विपन्न मुक्क्यांनांर भेगाळलेली जमीन.

खरे(-रें)डुं (५२।६।५) (न.) - (१) नुकत्याच व्याळलेल्या गायी-म्हशीचा चीक. (२) देवाला संकट पडणे.

खरेंटो (५२।६।५) (पु.) - (१) ओघळ, ओघळाचा ढाग. (२) खरपुडी.

खरेडी (५२।६।५) (स्त्री.) - कप्पी, 'पुली', गडगडी.

खरेरो (५२।६।५) (पु.) - खरारा.

खरो (५२।६) (पु.) - टाच (जोड्याची).

खर्व (५२।६) [सं.] (वि.) - (१) व्यंग-खोड असलेले, अपंग, अपुरे (२) टंगणे.

खलक (५२।६) [अ.] (स्त्री.) - (१) जग, दुनिया. (२) संसार, मनुष्यजात.

खलको (५२।६।५) (पु.) - फकिराचा पोवाख.

खलनो (५२।६।५) (पु.) - कप्पे कप्पे असलेला थैला, मोठा बटवा.

खल(-ले)ल (५२।६।५) [अ.] (स्त्री. न.) - (१) हरकत, अडचण, (२) नुकसान.

- नाखडुं, - पडोचावबुं, - पडबुं - हरकत किंवा नुकसान होईल असे करणे.

-पडवुं, -पहोंपडुं -हरकत किंवा नुकसान होणे.
 मलया (अलया) (न. क. व.) - मत्ती.
 मळवुं (अलवुं) (स. क्रि.) - खळणे.
 मळा (अला) [अ.] (पु.) - जेथे कोणी नाही असे - निर्जन स्थळ.
 मळा (-ला)वुं (अला-ला-वुं) (अ. क्रि.) - (१) अडून राहणे, (२) खलले जाणे.
 मळाव, - सी (अलास-सी) (पु.) - खलासी.
 -मण (स्त्री.) - खळाशाची बायको.
 मली (अली) (स्त्री.) - खार.
 मली (-ली) (स्त्री.) - (१) खळे (२) कडधान्याची हाळ करण्याची जागा.
 मलीकान, - फी (अलीकान, अलीही) (स्त्री.) - (१) खलीकाचे पद (२) खलीकाची गादी किंवा सत्ता.
 मलेधी (अलेथी) (स्त्री.) - कपडे असलेली थेली.
 मलेडी (-री) (अलेडी-री) (स्त्री.) - खार.
 मलेळुं (-वुं) (अलेळुं-वुं) (न.) - (१) खारीक (२) खजूर (३) खजूरी.
 मले (-ले)ळवुं (अले-ले-वुं) (अ. क्रि.) - मुतणे.
 मयडा (-रा)वुं (अयडा-रा-वुं) { खारू घालणे, खायला मयडा (-रा)वुं { लावणे.
 मयळवुं (अयवुं) (अ. क्रि.) - (१) जमिनीवर किंवा विलाण्यावर लोळणे (२) लाजवून कातडे काढणे (३) खवळणे.
 मय्यावुं (अयावुं) (अ. क्रि.) - (१) खाले जाणे (२) गंजणे किंवा कीड लागणे, क्षीण होणे.
 मयास (अयास) [म.] (पु.) - हुज्या (२) एखाद्या वस्तूचे वैशिष्ट्य - विशेष गुणधर्म (३) स्वभाव.
 - म (गी) सी (स्त्री.) - दागी (२) हुज्याची बायको.
 मय्याळुं (अयळुं) (वि.) - टेंगणे.
 मयि (-मि)याणुं (अयि सि याणुं) (वि.) - शर्मिंदे.
 -पडवुं - शर्मिंदे होणे.
 मयलकुं (असळकुं) (अ. क्रि.) - सरकणे.
 मयसको (असको) (पु.) - खार.
 मयसो, - ई (असयो, असयोई) (स्त्री.) - सुगंध.
 मयस (असम) [अ.] (पु.) - पत्ती.
 मय्यर (असर) (स्त्री.) - लहानशी चाच.
 -को (पु.) - (१) खार, चाच. (२) ओरखडा.
 -वुं (स. क्रि.) - (१) तास मारणे, खारचे पाडणे (२) निशाणी करणे, रेष मारणे.
 मयसियो (असरियो) (पु.) - रेषणी

मयरो (असरी) (पु.) - (१) रेष (२) ओरखडा.
 मयलत (असलत) [अ.] (स्त्री.) - (१) सवय (२) वैशिष्ट्य (३) स्वभाव.
 मयली (असली) (स्त्री.) - जनावरांना खायला घालण्याचे वाटलेले गान.
 मयलुं (असलुं) (न.) - गवत, गवताची काडी.
 मयलुं (असलुं) (अ. क्रि.) - (१) सरकणे, एका जागला होणे (२) निसरणे (३) लाक्ष. करार - यत्न - मत इ. बदलणे.
 मयली (-स्त्री) (असली-स्त्री) (स्त्री.) - खच्ची करणे (अंड - वृषण)
 मयस, - न (असस, अससत) [अ.] (अ.) - (१) अवश्य, खचित (२) विशेषकरून.
 मयसेवुं (असेवुं) (स. क्रि.) - दूर करणे, - सारणे.
 मयसोटी (असोटी) (स्त्री.) - दो (पु.) - ओटी.
 मयन (असत) [पा.] (वि.) - आभ्यस्त टाकणे, विकटलेणे.
 मळ (अण) (वि.) - छुच्चा, घाट.
 -पण (नं.), - काई (स्त्री.) - दाढता, छुच्चेगिरी.
 मळकवुं (अणकवुं) (अ. क्रि.) - (१) शोभणे, चमकणे (२) खडबडणे.
 मळको (अणको) (पु.) (१) उनी रंग, अमुक इत्यादी रंग (२) जथा, समुदाय (३) खळखळ करीत जाणारा पाण्याचा प्रवाह.
 मळभळ (अणभण) (स्त्री.) - (१) गडबड, गोंगाट (२) मनाची अस्वस्थता - खुळखुळ - घबराट.
 -जी उठवुं (१) शोभ होणे (२) घाबर - वष मुटणे.
 मळवुं (अणवुं) (अ. क्रि.) - (१) धक्कणे, भटकणे (२) (स. क्रि.) खळ लावणे (३) खळणे.
 मळियाण (अणियाणुं) (न.) - आरडाओरडा, रडारड, दंगा.
 मळुं (नं.) - खळे.
 -मळां मागवां - खळ्यावर जाऊन धान्याची भीक मागणे.
 -मळुं करवुं - खळ्यात धान्य काढण्याची क्रिया करणे.
 मळां - (अण) (स्त्री.) - (१) खोळ मळा, मळाई (२) खंदक (३) गावातले पाणी जाण्याकरिता खोदलेली नाली.
 (४) खळ्याची वस्तू, चरितार्थाचे साधन.
 -मंची (स्त्री.) - रक्षणाकरिता खंदक खोदणे.
 मळाई खण्णीने (अणियाण्णीने) { (अ.) - चिकारीने, हान मळाईपीने { धुवून.
 मळाई बंदवुं (अणियाण्णीने) (वि.) - पक्के, अनुभवी, युक्तिप्रयुक्ती करण्यात वाकबगार.
 खाउकड (-ण) (अणिकड) (वि.) - खा खा करणारे.
 खाउकी (अणिकी) (स्त्री.) - (१) खार (२) आहाराचा पदार्थ.
 -करवी - (१) खाल्याचा पदार्थ चोरणे (२) खार घेणे.

खाद्यपत्र (०६) (आ०१२-३) (वि.) - (१) खा खा करणारे,
खादाड (२) खचखाऊ.

- रावेडा (पु. स. व.) - खादाडपणा करणे.

खाद्यपत्र (आ०१२) (वि.) - (१) लोभी (२) खाचखाऊ.

खाद्यपत्र (आ०१२) (स्त्री.) - इच्छा, अभिलाषा.

खाद्यपत्र (०६-०७) [फा.] (स्त्री.) - (१) राख, धूळ
(२) जाळलेली घ.त. (३) नादा.

खाद्यपत्र (०६-०७) [फा.] (वि.) - (१) पायातळच्या
पुढीसारखे, अंकित, नम्र (२) पामर, धुद्र.

खाद्यपत्र (आ०१२) [कुर्की] (पु.) - सुखतान, बावदाहा.

- नी (वि.) - शाही.

खाद्यपत्र (०६-०७) (वि.) - (१) राख फासलेले, धूळ
भरलेले (२) राखी रंगाचे (३) खाकी रंगाचे. (४) (लाक्ष.)
देहिक, गा मातीमधले.

खाद्यपत्र (०६-०७) (स्त्री.) - (१) लहानसा मासर, पोळी
(२) तंत्रातुची मुकलेली पाने.

- रो (पु.) - ओढून कटक केलेली पोळी.

खाद्यपत्र (०६-०७) (अ.) - खवित्र.

खाद्यपत्र (आ०१२) (वि.) - (१) छिन्नभिन्न (२) वस्त,
दुःखी (३) (स्त्री.) धूळघाण.

खाद्यपत्र (०६-०७) (वि.) - (१) निर्धन (२) (न.) खाकी रंगाचा
कपडा.

- धंदा (०६-०७) (वि.) पोटा रिकामे पण भिशीच्या तृप्त लागून
[हणारा].

- बायो (पु.) - राख फासलेला बुवा.

खाद्यपत्र (आ०१२) (वि.) - (१) लोकला झालेले
(२) (न.) लोकला, दास.

खाद्यपत्र (आ०१२) (स्त्री.) - (१) क्रोधवचन (२) क्रोध
(३) आत राखवड वाजणारा मुसा बसाम.

खाद्यपत्र (०६-०७) (आ०१२-३) (स्त्री.) - (१) जरीकसारीक
पंचाईत (२) सतत एकाद्या कामाविषयी काळजी बाळगणे,
(३) तिडकारा, वीट.

खाद्यपत्र (आ०१२) (म. क्रि.) - नेल थोडे थोडे चोळणे.

खाद्यपत्र (आ०१२) (पु. स. व.) - अगदी
कोनाकोपन्यात सोपासोप करणे.

खाद्यपत्र (आ०१२) (पु.) - खापराचा गोल तुकडा, निमली. (२)
अतिशय उष्णतेने वितळलेला विटांचा किंवा खापरांचा रस.

- ड, - डको (पु.) - विटेचा - खापराचा तुकडा.

खाद्यपत्र (आ०१२) (न.) - खंख - शिंपल्यात राहणारा जीव.

खाद्यपत्र (आ०१२) (पु.) - खंख - शिंपल्या - कवडीसारखे
किड्याचे घर.

खाद्यपत्र (आ०१२) (पु.) - गुप्तहेर (२) खड्डा.

खाद्यपत्र (आ०१२) (न.) - (१) एका बाजूने उठाणी (कवडी किंवा
फासा) (२) टेबलाचा खाना.

खाद्यपत्र (आ०१२) (न.) - (१) खाद्यपदार्थ, खाजा (२) (स्त्री.)
खसज, खाज.

खाद्यपत्र (आ०१२) (स्त्री.) - एक खाद्यपदार्थ.

- लुं (न.) - (१) एक खाद्यपदार्थ (२) वगुळ, गोल, पांदाळे.

खाद्यपत्र (आ०१२) (पु.) - हिजडा.

खाद्यपत्र (आ०१२) (न.) - एक खाद्यपदार्थ.

खाद्यपत्र (आ०१२) (स्त्री.) - (१) खाच, खाच (२) अडचण, गुंत
(३) व्योड, मुकसान (४) हिसका (५) जमा आणि खर्च
यांचा ताळा न मिळणे, वादतूट.

- को (पु.) - खाच (२) हिसका, धक्का.

- खंख (स्त्री.) - (१) खाचखोच. (२) बारकावा.

- ड (स्त्री.) - (१) टेकडीच्या बाजूने जाणारी अकंद वाट,
(२) खिड.

- रो (पु.) - खाच, खाचर.

खाद्यपत्र (०६-०७) (म. क्रि.) - लहानमानात चोळणे
(२) गल्लीकुची, धोळकंड.

खाद्यपत्र (आ०१२) (पु.) - (१) खाच, खाडा. (२) अकंद वाट,
धोळकंड (३) कोपरा, वळण (४) (लाक्ष.) हरकत.

- आवयो - हरकत येणे.

- करयो - खाच काढणे.

- काडयो - (१) वाधा उभा करणे, हरकत आणणे
(२) कोपरा - वळण - काढणे. (गल्लीत, रस्त्यात वगैरे).

- पडयो - (१) हरकत उत्पन्न होणे (२) रस्त्याला एकदम
वळण येणे (३) सुतकामुळे वगैरे विघ्न उत्पन्न होणे.

- पाडयो - (१) हरकत आणणे (२) खाच काढणे.

- राखयो - (१) वळण किंवा बोळ ठेवणे (२) हरकत किंवा
संशय ठेवणे.

खाद्यपत्र (आ०१२) (सं. क्रि.) - (१) ओढून - ताणून धरणे, मागे
हटविणे (२) (सं. क्रि.) थक्कणे.

खाद्यपत्र (आ०१२) (न.) - लंगडेपणा.

खाद्यपत्र (आ०१२) (स्त्री.) - खाजण, समुद्राचे पाणी भरतीच्या
वेळी येऊन भरते ती जागा.

खाद्यपत्र (आ०१२) (न.) - (१) कोपरा, एका कोपन्यातली
(अप्रकट) जागा (२) कुंडलखाना (३) कोठार, धान्य
साठविण्याची जागा.

- रे नाखंख - कोपन्यात टाकून देणे, लक्ष न देणे.

- रे पडंख - कोपन्यात पडणे; कोणाच्याही नजरेला न
येणाऱ्या स्थितीत असणे.

खाट (खाट) (स्त्री.) - (१) शोभाटा. (२) व्यान.

खाटकी (खाटकी) (पु.) - खाटीक.

खाटपट्टी (खाटपट्टी) (स्त्री.) - मजूर आवार.

खाटपट्टी (खाटपट्टी) (स्त्री.) - (१) लहान खाट. (२) पिरडी.

- लो (पु.) - (१) खाट, पटंग, चारपायी. (२) (लाक्ष.) आजारपण. (३) प्रगती.

- से पड्युं - आजारी पडणे.

- दिखी पाटले ने पाटलेखी खाटले - खाटेवरून पाटावर नि पडलेला पाटावर.

- लो भावबो - प्रगतीची वेळ येणे.

- उपरो भयो - आजारपण संपल्याने खाट उभी करून ठेवणे.

- बाळवो - (१) खाट टाकणे. (२) खाटेवर विडाना करणे.

- ऊभो करवो - खाट उभी करून ठेवणे.

- करवो - आजार आणणे.

- बिंबवो, - ताणवो - खाटेची नवार किंवा दोरी ओढून तंग करणे.

- धवो - आजार येणे.

- पायस्यो - खाट टाकून तीवर विडाना करणे.

- भरवो - खाटेला नवार दोरी गुंडाळणे.

- भोगवो - आजार काढणे.

- होवो - (१) आजारी असणे. (२) बाळंत असणे.

खाटलायना (खाटलायना) (वि.) - (बाळंत होऊन किंवा आजारी पडून) अंथकणावर विल्लेला - ली - ले.

खाट्युं (खाट्युं) (स. क्रि.) - कायदा मिळविणे.

खाटपट्टी (खाटपट्टी) (स्त्री.) - (१) कमावणे, मिळवून घेणे. (२) चढवणे घेणे.

खाटपट्टी (खाटपट्टी) (वि.) - आपण मग्न नसल्याने कोळ्यापण तोड घालणादे, चौबडे.

खाटीमीडी (खाटीमीडी) (स्त्री.) - मधुर आंबट चकती किंवा गोळी.

खाटुं (खाटुं) (१) आंबट. (२) आंबट तोडाचे, नाराज.

खाटुं चालवुं - जगातील मुक्तदुष्कृत्यांना अनुभवा घेणे.

- थयुं - (१) विषडणे. (२) मन नाराज होणे.

- मोळुं थयुं (थडुं जयुं) - विनसणे.

- चड, - चुना जेवुं (वि.) - आंबटडाण.

खाड (खाड) (स्त्री.) - खंदक, खड्डा.

- डी (स्त्री.) - (१) खाडी (२) समुद्राच्या भरतीचे पाणी जेथपर्यंत नवीत घुसते तो भाग. (३) गडार, मोरी

खाडुं (खाडुं) (न.) - म्हर्षीचा घोळका.

खाडो (खाडो) (पु.) - (१) खड्डा. (२) खोड, नुकसान.

- पडवो - नुकसान येणे, खड्डा पडणे.

- पूरवो - (१) नुकसान - खड्डा - भरून काढणे.

(२) आत्महत्या करणे.

खाड्यां उगार्युं, नायडुं - (१) नुकसानाची आणणे.

(२) वाटोळे करणे.

- पड्युं - (१) नुकसण. (२) नुकसान सोडून घेणे. (३) देणे करून देणे.

खाडा जावरं (खाडाजावरं) (न.) - चराचा - खड्ड्याचा संडान.

खाडाळुं (खाडाळुं) (वि.) - खळगे असलेले.

खाडो खाडियो, - खेयो (खाडो खाडियो, - खेयो) खाचखाळगे.

खाण (खाण) (स्त्री.) - (१) खाण (२) धान्य मरण्याकरिता केलेले पेत्र (३) उत्पत्तिस्थान (४) धारेवर पडणारी खाण, खांड; (५) (न.) जमावरांना शिजवून खाऊ घालण्याचे धान्य.

- नीकळयी, - मळयी - खाण सापडणे.

- कडावयी, काडवी - धारेवर पडलेली खांड घालून नाहीडी करणे.

- पडयी - खाट पडणे.

- पूरयी - दोरांना शिजविलेले भन्न खाऊ घालणे.

खाणियो (खाणियो) (पु.) - खाणीतचा मजूर.

खाणां (खाणां) (न. घ. व.) - मुलाचे उद्याणे.

खाणीरीमी (खाणीरीमी) (स्त्री.) - खानपान.

खाणुं (खाणुं) (न.) - (१) जेवण (२) मेजवानी (३) मरणाचा खाण्यापिण्यात पाळला जाणारा शोक.

- आपयुं - निमंत्रण देऊन भोजन घालणे, मेजवानी घेणे.

- खराय थयुं - (१) आजीविका बंद होणे (२) मध्येच विघ्न येणे.

- पाळयुं - खाण्यापिण्यात शोक पाळणे.

खांड (खांड) - (१) एक शाही (२) (वि) लवाड, धूर्त.

खांडु (खांडु) (वि.) - लवाड, धूर्त, पक्के.

खांड (खांड) (स्त्री.) साखर.

- खावी - याजवीपेक्षा जास्त चांगले, किंवा खूप हाण्याभोगे, मानून घेणे.

- पाथरवी, - पीरलवी, - भभराववी - भरवी, - वापरवी - गोड गोड बोदून खुशामत करणे, साखर पेरणे.

- खाणुं (न.) - साखरेत भरलेला खाऊ.

- नुं नाळियेर (न.) - ज्यातून काहीही काढून टाकण्यासोणे नाही अशी वस्तू किंवा गोष्ट.

खांडकूट (खांडकूट) (स्त्री.) (१) कांडणे-कुटणे, तसले किरकोळ काम (२) (लाक्ष.) मनाचा उक्चार, चवराट.

खांडणियुं (खांडणियुं) (न.) - मुसळ.

- यो (पु.) - उखळ.

- यामां घाडीने खांडयुं - आख्या पंजात घेऊन जुद्ध करणे.

- यामां मायुं मूकीने सूयुं - धोक्यात राहणे.

खांडगी (खांडगी) (स्त्री.) - लहान उगळ.

- पराई (स्त्री.) - उखळ आणि मुसळ.
- पुं (न.) - कांडणे, (२) कांडण्याची वस्तू किंवा काम (३) मुसळ.
- पुं (गं. क्र.) - (१) कांडणे, (२) कुटणे (३) चकानूर - सत्यानाश करणे.
- खांडियुं (वि.) - तुटलेले - मोडलेले (२) व्यंग किंवा दोष असलेले (३) मोडक्या शिंगाचे (४) (न.) मोडक्या शिंगांचे दोर (५) रडस, रेडकू.
- खांडी (भांडी) (स्त्री.) - खंडी.
- बंध (वि.) - खंडोगणती, पुष्कळ (२) (अ.) खंडोगणती
- खांडु (भांडु) (वि.) - खांड पडलेले, मोडलेले, तुटलेले.
- खांडुं (न.) - (१) साथी किंवा दुधारी तलवार (२) (लाश.) वराऐवजी त्याची तलवार घेऊन जाणारे वन्हाड - जानोसा.
- भोकलुं - वराऐवजी त्याची तलवार घेऊन जानोसा पादबिणे.
- डाजंमी - (स्त्री.) - तलवारींनी द्वंद युद्ध, सपासपी.
- डाधर (वि.) - खड्गधारी.
- खांडेरुं (भांडेरुं) (न.) - उंट
- खात (खात) [स.] (वि.) - खोदलेले.
- मुरत, - मुहूर्त (न.) - पाया घालण्याचा मंगल मुहूर्त किंवा विधी.
- खातमो (खातमो) (पु.) - (१) शेवट (२) मरण.
- खातर (खातर) (न.) - खत.
- णी (स्त्री.) - गोवण्यांनी मरलेली गाडी.
- उपर, - (पाळळ), दिवेल - नुकसानीत आणखी नुकसान.
- नाव्युं - खा घालणे - देणे.
- भरवुं - गाडीने शेतात खत वाहून नेणे.
- पूजो - खत होण्याजोगा गडाळा, शेण इ. चा दीग.
- खानर (न.) - (१) चोराने भिंतीला पाडलेले भोक किंवा भगदाड (२) चोरी.
- पडवुं - चोरी होणे.
- पाडवुं - (१) चोरीकरिता भित फोडणे. (२) चोरी करणे.
- पडो, - पाडु (पु.) - भित फोडणारा, चोर.
- रियुं (न.) - घर फोडण्याचे योग्य न हत्यार.
- री (पु.) - चोर
- खानर (स्त्री.) - (१) चाकरी, सरदारई (२) समर्थन, तरफदार (३) (अ.) करिता ('दनी खातर').
- जमा, - निदा - रुमुवात, शाबिती, पुरावा.
- दार (वि.) - (१) सेवाचाकरी करणारा (२) समर्थक, बाजू घेणारा.
- दारी (स्त्री.) - (१) सेवाचाकरी (२) समर्थन.

- बरदार (न.) (स्त्री.) - आगतस्वागत, सरबराई.
- खातरवुं (खातरवुं) (स. क्र.) - (१) जमिनीत खत घालणे. (२) शिन्वा देणे.
- खानरियो (खातरियो) (पु.) - भूतपिशाच्या विंथेत तरबेज असलेला माणूस, मातंग.
- खानरी (खातररी) (स्त्री.) - (१) खात्री, विश्वास. (२) निःशंकपणा, निश्चितता (३) पुरावा.
- पडथी - खात्री पडणे.
- दार (वि.) - खात्री असलेला - ली - ले.
- बंध, - पूर्वक - खात्रीने.
- खातांपीतां (खातांपीतां) - निर्वाहाचा खर्च काढताना.
- खानुं (खानुं) (न.) - (१) खातेवार जमाखर्च (२) देण्या-घेण्याचा हिशोब (३) विषय, प्रकरण (४) विभाग (कामकाजाचा).
- उघाडवुं, - खोळवुं - (१) नवी विभाग उघडणे (२) नवी खाते घालणे.
- चलाववुं - पैसा ठेवणे - काढणे चालू ठेवणे.
- चालवुं - (१) पैशाचा व्यवहार चालणे (२) स्वतंत्र विभाग म्हणून काम चालणे.
- चुकते करवुं, - धुकथी देवुं - देणे देऊन भोकले होणे.
- पडाववुं, - पडावी लेवुं - देण्याबाबत कर्जदाराकडून लेखी कबुलावत करून घेणे.
- पाडवुं - (१) वहीखात्यात एखाद्याचे खाते नव्याने उघडणे (२) देण्याच्या करारावर सही करणे.
- मांडी घालवुं - राहिलेली देण्याची रक्कम नुकसानखाते समजून देण्याघेण्याचा हिशोब बंद करणे.
- बंध करवुं - (१) देण्याघेण्याचा व्यवहार बंद करणे (२) आपल्या खात्यात जो पैसा निघत असेल तो काढून घेऊन खाते बंद करणे. (३) शेवटचा हिशोब काढून तो नव्या खातावणीत लिहून चालू हिशोब बंद करणे. (४) कामाचा विभाग बंद करणे.
- सरभर करवुं - जमा - नावेच्या दोन्ही बाजू - आकडे - बरोबर करणे.
- तावंधी (स्त्री.) - जमीनमाल्याची रयतदारा पद्धती.
- तावाकी (स्त्री.) - खात्यावर बाकी निघते ती.
- तावदी (स्त्री.) - खातावणी वही.
- तापोतो (न. व. घ.) - (१) देण्याघेण्याचे हिशोब (२) त्याची वही.
- तापवुं (न.) - (१) देण्याघेण्याचा व्यवहार (२) देण्या-घेण्यासंबंधीचे लिखाण.
- खानुंपीतुं (खानुंपीतुं) (वि.) - चरितार्थाचे साधन व्यवस्थित असलेले सुखवस्तू (घर).

गाने (आने) (अ.) - (१) नावे, नायावर, हिशेवावर

(२) ठिकाणी (जम, 'सुबई खाते').

गानून (आनून) [नुर्न] (स्त्री.) - मोठ्या घरची स्त्री, वेगम.

ग्याव (आध) (स्त्री.) - (१) आहार, अन्न (२) खोट, नुकसान.

(३) खोड, व्यंग (हिन्दा - मोत्यात).

- खोराकी [(स्त्री.) - भरणपोषणाकरिता आवश्यक

आवश्यकता. रवाना, पोदरी.

- रुं (वि.) - खा खा करणारे, अधाशी.

- रो (पु.) - (१) खोड खडा (२) नुकसान.

- धाम्युं (वि.) - धाम्याई, (स्त्री.) - तिर्थाहस्त्व.

- धामळो (पु.) - (१) गोडघाशा (२) अधाशी.

खाचावेध (आधावेध) (पु., स्त्री.) - दाबुता, वेर, दुदमनी.

ग्यावळुं (आधावुं) (वि.) - व्यंग असणारे.

ग्यावुं (आधुं) (स. कि.) - 'खावुं'चे भूतकाळाचे रूप, खाई.

- ग्यावळुं - खोडले.

- घेळ पीघेळ (वि.) - (१) लाऊनपिऊन सुखी (२) हृष्टपुष्ट.

ग्यावुं पीधुं शेर थई जयुं, ग्यावेळुं कृतराने ग्यावुं - खाईलेले अंगाला न लागणे.

ग्यान (आन) [फा.] (पु.) - अमीर, दाहाजादा, यशस्थ यांना दिले जाणारे मुसलमानी उपनाम.

- खाना, - ग्यामान (वि.) - खानाचा खान - सर्वांत उच्च पदवी धारण करणारा.

- दान [फा.] (वि.) - (१) घरंदाज, कुलीन (२) प्रतिष्ठित (३) (न.) घराणे, कुटुंब.

- दानी (स्त्री.) - (२) कुलीनता, सज्जनता.

आनगी (आनगी) [फा.] (वि.) - (१) स्वताचे, खासगी.

(२) जाहीर नसलेले, गुप्त.

ग्यानावराव (आनाअराव) [फा.] (वि.) - सत्यानाश करणारे.

- गी (स्त्री.) - सत्यानाश.

खानाजंगी (आनाजंगी) [फा.] (स्त्री.) - यादवी, आपापसात वाद.

ग्यानाजाद (आनाजाद) [फा.] (वि.) - (१) घरात जन्मलेले आणि वाढलेले (२) (पु.) सखा गुलाम, गुलामाचा मुलगा.

ग्यानावाद (आनावाद) [फा.] (पु.) - 'घरकुटुंब सुखी अगो' असा आजीर्वाद.

ग्यानाय मु-मानि (आनाय मु-मानी) (स्त्री.) - ग्यानेमुनारी.

ग्यानि (आनि) [स.] (स्त्री.) - खाण.

ग्यानुं (आनुं) [फा.] (न.) - (१) घर, घराचे दालन

(२) भंडार, निधी (३) पेटीत, देवळात किंवा कपाटात केलेला खाना (४) लिहिण्यासाठी वेगळा वेगळा पाडलेला खाना किंवा कोष्टक.

- करयुं, - मूकयुं, - रावयुं - पेटीत कपाटात खाना बसविणे.

- पावयुं - पत्रकात कोष्टक पाडणे.

ग्यानेशावाद् (आनेआवाद्) [फा.] (वि.) - सुप्रसन्न घराचे.

खांख (आंध) (स्त्री.) - (१) खांदा (२) खांद (जनावराची)

(३) गाडी ओढणाऱ्या बैलाच्या मानेवर पडणारा घट्टा.

- आरखी - मद येणे.

- भावयी - काही उचलताना खांदा देऊन मदत करणे.

- पडरी - ओझ वाहून (जनावराच्या) मानेवर पडता पडणे.

- मारयी - उचलण्याला मदत करणे.

खांधियो (आंधियो) (पु.) - (१) खांधावर उचलून नेणारा (२)

प्रेत वाहणारा, (३) मदत करणारा, सोयरी (४) खुशामत्या.

खांधी (आंधी) (वि.) - (१) खांद असणारे (२) (पु.) बैल.

खांधुं (आंधुं) (न.) - हप्ता.

खांधो (आंधो) (पु.) - चिखल.

खाप (आप) (स्त्री.) - (१) आरसा (२) अभक्ताचा पत्रा.

- नुं भरत - काचेच्या किंवा अभक्ताच्या टिकव्या लावून टांगलेले सज्जनता.

ग्यापयुं (आपयुं) (न.) - खापर, खापराचा तुकडा.

ग्यापरी (आपरी) (स्त्री.) - मोकड

ग्यापरं (आपयुं) (वि.) - न फसण्याजोगे, कोणाच्या पंजात न ग्यापण्याजोगे, चाणाक्ष.

- रो कोडियो (पु.) - (१) कोणी कोणाला फसणार नाही अशा दोन धूर्तांपैकी एक (२) समान प्रतिस्पर्धी.

- रो झयेरी (पु.) - (१) चांपानेचा एक प्राचीन, अतिशय समर्थ आणि धूर्त झयेरी. (२) (लाक्ष.) महाठक

(३) हिन्दाचा वाकबगार पारखी.

ग्यापयुं (आपयुं) (स. कि.) - घरवर साल काढणे.

ग्याव (आप) (पु.) - (१) झोप (२) स्वप्न.

- गाह (स्त्री.) - झोपण्याची जागा.

ग्यावकयुं (आपयुं) (अ. कि.) - (१) (पाण्यात) उंचावरून पडणे (२) (लाक्ष.) मध्येच तोंड घालणे.

ग्यावड (आपड) (न.) - पाण्याने मरलेला खड्डा.

- खूबड (वि.) - लाचखळग्यांचा - ची - चे.

- डुं (न.) - डबके.

खायोचियुं (आयोचियुं) (न.) - डबके.

ग्याम (आम) (पु.) - (१) टेपा, खांब (२) खांदा (३) (वि.) कट्ये, अपुरे.

खामची (आमची) (स्त्री.) - धीर, सवुरी.

खामचुं (आमचुं) (वि.) - काळजी असणारे

(२) (अ.) काळजीपूर्वक.

खामणियुं (आमणियुं) (न.) - मोटेचा दोर.

खामणुं (ખામણું) (न.) - पाण्याची कळशी माठ वगैरे उवावर टेंकावाची थेंद (२) पसरट आळें (३) आहार, अंगळट.
 खामणे (ખામણે) (पु.) - (१) दालन, खंड (२) टेंगणा माणून.
 खामी (ખામી) [फा.] (स्त्री.) - (१) खोड - कमर, र्यंग, उर्णाव. (२) खोट, घट, चूक, दोष.
 - आवयी - व्यंग, खोड किंवा खोट वाटणे, संपणे.
 - रडेयी - खोट किंवा न्यूनता असणे, (पूर्ण व्हायला) घोडी कमर राहणे.
 खामुण्या (ખામુખા) (अ.) - (१) इच्छेने किंवा असिच्छेने, नाहलाजाने (२) विशेषकरून (३) मुद्दाम, जाणूनबुद्ध.
 खामुं (ખામું) (न.) - (१) आकार, अंगळट (२) अनुकूल जागा किंवा दिशा (३) डबके.
 खामोश (ખામોશ) [फा.] (अ.) - शांत राहा, थांबा !
 (या अर्थाचा उद्गार)
 - शी (स्त्री.) - धीर, शांती, सवुरी.
 - शी पकडयी - राखयी - धीर धरणे.
 ख्यांप (ખાંપ) (वि.) - (१) लांबखडक होऊन - ताणून पडलेले, झोपलेले. (२) स्त्री. - लांबखडक होऊन पडणे - झोपणे.
 (३) साष्टांग नमस्कार.
 ख्यांप, - ण (ખાંપ, - ણ) (१) उणीव, व्यंग, खोड. (२) जुकमान.
 (३) प्रेतावर टाकण्याचा कागडा, कफन.
 ख्यांपयुं (ખાંપયું) (स. क्रि.) - (१) सोलणे, छिडणे (२) बरबर खोदणे.
 ख्यांपो (ખાંપો) (पु.) - कापल्यानंतर जमिनीत राहिलेले झाडाचे मूळ (२) तुटलेल्या फाडीचा खोडाला बिकटून राहिलेला बुट्टा भाग (३) उणीव, र्यंग.
 ख्यांभ (ખાંભ) (पु.) - खांब.
 - मी (स्त्री.) - (१) स्मारक स्तंभ (२) खोबण, कुट.
 - भो (पु.) - दिवेची हद्द दाखविणारा दगड.
 ख्यांभुं (ખાંભું) (न.) - गवतकाडीचा कचरा टाकण्याचा खड्डा.
 खाबकी (ખાબકી) (स्त्री.) - कमाई, पैदास. (२) एखाद्याचे गुत्तुप म्याणे - मिळविणे.
 खाबो (ખાબો) [फा.] (पु.) - अंड, वृषण.
 खार (ખાર) [फा.] (पु.) - (१) शहर, देव. (३) मत्सर, ईर्ष्या.
 - राखबो - बर वाटणारे.
 खारे जवुं (ખારે જવું) - मत्सरी होणे.
 - बळवुं - मत्सराने जळणे.
 खारपाट (ખારપાટ) (पु. न.) - मीठ विकणारी - क्षार असणारी जमीन.
 - टियुं (वि.) - क्षारयुक्त जमीन असलेले.
 खारभांणुं (ન.) - तांदूळ स्वादिष्ट करण्यासाठी खाण्याचा पदार्थ.

खाखां (ખાખાં) (न. व. व.) - पाऊल नमन्याने मुला खाखेची खाखा - खाखाची ओटलेली पांटे.
 खारस्ती (ખારસ્તી) (वि.) - कठोर हृदयाचा - ची - चे, क्रूर.
 खारियुं (ખારિયું) (वि.) - (१) द्वेषी, (२) (न.) मीठ लावलेला शेंदाडाचा तुकडा.
 खारिलुं (ખારીલું) (वि.) - द्वेषी, हाव धरणारे.
 खारं (ખારું) (वि.) - (१) खारट. (२) खारात टाकलेले.
 (३) द्वेषी स्वभावाचे.
 खारी दाव धयी - (१) खाण्याची इच्छा करणे. (२) लाच घेणे. (३) नफा मिळविणे.
 - पूरी - मीठमलाच्याची पुरी.
 - माटी धयी - बिबडणे, वाटोळे होणे, नाश पावणे.
 - माटी - सजी माती.
 खांनं अगार, - ऊम, - दूध (वि.) - पारटघोट, अर्थात पारट.
 खाराई (ખારાઈ) (स्त्री.) - खारटपणा.
 खाराट (ખારાટ) (पु.) - थोडा खारटपणा.
 खारादा (ખારાદા) (स्त्री.) - थोडा खारट. (२) (लाक्ष.) बेवनाव.
 खारो (ખારો) (पु.) - पावडगार.
 खारोड (ખારોડ) (वि.) - खास - री - रे (जमीन इ.)
 खारोलो (ખારોલો) (न) - मऊ लोखंड.
 खाल, - डी (ખાલ, - ડી) (स्त्री.) - (१) कातडे (कच्चे) (२) साल.
 खालपी (ખાલપી) (स्त्री.) - चांभारीण.
 - पो (पु.) - चांभार.
 खालववुं (ખાલવવું) (स. क्रि.) - मोकळे - रिकामे करणे.
 खालसा (ખાલસા) (वि.) - (१) स्वतःच्या सर्वस्वी मालकीचे, स्वतःचे. (२) सरकारी. (३) खालसा पंथचा - ची - चे.
 खालिक (ખાલિક) [अ.] (पु.) - विधाता.
 खालिस (ખાલિસ) [अ.] (वि.) - (१) शुद्ध. (२) निष्कपट.
 खाली (ખાલી) (वि.) - (१) रिकामा - मी - मे. (२) निर्धन, गरीब. (३) स्त्री. शिक्षाश्रया, सुंग्या. (४) (अ.) उगीच, व्यर्थ. (५) फक्त, मात्र.
 - करयुं - (१) रिकामे करणे. (२) बर किंवा खोली सोडणे. (३) निर्धन करणे.
 - थयुं - (१) रिकामे - वस्ती नसलेले - होणे. (२) जवळ दमडी नसणे.
 - पडयुं - (१) वस्ती किंवा वापर नसलेले होणे. (२) रिकामे होणे. (३) शरीराने अशक्त होणे.
 - हावे - रिकाम्या हाती.
 - चडयी - अंग आखडल्याने सुंग्या घेणे.
 - खम, - खंख (वि.) - पूर्णपणे रिकामा - मी - मे.
 - पीडी (अ.) - विनाकारण, निष्कारण, उगीच.

खालुं (आयुं) (न.) - (१) जोड्याचे वरयें कातडें. (२) कुकडें भरण्याचा बोरुचा पोकळ तुकडा. (३) पळ्यातील धान्यावर शाकतात ते गवत. (४) पडित ठेवलेले शेत. (५) आळे.
खाली घाडवां - पळ्यातील धान्य गवताने शाकणे.
खावडें (आयडुं) (वि.) - अभाशी.
खालुं (आयुं) (स. क्रि.) - (१) खाणे, जेवणे. (२) सहन करणे. (३) 'मार खावो'. (४) (न.) पक्वान्न (५) शिंदोरी, खाऊ.
खालुं (१) खाऊन टाकणे. (२) उच्चापत करणे.
खालुं (१) खाऊन पाहणे.
खालुं (१) निमकहराम होणे.
खाई पी ऊनरयुं - संसारातली सुखे भोगून वगैरे निवृत्त होणे.
खाई पीने मंडयुं, - पाळळ पडयुं, - खपसीने मंडयुं - हात धुवून, (विकाडीने मागे लागणे, पाठ न सोडणे.
खाई वगाडयुं - (१) निमकहराम होणे, (२) खातापिता अंग न धरणे, आजारी राहणे.
खाई लेवुं - खाऊन घेणे.
खाऊं खाऊं करयुं - खा खा करणे.
खालुं धन - ज्यावर वरचेवर खर्च करावा लागतो अशी मिळकत.
खावा धायुं - खायला घावणे, भीती वाटेल असे निर्जेन असणे.
खावापीवानो दहाशे - (१) समारंभाचा - मेजवानीचा दिवस.
(२) समृद्धीचा काळ.
खालुं तेंतुं खोदयुं - खाद्यवापरचे बासे मोजणे, निमकहरामी करणे.
खालुं पीयुं - सुखाने राहणे.
खावा (आश) (स्त्री.) - (१) खाण्याची शक्ती (२) हरळीसारख्या खोल मुळीच्या गवताचा टापू.
खाम (आस) [अ.] (वि.) - (१) स्वतःचे, स्वतःशी संबंधित.
(२) विशेष, सामान्य नसलेला - ली - ले. (३) खरें, अस्सल.
- खवास (पु.) - बादशहाचा किंवा अमीर-उमरावाचा नोकर.
- गव, - गी (वि.) - (१) स्वतःचे (२) लाजगी, गुप्त
(३) भगत्याचे, मुद्याचे.
- दान (न.) - पानाचा ड्या.
- वार (पु.) - (१) सेवक, हुजग्या (२) मोतहार.
- सवीस (पु.) - खासगी चिटणीस, कारभारी.
- बजार - मोठा-सुख्य बाजार.
- यरदार (पु.) - सरदाराची हत्यारे बरोबर घेऊन फिरणारा अनुचर.
खामडुं (आसडुं) (न.) - (१) वाहाणा, जोडा. (२) (लाक्ष.) टपका.
खासदारात (आसदारात) - जोडे उचलणारा म्हणजे तुच्छ मनुष्य. (उदा० 'मारे जाणे खासदारात' म्हणजे 'माझं गेटर अडळवू समजून घ्यायला'.)

खासदा खावां - जोडे खाणे, शिंद्या खाणे.
खासदानी तोले (वि.) - तुच्छ.
खामडां मारवां - (१) जोडे मारणे. (लाक्ष.) (२) अयगणना करणे.
(-नुं शुं) खावडुं फाटी गयुं? - अमक्याचे त्यात काय भिषडले !
खामडांग्याऊ, खामडाडुदु, - कडुं (वि.) - जोडेग्याऊ.
खामडांग्योर (वि.) - जोडे खाण्याची - शिंद्या खाण्याची सवय असलेले, जोडे खाऊनमुद्धा सरळ न वागणारे.
खासदाबाजी (अ. सा. आ. आ.) (स्त्री.) - (लाक्ष.) जोडाजोडी.
खामडी (आसडी) (स्त्री.) - स्त्रीचे पायताण.
खासापीसी (आसापीसी) (स्त्री.) - खुसपुस (कानगोटी) करणे.
खासा मंडळी (आसा मंडणी) (स्त्री.) - खाशांची मजलीस.
खामियत (आसियत) [अ.] (स्त्री.) - (१) बैशिष्ट्य
(२) स्वभाव, प्रकृती. (३) नेहमीची सवय.
खामिया (अ. सिया) (न. व. व.) - कानात खुसपुस.
खामियुं (आ. सियुं) (न.) - (१) गाढ्यावर लाभवयाची पडशी.
(२) त्याग्याली ठेवलेली गादी.
खालुं (आयुं) (वि.) - (१) सुंदर, योग्य, बरोबर.
(२) (अ.) बाह्या, बावांस !
- दीवा जेयुं - दिव्यासारखे दळदळीत.
खामयुं (आ. सयुं) (अ. क्रि.) - खोकणे.
खांसी (आंसी) (स्त्री.) - खोकला, दास.
खिचडियुं (अ. सडियुं) (वि.) - (१) मिसळ असलेले,
(२) खिचडीच्या उपयोगाचे
खिजवाट (अ. सवाट) (पु.) - राग.
खिज(-इ)मव (अ. स-इ-मत) (स्त्री.) - सेवाचाकरी.
- गार (पु.) - सेवक, नोकर, चाकर.
- गारी (स्त्री.) - सेवा.
खिजवणी (अ. सवणी) (स्त्री.) - चिड्याचिडवी.
खिजायुं (अ. सयुं) (अ. क्रि.) - चिडविले जाणे.
खिजावयुं (अ. सवयुं) (सं. क्रि.) - चिडविणे.
खिताब (अ. ता. अ.) - [अ.] (पु.) - पदवी, किताब.
खिमा (अ. मा) (स्त्री.) - क्षमा (जेन).
खियानत (अ. सियानत) [अ.] (स्त्री.) - वेडमानी.
खिराज (अ. सिराज) (स्त्री.) - खंडणी.
खिसोयुं (अ. सियुं) (वि. न.) - दुधाळ (दोर).
खिलकोडी (अ. सिलकोडी) (स्त्री.) - खार.
खिल(-ल)न (अ. सिलन) (स्त्री.) - मानाचा पोशाक.
खिलवट, - णी (अ. सवट, - णी) (स्त्री.) फुलण्याची - फुलण्यासारखी
- आनंदित होण्याची - होण्यासारखी कृती.
- दो (पु.) - फुलविणारा.

विवरण (वि०) [अ.] (स्त्री.) - (१) वि० (२) वि०.

विवरण (वि०) [अ.] (वि.) - वि०.

विवरण (वि०) (स्त्री.) - खलीकाची गारी किंवा सत्ता.

विवरण (वि०) (स्त्री.) - (स. क्रि.) - फुलविणे, प्रफुल्लित करणे.

- ट (स्त्री.) - फुलविणे, खुलावट

विवरण (वि०) (अ. क्रि.) - टांगते राहणे, अघांतरी राहणे.

विवरण (वि०) (न.) - खेळणे.

विवरण (वि०) (स. क्रि.) - 'खीमक'चे प्रयोजक,

सरकविणे, बाजूस सारणे.

विवरण (वि०) (स्त्री.) - खार.

विवरण (वि०) (वि.) - शरमिंदे.

विवरण (वि०) (न.) - खिशा.

खीमी (खीमी) (स्त्री.) - (१) खीमी करून हसणे

(२) (अ.) खी खी करून.

खीच (खीच) (वि.) - (१) गच्च. (२) (स्त्री) खिचडी.

खीचगाळणे (खीचगाळणे) (न.) - खटारा.

खीचडी (खीचडी) (स्त्री.) - खिचडी.

- खयराखयी - भरणपोरण करणे.

- खयरी - भरण पोरण पडणे.

खीचा (खीचा) (खीचा) (खीचा) (सं.) - गच्चोगच्च, टागून.

खीची (खीची) (स्त्री.) - खारीचे - तांदळाचे उकडलेले पीठ.

खीज (खीज) (स्त्री.) - (१) चीड, राग. (२) खिजविण्याकरिता पाडलेले नाव.

- काढी - एकाचा राग दुसऱ्यावर काढणे.

- पडवी - खिजविण्यासाठी दिलेले नाव पडणे.

खीजवणे (खीजवणे) (स. क्रि.) - चिडविणे, खिजविणे.

खीजणे (खीजणे) (अ. क्रि.) - (१) चिडणे, रागावणे.

(२) (स. क्रि.) रागे भरणे, दाढणे.

खीण (खीण) (स्त्री.) - खिड.

खीटी (खीटी) (स्त्री.) - (१) लहान गुंडा. (२) गुंडी.

- खीटीपु पोतियुं होवुं - चितेनून किंवा जबाबदारीनून मुक्त होणे.

- खीटीपु मूकणे - जाजूला सारणे, दूर करणे.

खीटडियावणे (खीटडियावणे) (वि.) - (१) अणकुचीदार

(२) आकडी केलेले (३) वाकडे वळविलेले.

खीमणे (खीमणे) (न.) - वस्तूची बँटक.

खीर (खीर) (वि.) - (१) निःसार, व्यर्थ. (२) (स्त्री.) खीर

खीर (न.) - (१) पिठात पाणी मिसळून मजी वगैरे करण्याकरिता केलेले घट मिश्रण. (२) आंवविलेला पिठाचा लगदा (जिल्ही इ. चा) (३) खिरे, एक जातीची कोवळी काकडी (४) एक प्रकारचा जाड कपडा.

खीळ (खीळ) (पु.) - (१) वाक्यात जोडणारा उद्देश्या

पुटकुळ्या, मोठ्या. (२) चामखीळ (३) जात्यामधल्या खिळा - खुंटा.

खीळवणे (खीळवणे) (स. क्रि.) - (१) खुलविणे, फुलविणे.

(२) जोडून दिवणे.

खीळणे (खीळणे) (अ. क्रि.) - (१) खुलणे, फुलणे, विकसणे.

(२) उजळविणे. (३) खुपीत येणे. (४) रंगात येणे, उजेजित होणे. (५) दोन तुकडे मधोमध दिवण घालून दिवणे.

खीली (खीली) (स्त्री.) - चूक, लहान खिळा.

- चौथरी - टाकरी - मारवी - (१) खिळा टोकणे. (२) पडाय टाकणे. (लाक्ष.) (३) विघ्न आणणे.

- खटको (पु.) - (१) खिळा टोचावा तशी सल - घेदना (२) भडचण, विघ्न.

खीलो (खीलो) (पु.) - मोठा खिळा, मेल, खुंट.

- चौडवो - टोकवो - मारवो - खिळा मारणे.

खीले बांधणे - (१) खिळ्याला बांधणे. (२) कायमचे जोडून टाकणे. (३) (लाक्ष.) लग्न करून टाकणे.

खील्याउपाय (खील्याउपाय) (अ.) - मूलापण, निवज होईल अशा रीतीने.

- पाटी (स्त्री.) - पेच पाडण्याचे हत्यार.

- मूळ (न.) - मुख्य मूळ.

- रगुं (वि.) - (१) असुक खुंटाळाच बांधले जाण्याची सवय झालेले. (२) गोठ्यातच बांधून राहण्याची सवय झालेले. (३) वर उडलेल्या खिळ्याच्या आकाराचे.

खीश (स) (खीश-स-२) (पु.) - (१) थंडीचा दिवस

(२) (पु. स्त्री.) मकरसंक्रांत,

खीमकणे (खीमकणे) (अ. क्रि.) - सरकणे, निसरणे.

खीसुं (खीसुं) (न.) - खिशा.

- तर होवुं - निरा गरम असणे.

- भरवुं - लाच देणे किंवा घेणे.

- खीसामां घालवुं - मूकणे - (१) आपल्या सत्तेवाली, पंज्यात आणणे. (२) हिशोबात न घेणे.

- खीसां तर करवां - खूप पैसा मिळविणे.

- खीसा खाडी - निर्धन.

खुदावणे (खुदावणे) (१) खुटेल असे करणे, कमी करणे. (२) पुरे करणे.

खुदामण (खुदामण) (स्त्री.) - (१) खोट, घट. (२) फूट, दगा

खुड (र) दो (खुड-र-दो) (पु.) - खुदा.

- करवो - (१) खर्चून खालस करणे. (२) तोडून फोडून चुरा करणे.

- काढवो - काडी नाकवो - मोडून फोडून चुरा करणे.

-खुशाल-निरोगी व प्रसन्न, अतिशय प्रसन्न.
 -खिली (स्त्री.)-आनंदीपणा.
 -नधीन (वि.)-सुवक अक्षर काढून लिहिणारा.
 -नुमा (वि.)-सुंदर, रमणीय.
 -बळवी, -बळवी [फा.] (स्त्री.)-(१) सद्भाव्य.
 (२) आनंदाची भेट.
 -बो, -बोडे (स्त्री.)-सुगंध.
 -बोदार (वि.)-सुगंधी.
 -मिजाज (पु.)-(१) सात्विक-आनंदी स्वभाव
 (२) (वि.) आनंदी.
 -मिजाजी (वि.)-(१) आनंदी (२) (स्त्री.) प्रसन्न अवस्था.
 खुशी (पुशी) (स्त्री.)-(१) आनंदी अवस्था (२) मर्जी,
 इच्छा, रुची (३) (वि.) राजी, खूप.
 -नी वान-आनंद देणारी गोष्ट.
 -नो खोदो-मर्जीची गोष्ट.
 खुशकी (पुशकी) [फा.] (स्त्री.)-जमीनमार्ग.
 खुशाहाल (पुशाहाल) (वि.)-खुशाल, कुशाल, क्षेम.
 खुशामतनुं खोलियुं (पुशामतनुं भोगियुं) (वि.)-अतिशय
 खुशामत करणारा-री-रे.
 खुशामतखोर (पुशामतखोर) (वि.)-खुशामत करण्याची
 गवय अणणारा री-रे.
 खुसरो (पुशरो) (वि.) (पु.)-मिशा काढलेला.
 खुवियो (पुशियो) [अ.] (पु.)-(१) गुपण (२) (वि.) लुचची
 वेगवेगळी.
 खुवारयुं (पुआरयुं) (अ. क्रि.)-(१) खाकरणे, घसा चाफ
 करणे. (२) खिंकाळणे.
 खुवारो (पुआरो) (पु.)-(१) खाकरणे. (२) त्याचा आवाज.
 खूली-ली (पुखूली-ली) (स्त्री.)-(१) लाज (२) खरुज.
 खूब, -खांब (पुखूब, पुखूबांय) (स्त्री.)-(१) कोपरा.
 (२) खुपसून पडणारे भोक. (३) (लाक्ष.) (मनाला) खागणे.
 (४) मनात राहाणे, वैर. (५) बारकाईने पाहण्याची दृष्टी.
 (६) वेगवेगळी गोष्ट.
 खुचयुं (पुखयुं) (अ. क्रि.)-ओढून घेणे, हिमकून घेणे.
 खुचुं (पुखुं) (अ. क्रि.)-(१) खुपसणे (२) (मनाला)
 खटकणे (३) गुंतून जाणे, बंधनात सापडणे.
 खुनायुं (पुखयुं) (अ. क्रि.)-हिमकाढून-ओढून घेणे.
 खूट (पुखूट) (स्त्री.)-खून, आखूड पडण्याची अवस्था.
 -को (पु.)-खोट, कमी.
 खूटुं (पुखूटुं) (न.)-(१) कोलीत, (२) पलिता.
 -बो (पु.)-(१) अंगार, विस्तव. (२) कोलीत किंवा
 पलिता.

खूटल (पुखूटल) (वि.)-अप्रामाणिक, लबाड.
 खूटयुं (पुखूटयुं) (अ. क्रि.)-(१) कमी पडणे. (२) पुरेसे होणे.
 खूटेल-लुं (पुखूटेल-लुं) (वि.)-(१) निर्धन झालेले, कंगाल.
 (२) दगाबाज, विश्वासघातकी.
 खूड (पुखूड) (स्त्री.)-गच्छी, धावे.
 खूण (पुखूण) (स्त्री.)-(१) दिशा (२) निशाणी, चिह्न.
 -गियुं (वि.)-कोन असलेले.
 -णे खांचरे (अ.)-कुठेतरी कोपण्यात.
 खूणो (पुखूणो) (पु.)-कोपरा, कोन.
 -पाळवो-वैधव्य पाळणे.
 -झालीने बेगी-बेडा रहेयुं-बरांत वसून राहणे.
 -पडवो-कोन तयार होणे.
 -मूकवो-मोक-मुनक पाळण्याचे रपणे.
 खूणामो पडी रहेयुं-कोपण्यात-अंधारात-अप्रकट अवस्थेत
 पडून राहणे.
 -होयुं-नुकत्याच आलेल्या वैधव्यामुळे कोपरा सोडून
 बाहेर न पडणे.
 खूणोखांचरो (पुखूणो खांचरो)-कोनाकोपरा.
 खूंट (पुखूंट) (पु.)-(१) वळ, गोन्हा. (२) (स्त्री.) जामनीची
 हद्द दाखविणारा दगड, हद्दीची मूण. (३) (अ.) बरोबर,
 प्रमाणशीर, पुरेपूर.
 खूंटडुं (पुखूंटडुं) (न.)-(१) मुळासकट उपटून काढण्याचे हत्यार.
 (२) बैल. (३) झाडाचे खोड.
 खूंटयुं (पुखूंटयुं) (अ. क्रि.)-(१) मुळासकट उपटून काढणे.
 (२) निरंकुश करणे. (३) तोडून टाकणे.
 खूंटुं (पुखूंटुं) (न.)-खुंट, खोड, (झाडाचे)
 -दे (पु.)-(१) खुंट, मेख. (२) बंदरांत जहाजावर घेतला
 जाणारा कर. (३) जात्याचा मधला खंडा.
 -घालवो-(१) पाय घुमवणे. (२) पाया घालणे.
 -जबरो होवो-जबरदस्त आधार-पाठबळ असणे.
 -डेकवो-(१) एके जागी स्थिरपणे राहणे. (२) पाया
 घालणे (३) तोड काढणे.
 खूलो धवो, -पडवो-तोरा कमी होणे, नशा उतरणे.
 खूत (पुखूत) (स्त्री.)-हरकत, अडचण.
 खूतडुं } (पुखूतडुं, पुखूतडुं) (अ. क्रि.)-रुतणे.
 खूतडुं }
 खूड-घनं (पुखूड-घनं) (न.)-मनात वैर ठेवून काढीतरी
 काढण्याला दोष-छिद्र.
 खून (पुखून) [फा.] (वि.)-(१) रक्त (२) बैराची धुंदी
 (३) हत्या.
 -खरावो (पु.)-कत्तल.

- चार [फा.] (वि.)-(१) रक्तापाती (२) घातभी, गुनी.
 -रेजी (स्त्री.)-रक्तपान, कत्तल.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) मनःशांती, सुखसमाधान
 (२) स्वीकृतीकरण.
 खून (पुंलिंग) (स. क्रि.)-सतविणे. 'खून'चे प्रयोजक.
 खून (पुंलिंग) (न.)-(१) उष्ण शक्ति-नाचत नाचत
 (२) धांगडधिंगा.
 खून (पुंलिंग) (स. क्रि.)-(१) पायाने दाबून टाकणे,
 पायाखाली चिरवणे (२) नाचत नाचत गरबा खेळणे.
 (३) वस्तू करणे, घास देणे, सतावणे.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) खंडाभेदा (२) धांगडधिंगा.
 खून (पुंलिंग) (अ. क्रि.)-खाऊनपिऊन भोजन करणे.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) वशिष्ठ (२) कुवड.
 -चिचु-चु (वि.)-कुवडे.
 खून (पुंलिंग) (स. क्रि.)-जम घसविणे.
 खून (पुंलिंग) (अ. क्रि.)-(१) खुपमणे, भोक पाडणे.
 (२) कतण.
 खून (पुंलिंग) [फा.] (वि.)-(१) सुंदर, साजरे (२) पुष्कळ.
 -करी-'वाहवा' या अर्थाचा उद्गार.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) विशेष गुण, वैशिष्ट्य. (२) रहस्य.
 (३) मजा, लज्जन. (४) चतुराई, चालुई. (५) सीदयं
 (६) भलाई.
 खून (वि.)-बरील गुण असलेले.
 खून (पुंलिंग) (पु.)-(१) फार मोठा धाळा. (२) विश्वीच्या
 वस्तूनी भरलेला धाळा. (३) धाळ्यात भरलेल्या वस्तू,
 भेटीच्या वस्तू.
 -चावालो (पु.)-मोठ्या धाळ्यात भरून वस्तू विकणारा
 माल्या.
 खून (पुंलिंग) (पु.)-इरल्यासारखी पानांची बनविलेली छत्री.
 खून (पुंलिंग) (न.)-खुंड, खोड.
 -रो (पु.)-(१) खुंड, खोड (२) घस (कपड्याला लागतो
 तो) (३) हजामत करताना खुंडासारखे राहिलेले केस.
 खून (पुंलिंग) (पु. स्त्री.)-(१) क्षय (२) नाश.
 -तिथि (स्त्री.)-क्षयतिथी.
 खून (पुंलिंग) (वि.)-गळून-जीर्ण होऊन गेलेले,
 अत्यंत अशक्त.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) देवी, योगिनी
 (२) एक योगमुद्रा.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) ओढ, ताण. (२) आम्रह.

- ताण (स्त्री.)-ओढाताण.
 -चुं (स. क्रि.)-(१) खेळणे. (२) नग करणे. (३) आग्रह
 करणे. (४) धोवून घेणे.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) ओढून घेणे. (२) आम्रह न सोडणे.
 खून (पुंलिंग) (न.)-(१) खेडे (२) (पु. न.) शिकार.
 -क (पुंलिंग) (१) शिकारी (२) (न.) खेडन (२) शेतकरी.
 (४) खेडेगाव.
 -की (पु.)-(१) शिकारी (२) शेतकरी.
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-मांग (होण्यात पाडतात तो)
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-(१) शेती (२) (न.) खेडे.
 -ण (न.)-जमीन लागवडीम आणणे.
 -णहार (पु.)-(१) शेतकरी (२) गाडी हाकणारा.
 -तर (वि.)-नांगरता थेंडल-शेती बगेरे हेंडिल असे.
 -वायो-वायो-वायो.
 -खुं (स. क्रि.)-(१) (जमीन) नांगरून-वावरून बगेरे
 शेतीसाठी तयार करणे. (२) (लाक्ष.) सुधारणे, सुसंस्थित
 करणे. (३) साहस करणे. (४) (गाडी) चालविणे, हाकणे.
 -हक-हक (पु.)-जमीन करण्याचा हक.
 खून (पुंलिंग) (वि.)-(१) नांगरून बगेरे तयार केलेले,
 नांगरण्याची योग्य किंवा नांगरून असलेले (२) (न.) शेती
 (३) जमीन तयार करणे.
 खून (पुंलिंग) (वि.)-(१) जमीन शेतीसाठी तयार करणारा
 (२) (पु.) शेतकरी.
 खून (पुंलिंग) (पु.)-शेतकरी.
 खून (पुंलिंग) (न.)-(१) खेडेगाव (२) शेड्याच्या कावड्याची
 दाल (३) माला.
 खून (पुंलिंग) (पु.)-नट.
 खून (पुंलिंग) (न.) शेत
 -र (न.)-शेत.
 -र पादर (न.)-जमीनजुमला.
 -रपाळ (पु.)-(१) शेतीचे रक्षण करणारा देव
 (२) ग्रामदेवता.
 -रवा (अ.)-एका वायराच्या अंतरावर.
 -राई (स्त्री.)-एक टिकाणी असलेला शेतांचा समूह,
 जमीनीचा लांब पट्टा.
 -राउ-डु (वि.)-(१) शेतीविषयक (२) शेतामधून
 जाणारी (वाट).
 खून (पुंलिंग) (स्त्री.)-शेती.
 -कार (पु.)-शेतकरी.
 -वाडी (स्त्री.)-शेतीवाडी. (२) शेतकऱ्यांचा कामधंदा.
 खेदानमेदान (पुंलिंग) (वि.)-जमीनदोस्त, नष्टभ्रष्ट.

खेदो(-धो) (अधो-धो) (पु.)-पिच्छा.

खेन (अन) (न.)-(१) क्षयरोग (२) कटकट (३) भडचण, विन.

-पडवुं-अतिशय मेहनत पडणे.

-वळगवुं-कटकट मार्गे लागणे.

-खाटलो (पु.)-(१) क्षयरोग (२) कटकट करणारा माणूस.

खेर (अप) (स्त्री.)-(१) फेरा, हेलपाटा (२) दूरचा प्रवास, सफर. (३) फेऱ्याची मजुरी. (४) धोऱ्याकडे धुवायला दिलेल्या कपड्यांचे गाठोडे. (५) आयात (६) (एखाद्या गोष्टीच्या) मार्गे लागणे, चिकाटी (७) हसा.

-करवी-फेरा करणे, हेलपाटा खाणे.

खेपट (अपट) (स्त्री.)-(१) धूळ, कचरा (२) (अ.) मूर्छा आणवळून, क्षपाटवाने.

-पडवुं, पडी जवुं-मूर्छा आणवळून दीड टोळणे, सरळ रम्या गाठणे.

खेपन (अपन) (न.)-(१) केकून देणे. (२) दुःख, पीडा.

खेपानी (अपानी) (वि.)-(१) मस्ती-दंगे-खोर

(२) हिकमत्या

खेपियो (अपियो) (पु.)-दूत, जाखद.

खेपी (अपी) (वि.)-(१) आक्षेप घेणारा-री-रे.

(२) जागृत, सावध.

खेमकुशल (अमकुशल) (न.)-क्षेमकुशल.

खेर (अर) (अ.)-(१) बरे असो, चिंता नाही.

(२) (स्त्री.) खैर.

-गुजरी-पीडा गेली !

खेर (न.)-खैराचे झाड.

-सार(-ल) (पु.)-(१) खैराच्या झाडातून निघणारा चीक.

(२) कात, (खाण्याचा).

खेर (स्त्री.)-धूळ, केर.

खेरखट (अरपट) (अ.)-एकदम, पाहतापाहता.

खेरखाह (अरपाह) [फा.] (वि.)-शुभेच्छक, हितचिंतक.

खेरववुं (अरववुं) (अ. क्रि.)-(१) गळून पडेल असे करणे.

(२) बाजूला सरकविणे, दूर करणे, काढून टाकणे.

(३) सतावणे.

खेरसवला (अरसवला) (स्त्री.)-(१) समाधान, क्षेमकुशल.

(२) (अ.) बरे असो, (अशा अर्थाने) उद्गार.

-करवुं-उचळणे, उडविणे, रानून टाकणे.

खेरान (अरान) [अ.] (स्त्री.)-दान, पुण्य.

-ती (वि.)-(१) दानाकरिता काढलेले, धर्मादाय.

(२) दानी.

खेरियत (अरियत) [अ.] (स्त्री.)-सुखरूप-क्षेम कुशल-असणे.

खेरियुं (अरियुं) (वि.)-(१) छिन्नभिन्न-तुकडे तुकडे झालेले. (२) लगेच विझणारे.

खेरीचो (अरीचो) (पु.)-सटरकटर वस्तूंचा डबा.

खेरो (अरो) (पु.)-दोरींनी विणून तयार केलेला जाळीदार थेंब.

खेरो (पु.)-(१) तांदळाच्या पिठाची वडी (२) हुरडा पाडण्याचा दंडा (३) खाली पडलेला भुस्सा.

खेळखाना (अेखाना) (पु.)-(१) लष्कराचे सामानसुमान

(२) अस्ताव्यस्त पडलेले सामान (३) खराबी.

खेळणी (अेखणी) (स्त्री.)-नटलेली बाहुली.

-णुं, -वणुं (न.)-खेळणे.

खेळाडी (अेळाडी) (वि.)-(१) हंसतखेळत काम करून घेणारा, चतुर, सुस्सदी (२) (पु.) खेळाडू, नट.

-डु (वि.)-खिळाडू.

खेवट(-टियो) (अपट, अपटियो) (पु.)-(१) मार्गदर्शक, नेता (२) सुकानू धरणारा.

-डु (न.)-सुकानू धरण्याचे-होडी हाकण्याचे काम.

खेवना (अवना) (स्त्री.)-काळजी, संमाल.

खेश विरादर (अेश अिरादर) [फा.] (पु.)-आतेष्ट.

खेस (अेस) (पु.)-उपरणे, दुपट्टा.

-खंखेरो, -खंखेरीने चालता थवुं, -खंखेरी नाग्यो-उपरणे झाडून मोकळे होणे, जबाबदारी-अंग झाडून टाकणे.

-नाग्यो-खांद्यावर उपरणे टाकणे.

-स पकडवो, खेस वळगवुं-(१) गळ्यात पडणे (२) न मुटणार लपड गेल्यात पडणे.

खेसर (अेसर) (पु.)-खेचर.

खेसववुं (अेसववुं) (स. क्रि.)-बाजूला सरणे.

खेसी (अेसी) (वि.)-निकटचे, जिवामावाचे.

-वियुं (न.)-निकटचा आत.

खेह (अेह) (स्त्री.)-(१) धूळ, रजःकण (२) क्षय.

खेळ (अेण) (स्त्री.)-भार, पेज, खळ.

खेळो (अेणो) (पु.)-नाटकात किंवा फार्सा मधील नेपथ्येणारा पुरुष.

खेड (अेड) (स्त्री.)-(१) पाणी न पाजता सुकू देणे (२) पुरता पाऊस न पडल्याने शेते सुकून जाणे. (३) दोराला पीळ देण्याचे अवजार.

-वाळवी-शेतात सुके होऊ न देणे-पाणी पाजणे.

-डियुं (वि.)-(१) विन पाण्याचे. (२) (न.) सुकलेले शेत.

-डीयो गवार-समजावले तरी समजू न शकणारा जड मनुष्य.

खो(भो) (स्त्री.) (१)-सवय (२) द्वेष, वैर, डाव.

—भुलावयी—सवय जाईलसे करणे, धडा शिकविणे.

—भूली जयी—(जन्माचा) धडा मिळणे.

—रावयी—द्वेष किंवा घैर वाळगणे, डाव घरणे.

थो (खी.)—त्याई, मिट्ट.

थो (पु.)—वंदा, मूळ.

—काठी नाथवो—समूळ नाश करणे.

थोई (थोई) —(१) मुलाला शोपविण्यासाठी बांधलेली होळी.
(२) खोड.

थोव (थोव) (न.)—आकाराने मोठी पण आत रिकामी
असा वस्तू.

थोवर (थोवर) (वि.)—(१) भरडा व वोकळ आवाज निवेल
असे (२) अर्धमुर्धे फुटले-तुटलेले.

—करयुं—ठोकून काढणे.

—नाळियेर—निरर्थक काम.

थोवली (थोवली) (स्त्री.)—म्हातारे कोवळे. (२) दात पडलेली
म्हातारी.

—छं (वि.)—(१) जीर्ण झालेले, वृद्ध. (२) खोकला लागलेले.

—लो (पु.)—(१) खोकला, दास. (२) जीर्ण-वृद्ध झालेला
माणूस.

थोयुं (थोयुं) (न.)—(१) आतून पोकळ असलेली वस्तू.

(२) खोके (३) भरपायी होऊन पावलेल्या हुंडीचा भागद.

(४) नमना, सवया (५) मसुदा, कच्चे निमाणे. (६) प्रा,
राहाण मित्रा.

थोवसे (थोवसे) (वि.)—(१) पोकळ (२) न तुटताना
पडणे (३) वर. (४) जुना जमाना.

—रेल (वि.)—स्वातंत्र्य पडलेले.

थोचरे (थोचरे) (अ.)—कोपण्यात लक्ष न जाईल
अशा जागत.

—पडयुं—उपेक्षिते जाणे.

थोयंजे (थोयंजे) (पु.)—जोमरा, दुर्जित ठिकाण.

थोज (थोज) (स्त्री.)—तपास, शोध.

—छं (स. क्रि.)—शोधणे.

थोच (थोच) (स्त्री.)—(१) खाच, खांड (२) कसर, उणेपणा,
(३) हरकत, धिन्न (४) अडचण.

थोट (थोट) (स्त्री.)—(१) कमी, घट, अपुरेपणा. (२) नुकसान,
तोटा. (३) भूल, चूक.

—भावयी, -जयी—नुकसान होणे.

—खायी—नुकसान सहन करणे.

—पडयी:

—लागयी } —(१) अमक्याची उणीव भासणे. (२) घट येणे.

—भागयी—(१) नुकसान भरून येणे. (२) गरज भागणे.

—नुं थोकसं—(१) प्रौढपणी झालेले अपत्य. (२) मुळे जिवंत
न राहाणाऱ्याचे जगलेले अपत्य.

थोटक(का)युं (थोटक-का-युं) (अ. क्रि.)—अडणे, धक्कणे.

थोटको (थोटको) (पु.)—(१) घट (२) अडणे.

थोटाई (थोटाई) (स्त्री.) (१) खांटेपणा (२) आळशीपणा.
(३) हुरागी.

थोटायोळुं (थोटायोळुं) (वि.)—खोटे बोलणारे, बोललेले वचन
बोलणारे.

थोटारवो (थोटारवो) (पु.)—गोवण्या-शेणी जळून गेल्यानंतर
राहिलेला राखेचा टीग.

थोटारं (थोटारं) (वि.)—(१) खोटारडे (२) खोटे
(३) (न.) खोटे बोलणे. (४) कारस्थान, कपट.

थोटारो (थोटारो) (पु.)—विटेचा तुकडा. (२) विस्तव.
(३) नखरा.

थोटी (थोटी) —(१) (स्त्री.) विलंब (२) (अ.) विलंब होईल
अशा रीतीने, उगीच थांबून राहावे लागेल असे.

—करयुं—वाट पाटायला लावणे, विलंब करणे.

—थवुं—वाट पाहणे, थांबून राहणे.

थोटीळुं (थोटीळुं) (वि.)—(१) अंग न मोडणारे, आळशी
(२) वैगुण्य असलेले (३) (न.) संतान नसलेल्यास उशीरा
शांत होणे अपत्य.

थोटुं (थोटुं) (वि.)—(१) खोटे (२) चुकाचे (३) वाईट, खराब
(४) वेडमान (५) (न.) नुकसान, अन्याय, वाईट काम.

—करयुं—(१) अयोग्य गोष्ट करणे. (२) अन्याय करणे.

(३) द्यावयाचे पैसे न देणे. (४) गमावणे, मनाला लागणे

—काटयुं—(१) उपयोगात न आणण्याजोगा काटा, तराजू,
(२) आजारातून न उठण्याजोगा मनुष्य.

—थवुं—(१) खेदजनक घटना घडणे (२) पैसे हरणे.

—लागयुं—वाईट वाटणे, मनाला लागणे.

थोटा हाडकांनुं (वि.)—आळशी, हरामाचे खाणारे.

थोटी चाल—बदचाल, व्यभिचार.

—नजर—कुट्टी, वाईट नजर.

थोड (थोड) (स्त्री.)—(१) वाईट सवय (२) दारारीक व्यंग.
(३) चूक, दोष, कलंक. (४) (न.) झाडाचे खोड.

—भावयी—न्यून-वैगुण्य राहणे.

—काडयी—(१) दोष काढणे. (२) निंदा करणे.

—भागयी—एखादी खोड सोडविणे.

—भुलावयी—(जन्माचा) धडा शिकविणे, वाईट सवय
सोडायला लावणे.

—रही जयी—वैगुण्य राहणे.

—खांपण—खोट दोष.

खोडवुं (मोडवुं) (म. क्रि.) - (१) पुगणे (२) उगे करणे
(३) मोडणे (४) अपंग करणे.

खोडसुं (मोडसुं) (न.) - झाडाचे जुने खोड.

खोडंग (गा) वुं, खोडावुं (मोडंग-गा-वुं, मोडवुं) (अ. क्रि.) -
लंगवणे.

खोडिवुं } (वि.) - अपंग, व्यंग असलेले.
खोडीवुं }

खोडो (मोडो) (पु.) - (१) डोक्यातला कोंडा (२) खबडा
(३) संहार, नाश.

कायवो, फारी नायवो - संहार करणे.

- नीकळी जवो - महान संहार होणे.

खोणियुं (मोणियुं) (न.) - गुण्या.

खोतरणी (मोतरणी) (स्त्री.) - (१) दात-कान कोरणे.

(२) खुरपे. (३) छनी, कोरीव काम करण्याचे हत्यार

(४) कोरीव काम, नक्षीकाम.

- वुं (न.) - (१) कोरीव काम करण्याचे हत्यार (२) खुरपे
(३) हेपाने काढलेले दुसऱ्याचे छिद्र.

खोतरवुं (मोतरवुं) (क्रि.) - (१) कोरणे, (२) दुर्दशा करणे,
मुळापासून उगडून काढणे.

खोतहामण (मोतहामण) (न.) - कोरीव कामाची मजुरी.

खोतरं (मोतरं) (न.) - बहाणा, निमित्त.

खोदणी (मोदणी) (स्त्री.) - (लाक्ष.) निंदा, एखाद्याची
छिद्रे-दोष घोधून काढणे.

- करवी, - खोदवी - दोष पाहता राहणे, निंदा करणे.

खोवुं (वुं) (मोडुं-वुं) (न.) - (१) लाडाचा जाड ढलपा
(२) (वि.) मृद, द, बेअकळी.

खोप (मोप) (पु.) - (१) घेत, बोरु (२) दग.

खोपटुं (मोपटुं) (न.) - खोपटे.

खोपरी (मोपरी) (स्त्री.) - खोपडी.

- मां पवन भरावो, - होवो - डोक्यात वारे शिरणे, गर्वाने
फरणे.

- (एक) खोपरी होवुं - वैशिष्ट्य दाखविणारा मंदू असणे.

खोपी, - लुं (मोपी, मोपीलुं) (वि.) - लटपट्या.

खोक (मोक्ष) [अ.] (पु.) - (१) मय, धोका (२) राग.

- नाक - (वि.) - धोक्याचें, भयानक.

खोवलो, खोवो (मोवलो, मोवो) (पु.) - (१) ओंजळ
(२) ओंजळभर माप.

- भरवो - ओंजळीत मावेल तितके घेणे.

खोभण (मोभण) (मोभण-पु.) (स्त्री.) - (१) गुहा, गुफा (२) खोबण.

खोभना (मोभना) (स्त्री.) - खोड, दोंग.

खोभरण (मोभरण) (स्त्री.) - ढिलाई, उशीर.

खोभरवुं (मोभरवुं) (अ. क्रि.) - खोटी - विलंब होणे, वाट
पाहता राहणे, थांबणे.

खोयणी (मोयणी) (स्त्री.) - फोडणी.

खोयणुं (मोयणुं) (न.) - (१) कोळीत (२) पल्ल्या (३) (लाक्ष.)
कोळीत लावणे, भाडणाची टिणगी पाडणे.

खोयाण (मोयाण) (न.) - खाल गुहा.

खोरड, - डुं (मोरड डुं) (न.) - (१) झोपडे, मार्ताच्या भिंती
असलेले लहान घर (२) खोली.

खोरण (मोरण) (न.) - विस्तृत गेलेली वस्तू (२) विस्तृत हलवून
सजेज करण्याचे मापन.

खोरणी (मोरण) (स्त्री.) - (१) विस्तृत चाललेल्या विस्तृतवाला
हलवून सजेज करण्याची क्रिया (२) चिथावणी (३) फोडणी.

खोरणुं (मोरणुं) (न.) - पाहा ' खोयणुं '.

खोरवावुं (मोरवावुं) (अ. क्रि.) - विखरून जाणे.

खोरवुं (मोरवुं) (स. क्रि.) - विस्तृत सजेज करण्यासाठी निघारे
खालीवर करणे.

खोरवुं (मोरवुं) (न.) - तीन पायांची घोडी, तिपार्श्व.

खोरंचे (मोरंचे) (अ.) - कोनाकोपन्यात, दूर.

खोरंचो (मोरंचो) (पु.) - अंतराय, विघ्न.

खोराक (मोरक) (पु.) - खाद्यपदार्थ.

- की (स्त्री.) - (१) निर्वाहाची वस्तू (२) तिचा खर्च.

- की पोशाकी [फा.] (स्त्री.) - (१) अन्नवस्त्र. (२) त्याचा खर्च.

खोरियुं (मोरियुं) (न.) - कोळीत.

खोरीठ (मोरीठ) (वि.) - (ग्राण्याच्या बाबतीत) जमरा - री - रे,
क्रिया शोकीन.

खोरं (मोरं) (वि.) - विटलेले (अन्न).

खोराट (मोराट) (पु.), खोराश (स्त्री.) - विटकेपणा.

खोल (मोल) (स्त्री.) - (१) उणीव (२) मुरकुरी (३) ढोल
(झाडाची) (४) लंबू छगळेली जीण कातडी. (५) सापाची
कात (६) खोळ (गारी, तक्क्या इ. ची), (७) विडी
(काठी टेकण्याच्या टोकाला खोड्याची बसवितात ती).

- आवची, - पडवी - खोळ पडणे, तंगपणात दिलेपणा येणे.

- ऊवरवी, - ऊतरी जवी - चामडी किंवा कात उतरणे-निघून जाणे.

- चडावची - अघ्रा चमविणे.

- भरवी - कपड्याचा ढिला पडणारा भाग शिवून घेणे.

खोलको (मोलको) (पु.) - गाढव.

खोलवणुं (मोलवणुं) (न.) - पेचकस, ' स्कू ड्रायव्हर '.

खोलवुं (मोलवुं) (म. क्रि.) - (१) उघडणे (२) काढणे, स्थापन
करणे.

खोवुं (मोवुं) (स. क्रि.) (१) - गमावणे. (२) तोटा होणे.

खोई नाखवुं - गमावणे.

- बेसथुं—(१) गमायणे (२) हरणे.
 खोचडा(न)वथुं (ओवडा २१-पुं) (स. क्रि.)—गमवायला लाचणे, गमावेल असे करणे.
 खोवाथुं (ओवाथुं) (अ. क्रि.)—हरविले जाणे.
 खोसथुं (ओसथुं) (स. क्रि.)—खोचणे.
 खोह (ओह) (स्त्री.)—गुहा.
 खोहाण (ओहाण) (पु.)—नदीची दरड.
 खोहो (ओहो) (पु.)—(१) खोचणारा मनुष्य (२) लठ्ठ पण गळशी मनुष्य.
 खोळ (ओळ) (पु.)—तेल काढून घेतल्यानंतर राहिलेला तेलबियांचा चोथा, पेंड.
 खोळ (स्त्री.)—तपास, शोध.
 —थुं (स. क्रि.)—शोधणे, तपास करणे.
 खोळंबोळा, खोळाखोळ(नी) (ओळ/ओळा, ओळा/ओळ-णी) (स्त्री.)—शोधाशोध.
 खोळंबो(ओ) (ओळ/ओ-ओ) (पु.)—खोळंबा, विलंब.
 खोळंबे नाथथुं—खोळंबा करून वाट पाह्यायला लावणे.
 —पडथुं—खोळंबा होईल असा प्रसंगात सापडणे.
 खोळावर (ओळावर) (पु.)—जामीन.
 —री (स्त्री.)—जामीनगिरी.
 खोळांखोळां, खोळांखांखां (ओळा/ओळा, ओळा/ओळा) (न घ. घ.)—गुप धारकांचा तपास.
 खोळियुं (ओळियुं) (न.)—(१) भस्त्रा (२) शरीर, कलेवर.
 —चडावथुं—अभ्रा घालणे.
 —यामां जीव भावयो—निश्चितता वाटणे, जीव भांड्यात पडणे.
 —यामांथी जीव ऊढी जवो—जिवांत जीव नसणे, चिंता लागणे, घाबरुंढी उडणे.

- खोळी (ओळी) (स्त्री.)—विदी (काठीच्या टोकाच्या बसविताने ती)
 खोळो (ओळो) (पु.)—(१) मांडी (२) काही घेण्याकरिता धोतराचा भाग झोळीसारखा करतात तो.
 खोळामां घालथुं—(१) प्रेमाने मांडीवर घेणे. (२) आश्रय देणे.
 खोळे घालथुं—मुलगी सासरी जाताना आप्तेष्टांनी तिला पेस-भेट देणे.
 —बेसाडथुं—(१) लम उरण्याच्या वेळी मुलीला सासुरास त्याच्या मांडीवर देणे. (२) दत्तक देणे. (३) विवाह देणे.
 —माथुं मुकथुं—धारण जाणे.
 —लेथुं—(१) दत्तक घेणे. (२) स्वीकार करणे.
 —खोवथुं—मुलदर मांडीवर घेणे, मोर्ता देणे.
 खोळो पावसयो—आजीजी करणे, पदर पसरणे.
 —भरयो—गर्भाधान करणे.
 —धरयो, वाळयो—(१) काही घेण्यासाठी ओवा पुढे करणे. (२) मागणे.
 ख्याळ (ओळा) (पु.)—कल्पना, विचार, तर्क, स्मरण.
 (२) पाठ, पिच्छा. (१) गायनाचा एक प्रकार.
 —करयो—कल्पना-विचार करणे.
 —छोडयो—(१) विचार सोडून देणे. (२) पाठ सोडणे.
 —बांधयो—तर्क करणे, कल्पना करणे.
 —राखयो—ध्यानात किंवा स्मरणात ठेवणे.
 —मां होथुं—सक्षत-स्मरणात असणे.
 ख्याळियो (ओळाियो) (पु.)—ख्याल टप्पा गाणारा गवई.
 ख्याली (ओळी) (वि.)—(१) कल्पनाराज्यात रमणारा, (२) ख्याल जेडणारा.
 ख्याव (ओळा) [फा.] (पु. न.)—स्वप्न.
 —थी (वि.)—(१) स्वप्नासंबंधीचे (२) स्वप्नाळू.

ग (ग)

- गई (गई) —(१) 'जुं' या घावूचे भूतकालचे स्त्रीलिंगी रूप, गेली (एक.), गेल्या (बहु.) (२) (वि.) गेलेली.
 —ते गई—कायमची निघून गेली.
 —काल—साद, 'आज'च्या आगोदरचा दिवस.
 —काले (अ.)—(१) काल (२) (लाक्ष.) जणू नुकतेच.
 —गुजरी (स्त्री.)—घडून गेलेली हर्षिकत-घटना.
 गगो (गगो) (पु.)—गकार.
 ग(-ड)गडथुं (ग-ड-गडथुं) (अ. क्रि.)—गडगडणे.
 ग(-ड)गडावथुं (ग-ड-गडावथुं) (स. क्रि.)—(१) गडगडेल असे करणे (२) सपाट्याने—न थांबता—काम चालविणे.

- ग(-ण)गणथुं (ग-ण-गणथुं) (अ. क्रि.)—(१) नाकात बोलणे. (२) (लाक्ष.) आपली अनिच्छा अस्पष्टपणे दर्शविणे. (३) (स. क्रि.) आपणाशीच बडबडणे.
 गगन (गगन) नां } —अशक्य काम करणे किंवा करण्याचा
 कुमुम-कूल-वीणयां } प्रयत्न करणे.
 —फरी झालयो }
 —मां उडथुं—(१) अहङ्ग—गुप्त—होणे (२) स्वर्थ जाणे. (३) फुगणे (गर्वाने).
 —मां गाजथुं—(१) दिगंती गाजणे. (२) मोठेपणाने राहणे.
 —मां चडावथुं—अति श्रुती करून चढविणे.

—साथे घातो करवी—(१) बटाई मारणे (२) गगनचुंबी
अगणे.

गगने चढवुं—(१) फुटून जाणे, आकाश दोन बोटे उरणे
(२) आपली किंमत फार वाढवून ठेवणे.

गगरी (गगरी) (स्त्री.)—लहान घागर, कळशी.

गगहं (गगहं) (वि.)—भरभरीत, कणीदार.

गगरो (गगरी) (पु.)—घागर.

—कैतव्यो—भीक मागणे.

ग (क) गळवुं (ग.ग.ग.) (वि.)—(१) गळून जाणे.

(२) फिके पडणे, निस्तेज होणे.

ग(ळ) गळुं (ग.ग.ग.) (वि.)—(१) गळून गेलेले, लेचपेचे.

(२) पिकायला झालेले.

—धई जवुं—गटूगटू होणे.

गंग (गंग) (स्त्री.)—गंगानदी.

गण (गण) (अ.)—गच्च.

—दुईने—गच्चन.

गच (अ.)—बरोबर—योग्य.

गच [फा.] (स्त्री.)—लुना, कळी.

गचकडियुं (गचकडियुं) (न.)—बुडतानाची तडपड.

गचन (गचन) (वि.)—(१) मस्त (२) टासून भरलेले.

गचरकुं (गचरकुं) (न.)—को (पु.)—आंघट ठेकर.

गचि(चिच) युं (गचि-चिच-युं) (न.)—(१) लुना, वीट इ. चा

मिलाफ होऊन घट्ट बनलेला धिकळा (२) (लाक्ष.) विघ्न.

गचेदो (गचेदो) (पु.)—गढा.

गच्छ (गच्छ) (पु.)—समुदाय, जथा.

गच्छी (गच्छी) (स्त्री.)—गच्ची.

गज (गज) (पु.)—(१) हत्ती (२) लांबी भोजण्याचे चोवीस
तय्ये माप (३) दाराचा अडसर (४) धातूची भरीव सळी, गज
—जेवुं (वि.)—भक्षम, भरीव.

—भरे पण तसु न फाडे—गोष्टी मोठ्या कुती सून्य.

—खावो, -वागवो—बरोबर साधणे, परिणामकारी ठरणे.

गजगाम (गजगाम) (वि.)—हत्तीवर स्वारी करणारा.

—गाह (न.)—हत्तीच्या पाठीवरची शूल.

—घर (पु.)—शिंपी.

गजियागी (गजियागी) (स्त्री.)—एक गज मापाच्या पन्हाचे
एक रेजमी कापड.

गजियुं (गजियुं) (वि.)—(१) एक गज मापाचे (२) (न.) जाड
मुताचे कापड.

गजय (गजय) [अ.] (पु.)—(१) अनर्थ (२) आश्चर्य
(३) महान दुःख.

—धवो, -करवो, -घनवो, -घनावो—अनर्थ होणे—करणे.

—नाक (वि.)—अनर्थ करणारे.

गजरुं (गजरुं) (न.)—गजरा, किंवा वेणी.

गज(-जा)वयुं (गज-जा-वयुं) (स. क्रि.)—गाजविणे.

गजवाकातरुं (गजवाकातरुं) (पु.)—विसेकापू.

गजवुं (गजवुं) (न.)—खिसा.

गजवानो वर (गजवानो वर) —मोठा हुंदा दिल्यानेच
मिळणारा वर.

गजवामां घालवुं, —मूकवुं—(१) लाच देणे

(२) न मानणे—ऐकणे. (३) स्वतःच्या नियंत्रणात घेणे.

(४) अमक्यावर ताण करणे.

गजवां भरवां—लाच देणे.

गजवुं जोडूने घात करवी—प्रेपतीप्रमाणे खर्च करणे.

गजथेल (गजथेल) (स्त्री.)—पोलद.

गजार (गजार) (स्त्री.)—मुख्य खोलीच्या बाजूची
(स्वयंपाकाची किंवा फाटीची) खोली.

गजुं (गजुं) (न.)—प्रेपत, दाक्ती.

गजादार (गजादार) (वि.)—प्रेपतदार.

गजाहीण (गजाहीण) (वि.)—विनंप्रतीचे.

गजर (गजर) (पु.)—(१) देखरेख करणारा सुतार, मिम्री.
(२) गजर (३) काळ.

गजलगोटि (गजलगोटि) (स्त्री.)—गप्पागोष्टी.

गजलिस्तान (गजलिस्तान) (न.)—गझलांचा संग्रह.

गंज (गंज) (पु.)—(१) दीग (२) एकात एक बसणाऱ्या वस्तूंची
एक प्रकारची उत्तरं.

—मारवो—मोठा दीग करणे.

गंजन (गंजन) (न.)—(१) जुद्धम (२) बरताण

(३) (वि.) जुद्धमी (४) बरचढ.

गंजयुं (गंजयुं) (स. क्रि.)—गांजणे.

गंजावर (गंजावर) (वि.)—लूप मोटे.

गंजीनो कृतरो (गंजीनो कृतरो) (पु.)—स्वतः खाणार नाही आणि
दुसऱ्यांना खाऊ देणार नाही असा मत्सरी मनुष्य.

गंजीनो साप (गंजीनो साप) (पु.)—छुपा शत्रु.

गंजेटी (गंजेटी) (वि.)—गांजेकम.

गटगटावयुं (गटगटावयुं) (स. क्रि.)—गटगट विकून टाकणे.

गटकावयुं (गटकावयुं) (स. क्रि.)—गटगट पिणे किंवा मटकावणे.

गटपट (गटपट) (स्त्री.)—हळूहळू चाललेली कानगोष्ट.

गटमट (गटमट) (स्त्री.)—सुषुप्त.

गटपटर (गटपटर) (अ.)—वाटेल तसे वेडेवाकडे.

गटियुं (गटियुं) } (वि.)—टेंगणे टुसके. (२) बुटकें व जाड
गट्टुं द्दटी (गट्टुं द्दटी) }

गठन (गठन) (नं.) - एकत्रित करणे बोधणे.

गठियु (गठियु) (वि.) - गठान, गठन.

गठियण (गठियण) (स्त्री.) - गृह्णी.

गठो (गठो) (पु.) - एकत्र घट्ट होऊन बसलेला धनुंवा गोडा.

गठ (गठ) (१) गाठ (२) करट (३) (स्त्री.) घडी.

- गथो (पु.) - गडबड घोटाला.

- गमड (नं.) - लहानमोठी करटे.

गडगडियु (गडगडियु) (नं.) - पाणी भरलेला नारळ.

गडदो (गडदो) (पु.) - डोमा, धक्का.

- गडदो (पु.) - दोस्रोपरी.

- द्यावाटुं (नं. ध. थ.) - लाभावुकथा.

- द्यापेच (वि.) - दोसांनी अर्धेगळे झांकेले.

- द्यामुकी (स्त्री.) - दोसेबुकांची मारामारी.

- द्याल्युं - द्याथ्युं (स. क्रि.) - दोसे देऊन मारणे.

गडव (गडव) (स्त्री.) - गाठ, सूज.

गडबडगोडो (गडबडगोडो) (पु.) - (१) गडबड घोटाला,

अव्यवस्था (२) हिशोबात भानगड.

- वाळयो - घोटाला करणे.

- गडबड (स्त्री.) - (१) गडबड घोटाला. (२) धमाल, गागाट.

गडबडाट (गडबडाट) (पु.) - गडबड.

गडबड्युं (गडबड्युं) (वि.) - (१) गडबड्या, धांदल्या (२) (नं.) गोता.

गडबड्युं (गडबड्युं) (स. क्रि.) - (१) दाबून - गच - भरणे. (२) मारून मारून अर्धेगळे करणे.

गडबड्याल (गडबड्याल) (स्त्री.) - (१) घालमेल (२) प्रयत्न, धडपड.

गडयुं (गडयुं) (अ. क्रि.) - (१) शिक्कणे. (२) गडबडा लोळणे. (३) गडगडत जाणे.

गडाकुं (गडाकुं) (पु., स्त्री.) - (तंवाकूची बहीण) गुडगुं.

- धयुं, - बनयुं - तर होणे.

गडातो (गडातो) (पु.) - (१) उसाचे बी रागून ठेवण्याचा खट्टा. (२) दोन चाकोरीमधली बागा. (३) दोराच्या दरीराचा मागचापुढच्या पायांच्या मधला भाग.

गडी (गडी) (स्त्री.) - (१) गाठ (२) घडी (३) गरगडीमधली म्यान.

- पडवी - (१) गाठ पडणे. (२) अडी उत्पन्न होणे (३) घडी पडणे.

- वाळवी - घडी करून ठेवणे.

गडेडाट (गडेडाट) (पु.) - गडगडाट.

गडेलियो (गडेलियो) (पु.) - धनगर.

गडो (गडो) (पु.) - मोठा खट्टा.

गड (गड) डडेलबो - डडेलबो - मोठे मेहनतीचे काम करणे.

- जीवबो - लेबो - मोठा पराक्रम करणे.

गडवी (गडवी) (पु.) - गडाचा रखवा-उदार.

गडवी घेरना घेर - आकाक्षा बांधण्या मोठ्या पण झाले बांधले नाही.

गडी (गडी) (वि.) - गडान - किल्ल्यांत राहणारा री दे.

गडयुं (गडयुं) (नं.) - मडके (गळ ठेवण्याचे).

गडाण (गडाण) (नं.) - तुसती गवती जमीन.

गडरो (गडरो) (पु.) - बडील - मुख्य मनुष्य.

गणपति - गणेश (अणुपति अणेश) पवारबो - (१) शुभ कार्याचा आरंभ होणे. (२) डेरपोट होणे.

- बेमवा, - बेमाजवा - (१) शुभकार्य सुरू करणे

(२) त्याकरिता गणवतीची स्थापना करणे.

- मांडवा - श्रीगणेश करणे.

गणकारयुं (गणकारयुं) (स. क्रि.) - मानणे, ऐकणे.

गणको (गणको) (पु.) - ज्योतिषी.

गणतर (गणतर) (वि.) - मोजता येण्याजोगे, धोडेसे.

गणवरी, गणरी (गणवरी, गणरी) (स्त्री.) - (१) गणणे, मोजणे (२) मोजण्याची - गणण्याची पद्धति. (३) गणून हिशोब - करून काढलेली संख्या. (४) अंदाज, हिशोब. (५) (लाक्ष.) मान, प्रतिष्ठा.

गणयुं (गणयुं) (स. क्रि.) - (१) गणणे, मोजणे. (२) हिशोब करणे, उदाहरण करणे. (३) (लाक्ष.) मानणे, आदर करणे. (४) शहाणपणा मिळविणे.

गणसारे (गणसारे) (पु.) - भावाज देऊन पूर्वसूचना देणे.

गणुं (गणुं) (वि.) - पट (चार गणुं=चौपट).

गणेशियुं (नं.) - द्यो (अणेशियुं-पु.) - घरफोड्यांचे एक हत्यार

गणोत (गणोत) (स्त्री. नं.) - (१) खंड (२) कबुलायत.

- नामुं (नं.) - कबुलायत नामा (खंडाचा इ.)

- पटो (-टो) (पु.) - कबुलायत.

- तियो (पु.) - खंडाने जमीन करणारा, वृळ.

गण्युं गाठुं (गण्युं गाठुं) (वि.) - मोजके, धोडेसे.

गंठाई (स्त्री.), गंठामण (गंठाई, गंठाभय) (नं.) - (१) मणी इ.

गाठण्याची मजुरी. (२) गाठण्याची कला किंवा रीत.

गंठावयुं (गंठावयुं) (स. क्रि.) - 'गंठावुं' या धातूचे प्रयोजक.

गंठाई जवुं - वाढ खुंटणे.

गंठियुं (गंठियुं) (वि.) - (१) ठकवे, फसवे (२) निंसाकापू.

गंठीछोड (-छो) (गंठीछोड-पु.) - गट्टीछोड, गट्टीचोर.

गंठो (गंठो) (पु.) - दाबून बांधलेले गाटोडे.

गंठोडो (गंठोडो) (पु.) - बायकांच्या पायांतला किंवा हातांतला एक दागिना.

गंडक (गंडक) (वि.) - वेडे (२) (पु.) गंडा.

गंडयो (गंडयो) (पु.) - वेडा मनुष्य.

गंडुप (गंडुप) [सं.] (पु.) - चूळ.

गंडेरी (गंडेरी) (स्त्री.) - करवा (मोललेल्या उमाचा).

गत (गत) [सं.] (वि.) - गेलेले (२) भूतकालचे होऊन गेलेले.
(३) गेलेले. (४) (अ.) पर्यंत.

- थरुं - मरण.

गतागत (गतागत) (न.) - जा - ये, जाणे येणे, जन्म - मरण.

गत (गत) (स्त्री.) - (१) गती, दशा (२) वाद्यावर
वाजविण्याची स्वररचना.

- जाणयी - दशा (सहानुभूतिपूर्वक) समजूत घेणे.

- रमी जयुं - गमत - युक्ति करून किंवा छुत्तेगिरी चालवून
जाणे.

गते घालयुं - (१) (श्राद्ध करून) सद्गतीला पोचविणे.

(२) कामी किंवा उपयोगात घेणे. (३) मार्गी लावणे.
व्यवस्थित करून देणे.

- जयुं - सद्गतीला पावणे.

गतकडुं (गतकडुं) (न.) - (१) नवलाची घटना. (२) घट्टा.

गतकडां कावयां - हंसू येण्यासारखे बोलणे, घट्टा करणे.

गतागम (गतागम) (स्त्री.) - शान.

गति थयी - (१) सद्गती पावणे. (२) दुर्दशा होणे.

गतिमां मूकयुं - गती देणे.

गनियुं (गनियुं) (वि.) - (१) सद्गतीला पावणेकरिता (२) युक्ति
काम करून घेईल असे.

गनीलुं (गनीलुं) (वि.) - छुत्ते, बनेल.

गनेगनुं (गनेगनुं) (न.) - झालेला स्वर्ग परत मिळविणे.

- थयुं - भरपाई होणे.

गद (गद) (स्त्री. न.) - (१) खेळातली हार. (२) चोपदार.

गदकुं (गदकुं) (न.) - निमित्त, मिष, बहाणा.

गदरा(-ब)दियां (गदरा-ब-दियां) (न. व. व.) -

(१) लाण्यापिण्याची, पैशाची किंवा मौजमजेची रेलचेल

(२) गुदगुल्या.

गदगदुं (गदगदुं) (वि.) - (१) आन थोडे पाणी असलेले

(२) कुडकेट.

गदडुं (गदडुं) (म. क्रि.) - (१) (पायाने) दावणे

(२) (लाक्ष.) त्रस्त - हैराण - करणे.

गदल (गदल) (स्त्री.) - रुई (रु) भरलेली बंडी.

गदलुं (गदलुं) (वि.) - गदळ असलेले, घाणेरडे.

गदयुं (गदयुं) (अ. क्रि.) - (१) ताठ - खंवीरपणे - उभे राहणे.

(२) धावणे. (३) जाणे. (४) (स. क्रि.) घाणेरडे करणे.

गदाई (गदाई) [फ्रा.] (स्त्री.) - (ऐच्छिक) गरीबी, फकीरी.

गदारयुं (गदारयुं) (स. क्रि.) - उभे करणे, आधार देणे.

गदाययुं (गदाययुं) (म. क्रि.) - धुळीतून किंवा रेतीतून पळविणे,
थकविणे.

गदूक (गदूक) (न.) - (हाडातला) गुदू - मगज.

गदलुं (गदलुं) (न.) - गारी.

गधा(-धे)डुं (गधा-धे-डुं) (न.) - गाढव.

गधेडापर अंबाडी - गाढवावर अंबारी, न सोभणाऱ्या हलक्या
वस्तूवर मोठी शोभा करणे, अयोग्य खर्च.

गधेडा बैतळं करयुं - यत्किंचित् लाभकरिता दोरमेहनत करणे.

- तुं पळडुं पकडयुं - पकडी राखयुं - जिद्द न सोडणे.

- ने ताव घेते तेथुं - अतिशय मूर्ख, फारच धोंगळवाणे.

- ने वळी बगाई - घोटाळ्यात पुनः घोटाळा.

गधेडे चडयुं - जाहीर रीत्या फजीत होणे - मूर्ख ठरणे.

- गवायुं - (१) खूप स्वस्त असणे (२) फजीत होणे.

- बेसयुं - फजीत किंवा बदनाम होणे, अडू जाणे.

गधेडियुं (वि.) - मूर्ख.

गधा(-धे)डी (स्त्री.) - गाढवी.

- फुलेके चडो - खोश्या मोठेपणाने चढून जाणे.

गध्याई (गध्याई) (स्त्री.) - गाढवरणा, मूर्खपणा.

गध्यापाडु (गध्यापाडु) (स्त्री. व.) - लाथाळी.

गध्यामरनी (गध्यामरनी) (स्त्री.) - लाथाळी.

गध्यावैतळं (गध्यावैतळं) (न.) - (१) दोरमेहनत

(२) विनाकारण मेहनत.

गधेवान (गधेवान) (पु.) - (१) गाढव पाळणारा,

(२) गाढव माणूस.

गधेयुं (गधेयुं) (न.) - (१) एखादी जाड वेडील वस्तू

(२) एक प्राचीन नाणे. (३) धान्यात होणारी एक कीड.

गनसन (गनसन) (स्त्री.) - कुणकुण, कुजवुज.

- ने (अ.) - कानोकानी.

गनीम (गनीम) [अ.] (पु.) शत्र. (२) मोगल.

- मी (वि.) शत्रुगंधी.

गनीमत (गनीमत) [अ.] (स्त्री.) - ईश्वराची कृपा, सद्भाग्य.

गंदकी (गंदकी) (स्त्री.), गंदवाड (पु., स्त्री.), - वाडो (पु.) -

(१) दुर्मिठी येणारा घाणाचा - कचऱ्याचा दीग किंवा मळमूत्र.

(२) अस्वच्छता.

गंदुं (गंदुं) - घाणरेडे.

- गोबरं (वि.) - घाणेरडे.

गंदाई (गंदाई) (स्त्री.) - घाणेरडेपणा.

गंध (गंध) [सं.] (पु., स्त्री.) - (१) वास. (२) सुगंधी पदार्थ,

चंदन. (४) कपाळावर लावतात तो टिळा. (५) (लाक्ष.)

मिथ्याभिमान (६) नावड, तिडकारा.

- भावरी - दुर्गंधी घेणे.
- साररी - दुर्गंधी सुटणे.
- गज (पु.) - उत्तम जातीचा हत्ती.
- घाण (स्त्री.) - चट्टकडे सुटलेली दुर्गंधी.
- सार (पु.) - (१) सुगंधित वस्तू, अंतर (२) चंदन.
- गंधर्वरेडो (गंधर्वरेडो) (पु.) - पत्ता, समाचार.
- गंधवा (गंधवा) (पु.) - सहवाय, सोयन.
- गंधाण (गंधाण) (न.) - वास मारणे.
- गंधावुं (गंधावुं) (अ. क्रि.) - (१) वास मारणे.
- गंधीवुं (गंधीवुं) (वि.) - (१) वास मारणे (२) (लाक्ष.) मत्सरी. (१) भांडलोर. (४) अतिशय कंजून.
- गण (गण) [फा.] (स्त्री.) - गण्य, अफवा (२) छोटी गोष्ट.
- उडावरी - अफवा पसरविणे.
- टोकरी, - साररी, - हाकरी - गण्य टोकून देणे.
- चालरी - गण्य - अफवा पसरणे.
- गोबो (पु.) - गण्य, अफवा.
- गणगण बुवाळसो - गण्य होऊन - टोकून देणे.
- गण(-ब) (गण-ब) (अ.) - गण.
- वडूने - गणकन.
- फाववुं (म. क्रि.) - गणकन घेणे किंवा त्यागे.
- गणगण (गणगण) (स.) - एकापाठीमागून एक, गणागण.
- गणनालियुं (गणनालियुं) (न.) - (१) चोरी, (२) संबंध सणगावून न सम जेव्हा असा चोरून काढलेला तुकडा.
- गणनालीम (गणनालीम) (वि.) - अदमासपेचे (उदा० सादी गणनालीम).
- गणनाळुं (गणनाळुं) (न.) - चोरून काढलेला तुकडा.
- गणमप (गणमप) (स्त्री.) - गणनागोष्टी.
- गणागण (गणागण) (अ.) झटपट, एकामागून एक लगोलग.
- पी (स्त्री.) - (१) एकामागून एक पडणाऱ्या बुक्क्यांचा मार.
- गणाटो (गणाटो) (पु.) - गण्य.
- टी (वि.) - गण्य उडविणारा - री - रे.
- गणावुं (गणावुं) (अ. क्रि.) - गुपचुप घुसणे.
- गणावुं (गणावुं) (स. क्रि.) - गुपचुप घुसविणे.
- गणोडशंभू (गणोडशंभू) (पु.) - गण्डीडास.
- गणोडुं (न.) - डो (पु.) (गणोडुं-गो) - गण्य, अफवा, बाता.
- गणोलियुं (गणोलियुं) (न.) - (१) (शाळेच्या इ.) बुट्टी देऊन लपून बसणे (२) व्यभिचार.
- करवुं - (शाळेच्या) बुट्टी देऊन कुठेही लपून राहणे.
- गणुं (गणुं) (न.) - गण्य, बाता.
- प्पी (वि.) - गण्य मारणारा - री - रे.

- गकळत (गकळत) [अ.] (स्त्री.) - (१) दुर्लक्ष, बेसावधपणा.
- (२) चूक.
- मां रडेवुं - बेदरकार राहणे, नकळत चूक होणे - करणे.
- गकळनियुं, - ती (गकळनियुं ती) (वि.) - बेसावधपणा करणारा
- गकळुं (गकळुं) (वि.) - सुंदर व घटपुष्ट.
- गकूर (गकूर) [अ.] (वि.) - दयाळू.
- गकफो (गकफो) (पु.) - बोकणा.
- गकगव (गकगव) (अ.) - टाकोटाक. (२) (स्त्री.) चांबडेपणा.
- गकडगंड(-वुं) (गकडगंडः १) (वि.) - वेडपट, मूर्ख.
- गकडगंडुं (गकडगंडुं) (वि.) - गलिच्छ व अव्यवस्थित.
- गकडवुं (गकडवुं) (अ. क्रि.) - (१) गडबडणे. (२) लोळणे.
- (३) (लाक्ष.) विनाविघ्न पार पडणे, पुढे सरणे.
- गकडडी(-रडी) (गकडडी-रडी) (स्त्री.) - एकदम धाव.
- साररी - धाव घेणे.
- गक(-अ)क (गक-अक) (वि.) - (१) मांसल आणि गोरे.
- (२) मोठेभाचडे.
- गकगव (गकगव) (अ.) - (१) लगोलग, टाकोटाक
- (२) (स्त्री.) घोळवीत राहणे.
- धी (स्त्री.) - (१) बुक्क्याबुक्की (२) बोलाचाली.
- गकार (गकार) (स्त्री.) - (१) खड्डा (२) दोल, पोकळी.
- गकारो (गकारो) (पु.) - (१) छोटी बटून, पुगा (२) नर
- उंचावर जाऊन फुटणारे दारुकाम.
- गवी (गवी) (स्त्री.) - (विटीदाण्या गोळाणीले) सडे (अमिनीत पाडलेली छोटीशी प्याच).
- गवो(-बवो) (गवो-बवो) (पु.) - गांवदळ - अडाणी माणूस.
- गवोळो (गवोळो) (पु.) - (१) गण्य, अफवा. (२) फजिती.
- गव्यर (गव्यर) (वि.) (१) घट्ट, मजबूत. (२) गवर, रूप पैसा असणारा (३) सवरदस्त.
- गवराट (गवराट) (पु.) - बाघरगुंडी.
- टियुं (वि.) - बाघरट.
- मण (स्त्री.) - (१) बाघरून जाणे. (२) भीती.
- मण धवी - बाघरून जाणे.
- गवरावुं (गवरावुं) (अ. क्रि.) - (१) बाघरणे, गांवरून जाणे.
- (२) भिणे.
- गभा (गभा) (पु. व. व.) - बडके.
- गभा(-सा)ण (गभा-भाण) (स्त्री.) - गव्हाण.
- गभाण गभाणु (न.) - गाबाला लागून असलेली गोचर जमीन, कुरण.
- गभार(-रो) (गभार-रो) (पु.) - गाभारा.
- गभ (गभ) (स्त्री.) - (१) बाजू, (२) दोल. (मताचा)
- (३) गती, प्रवेश (४) समजवची.

- पडवी—समजणे, लक्षात घेणे.
 —होथी—समज असणे, शेत असणे.
 गम [अ.] (स्त्री.)—(१) दुःख, शोक. (२) दम, सवूरी.
 —खावी—दम खाणे, सवूरी राखणे.
 —खार (वि.)—सहनशील, दम खाणारे.
 —खारी (स्त्री.)—सहनशील.
 —मीन (वि.)—मित्र, म्लान, उदास.
 —मीनी (स्त्री.)—मित्रता, उदासपणा.
 —गुमार [फा.] (वि.)—दिलसा—आश्वासन देणारा री रे
 (२) (पु.) मित्र.
 गमगत (गमगत) (स्त्री.)—पाहा 'गतागम'
 गमचा (गमचा) (न. व. व.)—बोलता बोलता एकदम थकणे.
 —खावा—विचकत विचकत बोलणे.
 गमवुं (गमवुं) (१) (अ. क्रि.) गमणे, नमणे (२) (स. क्रि.)
 आवडणे.
 गमवुं घडावुं—(१) आवडणे ते करणे—करविणे (२) (व्यंग.)
 आवडल्याशिवाय इलाज नसणे.
 गमा (गमा) (पु. व. व.)—(१) शक्ती (२) शरीराचे सांधे.
 —भांगवा—पाय मोडणे, चालण्याची शक्ती नाहीशी होणे.
 गमाण (स्त्री.)—गव्हाण.
 गमाणियुं (गमायियुं) (न.)—जे लाकूड भाडवे टाकून गव्हाण
 करतात ते.
 गमानक (गमानक) (न.)—गोप्रास.
 गमार (गमार) (वि.)—गांवढळ, भड्याणी, मूर्ख.
 गमाववुं (गमाववुं) (स. क्रि.)—(१) खर्चून टाकणे, (२) हरवणे,
 गमावणे.
 गमी (गमी) (स्त्री.)—(१) दिलगिरी (२) (अ.) कडे.
 गमे ते (गमे ते) (वि.)—(१) काहीही, कोणीही (२) मन मानेल ते.
 गमे तेम (गमे तेम) (अ.)—(१) वाटेल तसे (२) मनाला
 येईल तसे, अनिर्बंधपणे, उच्छृंखलपणे (३) अव्यवस्थितपणे.
 —करीने—वाटेल तो उपाय करून.
 गमो (गमो) (पु.)—आवड, रुची.
 गयुं (गयुं) (क्रि.)—(१) 'जुं' या धातूचे भूतकाळचे नपु.
 एकवचनी रूप, गेले. (२) (वि.) गेलेले, घडून गेलेले,
 भूतकाळचे (२) मेलेले.
 गयेलुं (गयेलुं) (वि.)—गेलेले.
 गर (गर) (पु.)—(१) फळातला गर (२) (लाक्ष.) मनातला
 भेद, मर्म.
 गरक (गरक) (वि.)—(१) गर्क (२) बुडलेले.
 —बारी (स्त्री.)—निसटून जाण्याचे दार.
 गरकाव (गरकाव) (वि.)—गर्क, मर्म.

- गरगट (गरगट) (पु.)—टेंगणा टुसका मनुष्य.
 गरगटियुं (गरगटियुं) (वि.)—जीर्ण व जुने.
 गरगडवुं (गरगडवुं) (अ. क्रि.)—(१) गडगडणे (२) गडगडत
 जाणे.
 गरगडियुं (गरगडियुं) (न.)—(१) सुका नारळ (२) पाण्याचा
 नारळ. (३) (लाक्ष.) रजा.
 गरगडी (गरगडी) (स्त्री.)—(१) छोटे फिरते बक्र
 (२) दोन्याचें, रीळ.
 गरज (गरज) [अ.] (स्त्री.) (१) गरज, आवश्यकता, जरूर
 (२) स्वार्थ.
 —पडवी—गरज लागणे, जरूर भासणे.
 —सरथी—गरज भासणे, स्वार्थ पुरता होणे.
 —मतलबी (वि.)—भावमतलबी.
 —वंत—वान, —जाऊ, —जियु, —जी, —जीलुं, —जुं (वि.)—
 गरजू.
 —सवादी (वि.)—स्वार्थी.
 गरजवुं (गरजवुं) (अ. क्रि.)—(१) गरजणे, गाजणे
 (२) ओरडणे.
 गरजो (गरजो) (पु.)—(१) अंकुर, फोभ (२) काटा, उभा
 गिळा (३) धस (४) एक अणकुचीदार हत्यार.
 गरडवुं (गरडवुं) (स. क्रि.)—(१) गिरविणे (२) घोगरे धोलणे.
 गरडो (गरडो) (पु.)—फिंता.
 गरणी (गरणी) (स्त्री.)—(१) स्त्री—गुरु (२) जैन साध्वी.
 —जी (स्त्री.)—जैन साध्वी.
 गरथ (गरथ) (पु.)—पैसा.
 —वेची घेळा थवुं—पदरचे खर्चून मूर्ख ठरणे.
 गरद } (गरद, गरद) (स्त्री.)—(१) धूळ (२) (वि.) अडचणीत
 गर्द } —गर्दीत सापडलेले.
 गरदन (गरदन) (स्त्री.)—मान.
 —कांटा उपर न होथी—मगरूरीने डोके ठिकाणावर नसणे.
 —नमवी—(१)—खाली पाहायला लागणे, झूज जाणे.
 (२) नुकसान होणे (३) मरतेवेळी मान गळणे.
 —नाखी देवी—मान छळी पडणे, मान टाकून देणे.
 —मारवी (—पु.)—(१) डोके उडविणे
 (२) वाटोळे करणे.
 गरदा (गरदा) (स्त्री.)—धूळ.
 गरदो (गरदो) (पु.)—जर्दा.
 गरनाळ (गरनाळ) (स्त्री.)—एक प्रकारची तोफ.
 गरनाळुं (गरनाळुं) (न.)—पाट (पाण्याचा).
 गरवी (गरवी) (स्त्री.)—गुजराती वायका गातात ते एक प्रकारचे
 कवन.

—भट (पु.)—(१) गरवी गाणारा पुढप, बायकांची गाणी म्हणणारा ब्राह्मण. (२) (लाक्ष.) (वि.) नामर्द, बायबया.
गरयो (अ२थो) (पु.)—(१) नयरात्रात किंवा उवारी पेरल्यानंतर स्थापन केलेल्या देवीपुढे ज्या छिद्र अक्षणाच्या मळक्यात तुगाचा नंदादीप लावला जातो ते मळकें (२) दिव्याच्या भोवती फिरत फिरत टाळ्या घाजवून म्हणतात ते नाचगाणे (३) रास.

गरवा गावा—(१) रास गाणे (२) गरवा खेळणे (३) (लाक्ष.) नामर्दांचे काम करणे.

गरवे रमयुं—गरवा गात, नाचत गोल फिरणे.

गरयो कोरावचो—देवीचे म्हणून म्हटलेले मळकें शृंगारणे.

गुंथो, —रमयो—गाता 'गरवे रमयुं'

गरभ (अ२भ) (पु.)—(१) गर्भ, गाभा.

—छांट (स्त्री.)—(१) छरे भरलेला दाख्वा गोळा. (२) तोफ.

—सुतराड, —सूनर (वि.)—रेझमाचा ताणा आणि आडवाट रूत असे विणलेले.

गरभातुं (अ२भातुं) (अ. क्रि.)—(१) गर्भ राहणे.

(२) विषवणे, वेचव होणे.

गरभोळुं (अ२भोळुं) (न.)—मक्याचे दूध भरलेले कणीस.

गरभटर (अ२भट्टर) (स्त्री.)—ऊठवस, सेवाचाकरी.

गरमाटो(-वो) (अ२भाटो-वो) (पु.)—उष्णता, गरमी, उकाडा.

गरमी जावची—उष्णता येणे किंवा झुझी येणे.

—थयी—(१) उष्णता होणे (२) ऊन लागणे.

—नीकळयी, —कूटी नीकळयी—दारीवर उष्णतेने फोड येणे.

गरयुं (अ२युं) (न.)—तपेलीसारखा पण भेटक नसलेला मोठा दा उका.

गरतुं (अ२तुं) (वि.)—(१) मोठे, महान, गौरवशाली.

(२) (अ. क्रि.) गळणे, गळून पडणे (३) हळूहळू भात नुसणे.

गराड (अ२ाड) (वि.)—(१) मोठे (२) (पु.) खड्डा.

गराडी (अ२ाडी) (वि.)—व्यसनी.

गरा(-रे)डो (अ२ा-रे-डो) (पु.)—गराडा, इमारतीच्या पायाकरिता गोदे उलाख यु.

गराशि(-स)यो (अ२ाशि-स-यो) (पु.)—(१) गावच्या राखणी करिता मोवदला म्हणून दिलेली जमीन किंवा उक्ती रकम भोगणारा. (२) बतनदार रजपूत, राजाची चुलत नाते असलेला (३) कोणीही रजपूत.

—यण (स्त्री.)—गराशियाची बायको.

गरास (अ२ास) (पु.)—(१) गावच्या राखणीकरिता मोवदला म्हणून दिलेली जमीन किंवा उक्ती रकम (२) राजवंशीयांना चरितार्थकरिता दिलेली जमीन.

—दार (वि.)—गरास (बतन) धारण करणारा.

—जवो—मोठे लुकसान होणे.

—बंधावचो, बंधायी देवो—मोठा लाभ करून देणे.

गरासण, -णी (अ२ासण, -णी) (स्त्री.)—(१) गराराशिया-नी बायको (२) गराराशिया जातीची स्त्री.

गरियो (अ२ियो) (पु.)—भुंगा.

गरीडुं (अ२ीडुं) (न.)—शेणाचा गोळा.

गरीयगु(-गु)रयुं (अ२ीयग-यु रयुं) (न.)—दीन व कंगाल मनुष्य.

गरीयन(-नि)वाज (अ२ीयन नि-वाज) (वि.)—गरीबावर दया करणारा रा रं, गरीबाने पोषण करणारा रा रं.

—परवर (वि.)—गरीबाला आश्रय देणारा.

गरीबाई (अ२ीयाई) (स्त्री.)—गरीबी (२) सालसपणा, कीनता.

गरूर (अ२र) (वि.)—अभिमान

—री (स्त्री.)—अभिमान.

गरेडी (अ२ेडी) (स्त्री.)—छोटे फिरते चक्र, गडगडी.

गरो (अ२ो) (पु.)—पावसाळ्यात पाण्याने भरलेला खड्डा.

गरोडो (अ२ोडो) (पु.)—ढेड जातीचा पुरोहित.

गर्जन्त (अ२र्जन्त) (वि.)—गरजणारा—गर्जना करणारा-री-रे.

गर्त (अ२र्त) (पु. न.)—खाडा, गर्त.

गर्भचोर (अ२र्भचोर) (पु.)—जन्मापासून चोर.

गर्भवचन (अ२र्भवचन) (न.)—गर्भयातनेतून सुटण्याकरिता जीवाने ईश्वराला दिलेले (तुझी भक्ती करीन इ.) वचन.

गर्भश्रीमत्ता } (गर्भश्रीमत्ता) (स्त्री.)—गर्भश्रीमंती.

गर्भश्रीमंताई }

गर्बीलुं (अ२र्बीलुं) (वि.)—गर्बिद्र.

गळ (अ२ल) (पु.)—(१) गळ, गळांचा छुबका (२) लाच, लाडूच.

(३) गुप्त गोष्ट किंवा बातमी (४) गर, गाभा (५) विपारी झाडा किंवा लाळ (६) बत्तीचा मोगरा (७) ओढून संपलेल्या निर्याती माल तंत्राग.

—आपवो—(१) मनातली गोष्ट सांगणे. (२) लाडूच दान्यधिणे.

गळकंयळ (अ२ळकंयळ) [सं.] (पु.)—गाय-बैलाच्या गळ्याखाली लोंबणारी कातडी.

गळकी (अ२ळकी) (स्त्री.)—घोसाळ्याचा घेल.

—कुं (न.)—घोसाळे.

गळखोड (अ२ळखोड) (पु.)—(१) निर्णय, उकल, दोषट.

(२) दांडगट गुराच्या गळ्यात बांधलेले लोढणे.

गळगळी (अ२ळगळी) (स्त्री.)—ल्यथां (न. व. व.)—गुडगुल्या.

गळगंडु (अ२ळगंडु) (न.)—गालगुंड.

गळडुं (अ२ळडुं) (वि.)—म्हातारे, वडील.

गळत (अ२ळत) [अ.] (वि.)—सुकीचे, खोटे.

—ती (स्त्री.)—चूक.

गलधारी (गलधारी) (स्त्री.)—लाक्षांचा लाहू किंवा खाद्य पदार्थ.

गलया (गलया) (पु. व. व.)—फटाके.

गलयुं (गलयुं) (न.)—गलबला, गलका.

गलवो (गलवो) (पु.)—(१) गण्यासण्या (२) एक फुलझाड (गलवध).

गलवेल (गलवेल) (स्त्री.)—गुठवेल.

गली (गली) (स्त्री.)—गुदगुली.

गली (स्त्री.)—गल्ली, अरंद बोल.

—कू(-कू) थी (स्त्री.)—गल्लीकुरची.

गलीगली } (गलीगली) (स्त्री.)—गुदगुली.
गलीपली }

गलीव (गलीव) (वि.)—गलिच्छ.

—ची (स्त्री.)—गलिच्छपणा, घाण.

गलीचो (गलीचो) (पु.)—गालिचा.

गलधियुं (गलधियुं) (न.)—कुठ्याचे पिल्लू.

गलधंद(-ध) (गलधंद-ध) (पु.)—गळपट्टा.

गलेफ (गलेफ) (स्त्री.)—गारी—तकक्याची प्लोळ, अन्ना.

गलेफी (गलेफी) (स्त्री.)—एक प्रकारची भजी.

गलोठियुं (गलोठियुं) (न.)—कोलांटी.

गलोठुं(-ठुं) (गलोठुं-ठुं) (न.)—गालाखालचा तोंडाच्या आतला भाग.

गल्लांतल्लां (गल्लांतल्लां) (न. व. व.)—उडवाउडवी.

गल्लो (गल्लो) (पु.) (१) खजिना (२) किरकोळ नाणी टाकण्याचे पात्र.

गवडा(-रा)वयुं (गवडा-रा-वयुं) (स. क्रि.)—‘गवडुं’चे प्रयोजक, गायला लावणे.

गवन (गवन) (न.)—एक प्रकारची साडी.

गवरी (गवरी) (स्त्री.)—(१) गाय (२) (वि. स्त्री.) सफेद आणि कुठे कुठे तांबडे ठिपके असलेली (गाय).

गवंडर (गवंडर) (पु.)—गव्हर्नर, मुख्य अधिकारी.

गवानि(-ने)क (गवानि-ने-क) (न.)—गोम्रास.

गवारा (गवारा) [फा.] (वि.)—कबूल केलेले.

गवाह (गवाह) [फा.] (पु.)—साक्षीदार.

—ही (स्त्री.)—साध.

गवाळा (गवाळा) (न. व. व.)—खेडवळ लोक.

गवाळो (गवाळो) (पु.)—(१) गळाठा, किरकोळ सामान-सुमानाचा दीग. (२) तो भरण्याचे पोते.

गवेह (गवेह) (स्त्री.)—वैर, अदावत.

गवैयो (गवैयो) (पु.)—गवई.

—यण (स्त्री.)—छी गवई.

गहेकवुं (गहेकवुं) (अ. क्रि.)—घमघमणे.

गलकबोळियुं (गलकबोळियुं) (वि.)—गळ्यापर्यंत खोल (पाणी).

गलका (गलका) (न. व. व.)—ठसके (बुड्याला लागले म्हणजे लागतात ते).

—खाया—ठस म. त्यामणे.

गलकेरी (गलकेरी) (स्त्री.)—गुळावा.

गलको (गलको) (पु.)—गोडी, एकदा चाखलेल्या वस्तूचा तोंडात राहून गेलेला स्वाद.

गलगळवुं (गलगळवुं) (अ. क्रि.)—सद्गदित होणे. (२) टपटप पडणे.

गलगळुं (गलगळुं) (वि.)—(१) पोकळ (२) सद्गदित.

गलगोटो, -टोटो, -टियो (गलगोटो) (वि. पु.)—गुडगोळा

गलचटुं (गलचटुं) (वि.)—गुळचट.

गलचवां (गलचवां) (न. व. व.)—गोधून बावळटासारखे उभे राहणे किंवा बिचकत बिचकत बोलणे.

—खायां—बिचकत बिचकत बोलणे.

गलचवुं (गलचवुं) (स. क्रि.)—आकंड खाणे.

गलचवो (गलचवो) (पु.)—पुरुषाच्या गळ्यातला एक दागिना.

गलचियुं (गलचियुं) (वि.)—(१) गळ्यापर्यंत येईल इतके (२) (न.) गळ्याचा भाग (३) बुडण्याच्या माणसाचे बुडक्या खाणे.

गलची (गलची) (स्त्री.)—गळा; मान.

गलणी (गलणी) (स्त्री.)—गालणी.

गलणुं (गलणुं) (न.)—पाणी गालण्याचे फडके.

गलनी (गलनी) (स्त्री.)—पाणी गालणारे पात्र, अभिपेकपात्र.

गलधूयी (गलधूयी) (स्त्री.)—तुकल्याच जन्मलेल्या अर्भकाला गूळ, तूप, व पाणी यांचे द्यावयाचे मिश्रण.

—मांयी—अगदी लहानपणापासून—मुळापासून.

गलधरी, गलवाई, गलधी (गलधरी, गलधाई, गलधी) (स्त्री.)—पित्ताने गळ्याची होणारी जळजळ.

गळपण (गळपण) (न.)—(१) गोडपणा (२) गोड वस्तू.

गळफो (गळफो) (पु.)—जडका.

गळमाणुं (गळमाणुं) (न.)—एक गोड पेय.

गळवाई (गळवाई) (स्त्री.)—तयार झालेला गूळ ठेवण्याचे खळ्यासारखे ठिकाण.

गळवुं (गळवुं) (स. क्रि.)—(१) गिळणे (२) गाळणे

(३) (अ. क्रि.) क्षिरपणे (४) पाक्षरणे (५) पिकणे (६) परणे, समजणे.

गळनी गोडणी—एवढेमे तोंड करून, गिळण्या हाती.

गळी जवुं—(१) गिळणे. (२) सहन करणे. (३) गळून जाणे.

गळसृणुं (गळसृणुं) (न.)—गळा सुजून येणे.

गळस्थळ (गळस्थण) (न.) - गाल.

गळहूती (गळहूती) (स्त्री.) - पाहा 'गळहूती'

गळहो (गळहो) (पु.) - गळहो.

- वेवो - गळा दावणे.

गळाकांयो (गळाकांयो) (पु.) - गळकांस लावून घेणे किंवा लावणे.

गळाबूड (गळाबूड) (वि.) - गळा बुडेल इतके.

गळामण (गळामण) (स्त्री.) - (१) (मोने-रुपे) गळामणाची रीत किंवा मजुरी. (२) गळताना निघालेला कचरा.

गळियातो (गळियातो) (पु.) - नीळ देऊन कपडे, सूत वगैरे रंगविणारा.

गळियुं (गळियुं) (वि.) - गळून गेलेले.

गळियेल (गळियेल) - नीळीच्या रंगाचे, निळे.

गळियो (गळियो) (पु.) - (१) काटेरी हाटोऱ्याचा मारा.

(२) मातीचा गोळा. (३) अफूची गोळी.

गळी (गळी) (स्त्री.) - (१) नीळी. (२) नीळीच्या पानातून काढतात तो निळा रंग (३) आवाजी.

- कस्यी, - नांयसी - धुकून कपडे निळीत घुचकळून काढणे.

गळुं (गळुं) (न.) - (१) गळा (२) आवाजी, सुर.

- आवयुं - गळ्यातल्या गाठी फुलणे.

- कसुं - कसविणे.

- पळडुं - गळा भरणे.

- पळयुं - घसा बसणे.

- घोडयुं - गळा अडकणे.

- रडंसयुं, - रंसयुं - गळा कापणे, विश्वासघात करणे.

गळा रुगी, - सुत्री - पुरेपूर, मनसोक्त.

- मां जीभ घालवी - जीभ चावणे (लाक्ष.)

- मां जोतसं घालवुं, - वळगाडवुं - गळ्यात लोढणे अडकविणे, जंमळात टाकणे.

गळे जावयुं - (१) जियावर बेतणे. (२) व्याकूळ होणे.

(३) अडचण घेणे.

- गळुं मळीजयुं - तहानेने घसा सुकून जाणे.

- झलायुं - कठीण परिस्थितीत पडणे.

- टोंडिया आववा, - भरावा । - गळ्याला तात लागणे.

- पवित्रां आववा ।

- दोरी आववी - (१) गुदमरून जाणे. (२) गळ्याला तात लागणे.

- नव देवो, - मारवो - गळा दावून मारणे.

- नायवुं - गळ्यात अडकविणे, जवाबदारी सोपविणे.

- पडवुं - (१) आळ घेणे. (२) अंगावर जबाबदारी टाकणे.

(३) गळ्यात पडणे.

- पागी न पड्या देवुं - हैराण करणे.

- बाडायुं, - वळगयुं - (१) गळ्यात पडणे (२) घशाखाली न उतरणे (अन्न इ.)

गळगाडुं ग यात अडकविणे.

- हाथ मूकवो - गळ्याची शपथ घेणे.

- श्री दोरी काटी नायवी - होक्यावरून जोखीम काढून टाकणे

- हुंपो - गळा दावून मारणे.

- पडुं (वि.) - (१) दुसऱ्याची वस्तू हडप करणारा - री - रे.

- ची (स्त्री.) - गुरांचा एक भाजार.

गळो (गळो) (स्त्री.) - गुळवेल.

गळो (पु.) - ब्यसन, सवय.

गळयुं (गळयुं) (वि.) - गोड.

- मध, - साकर (वि.) - अतिशय गोड.

गा (गा) (स्त्री.) - गाय.

गाड (गाड) (पु.) - दीडक मैलाचे अंतर.

गागर (गागर) (स्त्री.) - (१) घागर. (२) नांगराचा मधला जाड भाग.

- बेडियुं (न.) - दोन तीन घागरींची उतरंड.

- नी मानवा (स्त्री.) - देवीची पूजा करण्याची एक रीत.

- भट (पु.) - घागरीत घणघण आवाज करून पुराणाची सुकवात करणारा पुराणिक.

गांगडुं (गांगडुं) (वि.) - (१) न भिजणारे न शिजणारे असे. (२) (पु.) गणंग, डोळ.

- रडेयुं - दाणा न शिजता कच्चा राहणे. (२) न सुधर (३) दोहो पक्षांत अप्रिय होणे.

गांगडो (गांगडो) (पु.) - (१) कठीण वस्तूचा तुकडा.

(२) कपाशीचे बोट.

गांगरवुं (गांगरवुं) (स. क्रि.) - उंटाचे ओरडणे.

गांगळुं (गांगळुं) (वि.) - (१) निष्प्राण, निःसत्त्व, निर्मात्यवत्.

(२) (न.) नाकातले - गंगाणे बोलणे (३) बडबड - तक्रार.

गांगुं (गांगुं) (वि.) - निःसत्त्व, निष्प्राण, दीन.

गांगो (गांगो) (पु.) - (१) घरोघर फिरून तेल विकणारा तेली.

(२) गरीब - बापडा माणूस.

गाज (गाज) (पु.) - (घटन अडकविण्याचे) काजे (२) (स्त्री.) गजना.

गाजवियुं (न.) (गाजवियुं) (न.), - गियो (रिगो) (पु.) - (लाक्ष.) मोठे उभे गंध.

- वियवुं (नियवुं), - गाणवुं (गाणवुं) - मोठे उभे गंध लावणे.

गाजवीज (गाजवीज) (स्त्री.) - दगांचा गडगडाट आणि विजेचा चमचमाट.

गाजवुं (गाजवुं) (अ. क्रि.) - (१) गाजगे, प्रसिद्ध गावणे.
(२) गरजेण.

गाजीजी (गाजीजी) (अ. क्रि.) (वि.) - भर्माकरिता लढणारा विजय मरणारा.

-सर्द-रद (भर्द-रद) (पु.) - बहादुर लढवया.

गांछो (गांछो) (पु.) - बुरड.

गांजवुं (गांजवुं) (स. क्रि.) - (१) फसविणे, फूस लावणे
(२) हार लायला लावणे.

गांज्युं जवुं (गांज्युं जवुं) - (१) फसणे. (२) दडपले जाणे.

गांजा कसु (गांजा कसु), -खोर(-रियुं) (भोर-रियुं) - गाजेकस.

गांजो (गांजो) (पु.) - (१) गांजा (२) बांधा, चण.

गाठवुं (गाठवुं) (अ. क्रि.) - फसणे.

गाठुं (गाठुं) (वि.) - (१) क्षीण झालेले (२) हरलेले.

गाडर-रं (गाडर-रं) (न.) - मंदी.

-रियुं (रियुं) (वि.) - (१) मंदीसंबंधीचे (२) (लाक्ष.)
मंद्याप्रमाणे गतावृत्ति.

* गाडली (गाडली) (स्त्री.) - गाडी.

-लुं (-लुं) (न.) - लहान गाडी.

गाडवुं (गाडवुं) (स. क्रि.) - गाडणे.

गाडवो (गाडवो) (पु.) - तूप-तेल भरून ठेवण्याची घागर.

गाडीत, -वान, -वाळो (वाणी) (पु.) - गाडी हाकणारा,
गाडीवान.

गाडुं (गाडुं) (न.) - गाडे, छोटी गाडी.

-गयडावुं (गयडावुं), चलावुं (चलावुं) - गाडे-
व्यवहार धोराने संभाळणे.

-छोडवुं (छोडवुं) - (१) गाडीचे ब्रेक सोडणे. (२) प्रवासात
विमावा घेणे.

-घपावुं (घपावुं), -हांकवुं - गाडे संभाळणे.

गाडाना पैडा जेवो - गाडीच्या चाकाएवढा मोठा (वय्या).

-भडा जेवुं - खूप मोठे, पुढे दळदळीत दिवणारे.

गाडे घालवुं - (चालता येत नसल्यामुळे) गाडीत घालणे.

-चडीने - (१) जुडमाने - उपहाउघड (२) एकाएकी (मरण
येणे).

-जोडावुं (जोडावुं), जोतरावुं (जोतरावुं) - गाड्याला जुंपणे,
संसारात पडणे.

गाडावीलो (गाडावीलो) (पु.) - चाकोरी.

-खेडु (खेडु) (पु.) - गाडी हाकणारा.

गाडुं गरीडुं (न.) - गाडे वगैरे (गाड्याचे सामानसुमान).

गाड, -वुं (वि.) - (१) घट्ट (२) अतिशय, फार (अज्ञान,
अंधार) (३) मोठे, बोर.

गाणुं (गाणुं) (न.) - (१) गाणे (२) गीत, गायन.

गांठ (गांठ) (स्त्री.) - (१) गांठ (२) झाडाचा डोळा
(३) प्लेगाची वा इतर गांठ.

-ओगळी जयी (ओगळी जयी) - गांठ शरीरात जिरून जाणे.

-करयी (करयी) - (१) गुपचूप पैसे साठविणे. (२) ऐक्य
करणे. (३) अदावत निर्माण करणे.

-थयी - (१) गांठ येणे, प्लेग होणे. (२) गट्टी होणे.
(३) ऐक्य होणे.

-घालयी - (१) रक्त साकळणे (२) ओढाणा येणे.
(३) एखादा भाग सुजणे.

-नीकळयी - प्लेग होणे.

-नुं (वि.) - पदरचे, स्वतःचे.

-नुं उमरतुं - पदरने धाडून सांगणे.

-नुं गोपीचंदन करतुं, -घसतुं - आपल्या पैशाने आपल्याच
तोऱ्याचे काम करणे.

-पडयी - (१) गांठ पडणे (दोरीत). (२) खुरडणे.
(३) मित्रता बांधली जाणे (४) वेर बांधले जाणे.

-पाडयी - गांठ मारणे.

-यांवयी - (१) गांठ मारणे. (२) लुणगाड बांधणे, निश्चय
करणे. (३) स्मरणात ठेवणे. (४) अदावत ठेवणे.

(५) गुपचूप पैसा साठविणे.

-येयी जयी - गांठ जिरून जाणे.

-याळयी - गांठ मारणे.

गांठे (गांठे) (अ.) - स्वतःजवळ, कबजात.

गांठे करतुं - गांठीला - संग्रही चार पैसे ठेवणे.

-यांवतुं - आपल्या ताब्यात घेणे, आपल्या मालकीचे करणे.

गांठेगळता (गांठेगळता) (पु.) - (१) गांठेगळता सुगंधाचा
धाग्यात येणारा कचरा (२) संशय.

गांठडी (गांठडी) (स्त्री.) - (१) गांठडे, (२) धन, संपत्ती.

-डो (पु.) - (मालाची) गांठ, गट्टा.

-ण (न.) (१) सांधा (२) दोन धाग्यांना जोडणारी गांठ.

मणी वगैरे ओगण्याचा दोरा. (४) मणी वगैरे गांठण्याची
कला-रीत.

गांठदार, गांठावुं, गांठियुं (गांठदार, गांठुं अ. क्रि.) (वि.) - गांठ
असलेले, गांठळ.

गांठवुं (गांठवुं) (स. क्रि.) - (१) मणी वगैरे गांठणे - दोन्यात
ओवून एकमेकांशी घट्ट बसविणे. (२) दोरी, तार वगैरेचे

तुकडे एकमेकांशी गांठ मारून बांधणे. (३) ताब्यात राहून
हुकूम मानणे, बघणे. (४) गांठीला-संग्रही ठेवणे, मिळविणे.

गांठियो (गांठियो) (पु.) - (१) सुकलेल्या हळदीचे कुंड, हळकुंड.
(२) चण्याच्या पिटाचा तळून केलेला एक खाद्यपदार्थ.

(३) मोठी गांठ (४) (वि.) ज्याने गांठ उडते असा (ताप).

गांडियो वा (पु.)—ज्याने दारीभर गाडी उडतात असा रोग.
 गांडो (गंही) (पु.)—मोठी गाठ, पेन्हाच्या पुटची गाठ.
 गांडळा (गंछा) (स्त्री.)—पण (न.), गांडाई (स्त्री.)—वेष्टेपणा,
 मार्जना.
 गांडाग कांडुं (गंछा) (पु.)—गांडाग कांडुं.
 गांडुं (गंछा) (पु.)—गांडुं.
 गांडुं (गंछा) (पु.)—(१) (वि.) वेडे, समज नसलेले, नादान, डोंके
 ठिकाणावर नसलेले. (२) (न.) नादान काम किया वर्तन.
 गांडुं (गंछा) (पु.)—गांडुं.
 —तर (वि.)—वेष्टेपिसे.
 गांडा कांडा—वेष्टासारखे वागणे.
 गांडुं गांडुं भड्डे जयुं—आनंदाने वेष्टे होणे.
 गातर (गातर) (स्त्री.)—गात्र, दारीराचा अवयव, संधा.
 —टीळा थडे जवा—गात्रे शिथिल होणे.
 गाथा (गाथा) [रं.] (स्त्री.)—(१) लोककथा. (२) काव्यकथा.
 (३) श्लोक. (४) एक प्राकृत भाषा.
 गावळुं (गावळुं) (न.)—रई पुष्कळ भरलेली गादी.
 —ली (स्त्री.)—छोटी बैठकीची गादी.
 गाव (गाव) [सं.] (वि.)—खोल नसलेले, उथळ.
 गावतान (गावतान) (न.)—(१) गाणे बजावणे. (२) (लाक्ष.)
 चना गादी.
 गांदरे (गंछरे) (न.)—रो (पु.)—गांवदर, गावालगतची
 मोकळी जागा.
 गांवळुं (गंछा) (न.)—(१) दलपा (२) एखाद्या वस्तूचा
 मधोमध सारखा भागि जाड असलेला भाग (१) तुटून
 पडलेला दलपा (कड्याचा).
 गांधी (गंधी) (पु.)—(१) किराणा मालाचा व्यापारी.
 (२) एक आडनाव.
 —ना गांधी ने पोडीना पोडी—गांधीच्या गांधी नि मोहरचा
 मोकर, एक पंथ दो काड.
 गांधीयाडुं (गंधी) (गंधीयाडुं-गंधी) (न.)—(१) किराणा व्यापार-
 धंदा (२) (लाक्ष.) सरभेसळ, गुंताडा.
 गांधीयडुं (गंधीयडुं) (न.)—वडो (पु.)—(१) किराणा माल-
 विनीचा धंदा (२) सगळ्या वाचतीतले थोडे थोडे ज्ञान असणे.
 गाप (ग) ची (गाप-गंधी) (स्त्री.)—चुं (पुं.) (न.)—युक्तीने
 निसटून जाणे किंवा काढून घेणे.
 —मारथी, मारथुं—कामातून किंवा मंडळीतून हळूच निसटणे.
 गाप (ग) चुं (गाप-गंधी) (न.) दलपा.
 —नीकळी जयुं—दलपा तुटून पडणे.
 गाक (ग) ल (गाक-गंधी) (वि.)—वेसावघ.
 —ली (स्त्री.)—पणुं (न.)—वेसावघपणा.

गावडगुवड (गावडगुवड) (न. व. व.)—लहानमोठी हकडे
 विकडे पाडलेली मोके.
 गावडी (गावडी) (स्त्री.)—(१) भोक, छिद्र (२) खाच.
 —मारथी—गंधी.
 —हुं (न.)—(१) भोक (२) त्याच (३) (लाक्ष) खोट.
 गाभ (गाभ) (पु.)—(पशुचा) गर्भ.
 —गा (न.)—(१) एक गाभाराचा डिग्ड दमड (२) एक स्त्री.
 गाभण.
 गाभरं (गाभरं) (वि.)—घावरलेले.
 गाभलुं (गाभलुं) (१) (वि.) मऊ, ठिगळ (२) (न.)
 विकडेच्या रुखा पोल. (३) दगांचा समूह.
 गाभाचूथा (गाभाचूथा) (पु. व. व.)—रही कागदांचा किंवा
 काड्यांचा केलेला मोथा—लगदा.
 गाभो (गाभो) (पु.)—(१) गाभा. (२) गर. (३) रही
 कपड्यांचा मोथा.
 गाभेगाभा काडी गावथा—(१) सडकून मार देणे. (२) हाडे
 विकडेच्या करणे.
 गाभा नीकळी जवा—(१) खूप मार बसणे. (२) हाडे
 थिळथिळी होणे.
 गाम (गाम) (न.)—गाव (२) वतन.
 —गांडु करयुं—घेळुं करयुं—रूप गुणांनी गावाला वेड लावणे.
 —नुं पाप, —नो उतार—गावातला सर्वोत वाईट माणूस,
 गावावरून ओवाळून टाकलेला माणूस.
 —माथे कायुं—सगळ्या गावात शोधाशोध करणे.
 —रीने दिवाळी—देश तमा वेप.
 —दलपारी गावळुं, —मारथुं—गाव दलपारी गोठणे.
 —मो घर नही ने सीमसां खेतर नाही—गावात नाही घर
 रानात नाही शेव असा वेजवावडार—पत नसलेला.
 —चवरे रंगुं—चार वेगवेगळे राहणे, अगने राहणे, लीक
 स गाढून राहणे.
 —इं (घं) (वि.)—साऱ्या गावचे, गावासी संबंध असणारे.
 —गराम (पु.)—(१) राजाने बक्षीय दिलेली जमीन
 (२) गाववगुलावर किंवा जमीनवसुल्यावर चालणारा निवाड.
 (३) मालमिळकन, इस्टेट.
 —गरादि (गंधी) मो (पु.)—इस्टेटवाला माणूस.
 —टाण (गंधी)—गावटाण.
 —ठी (घी)—गावठी.
 —डिगण (डिगण) (स्त्री.)—गंधीगावठी मोटे.
 —डिगुं (वि.)—गावचे, गावासंबंधीचे (२) गांवदळ.
 —डियो (पु.)—गांवदळ माणूस.
 —हुं (न.)—छोटे गाव.

—(मो)तहं (न.)—ग्रामान्तर करणे.

—लोक (पु. व. य.)—गावसमाज.

—वखो (वखो) (पु.)—(१) गावाचा वियोग.

(२) वियोगदुःख. (३) सान्या गावाशी समडा

—स(-सा) रणी (स्त्री.)—गावजेवण चालणे.

गामान (गामान) (वि.)—सान्या गावचे-गावाशी संबंध असलेले.

गामी (गामी) (पु.)—(१) गावाचा मालक (२) गावचा पाटील (३) माळी.

गामेती (गामेती) (पु.)—गावचा मुख्य, पाटील.

गामेकं (गामेकं) (न.)—गावजेवण.

गामोहं (गामोहं) (वि.)—(१) गावचे. (२) गांवढळ. (३) (पु.) गावचा उपाध्याय.

—टी (पु.)—गावचा उपाध्याय - बोशी.

—हुं (न.)—गावचे उपाध्याय.

* गामोवर (गामोवर) (पु.)—गावाच्या बाहेर राहून लुटारूपणा करणारा माणूस.

गायथ (गायथ) (वि.)—अटवय.

गायथगळुं (गायथगळुं) (न.)—दोराच्या अंगावर चसून किडे खाणारा पक्षी.

गायम (गायम) (पु.)—जहाजाच्या मागच्या बाजूचा एक खांब दंडा.

गायजो (गायजो) (पु.)—(१) दहावी (२) चार. माणूस.

गार (गार) (स्त्री.)—शेणाचा किंवा मातीचा केलेला व भिजव ठेवलेला गारा.

गारत(-इ) (गारत-इ) [अ.] (वि.)—(१) पराभूत. (२) मृत्युवशा.

गारदी (गारदी) (पु.)—रखवालदार, पहारेकरी, अंगरक्षक, गार्दी.

गारियुं (गारियुं) (न.)—(१) शेणामातीचा केलेला काला.

(२) शिजविलेले अन्न झाकून ठेवण्याकरिता टोपलीसारखे मातीचे भांडे.

गारियो (गारियो) (पु.)—चिखल वाहणारा मजूर.

गारो (गारो) (पु.)—(१) पाहा 'गार' (२) बांधकामात वापरण्यासाठी तयार केलेला चिखल-मळलेला चुना.

गालउपर गाल चढवा—गाल लढ होणे.

गालपचोरि(-ळि) यां (गालपचोरि-गि-यां) (न. व. व.)

—गालगुंड होणे, गळ्याच्या गाठी सुजणे.

गालमार (गालमार) (वि.)—बटाईखोर, थापा मारणारा.

गालावेळु (गालावेळु) (वि.)—अर्धवट (माणूस.)

गालोडुं (गालोडुं) (न.)—गालाच्या आतील भाग.

गाळी (गाळी) (स्त्री.)—(१) लहानशी गाडी. (२) तीस मणांचे माप.

—गाळे. (न.) गाळे.

गावडी (गावडी) (स्त्री.)—गाव.

गावडी (गावडी) (वि.)—(१) घाणेरडे. (२) गांवढळ, मूर्ख (३) जंगली.

गावली (गावली) (स्त्री.)—बलाळी, कमिशन.

—काडी जवुं—जबाबदारी दकळून देणे.

गावुं (गावुं) (स. क्रि.)—(१) गाणे. (२) गायन करणे.

(३) प्रशंसा—स्तुती करणे (४) तीच तीच गोष्ट पुनः पुनः सांगणे.

गाया करवुं—तीच तीच गोष्ट पुनः पुनः सांगणे.

गायुं गायुं—(१) गायित्वाप्रमाणे गाणे. (२) आंधळे अनुकरण करणे, होम हो करणे.

गाशा, गाशियो (गाशा, गाशियो) [अ.] (पु.)—घोड्याच्या पाठीवर टाकण्याचे जीन, गाशा.

—गुंडाळवो—गाशा गुंडाळणे, पळून जाणे.

गाळ (गाळ) (१) (पु.) गाळताना राहिलेला कचरा.

(२) (स्त्री.) शिवी, अपशब्द.

—गायी—शिवी खाणे.

—भापयी, -चोपडयी, -चोपडावयी-वेयी, -भांडयी, -बोलयी, -संभळावयी—शिव्या देणे.

—ळे चववुं—शिव्या देत राहणे.

—ळंगाळा(-ळां), -ळागाळी (स्त्री.)—शिव्यागाळी.

गाळवुं (गाळवुं) (स. क्रि.)—(१) गाळणे. (२) भाच वेऊन विच्छेदणे. (३) झोपून घेणे, कमी करणे. (४) काढणे (शिवस, आयुष्य), पसार करणे.

गाळियुं (गाळियुं) (न.)—(१) गुराला बांधण्याची सुरगाठ (फासा) टाकलेली दोरी. (२) कामाचा धोडा, जबाबदारी (३) गाळणे. (४) गाळताना राहिलेला कचरा.

गाळी (गाळी) (स्त्री.)—(१) शिवी (२) खिड.

गाळो (गाळो) (पु.)—(१) सुरगाठ असलेली दोरी, फासा.

(२) असुक काळ (३) मोसम (उदा. 'केरी गाळो'—

आंवा मोसम) (४) खंड, घराचा भाग (५) दोन स्थळांमधील किंवा काळांमधील अंतर. (६) कंदी, पन्हा. (७) असुक

विक्षाण किंवा प्रदेश (८) दळण वेरण्याने जाण्याने तोंड (९) बांगडीचा व्यास. (१०) शरीराचा बांधा, चण. (११)

खिड. (१२) तफावत, वटाव.

गाळा नरम धई जवा—पाचावर धारण बसणे, धैर्य खचणे.

गाळो गळी जवो—शरीर उतरणे, शारीक होणे.

—करवो—दोरीचा फास करणे.

- काढयो—जात्यात शिवडी तसेच राहिलेले दाणे दळून टाकणे.
 —काडी नाचवो—भावात असणारा परक काढून टाकणे.
 —काडी लेंवो—बटाव काढणे.
 —धवो—पोटात मळ साठणे.
 —पडवो—(मध्ये) काळाचे अंतर पडणे.
 —पाडवो—(१) येळाचे अंतर पाडणे. (२) दोरीचा फासा करणे.
 —साववो—(१) बटाव-कमतरता ठेवणे. (२) मध्ये अंतर ठेवणे.
 —थाळवो—दोरीचा फासा करणे.
 गोमंती (गोमंती) (स्त्री.)—गाठोडे, मोठळे.
 —डो (पु.)—मोठे गाठोडे.
 गोमंती पोटात बांधवो—सामानसुमान गुंडाळून चांदू लागणे.
 गिगलावतुं (गिगलावतुं) (स. क्रि.)—घाबरवून सोडणे.
 गिरवतुं (गिरवतुं) (न.)—कोकूर.
 गिरव (गिरव) (वि.)—(१) मुरव (२) (न.) कोल्हे.
 गिननी (गिननी) (स्त्री.)—मोवणी, हुजेरी घेणे
 गिगावतुं (गिगावतुं) (अ. क्रि.)—(१) पतंग एका बाजूने तिरकस उडणे. (२) रसणे.
 गिनी (गिनी) (स्त्री.)—चकर लाण्याची-खायला लावण्याची क्रिया.
 गिपावतुं (गिपावतुं) (स. क्रि.)—टोसे मारायला लावणे.
 गिरगा, -घर (गिरगा, -घर) (न.)—चर्च.
 गिरदी (गिरदी) (स्त्री.)—गर्दी.
 गिरदेदी (गिरदेदी) (स्त्री.)—(१) क्रांती, फेरबदल (२) धन्यता.
 गिरदो (गिरदो) (पु.)—खाली राहिलेला गाळ.
 गिरकतार (गिरकतार) (वि.)—(१) पकडलेले (२) मग.
 —री (स्त्री.)—(१) अटक, अडकवून ठेवणे (२) मगता.
 गिरमिट (गिरमिट) (स्त्री.)—हिंदुस्थान बाहेर ब्रिटिश वसाहतीत मजुरीकरिता जाणाऱ्या मजुरांकडून करून घेण्यात येणारे करारपत्र, 'अॅग्रीमेंट' (इ.).
 —टियुं (वि.)—गिरमिट-करारपत्राविषयीचे.
 —टियो (पु.)—करारपत्राने बांधलेला मजूर, गिरमिट्या.
 गिरमीट (न.)—भोक पाडण्याचे सुनारांचे एक हत्यार.
 गिरवावतुं (गिरवावतुं) (स. क्रि.)—गहाण ठेवायला लावणे.
 गिरवी, गिरवी (गिरवी, गिरवी) [फा.]—गहाण.
 —दार [फा.] (वि.)—गहाण ठेवणारा-री-रे.
 गिरिवज (गिरिवज) (न.)—मगधदेशाचे मुख्य शहर.
 गिरियाज (गिरियाज) [फा.] (न.)—एका जातीचे कवुतर.
 गिरियान (गिरियान) [फा.] (पु.)—गळपट्टा

- गिरो (गिरो, १—(१) (अ.) गहाण (२) (पु.) गहाण गिरो गिरी) } ठेवलेली वस्तू.
 गिलतान (गिलतान) (पु.)—आठवाला दिलेला त्रिशूलाकार आधार-डेपा.
 गिला-ल्ला-खोर (गिला-ल्ला-खोर) (वि.)—चहादखोर, निदा करण्याची सवय असलेला.
 गिल्ली (गिल्ली) (स्त्री.)—(१) विडी (२) बंड किंवा करट वर्गेरमुळे येणारी सूज.
 —गुंडो (पु.) विडीदांडू, त्याचा खेळ.
 गिल्लो (गिल्लो) (पु.)—आळ, आक्षेप, निंदा.
 गिला उडायवा, -करवा-गणवा—खोटा आळ घेणे, नालखती करणे, भकवा उठविणे.
 गिरतार (गिरतार) (१) गिरतार, व्यथ, पतंग. (२) (स्त्री.) पतंग.
 गीमलावतुं (गीमलावतुं) (अ. क्रि.)—घाबरणे, आकुळध्याकुळ होणे.
 गीगो (गीगो) (पु.)—बसचा.
 —गी (स्त्री.)—बसची.
 गीच (गीच) (वि.)—गच्च.
 —चोगीच (अ.)—दाटीवाटीने, अतिशय गच्च, गर्द.
 गीच (गीच) (न.)—गिघाड.
 गीबल (गीबल) [अ.] (स्त्री.)—(१) नालखती, निंदा (२) आळ, आक्षेप (३) चहाडी.
 —खोर (वि.)—चहादखोर, चहादखोर.
 गीवतुं (गीवतुं) (स. क्रि.)—टोसे मारणे.
 गीवोगीब (गीवोगीब) (अ.)—धमाधम, एकामागून एक.
 गीरणी (गीरणी) (स्त्री.)—गिरणी.
 गीरद (गीरद) (स्त्री.)—धूळ, रजकण.
 गीरवतुं (गीरवतुं) (स. क्रि.)—गहाण ठेवणे.
 गीरोवत (गीरोवत) (न.)—गहाणखत.
 गीव (गीव) (स्त्री.)—चोरी.
 —पडवी—(१) खोट येणे. (२) चोरी होणे. (३) हारणे, मागे पडणे.
 —सारवा—चोरणे.
 गुचपुच(ळ) (गुचपुच-ळ) (अ.)—(१) गुचचूप. (२) गिचमिड (लिहिणे). (३) (स्त्री.) कुजबुज.
 गुच्छो (गुच्छो) (पु.)—(१) गुच्छ. (२) छुरपी (केसांची).
 गुजर (गुजर) [फा.] (स्त्री.)—गती, प्रवेश.
 गुजरवुं (गुजरवुं) (अ. क्रि.)—(१) जाणे, पसार होणे.
 (२) गुदरणे, डोक्यावर येऊन पडणे. (३) (स. क्रि.) सोडून देणे, दृष्टीआड—दुर्लभ करणे.

गुजरी जवुं-मरणे.

गुजराती (गुजराती) (वि.)-(१) गुजरातचा ची-चे,
गुजरातसंबंधीचे (२) (स्त्री.) गुजराती भाषा (३) गुजरातचा
रहिवासी.

गुजरातण (गुजरातण) (स्त्री.)-गुजरातची रहिवासी स्त्री.

गुजरान (गुजरान) [फा.] (न.)-निर्वाह, गुजारा.

गुजरी (गुजरी) (स्त्री.)-(१) स्त्रीच्या हातातील एक दागिना.
(२) शहरात किंवा कसब्यात भरणारा बाजार.

-भरावी-बाजार मरणे.

गुजारत (गुजारत) (स्त्री.)-अर्ज दाखव करणे-गुदरणे.

गुजारवुं (गुजारवुं) (सं. क्रि.)-(१) घालविणे, च्यालित करणे.
(२) रजव करणे, दाद मागणे. (३) दुसऱ्याच्या होक्यावर
टाकणे.

गुजारो (गुजारो) (पु.)-निर्वाह, गुजारा.

-काढवो-भरणपोषणापुरते मिळविणे.

-चालवो-निर्वाह होणे.

गुंज (गुंज) (पु.)-न (न.)-गुणगुण.

गुंजवुं (गुंजवुं) (अ. क्रि.)-गुणगुणणे, गुंजारव करणे.

गुंज (गुंज) (न.)-गुण, गुप्त गोष्ट. (२) (स्त्री.) गुंज (३) गाठ.
-घट (स्त्री.)-गुंजगोष्ट.

गुंजा (गुंजा) (स्त्री.)-गुंज (लाल ची).

गुंजार (गुंजार) (पु.)-गुंजारव.

गुंजाश (गुंजाश) (स्त्री.)-ताकद, कुवत.

गुटपु-(सु)ट (गुटपु-मु-ट) (अ.)-पांघरुण व्यवस्थित लपेटून,
गुट्टरचिटप.

गुट्टी (गुट्टी) (स्त्री.)-मातीचा गोळा बांधून कलम करण्याची
पद्धती.

-बांधवी-नरीलप्रमाणे कलम करणे.

गुणपाड (गुणपाड) (पु.)-आभार, उपकार.

गुणका (गुणका) (स्त्री.)-वेष्ट्या.

गुणाळुं (गुणाळुं) (वि.)-गुणवान, सद्गुणी.

गुणियल (गुणियल) (वि.)-गुणी, सद्गुणी.

गुणुं (गुणुं) (वि.) (स.)-पावडाच्या पिटाचा गोळा.

गुंठो (गुंठो) (पु.)-गुंठा.

गुत्तो (गुत्तो) (पु.)-मक्तेदारी.

गुदरवुं (गुदरवुं) (अ. क्रि.)-गुदरणे.

गुनो (गुनो) (न. हकारयुक्त) (पु.)-गुन्हा, अपराध.

गुनामां आववुं-अपराधी होणे, गुन्हा केलेला असणे.

गुंद, गुंदर (गुंद, गुंदर) (पु.)-गोंद, डिंक.

गुंदर पाक (गुंदर पाक) (पु.)-(१) डिंक मिसळून बनविलेले
एक औषध. (२) एक पक्वान्न. (३) (लाक्ष.) मार.

गुंइवुं (गुंइवुं) (न.)-(१) डिकराणी. (२) निकट-कटकटी
गुंइवुं (गुंइवुं) माणून.

गुंइवुं चोंटवुं-लफडे मागे ल्याणे.

गुसगंगा (गुसगंगा) (स्त्री.)-जिचे मन कळत नाही अशी खोल
बाई.

गुफा (गुफा) (स्त्री.)-गुहा.

गुफन (-ते) मो (गुफन-ते-मो) [फा.] (स्त्री.)-मसलत, गुजगोष्ट.

गुफतार (गुफतार) [फा.] (स्त्री.)-वाणी.

गुवारो (गुवारो) (पु.)-लहान बळन, पुगा.

गुम (गुम) [फा.] (वि.)-हुरबलेले, गमावलेले.

-करवुं-नकळत उचलून घेऊन नाहीसे करणे, लपविणे.

-वुं हट्टीचाट होणे, गमावले जाणे.

-राह (वि.)-रस्ता चुकलेला-ली-ले.

-गुम (अ.)-गुप गुम.

गुमान (गुमान) [फा.] (न.)-अभिमान, गर्व.

-धरवुं, राखवुं-अभिमान-अहंकार बाळगणे.

-उतरवुं-अहंकार गळणे.

-उतारवुं-अहंकार दूर करणे.

गुमानी (गुमानी) (वि.)-अभिमाणी.

गुमाववुं (गुमाववुं) (स. क्रि.)-(१) गमावणे (२) धूळधाण
करणे, उडविणे.

गुमास्तो (गुमास्तो) (पु.)-कारकुन.

गुमास्तागिरी (गुमास्तागिरी) (स्त्री.)-कारकुनी.

गुमास्ती (गुमास्ती) (पु.)-बुक्की.

गुंफ (गुंफ) (पु.)-(१) गोफ (२) छबका.

गुंथज (गुंथज) (पु.)-धुमट.

गुरदो (गुरदो) (पु.)-(१) खोखंडी मुद्गल (२) मूत्ररिंद.

गुरुकुंथी (गुरुकुंथी) (स्त्री.)-गुरुकिडी.

गुरुगम (गुरुगम) (स्त्री.)-गुरुकडून मिळविलेले ज्ञान.

गुरुचर्या (गुरुचर्या) (स्त्री.)-गुरुची सेवा.

गुरुदास (गुरुदास) (वि. पु.)-(१) भला, (२) शाबळट.

गुरुमत्र (गुरुमत्र) (पु.)-(१) गुरुने दिलेला मंत्र (२) (लाक्ष.)

गुप्त सल्ला-शिकवण.

-आपवो, -मूकवो-गुप्त शिकवण देणे.

गुरुमान (गुरुमान) (न.)-(१) वडिलाविषयी विनय,
आदरभाव (२) रुसवा.

गुरुमुख (गुरुमुख) (वि.)-गुरुच्या तोडून मिळालेले (२)

गुरुच्या बोधाचे अनुसरण करणारा-री-रे.

गुरुरेखा (गुरुरेखा) (स्त्री.)-महारेखा, (-) असे विरामचिह्न.

गुरुवाहं (गुरुवाहं) (वि.)-दर गुरुवारी येणारे-सुरू होणारे.

- गुळ (गुल) [फा.] (न.)—(१) फूल (२) गुलाबाचे फूल
(३) (लाक्ष.) बत्तीवरचा जळलेला भाग, मोगरा.
—करवुं—विश्वविणे.
—थवुं—विसणे.
—खार (पु.)—आकाशी लाल रंग.
—खेरी (वि.)—आकाशी लाल रंगाचे.
—छडी (स्त्री.)—(१) एक फूलझाड (२) गुलाबाचा गोटा
किंवा तुरा.
—जान (वि.)—सुंदर, मोहक.
—जार(-झा)र [फा.] (पु.)—(१) गुलाबाचा टाटवा
(२) (वि.) मनोहर.
—तोरो (पु.)—गुलाबाचा तुरा, गजरा.
—दस्व [फा.] (पु.)—फुलांचा गोटा, तुरा.
—शन [फा.] (न.)—फुलदाणी.
—नार (न.)—डालिब.
—रान [फा.] (न.)—फुलवाडी, बगीचा.

- गुलतान (गुलतान) [फा.] (वि.)—मग्न, तल्लीन.
गुलवान (गुलवान) (न.)—(१) भारडाओरड (२) थडामस्क-
रीच्या गोटी (३) गप्पागोष्टी.
गुलवुं (गुलवुं) (न.)—गप्पागप्पा.
गुलाबजांतुं (गुलाबजांतुं) (न.)—गुलाबजांब (एक मिठाई).
गुलामडी (गुलामडी) (स्त्री.)—खरेदी केलेली दासी-लंडी.
गुलामदार (गुलामदार) (पु.)—गुलाम बाळगणारा धनी.
गुलांट (गुलांट) (स्त्री)—कोलांटी उडी.
गुलिस्तान (गुलिस्तान) [फा.] (न.)—बगीचा.
गुलफ (गुलफ) [सं.] (पु.) (स्त्री.)—गुडघा.
गुलर (गुलर) (न.)—उंबर.
गुलवुं (गुलवुं) (न.)—पापदाच्या पिठाचा गोळा.
—पाडवुं—तो गोळा बनविणे.

- गुलगुल (गुलगुल) (स्त्री.)—कानगोष्ट, गुल मसलत.
गुलालाना (गुलालाना) [फा.] (वि.)—असम्य, अपमानकारक
गुलाली (गुलाली) [फा.] (स्त्री.)—असम्यपणा, धिटाई,
नसतकी.

- गुल्ल (-सल) (गुल्ल-सल) [अ.] (न.)—रनान.
—खाना—रनानगृह.

- गुल्लो (गुल्लो)—राग.

- आववो—चडवो—राग येणे.

- गुल्ले करवुं—राग येईलम करणे—वागणे, चिंतविणे.

- थवुं, गुल्लामां आववुं, गुल्ले भरावुं—रागावणे, रागे भरणे.

- गुल्लणुं (गुल्लणुं) (वि.)—गंगाणे.

- गुल्लाळुं (गुल्लाळुं) (अ. क्रि.)—गुदमरणे

- गुल्लुं (गुल्लुं) (वि.)—(१) गंगाणे (२) मुके (३) (न.) गोकूड.
गुल्लेडा (गुल्लेडा) (पु. व. व.)—(१) मुक्यासारखे चाळे—
वर्तन, मुकेशन. (२) कोणत्याही कामात चिकटपणा करीत
राहणे. (३) काही येत नसताना उगीचच एखाद्या कामात
चिवडाचिवड करणे.

- गुल्लो (गुल्लो) (पु.)—गंगाण्या.

- गुल्ल (-झ) (गुल्ल-झ) (स्त्री.)—(१) रहस्य, गुल्ल. (२) दोन
फळ्या जोडण्याकरिता दोन्ही बाजूंना टोके असणारा खिळा.
(३) (वि.) गुप्त.

- गुल्ल (गुल्ल) (स्त्री.)—(१) गुंता (२) (लाक्ष.) न उकलणारी
अडचण—प्रश्न.

- आवयी—गुंता पडणे.

- उकलयी—(१) गुंता सोडविणे. (२) अडचणीवर तोडगा
काढणे.

- पडयी—(१) बळ पडणे. (२) गोत्यात सापडणे.
(३) अडचणीत पडणे.

- बण(-णी) (स्त्री.)—(१) गुंता (२) अडचणीची परिस्थिती.

- बणियुं (वि.)—गुंता झालेले—असलेले.

- बवुं (स.क्रि.)—गोत्यात टाकणे.

- बाडियुं (वि.)—गुंतागुंत असलेले.

- बाडो (पु.)—गुंतागुंत.

- बावुं (अ.क्रि.)—(१) दोरा किंवा धागा गुंतून जाणे.
(२) (लाक्ष.) गुंतून जाणे, उकल न सापडणे. (३) गोंधळणे,
घाबरणे.

- गुल्ल(-ल)ळि (गुल्ल-ल)ळि (स्त्री.)—गुंता किंवा दोरा फाळल्यावर
गुंदाळून केलेली गुंडी.

- गुल्ल(-ल)ळियाळुं (गुल्ल-ल)ळियाळुं (वि.)—गुंडी केलेले.

- गुल्लियुं (गुल्लियुं) (न.)—खिसा.

- गुल्लुं (-ल्लुं) (गुल्लुं-ल्लुं)

- गुल्लुं (गुल्लुं) (स्त्री.)—गुलाचा लेगगा.

- गुल्लुं (गुल्लुं) (न.)—पहा 'गुल्लुं'

- गुल्लुं (गुल्लुं) (सं. क्रि.)—(१) कापणे (लाकूड). (२) खोदणे.

- गुल्लिया (गुल्लिया) (पु.)—गाडीच्या चाकाचा आरे असणारा
मधला भाग.

- गुल्ली (गुल्ली) (स्त्री.)—गुदी.

- पडवो (पु.)—चैत्र शु० प्रतिपदा, गुदी पाडवा.

- गुल्लुं (गुल्लुं) (वि.)—गुड, खुबचे,

- गुल्लो (गुल्लो) (पु.)—मरणाचा दुखवटा. (२) पायाची नळी.

- (३) (लाक्ष.) हिंमत, बळ.

- गुडा भांगवा—(१) (अ.क्रि.) पाय मोडणे, बळ न राहणे
(२) (स.क्रि.) पाय मोडणे, शक्ती खर्ची करणे.

गूण (गूण) (स्त्री.) - (१) गोणी (२) गाढवावर टाकतात ती पडरी (३) चार मणाचे माप.
 - पाट (नि.) - गोणपाट.
 गूणियुं (गूणियुं) (न.) - गोणपाटाचा थैला किंवा पोते.
 - यो (पु.) - (१) तांब्याची घागर, (२) पोते. (३) गुण्या (मुताराचा धोरे).
 गूणसूं (गूणसूं) (वि.) - लवठ व टेंगणा.
 गूथ (गूथ) (वि.) - (१) खेळकर (२) कामी (३) स्त्री.) बेंड बरे झाल्यानंतर राहिलेला वण.
 गुंतो (गुंतो) (पु.) - (१) गुंता (२) वांधा, शंका. (३) कलंक.
 - पडवो - वांधा येणे.
 - पाडवो - (१) वांधा-हरकत आणणे. (२) शंका घेणे. (३) अलग पडणे, वेगळे मत धरणे.
 गूथ (गूथ) (स्त्री.) - फरटाची जलम भरून आल्यानंतर तेथे गाठीसारखे राहते ते.
 - ण (न.) - दोऱ्याचे विणकाम.
 गुं (स. क्रि.) - दोरा एकमेकांत गुंफून विणकाम करणे.
 गुंरवुं (गुंरवुं) (स. क्रि.) - (१) पायातळी चिरडून टाकणे. (२) तिथून मऊ करणे. (३) मारणे, ठोकणे.
 गुंदा(-दी)-पाक (गुंदा-दी-पाक) (पु.) - (१) एक मिठाई. (२) (लाश.) मार.
 गूमड(-डुं) (गूमड-डुं) (न.) - बेंड, करट.
 गूर (गूर) (स्त्री.) - हाडाच्या भात असणारा मगज.
 गूरजी (गूरजी) (पु.) - एक केसाळ टेंगणे कुत्रे.
 गुरा (गुरा) (पु. व. व.) - पाय.
 गूलर (गूलर) (न.) } उंबर.
 - रो (पु.) }
 - रु (न.) - पापडाच्या पिडाचा गोळा.
 गूली (गूली) (स्त्री.) - (१) मिळी. (२) किड्याने बनविलेले पांढरट रंगाचे किंवा रंगीतरेंगी घर.
 गूवाळणुं, गूसैणुं (गूवाळणुं, गूसैणुं) (न.) - मळ खरडून काढण्याचे पत्र्यामाराने साधन.
 गे (गे) (स्त्री.) - लग्न.
 गेड (स्त्री.) - (१) घडी (२) घर (३) (लाश.) एकमेकांशी बरोबर मिळणे-जुळते होणे.
 - बेसवी - (१) बरोबर मेळ वसणे. (२) मेळ किंवा अनुबंध स्पष्ट होणे.
 गेडां (गेडां) (न. व. व.) - ताडपत्रे.
 गेडी (गेडी) (स्त्री.) - हॉकीची वाकडी काठी.
 - दडो (पु.) - (हॉकीची) काठी व चेंडू, हॉकीचा खेळ.
 - बाज (वि.) - हॉकीच्या खेळात वाकवगार.

गेद (गेद) (स्त्री.) - चिथ्या गुंडाळून केलेला चेंडू.
 गेव (गेव) (वि.) - (१) अहश्य (२) (न.) अहश्य.
 गेरी (गेरी) (वि.) - गुप्त, अहश्य, गूढ.
 - अवाज - (१) अंतर्नाद (२) आकाशवाणी.
 - गजब - दैवी भावपत्ती.
 - गोळो - गप्प, अफवा.
 - गोळो गयदावचो - अफवा-गप्प उडवून देणे.
 - मार - सुका मार.
 गेमे (गेमे) (अ.) - सर्व प्रकारं सुखी-समृद्ध.
 गेंगुं (गेंगुं) - (वि.) - रडके, निष्प्राण.
 गंगाट (गंगाट) (पु.) - आकांत.
 गेंघट (गेंघट) (वि.) - तल्लीन, मस्त.
 गेर (-रो) (गेर-रो) (पु.) - खाली पडलेल्या चुरा.
 गेर [फा.] - 'निषेध, अभाव किंवा अयोग्य' या अर्थी शब्दाच्या पूर्वी जोडला जाणारा शब्द.
 - आवळ (स्त्री.) - अपकीर्ती, बदनामी.
 - हत्ताफ (पु.) - अन्याय.
 - उपयोग (पु.) - दुरुपयोग.
 - कायदे (वि., अ.) - कायद्याविरुद्ध, कायद्यावांचून.
 - कायदेसर (अ.) - गैरकायदा.
 - म्युडी (स्त्री.) - नागणी.
 - माहित, (-गार) (वि.) - अज्ञान, अपरिचित.
 - मुनास (-सि) व (वि.) - गैरवाजवी.
 - रस्ते (अ.) - अयोग्यरीत्या, गैर.
 - रीत (स्त्री.) - अयोग्य रीत.
 - लाभ (पु.) - (१) नुकसान, तोटा. (२) अयोग्य लाभ.
 - वळ्ते (अ.) - (१) सापडणार नाही अशा जागी. (२) अयोग्य ठिकाणी.
 - वळ्ते जनुं, - पडवुं - (१) योग्य ठिकाणी न पोचणे. (२) हरवणे.
 - वडीवट - अव्यवस्था, अंदाधुंदी.
 - वाजवी (वि.) - अयोग्य.
 - वादे, - शिरस्ते (अ.) - भाडमार्गाने, अनीतीच्या मार्गाने.
 - शिरस्ते (पु.) - अयोग्य - खोटी रीत.
 - सोई (स्त्री.) - गैरमोय.
 गेरत } (गेरत, गेरियत) [अ.] (स्त्री.) - प्रतिष्ठेची - अन्नूची
 गेरियत }
 जाणीव, लाज.
 गेरवुं (गेरवुं) (स. क्रि.) - पाडणे, झटकणे.
 गेरुओ(-वो) (गेरुओ-वो) (पु.) - भगवा रंग.

गेल (गेश) (न.) - (१) लाड (२) लाडाचे खेळ (३) स्त्री.)

गल्ली, घाट. (४) (अ.) मार्ग.

-युं (अ. क्रि.) - लाड करून खेळणे.

गैसाळी (गैसाणी) (स्त्री.) - धूळ.

गैसु (गैसु) (पु.) - (केसांची) बट, खुसुप.

गोडणी (गोडणी) [गं.] (स्त्री.) - दूध.

गोकदती (गोडशी) (स्त्री.) - गोवध.

गोकळबाळस (गोडणभाळस) (स्त्री.) - गोकुळभटमी.

गोकळगाय (गोडणगाय) (स्त्री.) - गोगलगाय.

गोकळी (गोडणी) (पु.) - गायीचा गुराखी.

गोकीरो (गोडीरो) (पु.) - आरडाभोरड, गोंगाट.

गोकीळ (गोडीळ) (न.) - (१) नांगर (२) शेतातली ठेकळे फोडण्याचे मुगळ.

गोकुळ (गोडणी) (न.) - (१) गायीचा कळप (२) गोकुळ गाव.

-घंज, -नाथ (पु.) - श्रीकृष्ण.

-पुरी (स्त्री.) - (१) गोकुळ गाव (२) सूर्यखी सुखी आणि आनंदी कुटुंब किंवा समाज. (३) अतिशय आनंद.

गोकळियो रोग (गोडणियो रोग) (पु.) - विरहामुळे होणारा रोग.

गोख (गोख) (पु.) - (१) गवाक्ष, शरोका. (२) कोनाडा.

गोखण (गोखण) (न.) - घोक्णे.

पट्टा (स्त्री.) - घोकरा.

-युं (स. क्रि.) - घोक्णे.

गोखी काळयुं, - नाखयुं, - पाडयुं, - मारयुं - तोंडपाठ करणे.

गोखी राखयुं - (१) पाठ करून ठेवणे. (२) पक्के लक्षात ठेवणे.

गोखलो (गोखलो) (पु.) - शरोका.

-लियुं (न.) - मधपोळ्यातील एक घर.

गोखाडयुं (गोखाडयुं) (स. क्रि.) - घोक्पट्टी करणे.

गोखो (गोखो) (पु.) - पक्ष्याचे घरटे.

गोगडुं (गोगडुं) (वि.) - तोतरे.

गोगुं (गोगुं) (वि.) - (१) अंगात पाणी नसलेले. (२) अंगात काही कुशलता नसलेले.

गोचर (गोचर) (वि.) - (१) इंदियाला समजण्याजोगे (२) (न.) कुरण.

-सा, -री (स्त्री.) - शिक्षा.

गोचलुं (गोचलुं) (न.) - मंडळाकार पंक्ती, दोळके.

गोचलां गणवां - (१) दिवल्याशयल्या करणे. (२) थक्कणे.

(३) गोष्टळात पडणे.

गोजुं (गोजुं) (वि.) - गलिच्छ.

गोझार (गोझार) (स्त्री.) - दिवाणखान्याच्या बाजूची खोली.

गोझारं (गोझारं) (वि.) - गोहत्या करणारा, पापी. (२) गोहत्या झालेले, अपवित्र.

-रो (पु.) - गायीला मारणारा कसाई.

गोट (गोट) (पु.) - (१) घोट (२) छोट (धुराचा) (३) बायका किंवा मुले यांच्या मनगटात घालण्याचा एक सोन्याचा दागिना.

(४) दुपट्या रंगाच्या कापडाला दुडूपून लावलेली किनार.

गोटली (गोटली) (स्त्री.) - (१) गुडळी (२) काम चुकविणे, गुडली.

-बाज (वि.) - कामचुकार.

-मारथी - गुडली मारणे, कामचुकारपणा करणे.

गोटलो (गोटलो) (पु.) - (१) फळाच्या आतील कडीण बीज, गुडली (२) कडीण मांसपिंड.

-घालवो, -चडवो, -बाझवो - (१) स्नायु गुडळीसारखा कडक होणे. (२) त्यामुळे वेदना मारणे.

गोडावुं (गोटावुं) (अ. क्रि.) - गोल गोल बलये निर्माण होणे.

(२) धूर होणे. (३) घोटाळ्यात पडणे.

-ळो (पु.) - (१) घोटाळा (२) अव्यवस्था (३) (हिशेबाच्या किंवा पेशाच्या बाबतीत) गडबड, घालमेल किंवा अप्रसन्नता.

-बळवो - घोटाळा होणे.

-बाळवो - घोटाळा करणे.

गोटियुं (गोटियुं) (न.) - (१) पगडीच्या आतील भराव, बुतान. (२) कोलीत.

गोटी (गोटी) (स्त्री) - (१) गोळी (२) लहानशी गाठ.

(३) जर जळल्यानंतर राहिलेली धातूची गोळी.

गोटी-डी)मडुं, गोटीलुं (गोटी-डी-मडुं, गोटीलुं) (न.) - कोलांट.

गोटो (गोटो) (पु.) - (१) गोळा, पिंड. (२) फुलांचा तुरा, कलगी. (३) धुराचा किंवा धुळीचा लोट. (४) (लाक्ष.) घोटाळा.

-घालवो - (१) घोटाळा करणे. (२) निव्वारा ठेवणे, धुमसेल असे करणे (३) देवभाव निर्माण करणे, खीळ घालणे.

-बळवो, -बाळवो - पाह्या 'गोटाळो बळवो, -बाळवो'

-पोटो (पु.) - (कणकाचा बगैरे) गोळा.

गोट (गोड) (स्त्री.) - (१) गुजगोट (२) मेजवानी (३) थट्टा, मस्करी. (४) मैत्रो, गट्टी.

गोट, -डुं (न.) - खेडेगाव.

गोटडी (गोडडी) (स्त्री.) - मनच्या गोष्टी, हितगूज.

गोटण (गोडण) (पु.) - (१) दोपर, गुडघा. (२) (स्त्री.) मैत्रीण.

गोटणी (गोडणी) (स्त्री.) - (१) चुंबकीयारखी विणून बनविलेली उतरंडीच्या खालची नेटक. (२) रचना (३) व्यवस्था, सोय करून देणे.

गोठवचुं (गोठवचुं) (स.क्रि.) - (१) व्यवस्थित बसविणे - ठेवणे, जमविणे. (२) नोकरीत किंवा कामधंद्यात ठेवणे - ठेवायला लावणे.

गोठवुं (गोठवुं) (अ.क्रि.) - जमणे, चपखल बसणे.

गोठियो (गोठियो) (पु.) - जीवश्च कंठश्च मित्र.

गोठियण (गोठियण) (स्त्री.) - जीवाभावाची मैत्रीण.

गोठी (गोठी) (पु.) - जैन मंदिराचा पुजारी.

गोठ्या (गोठ्या) (पु.) - (१) गोठा (२) घरटे (३) स्वस्थता.

गोठ (गोठ) (न.) - शरिरावर उठणारी गाठ.

- घालवुं - गाठ हाणे.

गोड (स्त्री.) - खाण्याची क्रिया.

- घुं (स. क्रि.) - खोदणे.

गोडाक्री (गोडाक्री) (स्त्री.) - छुद्येगिरी, फसवेगिरी.

गोडियो (गोडियो) (पु.) - बाटूगार.

गोडे (गोडे) (अ.) - (१) - प्रमाणे, - सारखे. (२) (न.) - च्या घरोघर च्या सांगाती.

गोत (गोत) (स्त्री.) - (१) शोध. (२) (न.) गोत्र, कुळ.

गोतरी (गोतरी) (स्त्री.) - गळा.

गोतर (गोतर) (न.) - कुळ.

गोतरज (गोतरज) } (पु., स्त्री.) - (१) कुळदेवता.

गोमज (गोमज) } (पु., स्त्री.) - (१) कुळदेवता. - वेसावरी (या), - मांडरी, - वा - कुळदेवतेची (लग्नप्रसंगी) स्थापना करणे.

गोवरचुं (गोवरचुं) (न.) - कुळदेवतेच्या पूजेकरिता आणलेली माती किंवा वस्तू, किंवा ती आणण्याचा समारंभ - विधि.

गोतरी (गोतरी) } (वि.) - एकाच गोत्राचा वीचे.

गोत्र (गोत्र) (न.) - कडधान्याच्या शेंगांची फोलपटे व पानांचा भुसा (दोरांचे खाद्य).

गोतयुं (गोतयुं) (स. क्रि.) - शोधणे.

- घण (स्त्री.) - शोध.

गोतागोत (गोतागोत) (स्त्री.) - शोधाशोध.

गोतीन (गोतीन) [सं.] (वि.) - अगोचर, इंद्रियातीत.

गोतुं (गोतुं) (न.) - दोरासाठी शिजविलेले व्याद्य.

गोत्रज घडो (गोत्रज घडो) (पु.) - कुळदेवतेची ज्यात स्थापना करायची तो घडा.

गोत्र समास (गोत्र समास) (पु.) - निरनिराळ्या गोत्रांनी एकमेकांत मिसळणे.

- खळन (न.) - चुकीने (विसरून) दुसऱ्याचे नाव तोंडातून येणे.

गोथ (गोथ) (स्त्री.) - (१) गोता (पतंगाचा) (२) (लाक्ष.) भूलथाप.

- थायी - गोता थाणे.

- खडडावरी, - मारवी - गोता थायला लावणे.

- मारीने सुई जवुं - पालथे होऊन पडून राहणे.

गोथणो (गोथणो) (पु.) - शिवाळ बांधण्याची खुंदी

गोथायुं (गोथायुं) (अ. क्रि.) - गोते थाणे, गोते लात रसडणे.

गोथुं (गोथुं) (न.) - (१) शरिराची पालथी स्थिती (२)

कोलांटी (३) डोके खुपसणे.

- खावुं - (१) फसणे. (२) गडगडणे. (३) कोलांटी थाणे.

- मारवुं - (शिगे असलेल्या प्राण्याने) डोके खाली करून मारणे.

गोथां (गोथां) (न. व. व.) - (१) निष्फळ धडपड, गोते, (२) भूलथाप.

- थावां - निष्फळ धडपड करणे.

गोद (गोद) (स्त्री.) - (१) मांडी (२) टांचणी (३) दखल, हस्तक्षेप, अंतराय, विघ्न.

- घालवी - दखल करणे, विघ्न आणणे.

- मां घालवुं, - मां लेवुं - (१) मांडीवर बसविणे, - होपविणे. (३) जोपासनेखाली घेणे.

गोदड (गोदड) (वि.) - खडबडीत.

गोदडियुं (गोदडियुं) (वि.) - (१) जाडेभरडे (२) जवळ फक्त गोधडी बाळगणारा (बुवा) (३) (न.) गोवर.

गोदणणी (गोदणणी) (स्त्री.) - मध्येच हात घालणे, दखल करणे, सतावणी.

गोदयुं (गोदयुं) (स. क्रि.) - खोदणे.

गोदयवुं (गोदयवुं) (स. क्रि.) - (१) गुहे मारणे (२) छाक्ष. टोकणे, वरचेवर जाणीव देणे.

गोदान (गोदान) (न.) - (१) गायीचे दान (२) जावळ राखण्याचा विधी.

गोदावतुं (गोदावतुं) (स. क्रि.) - (१) गोंदवून घेणे. (२) गुहा मारणे. (३) वरचेवर टोकून जागृत करणे.

गोदो (गोदो) (पु.) - (१) टोचेळ किंवा खुपेल अया रीतीने बाहेर आलेले टोक. (२) बुका, टोसा. (३) (लाक्ष.) खोट, नुकसान.

गोधण (गोधण) (न.) - मार्यांचा कळप.

गोधलियुं } (गोधलियुं, गोधुं) (न.) - वासर.

गोधुलन (गोधुलन) (न.) - गोरज मुहूर्तावरचे लग्न.

गोधुलि-ळि-क (गोधुलि-ळि-क) (वि.) - गोरज मुहूर्ताचे.

गोधुळियुं (गोधुळियुं) (न.) - पाहा 'गोधुलन'.

गोधो (गोधो) (पु.) - खच्ची न केलेला गोन्हा - पाडा, वळू.

गोंदकं (गोंदकं) (गोंदकं) - गोंदकं.
- रो (पु.)

गोंदकी (गोंदकी) (स्त्री.) - गोंद-जाड लाकूड, सर
गोंदो (गोंदो) (पु.) - स्वैपाकात केलेल्या सगळ्या अन्नांची
एकत्र मिश्रण.

गोंदयुं (गोंदयुं) (स. क्रि.) - बंद जागेत कोडणे, कैद करणे.
गोंदळ (गोंदळ) (पु.) - (१) भेसळ, मिश्रण (२) गडबड,
गोंदळ.

गोंदियारुं (गोंदियारुं) (वि.) - (१) कांडून मरेल अशी हवा -
उजेडाशिवायची कोठडी. (२) (न.) हवा-उजेड नसलेले
स्थान घर.

गोंदयुं, गोंदयुं (गोंदयुं, गोंदयुं) (स. क्रि.) - छपविणे,
छपविणे.

(गोंदयुं) गोपीचंदन करयुं - (जयलचे) पैसे नासत टाकणे,
नुकसान आपणच ओढवून घेणे.

गोंदणीयुं (गोंदणीयुं) (न.) - (१) गोंदणीच्या उपयोगाचे,
कठीण. (२) धोड्या तुपाचे कठीण (लाडू).
- यो (पु.) - गोंदणीचा दगड.

गोंदणदो (गोंदणदो) (पु.), गोंदणी (स्त्री.) - अंजाड्यावर
लटक्याच्याचा स्त्रियांचा एक दागिना.

गोंदर (गोंदर) (न.) - (१) गाफीचे शेण (२) गोवरीचा
चुरा.

गोंदरु (गोंदरु) - गोदर

गोंदरुं - (१) (वि.) घागेरडे (२) (न.) शेण.

गोंदरो (गोंदरो) (पु.) - जू बांधण्याची नांगराची दांडी.

गोंदयुं (गोंदयुं) (अ. क्रि.) - (एखादी धातूची वस्तु
आपटल्याने तिला) पोचा येणे.

गोंदो (गोंदो) (पु.) - पोचा.

- उवाड्या - पोचा काढणे.

- पडवो - पोचा येणे.

गोंम (गोंम) (स्त्री.) - (१) खोड (विशेषतः धोड्याची)
(२) होना करणे.

गोंमटो (गोंमटो) (पु.) - विणकामात जोग पाडण्याकरितां
केलेले पाडण्याची रचना.

गोंमणी (गोंमणी) (स्त्री.) - (१) उपाध्यायाची पना.
गोंमणी (गोंमणी) (२) सुवांशिनी.

- कर्त्या - जमादारी - सुवांशिनी या जेवायला बोलावणे.

- मानत्री - सुवांशिनीला जेवण घालण्याचा नयन करणे.

- बालयी - भटजीच्या-उपाध्यायाच्या-बायकोला जेवू
घालणे.

गोंमरो (गोंमरो) (स्त्री.) - गौरीपूजेचे व्रत.

गोर (गोर) [फा.] (पु.) - विचार, मनन.

गोर (पु.) - (१) शेणकूडाचा-गोवण्यांचा चुरा,
(२) जनावरांचा कळप.

गोर (पु.) - (१) उपाध्याय, पुरोहित. (२) पंडा.

- पदुं (न.) - उपाध्येपणा, मिश्रुती.

गोरख (गोरख) (वि.) - (१) संयमी (२) (पु.) शैव साधूंचा
एक पंथ.

आगे आगे गोरख जागे - पुढचे पुढे पाहू, 'होऊन जाईल'
अशा भावार्थाचे.

गोरख दियुं दुं (गोरख) (वि.) - गोरजे.

गोरतो (गोरतो) (पु.) - सुवांशिनीला जेवायला घालण्याचे व्रत.

गोरमा (गोरमा) (स्त्री.) - (१) गौरी (२) कुमारीकाचे गौरी-
पूजेचे व्रत, हारतालिका.

गोरल (गोरल) (वि.) - प्रिय.

गोरव (गोरव) (पु.) - घर आणि यन्हाडी यांचे मानपानाचे
जेवण.

- देवा-नोतरवा-घर-बन्हाईना मानपानाचे जेवण देणे.

गोरस (गोरस) [सं.] (न.) - (१) दूध, दही इ. कुमते.

(२) दुग्धयुक्त भात.

- री (स्त्री.)

सुं (न.) - दही, दूध ठेवण्याचे मातीचे भांडे.

गोरस (गोरस) (गोरस) (न.) - (१) गोरवा
दगांनी आकाश भरून येणे. (२) पुराने भरणे. (३) न
सुचल्याने गोंधळून जाणे.

गोरसो (गोरसो) (पु.) - (१) आकाशाचे भरून येणे
(२) मनाचा गोंधळ. (३) वेढा.

- घालवो - दग भरून येणे (२) चेहेरा चढणे (३)

अडचणीत टाकणे.

गोराट (गोराट) (गोराट) (वि.) - दिसाळ, रेंताळ, पिवळट रंगाची
माती किंवा जमीन.

गोराणी (गोराणी) (स्त्री.) - (१) पुरोहिताची बायको;
(२) गुहपत्नी किंवा स्त्री-गुह.

गोरांदे, गोरी (गोरांदे, गोरी) (स्त्री.) - गोऱ्या शरीराची.

गोरियो (गोरियो) (पु.) - गोऱ्या.

गोरुं (गोरुं) (वि.) - गोरे.

गोराश (गोराश) (स्त्री.) - गोरेपणा.

गोरगफ, - गफाफ (गोरगफ) - गोरेपान.

गोलक (गोलक) [सं.] (पु.) - (१) गोळा (२) विषवेला
व्यभिचाराने झालेला मुलगा. (३) पैसे-गड्या टाकण्याची
पेटी.

गोलमाल (गोलमाल) (पु.) - गडबड घोटाला, अव्यवस्था.

गोल्लुं (गोल्लुं) (म. क्रि.) - पायानी नुडविणे.

गोलापो (गोलापो) (पु.) - गुलाबी.

गोलाधारुद (गोलाधारुद) (पु.) - दारुगोळा.

गोल्लो (गोल्लो) (पु.) - (१) या नावाच्या जातीचा पुरुष

(२) जनानखान्याचा नोकर.

गोल्लेयो (गोल्लेयो) (पु.) - न बोलावता जेवीत फिरणारा मनुष्य.

गोल्लो (गोल्लो) (पु.) - गोन्हा.

गोवर (गोवर) (पु.) - शेणकुटांचा चुरा.

गोवरुं (गोवरुं) (न.) - गोवर.

- भाववुं - गोवर येणे.

गोववुं (गोववुं) (स. क्रि.) - गोवणे, गुंतविणे.

गोवालुं गडगडियुं - (लाक्ष.) नारळ.

गोवागण, गोवागरण (गोवागण, गोवागरण) (स्त्री.) -

गोव्याकडील स्त्री, गोवेकरीण.

गोवागणं (गोवागणुं) (वि.) - गोव्याकडील, गोव्याचे.

गोवारुं (गोवारुं) (न.) - गायींचा-दोरांचा कळप.

गोवाल(-ळ)णी (गोवाल-णी) (स्त्री.) - गवळण.

गोवालुं (गोवालुं) (अ. क्रि.) - गोवले-गुंतले जाणे.

गोवाल, - लियो, - लो (गोवाण) (पु.) - गुराखी, गोपाळ.

गोवाळी, - लुं (गोवाणी) (स्त्री.) (न.) - गुराख्याचा बंदा.

गोवांदरुं (गोवांदरुं) (न.) - गांवदर.

गोशा (गोशा) [फा.] (पु.) - कोपरा, एकांतस्थान.

- नशीनी, - शेमीरी (स्त्री.) - एकांतवास, एकटे राहणे.

गोशीतळा (गोशीतळा) (स्त्री.) - देवी, फोड्या.

गोष्टि(-ष्टी) (गोष्टि-ष्टी) (स्त्री.) - (१) वाताळप, गप्पागोष्टी,

(२) मसलत, गुप्त चर्चा.

गोसाईं (गोसाईं) (पु.) - (१) एक साधू-भैरव्याचा प्रकार.

गोह, - र (गोह) [सं.] (पु.) - गुहा.

गोहत्यारुं (गोहत्यारुं) (वि.) - गोहत्या करणारे.

गोहावुं (गोहावुं) (अ. क्रि.) अंधारात चान्चपडत मटकणे.

गोळ (गोळ) - (१) (वि.) वर्तुळाकार, गोळ (२) (पु.) गोळ

आकार (३) साठ्यालोठ्यांची जमात.

- तोडवो - बेटीव्यवहाराच्या ठरीव नात्यागोत्यातून बाहेर पडणे.

- बांधवो - बेटीव्यवहाराकरिता ठरीव नातलग्यांची किंवा गावांची जमात बांधणे.

- भमरडा जेवुं - भोपळ्या एवढे शून्य.

- गोळ (वि.) - संदिग्ध.

- मटोळ (वि.) - (१) बरोबर गोळ (२) (लाक्ष.) घट्टपुष्ट.

गोळ (गोळ) (पु.) - गूळ.

- खावो, - खाई लेवो - स्वार्थ साधणे.

- गुं गावुं (गावुं) - गुं सावुं - अनि आवडी वस्तू.

- ने पाणीग नावुं, - नारी नावुं - (१) आशा भोडून देणे.

(२) मुलणे.

गोळे रीटळिली वात - बग्न गोड वाटेल अशी आवडण्याजोगी गोष्ट.

गोळवेरी (गोळवेरी) (स्त्री.) - गूळ भांवा.

गोळ गोळ (गोळ गोळ) (वि.) - (१) चांगलेच मुरलेले - नरम

झालेले (२) (लाक्ष.) ज्याचे मन पूर्णपणे विरघळले आहे -

अनुकूल झाले आहे असा.

गोळवुं (गोळवुं) (न.) - गुळचट लोणचे.

गोळपापडी (गोळपापडी) (स्त्री.) - एक गोड खाद्य पदार्थ.

- आपवी - टोकणे, मार देणे.

गोळमेजी (गोळमेजी) (वि., स्त्री.) - गोळ मेजाभोवती बसून

भरलेली (परिघट).

गोळवो (गोळवो) (पु.) - गोफणीने मारण्याचा दगड.

गोळियो (गोळियो) (पु.) - गूळ भरून ठेवण्याचे मोठे मडके - माठ.

गोळी (गोळी) (स्त्री.) - (१) पाणी भरून ठेवण्याचा माठ.

(२) बंदुकीची गोळी, चघळण्याची गोळी (३) दही लाव-

ण्याचे गोळाकार भांडे (४) नुकसान.

- आववी, बेसवी, धागवी - खोट-नुकसान येणे.

गोळो (गोळो) (पु.) - (१) गोळा (२) गोफणीने मारावयाचा

गोळा. (३) तोफचा गोळा. (४) पाणी भरून ठेवण्याचा

मोठा माठ. (५) पोटात वायूने उडणारा गोळा. (६) अफवा

(७) 'बत्त', विजेचा दिवा.

- चडवो - पोटात वायू धरणे.

- गवडावो - (१) अफवा उडविणे, गप्प मारणे (२) विघ्न

आणणे.

- ने गोफण साये जवां - विघ्न दूर होणे.

- पिं(-पीं)डाळो (पु.) - पोटाळा.

गोळपिंडाळो वाळवो - गोळ गोळ-संदिग्ध-मुद्दा सोडून

बोलणे.

गोचर (गोचर) (न.) - कुरण.

गोचारण (गोचारण) (वि., पु.) - गुराखी.

गोमुखियुं (गोमुखियुं) (वि.) - दीन-केविलवाण्या मुद्रेचे.

गोमुखो वाघ - दिसायला गरीब पण आतून क्रूर असा.

गोडी (गोडी) (स्त्री.) - (१) गोड प्रांताची स्त्री. (२) एक बोली

(३) गुळापासून बनविलेली दाह.

गोत्रा(-तरा)ट (गोत्रा-तरा-ट) (न.) - तीन रात्र पाळण्याचे

गोपूजनचे स्त्रियांचे एक व्रत (भाद्रपद शुद्ध पक्षात).

ग्रथल (अथल) (वि.) - चकित.

ग्रथयुं (अथयुं) (स. क्रि.)—(१) गाठणे, विणणे. (२) रचणे, लिहिणे.

ग्रसयुं (असयुं) (स. क्रि.)—(१) पकडणे, (२) घास करणे, गिळणे.

ग्रस्तास्त (अस्तास्त) (पु.)—ग्रहण सुटण्यापूर्वी सूर्य किंवा चंद्र भावळण.

ग्रस्तोदय (अस्तोदय) (पु.)—ग्रहण असतानाच सूर्याचे किंवा चंद्राचे उगवणे.

ग्रह (अह) कठण थवा—भाग्य प्रतिकूल होणे.

—कठण होवा—भाग्य प्रतिकूल असणे.

—गाम जवा, —घरेणे मूकवा—(१) ग्रह अनुकूल नसणे. (२) अकाल किंवा शुद्धी नसणे.

पाधरा होवा—नशीब अनुकूल होणे.

—मळगा भायरा, —होवा—घर—घरूंचे ग्रह कमणे.

—वांटा होवा—नशीब वाकडे असणे.

—सीया होवा—नशीब अनुकूल असणे.

ग्रहण काटयुं—ग्रहण लागण्यानंतरचा विराळ काटयुं टाकण्यासाठी घरातून शिष्टांक अन्न काटून टाकणे तसेच स्वैराकधर भांडीकुंडी धुऊन घेणे.

—वयंत सार काटवो—शेवटच्या घडीला भागगट उभी करणे, अवेळी काम काढणे.

—वयंत साप नीकळवो—अडचणीत अडचण निर्माण होणे, अवेळी काम निघणे.

ग्लानि (अलानि) (स्त्री.)—(१) गंका (२) निव्वण्ड, विव्वता. (३) घृणा, तिडकाय.

घ (घ)

घषो (धषधी) (पु.)—(१) घकार (२) अडाणी किंवा मूर्ख मनुष्य.

घडं (धडुं) (पु. व. व.)—गड.

—लुं (वि.)—गव्हाच्या रंगाचे.

—लो (पु.)—(१) एक प्रकारचा सुगंधी पदार्थ (२) एक प्रकारचा गंधन.

—वणुं (वि.)—गव्हाच्या वणांचे.

घसयुं (धसयुं) (स. क्रि.)—रागावणे, रागे भरणे.

घघरयुं (धघरयुं) (न.)—पाटाचे लग्न.

—गणुं (अ. क्रि.) (१) पाटाचे लग्न करणे (२) (गज्यातून) घरघर आवाज होणे.

घंघोलियुं (धंघोलियुं) (न.)—(१) खुराड्यासारखे घर. (२) गुंगट (३) लास (४) धूळधान.

घच, क (धच, क) (अं.)—गचकन.

—वईने, —वैसाकने—गचकन, हाटपट.

घच(र)डयुं (धच-र-डयुं) (स. क्रि.)—चिरडणे, चुरेचुर करणे

घचडावचड(डी) (धचड, धचड-डी) (स्त्री.)—(१) चेंगराचेंगरी (२) जोराने वरखाली हलविण्याची क्रिया.

घचूम (धचूम) (पु.)—कळप, छंड.

—लो (पु.)—(१) कळप, छंड (२) गोंधळ, अव्यवस्था.

घट (धट) (स्त्री.)—(१) नुकसान, खोट (२) कमतरता.

—आवघरी, —जघी, —पडघी—घट येणे, नुकसान होणे.

घट [सं] (पु.)—(१) घडा (२) शरीर (३) हृदय, मन.

—पाट (पु.)—हृद आसन.

—मान (वि.)—(१) वनत असलेले (२) संभवित,

घडण्याजोगे (३) योग्य.

—माळ (स्त्री.)—(१) रहाटगाड्यांत बसविलेली मडक्यांची माळ (२) क्रम, प्रणाली.

—स्फोट (पु.)—(१) मेळ्यानंतर मडके फोडतात ते (लास.) कायमचा संबंध तोडून टाकणे (३) तोड, निकाल. (४) गुन गोष्टीचे रहस्य बाहेर पडणे.

—टोप (पु.)—(१) चारी बाजू झाकल्या जातील असा (झाडांचा, दगांचा इ.) समूह (२) तसे अन्व्यादन—शाकण (३) अवडंबर, भपका.

घटकाययुं (धटकाययुं) (स. क्रि.)—गटक गटक करून पिणे.

घटकी (धटकी) (स्त्री.)—घुटका.

घटको (धटको) (पु.)—सणक, वेदना.

घटका नाववा, —भरवा—सणका येणे.

घटनुं (धटनुं) (वि.)—(१) योग्य, वाजवी. (२) कमी पडणारे.

घटयुं (धटयुं) (अ. क्रि.)—(१) योग्य असणे, साजणे.

(२) बरोबर बसणे, लागू होणे—पडणे. (३) कमी होणे.

(४) (कपडा) भाटणे.

घटा (धटा) (स्त्री.)—जमाव, छंड, समूह (झाड, दग इ. चा)

—दार (वि.)—(झाडांची) राई असलेले, (दगांचा) जमाव असलेले.

घटाडयुं (धटाडयुं) (स. क्रि.)—कमी करणे.

घटाडो (धटाडो) (पु.)—घट, खोट, कमतरता.

घटावत (धटावत) (वि.)—योग्य.

घटावयुं (धटावयुं) (स. क्रि.)—लागू करणे, बरोबर बसविणे (अर्थ इ.)

घटित (घटित) [सं.] (वि.)-उचित, योग्य.

घडतर (घडतर) (न.)-(१) घडण (२) घडविण्याचा मेहनताना
(३) शिकून तयार होणे, शिक्षण, तालीम.

(४) (वि.) घडवून (ठोकून वगैरे) होणारे.

घडपण (घडपण) (न.)-घाईबय.

घडभांग(-ज) (घडभांग-ज) (स्त्री.)-(१) रचणे व मोडणे,
तोड-जोड, (२) (लाक्ष.) विचारांची दोलबस्था-अस्थिरता.

घडमथळ (घडमथळ) (स्त्री.)-अतिशय खटपट.

घडमांती (घडमांती) (स्त्री.)-पाण्याना हंदा ठेवण्याना माच-
घोडी.

घडथी (घडथी) (स्त्री.)-लहान टाके.

घडवुं (घडवुं) (न.)-गूळ भरून ठेवण्याचे घड्यासारखे भांडे.

घडवुं (स. कि.)-(१) घडवेणे, घाट-आकार देणे (२)

बनविणे, रचणे, लिहिणे. (३) व्यवस्थित रचणे किंवा

बसविणे (४) ठोकणे (घातु) (५) मसुदा तयार करणे.

(६) (लाक्ष.) शिकवून-कमावून तयार करणे. (७) मारणे.

घडाईने ठेकाणे भाववुं-ठेचा खाऊन-अनुभवाने शहाणे होणे.

घडी नाववुं-मग मारणे.

-काढवुं-बनवून किंवा व्यवस्थित रचून किंवा लिहून तयार
करणे.

घडवो (घडवो) (पु.)-गडवा.

घडावूड (घडावूड) (वि.)-घागर बुडेल इतकेच खोल (पाणी).

घडायेळुं (घडायेळुं) (वि.)-अनुभवाने पोक्त झालेले.

घडियाळ (घडियाळ) (स्त्री. न.)-(१) घड्याळ (२) तास
(वाजविण्याचा), शंगट.

-ळी (पु.)-घड्याळे विकणारा व दुस्त करणारा.

घडियो (घडियो) (पु.)-पादा.

घडी (घडी) (स्त्री.)-(१) घटका (२) (लाक्ष.) क्षण

(३) संधी, प्रसंग.

-मांडवी-घटका मोजू लागणे.

-ओ गणवी (१) (-ली)-तयारी असणे (२) मरण
ओढवणे, मरणाची तयारी असणे.

-ए घूट भरावी-(१) विलंब दुःसह होणे (२) मरण
येऊन ठेपणे.

-ना छट्टा भागमां-पाहता पाहता, क्षणातच.

-घडी ना रंग-क्षणाक्षणाला बदलणारे विचार किंवा
परिस्थिती.

घडियुं लगन (घडियुं लगन) (न.)-सहर्वाशिकाय वाटेल तेव्हा

होणारे लग्न, साखरपुडा व लग्न हे दोन विधी एकदमच
होतात असे लग्न.

घडीघडी (घडीघडी) (अ.)-वरचेवर.

घडीताळ, -साध (घडीताण, घडीसाध) (अ.)-मरणाच्या दारी.

घडीभर (घडीभर) (अ.)-थोडा वेळ.

घडुडाट (घडुडाट) -घडवुं आवाज.

घडुं (घडुं) (न.)-धान्य किंवा पाणी भरण्याचा मोठा रांजण,

घडो (घडो) (पु.)-घडा, घागर.

घडाना कळशिया(घाणिशा)करवा-नुकसानीचा धंदा करणे,
शंभर सव्हे पेंशी करणे, उगीच खटाटोप करून नुकसान
सोसणे.

घडो गागर धवी-बरावाईट निकाल लागणे, व्हायचा तो
परिणाम होणे.

-घाट करवां-(१) मारून टाकणे. (२) वाटोळे करणे.

-ढोळवो-(१) कसेबसे स्नान करणे, अंगावर घागर ओतून
घेणे (२) (-च्या नावाने) स्नान करणे, नाते संबंध तोडणे.
(३)-ची जबाबदारी अंगावर घेणे.

-फूटवो-(१) उघड होणे, जाहीर होणे. (२) मोठे नुकसान
येणे. (३) मरणे.

-भरावो-घडा भरणे (पापाचा)

-घाट (पु.)-निकाल, फैसला.

-घाट करवो-(१) (लाक्ष.) निकाल करणे, मारून टाकणे.
(२) वाटोळे करणे.

-लाडवो (पु.)-प्रेत जाळल्यानंतर स्मशानात लाडवांचा घडा
फोडणे (गुजराततील एक रुढी.)

-लाडवो भापवो-श्राद्धानंतर घड्यावर लाडू ठेवून ब्राह्मणाला
दान करणे.

-लाडवो करवो-निकाल करून टाकणे, काहीतरी करून
संपविणे.

-लाडवो धवो-(१) काय व्हायचा तो निकाल होणे (२)
मोठे नुकसान येणे.

घड्याण (घड्याण) (न.)-गवती रानातले उभे गवत.

घणाघण (-णी) (धुला धुल, -णु) (स्त्री.)-फार स्नेह, गाढ
मंद्रे.

घणुं (घणुं) (वि.)-पुष्कळ, खूप.

-करवुं-(१) शक्य ते सर्व करणे. (२) नाना प्रकारे
समजावणे. (३) काटकसर करून बचत करणे.

-करीने-प्रायः, बहुतेकरून.

-कहेवुं-पुष्कळ सांगणे-समजावणे, विनविणे, ठपका देणे.

-थवुं-फार होणे, पुरते होणे.

-होवुं-आजार जास्त असणे.

घणांघणां वानां करवां-(१) अनेक उपाय करून पाहणे, खूप
समजावणे.

घणां थोडां करवां-काटकसर करणे.

धणुक (धणुक) - (वि.) - धरेचसे.

धणुकर (धणुकर) (अ.) - धणुकर.

धणुय (धणुय) (वि.) - पुष्कळच.

धणुलं धणुलं (वि.) - पुष्कळ.

घंटा (घंटा) (पु.) - (१) - घंटा, झंगट, तास. (२) तामावर बाजवि-

लेला टोला. (३) (लाक्ष.) पक्का, धूर्त, बस्ताद.

- फरवो, - बगाडवो - (१) (घरात) नकार घंटा घाजणे,

खचून जाणे (२) गरीबी असणे.

- बगाडवो - आदीर नरुन गमणे.

- डी (स्त्री.) - (१) अतिशय लहान घंटी. (२) (लाक्ष.)

शून्य, काही नसणे.

घंटापथ (घंटापथ) (पु.) - राजमार्ग, मुख्य रस्ता.

घंटाळी (घंटाळी) (स्त्री.) - धुंगरीची माळ.

घंटावो (घंटावो) (पु.) - पीठ साठविण्याकरिता बंदोबस्त नसलेले

मोठे जाते.

घंटी (घंटी) (स्त्री.) - जाते.

- टंकाववी - जाते टाकवून येणे.

- बळ हात बाजवो - अचणीत मांभरणे.

- चुं पड - अवघड काम, मोठा बोझ.

- पु वेवचुं - दगावत चमणे.

घणी घंटीबोनो लोट खावो होवो - पुष्कळ अनुभव असणे,

पुष्कळ पायसाले पाहिलेले असणे.

घंटी टंकारो (घंटी टंकारो) (पु.) - (१) सुतारपक्षी (२) जाते

टाकविण्याचा आवाज.

घंटीचोर (घंटीचोर) (पु.) - (१) धूर्त चोर. (२) वितेकापू.

घंड (घंड) [सं.] (पु.) - हत्तीची घंटा.

घंटे (घंटे) (पु.) - (१) मोठी घाट (२) घाटीवरचा टोला.

घन (वि.) - (१) दाट (२) गर्व (३) पुष्कळ (४) (पु., स्त्री.) दग.

- घटा (स्त्री.) - चडूवाजूरी दग जमूत येणे.

- चकर (वि.) - डोके फिरलेला-लीले.

- माळ (स्त्री.) - दगांचा जमाव.

- रस (पु.) - (१) पाणी (२) काढा करून काढलेले सत्व

(३) कापूर.

- रव (पु.) - (१) दगांचा गडगडाट (२) मोर.

- बल्लिका (स्त्री.) - बीज.

घमकचुं (धमकचुं) (अ. क्रि.) - घमघुम किंवा खुळखुळ्यासारखा

आवाज होणे.

घमकार (-रो), घमको (धमका-रो, धमको) (पु.) - घमघुम

किंवा खुळखुळ्यासारखा आवाज.

घमकावचुं (धमकावचुं) (वि. क्रि.) - तसा आवाज करणे.

घमघम (धमधम) (अ.) - घमघुम किंवा खुळखुळ

- चुं (अ. क्रि.) - घमघुम किंवा खुळखुळ आवाज होणे.

- माट (पु.) - घमघुम किंवा खुळखुळ आवाज.

- मायचुं (स. क्रि.) - घणघण आवाज होईल असे जोराने

वाजविणे.

घम(रडी)चकरडी (धमरडी, यडरडी) (स्त्री.) - काळ्यामाळ्या

घमर घमर फरचुं - (१) गोल गोल फिरणे. (२) फुगडी खेळणे.

घममाण (धमसाण) (न.) - (१) विध्वंस (२) भयंकर युद्ध

(३) विनाश. (४) लोकांचा नमाव.

- मचचुं - (१) मोठी गर्दी उसळणे. (२) भयंकर युद्ध चालणे.

घमंड (धमंड) (पु.) - (१) अहंकार, गर्व, घमंड. (२) दांभिकपणा.

- डी - (१) (वि.) घमंडखोर (२) (स्त्री.) गर्व, घमंड.

घमाघम (धमाधम) (१) (अ.) - घणघण (आवाज) (२) (स्त्री.)

गडगड, धांदल, धावाधाव.

घमसरघंटी (धमसरघंटी) (स्त्री.) - मोठे जाते.

- घागरो (पु.) - खूप मोठ्या घराचा घागरो.

- बलोणुं (न.) - खूप मोठी स्त्री.

घर (धर) (न.) - (१) इमारत (२) कुटुंबाचे निवासस्थान

(३) वस्तु ठेवण्याची पेटी, खाणा, ठिकाण इ. (उदा०

'चदमानुं घर', 'सोकटीनु घर' इ.) (४) घरप्रपंच.

(५) घराणे.

- अजवाळचुं - घराण्याची-कुटुंबाची प्रतिष्ठा वाढविणे.

- ठखेडी नाचचुं - घर उध्वस्त करणे, निर्धेश करणे.

- उघाडचुं - (१) कुटुंबाची इज्जत वाढविणे.

(२) वंशजाला जन्म देणे.

- उघाडुं पडचुं - घराची-कुटुंबाची वेअरू होणे.

- उघाडुं रडेचुं - (१) वंश बालू राहणे. (२) लग्न होणे.

- उघाडुं होणुं - घर येणाऱ्याजाणाऱ्याच्या स्वागतासाठी

उघडे असणे.

- उघाडी लेचुं, - उघाडी लेचुं - घराची जबाबदारी उचलणे,

चाळविणे.

- उघडी जचुं - (१) घर उध्वस्त होणे, (२) निर्धेश होणे.

- उघडचुं - लग्न करून घर सुरू करणे, अपत्य होणे.

- उजळुं यचुं - घराची भरू वाढणे.

- उभुं करचुं - घर बांधणे.

- उभुं रडेचुं - (१) नष्टांश व्हायचा थांबणे. (२) कुटुंबाची

भरू राहणे. (३) घरप्रपंच निभावणे. (४) घर

सत्यानाशातून वाचणे.

- करचुं - (१) कायमची वस्ती करणे. (२) लग्न करणे.

- काणुं करचुं - (१) घरात फूट पाडणे. (२) घरातल्या घरात

व्यभिचार करणे.

- कायुं होयुं - घरातली गुत गोष्ट घरातल्या माणसाकडूनच बाहेर जाणे.
- कोचयुं - (१) भिन फोडण्याकरिता भितीन भोक पाडणे (२) सगोत्राशी संबंध करणे.
- घालयुं - (१) घर करणे (रोग, व्यसन इ. नी) (२) व्यभिचार करणे. (३) घर विघडवून टाकणे.
- चलावयुं - संसार चालविणे.
- जयुं - मोठे नुकसान येणे, एक मात्र साधन गमावणे.
- पूछुं आवयुं - आपण होऊन वाट पुसत येणे.
- पूछीने आवयुं - मुद्दाम नुकसान करण्यासाठी एखाद्या माणसाने घरात नातलग होऊन येणे, घराची माणसे दिवळ आहेत, किंवा आपल्याजोगी होणारी आहेत हे समजून (एखाद्या नोकराने किंवा वधूने) घरात येणे.
- तरनुं करयुं - घर तारणे - वाचविणे, घराची अब्रु वाढविणे.
- तूटयुं - (१) घरात बेवनाव होणे. (२) घराचे पैशाटक्क्याने किंवा माणसांच्या दृष्टीने वाटोळे होणे.
- घर भुजायुं - सान्या घराच्या माणसावर धाक बसविणे - असणे.
- धोयुं - सारी मालमत्ता उडवून टाकणे.
- निकोलाई जयुं - घर हिशोबातून बाद होणे, व्यवहागत वालीत पडल्यासारखे होणे.
- फाडयुं - घर फोडणे.
- फूटयुं - घरातच कोणी विश्वासघातकी निपजणे.
- फोडयुं - कुटुंबातल्या माणसांत फूट पाडणे.
- बेसयुं - घर बसणे.
- भरयुं - (दुसऱ्यांना लुटून) आपले घर भरणे.
- भागयुं - (१) पतिपत्नीत बेवनाव हांगे किंवा घडवून आणणे (२) लग्न मोडणे. (३) बायको मरणे. (४) घराचा आधार असलेले मनुष्य मरणे. (५) घराचे वाईट होणे. (६) निर्वेश होणे.
- मारयुं - (१) घराचा विघाड करणे (२) व्यभिचार करणे.
- साथे करयुं - घरभर शोषणे.
- राखयुं - (१) घर खरेदी किंवा भाड्याने घेणे. (२) स्वार्थ साधणे.
- लागयुं - (१) एकुलता एक पृथ मरणे. (२) घराचा आग लावणे (३) घराचे वाटोळे होणे.
- वसावयुं - (१) घर मिळवून सामानसुमानाने सजविणे. (२) लग्न करणे.
- विचारयुं - आपली ताकद तपासणे.
- ऊमरे, - ऊंबरे (अ) - उंबऱ्याला लागून, नजीक.
- ना भूदा ने घरना जागरिया - (१) सगळा लाभ आपसातच व्हावा असा घाट घालणे. (२) कोणी कोणाचा दोष काढू नये आणि मनाला येईल तसे वागावे असे ठरविलेले असणे.
- नुं नाक - ज्याच्यामुळे घराची अब्रु राहते - वाढते असे माणस.
- नुं माणस - (१) विश्वायू - आपलाच माणूस, (२) पत्नी.
- नो उंदर - घरातले सर्व काही माहित असलेला माणूस.
- नो थंड - कुटुंबाचा आधार.
- नो रोठलो खावो - पदरचे मोडून खाणे.
- भलुं ने आपणे भला - (१) आपले घर बरे आपण बरे, घराच्या बाहेर न निघणे. (२) दुसऱ्याच्या पंचायतीत न पडणे.
- मां घंट करवो, - वागवो - घरात खडखडाट असणे, अतिशय गरिबी असणे.
- मां घोडा फेरवो - अभिचारीपणे वागणे.
- मां बार हाथनो घांस फरे
- मां भूत भूयका मारे
- मां शंख वामे
- मां हनुमान हडीजो कांडे
- मां हांलां कुली करे
- जांमणुं (न.) (१) घराचे आंगण. (२) अतिपरिचित नजीकचे ठिकाण.
- जांमणुं करयुं - अतिशय आनुरतेने वाट पाहणे, आत बाहेर करणे.
- कूकडी (- डियुं) - घरकोंबडा - डी - डे.
- खटलो - (१) घराचे सामानसुमान. (२) संसारव्यवहाराचे कामकाज (३) बायको मुले इ.
- खूणयुं - (वि.) (१) - घरकोंबडे (२) कोपऱ्यात कुठेतरी पडून राहिलेले, अप्रसिद्ध. (३) घरगुती.
- खूणे (अ.) - घराच्या कोपऱ्यात, खाजगीत.
- गोटी (स्त्री.) - सोवळ्याचे वस्त्र.
- घर (अ.) - घरोघर.
- घरणुं (न.) - पाटाचे लग्न.
- घरयुं (अ. क्रि.) पाटाचे लग्न करणे.
- घराड (वि.) - आपापसातले, खाजगी.
- घालुं (वि.) - (१) आपल्याच घराचे नुकसान करणारे. (२) खर्चाळ (३) दगावाज.
- चोळुं (न.) - बायकांचे नेसण्याचे एक रेशमी वस्त्र.
- णी (स्त्री.) - गृहिणी.
- धणियाणी (स्त्री.) - घरधनीण, कारभारीण.

- धनी (पु.)-घरचा कारभारी-घालक.
 -धावडुं (वि.)-(१) वाढवडिळांच्या गिळकतीवर जगणारे.
 (२) निव्योगी.
 -धोगी (स्त्री.)-घरने स्वयंसेवक पण्याने काम.
 -धाडु (वि.)-घरफोडी करणारा.
 -घार (न.)-घरदार.
 -घारी (वि.)-(१) घरदार असणारा. (२) संसारी.
 मोडु (वि.)-घर बुजविणारा.
 -भंग (पु.)-(बायको गेल्यामुळे) घर-संसार मोडून पडणे.
 (२) (वि.) तशा अवस्थेत असलेला.
 -भेदु (वि.)-आपल्या घराचा भेद वेणारा.
 -भेळे (अ.)-(१) आग लागून समजून घेऊन
 (२) मित्रत्याच्या रीतीने.
 -मोळुं (वि.)-घरकोबडे.
 -मोळुं (वि.)-घराकडे तोंड असलेले-वळलेले.
 -रखु (वि.)-घराचा संभाळ ठेवील असे.
 -घरगी (स्त्री.) }
 वागणे (पु.) } -घराच्या पसणारे गजाननमुखाने,
 'क्रींचर' इ.
 -घरु (वि.)-घराची भासति असलेले, घरकोबडे.
 -घट (स्त्री.)-(१) घरोबा
 (२) (वि.) घरासारख्या संबंध असलेले.
 -घणाड (वि.)-घरी विणलेले.
 -घनुं (वि.)-घराविषयी ममता असलेले.
 -घान (पु.)-घर करून राहणे, गृहस्थाश्रम.
 -घाली (स्त्री.)-घरघनीण.
 -घाली (पु.)-घरघनी.
 -घेरो (पु.)-घरावर असलेला घर.
 -घेदु (न.)-घरगुती औपधोपचार.
 -सातेक (न.)-गृहस्थातीचा विधी.
 -सूत्र (न.)-घरसंसार.
 घराड (धराड) (वि.)-घरगुती, खासगी, एकमेकातले.
 घरेबारे (धरेबारे) (अ.)-(१) घरदार असल्याप्रमाणे.
 (२) घरात आपणच कर्तेसर्वते असल्याप्रमाणे.
 -घरुं-(१) (मुनेने किंवा मुलीने) घरसंसारच्या बाबतीत
 मुखी होणे. (२) घर चालविण्यात सत्ताधारी असणे.
 -होवुं-(मुनेने किंवा मुलीने) मुखी पत्नी आणि माता
 असणे.
 घरकडुं (धरकडुं) (स. क्रि.)-गुरकावणे.
 घरकडुं (धरकडुं) (न.)-गुरकावणी.
 घरगतु (-धु, -धु) (धरगतु) (स.)-घरगुती.

- घरड (धरड) (स्त्री.)-(१) चाकोरी (२) (लाक्ष) चानू अस-
 लेली प्रणाली किंवा रुढी.
 -घरुची-चाकोरी पडणे.
 -मां पडुं-(१) चाकोरीत जाणे, विनधोकपणे चालणे.
 (२) रुढिप्रस्त होणे.
 घरडुं (धरडुं) (स. क्रि.)-(१) परपटा उडणे. (२) जोराने
 स्वागतिणे.
 घरडापो (धरडापो) (पु.)-(१) ग्हातारपण (२) (लाक्ष.)
 ग्हातारपणा ग्हातारपणा, ग्हातार ग्हातारपणा.
 -मुं (वि.)-ग्हातारे दिवण्याजोगे, ग्हातारपणाजोगे.
 घरडापुं (धरडापुं) (अ. क्रि.)-ग्हातारे होणे.
 घरडियो (धरडियो) (पु.)-(१) उलथण्यासारखे लाकडी साधन.
 (२) गवत कापण्याचा लहान विळा. (३) घर देण्याचा
 दगड. (४) घरघर.
 घरडुं (धरडुं) (वि.)-(१) ग्हातार, वय झालेले. (२) जुने
 (३) जीर्ण, रिक्तित्व.
 -पान-घरकडे पान.
 घरडामां खपुं-गृह किंवा अनुभवी समजले जाणे.
 घरडे घडपण-ग्हातारपणात, ग्हातारपणात.
 घरडुं खप (वि.)-जखल ग्हातारे.
 घरडियो (धरडियो) (वि.)-गृह-घडील मनुष्य.
 घरडेहं (धरडेहं) (वि.)-गृह, घडील.
 घरण (धरण) (वि.)-ग्रहण.
 -घेतुं-(वि.)-अर्धवट घेणे.
 घर(रु)णी (धर-रु-णी) (स्त्री.)-गृहिणी.
 घराक (धरक) (पु. न.)-(१) ग्राहक (२) खुची ओळखणारा.
 -की (स्त्री.)-(१) गिन्हाहकी (२) ग्राहकाचे खाते.
 (३) खप, उडाव.
 घरा(रे)णियात (धर-रे-णियात) (वि.)-गृहाण घेतलेले किंवा
 दिवलेले.
 घराने (धराने) (अ.)-गृहाण.
 घरं (धरं) (न.)-वस्तू ठेवण्याचे घर, खाना.
 घरेडी (धरेडी) (स्त्री.)-(१) गडगडी (२) घरघर (मरणाच्या
 वळणी).
 घरेडो (धरेडो) (पु.)-(१) घरघर (२) चाकोरी.
 घरेणाड (धरेणुड) (वि.)-(१) गृहाण ठेवलेले
 (२) गृहाणासंबंधीचे.
 घरेणुं (धरेणुं) (न.)-दागिना.
 घरेणे (धरेणे) (अ.)-गृहाण.
 घरोपुं (धरोपुं) (न.), घरोपो(नो) (धरोपो-नो) (पु.)-घरोबा
 घल्लात (धल्लात) (स्त्री.)-(१) नुकसानी, खोट (२) घमूट न देणे.

घवडवुं (धवऽवु) (अ. क्रि.)—जोराने लाजविणे.

घवावुं (धवावुं) (अ. क्रि.)—जखमी होणे.

घसघस, साट (धसधस, साट) (अ.)—गाढ (झोपणे).

घसडयोरो (धसऽयोरो) (पु.)—सारखे लिहिण्याची मेहनत.

घस(र)डवुं (धस-र-डवुं) (स. क्रि.)—(१) करपटणे (२) (लाक्ष.)

झपाट्याने—वाटेल तसे लिहिणे किंवा काम करणे.

घसरको (धसऽरको) (पु.)—(१) पोचा (२) चीर, (३) घासणे.

घसरडो (धसऽरडो) (पु.)—चरा, ओरखडा.

घसवुं (धसवुं) (स. क्रि.)—(१) एकमेकांस घासणे. (२) चोळणे

(३) घासून धार चढविणे (४) (भांडे) घासणे.

घसी नाखवुं—(१) खोडून-पुसून टाकणे (२) हिशेवात-लक्षात

न घेणे (३) खपविणे (उदा. 'शरीर घसी नाखवुं')

घसीने कापवुं,—काफी नाखवुं—(१) शेवटापर्यंत कापणे.

(२) बोलणे उडवूनच लावणे, उलटचे करणे.

—ना पाडवी—स्पष्ट नकार देणे.

घसाघस (धस.धस) (स्त्री.)—(१) खूप घासण्याची क्रिया

(२) (लाक्ष.) घासाधीस.

घसातुं (धसातुं) (वि.)—(१) अपमानजनक, पाणउतारा

करणारे (बोलणे). (२) नुकसानकारक.

घसारा (धस.र) (पु.)—घसारा.

घसारण (धसाऽण) (न.)—(१) झीज, घसारा. (२) घासण्याने

पडलेले कण (३) घासण्याने होणारे नुकसान.

(४) (सहाणेवर) घासून पिण्याचे औषध.

घसारवुं (धसाऽवुं) (न.)—घासून पिण्याचे औषध.

घसारो (धसाऽरो) (पु.)—घसारा, झीज.

—खावो, वेडवो—नुकसान-खर्च सोसणे.

—पडवो, —पहोचवो, —लागवो—नुकसान होणे, खर्च होणे.

घसाववुं (धसाववुं) (स. क्रि.)—घासायला लावणे.

घसातुं (धसातुं) (अ. क्रि.)—(१) घासले जाणे. (२) झीज

सोसणे, खर्चात किंवा नुकसानीत येणे.

घसाई जवुं—(खूप काम इ. ने.) शिजून जाणे, क्षीण होणे.

घसाईने (धसाऽइ ने) (जवुं)—लगटून (जाणे).

घसिवुं (धसिवुं) (वि.)—खडेमीठ नव्हे तर पिठासारखे (मीठ).

वा (धा) (पु.)—(१) आघात, प्रहार (२) जखम

(३) (कागदाचा) दस्ता.

—करवो—(१) आघात करणे (२) योग्य वेळी जोर करणे.

—पडवो—(१) जखम होणे (२) आश्रय कोसळणे

(३) (लाक्ष.) अतिशय सहन करणे.

—मारीने काम करवुं—जोर करून काम करणे.

—मां लूप भरवुं—(१) जखमेवर मीठ चोळणे. (२) आगीत

तेल ओतणे.

—मेगां घसरको—मोठ्यां आणखी थोडे, मोठ्या दुःखात आणखी आलेले लहान दुःख.

—लागवो—(१) जखम झाल्याइतके दुःख होणे. (२) मोठे नुकसान होणे.

—वागवो—(१) जखम होणे (२) काही ना काही (काम किंवा जोर) होऊ शकणे.

—तेल—जखमेवर लावण्याचे तेल.

—पहाण—जखमेवर ठेवला असता जखम भरून येते असा एक दगड

घाघरो (धाधरो) (पु.)—झिया कमरेला नेसतात तो एक प्रकारचा मोठा परकर, घागरा.

—राचलण (न.)—स्त्रीची सत्ता असणे—चालणे.

—रा पलटण (स्त्री.)—(१) स्त्रियांचा जमाव (२) हिजड्यांचा जमाव.

—रा पाट (पु.)—घागण्याचा कपडा.

—रियो (पु.)—हिजडा.

—री (स्त्री.)—लहान घागरा.

—री पडेरवी—(१) (१) स्त्रीवेष घेणे. (२) नामर्द होणे—असणे, हातांत काकणे भरणे.

—रियुं गोतर—(१) ज्यात मुलीच जास्त जन्मतात थ ज्यात मुलींची संख्या जास्त आहे असे कुटुंब (२) स्त्रीप्रधान कुटुंब.

—रियो वस्तार—(१) मुलींचे आधिक्य.

घांघरडवुं (धांघऽवु) (अ. क्रि.)—(१) मोकाड पसकन मारणे. (२) हुंवरणे. (३) (लाक्ष.) ओरडून—मोठा आवाज काढून बोलणे.

घांघलुं (धांघलुं) (न.)—बाधा घालविण्याकरिता (मुलाच्या बगेरे) तोंडावरून हात ओवाळून गालांवर बोटो मोडणे ('घांघला लेवां') (२) वेड्यासारखे वर्तन. ('घांघलां काढवां')

घांघुं (धांघुं) (वि.)—(१) उतावळे (२) बावरलेले

घांच (धांच) (स्त्री.)—(१) चाकोरीत पडलेली खाच, खडडा (२) गुंता, भडचण.

घांची (धांची) (स्त्री.)—(१) (वि.) तेव्हाच्या जातीचा.

(२) (पु.) तेली

—खुटवो—तेल संपणे.

—नी घाणी जेवुं—अतिशय घाणेरडे—मळलेले, चिकट.

—नी घाणीजु जोडावुं—कंदाळा येण्याजोग्या कामाला जुंपणे.

—नो बळद—(लाक्ष.) (१) घाणीचा बैल. (२) मूर्ख मनुष्य.

घांचण (धांचण) (स्त्री.)—तेलीण.

घांचो (धांचो) (पु.)—बुरूड.

घाट (घाट) (पु.)—(१) आकार, घाट (२) नदीवरचा घाट
(३) पहाडी रस्ता (४) संधी, प्रसंग.

—भाववो—(१) पाहिजे तो आकार येणे. (२) संधी मिळणे.

—आणवो—

—लाववो—(१) पाहिजे तो आकार आणणे. (२) संधी मिळविणे.

—उतारवो, —करवो—(१) घाटाप्रमाणे आकार तयार करणे.

(२) मनात योजलेले घडेल असे करणे. (३) युक्ति योजणे. (४) (लाक्ष.) व्यवस्थित पार पाडणे, योजनेत नसेल असे करणे.

—खावो—संधी मिळणे.

घाटसो—

—रचवो—(१) आकार बनविणे. (२) युक्ती किंवा

कारस्थान करणे. (३) मनसुषा रचणे. (४) संधी साधणे.

(५) फार नुकसान करणे. (६) मारून टाकणे.

—घालवो—(१) व्यवस्थित बसणे—करणे. (२) मंगलप्रसंगी (स्त्रीने) पांढरे शिरशिरीत यन्त्र नेसणे.

—वेचवो—व्यवस्थित जमून जाणे, अपेक्षेप्रमाणे होणे.

—मां घालवुं—फसविणे, पेचात पकडणे.

—घाटनां पाणी पीयां—बारा गावचे पाणी पिणे, देशोदेशीचा अनुभव असणे.

—दार (वि.)—चांगल्या घाटाचे, सुंदर.

घाटडी (घाटडी) (स्त्री.)—(१) एका विशिष्ट प्रकाराने रंगविलेले स्त्रियांनी नेसण्याचे देशी यन्त्र, साडी. (२) विन शिवलेला कपडा नेमून त्याची गळ्यावर बांधलेली गाठ.

—ए जवुं—मुवासिनीच्या यन्त्रां मरणे.

—घाटडी—मरणाच्या मुसामाच्या मारिची साडी नेसविणे.

—भीटयी—(१) विनशिवलेला कपडा (घोतर, साडी इ.) गळ्यावर गाठ बांधून पेहेरणे. (२) मंहेनतीचे किंवा शूरत्याचे काम करण्यासाठी स्त्रीने आवले ओंचे खोवून घेऊन गाठ मारणे. (३) स्त्रीने मंहेनतीचे किंवा शूरत्याचे काम अंगावर घेणे.

घाटी (घाटी) (वि.)—(१) कोकणी (२) (पु.) कोकणचा रीतवागी पुरुष.

घाटण (घाटण) (स्त्री.)—कोकणची रहिवासी स्त्री.

घाटीलुं (घाटीलुं) (वि.)—घाटदार, डौलदार

घाटुं(-ड, डुं) (घाटुं) (वि.)—(१) दाट (२) गच्चोगच्च

(३) घनदाट, गाढ. (४) कठीण, भरीव.

घाडवुं (घाडवुं) (न.)—गूळ भरून ठेवण्याचे मडके.

घाण (घाण) (पु.)—(१) एका फेऱ्यात शिजविता—तळता येईल किंवा वाटता—कांडता येईल असा सफूह (एक घाणा).

(२) संहार, सत्यानाश. (३) धण, मोठा हातोडा.

(४) लाकूड कोरून त्यापारा एक किडा, (५) दुग्ध.

—काडवो—(१) एक घाणा काढणे. (२) भयंकर संहार करणे.

—घालवो, —लाववो—घाण, घाटणे.

—नीकळी जवो—भयंकर संहार होणे, सत्यानाश होणे.

—वेचवो—(१) जीव घेणारा रोग होणे. (२) फूट शिरणे.

—वळवो—भयंकर संहार सत्यानाश होणे.

—वाळवो—भयंकर संहार सत्यानाश करणे.

घाणी (घाणी) (स्त्री.)—तेल गाळण्याचे यंत्र.

—ए तोंडुं—घाण्याच्या मुंगे, कदाळसाच्या कामाला लावणे.

—करवो—घाणा चालवण्याचा धडा करणे.

—नो बळद—घाण्याचा बेल (लाक्ष.)

—मां घालीने तेल काडवुं—पीलवुं—(१) अत्यंत कठीण कामाला जुंणे. (२) अत्यंत कडक शिक्षा करणे (३) छळणे.

घांटी (घांटी) (स्त्री.)—(१) गळ्याचा घोटा किंवा पडजिमेची

जागा (२) आवाज, सुर (३) (डोंगर चढण्या-उतरण्याचा)

घाट. (४) (लाक्ष.) कटोकीची घेळ. (५) अडचण, विघ्न.

—भावयी, —पडयी—कठीण वेळ येणे, विघ्न उत्पन्न होणे.

—फूटयी—(१) आवाज फुटणे (तारुण्यात प्रवेश होताच), तादृश्य येणे. (२) अडचण येणे.

घांटीचुंटी (घांटीचुंटी) (स्त्री.)—(१) बेडीवाकडी घाट

(२) (लाक्ष.) अडचणीची घेळ.

घांठो (घांठो) (पु.)—(१) साद, कंड. (२) मोठ्याने पुकार किंवा

साद. (३) रागावून काढलेला आवाज. (४) डोंगरातला वेडा आकाश रंग.

—ऊघडवो—

—खूळवो—चांगला स्पष्ट आवाज निघणे.

—काडवो—(१) तारस्वराने बोलणे. (२) धमकावणे, ठपका देणे.

—नीकळवो—आवाज निघणे.

—पाडवो—(१) ओरडून बोलवणे. (२) रागावणे.

—वेचवो—आवाज घोगरा होणे, घसा बसणे.

घांटाघांट (घांटाघांट) (स्त्री.)—आरडाओरड.

घात (घात) (पु.)—(१) धाव, प्रहार (२) नाश, खून

(३) (स्त्री.) अकाली मरणाची वेळ.

—जवो—मरतामरता घातणे.

घाम (घाम) (पु.)—(१) उकाडा (२) ताप (उन्हाचा) (३) घाम.

घामच(-छ, -ट) (घामच-छ-ट) (वि.)—घामट (२) (न.) घाम (३) भेगेतून जहाजत भरलेले पाणी.

घामवुं (घामवुं) (अ. क्रि.)-उकडणे.

घायल (घायल) (वि.)-(१) जखमी (२) (लाक्ष.) काम-
निष्काराने किंवा प्रेमाने पीडित.

घायांघुड्यां (घायांघुआं), घायांपडघायां (घायांपडघायां) (वि.)-
(१) अपघाताने मेलले. (२) (न. व. घ.) मार पडून किंवा
बुडून बगैरे अपघाताने मेललेली माणसे.

घायो (घायो) (वि.)-(१) जखमी झालेला. (२) जखमी
होऊन मेललेला. (३) (पु.) अंतःकरणावर परिणाम करणारे
मार्मिक लिखाण. (४) कागदांचा दस्ता.

घारण (घारण) (न.)-(१) घोर निद्रा (२) घोरणे
(३) झोपेचे औपघ.

घारी (घारी) (स्त्री.)-(१) (डोक्यावर शेंडीच्या भोवती
असणारा) घेरा (२) पाणी कापीत जाणारा दगड भिंगरी-
सारखा फेकल्याने उत्पन्न होणारे बर्तुळ. (३) एक खाण्याचा
मिष्ट वड्यासारखा पदार्थ.

घारुं (घारुं) (न.)-रोगाने घरीपात केलेला ऋण.

घाल (घाल) (स्त्री.)-(१) पंगत (२) जेवणारी मंडळी
(३) नुकसानी, खोट.

-ऊटवी-पंगत उठणे.

-पडवी-वेसवी-पंगत बसणे.

-त्याद(-घ) (स्त्री.)-नुकसानी, खोट.

-घुसेड (स्त्री.)-घुसण (न.)-काढघाट.

-मेल (स्त्री.)-(१) काढघाल, (२) मानगड, पंचाईत.

-मेलियुं (वि.)-घालमेल करणारे.

-बुं (स. क्रि.)-(१) घालणे (मराठीच्या सर्व अर्थी) (२) (लाक्ष.) पैसे खाणे (३) विवडविणे, बाटोळे करणे ('घ' घालवुं).

घालणदास (घालणदास) (पु.)-लोकांचे पैसे खाणारा,
घिवाळघोर.

घाय (घाय) (पु.)-(१) जखम (२) समस्या.

घास (घास) (न.)-गवत, हिरवा चारा (२) (स्त्री.) घसारा,
झीज. (३) खोट, घट.

-कापवुं-धुल्लक काम करणे, निष्कारण अम करणे.

-खावुं-जनावरासारखे वागणे.

-चवडावुं-पाणउतारा करणे.

-कापवी-घट आली तिच्या बदल्यांत काही वळते करून
घेणे.

-खायी-खोट सोसणे.

-जवी-पडवी-लागवी-घट येणे, नुकसान घेणे.

-चारो (पु.)-दोराचा चारा इ.

-पूजो (पु.)-शेणगदाळा.

घासणी (घासणी) (स्त्री.)-क्षयरोग.

घासनेल (घासनेल) (न.)-राकेल, घासलेट.

घासलेटियो (घासलेटियो) (पु.)-घासलेट विकणारा.

घासवुं (घासवुं) (स. क्रि.)-(१) घासणे (२) (अ. क्रि.)
झिजणे, घासले जाणे.

घासालुं (वि.)-गवती, गवत उगवलेले.

घासियुं (घासियुं) (वि.)-(१) गवत येणारे (रान).

(२) गयतामधून उत्पन्न होणारे. (३) (लाक्ष.) निःसव,
हुरक.

घासियो (घासियो) (पु.)-(१) गवताची चटई. (२) गवत
कापणारा.

घासे(-सो)टियुं (घासे-सो-टियुं) (न.)-घरात घालण्याची
वागरी.

घांसी (घांसी) (स्त्री.)-काटेरी वनस्पतींचा ढीग.

घियाळ (घियाळ) (वि.)-जास्त तूप देणारी गाय किंवा
भैरम.

घियो (घियो) (पु.)-तूप विकणारा.

घिसावुं (घिसावुं) (अ. क्रि.)-झिजणे, झिजत जाणे.

घिसाववुं (घिसाववुं) (स. क्रि.)-झिजायला लावणे.

घिसो (घिसो) (पु.)-काच, खाच.

धी (धी) (न.)-तूप.

-डळ्युं तो धीचडीमां-घाटीतले सांडले तरी साटांतच
बळतामां धी होमवुं-आगीत तेल ओतणे.

धीकाटो (धीकाटो) (पु.)-तूप जोखले-विकले जाते ते ठिकाण,
तूप बाजार.

धीचोपड (धीचोपड) (न.)-तूप आणि तूपासारखा ओशट
पदार्थ.

धीच (धीच) (वि.)-दाट.

धीचोवीच (धीचोधीच) (वि.)-अतिशय दाट.

धीम (धीम) (पु.)-शंका, अंधेश.

धीस (धीस) (स्त्री.)-(१) गस्त (रात्रीची) (२) बुकक्यांचा
मार, ठोक.

-मारवी-चोरी करणे, डह्या मारणे.

-पडवी-(१) लाम होणे (२) नुकसान होणे, मागे पडणे.
(३) मार पडणे.

-बुं (स. क्रि.)-(१) बुकके लगावणे, ठोकणे. (२) घासणे.

धीसाधीस (धीसाधीस) (स्त्री.)-(१) ठोकाठोकी. (२) शगडा
(३) दंगा धमाल.

घुघवाट (-टो) (घुघवाट-टो), घुघाट (घुघाट) (पु.)-घो घो
आवाज (२) गर्जना.

घुच्यो (घुच्यो) (पु.)-बुका.

- भांगी नाववां-हरविणे, मागे टाकणे.
 घुंठवुं (घुंठवुं) (स. क्रि.)-(१) घोटणे, वाटणे (पाश्यावर).
 (२) खास रोमून घरणे. (३) अभ्यासाने पुनः पुनः उजळणी करून पक्के करणे.
 घुंटी (घुंटी) (स्त्री.)-(१) घोटा (पायाचा) (२) घुटी (लहान मुलाला पाजतात ती) (३) अडचण.
 घुंटी (घुंटी) (पु.)-(१) घोटून घोटून केलेला गोळा.
 (२) घोटण्याचे साधन (वरंघटा इ.) (३) घोटण्याने आलेला तुळतुळीतपणा.
 घेंघट (घेंघट) (वि.)-झोपेने किंवा नशेने घेरलेला-ली-ले.
 (२) (स्त्री.) (आकाश) अंधारून आल्याची स्थिती.
 घेंघुं (घेंघुं) (न.)-बकरे.
 -टो (पु.)-नर बकरा.
 -टी (स्त्री.)-मादी बकरी.
 घेढ (घेढ) (स्त्री.)-गड्ड, लोटा.
 घेन (घेन) (न.)-(१) नशा, कैफ, धुंदी. (२) मद, अभिमान.
 -ऊतरवुं-धुंदी उतरणे.
 -चडवुं-धुंदी चढणे.
 घेर (घेर) (अ.)-घरी, घराकडे, घरास.
 (-ने)घेर ऊठवी-(१) (अमुक इतक्या रकमेची) तूट पडणे.
 (२) (अमुक इतक्या खर्चाच्या) नुकसानीत येणे (उदा.
 'आमां तो कव्हूने रु. १०० ने घेर ऊठी')
 -करवुं-(दिवा) मालविणे.
 -कांटा पडवा-घर उजाड होणे, निर्वेश होणे.
 -गोळी बेसवी-नुकसान होणे.
 -जवुं-(१) (दिवा) मालविणे. (२) एखाद्या कामातून वगैरे बाजूला सरणे.
 -ताळुं देवावुं-(१) घराचा सत्यनाश होणे, निःसंतान होणे.
 (२) घरावर जती येणे.
 -वेडां-(१) घरसल्या (२) विनासायास.
 -वेडां गंगा आववी-अनायासे मोठा लाभ होणे.
 -(-ने)घेर बेसवी-(१) (अमुक इतक्या रकमेचे) नुकसान येणे (२) (वाईने अमक्याशी) पाट लावणे.
 -बेसवुं-(१) वेकार बनणे. (२) नोकरीतून बडतर्फ होणे.
 (३) धरणे धरून बसणे.
 -मुकवुं-(१) सोबत न ठेवणे, दूर करणे. (२) गहाण ठेवणे.
 घेर (पु.)-(१) घेरावा, परिघ. (२) टोळी, समूह. (३) रोंडीच्या भोवतालचा घेरा. (४) होळीतील खेळ खेळण्याकरिता निघालेल्या माणसांचे टोळके.
 -को (पु.)-जथा, समूह.

- ण (स्त्री.)-(१) वेडा, घेरा. (२) झोपेने घेरणे.
 -दार (वि.)-(१) घेरावा असणारा (कपडा). (२) मोकळे (अंगाला लगदून नसलेले).
 -गभीरं,-गंभीर (वि.)-घनगंभीर, अतिशय दाढ.
 -वुं (स. क्रि.)-(१) वेढणे. (२) (जनावरास) पाणी पाजणे.
 घेरी लेवुं (घेरी लेवुं)-वेढून टाकणे, वेडा वेऊन ताब्यात घेणे.
 घेराव,-वो (घेराव-वो) (पु.)-(१) घेरावा, चढूबाजूची विस्तार.
 (२) वेडा.
 घेरावुं (घेरावुं) (अ. क्रि.)-वेढले जाणे. (२) सापडणे, वेढ्यात कोंडले जाणे. (३) भरून जाणे, व्यापून टाकणे.
 घेरी (घेरी) (स्त्री.)-घेरा (ढोक्यावरचा केंसांचा).
 घेरु (घेरु) (न.)-लाकूड किड्याने कोरून पडलेले पीठ.
 घेरं (घेरं) (वि.)-(१) गाढ, गडद (रंग). (२) खोल, गहन.
 (३) धुंद (होळे).
 घेरयो (घेरयो) (पु.)-होळीतील गेळ खेळण्याकरिता निघालेल्या फेंक्यातल्या माणस.
 -या चौदश (स्त्री.)-फाल्गुन शुद्ध चतुर्दशी.
 घेरा (घेरा) (पु.) (१) वेडा. (२) घटकाव. (३) समूह, गट.
 घेलुं (घेलुं) (वि.)-(१) वेडे, खुळे. (२) (न.) वेड. खूळ.
 -करवुं-नाद लावणे, वेडे करणे.
 -थवुं-वेडे होणे, वेड्यासारखे वागणे.
 -लागवुं,-चळगवुं-(१) खूळ लागणे (२) नाद लागणे.
 घेलां काडवां-वेड्यासारखे वागणे.
 घेलीनो गवाळो-गवाळप्रेथ, अव्यवस्थित गाढोडी इ.
 घेलचंद्र(-मुं) (घेलचंद्र-६) (वि.)-कधीं शाहाणा, कधीं वेडा होणारा-रे.
 घेलछा (घेलछा) (स्त्री.)-(१) वेड (२) नाद, छंद.
 -आववी,-लागवी,-चळावी-कशाचा तरी नाद लागणे.
 -करवी-काढवी-वेड्यासारखे वागणे.
 घेलाई (घेलाई) (स्त्री.)-वेडेपणा.
 घेलातूर (घेलातूर) (वि.)-वेडेपिसे, पूर्ण वेड लागलेले.
 घेंश(-स) (घेंश-स) (स्त्री.)-लापशी, कांजी.
 -मां घी-गेरवाजवी खर्च.
 घेयुं (घेयुं) (न.)-खड्डा.
 घो (घो) (स्त्री.)-सुसर.
 घोघरं (घोघरं) (वि.)-मोठ्या-भसाड्या आवाजाचे.
 घोमरो(-ळो) (घोमरो-णो) (पु.)-(१) मोठा-भसाडा-आवाज (२) गळ्याच्या ज्या भागातून आवाज निघतो तो भाग.
 -काढवो-मोठा आवाज काढून बोलणे.
 -झालवो-गळा धरणे.

—साणयो—शिरा साणून गाणे.
 घोघरे बास्युं—(१) घसा बरणे. (२) न भावणे.
 —विचूर देयुं—(१) घसा बसेल असे करणे. (२) जास्त न देल असे करणे.
 घो घो (घोघो) (वि. पु.)—अशिक्षित, मूर्ख मनुष्य.
 —घोघो—तोड—घोघो लपेटून पावून येणे.
 घोंक्रुं (घोंक्रुं) (स. क्रि.)—(१) कोपरखळी मारणे.
 (२) खुपसणे.
 घोंको (घोंको) (पु.)—(१) कोपरखळी (२) बुक्का.
 घोंवाट (घोंवाट) (पु.)—गोमाट.
 घोव (घोव) (स्त्री.)—खुपसणे, भोक.
 —युं (स. क्रि.)—खुपसणे.
 घोवी घालयुं, -वेयुं—एकदम खुपसणे.
 घोव (२२०) (स्त्री.)—(१) चाकोरीत पडलेला गोव माट्टा हिम
 त्याच. (२) खुपसरल्याने झालेली खोल जळम. (३) (लाक्ष.)
 गुत्तान.
 —मां पडयुं—खोल चाकोरीत चाके गेल्यामुळे गती कमी होणे.
 —परोणो(पु.)—बरचेवर पराणीची टोच मारणे.
 —परोणो करयो—बरचेवर टोकणे, सतावणे.
 —हुं (स. क्रि.)—खुपसणे.
 घोंवाटयुं (घोंवाटयुं) (स. क्रि.)—बारंवार खुपसणे.
 घोडागमण (घोडागमण) (अ.)—आळीपाळीने.
 घोडवहेल (घोडवहेल) (स्त्री.)—घोडागाडी.
 घोडागांड (घोडागांड) (स्त्री.)—सुरगाड.
 —वाडरी—सुरगाड मारणे.
 घोडापूर (घोडापूर) (न.)—(१) घोडोडीसारख्या एकदम
 येगास मोठा पूर. (२) (अ.) (तोडापूरप्रमाणे) नेमाने.
 घोडार (घोडार, घोडास) } (स्त्री.)—तबेला, पागा.
 घोडामर }
 घोडासियो (घोडासियो) (पु.)—नवेण्याची माकडाकाई करणारा
 माडी.
 घोडियाट (घोडियाट) (पु.)—माडाग्या आधार देणारे निकाटणे.
 घो गी.
 घोडियुं (घोडियुं) (न.)—(१) एक प्रकारचा पाळणा.
 (२) ताडपत्राचा दांडा.
 घोडियामांथी हाडयानुं—पाळण्यातच लग्न ठरविणे.
 घोडियुं बांधयुं—संतती होणे.
 घोडिये घर मूकयुं—लहान मुले ठाकून मरणे.
 घोडियुं बांधयुं—खोळ बांधणे.
 घोडियावानुं (न.)—मोठ्या कारखान्यातील कामकरी स्त्रियांची
 मुले संभाळण्याचे खाते.

घोडी (घोडी) (स्त्री.)—घोडी (मराठीतील सर्व अर्थानी).
 —घ. बड(-ब)युं—(१) घोडीवर स्वार होणे. (२) नशा
 करणे (३) लहरीत येणे.
 —कुडावयी—(१) घोडीला उड्या मारीत चालायला लावणे.
 काठीच्या आधारेने—लंगरत चालणे.
 —घुटी के घोडो घुटयो—कुणाला माहीत काय झाले ते ?
 —ठागे भावयी—घोडी बाफेला येणे.
 —ने ठाण देयुं—घोडीला घोडा दाखविणे.
 —पलाणयी—घोडीवर स्वार होणे.
 —प्रसयी ने बाव प्रसयी—विनमुडाची अकवा पसरणे.
 काळी घोडी—अपु.
 लीली घोडी—मांग.
 लाल घोडी—दारु.
 घोडुं (घोडुं) (पु.)—(१) तट्ट (२) घोडल.
 घोडो (घोडो) (पु.)—(१) घोडा (२) मोठी लाट (नदीत किंवा
 समुद्रात), मोठा पूर. (३) घोड्याच्या मानेच्या आकाराची
 खुटी.
 (४) (बंदुकीचा बंगरे) चाप. (५) एखादी वस्तू ठेवण्याकरिता
 उभी केलेली चारपायी (स्टूल). (६) कपाडीचे बांड.
 घोडापर घोडा बयथा—व्याजावर व्याज चढणे.
 घोडानेयुं—उत्साही, ताड, मजबूत.
 घोडा धाकी जवा—(१) शरीर यकणे. (२) हारणे, पुढे
 चालण्याची हिंमत न होणे.
 —दोडाववा } —मनोरथ करणे, मनात मांडे घाणे.
 —बांजवा }
 गाड—पूर लाव अंतर.
 —नहीं पहांववा—(१) थकून जाणे. (२) शक्ती किंवा कुबत
 नसणे.
 घोडावेणे—अतिशय नेमाने.
 (-चुं)घोडुं चडतुं होयुं—जोसात असणे, चढता उत्साह असणे.
 घोडुं दोडयुं—योग्य वेळी काम देणे.
 —पाडयुं—(१) फार खर्च करून टाकणे (२) (एखाद्याला)
 भाररूप होणे.
 घोडे चडयुं—(१) अग्रेसर होणे. (२) वर होऊन घोड्यावर
 बसणे. (३) तत्पर होणे. (४) फजीत पावणे.
 घोडे चडीने-बेसीने भावयुं—(१) घाई करीत येणे. (२) उघड
 उघड येणे.
 —चडीने उतरयुं—(१) मूर्ख—घाबळट ठरणे. (२) पस्तावा
 करणे.
 घोडे पलाण नाखयुं, -मांडयुं—(१) घोड्यावर जीन कसणे.
 (२) तयारी करणे, तत्पर होणे. (३) लढण्याकरिता जाणे.

- बेसवुं - घोड्यावर स्वार होणे.
- बेसी गांसडी माये मूकवी - मूर्खावारखे वागणे.
- घोडो ग(गं) दथो - मसलत करणे, खाजगी चर्चा करणे.
- घोडो चडावयो - (१) बंदुकीचा चाप उघडणे. (२) ताजव्याच्या दांडीवर कडी चढविणे.
- जोर पर होवो - (१) जोसात असणे. (२) पैज जिंकण्याच्या अवस्थेत असणे.
- झाड थवो - घोडा मागच्या पायावर उभा राहणे.
- देखाडवो - घोडीला घोडा (संभोगाकरिता) दाखविणे.
- पाडवो - बंदुकीचा चाप दावणे.
- बांध !, -बांधी राख ! - जरा धीर घर.
- बेसी जवो - थकणे, भागणे, हारणे.
- मारी मूकवो - घोडा अतिशय जोरात दौडविणे - दामटणे.
- (२) घाई करून पळून जाणे.

- घोणियुं (घोणियुं) (न.) - दोल, हगगा.
- घोणियो (घोणियो) (पु.) - तांब्याचा मोठा तांब्या.
- घोंटुं (घोंटुं) (स. क्रि.) - घोरणे.
- घोयुं (घोयुं) (न.) (१) जलम. (२) कशात तरी डगीच समाविष्ट होणे.
- घोर घोलावरी - घोरणे.
- घोर (घोर) (स्त्री.) - मुढदा पुरण्याचा खड्डा, कवर.
- खोदवी - (१) प्रेताकरिता खड्डा खणणे. (२) नाशाची तयारी करणे.
- चणवी - खड्ड्यावर कवर बांधणे.
- खोदियो (पु.) - प्रेताचा खड्डा खणणारा.
- खोदुं (क्रि.) - मुढदा पाडून खड्ड्यात घालणारे, विनाशक.
- घोरुं (घोरुं) (स. क्रि.) - (१) घोरणे. (२) गाढ होवणे.
- (१) घोर आवाज काढणे.
- घोरवुं (घोरवुं) (स. क्रि.) - आवाजाचा गजर करणे.

- घोरंभ (-भा) वुं (घोरंभ-भा-वुं) (स. क्रि.) - दग भरून येणे, आकाश गडगड करणे.
- घोरंभो (घोरंभो) (पु.) - दग भरणे.
- घोराघोर (घोर.घोर) (स्त्री.) - आरडाओरड व धावाधाव.
- घोरी - (घोरी) - (१) (वि.) शोपाळ. (२) (पु.) चरायला जाणारा गुरांचा कळप.
- घुटवो - (१) गुरांचा कळप चरायला निघणे. (२) त्याची धळ हाणे.
- घोल (घोल) (वि.) - दिले, दुवळे.
- घोलक(-की) (घोलक-की) (स्त्री.) - कुं (न.) - अगदी अंधार असलेले घर, गळिच्छ वस्तीतील घर.
- घोल्युं, घोल्युं (घोल्युं, घोल्युं) (वि.) - न बोलावता जेवायला जाणाऱ्यां.
- घोल्ला महाजन बे पनराळी - न बोलावता जेवायला येणे आणि वर दांडगाई.
- घोल्युं (घोल्युं) (वि.) - खन्ची न फेलेला पाटा-बैल.
- घोळ (घोळ) (पु.) - घमराट, गोघळ.
- घालवो - गोघळ घालणे.
- घटवो - दारा उघड होणे.
- घोळवुं (घोळवुं) (स. क्रि.) - (१) चट्टकट्टन दाखून नरम करणे. (२) विनळविणे, (३) घोळणे.
- घोळीने पी जवुं, घोळी पीवुं - न बघणे, न मानणे.
- घोळाघोळ (-ळी) (घोळाघोळा-णी) (स्त्री.) - (१) खूप घोळणे. (२) (लाक्ष.) मनात विचार घोळत राहणे, मनाची अडथळा.
- घोळाया करवुं - (१) घोटाळत राहणे. (२) विचार किंवा गोष्ट मनात घोळत राहणे.
- घावुं (घावुं) (स. क्रि.) - (१) हुंगणे (२) अवघाण करणे, चुंबन घेणे.

च (२)

- चक - (२४) (पु.) - चिकाचा पडदा, बाळीदार पडदा.
- नाखवो - (१) पडदा टाकणे (२) वेद्याव्यवसाय करणे.
- चक (पु.) - (१) कुंभाराचे चाक. (२) चक्क.
- चकचार (चकचार) (स्त्री.) - (१) ऊहापोह, चर्चा. (२) पल्लवाग.
- जागवी - चर्चा किंवा पूसतपास सुरू होणे.
- चकचूर (चकचूर) (वि.) - (१) चूर, तळीन, मग्न. (२) (अ.) चकचानूर.
- चकचुंथ(-थ) (चकचुंथ-थ) (स्त्री.) - (१) चोळामोळा,

- (२) काथ्याकूट.
- चक(-ग)डोल(-ळ) (चक-ग-डोल-णी) (पु.) - (१) रहाट-पाळणा. (२) (न.) एक पक्षी.
- चकडोळ चडवुं - (१) रहाटपाळण्यान चडवत चकार घेणे. (२) चक्कर येणे, धुंदी चढणे. (३) घोटाळ्यात पडणे. (४) वरचंवर तहकूष होणे.
- चकतुं (चकतुं) (वि.) - (१) सावध, दक्ष (२) (न.) - गोल किंवा चौरस डेग. (३) चट्टा (चामडीवरचा).

चक्रभूल (अ०भू०) (स्त्री.) - वेसायधपणा, वेगुडी.

चक्रमक (अ०भ०) (पु.) - (१) ठिणगी पाडणारा एक प्रकारचा दगड (२) (स्त्री.) ठिणगी. (३) चमक. (४) (लाक्ष.)

सपासपी, सगडा.

शरवी - चक्रमा ३ ठेणे.

चक्रमंडळ (अ०भ०) (न.) - (१) घर गोलगोल फिरणे, तशा फिरणाऱ्या वस्तूचा समूह (२) भट्टामस्करी करण्याकरिता जाणवत नसणारा.

चक्रमो (अ०भ०) [फा.] (पु.) - घनात, जाड लोकरा कपडा.

चक्रचक्र (अ०भ०) (अ.) - गोलगोल.

चक्रडी (अ०भ०) (स्त्री.) - (१) चक्र. (२) गोल फिरणारी चकती, भिंगरी.

- भाववी - चक्र. येणे.

- थावी - चक्र. घेणे.

- फेववी, - रमवी - भिंगरीने खेळणे.

- खवड्यावी - भुलण्यात टाकणे.

- रमाडी -

चक्रवृत्त (अ०भ०) (न.) - (१) चक्र. (२) वर्तुळ, शून्य.

- करवृत्त - मोठे शून्य काढणे, शून्य परिणाम निराजविणे.

चक्रदा (अ०भ०) (वि.) - दृष्टपुष्ट.

चक्रमकर (अ०भ०) (न.) - कारस्थान.

चक्रवकर (अ०भ०) (अ.) - चक्र आल्याने वेगवान.

(जांवा) चक्रवकर धवी - डोळे गरगर फिरून वेडेवाकडे हांणे.

चक्रावो (अ०भ०) (पु.) - (१) घेर, परीघ (२) चक्रवृद्ध.

- खावो, - चक्रावामो पडवुं - (१) फेरा पडणे

लांब रस्ता धरणे, वाट्यावर फिरणे.

चक्री (अ०भ०) (वि.) - (१) गोल आकाराची - च.

(२) (स्त्री.) चक्र. घेरी.

चकली (अ०भ०) (स्त्री.) - (१) चिमणी (पक्षी). (२) (लाक्ष.)

पाण्याचा नळ मोकळा करण्याची किल्ली. (३) पाण्याचा नळ.

चकली नानी ने फेडको मोठे - अवाक्यावाहेरच्या गोष्टी करणे, वाता मारणे.

चकलो (अ०भ०) (पु.) - चिमणा.

चकलो चूयवां - क्षुल्लक कामात होके धालणे, विवडाचिवड करणे.

चकलुं (अ०भ०) (न.) - (१) मोहोल्यापुढची मोकळी जागा.

(२) चव्हाटा.

चकलेदार (अ०भ०) (पु.) - चव्हाट्याच्या भागाची रस्तवाली करणारा - पोलीस.

चकलो (पु.) - चव्हाटा, चव्हाट्यात भरणारा बाजार.

चक्रावो जाणुं - चक्रावो जाणुं.

- बेयवुं, चकले बेसवुं, चकले हुकान काववी - मांडवी - वेड्यावृत्ती करणे.

चकले मुकवुं - (१) जाहीर करणे, वेडीवर टांगणे.

(२) चव्हाट्यावर मुक्काम टाकणे.

- वात धवी - लोकांत निंदा होणे.

चकलो टेकणे न होवो - अकाल नसणे.

चकलुं (अ०भ०) (वि.) - (१) टपून वसलेले. (२) (अ. क्रि.)

टपून वगणे. (३) आशाळभूतपणे टक लावून पाहणे.

चकवे (अ०भ०) (अ.) - चक्रवर्तीपणाने ('एक चकवे' - एक-छत्री)

चकवो (अ०भ०) (पु.) - चक्रवाकपक्षी.

चक्रव(वि) - चक्र (अ०भ०) (वि.) - (१) अत्यंत

व्याकुळ (२) (अ.) खूप घाबलून, गोंधळून.

चक्रवृत्त (अ०भ०) (पु.) - फोड.

चक्रवृत्त (अ०भ०) (वि.) - कोणाच्या फंदात न पसणारे, कोणाच्या दबावाच्याली न सापडणारे.

चक्रवृत्त (अ०भ०) (पु.) - दाखून वईचा गट्टा बांधणारे यंत्र.

चक्राचक्र (अ०भ०) (अ.) - पोट मरून, अतिशय.

चक्रामुं (- वुं) (अ०भ०) (न.) - चामडीवर पडलेला चट्टा.

चकारी (अ०भ०) (स्त्री.) - पाडीमागे नालस्ती करणे.

चक्रावुं (अ०भ०) (स. क्रि.) - (१) चारीकरणे निरीक्षण.

(२) (अ. क्रि.) प्रकाशणे.

चक्रोतं (अ०भ०) (स. क्रि.) - रो (पु.) - पपनस, बंगारा.

चकोर (अ०भ०) (वि.) - सावध, धूर्त.

चक्र (अ०भ०) (वि.) - (१) लोकां फिरवण्याची ले. (२) (न.)

चक्र, चाक्र. (३) चक्राकार रचना करून बांधलेली घरे.

(४) वेग.

- भाववां - घेरी येणे.

- खावुं - (१) गोळाकार फिरणे (२) फेरा टाकणे

(३) लांबचा रस्ता घेणे.

- फरवुं - (१) चक्राकार फिरणे. (२) विचार बदलणे.

(३) उलथापालथ होणे. (४) दैव फिरणे.

- मारवुं - (१) चक्र. खाणे, लांबचा रस्ता घेणे. (२) फेन्या घालणे.

- मां पडवुं - (१) गोंधळून जाणे (२) मुकसानीत येणे.

चक्री (अ०भ०) (स्त्री.) - (१) जाते (२) घाणी.

चक्रु (अ०भ०) (न.) - चाक्र.

चक्रगोल (अ०भ०) (पु.) - लेजिमचा एक खेळ.

- धारा (स्त्री.) - चाक्राचा घेर.

- वात (वायु) (पु.) - वावडळ.

चड(च) (अ०) (न०) - डोळा.
 चडवडवुं (अ०) (सं. क्रि.) - चालायला लावणे.
 चडवार (अ०) (पु.) - दंगलवाज, लुधा.
 चडवडवुं (अ०) (सं. क्रि.) - तुडविणे.
 चडवडवुं (अ०) (सं. क्रि.) - पायाव्याली चिरडून टाकणे.
 चडवुं (अ०) (अ. क्रि.) - (१) उंच-आकाशात उडणे
 (पतंग इ.) (२) इशान्यात समजून जाणे. (३) रंगात येणे.
 चडवडवुं (अ०) (सं. क्रि.) - चषळणे.
 चड (अ०) (वि.) - (१) चाणाक्ष. धूर्त (२) इशान्यात समजणारे.
 चडवुं (अ०) (न०) - पुरात वाहून येऊन बसलेला गाळ.
 चंग (वि.) - (१) स्वच्छ (२) मजेदार (३) निरोगी (४) पुष्कळ
 (५) (पु.) तोंडात धरून वाजविण्याचे एक वाद्य
 (६) पतंगाचे शेपूट (७) (न०) झंगट.
 चंगीभंगी (अ०) (वि.) - भाग गांजा पिऊन मस्त राहणारा,
 व्यसनी (२) व्यभिचारी.
 चंगु (अ०) (वि.) - निरोगी.
 चंगूल (अ०) (न०) - पश्याचा पंजा.
 चंगोटी (अ०) (स्त्री.) - झोपटाना तोंडावरून व डोक्यावर
 गुरगटून घेतलेली चादर.
 चंगोडी (अ०) (स्त्री.) - टोपली.
 च(ण)चणवुं (अ०) (अ. क्रि.) - (१) चार चरणे,
 आग होणे (२) मनात जळणे.
 च(र)चरवुं (अ०) (अ. क्रि.) - चरचरणे, आग होणे.
 चक्को(-डो) (अ०) (पु.) - चिंचोका, कोंय.
 चक्कार (अ०) (वि.) - चारचार.
 चंच(चु, चू) (अ०) (स्त्री.) - चोत्र.
 चंचरी (अ०) (सं. क्रि.) (पु.) (पु.) - भोगा.
 चंचल(-ळ) (अ०) (वि.) - (१) अस्थिर,
 (२) उतावीळ (३) क्षणिक, नाशवंत. (४) दक्ष, सावध.
 चंचलाळवुं (अ०) (सं. क्रि.) - (१) चोचीत येईल तेवढे
 थोडे थोडे तोंडात घेऊन घोळविणे (२) (लाक्ष.) चटकन
 निकाल न करणे, घोळ घालीत बसणे. (३) लाडाने हात
 फिरविणे.
 चट (अ०) (पु.) - (१) आद्धात देवाच्या ठिकाणी ठेवतात ती
 गाठ मारलेली दर्माची काडी. (२) काळजी. (३) जिद्द, हट्ट.
 (४) (अ०) चटकन.
 - चट्टने, - लड्डने - चटकन, शटकन
 चटक (अ०) (वि.) - (१) भडक ('लालचटक' = लालभडक)
 (२) (स्त्री.) स्वाद, लजत. (३) शटका, डंख. (४) (लाक्ष)
 खंत, काळजी.
 - (-कें)नुं (वि.) - भडकदार, चटकदार.

- मटक (वि.) - (१) नखरेल (२) (स्त्री.) नखरेलपणाने
 चालण्याची दब.
 - चुं (सं. क्रि.) (१) चटका लावणे. (२) (अ. क्रि.) चमकणे.
 - काटवुं (सं. क्रि.) - चटका लावणे.
 - काववुं (सं. क्रि.) - (१) डंख शटका मारणे, (२) मनात
 भोवणे.
 चटकारी जयुं - चट्ट करून टाकणे.
 चटकी (अ०) (स्त्री.) - अतिशय चटका. (२) चिमूट
 (१) मोहिनी. (४) खुलणारा लाल रंग
 चटकुं (अ०) (न०) - शितीडा, पेंच.
 चटको (अ०) (पु.) - दंड, चटका.
 चटपटी (अ०) (स्त्री.) - (१) अतिशय उत्सुकता, आतुरता.
 (२) व्याकूळता, घास.
 चटपटिच (अ०) (वि.) - रंगीबेरंगी घेवेवाकडे पट्टे असलेले.
 चटवुं (अ०) (अ. क्रि.) - हट्टावर आघात होणे.
 चटी जयुं - हट्टावाला जाऊन लागणे.
 चटाई (अ०) (स्त्री.) - चटई, सतरंजी.
 चटाडवुं (अ०) (सं. क्रि.) - चाटविणे.
 चटापटा (अ०) (पु. व. व.) - रंगीबेरंगी घेवेवाकडे पट्टे.
 चटियुं (अ०) (वि.) - हट्टी, जिह्खोर.
 चटियण (अ०) (वि. स्त्री.) - हट्टी बाई.
 चट्टुं (अ०) (वि.) - (१) खाण्याचे लोभी. (२) लाच खाणारे.
 चट्टेचट्टे (अ०) (अ. क्रि.) - लाच खाणे, चट्टेचट्टे.
 चट्ट (अ०) (अ०) - पाहतापाहता, जलदीने.
 चड(-ड)ण (अ०) (न०) - चडण, चडणीचा रस्ता.
 - सी (स्त्री.) - (१) चडती, उडती (२) बडती.
 - नुं (वि.) - (१) वाढणारे, उंच चडणारे (२) श्रेष्ठ.
 चडता दहाडा होवा - दिवस जाणे, गरोदर असणे.
 - पगारे - मरणागारा.
 चडवुं व्याज - चकवाद व्याज.
 चडतो दहाडा - (१) चडता दिवस (२) सुस्थितीचे
 दिवस. (३) गरोदरपणा.
 - पहोर - ऊन्ह वाढत जाण्याची वेळ.
 - पावो - सुस्थिती.
 चडप, चडपचडप (अ०) (अ०) - शडपेने, त्वरेने.
 चडपावुं (अ०) (सं. क्रि.) - शटपट लाऊन टाकणे.
 चडभड (अ०) (स्त्री.) - चडपड.
 चड(-ड)वुं (अ०) (सं. क्रि.) - (१) चडणे (पायरी)
 (२) वाढणे (भाव इ.) (३) चटाई करणे
 (२) शिडणे (३) आकसणे ('कपडुं चडी गयुं')
 (४) परिणाम होणे (आहू इ. चा)

चडचूला खानुं (अ० अ०) — स्वेवाक अन्न खाला नाही तोवर खाण्याची धाई करणे.

चडी भावयुं (अ० अ०) — आक्रमण करणे, हल्ला करणे.

— जवुं — (१) संकोच पावणे, आकसणे. (२) रडताना श्वास गुदमरणे. (३) संतापणे.

— बेसयुं — (१) स्वार होणे, (२) शिरजोरी करणे.

(३) मर्यादा सोडून वागणे, आशा उलटवून करणे.

— वागयुं — मर्यादा न पाळणे, भ्रमणे.

चडवे घोडे भावयुं — घोड्यावर बसून येणे (लाव.), धाईघाईने येणे.

चडयुं खानुं — अतिशय अमर्याद आणि अविश्वेकी वर्तन.

चडवो (अ० अ०) (पु.) — मातीचा लहान गडवा.

चड(-र)स (अ०-र-स) (पु.) — (१) एक मादक पदार्थ

(२) व्यसन (३) हट्ट, दुराग्रह.

चडसे चड(-ड)युं — हड्डाला पेटणे.

चड(-र)साचड(-र)सी (अ०-र-सा-अ०-र-सी) (स्त्री.) — चुरस,

नशापोट.

चड(-र)सीयुं (अ०-र-सीयुं) (वि.) — (१) व्यसनी, (२) हट्टी.

चडयुं (अ० अ०) (न.) — पंच.

चडाययुं (अ० अ०) (सं. क्रि.) — चढविणे.

चडायी नारयुं, -मूकयुं — (१) चिथावून-चढवून ठेवणे.

(२) लाड करून ब्रह्मकावणे.

— जवुं — खाऊन टाकणे, गट्ट करणे.

चडायो (अ० अ०) (वि.) — (१) चढाव (२) चिथावणी.

चडियायुं (अ० अ०) (वि.) — (पेक्षां) सरत.

चडियावाययुं (अ० अ०) (न.) — सरसपणा.

चडी (अ० अ०) (वि.) — तीम, चडा (स्वर).

चडीचोट (अ० अ०) (अ.) — एकदम, एका सगळ्यात.

चडे(-रे)राट (अ०-रे-राट) (अ.) — टर्फकन, मोठा आवाज करून (काढणे).

चण (अ० अ०) (स्त्री.) — (१) चूण (पश्यांना टिपण्याकरिता टाकले जाणारे धान्य) (२) चुणी (मुरक या घाटून केलेले कपड्याचे शिबणे).

चणक (अ० अ०) [सं.] (पु.) — चणा, हरभरा.

चणतर (अ० अ०) (न.) — घंघाई, बांधकाम.

चणयुं (अ० अ०) (सं. क्रि.) — (१) भित किंवा घर बांधणे.

(२) टिपून खाणे.

चणियासं (अ० अ०) (न.) — ज्या खळग्यात ठेवून दार फिरते तो खळगा.

— खमी जवुं — (१) डोके फिरणे. (२) नुकसान होणे.

चणियासं ठेकागे राखवां — डोके ठिकाणावर ठेवणे, संयम ठेवणे.

— नचायवां — डोके मारणे, कडाड टाकणे,

चणो (अ० अ०) (पु.) — चणा, हरभरा.

चणा करी जवा, — करवा — (१) विचार न करता खर्चणे.

(२) कसणे.

— चवरायवा — (१) कसविणे. (२) पीढणे, छळणे.

(३) नको नकोसे करणे.

— ना शाडउपर्याय वृद्धयुं — खोटी कुतार की मारणे.

— ममरा फाकीने रवेयुं — चणेकुरमुरे खाऊन विषस काढणे.

— खार (पु.) — आंच.

— पणी (स्त्री.) — (१) हरभऱ्याचे घाटे असलेले रोप.

(२) तशी जुडी.

चंडाळकक (अ० अ०) (न.) — अनर्थ-अनिष्ट-परंपरा.

चंडल (अ० अ०) (पु.) — अफचे सरव, चंडोळ.

चतराययुं (अ० अ०) (सं. क्रि.) — चाळविणे.

चतुं (-चुं) (अ० अ०) (वि.) — (१) उलथे, (२) मुलदे.

चनमनियां (अ० अ०) (न. म. व.) — मौजमजा.

चंत (अ० अ०) (पु.) — प्रियकर, आशक

चंतययुं (अ० अ०) (सं. क्रि.) — चिंतन-विचार करणे.

चंतनी (अ० अ०) (स्त्री.) — प्रिया, मायक.

चंद् (अ० अ०) [फा.] (वि.) थोडा-डी-डे.

चंदनी (अ० अ०) (स्त्री.) — (१) चांदणे. (२) छत, चांदवा.

चंदरयुं (अ० अ०) (सं. क्रि.) — (१) गोष्ट काढून घेणे.

(२) कसविणे.

चंदरयो (अ० अ०) (पु.) — (१) छताचा रंगीवेरंगी करवा.

(२) छत, चांदवा.

— बांधवो — (१) मांडव धालणे. (२) चेशीवर दांगणे, जाहीर करणे. (३) फजिती उडविणे. (४) कीर्ती गाजविणे.

चंदा (अ० अ०) (स्त्री.) — (१) चंद्र (२) चांदणे.

चंदायुं (अ० अ०) (अ. क्रि.) — (१) डाग पडणे. (२) कूज लागणे.

चंदो (अ० अ०) (पु.) — (१) चंद्र. (२) ताम्रपट. (३) चेहेरा, मुखवटा (४) चंद्रासारखा गोल आकार, चांदवा. (५) टिळा, गंधः (६) मोहोर, शिक्का.

चंद्र (अ० अ०) (पु.) — (१) चंद्र, (२) गोंदण. (३) टिळा.

— क (पु.) — (१) टिळा, गंध. (२) मोरपिसावरचा डोळा.

चप दईने (अ० अ०) (अ.) — एकदम, झटकन.

चपकलुं (अ० अ०) (वि.) — (१) दगाबाज (२) (न.) खोडी, दंगामन्नी.

चप(-व)काययुं (अ० अ०-अ० अ०) (सं. क्रि.) — (१) गरम करून दाबणे, चिकटविणे (२) (न.) फोडणी देणे.

चप(-व)को (अ० अ०-अ०) (पु.) — (१) डाग (सळी इ. तापवून अंगाला देतात तो) (२) दोमणा. (३) दोमण्याचा डंख,

चपका देवा - टोमणे मारणे.

चपचपु (अपचपु) (वि.) - ओले व चिकट, घट्टलेले.

चपाट (अपाट) (वि.) - (१) चिकटलेले, चपटे.

- घई जवुं, - घवुं - जमीनदोस्त होणे.

- चेमवुं - (१) व्यवस्थित सावरून बसणे. (२) सत्यानाश होणे.

- चळवुं - (१) दुहेरी होईल अशी घडी करणे. (२) नाश पावणे. (३) अतिशय नुकसान येणे.

- चुं (स. क्रि.) - चापून बसविणे, मजबूत करणे.

- टावुं (अ. क्रि.) - (१) दाबले जाणे. (२) (लाक्ष) नुकसानाने येणे.

चपाटी (अपाटी) (स्त्री.) - (१) चिमूट (२) त्यात राहिल तेवढे माग. (३) चपाटी. (४) चपाटीचा वेळ. (५) चिमटा.

- भायची - चिमटीत सापडणे, पकडले जाणे.

- चांगळुं - गोष्टीचा.

- मां - अगदी थोडक्या वेळाले.

- मां भायचुं - पेचात सापडणे, फसणे.

- मां उडावचुं - (१) चुटकीने उडवून देणे, झडकारणे. (२) धट्टेने उडवून लावणे.

- मां लेवुं - पेचात आणणे पकडणे.

- भरायी - (१) चिमटीत येईल तेवढे पकडणे धरणे. (२) चिमटा काढणे.

- भरायी - चिमूटभर होणे.

- लेयी - चिमूट घेणे.

- चगावयी - चुटकी याजविणे.

- टो (पु.) - मोठी चिमूट.

चपटुं (अपटुं) (वि.) - चपटे, दडपलेले.

चपडवुं (अपडवुं) (स. क्रि.) - चोपणून-टोकून चपटे करणे फिवा बसविणे (जमीन इ.)

चपडावचुं (अपडावचुं) (स. क्रि.) - (१) चपटे करणे.

(२) झटपट खाऊन टाकणे. (३) चटकन चोरणे.

चपटुं (अपटुं) (वि.) - चौपटरी, चार घड्या-थर असलेले.

चपण, - गिथुं-गुं (अपण, - गिथुं-गुं) (न.) - (१) मानीचा वाटागा, पणती. (२) भिआवात्र.

चप-(पो)तरु (अप-पो-तरु) (न.) - कागदाचा लहान कपडा.

चपराव (अपराव) (स्त्री.) - (१) शिपायाच्या पट्ट्याला जोडलेली व अजून चिकटलेली शिडकी तक्रा चकळ.

(२) विजागर (३) पत्रास, बडेजाव.

- सो कूटयी - (१) बडेजाव करणे. (२) आनंदात येणे.

- सी (पु.) - (१) पट्ट्याला (२) बडेजाव.

चपल-(ळ) (अपल-ळ) (वि.) - (१) चलाख, (२) हुषार, धूर्त.

चपसवुं (अपसवुं) (अ. क्रि.) - (१) जोराने दाबणे,

(२) पट्टीशी दाबून बसविणे.

चपळां (अपळां) (न. व. व.) - डोळ्यांची उघडसाव, कटाक्ष

चपाट (अपाट) (अ.) - (१) साफ, चट्ट (२) सपाट.

चोळवुं चपाट करी मृक्युं - साफ करून टाकले.

चपाटवुं (अपाटवुं) (स. क्रि.) - झपाझप खाणे, खट्ट करून टाकावे.

चपाटी-(नी) (अपाटी ती) (स्त्री.) - (१) चपाती (२) जाड पोळी.

चपेट-(टी) (अपेट-टी) (स्त्री.) - (१) चपाटी, चप्पड. (२) पकड (विशेषकरून भुताच्या झपाटणीला हा शब्द लावतात).

(३) नुकसान, संकट.

- टो (पु.) - चप्पड.

चपु (अपु) (पु. न.) - चाकू.

चपराक (अपराक) (वि.) - (१) चलाख, धूर्त. (२) बोलण्यात माहिती.

चपराकियुं (अपराकियुं) (न.) - छोटी मार्मिक उक्ती.

चपतरा (अपतरा) (पु.) - (१) पोलीस ठाणे. (२) कर घेण्याचे नाके. (३) चौथरा.

चपतरा लई जवुं - पोलीसचौकीवर घेऊन जाणे, फिराव करणे.

चपोक्युं (अपोक्युं) (स. क्रि.) - अपशब्द बोलणे, शिव्या देणे.

चमक (अमक) (स्त्री.) - (१) चमक (२) झगझगाट

(३) आश्चर्याचा झटका (४) (पु.) लोहचुंबक.

- चेमयी - एकदम चकित होणे.

- चांदनी (स्त्री.) - चटकचांदणी.

- पथर, - पहाण, (पु.) - बाण (न.) - (१) लोहचुंबक.

(२) चकमक.

- वा (पु.) - एक रोग.

- वुं (अ. क्रि.) - (१) चमचम करणे. (२) चकित होणे.

(३) हातानून निघटणे.

- थो (पु.) - चमकदार नलरा.

- काट (पु.) - चमचमाट, झगझगाट. (२) फेफऱ्याचा झटका.

- कौ (स्त्री.) - चमचम करणारी घेताची छडी.

चमकी उठवुं - (१) भडकून जाणे, बुजणे. (२) एकदम चकित होणे.

चमचमवुं (अमचमवुं) (अ. क्रि.) - (१) 'चमचम' असा आवाज होणे. (२) आग आग होणे.

चमची (अमची) (स्त्री.) - लहान चमचा (२) चंची.

- चो (पु.) - चमचा.

चमन (अमन) [फा.] (पु. न.) - (१) बगीचा. (२) मौज. मजा, आनंद.

चरोतर (च०. १०) [मं.] (नं.) - मनीषासार या दोन नशांच्या मध्यामुजवाराचा प्रयोग.

चर्चापत्र (च०. ११) (नं.) - नवीने वृत्तवशात आणिले वाचपीपत्र.
- श्री (पु.) - वाचपीपत्र पाठविणारा.

चर्चावृत्त (च०. १२) (अ. क्रि.) - चर्चित जाणे.

चर्चा (च०. १३) [मं.] (स्त्री.) - (१) कामकाज, व्यवहार
(२) रीतवृत्त, वर्तणुक. (३) मेसा. (४) मुद्रा (आख्या भाग दाखविणारी.)

चर्चणा (च०. १४) [मं.] (स्त्री.) - (१) चर्चण. (२) आम्बाद, उपभोग.

चळविचळ (च०. १५) (वि.) - अस्थिर, उगमगणारे.

चळण (च०. १६) (नं.) - (१) चालणे (२) अमर, मना.
(३) चळनी नाणे. (४) रिवाज.

-चवुं (१) मना चालणे (२) कारभार मिळणे.

-णी (वि.) - व्यवहारात प्रचलित.

चळम (च०. १७) (स्त्री.) - चित्रीत.

-चळवरी - ('चळम भरवी'च्या उतर) चित्रीत मोकळी करणे.

चळवरी (च०. १८) (पु.) - समचौरास काढाचा मोठा तुकडा.
-सी (स्त्री) - तमा लावण तुकडा.

चळवणु (च०. १९) (नं.) - चमकण अमळेच्या लहान पेला.

चळवणु (च०. २०) (म. क्रि.) - चालविणे, जायदा लावणे.

चळवणी (च०. २१) (नं. व. व.) - पालव.

-उराचवो - पालवे उडवून कणसाचे रक्षण करणे.

(२) रमतगमत राहणे, भयून राहणे.

चळवुं फेरकवुं - चिटपावक भिरकणे. (बहुश. नकारार्थी वापरले जाणे.)

चळेवो (च०. २२) (पु.) - चळी.

चळवुं (च०. २३) (नं.) - चुळूक, अंजली.

चळव (च०. २४) (वि.) - चालव.

चळवुं (च०. २५) (वि.) - (१) चालव (२) (नं.) फाळ.

चळवियुं, चळवुं (च०. २६) (वि.) - पावणीचे केस पादरे असणारे.

चळवेरो (च०. २७) (पु.) - घरावरचा व जमिनीवरचा कर.

च(ळ)चळवुं (च०. २८) (अ. क्रि.) - चळवुळ करणे.
(२) अंसावर स्वास्त्यासारखे होणे, चळवळणे.

चवाई (च०. २९) (स्त्री.) - चावटपणा, मस्करी.

चवाणुं (च०. ३०) (नं.) - चमुरे-फुटाण्यासारखे भाजलेल्या गोळे.

चवो (च०. ३१) (पु.) - पायाच्या चळव्याच्या हावेला फोट.

चदम (च०. ३२) [फा.] (स्त्री.) - डोळा.

-पोशी (स्त्री.) - कानाडोळा करणे.

चडमुं (च०. ३३) (नं.) - चामा.

चडमां आववां - (१) दोडपणा नशी दिवणे. (२) गोवां दिवणासे होणे.

-ऊतरी जवां - चढ्याची दोडपणा उतर न राखणे.

-उकाणे न होवां दोहे (दुर्गा) ठिकठिकाणवर नवणे.

-फजी जवां - (१) रामावणे. (२) वस्त्राचे स्वरूप न दिवणे.

-वेमवां, -लागू पडवां - चढ्याच्या मंदार बरोबर लागू होणे.

चडमे वळवुळ, चडमे मुळाव - आचंड, कमी दिवणावे.

चडमेवब (अभेधन) (वि.) - पार ओपळे.

चडमो (च०. ३४) (पु.) - हारा.

चपक (च०. ३५) [मं.] (पु.) - (१) दाक. (२) दाकचा पेला.

चस (च०. ३६) (नं.) - भक्ति छळा.

चमक (च०. ३७) (स्त्री.) - नम किंवा मायाचे स्वाधु एकदम लचकल्यामुळे होणाऱ्या वेदना.

-भायवी, -मारवी - वेदना होणे, कळ येणे.

चमकवुं (च०. ३८) (अ. क्रि.) - (१) एखाद्या स्थानापासून निघवणे-वाकड्या करणे, लचकणे (२) मागे फिरणे, पागळ होणे.

चमको (च०. ३९) (पु.) - (१) मळक, वेदना. (२) उकड गान (३) लळक (४) चटक (५) नवरेखाची.

-आववो, -नांववो, -माववो - वेदना - कळ येणे.

-करवो - दौड करणे, मज्जा घेणे.

-पडवो - (अभयकाचा) स्वाधु आश्रय आवडणे.

-लागवो - चटक लागणे.

चमचम (च०. ४०) (अ.) - नम गमाव, -मरणा.

-वुं - (अ. क्रि.) - तंग असणे, आवळले जाणे.

-मार (अ.) - (१) नमरेड असा रतीने तंग (२) एका दमात.

चमवुं (च०. ४१) (अ. क्रि.) - (१) चळणे, उगणे. (२) मचणे. (४) चुकमानीत जाणे.

चमाचमी (च०. ४२) (स्त्री.) - चुरम, स्पर्धा.

चहटाळि (च०. ४३) युं (च०. ४४) (वि.) - चिंतालेट्ट.

चहरो (च०. ४५) (पु.) - चेंबरा, मुद्रा, मुरत.

चहेरादार (च०. ४६) (वि.) - घोडीव, मुंदर.

चळ (च०. ४७) (स्त्री.) - लळक, पाज (२) (माक्ष) कामाविशी, अस्वस्थता.

-आववी, -थवी - (१) मज्जा येणे. (२) चळवुळ होणे.

-काडवी, -भायवी - अस्वस्थता दूर करणे.

-राववी - अस्वस्थता वाटत राहणे.

चळक (च०. ४८) (स्त्री.) - (१) चळकपाट (२) चमकणारी टिकली.

चाट (चाट) [सं.] (पु.) (१) विश्वास उत्पन्न करून चोरी करणारा चोर. (२) लजित, शरमिंदे.

चाट (स्त्री.) - (१) कुठ्याला खाण्याला घालण्याचे भांडे.

(२) खाण्याची लालसा. (३) थपड. (४) टोमणा.

चाटुं (चाटुं) (न.) - भारमा.

चाटवी (चाटवी) (पु.) - (१) लाकडाची पळी (२) वस्त्रे.

चाटवी (चाटवी) (स्त्री.) - (१) लहानमे वस्त्रे (२) कानकोरणे.

चाटुं (चाटुं) (न.) - वळ (माराने शरीरावर उठणारा).

चाडुं (चाडुं) (न.) - (१) शत्रूवर लक्ष ठेवून पहारा करणारा माणूस, हेर (२) राखणदार, पहारेकरी.

चाडिं (चाडिं) (वि.) - चहाडलोर.

-चो (पु.) - (१) हाडकुळा माणूस (२) शेतात उभे केलेले बाहुळे. (३) गावावरून-आळीवरून ओवाळून टाकलेला माणूस.

चाडी (चाडी) (स्त्री.) - चहाडी.

चाडीलुं (चाडीलुं) (वि.) - (१) चाड राखणारे, सावध, दक्ष (२) मत्सरी.

चाडुं (चाडुं) (न.) - (१) गोकणीचा चामड्याचा तुकडा.

(२) दिवा ठेवण्याकरिता मध्ये खळगा असलेली तिबई.

(३) मुस्कट.

चांट (चांट) (स्त्री.) - तवड्याच्या किनारीचा भाग.

चांटी (चांटी) (स्त्री.) - फुकट बटाई.

चानगुं (चानगुं) (म. ल.) - (१) टाटून सरकून येणे

(२) वाजूला सारणे.

चावी (चावी) (स्त्री.) - मलमाची पट्टी.

चादर ओढवी - (१) चादरीने शरीर पोचवून घेणे. (२) दिवाळे काढणे.

-ओढादवी - (१) चादरीने झाकणे. (२) महंत मेल्यानंतर त्याच्या घासाला त्याच्या गादीवर बसविणे. (३) दिवाळे काढायला लावणे, वाटोळे करणे.

चानक (चानक) (स्त्री.) - (१) खंत, काळजी. (२) सावधपणाची सूचना. (३) जाणती, हुशारी.

-भापवी - सावध करणे.

-भाववी - लागवी - सावधान होणे, सावध राहणे.

-राखवी - (१) सावधानी ठेवणे. (२) काळजी दक्षता बाळगणे.

चानकी (चानकी) (स्त्री.) - लहान भाकरी.

चांदरडुं (-णुं) (चांदरडुं-णुं) (न.) - (१) चांदणे.

(२) चांदण्यांचा अंथुक प्रकाश (३) कवडसा.

चांदणी (चांदणी) (वि.) - (१) चांदणी (रात्र) (२) स्त्री. तारा (३) चांदणे.

चांदलावडेवार (चांदलावडेवार) (पु.) - रात्र प्रगल्भा पेंसणीनेट देण्यावेण्याचा व्यवहार.

चांदलो (चांदलो) (पु.) - टिळा, तिळफ.

चांदले चोटवुं - नशिवात लिहिलेले असणे, पदरी पडणे.

चांदवुं (चांदवुं) (वि.) - खट्याळ, खोड्याळ. (२) (न.)

खट्याळपणा, मस्ती.

चांदी (चांदी) (स्त्री.) - (१) रुपे. (२) एक संसर्गजन्य रोग. (३) चट्टा.

चांदुं (चांदुं) (न.) - (१) चट्टा (२) चट्ट्याचा ढाग.

(३) (लाक्ष.) लांछन, ढाग (४) छिद्र, दोष.

चांदीं जोबां, -खोळवां - छिद्रे शोधणे, दोष शोधणे.

चाप (-पा) चीप (चाप-पा-चीप) (स्त्री.) - टापटीप,

नीटनेटकेपणा. (२) फाजील शहाणपण. (३) कंजूपणा.

चापट्टी (चापट्टी) [फा.] (स्त्री.) - (१) खुशामत (२) लांबव लावून केलेले बोलणे.

चांपवुं (चांपवुं) (न.) - चंवा (पायाचा) किंवा पंजा (हाताचा).

चाणवो (चाणवो) (पु.) - (१) चाचूक (२) मार्मिक, तीक्ष्ण वचन.

चाम (चाम) (न.) - चामडी.

-चिमडिं (वि.) - (१) चामडी सुरकुतलेले. (२) सुकलेले, जीर्ण. (३) कंजूप.

-चोरी (स्त्री.) - व्यभिचार.

-रम (पु.) - संभोगसुप्त.

चामगेवुं (चामगेवुं) (न.) - गाढ्याची पोतडी.

चामडुं (चामडुं) (वि.) - (१) चुका पहणारे. (२) फाजील शहाणे. (३) छंदीकंदी (४) (न.) ढाग, चट्टा.

चामड (चामड) (वि.) - चामट.

चामडिणे (चामडिणे) (पु.) - प्राण्याचे कातडे सोलणारा चामड.

चामडीनुं नाणुं - कन्याविकराचा पैसा.

चामडीचोर (पु.) - अंगचोर.

चामडुं (चामडुं) (न.) - सोललेले कातडे.

-ढानां नाणां चलाववां - जबरदस्ती करणे, अन्याय करणे.

चामडा नाणुं - (१) वेड्यावृत्तीने मिळविलेला पैसा. (२) वरिष्ठ अधिकार्याला दिलेली स्त्रीची लाच.

-ढानुं ताळुं - (१) पहारेकरीरूपी कुत्रूप (२) घरचे म्हातारे माणूस (जे नेहमी घरात बसून राहते ते).

-डां रंगवां - चामडी रंगविणं लांछविणे.

-चूंथवुं - (१) फुकट मेहनत करणे. (२) व्यभिचार करणे. फजिनी करणे.

-चूंथावुं - (१) मुडदा पडून राहणे. (२) निरर्थक श्रम करणे. (३) (स्त्रीची) अश्रू जाणे. (४) अपकीर्ती होणे.

चामाचीडियुं (आभाचीडियुं) (न.) - पाकोळी.

चामोदी (आमोदी) (स्त्री.) - (१) नखरेवाजवणा

(२) लखवाळवणाचा स्वभाव.

चांप (आंप) (स्त्री.) - (१) चाप (बंदुकीचा इ.) (२) पैशाचे पांफाट (३) बोलट (४) (लाक्ष.) धाक (५) सावधगिरीची सूचना (६) काळजी, संत.

- उघाड्या - (१) चाप उघडणे. (२) पैसा खर्चणे.

- करवी - (१) दडपण टाकणे. (२) धाक दाखविणे.

- चडावची - (१) कळीचा घोडा दावण्याकरिता उचलणे. (२) विधावणी देणे.

- देवी - (१) चाप पाडणे, बंद करणे (२) विधावणे, चालवणे.

- धी चालवुं - गर्ताने चालणे.

- मगडवी - कळ फिरविणे.

- मरडी नाखची - कळ विचववून टाकणे.

- राखची - (१) दाब ठेवणे, संत ठेवणे.

- मां राखवुं, - मां लेवुं - ताब्यात ठेवणे.

चांपणियुं (आंपणियुं) (वि.) - (१) लाच देण्याची सवय लागलेले. (२) (न.) दाराच्या चौकटीचे वरचे लाकूड.

चांपनी (आंपनी) (स्त्री.) - ताकीद, पूर्वसूचना.

चांपनुं (आंपनुं) (वि.) - (१) कडक, तीव्र. (२) छाप टाकणारे.

चांपनी उघराणी - कडकपणे केली जागारी वसुची.

चांपतो इलाज - कडक इलाज.

चांपवुं (आंपवुं) (सं. क्रि.) - (१) चोरणे, दाखून बसवणे.

(२) (लाक्ष.) हात दावणे, लाच देणे. (३) ठेचून भरणे.

(४) आग लावणे.

चांपी घालवुं - (१) हाग देणे. (२) कोयन्यात दकदून देणे.

- देवुं - गडग्या पोडग्यामागील मळसिंहाची लावणे किंवा टाकणे.

चांपीने (आंपीने) (अ.) - (१) लगदून (२) जलद (३) कडकून, टाकून (बोलणे). (४) ठेचून, चापून (ग्याणे).

चांपो (आंपो) (पु.) - चाफा.

चार बांख (आर आंख) - देखरेख, सांभाळ.

- करवी - रागाला येणे.

- भांखो धवी - (१) रागाला येणे. (२) डोळ्यांना डोळे मिडणे. (३) मस्ती चढणे.

- काननी बात - दोबांमधली गोष्ट.

- खाण - अंडज, उद्भिज, स्वेदज, जरायुज असे प्राण्यांचे चार मोठे प्रकार.

- खंड - कोनाकोपरा (२) सारी पृथ्वी.

- दहाडावुं - चार दिवसांचे, क्षणिक.

- दाणा - थोडे धान्य.

- दाणाय न होवा - थोडीमुद्दा अफळ नसणे.

- लोकमा गणावुं - सर्वत्र अद्भुत-प्रतिष्ठित मानले जाणे.

- हाय करवा - काम करताना वाजवीपेक्षा जास्त उनावळ करणे.

चारे चौदे (आरे चौदे) - (१) प्रसंगी (२) केव्हाही.

- हाय - पणक्या.

- हाय हेडा पडवा - कसलाच आधार किंवा उपाय न राहणे.

चारकुं (आरकुं) (न.) - भरड.

चारग्यानी (आरग्यानी) (न.) - चौकटी चौकटी असलेल्या कपडा.

- लूणियुं (वि.) - चार कोन असलेले.

चारट (ठ) (आरट-ठ) (स्त्री.) - चार चाके असलेला रथ, वगी.

चारगाई (आरगाई) (स्त्री.) - भाटगिरी, खुशामत.

चारियावुं (आरियावुं) (न.) - (१) चराऊ जमीन, गवती रान.

(२) फक्त चारा खाणाऱ्या दोरांचे (तूप) (३) (न.) चारा कापून आणणारा माणूस. (४) चारा बांधण्याचा कपडा.

चारी (आरी) (स्त्री.) - चूल.

चारुं (आरुं) (न.) - (१) नांगरून टाकलेली पडिक जमीन.

(२) इतर दोरांमधील भिळून चरायला जाणारे जनावर.

चारे (आरे) (अ.) - चारी, सर्वत्र.

- गम - तरफ - पाय, - बाजू (अ.) - चहूबाजूंस.

- वेळा (स्त्री.) - संध्याकाळ, दिवसाचा चौथा प्रहर.

चारो (आरो) (पु.) - (१) चारा (२) इलाज,

उपाय. (३) (लाक्ष.) सत्ता.

चाल (आध) (पु.) - चलावणे, पाडणे, बांधणे - रुढी चालू करणे.

चालू (स्त्री.) चालवी - (१) कपट कारस्थान करणे (२) शील राखणे. (३) चालू ठेवणे.

(-नी) चाले चालवुं - (१) (-च्या) चालीने चालणे. (२) (-ला) अनुसरणे

चालचलगत (आधचलगत), - चलणी (आधचलणी)

(स्त्री.) = (१) चालचलणूक (२) चारित्र्य, शील.

- चलणियुं, - चलावुं (वि.) - चालचलाऊ, कामचलाऊ.

- चालाकी (स्त्री.) - (१) वेग. (२) अफळवुपारी.

- बाजी (स्त्री.) - (१) कपटी बाणणूक किंवा बुद्धी (२) कपटकारस्थान.

चालणगाडी (आधणगाडी) (स्त्री.) - पांगुळगाडी.

चालनी (आधनी) (स्त्री.) - चालण्याची गती.

- पकडवी - चालू लागणे, पळायून करणे.

चालवुं (आधवुं) (वि.) - (१) चालू, वर्तमान. (२) गतिमान.

(३) काम देणारे, चालणारे, उपयोजी.

चालती गाडी प बेसनुं - चालू आहे त्यात मिळणे, उपांची चालती त्याच्यात जाणे.

चालता हगी, सुधी (आलताहगी, सुधी) (अ.) - शक्य तोवर चालन (आलन) (न.) - (१) चालविण्याची - नेण्याची क्रिया (२) हलविणे.

- हार (वि.) - (१) चालविणारा. (२) चालणारा.

चालनी अस्थि (न.) - नाकाच्या मुळाशी असलेले चालणीसारखे हाड.

चालना बळवने भार थोसवी - काम करीत असणाऱ्या माणसाला उगीचच मनावणे.

चालतो रोजगार - चालू धंदा.

चालतां, रस्ते चाकतां - काही कारण नसता, उगीचच (भांडण ओढवून घेणे.)

चालतांना बयामणां - उगवत्या सूर्याला अर्थ.

चालतां बोलतां - काही आगर नसताना.

चालती संर - (१) वाहता सरा. (२) चालू आवक.

- मां परा दंवो - एखाद्याच्या चालू कमाईत विन आणणे.

चालतुं करतुं - (१) मुरू करून देणे. (२) जेवायला मुरूतून करून देणे.

- वळण करतुं - शक्तीप्रमाणे कामाची व्यवस्था करणे.

चालतो कजियो व्होरवो, - मूलवचो - तुमच्याची भानगड अंगावर ओढून घेणे.

चालाक - (आलाक) (१) चतुर, हुषार. (२) धूर्त, लुच्चा.

चाली (आली) (स्त्री.) - चाल.

चावडुं (आवडुं) (वि.) - (१) बोलबेवडे (२) बोलण्यात चतुर (१) (न.) चावडे (धान्य पेरण्याचे अवजार).

चावणियां (आवणियां) (न. व. व.) - दाढ किंवा जवडा.

चावणुं (आवणुं) (न.) - चणेफुटाण्यासारखे खाणे.

चावरो (आवरो) (पु.) - डेकून.

चावलो (आवलो) (न. व. व.) - नगरे, हावभाव. (२) गोड गोड बोलून चांगले वाटायला लावणे.

चावळुं (आवळुं) (वि.) - अतिशय आणवण करणारे, चावट.

चावी (आवी) (स्त्री.) - (१) किल्ली. (२) (लाक्ष.) उपाय.

- उकळवी, उतरवी - दिलेली किल्ली दिली होणे.

- चडाववी - चढविणे, चिथावणे.

- टटकवी - किल्ली निसटून तुटणे.

- वेसवी - किल्ली लागू होणे.

- मरडवी - युक्ती करणे.

- उगाडवी - (१) किल्ली लावून पाहणे. (२) योग्य उपाय करून पाहणे.

- लेवी - यंत्राला किल्ली देता येण्याजोगे असणे.

चाव (आव) (पु.) - (१) तास, चाच (नांगरताना पडणारी.) (२) (स्त्री.) नुकसान.

चामको (आसको) (पु.) - (१) ओरडा (२) (स्त्री.) नुकसान.

चासणी (आसणी) - (स्त्री.) (१) साखरेचा पाक. (२) नमुना. (३) तास पाडण्याची क्रिया.

चासवुं (आसवुं) (अ. क्रि.) - तास पाडणे.

चामिया (आमिया) (वि. व. व.) - पाणी न देता उगवलेला (गहू.)

चाह (आह) (पु.), - ना (स्त्री.) (१) पसंती, इच्छा (२) प्रेम.

- कुं (स. क्रि.) - (१) इच्छणे, (२) चाहणे, प्रेम करणे.

चाहन (आहन) - (१) (वि.) उपडे (२) (अ.) जाहीरपणे.

चाहे (आहे) - इच्छेप्रमाणे, पाहिजे तसे.

चळा (आला) (स्त्री.) - सदन्याचा छातीग्याल्ला घेर.

चालक (आणक) (न.) - कळप.

चाल्लो (आल्लो) (पु.) - (१) टिळा, तिलक. (२) त्यावर लावण्याची चमकणारी टिकली. (३) शुभ प्रसंगी देण्यात येणारी द्रव्याची भेट. (४) गणंग.

- अमर रटो - (स्त्रीचे) गोनाम्य असलेले गणो.

- करवो - (१) वागदान करणे. (२) उगीचच देऊन टाकणे. (३) लग्नाच्या वगैरे शुभप्रसंगी भेट देणे. (४) दंड करणे, नुकसान करणे.

- चोटवो, - धवो - (१) अमुक इतक्या रुपयांचा विनाकारण खर्च होणे. (२) इतक्या रुपयांचा दंड होणे.

चोटवो (२) इतक्या रुपयांचा दंड देण्याची निहा करणे. (२) इतक्या रुपयांच्या नुकसानीत टाकणे.

चिकन (चिकन) (न.) - भरतकाम.

- दोज (पु.) भरतकाम करणारा.

चिकावाई (चिकावाई) (स्त्री.) - शिकेकायी.

चिकोटी (चिकोटी) (स्त्री.) - मनगटावरची पकड.

चिकोर (चिकोर) (वि.) - उद्धट, फटकळ.

- तुं (स. क्रि.) - टोकणे, चरचेवर सांगणे.

चिगोटी (चिगोटी) (स्त्री.) - डोक्यावरून पांघरून घेऊन-मुस्कट-मारुन होवणे.

चिंगट (चिंगट) (वि.) - (१) टापटोचे (२) कंजूप, चेंगट.

चिंगु (चिंगु) (वि.) - (१) काटकसरी, कंजूप. (२) शून्य.

चिचरवटी (चिचरवटी) (स्त्री.) - (१) चिरोटी, जमिनीचा चिचोळा तुकडा.

चिचरुको (चिचरुको) (पु.) - (१) पिचकारी. (२) शोका.

चिचवावतुं (चिचवावतुं) (स. क्रि.) - (१) किंचाळायला लावणे, (२) तडफडायला लावणे.

चिचियारी (चिचियारी) (स्त्री.) - किंवाळी.

चिचुको (-को) (चिचुको-गे) (पु.) - चिचोका.

चिडकणुं (चिडकणुं) (वि.) - चिडके.

चिड्यावुं (चिड्यावुं) (अ. क्रि.) - रागात्या येणे, चिडणे.

चिण (-न) गी (चिण-न-गी), चिण (-न) गारी (चिण-न-गारी) (स्त्री.) - ठिणगी.

चित्ररामण (चित्ररामण) (न.) - (१) चित्र (२) चित्र काढणे.
(३) चित्र काढण्याचा मेहेनताना.

चिता लडकरी (चिता लडकरी) - चितेची लाकडं इ. नीट बसविणे.

चितार (चितार) (पु.) - (१) चित्र (२) हुबेहुब वर्णन.

- आपवो - हुबेहुब वर्णन करणे.

- आशवो - बरोबर लक्षात येणे, स्पष्ट दिसणे.

चितारो (चितारो) (पु.) - चित्रकार.

चित ठेकाणे राग्यवुं - (१) होके - मन ठिकाणावर ठेवणे, चित स्वस्थ ठेवणे (२) पूर्ण लक्ष देणे.

- होयुं - (१) मनाची स्वस्थता असणे (२) जाणीव-शुद्धी असणे. (३) लक्ष असणे.

चिनाई (चिनाई) (वि.) - (१) चिनी (२) चिनी मातीचे बनविलेले. (३) तक्रारी (४) (स्त्री.) एक प्रकारची रेशमी गाडी.

- मि (सी) ग (स्त्री.) - भाजलेल्या किंवा खारविलेल्या भुईमुगाच्या शेंगा.

चिंतवन (चिंतवन) (न.) - चिंतन.

चिंतवणुं (चिंतवणुं) (स. क्रि.) - चिंतन करणे.

चिमावुं (चिमावुं) (अ. क्रि.) - (१) कुढणे. (२) आपल्यापाशी नसलेली वस्तू मिळविण्याच्या इच्छेने टकटक पाहणे.

चिमोटी (-टी) (चिमोटी-टी) (स्त्री.) - गळा, बोची.

चिराग (चिराग) [का.] (पु.) - (१) दिवा (२) दिव्याची ज्योत.

चिल्यावुं (चिल्यावुं) (अ. क्रि.) - वेदनेने ओरडणे, कळकळणे.

चिखड (चिखड) (वि.) - चामट, चिवट.

चिष्टां (चिष्टां) (न. ब. व.) - नारळाच्या काय्याच्या रेसा.

चिष्टुं (चिष्टुं) (वि.) - सुकून चामट झालेले.

चीकट (चीकट) (वि.) - (१) चिकट (२) नलकट (३) (न. स्त्री.) चिकटपणा. (४) चरवीतव.

- टावुं (अ. क्रि.) - (१) तेलकट होणे. (२) चिकटणे.

- ठे (वि.) - ओशटपणा असलेले.

चीकटो (चीकटो) (पु.) - (रेशमी) मुकटा.

चीकरुं (चीकरुं) (वि.) - (१) चिकट, (२) (न. न.) कंठ्य (३) अतिशयाण.

- जोडने लपमी पडवुं - खाद किंवा सत्व पाहून लोभावणे, रूप किंवा धन पाहून मोहित होणे.

चीकणाई (चीकणाई), - चा } (स्त्री.) - चिकटपणा.

चीकाश (चीकाश)

चीचवाडो (-डो) (चीचवाडो-गे) (पु.) - किंवाळी, आरडा-ओरड.

चीचवावुं (चीचवावुं) (अ. क्रि.) - तडकडणे.

चीचवुं (चीचवुं) (अ. क्रि.) - किंवाळी फोडणे, ची ची आवाज करणे.

चीचु (चीचु) (न.) - उसाचे वाडे.

चीचो (चीचो) (पु.) - (१) काका (२) एक काळा कठीण दगड.

चीटकणुं (चीटकणुं) (स. क्रि.) - चिकटणे.

चीटकी (चीटकी) (स्त्री.) - चुटकी.

चीटियुं (चीटियुं) (न.) - कटपाने वेळ, कटपाने पातळ पटी नीट (१) (२) (३) चिकट, चिकट असणे. (२) (न.) गुणाच्या खाली राहणारा बेरी.

चीड (चीड) (स्त्री.) - (१) राग (२) तिटकारा.

- काढवी - राग काढणे.

- चववी - रागात्या येणे.

- उतरवी - राग उतरणे.

- थुं (अ. क्रि.) - चिडणे.

चीडवणुं (चीडवणुं) - (स. क्रि.) चिडविणे.

चीडवावुं (चीडवावुं) (अ. क्रि.) - चिडविले जाणे.

चीडियुं (चीडियुं) (वि.) - (१) चिडके (२) (न.) रागाचा दगडारा.

चीणगो (चीणगो) (पु.) - पुणगा, ठिणगी.

चीणवुं (चीणवुं) (स. क्रि.) - (१) गुण्या भरणे. (२) ठिणून खाणे.

चीतरवुं (चीतरवुं) (स. क्रि.) - (१) चित्र काढणे, आलेखणे. (२) कसेतरी लिहून काढणे.

चीतरी (-ली) (चीतरी-ली) (स्त्री.) - फिळस वाढून येणारे शहराणे.

- चडवी - फिळस वाढून शहराणे येणे.

चीतवुं (चीतवुं) (स. क्रि.) - (१) कविवेणे (२) इच्छणे.

चीथडुं (चीथडुं), - हं (न.) - चिथी, फाटलेला कपडा.

चीननो शाहुकार (चीननो शाहुकार) - चोर, डाट.

चीनवुं (चीनवुं) - ओळखणे, जाणणे.

चीथरुं (चीथरुं) - पहा 'चीथरुं'

- रां चीणवां - फाटक्या चिथ्या उचकणे (त्यासारखी गरीब दशा असणे.)

चीथरियुं (चीथरियुं) (वि.) - चिथ्या पांघरल्यासारखे

(२) (लाक्ष.) सत्वहीन (३) सत्वहीन वस्तू किंवा लिखाण.

—या मामा—होतात उभे करतात ते चिण्यांचे बाहुळे.

चांबरेहाल (चांबरेहाल) (वि.)—पाटरीपुढीचं घाटं यागण.

(१) (लाक्ष.) भगदी गरीब.

चींथरी (चींथरी) (स्त्री.)—(१) कपड्याची लांब पटी, चिथी.

चींथुं (चींथुं) (स. क्रि.)—बोट करून दाखविणे. (२) कर्माविणे.

चीप (चीप) (स्त्री.)—लांब चपटी पटी.

—चुं (स. क्रि.)—दाखून खेचून चीप बनविणे.

चीपासोनुं (चीपासोनुं) (न.)—उच्च प्रकारचे घोने.

चीपियो (चीपियो) (पु.)—चिमटा (विस्तार बंगरे धरण्याचा).

चीतुं (चीतुं) (वि.)—नकटे.

चीमळयुं (चीमळयुं) (स. क्रि.)—पिळणे (कान).

चीमळायुं (चीमळायुं) (अ. क्रि.)—(१) करणे. (२) मनात जळणे, भाणे.

चीबोळयुं (चीबोळयुं) (स. क्रि.)—पिळणे, चुरडणे, चिमटा घेणे.

चीरियुं (चीरियुं) (न.)—फोड (२) लोण-याचा तुकडा.

—यां (न. व. य.)—केरीच्या फोडीचे लोणचे.

—यां नायवां—केरीच्या फोडीचे लोणचे बनविणे.

चील (चील) (स्त्री.)—चीक.

चीलो (चीलो) (पु.)—(१) चाकोरी. (२) (लाक्ष.) पडलेला रिवाज, रुढी.

चीलेयीचे थाळ्या करयुं—यंत्रवत् रुढीला अनुसरून वागणे.

चीले पडयुं—घाटेला लागणे.

चील्यां कारयो—(१) गाडीत गोटून राहणे. (२) रुढी किंवा शिरस्ता भसेल त्याहून वेगळे चालणे.

—पाडयो—नवा शिरस्ता सुरू करणे.

चीवट (चीवट) (स्त्री.)—खंत, चिकाटी.

चीस (चीस) (स्त्री.)—मोठ्याने ओरड, किंकाळी.

—खाई जवी,—खायी,—घासून जाणे, पुनः तीच गोष्ट करण्याची हिंमत न राहणे.

—नायवी,—पाडवी—ओरड टोकणे, किंकाळी फोडणे.

—कार, (पु.)—राग, (न.)—सावील, (स्त्री.)—एकसारख्या किंकाळ्या फोडणे.

चीसुं (चीसुं) (वि.)—(१) अति शहाणे, (२) चिकट.

चुकादो (चुकादो) (पु.)—निकाल, फैसला.

—संभळावयो—निकाल घेणे.

चुकावयुं (चुकावयुं) (स. क्रि.)—भागविणे.

चुगल (चुगल) (वि.)—चहाडी, चुगली.

चुंग(-गाल) (चुंग-गाल) (स्त्री.)—(१) पंजा (२) (लाक्ष.) पकड.

चुंगी (चुंगी) (स्त्री.)—(१) चिलीम (२) जकात.

चुनंदा(-हुं) (चुनंदा-हुं) (वि.)—निवडक, उत्तम.

चुनाई (चुनाई) (वि.)—चुन्याचे, चुन्यासंबंधीचे.

—रं (न.)—मळलेला चुना भरण्याचे घमेळे.

—रं (पु.)—चुना पिकविणारा लोणारी.

चुनाळवो (चुनाळवो) (पु.)—चुना घालण्याची दबी.

चुनाळुं (चुनाळुं) (वि.)—(१) चुना टिळी, चांगला रंग मिळणे.

(२) चुन्याचे.

चुपकी, -दी (चुपकी-दी) (स्त्री.)—शांती, मौन.

चुपचाप, चुपाचुप (चुपचाप, चुपचाप) (अ.)—चापू.

चुमायुं (चुमायुं) (स. क्रि.)—कुडणे, मनात जळणे.

चुमाळां (चुमाळां) (न. व. य.)—४४ वयाचे वय झाल्याने डोळ्यांना कमी दिसू लागणे.

चुराशो (चुराशो) (पु.)—विंथाचा भुगा, चुराहा, चुरा.

चुलचुलियुं (चुलचुलियुं) (न.)—खेळकर, गमत्या.

चुसणियुं (चुसणियुं) (१) (न.) (वाळाचे) चोखणे.

(२) (वि.) शोषणप्रवृत्तीचे.

चुस्त (चुस्त) [फा.] (वि.)—आमही, दृढ. (२) तंग.

चूशो(-बो) (चूशो-बो) (पु.)—उंदीर.

चूकतुं (चूकतुं) (वि.)—चुकते.

—करयुं, चूकते भापयुं—चूकविणे, चूकून राहणे, भागविणे.

चूकते ययुं—चुकते होणे, शिळक न राहणे.

चूकययुं (चूकययुं) (सं. क्रि.)—(१) चूक करायला लावणे.

(२) भागविणे.

चूगयुं (चूगयुं) (सं. क्रि.)—टिपून घाणे.

चूं के थां न करयुं—हूं कीं चूं न करणे.

चूक (चूक) (स्त्री.)—(१) पोटातील आकडी. (२) लहान खिळा, चूक.

—भावयी—(१) पोटात कळ येणे. (२) वाईट लागणे.

(३) मनात याधा असणे.

—चालवी—(१) खिळा टोकणे. (२) विप्र भाणणे.

—जडवी,—टोकवी—खिळा मारणे.

—मडावयी—(१) पोटातील कळ दूर करणे—बरी करणे. (२) हरकतीचे कारण दूर करणे.

चूखडुं (-ळुं) (चूखडुं-ळुं), चूच (-च) ळुं (चूच-ध-ळुं) (वि.)—विपक्या डोळ्याचे, मंद दृष्टीचे.

चूटकी (चूटकी) (स्त्री.)—चुटकी.

—को (पु.)—चुटका.

चूड (-डी-) गर (चूड-डी-गर) (पु.)—काकणे भरणारा, कासार.

चूडलो (चूडलो) (पु.)—चुडा, काकण.

चूडा (चूडा) [सं.] (स्त्री.)—(१) गेंडी (२) मसाक

(३) शिखर, टोक.

चूडो (यूडो) (पु.) - काकण, चुडा.

(-ना घरनो) चूडो आवचो - (-व्याकडून) स्त्रीला पाट घाल्याचा सगळ्या येण.

-उतारवो - (१) काकणे काढून टाकणे. (२) काकणे फोडून विधवा होणे.

ण (चूडो) (स्त्री.) - (१) ल्हाण्याना शोध (लत्ताया). (२) गर्भा.

चूंड (यूंड) (स्त्री.) - लाज.

-णी (स्त्री.) - (१) निवड (२) निवडणूक.

-ली (स्त्री.) - विमूढा.

-थुं (स. क्रि.) - (१) तोडणे, उपटून काढणे.

(२) पसंती करणे, निवड करणे.

चूंदी लायुं - एकदम पुष्कळांनी टीकेचा भडिमार करणे.

-नायथुं - तोडून फेकून देणे.

-लेतुं - (१) तोडून घेणे. (२) निवडून घेणे.

चूटिवाटयुं (यूटिवाटयुं) (स. क्रि.) - पुष्कळ विमटे घेणे.

चून (यून) (पु.) - (१) आहार (२) चुना.

-चुनी - (स्त्री.) - चुनमाती.

चूनचूनी (यूनयूनी) (स्त्री.) - एक प्रकारची साखर.

चूनथुं (यूनथुं) (स. क्रि.) - (१) निवडणे (२) पसंत करणे.

चूतुं (यूतुं) (न.) - कडधान्य भरडताना पडलेली बारीक कणी,

चून

चूथ (यूथ) (स्त्री.) - पीडा, कळ.

-थुं (स. क्रि.) - चोळामोळा करणे, चिवडणे, क्रम किंवा व्यवस्था बिघडून टाकणे.

-थाचूथ (स्त्री.) - चोळामोळा.

-थारो (पु.) - (१) चोळामोळा करून टाकलेली वस्तू.

(२) कळ (३) चिवडाचिवड (४) हृदय पिळवटल्यासारखी वेदना, घाघराट.

-थायुं (अ. क्रि.) - पिळवटले जाणे.

चूंदरी (यूंदरी) (स्त्री.) - एक प्रकारची बेलबुट्टी असलेली रेशमी साडी.

चूंची (यूंची) (स्त्री.) - टीकाखोर हट्टी, छिद्रान्वेपण.

-खोर (वि.) - तशा स्वभावाचे.

चूमथुं (यूमथुं) (स. क्रि.) - पापा घेणे.

चूमी (यूमी) (स्त्री.) - पापा, चुंबन.

चूंपतुं (यूंपतुं) (स. क्रि.) - घोट घोट पिणे.

चूर्ण (यूरण) (न.) - (१) भुका, भुगा. (२) चूर्ण.

-सुं (न.) - फुटलेला लाडू.

-थुं (स. क्रि.) - भुगा करणे.

चूलावेरो (यूलावेरो) (पु.) - दर चुलीमणिक घेण्यात येणारा कर.

चूला श (-म) म (च) ला (म) मण (ली) (स्त्री.) - चुलीचीमुडा गरज भागविणारी देवादी.

चूळि (यूळि) (स्त्री.) - चूल.

-लो (पु.) - जळण लावून ठेवण्याकरिता केलेली जागा किंवा व्यवस्था.

चूला उपर - चूले चढी बेसथुं - स्वेपाक करण्याची अशक्य धाई करणे - करायला लागणे.

चूलानुं कडे मां दुखे से ? - स्वेपाकाला काय वेळ लागतोय ?

चूलामां घालतुं (एलायला) - स्वेपाकाला घालणे.

चूलामां घिलाडां बाळोटयां - चूल पेटविणे शक्य नाही इतकी गरिबी किंवा ओढघस्ती असणे.

-टांटियो घालुं ? - चुलीत काय हाडे घालू ?

चूयुं (यूयुं) (स. क्रि.) - ठिबकणे, गळणे.

चूवो (यूवो) (पु.) - (१) खंदीर. (२) पाणी गळण्यासारखे छपराला असलेले भोक. (३) लाकूड किंवा नरोटी जळताना त्यातून निघणारा द्रव.

चूम (यूस) (स्त्री.) - शोषण.

-ण - (१) (न.) शोषण. (२) (वि.) शोषक.

-णी (स्त्री.) - चोखणे.

-थुं (स. क्रि.) - (१) चोखणे. (२) (लाभ.) निसर्च करणे.

चेकथुं (येकथुं) (स. क्रि.) - खोडणे, काट मारणे.

चेको (येको) (पु.) - काट, खोडण्याने उठलेली रेष.

चेतवणी (येतवणी) (स्त्री.) - (१) सावधगिरीची सूचना, आगाऊ सूचना, सावधगिरी.

चेत(-ता)वथुं (येत-ता-यथुं) (स. क्रि.) - (१) सावध करणे, आगाऊ सूचना देणे.

चेतथुं (येतथुं) (अ. क्रि.) - (१) पेटणे, चेतणे. (२) आग लागणे. (३) खुणेने समजून जाणे. (४) सावधान होणे, अगोदरच ओळखणे.

चेता (पु. ब. घ.) - बातमी, सूचना.

-पहोचना - (असं होईल अशी) बातमी मिळणे.

चेन (येन) (न.) - (१) स्वस्थता, आराम. (२) गंमत, मोज, मजा.

-करथुं - मोजमजा करणे.

-पडथुं - स्वस्थता असणे.

चेप (येप) (पु.) - पू, लस. (२) संसर्ग. (३) दडपण (४) दुगाग्रह.

-ऊढवो - संसर्ग लागणे.

-काढवो - (१) पू काढणे. (२) भागवून निकाल करणे, पीडा दूर करणे. (३) भ्रांती दूर करणे.

-छोडवो - (१) सोबत सोडून देणे. (२) दुराग्रह सोडणे.

- केलायवो - रोगाची साथ पसरणे.
 -मूकवो, -मेकवो - लग्न घालणे.
 -खागवो - (१) संगतीचा परिणाम होणे. (२) संसर्गाने रोग होणे.
 -लेवो - लस काढून घेणे.
 -क (वि.) - सांसारिक.
 -नाशक (वि.) - रोगाच्या संसर्गाचा नाश करणारे. जंतुधन (औषध).
 -बुं (स. क्रि.) - (१) दावणे, पिळून काढणे (२) खुपसणे, खतविणे. (३) सोयरीने परिणाम करणे.
 चेपी (चेपी) (वि.) - (१) सांसारिक (२) दुराग्रही, हट्टी (३) कंजुश.
 चेपु (वि.) - कंजुश.
 चेरबुं (चेरबुं) (स. क्रि.) - (१) गोडण. (२) कोरणे. (३) चोचणे करणे.
 चेचरे (चेचरे), चेगचेर (चेगचेर) (स्त्री.) - पोड्यापोड.
 चेरीमेरी (चेरीमेरी) (स्त्री.) - चिरीमिरी, छोटेसे बघीव.
 चेरो (चेरो) (पु.) - काढ (डिव्याणावर पोड्याकरिता मागतात तो).
 चेवडो (चेवडो) (पु.) - चिवडा.
 चेवयुं (चेवयुं) (स. क्रि.) - भाजणे, गरम करणे.
 चैयुं (चैयुं) (न.) - खाटेची दोरी (अंघाडीची घगेरे)
 चोक (चोक) - (१) (वि.) स्थिर (२) (पु) चौक.
 -चूरवा - (१) अंगणात रांगोळी काढणे. (२) मंगलकार्य करणे. (३) दोळामहंमदी करणे.
 चोकडु (चोकडु) (न.) - (१) चौकट. (२) (लाक्ष.) मुक्ती.
 -चेवयुं - (१) सांध्याला सांधा बरोबर मिळणे - बसणे. (२) युक्ती जमणे. (३) विवाह अमळून आणणे.
 चोकटे चडयुं - (१) बरी जाणे. (२) संबंध ठेवणे.
 चोकडी (चोकडी) (स्त्री.) - (१) 'X' असे फुलीचे चिन्ह (२) खोलीत एका कोन्यात पाणी जाण्याकरिता केलेल्या मोरीचे बांधकाम. (३) चोरांची टोळी (उदा. 'चंडाल-चोकडी')
 -मूकवी - (१) फुली मारणे (२) नापास करणे.
 चोकडियुं (चोकडियुं) (वि.) - फुल्याफुल्यांची बुट्टी असणारे. (२) (न.) तशी स्त्रीची साडी.
 चोकडुं (चोकडुं) (न.) - (१) कानातल्या एक दागिना. (२) गाडीवर माल भरण्याकरिता ठेवतात तो लाकडाचा सांगाडा. (३) घोड्याच्या तोंडात लगामाचा पातलेला लोखंडी भाग. (४) (लाक्ष.) लगाम, अंकुश, दाब.
 चोकवडी (चोकवडी) (स्त्री.) - चौरस्ता, चव्हाटा.

- चोकयुं (चोकयुं) (स. क्रि.) - (१) माप घेणे. (२) रोवून उभे करणे.
 चोक (-क) स (चोक-क-स) (वि.) - (१) नफी, बरोबर. (२) दक्ष (३) खात्रीचा-ची-चे (माणूस). (४) (अ) निश्चितपणे, अवश्य.
 चोकमाई (चोकमाई) (स्त्री.) - (१) निश्चितपणा, (२) खात्री. (३) खबरदारी, दखता.
 -राखवी - सावधानी ठेवणे.
 चोकसी (चोकसी) (पु.) - (१) सोन्यारुप्याचा कस काढणारा. (२) सोन्यारुप्याचा धंदा करणारा सराफ.
 चोकावमं (चोकावमं) (पु.) - स्वेपाकघराच्या चौक्याचे - त्याण्यापिण्याचे बगरे नियम पाळणे सेवकाच धर्म.
 चोक्कियाव (चोक्कियाव) (पु.) - चौकीदार, पहारेकरी.
 चोक्कियुं (चोक्कियुं) (न.) - चार चौक्यांचा गाडा.
 चोकी (चोकी) (स्त्री.) - (१) चौकी (२) राखणदारी (३) सपास सांभाळ, निगराणी (४) (जकातीचे) नाके.
 -करवी - देखरेख ठेवणे.
 -बांधवी - देव सांभाळ करतो असे दात्याविणारा ताईत बांधणे.
 -भारवी - राखणदारी करणे.
 -राखवी - पहाता करणे.
 चोको (चोको) (पु.) - (१) चार कोपरे असलेली जागा. (२) चौका (स्वेपाकाचा) (३) मरणोन्मुख माणसाला निजविण्यासाठी सारवून तयार केलेली जागा.
 -करवो - (१) स्वेपाकाची जागा शुद्ध करणे. (२) मरत असलेल्या माणसाला ठेवण्याकरिता जागा सारवून शुद्ध करणे.
 -द्वो, -चाळवो - (१) सारवून चौका शुद्ध करणे. (२) घोटाळा करणे, काम बिघटविणे.
 चोकापर लेवुं, -उतारवुं - घोंगड्यावर उतरविणे (लाक्ष.)
 चोकेवी उडवुं - मरणाच्या दारातून परत येणे.
 चोके नायवुं, -लेवुं - घोंगड्यावर उतरून ठेवणे.
 -पडवुं - मृत्यूच्या दागान पडणे.
 चोत्र (चोत्र) (वि.) - (१) स्वच्छ, चोख. (२) (स्त्री.) स्वच्छता, चोखपणा. (३) (लाक्ष.) निकाल.
 -डि(-लि)याव (वि.) - विटाळाशिवायचे, सोबलें
 चोखवट (चोखवट) (स्त्री.) - (१) स्वच्छता, पवित्रता. (२) स्पष्टता (३) (लाक्ष.) निकाल, खुदासा.
 चोखळुं (चोखळुं) (न.) - (१) गावांचा समुदाय (२) परगणा.
 चोखंडुं (चोखंडुं) (वि.) - (१) चार कोन असलेले. (२) चौरस. (३) चार खंड (दालने) असलेले.

चोला (ओला) (पु. घ. घ.)-तांदूळ (चोखो-एकवचन).

जमना तांदूळ करणे.

-ऊभा रही जवा-भावात काही तांदूळ कचे राहणे.

चोला- (१) देवांनी चोलांनी पूजा करणे.

(२) खुशामत करणे. (३) अक्षता देणे, निमंत्रण देणे.

-चोड्या- (१) कपाळाळा अक्षत-कुंकू लावणे.

(२) कल्याण इच्छणे.

-चाव्या, -बेरवा- (१) स्त्रीने पाट लावणे

(२) गर्भाधानाचा विधि करणे.

-सुक्या- निमंत्रण देणे.

-पूर (वि.)- (१) एका तांदळाएवढे, जवभर (यजनात किंवा मापात) (२) (लाक्ष.) थोडेसे.

चोव्याळवुं (ओव्याळवुं) (स. क्रि.)- (१) साफ करणे,

(२) उघड, स्पष्ट करणे.

चोवुं (ओवुं) (वि.)- (१) चारी दिशांच्या मर्यादेत येणारे एकूण एक. (२) (अ.) चहूबाजूंस.

चोळवुं (ओळवुं) (वि.)- (१) स्वच्छ (२) निवळ,

मेसळीशिवायचे. (३) स्वरे, प्रामाणिक. (४) खुले, स्पष्ट.

-करवुं- (१) स्वच्छ करणे. (२) स्पष्ट करणे. (३) घोटाळा नाहीसा करणे. (४) संपविणे.

चोगणुं (ओगणुं) (वि.)-चौष्ट.

चोगम, (चोगरदम) (ओगम, ओगरदम) (अ.)-चहूकडे.

चोगान (ओगान) (न.)-मैदान.

चोगो (ओगो) (पु.)-झगा.

चोघडियो (ओघडियो) (न. व. व.)-चौघडे.

चोघडियुं (ओघडियुं) (न.)- (१) चार घटकांचा पेंळ.

(२) मुहूर्त.

-जोवुं- मुहूर्त पाहणे-नक्की करणे.

चोघलो (ओघलो) (पु.)-पाटील.

चोंक (ओंक) (स्त्री.)-(मनाला) धक्का.

-वुं (अ. क्रि.)-चमकणे, चरकणे.

चोत्र (ओत्र) (स्त्री.)-तर्क, युक्तिवाद, बुद्धीची सूक्ष्मता.

चोत्रावो (ओत्रावो) (पु.)- (१) जावाहून येणाऱ्या लवंग, वेलची, दालचिनी व जायफळ या चार मसाल्याच्या वस्तू

(२) गरम मसाला.

चोंचलां (ओंचलां) (न. व. व.)- (१) नखरे, (२) थट्टा.

चोंचलुं (ओंचलुं) (वि.)-उडट, अविचारी, मस्तीखोर.

चोट (ओट) (स्त्री.)- (१) प्रहार, आघात, बुक्की.

(२) संधी. (३) मूठ मारणे (मंत्रविद्येतील) (४) निशाण (गोळीचे वगैरे).

-भाववी- लागणे, जखम होणे, पिळले जाणे.

-माववी- (१) झटप घालणे. (२) प्रहार करणे.

(३) निशाणाळा बरोबर गोळी-तीर मारणे.

(४) मूठ मारून जीव घेणे.

-धाववी, -लागवी- अपेक्षित आघात होणे,

संधी साधणे.

चोट (स्त्री.)-चिकटणे.

चोटवुं (ओटवुं) (स. क्रि.)- (१) चिकटणे. (२) (लाक्ष.)

(आपल्याच मनाला) अमळपुवक चिकटून राहणे, प्रमान

ठेवणे (३) (तिरस्कारार्थी) चिकटून बसणे.

-हु, -हक, -ण (वि.)-चिकटून राहणारे, न चळणारे.

-णुं (वि.)- (१) चिकट (२) (न.) चिकटलेली वस्तू.

चोंटली (ओटली) (स्त्री.)- (१) शेंडी (२) नारळाची शेंडी.

-ऊसी घडे जाय एवुं- अतिशय आंशट किंवा तिखट.

-पकडवी- (१) हलू शकणार नाही अशा रीतीने ताब्यात घेणे (२) कान पकडणे, कबूल करवून घेणे.

-मंतरवी- हावपेक्षांनी जिकणे.

-लडे जया- फगावणे.

-लो (पु.)-वेणी, बुचदा.

चोडावुं (ओडावुं) (स. क्रि.)

चोडावुं (म. क्रि.) चिकटणे.

चोटी (ओटी) (पु.)-निशाणावर नेम धरणारा नेमबाज.

(२) (स्त्री.) शेंडी.

चोदुं (ओदुं) (वि.)- (१) चोरटे. (२) छुच्चे.

चोद (ओः)- (१) (स्त्री.) डीग (२) (वि.) दंड.

-घळवुं- वाटोळी होणे.

-डाई (स्त्री)-रुंदी.

चोदवुं (ओदवुं) (स. क्रि.)-चिकटविणे. (२) जडविणे, टोकून

बसविणे. (३) लग्न वंग. (४) ममाचर आघात होऊन अंगा

फटोर बोल बोलणे.

चोदुं (ओदुं) (वि.)- (१) दंड (२) चार थरांचे, चौपट.

चोदो (ओदो) (पु.)-डीग.

चोंटवुं (ओंटवुं) (स. क्रि.)-चिकटणे.

चोंटियो (ओंटियो) (पु.)-चोंटी (स्त्री.)-चिमोटा.

चोतरफ (ओतरफ) (अ.)-चहू बाजूम.

चोतरो (ओतरो) (पु.)-चौथरा, चवूतरा (२) पोलीसचीकी, चवडी.

चोतारुं (ओतारुं) (वि.)-चार धाग्यांचे.

-रो (पु.)-चार चार धाग्यांचे विणलेले कापड.

चोथ (ओथ) (स्त्री.)- (१) चतुर्थी (२) बव चतुर्थीला करण्याचे एक व्रत. (३) चौथार्ड.

चोव(दि)श (ओव(दि)श) (अ.)-चहूकडे.

चोपरी (चोपरी) (पु.) - (१) मुरग गा मीमान (२) निमिची राज्यास कुर यावद्ध वतन मोसयावा.

- रो (पु.) - पोलीसपाटीळ, पाटीळ.

चोघार (चोघार) (वि., अ.) - (१) मुसळधार, (२) पुष्कळ, धळधळ.

- रुं (वि.) - चार धारा असलेले (हत्यार).

चोपग (चोपग) (चोपग-गुं) - (१) (वि.) चार पायाचे, चतुष्पाद (२) (न.) तसे जनावर.

चोप (पा) (चोप-पा-ट) (स्त्री.) - (१) सांगण्याचा खंड, (२) सांगण्याचा पट.

- टाळवी, - मांडवी - पट मांडणे.

चोपड (चोपड) (न.) - (१) (चोपण्याचे) वृत्त (२) (वि.) चार धरांचे - घड्याचे.

चोपडी (चोपडी) (स्त्री.) - पुस्तक.

- बुचक (वि.) - पुस्तकातला किडा (लाक्ष).

चोपटो (चोपटो) (पु.) - हिशेब लिहिण्याची बही.

- उकलघो, - काढघो - तपशीलवार टावण काढणे, इतिहास काढणे.

- राखघो - तपशीलवार हिशेब ठेवणे - नोंद ठेवणे.

- धाखघो - (१) तपशीलवार गुणदोष सांगणे. (२) मोठ्या ग्रंथाचे मोठ्याने साचन करणे.

चोपटुं (चोपटुं) (वि.) - तेलकट - तुपकट.

चोपण (चोपण) (स्त्री.) - (१) कडा, युक्ती. (२) (न.) जमीन मोसण्याने चोपटणे - चापटणे.

चोपणुं (चोपणुं) (स. क्रि.) - (१) चोपणे (जमीन). (२) चोपणे (जमीनीत लावणे) (३) मारणे, ठोकणे.

चोपाट (चोपाट) (स्त्री.) - (१) सांगण्याचा पट. (२) सपाट जमीन, मैदान (३) सोपा (वसण्या - उठण्याचा).

चोपाड (चोपाड) (स्त्री.) - सोपा.

चोपानिथुं (चोपानिथुं) (न.) - (१) चार-पाच पानांचे पत्रक.

(२) छोटासा जाहीरनामा (३) लहान वर्तमानपत्र.

चोपाथो (चोपाथो) (पु.) - खाट, चारपायी.

चोपास (चोपास) (अ.) - चहूबाजूस.

चोपाटो (चोपाटो) (पु.) - छोटासा.

चोफळ (चोफळ) (पु.) - जड मोठी पांगोरी.

- ओखवो - (१) हुंदके देऊन रडणे (२) दिवले काढणे, वाटले होणे.

चोफळुं (चोफळुं) (न.) - फुली.

चोफळो (चोफळो) (पु.) - पानमुगारीचा डबा.

चोच (चोच) (अ.) - चोच.

चोच (चोच) (स्त्री.) - (१) छडी, बारीक काठी (२) तंबूचा मधला खांब.

चोमासु (चोमासु) (वि.) - पावसाळ्यात होणारे.

- सुं (न.) - वर्षाग्रतु, पावसाळा.

चोमेर (चोमेर) (अ.) - चहूबाजूस, चौकेर.

चोखली (चोखली) (स्त्री.) - बरून न दिसण्याजोगा लुपा लुहा.

(जनावरांना पकडण्याकरिता वापरतात)

- चपार (पु.) - चोर बंदी.

- दानन (स्त्री.) - (१) छोटी दानत, अभ्रामाणिकपणा (२) चोरदुष्टी.

- काटवाळने दुं - चोराच्या उठण्याचीच.

चोरी (चोरी) (स्त्री.) - लग्नमंडप.

चोरो (चोरो) (पु.) - (१) गावात सर्वोना एकत्र जमण्याची - वसण्याची जागा, चाखडी (२) पोलीसठाणे. (३) मोठा ओटा.

चोवट (चोवट) (पु. न.) - (१) चव्हाटा, बाजार, खुली जागा.

(२) पंथाचा निकाल - निर्णय. (३) पंचाशत, चिवडाचिवड.

- बळकुं - वाटले होणे.

चोवाड (चोवाड) (वि.) - (१) चारी बाजूस कुंपण असलेले (२) (न.) कुंपण घातलेले दंत.

चोवाडो (चोवाडो) (पु.) - दोरे - बकरी चरण्याचे ठिकाण.

चोवुं (चोवुं) (स. क्रि.) - खुपसणे.

चोय (चोय) (पु.) - (१) शोय, दाह (२) चोखण्याची क्रिया.

- वुं (स. क्रि.) - चोखणे.

चोसलुं (चोसलुं) (न.) - वीट, चुना इ. चा घट्ट बनलेला दिकडा.

चोडुं (चोडुं) (न.) - बाजार.

चौर भुवन एक धवां - प्रलय होणे, अनर्थ होणे

छ (छ)

छ (छ) (वि.) - सहा.

- पांच करी जवुं - पळून - निसटून जाणे.

- खण (निथुं) (वि.) - पट्टकोणी.

छक (छक) - (१) (अ.) चकित, दिङ्मूढ (२) (पु.) तोरा, पेट.

(३) (न.) सहाचा पादा.

- छुंयुं (वि.) - गोळा करून चोळामोळा करून टाकलेले.

छकडी (छकडी) (स्त्री.) - सहा कागदांची जुडी.

- हो (पु.) - सहाचा जथा.

छकवुं (छकवुं) (अ. क्रि.) - हातातून जाणे, विचरणे.

(५३) (स्त्री.) - (१) थप्पड (२) भूलथाप.

- भापवी, - खयरायवी - (१) थप्पड मारणे.

(२) थाप मारणे, फसविणे.

खावी - (१) थप्पड खाणे (२) फसणे, फसविणे जाणे.

शका छटी जवा - नाडमंद होणे, हिमंत हारणे.

पंजो (छकपेवने) (पु.) - (१) सट्याचा गेल किवा

गजीकाचा एक डाव (२) जुगार (३) (लाक्ष.) डावपेच, कपट.

रमी जवो - डावपेच - दगलराजी करणे.

छक (छक) (अ. क्रि.) - खणवणे, उडवणे, उडवणे.

छ (छोट) (पु.) - माहीत असलेला प्रसिद्ध खोर.

छ (छक) (अ. क्रि.) - खणवणे, उडवणे, उडवणे.

छणछणवुं (छ-ण छणवुं) (अ. क्रि.) - (१) छनछन

आवाज करणे (२) गुणगुणणे (३) उकळणे (पाणी)

(४) (लाक्ष.) रागाळा येणे.

छणछणव (छण छणव) (पु.) - (१) रागाळणे (२) राग.

छणछणव (छण छणव) (अ. क्रि.) - उडवणे.

(१) छणछणव (छण छणव) (अ. क्रि.) - (१) छणछणव

(२) दासकामाचा एक प्रकार (३) (लाक्ष.) (वि.) आडदांड.

- छणछणवुं - गप्प टोकणे, पिल्लू सोडून देणे.

- जणुं - खंडलाळ, खंडवाळ.

- पकडवुं, - गळवुं - धड सोडता येत नाही धड पुरे करता येत नाही अशी स्थिती होणे ('सापे छणुंदर गळ्या जेवी स्थिति')

छणं (छणं) (वि.) - बालिश, पोरक.

छणव (छणव) (स्त्री.) - सज्जावरचे लहानसे छप्पर.

छणववुं (छणववुं) (स. क्रि.) - (१) सजविणे (२) सजा काढून घराळा शोभा आणणे (३) छप्पर घालणे.

छणव (छणव) (अ. क्रि.) - सजा

छणव (छणव) (स. क्रि.) - चिडणे, खोड्या करून घास देणे.

छकवुं (छकवुं) (अ. क्रि.) - (१) एकदम निसटणे, बाजूरा मरणे (२) (लाक्ष.) सटकणे, पळ कपटणे.

छककारवुं (छककारवुं) (स. क्रि.) - हलतहलत करणे.

छकवुं (छकवुं) (अ. क्रि.) - खंड राखण्यासाठी धापरण जागरा ओल्या कमाल.

छकं (छकं) (न.) - डावपेच, कपटजाल.

- मांडवुं - कपटजाल पसरणे.

छराओ (छराओ) (पु.) - दुर्गंधी.

छड (छड) (स्त्री.) - पट्टी.

- छी (स्त्री.) - (१) मुलाचा जन्माचा सहावा दिवस

(२) त्या दिवशी करण्यात येणारा विधी.

छडीनो लेख - विधीचा लेख, विविधलिखित.

- नुं ऊयडेनुं - जन्मापासूनच खोड्याळ आणि उद्धट.

- नुं धावण काडवुं, - काडी नाववुं - खूप ओकारी होणे.

(२) सडकून टोक देणे.

छट्टुं (छट्टुं) (वि.) - सहावे.

छड (छड) (पु.) - (१) बोरु (२) भात्याचा दांडा (३) चिड्याची काडी (४) झाडाची साल

छडकवुं (छडकवुं) (स. क्रि.) - विखरून टाकणे.

छडवुं (छडवुं) (स. क्रि.) - सडणे (तावूळ इ.), कांडणे.

छडी नाववुं - (१) मारणे, टोकणे (२) फसवून पुष्कळ पैसा काढणे.

- लेवुं - फसवून किंवा नागवून काढून घेणे.

छडाण (छडाण) (न.) - कांडा.

छडामण (छडामण) (न.) - कांडण्याची मजुरी.

छडियात (छडियात) (वि.) - सडा, एकला.

छडियुं (छडियुं) (न.) - वेळगा मीन प्रवास करणारा प्रवासी - उतारु.

छडुं (छडुं) (वि.) - (१) सडेफटिंग, एकाकी, (२) (लाक्ष.) अविवाहित, (३) मुलेबाळे नसलेले.

छडेचोक (छडेचोक) (अ.) - खुलंखुला, उघडउघड, जागीर रान्या.

छणकवुं (छणकवुं), छणकारवुं (छणकारवुं) (स. क्रि.) - (१) ठसक्यात - रागात बोलणे, तुच्छतापूर्वक बोलणे. (२) सुवाने पाळवणे.

छणकारो (छणकारो) (पु.) - (१) फणकारा. (२) राग, तोरा.

छणको (छणको) (पु.) - (१) गरम तेलात पाण्याचा थेंब पडताच होणारा 'चरं' आवाज. (२) रागाचा शब्द, राग. (३) तुच्छतेचा बोल.

छणवुं (छणवुं) (स. क्रि.) - (१) बारीक कपड्याने गाळणे किंवा चाळणे. (२) (लाक्ष.) बारीक तपास करणे. (३) ओरणवणे (४) (लाक्ष.) मेलेल्या मुढदा पुनः उकरून काढणे, विखरलेली गोष्ट पुनः ताजी करणे.

छंडकाव (छंडकाव) (पु.) - शिडकावा.

छंडकोरवुं (छंडकोरवुं) (स. क्रि.) - (१) शिडकावा करणे, शिंपवणे. (२) पाणी शिंपवून विखविणे.

छंडावुं (छंडावुं) (स. क्रि.) - (१) तुपार उडवणे, त्यांनी भिजणे. (२) गाय-म्हेंस गाभण होणे.

छंडावुं (छंडावुं) (अ. क्रि.) - (१) सोडून दिले जाणे.

(२) बारकाईने तपास होणे, इन्साफ होणे.

छत (छत) (स्त्री.) - (१) अस्तित्व (२) विपुलता (३) छत्राच्या आतला व खोलीच्या डोदयावरचा भाग - छत (४) धाबे, मच्छी.

- उडवी-उडाव्या वारागिरी करणे.
 -रायुं (वि.)-उवडे, जाहीर.
 वंत (नु) (वि.)-वेदाय अमळे (२) पैसा नासणे.
 -पाड (स्त्री.)-वैपुल्य-प्रचुरतेची स्थिति
 छतां (अ.) (अ.)-तसली.
 -य (अ.)-असे असतमुद्रा.
 छतुं (अ.) (वि.) (१) मित्रता, मित्रमान (२) उल्लेख, मुद्रा
 (३) मळ, गांठी (४) उडवे, मळीर.
 -रायवु (१) वगैरे नाड देवण (२) सब व्यवस्थित
 संभाळून देवणे.
 छपवळ (अ.) (वि.) (१) उमळ (२) घासून घासून पावळ
 आणजे (३) (न.) ये गांठ मिमा भिकसा.
 छपवुं (अ.) (अ. वि.)-छपाणे
 छपाण (छपाण) (न.)-छपाई
 छपानियुं (अ. वि.) (न.)-पचक
 छपन (अ.) (वि.)-(१) मराठी अर्थप्रमाणे
 (२) पुष्कळ, अनेक.
 -उपर भुळो वागवी- (१) मूढ वसा असणे, (२) निर्यात
 लक्ष न जाणे, (३) निविदिने घोरणे.
 -ना विनाडवा-नाय सतावणे, धाव देणे.
 -नो देवाळो-देवमीना दिनाळीवर.
 -मे पाने-अगदी अतोउसी दिहाणी.
 -वसगी, वेसगी-अनेक व्यवसायाचा माणूस.
 -वेपारी मे भागे वेचो-कपडे नाही काढीच पण रुबाव
 दांडगा.
 -भोग (पु.)-(१) देवाच्या वागाव्याचा छपवळ पसराचा
 नेवेथ (२) (लाक्ष.) जगातले सर्व भोगविलास.
 छव-योवळ (अ. वि.) (१) (वि.) उवळ
 (२) धागळे, चोळवटवे (३) (न.) घासला गेलेला पारा
 (४) चोळवटून टाकलेला करडा.
 छवडो (अ. वि.) (पु.)-सुसज गडबड-घोटाळा, अव्यवस्था,
 कामाच्या मिमा फळ येव्या-या नावाने छवड.
 छवुं (अ. वि.) (अ. वि.)-(१) (उरलेल्या भोग्याला) शिवणे,
 (उरलेल्या ठिकाणी) पोचणे (२) छपविणे.
 छव (स्त्री) (अ. वि.) (स्त्री.)-(१) चिम, लवकर, 'फोटो',
 (२) कांती, सौंदर्य.
 -उताखी, पाडवी, लेवी-फोटो घेणे.
 -दार (वि.)-सुडीर, सुंर.
 छवीळुं (अ. वि.) (वि.)-मोहक सादर्य असलेले, देवणे.
 छ (अ.) (पु.)-(१) मड, मजवण (२) मल्ला (३) वल्ग्रा
 (४) (स्त्री) जोरची छडी.
 -उताखी-(१) मड, मज करणे, (२) वल्ग्राचा धार
 लावणे.
 -उडवी, -उडवी-वसारा असणे.
 -जाववो-मड-माज येणे.
 -कवो, -कावो-(१) चपटून देणे, मान देणे,
 आनंदाच्या अगदी भरात येणे.
 -केशवो-(१) वस्त्र घालून देणे, (२) नोडा करणे.
 -वेवो-हजामत करणारा वल्ग्रा लावणे.
 छवुं (अ.) (वि.)-(१) वाकवणे, छपाणाच्या टळणारे
 (२) तिरके.
 छी (अ.) (स्त्री.)-सुंगी.
 -सुखी-(१) कपड करणे, (२) वळोटे करणे.
 छीछी (अ. वि.) (स्त्री.)-'छळ वळवण.'
 छळवळ (अ. वि.) (न.)-कपड कारस्थान.
 छळकवु (अ. वि.) (अ. वि.) (१) छळवळणे, छिडकळ,
 (२) (लाक्ष.) अगिमानाचा पुण्या जाणे.
 छलंग (अ. वि.) (स्त्री.)-दांग, उडी.
 -भखी, माखी-दांग उडी टाकणे.
 छळा-छोडव (अ. वि.) (न.)-शिगोळ्या.
 छवावुं (अ. वि.) (अ. वि.)-(१) साकें जाणे, भा-आदि
 होणे. (२) फेडणे.
 छवपेव (अ. वि.) (पु.)-(१) छवपेवणे.
 -भेद (अ. वि.) (पु.)-दगाडपण.
 छवुं (अ. वि.) (अ. वि.)-(१) पसविणे, टाकणे.
 (२) (अ. वि.) भीतीने हचकणे.
 छाक (अ. वि.) (पु.)-(१) मशा, कैक. (२) तोगा, मसाला.
 (३) (स्त्री.) दुर्गंधी.
 -माखी-दुर्गंधी मारणे.
 छाक चववुं-छाकटे घेणान होणे.
 छाकवुं (अ. वि.) (अ. वि.)-(१) पचन जाणे (२) हातातून
 जाणे, चकणे.
 छागवियुं (अ. वि.) (अ. वि.) उवडे (२) (न.) उमळेवण.
 छाड (अ. वि.) (स्त्री.)-घासून पड्याची पसरव टाळी.
 -रं-रं (स्त्री.)-उथळ.
 छाड (अ. वि.) (न.)-(१) छपवण गवड, पया, वळकड.
 घासून केलेले आच्छादन (२) छोटी गळी.
 छाडवु (अ. वि.) (अ. वि.)-(१) गवड टाकी साकणे,
 आच्छादणे, (२) आच्छादित राहणे, (३) लायक होणे.
 (४) सोमणे, साजणे. (५) पुष्कळ काळपर्यंत टिकणे.
 छाजियुं (अ. वि.) (न.)-दोका-या भरात छाती पिटणे.
 -यां लेवां-मरणांनंतर नाव घेऊन छाती पिटून देणे.

छात्र्यु (छात्र्यु) (न.) - गवत इ. पावून केलेले एकपाखी छप्पर.
छात्र (छात्र) (न.) - शेंण.

छात्र्यु - दम - हिमन असणे.

- छात्र्यु - शेंण गोळा करणे.

- मां सरवार मारवी - 'बालिश बहु बायकात बडबडला' -
प्रमाणे वागणे.

छात्र्यु (छात्र्यु) (वि.) - (१) शेंणासारखे, पोळळ.

(२) (न.) शेंणामातीचे बनविलेले टोपले.

छात्र्यु (छात्र्यु) (न.) - जळणासाठी केलेली गोवरी.

छात्र्यु (छात्र्यु) (स. क्रि.) - (१) छाननी करणे (२) चाळणी -
करणे.

छात्र (छात्र) (स्त्री.) - (१) शितोडा, शितोडे, बुरबुर (पावसाची)
(२) गप्प, बडाई.

- मारवी - (१) गप्पा टोकणे (२) पेट मारणे.

- लेवी - पाणी शिवाइन घेऊन शिवाशिबीनून सूत होणे.

- गी (स्त्री.) - शिवाइन टाकण्याची क्रिया, छाटणी.

छात्र्यु (छात्र्यु) (स. क्रि.) - (१) शिवाइन पडेल अशा रीतीने
टाकणे (२) (लाक्ष.) गप्प टोकणे, बडाई मारणे. (३) लाक्ष
देणे (४) बुरबुर होणे.

- टी (स्त्री.) - (१) थेंब, शितोडा. (२) पावसाचे थोडे थेंब.

- टुं (वि.) - गप्प.

- टो (पु.) - (१) शितोडे, थेंब. (२) (लाक्ष.) डाग, कलंक.
(३) शिवाशिबी किंवा खाण्यापिण्याचा संबंध. (४) (वि.)
थोड्या मुता.

- टा (पु. व. व.) - (१) शितोडे, थेंब (२) बुरबुरीचा पाऊस.

- उडवा - (१) शिवाशिबी होईल असे शितोडे उडणे.

(२) वाईट सोवरीमुळे आपल्या लौकिकाला बटा लागणे. |

छात्रो जावरो लेवो - अन्न - पाणी देण्या - घेण्याचा व्यवहार असणे.

- नाखबो - (१) थोडे देणे - वाढणे. (२) अन्नगुढीकरिता
थोडेसे तूर वाढणे, (३) शिवाशिबी खाण्याकरिता, आंचोळ
करण्याकरिता खाण्याचा रस घेऊन पात शिवणे.

- खब थबो - करवो - अन्नगुढी देण्यापेण्याचा संबंध दर्शवून
करणे.

- लेवो - (१) किंचित तूर घेणे. (२) - चे पाणी उडले तरी
शिवाशिबी नसणे. (३) रोटीव्यवहार असणे.

छात्राभार (छात्राभार) (वि.) - उगीच थोडेसे.

छात्रापाणी (छात्रापाणी) (न.) - (लाक्ष.) दारू.

छात्रण (छात्रण) (न.) - (१) टाकून देणे (२) टाकलेले अन्न.

- बुं (स. क्रि.) - (१) टाकणे (२) फारकत देणे (३) भाड्यात
राहू देणे.

छात्री (छात्री) (छात्री-छात्री) (वि. स्त्री.) - नवऱ्याने टाकलेली.

छात्र (छात्र) (न.) - छत्री.

छात्र्यु (छात्र्यु) (स. क्रि.) - ओढून बाहेर काढणे.

छात्री (छात्री) (स्त्री.) - मराठीतील सर्व अर्थी.

- उपर घेवुं - छात्रीवर चढून, वर गाण्या देवुं ठेवून ठेवून
काम करून घेणे.

- उपर मूकबुं - जवळ, किंवा अगदी पुढ्यात,
नको ते आणून ठेवणे.

- उपर हाथ मूकबो - (१) हिंमत वाळवणे. (२) हिंमत -
दिव देणे. (३) उदयात अगदीत उभरात माफी देणे.

- उभरावी - छात्री भरून येणे.

- उंची भाववी - अतिशय हर्ष किंवा गर्व वाढणे.

- कुटवी - (१) शोकावेगात छात्री पिटणे.

(२) पश्चात्ताप करणे.

- चळववी - हिंमत दाखविणे.

- चालवी - हिंमत राखणे.

- टाटी थवी - समाधान होणे.

- टाटी होवी - अंतःकरणात कसलीही जळजळ किंवा
दुःख नसणे.

- ठरवी - संतोष किंवा आनंद होणे.

- ठाळवीवी, - खाली करवी - मनचे दुःख ओकणे,
दुःख टाळून करणे.

- टोकवी - (१) हिंमत देणे. (२) शाश्वतकी देणे.

- नोडवी - अतिशय कष्ट करणे.

- थासवी - उत्साह, हिंमत किंवा शाश्वतकी देणे.

- नुं भायुं - साहस करणारे, हिंमतवान.

- नुं कठयुं } - हिंमतवान.

- नुं घावुं } - हिंमतवान.

- नो घा - (१) मर्मावरची जखम, मर्माघात. (२) स्वपराक्रम.

- पर पथर मूकबो - शोक दाखून टाकणे,
धैर्यानें सर्व सहन करणे.

- पर राखवुं - लाडात पाळणे - वाढविणे, जवळच ठेवून घेणे.

- पाकवी - (१) मुले वाईट निराजणे. (२) छात्रीत कफ
मुटणे - पिकणे. (३) स्तमावर करट होणे.

- पीगळवी - हृदय पाहणारे, दया येणे.

- फाट रडवुं - मोठमोठ्याने गळा काढून रडणे.

- बळवी - अंतःकरण (दुःखाने - मत्सराने) जळणे.

- बेखी जवी, - भागी जवी - दुःख - शोकांने हिंमत गमावणे -
हाणे.

- भराई भाववी - भावनावेगाने रडू येणे.

- भेर चालवुं - छात्री काढून - स्वाभाव चालणे.

- सां घालवुं-प्रेमाने घट्ट आर्लिगन देणे.
- सरमुं राखवुं-खानाने आपल्याजवळ राखमाणे.
- हाथ न रहेयी-(१) भावनावेगाने उत्तेजित होणे.
- (२) हिंमत नाहीची होणे.
- कणुं (वि.)-बहादुर, तेजस्वी.
- खळुं (वि.)-हिंमतवान.
- पूर (वि.)-छातीला लागण्याइतके.
- मेर (अ.)-(१) हिंमतीने, साहस करुन
- (२) उंच चढताना छाती भरुन येण्यासारखे.

छातीए चांपवुं-पहा 'छातीमां घालवुं'

- बाघ लागवो, रहेवो-मनात दुःखाची किंवा सूडाची भावना राहणे.
- बळगाववुं-(१) हट्टा 'छातीमां घालवुं' (२) सदोदित आपल्याजवळ ठेवून घेणे. (३) (स्तनाला लावून) पात्रणे.
- कणुं करवुं-धैर्य किंवा हिंमत राहणे.
- छातुं (अनुं) (वि.)-(१) गुप्त (२) मुक्ते, अथोल.
- छपमुं(-मुं) (वि.)-गुप्त, कोणासही न बळावे असे.
- सानुं (वि.)-गुप्तचुप.
- छानाछानी (अनाछानी) (स्त्री.)-(१) गुप्त गोष्ट, कानगोष्ट.
- (२) (अ.) कोणासाठी न समजता.
- छांववुं (छांवंवुं) (स. क्रि.)-(१) शेणमातीच्या जाड थराने लिपणे. (२) भांड्यात पडून राहू देणे.
- छांदो (छांदां) (पु.)-शेणमातीचे जाड लिपण.
- छाप (छाप) (स्त्री.)-(१) छाप (२) शिफा (३) (लाक्ष.) मनावर घडलेला परिणाम, अभिप्राय (४) प्रभाव (५) पतंगाचे न्याली पडणे.
- छानुं (न.)-छापखाना.
- म्यायी-पतंग एकदम खाली पडणे.
- पडवी-छाप पडणे.
- वेसाडवी-छाप टाकणे.
- बागवी-छापाचा शिफा बसणे-पडणे.
- गर (पु.)-कपड्यावर शिक्के उठविणारा कारागीर.
- छापन (छापन) (स्त्री.)-साल, अट्ट, पत
- छावर (छापर) (स्त्री.)-पाटा.
- छापवं (छापवं) (न.)-(१) छप्पर (२) झोपडे.
- उकलवुं-छप्पर उलगाडणे.
- चडवुं, -डोडवुं-(१) छप्पर घालणे. (२) झोपडे उभे करणे.
- छापरां टेकवां-(१) उद्धटपणाचे वर्तन करणे. (२) अतिशय आनंद दर्शविणे.
- छापरे चडवुं-गर्वाने फुटून जाणे.
- चडाववुं-खूप स्तुती करून चढविणे.

छातुं (अपुं) (न.)-(१) वर्तमानपत्र. (२) (छापव्याव्यातला) विव्हा.

छापो (छापो) (पु.)-छापा, अकस्मात हल्ला.

-मारवो-एकदम हल्ला करणे.

-भरवो-कर भरणे.

छापानुं भुन-आपल्याला भुन, 'भुन' 'भुन'.

छाब (छाब), छाबडी (छापडी) (स्त्री.), -हुं (न.)-विव्याची छोटी टोपली.

-कळपडी-गुप्त या भाषाने छापव्याना कळपडावडीची टोपली दान देणे.

-मोकलवी-भेट पाठविणे.

-बालवी-स्त्रीच्या मृत्यूनंतर तिच्या माहेरच्या माणसांनी अंत्यक्रियेचे कपडे घेरे एका टोपल्यात घातून देणे.

छायो (अयो) (पु.)-(१) छाया, (२) पडछाया.

छांय-डी (छाप-डी) (स्त्री.), -डो (पु.)-(१) साबली (२) पडछाया.

छार (अर) (पु.स्त्री.) (१) आख्यायिका (२) छाया (३) नसा

(२) कूज (३) धूळ (४) राखोडी (५) (पु.) मत्सर, अभिमान.

-हुं (स. क्रि.)-(१) जाळून भस्म करणे (२) पुढे ढकलणे, लांगविणे, छपविण्याकरिता काही बहाणा करणे.

छारा(रोडिया) (अरोडिया)-पित्ताच्या जळजळीचे ठेकर.

छारियुं (अरियुं) (न.)-लहान तोंडाचे भांडे घासण्याकरिता वापरण्यात येणारा कुंचा.

छारी (अरी) (स्त्री.)-बम्बूर चढगारें पातळ पुट.

-बळवो-पूट चढणे.

छाल (अल) (स्त्री.)-(१) साल (२) (पु.) तर्क, कल्पना. (३) पिच्छा.

छालकुं (वि.)-(१) उघळ (२) (लाक्ष.) धुद्र, हलकट.

(३) (न.) दोन बाजूंना पिशव्या असलेले पडशीसारखे गादवावर टाकतात ते गोण.

छालकामां पागी भरवुं-ढोंग करणे.

छालका पाणीमां फरवुं-थोड्यात फुटून जाणे.

छालां (अलां) (न. व. य.)-(१) फोळपडे (२) त्वचेवरील कठीण, खडबडीत भाग.

-कूटवां-(१) रेसा असलेल्या साली कुटून रेसा अलग करणे (२) व्यर्थ भ्रम करणे.

-पडवां-फोड उठणे.

-वीणवां-व्यर्थ धडपड करणे.

छालियुं (अशियुं) (न.)-रुद तोंडाचा वाडगा.

छालुं (अलुं) (न.)-(१) वाडगा (२) जात्यातले पीठ काढण्याना कुंचला.

अधुं (अधुं) (स. क्रि.)—आच्छादण, झाडणे.

अवण (अवण) (न.)—छपणे.

आश(-स) (आश-स) (स्त्री.)—ताक.

—याकळां धवुं—(१) ताक आंघणे (२) (लाक्ष.) चेहेरा
जग, ताक नांवर होणे.

—मां पाणी उमंगवुं—अतिशयोक्ती करणे.

आसरियो (आसरियो) (पु.)—६६ दिवसात तयार होणारी पाणी
पावून तयार केलेली ज्वारी.

आली (आली) (स्त्री.)—बकरी.

—आ (पु.)—बकरी.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—थापाडे.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—उद्धट.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—अस्वच्छ, घाणेरडे. (२) विचार न करता
आड करणारे (३) (न.)—मंत्र बोलून मारलेली फुंक.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—(१) उच्छृंखल (२) अविचारी
आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—(३) दंगलोर, मस्तीगोर.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—आरीने पाणी शिंपडणे.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—(१) आतातून-ह्याकडून
आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—(२) फोडून घेणे. (३) फोडून घ्यावयाचे.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—व्यभिचारी.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—आर यम, शिनाळी.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—लपविणे.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—सालपट.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—उथळ.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—किल्लस.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—छिद्र, दोप.

आ (पु.) (आंघ-पुं) (वि.)—(१) गाळणे (२) खिसणे
(३) चिरणे (भाजी).

छीणी (छीणी) (स्त्री.)—(१) खिसणी (२) लाकूड फोडतांना
घापरायची लोखंडी पाचर (३) धातू कापण्याची पोलादी
करवत.

—सूकवी—(१) कापून टाकणे (२) बरबाद-वाटोळे
करणे.

छीनवुं (छीनवुं) (अ. क्रि.)—उथळ पाण्यात जहाज जमिनीत
करणे.

छीनवुं (छीनवुं) (स. क्रि.)—(१) हिसकावून घेणे,
(२) फसवून घेणे.

छीनवुं (छीनवुं) (स. क्रि.)—फोडणे, तोडणे.

छीप (छीप) (स्त्री.)—शिंप.

छीपहं (छीपहं) (वि.)—(१) घाणेरडे (२) (न.) धोन्याचा
दगड.

छीपवुं (छीपवुं) (अ. क्रि.)—(१) घामणे, भागणे (तहान).

(२) लपणे, छपणे. (३) (स. क्रि.) शिंपडणे (४) (गलबत)
नासणे.

छीपो (छीपो) (पु.)—कपड्यावर छाप मारणारा कारागीर.

छीपानासुं (छीपानासुं) (न.)—मनाला येईल तसा केलेला
अडाणी हिशोब.

छीलडुं (छीलडुं) (न.)—सालपट.

छीलवुं (छीलवुं) (स. क्रि.)—सोलणे, साल काढणे.

छींक (छींक) (स्त्री.)—शिक.

—णी (स्त्री.)—तपकीर.

छींट (छींट) (स्त्री.)—चीट.

छींकी (छींकी) (न.)—बोटकंद.

छींहुं (छींहुं) (पु.)—कुपणाला-कंपाडाला ठेवलेले भोक—मार्ग
(२) (लाभ.) दोप, छिद्र, पळवाट.

छुटकारो (छुटकारो) (स्त्री.)—मुक्ती, सुटका, अंत.

छुट्टी (छुट्टी) (स्त्री.)—(१) सुट्टी (२) पुरसत.

छुटडं (छुटडं) (वि.)—मोकळे.

छुपाड(-स)वुं (छुपाड-स-वुं) (स. क्रि.)—छपविणे, गुप्त ठेवणे.

छुपावुं (छुपावुं) (अ. क्रि.)—छपणे, गुप्त राहणे.

छुवडाववुं (छुवडाववुं), छुवाडवुं (छुवाडवुं) (स. क्रि.)—
शिवायला लावणे.

छुं (छुं) (अ. क्रि.)—‘होवुं’ धातूचे प्रथम पुरुषी एकवचनी रूप,
मी आहे.

छुट (छुट) (स्त्री.)—मोकळीक (२) परवानगी, सुभा (३) सुट.

—करवी—मनाई असेल ती दूर करणे, सुभा देणे.

—धवी—(१) परवानगी मिळणे. (२) मनाई दूर होणे.

(३) अमुक रकमेची सुट देणे.

—लेखी—बंदी किंवा मनाई न मानणे, स्वतंत्रतेने वागणे.

—नी साथे छुट लेखी—(धी) फाजील किंवा अयोग्य
वर्तन करणे.

छुटक (छुटक) (वि.)—(१) सुटे (२) किरकोळ, घाऊक
नव्हे असे.

—बारी (स्त्री.)—निसटून जाण्याचा रस्ता, पळवाट.

—बारो (पु.)—सुटका, मुक्ती.

—को (पु.)—सुटका.

—छाट (स्त्री.)—मोकळीक.

छुटवुं (छुटवुं) (अ. क्रि.)—(१) मोकळे होणे (२) सुटणे.

छुटी पडवुं—जबाबदारी अंगावरून टाकणे, जबाबदारीतून भाजूला
होणे.

—जवुं—(१) कैदेतून-बंधनातून सुटणे. (२) कोर्टात निर्दोष
ठरणे.

छटाछेडा (छटाछेडा) (पु. व. व.)-(१) फारकत, लग्नाच्या
बंधनातून मुक्तता. (२) मुल्याचा जन्म.

छट्टे (छट्टे) (वि.)-(१) सुटे, मोकळे. (२) अलग, वेगळे.
(३) मोकट्याकडे. (४) (न.) मोट (पेशाव).

-मारयुं-(काहीतरी) हाताने फेकून मारणे.

-मूकयुं-(१) बंधनमुक्त करणे (२) वेकार-वेपर करणे.

छटी चाले-निरंकुशपणे, अनिवंधपणे.

छटे छेडे, छटे दुपट्टे-(१) निर्भयपणे. (२) सडे,
सामानसुमानाशिवाय.

-मोंटू-तोडाला आवर न घालता.

-ताये-उदारहस्ते.

छटापणुं (छटापणुं) (न.)-सुटेपणा, मोकळीक,

छट्टे छवायुं (छट्टे छवायुं) (वि.)-अलग अलग, विचुरलेले,
पांगोळी, सरळ.

छवअळून (छवअळून) (स्त्री.)-शिवाशिचीची भावना.

छंदणी (छंदणी) (स्त्री.)-गोंदण्याची क्रिया.

-णुं (न.)-गोंदण, गोंदलेली आकृती.

-युं-(अ. क्रि.)-(१) गोंदणे (२) बारीक टोचणे.

छपयुं (छपयुं) (अ. क्रि.)-लपणे, छपणे.

छपाछप (छपाछप) (अ.)-गुप्त रीतीने.

छुं (छुं) (वि.)-(१) गुप्त, (२) (अ.) गुप्तपण.

छुं (छुं) (स. क्रि.) शिबणे, स्पर्श करणे.

छे (छे) (अ. क्रि.)-'होयुं' या धातूचे तृतीयपुरुषी
उभयवचनी रूप आहे, आहेत.

छेक (छेक) (अ.)-(१) अगम्य (२) (पु.) शेवट, परिमर्मा, फट.

छेकणी (छेकणी) (स्त्री.)-(१) खोडणें (२) खोडरवर.

छेकयुं (छेकयुं) (सं. क्रि.)-(१) काट मारणे, खोडणे.
(२) रचरणे पुसणे.

छेकळिक (छेकळिक) (स्त्री.)-खोडणारा.

छेको (छेको) (पु.)-काट.

छेडुं (छेडुं) (वि.)-(१) दूर असलेले, वेगळे. (२) (न.) अंतर.

-पडयुं-(१) अंतर पडणे, (२) मने अलग होणे.

-भागयुं-अंतर कमी करणे.

-वेसयुं-विटाळशी बसणे.

छेडे (छेडे) (अ.)-दूर, बाजूला.

-वेसयुं-विटाळशी बसणे.

छेडती (छेडती) (स्त्री.)-(१) छिद्र, दोष. (२) खोडी.

-शोधवी-छिद्र काढणे, त्रास देण्याची संची पाहणे.

छेडयुं (छेडयुं) (स. क्रि.)-(१) छेडण, खोडी काढणे, राग
आणणे (२) नाजूक शंकार काढणे. (उदा० 'वीणाना तार
छेडवा,') (३) हल्लारपणे गोष्ट काढणे.

छेडाछेड (छेडाछेड) (स्त्री.)-सतावणी.

छेडाछेडी (छेडाछेडी) (स्त्री.)-घराच्या उतरण्याशी वधूच्या
पदराची गाठ बांधणे.

छेडो (छेडो) (पु.)-(१) शेवट, अंत. (२) हद्द (३) पदर
(४) (लाक्ष.) आसरा, मदत.

छेडा गांठवा, -वांधवा-(१) घर-वधूच्या वस्त्रांची गाठ बांधणे
(२) संबंध जोडणें.

-छोडी नागवा-(१) संबंध तोडून टाकणे

(२) हिंमत हारणे.

छेडे गांठ बाळवी-पदराला (स्मरणासाठी) गाठ घालणे, स्मरण
ठेवणे, निश्चय करणे.

-बांधयुं-(१) गाडीला बांधणें, ताब्यात घेणे. (२) बोल
माणे घेणे (३) व्यसन लागणे.

छेडे बांधी जयुं-सोबत स्वर्गात घेऊन जाणे.

छेडो बायबो-पूर्ण होणे, पुरते होणे.

-काडवो-मुंघट काढणे.

-छोडवो-विटाळ करून वागणे करणे.

-छोडवो-फारकत देणे.

-झालवो-(१) शरण जाणे, आसरा घेणे. (२) घरोघर-
सांगाती जोडले जाणे. (३) मुद्दामालासह पकडणे.

(४) मागे लागणे, आग्रह धरून चिकटणे.

-पाथरवो-भाजीजी करणे, पदर पसरणे

-काडवो-फारकत देणे.

-माथे नागवो-निर्लेज होणे.

-मूकवो-(१) कायमचे नाव टाकणे. (२) शेवट आणणे,
सोडून देणे.

-साधवो, -साधवो-आसरा घेणे.

छेंटायुं (छेंटायुं) (अ. क्रि.)-रागातून दूर होऊन चालणे,
चिडविले जाणे.

छेंतरपिंडी, छेंतरबाजी (छेंतरपिंडी, छेंतरबाजी) (स्त्री.)-फसवणूक,
ठकवणूक.

छेंतरयुं (छेंतरयुं) (स. क्रि.)-फसविणे.

छेंतरामण (छेंतरामण) (स्त्री.)-फसवणूक.

छेड (छेड) (पु.)-(१) काट, चिरा. (२) छिद्र (३) नाश.

-उडाडवो-(१) अगूर्णाकाच्या संख्येला संक्षेप देणे.

(२) आखूड करणे (३) कापून वेगळे करणे.

-काडवो-(१) मागून कमी करणे. (२) नाश करणे.

-मूकवो-(१) कापून दूर करणे. (२) अंत किया निकाल
करून टाकणे.

छेडयुं (छेडयुं) (स. क्रि.)-(१) कापणे, छेदणे. (२) छिद्र पाडणे
(३) सत्यानाश करणे.

- छो (अ. क्रि.) - पातळ झुजाव होणे.
 छो (अ. क्रि.) - धावरून जाणे, हिमल गमावणे.
 छो (पु.) - भाकेंवाज - ऐटवाज माणूस.
 छोड (पु.) - नवरेल - चैनी तरुण.
 छोड (अ. क्रि.) - मवात होवणे.
 छोड (अ. क्रि.) - छोडवळुं (छोडवळुं) (अ. क्रि.) - अमली.
 छोड (वि.) - होवटचे.

- छोडी घडी जर्वा - मरण अमली नजीक असणे.
 छोडी - छोटी जर्वा, मलायकम.
 छोडी - मलायक.
 छोले वपार पाणी - (१) म्हातारपणचे होवटचे दिवस.
 (२) होवटची हट्ट.
 छोले वपार - (१) होवटच्या हट्टापणा.
 छोले वपार - (१) जातीवर किंवा स्वभावावर जाणे.
 (२) होवटच्या मर्यादिला जाणे.
 छोले वपार - कधीच नाही.
 छोले वपार - होवटी.
 छोली वपार - (१) होवटची शिकवण (२) रामनाम.
 छोली वपार - मरणाच्या काठार होवटेल्या मलायक.
 छोली वपार (अ. क्रि., न.) - होवट, होवट.
 छोली वपार - होवटी.

- छोलावुं (छोलावुं) (वि.) - होवटचे.
 छोलावुं (छोलावुं) (अ. क्रि.) - (१) होवटी - उशीरा - येणे.
 (२) उशीर झाल्याने शरमिदा होणे.
 छोलावुं (पु.) - (१) दगा, विश्वासघात. (२) त्याग.
 (३) होवट.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - मूल.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - (१) होवटी - उशीरा - येणे.
 (२) उशीर झाल्याने शरमिदा होणे.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - (१) 'होवुं' या धातूचे द्वितीय पुरुषी
 बहुवचनी रूप, दुसरी आहां (२) (अ.) बरे तर, असू या.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - (१) मुलासारखे अल्पबुद्धी किंवा
 हट्टी (२) (अ.) मुलासारखा हट्ट.
 छोलावुं (वि.) - (१) कमी अकलेचे, उच्छृंखल, अविवेकी
 (२) तसे वर्तन.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - उच्छृंखलपणा.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - मुलगी जन्मणे.

- छोकरं भावयुं - मूल जन्माम येणे.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (पु.) - फडका, टोंबेल.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (न.) - (१) फेट्यावा उडणारा होवट.
 (२) पामोड्यात खोबलेला पुलांचा तुरा.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - जाहीर रीत्या, खुलेखुले.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - खच्छतेची किंवा भावाराची चाड.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (वि.) - (१) काही उणीव असणारे (२) एकले
 असणारे.

- छोड (अ. क्रि.) (पु.) - रोप.
 छोडणहार (छोडणहार) (वि. पु.) - रोडविणारा.
 छोड (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - मुक्त करणे, सोडविणे.
 छोडवुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - (१) सोडणे (२) त्याग करणे.
 छोडवो (अ. क्रि.) (पु.) - रोप.
 छोडवुं (अ. क्रि.) (न.) - (१) साल (२) लाकडाची बारीक
 भुकटी.
 छोडवो जेवुं - पार सुकलेले - बारीक झालेले.
 छोडवो उतारवो - काढवो, काटी भाववो, पाडवो -
 निरुपयान करणे.

- छोडी (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - छोकरा, मुलगी.
 छोडवुं (अ. क्रि.) (न.) - सालपट, फोडपट.
 छो ने (अ. क्रि.) [अ.] - असू या, राहू या.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - लजित - शरमिदा होणे,
 खट्ट होणे.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (न.) - चुन्यात भरलेली वीट.
 छोलावुं - व्यर्थ पिष्टप्रेषण करणे.
 छोलावुं - लो कुबो - वेड्यावाकड्या केलेल्या प्राप्तीशिवाय फक्त
 मजुरी घेऊन होणे नाम.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (पु.) - वस्तरा.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - लांब दांडा आणि काळ असलेल्या
 कुदळीने खणणे.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (न.) - तशी कुदळ.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - मुलगी.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (न.) - मूल.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (पु.) - मुलगा.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (पु.) - वनस्पतीवरची साल, सालपट.
 छोलावुं (अ. क्रि.) - (१) साल काढणे, सोडणे. (२) वरवर
 उकरणे. (३) कडक ठरका देणे, निर्म सणे.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (न.) - चुनेगळीचे काम.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - (१) शिवणे, शिवून भट्ट करणे.
 छोलावुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - (१) शिवून भट्ट होणे. (२) (अ. क्रि.) चुने
 मर्मा करणे.

छोह (छोह) (पु.) - (१) त्याग (२) वियोग.

छोळ (छोळ) (स्त्री.) - (१) तरंग, लाट (२) हचमळ
(३) (लाक्ष.) वैपुल्य.

- मारवी - लाट उभळणे, भरून जाणे.

(फोडे वस्तुनी) छोळो यागवी - (पसत्या वस्तुनी) विपुलता
असणे, भरून जाणे.

ज (७४)

ज (ज) (अ.) - महत्त्व, निश्चय, त्याची इ. दर्शविणारा 'च'
(उदा. 'एज' तोच, 'भावशो ज' यालच इ.)

जईफ (जईफ) [अ.] (वि.) - (१) वृद्ध (२) अशक्त.

- फी (झी) (स्त्री.) - (१) गृहातारपण (२) अशक्तपणा.

जक (जक) (स्त्री.) - (१) जिह, हड्ड (२) हुज्जत, तक्रार,
होफेफोड.

- पकडवी, - लेवी - हड्ड करणे.

- छोडवी - हड्ड - हुज्जत सोडून देणे.

जकड (जकड) (स्त्री.) - छोडा, सापळा.

- जन्म (अ.) - लूप जखडून.

- बंध (अ.) - जखडून.

जकडपुं (जकडपुं) (स. कि.) - जखडून घांपणे.

जकाण (जकाण) [अ.] (स्त्री.) - (१) नात्यावर घेता तो कर.

(२) (मुसलमानी धर्मात) दान, खैरात.

- नाखवी - जकात ठेवणे.

- दार (पु.) - जकात घेणारा अधिकारी.

- नामुं (न.) - जकातीच्या करांची यादी.

- मी (झी.) - (१) रक्षा मिळवणे (२) जसाच्यायक.

जकियुं (जकियुं) } (वि.) - हट्टी.

जककी (जककी) }

जळ मारवी - शर मारणे, पसवणे.

जळपुं (जळपुं) (स. कि.) - खाऊन टाकणे.

जळपड (जळपड) (वि.) - (१) सहज न पाहण्यागारारे,

मजगून (२) अंगाने जाड व बुद्धीने जड.

जळ जीवपुं - सर्व काही जिंकणे, पुरते यशस्वी होणे.

जळपरीशी (जळपरीशी) (स्त्री.) - अकवा,
लोकप्रवाद.

जळनो या यायो - (१) जगातील मुग दुष्माना अनुभव घेणे.

(२) जगातल्या खटपटी-खटपटीचा संसर्ग लागणे.

जळजळ (जळजळ) (पु.) - जगाला नियमात ठेवणारा - ईश्वर.

- पाणी (पाणी) (न.) - गांजापाणी, नशापाणी.

- भवाशो (भवाशो) (पु.) - बाहीरपणे फजीती किंवा
वदनामी होणे.

जळनीसुर (जळनीसुर) (पु.) - भूदेव, ब्राह्मण.

जळन (जळी) मो प्रसाद - (१) जगजाथान्या मंदिरातील प्रसाद.

(२) वर्णभेद बाजूला ठेवून खाता येण्याजोगा प्रवाद.

- नो रथ - (१) जगजाथान्या रथ (२) (लाक्ष.) त्या
रथाप्रमाणे आजूबाजूच्या कोणाचीही पर्वा न करता
जोराने पुढे जाणारे काम किंवा तंत्र.

जळन (जळन) (पु.) - (१) यज्ञ (२) अतिकठिण किंवा कार
मोठे काम.

जळनी (जळनी) (न.) - कुरण, गवती रान.

जळान्या (जळान्या) (स्त्री.) - (१) ठिकाण, जागा,
(२) रिकामी जागा (३) नोकरी (४) बुवा - पैराग्यांचा मठ.

- जापवी - (१) घसायला जागा घेणे.

- करवी - (१) दुसऱ्याकरिता जागा मोकळी करून देणे,
नोकरीची जागा निर्माण करणे.

- पुरवी - रिकाम्या जागेवर कोणाची तरी भरती करणे.

- लेवी - नोकरीला लागणे. (२) जमीन खरीदणे (३) - चे
स्थान संभाळणे.

जळान (जळ) पुं (जळान-जळ) (स. कि.) - जागे करणे, होपेतून
उठवणे.

जळोजग (जळोजग) (अ.) - जळोजागी, सर्वत्र.

जई (जई) (पु.) - पैसा, दोकडा.

जळजळ (जळजळ) (स्त्री.) - गर्द झाडी.

जंग (जंग) [फा.] (पु.) - (१) मोठे युद्ध (२) (लाक्ष.)

घरातले भांडण, झगडा.

- मचवो - मोठे युद्ध घेणे.

जंगलियो (जंगलियो) (पु.) - सरकारी खजिना एका गावाहून
दुसऱ्या गावी नेताना रक्षक म्हणून असलेला लष्करी शिपाई.

जंगल जवुं - शीवाला जाणे.

- सेवजुं, - वसावजुं - (१) वनवास घेणे (२) वानप्रस्थी
होणे.

जंगलियत (जंगलियत) (स्त्री.) - जंगली - रानटी - पणा.

जंगली रोझ जेवुं (जंगली रोझ जेवुं) } वि. - जंगली जंगली.
जंगलीजट (जंगलीजट) }

जंगलियां (जंगलियां) (न. व. व.) - दोल वर्गरे वाजविणारे,
दोलची.

जपियो (१७७२) [फा.] (स्त्री.) - (१) सावळी (२) वेडी
(३) घळ्याळाची प्रिग (४) पंजण.

जपियो (१७७३) (पु.) - (१) पाण्यात बांधलेला किल्ला.

(२) घट (३) चाके लावलेली लहान तोक.

जपियु (१७७४) (न.) - केसांचा गुंता झालेली घट.

जप १७७५ (स्त्री.) - (१) मूळ (२) मेल, म्वळा.

- ठगवडी, - घालवी - निरंदन करणे, घरादारासकट
नानादा करणे.

- घालवी } - खोलवर मुळे जाणे.

- नाववी } - खोलवर मुळे जाणे.

- घाळी बेवयुं - प्रस्थापित होणे, स्थिर होणे, चिकटणे.

- पकडवी - मूळ - मुख्य मुद्दा - पकडणे.

- घासवी - मूळ धरणे, स्थिर होणे.

जपयुं (१७७६) (वि.) - बरोबर जडेल असे, व्यवस्थित बसेल
ना.

जपयुं (१७७७) (न.) - (१) जवळा. (२) जवळपाचे हाड.

- फाटयुं - (१) तोंड मोठे होणे. (२) धोल निवणे.

जपयुं (१७७८) (वि.) - जवळपाचे.

- भागी नावयुं - तोंडात मारणे.

- वधयुं - फाजील बोलणे, विचार न करता बोलणे.

जपयानोड (१७७९) (वि.) - (१) उच्चार करायला अवघड
(२) अचूक, निरुत्तर करणारा-री-रे.

जपयानोड (१७८०) (वि.) - (१) घट जपयानोड, जपयानोड.

(२) (अ. कि.) सावरणे, गवसणे.

जपयानोड (१७८१) (वि.) - जपयानोड जपयानोड जपयानोड.

जपियो (१७८२) (पु.) - हिरे-माणके जडविण्याचे काम करणारा

जपियो (१७८३) (स्त्री.) - ओषधी मूळी.

जप (१७८४) (पु. न.) - पुरुष, व्यक्ति.

जपयुं (स. कि.) - जन्म देणे.

जपयतर (१७८५) - (१) जन्म देणे, प्रसव. (२) जन्माला

आलेले मूल. (३) वंश. (४) संतती.

जपनी (१७८६) - जननी

जप (जप) ययुं (१७८७) (स. कि.) - (१) जाणवून देणे.

(२) सांगणे (३) प्रयुक्तीच्या कामी मदत करणे.

जपय (१७८८) (स्त्री.) - (१) जिवस, वस्तू (२) माल

(३) शिल्पक (४) दागिना (५) अड्डा.

- भाव (स्त्री. न.) - दागदागिने.

- साड (वि.) - दागदागिन्यावर देण्याच्याचे किंवा दिले-
घेतले.

- सी (स्त्री.) - रोकड पैसा.

जपयुं (१७९०) (अ. कि.) - (१) जन्माला येणे

(२) ऐकण्यात येणे, माहीत होणे. (३) दिसणे (४) बाहेर
पडणे.

जपयो (१७९१) (स्त्री.) - स्त्री व्यक्ती.

- गुं (पुं) (न) - मनुष्य व्यक्ती.

जपयडु (१७९२) (न.), - डो (पु.) - (१) सोन्याकण्याची तार
खेचण्याचे यंत्र (२) सावळा.

- डामां घालयुं - फसविणे, सापळ्यात पकडणे.

जपयो (-धो) (१७९३) (पु.) - समुदाय, जथा.

जथायेंच (अ.) - अन्ना अन्ना नगरे तर सामूहिक - सामुदायिक.

जपयो (१७९४) (अ.) - बघावेळी.

- तदा (तदा) (अ.) - क्षणःकाही वेळी.

जपयडु (१७९५) (अ.) - इकडेतिकडे, बाटेल तसे,
बेकाम.

जपयुति (१७९६) (स्त्री.) - अकषा.

- सामान्य भाव (-सामान्य भाव) (पु.) - सर्व माणसे
असा भाव.

जपय (१७९७) (पु.) - (१) जन्म. (२) जिवगी, आयुष्य.

- गोट (स्त्री.) - वाढविषय, जन्मतिथी.

जपय (१७९८) - जन्म.

जपयारो (पु.) - जिवगी, जन्मापासून मरेपर्यंतचा काळ.

जपयोनरी, मोथी (स्त्री.) - जन्मानंतर घडणाऱ्या भविष्याची
माहिती देणारी जन्मपत्रिका.

जपयनुं (१७९९) (वि.) - जन्माबरोबर आलेले, आजन्म,
जन्मापासूनचे.

जपयारी (१८००) (स्त्री.) - जन्मचार, जन्मवेळी.

जपयक (-ख) (१८०१) (स्त्री.) - दम, प्राण, शक्ती.

जपयानो (१८०२) [अ.] (पु.) - (१) मुसलमानात प्रेत घेऊन
जाण्याचे खांदले (२) त्याच्या मागोमाग जाणारा समुदाय.

जपय (१८०३) [अ.] (वि.) - मेहेरबान (आढरार्थी संभोधन).

- वेळाली (वि.) - परम कृपाळू,

जपय (१८०४) (स्त्री.) - जननी.

जपय (१८०५) (स्त्री. न.) - जानवे.

जपय (१८०६) [अ.] (न.) - स्वर्ग.

- नशीन (वि.) - स्वर्गस्थ.

जपय (१८०७) (न.) - (१) छायायंत्र (सावलीवरून वेळ

ओळखण्याचे) (२) एक तंतुवाद्य.

जपय (१८०८) (पु.) - (१) तंतुवाद्य वाजविणारा. (२) जादूगार.

(३) (स्त्री.) अनुक्रमणिका, सूची (४) गणित केलेले तयार
कोष्टक.

जपयो (१८१०) (पु.) - (१) जप करणारा, भक्त.

(२) यजमानाकरिता जप करणारा.

जका (११३) [फा.] (वि.)-(१) जवरे, भारी, मोठे.

जवर (११४) [फा.] [स्त्री.]-(१) जवरे, भारी, मोठे.

-ज(-१)स्व (वि.)-जवरदस्त.

जवरे (११४) (वि.)-(१) जवरे, बळवान (२) (लाक्ष.) कठीण.

जवान, जवां (११५) (वि.) [फा.] (स्त्री.)-(१) जीम
(२) धोली, भापा.

जम (११६) (पु.)-यम.

जमण (११७) (न.)-(१) जेवण (२) शांतिभोजन.

-यार (पु.)-(१) शांतिभोजन (२) त्याचा दिवस.

जमणुं (११८) (वि.)-उजवे.

-अंग, जमणो हाथ-उजवा हात (लाक्ष.)

जमयुं (११९) (घ. क्रि.)-जेवण.

जमरूप (१२०) (न.)-पेरु.

-स्त्री (स्त्री.)-पेरुने झाड.

जमापातुं (१२१) (न.)

जमावातु (१२२) (१२३) (स्त्री.)

जितकी जमा रकम लिहिती जाते ती मात्र.

जमाई (१२४) (पु.)-जावई.

जमाड (१२५) (म. क्रि.)-(१) जेवण घालणे.

जमाज (१२६) (स्त्री.)-एका शांतीच्या-पंथाच्या लोकांचा
समूह, समाज.

जमान (१२७) (पु.)-जामीन.

-स्व (न.)-जामीनपत.

-नी (स्त्री.)-जमानत.

जमानो (१२८) (पु.)-दीर्घकाळ, युग, जमाना.

-ना जुनुं (वि.)-प्राचीन, फार काळापासून चालत आलेले.

-नानुं खाभेळ (वि.)-स्पृ पायघाळे खाहेला-ली-ले.

जमावट (१२९) (स्त्री.)-(१) लोक जमविणे (२) वरोवर-
वधायोग्य मिश्रण.

जमीन (१३०) [फा.] (स्त्री.)-(१) भुई (२) शेताची जमीन
(३) जलयम भरल्यानंतर येणारी नवी चामडी.

-भायवी-जलयम भरून येणे.

-भायमान एक हातुं-अतिशय मगुरी असणे. (२) फार
पाऊस पडणे.

-भायमानतुं हेतु-जमीन जमल्यानंतरचे पंतुर.

-करवी-(१) किनाऱ्यावर उतरणे, सफरीवरून परत येणे.

(२) जमीन खरेदी करणे. (३) भुई लिपून-थापून सारसी
करणे.

-खगवी, -खोरवी-ल.जेने, पश्चात्तापाने किंवा अपमानाने
ग्याडी पाहणे.

जोडरी-जमल्यान मोठ्या परदेशी जमीन.

-पर पग न मुरवो-(१) जमिनीवर पाय न ठरणे, स्पृ
घाईने चालणे (२) गद्याने मानणे.

-मरवो-(१) जमिनीचा कस निपून जाणे. (२) जलयमंत
पू भरून ती खोल होणे. (३) नदीच्या प्रवाहाने जमीन
कातरत जाणे.

-मायवी-(१) ठेव लावून लोटांगण घालणे. (२) पळून
जाणे.

-मां पेसयुं-(१) टेंगणेच राहणे. (२) 'दे माय धरणी
टाय' होणे, अतिशय लज्जा घाटणे. (३) पुरळ जाणे.
(४) मरणे.

-मंयवी-जमिनीचा कस तपासणे,

जमे (१३१) (वि.)-(१) जमेकडील (२) (स्त्री.) जमा.

जमेयो (१३२) (पु.)-जंघिया.

जमोर (१३३) (पु.)-जाहीर सामुदायिक आत्महत्या.

जियो (१३४) (म. क्रि.)-जमल्यान मरण.

जस्मर (१३५) (पु.)-महाअनर्थ.

जंप (१३६) (पु.)-दाति, चित्ताची स्वस्थता.

-बळवो-स्वस्थ, निश्चित होणे.

जंपयुं (१३७) (अ. क्रि.)-शांतता, निश्चितता आणणे.

(२) थोडी कुलकी घेणे, थोळा लागणे. (३) दंगा धुमाकूळ
ह. [न. पराजित होणे.]

जंवर (१३८) (न.)-थिळे उपसून काढण्याचे सुतारी अवजरा.

जंवरियो (१३९) (पु.)-लहान मुलगा.

जर-(१) (स्त्री.) गमोवरचे बुळबुळीत घेवण, उरव.

(२) (वि.) जीर्ण.

जर [फा.] (पु.)-(१) पैसा, नाणे, सोने. (२) जर किंवा
गमोची कडी.

-कस (पु.)-जर.

-कसी (वि.)-जरीच्या कलावतूचे.

-कोस (पु.)-खोटा जर.

-खोज (वि.)-फळद्रूप.

-जरीयान (न.)-(१) पैसे, दागिने इ. बहुमोल वस्तू.
(२) जरीचे भरतकाम.

-जोयम (न.)-जमल्यान जमल्यान.

-जोती (स्त्री.)-जर भरण्याची कामकाज.

जरजरियुं (१४०) (वि.)-जीर्ण झालेले, जर्जर, क्षीण.

जरद (१४१) (वि.)-पिवळे.

जरवुं (१४२) (अ. क्रि.)-जीर्ण होणे, क्षीण होणे.

(२) पक्वणे (३) गळणे.

जराक (१४३) (वि.) (अ.)-थोडसे.

जळो (जळो) (स्त्री.) - जळ.

जाक (जाक) (पु.) - (१) बळाने दिलेला धक्का. (२) झीज.

(३) बजनांना मंत्र. (४) व्यक्तीचा बोझ. (५) सावनां भार.

जागलुं (जागलुं) (वि.) - (१) जागृत. (२) सावध, दक्ष.

- ती जात (वि. स्त्री.) - जाग्रत देवता.

- तुं मृत्युं - जाणून घ्या विरहविषय.

- तो दहाडो - (१) भरभराटीचा काळ (२) झगड्याचा वाईट दिवस.

- जोव (वि.) - लगेच परीक्षा दाखविण्याजोगी (देवी).

जामर्ग (जामर्ग) [ग.] (स्त्री.) - जाम (२) मावभानना.

जामागीतुं (जामागीतुं) (वि.) - अर्धवट जागे अर्धवट शोपेत असे.

जामीर (जामीर) [फा.] (स्त्री.) - जहागीर.

- री (स्त्री.) - (१) जहागीरदारी.

(२) (वि.) जहागिरीसंबंधीचे.

जामो (जामो) (वि. पु.) - (१) जागणारा (२) जाग्रत, अवमार्ग.

जामर (जामर) (स्त्री.) - कोरडेकुई.

जामलो (जामलो) (पु.) - (१) गोरा, टोपीवाला

(२) (वि.) जंगली.

जामी (जामी) (स्त्री.) - मोठे ढोल.

जाम (जाम) (स्त्री.) - माडी.

- उघाडी कर्मी - आपण होऊन आपण अर्ध चमक्यावर आणणे.

- चियो (पु.) - मांडी झालेल एवढी चड्डी.

जामक (जामक) (पु.) - याचक.

जामुं (जामुं) (वि.) - (१) कंटाळा येईल इतकी भाजीजी करणारे. (२) याचिलेले. (३) अभिजात, उच्च.

जामरमान (जामरमान) (वि.) - (१) जाज्वल्य (२) लागलीच परीक्षा दालविणारा री (देव-देवता) (३) सापट.

जामरुं (जामरुं) (वि.) - (१) नश्वर, लगेच नाश पावणारे.

(२) पामर, बापुचे. (३) जीर्ण झालेले.

जामरु (जामरु) (पु. न.) - पायझाना, संडास.

जामुं (जामुं) (वि.) - (१) जाड (२) लह (३) अड (४) लास. बड, मंदबुद्धी (५) अक्षिष्ट, गांवढळ (६) जाडेमरडे.

- थवड - घट्ट विणलेले, जाड.

- धसवड - जाड व मजबूत.

- पातळुं - जाड-पातळ वाटेत तसे, जसे असेल तसे, जेवढे असेल तेवढे.

जाण (जाण) (वि.) - (१) जाणणारा (२) ओळखीचा, परिचित.

- पण-णुं (न.) - (१) परिचितपणा (२) ज्ञान, गम्य.

जाण (स्त्री.) - (१) माहिती (२) बोझ.

- विप्रग-न (स्त्री.) - ज्ञानविज्ञान, बोझ, बोझ.

जाणभेदु (जाणभेदु) (वि.) - रहस्य जाणणारा-री-रे.

जाणयुं (जाणयुं) (स. क्रि.) - (१) जाणणे. (२) समजणे, कल्पणे.

जामीजोईने (जामीजोईने), जामीजूजी-ने - जाणूनबुजून, मुद्दाम, बुद्ध्या.

जामीतुं (जामीतुं) (वि.) - (१) ओळखीचे (२) अनुभवी, (३) प्रसिद्ध.

जाणे, जाणे कं (जाणे) (अ.) - जणू, जणू काय.

जाणं-पये अजाणं-पये - कळतनकळत, विनाहेत.

जान (जान) (स्त्री.) - (१) जानी, वर्ग (२) कुळ, घराणे.

(३) शांति (४) अंग (५) लास. मूळ स्वभाव.

- चोरवी - (१) अंगचोरपणा करणे (२) जात चोरणे, लपविणे.

- जणवी - मूळ जातीचे किंवा घराण्याच्या स्वभावाचे लक्षण प्रगट होणे, तेज फाकणे.

- जातनुं - विविध, नाना प्रकारचे, चित्रविचित्र.

- तोडवी - अंग मोडून काम करणे.

- तुं अडतुं - तशी भाषण, तुला भाषण.

- बोलवी - (१) अष्टाचार करणे. (२) बोलणे.

- मां लेवातुं - कुळाला बटा न लागावा म्हणून सुकसान सहन करणे.

- अनुभव (पु.) - स्वतःचाच अनुभव.

- कसई (स्त्री.) - स्वतःचाच फाट.

- जमान (स्त्री.) - सगळी जमात.

- बुद्धि (स्त्री.) - स्वतःची बुद्धी.

- मंहेनन (स्त्री.) - (१) स्वतः केलेली मेहनत.

(२) शरीरश्रम.

- मुचरकी (पु.) - जातमुचलका

- रणुं (वि.) - स्वार्था.

- लखाण (न.) - स्वतः लिहिलेला लेख.

जाने ने जीवे - एकले, एक स्वतःच.

जामीतुं (जामीतुं) (वि.) - स्वजातीय, आपल्या जातीचे.

जाने (जाने) (अ.) - स्वतः, जातीने. (२) जातीचा.

जाथु (था) क (जाथु-थु) (अ.) - सतत राहील - चालत राहील असे.

जादवास्थळी (जादवास्थळी) (स्त्री.) - (१) यादवी, (२) आरआपसात होणारी मोठी मारामारी.

- जादू (जादू) - जादूने झालेला - ली - ले, विलक्षण.
 जादू (जादू) (वि.) - जास्त, आदा.
 जादू (जादू) (स्त्री.) - बन्हाडी.
 - सानवुं, जाने जनुं - बरासोचत लगाला जाणे.
 जान (न.) - (१) नुकसान. (२) (पु.) जीव. (३) दम, शक्ती.
 (४) (लाक्ष.) प्राणप्रिय मनुष्य.
 - जीवेतान करवुं - मारुन टाकणे, भयंकर नुकसान करणे.
 - पर जाववुं - (१) जियावर घेतणे. (२) तळहातावर धार घेणे.
 पर करवुं - जियावरची जोखीम पत्करून करणे.
 - गरु (वि.) - (१) नुकसान करणारे. (२) जीव देऊन किंवा नुकसान सोगून भिल्लणारे.
 निखार (वि.) - जीव ओवाळून भक्ती क्रिया सेवा करणारा - नि - रे.
 - फितानी (स्त्री.) - प्राणार्पण, बलिदान.
 - माल (पु.) - जीवित वित्त.
 जानवर (जनवप२) [फा.] (न.) - (१) जनावर (२) बाघ इ.
 जानी (जननी) [फा.] (वि.) - (१) प्राणाप्रमाणे प्रिय.
 (२) जीववेणा.
 जानावा (जा. ला.) (पु.) - मज्जोगा.
 जानोतर (जनोत२) (स्त्री.) - लग्नाचे बन्हाड.
 जाप (जाप) (पु.) - जप.
 जापलो (जापलो) (पु.) - पक्का बंदोबस्त, पडारा.
 - मुकबो - पडारा ठेवणे.
 राखवो - बंदोबस्तात ठेवणे.
 - नामां राखवुं - तावान ठेवणे, राखणे.
 जाफत (जाफत) (स्त्री.) - मंजवानी.
 जाफरान (जाफरान) [अ.] (न.) - केशर.
 जाफरमानी (जाफरमानी) (वि.) - केशरी.
 जाफाट (जाफाट) (न.) - वेदरकारी.
 जावजा (जावजा) [फा.] (अ.) - (१) ठिकठिकाणी, जिकडे जिकडे (२) अतिशय, फाजील.
 जावगरी (जावगरी) (स्त्री.) - तोफ पेटविण्याचा काकडा.
 - चांपवी, -मुकवी, -सळगाववी - तोफ-उडविण्याकरिता काकडा पेटविणे (२) (लाक्ष.) चिथावून देणे.
 जामण (जामण) (न.) - (१) सुरचण (२) जमून घेण्याची-आळण्याची क्रिया.
 जामवुं (जामवुं) (अ. क्रि.) - (१) जमून घेणे, आळणे, घट्ट होणे (२) एकत्र येणे, जमणे (३) घट्ट चसणे.
 ('खीलो जाम्यो') (३) पुरते गर्वीत-रंगात येणे.

- जामी जवी - लडाईं जुंपणे.
 जामो (जामो) [फा.] (पु.) - मोठ्या घेराचा खालपर्यंत येणारा अंगरणा.
 जांवु (जांवु) (न.) - बांभूळ.
 जांवुडियुं (जांवुडियुं) (वि.) - जांभळ्या रंगाचे.
 - हो (पु.) - जांभळाचे झाड.
 जावको (जावको) (पु.) - स्वाद, सजत.
 जावदाद (जावदाद) [फा.] (स्त्री.) - मालमत्ता, इस्टेट.
 जावतधीन (जावतधीन) [फा.] (पु.) - हलका, बाग.
 जार (जा२) (स्त्री.) - ज्यारी.
 - बाजरी (जा२री) (स्त्री.) - (लाक्ष.) भरणपोषण.
 - बाजरी थई जवुं - (जवारी-बाजरीप्रमाणे) विन महत्वाचे-सर्वसामान्य होणे, स्वस्त होणे.
 जारवुं (जा२वुं) (स. क्रि.) - जीर्ण करणे.
 जारी(-रु) (जा२री-रु) (अ.) - चाकू.
 जालिम (जा२लिम) [अ.] (वि.) - गुलामी, निर्दय.
 जावरी (जा२री) (स्त्री.) - पथ्याचे हलके खाणे.
 जावरुं (-ळुं) (जा२वरुं-ळुं) (वि.) - (१) जीर्ण, झिजलेले (२) क्षणभंगुर (३) नाजूक.
 जावली (जा२ली) (स्त्री) - जावळी, खजूरीच्या पानांची चटई.
 जावळुं (जा२वळुं) (न.) - काजळी.
 जासक (जा२सक) (वि.) - बरेच, पुष्कळ, पाहिजे त्याहून जास्त.
 जासूस (जा२सूस) [अ.] (पु.) - (१) हेर (२) जासद.
 - सी (स्त्री.) - गुप्त बातमी आणण्याचे काम.
 जास्ती (जा२स्ती) - (१) (वि.) अधिक (२) (स्त्री.) शुद्ध, जबरदस्ती.
 - गुजारी - अत्याचार-बलात्कार करणे.
 जाहि (-हे) द (जा२हि-हे-द) (वि.) (पु.) - भक्त, तपस्वी.
 जाहेर (जा२हेर) (वि.) - (१) उघड, सर्वोप कळलेले.
 (२) सार्वजनिक.
 - दारी (स्त्री.) - बाहेर देखावा-दोंग करणे, संभ.
 जाहेल (जा२हेल) (वि.) - उम, संतापी, तापट.
 जाहोजलाही (जा२होजलाही) (स्त्री.) - भरमराट.
 जाळवणी (जा२ळवणी) (स्त्री.) - सांभाळ, जतन.
 जाळववुं (जा२ळववुं) (स. क्रि.) - संभाळणे, जतन करणे.
 जाळियुं (जा२ळियुं) (न.) - मारणे, शरीर्या.
 जाळुं (जा२ळुं) (न.) - (१) जाळे, जाळी (२) कोळिष्टक.
 - बाझवुं - (१) कोळिष्टक होणे, (२) दृष्टि अंधुक होणे, होळ्यावर पडदा येणे.
 जिकर (जि२कर) (स्त्री.) - (१) आग्रह, हट्ट (२) कथन, बोलणे.
 जिगर (जि२गर) (न.) - (१) हृदय (२) दिलोजान दोस्त.

—होयुं—हिमन अमणे.

जिह् (जिह्) [अ.] (स्त्री.)—हट, आग्रह.

—पकड्या—आपड धावणे.

जिज्ञास (जिज्ञास) [फा.] [न.]—तुलंग.

जिह् (जिह्) [अ.] (स्त्री.)—(१) पुस्तकावरचा चामड्याचा

पुढा (२) पुस्तकाचा वेगळा बांधलेला भाग.

जिवाडुं (जिवाडुं) (स्त्री.)—निवांहापोटी बांधून दिलेली रकम
किंवा जमीन, पोटमी.

जिवाडुं (जिवाडुं) (स. कि.)—जिवंत करणे, जीवदान देणे.

जिवारी (जिवारी) (स्त्री.)—तयला.

जिवारो (जिवारो) (पु.)—जन्म, आयुष्य.

जिवाळी (जिवाळी) (स्त्री.)—(१) तयल्याच्या चामड्यावरची
काळी डाई (२) जवारी.

जिवम (जिवम) (न.)—शरीर.

जी (१)—(स्त्री.) आई. (२) वडिलांच्या किंवा वरिष्ठांच्या
हाकेला उत्तर.

जीजी (१) (स्त्री.)—(१) आई (२) आजी.

—बहेन, -मा (स्त्री.)—मोठी नणंद.

—मा (स्त्री.)—आजी.

—जो (पु.)—आजा.

जीतुं (जीतुं) (न.)—(१) जीतमोप, मोट. (२) आयलेबायले.

—ये आयेतुं—आयलीजायली जन्मलेली.

—यानुं लोकं—आयल्यालाय यापली एक मुल.

जीतयुं (जीतयुं) (स. कि.)—अथ मिळविणे, जिंकणे.

जीन (जीन) (पु.)—(१) राक्षस किंवा पिशाच

(२) (न.) घोड्यावर घेऊन म्हणून टाकतात ते.

—पोदा (न.)—जिनावर टाकण्याचा कपडा.

जीभ (जीभ) (स्त्री.)—(१) मराठीतील सर्व अर्धी (२) टाकाचे
टोक.

—भाडी घालयी—(१) वाकडे बोलणे (२) बोलताना
अडथळा.

—भाववी—(१) बोलता येणे (२) जिभवर ठण्णतेने लाली
येणे.

—ऊपडयी—मोकळेपणाने बोलले जाणे, बोलण्याची हिंमत
होणे.

—करयी—(१) फार बोलणे (२) उलट बोलणे.

—कडावयी—(१) फार त्रास देणे (२) आश्चर्य वाटायला
लावणे.

—कसोती करयी—घणंगडे आरंभ करणे.

—काढवी—(१) जीभ दाखवून खोडी काढणे (२) चकित
होणे.

—कापवाना समाचार—अनिश्चय वाईट बातमी.

—घमाई जयी—बोटात बोटात येणे.

—घोरवी—बोलताना अडथळणे.

—झालवी—बोलताना एकदम थांबणे किंवा थांबविणे.

—झलाई जयी—बोलणे शक्य न होणे.

—टुंकी करवी—सवूरी करणे, न बोलणे.

—टुंकी थई जयी—(मरणापूर्वी) वाचा बंद होणे, बोलता न
येणे.

—दाढवी—वाटेल तसे बोलणे, निरगल बोलणे.

—ना ककडा करवा—स्पष्ट उच्चार करण्याच्या प्रयत्न करणे.

—नुं करवुं—कट्ट बोलणारे.

—ने देखे—जिभेच्या दोड्यावर, तोंडपाठ.

—नो कूचो करवो—बळवो—सांगून सांगून थकणे.

—बघयी—निरर्थक, किंवा अती, किंवा विचार न करता,
बोल बोल बोलणे.

—बळवी—स्पष्ट उच्चार होणे.

—बाव्या जयी होवी—वाटेल तसले अपशब्द बोलणारे
अवयव.

—घालवी—शुद्ध उच्चाराची सवय लावणे.

जीभे कांठा पडवा—तहानेने जीभ कोरडी पडणे.

—लोचा बळवा—स्पष्ट किंवा जलद न बोलता येणे, घुटमळणे.

जीभळडी (जीभळडी) (स्त्री.)—जीभ (ललितभावदर्शक शब्द)

जीभातोडा (—गी, -जी) (जीभातडी-जी) (पु.) (स्त्री.)—

बोलाचाल, भांडण.

जीभिया रस (जीभिया रस) (पु.)—भांडण करण्याची होस.

जीभी (जीभी) (स्त्री.)—(१) जिभेच्या आकाराचा गळबताचा
पुढचा भाग (२) जिभेवरचे किटण काढण्याकरिता वापरतात
ती पट्टी.

जीलब्धे करवुं (जीलब्धे करवुं)—हांजी हांजी करणे.

जीव (जीव) [स.] (पु.)—(१) प्राण (२) प्राणी, जीवजंतु

(३) मन, अंतःकरण (४) (लाक्ष.) दोलत (५) दम, सत्व
(६) काळजी, लक्ष.

—अकाने करवो—मरण्यापर्यंतची तत्परता दाखविणे.

—अडवो करवो—जीव अर्धमेला करणे, छद्मन प्रस्त करणे.

—अडवो थई जयो—(१) जीव घाबराघुबरा होणे.

(२) प्रियजनाकरिता आनुर होणे.

—अडवो थवो—(मयाने किंवा धाकाने) अर्धमेला होऊन
जाणे.

—अध्वर थवो—चितेने व्याकुळ होणे, मन न लगणे.

—अध्वर करवो—(१) लक्ष न लगणे (२) जिवाने

—अध्वर रवेवो—स्वस्थता न वाटणे.

- अधो अधो धई जवो-अतिशय आनंदित होणे.
- उपर बायी जयुं-तळहातावर शिर घेणे.
- उपर बायी पडयुं-जिवावर घेतणे.
- ऊडी जवो-(१) उघाट वाटणे, (२) मरणे.
- ऊंचो धवो-(१) जीव अस्वस्थ होणे (२) मन न लागणे.
- कपाई जवो-अंतःकरणाचा घरे पडणे.
- कपुं करतो नर्या-अंतःकरण मानीत नाही.
- काढवो-(१) आत्मघात करणे (२) जीव तोडून मेहेनत करणे (३) अतिशय छळणूक करणे.
- म्यां धवो-मन उडणे.
- धाळवा-लक्ष घेणे.
- घाटीमां आधी रहवो-(१) जिव ज्ञान्याच्या वेळात असणे (२) कावरेबावरे होणे.
- घेवो-जिवाला जीव मिळणे, स्नेह उत्पन्न होणे.
- चगशेळे चववो-अस्वस्थ होणे, गांधळात पडणे.
- चळवो-हिमत करणे.
- चालवो-(१) हिमत होणे (२) उदार होता येणे.
- झालवो न रहवो-मन ताक्यात न राहणे.
- छोडवो-पिच्छा गोडणे, घास न देणे.
- टगमुग धवो-(१) जीव आता जातो मग जातो अशी स्थिती होणे, (२) अत्यंत आतुरतेने कावरेबावरे होणे.
- टाढो पडवो-उद्देग दांत होणे, मनाची शांती होणे.
- टुंको कवो-कंजु होणे.
- डहोळावो-उलटी होणार असे वाटणे, मूळ अस्वस्थता वाटणे.
- टरयो, -टरीडाम बेमवो-मनाची शांती होणे.
- टेकाणे राखवो-(१) मन ताक्यात ठेवणे, (२) स्थिर होणे.
- ताळये डंगवो-(१) जणू आता जीव जातो अशा स्थितीत असणे, (२) अतिशय अस्वस्थ होणे.
- थर पडवो-शांती होणे.
- थवो-(१) मनःप्रवृत्ती होणे, (२) बरे भांडवल जमणे.
- थोडो थोडो धवो-(१) दुबळेपणा येणे (२) काढून घेणे (३) नाउमेव होणे, हिमत हारणे.
- दासवो-चिंता वाटणे, मन कळणे.
- धरवो-(१) आजारानून उठणे (२) धीर वाळवणे.
- नर्मणे ला ठेवणे.
- ना सम-गळ्याची शपथ.
- नाखीने-जीव लावून.
- नायी देवो-बलिदान देणे.
- नीचे वेसवो-मनाची शांती होणे.

- बुं तरसुं-दुःख देणारे, सतावीत राहणारे.
- ने जनाव नीकळी जवी-अतिशय संकट पडणे.
- यमावो-मनाचा तळ.
- भडक वळवो-अतिशय संताप होणे.
- भराई रहवो-याचना राहणे.
- मळवो-मन एक होणे.
- मानवो-मनाने मानणे.
- मोडो कवो, -राखवो-उदार होणे.
- लागवो-प्रीती जडणे.
- वडावो कवो-मरणाच्या भयाने मागे पडणे.
- हेडो पडवो-जीव भांड्यात पडणे.
- उकाळो (पु.)-जिवाची मत्सराने तगमग.
- जान (वि.)-अतिशय प्रिय.
- तोड (वि.)-अतिशय कष्ट करायला लावणारे (काम).
- दार (वि.)-(१) योग्य (२) उमठा (३) मजबूत, बळकट.
- बळ (न)-जगण्याची शक्ती, माण.
- रयुं (वि.)-जीव सांभाळणारे.
- लेण (वि.)-जीवधेणा-णी ने.

मराठीत (न.) जीव जीव पोल्यात घा. न.

- जीवण (७५५) (पु.)-जीवनाचा स्वामी, पती.
- जीवत (७५५) (न.)-जीवित.
- जागत (अ.)-हयातीपयंत.
- दान (न.)-जीवदान.
- जीवनर (७५५) (न.)-सारा जन्म, जेदगी.
- जीवतुं (७५५) (वि.)-जिवंत.
- पाणी काठयुं-जमिनीचा तळ पोडून जिवंत पाणी काढणे.
- सारयुं-हाल हाल करणे, छळणे.
- कोयलो, -लाळो-सरमणारा अंगार.
- जागतुं-जिवंत आणि पुरते सावधान, जिवंत आणि सावध.
- जीवनलाळो (७५५गां) (पु.)-जीवन चालविण्याचे साधन.
- दोरी (दोरी) (स्त्री.)-(१) आयुष्य (२) लाक्ष.)
- जीवनाचा मुख्य आधार.
- पलटो (पलटो) (पु.)-जीवन परिवर्तन.
- बुद्दी (बुद्दी) (स्त्री.)-संजीवनी वनस्पती.
- मूळी (मूळी) (स्त्री.)-जीवनाचे मूळ; जीवनाधार.
- जीवरुं (७५५) (वि.)-चलाय, चपळ.
- जीवतुं (७५५) (अ. क्रि.)-(१) जगणे (२) जिवंत असणे, (३) जीवन चालविणे.
- जीवा (७५५) [स.] (स्त्री.)-(१) धनुष्याची दोरी.
- (२) ज्या (भूमिती).

जीवाजीव (जुवाजीव) (पु.) - जिवाचा आधार.

जीवान (जुवान) (स्त्री.) - धान्यातली अळी किंवा किडे.

- पड्या - काढ पडणे, सडणे - नास होणे.

जीविका (जुविका) [स.] (स्त्री.) - निर्वाह साधन.

जुआ(-वा)रुं (जुआ-वा-रुं) (न.) - संयुक्त कुटुंबातून विभक्त होऊन मांडलेला नवा संसार.

जुआ(-वा)ळ (जुआ-वा-ळ) (पु.) - भरती (समुद्राची इ.)

जुओ (जुओ) (स. क्रि.) - 'जोडुं' (पाहाणे) या धातूचा आश्रय - पहा.

जुक्क(-गन) (जुक्क-गत) (वि.) - (१) जोडलेले (२) योग्य, अनुकूल.

जुग (जुग) (पु.) - (१) युग (२) (न.) युग, ओडी.

- मोजुग (अ.) - युगोयुगी.

- मोर-वळ (न.) - काळाने वळ.

जुगरिणुं (जुगरिणुं) (वि.) - (१) जुगार खेळणारे (२) जुगार.

- यो (पु.) - जुगारी.

जुगतुं (जुगतुं) (वि.) - बरोबर होणारे - बसणारे, योग्य.

- साई (स्त्री.) - बरोबर होण्याची स्थिती.

जुगम (जुगम) (न.) - युग, जोडी.

जुगल (जुगल) (न.) - जोडी.

- किशोर (पु.) - कुण्ण.

- थारु (न.) - पहा 'जुआर'.

जुड्ड (जुड्ड) (वि.) - (१) असत्य (२) कृत्रिम, वनावटी.

(३) लटके पडलेले (अर्धोगवाताने).

जुन (जुन) (वि.) - (१) जेष्ठ्यागारमे (२) (न.) जेष्ठजोडी.

जुतावुं (जुतावुं) (अ. क्रि.) - जुंपले जाणे.

जुगटे (-गिर) (जुगटे-गिर) [फा.] (स्त्री.) - विभक्तपणा.

जुहुं (जुहुं) (वि.) - (१) विभक्त, वेगळे. (२) असामान्य, विलक्षण.

जुनवट (जुनवट) (स्त्री.) - जुनेवणा, जुनाटवणा.

जुनवाणी (जुनवाणी) (वि.) - (१) जुने. (२) जुन्या (सनातनी) विचाराने.

जुवान (जुवान) (स्त्री.) - वाणी, बोली.

- नी (स्त्री.) - बोलून सांगितलेली हकीकत, साक्ष.

- नी पडवी - साक्षीत सत्यघटना म्हणून दाखल होणे.

जुमलो (जुमलो) [अ.] (पु.) - एकूण आकडा.

जुमा (जुमा) (पु.) - शुक्रवार.

जुमेरात (जुमेरात) (स्त्री.) - गुरुवार.

जुम्मा (जुम्मा) (पु.) - जिम्मा, जबाबदारी.

जुम्मेदार (जुम्मेदार) (वि.) - जबाबदार.

जुस्त (जुस्त), जुरियत (जुरियत) [अ.] (स्त्री.) - छावी, हिंमत,

धैर्य. जुलफु (जुलफु) (न.) - गुलपे, केसांची बट.

जुलम (जुलम), जुल्म (जुल्म) (पु.) - (१) जुलूम, जबरदस्ती, सत्ती. (२) अत्याचार, अन्याय.

- गार (वि.) - जुलमी.

जुवान (जुवान) (वि. पु.) - तरुण, जवान.

- जोव (वि.) - (१) तरणाताडा. (२) मजबूत, धष्टपुष्ट.

- निया वाजुं (न.) - (१) तरुण स्त्री-पुरुषांचा समूह.

(२) दंगेखोर किंवा फाजील साहसी लोकांची टोळी.

- नियुं (वि.) - तरुण.

- नियो (पु.) - तरुण मनुष्य.

जुवार (जुवार) (स्त्री.) - ज्वारी.

जुस्तेजु. (-जू) (जुस्तेजु. -जू) [फा.] (स्त्री.) - शोध, धारीक तपास.

जुस्सो (जुस्सो) (पु.) - (१) उत्साह, जोस (२) भावनावेश, (३) जोम, बळ.

- स्सादार (वि.) उत्साही.

जुहार (जुहार) (पु.) - 'नमस्कार' वाची शब्द.

- पटोळां (न. ब. व.) - पाहण्यादिवशी आशीर्वाद घेण्याकरिता बंदन करणे.

जू (जू) (स्त्री.) - ऊ (डोक्यातील).

जूगडुं (जूगडुं) (न.) - जुगार.

जूज (जूज) (वि.) - फार थोडे.

- जाज (वि.) - फारच थोडे.

जूजवुं (जूजवुं) - वेगळे.

जूट (जूट) [स.] (पु.) - केसांचा समूह-संभार.

जूडो (जूडो) (पु.) - (१) झाड. (२) संभार.

जूठ (जूठ) (न.) - खोटे, असत्य.

- ण (न.) - (१) उष्टे, उष्टे टाकलेले.

(२) (पु.) (तमाशातला) विद्रूपक.

- ठायुं (न.) - खोटी गोष्ट, खोटे बोलणे.

- ठांवाळुं (वि.) - खोटे बोलण्याची सवय झालेले.

जूडुं (जूडुं) (वि.) - (१) पहा 'जू' (१, २, ३ अर्थ) (२) उष्टे.

- पडवुं - (१) असत्य ठरणे. (२) (अंग) लटके पडणे.

जूतवुं (जूतवुं) (स. क्रि.) - जुंपणे, जोडणे.

जूती (जूती) (स्त्री.) - वाहाण.

- तियुं-तुं (न.) - वाहाण.

- तियां पडवां - (१) मार पडणे. (२) अपमानित होणे, तिरस्कृत होणे.

जूथ (जूथ) (न.) - टोळी, समूह.

जूनुं (जूनुं) (वि.) - (१) पुराणे, प्राचीन. (२) जीर्ण

(३) अनुभवी, पोक्त.
 - पुनुं (वि.) - जुनेपाने.
 जूनो जोगी - फार अनुभवी व्यक्ती.
 जुनेथी (जुनेथी) (अ.) - फार काळापासून.
 जुंळयुं (जुंळयुं) (अ. क्रि.) - जुळवया घेणे.
 जुंळयुं (जुंळयुं) (अ. क्रि.) - जू पाहतुं जुंपणे.
 जे (जे) (सर्व.) - जो, जी, जे.
 - जे (सर्व.) - जो प्रत्येक.
 - ते (सर्व.) - कोणी वाटेला तो.
 जेजो (जेजो) (सर्व.) - 'जे' चे बहुवचनी रूप.
 जेटलुं (जेटलुं) (वि.) - जितके.
 - ले (अ.) - (१) जेवळ्यात (२) ज्यावेळी.
 जेट (जेट) (पु.) - (१) मोठा दीर (२) वघेष्ट महिना.
 - ठाणी (स्त्री.) - मोठी जाऊ.
 - ही पुत्र (पु.) - मोठा मुलगा.
 जेटीमध (जेटीमध) (न.) - वघेष्टमध.
 - मल - (लल) (पु.) - बडा मळ.
 जेगी (जेगी) (वि. स्त्री.) - जो, जी, जे (पारशी गुजराती).
 - गुं (सर्व.) - 'जे' चे तृतीया विभक्तीचे रूप.
 जेतून (जेतून) [अ.] (न.) - आलिङ्ग, बदाम
 जे ते (जे ते) (सर्व., वि.) - (१) कोणाही (२) सामान्य.
 जेय (जेय) [फा.] (पु. स्त्री.) - (१) खिसा. (२) शोभा.
 - भाववो (स्त्री) - शोभविणे.
 जेम (जेम) (अ.) - जसे, ज्या रीतीने.
 - के (अ.) - जसे, उदाहरणार्थ.
 - तेम (अ.) - वाटेला तसे, वाटेला ते करून, कष्टाने.
 - नुं - (१) (सर्व. ब. व.) ज्यांचे (२) (वि.) ज्या रीतीचे.
 जेर (जेर) [फा.] (अ.) - वडा, पराजित, अंकित.
 - करवुं - ताक्यात घेणे, पराजित करणे.
 - डम्ब [फा.] वि. - पराजित, दुकळे, कम नोर.
 - बंद (-धे) [फा.] (पु.) - चामड्याचा चावूक.
 जेरो (जेरो) (पु.) - (१) खाली पडलेला भुगा (२) जर्दा.
 जेवळुं (जेवळुं) (वि.) - जेवळे.
 जेवर (जेवर) (न.) - दागिने.
 जेवुं (जेवुं) (वि.) - जसे, ज्या प्रकारचे.
 - तेवुं (वि.) - (१) साधारण (२) वाटेला तसले.
 - वे (अ.) - जेव्हा.
 जेहाद (जेहाद) (स्त्री.) - धर्माकरिता असलेले युद्ध.
 जो (जो) (अ.) - जर (पुढे 'तो' म्हणजे 'तर'ची संवंधित).
 जोईणुं (जोईणुं) (१) 'पाहिजे' असे अगत्य दर्शविणारे
 क्रियापद (उदा. 'करवुं जोईये' (२) 'जोवुं' - पहाणे या धातूचे

प्रथम पुरुषी बहुवचनी रूप.
 - छे - पाहिजे, हवे.
 - पूम - आवश्यकतेप्रमाणे.
 - प्यारे - आनंद्यकता अंगल तेव्हा.
 - स्यां - आवश्यकता अंगल तेव्हा.
 जोईणुं (जोईणुं) (वि.) - अवश्य तितके.
 - करवुं, - कडाववुं (वि.) आवश्यक, जरूरी.
 जोईयुं (जोईयुं) (अ. क्रि.) - जरूरी, उपयोग किंवा इच्छा असणे. (या धातूची पुढील तीन रूपेच फक्त वापरात येतात - जोईये, जोईणुं, जोईवो.)
 जोक (-ख) (जेक - म) - (स्त्री.) (१) जळ. (२) दोरांचा कळप.
 जोकें (जेकें) (अ.) - जरी, यद्यपि (पुढे 'तरी' किंवा 'तथापि'ची संवंधित).
 जोख (जेख) (पु.) - (१) सुख, आनंद. (२) (न.) ताजवा, काटा. (३) जोखण्याची रीत.
 जोखम (जेखम) (न.) - (१) धोका, साहस. (२) जबाबदारी. जोखीम.
 - खेडवुं - साहस करणे, जोखमीच्या कामात पडणे.
 - उठावळुं, - माथे लेवुं, - वडोवळुं - जोखमीचे काम - जबाबदारी - अंगावर घेणे.
 - मां उतरवुं - नुकसानीची भीती असणाऱ्या कामात पडणे.
 - मां नाखळुं, - सूकळुं - नुकसानीच्या कामात लोटणे.
 - घेवुं - (१) जोखीम अंगावर घेणे, (२) नुकसान सोसणे.
 - कारक, - कारी - जोखमीचे.
 - दार (वि.) जबाबदार.
 जोखमाळुं (जेखमाळुं) - (क्रि.) - नुकसानीत घेणे.
 जोखवुं (जेखवुं) (स. क्रि.) - (१) तोलणे, घडन करणे (२) (लाक्ष.) मनात तोळून विचार करणे.
 जोखसे (जेखसे) (अ.) - अलगत, अवश्य, मोठ्या आनंदाने.
 जोखामण (जेखामण) (व.) - जोखण्याची मेहेनत.
 जोखियो (जेखियो) (पु.) - तोल-घडन घेणारा.
 जोखो (जेखो) (पु.) - (१) तोल घेणारा (२) सुख, मजा.
 (३) जोखीम.
 जोग (जोग) - गुं (वि.) - (१) जोगे, लायक, साजणारे (२) - च्या नावावर, - च्या पत्त्यावर (उदा. 'शाहजोग' 'नाम जोग' (हुंडी) (३) (अ.) कडे (इ. 'दू' च्या अर्थी)
 जोग (पुं.) - (१) योग (२) व्यवस्था (३) विणकामात भगणारी धार्याच्या पत्त्याची (क्रांमची) योजना
 - भाववो, - ब्रेसवो - योगायोग येणे.
 - खावो - योग-मिलाफ होणे.
 - पाढवो - विणकामात पैला (क्रास) पाडणे.

- मळो आवचो-घटना जमून येणे. (२) ग्रह जमून येणे.
- लेवो-बेराग्य स्वीकारणे, संसाराचा त्याग करणे.
- साधवो-(१) सधीचा लाभ घेणे. (२) योगसाधना करणे.
- डी (स्त्री.)-जोगडी (तिरस्कारार्थी).
- टो (पु.)-जोगडा.
- ण (स्त्री.)-बेरागीण, योगिनी.
- वैव (पु.)-मोठा योगी.
- पति (पु.)-योगेश्वर, शिव.
- घटो (पु.)-संन्यास, जोगीपण.

जोगवतुं (जोगवतुं) (स. क्रि.)-(१) योग-मैत्र साधणे, तशी व्यवस्था करणे (२) विवेकपूर्वक भोगणे, संभाळून वापर करणे.

जोगवाई (जोगवाई) (स्त्री.)-व्यवस्था, जमवणी.

जोगाण (जोगाण) (न.)-घोडा किंवा बैल यांना घालण्याचे धान्य, चंदी.

जोगाचोगा (जोगाचोगा) (स.)-कमचलंगयोगाचे.

जोटडी (जोटडी) (स्त्री.), -डुं (न.)-तरणी म्हेस.

जोटलां (-यां) (जोटलां-यां) (न. व. व.)-जोडवी.

जोटो (जोटो) (पु.)-(१) जोडी (२) एका वस्तूशी सर्वोपार्जनी

जोड (जोड) (स्त्री.)-(१) जोडी (२) तुलनेत-स्पर्धेत बरोबर ठरेल अशी दुसरी वस्तु. (३) संवेल्यातील मघल्या तारा. (४) संगत, सोबत.

-कणुं (न.)-घाटेल तशी जमविलेली कविता (२) कल्पनेने रचलेली गोष्ट.

-कुं (न.)-(१) एकमेकांशी चिकटलेल्या वस्तु. (२) जुळे.

-णी (स्त्री.) (१) जोडकाम. (२) शब्द लिहिताना अक्षरे लिहिण्याची रीत, वर्णलेखन, 'स्पेलिंग'

जोडणीकोश (जोडणीकोश) (पु.)-शुद्ध लेखनाच्या दृष्टीने रचलेला कोश.

जोडवुं (जोडवुं) (स. क्रि.) (१) जोडणे, सांधणे, एकत्र करणे, चिकटविणे. (२) दोन भलग भाग किंवा घटक जोडून एक पूर्ण रचना करणे. (३) जुंणे (४) तुकमान आलेले भरून देणे. (५) संग्रह करणे ('तेणे खूब पैगो जोड्यो छे')

जोडी काडवुं-कल्पनेने रचून तयार करणे, खोटे-बनवून सांगणे.

जोडवुं (न.)-जोडी, जुळे.

जोडाजोड (जोडाजोड) (स्त्री.)-एकमेकांसा लागून लगटून.

जोडाण (जोडाण) (न.)-(१) सांधा, सांध (२) गोळा करणे, जमविणे. (३) एकत्र येणे.

जोडवुं (जोडवुं) (वि.) (१) एकत्र राहण्याचे (२) जोडीपैकी एक.

जोडावण (जोडावण) (वि.)-(१) सांगाती राहणारी, (२) स्त्री) सखी, सोबतवाण.

जोडियो (पु.)-सोबती.

जोडी (जोडी) (स्त्री.)-(१) जोडी (२) लहान मुलांच्या वाढण्या.

जोडुं (जोडुं) (न.)-(१) जोडी (२) दंपती (३) स्त्रीची चामल.

जोडे (जोडे) (अ.)-(१) री, जोडीला (२) जवळ, नजीक.

जोडो (जोडो) (पु.)-(१) जोडा (पायांतील) (२) पहा 'जोडो'

जोडा पडवा-जोड्यांचा मार पडणे. (२) ठपका मिळणे.

जोत (जोत) (स्त्री.)-(१) तेज, प्रकाश. (२) दिव्याची ध्योत.

जोतजोती-तामां (जोतजोती, तामां) (अ.)-पाहता पाहता, निमित्त राह.

जोतरवाळो (जोतरवाळो) (पु.)-जोतर सोडून बैलाला विमावा देणे.

जोतरवुं (जोतरवुं) (स. क्रि.)-जोतराने बैलाला धर्गेर जाला जोटण.

जोती (जोती) (पु.)-(पारशी) सहायक पुरोहित.

जोदो, -व (जोदो, -व) (पु.)-योद्धा, लढवैया.

जोधारमल (-ल) (जोधारमल-ल) (पु.)-जबरदस्त शूरवीर मर्द

जोवन (जोवन) (न.)-ताडण्य, योवन.

-वतुं (वि.)-योवनयुक्त.

जोशा (-भा) वुं (जोशा-भा वुं) (अ. क्रि.)-चकर येणे.

जोवो, -ओ (जोवो, -ओ) (पु.)-चकर.

जोर (जोर) [फा.] (न.)-(१) जोर, बळ (२) भम (३) प्रभाव.

-करवुं-(१) बळ वापरणे, जोर करणे (२) आग्रह करणे, बळजोरी करणे.

-काडवुं-(१) शक्ती खर्चणे (२) अधिकार सत्ता वापरणे.

-घटवुं-गर्वाने मातणे.

-चालवुं-चोर चालणे, सत्तीचा परिणाम होणे.

-पकडवुं-जास्त मजबूत होणे.

-मारवुं-(१) रूप शक्ती वापरून काही करणे (२) हापाटा मारणे.

-पर, -मां आववुं-जबरदस्त होणे, वाढणे.

-कय-(१) व्यायाम करून कसलेला छी ले (२) जोर करावा लागेल असे.

-जवराई, जवरी [फा.] (स्त्री.)-जोरजबरदस्ती, जुलूम.

-जुलम (पु.)-बळजवरी.

-कलथी [फा.] (स्त्री.)-खंडणी.

-भेर (अ.)-जोराने.

जोरावर (जोरावर) [फा.] (वि.)-जोरदार, बळवान.

जोरु (जोरु) (स्त्री.)-बायको.

जोडा (जोडा) } (पु.) - दहपण, सत्ती, जोरा.

जोडा-रा-धनुं (जोडा-रा-धनुं) (स. कि.) - पहावयाला लावणे.

जोडा (जोडा) (न. कि.) - पाहणे, बघणे.

जोडें जोडेंने (जोडेंने) (अ.) - (१) लूप तामान

(२) लूप विचार करून.

जोडा चालवुं - जगलु भरवुं - विचारपूर्वक काम करणे.

जोडें देवुं - (१) विचार करणे, (२) मारण्याची धमकी देणे.

जोडातुं - (१) पाहाण्यालायक, सुंदर

(२) फजीत पावण्यासारखे.

जोडा (-ब) (जोडा-ब) (पु.) - बघोतिपाचे ज्ञान, ग्रहफळ बगरे

जोडा (जोडा) (न.) - पुस्तके बगरे ठेवण्याची विन्यायाची

जोडा (जोडा) (न.) - पुस्तके बगरे ठेवण्याची विन्यायाची

जोडा (जोडा) (न.) - पुस्तके बगरे ठेवण्याची विन्यायाची

जोडाफी (जोडाफी) (स्त्री.) - तावेदारी, पडेल तो शब्द

जोडा (जोडा) (न.) - पुस्तके बगरे ठेवण्याची

जोडुकम (जोडुकम) (पु.) - (१) जूदम, दर्नख.

(२) (अ.) द्रुकुमाप्रमाणे.

- मी - (स्त्री.) - सुलतानी

जोळ (जोळ) (स्त्री.) - जुळे.

जोमो (जोमो) (पु.) - टपका.

जोहर (जोहर) (न.) - जोहार.

जोहर [अ.] (न.) - जडजवाहीर.

ज्ञान भावयुं - समज येणे, भान होणे.

- पामयुं - (१) ज्ञान हांणे, माहीत होणे.

(२) ब्रह्मज्ञान होणे.

ज्यारे (ज्यारे) (अ.) - जेव्हा.

ज्यारथी (अ.) - जेव्हापामुन.

- जुं (अ.) - ज्यारे.

- लगी (अ.) - जोवर

ज्यारे त्यारे (अ.) - (१) केव्हा ना केव्हा (२) बाटेल तेव्हा.

झ (अ)

झकडोल (-क) जुं (झकडोल-जुं) (स. कि.) - भरपूर भरून

टाकणे.

झकडोल (झकडोल) (वि.) - (१) मग (२) (स्त्री.) -

(आनंदाची) समृद्धी.

झकोर (झकोर) - (१) (स्त्री.) वाऱ्याने होणारी फडफड

(२) (न.) - खटारा.

झकोळ (झकोळ) (स्त्री.) - (१) फडफडाट (२) वाऱ्याचे वाहणे.

झगर (झगर) (वि.) - उजाड, निर्जन.

झगरण (झगरण) (न.) - झगडा, तंटा.

झगार (-रो) (झगार रो) (पु.) - झगझगाट.

- रे जुं - झगमगणे.

झगडयुं (झगडयुं) (अ. कि.) - झगडणे, लढणे, भांडण करणे.

झगडो (झगडो) (पु.) - झगडा, भांडणतंटा.

झंजना (झंजना) (स्त्री.) - (१) आतुरतेने एकसारखा जप,

वारंवार स्मरण (२) चिंता, झुरणी.

झंजवायुं (झंजवायुं) (वि.) - लजित, ओशाळे.

झंजवायुं (झंजवायुं) (अ. कि.) - (१) निस्तेज होणे,

(२) लजित होणे.

झंजवुं (झंजवुं) (स. कि.) - (१) आतुरतेने एकसारखा जप

करणे, (२) चिंता धरणे.

झंजवायुं (झंजवायुं) (अ. कि.) - (१) निस्तेज पडणे (२) विपुन

जाणे (३) झुरणीत लागणे.

झकडलुं (झकडलुं) (न.) - झुंझुंके, संध्याकाळचा प्रकाश.

झ(-ण)णी (झ-णणी) (स्त्री.) - तिडीक (रामाची).

झझमयुं (झझमयुं) (अ. कि.) - (वरून) लावणे.

झंझंजुं (झंझंजुं) (स. कि.) - (झाड) खूप हालविणे किंवा

झाडणे (१) निर्मतेरना करणे.

झट (झट) (अ.) - लगेच, ताबडतोब.

झटोझट (झटोझट) (अ.) - झटपट.

झटपटी (झटपटी), झटास(-प)टी (झटास-प-टी) (स्त्री.) -

झटापट.

झटक (झटक) (स्त्री.) - (१) झटका, हिंसका (२) झपाटा.

त्वरित गती.

- जुं (स. कि.) - हिंसका मारणे, (२) झटकन कापणे,

(३) घारा देऊन झटकणे.

झटको (झटको) (पु.) - (१) झटका, एक घाव (२) हिंसडा.

- मारवो - घाव करणे, झटक्यात कापून टाकणे.

झटका खावा - (१) घाव झेलणे (२) कडू बोल ऐकणे.

झटकाना बोल - कडू बोल.

झटका पडवा - (१) घाव पडणे (२) दुःख होणे.

शट्युं (अ३युं) (स. क्रि.)—शडप मारून हिसकून घेणे.
 शटी (अ३ी) (स्त्री.)—छोटे शडा.
 शडप (अ३प) (स्त्री.)—(१) वेग, त्वरा. (२) धडक
 (३) एकदम धरणे, हिसकून घेणे.
 —करवी—त्वरा करणे.
 —मारवी—एकदम अचानकपणे धरणे-हिसकून घेणे, शडप घालणे.
 —मां आवी ज्युं—(१) समोरासमोर एकमेकास धडकणे.
 (२) भुताखेताने शपाटणे.
 शडाशडी (अ३शडी) (स्त्री.)—बोलाचाली, भांडाभांडी.
 शडियुं (अ३ियुं) (न.)—(१) (पावसाची) शड
 (२) शोडण्यासारखा सोटा.
 शंड (अ३) (पु.)—(१) एक भूत (२) (वि.) मदमत्त (३) लुचे.
 शंडियुं (अ३ियुं) (वि.)—खोल खोल आणि रंद अशी भयानक वाटणारी (विहीर).
 शंडी (अ३ी) (स्त्री.)—लहान शंडा.
 शनून (अ३न) (स्त्री, न.)—(१) आंधळा आवेश
 (२) धर्मवेडेपणा (कॅनेटिसिझम्)
 शपट (अ३पट) (स्त्री.)—(१) त्वरा, वेग (२) शडप.
 (३) भूतार्दीचे शपाटणे (४) टक्कर.
 —मागवी—शडप घालणे.
 —मां आवयुं—(१) समोरासमोर धडकणे, धडक मारणे,
 भुताने शपाटले जाणे.
 —शुं (स. क्रि.)—(१) शपट करणे, घाई करणे (२) शडप घालून हिसकून घेणे (३) मंतरणे.
 —टायुं (अ. क्रि.)—(१) शपाट्यात सापडणे, मध्ये सांपडणे,
 (२) (लाक्ष.) फसणे, अडकणे.
 शपयुं (अ३पयुं) (अ. क्रि.)—शांत राहणे.
 शपाशप, -पी (अ३पाशप-पी) (स्त्री.)—(१) मारामारी, शगडा
 (२) कापाकापी, कत्तल.
 शपाटयुं (अ३पाटयुं) (स. क्रि.)—वेग वाढविणे, शगाटा मारणे,
 (२) सपाटा देणे. (३) शट शट खाणे.
 शपा(वे)टो (अ३पा-पे-टो) (पु.)—(१) वेग, त्वरा. (२) जोराने मारलेला सपाटा (३) धडक.
 —काढी नावयो—(१) धमकावणे (२) खूप मार देणे.
 —देवो, —मारवो—जलदीने काम करणे.
 शव (अ३व) (अ.)—अचानक, एकदम.
 शवक (अ३वक) (स्त्री.)—चमकणे.
 —शुं (अ. क्रि.)—चकित होणे, चमकणे.
 शवकारो (अ३वकारो) (पु.)—प्रकाशाची चमचम.
 शवकोळयुं (अ३वकोळयुं) (स्त्री.)—बुचकळणे.

शवुक (अ३वुक) (अ.)—चमचम.
 शवे (अ३वे) (स्त्री.)—चलिदान.
 शवो(अ३वो, -भो, -भो) (अ३वो-भो-भो-भो) (पु.)—लांब डगला, हागा.
 शभायुं (अ३भायुं) (अ. क्रि.)—मयंकर जखमी होणे.
 शमशमयुं (अ३मशमयुं) (अ. क्रि.)—(१) शगत्कार करणे.
 (२) चरचरणे, शोचणे
 शमर(रु)व (अ३मर-रु-व) (न.)—शुंवर.
 शमयुं (अ३मयुं) (अ. क्रि.)—शिरपणे.
 शमाशमी (अ३माशमी) (स्त्री.)—शोभाशोची.
 शंपलावयुं (अ३पलावयुं) (अ. क्रि.)—फारसा विचार न करता शंपावयुं
 उडी घेणे, साहस करणे.
 शरडयुं (अ३रडयुं) (स. क्रि.)—टर् असा आवाज करीत (कपडा) फाडणे.
 शरडु (अ३रडु) (न.)—काटेरी छद्मप.
 —शाली (पकडी) नाखुं—शुद्धक गोष्टीचा उगीच आग्रह धरणे.
 शरण, -णु (अ३रलु-णु) (न.)—हारा, लहान शरणारा प्रवाह.
 शरपयुं (अ३रपयुं) (अ. क्रि.)—(१) शिरपणे (२) वितळणे.
 शरमर (अ३रमर) (न.)—(१) स्त्रियांच्या गळ्यातला किंवा पायांतला एक सोन्याचा दागिना, (२) एक प्रकारचा तलम कपडा (३) (स्त्री.) (पावसाची) बुरबुर (४) (अ.) क्षिमक्षिम
 शरुखो (अ३रुखो) (पु.)—(१) शरोखा (२) सजा.
 शरेळो (अ३रेळो) (पु.)—भाजल्याने आलेला फोड.
 शर्द (अ३र्द) (वि.)—(१) पिचळे (२) फिके.
 शल (अ३ल) क (अ३ल-पी-क) (स्त्री.)—चमक, लखलखाट.
 शलकयुं (अ३लकयुं) (अ. क्रि.)—लखलखणे.
 शलशलयुं (अ३लशलयुं) (अ. क्रि.)—चकाकणे, शलकणे.
 शलायुं (अ३लायुं) (अ. क्रि.)—(१) धरले जाणे. (२) नाट होणे, अंग धरणे.
 शलुं (अ३लुं) (वि.)—(सेवा करण्यात) तत्पर.
 शलो ने शलों रडेयुं—सेवेत तत्पर राहाणे.
 शलायुं (अ३शायुं) (अ. क्रि.)—भाजणे, जळणे.
 शवेर (अ३वेर) (न.)—(१) जवाहीर (लाक्ष.) पाणी, सत्त्व, दम.
 शवेरात (अ३वेरात) (न.)—हिरे, माणके इ. जवाहीर
 (२) जवाहिराने मढविलेला दागिना.
 (३) (लाक्ष.) बळ, दम, सत्त्व.
 शळशळीयुं (अ३शळशळीयुं) (न.)—डोळ्यांत जमणारे पाणी.
 —यां आववां—डोळ्यांत आंसू उभे राहाणे.
 शळशळुं (अ३शळशळुं) (न.)—सकालचा किंवा सायंकाळचा फिकट प्रकाश.

आई, आली (आई, आली) (पु.) - हितचिंतक, आश्रयदाता, रक्षक.
आकस्माक (अ.क.अ.मा.क) (पु.) - भयका.

आकस्माळ (अ.क.अ.मा.ळ) (वि.) - झळझळीत, उजळ.

आक्रमशोल (अ.क.अ.मा.ळ) - (वि.) स्वच्छ व सुस्पष्ट.

(२) (पु.) मौजमजा.

आकळ (अ.क.ळ) (स्त्री. न.) - दव, दवविंदु.

- उडाडवुं - (१) सुस्ती घालविणे, (२) धमकावणे.

- उतारवुं, - काडी नाथवुं - धमकावणे, समाचार घेणे.

- ऊडवुं - सुस्ती दूर होणे.

- पडवुं - दव पडणे.

- भयुं (वि.) - (१) ताजे, हिरवेगार (२) (लाक्ष.) उत्साही.

आकळियुं (आ.क.ळियुं) (वि.) - दवामुळे पोसून वाढणारे (पीक).

आंक(-ख)टुं (आ.क.ळ-पु.) (न.) - अंधारून आलेला दिवस.

आंख, -ण (आ.ख, -ण) (स्त्री.) - (१) अंधुकपणा (२) (लाक्ष.)

बटा, लांछन.

- आखवी (आंखे) - घरोबर न सुचणे, अंधुक अंधुक लक्षात येणे.

- मारवी - (१) अस्पष्ट होणे. (२) अंधुकपणाचा पडदा (डोळ्यांवर) येणे.

- वळवी - डोळ्यांना अंधुक दिसे.

आंखप लासवी - बटा लागणे.

आंखवुं (आ.खवुं) (स. कि.) - (१) ओसरते-अस्पष्ट पाहणे.

(२) गुपचुप आड राहून पाहणे. (३) (अ. कि.)

निस्तंजकिके पडणे.

आंखी (आ.खी) (स्त्री.) - (१) ओसरती कल्पना किंवा दर्शन.

(२) गुपचुप पाहणे. (३) भावपूर्वक दर्शन.

- करवी - दर्शन घेणे.

- थवी - अस्पष्ट कल्पना येणे किंवा दर्शन होणे.

आंखुं (आ.खुं) (वि.) - (१) अस्पष्ट, अंधुक. (२) कमी

प्रकाशाचे, किके.

आंखरं (आ.खरं) (न.) - काटेरी छद्म.

- वळगवुं - लफडे लागणे.

आंखुं (आ.खुं) (वि.) - पुष्कळ.

आंख (आ.ख) - (स्त्री.) (१) आंजाजोड (२) राग, क्रोध.

- चडवी - राग येणे.

आंखर (आ.खर) (न.) - (१) नुपुर ('आंखरियां' ब. व.)

(२) (लाक्ष.) वेडी.

आंखवां (न. व. व.) - (१) मृगजळ. (२) डोळे दिपल्यामुळे

किंवा आसू आल्यामुळे येणारा अंधुकपणा.

- चुं जळ, - चुं नीर (न.) - मृगजळ.

आंखी (आ.खी) (वि.) - चिडखोर.

आड (-ड) कण (आ.ड-ड.ड.ड) (न.) - आडताना निघालेला केर.

- णी (स्त्री.) - पाखडणी (सुपाने) (२) पाखडण्याची मजुरी, (३) (लाक्ष.) निर्भत्सना.

- डुं (स. कि.) - (१) पाखडणे (२) जोराने आडणे

(३) (लाक्ष.) निर्भत्सना करणे.

आडको मारवो - (१) घाव मारणे (२) आडका येणे, वेदना होणे.

- लागवो - (१) घाव बसणे, (२) तीव्र वेदना होणे.

आडो (आ.डो) (पु.) - (१) शीच, शुलाब (२) विष्टा (३) झडती,

आडा (४) भूत काढणे.

आडे जवुं, - करवा जवुं - शीचास जाणे.

- करवुं, - वेगवुं - शीच करणे.

आडो आववो, - उतरवो - शीच होणे.

- करव हावो - बळकोष्ठ होणे.

- छटी जवो, - धडू जवो - (१) बंद झालेला शीच मुटणे-होणे,

(२) भिऊन जाणे.

- लागवो - शीचाला लागणे.

- जोवो, - लेवो - आडा-झडती-घेणे.

- झपटो (पु.) - (१) प्रातर्विधी वगैरे (२) भूत काढणे.

आपट (आ.पट) (स्त्री.) - (१) धडक (२) भूतपिशाच लागणे.

- डुं (स. कि.) - फडक्याने आडणे (२) फटकारा मारणे

(३) विस्तृत फुडविण्यासाठी पंख्याने वारा घालणे

(४) (लाक्ष.) खूप खाणे.

- टियुं (न.) - (१) आडकणी (२) चिव्याच्या वेळाचा पंखा.

आपाडुं (आ.पाडुं) (न.) - जोराची (पावसाची) सर.

आमण (आ.मण) (न.) - मुरवण.

आमरसोल (-ळ) (आ.म.ओ.अ.ण) - (१) वि. डगमगते,

पडणार पडणारसे झालेले (२) (पु.) दांग.

आमोरो (आ.मोरो) (स्त्री. व. व.) - कोवळ्या डहाळीचा आडाचा टोकाचा भाग.

आपो (आ.पो) (पु.) - (वाड्याचा वगैरे) दरवाजा.

आयल (आ.यल) (वि.) - (१) जहाल, तामसी. (२) धरून

चमणारा.

आय (आ.य) (स्त्री.) (१) प्रतिविंब, पडछाया (२) तेज, चमक.

आर (अ.र) (पु.) - भरती (समुद्राची).

आरवुं (आ.रवुं) (स. कि.) - ऊन पाण्याच्या धारेने धुणे किंवा

शेकणे. (२) थोडे थोडे शिंपवत राहाणे. (३) आळणे

(४) उगीच फुटलेल्या डहाळ्या कापून टाकणे.

आरं (अ.रं) (न.) - (१) खोडाला फुटलेली मोठी फांदी

(२) दरोडेखोरांची टोळी.

आळवुं (आ.ळवुं) (स. कि.) - धरणे, पकडणे. (२) कैद करणे,

पकडून ठेवणे.

शाली शब्दचुं—आग्रहपूर्वक चिकित्सा राहाणे, न मानणे.

—पशुचुं—आग्रहाने धरून ठेवणे.

शालां (आलां) (न. व. व.)—टोमणे.

—शालयां—टोमणे सोसणे.

शावमोई (आवमोई) (स्त्री.) (१) 'धूला' करीत आवेशाच्या भरात नाचणे आणि आरडाओरडा करणे, दंगा.

—उडवी—दंगल माजणे, मारामारी होणे.

—कथी—विचार न ठेवता वाटेल तसे वागणे.

—कथी—(१) 'धूला' करीत मोहरमात नाचणे.

(२) मोठ्याने आरडा ओरडा करीत नाचणे.

शावां (आवां) (न. व. व.)—बुडल्या माणसाची तडकड.

—साखवां—तडकड करणे, आधारसाठी किंवा भासण्यासाठी फुकट धडपड करणे.

शाळ (आण) (स्त्री.)—(१) जाळ, त्याची भाव (२) (लाक्ष.) शोभावेग.

—ऊठवी—लागवी—(१) अतिशय त्रास होणे. (२) (लाक्ष.) अतिशय संताप येणे.

शिवादिली (शिवादिली) (स्त्री.)—अंतःकरण शाबूत-जिवंत असणे.

शीक (शीक) (स्त्री.)—जीम (भरतकामातील).

शीक, शींक (स्त्री.)—आपटण्याची क्रिया, पछाड.

—खाथी—पछाड घ्याणे.

—शीलवी—टककर देणे.

—मारवी—पछाड मारणे, तसे धुणे.

—शुं (स. क्रि.) (१) जोराने फेकणे, आपटणे. (२) खाळी पाडणे, हरविणे (कुस्तीत).

शीयुं (शीयुं) (वि.)—(१) बारीक (२) अणकुचीदार (३)

पातळ, तलम (४) नाजूक (५) अतिशय काटकसर करणारे.

—कांतचुं—(१) (एखाद्या कामात) खोलात शिरणे, अतिशय बारकाईने तपासणे, बारीक सारीक पाहणे (२) अतिशय काटकसर किंवा कंजूपणा करणे.

शीणवट (शीणवट), शीणावट (स्त्री.)—(१) बारकावा (२) चतुरता.

शीणो (शीणो) (पु.)—जीर्णज्वर.

शींट (शींट) (स्त्री. न.)—नसती पीडा, लफडे.

शीयरां (शीयरां) (न. व. पु.)—झिज्या.

शीपचुं (शीपचुं), शीलचुं (शीलचुं) (स. क्रि.)—(१) शेलणे, पकडणे (२) एकाचे बोल किंवा गाणे दुसऱ्याने उचलून घेणे (३) (वाहत्या पाण्यात) आंघोळ करणे, जलक्रीडा करणे.

शीछुं (शीछुं) (न.)—सुपानी पाणी उचलून पाटात टाकण्याची रचना.

| शुकावचुं (शुकावचुं) (स. क्रि.)—(१) शुकायला—नमायला लावणे (२) उडी घेणे, स्वतःला फेकून देणे, बलिदान करणे.

शुकायुं (शुकायुं) (अ. क्रि.)—(१) शुकले—नमले जाणे.

शुमार (शुमार) (वि. पु.)—शुंजार, लढवैया.

| शुभावचुं (शुभावचुं) (स. क्रि.)—शुंजविणे (२) दमविणे, थकविणे.

शुवेश (शुवेश) (स्त्री.)—आवेशयुक्त हालचाल—चळवळ.

शुरापो (शुरापो) (पु.)—शुरणी, वियोगदुःख.

शुकचुं (शुकचुं) (अ. क्रि.)—शुकणे, नमणे (२) लटकणे.

शुक (शुक) (स्त्री.)—एकदम डोक्यावर काही येऊन आपटणे.

—वागवी—लागवी—डोक्यावर थापड बसणे—लागणे.

—उतारवी—डोक्यावर थापड बसल्याने होत असलेली वेदना फुंक मारून उतरविणे.

मम (मम) (स्त्री.)—शुंज.

—शुं (अ. क्रि.)—(१) मम राहणे (२) शुंजणे.

शड (शड) (न.)—(१) मोठी सुपर (२) मजबूत पकड (३) एक प्रकारचे भूत.

—शापट (न.)—शाडमूडप.

—शुं (स. क्रि.)—(१) शोडणे, शाडणे (२) धोपटणे.

शडियुं (शडियुं) (न.)—शोडण्याची काठी.

शडो (शडो) (पु.)—शुडी.

शंडचुं (शंडचुं) (स. क्रि.)—शडप घालून हिसकून घेणे.

शपरी (शपरी) (स्त्री.)—पग, पळवी.

शमचुं (शमचुं) (न.), शमचो (शमचो) (पु.)—शुवका.

शमचुं (शमचुं) (अ. क्रि.)—(१) वरून खाळी लावणे (२) लटकणे (३) आतुरतेने डोळे लावणे.

शंप (शंप) (शंप. पी) (स्त्री.)—चिता.

शरचुं (शरचुं) (अ. क्रि.)—शुरणे, तळमळणे. (२) शुरणीने शीण होणे.

शूलचुं (शूलचुं) (न.)—(१) पाळणा (२) शोपाळा, शूला (३) अंगाईगीत.

शूलो (शूलो) (पु.)—शूला, शोपाळा, हिंदोळा.

शूला खावा—(१) शोके घेणे (२) इकडून तिकडे असे फुकट हेलपाटे घ्यावे.

शंपरी (शंपरी) (स्त्री.)—जू, जोखड, धुरा.

शेण (शेण) (स्त्री.)—(१) बारीक बारीक कण (२) पावसाची बुरबुर, शितोडे (३) झिणझिण्या (रागाच्या).

शेवशेवो (शेवशेवो), (न. व. व.)—घामाच्या धारा.

शेवशेव (शेवशेव) (अ.)—घामाघूम.

शेर (शेर) (न.)—(१) जहर, विष (२) ईर्ष्या (३) वैर.

—काडचुं—सड घेणे, बदल घेणे.

- थवुं - (१) विधासारखे होणे. (२) सड भावना दिवा
- घरसवुं - डोळ्यांतून सुडाच्या ठिणग्या पडणे.
- वाळवुं - सुड घेणे.
- री, -रीळुं (वि.) - (१) जहरी (२) ईर्ष्या बाळगणारे
- शेरणी (शेरणी) (स्त्री.) - लहान रवी.
- शेवुं (शेवुं) (स. क्रि.) - लहान रवीने घुसळणे.
- शोक (शोक) (पु. स्त्री.) - (१) शोक, हुकण्याची गती - स्थिती
- (२) डोळ्यावर काही आपटणे (३) नुकसान.
- शुं (न.) - गोडा, शेळ्यांमंढ्या कोडण्याची जागा.
- शुं (स. क्रि.) - (१) एकदम फेकणं, टाकणं (२) (अ. क्रि.)
- (१) शोकान, रागान फेकून देणे, नालवान करणे.
- शोकुं (शोकुं) (न.) - (शोपेने अंगाचा जाणारा) शोक.
- खावुं, शोकां खावां - शोके जाणे.

- शोकवुं (शोकवुं) (स. क्रि.) - आपटणे, फेकून देणे.
- शोड (शो) (न.) - क्षपाटणी. (भुतायेताची)
- क्षपट (स्त्री.) - क्षपाटणी.
- शोट (शोट) (स्त्री.) - शडप.
- शुं (स. क्रि.) - हिसकून घेणे.
- शोला (शोला) (पु.) - (१) शोला, हिंदोळा. (२) एक शोका.
- शोला ग्यावा - (१) शोके खाणे. (२) अनिश्चित स्थितीत राखडणे.
- शोसवुं (शोसवुं) (स. क्रि.) - रागाने टाकणे - आपटणे - आदळणे.
- (२) टेचून खाणे.
- शोसो (शोसो) (पु.) - धका.
- शोळ (शोळ) - (१) जाळ (२) (न.) क्षपाटणी.
- शुं (स. क्रि.) - शोके देणे.
- शोळावो (शोळावो) (पु.) - (१) खाचकळगे असलेली जमीन
- (२) दाळ (उतार).
- शोळीमांथी झडपावुं - पाळण्यातच सगाई करणे.

ट (ट)

- टई पडवुं (टई पडवुं) (अ. क्रि.) - सर्व अंग फुटून जाणे
- (फोडणी करणे).
- टकवुं (टकवुं) (स. क्रि.) - (१) टिकणे (२) टिकून राहणे.
- टकाड (वि.) - मजबूत, टिकून राहण्याजोगे.
- टकाव, -यो (टकाव-यो) (पु.) - टिकाऊपणा, मजबूती.
- टकावारी (टकावारी) (स्त्री.) - शोकडा प्रमाण, टकवारी
- टको (टको) (पु.) - (१) तीन पैसे (२) रुपया, नाणे
- (३) शोकडा प्रमाणाचा हिशेब (४) टकल.
- कराववो - साक भुंडन करणे.
- टका उघराववा - भीक मागून खाणे.
- करवा - रोखीने विकून पैसे जमा करणे.
- चडवा - व्याज वाढणे.
- चडवाचवा - (१) मूळ किंमतीवर द्याली वगैरे चढवून भाव
- वाढविणे (२) अतिशयोक्ती करून सांगणे.
- नी पींजारी - दम नसलेला माणूस.
- नुं ग्रण शेर - अगदी स्वस्त.
- नुं माणस - तुच्छ - लक्षात न घेण्याजोगा - माणूस.
- टकोर (टकोर) (स्त्री.) - (१) दोमणा, चकोरी (२) टकोर
- इशारा. (३) टोकणे.
- टकोरखानुं (टकोरखानुं) (न.) - नगरखाना.
- टकोरवुं (टकोरवुं) (स. क्रि.) - (१) टोला देणे. (२) दोमणा
- मारणे.

- टकोरो (टकोरो) (पु.) - टोला (२) टोल्याचा 'टणू' आवाज.
- टकर (टकर) (स्त्री.) - (१) टोकर, प्रहार. (२) धडकाधडकी.
- झीलवी - हुर्यापुढे टिकून राहणे.
- मावरी - नर-नर लोणे.
- लागरी - टोला - टोला.
- लेवी - मागे न हटणे, सामना देणे.
- टगमग (टगमग) (वि.) - (१) डगमगते (२) (अ.) टकमक.
- टगरट - (म)गर (टगर-म-गर) (अ.) - टकमक, नजर रोमून.
- टगुमगु (टगुमगु) (वि.) - डगमगते.
- टंक (टंक) (१) - (न.) नाणे, टका (२) नक्षी घेळ.
- टंके-कोटंक (टंके-कोटंक) (अ.) - (१) टाकोटाक
- (२) शिमोशिम.
- टंग (टंग) (स्त्री.) - तंगडी.
- टंगडी (टंगडी) (स्त्री.) - तंगडी.
- टंगाड-च)वुं (टंगाड-च)वुं (स. क्रि.) - टांगणे.
- टंगावुं (टंगावुं) (अ. क्रि.) - टांगले जाणे, लटकणे.
- टच (टच) (१) - (वि.) उंची (२) (पु.) सोन्याच्या कमाचा
- आकडा (३) (अ.) झट.
- दईने - झटकन.
- टचकडी (टचकडी) (स्त्री.) - चुटकी.
- टचकावुं (टचकावुं) (स. क्रि.) - एका घावात कापणे.
- टचकियुं (टचकियुं) (न.) - कमरेपासून लुळे पडणे.

टचकुं (टचकुं) (न.) - टोच.

टचको (टचको) (पुं.) - घाव, झटका.

टचली आंगळी (टचली आंगळी) (स्त्री.) - करंगळी.

टचाकियो, - को (टचाकियो, - को) (पुं.) - दारीराचे सांधे मोडताना होणारा आवाज.

टचाका फोडवा - (१) सांधे कडकड मोडणे (२) (लाडक्या माणसाच्या तोंडावरून हात फिरवून गालावर) बोटे मोडणे.

टचूकडुं (टचूकडुं) (वि.) - चिडुकले.

टंच (टंच) (वि.) - उत्तम, उंची.

टटळवुं (टटळवुं) (अ. क्रि.) - (१) तळतळणे (२) अघांतरी राहणे.

टटा (-टटा) र (टटा-टटा-२) (वि.) - (१) ताठ (२) (लाक्ष.) सजक.

- थवुं - (१) ताठ उभे राहणे, हुकूमदार होणे. (२) शक्ती येणे.

टट्टी (टट्टी) (स्त्री.) - (१) तट्ट्या (२) चिकाचा पडदा (३) सडाम.

- थर्था - शीनास होणे.

- जवुं - शीवास जाणे.

टट्टियाळुं (टट्टियाळुं) - (१) (वि.) थंडी वाजण्यासारखे, गारट्याचे (२) (न.) गारटा.

टणवुं (टणवुं) (वि.) - टोणपा.

टंटो (टंटो) (पुं.) - तंटो.

- फिसाद (पुं.) - तक्रार.

टंडेल (टंडेल) (पुं.) - (१) तांडेल (२) (लाक्ष.) उंच माणूस किंवा उंचवट वगैरे.

टपकवुं (टपकवुं) (अ. क्रि.) - टिपकणे, गळणे (खाली).

टपकाववुं (टपकाववुं) (स. क्रि.) - (१) टिपके पाडणे.

(२) थोडक्यात लिहिणे, टिपण करून घेणे (३) दुसऱ्यातून उतरून घेणे.

टपकुं (टपकुं) (न.) - (१) बिंदू, थेंब (२) ग्रन्थ चिह्न.

- की (स्त्री.) - टिकली.

- को (पुं.) - जन्मपत्रिका.

टपटपी (टपटपी) (स्त्री.) - वस्तूच्या धार करण्याचा चामड्याचा पट्टा.

टपली (टपली) (स्त्री.) - (१) लहानशी थप्पड (२) (लाक्ष.) टोमणा.

- लो (पुं.) - (१) मोठी बोराची थप्पड. (२) कुंभाराचा हारा. (३) (लाक्ष.) टोमणा.

टपवुं (टपवुं) (स. क्रि.) - (१) मागे टाकणे, पुढे जाणे

टपाटप (टपाटप) (अ.) - झटपट.

- पी (स्त्री.) - बोलाचाल, झोंबाझोंबी.

टपूस टपूस (टपूस टपूस) (अ.) - मंदपणे, रखडत रखडत.

टप(-पु)सियां (टपसियां) (न. व. व.) - शिजलेले जोंडे.

टपोटप (टपोटप) (अ.) - लंगोलंग.

टयाटोच (टयाटोच) (अं.) - कडेपर्यंत, शिगेपर्यंत.

टयारो (टयारो) (पुं.) - (१) घरखर्च (२) घरचे सामानसुमान.

टमकवुं (टमकवुं) (अ. क्रि.) - (१) मंद प्रकाश देणे.

(२) दुरुन मंद प्रकाश दिसणे.

टमटमवुं (टमटमवुं) (अ. क्रि.) - (१) पडेल वाटण्याइतके

खाली झुकणे (२) भातुर होणे.

टल्लो (टल्लो) (पुं.) - (१) धक्का, आघात.

(२) हेलपाटा. (३) टक्कळ.

- मारवो - धक्का मारणे.

टल्ला खवराववा - हेलपाटे घालायला लावणे.

टल्ले घडाववुं - हेलपाटे खायला लागावेत अशा रीतीने काम रखडत ठेवणे.

ट(-ळ)वळवुं (ट(-ळ)वळवुं) (अ. क्रि.) - तळमळणे.

टशा(-स) (अ.) (टशा-स) (स्त्री.) - अतिमेप-पापणी न लवता - लावलेली दप्टी.

टकीटणे } (अ.) - नजर रोगात.

टहकारो (टहकारो) (पुं.) - दुःखाचा उद्गार, हाय हाय.

टहुको (टहुको) (पुं.) - (१) कोकिलाचा किंवा मोराचा आवाज.

(२) एखाद्याला हरवी देण्यासाठी काढलेला दीर्घ आवाज.

(३) गोष्ट ऐकताना दिलेला हुंकार.

- पूरवो - हुंकार देणे.

टहेल (टहेल) (स्त्री.) - (१) भिक्षा मागताना रोज तेच ते

उच्चारले जाणारे बोल. (२) (लाक्ष.) तेच तेच रोज सांगणे किंवा लक्षात आणून देणे.

- टकारो, टप्पो - (१) फेरी, पहारा. (२) देखरेख.

टहेलियो (टहेलियो) (पुं.) - फेरी वा टप्पा टाकणारा.

टळवुं (टळवुं) (अ. क्रि.) - (१) टळणे (२) नाहीसे होणे.

टाचकटुचक (टाचकटुचक) (वि.) - सटरफटर, फिरकोळ.

टांकणी (टांकणी) (स्त्री.) - टाचणी.

टांकणुं (टांकणुं) (व.) - (१) टाकविण्याचे हत्यार. (२) प्रसंग, योग. (३) सुप्रसंग.

टांकवुं (टांकवुं) (स. क्रि.) - (१) टाकविणे (जाते); कोरणे.

(२) टाके मारणे, सांधणे (३) एकमेकांशी जोडणे.

(४) उध्दत करणे.

टांकी (टांकी) (स्त्री.) - (१) टाकी (२) चट्ट्याचा रोग.

(३) टाकविण्याची क्रिया. (४) (लाक्ष.) फायदा, परिणाम. (ओषधाना).

—छागयी—परिणाम (ओपधाचा होणे).
 टांगण (टांगण) (न.)—(१) तट्ट. (२) अति टेंगणा माणूस.
 टाचको (टाचको) (पु.)—(१) सांघे मोडण्याचा फडकड आवाज.
 (२) वाईट वाटणे-राम येणे.
 टांच (टांच) (स्त्री.)—(१) जमी. (२) लेखणीच्या टोकाची तिरकी छाट. (३) सटक. (४) घट, नुकसान.
 —सानयी—जपती येणे.
 —बेसाडयी—जपती करणाऱ्याला आणणे.
 —पडवी—घट येणे.
 —स (स्त्री.)—घट, कमतरता.
 —युं (स. क्रि.)—(१) टाके मारणे. (२) खुपसणे.
 (३) लेखणीचे टोक छाटणे. (४) काटकसर करणे, खर्च कमी करणे.
 —चुं—(वि.) (१) टाचके, अपुरे, कमी. (२) (न.) घट, अपुर्ता.
 टाट (टाट) (न.)—गोणवाट.
 —टु (न.)—गोणवाट.
 —लुं करयुं—उष्टी भांडी घासणे.
 टाटियुं (टाटियुं) (न.)—गोणवाटाचा तुकडा.
 टाटियो (टाटियो) (न. ब. घ.)—(१) गाडीचा पिंजरा
 (२) चिब्याच्या बनविलेल्या खिडक्या.
 टाट्टु (टाट्टु) (न.) (१) चिब्याचा वेळांचा तट्ट्या किंवा शाप.
 (२) चिब्याच्या तट्ट्याची शोपडी.
 टाड (टाड) (स्त्री.)—थंडी.
 —चडवी—(१) थंडी घाजणे, थंडीने कुडकुडणे (२) थंडी वाजून ताप येणे. (३) (लाक्ष.) (असुख काम करायचे म्हणजे ती) नसणे वाटणे.
 —केला मारे छे—थंडीचे काही चालत नाही.
 —क (स्त्री)—गारवा, थंडोसा (२) (लाक्ष.) शांती, निश्चिंतता.
 —क चळवी, थयी—गारवा वाटणे, थंड वाटणे, शांती होणे.
 —कियुं (न.)—गार होण्याकरिता ठेवलेला ओला कपडा किंवा पेय. (२) पाणी गार होण्याकरिता असलेले भाडे,
 —तडको (पु.)—ऊन सावली, सुखदुःख.
 —टियो (ताव)—थंडी वाजून येणारा ताप.
 —डी (स्त्री.)—प्रेत जाळल्यानंतर थंड झालेली राख.
 —डी चळवी—राख सवडणे.
 टाडास (टाडास) (स्त्री.) थंडपणा.
 टाडुं (टाडुं) (वि.)—(१) थंड, शीतल (२) शिळेपाके
 (३) (लाक्ष.) मंद, जड (४) शांत स्वभावाचे.
 —करयुं—(१) थंडोसा आणणे (२) शांत करणे.
 —छम करयुं—गिळकृत करून पचनी पाडणे.

—नायबुं—तहकूब ठेवणे, लांबणीवर टाकणे.
 —पडयुं—शांत होणे.
 —पडी जयुं—(१) उत्साह ओसरणे (२) थंड पडणे, शरीरातील उष्णता एकदम कमी होणे (मरतांना होते तशी).
 —पाडयुं—(१) शांत करणे (२) (आग) विझविणे.
 —पाडी पळालयुं—शांत करून समजावणे.
 —पाणी रेडयुं—उलाहावर पाणी ओतणे.
 —पथरा जेयुं—अत्यंत थंड स्वभावाचे.
 —पथरो—कामात अत्यंत दिला.
 —पेट—निश्चिंतता.
 —योल—थंडगार.
 टाठा पडोरनुं—रिक्ताच्या वेळचे.
 —नी (स्त्री.)—गप्पाटके.
 —(ठे)पागीप खस जयी—ओपधावाचून खोकला जाणे (लाक्ष.)
 —सम—देवावरचे फूल उचलून घेतलेली शपथ.
 टाठा पाटियां करवा—खाऊनपिऊन निवांत बसणे.
 टाठी रसोई—वाढवडिलांपासून आलेली मिळकत.
 टावो मार—सुकामार.
 —डाम—टोमगा.
 —डालयो—आराम घेणे.
 टाणुं (टाणुं) (न.)—(१) बरावाईट प्रसंग (२) संधी.
 —आवयुं—संधी येणे.
 —मांडयुं—मंगल प्रसंग साजरा करणे.
 —टचकुं—(न.)—सणासुरीचा प्रसंग.
 टांटियो (टांटियो) (पु.)—तंगडी, पाय (तुच्छभाषार्थी)
 —काडयो—जाणे येणे बंद करणे.
 —टकयो—एके ठिकाणी स्थिर राहणे.
 —वाळयो—दम खाणे, विसावा घेणे
 टांटिया आववा—(१) पाय फुटणे, चालायला येणे (२) आपल्या पायावर उभे राहण्याची किंवा दुसऱ्याशी सामना करण्याची ताकद येणे.
 —कयुं करता नयी—थकल्यामुळे पाय चालत नाहीत.
 —कापवा—दोर कापून टाकणे, मागचा आधार काढून टाकणे.
 —गळे आववां—तंगड्या गळ्यात येणे (लाक्ष.)
 —जोरमां होवा—उत्साह आणि मनापासूनची इच्छा असणे.
 —तोडवा—फुटत हेलपाटे खाणे, तंगड्या तोडणे.
 —नरम थई जवा—(१) थकून जाणे (२) निरुत्साही होणे
 (३) पैसे गमावणे, नुकसानी येणे.
 —नां तोरण करवां—अतिशय राखडपट्टी करणे.
 —पहोला थई जवा—अति खर्चाने किंवा कामाच्या भारामुळे कंवर मोडणे.

— भागवा — (१) पाय दुबळे होणे (२) हिंस्र हारणे
(३) (विरोधकांच्या) मुळातच धाव घालणे.

— मेळववा — जमेच्या व खर्चाच्या दोन्ही बाजू सारख्या करणे.

— रही जवा — साधे घरच्यामुळे किंवा स्वप्न चालल्यामुळे पाय आवरणे.

— रंगवा — अतिशय मारणे.

— सामाना गळामा नाववा, — भेरववा — दुसऱ्याच्या गळ्यात तंगव्या अडकविणे.

— नुं आमुं — कामांम, तंगमोर.

टापशी (टपी) (टापशी) (टपी) — गोष्ट मागतांना दिव्या हुंकार.

— पुश्या — दुसऱ्या देणे.

टापु (टापु) (पु.) — बेट.

टापुवो, टापु (पु.) — भाकर.

— टीपवो — भाकर करणे.

टापोटो (टापोटो) — टाळी.

— टा कटवा, — पाडवा — नामदंभ्याड बनणे.

टाप (टाप) (स्त्री. न.) — (१) विरामचिन्ह (२) पूर्णविराम.

टापडी (टापडी) (स्त्री.) — छोटी घोडी.

— डो (पु.) — लहान घोडा.

टापलुं (टापलुं) (न.) — अतिशहाणपणाचे किंवा बदाईचे मोठेपण.

— करवुं — तंग घेणे.

टाळ (टाळ) (स्त्री.) — टकल.

टाळो (टाळो) (पु.) — (१) टाळाटाळ. (२) रहस्य, चमत्कार.
(३) योगायोग.

टिका (टिका) (टिका-टा-यत) (१) (वि.) थोरला (२) (पु.) वडील मुलगा, युवराज.

टिकी (टिकी) (स्त्री.) — (१) यशस्विता (२) वगवशिला
(३) टिकली.

— लागवी — यशस्वी होणे.

— म्को (पु.) — (१) मोठा टिका (२) (लाक्ष.) नफागर्भी अंगठा दाखविणे.

— म्को करवो — (१) डाग देणे (२) अंगठा दाखविणे.

टिंगाडुं (टिंगाडुं) (स. क्रि.) — टांगणे, लटकवणे.

टिंगावुं (टिंगावुं) (अ. क्रि.) — लटकले-टांगले जाणे.

टिचकारी (टिचकारी) (स्त्री.) — मस्करी, थटा.

टिचावुं (टिचावुं) (अ. क्रि.) — रखडणे, फुकट हेलपाटे घालणे.

टिटिघाण (टिटिघाण) (न.), — से (पु.) — कलकलाट, घरच्यात भांडण.

टिपणियो (टिपणियो) (पु.) — टिपण पाहून भविष्य सांगणारा ज्योतिषी.

टिंभो (टिंभो) } (पु.) — मोठे टेकाड.
टींभो (टींभो)

टीकडी (टीकडी) (स्त्री.) — चकती.

टीकवुं (टीकवुं) (स. क्रि.) — (१) नजर रांगून रांगून पाहणे,
(२) टीका करणे.

टीकी (टीकी) (स्त्री.) — (१) मोतेरी किंवा रुपेरी टिकली
(२) नजर.

— करवी — टिकली लावणे.

— मारवी — टोळा मारणे.

टीणळ (टीणळ) (न.) — थटा.

— की (वि.) — मस्करी, थटेलोर.

टींगळावुं (अ. क्रि.) — लटकणे.

टीचवुं (टीचवुं) (न.) — (१) ठोकणे (२) धोपट्याने ठोकून बसविणे (३) टोचून टोचून छिद्रे पाडणे.

टीपणुं (टीपणुं) (न.) — पंचांग.

— उकलवुं — झाल्या गेल्या गोष्टी काढून झगडा वाढविणे.

टीपणुं (टीपणुं) (स. क्रि.) — (१) धोपट्याने ठोकून बसविणे
(२) ठोकून ठोकून घडविणे (३) मारणे, ठोकणे (४) शिक्षा ठोकणे. (५) (लाक्ष.) एकच एक ठोकत बसणे.

टीपुं (टीपुं) (न.) — थेंब.

टीमण (टीमण) (न.) — (१) न्याहारी, नास्ता (२) शिंदोरी,
(३) लग्नाच्या आदल्या दिवशी हष्टमियांना दिलेले जेवण, जेजवण.

टीमर (टीमर) (स्त्री.) — टेकाड.

टीकडी (टीकडी) (स्त्री.) — चकती.

टीली (टीली) (स्त्री.) — टिकली.

— लुं (न.) — टिका.

— लुं ताणवुं — मोठे गंध लावून सोजवळपणाचा वंभ करणे.

— लो (पु.) — उभें गंध.

टीशी (— सी) (टीशी-सी), टीसली (टीसली) (स्त्री.) —

(१) अंकुर, फूट (२) टोकदार कळी (३) शेडी.

टीशीखोर (टीशीखोर) (वि.) — शेखीखोर, बदाईखोर.

टुंकारा-रो (टुंकार, रो) (पु.) — अरेतुरेची भाषा.

टुचकी (टुचकी) (स्त्री.) — चुटकी.

टुचको (टुचको) (पु.) — (१) चुटका. (२) मंत्र-तंत्राचे छोटे वाक्य किंवा प्रयोग (३) संकेत.

टुक (टुक) (स्त्री.) — (१) टोक, शिखर (२) कवितेच्या अमुक इतक्या चरणाचा समूह.

टुंक (टुंक) (स्त्री.) — स्वाभिमानाची जाणीव-भावना.

टंकाण (टंकाण) (न.) - (१) संक्षेप (२) आणुवपणा.

टंकाणु (टंकाणु) (स. क्रि.) - थोडके - संक्षिप्त करणे, आणुव करणे.

टंके (टंके) (वि.) - आणुव, संक्षिप्त, थोडके.

- करणुं - थोडक्यात आढोपणे.

- पडणुं - आणुव पडणे, खुटणे.

टंकाण (टंकाण) (न.) - (१) - थोडक्यात, संक्षिप्त.

टंकाणु (टंकाणु) (वि.) - थोडक्या हाताचे, हातांत व्यंग असलेले.

टंकाणु (टंकाणु) (वि.) - मोडके तोडके.

टंकाणु (टंकाणु) (वि.) - मोडके तोडके.

(२) 'इन्फ्लुएन्सा.'

- बाळणुं - अंगाचे सुटकुळे करणे.

टंके (- टंके) (टंके - टंके) (वि.) - (१) थोटे (२) दुष्ट, कटार, नीच.

टंके, टंकेटंके (टंके, टंकेटंके) (वि.) - सांघे आणुवलेले.

टंकाण (टंकाण) (न.) - (१) मुळातून ओढून तोडून काढण्याची क्रिया (२) नोंदणी, भांगलण (३) पायांनी नूप तुडविण्याची गळण्याची क्रिया (४) कणिक मळण्याकरिता घातलेले तूप

टंकाणु (टंकाणु) (स. क्रि.) - (१) मुळापासून ओढून काढणे, खुडणे, तोडून टाकणे (२) टोमणे मारून बेजार करणे, झरमिंदे करणे (३) तिथून पायांनी तुडविणे.

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - (१) गळा दाबणे (२) गळ्यातला घुटा.

- लावो - स्वतः कास लावून घेणे.

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - टोमणा.

टंकाणु (टंकाणु) (वि.) - टिळे.

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - (१) खळगा, पोचा (२) खोल छिद्र, नार (३) थंय (४) थंयथंयांनी पाणी देणे (५) मोठा चिमटा (अंगाचा) (६) टोमणा (७) एक प्रकारची कीड.

- पडयो - पोचा घेणे.

टंकाणु (टंकाणु) (१) चिमटे घेणे (२) टोमणे मारणे.

माखा - नोच पाडणे.

टंकाणु (टंकाणु) (पु., स्त्री.) - (१) पण, निश्चय, प्रतिज्ञा (२) साख, अन्न (३) टेकण (४) गाण्याचे धुपद.

- छोटवी (- चो) - निश्चय - प्रतिज्ञा - मोडणे.

- जळवी (- चो) - अन्न जाणे.

- रडेवी (- चो) - (१) संकल्प टिकून राहणे (२) अन्न - साख राहणे.

टंकाणु (टंकाणु) (टंकाणु) (स. क्रि.) - आधार देणे, टेकविणे.

टंकाणु (टंकाणु) (अ. क्रि.) - टेकण, आधार घेणे.

टंकाणु (टंकाणु) (स्त्री.) - (१) वटकण, लहानसे टेकण (२) टिकली.

- लागवी - (१) चांगली छाप पडणे (२) यशस्वी होणे.

टंकाणु, - लुं (वि.) - आपल्या बोलाला - संकल्पाला - प्रतिशेला

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - (१) आधार (२) आधारची वस्तु (३) पाठिंबा, अनुमोदन.

टंकाणु (अ.) - धकून लोळागोळा.

टंकाणु (स. क्रि.) - आशा देऊन देऊन अधीर करून ठेवणे

टंकाणु (२५) (स्त्री.) - (१) कचकच, तक्रार

(२) अहंमन्यता, गर्व.

टंकाणु (टंकाणु) (न.) - (१) बोरुचे मूळ (२) पिडरी.

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - मोठा फटाकडा, तोटा.

टंकाणु (टंकाणु) (वि.) - (१) घळलेले, वाकडे, बाक आलेले (२) (लाक्ष.) घेड्यांकडे.

टंकाणु (टंकाणु) (वि.) - (१) अफुने टेग झालेला (२) (न.) अफाणवान.

टंकाणु (टंकाणु) (स्त्री.) - लहान धंटा (२) धंटेचा लंफ.

टंकाणु (टंकाणु) (स्त्री.) - (१) टोक, शिखर (२) टोचून पाडलेले छिद्र (३) टोमणा.

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - गुहा, बुफा.

टंकाणु (टंकाणु) (स्त्री.) - (१) टोचून पाडलेले छिद्र. (२) पाचर (३) टोमणा (४) गुहा.

टंकाणु (टंकाणु) (पु.) - (१) तोडा (२) पायातला अलंकार २. तोफ पेटविण्याचा पल्लो (२) एक हजार रुपये किंवा त्यांनी

टंकाणु (टंकाणु) (न.), टोणो टोणो (पु.) - टोमणा.

टोपके (टोपके) (न.) - खोबरे.

टोपकुं (टोपकुं) (न.) - साहेबाची टोपी, 'हुट' (२) टोपीवाला.

टोपो (टोपो) (पु.) - शेतात पायरे उडविणारा.

टोल्ने (टोल्ने) (पु.) { भुडण केलेले डोके.

टोल्ने (टोल्ने) (न.) {

- करावणुं - भुडण करून घेणे.

टोकाणु (टोकाणु) (अ. क्रि.) - निंदा - निर्भरसना होणे.

टोकाणु (टोकाणु) (स. क्रि.) - (१) ओरडून पाखरे उडविणे (२) थंयथंयांनी पाणी पाडणे.

टोळा (टोळा) (पु., स्त्री., न.) - विनोद.

- टोपो (३.) - थडामस्करी - या गा. गा.

- टोळक (न.) - थडामस्करी.

टोळियो (टोळियो) (पु.) - मस्कन्या, विदूषक.

टोळुं (टोळुं) (न.) - टोळी.

टोळे वळणुं - एकत्र होणे, जमाव होणे.

टोळाशाही (स्त्री.) - टोळीची गुंडगिरी, हुंडशाही.

ठ (ठ)

ठकुराई (६३२।४) (स्त्री.)-(१) ठाकुरकी (२) मालकगिरी, दादागिरी.

ठकुराणी (६३२।५) (स्त्री.)-ठाकुराची-लहानशा जमातीच्या सत्ताधाऱ्याची स्त्री.

-णो (पु.)-ठाकुर, लहान जमातीचा सत्ताधारी.

-स (स्त्री.)-(१) ठाकुरपणा (२) ठाकुराच्या हुकमतीखालची जहागीर.

-ळु (न.)-ठाकुराचे गाव-लहानसे राज्य.

ठाकवैद्य (६३२।६) (पु.)-वैद्य, खोटा वैद्य.

ठागाई (६३२।७) (स्त्री.) ठकवाची.

-ई (वि.)-ठकवाज, टग्या.

ठागठागवतुं (६३२।८) (स. क्रि.)-एखाद्या भांड्यात पदार्थ जास्त मावाचा म्हणून ते हालविणे.

ठठ (६३) (स्त्री.)-गर्दी, जमाव.

-जामवी, बासवी, भरावी, मळवी-गर्दी होणे.

ठठकारवतुं (६३२।९) (स. क्रि.)-ठपका देणे.

ठठरवतुं (६३२।१०) (अ. क्रि.)-(१) नटणे घटणे (२) काकडणे, (थंडीन) थरथर कापणे.

ठठळवतुं (६३२।११) (अ. क्रि.)-(१) (दाणे) न शिजता रटरटत राहाणे (२) जीर्णजर्जर होणे.

ठठारवतुं (६३२।१२) (स. क्रि.)-(१) शृंगारणे, सजविणे, नटविणे.

ठठारो (६३२।१३) (पु.)-थाटमाट.

ठठोरी (६३२।१४) (स्त्री.)-गंमत, थट्टा.

ठठ्ठो (६३२।१५) (पु.)-थट्टा.

ठठ्ठाचित्र (६३२।१६) (न.)-व्यंगचित्र.

ठठ्ठागवाक (६३२।१७) (पु.)-मार.

ठठोरवतुं (६३२।१८) (स. क्रि.)-(१) हाडे मोडतील असे मारणे, (१) फसविणे.

ठंड-डी (६३२।१९) (स्त्री.)-(१) थंडी, गारडा (२) थंडोवा.

(३) पडसे, सर्दी.

ठंडक (स्त्री.)-(१) शीतलता, थंडोवा (२) (लाक्ष.) शांती.

-वळवी-थंड किंवा शांत होणे.

ठंडुं (६३२।२०) (वि.)-(१) थंड, गार (२) शिळे (३) मंद, जड (४) शांत (५) निश्चित.

-पडवतुं-शांत होणे, संताप कमी होणे.

ठंडी मश्करी-गंभीर चेहरा ठेवून केलेली थट्टा.

ठंडे पेटे-निश्चितपणाने, स्वतः न त्रासता किंवा संतापता.

ठपको (६३२।२१) (पु.)-(१) ठपका, दोष देणे (२) दम्याची उंचळ ('उधरसनो ठपको') (३) टपटप आवाज.

ठपकामां आवतुं-ठपक्याला पात्र होणे, अपराधीदोषी होणे.

ठपकवतुं (६३२।२२) } (अ. क्रि.)-(१) टपटप आवाज होणे,
ठपवतुं (६३२।२३) } (२) टोफणे.

ठमक (६३२।२४) (स्त्री.)-ठुमक चाल.

-दीवी (स्त्री.)-ठुमकत चालणारी सुंदर स्त्री.

ठमव-णी (६३२।२५) (स्त्री.)-वाचताना पुस्तक ठेवण्याची घोडी.

ठरठराव (६३२।२६) (पु.)-पक्का-शेवटचा-ठराव.

ठरठाम (६३२।२७), ठरठेकाणुं (६३२।२८) (न.)-निश्चित राहण्याचे ठिकाण.

ठरड (६३२।२९) (स्त्री.)-वाकडेपणा, वाक.

-काढवी, काडी नाखवी-(१) वाक काढून टाकणे,

(२) मारून मारून सीधे करणे (३) चोपून काम करायला लावून दम काढणे.

-नीकळवी-काम कर करून दम निघून जाणे.

-वुं (स. क्रि.)-दोन किंवा अधिक दोन्या एकत्र घळणे.

-डाट (पु.)-(१) वाक, वक्रता. (२) तोरा, भिजास.

-डावुं (अ. क्रि.)-(१) वाकडे होणे, वाक येणे.

(२) (लाक्ष.) वाकडे होणे, रुसणे.

-डुं (वि.)-वाक असलेले

ठरवुं (६३२।३०) (अ. क्रि.)-(१) ठरणे-स्थिर होणे. (२) ठरणे-

निश्चित होणे (३) ठरणे-थिजून जाणे (४) थंड होणे

(५) थंडीने काकडून जाणे (६) विश्रविणे (७) समाधान--

शांति-वृत्ति होणे (८) डोळा लागणे, डोळे मिटणे.

ठरी जवुं-(१) शोष लागून जाणे (२) मरणे.

ठरीठाम (६३२।३१) (अ.)-(१) मूळच्या ठिकाणी,

(२) निश्चितपणे.

ठरेल (६३२।३२) (वि.)-पक्व विचाराचा-ची-चे, अनुभवी, समजूतदार.

ठसा-सो-ठस (६३२।३३) (अ.)-ठासून, ठेचून.

ठसो (६३२।३४) (पु.)-ठसका, सत्राव, पेट.

ठळियो (६३२।३५) (पु.)-फळातले कडीण बीज, आटूळी.

ठा (६३२।३६) (पु.)-(१) स्थिरपणा (२) ठाव.

ठाकरां (६३२।३७) (न. व. व.)-रजपूत, गरासी, भिल्ल वगैरे लोक.

ठाकोर (६३२।३८) (पु.)-(१) ठाकूर, छोटा जहागिरदार-

सत्ताधारी (२) ठाकोर जातीचा माणूस.

ठागाड्या (६३२।३९) (पु. व. व.)-काम करतो असे वरून

दाखवून वेळ घालविणे.

ठाठ (६३२।४०) (पु.)-थाट, मपका, सजावट.

डाढडा (दाढडा) (रु. वि.) - गिरडी.
 डाढु (दाढु) (न.) - (१) अस्थिपंजर, हाडांचा सापळा,
 (२) खोके, कोणतीही जीण हाडलेली वस्तू.
 डाढा (दाढा) (न. व. व.) - बरगड्या.
 - वेसवां - (१) पडती दशा येणे (२) नाउमेद होणे.
 - भागवां, - रंगवां - हाडे मऊ होतील असा मार मिळणे.
 डाढा (दाढा) (स्त्री.) - ऊटवस, सेवाचाकरी.
 डाण (दाण) (न.) - (१) टिकाण, जागा, (२) तवेल (३) घोडी
 वाफेला येणे, घोडीची श्रमुदशा.
 - वेवुं - घोडीला घोडा दाखविणे.
 डाणियो (दाणियो) (पु.) - घोड्याचा तवेल साक करणारा
 मोनदार.
 डाम (डाम) (न.) - (१) टिकाण, स्थान (२) बसण्याची जागा,
 आसन (३) भांडे.
 - टीकरां उडाववां - सामानसुमान घेऊन निघून जाणे.
 - वेमवुं - (१) गमावलेले सापडणे (२) विधवा स्त्रीने पुनः
 लग्न करणे (३) सर्व उपाय हरून हात ठेकणे.
 (४) टिकाणावर येणे.
 डामागवितानुं - धरदार नसलेले, भटकें.
 - णुं (न.) - भांडेकुडे.
 - पलटो (पु.) - स्थलांतर
 - पाटलो (पु.) - पाटवाणी.
 डामेडाम (डामेडाम) (अ.) - ठिकठिकाणी, जागोजाग.
 डायुं (डायुं) (वि.) - गंभीर, विवेकी.
 डार (डार) (पु. न.) - (१) दव, धुके (२) गार हवा.
 (३) टावटिकाणा.
 डारक (डारक) (वि.) - (१) थंड करणारे, शांत करणारे.
 - को (पु.) - संतोष, शांती.
 डारवुं (डारवुं) (स. क्रि.) - स्थिर होईल असे करणे.
 डारोडार (डारोडार) (अ.) - जागोजाग.
 डालववुं (डालववुं) (स. क्रि.) - रिकामे करणे.
 डायुं (डायुं) (वि.) - (१) रिकामे, रिक्त (२) रिकामे, वेकार
 (३) बंद न केलेले, उघडे (४) (अ.) फुकट, विनाकारण.
 - होवुं - (म्हण किंवा कालवड) गामण नसणे.
 डायकुं (डायकुं) (वि.) - गंभीर, विवेकी, समजूतदार.
 डायकाई (डायकाई) (स्त्री.), - पणुं (न.) - गंभीरता,
 समजूतदारपणा.
 डोंस (डोंस) (स्त्री.) - (१) विणार्ड्याचा घट्टपणा (२) दिमाख,
 बढाई, शेखी (३) दास.
 - मारवी - शेखी मिरविणे, बढाई मारणे.
 - वुं (स. क्रि.) - (१) दाखत भरणे (पोत्यात, भांड्यात,

पोत्यात) (२) ठसविणे (३) (अ. क्रि.) दासणे, खोकणे.
 डोंसी (डोंसी) (स्त्री.) - दास.
 - सो (पु.) - (१) दास (२) दोसा.
 डिट्टियारी (डिट्टियारी) (रु. वि.) - यश.
 डीक (डीक) (वि.) - (१) योग्य, बरोबर (२) बरे.
 - करवुं - (१) पाहिजे तसे - योग्य करणे, (२) मुधारणे,
 दुस्त करणे, बरे करणे.
 - पडवुं - पसंत पडणे, भावडणे, जमणे
 - लागवुं - (१) योग्य आहंसे वाटणे.
 (२) चांगले दिसणे, शोभणे.
 डीकाटीक (डीकाटीक) (वि., अ.) - जेमतेम, कामचलाऊ,
 कसेबसे चालण्याजोगे.
 डीकडं (डीकडं) (न.) - (१) भाजलेल्या मातीच्या भांड्याचा
 तुकडा, टिकरी (२) (लाक्ष) मातीचे भांडे.
 - केरवुं - भीक मागणे.
 डीकरा फोडवां - नोकरी सोडून देणे.
 डीकरामां धूळ पडवी - (१) खाल्लेखवलेले व्यर्थ जाणे,
 (२) चालता निर्वाह अडणे.
 डीगणुं (डीगणुं) (वि.) - टंगणे.
 डीगरावुं (डीगरावुं) (अ. क्रि.) - (१) गूप थंडी वाजणे, गारदून
 जाणे (२) भिन्न घट्ट होणे (३) वाढ खुंटणे.
 डीजवुं (डीजवुं) (अ. क्रि.) - धिजणे.
 डीट्टियुं (डीट्टियुं) (वि.) - (१) तुटकेफुटके, जीर्ण
 (२) (न.) मोडकेतोडके घर.
 डीथ (डीथ) (स्त्री.) - फुटलेल्या मडक्याचा तळचा भाग.
 डीलो (डीलो) (पु.) - फळाचे कठीण बीज, आटूळी.
 डीसरो (डीसरो) (पु.) - चेष्टा, मस्करी.
 डुडवावुं (डुडवावुं) (अ. क्रि.) - थंडीने काकडून जाणे-कापणे.
 डुडवो (डुडवो) (पु.) - एकदम भोकाड पसरणे.
 डुणकुं (डुणकुं) (न.) - लाकडाचा ओढका.
 डुंडुं (डुंडुं) (वि.) - (१) थोडे (२) (न.) ढहाळ्या
 नसलेले नुसते झाडाचे खोड (३) थोटुक.
 डुंडी (डुंडी) (स्त्री.) - हनुवटी.
 डूमकी (डूमकी) (स्त्री.) - हिसका (पतंगाला देतात तो).
 - को (पु.) - हिसडा.
 डूमसुं (डूमसुं) (वि.) - लांबीपेक्षा जाडी जास्त असलेले.
 डुश-स (डुश-स) - (१) (स्त्री.) दम (२) (वि.) निःसत्त्व,
 निस्तेज.
 डुश-स (डुश-स) (स्त्री.) - खोटा गर्व, फुशारकी.
 डुसकुं (डुसकुं) (वि.) - भोकाड पसरून रडणे.
 डुसो-सलो (डुसो-सलो) (पु.) - दोसा, गुदा.

ढेकर, (डी) (ढेड-डी) (स्त्री.) - मस्करी.

- डियुं (डियुं) (वि.) - मस्करी करणारे.

ढेकडेकाणे (ढेडडेकाणे) (अ.) - ठिकठिकाणी, निकडेतिकडे.

ढेकडो (ढेडडो) (पु.) - उडी, दांग.

ढेकवुं (ढेडवुं) (स. क्रि.) - (१) दांग टाकून जाणे

(२) टोकणे (३) छाप मारणे (कापडावर).

ढेकाणुं (ढेडाणुं) (न.) - (१) ठिकाण (२) राहण्याची जागा,

मुक्ताभावे ठिकाण (३) पत्ता (४) कामधंद्याची जागा.

- करवुं - (१) व्यवस्थित लावणे (२) कामधंद्याची जागा शोधणे (३) पत्ता लिहिणे (४) मुक्तादान करणे, मुक्तादान करून किंवा मारून वेत बांधणे (५) मुलीला सुस्थळी देणे.

- पडवुं - (१) व्यवस्थित लागणे, व्यवस्था होणे (२) ठरणे, नक्की होणे, निश्चित होणे.

ढेकाणे भागवुं, लाववुं - ठिकाणावर आणणे, सुधारणे, समवावून मार्गावर आणणे.

- भाववुं - (१) ठिकाणावर येणे, शुद्धीवर येणे (२) ठिकाणी येणे, बरोबर होणे.

- करवुं - (१) ठरलेल्या ठिकाणी ठेवणे (२) छपविणे (३) मारून टाकणे.

- भवुं - निश्चित जागी जाणे.

- पडवुं (१) नोकरीवाचाला लागणे (२) मुक्ताभावापोवणे (३) ठरलेल्या ठिकाणी ठेवले जाणे.

- पाडवुं (१) नोकरीवाचाला लागणे (२) मुक्ताभावापोवणे, लागणे (३) काप मारणे.

- राडवुं - व्यवस्थित राहणे.

- राखवुं - (१) ठरलेल्या ठिकाणी ठेवणे, हरवून देणे (२) मर्यादेत ठेवणे.

ढेठ (डे) (अ.) - घेठ, शेवटपर्यंत.

- पडवुं - (१) स्वर्गस्थ होणे (२) निश्चित स्थळी पोचणे.

- वुं (वि.) - (१) शेवटपर्यंतचे (२) भूत, पक्के.

ढेवुं (डेवुं) (न.) - टेच, टोकर.

- वे चडावुं - टोकर मारणे.

ढेर (डेर) (अ.) - (१) मूळ ठिकाणी, खऱ्या ठिकाणी (२) टार.

- ढेर (अ.) - ठिकठिकाणी

ढेरवुं (डेरवुं) (अ. क्रि.) - नक्की करायला लावणे

(२) पक्के करणे, न हालेल असे करणे (३) अडविणे.

ढेरवुं (डेरवुं) (अ. क्रि.) - (१) घडणे, होणे

(२) राहणे, भावणे.

लडाई ढेरवी - लडाई सुरू होणे.

ढेल(-व)वुं (डेल-व-वुं) (स. क्रि.) - (१) दकलणे, धक्का देणे.

(२) पुढे दकलणे.

ढेलो (डेलो) (पु.) - (१) धक्का (२) दकलगाडी.

ढेश-स (डेश-स) (स्त्री.) - (१) टोकर, टेच. (२) लहान पाचर.

- खावी - (१) टोकर लागणे (२) लाथ लागणे.

(३) ठपका घेणे.

- वागवी - ठेच लागणे.

- स चडावुं - (१) लाभने उडविणे (२) घाटेल ससे टाकणे, लांबणीवर टाकणे.

ढेडी, - मी (डोडी) (स्त्री.) - माचर.

ढेमवुं (डेमवुं) (न. क्रि.) - टोकर मारणे (२) (न.) लाथ.

ढें (डे) (अ.) - (१) चकित (२) अगदी तृप्त, आकंठ भरलेले (३) खोळागोळा होऊन.

ढोसवुं (डोसवुं) (स. क्रि.) - टोचून काढणे, टोचणे.

ढोठ (डोठ) (वि.) - कमअफल, जड, द.

ढोठा (डोठा) (पु. व. व.) - उकडलेले संबंध दाणे.

ढोवुं (डोवुं) (न.) - जीर्ण-कमताकट-रही वस्तू.

ढोवारी (डोवारी) (वि.) - टोंब्या.

ढोवुं (डोवुं) (स. क्रि.) - अडविणे, धांवविणे.

ढोळिया (डोळिया) (पु.) - (१) अडवेल माणूस (२) गुप्त, अडाणी माणूस.

ड (ड)

डकारी (डकारी) (न.) - डाका, दरोडा, डकैत.

डकारी (डकारी) (स्त्री.) - (१) डेकर (२) सतारीचा

आवाज.

- ऊपडवी, - भाववी, - धवी - डेकर येणे.

डकडो (डकडो) (पु.) - (१) धक्का (मालधक्का) (२) बांध.

डकळ (डकळ) (स्त्री.) - (१) हस्तक्षेप, दवळादवळ, मध्यस्थी (२) अडवणूक.

डकळियुं (डकळियुं) (न.) - पालाभाजी टाकून केलेली

डवुं (डवुं) (अ. क्रि.) - आमटी किंवा कडी.

डडो (डडो) (पु.) - (१) पालाभाजी टाकून केलेली आमटी

किंवा कडी (२) (लाक्ष.) गोंधळ, घोटाळा (३) बांधा, तक्रार.

- घाडवो - बांधा उत्पन्न करणे.

- पडवो - बांधा येणे.

इफणावयुं (इफणावयुं) (स. क्रि.) - घोपटण्याने - इंदुक्याने
दोषणे.

इफास (इफास) (स्त्री.) - खोटी वढाई, फुशारकी
- हांकयी, मारवी - खोटी वढाई सांगणे, - मारणे.

इयकडोयां (इयकडोयां) (न. व. व.) - (१) पाण्यात हुक्क्या
(२) पाणी भरलेल्या मोठ्या भांड्यात उठत्या भांड्याची
बुचकळी घेऊन.

इयवुं (इयवुं) (न.) - तेल तूप भरून ठेवण्याचा चामड्याचा
बुध्या.

इयरो (इयरो) (पु.) - ताक्या-पितळेचा इया.

इयलुं (इयलुं) (न.) - (१) चामड्याचा बुधला (२) कच्चे
मडके (३) इयडे.

इयीर (इयीर) (पु.) - कारकून, डिग्रेड डिग्रेडारा.

इयुं (इयुं) (न.) - पळी.

इयो, इय्यो (इयो, इय्यो) (पु.) - इया.

इयोवयुं (इयोवयुं) (स. क्रि.) - बुडविणे, बुचकळणे.

इमको (इमको) (पु.) - (१) डंका (२) आगूड दाड्याची पळी.

इमडोळ (इमडोळ) (वि.) - (१) अस्थिर (२) अपूर्ण, अपुरे.

इमणी (इमणी) (स्त्री.) - (१) दांडके (२) उसाचे काडे.

इमणियुं (इमणियुं) (न.) - दोन बैलांची गाडी, दमणी.

इमरवुं (इमरवुं) (अ. क्रि.) - इवरणे, नव्या पालवीने भरणे.

इमरु (इमरु) (पु.) - दिमाख, भपका, थाट.

इंफाण (इंफाण) (स. क्रि.) - खोटी वढाई.

इंफासियुं (इंफासियुं) (वि.) - वढाईखोर.

इंवर (इंवर) (पु.) - बाह्य भपका, अवडंबर.

इंमर (इंमर) (पु.) - हुबेत उडणाऱ्या धुळीचा लोळ.

इर (इर) (पु.) - भीती.

- लागवो - भीती वाटणे.

- कण, कु, पी, पोक - भित्रा, भ्याड.

- बुं (अ. क्रि.) - भिणे.

इरामणी (इरामणी) (स्त्री.) - धमकी, भीती.

- णुं (स. क्रि.) - मर्यादक.

- वयुं (स. क्रि.) - धमकी देणे, भिवविणे.

इसकळो (इसकळो) (पु.) - भारी वजनाची वेडी.

इसकयुं (इसकयुं) (अ. क्रि.) - हुंदके देणे.

इसकइसक (अ.) - (१) हुंदके देत देत (२) राहून राहून.

इहापण (इहापण) (न.) - शहापण.

- करवुं - मध्येच आपली अकल पाजळणे.

इहोळयुं (इहोळयुं) (स. क्रि.) - (१) दबळणे (२) डोळ्यात
होउपयंत चोळणे (३) (लाक्ष.) अनेक कामान नाक मुरवणे.

इहोळुं (इहोळुं) (वि.) - दबळलेले.

इळयुं (इळयुं) (अ. क्रि.) - (१) नासून जाणे (२) सालसेत मग
होणे (३) मोडून पडणे.

इळुं (इळुं) (न.) - फाळ (लाकडाचा फोडलेला.)

इळक (इळक) (स्त्री.) - (१) टपाल (२) प्रवासी, टपाल बगेरे घेऊन
जाण्यासाठी केलेली टपल्यांची (मजल दरमजल वाहतुकीची)
व्यवस्था.

- घर (न.) - टपालकचेरी.

इळक इळक (इळक इळक) (पु.) - थाटमाट, भपका.

इळकइळक (इळकइळक) (पु.) - घरांतले जुने सडरफडर सामान.

इळाटी (इळाटी) (वि.) - डाका, दरोडा.

इळीयो (इळीयो) (पु.) - खादाड माणूस.

इळुं (इळुं) (पु.) - बट्टा लागलेले, अवमानित.

- पडवुं - नशा उतरणे.

इळो (इळो) (पु.) - (१) दरोडेखोर (२) दरोडा.

इळयुं (इळयुं) (अ. क्रि.) - नोंदणे, दाखल करून घेणे.

इळली (इळली) (स्त्री.) (१) टिगळ, कापडाचा तुकडा.

(२) मेंदू, डोके (३) (लाक्ष.) अवकल.

- देयी, मारवी - टिगळ घेणे.

- खसयी, - खसकयी, - छटकयी - डोके फिरणे, वेढे होणे.

- टेकाणे होयी - डांके ठिकाणावर असणे, भान असणे.

इळलो (इळलो) (पु.) - विद्रूपक, मस्कन्या.

इळ (इळ) (पु.) - (१) घाणेरडा डाग, टिपका (२) (लाक्ष.)

बट्टा, कलंक (३) बेर, द्वेष.

- राखवो - द्वेष ठेवणे.

- लागवो - बट्टा लागणे.

इळाडूधी (इळाडूधी) (स्त्री.) - मृप डाग पडून झालेली
असच्छटा.

इळी, इळियुं (इळी, इळियुं) (वि.) - (१) बेर - द्वेष ठेवणारे
(२) फाडून खाईल असे, अक्राळविक्राळ.

इळियो (इळियो) (पु.) - मयंकर कुत्रा.

इळु (इळु) (पु.) - प्रेताला खांदा देणारा.

- मां जवुं - प्रेत पोचवायला जाणे.

इळेल (इळेल) (वि.) - (१) डागळलेले, डाग पडलेले.

(२) द्वेपी (३) माजलेले, झळलेले.

इळकं (इळकं) (वि.) - हिंमतीचे, साहसी, मरण पत्करणारे.

इळळी (इळळी) (स्त्री.), - लुं (न.) - फांदीतून फुटलेली
दुसरी लहान फांदी.

इळंग (इळंग) (स्त्री.) - लाठी.

इळंग (न.) - जंगल असलेल्या जंगरी प्रदेश.

इळंग (न.) इ (इळंग) (स्त्री.) - भान (न वाजलेला), धान.

इळुं (इळुं) (न.) - (१) जवडा (२) थोवाड.

- मारु (वि.)-गण्डीदास.
डिंगलुं (डिंगलुं) (न.)-टोकाचा भाग किंवा तुकडा, नवा दूध मारलेला अंकुर.
डिंगो (डिंगो) (पु.)-नकारात्मक अंगठा दाखविण्याची क्रिया.
-यत्ताववो-एकदम नकार दर्शविणे (अंगठा दाखविणे).
डिल (डिल) (न.)-शरीर, बांधा.
-ऊतरी जवुं-शरीर वाळणे, लक्षणा कमी होणे.
-भरावुं-ताप येणे, तापाला सुरुवात होणे.
-भारि थवुं-(१) ताप येणे (२) शरीर वजनदार होणे.
-लेवावुं-शरीर वाळणे.
-लेवुं, डिले भरावुं-पुष्ट होणे.
डीचकुं (डीचकुं) (न.)-(१) देठ (२) टोकाकडचा किंवा शिखराकडचा निमुळता भाग.
-को (पु.)-सूत्र आलेला गांठीसारखा भाग.
डीट { (डीट), -डी, -टी (स्त्री.)-स्तनाग्र.
डीट {
-दियुं (न.)-बारीक देठ.
डीटुं (डीटुं) (न.)-देठ.
-काठवुं-मूळ काढणे.
-जवुं-पाळामुळापासून नाश होणे.
डीटवुं (स. क्रि.)-देठापासून तोडणे.
डीडवाणुं (डीडवाणुं) (न.)-गैरवह्निवाट, अव्यवस्था, अंदाधुंदी.
डीडवुं (डीडवुं) (न.)-गर असणारे फळ.
डीकवुं (डीकवुं) (स. क्रि.)-(१) दाडल्याने मारणे (२) कनेचन पुरे करणे.
डीकुं (डीकुं) (न.)-दांडके.
डीवुं (डीवुं) (न.)-लाकडाची गाठ, भोंडका.
डीवो (डीवो) (पु.)-(१) हुंदका (२) मोठा लखोटा.
डीमचुं (डीमचुं) (न.)-लाकडाची मोठी गाठ.
हुंगर (हुंगर), -रो (पु.)-(१) बांगर (२) मोठा दीग.
-टावो पाडवो, -नवडाववो, -मानवो-होंगरावरची धनस्पती जाळून तो उधडा बोटका करणे.
-वट (वि.)-(१) पहाडी, डोंगराळ (२) (पु.) डोंगरातील वाट.
हुंगळी (हुंगळी) (स्त्री.)-कांदा.
हुवाडवुं (हुवाडवुं) (स. क्रि.)-हुडविणे, बुडविणे
हुवामणुं (हुवामणुं) (वि.)-बुडण्याजोगे.
हुवास (हुवास) (पु.)-गलबताचा दलाल.
हुमकलास (हुमकलास) (न.)-भारी वजने उचलण्याचे यंत्र.
हुकरो (हुकरो) (पु.)-नरहुकर.
हुकवुं (हुकवुं) (अ. क्रि.)-(१) थकणे, दमणे (२) बंद पडणे

- (३) आचक मूढणे (४) हारणे (५) सलगमा पडणे.
हुवो (हुवो) (पु.)-आपट दांयाची एक मोठी फळी.
हुंख (हुंख) (स्त्री.)-पालवीच्या पुढे फुटणारा भाग.
हुंधरावुं (हुंधरावुं) (स. क्रि.)-डाफरणे, रागावणे.
हुंगळवुं (हुंगळवुं) (अ. क्रि.)-खुरटणे.
हुचवुं (हुचवुं) (ग. क्रि.)-(१) ओठ लावून विणे (२) मोठा घास घेऊन खाणे, ठेचून खाणे, (३) बूच मारणे.
हुचो (हुचो) (पु.)-(१) रडी कागदाचा किंवा कापडाचा लगदा.
(२) त्याचे बूच (३) मोठा घास (४) (लाक्ष.) असंस्कारी मनुष्य (५) चोळामोळा करून टाकलेले वस्त्र.
-मारवो-बुचाने भोक किंवा तोड बंद करणे.
हुचा काड्या, -कापी नाक्या-अनिशय श्रम करायला लावून थकविणे, दम काढणे.
-ऊडी जवा-चफाचूर होऊन नाश पावणे.
हुंटी (हुंटी) (स्त्री.)-बेवी.
-हुं हसवुं-मनातला भाव व्यक्त करणारे हास्य.
-नो उमळको-हुदयापासूनचा उचंबळ.
-टो-बेंबीसारखा वर आलेला भाग.
हुंडी (हुंडी) (स्त्री.)-दवंडी.
-पिटाववी, -पिटवी-दवंडी पिटणे.
हुंडुं (न.)-कणीस.
हुंडां यध्यां-हजामन वाढणे.
हुंडो (हुंडो) (पु.)-(१) नमुना, (२) बेंबीसारखा उपसृत वर आलेला भाग.
हुयकुंकी (हुयकुंकी) (न. व. व.)-दुवकी.
-खायी, -मारीवी-(१) दुवकी मारणे, काही घेळ पाण्यात नाहीसे होणे (२) नजर चुकवून निसहून जाणे.
-मारी जवुं-एकदम नजरेआड होणे, सटकणे.
हुमको (हुमको) (पु.)-लहान दोळ.
हुमी (हुमी) (वि.)-कपटी, भातल्या गाठीचा.
हुमो (हुमो) (पु.)-हुंदका.
हुंभारणुं (हुंभारणुं) (न.)-कोलीत.
हुंर (हुंर) (न.)-पिंजर.
हुळ (हुळ) (वि.)-(१) मग्न, बुडून गेलेला (एखाद्या विषयात कामात इ.) (२) (न.) कानातला हुळ.
-करवुं-ओवाळून टाकणे, गमावायला तयार राहणे.
-थवुं-गमावणे, शर्यतीत हरल्यामुळे दुसऱ्याच्या आधीन होणे (२) फुकट-व्यर्थ-जाणे.
-हुं (अ. क्रि.)-(१) मग्न होणे (२) बरवाद होणे (३) काही पर्वा नसणे.
हुवो (हुवो) (पु.)-(१) दाट प्रवाही पदार्थ (२) गाळ.

हसकुं (हसकुं) (न.) - रडताना मथून मथून जोराने ओढला जाणारा आस.

हंडयुं (हंडयुं) (न.) - (१) पाण्यातला विरोळा (२) (अ. क्रि.) गंगेवर राव करणे.

हंडुं (हंडुं) (न.) - हरांवाहरांवा.

हंडयुं (हंडयुं) (अ. क्रि.) - हरांवा हरांवा आवाज काढणे.

हंफरायुं (हंफरायुं) (अ. क्रि.) - (१) पोटा फुगून वर येणे (२) तोंडावर फिकटपणा व सूज येणे.

हंयुं (हंयुं) (न.) - हुंगण.

हंरायुं (हंरायुं) (अ. क्रि.) - (होळे) होपेने घेरणे.

हंरो (हंरो) (पु.) - (१) तंबू (२) (लाक्ष.) पडाव, मुक्काम. - करवो - मुक्काम टाकणे.

हंरा ठठवा - मुक्काम हालणे.

हंरो (पु.) - दांडगट होराच्या गळ्यात बांधायचे लोहणे.

हंरा (हंरा) (पु.) - हंरा.

हंलुं (न.) - (१) मोठे दरवाजे असलेले घर. (२) मोठा मजगा.

होई (होई) (स्त्री.) - डाव घमना, डाव.

होफे (होफे) (स्त्री.) - गळा, मान.

हो - भागी जयी, मरडाई जयी - मान घळणे, - मोडून पडणे (मायनांना).

होफे (होफे) (पु.) - (होफे) (न.) - होफे, होफे, होफे.

होफे (होफे) (पु.) - (होफे) (न.) - होफे, होफे, होफे.

होफे (होफे) (अ. क्रि.) - मान काढून पाहणे, होफेवणे, होफे(व)णे.

होफावारी (होफावारी) (स्त्री.) - दिंडी.

होफियुं (होफियुं) (न.) - होफावणे.

होफयुं - (१) होफावून पाहणे, नजर टाकणे (२) (व. व.) हळूच-सुपचुप पाहणे. (३) बरा येऊन जाणे.

होफी (होफी) (स्त्री.) - मान.

होफावारी - नकार देणे.

होफे (न.) - होफे.

होफे काढवुं - अकस्मात् येऊन दाखल होणे.

होफे कापवुं - विश्वासघात करणे, गळा कापणे.

होफे धरवुं - (१) मध्ये अडचण आणणे, नडविणे. (२) प्राण देण्याची तयारी दाखविणे.

होफो (होफो) (पु.) - कडव्याचे घाट

होफेल (होफेल) (स्त्री.) - लहान मुलांचे दोळके.

होफकुं (होफकुं) (न.) - होफेके, होफेके.

होफयुं (होफयुं) (अ. क्रि.) - (१) ओढणे, ओढून अडविणे - अटकाव करणे. (२) टोकणे.

होडकुं (होडकुं) (न.) - दोडका.

होडकां होडकां - (१) कामधंदा नसणे (२) फुकट घेत घालविणे.

होडयुं (होडयुं) (न.) - (१) फळांचा किंवा कणसांचा गुच्छ (२) बोंड.

होडो (होडो) (पु.) - (१) फळ - फुल गर्भांत असलेली नवी फूट (२) कणीस.

होडायुं (होडायुं) (अ. क्रि.) - कणसाला येणे.

होडुं (होडुं) (वि.) - (१) चित्तभक्ती (२) (न.) गडस.

होडो चारवा - म्हशी रावणे, (लाक्ष.) अक्षित राहणे.

होडयुं - फुकट घेत घालविणे.

होडो (होडो) (पु.) - मंदबुद्धीचा मनुष्य.

होडो (होडो) (पु.) - (१) नारळ कोतरून केलेले भांडे

(२) पोळळ नारळ. (३) डावचमचा (४) मोठा पिळ्या.

होड (होड) (स्त्री.) - (१) बादली (२) (पु.) होडकाटी.

होडी (स्त्री.) - (१) छोटी बादली (२) चामड्याची बादली (३) (पु.) बादल्यांनी गळगतातले पाणी काढून फेकणारा मनुष्य.

होडल, - गिणुं (होडल गिणुं) (वि.) - डळमळणारे, अस्थिर.

होडलुं (होडलुं) (न.) - होड काणे.

होडयुं - होड जाणे.

होडो (होडो) (पु.) - (१) तावूत, होड (२) होली, पालखी.

होडी-स्त्री (होडी-स्त्री) (स्त्री.) - म्हातारी माई.

होड (होड) (पु. न.) - (१) आकार, घाट, डोल. (२) दांग, सोन.

होडलु (वि.) - दांगी.

होड (-द)माक (पु.) - घाटमाट, भपका.

होडार (वि.) - होडदार.

होडयुं (अ. क्रि.) - आकार आणणे.

होडवा (होडवा) (पु. व. व.) - गणंग, होड

होडयुं (होडयुं) (न.) - लाकडाचा फाळ, जळण.

होडियुं (होडियुं) (न.) - रूपरेखा, नमुना, मसुदा.

होडियो (होडियो) (पु.) - (१) लांबलचक शिंगांचा बैल (२) भोई, डोलीवाहक.

होडो (होडो) - (१) (स्त्री.) होडी (२) (वि.) दांगी.

होडो (होडो) (पु.) - (१) होडा (२) (लाक्ष.) लक्ष, नजर.

होडवो - (१) जमणे, अनुकूल असणे. (२) लोभ सुटणे.

होडकी जवो - (१) होळे फाटून जाणे, आश्चर्यचकित होणे (२) मरण जवळ येणे. (३) ईर्ष्या वाढू लागणे.

होडवो - संभाळ ठेवणे, देखरेख ठेवणे.

होडो (पु.) - (१) होडाळा (२) मुन्नीळा सामराहून प्रयमच आणणे.

८ (८)

ढ (६) (पु.) - अगदी मूर्ख माणूस.

ढग (६ग) (पु.) - (१) ढीग, गंजी (२) माहेराहून बधूला विधीप्रमाणे साखरी वेऊन येणे, त्यात असलेली माणसे.

-मारवो - ढीग करणे, गंजी रचणे.

ढगरो (६गरो) (पु.) - चपरासी, हलक्या पगाराचा शिगई.

ढगलो (६गलो) (पु.) - ढीग, राख, पुंज.

-थई जवुं - (१) अतिशय अशक्त होणे (२) निराश होणे.

-वळी जवो - सर्वोनी मिळून एकत्र होणे (२) निराश होणे.

ढगलाबंध (६गलाबंध) (वि. अ.) - पुष्कळ.

ढगलेढगला (पु. ब. व.) - दिगावर ढीग.

ढगो (६गो) (पु.) - (१) बैल (२) ढ माणूस.

ढंकावुं (६ंकावुं) (अ. क्रि.) - झाकले जाणे.

ढंग (६ंग) (पु.) - (१) रीत, वर्तन (२) (नाना) ढंग, चैनप्रकार.

-सां रवेवुं - विवेक मर्यादेत राहणे, योग्य त्या रीतीभातीने वागणे, चांगली वागणूक ठेवणे.

-सां भाववुं - काहीतरी बऱ्या स्थितीला येणे.

-वाळ (पु.) - (१) स्थिरता, निश्चय (२) पहा 'ढंगबडो' (३) घाट, आकार.

-घडो (पु.) - (१) स्थिरता, निश्चय (२) विश्वास पटण्यासारखे वर्तन, (३) घाट, आकार.

वचुपचु (६चुपचु) (वि.) - अनिश्चित, ढळमळणारे.

वच्चर (६च्चर) (वि.) - अति म्हातारे, हाडांच्या सातत्यासारखे जीर्ण.

वणक(-का)वुं (६णक-का-वुं) (अ. क्रि.) - कामाशिवाय फिरत-रखडत राहणे.

वणको (६णको) (पु.) - शोपेचा होला.

वंड (६ं) (वि.) - अगदी पोकळ.

वंडा(-डे)र (६ं-डे-२) (वि.) - अतिशय मोठे.

वंडेरो (६ंडेरो) (पु.) - (१) दवंडी (२) सरकारी जाहीरनामा.

-पीटवो - जाहीर करणे, दवंडी पिटणे.

वंडोळवुं (६ंडोळवुं) (अ. क्रि.) - (जागे करण्याकरिता) खूप हलविणे.

वड (६व) (स्त्री.) - रीत, पद्धती.

-छव (स्त्री.) - रीतमात.

वडूकवुं (६वडूकवुं) (अ. क्रि.) - (१) दोल वाजणे (२) पाण्यात दुसक्या खाणे.

वडूड(-र)वुं (६वडूड-र-वुं) (स. क्रि.) - (१) व्यवस्थित पांघरुण घाडून होपविणे (२) लाडाने थोपटणे (३) मार देणे.

वडूडी (६वडूडी) (स्त्री.) - स्त्रीचा पुतळा.

वडूळो (६वडूळो) (पु.) - (१) पुरुषाचा पुतळा (२) वितडोक माणूस.

वडो, - वडवो (६वो-वडवो) (पु.) - (१) वे अकली अनुप्य, (२) नामदेव मनुष्य.

वडवोल (६वडवोल) (वि.) - दोलासारखे फुगलेले, गलेलढ.

वडवुं (६वडवुं) (स. क्रि.) - फरपटणे.

वडवो (६वडवो) - (१) खाच घस, (२) वेढ.

वडवुं (६वडवुं) (स. क्रि.) (१) फरपटत नेणे. (२) (आवाज) वेढ करणे (३) वाटेल तसे खरकटणे. (४) एखादे काम वाटेल तसे ओढून काढणे.

वस(-र) डो (६स-र-डो) (पु.) - फरकटल्यामुळे होणारी घस.

वसलुं(-ळुं) (६सलुं णुं) (वि.) - आळशी, मुस्त (२) हलक्या कानाच.

वसलुं (६सलुं), वसलुं (६सलुं) (अ. क्रि.) - दासळणे.

वसुं (६वसुं) (न.) - बारीक रेती.

वळकवुं (६वळकवुं) (अ. क्रि.) (१) ढळणे, वाकलेले राहणे (२) ढळल्यामुळे सुंदर दिसणे.

वळवुं (६वळवुं) (अ. क्रि.) (१) ढळणे, एका बाजूला वाकणे (२) वाहत्या पदार्थाबाहेर निघून जाणे. (३) साच्यात ओतल्याने त्या आकाराचे बनणे (४) (लाक्ष.) अमुक वळण घेणे.

वळी पडवुं - (१) बेगुद्ध होऊन किंवा मरून खाली कोसळणे (२) निश्चयापासून ढळणे.

वळिवुं (६वळिवुं) (न.) - छेप (२) विटेचा तुकडा.

वाकळो (६वाकळो) (पु.) (१) रीतमात, वर्तन (२) वाहाणपण, समंजसपणा (३) विवेक, नम्रता (४) बरेपणा.

वांकण (६वांकण) (न.) - (१) झाकण, आच्छादन. (२) संरक्षण. - णियुं (१) (वि.) झाकेल असे (२) (न.) झाकण.

-णी (स्त्री.) - (१) लहान झाकण (२) गुडघ्यावरचे हाड.

-णीमां पागी घाली वडी मरवुं - लाजेमुळे तोंड न दाखविणे.

वांक पळेडो, वोक पिछेडो (पु.) - दोष लपविण्याची युक्ति, बहाणा.

-करवो - छपविणे, छपविण्याकरिता काही निमित्त पुढे करणे.

वांकवुं (६वांकवुं) (स. क्रि.) - (१) झाकणे. (२) लपविणे, गुप्त राखणे.

वांक्युंचीवुं (६वांक्युंचीवुं) (वि.) - आतल्या चिनेने जळत असलेले.

वांगरं (६वांगरं) (न.) - मोठी लढ काकडी.

वांडुं (६वांडुं) (न.) - मेलेले दोर.

वांडो (६वांडो) (पु.) - मोठा बैल.

हाळ (हाण) (पु.)-(१) उतार. (२) रीत, डब. (३) संभंग, परोभा. (४) शेतातल्या पिकाचा अंदाज.
 -उतारयो-(१) घाटाप्रमाणे भाकार बनविणे. (२) बरोबर वळते ठेवणे. (३) उताराचा रस्ता पार करणे.
 (४) सारखे करणे.
 -उतारयो (१) योग जमणे. (२) उतारावरून खाव्ही उतरणे.
 -सां गांवुं-रामाप्रमाणे-हंगदार गाणे.

हाळकी (हाणकी) (स्त्री.)-धानू लावून पाडलेली लगड.
 -को (पु.)-(१) मोठी लगड. (२) चालविल्याक, यंत्राक.
 (३) काम करण्याची सफाई, हातोटी. (४) समंजसपणा.
 -को भावयो-समंजसपणा-समजूनदारपणा येणे.
 -णी (स्त्री.)-(१) कापणी. (२) धानू साच्यात ओतण्याची क्रिया किंवा रीत.

हाळदार (हाणदार) (वि.)-हाळ-उतार असलेला ली-ले.
 हाळवुं (हाणवुं) (स. क्रि.)-(१) नमन करणे, खाली करणे.
 (२) खाली टाकणे, गाळणे. ('आमु हाळयां') (४) पिकाची कापणी करणे. (५) पिकाचा अंदाज काढणे. (६) धानू लावून लगड पाडणे.

हाळवुं (हाणवुं) (वि.)-(१) उतार असलेला. (२) (न.) धानू लावून पाडलेली लगड. (३) उतार असलेले शेत किंवा जमीन. (४) एकाच वाज्या उतरते असलेले छप्पर.
 (५) उतार असलेले मंज.
 -यो (पु.)-(१) कापणी करणारा मनुष्य. (२) शेतात पाणी नेण्याकरिता बांधलेला उतार असलेला पाट.
 (३) ओतविलेला लेव चौरस तुकडा.

हाळो (हाणो) (पु.)-(१) भाराम, विभांती (२) रीतभात, वतन. (३) पद्धती, डब.
 -करयो-प्रवासान विमाया घेण्याकरिता मुकाम करणे.

हाळार (हाणार) (पु.)-हाणार, हाणार.
 हाळारवुं (हाणारवुं) (स. क्रि.)-(हार) दोसायला लावणे.
 हाळी (हाणी) (स्त्री.)-घपाटा.
 हाळणी (हाणी) (स्त्री.)-हंकी (पोहे करण्याची)
 हाळणुं (हाणी) (न.)-तमके ('अमक्या'च्या जोडीचे).
 हाळवो (हाणी) (पु.)-तमक्या किंवा तड्याच्या मुकामाच्या पात्रात पाण्यासाठी खोदलेला खुदा.

हाळी (हाणी) (पु.)-बुक्की, गुहा.
 -कापाट (न. व. त.)-लाथा-गुहांनी केलेली मारामारी.
 हाळी (हाणी) (पु.)-मोचीचा पुळा.
 -लो (पु.)-गुहाचा पुळा.

हाळी (हाणी) (स्त्री.)-गुहा दोसर्ग.

हाळण (हाणी) (पु.)-गुहा.

-मांडवा-(मूल) चालविल्या शिकणे.
 -भागवा (स. क्रि.)-(१) गुहावर मारून पागळे करणे (२) (अ. क्रि.) धीर सुटणे (३) जीवनाचा आधार नष्ट होणे.
 -पर (वि.)-गुहाव्याप्तका पर.
 -णियुं (वि.)-गुहावाला लागेल हतके उंच (२) (न.) गुहा.

हाळणे पडवुं-गुह्याचे टेंकून प्रणाम करणे.

हाळवुं (हाणी) (स. क्रि.)-दोसणे.

हाळी (हाणी) (पु.)-कत्तर.

-पुं (स. क्रि.)-मार देणे.

हाळवुं (हाणी) (न.)-(१) गाडीसारखी कठीण सूत्र. (२) ज्यावर टेंकून आवळा घंगरे टोचतात असा लाकडाचा फाट.

हाळी (हाणी) (पु.)-धीवर, कोळी, मच्छीमार.

हाळी (हाणी) (स्त्री.)-(१) उशीर, विलंब. (२) शिथिलता, दिलेपणा (३) (लाक्ष.) बेदरकारी.
 -पडवी-दिले होणे.

-मकयी-दिले सोडणे.

-सां पडवुं-(१) उशीर होणे (२) बेदरकार होणे.

-गंवुं (वि.)-भ्याड, नामदं.

हाळी (हाणी) (वि.)-(१) (२) नमन (३) (लाक्ष.)

बेहिमत (४) कमजोर (५) मुस्त, मंद.

-पडवुं-दिले पडणे.

-मकयी-दिले सोडणे, मार देणे.

हाळी हाणीनुं-कमजोर, भिद्ये.

-दोरी मकयी-मंदेरनजर ठेवणे, मोकळीक देणे.

हाळी, हाळी (हाणी) (वि.)-जवळचे.

हाळी (हाणी) (स. क्रि.)-जवळ जाणे.

हाळी (हाणी) (अ.)-अगदी जवळ.

हाळी (हाणी) (न.)-रोसा-या आ आल्याने ठेवणे मुस्त.

हाळी (हाणी) (स. क्रि.)-पुडणे, शोधणे.

हाळी (हाणी) (स. क्रि.)-सुरकुंड.

हाळी (हाणी) (पु.)-(१) हाळवणा रीती उडून होणारा हाण.
 (२) हाडी.

हाळी (हाणी) (वि.)-(१) निहायमी, रीती (२) (स्त्री.) दम.

हाळी (हाणी) (वि.)-दोक, धावटें.

हाळी (हाणी) (वि.)-दोक, धावटें.
 हाळी (हाणी) (वि.)-दोक, धावटें. (पु. न. व.)-उंचमजल जमीन.

ढेको (ढेको) (पु.)-उंचवटा.

ढेखलो (ढेखलो), ढेखलो (ढेखलो) (पु.)-विदेचा तुकडा.

ढेंक (ढेंक) (वि.)-(१) ढोक (२) अगदी हलक्या कोटीचे.

ढेंगी (ढेंगी) (वि.)-आळशी, पेसी.

ढेड(-ड) (ढेड) (पु.)-घेड, महार.

-गुजराती (स्त्री.),-इंग्रजी मिश्रित गुजराती.

-फजेती (स्त्री.),-तो (पु.)-पराकाष्ठेची फजीती, जाहीर फजीती.

-घाडो (पु.)-(१) महारवाडा. (२) (लाक्ष.) घाणेरडी अररावळ घाडी.

ढेंपुं(-पुं) (ढेंपुं-पुं) (न.)-ढेकूळ.

ढेंपुं (ढेंपुं) (न.)-फराळाचा एक पदार्थ (जो शिंदोरी म्हणूनही देतात).

ढेंपरां बांधीने-(१) सोबत शिंदोरी घेऊन (२) (लाक्ष.) निश्रिंती करून.

-बांधावठां-(१) रवाना करणे (२) निरोप देणे.

-बांधवा-(१) रवाना होणे (२) निरोप मिळणे.

ढेंर (ढेंर) (पु.)-ढींग.

ढेळ(-डी) (ढेळ,डी) (स्त्री.)-लंडोर

ढेळकुं (ढेळकुं) (न.)-(१) अरुंद तोंडाची मातीची घागर (२) (लाक्ष.) ढोचके.

ढांचरुं (ढांचरुं) (न.)-आंभोण (गुराचे खाणे).

ढांयो (ढांयो) (पु.)-घोटा.

ढांडफोडो (ढांडफोडो) (पु.)-पाथरबट.

ढोरढाक, ढोरढाक(-वर) (ढोरढाक,ढोरढाक-५५-२) (न. ब. घ.)-गुरेदोरे बंगरे.

ढोरदाई (ढोरदाई) (वि.)-दोरासारखे.

ढोरो (ढोरो) (पु.)-उंचवटा, टेकडी.

ढोलडी (ढोलडी),-ण,-णी (स्त्री.)-छोटा पलंग, लहान खाट.

ढोलियो (ढोलियो) (पु.)-खाट, पलंग.

ढोली (ढोली) (पु.)-ढोल बाजविणारा.

(-ने घेर)ढोली घेसवा,-वेसाडवा-मंगलप्रसंग असणे.

ढोलो (ढोलो) (पु.)-(१) वर, यजमान (२) लुट्ट, पेटी, मूर्त्य मनुष्य.

ढोळ (ढोळ) (पु.)-ओप.

ढोळतुं (ढोळतुं) (स. क्रि.)-(१) ओतणे (२) गडबडा लोळायला लावणे. (३) पंख्याने घारा घालणे. (४) (न.) धिनडुडाचे भांडे (५) (लाक्ष.) दोन्ही पक्षांके घळणारा, माणूस.

(-ने माथे) ढोळतुं,-ढोळी पाडतुं -(-च्या माथ्यावर) जवाबदारी टाकणे.

ढोळो(-घो) (ढोळो-घो) (पु.)-बायकोला ताड्यात न ठेवू शकणारा पुरुष, नामर्द मनुष्य.

त (त)

तक (तक) (स्त्री.)-संधी, अनुकूल वेळ.

तक(-ग)तक(-ग) (तक-ग-तक-ग) (अ.)-चकचकेल असे.

-तुं (स. क्रि.)-चकचकणे.

तक(-ख)ती (तक-५५-ती) (स्त्री.)-धातूची किंवा काचेची किंवा मार्बलची चौकोनी पाटी (की, जिच्यावर अक्षरे बगैरे काढतात-छोदतात), 'प्लेट'

-मृकवी-धातूचे नाव घातलेली पाटी.

तकदोर (तकदोर) [अ.] (न.)-नशीब, देव.

तक्रार (तक्रार) (स्त्री.)-(१) झगडा, भांडण, तंटा (२) हरकत.

-उडाववी-हरकत घेणे.

-ऊभी धवी,-पडवी-तक्रार होणे.

-रिपुं (वि.)-(१) तक्रारखोर, भांडखोर (२) तक्रार करावी लागण्याजोगे.

तकलीफ (तकलीफ) (स्त्री.)-कष्ट, तसदी.

-उडाववी,-लंथी-कष्ट घेणे.

-मां पडतुं-कष्टात सापडणे, त्रासात अडकणे.

तकसीर (तकसीर) (अ.) (स्त्री.)-चूक, कसूर.

-बार (वि.)-कसूर करणारा-रार.

तकाजो(डो) (तकाजो-डो) (पु.)-तगादा.

तकाव (तकाव) (पु.)-निशाण (नेमवाजीचे लक्ष्य), नेम.

-तुं (सं. क्रि.)-नेम धरून पहायला लावणे.

तका(-गा)वी (तका-ग-वी) [अ.] (स्त्री.)-सैतकन्वाला

सरकारकडून मिळणारे कर्म, तगाई.

तकासतुं (तकासतुं) (स. क्रि.)-आशाळभूतपणाने पाहात राहाणे.

तकियो (तकियो) (पु.)-(१) तक्क्या (२) पक्रियाला राहण्याचे ठिकाण.

तके(-को)तक (तके-को-तक) (अ.)-नेमक्या संधीला.

तकेदारी (तकेदारी) (स्त्री.)-पहारा, देखरेख.

तकोवरी (तकोवरी) (स्त्री.)-अहंकार.

तक्षण (तक्षण) [सं] (न.) - कातकाम, खरादकाम.
 तखन (तखन) (न.) - मिहासन.
 तखनो (तखनो) (पु.) - (१) आरधा (२) मोठी पाठी ('प्रेट')
 (३) रंगमंच किंवा मंच.
 तगड (तगड) (स्त्री.) - (१) धावाधाव (२) रलयपट्टी.
 तग(-मे)ड्युं (तग-मे-ड्युं) (स. क्रि.) - तंगविणे, रलयविणे,
 रलय करायला लागणे.
 तगडुं (तगडुं) (वि.) - घटपुष्ट.
 तगणुं (तगणुं) (वि.) - तिपट.
 तगाहं (तगाहं) (न.) - घमेले.
 तंग (तंग) (वि.) - (१) आवळ, चिकटून बसणारे (२)
 ताणलेले, कसलेले (३) व्यापाराच्या किंवा पेश्याच्या
 बाबतीत कटक, मोकळा व्यापार किंवा पेश्याची उलाढाल न
 होणारे (४) कंदाळलेले (५) (पु.) घोड्यावरचे जिन
 बांधवून बांधण्याचा पट्टा.
 तंगियो (तंगियो) (पु.) - आम्बड लहंगा.
 तंगी (तंगी) (स्त्री) - कमतरता, तुटवडा, ओढाताण.
 तज (तज) (स्त्री, न.) - दाखविणी.
 तजमो (तजमो) (पु.) - (१) तजमणी (२) तजमणायण.
 - तजो - तजमणायणी करणे.
 तजवीज (तजवीज) [अ.] (स्त्री.) - शोध, तपास, (२) युक्ती
 (३) प्रयाण (४) खबरदारी (५) व्यवस्था, बंदोबस्त.
 - राखणी - व्यवस्था ठेवणे.
 - मां रडेयुं - (१) व्यवस्थेत असणे (२) प्रयत्नात असणे.
 तजयुं (तजयुं) (स. क्रि.) - त्यागणे, सोडणे, टाकून देणे.
 तड (तड) (पु.) - 'तड' असा आवाज.
 तडेन (तड.) - तडकन.
 तड (स्त्री) - खीर.
 तड (न.) - (१) पक्ष, फूट (२) बालवंशत-रणात-चुकून
 असलेले झाडे व पाणी असलेले ठिकाण.
 - पडयुं - फूट पडणे ('तड पडवां' म्हणण्याचा प्रघात
 आहे.)
 तडक (तडक) (स्त्री.) - (१) तिडीक, कळ (२) खीर, धस
 (चपड्याचा)
 - युं (अ. क्रि.) - खीर पडणे, फुटणे. (२) घाबरणे, भिणे.
 तडकावयुं (तडकाव) (स. क्रि.) - (१) 'तडकयुं'चे प्रयोजक
 (२) (तार) गरम करून ताणून सरळ करणे.
 तडकुं (न.) तडको (पु.) (तडकुं, तडको) - ऊन्ह.
 तडकोशीळो (तडकोशीळो) (पु.) - ऊन्ह सावली.
 तडतड (तडतड) - (१) (पु.) फाटण्याचा आवाज
 (२) (अ.) झटझट.

- बोलयुं - (१) ठळठ बोलणे, लगेच प्रत्युत्तर देणे (२)

मार मार जाणे.

तड ने क(-भ)ड (तडनेक-भ-ड) (अ.) - एक घाव भन् दोन
 तुकडे भंगे-स्पष्ट स्पष्ट.

- करयुं - असेल तसे स्पष्ट सांगून टाकणे, तसे करून
 झटकन निकाल करून टाकणे.

तडपडाट (तडपडाट) (पु.) - (१) शेखी, घदाई (२) चलायपणा,
 चालवणे.

तडपयुं (तडपयुं) (अ. क्रि.) - झटकन उडी टाकणे.

तडक(-भ)ड (अ.) - (१) लगेच, झटकन (२) ताडफाट,
 तोंडावर (स्पष्ट बोलणे).

तड(-र)कडियां (तड-र-कडियां) (न. घ. क.) - (१) दुःखाने
 हातपाय आपटणे (२) तडकडण्याची क्रिया, फुकट तडकड.

तड(-र)यूच (तड-र-यूच) (न.) - टरयूज.

- सी (स्त्री.) - टरयुजाचा घेल.

तडयी (तडयी) (पु.) - एका पक्षाचा पुढारी.

तडयुं (तडयुं) (अ. क्रि.) - मारण्या-झगडण्याकरिता अंगावर
 धावून जाणे.

तडाक (तडाक) - (१) (पु.) 'ताड' असा आवाज (२) एकदम.
 - दहने - ताडकन.

- छीकणी (स्त्री.) - एकसारख्या शिंका भाणणारी तत्कार.

तड्याको (तड्याको) (पु.) - (१) गप्प, थाप. (२) अचानक
 नुकसान किंवा वाढ किंवा लाभ.

- पडयो - एकाएकी लाभ होणे.

- का मारवा - थापा मारणे.

- काबोर, तडाकियुं, फी (वि.) - थापेबाज.

- फीडाम (प.) - मारणे.

तडासीक (तडासीक) } (स्त्री.) - मारपीट.

तडापीट (तडापीट) }

तडा(-डो)नड (तडा-डो-नड) (अ.) - एकामागून एक, तडातडा.

तडनडीड (तडनडीड) (स्त्री.) - (१) बोलाचाली, मारामारी.

(२) चढाओढ (३) धमाल, गडबड.

तडातूम (तडातूम) (अ.) - फुगून तुटणार असे.

तडामार (तडामार) (अ.) - क्षपाट्याने, सपाट्याने.

तडियुं (तडियुं) (न.) - तडावर-तीरावर-असलेले.

तडिंगो (तडिंगो) (वि. पु.) - घटपुष्ट (पुरुष)

तडी (तडी) (स्त्री.) - (१) माराचा वर्षाव (२) दरोडा.

- देखी - एकामागून एक रूप सपाटे लगावणे किंवा शिथीगळ
 करणे.

- पडवी - माराचा किंवा शिव्यांचा वर्षाव होणे.

तडुकावयुं (तडुकावयुं) (स. क्रि.) - ओरडायला लावणे.

तडक्युं (तडक्युं) (अ. क्रि.)—खूप मोठ्याने आवाज काढणे, गर्जणे.

तडको (तडको) (पु.)—गर्जना, ओरड.

तड्या तड्या (तड्या तड्या) (अ.)—हळूहळू, राहूनराहून.

तडस्युं (तडस्युं) (स. क्रि.)—(१) ताडन करणे (२) तडस लागेल इतके खाणे.

तडेमंकोडे (तडेमंकोडे) (अ.)—एका पायावर, आतुरतापूर्वक.

तडोवडी-ड (तडोवडी-ड) (स्त्री.)—बरोबरी, सारखेपणा.

तण्य (तण्य) (तण्य-२-५) (स्त्री.)—(१) भाग आणि कळ (२) रेड्याची—बेलाची एक खोड—लंगडचाल.

तण(-२)खळुं (तण्य-२-५) (न.)—गवताची काडी.

तण्यवर्तने पोटे—काटीमारग—पणवर्त—तु-ट.

तणखो (तण्य-५) (पु.)—ठिणगी.

—खा ऊडवा—थोडाबहुत वाईट परिणाम किंवा नुकसान होणे.

—खा नाखवा—(१) शरीरात सळका येणे (२) आग होणे (३) टणक्यात बोलणे (संगाने).

तणळायुं (तण्य-५) (अ. क्रि.)—(१) अवयव ताणणे (२) लंगडणे (३) कळा भरणे.

तणायुं (तण्य-५) (अ. क्रि.)—(१) ओढले जाणे

(२) आवाक्याबाहेर झालेल्या कामाचा किंवा खर्चाचा बोजा होणे.

तणई जवुं—(१) खेचले—वाहात—जाणे (२) तापाने किंवा चिंतेने सुकणे (३) खर्चाच्या खजुयात पडणे.

—मरवुं—आवाक्या बाहेर खर्च करणे, वादाच्या भरीस पडून नुकसानीच्या खजुयात पडणे.

तणी (तण्य-५) (स्त्री.)—वेसण.

तणुं (न.)—णी,—णो (पु.) (तण्य-५-१-२) (पु.)—पट्टी विभक्तीचा प्रत्यय.

ततड्युं (तण्य-५) (अ. क्रि.)—तडतडणे, तडतडणे, टसटसणे.

ततडियुं (तण्य-५) (वि.)—जळताना ज्याच्यातून ठिणग्या निवतात असे (लाकड कोळसा इ.)

—यो (पु.)—ठिणगी, तुडतुडी.

ततुडी (तण्य-५) (स्त्री.)—तुवारी.

ततुडुं फुंकवुं—(१) जाहीर करणे (२) दिवाळे काढणे.

तथा (तथा) [सं.] (अ.)—(१) आणि (२) तसेच.

—गत—(१) (वि.) निघाणपदाला पोचलेले (२) (पु.) बुड (३) शानी.

तथा (स्त्री.)—(१) रुढा, क्षिति (२) विस्तार, तपशील.

—करवी—(१) चाह करणे (चाहणे), क्षिती माळगणे.

(२) तपशील पाहणे.

तदवीर (तदवीर) [अं.] (स्त्री.)—युक्ती.

तदुपरांत (तदुपरांत) (अं.)—शिवाय, आणि.

तद्वन (तद्वन) (अ.)—(१) अगदी, बिलकुल. (२) निव्वळ.

तन (तन) (१) (पु.) पुत्र, मुलगा (२) (न.) शरीर.

—थी,—तोहीने,—दडेने—खूप मेहनतीने, अंग मोडून.

तनक (तनक) (वि.)—(१) थोडे (२) लहान, नाजूक.

तनलावयुं (तनलावयुं) (स. क्रि.)—त्रास देणे, हैराण करणे. (२)—ब्यावर रागावणे.

तनखो (तनखो) (पु.)—पगार.

तनखण (तनखण) (न.)—चिलखत.

तनयदन (तनयदन) (वि.)—(१) जिवलग (२) विश्वास, इमानदार.

तनमन (तनमन) (अ.)—अतिशय आतुरतापूर्वक, अधीर होऊन. —नाट (पु.)—आवेश, जोस, अधीरपणा.

तनडा (तनडा) (१) (वि.) एकटे, एकले (२) (अ.) फक्त.

तनियो (तनियो) (पु.)—अंगडे, झबळे.

तनी (तनी) (पु.)—(१) दोरा, धागा (२) जादूमंत्र.

तन्मात्र (तन्मात्र) [सं.] (वि.) (१) फक्त तेवढेच, शुद्ध.

(२) (अ.) थोडेसे (३) (न.) पंचमहाभूतांचे शुद्ध-सुक्ष्मरूप.

तंत (तंत) (पु.)—(१) धागा, तंतू (२) एखाद्या घटनेची किंवा गोष्टीची लांबलचक परंपरा (३) चर्चा, वादविवाद, पंचाईत.

(४) पिच्छा (५) जिद्द, हट्ट.

—ताणवो,—बांधवो—वादविवाद करू लागणे.

—पकडवो—एखाद्या गोष्टीचे किंवा घटनेचे मूळ रहस्य जाणणे—लक्षात घेणे. (२) हट्ट भरणे.

—मूकवो—हट्ट सोडून देणे, एखाद्या गोष्टीची पंचाईत करण्याचे सोडून देणे.

—लेवो—चर्चा चालविणे.

तंतवुं (तंतवुं) (स. क्रि.)—फसविणे.

तंतु कामे लगाडवा—शक्य ते सर्व करणे.

तंतुकीट (तंतुकीट) (पु.)—रेशमाचा किडा.

—चक्र (न.)—तंतूचे जाळे.

तंते (—तो)तंत (तंते-तो-तंत) (तंते-तो-तंत) (अ.)

(१) एकामागोमाग एक भ्रष्टा रीतीने (२) बरोबर, तंतोतंत.

तंतूर (तंतूर) (पु.)—चूल्.

तपत (तपत) (स्त्री.)—उष्णता, किंचितसा ताप.

—न (१)—तापणे (२) ताप, गरमी (३) (पु.) सूर्य.

—बुं (अ. क्रि.)—(१) ऊन-गरम होणे. (२) तप करणे.

(३) (लाक्ष.) पुष्कळ वेळ वाट पाहता राहाणे.

(४) रागावणे.

तपवीर (तपवीर) (स्त्री.)—(१) तपवीर (२) शिंगाड्याचे पीठ, तपवीर.

तपाड(-ब)वुं (तपाड-ब-वुं) (स. क्रि.)-तापविणे.
 तपाम मळवी-शोध लागणे, पत्ता लागणे.
 तपासवुं (तपासवुं) (स. क्रि.)-(१) शोध घेणे (२) चौकशी
 -तपास करणे. (३) खबरदारी घाळणे.
 तपी (तपी) (पु.)-तपस्वी.
 तफडावुं (तफडावुं) (स. क्रि.)-दुसऱ्याच्या बसूची
 उचलाउचली करणे, चोरून घेणे.
 तफडी (तफडी) (स. क्रि.)-दुसऱ्याच्या माळाची उचल घेणे,
 चोरी.
 तफरके (तफरके) (अ.)-अफरातफर फेली असल्याप्रमाणे.
 तफशील (तफशील) [अ.] (पु.)-तपशील, विगत.
 तफावत (तफावत) [अ.] (पु.)-भेद, फमीजास्तपणा.
 -करवो-भेद करणे-ठेवणे.
 -पडवो-असमानता-फरक असणे.
 तफो (तफो) (पु.)-विभाग.
 तफकवुं (तफकवुं) (अ. क्रि.)-गाढ अंधारात किंचित प्रकाश
 येणे.
 तफक्यो (तफक्यो) (पु.)-(१) मजला. (२) स्थिती, दशा.
 (३) पायरी, इपत्ता. (४) विभाग, खंड.
 तफक (तफक) (अ.)-तडक, घोड्याच्या घेगाने.
 -फी (स्त्री.)-(१) घोड्याच्या टापांचा आवाज. (२) दीड.
 -फो (पु.)-झपाटा, वेग.
 तफरावुं (तफरावुं) (स. क्रि.)-(१) तावणे, पाडाय पा
 लावणे. (२) दवकावणे, धमकावणे.
 तफरुह (तफरुह) (स. क्रि.)-(१) मारणे, मारणे. (२) पुढे पा
 शरीराचा.
 तथियत (तथियत) [अ.] (स्त्री.)-(१) मनःप्रकृती
 (२) शरीर प्रकृती.
 तथीय (तथीय) [अ.] (स्त्री.)-बैद्य, हकीम.
 तम(-मे)ण (तम-मे-ण) (स्त्री.)-चमकी चमू.
 तमणुं (तमणुं)-तिष्ठत.
 तमतसुं (तमतसुं) (वि.)-फार तिष्ठत.
 तम(-मो)ने (तम-मो-ने) (स्त्री.)-दुसऱ्या आणि तिसऱ्या मध्ये
 तमजा (तमजा) [अ.] (स्त्री.)-इच्छा, अभिलाषा.
 तमंचो (तमंचो) (पु.)-पितूल.
 तमा (तमा) (स्त्री.)-क्षिती, पर्वी, दरकार. (२) हलकेपणा,
 कमीपणा.
 तमाचो (तमाचो) (पु.)-थपड.
 -लेवा काडवो, -चोडवो, -चोडे देवो, मारवो-थपट
 मारणे.
 -पडवो, -वागवो-थपडांचा मार पडणे.

तमाम (तमाम) (वि.)-सर्व.
 तमाश(-स)वीन (तमाश-स-वीन) (पु.)-(१) तमाशगीर.
 (२) तमाशा करणारा.
 तमे चो (तमे चो) (पु.)-तमा.
 तमर (तमर) (स्त्री.)-चवकर, अंधारी.
 तंवूरा (तंवूरा) (पु.)-तंबोरा.
 तंवोळ (तंवोळ) (पु.)-(१) नागवेळाचे पान. (२) त्याची
 बिडी, बिडा. (३) लाल रंग.
 -ळग (स्त्री.)-तमाचोळी.
 -ळी (वि.)-तांबोळी.
 तर (तर) (वि.)-(१) रसाळ, ताजे. (२) संतुष्ट. (३) श्रीमंत.
 तरं.
 तर (स्त्री.)-तर, होडी.
 तरकवुं (तरकवुं) (अ. क्रि.)-तर्क करणे, अटकळ घाडणे.
 तरकस (तरकस) (न.)-घाणांचा भाता.
 तरकारी (तरकारी) (स्त्री.)-(१) भाजीपाल्या (२) खाण्याजोगे
 मांस.
 तरकीब (तरकीब) [अ.] (स्त्री.)-युक्ती.
 तरगवड (तरगवड) (स्त्री.)-(१) संभाळ, पालनपोषण
 (२) पंचाईत, भानगड.
 तरग्याट (तरग्याट) (पु.)-भीती, भ्रास, धाक.
 तरग्याणुं (तरग्याणुं) (वि.)-त्रिकोणी.
 तरघट (तरघट) (पु.)-वेवरा, वेवराचे लाकूड.
 तरल (तरल) (स्त्री.)-मद, अलुकार.
 तरलट (तरलट) (अ.)-अवधी, थिलकुल.
 तरलोड (तरलोड) (पु., स्त्री.)-तिरस्कार, निर्भरसना, धिक्कार.
 -वुं (स. क्रि.)-(१) जोराने हिसका मारणे
 (२) तिरस्कारपूर्वक हाकलून देणे (३) टाकून बोलणे,
 तिरारणे.
 तरज (तरज) (पु.)-(१) भय, धाक (२) जोर, आवेश
 (३) (स्त्री.) तर्ज (गाण्याची शैली).
 तरजान (तरजान) (वि.)-(१) हलक्या जातीचे (२) (स्त्री.)
 हलकी जात.
 तरजुमो (तरजुमो) (पु.)-भाषांतर.
 -मियुं (वि.)-फक्त शाब्दिक भाषांतर केलेले (भाव-छटा
 इ. नसलेले).
 तरड (तरड) (स्त्री.)-तडा, चीर.
 -वुं, तरडावुं (अ. क्रि.)-(१) तडा जाणे, फाटणे (२)
 चाकडे होणे (३) रुग्ण जिवा बाबत होऊन विस्मय वागणे.
 -डाट (पु.)-(१) तडा किंवा चीर जाण्याची-फाटण्याची
 क्रिया (२) अभिमान, गर्व.

—डाईने बोलवुं—रागावुन—दरहावुन बोलणे.

तरण (तरणु) [सं.] (न.)—(१) पोहणे (२) होडी.

—तारण (वि.)—उद्धारक.

तरणुं (तरणुं) (न.)—फाडी

तरणानो मेह करवो—पिसाचा कायळा करणे.

तरणां चूंथवां—निरर्थक मेहेनत करणे.

तरत (तरत) —लगेच, ताबडतोब, विनाविलंब.

—बुद्धि—(१) (वि.) हजरजबाबी (२) (स्त्री.) समयमूक बुद्धी.

तरतपास (तरतपास) (स्त्री.)—भारीक तपास.

तरतव (तरतव) (न.)—सार, मुख्य अर्थ.

तरतीव (तरतीव) [अ.] (स्त्री.)—(१) आचार—रीजभात वगैरेचे शिक्षण (२) व्यवस्था (३) पालनपोषण.

तरवाहं (तरवाहं) (वि.)—(१) तीन धारा असलेले (२) तीन सारख्या भागांनी बनलेले.

तरपंगुं (तरपंगुं) (वि.)—तीन पाकळ्याचे.

तरपं(-पिं)डी (तरपं-पिं-डी) (स्त्री.)—मेलेल्याच्या वर्धश्राद्धादिवशीची क्रिया.

तरपलुं (तरपलुं) (वि.)—अशक्त, किडकिडीत.

तरफ (तरफ) [अ.] (स्त्री.)—(१) बाजू, पक्ष (२) तंतुवाद्यातील तरफ (३) (अ.) बाजूम, कडे.

—दार (वि.)—बाजूस घेणारा—री—रे.

तरफण (तरफण) (स्त्री.)—त्रिफण, ची पेरण्याचे तीन दात्यांचे अवजार.

तरफीट (तरफीट) (स्त्री.)—आपटणे, पछाड.

तरफेण (तरफेण) (स्त्री.)—(१) बाजू, पक्ष, (२) तरफदारी, कड.

तरफोडवुं (तरफोडवुं) (स. क्रि.)—तुच्छतेने बोलणे, धिक्कारणे.

तरफोडो (तरफोडो) (पु.)—तिरस्कार, धिक्कार.

तरयतर (तरयतर) [फा.] (अ.)—ओले विंच.

तरयित (तरयित) [अ.] (स्त्री.)—शिक्षण, तालीम.

तरयूच (तरयूच) (न.)—टरयूज.

तरबोळ (तरबोळ) (वि.)—ओलेविंच.

तरभड (तरभड) (स्त्री.)—शोळाचाली, भांडण.

—बुं (अ. क्रि.)—आवेशाने बोलणे, भांडण करणे.

तरभेट—टो (तरभेट-टो) (पु.)—तिकोटा.

तरवर (तरवर) (अ.)—वेगाने खालवर, सरसरत गेल्यासारखे.

—बुं (अ. क्रि.)—सरसरणे, खालवर होणे.

—राट (पु.)—गटबट-धांदळ.

—रियुं (वि.)—अधीर, चंचळ.

तरवाडो (तरवाडो) (पु.)—खजुरीचे शिंदीचे झाड छेदणारा, ताडी काढणारा, भंडारी.

तरवायो (तरवायो) (पु.)—तिपायी.

तरवायुं (तरवायुं) (अ. क्रि.)—(जनावराचा) पुरने दिवस न गेलेला गर्भ पडणे.

तरवुं (तरवुं) (स. क्रि.)—(१) पार करणे, ओलांडणे, (२)

(अ. क्रि.) पोहणे, तरंगणे (३) (लक्ष.) घचणे, वाचणे.

तरस(-स) (तरस-स) (स्त्री.)—(१) तहान (२) (लक्ष.) तीव्र इच्छा.

—र्युं (-र्युं) (वि.)—तहानलेले.

तरस (तरस) —(१) (न.) तरस नावाचे श्वापद (२) (पु.) क्रोध —र्युं, तरसायुं (अ. क्रि.)—तळमळणे, भातुर होणे.

तरसाड (तरसाड) (स्त्री.)—ताडाची पाने, झावळी.

तरसावयुं (तरसावयुं) (स. क्रि.)—छुरायला लावणे, तडफडायला लावणे.

तरसाळुं (तरसाळुं) (न.)—तळ (२) अंदाज.

—ळो (पु.)—तळाचा अंत.

तरसांजी (तरसांजी) (स्त्री.)—तिन्ही सांज.

तरंतरा (तरंतरा) (अ.)—(१) ओले विंच होऊन.

(२) (स्त्री.) थप पोहणे.

तराई (तराई) (स्त्री.)—पर्वताच्या पायथ्याचा प्रदेश.

तराड (तराड) (पु.)—योग, संधी.

—खावो, —जामवो, —बासवो—योग जमून येणे, संधी येणे.

तराप (तराप) (स्त्री.)—(१) एकदम उडी, शेंप (२) पाण्यात मारलेली उडी.

तरापो (तरापो) (पु.)—तराफा.

—भागवो, —बेरावो—(१) कुटुंब किंवा मंडळ विभक्तणे (२) संसार विभक्तणे.

तरामणुं (तरामणुं) (वि.)—(१) पोहून जावे लागण्याइतके.

(२) पोहता येईल इतके.

तरि (—री) (तरि-री) (स्त्री.)—होडी.

तरियुं (तरियुं) (वि.)—तीन प्रकारचे (२) तिसरे.

—या तोरण—तीन जातीच्या पानांचे तोरण.

तरियो (तरियो) (पु.)—(१) एक दिवस आड करून येणारा ताप.

तरी (तरी) (स्त्री.)—साय (२) गाळ (३) वर तरंगणारा थर (४) (वि.) तिष्ठ (५) (स्त्री.) होडी, तरी (६) जलमार्ग.

तरीके (तरीके) (अ.)—प्रमाणे, रूपाने.

तरीको (तरीको) (पु.)—(१) रीत (२) मार्ग.

तरीर (तरीर) (अ.)—अनुक्रमे.

तरी(-रे)लुं (तरी-रे-लुं) (न.)—(१) जादा जू (२) घर संसाराचा बोजा.

तरेराट (तरेराट) (पु.)—(१) घसा ताणेल इतकी ओरड (२) क्रोधावेश.

तरेरी (तरेरी) (स्त्री.) - ओघावेशाने सुटणारा कंप.

तरेह (तरेह) (स्त्री.) - रीत, प्रकार.

- दा(-धा)र (वि.) - १ नाना प्रकारचे, विविध.

(२) चित्रविचित्र.

तरोवड (तरोवड) (वि.) - (१) समसमान (२) (स्त्री.) खुलासा.

तरीयुं (तरीयुं) (स. क्रि.) - (१) ठपका देणे, धमकावणे

(२) धिक्कारणे.

तरीयुं (तरीयुं) (स. क्रि.) - तुम करणे, संतोषविणे.

तळ (तळ) (पु.) - तीळ.

तळ(-ळ) (तळ-ण) (न.) - (१) तळ (२) तळचा प्रदेश.

तळक (तळक) (अ.) - पर्यंत.

तळख (तळख) (वि.) - (१) तळख, तीव्र (२) (स्त्री.)

आतुरतेने वाट पहाणे, ध्यास. (३) व्याकुळता (४) तहान.

तळगर (अ.) - तळगने व्याकुळ.

- थुं (स. क्रि.) - ध्यास घेणे.

- थ्यां (न. ब. व.) - प्राप्तीसाठी व्याकुळता.

- थ्यां मारयां - हुरणे, ध्यास घेणे.

तळप (तळप) (स्त्री.) - (१) उडी, लांब उडी (२) तळफ.

- थूकयी - (१) अपेक्षिलेली उडी चुकणे (२) तळफेची वेळ निघून जाणे.

- मारयी - (१) उडी टाकणे (२) तळफ दाखून टाकणे.

- थुं (अ. क्रि.) - एकदम उडी टाकणे.

तळपापड (तळपापड) (वि.) - आतुर, अधीर.

तळपूर (तळपूर) (वि.) - (१) तिळा एवढे (२) तिळमात्र.

तळय (तळय) [अ.] (स्त्री.) - तळफ.

तळभार (तळभार) (वि.) - तिळमात्र.

तळमीज (तळमीज) [अ.] (पु.) - शिष्य.

तळखवुं (तळखवुं) (अ. क्रि.) - तडफडणे, भतिशय आतुर होणे.

तळसाट (तळसाट) (पु.) - तडफड.

तळा(-ळा)क (तळा-ळा-क) [अ.] (स्त्री.) - फारकत, घटस्फोट.

तळाश (तळाश) (स्त्री.) - शोध, तपास.

- तळवी, - लेयी - खबरदारी ठेवणे, लक्ष ठेवणे.

तळंगर (तळंगर) (वि.) - पैसेवाला, तालेवार, धनवान.

तळाई (तळाई) (स्त्री.) - (१) संकट, धाड (२) ताकीद, धमकी.

तळाजो (तळाजो) (पु.) - पाहुणचार, आतिथ्य.

तळारीख (तळारीख) [अ.] (स्त्री.) - इतिहास.

- नवीस (पु.) - इतिहासकार.

तळावुं (तळावुं) (अ. क्रि.) - तावून घेणे.

तळाई जवुं - त्रासाने किंवा चिंतेने सुकून जाणे.

तळेथो (तळेथो) (पु.) - उलथनं.

१ तवो (तवो) (पु.) - तवा.

तवाजिबु - अगदी साफ.

तव (तव) (स्त्री.) - घस.

तवको (तवको) (पु.) - (१) अनादर, तिरस्कार (२) ठपका.

- तोंडवो - टरकाणे.

तवतवुं (तवतवुं) (अ. क्रि.) - तटतटणे, तटाटणे.

तवयी(-यी) (तवयी-यी) (स्त्री.) - जपमाळ.

तवळमान (तवळमान) [अ.] (वि.) - (१) अनामत

(२) ताब्यांतले (३) (स्त्री.) कबजा, भोगघटा.

तवळ्ही (तवळ्ही) [अ.] (स्त्री.) - आश्वासन, विश्वास, भरवसा.

तवियो (तवियो) (पु.) - (१) तटा, चीर (२) रेघ.

तवोतव (तवोतव) (अ.) - तटाटेल अशा रीतीने, तंग.

तवकीय (तवकीय) (वि.) - नक्की.

तवमीळ (तवमीळ) (पु.) - (१) ताळुका (२) जमीनमहसूल.

तवनात (तवनात) (स्त्री.) - (१) तेनात, सेनाचाकरी

(२) सेनाचाकरी करण्याकरिता हुजेरी.

तव्यार (तव्यार) (पु.) - सणाचा दिवस.

तवोमत (तवोमत) (न.) - आरोप, आळ.

- दार (वि.) - आरोपी.

- नायुं (न.) - आरोप ठेवण्याबद्दलचा लेल.

तळ (तळ) (न.) - (१) मूळ (२) पाया (३) जन्मस्थान.

- घट (पु.) - उंचरटा.

- धर (वि.) - (१) देणेकरी (२) (लाक्ष.) आशाळधून

(३) (पु.) बळतेदार (४) भागीदार, दोतकरी.

- पद (न.) - (१) गावठाण (२) मूळ ठिकाण (३) सपाट

जमीन (४) खालसा जमीन.

- पदुं (वि.) - (१) स्थानिक (२) गावचे, देशी.

- वट (स्त्री.) - (१) चानूत चानूत जास्त घासले गेल्यामुळे

किंवा उष्णतेमुळे पायांचे तळवे हळुवार होणे, तळावणे.

(२) तळवा, तळ (३) जमिनीची सपाटी (४) उंचरट्याचे

घडविलेले लाकूड (५) छपराचे आढे टेकविण्यासाठी

गमोरामनोरच्या नितावर चमकिलेले आढे.

तळवावुं (तळवावुं) (अ. क्रि.) - पायांचे तळवे हळुवार - दुजवे होणे, तळावणे.

तळाई (तळाई) (स्त्री.) - पुष्कळ रू मरलेली गादी.

तळातांदळा (तळातांदळा) (पु. ब. व.) - (१) भाताच्या लाह्या

(२) (अ.) सुटे सुटे करून.

तळावट (तळावट) (स्त्री.) - (१) दांग (२) जमीन किंवा तिची सपाटी.

तळांसवुं (तळांसवुं) (स. क्रि.) - हळूहळू दावणे, चंपी करणे.

तळिणुं (ताळिणुं) (न.) - (१) अगदी तळ्या भाग (२) तळ्या (३) टरवूज.

- आवयुं - तळ्याला लागणे, पूर्ण संपून जाणे.
- टांडुं करवुं - आपली जागा स्थिर करून टाकणे.
- देखावुं - तळ्या दिशेने जाणे, अगदी संपून येणे.
- न देखावुं - अंत न लागणे.
- झाडवुं - (१) साफ करून टाकणे, पूर्ण रिते करणे (२) मूळ धमकावणे.

तळी (ताळी) (स्त्री.) - पादत्राणाच्या तळच्या कातड्याला लागून शिबलेली वरची पातळ पट्टी.

- पडवी - अनवाणी चालल्याने पायाचे कातडे कठीण होणे.
- तळे (ताळे) (अ.) - खाली, तळ्याला.
- उपर (अ.) - (१) खालवर (२) वरखाली (मन होणे)
- तळेडी (ताळेडी) (स्त्री.) - पायस्याचा प्रदेश.
- तळयुंताळुं (ताळुंताळुं) (वि.) - भाजके, विटाळ न होण्याजोगे (ग्याय).

ता (ता) [फा.] (पु.) - (१) ताव (कागदाचा) (२) ताव, ताप, उष्णता.

- ताड (ताड) (वि.) - तापट.
- ताऊस (ताऊस) (पु.) - (१) मोर (२) एक संतुबाव.
- ताक (ताक) (स्त्री.) - (१) नेम, डाव (२) (पु.) संधी.
- डो (पु.) - (१) संधी (२) धागा, दोरा.
- णियुं (वि.) - नेम धरलेले निशाण पाडणारे.
- डुं (स. क्रि.) - (१) टकमक पाहत राहणे, नजर लावणे. (२) नेम धरणे. (३) इच्छणे.

ताक्युं तीर लागवुं - मनात धरलेले होणे.

ताकीद (ताकीद) [अ.] (अ.) - (१) घाई (२) आशा (३) धरित करण्याची जरूरी (४) सावधानगिरीची सूचना (५) धमकी.

- करवी - घाई करणे.
- आपवी - ताकीद देणे.

ताकुं (ताकुं) (न.) - झरोका, लहान खिडकी.

- ताकेंहुं (ताकेंहुं) (वि.) - पाह्या 'ताकणियुं'
- ताको (ताको) (पु.) - (१) तागा, धाण (२) झरोका.
- ताग (ताग) (पु.) - रोवट, निकाल, अंत.

- आणयो, - लावयो - कडेला लावणे, पार पाडणे.
- काडयो, - लेवो - (१) अंत काढणे (२) अंदाज काढणे.

तागडविना (तागडविना) (पु. व. व.) - चैनवाजी.

तागडो (तागडो) (पु.) - (१) धागा, तंतू (२) संधी.

तागडुं (तागडुं) (अ. क्रि.) - अंत काढणे, (२) अंदाज काढणे (३) पार पाडणे. (४) (स. क्रि.) त्यागणे.

ताड (ताड) (स्त्री.) - दगड टाकण्याना पडणाऱ्या शिवा ड.

(२) दागिना घासताना पडणारे कण, (३) चकचकितपणा.

-मारवो - घासून चकचकितपणा आणणे.

-डुं (स. क्रि.) - तासणे, टाकविणे (दगड), घासून चकचकित करणे.

ताज - (ताज) (पु.) - सुकुट, राजसुकुट.

-खानुं (न.) - संडास.

-पोशी (स्त्री.) - राजगादीवर येण्याची क्रिया.

-गी (स्त्री.) (१) ताजेपणा (२) स्फूर्ति, उत्साह

(३) आरोग्यसंपन्नता.

ताजणे (ताजणे) (पु.) - चावूक.

ताजियो (ताजियो) [अ.] (पु.) - ताथूत.

ताजिया हुयवा, - डंडा धवा, - गूल धवा - हुताश-निफत्याह होणे.

ताजीम (ताजीम) [अ.] (स्त्री.) - आदब, मान देण्याची रीत.

ताजुव (ताजुव) [अ.] (वि.) - चाकित.

-वी (स्त्री.) - आश्चर्य.

तामुं (तामुं) (वि.) - (१) नवे, ताजे. (२) ताजेतवाने.

(३) पैशाने भरलेले, गरम.

-तम (वि.) - गरम ताजे.

ताजेतर (ताजेतर) (वि.) - नुकतेच झालेले - घडलेले.

-मां (अ.) - आत्ताच.

ताजेस (ताजेस) (न.) - प्रायश्चित्त.

ताट (ताट) (वि.) - तंग, आवळ (२) ताट, धाळी (३) (न.) गोंगपाट.

ताडुं (ताडुं) (न.) - बांबूची - गवताची चटई किंवा पडदा.

ताडुकवुं (ताडुकवुं) (अ. क्रि.) - ओरडणे, ओरडून बोलणे.

-को (पु.) - आरड.

ताडो (ताडो) (पु.) - (१) तडतड (२) जुने भांडण

(३) आग्रह, हट्ट.

ताण (ताण) (स्त्री.) - (१) आळोखापिळोखा (२) खेचाताण

(३) ओढ, तंगी, (४) आग्रह.

-आववी - (अवयवांना) वाताचा झटका येणे.

-पडवी - तंगी - ओढघस्ती निर्माण होणे.

-डुं (स. क्रि.) - ताणणे, खेचणे.

ताणाने - लांब आवाज काढून, ओरडून (२) आग्रहपूर्वक.

-लांडु करवुं - ताणून ताणून विघडवून टाकणे.

ताणो काढलुं - दुर्बळ, किडकिडीत.

-नाखलुं - (१) अपमान करणे (२) मेल्यानंतर योग्य सम्मान करणे.

-लावळुं - (१) आग्रहपूर्वक धरून घेऊन येणे, (२) विगार हकाने उचलून आणणे. (३) जबरदस्तीने ओढून आणणे.

ताणी तू-तो)दी-ली)-ने (अ.) ओढूनताणून, मुटिकीने,
गारूनमुटकुन.

तातुं (तातुं) (वि.)-(१) खूप गरम (२) तापट (३) ताजे,
तेजस्वी.

ताने घाव (अ.)-एका तडाख्यात, एकदम.

तातुंमातुं (तातुंमातुं) (वि.)-पुट्ट, अंगाने भरलेले.

ताटश (ताटश) [सं.] (वि.)-हुवेहुव.

तान (तान) (स्त्री.)-(१) गाण्यातील तान, (२) एकतानता
(३) मस्ती, रंगा.

-ताडी (१) ताडी लागणे, एकतानता लागणे. (२) मस्ती
येणे.

-पुणे (पु.)-संधोरा.

तानो (तानो) (पु.)-(१) दोमणा (२) क्रोध.

तानणो (तानणो) (पु.)-घागा, दोरा.

-मे जीव टंतावो-(१) अतिशय चिंतातुर राहणे
(२) मरणधटकेत असणे.

तांतरी (तांतरी) (स्त्री.)-लांबट व काटकुळें शरीर.

तातरु (तातरु) (स. क्रि.)-(१) धडा करणे (२) तंतूचे जाळ
करणे.

तांतो (तांतो) (पु.)-(१) घागा (२) राग, ओळ.

ताप (ताप) (पु.)-(१) ऊन्हा (२) उष्णता (३) ताप (पवर)
(४) वयदवा (५) धाक (६) दुःख, मनस्ताप.

-कावो, भीकवो-पायमानंतर दग जाऊन ऊन पडू लागणे.

-खावो-ताप सहन करणे, उन्हात तापणे.

-यवो-उन्हात ताप लागणे, दुखण्याची वेळ होणे.

-माये सेवो-दुपारचे ऊन सहन करणे.

तापे नाखणुं, -मूकणुं-उन्हात टाकणे (वाळण्यासाठी)

तापणी (तापणी) (स्त्री.),-णुं (न.)-शेकोटी.

तापणुं (तापणुं) (न.)-गोणपाट, तामाचा कपडा.

तापणुं (तापणुं) (अ. क्रि.)-(१) टाकणे, तापणे. (२) (स. क्रि.)
ताप करणे.

तापोटो (तापोटो) (पु.)-(१) उकाडा (२) तामामुळे येणारा
फोड.

तापे (तापे) (ग.)-स्वाधीन, तान्यात, हुकुमाग्याली.

तासील (तासील) [म.] (स्त्री.)-हुकुमाचा अंमल-तामीली.

तांवाकंडी (तांवाकंडी) (स्त्री.)-घंगाळ.

तांबाराय (तांबाराय) (स्त्री.)-सारण्याकरिता तापवून

सांधण्याकरिता तांब्याच्या रेजकणांची मिसळणी.

तांबियो (तांबियो) (पु.)-(१) तांब्या (२) तांब्याचे नाणे.

तायफो (तायफो) (पु.)-(१) टोळी, मंडळ (२) गाणे-मजावणे
करणारी नायकीण व तिचा ताफा.

तार (तार) (पु.)-ताव (दर्याला एक कागद)

तार [का.] (पु.)-घागा, दोरा, तंतू.

तार [सं.] (वि.)-(१) उत्तम (२) बरचा, उंच (स्वर)

(३) (पु.) पलीकडचा किनारा (४) अंत, मुक्ती

(५) तरण्याजोगी (वाण्याची) स्थिती.

तारण (तारण) (न.)-(१) उद्धार, पार, उतार (२) साधना,

तात्पर्य (३) जामीनगिरीमधली वस्तू-पैसा इ.

-जापणुं-(१) खात्री देणे (२) तात्पर्य सांगणे.

-कावणुं-(१) टाचण तयार करणे (२) एवढा तात्पर्य काढणे.

-मां काशी जापणुं-जामीनगिरीमधली वस्तू इ. ठेवणे.

-तरण (वि.)-उद्धार करणारा.

तारवणुं (तारवणुं) (स. क्रि.)-(१) दबलेली वस्तू बर काढणे

(२) बरबरा काढून घेणे (३) मुठे करून पाणी भारपार ओतून

काढणे, वाण्यात मुठे करून बुनकळणे (४) जमा-उधारीचा

आकडा त्यावेळार नपवी करणे (५) नफातोटा काढणे.

तारणुं (तारणुं) (स. क्रि.)-तारणे, उद्धारणे, वाचविणे (बुद्धतांना)

तारात (तारात) [का.] (वि.)-जमीनदोस्त, उध्वस्त.

तारीवियुं (तारीवियुं) (न.)-(१) केलेंडर (२) तारणेचा

शिफा.

तारीज (तारीज) [अ.] (स्त्री.)-जमा-उधारीचा आढावा,
नारीज.

-काडी-जमा-उधारीचा आढावा काढणे.

तारीमारी (तारीमारी) (स्त्री.)-शिबीगाळी, तेरीमेरी

तारुं (तारुं) (सर्व.)-दुसरे

तारो (तारो) (पु.)-(१) तारा (२) दोळ्यातली माहुली

(३) निष्णात पोहणारा.

तारु (तारु) (पु.)-(१) गायनाच्या तारु (२) मजा, मग.

रस (३) संधी, योग्य वेळ. (४) ताड (५) टाळ (६) चुनी,

कारस्थान.

-जावो-मजा येणे. (२) संधी येणे.

-करवो-(१) रंग करणे, मजा उडविणे. (२) तमाशा करणे.

-जोवो-तमाशा पाहणे.

-पडवो-मजा येणे.

-वेववो-संधी मिळणे, योग जमणे.

-संचो-युक्तिप्रयुक्ती.

ताळ (स्त्री.)-टफळ.

-पडवी-(१) टफळ पडणे (२) पुष्कळ आपची व दुःख

सहन केलेली असणे.

-की (स्त्री.)-टाळा (तांडाच्या आतल्या बरचा घुमटासारखा

भाग).

-कुं (न.)-टाळ, होक्याचा मधला व सर्वांत उंच भाग.

ताळमेळ (ताळमेळ) (स्त्री.) - (१) टापटीप, नीटनेटकी व्यवस्था.

(२) बरबराचा भक्का.

ताळपेंली (ताळपेंली) (स्त्री.) - चुटपुट, आतुरता, कासाविशी.

ताळिय (ताळिय) [अ.] (वि.) - इच्छुक.

ताळीम (ताळीम) [अ.] (स्त्री.) - (१) शिक्षण (२) कसरतीचे शिक्षण (३) शिस्त, वळण.

ताळे (ताळे) (न.) - नशीब, भाग्य.

-वर - वंन - वान (वि.) - (१) भाग्यवंत (२) मातबर, धनवान.

ताव (ताव) (पु.) - दःखातील एक कागद, ताव.

ताव (पु.) - तार (ज्वर).

तावडी (तावडी) (स्त्री.) - कढई.

तावण, (-णी) (तावण्यु - णी) (स्त्री.) - (१) कढवून शुद्ध

करण्याची क्रिया (२) (लाक्ष.) कसोटी.

तावतरियो (तावतरियो) (पु.) - ताप बगैरे आजार.

तावदान (तावदान) (न.) - (१) खिडकीची काच (२) कागद ठेवण्याची कप्पे असलेली पेटी (३) खुर्चीवाटाची पालखी.

तावरवुं (तावरवुं) (वि.) - तापट, तामसी स्वभावाचे.

तावरसुं (तावरसुं) (न.) - (१) नव्या लागवडीला आणलेल्या जमिनीचे पहिले वर्ष (२) पहिल्या लागवडीचे (शेत).

तावलुं (तावलुं) (वि.) - ताप असलेले.

तावली (तावली) (स्त्री.) - भारीक ताप.

ताववुं (ताववुं) (स. क्रि.) - (१) शुद्ध करण्यासाठी उकळविणे - खूप तापविणे. (२) वितळविणे (३) (लाक्ष.) कसणे, कसोटी घेणे.

तावित (तावित) (वि.) - कढविलेले, खूप तापवून शुद्ध केलेले (२) कळदार (नाणे).

तायी (तायी) (स्त्री.) - लहान तवा.

तायीज (तायीज) [अ.] (न.) - ताईत.

तायेथो (तायेथो) (पु.) - तवा.

तास (तास) [म.] - (१) (स्त्री.) ताड, थाळी.

(२) (पु.) गजराचे घड्याळ. (३) तास (६० मिनिटे)

(४) तावून केलेले कलाकुसरीचे काम. (५) स्वाद, मजा,

रंग. (६) तासताना किंवा दगड टाकविताना खाली पडणारी कपची - तुकडे.

तासीर (तासीर) [अ.] (स्त्री.) - (१) लक्षण, गुण, छाप, परिणाम. (२) रूप, आकार, घाट.

-रो (पु.) - मजा, गंमत.

तासुवी (तासुवी) (स्त्री.) - धर्माधता.

तासुं (तासुं) (न.) - नगान्याचा एक प्रकार.

तांसळी (तांसळी) (स्त्री.) - तसराळे.

ताळ (ताळ) (पु., स्त्री.) - झांज.

ताळवुं (ताळवुं) (न.) - (१) टाळा (२) डोक्याचा सर्वांत उंच भाग.

ताळाकूची (ताळाकूची) (स्त्री.) - कुल्हूप - फिहरी.

-करवी, -मां मूकवुं, -राववुं - पक्क्या बंदोबस्तात ठेवणे.

ताळी (ताळी) (स्त्री.) - टाळी.

-लागवी - टाळी लागणे, एकतानता होणे.

ताळुं (ताळुं) (न.) - कुल्हूप.

-मारवुं, -घामवुं, -साचवुं - कुल्हूप घालणे.

-देवावुं - (१) कुल्हूपात बंद होणे (२) वांझ होणे, विनापत्य होणे (३) अवदशा येणे.

ताळो (ताळो) (पु.) - ताळा, मेळ.

ताळोटा (ताळोटा) (पु. ब. व.) - प्रशंसक्या टाळ्या.

तिक्कड (तिक्कड) (पु.) - जाड रोट.

तिग्वारी (तिग्वारी) (पु.) - टिणगी.

तिगोरर (तिगोरर) (पु.) - खजीनदार, फोपाध्यक्ष.

तिताली, (-लियुं) (तिताली-लियुं) (वि.) - बाष्कळ, निलजरे, उन्हाळा.

तिरस्करिणी (तिरस्करिणी) [सं.] (स्त्री.) - पडदा, कनात

निलस्मान (तिरस्करात) (अ.) (पु.) - चमत्कार.

तिलाट (तिलाट) (वि.) - गावीचा वारस.

तीकम (तीकम) (पु.) - (१) टिकाव (२) त्रिक्रम.

तीवुं (तीवुं) (वि.) - (१) तिखट, उम (२) पाणीदार, तेजस्वी (३) तामसी, उग्रस्वभावी (४) (न.) पोलाद.

-खां (न. व. व.) - (१) मिरच्या (२) मीरी.

-तम (वि.) - भविष्य तिखट.

तीड (तीड) (न.) - टोळ.

-पडजां - टोळधाड येणे.

तीणुं (तीणुं) (नं.) - (१) धारदार (२) धारीक टोकाचे

(३) धारीक पण तीव्र (सुर).

तीन पांच (तीन पांच) (स्त्री.) - शेखी, मिजास, पोकळ बदाई.

तीरवुं (तीरवुं) (वि.) - तिरके.

तुक (-ख) म (तुक-प-म) (नं.) - (१) बीज (२) वीर्य (३) वंश.

तुक्को (तुक्को) (पु.) - (१) चुटका, छोटी मजेदार गोष्ट.

(२) मनाचा तरंग (३) बोथट बाण.

-ऊडवो - मनात एकदम एक कल्पना चमकणे.

-फेंकवो, -लगाववो - एक विचार - कल्पना लोकांत मंडून देणे.

तुंकारवुं (तुंकारवुं) (स. क्रि.) - तुच्छतेने बोलणे-वागणे.

तुंगुं (तुंगुं) (वि.) - (१) स्थूल, लव्ह, पुष्ट (२) (नं.) तुंद, फुगलेले पोटा (३) (लाक्ष.) रागाने चढलेला चेहरा.

ननु - राग उरण, नेह वाचना रागाचा गण नाहीसा होणे.

चडवुं - रागाने चेहरा चढणे, तोंडावर संतापाचा भाव येणे.

भरवुं - भरपूर खाणे.

फार, - रों (तुम्हाला-रों) (पु.) - तिरस्कार.

(तुम्हाला) (सर्व.) - तुम्ही.

ने (सर्व.) - तुला.

(-व), - वुं (-वुं) (तुम्हाला-वुं) (वि.) - तू, उद्ध.

- मिजाज (पु.) - चढेल स्वभाव.

- डा (-दा)ई (स्त्री.) - उद्धटपणा.

तंग (तुम्हाला) (न.) - तर्कट.

तुम्हाला (तुम्हाला) (स्त्री.) - वशिला, आसरा.

मुमाळी (तुम्हाला) - (१) (वि.) मिजासखोर

(२) (स्त्री.) मिजासखोरी.

माग (माग) (पु.) - माग पत्रावरील शिर्ष पत्रावर.

- चालवो - पत्रव्यवहार सांघत राहणे.

- रे चडवुं - पत्रव्यवहाराचे कागद वाढत जाणे पण निकाल न होणे.

तुर(-री)त (तुम्हाला-तुम्हाला) (अ.) - लगेच, लागलीच.

तुरतोतुरत (तुम्हाला-तुम्हाला) (अ.) - ताबडतोब, लगबगालगेच.

तुरंगवातु (तुम्हाला-तुम्हाला) (न.) - (१) केदवना, तुर्कग

(२) घोड्याचा तबेल.

तुर(-वे)र (तुम्हाला-वे-२) (स्त्री.) - (१) तुर (२) तुरीचे रोर.

तुं (तुं) (सर्व.) - तू, वि. पु. चे एकवचन.

तुंती (न. व. व.) - अरेतुरे.

तूक (तूक) (स्त्री.) - कवितेचा चरण.

तुडवुं (तुडवुं) (अ. क्रि.) - तुड होणे, प्रसन्न होणे.

तून (तून) (न.) - (१) खोटेनाटे, बनवून सांगितलेली गोष्ट,

थाप (२) तर्कट, कारस्थान, जाळे (३) नखरे.

- चालववुं - खोटेनाटे किंवा काही तर्कट उभे करून फारविण.

तूतक (तूतक) (स्त्री, न.) - बोटीच्या वरच्या भागात केलेली सपाट जागा, 'डेक'.

तूतियो (तूतियो) (पु.) - कारस्थानी, तर्कटी मतुष्य.

तूती (तूती) (स्त्री.) - (१) पोपटाची मादी (२) मैना.

तुर (तुर) (स्त्री, न.) - (१) शेवरी वगैरेच्या बोंडातील रु

(२) सनई.

तुरा (तुरा) (पु. व. व.) - (१) तुरा (२) तुरीचे दाणे.

तूरुं (तूरुं) (वि.) - तुरट.

तूरुं (तूरुं) (तूरुं-तूरुं) (वि.) - निष्कपट, भोळे.

ते (ते) (सर्व.) - तृतीयपुरुष ए. व., तो ती-ते.

१६

नेव (तेव), - व (स्त्री.) - (१) तळवीज (२) घोष (३) खंत, काळजी (४) काटकसर.

नेवहुं (तेवहुं) (न.) - त्रिकुट.

नेग(-गा) (नेग गा) [फा.] (स्त्री.) - कडवार.

नेज (तेज) [फा.] (वि.) - (१) तीक्ष्ण, उग्र, कडक (२) चलाय, चपळ.

नेजण (तेजण) (स्त्री.) - चपळ घोडी.

नेजानो (तेजानो) (पु.) - लडंग, दालचिनी इ. मसाला.

नेजुं (तेजुं) (वि.) - तितकें, तेवढे.

- ले (अ.) - (१) तेवक्यात (२) तेवढ्याने.

- कामां (अ.) - तेवढ्यात.

नेड (तेड) (स्त्री.) - (१) तड, काठ (२) बाजू, दिशा.

- वुं (स. क्रि.) - निमंत्रणे.

नेडवा जवुं, नेडी लायवुं - भाणायला - बोलायला जाणें, घेऊन येणें (उदा. नारायण)

नेडी जवुं - बरोबर घेऊन जाणें.

नेडगर (तेडगर) (वि.) - भाणायला - बोलायला जाणारा.

नेडायवुं (तेडायवुं) (स. क्रि.) - (१) नेडवुं'चे प्रयोजक

(२) निमंत्रण देणें, बोलावून आणणें.

तेडुं (तेडुं) (न.) - (१) निमंत्रण, बोलावणें (२) नेण्याकरिता येणें.

- आववुं - निमंत्रण येणें, न्यायला येणें.

- करवुं - निमंत्रण देणें, बरोबर यावया सांगणें किंवा बरोबर घेऊन यायला मागूस पाठविणें.

- हळामं (न.) - गोड्याने तोंडून बोलावणें.

नेगी (तेगी) (सर्व.) - ती, तू. पु. एकवचनी स्त्रीलिंगी रूप (पारशी बोलीत).

- गम, - मेर (अ.) - त्या बाजूस, निकडे.

- बार (अ.) - त्या घेळी.

तेणे (तेणे) (सर्व.), 'ते' चे तृतीया विभक्तीचे एकवचन.

तेथी (तेथी), - करीने (अ.) - म्हणून, त्याकरिता, त्याकारणाने.

तेनावुं (अ. क्रि.) - पिकणे, तयार होणे.

तेनुं (तेनुं) (सर्व.) - 'ते' चे पद्यीचे एकवचन.

तेम (तेम) (अ.) त्याप्रमाणे, तसे.

तेमणे (तेमणे) (सर्व.) - 'ते' चे तृतीयेचे बहुवचन, त्यांनी

- तुं (सर्व.) - 'ते' चे पद्यीचे व. व., त्यांचे

तेरतांखळी (तेरतांखळी) (स्त्री.) - परस्परतः रोटीव्यवहार

नसलेल्या वेगवेगळ्या जातींचे लोक.

तेरश - स (तेरश-स) (स्त्री.) - त्रयोदशी.

तेरीख (तेरीख) (स्त्री.) - (१) व्याज मोजण्याचा दिवस

(२) व्याजाचा दर.

—चटरी—व्याज वाटत जाणे.

—देवी—व्याज देणे.

—लेवी—व्याज घेणे.

तेरीमेरी (तेरीमेरी) (स्त्री.)—शिव्यागाळी.

तेल (तेल) (न.) (१) मराठी अर्थी (२) (लाक्ष.) दम.

—जंगलुं—शिजणाऱ्या भागात तेल टाकणे.

—काळुं—(१) दम काढणे (२) सगळ्या काढणे.

—जोळुं, तेलनी धार जोवी—डोळ्यांत तेल घालून राहणे.

—घालुं—मृत्यूनंतरचा शोक विधिपूर्वक सोडणे (गुजरातेत).

—नीकळुं—दम निघा.

—पळी करवी—कशीतरी गुजराण करणे.

—रेडाळुं—(१) धमका बसणे (२) मस्तर वाटणे.

—मां माण बूडवी—संकोचणे.

तेलण (तेलण) (स्त्री.)—तेलीण

तेलाळुं (तेलाळुं) } (वि.)—तेलकट

तेवहुं (तेवहुं) (वि.)—तेवढे.

—तेवहुं (वि.)—समसमान

ते बार (ते) (ते बार-ते) (अ.)—त्या प्रसंगी, त्यावेळी

तेहुं (तेहुं) (वि.)—तसे, त्यासारखे.

तेवामां (तेवामां) (अ.)—त्यावेळी, तेवढ्यात.

तेवे (तेवे) (अ.)—त्यावेळी.

तें (तें) (सर्व.)—‘तुं’ चे तृतीयेचे ए. य. (त्वां)

तो (तो) (अ.)—(१) तर (‘जो’=जर च्या संबंधात) (‘जो आवशे तो जईशुं’) (२) ‘तरी’ या अर्थी (‘हुं तो जईश’=तू आला नाहीस तरी मी जाईन) (३) तरमग (‘तो जा!’) (४) (दुसरे काही नाही) ‘एवढे तरी’ या अर्थी (‘पासे तो आव’)

—तो—विशेष आग्रहदर्शक (‘तुं नहीं करे तो तो हुं करवानो ज’)

—पछी—तरमग

तोकलुं (तोकलुं) (स. क्रि.)—(१) उचलणे (२) जोखणे.

तोकल (तोकल) (पु.)—ईश्वरावरील आस्था.

तोळहुं (तोळहुं) (वि.)—(१) असभ्य, उद्धट (२) आम्बूड.

—डाटें (स्त्री.)—असभ्यपणा, उद्धटपणा.

तोजी (तोजी) (स्त्री.)—(१) एकरी खंड किंवा महसूल (२) सार, सत्त्व.

तोटाळुं (तोटाळुं) (अ. क्रि.)—संपणे, तूट पडणे.

तोडे संकोडे (तोडे संकोडे) (अ.)—एका पायावर, अधीर होऊन.

तोडो (तोडो) (पु.)—(१) पायांतल चांदीचा तोडा (२) एक हजार रुपयांचा थैला (३) कच्च्या फळांची तोड

(४) गिनार, शिप्पर (५) नोक च उडविण्याचा तोडा.

तोतडा-ळा)तुं (तोतडा-ळा) (अ. क्रि.)—बोल्बोला जीम

भडखळणे, तोतरे बोलणे.

तोतहुं (तोतहुं) (वि.)—तोतरे.

तोतलुं (तोतलुं) (वि.)—(१) तोतरे (२) बोवडे.

तोतिंग (तोतिंग) (वि.)—भले मोठे, अवाढव्य.

तोतो (तोतो) (पु.)—पोपट.

तो वण (तो वण) (अ.)—तरीही, तथापि.

तोफान (तोफान) (न.)—(१) दंगा, मस्ती (२) भांडण,

मारामारी.

—नी (वि.)—दंगेखोर, भांडखोर.

तोशा (तोशा) [अ.] (स्त्री.)—‘आता फार झाले’ असे

मुचविणारा अत्यंत प्रस्तपणाचा किंवा पश्चात्तापाचा उद्गार.

—पोकरवी—प्रस्त होणे, कंटाळून जाणे.

—पोकराववी—प्रस्त होईल असे करणे.

—खन (न.)—बघरदस्तीने लिहून घेतलेले पत्र.

तोरा (तोरा) (पु.)—(१) तोरा, अहंकार (२) (स्त्री.) साय.

तोरा (पु.)—मागावर कपडा तयार होईल सससा गुंडाळण्याचे गोल लाकूड.

तोरी (तोरी) (वि.)—(१) मिजासखोर, अहंकारी.

(२) (स्त्री.) अहंकार, तोरा. (३) राग.

तोरो (तोरो) (पु.)—तुरा.

तोल (तोल) (पु. न.)—(१) वजन (२) वजनाचा काटा

(३) (लाक्ष.) कदर, किंमत (४) प्रतिष्ठा, वजन.

—दार (वि.)—वजनदार.

तोलडी (तोलडी) (स्त्री.)—(१) अन्न शिजविण्याचे मातीचे

भांडे (२) स्मशानात प्रेताबरोबर नेतात ती विस्वाची हुंडी.

तोळा-ळा)ट (पु.)—वजन करणारा, तोळण्याचे काम करणारा.

तोले (तोले) (अ.)—तुलनेला, बरोबरीला.

तोली (तोली) (पु.)—तोळा.

तोशावतुं (तोशावतुं) (न.)—सामान टेंबण्याची जागा, फोडार.

तोस्तान (तोस्तान) [फा.] (न.)—एखादी मोठी धोरली घटना

किंवा अवाढव्य वस्तू.

तोळहुं (तोळहुं) (स. क्रि.)—(१) तोलणे, जोखणे,

(२) उचलणे, (३) तुलना-किंमत-करणे.

फेरवी तोळहुं—बोळून परत उलटणे.

त्यारे (त्यारे) (अ.)—(१) तेव्हा (२) तर मग.

त्यार केडे, —पछी (अ.)—त्यानंतर.

—थी (अ.)—तेव्हापासून.

त्यां (त्यां) (अ.)—(१) तेथे (२) त्या परिस्थितीत.

—तो (अ.)—इतक्यात.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - तिप्पट

जगणुं (जगणुं) (पु.) - एखाद्या द्रव पदार्थाचा हाग पडेल असा
जगणुं कितीदा.

जगणुं, बदासनुं - तुच्छ, यःकश्चित्.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - विव, गळणारे.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - (१) (अ.) + मळणार
(२) (स्त्री.) झड.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - तिप्पट.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - (१) चळ, जंगम (२) (न.) घन.

जगणुं (जगणुं) (पु.) - (१) द्रव पदार्थाचा हागणे (२) अस
(३) निसासा (४) स्वस्थता, निश्चितता.

जगणुं (जगणुं) (अ. कि.) - गळणे, ठिपकणे, वपणे.

जगणुं (जगणुं) (न.) - अणु, प्रकाश किरणांत उडताना
दिसणारे रजःकण.

जगणुं (जगणुं) (पु.) - सिंह.

जगणुं (जगणुं) [सं.] (वि.) (१) भयभीत (२) बुजलेले.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - तांब्याचं.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - चरख्याची चात.

जगणुं, -डो (जगणुं) (पु.) - घागर.

जगणुं (जगणुं) (न.) - ताजवा.

-ऊंचु चढवुं - बढती होणे.

-नीचु नमवुं - लाभ होणे, सुखसमृद्धीचे दिवस येणे.

-भावे थवुं - अभिमान येणे.

जगणुं (जगणुं) - गोंदलेल्यावर गोंदणे.

जगणुं (जगणुं) (न.) - (१) ताजवा (२) गोंदणे.

जगणुं (जगणुं) (स. कि.) - भवानक हल्ला करणे, छापा
घालणे.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - ताटी, चिकाचा पडदा, पातळ तट्टी

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - मोठ्याने ओरड, गर्जना.

-पाडवी, -नायवी - ओरड करणे, गर्जना करणे.

-थुं (अ. कि.) - गर्जणे.

जगणुं (जगणुं) (न.) - तावे.

जगणुं (जगणुं) (पु.) - (१) जुद्धम, छळ (२) ग्रास, उग्रम,

वीट (३) धाक, धास्ती.

-भापवो, -उपजायवो, -करवो, -देवो - जुद्धम करणे.

ग्रस्त करणे, छळणे.

-वतवो - जुद्धम होणे.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - तिरकस, धाकडे.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - (१) तिन्हाईत, तटस्थ (२) अपरिचित.

जगणुं (जगणुं) (अ. व. मी.) - ग्राही.

-पोकारवी - घायून जाणे.

-पोकराववी - ग्राही जाणे करायला लागणे.

जगणुं (जगणुं) (पु.) - (१) तिरकेपणा (२) फास (३) वजन,
काटा (४) तांब्याची बशी.

जगणुं (जगणुं) (न.) - त्रिकोणाकार.

जगणुं (जगणुं) (स. कि.) - तीन सारखे भाग करणे.

जगणुं (जगणुं) (पु.) - तिकोटा, तिकटी.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - स्त्री.

-राज्य (न.) - (१) स्त्रीराज्य (२) स्त्रीची बलती.

जगणुं (जगणुं) [सं.] (स्त्री.) - त्रैराशिक

-मांडवी - त्रैराशिकात मांडणे.

जगणुं (जगणुं) [सं.] (स्त्री.) - पोटाच्या तीन बळ्या.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - तृतीया तिथी.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - तिसरे.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - उणीव, दोष.

-टो (पु.) - तोटा, खोट.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - (१) दम, जोर. (२) (अ.) तीन प्रकारे.

जगणुं (जगणुं) (वि. स्त्री.) - तीन कष्टधान्यांची मिळून केलेली.

जगणुं (जगणुं) (वि. स्त्री.) - (१) काटकसर. (२) तजवीज,
व्यवस्था.

-होवी, -मळवी - काटकसरीचे बळण असणे.

जगणुं (जगणुं) (वि.) - (१) तीन थर असलेले. (२) तिप्पट.

(३) तीन प्रकारचे.

जगणुं (जगणुं) (पु.) - पावसाच्या पाण्याची थेट जमिनीत जिरवणी.

-पुरावो - बरकत - चांगले दिवस येणे.

जगणुं (जगणुं) (स्त्री.) - (१) कमरपट्टा. (२) कानातला एक दागिना.

जगणुं (जगणुं) (अ. कि.) - (१) शरीराने कुश - दुबळे होणे.

(२) पूर्ण दिवसांचा न झालेला (दोराचा) गर्भ पडणे.

थ (थ)

थई (थई) (अ. कि.) - 'थवुं' या धातूचे भूतकाळाचे
स्त्रीलिङ्गी रूप; झाली, पडली, झाली या अर्थी.

-चूकवुं - पूर्ण होणे, संपणे.

-रहेवुं - (१) पुरते होऊन जाणे. (२) तोड - निकाल - शेवट
येणे.

थई (अ.) - द्वारा, -कडून जाऊन, -च्या रस्त्याने.

—ने (अ.)—(१) होऊन. (२) द्वारा इ. (वरीलप्रमाणे).

थक-(का)वुं (थक-का-वुं) (स. क्रि.)—थकविणे, दमविणे.

थकित (थकित) (वि.)—चकित, दिडमूढ.

थकी (थकी) (अ.)—हून, पासून, मुळे (पद्यात वापर).

थड (थड) (न.)—(१) बुंधा. (२) उत्पत्तिस्थान, प्रारंभस्थान.

—थी पांखडां सुयी—आदीपासून अंतापर्यंत.

—थांघुं—सुरुवात करणे.

थडक (थडक) (स्त्री.)—(१) धडकी. (२) बोलताना भीतीने होणारे त-त-म-म.

—थुं, -काथुं (अ. क्रि.)—(१) धडकी मरणे. (२) तत-मम होणे.

—कार (पु.)—‘धाड’ असा आवाज.

थडथडवुं (थडथडवुं) (अ. क्रि.)—(१) कापणे. (२) थडथड आवाज होणे.

थडसां (थडसां) (अ.)—नजीक.

थडियुं (थडियुं) (न.)—(१) बुंधा किंवा खोड.

(२) वंशवृक्षाचा मूळ बुंधा.

थडी (थडी) (स्त्री.)—थप्पी, एकावर एक रचलेली रास, गंजी.

थथडावुं (थथडावुं) (स. क्रि.)—घमकावणे, फार टपका देणे.

थथरडो (थथरडो) (पु.)—जाड लेप-थर.

थ-(र)थरवुं (थ-र-थरवुं) (स. क्रि.)—(१) कापणे, थरथरणे.

(२) मिणे.

थथेडवुं (थथेडवुं) (स. क्रि.)—जाड थर होईल असा लेप चढविणे.

थथैयो (थथैयो) (पु.)—नर्तक.

थनगन, -थनमन (अ.)—थै ये (नाचण्याचा आवाज).

—करी रथेवुं—(१) आनंदाने नाचणे. (२) काही करण्याची उत्सुकता - आतुरता दाखविणे.

—नाट (पु.)—(१) थथथयाट. (२) आवेश.

थपडाक, थपाट (स्त्री.)—चरराक, थपट.

थपेली (थपेली) (स्त्री.)—थापून केलेली जाड पुरी.

थपोडुं, -लियुं, -लुं (थपोडुं, -लियुं, -लुं) (न.)—हाताने थापून दिलेला आकार—घाट.

थथडाक (थथडाक) (अ.)—(घोड्याच्या) दौडीचा आवाज.

थमणी (थमणी) (स्त्री.)—मूळ भांडवल.

थंन ((थंन) (पु.)—स्तंभ, खान.

थयुं (थयुं) (अ. क्रि.)—(१) ‘थयुं’चे भूतकाळचे न. ए. व., ‘हाले’ (२) (अ.) बस, पुरे.

थरक (थरक) (स्त्री.)—(१) नीति, धाक (२) थरकाप.

—थुं (अ. क्रि.)—थरकाप होणे.

थरपवुं (थरपवुं) (अ. क्रि.)—संगुष्ट होणे.

थरवुं (थरवुं) (स. क्रि.)—(१) थर चढविणे (२) मंडारीत

धान्य विपडू नये म्हणून कडव्याचा वंगरे थर खाली व भोवती लावणे.

थयुं (थयुं) (अ. क्रि.)—(१) होणे (२) जन्मणे, उत्पन्न होणे (३) वाटणे, प्रतीति होणे.

—जयुं—(१) पुरे होणे. (२) नकळत घडणे. (३) होऊन जाणे.

थळयुं (थळयुं) (अ. क्रि.)—जमिनीवर रेतीचा थर पसरणे.

थाक (थाक) (पु.)—थकवा.

—ऊतारवो—आराम—विसावा घेणे.

—ऊतरवो—थकवा कमी होणे, ताजेतवाने होणे.

—खावो—विसावा घेणे.

—चडवो—थकवा येणे.

—लो (पु.)—आराम, विसावा.

—थुं (अ. क्रि.)—(१) थकणे (२) (लाक्ष) कंटाळणे, हरणे.

थाकधाना गाड—थकलेल्याला लांब लांब वाटणारे कोस किंवा अंतर.

थाणुं (थाणुं) (न.)—(१) पडाव, फेद (२) पोलीस ठाणे,

(३) रोप लावण्याकरिता भाळे करून केलेली खोलगाट जागा.

थाथा थाथडी (थाथाथाथडी) (स्त्री.)—(१) थोपटून घात करण्याची क्रिया. (२) समजूत घालण्याची क्रिया.

थान (थान) (न.)—तागा (२) स्तन (३) स्थान (४) नाके.

—फ—(न.)—राहण्याचें—थांभण्याचें—टिकाण.

थांथुं (थांथुं) (वि.)—सुस्त, मंद (२) घाणेरडे टिकाण

थाप खाली—कमविले—ठकविले जाणे.

—देवी, —मारवी—(१) थापट मारणे, (२) थाप मारणे, (३) जाड लिपण देणे.

थापडी (थापडी) (स्त्री.)—(१) गवंड्याचे थापटण्याचे एक अवजार, थापी (२) थापट.

थापण (थापण) (स्त्री.)—(१) मूळ भांडवल (२) लिपण (३) ठेव.

—ओळववी—ठेव घशात घालणे.

—मूकवी—ठेव ठेवणे.

—राखवी—ठेव ठेवून घेणे, —संभालणे, ठेव म्हणून संभालणे.

थापवुं (थापवुं) (स. क्रि.)—(१) स्थापणे (२) थापणे.

थापाळंडुं (थापाळंडुं) (न.)—रंगान्याचें किंवा धोव्याचे पसरट भांडे.

थापो (थापो) (पु.)—(१) पाटीचा भाग (२) भाड्यावर जाकण्याचे मोठे नळ्यासारखे कौल (३) कुंकवाच्या हाताची थाप.

थावडवुं (थावडवुं) (स. क्रि.)—थोपटणे.

द (६)

दक्षिणी (दक्षिणी) - (१) (वि.) दक्षिणेकडील (२) (पु.)

(२) (पु.) महाराष्ट्री (३) (स्त्री.) मराठी भाषा.

दक्षिणापथ (दक्षिणापथ) (पु.) - विंध्याचलापासून खाली दक्षिणेचा प्रदेश (उत्तरेचा 'उत्तरापथ')

दख (दख) (न.) - दुःख

- पडवुं - पोडा किंवा कष्ट होणे.

दखणा (दखणा) (स्त्री.) - दक्षिणा.

दखणातुं (दखणातुं) (वि.) - (१) दक्षिणेकडील (२) उजव्या बाजूने.

दखल (दखल) (स्त्री.) - (१) मध्ये पडणे, मध्यस्थपणा करणे, (२) दबळादबळ, अडवणूक.

- गोमि (स्त्री.) - (१) दखलादबळ, (२) मध्यस्थी.

- लियुं (वि.) - दबळादबळ करणारे.

दखियुं (दखियुं) (वि.) - दुःखपीडित.

दगडाचोथ (दगडाचोथ) (स्त्री.) - भांडवद गड चवुर्गी, गणेश चवुर्गी.

दगड, (-ड) (दगड-ड) (वि.) - दगलबाज, लबाड.

- डाई (स्त्री.) - हरामखोरी, लबाडी.

दगदगो (दगदगो) (पु.) - बहीम, संशय.

दंग (दंग) [फा.] (वि.) - चकित.

दंगडी (दंगडी) (स्त्री.) - गवताचा बाजार.

दंगल (दंगल) (पु., न.) - (१) भांडण, तक्रार (२) कुस्ती

(३) कुस्त्यांची दंगल (४) आगळाडा.

दशादबुं (दशादबुं) (स. क्रि.) - भाजणे, जाळणे.

दशाडो (-पो) (दशाडो-पो) (पु.) - जळजळ, मनातला संताप.

दशोडियुं (दशोडियुं) (वि.) - (१) अर्धेमुर्चे जळलेले (२) (न.) कोलीत.

दडवुं (दडवुं) (स. क्रि.) - गाडव - पुरव - जाणे

ददावुं (ददावुं) (स. क्रि.) - पुरायला लावणे.

दडको (दडको) (पु.) - (१) लचका (२) डोणा-ना पृ.

दडदड (दडदड) (अ.) - (१) पाणी पडण्याचा आवाज (२) खळखळ (अश्रू).

दडवयुं (दडवयुं) (स. क्रि.) - दावून-डावून भरणे.

दडमजल (दडमजल) (स्त्री.) - (१) न थांबता मारलेली मजल.

(२) (अ.) अविव्रात, न थांबता.

दडवुं (दडवुं) (स. क्रि.) - (१) खळयाची जमीन धोपटून

सारवून गुळगुळीत करणे (२) (अ. क्रि.) धावणे, वाहणे. (वाहात जाणे) (३) गडबडा लोळणे.

दडियो (दडियो) (पु.) - द्रोण.

दडी (दडी) (स्त्री.) - (१) लहान चेंडू (२) विंध्या लपेटून केलेला गोल गोळा (३) बांधा.

दडो (दडो) (पु.) - चेंडू.

दगुं (दगुं) (न.) - लोढणे, लोढण्याचे दांडके.

दंड पीलवा - दंडाचा व्यायाम करणे.

- क (पु.) - दंडुका.

- नायक (पु.) - (१) न्यायाधीश (२) वरिष्ठ पोलीस अमलदार (३) सेनापती.

- नीति (स्त्री.) - (१) शासननीति (२) न्यायव्यवहार.

- पाल (पु.) (१) वरिष्ठ न्यायाधीश (३) दर्शन.

- प्रणाम (पु.) - साष्टांग नमस्कार.

- फरोई [फा.] (स्त्री.) - दंडाची वसुली.

- वत् [स.] (अ.) - साष्टांग

- वुं (सं. क्रि.) - (१) शिक्षा करणे (२) दंड करणे.

- शास्त्र (न.) - शिक्षा करण्याचे शास्त्र, 'पित्तोर्लोजी'.

दंडातोड (दंडातोड) पु. - दंड्याने तोडलेला झगडा.

दंडियुं (दंडियुं) (वि.) - एकसाधी.

दंडियो (दंडियो) (पु.) - चौकडी विणलेली एक प्रकारची पान मार्ग गाडी.

दंडीलु (दंडीलु) (स्त्री.) - दांड, उड्डट.

दंडे (दंडे) (पु.) - दंडी.

दंडो (दंडो) (पु.) - (१) दंडा, दंडुका (२) दांडू.

दडवुं (दडवुं) (स. क्रि.) - (१) देणे (२) दाग देऊन देणे, कमाई करून देणे.

ददावुं (ददावुं) (न.) - हुंदुभी, मोठा डंका.

ददुडो (ददुडो) (पु.) - वरून धाड धाड पडणाऱ्या मोठी धार.

दनियुं (दनियुं) (न.) - (१) रोजी (एक दिवसाची मजुरी) (२) रोजचे मिन्हाईक.

दनैयुं (दनैयुं) (न.) - (१) कच्चा रोजमेळ (२) रोजमजूर (३) त्याची मजुरी (४) दैनिक वृत्तपत्र.

दंतगरगडी (दंतगरगडी) (स्त्री.) - दाते असलेली गरगडी, 'कॉण्क्ली'

दंतवुं (दंतवुं) (वि.) - दाताड, बाहेर दात दिसत असलेले.

दंतारो (दंतारो) (पु.) - हस्तीदंताचे काम करणारा.

इंताळुं (इंताळुं) (वि.) - (१) दाते असलेले (२) पाहू 'दंतयुं'
 इंतयो (इंतियो) (पु.) - कंगया.

इकामण (इकामण) (न.) - धमकी.

पट (वि.) - (१) कुपट (२) पुष्कट (३) जमिनीन

पटयुं (इप-प-टयुं) दपटयुं (इपटयुं) (स. क्रि.) -
 (१) दामटणे (२) छुच्चेगिरीने लपविणे (३) पुरून ठेवणे,
 पटवणे.

पटो (इप-पेटो) (पु.) - (१) मोलाची यंत्र बांधून
 टेवण्याचे दासन (२) किमती वस्त्याचे गाडोडे.

पकणायुं (इपणायुं) (स. क्रि.) - (१) हाकारणे (होही)
 (२) पुरणे, दफन करणे.

पत्तर (इपतर) [अ.] (न.) - (१) कामकाजाचे कागद बांधून
 टेवण्याचे दप्तर (२) कार्यालय, 'ऑफिस' (३) विद्याभ्यासचे
 पुस्तके टेवण्याचे पाकीट.

- रे करयुं - अर्जे ह. फाडल करणे (निकालात काढले असे
 समजून ठेवून देणे).

पिं (इपिं) (वि.) - (१) विस्कटून टाकलेले (२) नाश केलेले
 (३) लांबणीवर टाकलेले. (४) (स्त्री.) सेप (उदा० 'वे
 दफे' = दोन घेळा)

- करयुं - दूर करणे, नाश करणे (२) विस्कट करून टाकणे.
 (३) दफन करणे.

- राय (पु.) लपटरीत पात्रालहान तुम्हीच्या आनखीला.

दपटायुं (इपटायुं) (स. क्रि.) - हाकारणे, धमकावणे.

दपयुं (इपयुं) (अ. क्रि.) - (१) दडपून दाखून टाकणे.
 (२) दबणे, मऊ पडणे.

दबाण (इपबाण) (न.) - (१) दडपण (२) वजन (३) लाश्त.
 दडपण, प्रभाव.

- करयुं - (१) दडपणे (२) आग्रह करणे. (३) जबरस्ती
 करणे.

- नीचे आवयुं - उपकारावाली दबणे.

दमायुं (इपमायुं) (स. क्रि.) - दडपणे.

दमाळुं (इपमाळुं) - दाखले जाणे.

- वीने चाळयुं - जोराने चालणे.

- वीने खाळुं - ठासून खाणे.

दवेल (-लुं) (इमेव-लुं) (वि.) - (१) दडपलेले (२) ओशाळें,
 दम (इम) [फा.] (पु.) - (१) श्वास. (२) दमा. (३) प्राणवायू
 जीव. (४) (लाश्त.) सच्च, पाणी, तेज. (५) धमकी.

- आपवो } धमकी देणे, दम देणे.

- देवो }

- ऊपडवो - (१) जोराने श्वास चालणे. (२) दम्याच्या

विकाराचा जोर होणे.

- माडवो (१) माडी (२) माडी करणे, माडी दर्शविणे.

(२) सतावणे, संताप आवणणे.

- लावो - दम घेणे, श्वास घेणे.

- लंबवो - (१) दम मारणे (विलंबीचा) (२) स्वस्थपणाने
 श्वास घेणे. (३) निमूटपणे सहन करणे, धीर धरणे.

- मंडवो - मंडवणे.

- छोडवो - (१) मरून जाणे. (२) आशा किंवा हिंमत
 सोडून देणे.

- जोवो - पाणी, किंवा जोर, पाहणे.

- ताणवो }

- बांधवो } (१) गप राहणे, निमूटपणे सहन करणे.

(२) दम घेणे.

- ताणी शायवो - श्वास रोमून धरणे.

- नीकळवो, - नीकळी जवो - (१) फार अम पडणे, यकून
 जाणे. (२) जीव जाणे.

- यवो - दम घेणे, मांडणे.

- देव्यावो }

- बनावो } भीती - धाक दाखविणे.

- धरवो - (१) दम धरणे, धीर धरणे. (२) विलावा घेणे.
 (३) श्वास रोखणे.

पडवो - पडवणे, मांडणे.

- बांधवो - कडवणे.

- भिडावो - धमकावणे, दडपणे.

- मारवो - (१) विलंबीचा एक दम मारणे. (२) उगीच
 पेट मारणे.

- भागवो - (१) वधा होणे, ताब्यात जाणे. (२) जोर न
 राहणे.

- मां ने दममां - पेटितच, दमातच.

- रडेवो - सत्त्व - पाणी - गुण असणे.

- राखवो - (१) दबाव - रक्षा घेवणे. (२) दम खाणे.

- लेवो - (१) श्वास घेणे. (२) विलावा खाणे. (३) दमविणे
 (४) चिन्मीम पिणे.

- कसी (स्त्री.) - श्वास रोमून धरण्याची क्रिया.

दमक (इमक) (स्त्री.) - धमक, चमक, तेज.

- दार (वि.) - धमक असलेला - ली - ले, चमक दाखविणारा
 - री - रे.

- खुं (अ. क्रि.) - (१) चमकणे (२) (नगारा) वाजणे.

दमडो (इमडो) (पु.) - (१) जीव. (२) दमडा.

दमदमाट (इमदमाट) (पु.) - (१) दमदबा, घाटमाट
 (२) (अ.) घाटमाटाने.

दम पर दम (अ.) - तरचेवर.

दम व दम [पा.] (अ.) - श्वासागणिक.

दमवाज (दमवाज) (वि.) - दमदादीने काम करून घेणारा - रा - रे.

दमभर (दमभर) (अ.) - घाईघाईने, सारां शक्ती व्याप्त.

दमळुं, (लेल) (दमळुं-लेल) (वि.) - दाखाने पिढ्याळ्या ली ने.

दमवुं (दमवुं) (सं. क्रि.) - (१) (मन) दाबणे - ताब्यात ठेवणे.
(२) दमन करणे, पीडणे.

दमाक(-ग) (दमाक-ग) (पु. न.) - दिसाग.

- की(-गी) (वि.) - ढोंगी, धंदी.

दमाम (दमाम) (पु.) - दमडवा, मयका, ण्ड.

दमोदम (दमोदम) (अ.) - चमत्प्रदीने.

दया ग्यावी, लाववी - दया करणे, दया करून सोडून देणे.

दयामणुं (दयामणुं) (वि.) - कीच येण्याजोगे, केवळ्याणे, दयाजनक.

दर (दर) [फा.] (न.) - (१) दार (२) (अ.) दरेक, प्रत्येक
दर [स.] (न.) - बीळ.

दरकार (दरकार) [फा.] (स्त्री.) पर्वा, क्षीति.

- राखवी, - करवी - पर्वा ठेवणे.

दरखत { (दरखत) (न.) - झाड.
दरखत }

दरग्यास्त (दरग्यास्त) [फा.] (स्त्री.) - (१) अर्जी, अर्ज.

(२) प्रस्ताव.

- सापवी - कोटांत अर्ज दाखल करणे.

- बजाववी - द्रुमनामा अमल्यात आणण्यासंबंधीचा अर्ज अमल्यात आणणे.

- मंजूर करवी, - राखवी - प्रस्ताव मान्य करणे.

- मुरवी - दरग्यास्त दाखल करणे - रुजू करणे.

दरगाह (दरगाह) [फा.] (न.) - दर्गा.

दरगुजर (दरगुजर) [फा.] (वि.) - माफ केलेले, म्हेन केलेले.

दरजो - जो (दरजेतकरी) (पु.) - (१) दर्जा, पायरी, कोटी,

(२) कक्षा, अवस्था (३) हुद्दा, अधिकार. (४) प्रमाण, अंश

दरजे चडवुं - वरच्या दर्जाच्या चढणे, दर्जा वाढणे.

दरद (दरद) (न.) - पीडा, दुःख.

- ऊपडवुं - एकाएकी दुःखाच्या लागणे.

- वेमवुं - दुःख - वेदना शमणे.

- दी (वि.) - आजारी, पीडित.

दरदागीनो (दरदागीनो) (पु.) - दागदागिने व पैसेटक्के.

दरदावो (दरदावो) (पु.) - दावा, हक्क.

दरभियो (दरभियो) (पु.) - हलक्या मानलेल्या जातीची मरणक्रिया संमणारा ब्राह्मण.

दरमावो (दरमावो) (पु.) - मासिक पगार.

दरमियाण (दरमियाण) [फा.], दरम्यान (न.) - असुक दोन वेळा काळा मध्ये.

- थवुं - मध्ये पडणे.

- मीमि (स्त्री.) - मध्यस्थी.

दरवाणो(-न) (दरवाणो-न) (पु.) - दरवान, दारावरचा पहारेकरा.

दरवानगी (स्त्री.) - दरवानाची नोकरी.

दरम(-जावुं) (दरम-जावुं) (अ. क्रि.) - दर्शविणे.

दराव (दराव) (स्त्री.) - द्राक्ष.

दराज (दराज) (स्त्री.) - एक त्वचारोग.

दरिद्र (दरिद्र) (वि.) - (१) कुलाढ, गरीज (२) गरीब (३) (स्त्री., न.) दरिद्र.

दरियाई (दरियाई) [फा.] (वि.) - (१) सामरी (२) समुद्रा एवढे (३) (स्त्री.) एक देशमी कपडा.

दरियाक-फर (दरियाक-फर) (स्त्री.) - निरंक, निचार.

- फी (स्त्री.) - तपास, तजवीज.

दरियो (दरियो) (पु.) (१) समुद्र (२) (लात.) दिशालाव असलेले काहीही.

- उलेचवो - (समुद्र उपसण्यासारखे) अशक्य काम करायचे असणे.

- ओळंगवो - मोठ्या पराक्रमाने काम करणे.

- खेडवो - (व्यापाराकरिता इ. करिता) समुद्राची सफर करणे, तसे साहस करणे.

- उडोळवो - प्रचंड विस्तार असलेल्या कामात गेहूनत करणे, साहस पत्करणे.

- खेडवो - कामभेदाकरिता नियमपूर्वक समुद्रसफर करणे.

- था मां ठुबकी - (यशाची खात्री नसताना) अजापान उद्दी.

- यादिक (वि.) - अर्था उदारहृदयी.

दरम्यान (दरम्यान) (पु.) - एकूळ दारे असलेल्या दगळा.

दरेडवुं (दरेडवुं) (म. क्रि.) - पेरताना धान्य एकसारखे सोडीत जाणे.

दरेडो (दरेडो) (पु.) - धार.

दरोगो { (दरोगो) (पु.) - कौतुहार, तपास करणारा अधिकारी.
दरोगो }

दरोगस्त (दरोगस्त) [फा.] (वि.) - अमंड, संपूर्ण, निर्दोष.

दर्द (दर्द) [फा.] (न.) - (१) दुःखणे (२) प्रेम.

- नाक (वि.) - दुःखाने भरलेले.

दर्दावुं (दर्दावुं) (सं. क्रि.) - दाबविणे.

दल(-ळ) (दल-ग) (न.) - (१) पान (२) पाकळी (३) सैन्य (४) जाडी, घनता.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - विटा भाजणारा कुंभार.

दहाडी (दहाडी) (न.) - मेळत्या दोग्याच्या बळ्याचा चानारा
दहाडी (दहाडी) (न.) -

दहाडी (दहाडी) (स. क्रि.) - (१) धीर देणे,
दहाडी (दहाडी) (२) पाळणे (३) टिकविणे, निजून येणे.

दहाडी (दहाडी) (न.) - दलाळीचे काम.

दहाडी (दहाडी) (न.) - आभारार्थ पुढे दिलेले कारण,
दहाडी (दहाडी) (न.) -

दहाडी (दहाडी) - दावांना देणे.

दहाडी (दहाडी) (न.) - मेळत्याच्या बळ्याचा दिवस देणे.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - मूळ भाडवळ.

दहाडी (दहाडी) (स.) (पु.) - (१) घन (२) घणवा (३) (लाक्ष.)
दहाडी (दहाडी) (स.) (पु.) -

दहाडी (दहाडी) (स. क्रि.) - नर दाम्यविणे (वाफेला
दहाडी (दहाडी) (स. क्रि.) -

दहाडी (दहाडी) (वि.) - मान नाही असे, अभ्रिय.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - दावानळ.

दहाडी (दहाडी) (वि.) - भाजलेले, जळलेले.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - दीन.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - लेखनिक, कारकून.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - धर्मशाळा.

दहाडी (दहाडी) (अ. क्रि.) - फिके पडणे, सुकणे, करपून जाणे.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - उद्रेग, मनातील भाग.

दहाडी (दहाडी) (स. क्रि.) - (१) दशक

(२) दहा वर्षांचा काळ.

दहाडी (दहाडी) (वि.) - दिडमूढ, बावरलेला - ली - ले.

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - (१) गाडीच्या चक्रात घातलेली तेलानं

भिजलेली चिंधी (२) दशी (कापडाची) (३) मराठीतील
सर्व अर्थी.

दहाडी (दहाडी) - ऊनचवी - गृहदशेचा फेरा घडवणे.

दहाडी (दहाडी) - ऊटवी - ग्रहदशेचा फेरा येणे, अवदशा येणे.

दहाडी (दहाडी) - करवी - दुर्दशा करून टाकणे.

दहाडी (दहाडी) - ज्येथवी - अवदशा येणे.

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - दहा वर्षांचा काळ.

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - चढतीचढती.

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - दहावा हिस्सा.

दहाडी (दहाडी) (१) दहाव्या हिस्साचा वाटेकरी (२) भाट.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - (१) अक्षर (२) हाताची लिखावट
(३) सही.

दहाडी (दहाडी) - करवा - सही करणे.

दहाडी (दहाडी) - काढवा - चांगले अक्षर काढणे.

दहाडी (दहाडी) - पाडवो - अक्षरे टिकविणे.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - (१) चांगली अक्षरे काढायला शिकविणारा
शिक्षक (२) किता, 'कॉपीबुक.'

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - दशभोशी, मुख्य शहराच्या
आजूबाजूचा वीसेक मेळांचा प्रदेश.

दहाडी (दहाडी) - दसियाट - कपड्याच्या दोबडी सोडलेल्या दशा, दशी.

दहाडी (दहाडी) (का.) (पु.) - (१) हात (२) सत्ता, अधिकार
(३) गुलाब, रेश.

दहाडी (दहाडी) - भाववो - ऊनचवी, धवो - शीव होणे, गुलाब होणे.

दहाडी (दहाडी) - लेंवो - गुलाब होणे, शीव होणे.

दहाडी (दहाडी) - कारी (स्त्री) - हातकारागिरी.

दहाडी (दहाडी) - गीर (वि.) - हात धरून चालविणारा, सहाय्यक.

दहाडी (दहाडी) - दराजी (स्त्री.) - छळ, सतावणी.

दहाडी (दहाडी) - बस्ता (वि.) - अनुचर, सेवक.

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - दुमन्याच्या हद्दीत प्रवेश
दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) -

दहाडी (दहाडी) (का.) (पु. व. व.) - हातांचे मोजे.

दहाडी (दहाडी) (न.) - निजून शीव करण्याचे भांडे, 'वेडपॅन'

दहाडी (दहाडी) (का.) (पु.) - (१) रियाज, नियम (२) हफ्ताचा
कर (चौथाईसारखा) (३) पारशाचा पुरोहित.

दहाडी (दहाडी) (१) (वि.) रियाजासंबंधीचे (२) (स्त्री.) हफ्ताचा
कर (३) पुरोहितपद.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - (१) मुसळ (२) हात्या (३) दस्ता
(२४ तावांचा) (४) शिमायांची एक ठराविक संख्येची
नकदी.

दहाडी (दहाडी) (वि. स्त्री.) - दिवस मेलेली.

दहाडी (दहाडी) (वि.) - रोजगार.

दहाडी (दहाडी) (पु.) - रोजेदारीचा मजूर.

दहाडी (दहाडी) (स्त्री.) - (१) रोजी (२) (अ.) रोज.

दहाडी (दहाडी) (अ.) - रोजरोज.

दहाडी (दहाडी) (न.) - स्त्रीच्या विटाळाचा दिवस.

दहाडी (दहाडी) (१) (१) दिवस, वार, तारीख, तिथी (२) मेल्यानंतर
घालतात ते जेवण. (३) (लाक्ष.) वेळ (४) भाग्य, नशीब.

दहाडी (दहाडी) - भायमवो - पडती दशा येणे.

दहाडी (दहाडी) - भायवो - (१) वेळ येणे (२) संधी येणे.

दहाडी (दहाडी) - भावी रहवो - (१) मरण किंवा मोठे संकट ओढवणे.
(२) मुदत पुरी होणे.

दहाडी (दहाडी) - ऊगवो - दिवस उगवणे.

दहाडी (दहाडी) - ऊचडवो - चढती दशा येणे, भाग्य उजळणे.

दहाडी (दहाडी) - ऊटवो - (१) पडती दशा येणे, (२) मरण ओढवणे

दहाडी (दहाडी) - करवो - दिवस (मेलेल्याचे) करणे.

-मृदवो - (१) दिवस निघन जाणे. (२) तिडेवान दिवस कमी होणे.

-मेचवो - उरवास करणे, लंप्त करणे.

-चडतो होवो - उरवीना काळ असणे.

-चडवो - (१) सूर्य - दिवस वर येणे. (२) उशीर होणे. (३) मने राहाणे. (४) रोज नावावर चढणे.

-जमवो, - फळवो - चढाई दशा येणे.

-रुदवो - नशीब वाकड होणे.

-वटवो - पिटाळाची पाळी चुकणे.

-वळवो - (१) भाग्य उजळणे (२) काम मिळ होणे जमणे.

दहाडा आची रहेवा, - मृद्री जवा - (१) मरण येणे. (२) मुदत पुरी होणे.

-काढवा - (१) दिवस कंडणे (२) गुनारा करणे.

-पहोंचवा - मुदत पुरी न होणे - अजान मिळक असणे.

-भसाई चुकवा - दिवस भरणे (लाभ.) मरणकाळ ओढवणे.

-भागवा - (१) काळ घालविणे (२) मुदतीतून दिवस काढणे जाणे, किंवा कमी धरले जाणे.

-रहेवा - दिवस राहाणे, दिवस जाणे (लाभ.)

-लेवा - वेळ जाणे, - लागणे.

-पागी - (न. ब. व.) - मेलेल्याचे श्राद्धभोजन.

दहीं मुकीने चाटवुं - उगीचच भाळवून टाकणे.

-मांने वृधमां पग रखवो - 'रामाय स्वस्ति रात्रिणाय स्वस्ति, करं पहाणे, दोन्ही पक्षांनी लुशामा करणे.

दहेज (दहेज) (स्त्री. न.) - देज.

दळदार (दळदार) (मि.) - (१) जाड, (२) भाग, मर्याद.

दळणुं (दळणुं) (न.) - दळण

-करवुं - दळण्याकडला भाग्य निवडून तयार करणे.

दळदर (दळदर) (न.) - (१) दारिद्र्य (२) आळस, एडीपणा.

-फेडवुं - दारिद्र्य दूर करणे.

दळवाडळ (दळवाडळ) (न.) - (१) जखमिल वाडळ (२) लष्कर.

दळाई, - मण - दळण्याची मजुरी.

दा (दा) (पु.) - पाहा 'दाव'

दाइयण (दाइयण), दाइयाणी, दाडे (स्त्री.) (१) मुर्दण (२) दाई.

दाई दुस्मन (दाईदुस्मन) (पु.) - (१) वागवत वाटेकने वाणि दुस्मन (२) बैरी.

दावळो (दावळो) (पु.) - (१) मेहेनत मजुरी, श्रम (२) दावळी, उदाहरण.

दावळो कराववो - मिठ करून देणे.

-खावो - (१) मेळ जमणे, पत्ता लागणे (२) पुरावा मिळणे.

-गणवो - गणिताचे उत्तर काढणे.

देमवो - (१) गणिताचे उत्तर मिळणे. (२) धडा मिळणे.

-बेसाडवो - (१) धडा घेण्यासारखे वागणे (२) गणिताचे उत्तर मिळविणे.

-मळवो - (१) पुरावा मिळणे (२) दिवस मिळणे (३) उदाहरण मागवणे.

दावळवुं, दावळुं (दावळवुं, दावळुं) - (म. मि.) (१) दावळविणे, ध्यानात आणून देणे, सांगणे (२) (अ. मि.) गुण पाजवणे, (३) दुःख करणे.

दावळुं (दावळुं) (म. मि.) - पेटविणे, दागणे (नोक).

दागिनी (दागिनी) (पु.) - (१) दागिना (२) रक्षक (नन)

दाघ (दाघ) (पा.) (पु.) - दाग.

दाघ (दाघ) (पु.) - दाह.

-देवो - अभिगमंकार करणे.

-लागवो - आग होणारी जमम होणे.

दाघ (स्त्री.) - (१) महाभुक्तीची भावना, अनुभवा.

(२) चीड, राग. (३) देव, बैर. (४) करपळेल्या भाग.

-आववी, -चढवी - राग येणे. जळणे.

-ओळखवी - मूड घेऊन मनामन्दी आग थंड करणे.

-काढवी - पुरेपुर सूड घेणे.

-चढवी - रागाने पेटणे.

-गावी भगववी, -लागवी - महाभुक्ती वाटणे.

-णुं (न.) - भाग्यसामग्री जमीन वापणे.

-वुं (अ. मि.) - (१) भाजणे (२) जळणे, पेटणे (३) करपणे.

दाट्या उपर.डाम - दुःखावर दागण्या.

दाडीलुं - (दाडीलुं) (वि.) - म मरी, देवी, मनुषी.

दाट - (दाट) (वि.) - (१) अनिधाय, पुष्कळ ('मोटादाट' म. अनिधाय महाम) (२) (पु.) मोटा नाव.

दाटवुं (दाटवुं) (म. मि.) - पुरणे, गाडणे, टकन करणे (२) दाटणे, घमकावणे.

दाटी (दाटी) (स्त्री) - (१) गर्दी (२) घमकावणी.

-आववी, -देवी - घमकावणे

दाटो (दाटो) (पु.) - वच.

दाड (-डि)म (दाडिम) (न.) - डाळिव.

-कळी (स्त्री.) - डाळिंबाचा दाणा.

-मी (स्त्री.) - डाळिंबाचे झाड.

दाड आववी - (१) दाडिचा दाट येणे (२) दाड दुखणे.

-गळवी, -सळकवी - तोंडाला पाणी सुटणे.

मां वाळवुं, -लेवुं, -सखवुं - मूड घेण्याची मनाशी गाट बांधणे.

दाडे लागवुं, -वळवुं - स्वाद-चटक लागणे.

दावण (दावण) (न.) - (१) दवाण, दडपण (२) दमन, सक्ती (३) दाव.

-णियुं (न.) - (१) दडपून ठेवण्याचे वजन (२) कणगीवरचे मातीचे लिपण-झाकण.

-वुं (स. क्रि.) - (१) दावणे, दडपणे, तुडविणे (२) (लाक्ष.) जबरदस्ती - सक्ती करणे, दावात ठेवणे.

दावो (दावो) (पु.) - घुळीचा दीग.

दामण (दामण) (न.) - (१) घोड्या-गाढवाचे-पाय बांधण्याची दोरी, दायगी.

दामणुं (दामणुं) (न.) - (१) ओशाळे, मिठे (२) कीव करण्याजोगे, गरीब (३) जाड दोरी.

दामन (दामन) [फ.] (न.) - पदर.

-अभडाववुं - स्त्रीच्या शीलाचा-कौमार्याचा भंग करणे.

दामी (दामी) (वि.) - (१) धनवान (२) स्त्री. न.

जोडीदार.

दायको (दायको) (पु.) - दहा वर्षांचा काळ.

दायजो (दायजो) (पु.) - स्त्रीधन.

दायतुं (दायतुं) (न.) - स्त्रीधनाकरिता म्हणून दिलेली वस्तू (विशेषेकरून शेत)

दायरो (दायरो) (पु.) - (१) समुदाय, टोळी (२) वृद्ध-अनुभवी मंडळी.

दालान (दालान) (फा.) (पु.) - (१) दालन, खंड. (२) चौक, आंगण.

दाव (दाव) [फा.] (पु.) - (१) टाग (२) फामा (३) अनुकूल संधी (४) पेच.

-फाववो - युक्ती साधणे.

-माववो - संधी साधणे.

दाववुं (दाववुं) (न.) - पाणी खेवण्याचा रहाट.

दावत (दावत) [अ.] (स्त्री.) - मेजवानी.

दावाअरजी (दावाअरजी) (स्त्री.) - किर्यादनामा.

दावागीर (दावागीर) [फा.] (पु.) - दावा करणारा, किर्यादी.

दावाइळ (दावाइळ) (न.) - झोळावात.

दावादार (दावादार) [फा.] (पु.) - किर्यादी, दावा करणारा.

दावुं (दावुं) (अ. क्रि.) - मादीला नर दाखविणे.

दावो (दावो) (पु.) - (१) दावा, हक्क, मालकी. (२) हक्क मिळविण्यासाठी सरकारात किर्याद. (३) हक्कान्वयीची व्याधी.

दास्तान (दास्तान) [फा.] (स्त्री.) - (१) वर्णन, अहवाल.

(२) (न.) संग्रह, कोटार. (३) मंडारी (धान्याची).

दाळ (दाळ) (स्त्री.) - (१) डाळ (२) आमटी.

-परणाववी - डाळ वाढविण्यासाठी तिच्यात अधिक पाणी मिसळणे.

-मां कांई काळुं होवुं - काहीतरी कपट-कारस्थान असणे.

दाळिया (दाळिया) (पु. व. व.) - पुढाणे.

दिरकत (दिरकत) (स्त्री.) - (१) अटवण, तयारी.

(२) अंदेशा, संशय. (३) कांकू.

दीगर (दीगर) } [फा.] (वि.) - (१) दुसरे, विशेष.

दीगर (दीगर) } (२) पत्राच्या प्रारंभी 'दीगर' म्हणजे 'विशेष लिहिण्यास कारण की' या अर्थी वापरला जातो.

दिंग (दिंग) (वि.) - चकित.

दिनोदिन (दिनोदिन) (अ.) - दिवसेंदिवस.

दिपावटुं (दिपावटुं) (वि.) - उजळविणारे, शोभिवंत, रूपवान.

दिमाक(-ग) (दिमाक-ग) (पु.) - (१) मेंदू, बुद्धी.

(२) अभिमान, गर्व.

दिय(-वे)र (दिय-वे-र) (पु.) - दीर (धाकटा).

-वटुं (न.) - दीराशी पुनर्विवाह.

दिल (दिल) [फा.] (न.) - हृदय, चित्त, मन.

-आपवुं - (१) मनची गोष्ट सांगणे. (२) जिवलग मित्र करणे.

-ऊतरवुं - मन उतरणे.

-ऊठवुं, -ऊठी जवुं - मन न राहणे, स्नेह-गोडी-भाव न राहणे.

-ऊंचु थवुं - अभीती किंवा नाराजी होणे.

-ऊंचुं रहेवुं - (१) अभीती राहणे. (२) चिंता राहणे.

-करवुं - मनावर घेणे.

-चोंटवुं - चित्त उठणे.

-ठरवुं - मनाला आवडणे, संतोष होणे.

-थवुं - हच्छा होणे,

-दासवुं - मनाला चटका लागणे. (दुःख पाहून).

-भरावुं - हृदय भरून येणे.

-भारे थवुं - चिंतातुर होणे.

-लगावुं - मन लावणे - गुंतविणे.

-नो दरियाव - उदार अंतःकरणाचा.

-कश(-स) (वि.) - चित्ताकर्षक.

-गार (वि.) - प्रेमळ.

-गारी (स्त्री.) - प्रेम, ममता.

-चमन [फ.] - (१) (वि.) मन प्रसन्न होईल असे.

(२) (न.) आनंद.

-चस्प [फा.] (वि.) - मनाला आवडण्याजोगे.

-चस्पी (स्त्री.) - आवड.

-दार (वि.) - (१) प्राणप्रिय. (२) उदार. (३) (पु.)

प्रियकर. (४) गाढ मित्र. (५) (स्त्री.) प्रिया.

- तुं करवुं - (१) लपविणे, लपविणे (२) तंगच मोडून देणे.

- तुं रहेतुं - डोळ्यांपुढून टळणे.

- तुं राखवुं - डोळ्यांपुढून टळेल असे करणे.

दुधा, (-वा) (दुधा-वा) [अ.] (स्त्री.) - आशीर्वाद.

- इच्छवी, - चाहवी - आशीर्वाद अपेक्षेने.

- गीर (वि.) - आशीर्वाद घेणारा - री - रे.

- गो (वि.) - आशीर्वाद देणारा - री - रे.

दुकान (दुकान) (स्त्री.) - दुकान, विक्रीगृह.

- करवी, - मांडवी - (१) दुकान काढणे (२) वेष्टेचा धंदा करणे.

- बधाववी - राज झाल्यानंतर दुकान बंद करणे.

दुकाल (दुकाल) (पु.) - (१) दुष्काल. (२) वाण.

- कियुं (वि.) - उपाशी मरणारे.

दुखाडवुं (दुखाडवुं) दुखाववुं (स. क्रि.) - दुखविणे.

दुखाव(-वो) (दुखाव-वो) (पु.) - पीडा, वेदना.

दुखियाहं (दुखियाहं), दुखियुं (दुखियुं), दुखाळं (दुखाळं)

(वि.) - दुःस्थाने प्रसन्न असलेले.

दुःखा (दुःखा) (स्त्री.) - आपदा, जंजाल.

दुःगुं (दुःगुं) (वि.) - (१) धूर्त, लुच्चे (२) उद्धट

(३) मांसल, लह.

दुष्माणुं (दुष्माणुं) (न.) - दुभते जनावर.

दुणावुं (दुणावुं) (अ. क्रि.) - (१) (खाण्यापिण्याचे) जडून जाणे (२) मनात जळणे.

दुत्तुं (दुत्तुं) (वि.) - धूर्त, पक्के.

दुधारो (दुधारो) (पु.) - दूधवाला.

दुनियाई (दुनियाई) (वि.) - संसारी, लौकिक.

दुनियादार (दुनियादार) (वि.) - संसारात - व्यवहारात पडलेला - ली - ले.

- री (स्त्री.) - दुनियेचा व्यवहार.

दुन्यवी (दुन्यवी) (वि.) - संसारी, प्रापंचिक.

दुंद (दुंद) (स्त्री.) - पोटाचे तोंड.

दुबारा (दुबारा) (अ.) - दुसऱ्यांदा, दुबार, पुनः

दुभागवुं (दुभागवुं) (स. क्रि.) - दोन ने भागणे, अर्धे करणे, दुभागणे.

दुभाववुं (दुभाववुं) (स. क्रि.) - दुखविणे (मन).

दुभावुं (दुभावुं) (अ. क्रि.) - दुःखी - नाराज होणे, मनात जळणे.

दुस (दुस) [फा.] (स्त्री.) - दोपट.

दुमार(-रो) (दुमार-रो) (पु.) - (१) दोन बाजूंनी मार

(२) घर्भसंकट.

दुमावुं (दुमावुं) (अ. क्रि.) - (१) गळा दाटून येणे, शुद्धमरणे.

(२) नाराज - दुःखी होणे, मनातल्या मनात संतापणे.

दुस्त (दुस्त) (वि.) - (१) टीक, जंत आवाज तणे.

(२) दुस्त केलेले (३) वाजवी, योग्य.

- स्ना (स्त्री) - दुस्ती.

| दुस्त (दुस्त) [सं.] (वि.) - (१) अनंत, अपार (२) दुष्परिणामी

(३) दुर्जेय (४) अगम्य.

दुलाई (दुलाई) (स्त्री.) - दुलई, उंची रजई.

दुल्हा (दुल्हा) (पु.) - नवरा, वर.

दुल्हन (दुल्हन) (स्त्री.) - नवरी, वधू.

दुवाई (दुवाई) (स्त्री.) - ढाही.

दुविधा (दुविधा) (स्त्री.) - अनिश्चित अवस्था, अस्थिरता.

दुश्वार (दुश्वार) [फा.] (वि.) - अवघड, कठीण.

दुष्टाई (दुष्टाई) (स्त्री.) - ढाही.

दुहागी (दुहागी) (वि.) - दुर्भागी, दुःखी.

- गण, - गा (स्त्री.) - नावडती बायको.

दुहो (दुहो) (पु.) - दोहा.

दू (दू) (वि.) - दो, दु (सामासात).

दूधा (दूधा) (पु. व. व.) - बे चा (दोनीचा) पादा.

दूकड (दूकड) (न.) - तमला.

दूगो (दूगो) (पु.) - चोर.

दूसवुं (दूसवुं) (अ. क्रि.) - (१) दूध देणे, पाव्हावणे. (२) गळणे.

दूणवुं (दूणवुं) (स. क्रि.) - संतापविणे, संतापणे.

दूणुं (दूणुं) (वि.) - (१) मनाचा संताप करणारे - मनाला नाराज करणारे (२) (न.) नाराजी किंवा तिचे कारण.

(३) दुष्पट.

दूतुं (दूतुं) (वि.) - लुच्चे, लबाड.

दूडडा (दूडडा) (पु. व. व.) - लहान जोडे.

दूध आवरवुं - विरजण घालणे.

- आपवुं - (१) दूध देणे (२) फायदा करणे.

- खडवुं - (१) स्तनात दूध भरणे. (२) कणसाच्या दाण्यात दूध भरणे. (३) आतुर असणे.

- जामवुं - (१) दूध विरजून दही होणे (२) दूध थिजणे.

- मां काळुं होतुं - काही चुपा दोष - व्यंग किंवा रहस्य असणे.

- मां णुळियो भेळववो - भांडण होईल असे करणे.

दूधे धोईने आपवुं - मनापासून आदरपूर्वक देणे.

- मेह वरसचा - आनंदी आनंद चालणे.

दूध टार - आइस्कीम.

- पीतुं (वि.) - दुधात तोंड बुडवून मारून टाकलेले (मूल).

- भाई (पु.) - बाप वेगळे आई एक असे भाऊ.

- मल(-ल्ल) - (१) (पु.) दुधाचा आहार असलेला मल (२) (वि.) पुष्ट, शक्तिमान (३) दूध पिऊन जगणारा.

- वाळो (पु.)-दुधवाला, गवळी.
 गा (देविता) (पु. च. व.)-दुधाचे (दात).
 गुं (वि.)-(१) दुधासारखे पांढरे सफेद (२) नवे, ताजे
 (३) दुधी भोपळा.
 ! (दुधी) (स्त्री.)-दुधीभोरळा.
 ! (दुध्यां) (वि.)-अशक्त, दुबळे.
 जाई (स्त्री.)-दुर्बलता.
 (पु.)-(१)-एक आर्षावासी जमातीचा पुत्र.
 (स. क्रि.)-दुधविणे (मन).
 (वि.)-दुधयम, गीण.
 ! र अंदेश (दूर अंदेश) (वि.)-दूरदृष्टी बाळगणारा.
 -द्री (स्त्री.)-दूरदृष्टीचा गुण.
 -शो (पु.)-दूरदृष्टी.
 दुरापास्त (दुरापास्त) (वि.)-दूर फेकून दिलेले, रद्द केलेले,
 ! करवी-पाहणे.
 -चोशवी-भूत लागणे.
 -वेगवी-दृष्ट लागणे.
 गमवी-ग्यान तसे ठेवणे, व्यवहाराचा बाळगणे.
 फेर (पु.)-दृष्टिभेद.
 दृष्टोदृष्ट (दृष्टोदृष्ट) (अ.)-डोळ्याला डोळा.
 (कामे) (देशारे) (पु.)-'मारा मारा-डोका डोका' असा
 ! दृष्टाहार (दृष्टाहार) (वि.)-पाहणारा.
 दृष्टत (दृष्टत) (अ.)-पाहताच.
 -देखे (अ.)-पाहतापाहता.
 -तुं (वि.)-(१) पाहते. (२) समजूनदार, विचारी.
 -ती आंखे-जाणूनबुजून.
 -तानी आंख मां धूळ नाखयी-जाणत्याला सुद्धा ठकविणे.
 देखेनु (वि.)-(१) देखणे, रूपवान (२) दिसण्यापुरते.
 देखा (देखा) (स्त्री.)-प्रत्यक्ष अनुभव.
 -देवी-प्रकट होणे, नजरेम पडणे, दिसणे.
 देखाड, (-डो) (देखाडो) (पु.)-(१) दुसऱ्याला
 दाखविण्यापुरता देखावा-दोंग (२) दाखविणे.
 देखाडतुं (देखाडतुं) (स. क्रि.)-(१) दाखविणे. (२) चाकू,
 हात इ. दाखवून भिक्विणे (३) मादीला नर दाखविणे.
 देखाडी देवुं-(१) गुप्त असेल ते उघड करणे (२) प्रचीती देणे.
 देखादेखी (देखादेखी) (१) (स्त्री.) पाहून जेव्हा तसे अनुकरण
 (२) (अ.) पाहून पाहून, चुस्कीला पडून
 देखावट (देखावट) (स्त्री.)-दिखावट, शोभा.
 देखावडुं (देखावडुं) (वि.)-सुंदर.

- देव्यातुं (देव्यातुं) (अ. क्रि.)-पाहिले जाणे, दृष्टीस पडणे.
 देव्योतुं (देव्योतुं) (वि.)-(१) प्रत्यक्ष, उघड, स्पष्ट. (२) फक्त
 बाहेरूनच दिसणारे, अवास्तविक.
 देग (देग) (पु.)-होवा.
 -डो (पु.)-होवा.
 देवको (देवको) (पु.)-वेळूक (नर).
 -फी (स्त्री.)-(मादी), वेळूक.
 देण (देण) (न.)-(१) देणे, कर्ज (२) सरकार देणे (३) ऋण,
 उपकार.
 -दार (वि.)-देणेकरी, देणेदार.
 -णुं (न.)-कर्ज.
 देदार (देदार) (पु.)-देखावा.
 देन (देन) (स्त्री.)-गाय.
 देन (स्त्री.)-(१) ताकद, मगदूर (२) (न.) दहन, अग्निसंस्कार.
 (-नी देन होवी-अभितवान असणे.)
 -देवुं-अग्निसंस्कार करणे.
 दे-मार (दे-मार) (अ.)-एकसारखे, येगाने (उदा. 'घरसादे
 देमार पड्या कर्युं').
 देर (देर) (पु.)-(१) धाकटा दीर. (२) (स्त्री.) विलंब.
 देरडी (देरडी) (स्त्री.)-(१) उतरंड. (२) लहान देऊळ.
 देराणी (देराणी) (स्त्री.)-धाकटी जाऊ.
 देरासर (देरासर) (न.)-देवघर. (२) जैन देवालय.
 -री (वि.)-देवालयात राहून नियमित पूजा
 करणारा-री-दे.
 देरी (देरी) (स्त्री.)-लहान देऊळ.
 देरुं (देरुं) (न.)-देऊळ.
 देव करवी-देवापुढे पशु पक्षी मारून त्याचा नेवेण दाखविणे.
 -काशी प जवा-देवात देवपण न राहणे.
 -देव करतां-(१) खूप गयावया करता. (२) अतिशय
 प्रयत्न करून.
 -थुं-मरण पावणे.
 -ऊठी अगिवासा(-स) (स्त्री.)-देव उठतात ती एकादशी,
 कातिक शुद्ध एकादशी.
 -तरु (न.)-ज्याच्या खाली गावंच लोक जमतात असा वृक्ष
 -लां (न. व. व.)-घरच्या देवस्थानच्या मूर्ती.
 देवता (देवता) (पु.)-(१) देव. (२) अग्नी. (३) (स्त्री.) देवी
 (४) देवत्व.
 -ऊठवो-भाग लागणे, नाश पावणे.
 -ऊठी जवा-शची नाहीशी होणे, देव रसणे.
 -जागवो-माग्योदय होणे.
 -झरवो-तंडा होणे, फार राग येणे.

—पाडवो—अग्नी पेटविणे.

—मूकवो—आग लावणे.

—रेडावा—(१) अविशय चिंता त्यागणे. (२) मनसराने जळणे

—मां वी होमवुं—आगीत तूप-तेल ओतणे.

—ई (वि.)—देवी, अलौकिक.

देवड (देवड) (स्त्री.)—देण्याचा व्यवहार ('देवड'शी संबंधित)

देवडा(रा)वुं (देवडा-रा-वुं) (स. क्रि.)—द्यायला लावणे.

देवळ (देवळ) (न.)—मंदिर (विशेषतः विवशनांचे)

देवानण(-न) (देवानाण-न) (न.)—देवपण.

देवादार (देवादार) (वि.)—देणेदार.

देवावुं (देवावुं) (अ. क्रि.)—दिले जाणे.

देवाई जवुं—(१) अटकणे, बंद होणे. (२) संपणे, काही

शिष्टक न राहणे. (३) निर्वंश होणे.

देवाळियुं (देवाळियुं) (न.)—दिवाळे काढणारे, नादार.

—यो (पु.)—दिवाळखोर माणूस.

देवाळुं (देवाळुं) (न.)—दिवाळे, नादारी.

देवुं (देवुं) (न.)—कर्ज, देणे.

—वाळवुं—कर्ज फेडणे.

देवुं (स. क्रि.)—(१) देणे. (२) (लाक्ष.) मारणे, ठोकणे.

(३) बंद करणे.

देशा(-सा)ई घट्टुं (देशाघट्टुं) (न.)—(१) देसाईपद किंवा

हक्क. (२) त्यामदल सरकारकडून मिळणारे उत्पन्न.

देशा(-सा)ण (देशा-सा-ण) (स्त्री.)—देसाईची पत्नी.

देशावर [सं.] (पु.)—परदेश.

देह (देह) (न.)—खेडेगाव.

देहान (देहान) (स्त्री.)—खेडेगाव.

—ती—(१) (वि.) खेड्यातल-ली-ले. (२) (पु.) खेड्यात

गहणारा माणूस.

दोकडो (दोकडो) (पु.)—(१) रुपयाचा हंभरावा भाग.

(२) बारा टक्के व्याज. (३) गुण, 'मार्क'

दोख (दोख) (पु.)—दोष, व्यंग.

दोगानी (दोगानी) (स्त्री.)—(१) आळ. (२) अपकीर्ती.

दोंगुं (दोंगुं) (वि.)—(१) लवाड, धूर्त. (२) उद्धट.

(३) मांसल.

दोजख (दोजख) [फा.] (न.) नरक.

दोट (दोट) (स्त्री.)—दौड, धाव.

—काडवी—धावणे, दौडणे,

—मूकवी—(१) दौड मारणे. (२) अविचाराने वागणे, माहम

करणे.

दोटादोट (दोटादोट) (स्त्री.)—दौडादौड.

दोटवुं (दोटवुं) (अ. क्रि.)—लोळणे, छटकणे.

| दोटी (दोटी) (स्त्री.)—मुलीच्या बापाला व्याख्याकडून मिळणारा

पैसा.

दोड (दोड) (स्त्री.)—दौड.

—धाम, —मार (स्त्री.)—धावाधाव.

—बुं (अ. क्रि.)—पळणे, पळून जाणे.

दोड (दोड) (वि.)—दौड.

—पायानुं—डोके फिरलेले, बेवकूफ.

—चानुंग (स्त्री.)—फाजील दृष्टी.

—डहापण—फाजील शहाणपणा.

—डामुं—(१) (वि.) अति शहाणे

(२) (न.) अतिशहाणपणा किंवा तसे बोलणे.

—पगुं (न.)—लंगडे.

—बवुं (स. क्रि.)—दीडपट करणे.

—बुं (स. क्रि.)—(१) शिवणे, दोरा भरणे. (२) दीडपट

करणे.

—सो (पु.)—दीडसे.

दोडियुं (दोडियुं)—(१) (वि.) दिडके (२) (न.) दिडक्या

पन्हात शिवलेला करडा. (३) पैसा, कवडी.

दोडि (दोडि) (स्त्री.)—देवडी.

दोडुं (दोडुं)—दीडपट.

दोडियो (दोडियो) (पु.)—अर्ज वर्गरे लिहून देणारा, बारकून

दोथो (दोथो) (पु.)—बचका.

दोदरुं(-ळुं) (दोदरुं-गुं) (वि.)—(१) जर्जर, वुडळे.

(२) अर्धवट फुटलेले.

दोदश (दोदश) (अ.)—सगळीकडे.

दोवारुं (दोवारुं) (वि.)—दुधारी.

दोपट (दोपट) (वि.)—दुपट.

दोपिरतां (दोपिरतां) (न. ब. व.)—अक्षरे गिरविण्याचा जाड

पुडा.

—घुंठवां—(१) कंटाळावणे काम करीत राहाणे. (२) अक्षर

गिरविणे.

दोर (दोर) (पु.)—(१) अमळ, सत्ता (२) धाटमाट.

—चलाववो—सत्ता चालविणे.

—तोर (पु.)—पेट आणि मिजास.

—दमाम (पु.)—सत्तेचा दबदबा.

दोरडी (दोरडी) (स्त्री.)—बारीक दोरी.

—बुं—(न.)—दोर.

—डो (पु.)—मंतरलेला दोरा, दोरा.

दोरववुं (दोरववुं) (स. क्रि.)—(१) हाती धरून चालविणे.

मार्ग दाखविणे (२) टीप घालणे, शिवणे.

—णी (स्त्री.)—(१) मार्गदर्शन (२) शिकवण.

- दोरवुं (दोरवुं) (स. क्रि.) - (१) 'दोरवुं' प्रमाणे (२) रेव काढणे. (३) चित्र काढणे.
- दोरियो (दोरियो) (पु.) - (१) पाणी ओढून काढण्याची कळशी. (२) दोरवा (३) विवा.
- दोरी (दोरी) (स्त्री.) - (१) दोरी (२) पलंगाचा दोरा. (३) (लाक्ष.) लगाम, रुज (४) मापण्याची दोरी. - छांटयी - रंगांत मिळविलेल्याने दोरीने रेव पाडणे. - भरयी - (सोट बगैरेची) लांबी मापणे. - मूकयी - काटकोनात किती आदे ते तपासणे. - संचार(री) (पु.) - (१) कळयूची बाहुल्या नाचविणे. (२) (लाक्ष.) मागे राहून कारस्थाने चालविणे. - टांटे, ट (अ.) - सरळ रंग.
- दोरी (दोरी) (पु.) - (१) दोरा (२) करगोटा (३) मंतरलेला दोरा. - करयो - (१) दोरा मंतरणे (२) मंतरलेल्या दोराने भुत काढणे. - परोवयो - मुईत दोरा ओवणे. - भरयो - टाके घालणे, शिवणे (फाटलेले).
- दोरा नाचवा - गोधडी बगैरे दोन्याने शिवून तयार करणे.

- दोरवुं (दोरवुं) (स. क्रि.) - टाके घालणे, शिवणे.
- दोरवमंद (दोरवमंद) (वि.) - धनवान.
- दोला (दोला) (स्त्री.) - (१) दोपाळा (२) डोली, पालखी. दोलाब (दोलाब) (पु.) - फडताळ, भिंतीतले कपाट.
- दोवुं (दोवुं) (वि.) - (१) भोळे (२) उधार.
- दोवडा(रा)वुं (दोवडा-रावुं) (स. क्रि.) - दोहायला - धार काढायला लावणे ('दोहवुं'चे प्रयोजक).
- दोववुं (दोववुं) (अ. क्रि.) - धार काढली जाणे.
- दोवडी (दोवडी) (पु.) - कापड विकणारा फेरीवाला. - वाणियो (पु.) - फेरीनाला कापडविक्या.
- दोहवुं (दोहवुं) (स. क्रि.) - (१) दूध-धार काढणे (२) (लाक्ष.) सार काढणे, कम काढून घेणे.
- दोळवुं (दोळवुं) - (१) (वि.) कठीण, अवघड (२) (न.) दुःख, संकट.
- दोरी (दोरी) (पु.) - दोरा, प्रवास.
- दोववुं (दोववुं) (अ. क्रि.) - (१) द्रवणे, वितळणे. (२) गळणे, क्षिपणे (३) (लाक्ष.) सद्गति होणे.
- दुन (दुन) [सं.] (वि.) - (१) गळलेले, क्षिपलेले, टपटप पडलेले (२) स्फुरित गतीचे.

ध (ध)

- धक, (ख) (धक-५) (स्त्री.) - (१) तहान (२) उत्साह (३) त्वरा (४) लक्ष. - मक(न्य) (स्त्री.) - माई.
- धकारवुं (धकारवुं) (स. क्रि.) - झटपट पुढे सारणे.
- धकावुं (धकावुं) (स. क्रि.) - (१) झटपट पुढे टकलणे. (२) वाढले ते करून पुढे चालविणे.
- धकलवुं (धकलवुं) (स. क्रि.) - (१) टकलणे. (२) दडपून नेणे.
- धकल पंचे दोडखो करवुं - दडपवस्थे करणे.
- धकलियुं (धकलियुं) (वि.) - वाढले तसे दडपलेले, अप्रमाणित.
- धक्कामुक्की (धक्कामुक्की) (स्त्री.) - धक्काशुकी, मारामारी.
- धक्को (धक्को) (पु.) - (१) धक्का (२) नुकसान (३) फेरा, हेलपाटा (४) माल चढविण्याउतरविण्याचा धक्का. - आवयो - धक्का घरणे, नुकसान होणे. - खावो - (१) धक्का खाणे (२) हेलपाटा खाणे. - पडवो - विनाकारण हेलपाटा पडणे, हेलपाटा फुकट जाणे. - लागवो, - वागवो - (१) धक्का लागणे. (२) नुकसान होणे.

- धकल वाडवुं - धक्का लागणे किंवा धक्का घेणे लागणे.
- (२) वागवो होत राहणे.
- धक्कववुं (धक्कववुं) (अ. क्रि.) - मनात रागाने जळत राहणे.
- धक्कना (धक्कना) (स्त्री.) - जप, चिंतन, जळजळ.
- धक्क(ग)वुं (धक्कगवुं) - (अ. क्रि.) (१) धक्कवणे (२) (लाक्ष.) तापणे (रागाने) (३) (स. क्रि.) ठपका देणे.
- धक्करो (धक्करो) (पु.) - (१) ताप, उकाडा (२) (लाक्ष.) चिंता.
- धक्करो (धक्करो) (पु.) - (१) दुःख (२) लंगोटीवाला भेरासी.
- धक्कगतो धांपवो - (१) डाग देणे. (२) काहीमुद्दा न देणे.
- धक्कदा (धक्कदा) (स्त्री.) - उत्साह, अतिशय आस्था.
- धक्करी (धक्करी) (स्त्री.) - (१) थोडी उष्णता (२) बारीक ताप.
- धक्क (धक्क) - (वि.) (१) भेड (२) बळकट (३) जोरदार (४) (स्त्री.) चालण्याची रीत, चाल (५) आकृती.
- धक्क (धक्क) (स्त्री.) - निशाण, ध्वज. - उडावडी - (१) ध्वज फडकविणे (२) जयजयकार करणे. - ऊडवी, - फरकवडी - ख्याती होणे. - धांडवी - (१) ध्वज चढविणे (२) कीर्ती पसरणे. (३) गुप्त गोष्ट जाहीर होणे.

- गरो (पु.)—(१) ध्वजाची काठी—दंड (२) ध्वज धरगारा.
- धड (ध१)—(न.) मुंडके नसलेले घारीर, (२) (अ.)—घडाड.
- दड्ढेने,—देतुकने—झटकन.
- माथुं—समजूत पडेल असा काही आधार.
- धडक (ध३) (स्त्री.)—छातीची धडधड (२) धडकी (३) धडधड.
- पेसवी,—पेसी जवी,—लागवी—घडकी भरणे, भयाच्या आधीन होणे.
- ण (वि.)—मित्रा.
- धडकार (नो) (ध३३२-२) (पु.)—घडघड आवाज.
- धडकी (ध३३) (स्त्री.)—(१) घाबळी (२) छोटे आसन.
- धडकधीस (ध३३३३) (स्त्री.)—अवचित.
- धडाको (ध३३३) (पु.)—(१) 'घाड' असा मोठा आवाज. (२) ऐकणाऱ्याला धक्काच बसेल अशी विचित्र गोष्ट किंवा घटना (३) काळ्याचा झपाटा.
- मारवो—झटपट भागविणे, झटपट करून टाकणे.
- कायंथ (अ.)—झटक्यासरशी.
- धडापीट (ध३३३३) (स्त्री.)—जोराने छाती बडवून घेणे.
- धडी (ध३३) (स्त्री.)—(१) बारदानासकट एकूण वजन, (२) अंदाज, अटकळ (३) एक धडा वजन.
- धडकावतुं (ध३३३३) (अ. क्रि.)—(१) गाजणे, (२) गाजलेस करणे.
- धडकवुं (ध३३३३) (अ. क्रि.)—(१) गजणे, (२) ओरडून हाक देणे.
- धडो (ध३३) (पु.)—(१) ताजवा समतोल नसणे (२) पासंग (३) घडा, पाठ(४) नियम, धोरण.
- करवो—(१) पासंग घालून ताजवा समतोल करणे (२) बूज राखणे.
- रहेवो—नियम, माप, मर्यादा किंवा धोरण संभाळले जाणे असणे.
- लेवो—घडा—बोध घेणे.
- होवो—(१) ताजवा समतोल नसणे (२) काही एक धोरण किंवा नियम असणे.
- धण (ध३३) (१) (स्त्री.) गरोदर स्त्री. (२) (न.) गार्याचा कळप.
- खंट (पु.)—गार्याच्या कळपांत राखलेला वळ.
- धणियाणी (ध३३३३३) (स्त्री.)—(१) सूत (२) पत्नी, (३) घरघनीण.
- धणियातुं (ध३३३३३) (वि.)—(१) मालक असलेले (२) मालकीचे.

- पु (न.)—मालकीपणा.
- धणी (ध३३३) (पु.)—(१) मालक (२) पती (३) घरघनी.
- करवो—पाटाचा नवरा करणे.
- जोग (वि.),—जोगी (वि. स्त्री.)—मालकालाच मिळेल अशी (डूडी).
- घोरी (पु.)—(१) मालक (२) रक्षक.
- रणी (पु.)—सगळ्याचा मालक.
- वगुं (वि.)—धनी नसलेले, अनाथ.
- धत (ध३३) (अ.)—धुत (धुळतेचा उद्गार.)
- धतिंग (ध३३३) (व.)—(१) दंगा (२) दोंग, पोकळ धामधूम.
- धधडावतुं (ध३३३३३) (स. क्रि.)—निर्भर्त्सना करणे.
- धन धन (ध३३३३) (अ.)—धन्य धन्य.
- धनचिह्न (ध३३३३३) (न.)—अधिक (+) चिह्न.
- धनं (—ने) तर (ध३३३३३३) (वि.)—(१) खुर श्रीमंत (२) पुष्कळ बग-वशीला असणारा—री-रे
- धनेडुं (—रुं) (ध३३३३३३) (न.)—धान्यातला एक किडा, पोर-किडा.
- धन्या (ध३३३३) (वि. स्त्री.)—(१) भाग्यवंता (२) (स्त्री.) आया, नई.
- धंतर (ध३३३३) (न.)—(१) जाडू (२) हातचलाखीची एक कला.
- मंतर (न.)—जादुदोणा, मंत्रतंत्र.
- धुं (स. क्रि.)—फमविणे.
- धंतुरो (ध३३३३३) (पु.)—घत्तुरा.
- री (स्त्री.)—गांजा-तवाळू ओढण्याची चिलीम.
- धंब (ध३३३) (पु.)—दंगल.
- धंवादार (ध३३३३३३) (वि.)—(१) धंदा असलेला—ली-ले, व्यवसायी (२) उद्योगी (३) (पु.) व्यापारी (४) कारागीर, कसरी.
- री (वि.)—(१) व्यवसायी, धंदेवाईक (२) (स्त्री.) धंदा, उद्योग.
- भाई (पु.)—व्यवसायबंधू
- धी (—धुं) (वि.)—व्यवसायी, उद्योग असलेला—ली-ले.
- धंभेरुं (ध३३३३३३) (स. क्रि.)—जागविण्याकरिता हलविणे.
- धंधो (ध३३३३) (पु.)—(१) व्यवसाय, उद्योग (२) व्यापारधंदा.
- पाणी—(न. व. व.)—उद्योग धंदा.
- धपकारो (ध३३३३३३) (पु.)—धडधड.
- धपतुं (ध३३३३३) (अ. क्रि.)—शिरणे, पुढे घुमणे.
- धप्पो (ध३३३३३३) (ध३३३३३३) (पु.)—धपका.
- धफो (ध३३३३) (पु.)—दीग, रास, धप्पी.
- धवकतुं (ध३३३३३३) (अ. क्रि.)—घडकणे.
- कारो (पु.)—घडधड.

धरडको (धरडको) (पु.)-सर्वनाश, वाटोळे

धरडई जळुं (अ. क्रि.)-पेरलेल्यावर लगेच पाऊल पडल्याने
ची नाश होणे.

धरडळुं (धरडळुं) (अ. क्रि.)-फरणे.

धरडुं (धरडुं) (अ. क्रि.)-(१) प.प. (२) त्यास. ३) मरणे.

धरी जळुं-(१) मरणे (२) लाक्ष.) मेळ्यासारखे गाढ होणे

धराध नमः (अ.)-(च्या नावाने) झुलू, वाटोळे (असा उद्गार)

धवा(-मा)ळुं (धवा-भा-ळुं) (न.)-भले मोठे बेडोळ पागोटे.

धवे(-भो)ळुं (धवे-भो-ळुं) (स. क्रि.)-(१) हाताने मारणे
(२) फसविणे.

धवळ (धवळ) (वि.)-(१) डबोला-ळी-ले

(२) बुद्धिस्थ, 'ढ'

-धंद, -धा (पु.)-डबोला ऐदी माणूस.

धड्यो (धड्यो) (पु.)-(१) धपका, धुका (२) मोठा ठिपका,
झग

धमक (धमक) (स्त्री.)-(१) उत्साह, आवेश (२) तेज
(३) भपका.

-धुं (अ. क्रि.)-(१) आवाज गाजणे (२) कापणे,
थरथरणे (३) प्रकाशणे.

-कार(-रो) (पु.)-(१) दमदम असा नगन्याचा खोरे
आवाज (२) उत्साह, आवेश.

-कामगी (स्त्री.)-धमकी.

-कावळुं (स. क्रि.)-(१) धमकी देणे, धमकावणे

(३) निर्मत्सना करणे.

धमचकड (धमचकड) (स्त्री.)-(१) धमाल, गडबडधांदल
(२) दंगल, उत्पात.

धमण (धमण) (स्त्री.)-(१) माता (२) बगीचरेचे अच्छादन.

-धुं (स. क्रि.)-(१) माता चालविणे (२) विधावणी देणे.

धमधमवळुं (धमधमवळुं) (अ. क्रि.)-(१) थरथर कापणे
(२) खूप तापणे.

-माट-(१) (वि.) तिखट (२) (पु.) दुमदुम आवाज
(३) पेट, तोरा (४) तिखटपणा.

-मावळुं (स. क्रि.)-(१) नगारा वाजविणे

(२) धमकावणे (३) लाक्ष.) जोराने धुरका घेणे.

धमघोकार (धमघोकार) (अ.)-पूर्ण वेगाने, झपाट्याने.

धमनि(-नी) (धमनि-नी) (स्त्री.)-(१) फुंकणी. (२) नस,
मुख्य रक्तवाहिनी.

धमपळाड (धमपळाड) (स्त्री.) } -दंगल आणि धाई.

-डा (पु. व. व.)

धमरं (धमरं) (वि.)-पांढरे, टवळें.

धमरोळ (धमरोळ) (पु.)-(१) भयंकर रडारड.

(२) गदारोळ, आरडाओरडा.

धमळुं (धमळुं) (स. क्रि.)-(१) माता चालविणे.

(२) विस्तवाला वारा चालणे. (३) अग्नीने चांगले तापविणे.

(४) ठकविणे, चोरणे.

धममाधमी, धमाधम-मी (स्त्री.)-भारामारी, गडबड.

धमारळुं (धमारळुं) (स. क्रि.)-(जनावराला) न्हाऊ चालणे.

धमाल (धमाल) (स्त्री.)-धांदल, गडबड.

-लियुं (वि.)-धांदल उडवून देणारे, तशा स्वभावाचे.

धमालुं (धमालुं) (न.)-मोठे बेडोळ पागोटे.

धर (धर) (स्त्री.)-(१) जू, धुरा. (२) बेल गुंपायला
आल्यापासून भरलेले त्याचे वर्प. (३) मुदवात.

(४) संतोष, विश्वास

-भावयी-नि नाम येणे.

-ताणयी-जूं आवळणे.

-लम (वि.)-(१) जू पेलण्यासारखे, मळकट. (२) प्रवीण.

-घडीधी (अ.)-घट मुळापासून.

धरळोड (धरळोड) (स्त्री.)-धरसोड.

धरण (धरण) (स्त्री.)-गाण्याची रीत, चाल.

धरणुं (धरणुं) (न.)-धरणे, भाग.

धरतीकंप (धरतीकंप) (पु.)-धरणीकंप.

धरदहाडो (धरदहाडो) (पु.)-(१) पहिला दिवस.

(२) पहिल्यासारखीच स्थिती.

धरपत्त (धरपत्त) (स्त्री.)-(१) खोटी धास्ती. (२) बढाई.

धरपत (धरपत) (स्त्री.)-(१) संतुष्टता. (२) धीर.

-बळयी-संतोष होणे, धीर येणे.

धर(-रा)बोळ (धर-रा-बोळ) (न.) प्रलय, सत्यानाश.

-घालवो-सत्यानाश-वाटोळे-करणे.

-जळुं-पूर्ण नाश पावणे.

धरम (धरम) (पु.)-धर्म.

-परी वटवो-परमेश्वराने सद्गुणानांचे बक्षिस मिळणे.

-नी गाय-लाक्ष.) धरण-आश्रयाला-आलेला रक्षणीय
प्राणी.

-नो कांटो-निवालास न्याय.

-धवको (पु.)-फुकट केरा.

धरमाळुं (धरमाळुं) (वि.)-धार्मिक.

धरमुळ (धरमुळ) (न.)-मुळारंभ.

धरव (धरव) (पु.)-संतोष.

-धु (स. क्रि.)-संतुष्ट करणे.

धरळुं (धरळुं) (स. क्रि.)-(१) धरणे, पकडणे (२) घालणे

(३) धारण करणे (४) पुढे करणे.

धर्युं रवेवुं-डोळ्यांपुढून टळणे.

धरार (धरा२) (अ.)-(१) अलगत, अवस्थ (२) अगदी.

धरार(-ळ) (पु.)-वाहनात ज्वर अधिक भार पडण्याची स्थिती ('उलाळ'च्या उलट.)

धरावडुं (धरा५वुं) (स. क्रि.)-'धरवुं'चे व 'धरावुं'चे प्रयोजक रूप, (२) नैवेद्य दाखविणे.

धरावुं (धरा५वुं) (अ. क्रि.)-तृत होणे.

धरी (धरी) (स्त्री.)-वाहनाचा आस.

धरु (धर) (न.)-तर (उलटून व्यवणीकरिता तयार केलेले).

-बाडिपुं (न.)-तरवांची बाडी.

धरो (धरो) (पु.)-(१) खोल खड्डा (पाण्याचा) (२) कणा (गाडीचा) (३) दूर्वा.

-करवी-मृताची आवण-भाद्रपदात त्याच्या नावाने दानक्रिया करणे.

धरामां पडवुं-डोळ्या पुढून टळणे (२) नुकसानीत येणे.

धर्मांतुं (धर्मांतुं) (वि.)-धर्मादाय.

धर्मादा (धर्मादा) (वि.)-(१) दानात दिलेले

(२) धर्मादायसंबंधीचे.

-दो (पु.)-दान, खेरात.

धर्मासन (धर्मासन) (न.)-न्यायासन.

धर्माळु (धर्माळु) } (वि.)-धर्मनिष्ठ.

धर्माळु (धर्माळु) }

धर्मवुं (धर्मवुं) (अ. क्रि.)-चाळून घेणे, हल्ला करणे.

धव (धव) } (स्त्री.)-(१) तेज, पुष्टी, शक्ती.

धवत (धवत) }

(२) (अ.) जलदीने.

धवडा (-रा) वडुं (धवडा-रा-वडुं) } (स. क्रि) (तान्याला स्तन

धवाडवुं (धवा३वुं) }

देऊन) पाजणे.

धवडाळ्या करवुं-फुसलावून सतत तान्यात ठेवणे.

धवा (धवा) (स्त्री.)-(१) निरोगीपणा, शक्ती. (२) सुस्थिती.

-वळवी-स्वस्थ होणे, थकवा उतरणे. (२) आजारांतून

पुनः स्वास्थ्य मिळणे, शक्ती येणे. (३) सुस्थिती येणे.

धसको (धसको) (पु.)-घसका.

धसमम (धसमम) (स्त्री.)-धावाधाव, गडबड, धांदल, धाई.

-डुं (अ. क्रि.)-धावाधाव करणे.

धसवुं (धसवुं) (अ. क्रि.)-घुसणे.

धमारो (धमारो) धमावडो (धमावडो) (पु.)-हल्ला, चढाई.

धा (धा) (पु. स्त्री.)-(१) 'धावा' असा ओरडा (२) हाय.

-नाचवी-मदनीमाठी ओरडा करणे.

धाई (धाई) (स्त्री.)-थान, स्तन.

धाक (धा३) (पु. स्त्री.)-(१) भय, धास्ती. (२) अंकुश (३) बहिरेपणा.

-ऊचडवा (-वी)-बहिरेपणा नाहीला होणे.

-न्यायी-धास्ती घेणे.

-पडवी-बहिरेपणा घाटणे.

-मानवो(-वी)-कामूत राहणे, भय बाळगणे.

-राखवो-दाब ठेवणे.

धागडियां (धागडियां) (न. व. व.),-यो (पु.)-धांगडधिंगा.

धागडी (धागडी) (स्त्री.)-जुन्या फाटक्या वस्त्राची गोधडी.

धागवुं (धागवुं) (अ. क्रि.)-धाकात असणे.

धामी (धामी) (स्त्री.)-गोधडी.

-गो (पु.)-(१) जुने फाटक वस्त्र (२) दोरा, धागा.

धांख (धांख), धांखडी (धांखडी) (स्त्री.)-आतुरतापूर्वक वारंवार स्मरण, धोशा.

धांखना (धांखना) (स्त्री.)-धोशा (२) ध्यान, काळजी.

-डुं (स. क्रि.)-(१) धोशा घेणे (२) निरखून पाहणे.

धांखो (धांखो) (पु.)-(१) काळजी, चिंता. (२) घडीम, धांका.

धांगवुं (धांगवुं) (न.)-दाराच्या चौकटीचे आडवे लाकूड.

धांगो (धांगो) (पु.)-बुलबुळीत पदार्थाचा पडलेला थेंब.

धाडाधाड (धाडाधाड) (स्त्री.)-दोडादोड, धावाधाव, धांदल.

धाडपाड (धाडपाड) (पु.)-दरोडेखोर.

धाडांखोरी (धाडांखोरी) (स्त्री.)-दरोडेखोरी.

-बाही (स्त्री.)-छुटारुंचे राज्य.

धाडिपुं (धाडिपुं) } (१) मोठी टोळी.

धाडुं (धाडुं) }

धाणक (धाणक) (न.)-घणे.

धाणियुं (धाणियुं) (न.)-निःसस्त्व धान्य, (२) डिक.

धाणिवो (धाणिवो) (पु.)-रजई.

धागी (धागी) (स्त्री.)-लाही.

-दाळिया खुदा थवा-वेबनाव होणे.

-शेकवी-जुलूम करणे, त्रास देणे.

धात (धात) (स्त्री.)-(१) वीर्य (२) कोष्टक.

-तवावी-क्षीणवीर्य होणे, वीर्य पातळ होणे.

-फूटवी-प्रमेह होणे (२) ताकण्यात येणे.

-मांडवी-गुणाकाराचे कोष्टक मांडणे.

धातकार (धातकार) (१) (वि.) झगमगणारे (२) (पु.)

आरडाओरड.

धातवुं (धातवुं) (अ. क्रि.)-जमणे, अनुकूल होणे.

धातुकस (धातुकस) (पु.)-धातूचा कस पाहणारा.

-घडो (पु.)-धातू घडविणारा कारागीर.

-पाठ (पु.)-क्रियापदांच्या धातूंची यादी.

—पुष्टि (स्त्री.)—धीर्यपुष्टी.
 —घादी (पु.)—(१) धानुशास्त्र (२) किमयागार.
 धान (धान) (न.)—धान्य.
 —मृडं (वि.)—(१) धान्यासाठी तटकटणारे, भुकेने व्याकुळ झालेले, (२) कंमूष.
 —येणु (वि.)—धान्य विकून पैसा करणारे.
 धाना (धाना) (पु. व. व.)—धान्याचीचे—खाण्यापिण्याचे सुल.
 धानियुं (ध.नियुं)—(१) (वि.) शिजलेले धान्य खाणारे,
 (२) (न.) धान्य ठेवण्याचे भांडे.
 धाप (धाप) (स्त्री.)—(१) घाईघाईत झालेली चूक (२) थाप, फसवेलीरी (३) (लाभ.) चोरी.
 —धापयी—धाप देणे, फसविणे.
 —धापी—फसणे.
 —मासरी—उत्तरेमिथ करणे.
 धापलां (धापलां) (न. व. व.)—कवित कथा-कहाण्या.
 धापझिं(धीं) गुं (धापझिं-धीं-गुं) (वि.)—(१) लढ, जबरदस्त (२) दंगामस्ती करणारे.
 धापड्युं (धापड्युं) (स. क्रि.)—फसविणे, ठकविणे.
 धायुं (ध.युं) (न.)—(१) घावे (२) हाग (३) पंद, जाळे (४) दुधाची चरवी.
 —भरयुं—सीमेंट चुना घेरेने गंधी बनविणे.
 धायो (धायो) (पु.)—सीमेंट, चीटचुरा यांचा कोधा.
 धामणी (धामणी) (स्त्री.)—अतिशय धिप्पाड भैस.
 धामो (धामो) (पु.)—दीर्घकाळचा सुकाम
 —साखवो—सुकाम करणे, येऊन राहणे.
 धामोडो (धामोडो) (पु.)—धार काढण्याच्या आवाजाची चुळूळ चुळूळ.
 धाण (धाण) (न.)—(१) आधारभूत होणे. (२) धरण्याची क्रिया (३) (स्त्री.) आधार (४) धीर, आश्वासन. (५) आढे (६) बारदानासह घडन.
 धारणागत (धारणागत) (स्त्री.)—माल्याच्या किंमतीत सूट देणे.
 धारणांपारणां (धारणां पारणां) (न. व. व.)—(भावण महिन्यात) एक दिवस भाड जेवणाचे घत
 धारणियो (धारणियो) (पु.)—(१) आधाराला खांब (२) आढे.
 धारयुं (धारयुं) (स. क्रि.)—(१) मानणे, समजणे (२) इच्छिणे, मनात योजणे (३) अटकळ करणे (४) नक्की करणे.
 धारिने जोयुं—टक लावून पहाणे.
 धार्थुं करयुं—मनात योजलेले करणे.
 धारा (धारा) (स्त्री.)—(१) परंपरा, ओळ. (२) धार (३) वृष्टी,
 —यंत्र (न.)—कारंज.
 धारासार (धारासार) (पु.)—मुसळधार वर्षाव.

धारालुं (धारालुं) (वि.)—धार असलेले.
 धारिया (धारिया) (पु. व. व.)—शेतकऱ्याला शेतीच्या म्वांकरिता दिलेले पैसे.
 धारियुं (धारियुं) (न.)—एक हत्यार.
 धारो (धारो) (पु.)—(१) रिशवाज, चाल (२) कायदा.
 —पात्रवो—शिरस्ता पात्रणे.
 —बांधवो—(१) कायदा करणे (२) चालरीत नक्की करणे.
 धारोमरण (धारोमरण) (न.)—कायदे, नियम मारणे,
 —पोयी (स्त्री.)—कायद्याचे पुस्तक.
 —शाळ (न.)—कायदाशास्त्र.
 —शास्त्री (पु.)—कायद्याचा पंडित,
 —सभा (स्त्री.)—कायदेमंडळ.
 धारोडी (धारोडी)—पाण्याचा प्रवाह.
 —डो (पु.)—धरण्यासारखी धार.
 धायुं (ध.युं) (वि.)—(१) घावे, नानवी घेतलेले (२) (न.) धारणा, संकल्प.
 धालावेली (धालावेली) (स्त्री.)—कासापिशी.
 धाय (धाय) (स्त्री.)—मुलाला पात्रण्यासाठी ठेवलेली बाई.
 —भाई (पु.)—दूधभाऊ.
 धायण (धायण) (न.)—भाईचे दूध.
 —ऊडी जयुं—स्तनात दूध न राहणे.
 —खडयुं—स्तनात दूध भरून येणे.
 —खडी जयुं—स्तनातील दूध सुकून जाणे.
 —छोडाययुं, सुकाययुं—मुलाला पात्रण्याचे बंद करणे.
 (मोमा, मोंपर)—न मुकायुं होयुं—(१) अगदी सार्यावर्येयेंत असणे (२) (लाभ.) अगदी लहान—निर्बुद्ध असणे.
 —ना दान होया—विनअनुमदी मुलासारखे असणे.
 —णी (स्त्री.)—बोंडशी.
 —णुं (वि.)—(१) अंगावर पिणारे (२) त्या वयाचे (३) (न.) अंगावर पिणारे मूल.
 —युं (स. क्रि.)—भाईचे दूध पिणे.
 धावन (धावन) (न.)—धाव.
 धायुं (धायुं) (अ. क्रि.)—(१) धावणे. (२) मदतीला धावून जाणे. (३) एकदम रोग अंगभर पसरणे.
 धावा (-स) को (धास-स-धो) (पु.)—धसका.
 धांस (धांस) (स्त्री.)—दास.
 धिकधिकावयुं (धिकधिकावयुं) (स. क्रि.)—(१) खूप गरम धिकावयुं (धिकावयुं) करणे—तापविणे. (२) जोराने पेटविणे.
 धिंयुं (धिंयुं) (वि.)—मजबूत, लढ, जाहा.
 धिणोजो (धिणोजो) (पु.)—(१) मत्सरी मनुष्य (२) ठग,

विणोबुं (विणोबुं) (अ. क्रि.)-गाय गाभण राहणे.

धीकडी (धीकडी) (स्त्री.)-(१) थोडीशी उष्णता (२) चारीक ताप.

धीकतुं (धीकतुं) (वि.)-घगधगते (२) जोरात-भरभराटीत चालणारे.

-ती सगडी-(लाक्ष.) चिंतेने जाळणारी बाब.

धीकधीकतुं (धीकधीकतुं) (वि.)-घगधगणारे (२) अतिशय गरम

धीकतुं (धीकतुं) (अ. क्रि.)-घगधगणे, खूप पेटणे.

-तो धंको-भरभराटीत उमटणे अशा.

धींगाई (धींगाई) (१) लढपणा (२) धिंगामस्ती.

धींगाणुं (धींगाणुं) (न.)-धिंगाणा.

धीज (धीज) (स्त्री.)-कठीण परीक्षा, दिव्य.

धीट (धीट) (वि.)-(१) सहनशील, (२) धीट, निर्भय.

धीवतुं (धीवतुं) (स. क्रि.)-घवाघव मारणे.

धीम (१) व (धीम-व-२) (पु.)-कोळी, मच्छेमार.

धीमाश (धीमाश) (स्त्री.)-धिमपणा.

धीमुं (धीमुं) (वि.)-(१) धिमे, मंद. (२) शांत (३) थंड (स्फूर्ति, उत्साह इ. बाधित.)

-पडतुं-मंद पडणे.

-पाडतुं-शांत करणे.

धीमे, धीमेथी (धीमे, धीमे)-सावकाश, मंदपणे, आस्ते आस्ते.

-रहीने-(१) धाई उतावीळ न करता, धिमेपणे.

(२) युक्ति-युक्तीने (३) गुपचुप.

धीर (धीर) (वि.)-(१) धैर्यवान, निश्चयी. (२) गंभीर, पोक्त.

(३) (स्त्री.) धीर, धैर्य. (४) साह्य, मरंवसा, पत.

-गडुं (वि.)-(१) डरपोक (२) अस्थिर, चंचल.

धीरज (धीरज) (स्त्री.)-(१) धीर, सवूरी. (२) धैर्य, हिंमत.

-सावधी-धीर धरणे.

धीरधार (धीरधार) (स्त्री.)-व्याजी रक्षम देणे.

धीरप (धीरप) (स्त्री.)-(१) व्यापारात पत (२) धीर.

धीरतुं (धीरतुं) (१) मरंवसा ठेवणे. (२) भरंवशावर सोपविणे. (३) व्याजी देणे.

धीरं (धीरं) (वि.)-(१) धिमे (२) धैर्यवान.

धीरे, धीर्या, धीरवीरे (अ.)-आत्मआत्म दिवा धैर्याने.

-रहीने-(१) धिमपणाने (२) युक्तिप्रयुक्तीने.

धीराश (धीराश) (स्त्री.)-धैर्याचा गुण.

धीरो (धीरो) (पु.)-टेका, ठेपा.

धुक्कड (धुक्कड) (न.)-तक्रल.

धुंगुं (धुंगुं) (न.)-कांटेरी झाडझाडोऱ्यांचे जाळे.

धुजारी (धुजारी) (स्त्री.)-रो (पु.)-थरथराट, थरकाप.

धुजातुं (धुजातुं) (अ. क्रि.)-थरकाप होणे, थरथर कापणे.

धुत (धुत) (वि.)-तिरस्कृत, निर्भर्त्सना झालेले.

-कारतुं-तुच्छतेने वागविणे, तिरस्कार करणे.

धुनाई (धुनाई) (स्त्री.)-टगेगिरी, धूतता.

-रण (स्त्री.)-ठक स्त्री.

-रो (पु.)-ठक पुरुष.

धुतारपाटण (धुतारपाटण) (१) (वि.) ठकांनी भरलेले (२) (न.) ठकांचे गाव.

धुन (धुन) (स्त्री.)-(१) एकसारखे त्याच त्याच कडव्याचे गाणे किंवा त्याच त्याच सुरांची आळवणी. (२) धुंदी, तल्लीनता.

धुपेल (धुपेल) (न.)-डोक्यावर घालण्याचे एक प्रकारचे तेल.

धुम (१) व (२) (न.)-धुके.

धुमाडी (धुमाडी) (स्त्री.)-(१) धुमी, (२) धुरी, धूर.

-घालवी-घैराग्याने मुक्काम टाकणे.

-घालीने बेतवुं-हद्दने मागणे.

-देयी-धुरी देणे.

-ना बाचका-उगीच धडपड.

-संस्कार-गाढ मैत्री.

-डिंयुं (न.)-(१) धुराडे (२) (वि.) ज्यातून धूर निघतो असे.

-डो (पु.)-(१) धूर, (२) धुमी.

-डो करवो-(१) धूर करणे. (२) उधळून टाकणे.

-डो काडी नाववो-चांगला चोप देणे.

-धुं (अ. क्रि.)-(१) धूर होणे, धुमसणे (२) घोटाळ्यात पडणे.

धुमास (धुमास) (पु.)-(भिनीला वगैरे लागलेले) धुराचे किटण.

धुंगो (धुंगो) (पु.)-डोसा, बुक्ता.

धुमाळुं (धुमाळुं) (वि.)-धुराने भरलेले.

धुसळमुसळ (धुसळमुसळ) (न.)-वराला निरोप देताना देण्यात येणाऱ्या (जूं, मुसळ, रवी आणि चात) अशा वस्तू.

धुसको (धुसको) (पु.)-मोकाड.

धुसमुस (धुसमुस) (अ.)-धावाधाव करताना.

धुळाडो (धुळाडो) (पु.)-धुळीचा लोळ.

धुळेटी (धुळेटी) (स्त्री.)-धुळवड.

धुळ (धुळ) (वि.)-(१) धुळकट, धुळीने भस्म झालेले (२) (न.) धुळीचा लोळ.

धुळळुं (धुळळुं) (न.)-हड्डा, चढाई.

धुळाळवुं (धुळाळवुं) (स. क्रि.)-खळवळून धुणे

धूज (धूज) (स्त्री.)-थरथराट, थरकाप.

-चडवी, -चडवी-थंडी वाजून येणे, थरथरणे.

- धुं (अ. क्रि.)-कापणे, धरधरणे.
 धूणधुं (धूणधुं) (अ. क्रि.)-आवेष्टान येऊन हालणे-डोलणे.
 धूणी (धूणी) (स्त्री.)-(१) धूर (२) धुनी.
 -सापवी-धुणीपाशी बसून तप करणे.
 -सागवी-डोळ्यात किंवा साण्यापिण्याच्या वस्तूत धूर गाऊन परिणाम करणे.
 धूणधुं (धूणधुं) (स. क्रि.)-ठकविणे.
 धूणधुं (धूणधुं) (न.)-भगारा.
 धून (धून) (स्त्री.)-(१) चटक, रवाद (२) लहर, तरंग (३) त्याच त्याच स्वरांची आळवणी (४) त्याच त्याच गायनाची आळवणी.
 धूनी (धूनी) (वि.)-(१) लहरी (२) चटक लागलेले.
 धूय (धूय) (स्त्री.)-अस्पष्टता, अंधुकपणा.
 -कार (पु., न.)-घावटळीने हालेला अंधार
 -घाट (पु.)-(१) धुराचा कोंदाट (२) (साक्ष.) दबून राहिलेला सातप.
 -बाधुं (अ. क्रि.)-(१) धूर कोंदणे (२) (साक्ष.) मनात राग दबून राहणे.
 धूणधुं (धूणधुं) (न.)-अस्पष्ट प्रत्यक्ष.
 धूणधुं (धूणधुं) (वि.)-(१) धुकट, अस्पष्ट (२) (न.) सकाळ -संध्याकाळचे धुंगुरे.
 धूणधुं (धूणधुं) (अ. क्रि.)-धुराने अस्पष्ट होणे, अंधारणे.
 धूणधुं (धूणधुं) (वि.) व (न.)-पहा 'धुणधुं'.
 धूवी (धूवी) (वि.)-तडवीन, मम.
 धूवांधू (धूवांधू), धूवांधू (धूवांधू) (अ.)-रागाने किंवा आवेष्टाने वेभान.
 धूर (धूर) (पु.)-(१) एक सुगंधी द्रव्य (जाळव्याचे.) (२) (पु., स्त्री.) ऊन.
 -धारणुं (न.)-धूपपात्र.
 -धुं (स. क्रि.)-(१) धूप करणे (२) ऊन देणे.
 -सळी (स्त्री.)-भगर-ऊद-वृत्ती.
 -जंघ (स्त्री.)-(१) ऊनसावरी (२) परिस्थितीचा आलट-पालट (३) एक खेळ.
 धूम (धूम) (वि., अ.)-(१) जोराने, आवेष्टाने. (२) पुष्कळ, फाजील. (३) (स्त्री.) दंगल.
 धूमर(-स) (धूमर-स) (स्त्री., न.)-धुकें.
 धूळ (धूळ) (१) धूळ (२) बुच्छ वस्तू.
 -उडाडवी-उगीच निश करणे.
 -ऊडवी-उजाड वैराण होणे.
 -ऊडी जवी-(१) वेदरकारी-निष्काळजीपणा दूर होणे. (२) मातेरे होऊन जाणे.

- करधुं-मातेरे करून टाकणे, विषदवून टाकणे.
 (नी)-काडी माखवी, -खंखेरी माखवी-(१) काडात काढणे, गूर धमकावणे. (२) (माधानी-) डोक्यावरची जोखीम उतरणे (३) (पगनी-) येव्या-जाण्याचा संबंध तोडणे.
 -सावी-(१) शक मारणे. (२) पस्तावणे. (३) धूळ घात पडणे.
 -गगानी वान-यःकथित गोष्ट.
 -घाळवी-खंडून लावणे, विघटविणे.
 -घाटधुं करधुं-धूळ चारणे.
 -जणुं-व्यर्थ जाणे, धुळीस भिळणे.
 -माखवी-(१) (पाटीउपर) शिकणे (२) (भाणामां-) अज्ञात माती कालविणे, तयार काम भिषटविणे. (३) (घोळामा-) महातारपणाला लांछन लावणे. (४) (नामपर-) काळोखी कामणे.
 -धी धूंधू-धुळीहून बुच्छ लेगून केलेला अरमान.
 -नी किमते, -ने पाडे-यःकथित किमतीला.
 -पट्टी काथी-पाणउतारा करणे, धमकावणे.
 -पर डेगां-वरवरची टापटीप.
 -फाकवी-(१) भाण सोडून देणे. (२) पश्चाताप दर्शविणे, (३) धूळ घाणे, हारणे.
 -फाकें छे!-शक मारताना!
 -फेरववी } -(१) मानी करणे, व्यर्थ करून टाकणे,
 -वाळवी } (२) विघटविणे (३) पुरणे, धुळीने झाकणे,
 } (४) उपेक्षा करणे.
 मेणुं करधुं-जमीनदोस्त करणे.
 -क(-कों)ट (पु.)-धुळीचा खोळ.
 -धोयुं (वि.)-(१) धुळीने माखलेले (२) धूळ धुणारे.
 -धोयो (पु.)-सोन्या-चांदीचे कण (धूळ धुवून) जमविणारा.
 -जो पडवो (पु.)-जेथी प्रतिपदा, गुदीपाडवा.
 धूवो (धूवो), धूवाधो (धूवाधो) (पु.)-धूर.
 धूश(-स) (धूश-स) (१)-(पु.) ऊन (२) (स्त्री.) षाड.
 धूसरी (धूसरी) (स्त्री.)-रं (न.), -ळ (न.) जू, धुरा.
 धूवो (धूवो) (पु.)-जाड कांढळ.
 धेडी (धेडी) (स्त्री.)-कन्या, मुलगी.
 धेण (-न) (धेण-न) (स्त्री.)-पहिलटकरीण.
 धेणधुं (धेणधुं) (अ. क्रि.)-गाय-रहैव वाफेला येणे.
 धो (धो) (पु.)-(१) प्रवाह (२) (पु. स्त्री.) धुणे.
 -लागवो-प्रवाहाने धुवून जाणे.
 धोक्डी (धोक्डी) (स्त्री.)-डुं (न.)-(१) रुखी मोठी गाठ. (२) देह (३) धोडणे.

धोकणुं (धोक्णुं) (न.)-धुण्याचे धोपटणे.

धोकाराबंध (धोकाराबंध) } (अ.)-झपाड्याने.
धोकारे (धोकारे)

धोकावतुं (धोकावतुं) (स. क्रि.)-(१) जोराने चालविणे
(२) दंडुक्याने धोपटणे (३) (अ. क्रि.) जलद चालणे.

धोको (धोको) (पु.)-(१) जाड धोपटणे (२) ठोसा,
(३) नुकसान (४) दगा, धोका.

-पहोचवो-फटका मिळणे, नुकसान होणे.

-हरवो-भय दूर होणे.

धोख (धोख) (पु.)-रास.

धोखतुं (धोखतुं) (अ. क्रि.)-(१) भ्रमपाण्याविना राहणे
(२) झुरणीस लागणे.

धोखो (धोखो) (पु.)-(१) रोष (२) नुकसान (३) चिंता
(४) दगाफटका.

धोगवुं (धोगवुं) (न.)-चौकट.

धोण (धोण) (न.)-णी (स्त्री.)-धुणे.

धोत (धोत) (वि.)-(१) धुवट, स्वच्छ (२) पांढरे सफेद.
-पनोत (वि.)-(१) उदार (२) उध्वस्त.

धोताळ (धोताळ) (वि.)-(१) उदार (२) खर्चाळ, उधळे.

धोतियुं (धोतियुं) (न.)-धोतर.

धोतीजोडो (धोतीजोडो) (पु.)-धोतरजोडा.

धोध,(-वो) (धोध,(-वो) (पु.)-घबघबा.

-मार (अ.)-विपुल, मोठ्या धारांनी.

धोन (धोन) (स्त्री.)-धुव्ही.

धोनाखुं (धोनाखुं) (स. क्रि.)-मारणे, झोडपणे.

धोपो (धोपो) (पु.)-दम (चिलीम वगैरेचा).

धोषण (धोषण) (स्त्री.)-धोव्याची बायको, धोवीण.

धोवीचो कृतने-घरदार नगलेला भटक्या माणूस.

धोवीघटो (धोवीघटो) (पु.)-धोवी घाट.

धोवुं (धोवुं) (१) (वि.) बेअकली, द (२) (न.) वीट.

धोवो (धोवो) (पु.)-(१) द माणूस (२) ओंजळ.

धोम (धोम) (पु.)-(१) रुं (२) कडक ऊन (३) क्रोध.

-धववो-(१) कडक ऊन पडणे. (२) अतिशय रागावणे.

धोयेळुं (धोयेळुं) (वि.)-'धोवुं'चे कूदत, धुतलेले.

-मोती-(१) कोणी आप्तस्वकीय नसलेला एकाकी माणूस.
(२) वरवर भपका दाखवणारा माणूस.

धोरण (धोरण) (न.)-(१) वळण (२) श्रयत्ता (३) प्रमाण
(४) वहीबाट, पद्धती.

धोरियो (धोरियो) (पु.)-(१) बैल (२) दोन बैलांच्या मध्ये
असलेला गाडीचा दांडा (३) पाण्याचा पाट (४) शेताची पाळ.

धोरी (धोरी)-(१) (वि.) मुख्य, मोठा.

(२) (पु.) मुख्य बैल (३) मुलगा.

धोरो (धोरो) (पु.)-(१) गडीच्या मोवतालचा कट्टा,
ओठ्याचा कट्टा (२) झाडाचा पार (३) शेताची पाळ.

(४) पुरुष, मर्द.

धोल (धोल) (स्त्री.)-थप्पड.

-खावी-पडवी-(१) थप्पड बसणे (२) धडा मिळणे.

धोला(-वा)इं (धोला-वा-इं) (स्त्री.)-धुण्याची मजुरी, धुलाई.

धोवडा (-वा)वुं (धोवडा-वा-वुं) (स. क्रि.)-धुवून घेणे,
धुवायला लावणे.

धोवण (धोवण) (न.)-(१) धुणे (२) धुलाई.

धोवावुं (धोवावुं) (अ. क्रि.)-(१) धुतले जाणे

(२) (शरीर-) शरीर क्षिजणे-क्षीण होणे.

धोवाण (धोवाण) (न.)-(१) पाण्याने माती धुतली जाणे,
धुपून जाणे.

धोवुं (धोवुं) (स. क्रि.)-(१) धुणे.

धोई काढवुं,-नाखवुं-(१) वेदम मारणे (२) पाणी फिरवणे
(लक्ष.), व्यर्थ जाईल असे करणे. (३) निंदा करणे,
पाणउतारा बघणे.

-पीवुं-(१) उगीच साठवून ठेवणे (२) लक्ष न देणे.

-वाळवुं-(१) आपापसात मिटवून घेणे.

(२) पाणी फिरविणे.

धोवाई जवुं-(१) व्यर्थ होणे (२) शरीर क्षीण होणे.

धोळमंगळ (धोळमंगळ) (न. ब. व.)-लगावेलची मंगल गीते.

धोळकुं (धोळकुं) (न.)-(१) चुनासफेती (२) (कटाक्षार्थी)
बहादुरी.

-करीने भाववुं-काही काम पार न पाडता परतणे.

-धोळवुं-(१) सफलता मिळविणे (२) (कटाक्षार्थी) काही
तडीला न नेणे.

धोळवुं (धोळवुं) (स. क्रि.)-(१) चुना लावणे (२) (न.) दाट
ताक.

धोळी भाववुं-(१) काम पार पाडणे, फायदा करून देणे
(२) (कटाक्ष.) कार्यसिद्धि न होणे.

धोळुं (धोळुं) (वि.)-पांढरे, उजळ.

धोळाउपर काळुं करवुं-(१) पांढऱ्यावर काळे करणे
(२) यशाला काळीमा लावणे

धोळामां धूळ पडवी-म्हातारपणी नावाला बट्टा लागणे.

धोळुं धूणी जेवुं-अतिशय फिके, रक्त नसलेले.

धोळे दहाडे-दिवसादवळ्या.

धोळाक्ष (धोळाक्ष) (स्त्री.)-शुभ्रता, पांढरेपणा.

धोळां (धोळां) (न. ब. व.)-पांढरे केस.

धोलियो (धोलियो) (वि. पु.)-(१) पांढरा (बेल, कुसा इ.)

(२) (पु.) निर्धन मनुष्य.

-धळ (वि.)-पांढरे सफेद.

धोंस (धोंस) (स्त्री.)-हळा.

-पडवी-हळा येणे.

धोंसरी (धोंसरी) (स्त्री.),-रं (न.)-ग.

धोंसो (धोंसो) (न. व. घ.)-गप्पा.

ध्यान (ध्यान) (न.)-(१) लक्ष (२) चित्त.

-लेखयुं-लक्ष घेवणे.

-जयुं-लक्ष जाणे, नजर पडणे.

-शोरयुं-लक्ष घेवणे.

-पर लेयुं-लक्षात घेणे.

-बहार जयुं-लक्षात न येणे-राहणे.

-राखयुं-लक्ष ठेवणे.

-मां भावयुं-(१) समजणे (२) भावणे, पसंत पडणे.

-मां राखयुं-लक्षात ठेवणे, पाठ करणे.

-मां लेयुं-लक्षात घेणे, दाद देणे.

ध्यायुं (ध्यायुं) (स. क्रि.)-ध्यान करणे, चिंतन करणे.

धाययुं (धायुं) (न.)-चोकटीचे लाकूड.

धायुं (धायुं) (स. क्रि.)-विरजणे.

धाश (-स) को (धाश-स-को) (पु.)-घसका.

धांगो (धांगो) (पु.)-(१) धंज, टिपून (२) धागा.

धुताट (धुताट) (पु.),-री (स्त्री.),-रो (पु.)-कंर, थरथराट.

धुसको (धुसको) (पु.)-भोकाट.

धज (धज) (स्त्री.)-पहा 'धुजारी'.

-युं (अ. क्रि.)-कापणे, थरथरणे.

धो (धो) (स्त्री.)-दूधां.

धोपट (धोपट) (स.)-धोपट.

धोलियुं (धोलियुं) (न.)-ताकाचा डेरा.

न (न)

न (न) (अ.)-नाही.

नकार (नकार) (पु.)-(१) न अक्षर किंवा उच्चार (२) नाही म्हणणे.

-भणतो,-वाचतो-नाही म्हणणे सांगणे.

नसो (नसो) (पु.)-नकार.

नड्डे (नड्डे) (अ.)-(१) जवळ, नजीक (२) तोंडाला, पाठीशी.

नई (नई) (स्त्री.)-दुधीचा वेल.

-युं (न.)-दधी, दुधीमोवळा.

नकतो (नकतो) (पु.)-(१) तर्कट, मनाचा तरंग.

(२) नुकता, टिब.

नकर (नकर) (अ.)-नाहीतर.

नकरामण (नकरामण) (न.)-हुंडी न स्वीकारली गेल्यामुळे थावी लागणारी नुकसानी.

नकरं (नकरं) (वि.)-(१) अगदी, निव्वळ

(२) जमीनसाऱ्यातून मुक्त (३) काही जंजाळ नसलेले.

नकल (नकल) (स्त्री.)-उंट्याच्या नाकातली वेंसण.

नकलियो (नकलियो) (पु.)-नकल करणारा कारकून.

नकवेसर (नकवेसर) (न.)-नाकातली बाळी (बाळी), नथ.

नकशो (नकशो) (पु.)-नकाशा, आलेख.

नकस (नकस) (पु., स्त्री.)-(१) पत, प्रतिष्ठा (२) जोर, पाणी (अंगात)

नकामुं (नकामुं) (१) (वि.) विनाकारण (२) (अ.) निरर्थक.

नकारयुं (नकारयुं) (स. क्रि.)-नाकारणे.

नका (-का) रं (नका-का-रुं) (वि.)-(१) (वृत्तीने) वाईट, नाटाळ (२) हद्दी.

नकास (नकास) (पु.)-(१) कसाईखाना (२) फाशी देण्याची जागा.

नकाळयुं (नकाळयुं) (वि.)-बेफिकार, निश्चित.

नकीब (नकीब) [अ.] (पु.)-चोपदार.

नकीर (नकीर) [अ.]-(वि.) (१) अतिशय लहान, तुच्छ (२) गरीब (३) (पु.) एक देवदूत (४) (स्त्री.) रेघ.

नकूचो (नकूचो) (पु.)-कडी, भाकडा (बळविलेला).

नको (-को) रडो (नको-रडो-रडो) (पु.)-निर्जळ उपवास.

-व्यंचवो-निराहार करणे.

नक्क (-क्क) र (नक्क-क्क-र)-भरीब.

नख डपर चालयुं-मंदगतीने-हळुवारपणे-चालणे.

-स्पर्शो-नख शिरकणे, चंचुप्रवेश होणे.

-नख बोलयुं-फार मोठ्याने गर्व करून बोलणे.

-पर दहाडा गणवा-अतिशय आनुरतेने वाट पाहणे.

-मारवा-ओग्याउणे.

नखतेल (नखतेल) (न.)-एक तेल, 'नेण्या'.

नखर (नखर) (न.)-नख.

नखरं (नखरं) (न.)-नखरा.

—राळुं, —रांखोर, —रांखाज — (वि.) — नखरेल.

नखलो (न०ख०लो) (पु.) — (१) नखाच्या आकाराचे कपाळावरील गंध किंवा टिकली (२) नखाने कातलेले रेशीम (३) ओरखडा (नखाचा).

नखलिख (न०ख०लि०ख) (अ.) — पायापासून डोक्यापर्यंत, सगळ्या शरीरभर.

नखावतुं (न०खा०वतुं) (स. क्रि.) — टाकायला लावणे.

नखियुं (न०ख०युं) (न.) — (१) नखे काढण्याचे हत्यार (२) शिरा काढलेली शेंग (३) नखाचा ओरखडा.

नखियां भरवां — नखाचे ओरखडे काढणे.

नखेतर (न०खे०तर) (वि.) — भयभ.

नखेद (न०खे०द) (वि.) — भयभ.

नखोद (न०खो०द) (नं.) — (१) सत्यानाश (२) वंशाचा उच्छेद.

— वाळवुं — सत्यानाश करणे, वाटोळे करणे, घरादारावरून नांगर फिरविणे.

— जवुं — (१) निर्वेश होणे (२) पुरते वाटोळे होणे.

— वाळवुं — पहा 'नगोड जवुं'

नखोदियुं (न०खो०दियुं) (वि.) — (१) विनाशकारी (२) वांझ (३) (नं.) निर्वेश झालेल्याचे धन.

नखोरियुं (न०खो०रियुं) (नं.) — ओरखडा.

नग (-गु) गुं (न०ग०गु०गुं) (वि.) — कृतधन.

नगद (-दी) (न०ग०द०दी) (वि.) — (१) रोक, रोकड.

(२) किमती, मूल्यवान (३) मजबूत, जबर.

— घराक — पैसेवाला असामी, मातबर माणूस.

— थईने वेपवुं — कुमन्याचे पैसे बुवापून वगणे किंवा दाचून टाकून स्वतः नादार असल्याचे दाखविणे.

— नाणुं — रोकड मिळकत, वाटेल तेव्हा रोकड रक्कम मिळेल अशी मिळकत.

— नारायण — (१) (पु.) रोकड रुपये (२) (वि.) रोकड पैसे असलेला माणूस (३) (व्यंगार्थी) केगाल मनुष्य.

— माणस — पक्का — न फसणारा मनुष्य.

— माल — उंची पक्वान्नासारखे भरीव खाद्य, मिष्टान्न.

नगरनारी (न०गर०नारी) (स्त्री.) — वेड्या.

नगरपडो (न०गर०पडो) (पु.) — शहरात दवंडी देणे.

नग (-गु) रं (न०ग०गु०रं) (वि.) — (१) कृतधन (२) निर्लज (३) गुह नसलेले.

नगाहं (न०गा०हं) (नं.) — नगारा.

— रची (पु.) — नगारा वाजविणारा.

नगीन (न०गी०न) [फा.] (नं.) — रत्न.

— गर (पु.) — (१) रत्न जडविणारा.

— नो (पु.) — (१) रत्न (२) चतुर मनुष्य.

नगोड (न०गो०ड) (स्त्री.) — निर्गुडी.

नघरोळ (न०घरो०ळ) (वि.) — (१) उपदेश (शिकवण) लागू न होण्याजोगे, जड (२) बेफिकीर, बेपर्वा.

नंकावुं (नं०का०वुं) (अ. क्रि.) — फुटणे, तडकणे (काच).

नंखावतुं (नं०खा०वतुं) (स. क्रि.) — 'नांखवुं'चे प्रयोजक, टाकायला-घालायला — लावणे.

नंखावुं (नं०खा०वुं) (अ. क्रि.) — (१) 'नांखवुं'चे कर्मणी प्रयोगाचे रूप, टाकले-घातले-जाणे (२) (लाभ.) दुबळे-अशक्त होणे (३) ओकणे.

नंस्वाई जवुं — अतिशय दुबळे होणे, प्रकृति किंवा मन ताळ्यावर न राहणे.

नंग (नं०ग) (नं.) — (१) नग (२) पैजू पाडलेला हिरा (३) (लाभ.) मूर्ख मनुष्य (४) लुबा मनुष्य.

नच (-चा) वतुं (न०च०चा०वतुं) (स. क्रि.) — नाचविणे.

नचित (न०चित) (वि.) — बेफिकीर.

— पणुं (नं.) — बेफिकीरी, निष्काळजीपणा.

— ते (अ.) — निष्काळजीपणे.

नछरं (न०छरं) (वि.) — भडग, वेगळे.

नट्टकं (न०ट्ट०कं) (अ.) — नाट्यानांग.

नळोरवुं (न०ळो०रवुं) (वि.) — (१) वांझ (२) नादान, मूर्ख.

नजदीक (न०ज०दी०क) [फा.] (अ.) — नजीक, जवळ.

नजर (न०जर) (स्त्री.) — (१) दृष्टी (२) लक्ष.

— उतारवी — दृष्ट काढणे.

— उतारी नाखवी — कुत्रादृष्टी कमी करणे.

— करवी — (१) दृष्टी टाकणे, पाहणे (२) मेहेरबानी करणे.

— खंचवी — (१) दृष्टी वेधणे (२) होळे ताणून दूरवर पाहणे.

— घालवी — (१) चित्त गुंतविणे, (२) दानत विवडविणे.

— चूकवुं — नजरेतून निसटणे, नजरचूक होणे.

— चोंटवी — (१) दृष्ट लागणे (२) दृष्टी चिकटून राहणे.

— पहांचवी, — चालवी — (१) दृष्टी जाणे — पोचणे

(२) बुद्धिमती चालणे.

— बगदवी — कुदृष्टी होणे, पाप करण्याची — कुमार्गी जाण्याची बुद्धी होणे.

— बांबवी — (१) नजरबंदी करणे (२) दृष्ट लागलेली दूर करण्याचा उपाय करणे.

— लागवी — दृष्ट लागणे.

— लाने एवुं — दृष्ट लागण्यासारखे, सुंदर.

— जुं खोटुं — पापी दृष्टीचे, अप्रमाणिक.

— मां भाववुं — पसंत पडणे.

— मां घालवुं — (१) ध्यानात ठेवणे (२) हानी करण्याच्या तजविजीस लागणे.

—यक्षी (स्त्री.)—कुपाट्टी ठेवणे.

—याग (पु.)—घराज्यळचा भाग.

—यात्र (वि.)—(१) सावधान, दक्ष, चौफेर नजर ठेवणारा.
(२) (पु.) हेर.

नजरा(नो)नजर (नजरा-नो-नजर) (अ.)—प्रत्यक्ष, देखता.

नजरायुं (नजरायुं) (अ. कि.)—दृष्ट लागणे.

नजरायुं (नजरायुं) (न.)—दृष्ट लागू नये म्हणून मात्सास
व्यावृत्तात ते काजळाचे बोट.

नजाकत (नजाकत) [अ.] (स्त्री.)—नाजूकपणा.

नजीयुं (नजीयुं) (वि.)—निर्जीव, नेभळट (२) अल्प, थोडेसे.

नज्म (नज्म) [अ.] (पु.)—ज्योतिर्विद्या.

—सी (वि.)—(१) ज्योतिषविषयक (२) (पु.) ज्योतिषी.

नजेयुं (नजेयुं) (वि.)—निर्जीव, नसल्यासारखे.

नटखट (नटखट) (वि.)—खोदकर, धूर्त.

—डी (स्त्री.)—नटी.

—न (न.)—(१) नटणे, नाचणे (२) अभिनय.

—नागर (पु.)—(१) कुशल नट (२) कुष्ण.

—राज (पु.)—शिव.

—थाई (स्त्री.)—नटाचा घंटा.

—था (स्त्री.)—नटी.

नुं (ई. कि.)—(१) नाचणे (२) नाटकात भाग घेणे.

—रो (पु.)—नट.

नटार (नटार) (स्त्री.)—नटविद्या, नटपणा.

नटार (नटार) (वि.)—वाईट, गलिच्छ.

नटार (नटार) (वि.)—शिकवणीचा-बोधाचा-उपयोग न
होण्याजोग.

नटतर (नटतर) (स्त्री.)—(१) हरकत, धिम (२) (न.)

उ. मागणा.

नटती (नटती) (स्त्री.)—हरकत.

नटतुं (नटतुं) (स. कि.)—नाटणे, हरकत करणे, त्रास देणे.

नटारळ (नटारळ) (रौ.)—नगंद.

—वीर (पु.)—पती.

नणदी (नणदी) (स्त्री.)—नणंद.

नणरोडे (नणरोडे) } (पु.)—नणदेचा पती.

नणरोडे (नणरोडे) }
नतवाळियो (नतवाळियो) (पु.)—मेल्यानंतर एक वर्षभर रोज
जेवणाला घालण्याचा द्रावण.

नणीजो (नणीजो) (पु.)—परिणाम, फळ.

नथी (नथी) (अ. कि.)—नाही.

नथु(-थु)भाई (नथु-थु-भाई) (पु.)—(लाक्ष.) मोठा
महत्वाचा माणूस.

नथुं (नथुं) (अ. कि.)—नाद करणे.

नथार(-नथ)युं (नथार-नथ) (वि.)—भेतांभेता न देणारे,
कमाल.

नथारल-द (नथारल-द) [फा.] (अ.)—जकळ नाही, अस्तित्व
नाही.

नथाया (नथाया) (अ.)—आशा हफ गायब, आशा रीतीने.

नदी नाळां करवां—आत्महत्याचा प्रयत्न करणे.

नववकुं (नववकुं) (वि.)—कोणाचा धाक नसलेला-ली-ले,
निर्दुःख.

नववकुं (नववकुं) (वि.)—(१) निर्भय, साहसी, बेदर,
(२) उद्धट.

नवणियुं(-यातुं) (नवणियुं-यातुं) (वि.)—(१) अनाथ
(२) बेवारशी.

नवणियातुं दुःख—ज्याचे मूळ समजत नाही असे दुःख.

ननवकुं (ननवकुं) (स. कि.)—नाशणे, त्रास देणे, सतावणे.

ननामी (ननामी) (वि.)—अनामिक, निनामी.

ननांगयुं(-विंयुं) (ननांगयुं-विंयुं) (वि.)—छोट्या बांधाचे.

ननो (ननो) (पु.)—नकाराचा पाटा.

नंदवकुं (नंदवकुं) (स. कि.)—फोडणे (विशेषतः काचेची वस्तु).

नंदयुं (नंदयुं) (स. कि.)—(१) फोडणे (२) निंदिणे
(३) (अ. कि.) आनंदणे.

नंदा (नंदा) (स्त्री.)—(१) आनंद (२) नणंद (३) दुर्गादेवी
(४) पाडवा, एकादशी किंवा पछी.

नपगुं (नपगुं) (वि.)—(१) लंगणे (२) (लाक्ष.) पाय नसलेले,
निनामाभार.

नपा(-च)ट (नपा-च-ट) (वि.)—वाईट, गलिच्छ.

नफ(-फि)करू (नफ-फि-करू) (वि.)—बेफिकीर.

नफट (नफट) (वि.)—बेशरम, निलेज्ज.

—टाई (स्त्री.)—बेशरमी,

नफर (नफर) [अ.] (पु.)—चाकर, गुलाम.

नफरत (नफरत) [अ.] (स्त्री.)—तिरस्कार, घृणा.

नफस (नफस) [अ.] (पु.)—(१) दम, आसाच्छवास
(२) मनाची इच्छा.

—सानी (वि.)—स्वार्थासंबंधी.

—सानियत (स्त्री.)—(१) स्वार्थ (२) अहंकार.

नथदुं (नथदुं) (वि.)—न बांधणारे, उद्धट, निर्दुःख.

नथळुं (नथळुं) (वि.)—दुवंळ, अशक्त.

—ळाई (स्त्री.)—अशक्तता, कमजोरी.

—पातळुं (वि.)—(१) बरे वाईट जसे असेल तसे, (२) दुर्बळ.

नथापुं (नथापुं) (वि.)—बाप नसलेले.

नथी (नथी) [अ.] (पु.)—पैगंबर.

नवीरो (नवीरो) (फा.) (पु.)—मुलांचे किंवा मुलींचे अपत्य.

नवज (नवज) [अ.] (स्त्री.)—नाडी.

नभरमुं (नभरमुं) (वि.)—(१) भ्रम नसलेला-ली-ले (२) स्वाद नसलेले (३) वेडेंल.

नभरेचुं (नभरेचुं) (अ. क्रि.)—पाणउतारा करणे.

नभचुं (नभचुं) (अ. क्रि.)—(१) टिकणे (२) पोसले जाणे, निर्वाह होणे (३) कामचलाऊ होणे.

नभाव (नभाव) (पु.)—निभाव, गुजारा, टिकाव.

—णी (स्त्री.)—निभावणी.

—चुं (स. क्रि.)—(१) टिकविणे (२) पोषण देणे.

नमक (नमक) (फा.) (न.)—मीठ.

नमणुं (नमणुं) (वि.)—(१) खाली नमलेले (२) वाकलेले, वाक आलेले (३) (न.) नमन.

नमचुं (नमचुं) (स. क्रि.)—(१) खाली वाकणे (२) नमस्कार करणे (३) नम्र होणे (४) (लाक्ष.) शरण जाणे, स्वाधीन होणे.

नमी पडचुं—माफी मागणे, स्वाधीन होणे.

नमतुं (नमतुं) (वि.)—(१) नमते-ढळते असलेले, (२) पारडे एका बाजूला ढळते (३) दिले (४) नम्र, विवेकी. (५) (न.) मागे पडणे.

—आपचुं, —जोखचुं, —सूकचुं—(१) तोलताना ढळते पारडे देणे (२) आपला आग्रह सोडून देणे, गम खाणे, पडते घेणे. (३) हार कवून करणे.

—दुःख—कमी होणारे दुःख.

नमती कमान, —दशा—पडती दशा.

—दोरी—कुमादरी, कमी दडण.

नमते जायचे घेसचुं—चढत्या काळात मैत्री करणे, उगवत्या सूर्याला अर्घ्य देणे.

नमतो दिवस—(१) मावळता दिवस (२) पडतीचे दिवस.

—पहारे—सूर्यास्ताची वेळ.

नमायुं (नमायुं) (वि.)—आईविरहित.

नमार (नमार) (पु.)—लागवड न करता आलेले भात.

नम्युं (नम्युं) (वि.)—(१) नमलेले (२) (न.) नमते असलेले,

—आपचुं—(१) नमते घेणे, आपला आग्रह सोडून देणे. (२) हार कवून करणे.

नयणुं (नयणुं) (न.)—(१) नयन (२) (वि.) रिकामा (न भरलेला) कोठा.

नयावत (नयावत) [अ.] (स्त्री.)—मुखत्यारी.

नरख (नरख) (स्त्री.)—(१) निरख, दर, भाव (२) तपास.

नरचुं (नरचुं) (न.)—तयला.

नरणुं (नरणुं) (न.)—(१) उपाशी (२) एकले, एकटे.

नरतुं (नरतुं) (वि.)—वाईट (वागणुकीने).

नरदम (नरदम) (वि.)—(१) शुद्ध, (मिश्र नसलेले) एकाच जातीचे (२) (अ.) भगदी.

नरपलुं (नरपलुं) (वि.)—(१) सडपातळ, दुबळे (२) खोडकर.

नरम (नरम) (वि.)—(१) मऊ (२) सालस, नम्र (३) दिले, जोर नसलेले (४) दुबळे.

—पडचुं—(दुःख) हलके पडणे, जोर कमी होणे.

नरमाई, —माश (स्त्री.)—नरमपणा, नम्रपणा.

नरमो (नरमो) (पु.)—देवकापूस.

नरवा, नरवो (नरवा, नरवो) (पु.)—(१) कायम जमावंदीची जमीन (२) जमिनीची वंशपरंपरागत वहिवाट.

—तोडवो, —भागवो—नरवा जमिनीची वाटणी करणे.

नरवी (नरवी) (वि. स्त्री.)—कुमारी.

नरचुं (नरचुं) (वि.)—(१) निरोगी (२) (अ.) भगदी, निव्वळ

—वो (पु.)—निरोगी माणूस.

नरस, —सुं (नरस-सुं) (वि.)—(१) रसहीन (२) वाईट (वागणुकीने).

नराज (स्त्री.)—ऐराण.

नरा (—रे)णी (नरा-रे-णी) (स्त्री.)—नख कापण्याचे अवजार.

नरी (नरी) (स्त्री.)—बकरी-मेंढीचे कातडे.

नरुं (नरुं) (नरुं-रुं) (अ.) भगदी, निव्वळ

(२) (वि.) निरोगी.

नरेडाट (नरेडाट) (वि.)—वेराण.

नवळकडी (नवळकडी) (स्त्री.)—गुला.

—छंदु (वि.)—(१) नवे नवे छंद करणारे (२) धूर्त.

—तर (—रुं) (वि.)—नवीन, नवे, नवघर.

नवटका (नवटका) (अ.)—(१) पेशाची एखादी अनिश्चित संख्या (२) काही न देणे.

नवगजनी जीभ होवी—अतिशय बोल बोल करणे.

—गजना नमस्कार करवा—दुरून नमस्कार करणे, दूर राहणे, टाळणे.

—नेजां थवां, —नेजांपाणी उतरचुं—आत कटिण होणे.

—दो (पु.)—नवाचा आकडा.

नवजोत (नवजोत) (स्त्री.)—पारशांचा कस्ती घालण्याचा दिवस.

नवडा (नवडा) (नवडा-नवडा) (स. क्रि.)—(१) न्हाऊ घालणे, (२) (लाक्ष.) ठकविणे, नुकसानांत पाडणे.

नवनिध, (—धि) (नवनिध-धि) (स्त्री. व. व.)—(१) कुवेराची नऊ भांडारे (२) सर्व प्रकारची समृद्धि.

नवरंग (नवरंग) (वि.)—(१) नव्या रंगाचे (२) मोहक.

—गी (वि.)—(१) विविधरंगी (२) नटवे, नानादंगी.

नवरात (नर) (स्त्री.)—नवरात्र.

नवरु (नवर्तु) (वि.)—(१) रिकामे (२) बेकार.

—धूर (वि.)—अगदी बेकार.

—रु (वि.)—रिक्तता, पण.

नवरोज (नवरोज) [क्रि.] (पु.)—(१) वसंत ऋतूतील सारखा दिवस आणि सारखी रात्र असलेला दिवस (२) पारशांचा नवरोज.

नवकथा (नवकथा) (स्त्री.)—कादंबरी.

नवकथा (नवकथा) (वि.)—(१) नऊ लाख किमतीचे

(२) अगणित (३) अमूल्य.

—खुं (वि.)—नऊ लाखांची पुंजी किंवा प्राप्ति असलेले, धनवान.

नवलनिघोर (नवलनिघोर) (वि.)—नवे नवे कपडे नित्य घालणाऱ्या.

—बादी (वि.)—नवमतवादी.

नवलसाहीरजी (पु.)—(लाभ) मोठ्या सावकाराचा भाव आणणारा—उधळ्या—माणूस.

नवलिका (नवलिका) (स्त्री.)—छोटी कादंबरी.

नवलुं (नवलुं) (वि.)—नवे.

नवसाह (नवसाह) (पु.)—नवरदेव.

नवसाह (नवसाह) (पु.)—नवरदेव.

नवसुं (नवसुं) (वि.)—विश्वम्भ, नागवे.

नवहथुं (नवहथुं) (वि.)—नऊ हात लांब.

नवाई (नवाई) (स्त्री.)—(१) नाविन्य (२) आश्चर्य, (३) अपूर्वता, अद्भुतता.

—थयी—काही अपूर्व-अद्भुत घडणे.

—लागवी—आश्चर्य वाटणे.

नवाजवुं (नवाजवुं) (स. क्रि.)—(१) नावाजणे (२) भेट देणे.

नवाजि (नवाजि) वा (नवाजि-शे) [क्रि.] (स्त्री.)—(१) कृपा (२) भेट.

नवा (नवी) जुनी (नवा-नी-जुनी) (स्त्री.)—काही नवे जुने (जाणण्यासारखे) (२) घडामोड, उलथापालथ.

नवाण (नवाण) (न.)—तलाव.

नवाणु टका वाडू—जवळजवळ खोटे.

—नो धक्को—जबर नुकसान, पुरते याटोळे.

नवारस (नव-सिंधुं वि.)—वारस नसलेले.

नवालो (नवालो) (पु.)—घास.

नवीसंदो (नवीसंदो) [क्रि.] (पु.)—(१) लेखक (२) कारकून.

नवे अवतार-नवे जन्मे-आवयुं—महाभयंकर आपत्तीतून किंवा दुखण्यातून वाचणे, नवा जन्म होणे.

नवेनामे—नव्याने, पुनः पहिल्यापासून.

नवुंनू (नवुंनू) (वि.)—(१) मागचेपुढचे, नवे आणि जुने (२) नवीन जाणण्यासारखे.

नवुंनूकोर (नवुंनूकोर) (वि.)—नवे कोरे.

—सोहं, सयुं (वि.)—(१) नुकतेच (२) अपरिचित.

नवेण (नवेण) (स्त्री.)—(१) शेवाकपूर, आंधोळ केल्याशिवाय न जाण्याचे-सोयळे रयळ (२) सोयळेपणा.

—णियुं (वि.)—(१) रयळ, सोयळे

(२) (न.) सोयळ्याचे घर.

—णियो (पु.)—आचारी, यादव्या.

नवेळी (नवेळी) (स्त्री.)—नववधू.

नवेळो (नवेळो) (पु.)—नखालगतचा कातड्याचा (नाजूक) भाग.

नवेसर, धी (नवेसर, धी) (अ.)—पुनः नव्याने सुरू करून.

नवेळियुं, नवेळुं (नवेळियुं, नवेळुं) (न.)—(१) बोळ (२) घरामागचे बोळकंड.

नवेळी (नवेळी) (स्त्री.)—(१) बोळ (२) पाणी जाण्याचा पाट, नाली.

नसो (नसो) (पु.)—कैफ, नशा.

नसेनस (नसेनस) (अ.)—(१) नमानसात (२) साफ, अगदी (सोटे).

नसकोरी (नसकोरी) (स्त्री.)—नाकातली कोवळी कातडी.

—रुं (न.)—(१) नाकपुडी (२) नाक.

—रां फुल्लवयां—अतिशय मगुरी असणे.

नसळ (नसळ) (स्त्री.)—(१) गूळ, उपस्थितीन (२) धंश, कुळ (३) पत्ता, लुण.

नसयाण (नसयाण) (वि.)—अशक्त, दुबळे धमलेले.

नसयुं (नसयुं) (अ. क्रि.)—जोरजोराने हाकल्यामुळे बेल्याची मान फुटून येणे.

नसंनान (नसंनान) (वि.)—(१) अपत्यविहीन (२) बाह (३) (न.) निर्देश अवस्था.

नसाडयुं (नसाडयुं) (स. क्रि.)—पळवून खावणे.

नसाडी जगुं—पळवून घेणे (दुसऱ्याची बायलो).

—सूकयुं—हाकून देणे, बाहेर काढणे.

नसियन (नसियन) (स्त्री.)—(१) निराशा, मोघ (२) शिधा.

नसियुं (नसियुं) (वि.)—हट्टी, जिद्दी.

नमी (नमी) कवुं (नमी-से-कवुं) (स. क्रि.)—शिकरणे (नाक).

नदीव (नदीव) [अ.] (न.)—भाग्य.

—जोवरावयुं-देवाडयुं—ज्योतिषाकडे जाऊन नशीब पाहणे.

—फरयुं—भाग्य उचलणे.

—फरी वळयुं—नशीब फिरणे.

—(कोईने) घेयुं—एखाद्यावर अवलंबून राहणे.

- बे डगलां आगळ ने आगळ होयुं—जावे तेथे दुर्दैव भाड येणे.
 —नुं ऊं—फुटण्या नशिवाने.
 —दार—भाग्यवान.
 नसो (नसो) (पु.)—दुर्गंध.
 नस्तर (नस्तर) (न.)—(१) शरीरावरील शस्त्रक्रिया (२) ती करण्याने तपार.
 —नूकतुं—शस्त्रक्रिया करणे.
 नहारी (नहारी) [का] (स्त्री.)—न्याहारी.
 नहि (नहि) (म.)—नाही.
 नहियुं (नहियुं) (न.)—नखाला लागून असणारा चामडीचा नाजूक भाग.
 नहेर (नहेर) (स्त्री.)—सरोवरातून किंवा नदीपासून काढलेला काळ्या.
 —रियुं (न.)—(१) छोटा काल्या (२) पाट.
 —री (स्त्री.)—कालव्याखालची जमीन.
 —रुं (न.)—वाहाळ, पाट.
 नहोर (नहोर) (पु.)—(१) हाताच्या बोटाचे नल (२) नग्याचा जोरलवडा.
 नहोरा (पु. म. व.)—भाजीजी, गयावया.
 नळवायुं (नळवायुं) (अ. क्रि.)—अशक्त होणे.
 नळियुं (नळियुं) (न.)—कौल, खापरी.
 —येल (वि.)—कौलांनी झाकलेले.
 नळो (नळो) (पु.)—(१) मोठा नळ (२) पायाचा तळ किंवा त्याचे हाड (३) ओटीपोटापासून छातीपर्यंतचा भाग, पोटाचा भाग.
 नळोकडी (नळोकडी) (स्त्री.)—बारीक तोंडाची नळी.
 ना (ना.) (अ.) (१) नाही, (२) (स्त्री.) नकार.
 —कहेवी, —पाडवी, —संभळावयी—नकार देणे, हुन्कार करणे.
 ना आवडत (ना आवडत) (स्त्री.)—गम्य—शान—कौशल्य नसण्याची स्थिती.
 ना हुत्तेकाकी (नाहुत्तेकाकी) [अ.] (स्त्री.)—(१) मतभेद (२) वेवनाव.
 नाई (—यी) (नाईयी) (पु.)—न्हावी.
 नाक (नाक) (न.) (१) नाक (२) अन्न, प्रतिष्ठा (३) कोणत्याहि वर्गाची प्रमुख गोष्ट.
 —आवतुं—शेंवूड येणे.
 —ऊंचुं करतुं—मगळी—गर्व करणे.
 —कपाईं जतुं—अन्न जाणे.
 —कापुं—अन्न घालविणे.
 —कापे पतुं—बोथट.

- नसीकतुं—नाक शिकरणे.
 —नीचु ने पेट ऊंचुं—दुसऱ्याची खुशामत करून पोट भरणे.
 —पर लीलुं घसतुं—चढाओढीत यकविणे, ठम काढणे.
 —मरडतुं—नाक मुरडणे.
 —लईने ऊंचुं—अन्न घेऊन जाणे.
 —लीटी ताणवी—अत्यंत दीन होऊन शरण जाणे.
 —लेवुं—(१) अन्न घेणे (२) दुसऱ्याचे नाक स्वच्छ करणे.
 —ना दांडीण—नाकासमोर.
 —नी दांडी सामे आंखो राखवी—सरळ-प्रामाणिक राहणे.
 —मां ऊंट पेयवा, —चालवा—लूट गर्व असणे.
 —मां तीर घालतुं—अतिशय छळणे.
 —कट्टु (वि.)—(१) कापल्या नाकाचे (२) वेशराम.
 —लिमोटी, —लीटी (स्त्री.)—माफी मागण्याकरिता जमिनीवर नाक घासणे.
 नाकार (—रो) (नाकार-रो) (पु.)—नकार.
 नाकां (नाकां) (न. व. घ.)—डाळ-तांदुळाच्या कण्या.
 नाकळुं (नाकळुं) (वि.)—कुळहीन.
 नाकुं (नाकुं) (न.)—(१) छिद्र, भोक (२) सुईचा नेडा (३) नाके (४) अनेक रस्ते मिळतात असे ठिकाण, (५) रस्त्याचा शेवट किंवा प्रवेशद्वार.
 —चुकावतुं—(१) दुसऱ्या रस्त्याने जाऊन जकात चुकविणे, (२) नाकेबंदीतून निसटणे.
 —परोवतुं—सुईच्या नेड्यात घेरा ओवणे.
 —बेसावतुं—(१) जकातनाके बसविणे (२) काजात बटन घालणे.
 —भरतुं—जकात देऊन टाकणे.
 —रोकतुं—आत जाऊ न देणे, प्रवेश अडविणे, नाकेबंदी करणे.
 —लेवुं—जकात घेणे.
 नाकाबंदी (—वी) (नाकाबंदी-वी) (स्त्री.)—नाकेबंदी.
 नाकेदार (नाकेदार) (पु.)—नाक्यावरचा ठाणेदार.
 नाकेस (नाकेस) (वि.)—अपुणे.
 नाकौवत (नाकौवत) [फा.] (वि.)—कमजोर, अशक्त.
 —ती (स्त्री.)—अशक्ती, कुवतीचा अभाव.
 नाखतुं (नाखतुं) (स. क्रि.)—पहा 'नांखतुं'.
 नाखुदा (नाखुदा) [फा.] (पु.)—तांडेल, नाखवा.
 नाखोरी (नाखोरी) (स्त्री.)—घोणा.
 नागडुं (नागडुं) (वि.)—(१) नागवे (२) नाजूक, दुबळे.
 —डो (पु.)—(१) बैराग्यांचा एक प्रकार (२) जोगडा (३) लुच्चा माणूस.
 नागण(णी) (नागण-णी) (स्त्री.)—नागीण.

नाम(र)णुं (ना.भ-२-पुं) (न.)-(१) भांडे उचलण्याकरिता त्याच्या गळ्याला घालतात तो सरकफास (२) मोठा दोर.
 नागर (ना.भ२) [सं.]- (१) (वि.) नगराचा-ची चे (२) शिष्ट, सभ्य (३) चतुर (४) ब्राह्मणाच्या (किंवा वैश्यांच्या) एका पोटजातीचा (५) (पु.) (ध्यंग्याधी) महार किंवा भंगी (७) (स्त्री.) सुंड.
 -री गोठ- (१) चातुर्याने फसविण्याची गोष्ट. (२) फटकळपणा (३) देण्या-घेण्यांत रीतसर व्यवहार ठेवणे.
 -टी, -ण, -र, -गी (स्त्री.) नागर स्त्री.
 -ख (न.)-(१) नागरपणा, सभ्यता (२) लिहिण्याची उच्च शक्ती.
 नागुं (ना.पुं) (वि.)-(१) उघडे, नागडे (२) बुचके (अलंकाराशिवायचे) (३) (लाक्ष.) निर्लज्ज (४) लुब्ध, लबाड.
 -टाट- (वि.)-उघडेनागडे, असभ्य.
 -तून-अगदी निर्लज्जपणाची क्रिया, खोटी गोष्ट.
 -पुगुं (वि.)-उघडेनागडे
 -बोलवुं-(१) भीमस बोलणे (२) वाकडे बोलणे.
 नागो घरसाद-उन्हातला पाऊस. (३) बोललेले नाकारणे, किंवा.
 नागाई (ना.भार्ध) (स्त्री.)-(१) निर्लज्जपणा (२) लबाडी.
 नांख (ना.पुं) (स्त्री.)-वाति, उलटी.
 नांखुं (ना.भ.पुं) (स्त्री.)-(१) टाकणे, फेकणे, विस्कटून टाकणे (२) बाजूला टाकणे, दूर करणे, तसेच ठेवून देणे (३) कर किंवा जकात नसविणे.
 नांखी भुकवुं-राखवुं-(१) घेऊन साठवून ठेवणे, जतन करून ठेवणे (२) काढण्यासारखे अस्तित्व तसेच ठेवून देणे.
 नांगळ (ना.गण) (स्त्री.)-(१) नांगर (२) अटकाव (३) नांगराला जू बांधण्याचा कासरा.
 -खुं (स. क्रि.)-नांगरणे.
 नांगळुं (ना.गणुं) (व.)-छिद्र, काजे.
 नाचको (ना.यको) (पु.)-गर्वाचा फणकारा.
 नाचण (ना.यणुं) (स्त्री.)-(१) नाचू (२) नाचरी-नखरेल तरुण स्त्री.
 -घुंघरी (वि. स्त्री.)-नखरेल (स्त्री).
 -वेडा (पु. व. व.)-वेदथेचे नखरे-चाळे.
 -णियो (पु.)-नट, नर्तक.
 -णुं (न.)-नाच.
 नाचार (ना.यार) [फा.] (वि.)-लचार.
 नावीज (ना.वीज) [फा.] (वि.)-तुच्छ, निकामी.
 नाट्टकं (ना.ट्टकं) (अ.)-जयरदस्तीने, नाट्याने.

नाज (ना.ज) [फा.] (स्त्री.)-छाड.
 नाजवीन (ना.जवीन) [फा.] (स्त्री.)-(१) प्रिया, (२) सुंदर स्त्री.
 नाझणासांकळ (ना.झणासांकण) (स्त्री.)-धार काढायच्या वेळी मारक्या गाथीच्या मागच्या पायात घालायच्या फास.
 नाझिम (ना.झिम) [अ.] (पु.)-वरिष्ठ अधिकारी, गव्हर्नर.
 नाट (ना.ट) (न.)-नृत्य, अभिनय.
 नाटकिणुं (ना.टकिणुं) (वि.)-(१) नाटकासंबंधीचे (२) दोंगी, गोंगा.
 नाटाचारी (ना.हाचारी) (स्त्री.)-पळून जाण्याचा मार्ग.
 नाटुं (ना.टुं) (अ. क्रि.)-धूम टोकली ('नासणुं'चे भू. का. चे अनियमित रूप).
 नाड (ना.ड) (स्त्री.)-(१) नाडी (२) कच्च्या चामड्याला पीठ देऊन बनविलेला दोर, नाडा. (३) कमळाचा दांडा. (४) (लाक्ष.) बळण, (५) लगाम, काबू. (६) मान.
 -जोवी-(१) आजार तपासणे (२) बळण पाहणे.
 -टेकागे न रहेयी-(१) आजार वाढणे (२) डोके फिरणे, खुद्दि न राहणे.
 -हायमां होयी-काबू असणे.
 नाडयुं (ना.डयुं) (स. क्रि.)-नाड्याने आवळून बांधणे.
 नाडी (ना.डी) (स्त्री.)-(१) नाडी, नस (२) बारीक दोरी.
 -खेंचावी, -तूटवी-(१) मरणवेदना होणे (२) कमाविण्याची शक्ति नष्ट होणे.
 -मंतरवी-समजावून-पटवून देऊन टिकाणावर आणणे किंवा आपलेसे करणे.
 -मूळं (वि.)-(१) मंद, थंड्या रक्ताचे (२) भावना.
 नाडुं (ना.डुं) (न.)-(१) बारीक दोरी, नाडी (२) विविधरंगी नाडी (३) वेणी बांधण्याची नाडी. (४) मर्यादा.
 -छुटी जवुं-धीर न राहणे.
 -पकडी राखवुं-आग्रह धरून ठेवणे, जिद्द ठेवणे.
 -डाळडी (स्त्री.)-रंगीवेरंगी नाडी.
 -डाळोड (वि.)-(१) विपयी, कामी (२) (स्त्री.) लघुशंका.
 -डावा (अ.)-एका नाड्याच्या-कासऱ्याच्या अंतरावर.
 नाणवुं (ना.णवुं) (स. क्रि.)-तपासणे, चाचपून अदमास घेऊन पाहणे.
 नाणां (ना.णां) (न. व. व.)-(१) पैसे (२) किमत.
 नाणुं (ना.णुं) (न.)-(१) नाणें (२) पैसा, धन.
 नाणाक्रीय (ना.णाक्रीय) (वि.)-पैशासंबंधीचे, आर्थिक.
 -बाजार (न.)-सराफकट्टा, गुजरी,
 -भीड (स्त्री.)-पैशाचा तुटवडा.
 -संत्री (पु.)-अर्थमंत्री.

- वट (स्त्री.)—ना बाजार, सराफबाजार.
 —वटी (पु.)—(१) सराफ (२) धनवान मनुष्य.
 नान (नान) (स्त्री.)—(१) शांति, जात (२) शांतिभोजन.
 —वरो (पु.)—शांतिभोजन.
 नातरस (नातरस) (वि.)—घातकी.
 नातरुं (नातरुं) (न.)—(१) संबंध (उदा. 'गाम नातरे भाई'
 = गावाच्या संबंधामुळे भाऊ, गावभाऊ) (२) विधवा किंवा
 घटस्फोटित स्त्रीचा किंवा स्त्रीशी झालेला विवाह, पाटाचे लग्न.
 (३) जोडीतून एक नग नाहीसा झाल्यानंतर त्याच्या जागी
 दुसरी विजातीय वस्तु येणे.
 नातवान (नातवान) [फा.] (वि.)—लाचार, दुबळे.
 नानीलुं (नातीलुं) (वि.)—जातीचे.
 नातो (नातो) (पु.)—नाते, संबंध.
 नाथ (नाथ) (स्त्री.)—(१) नथ (२) वेसण (३) जमिनीची धूप
 थांबविण्यासाठी घातलेला बांध.
 नाथणुं (नाथणुं) (न.)—ताजवे टांगण्याची सोरी.
 नाथनुं (नाथनुं) (सं. क्रि.)—(१) (बिलाळा) वेसण घाळणे
 (२) ताब्यात आणणे (३) कामात आणून-घालून
 वाकवणार करणे.
 नादर (नादर) (वि.)—असामान्य, उत्तम.
 नादान (नादान) [फा.] (वि.)—समज नसलेले, मूर्ख, बेअकली.
 नादी (नादी) (वि.)—(१) नाद असलेले (२) छंदी, तोरा
 निरविणारं.
 नान (नान) [फा.] (न.)—मोठ्या पेंडूएवढी पावरोटी.
 नान (न.)—(१) कमीपणा (२) कुटुंबात मोठ्या वयाच्या
 माणसाचा अभाव.
 नानकशाई (ही) (नानकशाई-ही) (वि.)—गुरु नानकांनी
 स्थापलेला (पंथ).
 नानकडुं (नानकडुं) (वि.)—चिमुकले.
 नानप (नानप) (स्त्री.)—कुटुंबात मोठ्या वयाच्या माणसाचा
 अभाव. (२) धाकटेपण (३) हलकेपणा, हीनता.
 —ण (न.)—बाळपण.
 नानम (नानम) (स्त्री.)—(१) बाळपण (२) हलकेपणा,
 कमीपणा, न्यूनता.
 नानामाती (नानामाती) (वि.)—विविध प्रकारचे.
 नानी (नानी) (स्त्री.)—आजी (आईची भाई).
 —नो (पु.) आजा—(आईचा बाप).
 नानुं (नानुं) (वि.)—(१) लहान (२) कमी वयाचे (३)
 छोट्या चणीचे (४) (लाक्ष.) हलके, उतरते.
 नाना बापनुं—हलक्या कुळीचे.
 नावे मोंदू—लहान वयात, वय पाहता आश्चर्यकारक रीत्या.

- नानुंशीक (वि.)—(बांध्यात किंवा वयात) लहानसर.
 —सुनुं (वि.)—लहानसान.
 नांदरुं (नांदरुं) (न.)—पहिल्या पावसाने आलेले बारीक
 गवत-तण.
 नांदियो (नांदियो) (पु.)—नंदी, पोळ.
 नांदियुं (नांदियुं) (वि.)—लहानसे.
 नांधली (नांधली) (स्त्री.)—मुलगी.
 नानुंयाणुं (नानुंयाणुं) (न.)—वेसण.
 नानोषो (नानोषो) (पु.)—तरणांचा समुदाय.
 नापनुं (नापनुं) (वि.)—लागून पडण्यासारखे.
 नापाक (नापाक) (वि.)—अपवित्र.
 नापाय (नापाय) (वि.)—विना आधार,
 विनयाचाच.
 नाफरमान (नाफरमान) [फा.] (वि.)—हुकुमाचा भंग करणारे.
 —नी (स्त्री.)—हुकुमाचा भंग.
 नावूद (नावूद) [फा.] (वि.)—(१) नव्हतेच असे, समूळ नष्ट,
 निर्मूळ.
 —दी (स्त्री.)—समूळ उच्छेद.
 नाम (नाम) [सं.] (अ.)—म्हणजे, अर्थात (उदा. 'ब्रह्म नाम
 वेद, तेनी चर्या नाम उपासना')
 नाम (न.)—(१) नाव, संज्ञा (२) कीर्ति.
 —करवुं, काढवुं—(१) नाव काढणे, नामांकित होणे
 (२) (लाक्ष.) बदनाम होणे.
 —जवा देवुं—मनातून टाळणे.
 —न देवुं, —न लेवुं—न बोलावणे—हाक मारणे, काही न
 विचारणे किंवा संबंध न ठेवणे, संबंध सोडणे.
 —न पूछवुं—नाव न काढणे, संबंध टाकणे.
 —नही—बिल्कुल नाही.
 —योळवुं—नाव घुटविणे.
 —मूकवुं—नाव टाकणे.
 —नी पोक मूकवी—(१)—चे नाव घेऊन धायधाय मोकलणे
 (२) नाव टाकणे, आठवणही न करणे.
 —घा (स्त्री.)—ख्याती.
 —चीन, —जादु (वि.)—प्रख्यात.
 —जोग (स्त्री) (वि.)—नाव लिहिले असेल त्यालाच
 मिळण्याजोगी (हुंडी).
 —ठाम (न.)—नावगाव.
 —दार (वि.)—(१) प्रसिद्ध, नामवंत (२) माननीय.
 —दारी (स्त्री.)—प्रसिद्धि, प्रख्याती.
 —ना (स्त्री.)—कीर्ती.
 —मुद्रा (स्त्री.)—नावाचा शिक्का.

-योगी (वि.)-शब्दयोगी (अव्यय).
 -राशि (वि.)-एकाच राशीच्या नावाचे.
 रेशुं नासकल्या.
 -घर (वि.)-प्रख्यात.
 नामे चडावयुं-नावावर चढविणे, नाव लागणे.
 चालतुं-त्या नावाने जमगार यत्नार चालणे, माळक मानला जाणे.
 नाम(सु)स्कर (नाम-भु-३३२) (वि.)-नाकवूल होणारे, एकदा, होय म्हणून नंतर उलटणारे.
 -जवुं-नाही म्हणणे, एकदा हो म्हणून पुढे फिरणे-उलटणे.
 नामणदीचो (नामणदीचो) (पु.)-लामणदिया.
 नामयुं (नामयुं) (स. क्रि.)-(१) प्रणाम करायला लावणे (२) ओतणे (३) (स. क्रि.) बळणे, बाजूम फिरणे.
 नामी-युं (नामी-युं) (वि.)-(१) प्रख्यात (२) सुंदर, नामी.
 नामुनाम(सि)य (नामुना-सि-यत) (वि.)-गैरवाजवी, अयोग्य नामुनाय (नामुनाय) [फा.] (वि.)-निराश.
 नामुं (नामुं) [फा.] (न.)-(१) जमाखर्चाचा हिशेब (२) हक, हकाचे येणे (३) वर्णन, इतिहास (४) नावे लिहिणे.
 -उत्तारयुं-(१) जमाखर्च लिहिणे. (२) हिशेबाची नकल करणे.
 -करयुं-कडून उधार आणणे-घेणे, नावावर लिहायला लावून आणणे.
 -चढी जवुं-लिहायच्या शिष्टक हिशेब बादत जाणे.
 -चालयुं-खाते चालू राहणे.
 -मांडयुं, नळयुं-जमखर्चाचा हिशेब लिहिणे.
 -ठामु, लेंयुं (न.)-खात्याचा तपशीलवार हिशेब.
 नामे (नामे) (अ.)-नावावर, खात्यावर.
 -लेंयुं-त्या नावावर लिहिणे.
 -लाययुं-उधार आणणे.
 -नाम (अ.)-चरोवर एकच नावावर.
 नामेरी (नामेरी) (वि.)-एकाच-सारख्या नावाचे.
 नामोशी (नामोशी) (स्त्री.)-नामुष्की, वेअर.
 नायडी (नायडी) (स्त्री.)-(१) चाकाची नाभी (२) तात चामळ्याची वादी (३) धनुष्य (कामळ्याचे).
 नायत्र (नायत्र) (वि.)-हाताखाळील, मदतनीस.
 नार (नार) (स्त्री.)-नारी, स्त्री.
 -जिन (वि.)-बायकोच्या आधीन असलेला.
 नारयुं (नारयुं) (न.)-(१) चमरला, चामड्याचे 'वेअरिंग' (२) चाकाच्या नाभीत घालतात ती खोखंडाची विडी ('रिंग').
 नारवा (नारवा) [फा.] (वि.)-रुढीविरुद्ध, अयोग्य.
 नाराजीपो (नाराजीपो) (पु.)-नाखुपी, नाराजी.

नारायण दर्शो टोळुं-(१) नकट्यांचा समुदाय, (२) निर्लेज्यांचे टोळक.
 नारायण नारायण !-आपल्याला काही माहीत नाही रे बावा, अरेरे, राम राम !
 नारायणयलि(-लि) (पु.)-अवगतीला गेलेल्या पूर्वजांच्या उद्धारासाठी द्यावयाचा बलि (पिंड).
 नारास्त (नारास्त) [फा.] (वि.)-खोटेपणे, अप्रामाणिक.
 नारियेळ (नारियेळ) (न.)-नारळ.
 नाळियेर (नाळियेर) !
 -आययुं १ -(१) विवाहसंबंध बांधण्याचा निरोप धाडणे -मोकळयुं (२) नोकरीतून काढून टाकणे.
 -चडावयुं-नारळाचा नैवेद्य दाखविणे.
 -पकडावयुं, परगवावयुं-बडतर्फे करणे.
 मळयुं-रजा मिळणे, घडनफ होणे.
 -स्वीकारयुं-विवाहसंबंध करण्याचे मान्य करणे.
 -ळी (स्त्री.)-नारळी.
 नारु (नारु) (पु.)-(१) कारूनारु, गाद्याने आणून बसविलेला कारागीर. (२) त्याच्या हकाचे देणे (धान्य). बळते.
 नारं (न.)-नारु.
 नाल(-ळ) (स्त्री.)-लांब देठ, दांडी.
 नालकी (नालकी) (स्त्री.)-मेणा.
 नालि(-ली) (स्त्री.)-(१) मोरी (२) नाडी, नस.
 नालेडी(-सी) (स्त्री.)-नालस्ती.
 नावडी (नावडी) (स्त्री.)-छोटी होडी.
 नायण (नायण) (न.) (१) स्नान (२) आंधोळीचे पाणी (३) नहाण (४) रज, आर्तव.
 -आययुं-रजस्वला होणे, ऋतु येणे.
 -णियुं (न.)-(१) स्नान (२) स्नानाची जागा.
 -णियो (पु.)-पाणी तापविण्याचा हुंडा.
 नावलियो (नावलियो), नावलो (नावलो) (पु.)-नवरा.
 नावाकफ (नावाकफ) (वि.)-अजाण, अपरिचित.
 नावारस(-सी) (नावारस) (वि.)-(१) वारस नसलेला (२) अनाथ.
 नावी (नावी) (पु.)-न्हावी.
 नास (नास) (पु.)-(१) नाकातून धुरी किंवा धाक घेणे (२) तपास.
 -युं (न.)-पळून जाणे.
 -तपाय (स्त्री.)-तपास, शोध.
 -भाग } (स्त्री.)-पळापळ.
 नासानास }
 नासमज (नासमज) (वि.)-समजशक्ती नसलेले.

नासरहुं (नासरहुं) (न.) - भयाने किंवा आसाने पळून जाणे.
नासयुं (नासयुं) (अ. क्रि.) - (१) पळ काढणे, पळून जाणे.
(२) दोडणे (३) मागे पडणे.

नासनां भोंव भरे पडयी - पळता भुई थोडी होणे.

नासा(-सीका) [सं.] (स्त्री.) - (१) नाक (२) दरवाजावर जेथे गणपतीचे चित्र काढलेले असते तो भाग (३) अड्डाळा.

नासि(-सी)पात्र (ना.सि-सी-पास) (वि.) - निराश.

नास्यो (नास्यो) (पु.) - न्याहारी.

नाहक (नाहक) (अ.) - (१) विनाकारण, उगीचच
(२) अन्यायाने.

- खुं (अ.) - विनाकारण.

नाहयुं (नाहयुं) (अ. क्रि.) - स्नान करणे.

- निचोचयुं - (लाक्ष.) नाते गांते असणे, संबंध असणे.

नाही बेसयुं - (१) श्रित होणे (२) अतिशय नुकसानीत जाणे. (३) पैसा, रिकामे होणे.

नाहिंमल (नाहिंमल) (वि.) - धर्महीन, हरषोक.

नाळकुं, खुं (नाळकुं) (न.) - नाळकं.

नाळगोळो (नाळगोळी) (पु.) - तोफेचा गोळा.

नाळ (नाळ) (पु.) - नाल.

नाळियुं (नाळियुं) (न.) - बोळकंड.

नाळुं (नाळुं) (न.) - (१) वहाळ (२) नाली, पाट, गटार.

निकसाययुं (निकसाययुं) (स. क्रि.) - (१) बाहेर-परदेशी पाठविणे निर्यात करणे (२) बाहेर काढणे.

निका (-ह) (निका) [अ.] (पु.) - लग्न.

- पदवा - मुसलमानी विधीप्रमाणे लग्न करून देणे.

निकाय (निकाय) [सं.] (पु.) - (१) घर, राहण्याचे ठिकाण
(२) शरीर (३) समूह.

निकाल लावयो - भागवून टाकणे, संपवून टाकणे.

निकाय(-स) (निकाय-स) (पु.) - निर्यात.

- कर (पु.) - निर्यात करणारा.

- शी (-सी) (वि.) - निर्यातीचे, निर्यातयोग्य.

- खुं (स. क्रि.) - (१) निर्यात करणे (२) बाहेर काढणे.

निकोरी (निकोरी) (स्त्री.) - पाट, मोरी.

निकोलयुं (निकोलयुं) (स. क्रि.) - चिंच फोडणे
(चिंचोके काढणे).

निक्षेप (निक्षेप) (पु.) - (१) फेक (२) पाठविणे (३) त्याग
(४) न्यास, ठेव.

- पी (पु.) - ब्याच्याकडे ठेव ठेवली तो मनुष्य, 'टूट्टी'.

- सा (पु.) - ठेव ठेवणारा.

निलार (निष्पार) (पु.) - मोठी ओहोटी.

- खुं (स. क्रि.) - धुणे, साफ करणे, खळ काढून टाकणे.

निष्पालस (निष्पालस) (वि.) - मोकळ्या शुद्ध मनाचे.

निगड (निगड) [सं.] (न.) - (१) वेडा (२) जंजीर
(३) राडा,

निगमयुं (निगमयुं) (स. क्रि.) - (१) टाळणे, दूर करणे.
(२) (अ. क्रि.) वेतणे, गुढरणे.

निगमसभा (निगमसभा) [सं.] (स्त्री.) - लोकसभा.

निगमागम (निगम.गम) [सं.] (न.) - वेदादि शास्त्रे.

निगरण (निगरण) [सं.] (न.) - मिळणे.

निगाह (निगाह) } [फा.] (स्त्री.) - (१) नजर, दृष्टि.
निघा

(२) (लाक्ष.) लक्ष, संभाळ, देखरेख (३) कृपा.

- करयी - (१) नजर टाकणे (२) कृपादृष्टी करणे.

- येचयी - दंडवत घालणे.

- राखयी - (१) लक्ष ठेवणे (२) कृपा दृष्टी ठेवणे.

निगाळ(-ळो) (निगाळ.णी) (पु.) - (१) ओगटाय

(२) घट्ट दाट-रस (३) गाळताना राहिलेला कचरा.

निगाळयुं (निगाळयुं) (स. क्रि.) - (१) टपटप (थेंब) पाडणे.

निघाल (निघाल) (पु.) - कणसाला दाणे येणे.

निचोड (निचोड) (पु.) - (१) पिळून काढलेला रस (२) (लाक्ष.) सार, तात्पय.

निचोर(-ळ) (निचोर.ल) [सं.] (पु.) - (१) आच्छादन,
डोक्यावरून तोंडावर घेण्याचे वस्त्र. (२) चादर (३) कपडा.

निचोवण (निचोवण) (न.) - (१) पिळून काढणे (२) पिळून काढलेला पदार्थ.

- खुं (स. क्रि.) - (१) पिळणे (२) (लाक्ष.) सरच-कस न राहिल असे करणे.

निछावळ (निछावळ) (स्त्री.) - दान, चक्षीम.

निछवणियुं (निछवणियुं) (न.) - पाण्याचा माठ विसळून धुवून काढण्याचा फडका.

निछामण (निछामण) (न.) - विसळणे, धुवून काढणे.

निछारो (निछारो) (पु.) - पाट, मोरी.

निछळकुं (निछळकुं) (स. क्रि.) - विमळणे.

निजपण (निजपण) (न.) - अहंकार, मीपणा.

निजा(-क्षा) रा (निज.आ रा) (पु.) - कटाक्ष.

जिंजरी (जिंजरी) (स्त्री.) - (१) लहानसे घर (२) जमिनीचा कंदानसा कुंकूडा.

निटोल(-ळ) (निटोल.ण) (अ.) - निश्चित.

निटाडयुं (निटाडयुं) (सं. क्रि.) - संपविणे, शेवट आणणे.

नित (नित) (अ.) - नित्य, रोज.

- ननुं (वि.) - नित्यनवे, वाजे.

नितरा(-म)ण (नितरा-म.ण) - गाळून आलेले पाणी.

नितरायवृत्तं (नितरायवृत्तं) (स. क्रि.)—पाणी गाळून येईल असे
[१].

नित्य (नित्ये) (अ.)—नित्य.

निदान (निदान) (न.)—(१) मूल कारण (२) रोगाचे निदान.

(३) रोगाच्या कारणाची चिकित्सा (४) शेवट, परिणाम

(५) (अ.) कमीत कमी, शेवटी, निदान, (६) अवयव.

निपटक (निपटक) (अ.)—वेचडक.

निपणियु (निपणियु) (वि.)—अनाथ, पोरके.

निपजण (निपजण) (झी.)—निपज, पीक.

निपजावयु (निपजावयु) (स. क्रि.)—उत्पन्न, उत्पादन करणे.

निपजावयु (निपजावयु) (स. क्रि.)—उत्पन्न, उत्पादन करणे.

निपावयु (निपावयु) (स. क्रि.)—निपज करणे, बनविणे.

निमडावयु (निमडावयु) (स. क्रि.)—मातीचे भांडे अग्निमुद्र
करण्याकरिता विस्तवावर उलट ठेवून तापविणे.

निमाऊ (निमाऊ) (वि.)—(१) टिकाऊ (२) निमण्याजोगे,

[१].

निभर (निभर) (वि.)—(१) भरपूर (२) भरलेले (३) मजबूत.

निमक (निमक) (न.)—मीठ.

—खार (वि.)—मीठ खाणारा, सेवक.

निमडावयु (निमडावयु) (स. क्रि.)—पद्धा 'निमडावयु'

निमणूक (निमणूक) (झी.)—नेमणूक, नियुक्ती.

निमणागे, (-नो) (निमणागे-नो) (पु.)—हिंदीचतपासणी.

—नदार (पु.)—हिंदीचतपासणीस.

निमा(-भा)डो (निमा-भा-डो) (पु.)—कुंभाराचा भावा, भट्टी.

निमाणु (निमाणु) (वि.)—खिन्न.

निवु(-यू) (निवु-यू) [स.] (न.)—लियू.

नियम बांधवो—(१) कायदा करणे. (२) रिवाज पाडणे.

—बांधवो, —लेवो—वत घेणे, अमुक एक नियम करणे.

नियमसर (नियमसर) (अ.)—नियमाप्रमाणे.

निरत (निरत) (वि.)—निमग्न, तल्लीन.

निरवाण (निरवाण) (अ.)—अवश्य.

निराळु (निराळु) (वि.)—वेगळे, विभक्त.

निरांत (निरांत) (झी.)—(१) फुसट, सवड (२) सुख,

निश्चितपणा (३) शांति, सुरक्षितपणा.

—थयी, —वळयी—निश्चित होणे.

—ते (अ.)—(१) आरामाने (२) सावकाश (३) सुवाने.

निरूपवृत्तं (निरूपवृत्तं) (स. क्रि.)—निरूपण करणे.

निर्गम (निर्गम) (पु.),—न. (न.)—(१) बाहेर जाणे.

(२) दरवाजा.

—हुं (स.क्रि.)—(१) घालविणे (काळ) (२) बाहेर काढणे,

(३) मिटविणे (४) (अ. क्रि.) बाहेर जाणे.

निर्गळयु (निर्गळयु) (अ. क्रि.)—ठिपकणे.

निर्गुण(-र्णा) (निर्गुण-र्णा) (वि.)—(१) गुण नसलेले

(२) कृतज्ञ.

निर्ग्रथ (निर्ग्रथ) [सं.] (वि.)—(१) बंधनमुक्त (२) गरीब

(३) असहाय्य, एकला (४) (पु.) बंधनमुक्त साधु.

निर्घात (निर्घात) [सं.] (पु.)—(१) झंझावात (२) नादा

(३) विजेचा कटकडाट.

निर्वावा (निर्वावा) (वि.)—पुन्हा दावा न होण्याजोगे.

निर्वायु (निर्वायु) (स. क्रि.)—नक्की करणे.

निर्वैव (निर्वैव) [सं.]—(१) (वि.) अनिर्वैव (२) (अ.) बंधन

टाकून (३) (पु.) आग्रह.

निर्वाय (निर्वाय) [सं.] (वि.)—काही बाधा—हरकत नसलेले.

निर्भर (निर्भर) [सं.] (वि.)—(१) भरलेले (२) पुष्कळ

(३) अवलंबित, आश्रित.

निर्भरवत्ता [निर्भरवत्ता] (सं.) (झी.)—(१) खरडपट्टी,

तिरस्कार (२) दमदाटी (३) अळीता.

निर्भागी (निर्भागी) (वि.)—अभागी.

निर्भागणी (निर्भागणी) (वि. झी.)—अभागिण.

निर्भात (निर्भात), निर्भीह (वि.)—निडर, निर्भय.

निर्मत (निर्मत) (वि.)—मतमतांतराहत.

निर्मयु (निर्मयु) (स. क्रि.)—(१) निर्माण करणे, रचणे,

घडविणे, बनविणे. (३) नक्की करणे.

निर्माग (निर्माग) [ग.] (न.)—(१) रचना, यत्न. (२) नशीब,

नियती.

निर्माल(-ळ) (निर्मात्र-ण) (झी., न.)—निर्माल्य.

—ल्य (वि.)—(१) पाणी—सत्त्व—दम नसलेले, नेमळट.

(२) (झी. न.) निर्माल्य.

निर्मायु (निर्मायु) (अ. क्रि.)—नक्की होणे.

निर्मित [सं.] (वि.)—(१) निर्मिलेले. (२) नक्की झालेले.

निर्मुय (निर्मुय) (सं.) (वि.)—(१) न खाता परत गेलेले

(२) निराश होऊन परत गेलेले.

निर्माक (निर्माक) [सं.] (पु.)—(१) मोक्ष (२) सापाची कात

(३) विलखत, कचव (४) आकाश.

निर्मात (निर्मात) [सं.] (पु.)—(१) टिक, ठिकाणारला चीक.

(२) धार, अर्क.

निर्वचन (निर्वचन) [सं.] (न.)—(१) बोलणे (२) व्याख्या,

विवेचन, टीका (३) व्युत्पत्ती.

निर्वहण (निर्वहण) [सं.] (न.)—(१) अंत, समाप्ती

(२) निर्वाह (३) नाश.

निर्वेश(-र्शा) (निर्वेश-र्शा) [सं.] (वि.)—निःसंतान.

—जडु—वंशाचा तंतु पुढे न राहणे.

निर्वाण (निर्वाण) [सं.] (न.)—(१) मोक्ष, अंतिम शांती
शून्यत्व (२) अंत, शैवट, मरण. (३) (वि.) शून्य, शांत
(४) अंत अस्त पावलेले (५) (अ.) निश्चिंत, निश्चित, अवश्य.
निर्वासन (निर्वासन) [सं.] (न.)—(१) वध (२) गृहत्याग
किंवा ग्रामत्याग (३) हद्दपारी.
निर्वाह (निर्वाह) (सं.) (पु.)—(१) गुजारा, चरितार्थ (२) टिकाव.
—क (वि.)—निवाह करणारा.
निलयट (निलयट) (न.)—कपाळ.
निवाज्युं (निवाज्युं) (स. क्रि.)—शिरपेच, पदवी धमरे देऊन
सत्कार किंवा संतोषित करणे.
निवाडो (निवाडो) } (पु.)—निवाडा, निकाल.
निवेडो (निवेडो) }
—आववो—आववो, —लाणवो—निवाडा करून शैवट करणे,
निकाल लावणे.
निवेद्युं (निवेद्युं) (स. क्रि.)—(१) निवेदन करणे, अर्पण
देणे (२) निवेद्य दाखविणे.
निश (निश) (सं.) (स्त्री.)—(१) निशा, रात्र (२) टळ.
—चर्चा (स्त्री.)—रात्री (नमना) होणारी चर्चा.
निशा (निशा) (स्त्री.)—पाटा (वाटण्याचा).
निशा(सा)तरो (निशासातरो) (पु.)—वरवंटा.
निशान (निशान) [फा.] (न.)—(१) निशान (२) चिन्हा,
निशान (३) ध्वज (४) चौघडा, झेंडा.
—उडाव्युं—निशाणावर नेम धरून उडविणे.
—करवुं—गण करणे.
—चडवुं—मुळांना निशाण फडकणे.
—ताकवुं—नेम धरणे.
—पाडवुं—(१) नेम धरलेले लक्ष्य बरोबर वेधून पाडणे
(२) मनाशी योजलेले बरोबर पार पाडणे.
—मांडवुं—नेम धरणे.
—वागवुं—निशाण उडविणे.
—नो हात्री—(१) स्वारीत रथांत मोठ्याला उमणारा
ध्वजाचा हत्ती. (२) अग्नेसर.
निशानी (निशानी) (स्त्री.)—(१) चिह्न, चिन्हा (२) संज्ञा.
—आपवी—ओळखण्याकरिता काही मृग देणे.
—राखवी—आठवणीकरिता काही मृग ठेवणे.
निशाळ (निशाळ) (स्त्री.)—शाळा.
—बैलवी—शिकविणे सुरू असणे.
—मांडवी—शाळा सुरू करणे.
—गरवुं—मुला-मुलीला शाळेत घालताना करण्यात येणारा
विधी.
—भाई—शाळासोबती.

—जेथी उडी जावुं—शाळा सोडणे-शाळेत जाणे बंद करणे.
—जे बैलवुं—शाळेत विविधार्थक मुलांना टाकलं होणे.
—ऊं वेमाडवुं, —सूकवुं—शाळेत मुलांचे प्रथमच नाव घालणे.
निश्चे (निश्चे) (अ.)—(पद्यात प्रयोग) निश्चितपणे, अवश्य
निवेद्युं (निवेद्युं) (स. क्रि.)—मनाई करणे.
निश्चिंत (निश्चिंत) (अ.)—(१) निश्चिंत, निश्चित, निश्चिंत
कलेसे करणे, (२) प्रायश्चित्त.
निमयत (निमयत) } [अ.] (स्त्री.)—(१) संबंध, नाते
निश्चिंत (निश्चिंत) } (२) पर्वी, क्षिती (३) (अ.) माफत.
निसरणी (निसरणी) (स्त्री.)—शिडी.
—आपवी—दंग्योराळा किंवा धड्याला जास्त दंग करण्याला
साधन देणे.
निसार (निसार) (स्त्री.)—वरवंटा.
निसावणुं (निसावणुं) (वि.)—निसावा टाकणारे, रहवेले,
निकसाही.
निस्तारवुं (निस्तारवुं) (स. क्रि.)—(१) पार उतरणे (२) (लाक्ष.)
पुरते करणे.
निस्तार-रो (निस्तार-रो) (पु.)—(१) पार उतार (२) उद्धार,
मोक्ष.
निस्तारवुं (निस्तारवुं) (स. क्रि.)—उद्धार करणे, वाचविणे,
पार करणे.
निहाविका (निहाविका) [सं.] (स्त्री.)—आकाशात फिरणारे
वायूमय तेजमण.
निहाळवुं (निहाळवुं) (स. क्रि.)—न्याहाळणे.
नी (नी) (पु.)—पक्षी विभक्तीचा स्त्रीलिंगी प्रत्यय, 'ची'.
नीक (नीक) (स्त्री.)—पाट.
नीकर (नीकर) (अ.)—नाहीतर.
नीकसवुं (नीकसवुं) (अ. क्रि.)—बाहेर येणे, निघणे.
नीकसावुं (नीकसावुं) (अ. क्रि.)—बाहेर काढणे.
नीकळवुं (नीकळवुं) (अ. क्रि.)—(१) आवून बाहेर पडणे,
निघणे, (२) पसार होणे, जाणे (३) प्रकटणे, वाहात येणे,
उगम होणे (४) दृष्टीआड किंवा लपलेले असेल ते दृष्टीस
पडणे, उदय होणे (५) मुटणे, मुक्त होणे (६) दूर होणे, हटणे.
नीकळी जावुं—(१) मुटून जाणे, निघून जाणे (२) प्रकट होणे,
हातातून जाणे.
—पडवुं—(१) बाहेर पडणे (२) गमावणे, नकळत (कुठेतरी)
पडणे.
नीकुं (नीकुं) (वि.)—(१) स्वच्छ (२) नीटनेटके.
नीगळवुं (नीगळवुं) (अ. क्रि.)—गळणे.
नीघळ(ळ)वुं, नीघळवुं (नीघळ-ण-वुं), (नीघळावुं) (अ. क्रि.)—
कणसात दाणे भरणे.

नीचलुं (नीचलुं) वि. - खालचे.

नीचाण (नीचाण) (न.) - (१) उगार (२) खालची जागा.

नीचुं (नीचुं) (वि.) - (१) उतरते (२) टेंगणे, गिडुं (३) नीच,

नीचुं - जोचुं - लउजेने मान खाली घालणे.

- पडचुं - हलकें टरणे, खोटे टरणे.

नीचलुं - नीचलुं (न.) -

नीचा घापलुं - हलक्या कुळाचे.

नीची गरवने, मंडिपु - खाली मान घालून.

नीचें (अ.) - खाली.

नीळ (नीळ) (अ.) - नक्की.

- चुं (अ. क्रि.) - (१) संवणे (२) काळ घालविणे.

(३) संवट येणे.

नीळियो (नीळियो) (पु.) - तुटवडा, तुफान.

नीळर (नीळर) (वि.) - निभेय.

नीलरुं (नीलरुं) (अ. क्रि.) - (१) टपटप गळणे (२) कचरा खाली वसून पाणी नितळ होणे.

नील्युं (नील्युं) (वि.) - नितळ झालेले, स्वच्छ.

नींद्र, नींद्र (नींद्र, नींद्र) (स्त्री.) - निद्रा, झोप.

नींद्र (नींद्र) (न.) - निद्रा करून गळणे, झोप.

नींद्ररुं (नींद्ररुं) (अ. क्रि.) - झोपणे, निद्रा घेणे.

नींद्रुं (नींद्रुं) (स. क्रि.) - तण काढणे, भांगलण करणे.

नींद्रामण (नींद्रामण) (न.), - णी (स्त्री.) - कांगलण - निंद्रणी मंडी.

नीपज (नीपज) (स्त्री.) - निपज, पैदास.

- चुं (अ. क्रि.) (१) निपज होणे, उत्पादन होणे.

(२) घडणे, परिणाम होणे. (३) लाभ होणे.

नीपट(-ज) (नीपट-ज) (वि.) - (१) निर्लज्ज (२) (अ.)

अगदी, निव्वळ.

नीपनरुं (नीपनरुं) (स. क्रि.) - उत्पादन करणे.

नीभरुं (नीभरुं) (अ. क्रि.) - आढे तसेच खालू राहणे, टिकून राहणे.

नीभो (नीभो) (पु.) - कुंभाराची भट्टी, भावा.

नीम (नीम) (वि.) - निम्मे, अंधे.

नीम (-ज), - नीम (पु.) - वेड.

- मे (अ.) - अर्ध्या निष्ठाने.

- मे नीम (वि.) - निमंनिम.

नीम(-व)डरुं (नीम-व-डरुं) (अ. क्रि.) - (१) पक्के होऊन

- ठरून प्रकट - जाहीर होणे (२) वसून अस्तित्वात येऊन पक्के होणे.

नीमरुं (नीमरुं) (स. क्रि.) - नियुक्त करणे, नेमणे.

नीमी (नीमी) (स्त्री.) - हुंडी.

नीमो (नीमो) (पु.) - (१) नवरदेवाचा एक पोशाख,

(२) भावा, कुंभाराची भट्टी.

नींभरुं (नींभरुं) (स. क्रि.) - ताकाचे - दद्याचे - भांडे उकळत्या पाण्याने विसळणे - स्वच्छ करणे.

नीरळ (नीरळ) (पु.) - निरस्त, चालू भाव.

- चुं (स. क्रि.) - निरीक्षणे, लक्षपूर्वक पाहणे.

नीरज (नीरज) (वि.) - स्वच्छ.

नीरण (नीरण) (न.) - दोरापुढे टाकलेले गवत, चारा.

- चुं (स. क्रि.) - चारा टाकणे.

नीरम (नीरम) (न.) - जहाज पाण्यात समतोल राहावे म्हणून ठेवण्यात येणारे वजन.

नीरो (नीरो) (पु.) - (१) चारा (२) नीरा (पिण्याची).

नीलवर (नीलवर) (पु.) - निळीची शेती करविणारा हंभज जमीनदार.

नीली (नीली) (स्त्री.) - निळी.

नीलोपल (नीलोपल) (पु.) - मोरचूद.

नीलम (नीलम) [फा.] (न.) - नीलमणी.

नीळळ (नीळळ) (न.) - दद्याची निवळ - दद्यातून काढून घेतलेले पाणी.

नीवार (नीवार) } (पु.) - सावे (धान्य).

नवार (नवार) }

नीवि(-वी) (नीवि-वी) (स्त्री.) - (१) साडीची कमरेला घातलेली गाठ (२) गूल, तूप, दूध वगैरे न खाण्याचे श्रावकाचे मत (३) भांडवल, पुंजी.

- वंज (पु.) - बागवत्याच्या नाडीची गाठ.

नीसररुं (नीसररुं) (अ. क्रि.) - (१) बाहेर पडणे (२) पसार होणे.

नुस्ती (नुस्ती) (स्त्री.) - रात्रिगवत्याच्या पिठात सागर भिगवून घेतलेले एक मांस.

नुस्तीन (नुस्तीन) (वि.) - रात्रिगवत्याच्या उणीवा झोपणारे.

- नी (स्त्री.) - दगवत्याच्या दोषाची टीका निदा.

नुस्तीन (नुस्तीन) [अ.] (न.) - (१) तोटा (२) विघाड, हानि.

- जडुं, पडोचरुं - हानि होणे, तोटा होणे.

- उठावरुं - तोटा सहन करणे.

- मां भावरुं, उतररुं, पडरुं - विघाड-हानि होणे, तोट्यात येणे.

- लागरुं - हानि होणे.

नुसखो (नुसखो) (पु.) - वेगाने निवून दिलेले औषध किंवा त्याचा कागद, 'प्रिस्क्रिप्शन'.

नुं (नुं) - षष्ठी विभक्तीचा प्रत्यय, 'न्ये'.

नृगणे (नृगणे) (वि.) - (१) गुण न जाणणारे, (२) निष्ठा.

नृनम (नृनम) (स्त्री.) - न्यूनता, कमीपणा.

नूर (नूर) (न.) - भाडे घोट, रेल्वे इ. नून माल
नेण्या आणव्याने.

- येवतुं - भाडे द्यावे लागणे.

- भरतुं - भाडे भरणे.

नूर [अ.] (न.) - तेज.

- त (स्त्री.) - प्रकाश, तेज.

- री (वि.) - तेजस्वी.

- रेखुदा (न.) - देवी तेज.

- रेचइम (न.) - डोळ्यांचे तेज.

ने (ने) (अ.) - (१) आणि (२) द्वितीया व चतुर्थी
निगळ याचा प्रत्यय, 'ला'

नेक (नेक) [फा.] (वि.) - (१) प्रामाणिक, सच्चे, न्यायी,
(२) नीतिमान (३) भाविक (४) (स्त्री.) प्रामाणिकता,
न्यायीपणा (५) (पु.) हद्द, प्रमाण (६) भाव, दर.

- ठगवयो, बांधवो - प्रमाण-भाव नफ्री करणे.

- रागवो - हद्द संमालणे.

- नजर (स्त्री.) - स्वच्छ नीती, दानत.

- नामी (स्त्री.) - कीर्ती, ख्याती.

- वग (वि.) - भाववग.

- फी (स्त्री.) - (१) प्रामाणिकपणा (२) सज्जनता
(३) सदाचार.

- कीदार (पु.) - चोपदार.

- को (पु.) - (१) नियम, व्यवस्था (२) कायदा,
(३) हद्द, प्रमाण.

नेवम (नेवम) (पु.) - ने व ने व मिळा.

नेचो [फा.] (पु.) - नेचा, हुक्याची नळी.

नेजतुं (नेजतुं) (न.) - जगाचे पाणे, पाणवटी.

(२) डोळ्यांवर हाताचा पंजा छपरासारखा धरून पाहणे.

नेजरा (पु. व. व.) - कटाक्ष, नजरा.

नेतुं (नेतुं) (न.) - जो (पु.) - (१) निशाण (२) बर्ची
(३) माला.

नेट (नेट) (अ.) - नफ्री.

नेटो (नेटो) (न. व. व.), नेटी (स्त्री.) - बारकाईने शोध.

- लेवो - चूक शोधण्याकरिता एकसारखे मागे लागणे.

नेठतुं (नेठतुं) (अ. कि.) - हटणे, हरणे.

नेटो (नेटो) (पु.) - रोवट, कड.

नेटु (नेटु) (वि.) - बरतून.

- डे (अ.) - (१) तोंडाला, पाठीशी, नजीक.

नेटो (नेटो) (पु.) - (१) प्रेम, लळा. (२) बारकाईचा तपास.

- लागवो - लळा लागणे.

- लेवो - मागे लागून शोध काढणे.

नेतर (नेतर) (न.) - वेत, घेताची छडी.

नेतरं (नेतरं) (न.) - (दही घुमळण्याच्या) रवीची दोरी.

नेता पहोंचवा - पुढे बातमी मिळणे, अगोदर कळणे.

नेम (नेम) (न.) - नयन, नेत्र.

- नो तारो - डोळ्यातली बाहुली.

नें (स्त्री.) - हुक्याची नळी.

नेपुर (नेपुर) (न.) - नूपुर.

नेम (नेम) (स्त्री.) - (१) निशाणी (२) आशय, हेतू

(३) (पु.) नियम (४) अर्धा भाग.

- चूकवी - (१) निशाणी चुकणे (२) काम पार न पडणे.

- ताकवी - (१) निशाण धरणे, नेम धरणे (२) हेतू वाळवणे.

- लेवो - नेम धरणे.

- लेवो - प्रत घेणे.

नेमि (नेमि) (नेमि-मी) (स्त्री.) - (१) विहिरीवरील गडगडी

(२) चाकाचा परीध.

नेरुं (नेरुं) (अ.) - जवळ.

नेव (नेव) (नेव-तुं) (न.) - (१) कौल (२) त्यातून पडणारे
पाणी (३) नळा.

नेवो पडवो - कौलातून पावसाचे पाणी खाली पडणे.

नेवे सुकवुं - बाजूला सारणे, दूर करणे, उपेक्षा करणे.

नेवकुं (नेवकुं) (अ.) - विलकुल, अगदी.

नेवर (नेवर) (न.) - नूपुर.

नेवळ (नेवळ) (नेवळ-तुं) (पु.) - (१) ने व (२) ने व मिळा.

नेवाणी (नेवाणी) (स्त्री.) - जेथे पावसाचे पाणी कौलाच्या

नळातून खाली पडते ती जागा, नळ्यालाची जागा.

नेस (नेस) (वि.) - (१) अपशकुनी (२) कमनक्षित्री

(३) कंभूर.

नेस (नेस) (नेस, - जो) (पु.) - धनगरांनी रानात बांधलेल्या

शोपड्यांचे गाव (२) धनगरांची शोपडी.

नेस्ती (नेस्ती) (पु.) - धान्य, तूप, तेल, मसाला इ. चा

व्यापारी, वाणी.

नेह (नेह) (पु.) - प्रेम, स्नेह.

- नेह (नेह) - स्नेह.

नेह (स्त्री.) - हुक्याची नळी.

नेहारी (नेहारी) (स्त्री.) - न्याहारी.

नेळ (नेळ) (स्त्री.) - (१) वोळ (२) अरंड तोडाची नळी

(३) - चो (पु.) - हुक्याच्या नळीचा तोंडात घालण्याचा
भाग.

प (५)

पई (पई) (स्त्री.)—छापखान्याच निकामी झालेला टाईप—उसा पकडी पाडवुं—(१) गाढणे (२) कोधून काढणे.

—राखवुं—(१) पकडून ठेवणे (२) चिकटून राहणे.

—लेवुं—(१) उचलून घेणे (२) एकदम पकडून ताब्यात घेणे किंवा लक्षात घेणे.

पक(का) पयुं (पड-डा-पयु) (स. क्रि.)—स्वेराक करणे, शिजविणे. (२) मातीचे बगैरे भांडे भट्टीत भाजून पक्के करणे (३) पिकविणे.

पकवान (पडवान) (न.)—पकवान, तळून बनविलेला खाद्यपदार्थ.

—पाडवां(पुं)—पडवाच बनविणे.

पक्यासी (पडयासी) (स्त्री.)—(१) लेथ, घाडा. (२) तत्त पोशीच्या भाजी असलेल्या फळ्याच्या भाज्याच्या विरीवर मारलेली फळीची किंवा लोखणीची चवी.

—सुं (न.), सो—(पु.)—(१) कांघट (२) छपराच्या बांध्यांवर मारलेली पट्टी.

पक्कुं (पडकुं) (न.)—(१) माहितगार, न फसण्याजोगे (२) धूर्त (३) पुरते (४) पक्के, खंबीर. (५) भ्रष्ट किंवा ओवळे न होण्याजोगे (अन्न).

—पकाई (स्त्री.)—धूर्तता, दुरुमेनिरी.

पक्षपाय (पडपाय) (पु.)—कोठा.

पक्ष करवो, —खेचवो—ताणवो—एका पक्षाची बाजू घेणे, पक्षपात करणे.

—लेवो—एखाद्या बाजूची किंवा मद्दतीची बांधणी—वरपटाग करणे.

—मंथी—(पु.)—वकील.

पक्षापक्ष (पक्षापक्ष) (पु.), —क्षी (स्त्री.)—सट पडणे, भेदभाव.

पक्षोत्पात (पक्षोत्पात) (पु.)—कोणत्याहि एका पक्षाकडे न शुक्ता दोन्ही पक्षांना संभाळून घेणे.

पक्षम (पडम) [सं.] (न.)—पापणी.

पल (पल) (पु.)—पक्ष, बाजू.

—पळा (स्त्री.)—भेदभाव, तट.

पल(ग)तुं (पल-ग-तुं) वि.)—विशाल, मोकळे, ऐस्पैस.

पलरावुं (पलरावुं) (अ. क्रि.)—पसरणे.

पलवाडीक (पलवाडीक) (१) (वि.) पाक्षिक

(२) (न.) पाक्षिक पत्र.

पलवाडुं(-द्वि) (पलवाडुं-द्वि) (न.)—पंघरवडा, पक्ष.

पलवाज (पलवाज) (स्त्री.)—पलवाज.

—जी (पु.)—पलवाजी.

पलालची (पलालची) } (पु.)—पलालवाला.

पलाली (पलाली) }

पलाल (पलाल) (स्त्री.)—(१) सर्व निर्माल्य बगैरे काढून टाकून संध्याकाळी देवस्थानाचे ह्रीणारे प्रक्षालन (२) प्रक्षालन

पलालवुं (पलालवुं) (स. क्रि.)—पाण्याने धुणे.

पग (पग) (पु.)—(१) पाय (२) (लाक्ष.) ये—जा (३) मूळ.

—भागळ धरवो—पाऊल पुढे टाकणे, पुढे जाणे.

—भाववा—(१) पाय येणे, चालायला येणे.

(२) स्वावलंबनाची शक्ती येणे (३) चालते होणे, अदृश्य होणे.

—उठाववा, —उपाडवा—(१) जलद जलद चालणे.

(२) निघून जाणे, बाजूला होणे.

—उपर पग चडाववा—आळसात किंवा बेफिकीर होऊन बसणे.

—करवा—निघून जाणे, अदृश्य होणे.

—काळवो (१) ये—जा बंद करणे (२) दृष्टिवाट बंद करणे.

(३) काढता पाय घेणे. (४) बाजूला करणे—सारणे.

—घालवो—दाखल होणे, मध्येच घुसणे.

—चलाववा—जलद चालणे.

—चंपावो—पाय घाणीत पडणे.

—चालवा—पायात बळ असणे.

—चांपवा—पाय दाबणे.

—चुंथावा—पायात गोळे येणे, पाय सळणे.

—चुटो करवो—पाय मोकळे करणे.

—जोडने पाथरणुं ताणवुं—अंशरुण पाहून पाय पसरणे.

—टकवो—मूढ स्थिर राहणे.

—टकावी राखवो—(१) येण्या-जाण्याचा संबंध चालू

ठेवणे-टिकवणे (२) दम धरणे.

—टाळवा—पाय काढता घेणे, जाणे-येणे किंवा व्यवहार बंद करणे.

—डोकीने उभा राहवुं—पाय रोखून भक्कमपणे तोंड द्यायला तयार होणे.

—द्रीला पडवा—वेढिमत-निरुत्साही होणे.

—तळे घसी नाखवुं—अतिपरिचयाने अवशा करू लागणे.

—तळे घालवुं—(१) दाबून ठेवणे (२) अंकुशाखाली-नियंत्रणात घेणे.

—तळे चांपवुं—टाचेखाली दाबून टाकणे-ठेवणे.

—तळेनी वाट—पायाखालची वाट.

—तळे मोन होवुं—मरण यायला वेळ न लागणे.

—तळे बळवुं होवुं—स्वतःमध्येच दोष असणे, आपल्या

पायाखालीच जळणे.

- नवे वाडी नावतुं - (१) नागच्या पायऱ्याचे कडून येणे
(२) तुच्छ गणणे.
-तोडवा - निरर्थक फेऱ्या मारणे.
-तोडावरा - (१) लोकांवरून हेल्याने पाययश लावणे.
(२) पाय दाखून देणे.
-ता - (१) शत्रूंना मारून पायाला लावणे.
(२) निघून जाणे, चालते होणे.
-थवो - शिरकाव होणे, येणे-जाणे परिचय-वळण चालू होणे.
-थाकवा - निरुत्साही होऊन सोडून देणे.
-थोडें पीवा - शशी राहाणे, उपकार-आभार मानणे.
-न उपडवा - (१) पाय न निघणे, (२) संकोच होणे.
-नीकळी जवो - येणे-जाणे-वळण बंद होणे.
-पाडा पडवा - हरणे, हिसत न होणे.
-पाताळमां - पेटमां होवा - पोटात पाय असणे, आतल्या
गाठीचे असणे.
-पेसवो - शिरकाव होणे, जाणे-येणे चालू होणे.
-पंथीने रेलेंतुं - एके जागी टिकून राहणे.
-भागवा - (१) पायात अक्षता येणे, (२) मध्येच
अटकणे, निराश होणे. (३) पाय मोडणे, छेद करणे
(४) नाउमेद करणे (५) हार खायला लावणे.
-मांडवो - (१) पाय रोवून उभे राहणे (२) पुढे कुच करणे
(३) प्रवेश करणे (४) घेयाची सुखात करणे.
-मोडवा - निराश होणे.
-ववारवो - वगवडिला घादविणे.
-वाळवो - विसावा घेणे.
-वाळी बेसवुं - निश्चितपणाने आराम करणे.
-कळूं करता नथी - पाय पुढे चालतच नाहीत.
-नी चळ भागवी - पायाची खाज निरविष्याकरिता फिरण्या-
करिता म्हणून फिरणे.
-नुं आखुं, -नुं भागेतुं - चालण्याचा आळस किंवा कंटाळा
जमवणे.
-नुं खरं, -खवतुं, -सातुं, -सवळुं - मजबूत पायांचे, मजबूत
आकृत्यासारखे.
-उपाडां (पु.) - जलद चाल.
-चंवी (झी.) - पाय दाबणे.
-तोड (झी.) - विनाकारण हेल्याने.
-दोड (झी.) - पायाचे श्रम.
-थियुं (न.) - पायरी.
-थी - (झी.) - (१) पायवाट (२) पायी चालण्याकरिता
रस्ता, 'फूटपाथ'
-दंडी (झी.) - पायवाट

- डो - (१) हातावर काठी वगैरे न नेण इकडेतिकडे फिरणे.
(२) थोडाफार मदतगार (३) जंगलातील पायवाट.
-पाळुं (वि.) - पायी चालणारे.
-पेसावे (पु.) - शिरकाव.
-भर (पु.) - दुसऱ्याच्या आवागमनास दिशाने रा पायांजोरा.
-भरवतुं - दुसऱ्याच्या आवागमनास दिशाने राहण्याजोगे
होणे.
पगे करतुं, -पेसाडतुं - मुलाला हागविण्यासाठी पायांवर बसविणे.
-कमाड डेल्यां - अप्रत्यक्षपणे, चुकीने काम साधणे.
-कॉडिओ चडरी - काम करण्याचा कंटाळा असणे.
-पडतुं - (१) पाया पडणे (२) शरण जाणे.
-छाततुं - (१) पायावर डोके ठेवून नमस्कार करणे
(२) माफी मागणे.
-लाग्या ! - हरले ! धकले ! कंटाळले !
पगथार (पु.थार) (पु.) - नित्याच्या पायऱ्यांनंतर येणारा रमणा.
पगर (पु.ग) (पु.) - (१) डीग, रास. (२) खळ्याकरिता केलेली
कणसांची रास किंवा राशीवर बेल फिरविणे.
पगरतुं (पु.ग.तुं) (न.) - जोडा.
(-ना) पगरत्यामां पग सुकवो - ची घरताण करणे, - ची
बरोबरी करणे.
पगरण (पु.ग.ण) (न.) - (१) समुहूर्त (२) आरंभ.
- (तुं) पगरण करतुं, - मांडतुं - ची सुखात करणे.
पगरणितुं (पु.ग.णितुं) (वि.) - आरंभाच्या वेळचे.
पगरव - वो (पु.ग.व-वो) (पु.) - (१) चालण्याचा आवाज,
चाहूल (२) (लाक्ष) घरचेवर येणे-जाणे.
पगरवट (पु.ग.वट) (झी.) - पायवाट.
-टो (पु.) ये-जा.
पगलां (पु.ग.लां) (न. व. व.) - देव संत इ. क्या पाउलांचा
पूजेकरिता ठेवलेला ठसा.
पगली (पु.ग.ली) (झी.) - (१) पाउलांची पंक्ती (२) लहान
गाउले.
- मांडरी - (लहान मुलांचे) हळूहळू चालण्याचा प्रकार.
पगलुं (पु.ग.लुं) (न.) - (१) पायाच्या तळव्याचा छाप - आकृती
(२) पाऊल (३) (लाक्ष) उपाय.
-काडतुं - पायांच्या ठसांवरून चोराचा वगैरे माग काढणे.
-मरतुं - (१) हलाक - उपाय करणे (२) कायदेशीर फिर्याद
करणे (३) एखाद्या कामात पुढे सरणे.
पगलां ओळखवां - (१) पायांची परीक्षा असणे, पाउलांवरून
स्वभावाची वगैरे कल्पना करणे. (२) पाठीमागच्या गुप्त हेतूची
माहिती - भान असणे.
-करवां, -थवां - देणे करणे, पायधूळ झाडणे (लाक्ष.)

पगले पगले - पाउलावर पाउल टाकून, बरोबर अनुकरण -

अनुकरण करून.

पगवाट (पगवाट) (स्त्री.) - (१) पायवाट (२) खुस्कीचा मार्ग.

पगी (पगी) (पु.) - (१) पायांच्या टशांवरून चोरांचा माग काढणारा (२) पहारेकरी.

पगेहं (पगेहं) (न.) - चोराचे पाऊल

- काखे - परा 'पग' काढणे.

पंकावुं (पंकावुं) (अ. क्रि.) - प्रख्यात होणे, वायाणले जाणे.

पंखवा (पंखवा) (पु.) - पक्ष्यात, लक्ष्मी.

पंखी - वेग (पंखी) (न.) - ली, पानस.

पंखो करवो - पंख्याने वारा घालणे.

- खावो - पंख्याने वारा घेणे.

- नाखवो - पंख्याने वारा देणे.

पचक (पचक) (अ.) - (१) 'पचक' असा आवाज करून (थुंक्णे) (२) अवचित.

- डी (स्त्री.) - पिचकारी.

पचकण (पचकण) (वि.) - डरपोक.

पचकवुं (पचकवुं) (अ. क्रि.) - धार सुटणे.

पचरक्री (पचरक्री) (स्त्री.) - पाण्याची धार.

- वागयी - पाण्याची धार सुटणे.

पचरंग, -जियुं, -सी (पचरंग) (वि.) - (१) पंचरंगी

(२) विविध वर्णांचे किंवा जातीचे.

पचववुं (पचववुं) (स. क्रि.) - पचविणे.

पचवुं (पचवुं) (अ. क्रि.) - (१) पचणे, जिरणे. (२) आत

सामावणे. (३) रुतणे (४) (लाक्ष.) हरामाचे (पचनी पाडलेले) मिळणे (५) निश्चितपणे भोगण्यासाठी हाती येणे.

पचारवुं (पचारवुं) (स. क्रि.) - वारंवार सांगणे, टोकणे

(२) टोमणा मारून सांगणे.

पचाववुं (पचाववुं) (स. क्रि.) - (१) पचविणे (२) (लाक्ष.)

बरोबर ग्रहण करून आत्मसात् करणे. (३) हरामाचे -

अयोग्य रीतीने - मिळविणे.

पचावी पाडवुं - स्वतःच्या कमाईचे नव्हे तर हरामाचे घेऊन टावून घेणे.

पचायी उडावरी - पचायी करणे, ही उडावरी.

पछम (पछम) (वि.) - मागाहूनचे.

- धुधियुं (वि.) - पश्चात्तुदी.

पछडावुं (पछडावुं) (अ. क्रि.) - आपटणे, आपटले जाणे.

पछताल (पछताल) (स्त्री.) - अपशब्दांचा भडिमार.

पछवाडी (पछवाडी) (अ.) - पाठीमागे.

- डुं - (१) (वि.) - शेवटचे (२) (न.) पाठीमागचा भाग,

पाठ (३) कड.

- डे (अ.) - (१) पाठीमागे, पाठीशी. (२) शेवटी.

- (नी) पछवाडे पडवुं, - मंडवुं, - स्थागवुं - (१) - च्या मागे लागणे, - चा धोडा घेणे (२) विटविणे, सतावणे.

पछाट (पछाट) (स्त्री.) - आपटणे.

- खावी - एकदम खाली आपटणे.

पछाडवुं (पछाडवुं) (स. क्रि.) - (१) जोराने खाली

फेकणे त्याला (नी पुन्हा).

पछाडी (पछाडी) (स्त्री.) - धोड्याचे मागचे पाय बांधण्याची दोरी.

पछाडा खावा, - मारवा - उंचावरून खाली खाली आपटत

आपटत येऊन पडणे (२) उगीच तडफड करणे.

पछान (पछान) (वि.) - (१) मागाहूनचे (२) मागे राहिलेले (३) (अ.) मागाहून.

- बर्ग (पु.) - मागम बर्ग.

पछी (पछी) (अ.) - नंतर, मागाहून.

पछीव (पछीव) (स्त्री.) - घराची मागील भित.

- तियुं (न.) - पिंजरागाडीची मागची फळी.

पछेडी (पछेडी) (स्त्री.) - पांघरण्याची जाडी चादर.

पचवणी (पचवणी) (न.) - घास, पीडा.

पचववुं (पचववुं) (स. क्रि.) - घास देणे, पीडा देणे, सतावणे.

पचवुं (पचवुं) (अ. क्रि.) - ओले चिच होणे.

पचावो (पचावो) (पु.) - कुंभाराचा आवा.

पचुपण (पचुपण) (न.) - पचुपण, भगवान् महावीर जयंतीच्या वेळचे जेनाचे पर्व.

पंच (पंच) (न.) - न्याय करण्याकरिता नेमलेले पंच.

- भरावुं, - मळवुं, - बेववुं - पंचसभा भरणे, पंचायत भरणे.

- बोलाववुं, - भरवुं, - मेळववुं - पंचांची सभा बोलावणे

- हुंटाळी (स्त्री.) - विटांचा मार देण्याची जाहीर शिक्षा.

- क (-डुं) (न.) - पंचकडी

- कणकी (स्त्री.) - वेगवेगळ्या धान्यांचे मिश्रण, अठरा

धान्यांचे कडकोळे.

- कयाम (पु.) - (१) पंचांनी प्रत्यक्ष पाहून - तपासून मोंदलेला

आपला कयास (२) तसा करावयाचा जाहीर तपास.

- नामुं - (न.) - पंचनामा

- भाग (पु.) - स्वैशकाकरिता काढलेल्या सामानातून

ब्राह्मणाला देण्याकरिता काढलेला (पीठ, तांदूळ, डाळ,

तूप आणि मीठ यांचा) भाग.

- म (वि.) - अंगली, अष्टुदश

- मासी (स्त्री.) - पहिलटकरणीला पाचव्या महिन्यात

करण्यात येणारा संस्कार.

- राउ (वि.) - (१) किरकोळ (विक्री) (२) चारपाच

जातीच्या मिश्रणाचे.

—वायका (स्त्री.)—अफवा, लोकांच्या तोंडी पसरलेली गोष्ट.
 पंचात (पंचायत) (स्त्री.)—(१) तक्रारीचा निहाल करण्याकरिता नेमलेले पंच (२) पंचाचा तरास (३) पंचांनी दिलेला निर्णय.
 (४) (लाक्ष.) पंचाईत, भानगड (५) गुंतागुंत, अडचण.
 पंचानियो (पंचानियो) (पु.)—पंचायत करणान्यांतील एक पंच.
 पंचाळ (पंचायण) (पु.)—लोहार.
 पंचिवुं (पंचियुं) (न.)—पंचा.
 पंजी (पंजी) (स्त्री.)—(१) पची (२) (नं.) नथ.
 पंजरीपाक (पंजरीपाक) (पु.)—(लाक्ष.) मार.
 पंजरेतुं (पंजरेतुं) (स. क्रि.)—पाच दाते असलेल्या दाताळाने ओढून एकत्र करणे.
 पंजेळो (पंजेळो) (पु.)—फजीती.
 पंजो (पंजो) (पु.)—(१) पंजा (२) पत्त्यांतील पंचा.
 —खंवी काढवो,—चोही देवो—थप्पड मारणे.
 —वेग्याडवो,—बनाववो—थप्पड मारतोसे दाम्बघिणे.
 पंजामां लेवुं—पकडीत धरणे.
 पंजेतुं (पंजेतुं) (स. क्रि.)—सहन करून घेणे, निभावून घेणे.
 पट (पट) (न.)—(१) वस्त्र (२) चौकटी पाडलेला (संगड्याचा वगैरे) करड्याचा पट (३) पडदा (४) नदीचे पात्र (कंदी) (५) विस्तार (६) लांब पट्टा (जमिनीचा) (७) फटक.
 —पंचवो,—पाणवो,—मसो—मसो मसो पाणो.
 पट—(पु.) (१) पुट (२) (संगतीचा) संस्कार, परिणाम (३) (अ.) पटकन.
 —आपटो,—देवो—पुट देणे.
 —पंचवो,—लाववो—संगतवणे, मसो मसो होणे.
 पटकुं (पटकुं) (स. क्रि.)—आपटणे.
 पटक (स्त्री.)—फेकून आपटण्याची क्रिया.
 पटकावुं (पटकावुं) (स. क्रि.)—(१) शोकात अंगावर घेणे—घालणे—नेसणे (२) आपटायला लावणे.
 पटकळ (पटकळ) (न.)—रेशमी—उंची—वस्त्र.
 पटको (पटको) (पु.)—(१) करड्याचा लहान तुकडा.
 (२) टोवेल, कमाल.
 पटपट (पटपट)—(१) (अ.) जलद, झटपट (२) (स्त्री.) वटवट.
 —वुं (स. क्रि.)—(१) जलशी करणे (२) वटवट करणे.
 —दाववुं (स. क्रि.)—वेगाने हलविणे (शेपूट).
 —दियुं (वि.)—(१) वटवटे (२) (न.) लाकडाचे एक खेळणे (३) हजामाची वस्त्याला धार लावण्याची कातड्याची पट्टी—तुकडा.
 पटलाई (पटलाई) (स्त्री.)—पाटिलकी.
 —लाणी (स्त्री.)—पाटलीण.
 पटवारी (पटवारी) (पु.)—तलाठी.

पटवो (पटवो) (पु.)—पटवेकरी.
 पटह (पटह) [सं.] (पु.)—पटवम.
 पटंवर (पटंवर) (न.)—रो (पु.)—(१) अंतरपाट (२) विमक्तपणा.
 पटा (पटा) (पु. ब. व.)—(१) पट्टा (२) पट्ट्याचे डाव—हात.
 पटाड (पटाड) (वि.)—फुमलावले—फसविले—जाण्याजोगे.
 पटाक (पटाक) (अ.)—(१) फट्करून (२) लगेच.
 —टोना,—टोने—एकट्या, लगेच.
 —ही (स्त्री.)—(१) खुटकी (२) पिस्तूल.
 —को (पु.)—फटका.
 पटागर (पटागर) (मि.)—(१) पट्ट्यापट्ट्याचे.
 (२) (पु.) पट्ट्याने-असुक्त धर्पांच्या कडुलातीने जमीन घेणारे कुळ. (३) जमीनदार. (४) पट्टेवाला.
 पटा(-वो)पट (पटा-टो-पट) (अ.)—पटापट, एकामागून एक, झटड.
 पटापटी (पटापटी) (स्त्री.)—(१) बोलाचाली.
 (२) आडव्या-तिडव्या रेषा.
 पटामणी (पटामणी) (स्त्री.)—फुसलावणी.
 —णुं (वि.)—(१) फुसलावणारे. (२) (न.) फुसलावणी.
 पटारी (पटारी) (स्त्री.)—पेटी.
 —रो (पु.)—पेटारा.
 पटावुं (पटावुं) (स. क्रि.)—(१) फुसलावणे.
 (२) खुत्तीप्रयुक्तीने मन बळविणे—समजावणे.
 पटावाळो (पटावाळो) (पु.)—पट्टेवाला, चपरासी.
 पटी(-ट्टी) पटवी—काम साधणे, जमणे, सूप फायदा होणे.
 —पाडवी—(१) समजावून सांगून फायद्याच्या कामात घालणे (२) फायदा मिळविण्याचे साधणे.
 —लगाव(-व)वी—(१) खुशामत करणे. (२) लग्ना सधणे. संधी साधणे.
 पटो ट्टो (पटो-ट्टो) (पु.)—(१) पट्टा, सनद. (२) कापडाची किंवा चामड्याची लांब पट्टी. (३) कमर पट्टा. (४) रंगाचा लांबकंद पट्टा. (५) चपराशाचा पट्टा.
 —करी आपवो—करारपत्र करून देणे.
 पटोलेयुं—कडुलात करून घेऊन घेणे.
 पट्ट (पट्ट) [सं.] (न.)—विहासन. (२) (वि.) मुख्य.
 पट्टण (पट्टण) (न.)—शहर.
 पटण (पटण) (पु.)—(१) गलबताची पाठ. (२) बाकलेल्या तुळईला आधार देणारा टेपा. (३) खल्याशांचा नायक.
 पट्टुं (पट्टुं) (वि.)—(१) आपल्याच मस्तीत दंग असलेला. (२) पट्टा, पहेलवान.
 पड (पड) (न.)—(१) थर. (२) हाकण. (३) घडी.

पडउत्तर (पडउत्तर) (न.) - प्रत्युत्तर.

पडकार (पडकार) (पु.) - (१) ओरडून नावाने बोलावणे.

(२) आवाहन.

- खुं (स. क्रि.) - ओरडून नावाने हाक मारणे, पुढे यायला सांगणे, उसेजित करणे, चिथावणे.

पडलुं (पडलुं) (न.) - (१) कुस. (२) पक्ष. (३) मदत.

- खां ऊचक्यां - निंदा करणे.

- खां जोबां - परीक्षा करणे, तपासणे.

- खां सेवबां - आश्रयाला किंवा ताचेद्वारात राहणे.

- खं रतेतुं - भाग्या - मदतीच्या राहणे.

- गिरुं (वि. न.) - बाजूला - संगती राहणारा, सोवती.

पडगी-धी (पडगी-धी) (स्त्री.) - (१) भांड्याची बंडक

(२) रोपाच्या किंवा झाडाच्या मुळाच्या भोवती केलेले आळे.

पडघो (पडघो) (पु.) - प्रतिघोष, उलट आवाज.

- पडघो - (१) प्रतिध्वनी उठणे. (२) उलट उत्तर मिळणे.

- पाडघो - हक्का बाजविणे, नाव गाजविणे.

- पडछंद-दो (पु.) - उलट आवाज, प्रतिध्वनी.

पडछो (पडछो) (पु.) - (१) पडछाया (२) तुलना.

- न लेवो - सावलीमुद्धा पडून न घेणे.

पडछे मूकवुं - नागवुं, - तुलना करणे.

पडण (पडण) (न.) - नमस्कार.

पडनर (पडनर) (वि.) - (१) मूळ किंमतीचे, नफा न चढविलेले. (२) पद्धिक. (३) न विकता राहिलेला.

(४) मोकळे, इमारत नसलेले.

पडताळवुं (पडताळवुं) (स. क्रि.) - (१) पडताळणे

(२) आपटणे. (३) खोदून खालखर करणे.

पडताळी (पडताळी) (स्त्री.) - पत्रावळ.

पडताळो (पडताळो) (पु.) - एकसारखी मागणी.

पडती (स्त्री.) - पतन, अवदशा

पडतुं (पडतुं) (वि.) - (१) पडणारे (२) पडता-ती-ते

(३) (न.) पाण्यात उडी.

- तो थोल झीलवो - पडता शब्द झेलणे.

- मूकवुं - उडी टाकणे (पाण्यात).

- नागवुं - ओरान पडणे.

- तो (पु.) - (पाण्यात) उडी.

पड-र)थार (पड-र-थार) (पु.) - (१) रमणा (२) कंद ओटा

(३) चुनेगळी जमीन.

पड-र)दो (पड-र-दो) (पु.) - (१) पडदा (२) अंतरपाट

(३) हुंघट (४) गुप्त गोष्ट.

- काढवो - पुढट घेण्याचा रिवाज काढून टाकणे.

- उघाडवो, - खोलवो - पडदा दूर करून मन उघडे करणे.

- राखवो - (१) पडदा-धुरग्या-मुंघट घेण्याचा रिवाज ठेवणे.

(२) मन उघडे न करणे.

- फुडी ज्यो - राख्य पडणे.

- रेनर्शन, - देपोश (वि.) - पडद्यात राहाणारे.

पडधारा (पडधारा) (स्त्री.) - डोंगराची बाजू.

पडधुं (पडधुं) (न.) - अतिशय शुष्क पदार्थ.

पडधुं (पडधुं) (स्त्री.) - पुलापात.

पडभीतियुं (पडभीतियुं) (न.) - भिंतीच्या आत असलेले गुप्त दालन.

पडधा-वै)पो (पडधा-वै-पो) (पु.) - खुर्ची-टेबल इ. च्या पायाखाली घालण्याचा लाकडाचा तुकडा.

पडधुं (पडधुं) (अ. क्रि.) - (१) पडणे. (२) जाणे, पळणे.

(उदा. - 'आगळ पडवुं' 'रस्ते पडवुं') (३) पतन होणे,

भ्रष्ट होणे. (४) द्वार होणे, युद्धात मरणे. (५) गैरहजेरी

पडणे. (उदा. 'निशाळ पडवी', 'विचस पडवो')

(६) दुसऱ्या क्रियापदाच्या कुदंताशी जोडल्याने 'लाचारी'चा किंवा 'सत्ती'चा भावदर्शविते (उदा. 'जुं पडशे' = जावे लागेल)

पडधा उपर पाडुं - मेलेल्याला मार.

पडी भागवुं - न चालणे, बंद पडणे (धंदा इ.).

- मूकवुं - सोडून देणे.

- रतेवुं - (१) पडून राहणे, झोपून राहणे (२) उपयोगात न येता पडून राहणे.

पडवो (पडवो) (पु.) - पाडवा.

पड-र)साल (पड-र-साल) (स्त्री.) - सोपा, ओसरी

पड-र)सूरी (पड-र-सूरी) (स्त्री.) - मैदा, गव्हाचे पांढरे पीठ.

पडळ (पडळ) (न.) - डोळ्यांवर येणारा पडदा, पटल.

- लावबां, - फरी वळवां - डोळ्यावर पटल येणे,

(२) बरोबर न दिसणे, न समजणे.

- उतरावबां, - कडावबां - (१) डोळ्यावरचे पटल दूर करणे

(२) भानावर आणणे, समजावून देणे.

पडाउ (पडाउ) (वि.) - (१) काढून हिसकावून घेतलेले

(२) विक्री न होता पडून राहिलेले. (३) (न.) लहान होडी.

पडाक दुईने - एकदम, पटकन.

पडा-र)दो (पडा-र-दो) (पु.) - दवंडी देणारा, तराळ.

पडापड, - डी (पडापड-डी) (स्त्री.) - उड्या पडण्याची क्रिया.

पडारो (पडारो) (पु.) - बदाई, घोखी.

पडाववुं (पडाववुं) (स. क्रि.) - (१) पडेल असें करणे,

पाडायला लावणे (२) हिसकावून घेणे (३) मर्जीविरुद्ध

काढून घेणे - मिळविणे.

पडाळ (पडाण) (स.)-छपराचे एक पाखे.

पडाळी (पडाणी) (स्त्री.)-मागे एकच भित असणारी ओसरी.

पडियुं (पडियुं) (न.)-जात्याचे पेढ.

पडियो (पडियो) (पु.)-द्रोण.

पडी (पडी) (स्त्री.)-(१) लहान पुडी (२) दोल.

पडीकी (पडीकी) (स्त्री.)-(१) लहान पुडी (२) औषधाची पुडी.

-लखी आपवी, -लखावयी-औषध लिहून देणे.

कुं (न.)-(१) पुडी, पुडा (२) औषधपुडी.

पडापगारी (पडीपगारी) (स्त्री.)-मुक्काम.

पडो (पडो) (पु.)-(१) मोठा पुडा, मोठी बुडी. (२) दोल (३) टिमकी.

-चग (-ज) ढाववो-दोल पिढून जाहीर करणे, दबंदी देणे.

पडोश (पडोश) (पु.)-शंजार.

-ण (स्त्री.)-शेजारीण.

-शो (पु.)-शेजारी.

पडयुं पाययुं (पि.)-(१) मुक्काम टाकून पडलेले, (२) निश्चित असलेले.

पडयुं (स. क्रि.)-शिकणे, वाचणे.

पण(-न)घट (पण-न-घट) (पु.)-(१) तलाव, (२) पाण्याचा घाट

पणळ (पणळ) (स्त्री.)-घनुष्याची दोरी.

पणी (पणी) (स्त्री.)-भाजीची बुडी.

पणं (पणं) (अ.)-त्या ठिकाणी.

पणो (पणो) (पु.)-रेतीने व धुळीने भरलेली जमीन.

पंड (पंड) (पु.)-(१) पिंड, शरीर (२) स्वतः (३) पंडुरोग.

-डे (अ.)-जातीने, स्वतः

-डा [सं.] (स्त्री.)-(१) विद्या, ज्ञान (२) मुक्काम, बुद्धी.

पंडाणी (पंडाणी) (स्त्री.)-भटीण, उपाध्यायीण.

पंडिताणी (पंडिताणी) (स्त्री.)-पंडिता स्त्री, पंडिताची स्त्री.

पंडो (पंडो) (पु.)-क्षेत्रांतल्या पंडा, भटजी, उपाध्याय.

पंडोपंड (पंडोपंड) (अ.)-स्वतः, जातीने.

पंडोळुं (पंडोळुं) (न.)-पडवळ,

पंडयो (पंडयो) (पु.)-(१) पंतोजी (२) भटजी, उपाध्याय.

पंड्या (पंड्या) (पु.)-उपाध्याय.

पत करयुं-(१) मान राखणे (२) हुकूम मानणे, ऐकणे.

पत (पत) (स्त्री. न.)-(१) रक्तपित्त (२) साख, पत, विश्वास.

-करवी-विश्वास घालवणे.

-खोवी, -जवी-साख किंवा पत गमावणे-जाणे.

-राखवी-अन्न किंवा पत संभाळून असणे.

पतकाळुं (पतकाळुं) (नि.)-कोहाळा.

पतजडी (पतजडी) (स्त्री.)-शिशिरवृक्ष, दिवाळा.

पत(-त्तर) वेलियुं (पत-त्तर-वेलियुं) (न.)-(१) अळूचे पान (२) त्या पानाची भजी.

पतराज (-जी) (पतराज-७) (स्त्री.)-पत्रास, बढाई.

पतराळी (पतराळी) (स्त्री.)-(१) जेवणाचे पान. (२) पानांची रास.

-मांडवी-(१) जेवणाचे पान मांडणे. (२) वाढण्याकरिता पान ठेवणे. (३) जेवणाकरिता पंगत बसविणे.

-मंगावयी-देवळातील प्रसादान्न किंमत देऊन पान मागविणे.

-ळुं (न.)-पत्रावळ.

पतरा (पतरा) (स्त्री.)-पत्र्याचा लहान तुकडा.

पतरं (पतरं) (न.) (१) पत्रा. (२) मोठी परात.

पत(-ता)वयुं (पत-ता-वयुं) (स. क्रि.)-भागविणे, भागवून टाकणे, पुरे करून टाकणे, निकाल लावणे.

पतयुं (पतयुं) (अ. क्रि.)-(१) पुरे होणे, शेवट होणे.

(२) भागणे, निकाल होणे- (३) चुकते करणे.

पती जयुं-(१) मरून जाणे. (२) बरोबर तोड लागणे, चुकते होणे.

पतावट (पतावट) (स्त्री.)-तोड, भागवणूक.

पतळयुं (अ. क्रि.)-(१) पाषळणे. (२) रागावणे.

पतंग (पतंग) (पु.)-(१) पतंग, एक फुलपाखर. (२) पतंग (उडविण्याचा) (३) गुलाल ज्यातून बनतो असे लाकूड.

-उडावो, -चडावो, -चगावो-पतंग उडविणे.

-उतारवो-पतंग गमावून उतारणे.

-कटावो-कट्या कट्टी होणे.

-उपरी जवो-पतंगाची वमान निमटणे.

-लोटरो-पतंग गोते खात खाली येणे.

-गियुं (न.)-एक फुलपाखर किंवा उडते जीवाणू.

पतंगियाती माफक-ज्योतीवर होणारे घेण्यासारखे अविचारीपणाने

पताकटुं (पताकटुं) (न.)-कागदाचा लहान तुकडा.

पतामुं (पतामुं) (न.)-बत्तासा.

-पाटुं-बत्तासा बनविणे.

पतियाण (पतियाण), पतियार (पतियार), पतीज (पतीज) (स्त्री.)-(१) अन्न. (२) विश्वास, साख.

-करवी-विश्वास ठेवणे.

-खोवी, गुमाववी-विश्वास गमावणे.

-जवी-अन्न जाणे.

-पडवी-साख पडणे.

पतीजयुं (पतीजयुं) (अ. क्रि.)-विश्वास पडणे.

पतीरं (पतीरं)-पाढऱ्या बकरीचे पिल्लू.

पत्तेली (पत्तेली) (स्त्री.) - पारशी लोकांचा पादो.

पत्तेली (पत्तेली) (स्त्री.) - पातेले.

- लुं (न.) - मोठे पातेले.

पत्तर (पत्तर) (न.) - (१) पोण्याचे पान. (२) निजापाद.

(३) (स्त्री.) अन्न.

- पत्तुं पान वाटून पत्तर करणे (देण्याकडून).

- उपाडरी, - ओम्पणरी, - पांडरी - पाडरी, रमाडरी -

(१) अन्न विघडविणे. (२) सतावणे, छळणे.

पत्ति (पत्ति) [म.] (पु.) - पदाति, पायडलाच्या पत्तिक.

पत्तुं (पत्तुं) (म.) - (१) पान (साडाचे, पोयाचे, कामडाचे)

(२) पोस्टकार्डे.

पत्तो (पत्तो) (पु.) - (१) पत्ता, टावटिकाणा. (२) आतमी,

समाचार, गोप.

- स्वात्रो, - लग्नत्रो - (१) शोध-घातमी, लग्ने. (२) राणी मिळणे.

पथरगुं (पथरगुं) (न.) - (१) मत्तली, निज्जयन.

(२) मृगयुद्ध शोक करण्याकरिता आलेल्याना वसण्याकरिता दिलेले जाऊन (एक निज्जयन).

- पे जवुं - शोक करायला जाणे.

पथराण (पथराण) (स्त्री.) - (१) माती वगैरे पसरून केलेली उंच जमीन. (२) पसरून मांडलेल्या वस्तू.

- ट (पु.) - पसरून केलेली माती किंवा निज्जयन, पथराण.

पथराळ (पथराळ) (पथराळगुं) (नि.) - दगडांनी किंवा पाड्यांनी भरलेले.

पथरी (पथरी) (स्त्री.) - (१) मट्टा (२) धार लावण्याचा दगडाचा तुकडा (३) मूतखडा.

- पर चडावतुं - हत्याराना वगैरे धार लावणे.

पथरो (पथरो) (पु.) - (१) दगड (२) कनर, (लाव.)

भाननागुं मणुं (३) वित्त, आठगळ.

- नागवो, - मागवो - वित्त - हरकत उभी करणे.

- पडवो - निज्ज - हरकत येणे. दुःखसंकल्प येणे.

- पाकवो - पोटी कुसातून जन्माला येणे.

- ने पथरो - (बोल्यानला शब्दप्रयोग) अमुक नि तमुक.

पथार, - रो (पथार, रो.) (पु.) - (१) उमारा (२) मोडी विछाना.

पथारी (पथारी) (स्त्री.) - (१) विछाना (२) (लाव) मुलाम. (३) आजार.

- प पत्तुं - जेथे कोणी मेले आहे त्या घरात सोबतीला वहा दिवस भुईवर होण्यासाठी जाणे (एक निज्जयन).

- प पत्तुं - आजारी पडणे.

- प पत्तीने पत्तुं - वाईट कर्माचे वाईट फळ भोगणे.

- प पत्तुं - दंगलपार काढणे (दंगल, भरताना माती घालीहीवर घेणे.

- कपरी - (१) निज्जयन करणे (२) मलम करणे, (३) आजार पडणे.

- वषा (वि.) आजारी.

पथार (पथार) (पु.) - (१) पत्तर, पायाण, रत्नेक (२) मेळत्या किंवा हत्तीचा दगड.

- उपरती जड - क्षणभंगुर.

- उपर पाणी - पाण्या वडावर पाणी.

- पट्टा देव रम्या (१) पुढील देवाची पूजा करणे

(२) संतानप्राप्तीकरता वगैरे देवदेवतांचेन करणे.

- नरयो - अशक्य पडणे.

- नी डारी - (१) नाशनाश करणे (२) दंगलपार रंगी मज्जू पडणे.

- पारी (स्त्री.) - पेट्यादी.

- पेन (स्त्री.) - त्या पाठीवर निज्जयनाची पेल्लळ.

- पोटी (पु.) - दंगलपार.

- पियुं (न.) - (१) दंगलपार चढलेले (२) व्यासाराचे कठीण (३) दगडी.

पट्टियण (न.) - पो (स्त्री.) (पट्टि) लुग, (१) तळटीत, 'फूटनोट'.

पट्टे पट्टुं - शरण - आत्मत्याला येणे-जाणे.

- बांधवुं - माती आणणे.

पट्टुं - मानणे, पट्टणे.

पट्टयानु (पट्टयानु) - गदारगना, सावित्रीक संवदाकथर.

पट्टय - (पट्टय) (पु.) - पट्टय.

पट्टे (पट्टे) पट्टुं (पट्टे) (म. नि.) - (१) लागणे, पळाले वगळल्या लक्षा (२) तावणे.

पट्टयमणी (पट्टयमणी) (स्त्री.) - (१) येगे (मानाचक शब्द) (२) माननीय आचार्या देण्यात येणारा गेट किंवा दंडिणा.

पट्टयवुं (पट्टयवुं) (म. नि.) - (१) मानने भेऊन येणे किंवा पोचविणे (२) आपल्याला नवी अगळेकी वगैरे दुसऱ्या याच्या यात येणे.

पट्टयुं (पट्टयुं) (म. नि.) - (मानार्थी शब्द) येणे किंवा जाणे.

पनाटे (पनाटे) (स्त्री.) होडी.

पनारे (पनाटे) (पु.) - नाड्याजाने-जवरदळीने पडलेली गाठ किंवा आलेल्या सव.

(कोईने) पनारे पट्टुं - तशी गाठ पडणे, संबंध येणे.

पनाह (पनाह) [का.] (स्त्री.) - रक्षण.

- गाठ (मं.) - सुरक्षित मुक्काम.

पनियारी (पनियारी), पनिहारी (पनिहारी) (स्त्री) - पाणी भरणारी बाई.

पनीर [फा.] (न) - दह्यातून पाणी काढून त्याचा बनविलेला खाद्य पदार्थ.

पनी (पनी) (न.) - पत्नी.

पनी (पनी) (पु.) - पन्हा.

पनादार (वि.) - मोठ्या पन्हाचे.

पनीनी (पनीनी) (स्त्री.) - (१) घानीची दशा, पडती दशा.

(२) भाग्यवती स्त्री, जिचे एकही मूल गेलंलं नाही अशी स्त्री.

-ऊतरीची - ग्रहदशा संपणे.

-भैरवी - ग्रहदशा सुरू होणे.

-तुं (वि.) - (१) शुभ, मंगल. (२) भरभराटलेले,

वंशविस्तार असलेले. (३) निरपत्य माणसाला फारा

दिवसांनी झालेले (मूल).

पन्तुं (पन्तुं) (न.) - एक जातीचा हिरा, पाचू.

पंतियाळुं (पंतियाळुं) (वि.) - (१) अनेकांशी भागीदारी असलेले. (२) (न.) भागीदारीचा व्यापार किंवा कारभार.

पंतूनी (पंतूनी) (पु.) - (१) पंतोजी (२) (लाक्ष.) पद्धतमूर्त्य मनुष्य.

पंथक (पंथक) (पु.) - पांथस्थ (२) जासूद (३) प्रदेश, देशाचा अमुक विभाग.

पंथवर (पंथवर) (पु.) - प्रथमघर.

पंथी (पंथी) (पु.) - (१) पांथस्थ (२) (वि.) पंथाचा - ची - चे.

पंधरा (पंधरा) (पु. ब. व.) - पंधराचा पादा.

-रां (न. ब. व.) - (१) पंधरापंधरांचा समूह. (२) पंधरवडा.

पपला(-ला)मण (पपला-ला-मण) (स्त्री.) - लाड लडिवाळ करण्याची क्रिया.

-वतुं (स. क्रि.) - लाड-लडिवाळ करणे.

पपेटी (पपेटी) (स्त्री.) - पहा 'पतेती'.

पपैतुं (पपैतुं) (न.) - पपया - ई.

-यो (पु.) - पपयाचे झाड.

पपेंथो (पु.) - (१) भाजल्याने होणारा पाण्याने भरलेला फोड.

(२) चातकपक्षी.

पपरतुं (पपरतुं) (अ. क्रि.) - सुवास दरवळणे.

-सट (पु.) - प्रथममाट.

पमाड(-व)तुं (पमाड-व-तुं) - (१) घ्यायला लावणे, देणे.

(२) 'पामतुं'चे प्रयोजक (२) कळेल - समजेल असे करणे.

पंपाळतुं (पंपाळतुं) (स. क्रि.) - (१) लाह्याने हात फिरविणे.

(२) लाह्यावणे. (३) अतिशय काळजीपूर्वक जतन करीत राहणे.

पंपोयो (पंपोयो) (पु.) - विटेचा तुकडा.

पयगाम (पयगाम) (पु.) - (१) संदेश (२) ईश्वरी संदेश.

पयुं (पयुं) (न.) - (विहिरीचा) घरवटा, बरोटा.

पर (पर) (अ.) - घर.

पर [फा.] (न.) - पीस.

परकम्मा (परकम्मा) (स्त्री.) - परिक्रमा, प्रदक्षिणा.

परकार (परकार) [फा.] (पु.) - कंघास.

परख (परख) (स्त्री.) - पारख.

-होवी - पारख करण्याची शक्ती असणे.

-ण (वि.) - पारखी.

-तुं (स. क्रि.) - (१) पारखणे. (२) ओळखून काढणे.

-खावतुं (स. क्रि.) - (१) पारखायला लावणे. (२) (लाक्ष.) देणे (३) सांभाळ घेण्याकरिता रोपविणे. (४) समजून घालणे, समजून पडेलसे करणे.

-खातुं (अ. क्रि.) - (१) ओळखले जाणे. (२) (लाक्ष.) योग्य घर म्हणून समजले जाणे.

-खियो (पु.) - पारखी.

परखाण (परखाण) (न.) - शीट बांधण्याची आठवी काटी.

परगनु (परगनु) (वि.) - परोपकारी.

परगणुं (परगणुं) (न.) - ताडुका.

परगळ (परगळ) (वि.) - धेयंवाच, खंवीर.

परचूट(-र)ण (परचूट-र-ण) (वि.) - फुटकळ, सुटे, चिह्न (२) (न.) चिह्न, खुर्दा.

-णितुं (वि.) - (१) चिह्न (२) (लाक्ष.) धुलक.

परचो (परचो) (पु.) - प्रताप, चमत्कार.

-आपवो - चमत्कार करून आपले बळ दाखविणे.

परछंड (परछंड) (वि.) - भव्य, धष्टपुष्ट.

परज (परज) (पु.) - दालीची मूठ.

परज (स्त्री.) - प्रजा, जमात, वर्ग.

परजळतुं (परजळतुं) (अ. क्रि.) - चेतणे, पेटणे, जळणे.

-जाळतुं (स. क्रि.) - पेटविणे, चेतविणे, जाळणे.

परठ (परठ), परठण (परठण) (स्त्री.) - (१) कबुलत, करार.

(२) वराला किंवा वधूला आहेर म्हणून ठरविलेली रक्कम.

-तुं (स. क्रि.) - (१) नफी करणे, ठरविणे, करार करणे.

(२) प्रस्थान करणे. (३) पकडणे. (४) जाणणे.

-ठो (पु.) - ठराव, कबुलत.

परड (परड) (स्त्री.) - (१) डोकफोड, पंचाईत. (२) पीडा, उपाधी.

-मूकवी - डोकफोड - पंचाईत - करण्याचे सोडून देणे.

परडो, डियो (परडो) (पु.) - बाभूळ शेंग.

-डी (स्त्री.) - कोवळी बाभूळ शेंग.

परण (परण) (न.) - लग्न.

—त (न.)—(१) लग्न (उदा. 'ओथुं परणत' = चौथे लग्न)
(२) (वि.)—लग्न झालेले, परिणीत.
—युं (स. क्रि.)—लग्न करणे. (२) (लाक्ष.) अभेद्य संबंध
नासणे.
—णायुं (स. क्रि.)—(१) लग्न करून देणे (२) दुघात
पाणी मिसळणे ('दूधमां पाणी परणायुं').
परणा(-णै)युं (परणा-णै-युं)—पणती, मातीचा पेल.
परणियत (परणिपत) (वि.)—(१) विवाहित (२) (स्त्री.) पत्नी.
परणेत, (-र) (परणिपत, -र) (न.)—(१) लग्न (२) (स्त्री.) पत्नी.
परण्यो (परण्यो) (पु.)—लग्न करणारा, घर.
परत (परत) (स्त्री.) भक्ष, बारीक पूड. (२) (अ.) परत
परतयुं (परतयुं) (स. क्रि.)—घोटणे, वाटणे.
परती (परती) (स्त्री.)—(१) आसारी (२) पतंगाचा दोरा
गुगळण्याची विधी.
परदादो (परदादो) (पु.)—पणभोवा.
परदेश खेडवो—कामधंद्यासाठी परदेशात जाण्याचे साहस करणे.
—सेयवो—कष्ट सहन करीत परदेशात राहणे.
परनान (परनान) (न.)—निवाडापणी नसणा नारळ, बुंदूम-
पत्रिका व पीतांबर देण्याचा विधी.
परनाळ (परनाळ) (स्त्री.)—लुं (न.)—(१) परनाळ
(२) जात्याचा मधला खुंटा जिऱ्यात घालतात ती विळी.
परपाण्ड (परपाण्ड) (अ.)—गारहेरीन, दुसऱ्याच्या मापार.
परपोटो (परपोटो) (पु.)—(१) बुडबुडा (२) (लाक्ष.) क्षणभंगुर
जीवन.
—फुटवो—बुडबुडा फुटणे, दांग उघडकीला येणे.
—टियुं—वि.—क्षणभंगुर.
परप (परप) (स्त्री.)—पाणपोयी.
—ढी (स्त्री.)—पश्याना दाणे टाकण्याकरिता एका लांबावर
नयार केलेले सार्वजनिक घर.
—त्रियो (पु.)—पाणपोयीवर बसून पाणी देणारा.
परपा(-भा)रुं (परपा-भा-रुं) (अ.)—लगेचच्या लगेच, न
विचारता सवरता, परभारे.
परपीडियुं (परपीडियुं) (न.)—पाकीट.
—ढो (पु.)—मोठा लखोट.
परभत्र [सं.] (पु.)—दुसरा जन्म.
—युं (अ. क्रि.)—(१) विजयी होणे, सरशी होणे.
(२) उत्पन्न होणे (३) (स. क्रि.), लळणे त्रास देणे.
(४) हैराण करणे, दमविणे.
परभा (-वा) (परभा-वा) (स्त्री.)—पर्वा, क्षिती.
परभातियुं (परभातियुं) (न.)—भूगळी.
परभारुं (-युं) (परभारुं-युं) (वि.)—(१) बाहेरचे, त्रयस्थ

| परम दहाडो (दिवस) (पु.)—परमाचा दिवस ('काल'च्या
अलिकडचा किंवा 'उद्या'च्या पलिकडचा).
परमाण (परमाणु) (१) (वि.) प्रमाणासहित, पुराव्यासहित.
(२) (अ.) निश्चितपणे, नक्की. (३) (न.) शीड बांधण्याची
आडवी डोलकाठी.
परमाणुं (परमाणुं) (न.)—(१) परिमाण, माप. (२) प्रमाण
परमियो (परमियो) (पु.)—प्रमेह.
परली (परली) (स्त्री.)—पाल.
परव (परव) (न.)—पर्व, सण.
परवरयुं (परवरयुं) (अ. क्रि.)—जाणे.
परवरदा (-शी) (परवरदा-शी) (स्त्री.)—चरदास्त
(२) पाळन-पोषण.
परवरुं (परवरुं) (वि.)—वेष्टिलेले, वेढलेले.
परवल्ली (परवल्ली) (स्त्री.)—घोरपड.
परवश पडयुं—पराधीन होऊन राहणे.
परवाड (परवाड) (स्त्री.)—शिवाराचा भाग.
परवार (परवार) (पु., स्त्री.)—फुरसत, मोकळा वेळ.
—आववो—कामाचा शेवट होणे, मोकळीक मिळणे.
—युं (अ. क्रि.)—काम आटोपून मोकळे होणे.
परवींढो (परवींढो) (पु.)—आसारी.
परमयुं (परमयुं) (स. क्रि.)—स्पर्श करणे, दिवणे.
परसंग (परसंग) (पु.)—(१) खाट (३) तीन मैल.
परसेवयुं (परसेवयुं) (अ. क्रि.)—घामजणे.
परसेवो (परसेवो) (पु.)—घाम.
—उतारवो, -पाववो—घाम काढणे.
—उतरवो, -पडवो—घाम फुटेल इतके मेहेनतीचे काम करणे.
परस्तार (परस्तार) [फा.] (पु.)—(१) सेवक, गुलाम
(२) परिचारक.
परस्ती (परस्ती) [फा.] (स्त्री.)—(१) पूजा, भक्ती. (२) प्रशंसा.
(३) खुशामत.
परस्पर (परस्पर) [सं.] (अ.)—एकमेकांला,
परस्पर्शी (परस्पर्शी) [सं.] (वि.)—(१) दुसऱ्याला लागू
पडणारे, परलक्षी. (२) दुसऱ्यावर परिणाम करणारे.
परह (परह) (स्त्री.)—प्रातःकाळी कुरणात चरणे.
| परहरयुं (परहरयुं) (स. क्रि.)—टाकणे, सोडणे.
परहेज (परहेज) [फा.] (वि.)—(१) बंधनात पडलेले, कैद
झालेले. (२) पथ्य पाळणारे. (३) दुष्कर्मापासून दूर राहणारे,
संयमी. (४) (स्त्री.) पथ्य. (५) संयम.
—करयुं—कैद करणे.
—गार (वि.)—दुष्कर्मापासून दूर राहणारा-री-रे, संयमी.
—जी (स्त्री.)—(१) कैद. (२) पथ्य.

परंतु (परंतु) } (न.) - पक्षी.
 परितु (परितु) }
 पराई (पराई) (स्त्री.) - (१) पहार. (२) पेशान.
 परागंठे (परागंठे) (वि.) - पळून गेलेले.
 पराज (पराज) (स्त्री.) - परात.
 पराणे (पराणे) (अ.) - (१) जबरदस्तीने. (२) महामंहेनतीने.

परात.

परात(-वा) (स्त्री.) - ताकावरचे पाणी.
 परापूर्व (परापूर्व) [सं.] (पु.) - फार जुना काळ.
 परायुं (परायुं) (वि.) - परक.
 -ई (स्त्री.) - परकी (स्त्री.) (२) (वि. स्त्री.) दुसऱ्याची
 परार (परा२) (अ.) - गेलेले किंवा येणारे तिसरे वर्ष.
 परास्त (परास्त) [सं.] (वि.) - पराभूत, हरलेले.
 पराहत (पराहत) [सं.] (वि.) - (१) आकांत, हल्ला चढलेले,
 (२) जखमी झालेले. (३) टाकलेले, तिरस्कृत.
 पराळ (पराळ) (न.) - पिंजर (भाताचे).
 परांडु (परांडु) (न.) - तव्यावर तळून केली जाणारी एक
 प्रकारची जाड भाकरी.

परांत (परांत) (वि.) - शिष्टक राहिलेले, शेव.
 परांतुं (परांतुं) (अ. क्रि.) - काम संपविणे, काम संपवून
 मोकळे होणे.
 परिखा (परिखा) [सं.] (स्त्री.) - खंदक.
 परिजन (परिजन) (पु.) - नोकर.
 परिणमयुं (परिणमयुं) (अ. क्रि.) - परिणाम निपजणे, परिणत
 होणे.

परिणाम (परिणाम) (पु., न.) - अंत, शेवट, फळ.
 -आणवुं, -लाववुं - फलित निष्पन्न करणे.
 परिपत्र (परिपत्र) (न.) - फिरके, 'सक्युलर', फिरती नोटीस.
 परिपंथी (परिपंथी) [सं.] (पु.) - वाटमाऱ्या, छुटार.
 परिपाट (पु.) - टी (स्त्री.) (परिपाट, -टी) - (१) प्रथा, रिवाज,
 नियम (२) झेली, रीत. (३) क्रम.
 परिप्रश्न (परिप्रश्न) [सं.] (पु.) - पुनः पुनः प्रश्न करणे.
 परियट (परियट) (पु.) - परीट.
 परियुं (न.), परियो (पु.) (परियुं-यो) - (१) पूर्वज.
 (२) वंशज.

परिंभ [सं.] (पु.), - ण (न.) (परिंभ) - आलिंगन.
 परि(-री) वाड [सं.] (परि-री-वाड) (पु.) - नालस्ती.
 -दी (वि.) - निंदक.

परिष्कार (परिष्कार) [सं.] (पु.) - (१) साजशृंगार
 (२) संस्कार.

परु (परु) (न.) - पू.

१९

परुं (परुं) (वि.) - (१) वेगळे, न्यारे (२) (अ.) दूर, अलग.
 (३) (न.) उपनगर.

परु(-रो)णो (परु-रो-णो) (पु.) - अतिथी, पाहुणा.
 -णागत - णाचाकरी (स्त्री.), - णाचार (पु.) - आतिथ्य,
 पाहुणचार.

-णी (स्त्री.) - पाहुणी.

परे (परे) (अं.) - (१) प्रमाणे (२) प्रकारे (३) अमुक ठिकाणी
 (४) वर.

परे (स्त्री.) - प्रभात, उपःकाळाचा प्रकाश, हुंछारके.
 -फाटवी, -फटवी - सकाळ होणे.

परेशान (परेशान) [फा.] (वि.) - (१) हैराण, प्रस्त.

(२) व्याकुळ, उद्धिग (३) धूर्त, छुच्चे, चतुर.

-नी (स्त्री.) - (१) अडचण, श्रास (२) उद्रेग.

परोग (परोग) (पु.) - शेवट, अंत.

परोड (परोड) (पु. न.) - सकाळ.

-टियुं (न.) - पहाट.

परोणो (परोणो) (पु.) - (१) पाहुणा (२) पराणी (टोच
 असलेली लांब काठी).

-णा जोगववा - पाहुण्याच्या जेवण्याखाण्याची व्यवस्था
 करणे.

-णी (स्त्री.) - (१) पाहुणी (२) सुईत ओवलेला दोरा.

परोत (परोत) (पु.) - पुरोहित.

परोवयुं (परोवयुं) (स. क्रि.) - (१) ओवणे (२) गोवणे.

पळ (पळ) (न.) - चार तोळ्यांचे माप. (२) (स्त्री.) पळ,
 क्षणकाल.

पळक (पळक) [सं.] (स्त्री.) - (१) पळ, क्षण (२) [फा.]
 निमित्त, पापणीची उघडझाक.

-दरियाव (पु.) - (१) थोडक्या वेळात पाणीच पाणी
 करून टाकणारा पाऊल. (२) परमेश्वर.

-वुं (अ. क्रि.) - (१) पापणीची उघड-झाक करणे
 (२) पापणीच्या उघडझापेइतकी गती असणे.

(३) चमचमणे (४) चळणे, अस्थिर होणे.

पळको, -कारो (पळको, -कारो) (पु.) - पापणीची उघड-झाक.
 (२) चमचम (३) इयारा.

पळटणियो (पळटणियो) (पु.) - पळटणीतील शिपाई.

पळटयुं (पळटयुं) (स. क्रि.) - बदलणे.

पळटापळटी (पळटापळटी) (स्त्री.) - फेरफार, उलथापालथ.

पळटी (पळटी) (स्त्री.), - टो (पु.) - (१) बदल (२) कोलांटी,

एकदम क्रांती (३) गाताना स्वर बदविणे, उतरविणे.

(४) पट्ट्याच्या खेळांतल्या एक डाव.

-टो खावो, -मारवो - (१) बदलणे (२) कोलांटी घेणे.

पलपलवुं (पलपलवुं) (अ. क्रि.)—चमचमणे, चकचकणे.

पलपलट (पलपलट) (स्त्री.)—(१) कंवर बांधणे किंवा ती

बांधण्याचा कपडा (२) पदर किंवा त्याचा लांबणारा शेवट.

पलपललिया (पलपललिया) (न. व. व.)—आस.

पलपलवुं (पलपलवुं) (स. क्रि.)—रिझविणे, राजी करणे.

पलपलड (पलपलड) (स्त्री.)—कुंपण.

पलपलवुं (पलपलवुं) (अ. क्रि.)—(१) मित्रणे (२) (लाक्ष.) मन विरधळणे—मऊ होणे.

पलपलकुं (पलपलकुं) (न.)—पाड्यातला प्रभ.

—खी (स्त्री.)—पाड्याची ओळ.

पलपलण (पलपलण) (न.)—(१) घोड्याच्या पाठीवर आवळण्याचे सामान (२) घोड्यावर स्वारी.

—करवुं—स्वारी करणे.

—मांडवुं—स्वारीचे सामान कमणे.

—वुं (अ. क्रि.)—(१) स्वारी करणे (२) स्वारीचे सामान आवळणे.

पलपलवुं (पलपलवुं) (स. क्रि.)—(१) मित्रविणे (२) (लाक्ष.) मनावर परिणाम करणे (३) दादी करण्याकरिता ती मित्रविणे.

पलपलक्रियुं (पलपलक्रियुं) (न.)—आंबोळी भरिता मित्रविण्याचा पंचा.

पलपलडी (पलपलडी) (स्त्री.)—मांडी (बसण्याची एक रीत).

—मारवी, —बाळवी, —वाळीने बैसवुं—मांडी घालून बसणे, ऐसपस बसणे.

—डो—मोठा मांडा (मांडीपेक्षा जास्त जागा व्यापून).

पलपलडु (पलपलडु) (स्त्री.)—कांदा.

पलपलत (पलपलत) (पु. न.)—भूतप्रेत.

पलपलतो चांपवो, —सुकवो, —पडिता पेटविणे. (२) ठिणगी टाकणे, चिथावणे

पलपलट (पलपलट) (न.)—कच्चा कोवळा कांदा किंवा लसूण.

पलपलट (पलपलट) (पु. स्त्री.)—कपड्याचा शिवताना मोड किंवा पट्टी घालणे.

पलपलट (पलपलट) (स्त्री.)—अनुभव, शिक्षण, तालीम.

पलपल-ळो-वुं (पलपल-ळो-वुं) (स. क्रि.)—(१) कामात घालून वाकवगार करणे. (२) शिकवून स्वारीलायक करणे.

(घोडे इ.) (३) दावणे, चंपी करणे.

पलपलुं (पलपलुं) (न.)—(१) ताजव्याचे एक पारडे (२) वरातफें मुलीला देण्यात येणारे स्त्रीधन.

पलपल (पलपल) (पु.)—(१) पदर (२) आभरा (३) टप्पा, मजल.

पलपलई (पलपलई) } (स्त्री.)—हिजडा, नपुंसक.
पलपलवो (पलपलवो) }

पवन (पवन) (पु.)—(१) वारा (२) (लाक्ष.) मिजास, दिमाख. (३) फैशन.

—काही नांववो—दिमाख उतरविणे.

—घालवो, —बावो—फैशन सुरू होणे.

—फूकावो—जोराने वारा वाहणे.

—भरावो—(१) शरिरात वात होणे (२) (डोक्यात) वारे शिरणे.

पवाडवुं (पवाडवुं) (स. क्रि.)—पाजणे, प्यायला लावणे.

पवाडी (पवाडी) (स्त्री.)—सज्जावरील छोटी गच्ची.

पवाडो (पवाडो) (पु.)—(१) पोवाडा (२) निंदा, आक्षेप.

पवा-य)न (पवा-य)न—(१) पावण (२) शेताना बगैरे पाणी देणे.

पवाली (पवाली) (स्त्री.)—(१) लहान प्याला (२) उंच नळ्याच्या आकाराचे भांडे.

—लुं (न.)—पेला.

पवित्रां भगियारस)न (पवित्रां भगियारस)न (स्त्री.)—भावण वय ११

—बारदा-स)न (स्त्री.)—भावण शुद्ध १२

पवित्रुं (पवित्रुं) (न.)—(१) देवाला अर्पण केलेली रेशमाची माळ. (२) गळ्यात घालण्याचा मोत्यांचा सर.

पवोमान (पवोमान) (फा.) (वि.)—पस्ताबलेले, शरमलेले.

—नी (स्त्री.)—खेद, पस्ताव.

पस (पस) (स्त्री.)—ओंजळ.

पसतागियो (पसतागियो) (पु.)—काची, भाजीभंदा करणारा.

पसली (पसली) (स्त्री.)—(१) ओंजळ (१) ओंगठी (३) भाव-मनाकरिता केलेला हाताचा खोलगट भाग. (४) भावाची बहिणीला भेट.

—लो (पु.)—ओंजळ.

पसवारवुं (पसवारवुं) (स. क्रि.)—लाड करणे.

पसंद (पसंद) [फा.] (वि.)—(१) मनपसंत (२) निवडलेले, निवडून घेतलेले.

—आववुं, —पडवुं—पसंतीला उतरणे, आवडणे.

—करवुं—निवड करणे.

—गी (स्त्री.)—आवड-निवड.

पसाय (पु.)—(१) प्रसाद, कृपा (२) खूप होऊन दिलेले बक्षीस

पसायतुं (पसायतुं) (न.)—बक्षीस दिलेली जमीन.

पसार (पसार) वि.—(१) ओलांडून गेलेले (२) (कसोटीत) उतरलेले (३) (स्त्री.) शतपावली किंवा फेऱ्या.

पसार—रो (पु.)—(१) प्रसार, प्रचार (२) प्रवेष्टा, धिस्काव.

—वुं (स. क्रि.)—(१) पसरविणे (२) लांब करणे.

पसंदी (पसंदी) (स्त्री.)—मैदा.

पक्षोपेश (पक्षोपेश) (पु.) (स्त्री.)—विंता, विचार, मनाची विंता.

पस्तावुं (पस्तावुं) (न.)—परगावी जायला निघणे, प्रस्थान.

(२) मुहूर्त संभाळण्याकरिता आपल्या घराहून निघून येण्याच्या धर्मी यात्रे.

पस्तावुं (पस्तावुं) (अ. क्रि.)—पश्चात्ताप—पस्तावा करणे.

—वो (पु.)—पस्तावा.

पस्ताळ (पस्ताळ) (स्त्री.)—शब्दांचे एकामागून एक प्रहार.

—पडवी—दोमणे हाणणे.

पस्ती (पस्ती) (स्त्री.)—(१) रद्दी कागद (२) बाजू, कैवार.

पस्तुं (पस्तुं) (न.)—(१) पिस्ता (२) कैवार, तरफदारी.

—ताणवुं—कैवार घेणे, तरफदारी करणे.

पताण (पताण) (पहाण-धो) (पु.)—खडक, पाषाण, फत्तर.

पताणु (पताणु) (स. क्रि.)—रंगविण्यापूर्वी धुणे (कोरा कपडा).

पतारवुं (पतारवुं) (म. क्रि.)—(गोटीना अहेराचा)

तोषाचा चढविणे.

पहेरळा (पहेरळा) (स्त्री.)—अंगावर घालण्याची रीत.

पहेरण (पहेरण) (स.)—(१) कुडते, सदरा (२) पेहेरण्याची पद्धत.

—णुं (न.)—(१) पावराच्या पेशी कापल्या गुंडाळण्याचे वस्त्र (२) अंगावर घेण्याचे वस्त्र.

—वुं (स. क्रि.)—(१) अंगावर घेणं-धारण करणे.

(२) पोटात घालणे ('अफीण पहेरवुं).

—पेश (पु.)—पोशाख (२) कपडे पेहेरण्याची रीत.

—रामणी (स्त्री.)—आहेर.

—राववुं (स. क्रि.)—(१) पोशाक चढविणं-ल्यायला लावणं.

(२) युक्ति प्रयुक्तीने दुसऱ्याच्या गळ्यात बांधणे (माल, वस्तू इ.), काही तरी करून फसविणे.

पहेरो (पहेरो) (पु.)—(१) पहारा, चौकी. (२) संभाळ, देखरेख.

—रामां राखवुं—पहान्यात ठेवणे.

—भरवो—पहारा करणे.

—रेगीर (पु.)—पहारेकरी, संघी.

पहेल (पहेल) (पु.)—(१) फासा (खेळण्यातला) (२) पैलू.

पहेल (स्त्री.)—स्वतः आरंभ करून केलेले पुढारीपण.

—करवो—(१) पुढे होणे, पुढारीपण करणे, (२) मात करणे

—वहेलुं (वि.)—(१) पाहिलेवहिले (२) (अ.) सर्वोत अगोदर.

—वाडो (पु.)—प्रारंभ.

—वाटळुं (वि.)—पहिल्या खेपेचे.

—वेतरी (वि. स्त्री.)—पहिल्या विताची (गाय इ.).

—ळां (अ.)—पूर्वी, अगोदर.

—लुं (वि.)—(१) पहिले (२) पहिल्या नेवराचे, मुख्य.

(३) (अ.) सर्वोत पुढे.

पहेला खोळावुं—(१) (स्त्रीचे) पहिलेच मूल (२) (लाक्ष.) फार लांबावलेले किंवा लांबके मूल.

—नेवरवुं—श्रेष्ठ दर्जाचे—नेवराचे.

—लेखी पहिल्यापासून.

—ले घरवी—अगम सुरुवातीपासून.

—ले पाटले—(१) आरंभी, (२) अगदी शेवटीं—टोकाला.

पहो (पहो) च (पहो-पहो-पहो) (स्त्री.)—(१) पोच (२) पावती (३) (लाक्ष.) समजशक्ती, अफक. (४) ऐपत, सामर्थ्य.

—वुं (अ. क्रि.)—(१) पोचणे, ठरलेल्या ठिकाणी दाखल होणे. (२) तसेच चालू राहणे, टिकणे (३) (तुलनेला किंवा चढाओढीत) बरोबरीचे होणे.

—ची वळवुं—अडचणीला पुरून उरणे—तांड देऊन पार होणे.

—ची जवुं—वेळेवर जाऊन पोचणे.

—चाडवुं (स. क्रि.)—पोचवून देणे, पोचेल असे करणे.

—चेळुं (वि.)—पकं, न फसणारे.

पहोर (पहोर) (पु.)—प्रहर.

—रो (पु.)—पहारा.

पहोळावुं (पहोळावुं) (अ. क्रि.)—रुंद—पैस होणे.

पहोळुं (पहोळुं) (वि.)—(१) रुंद (२) मोकळे, ऐसपैस.

(३) रुंद नसलेले, मोकळे. (४) सुटे, विखुरलेले.

—थवुं (१) आनंदणे. (२) फाजील उदार किंवा निष्काळजी बनणे.

—थई जवुं—जमीनदोस्त होणे.

—ळे हाथे—उदारहस्ते.

—ळाई (न.) (स्त्री.)—रुंदी.

पहोची (पहोची) (स्त्री.)—पोची (मनगटाचा एक दागिना).

—चो (पु.)—मनगट.

—चा करडवा—(१) गांधळून जाणे, मनगटे चावीत बसणे (२) पस्तावा करणे.

पळकवुं (पळकवुं) (अ. क्रि.)—(न) तोंडाला पाणी सुटणे (२) खाण्याच्या आशेने नेहमी येणे.

पळको (पळको) (पु.)—(१) पापणीची उबडशाप (२) चमचम.

पळवुं (पळवुं) (अ. क्रि.)—(१) जाणे (२) पालन होणे

(३) जमणे (४) केस पांढरे होणे (५) प्रकट होणे

(६) (स. क्रि.)—(यवन) पाळणे (७) (जमिनीचा)

भोगवटा कवजात असणे.

पळशी (पळशी) (पळशी-शी) (स्त्री)—खुशामत, मन वळवण्याचे श्रम (ज्ञानात).

पळा (पण) (स्त्री.) - (१) पालन, परिचर्या, सेवाशुभ्रण
(२) ज्याने पालन करायचे ते माणूस (वृद्ध, म्हातारा इ.)
(३) कंटाळा आणणारे काम.

पळियुं (पणियुं) (न.) - पांढरा झालेला केस.

- यां भावचां - केस पांढरे म्हायला लागणे, म्हातारे होणे.

पळिय(-ये) ल (पणिय-ये-ल) (वि.) - पाळ काढलेले - घातलेले.

पळोजण (पणोजण) (स्त्री.) - (१) बरदास्त, ऊठबस, व्यवस्था
(२) चिंता, उपाधी.

पा (पा) (वि.) - (१) पाव (२) बाजू.

पाक (पाड) (वि.) - पक्के, तृपांत तयार केलेले.

पाक [फा.] (वि.) - (१) पवित्र (२) प्रामाणिक.

- वामन (वि.) - पवित्र दानतीचे, शीलवान.

पाक [सं] (पु.) - (१) पक्कता (२) पीक (३) उत्पन्न
(४) पिकणे (करट वगैरे) (५) स्वैपाक (६) हृदयंगम
अर्थगंभीर्य

- के चडतुं - पिकत येणे.

- फे मूकतुं - पिकत टाकणे, पिकेल असे करणे.

- चट (वि.) - अर्धचट पिकलेले.

- ट (वि.) - (१) पक्के (२) पोक्त, अनुभवी.

- तुं (अ. क्रि.) - (१) पिकणे, निपजणे, उत्पन्न होणे. (३) पू
होणे. (४) (केस) पांढरे होणे. (५) (हुंडीची) टारविलेली
मुदत होणे. (६) फळास येणे, लाभ होणे ('आज्जो दिवस
पावचो')

पाक्री (पाडी) (स्त्री.) - हरताळ.

- पडवी - हरताळ पडणे.

- खूळवी - हरताळ संपणे.

- पर जयुं - हरताळ करणे.

पाकुं (पाडुं) (वि.) - (१) पक्क, पिकलेले (२) पोक्त (३)

मिष्टान्नाचे (जेवण) (४) तृपात बनविलेले - न विटाळण्याजोगे

- पक्के अन्न (५) पक्के, न फसण्याजोगे. (६) हुपार,
वाकबगार. (७) हट्ट, खंबीर. (८) पक्के (कच्चे नसलेले).

- घंट (वि.) - भस्मिन्न पक्के - जाणते.

- पान - पिकले पान, वृद्ध मनुष्य.

- सकान - चुना - धिटेचे घर.

- लखण - शेंवटचा कायदेद्वीर लेख.

पाके पाये - खात्रीपूर्वक, निश्चित.

पाको मासवाडी - (१) महाकृपण (२) जवरदस्त टग.

पाख (पाप्प) (स्त्री.) - सहायता, पार्श्व.

- तुं (न.) - सहायक पक्ष, वगवशिला.

पाखर (पाप्पर) (स्त्री.) - (१) घोड्यावर किंवा हत्तीवर चढवि-
ण्याचे सामान (२) फुलांची चादर, फुलांची पसरण.

पाखाडो (पाभाडो) (पु.) - बोंबाबोंब.

- डा पडवा - भारदाओरद - बोंबाबोंब - करणे.

पाखी (-ले) (पाप्पि-पे) (अ.) - दिवाय.

पाखो (पाप्पो) (पु.) - चुनोवर चढविण्याच्या भांड्याला बाहेरून
स्यवलेला मातीचा लेप.

पागट्ट (पागट्ट) (न.)

पागट्ट (पागट्ट) (न.) - पिकाय, प्रोत्साहन अशा अन्तर उजवा

पाय ठेवतात ते.

पागर (पागर) (स्त्री.) - (१) बारा पटल्यामुळे होडीला दोरीने

ओदीस नेणे (२) होडी खेचणे (३) ती दोरी बांधून

ठेवण्याचा जमिनीत पुरलेला लोखंडी भाकडा.

पागरण (पागरण) (न.) - (१) अंशरुण पांशरुण (२) साज

गुंगार (३) सुमहुर्त, चांगली वेळ.

पागियो (पागियो) (पु.) - (१) सल्लुगार, मदतगार.

(३) जामट्ट, दूत.

पाघ (पाघ) (स्त्री.) - (१) पगडी (२) (पु.) मोठे पागोटे.

- डा (स्त्री.) - (१) पगडी (२) (लाक्ष.) चांगले काम
केल्याबद्दल दिलेले शोळापागोटे. (३) भाड्याने घर घेताना
आगाऊ चोरून घ्यावी लागणारी रक्कम (४) (कटाक्ष.) लाच.

- श्री उछाळवी - लोकांत फजीती करणे.

- उचारवी - गयावया करणे.

- ऊंची घालवी - दिवळि काढणे.

- गमाववी (१) अन्न गमावणे. (२) फसविले जाणे.

- नीची करवी - (१) बदनाम करणे. (२) गयावया करणे,
शकडे साक्ष घेणे.

- फेरवी - (१) बोल दिलेला फिरविणे, पगडी फिरविणं.

(२) दिवाळे काढणे, पक्ष बदलणे.

- यमळमरं मागवी - अन्नची पर्वा नसणे.

- बंधाववी - (१) पगडी-पागोटे बांधून घेणे. (२) शोळा-
पागोटे देणे. (३) दावासकी देणे. (४) मेलेल्याबद्दलचा
मुतकीपणा टाकून व्यवहार करायला लावणे.

- लंबी - अन्न घेणे. (२) जितणे, ठकविणे, मार खायला
लावणे.

- संभाळवी - अन्न संभाळणे, सावध राहणे.

- नो धणी - व्यापार-व्यवहारात प्रतिष्ठित.

- नो पेच संभाळवो - अन्न संभाळणे.

- बंध - (पुरुषाने) पुनर्विवाह करणे.

पांड (पांड) (पु.) - पावरोटी.

पांकड (-डुं) (पांडड-डुं) (वि.) - भाकड (दोर).

पांकडुं (पांडडुं) (म. क्रि.) - (१) इच्छिणे, अपेक्षणे (२) धरणे,
रकडणे.

पांख (पांख) (स्त्री.)—(१) पांख (२) छपराच्या दोन पांखापैकी एक (३) (लाक्ष.) भासरा.

—मां घालवुं—भासरा देणे, ऊच देणे.

—मां भरावुं—कुशीत शिरणे, भासरा घेणे.

पांखो भावरी—(१) पांख फुटणे (साध्या व लाक्षणिक दोन्ही अर्थी) (२) उडून जाणे, पळून जाणे.

—फफडावरी—(१) उडण्याचा प्रयत्न करणे. (२) सुटण्याची धडपड करणे.

—विस्तारवरी—(१) विस्तार करणे, व्यापक होणे.

(२) बंधवेल पसरणे.

पांखडी (पांखडी) (स्त्री.)—पाकळी.

—हुं (न.)—(१) फांदीच्या बाजूने निघणारी छोटी फांदी.

(२) (लाक्ष.) कुटुंबाची शाखा.

पांखाळी (पांखाळी) (स्त्री.)—घोडीची एक बात.

—ळं (वि.)—(१) पांख असलेले (२) दाते असलेले

(३) फांद्या असलेले.

पांखियुं (पांखियुं) (न.)—(१) पक्ष, तट (२) डहाळी, शाखा

(३) देशी कुलुपाचा एका बाजूचा लहान मुद्दा भाग

(४) कात्रीचे पाते.

पांखुं (पांखुं) (वि.)—(१) मुटे मुटे (२) (न.) चाकुचे पाते.

पांगन-थ (पांगन-थ) (स्त्री.)—अंधरुणाचा किंवा लाटेचा पायथ्याचा भाग.

पांगरण (पांगरण) (न.)—(१) घोतर किंवा पंचा (२) चोळी (३) चादर किंवा उपरणे.

—हुं (अ. क्रि.)—अंकुर फुटणे.

पांगरुं (पांगरुं) (न.)—रो (पु.)—(१) पाळणा किंवा झोळ

अधातरी धरणारी दोरी (२) ताजव्याची दोरी

(३) गोकणीच्या दोन बाजूंच्या रबरी दोऱ्या.

पांगळुं (पांगळुं) (वि.)—(१) पांगळे (२) (लाक्ष.) पंगू,

अशक्त, दुर्बल (३) निराधार.

पांगुं (पांगुं) (वि.)—(१) पांगळे (२) (न.) दोर.

पांगोडुं (पांगोडुं) (न.)—(१) खांद्यापासून कोपरापर्यंतचा

हाताचा भाग, वंड (२) हलक्या-चालण्याच्या अवयवांचे सांधे.

—ठां चालवां—काम करू शकणे.

—ठां भागवां—(१) हलक्या-चालण्याची शक्ति संपणे किंवा नाहीशी करणे (२) हालता-चालता येणार नाही इतके मारणे.

पाच (पाच) (न.)—पू.

पाळटवुं (पाळटवुं) (स. क्रि.)—आपटणे.

पाळ (-छो)नर (पाळ-छो-तर)—मोसमाच्या पुढच्या भागातले.

पाळकं (पाळकं) (न.)—पाळक्याने धाडलेली मत्त.

पाळुं (पाळुं) (वि.)—(१) मागचे (२) पूर्वीचे, अगोदरचे.

—ली अवस्था—शहातारपण.

—ली शान—उत्तर शान.

—ले पारणेन—मागच्या मारणे, लपुन उरणे.

पाळळ (पाळळ) (अ.)—मागे.

—थयुं—(१) मागे लागणे (२) एकसारखे चिडचिणे.

—पडयुं—(१) मागे राहणे (२) एकसारखे चिकाटीने मागे लागणे.

—पडी जगुं—मोठ्या जगोज राहू न शकणे (२) उशीर येऊन होणे (३) परिस्थितीने किंवा दर्जाने मागम असणे.

—मूकयुं—च्या पुढे जाणे, —ला मागे टाकणे.

पाळुं (पाळुं) (वि.)—(१) मागचे (२) (अ.) मागे

(३) भाणखी, पुनः (४) परत, उलट्या दिशेने

(५) बाजूला किंवा दूर.

करयुं—(१) न घेणे (२), न स्वीकारणे, बाजूला टाकणे.

—काळुं (१) न घेणे (२) आत येऊ न देता बाजूला मारणे.

—नायवुं—उलटी करणे.

—पगळुं भरयुं (१) मागचे पाऊल घेणे, हटणे (२) काढणे.

—पडयुं—तरणे, मागे पडणे.

—पुरयुं—(१) पाठ फिरविणे (२) परत देणे.

—वळयुं—(१) विडवणे, नागणे (२) उलटी होणे (३) मरण पावणे.

पाळी पानी कररी—पाठ दाखविणे, मागे फिरणे.

पाळी लागवी—(१) मरण येणे (२) तुकसान होणे.

पाळोटियुं (पाळोटियुं) (न.)—(१) पिंजऱ्याच्या गाडीची

मागची फळी (२) कपड्याच्या आतल्या बाजूस असणारा थिसा.

पाज (पाज) (स्त्री.)—पाळ, सेतु.

पांच भाणवसां—चार लोकांत, जाहीरपणे किंवा सभेत.

—लोकसां मगलीकें, मग मज्जा.

—यमनं—तरणापाटा, कर्मगार.

—दोस्ती—हरसाल (शिबी).

—चे आंगळीण—मनःपूर्वक, पुण भक्तीने (देव पुजणे).

—डो (पु.)—पाचाचा आकडा.

—पटो—(पु.)—पट्ट्यापट्ट्याचे रंगीवेरंगी रेशमी व सुती कापड.

—म (स्त्री.)—पंचमी.

पांचमणवुं (पांचमणवुं) (स. क्रि.)—खळ्यात तयार झालेले दाणे जास्त साफ करण्याकरिता वारा देणे.

पाट (पाट) (पु.) - (१) मोठे ताम्रपत्र (२) मोठा पाट
 (३) आख्खे ठाण, तामा (४) जमिनीचा लांबच लांब पट्टा
 (५) पायघड्या (६) मंच (७) दोरांना पाणी पाजण्याचे तळे
 (८) लांब चौरस तुकडा (९) (१०) राजगादी (१०) पाटा
 म्हणणे.

पाटे वेवणु - (१) राजगादीवर वसणे (२) उच्च अधिकाराच्या
 जागेवर वसणे (३) पंगीत देवतेच्या ठेवण्याकरिता वसणे
 (४) विटाळशी होणे.

पाटकुं (पाटकुं) (स. क्रि.) - पटकणे, आपटणे.

पाटडी (पाटडी) (स्त्री.) - छोटा पाट.

- डो (पु.) - खांब.

पाटण (पाटण) (न.) पत्तन, नगर.

पाटनगर (पाटनगर) (न.) - राजधानी.

पाटरी (पाटरी) (स्त्री.) - मातीचे लहान भांडे, हुंडी.

पाटलासामु (पाटलासामु) (स्त्री.) मोठी मेहुणी.

पाटली (पाटली) (स्त्री.) (१) अरुंद पाट, बाक (२) घोठ्यापासून
 बोटांपर्यंतचा भाग (३) निरी, अरुंद पट्टीची घडी.

- पहेरवी - धोतराच्या निःश्या करून नेसणे.

पाटलो (पाटलो) (पु.) - (१) मंच (२) रुखी किंवा रुप्याची
 जाड मोठी लगडी.

- ला डपर धूळ नाखवी - मुठाखरे काढायला शिकणे.

- ला फाडवा (१) रिकामटेकडे राहून सत्यानाश करणे.
 (२) शिकण्याविषयी निष्फळाजी राहणे.

- ला मांडवा - जेवायला पाट मांडणे.

- ले वेवाडवुं - आदरसत्कार करणे.

- लो करवो - मानपूर्वक दक्षिणा वगैरे देणे.

- लो गोठवो - स्वस्थता येणे, व्यवस्था लागणे.

- पडवो (१) आदरसत्कार होणे (२) जेवणाचे निर्मत्रण
 मिळणे (३) काम पार पडणे.

- फरवो - (१) काम होणे - पार पाडणे (२) येणेजाणे
 वसणे.

पाटवी (पाटवी) (वि.) - (१) ज्येष्ठ (२) (पु.) युवराज.

- वण (स्त्री.) - युवराजी.

पाटियुं (पाटियुं) (न.) - (१) फळी (२) फळा (त्यकडाचा)

(३) वरगडी (४) भांडे.

- चोडवुं, लटकावुं, - मारवुं - नावाची पाटी लावणे,
 जाहिरात करणे.

- यां ऊंचकारां - भंडार खोद येणे, दुकान बंद करावे लागणे.

- यां गोठववां - बरोबर वसतं करणे जमविणे.

- यां देवावां, निडावां, वेसी जवां - हक्कण (२) बंद हांणे
 (३) नादारीत निघणे.

- यां मांजवां - (१) जेवणाची भांडीकुंडी स्वच्छ करणे
 (२) जेवल्याला स्वयानंतर उष्टेखरकटे करून स्वस्थ होणे.

- यां रंगावां - (१) अतिशय मार पडणे (२) फार तुकसानी
 येणे.

- यां वाली देवां - काम बंद करणे.

पाटियो (पाटियो) (पु.) एक विशिष्ट आकाराचे बंद तोत्रांचे
 मातीचे किंवा धातूचे भांडे.

पाटी (पाटी) (स्त्री.) - (१) (लिहिण्याची) पाटी (२) सुताची
 किंवा रेशमाची विणलेली पट्टी, नवार (३) लोखंडी पट्टी
 (४) पाती (५) दोतांची एक पट्टीच्या पट्टी (६) प्रसंग
 (७) घोड्याला फिरवितांना मारायला लावलेली दोड
 (८) टोळी, तुकडी.

- उपर धूळ माखवी - शालेला जाऊ लागणे.

- डकलवी छोडवी - खाटेची नवार उकलणे - सोडणे.

- पडवी - तुकड्या पडणे, गडी घाटले जाणे.

- भरवी - खाटेला नवार विणून बांधणे.

- बाळवी - वेराण-उज्जाड करणे.

- गणिल - (न.) अंकगणित.

- दार (पु.) - (१) जमीनदार, बतनदार (२) एक जात.

- वाळो (पु.) (१) हेलकरी, पाटीवाला (हमाल)

(२) रेल्वेच्या मार्गावर काम करणारा रेल्वे नोकर,
 'गैंगमन्'

पाटु (पाटु) (स्त्री.) - लाथ.

पाटुडी (स्त्री.) - हुं, (पाटुडी-हुं) - (१) विशिष्ट आकाराचे लहान
 मातीचे भांडे. (२) ताकात केलेला दोकळा, पाटवडी

पाटो (पाटो) (पु.) - (१) पट्टा (कपड्याचा). (२) रुळ
 (आगगाडीचा). (३) चाकोरी.

- गोठवो - मेळ वसणे.

- चडवो - (१) स्थिर होणे, बस्तान बसणे. (२) जमण्याजोगे
 होणे.

- चडाववो - (१) 'पाटो चडवो'चे प्रयोजक. (२) चक्रावर
 पट्टा चडावणे.

- जामवो - (१) गट्टी होणे, स्नेह वसणे. (२) येणे जाणे
 होऊ लागणे.

- वासवो - बरोबर व्यवस्था लागणे, मेळ वसणे.

- वांचवो, माखवो, लग्नावो - पट्टी बांधणे (जवमेवर).

पाटा वांचवो - (१) वान फुंकणे. (२) अमात पडणे, काही न
 सुचणे.

पाटे चडवुं - लागी लागणे, स्थिरस्थावर होणे.

- धी उतरवुं - (१) रुळावरून वसणे. (२) आढमार्गाला
 लागणे. (३) संतप्त होणे.

पाटोपाट (पाटोपाट) (अ.) - हारबंद, सल्ला.

पाटुं (पाटुं) (न.) - (१) पाठीवर होणारे गळू. (२) विहिरीनृत पाणी काढण्याकरिता खाली सोडण्याच्या दोरीला बांधावयाची टोपळी. (३) चिपाड. (४) कुंवारफोडीचे पान.

पाड (पाड) (पु.) - (१) आभार. (२) समानता. (३) भाव, हिमन. (४) प्रकार, रीत.

- चडवो - उपकारांचे ओझे चढणे.

मानवो - आभार मानणे.

गामवो - उपकारांचे मारण गामणे.

- वाळवो - उपकारांचा बदला देणे.

पाड(-डा) प(-पा)डोश (पाड-डा-प-पा-डोश) (पु.) - शेजारपाजार, वस्ती.

पाडवुं (पाडवुं) (स. क्रि.) - (१) पाडणे. (२) धनविणे (शिक्षा वगैरे).

पाडली (पाडली) (स्त्री.) - वढाई.

पाडियुं (पाडियुं) (न.) - मोहोळ्या, चाळ.

पाडीलुं (पाडीलुं) (वि.) - कृतज्ञ, उपकार जाणणारे.

पाटुं (पाटुं) (न.) - रेडक.

- चो (पु.) - नर रेडक.

पाडो (पु.) - सोन्यांत तांब्याचे धमरे हीण मिसळतात ते.

पाडो (पु.) - मोहोळा.

पाडियुं (वि.) - मोहोळ्याजवळचे, नजीकचे.

पाडो (पु.) - (१) नियम, रुढी, संप्रदाय. (२) पाटा.

पाडोश, (-ण), पाडोशी - पहा 'पडोश, - ण, - शी.'

पाडीदारुं (पाडीदारुं) (वि.) - अनामत ठेवलेले.

पाण (पाण) (स्त्री.) - पाव भाग, पाव भाग दाखविणारी उभी रेपा. (२) संस्कृतात किंवा हिंदीत वाक्याच्या शेवटी येणारी उभी रेध.

- मुकयी - शेवट करणे.

पाण (न.) - (१) पिकांना पाणी पाजणे. (२) पांजण.

(३) (पु.) हात, पाणि.

पाणकोरुं (पाणकोरुं) (न.) - गंजी कपडा, भरडा कपडा.

पाणवियो, - ती (पाणवियो, - ती) (पु.) - शेताला पाणी देणारा.

पाण(-न)वाजियुं (पाण-न-वाजियुं) (न.) - पाणकणीस.

पाणियारी (पाणियारी) (स्त्री.) - पाणी भरणारी नोकर बाई.

- रुं (न.) - (१) घरात पाण्याची भांडी ठेवण्याची जागा.

(२) पाणी भरण्याचें काम. (३) छोटा तलाव.

- रानो मुनशी, - मुनसफ - घरकोंवडा, बायकांत शीर्याची बडबड करणारा.

- रो (पु.) - पाणी भरणारा नोकर.

पाणी (पाणी) (न.) - (१) पाणी. (२) (पाण्याची) धार.

(३) तेज. (४) शौर्य. (५) सात्व, अब्रू. (६) कमी प्रतीच्या धान्याच्या भांड्याला सोन्या-रुप्याचे देतात ते पाणी.

- पाववुं - (१) पूर येणे, लोंढा येणे. (२) (तांडाला) पाणी सुटणे. (३) (होळ्यांत) अश्रू येणे.

- उतराववुं - मेहेनत करायला लावणे, (काम करणे) कठीण करून ठेवणे.

- उतरवुं - (१) कठीण कामात चालणे - गुंणणे (२) नक्षा उतरणे, तेजस्विता कमी करणे.

- उतरवुं - (१) पूर - भर ओसरणे (२) हत्याराचे पाणी उतरणे (३) अब्रू जाणे (४) सक्त मेहेनत पडणे (५) (पायाला) सूज येणे.

- करवुं - धुळधाण करणे, नासणे, गमावणे.

घर करवुं - तालाट मारण्याची सवय असणे.

- गंतुं, - गमावतुं - तेजस्विता - शौर्य - अब्रू गमावणे.

- चडवुं - (१) वीरधी चढणे, आवेश येणे, (२) पाणी वाढणे, पूर येणे.

- चडाववुं - (१) वीरभी उत्पन्न करणे (२) हत्यारास किंवा पोलादाला पाणी देणे.

- छाटवुं - (१) थंड करणे, शांत करणे, (२) मंतरंलंछे जळ शिंपवून चमत्कार करून दाम्यविणे.

- छूटवुं - (१) घाम फुटणे (२) तांडाला पाणी सुटणे (३) भाजी दिव्याताना तिला पाणी सुटणे.

- छोडाववुं - सुतायला लावणे, घाबरवून टाकणे.

- जवुं - (१) पाणी आणायला नदी - तलाव इ.कडे जाणे (२) पत नष्ट होणे.

- ठरवुं - (१) पाणी गार होणे (२) पाण्यातला कचरा खाली बसून ते निवळणे.

- थई जवुं - (१) उध्वस्त - धुळधाण - होणे (२) वितळणे.

- पचवुं, - मरवुं - (१) पाणी वाहून न जाता जमिनीत मुरणे (२) आवेश दिला पडणे.

- पडवुं - (१) पाऊस पडणे (२) मेहेनत पडणे.

- पाणी करवुं - (१) तहानेने व्याकुळ होणे (२) दमवून - लोळारोळा करून टाकणे. (३) अतिशय मार करणे.

- पावा जवुं - मेलेल्याकरिता मरून जाणे.

- पावुं - (१) धान्याला पाणी देणे (२) हत्याराला पाणी देणे. (३) उत्तेजित करणे (४) झाडांना वगैरे पाणी पाजणे.

- फटवुं, - फटी वळवुं - पाणी फिरणे, धुळीस भिळणे

- वाळवुं - (१) शुद्ध करणे (२) जिवाला त्रास करून घेणे.

- भराई जवुं, - भराई चूकवुं - (१) शेवटचा काळ येणे. (२) मरणवेळची सूज येणे.

- भरे पयुं-हून हलके, उतरते.
- भूकयुं-प्रतिश घेणे.
- लागयुं-ह्वापाण्याचा आरोग्यावर वाईट परिणाम होणे.
- लेयुं-(१) भद्र घेणे (२) नेम घेणे, प्रतिश घेणे.
- पळोवया-फुकट घडपड करणे.
- थी पातळुं-(१) अत्यंत शरमिंदे (२) अत्यंत काटकसरी.
- नी पेडे राह जोबी-अतिशय आनुरतेने वाट पाहणे.
- नो परपोडो-बुडबुडा, तशी क्षणभंगुर वस्तु.
- मां ठनरुं-(१) संकटात-घोक्यात टाकणे.
- (२) उपकाराग्याली दबणे.
- मां जयुं-निष्फळ होणे.
- मां पारो पडवो-पुनः हाती न लागेल अशा रीतीने नमस्तेणे, समावये.
- मां बोळवुं-मुळीस निळविणे, नाम करणे.
- मां मर्याभो भरवी-फुकट घडपड करणे.
- पहेली पाळ-आगाऊ सावधगिरी.
- पुं (वि.)-(१) पाण्याने भरलेले (२) (न.) पाण्याचा नारळ (३) (लाक्ष.) रजा, बडतर्फी.
- छल्लुं (वि.)-(१) लजित, शरमिंदे (२) पहा 'पाणीचुं'
- झळ (स्त्री.)-न्याहारी किंवा जेवणानंतर पाणी पिणे.
- हाळ (पु.) नदीचे पाणी वाहात जाणारा उतार, 'बोंडर होड'.
- पंथुं (वि.)-पाण्यासारखी बलद गति असलेले.
- पाटलो (पु.)-पाट पाणी, जेवणाची तयारी.
- पोचुं (वि.)-(१) ओलसर, ज्यात थोडे पाणी राहिले आहे असे (२) हाडलेले.
- मयुं (न.)-ज्यात पाणी थोडे कमी पडले आहे असा शिजलेला पदार्थ.
- शोरडो (पु.)-पाण्याचा पाट.

पातर (पातर) (स्त्री.)-(१) वेष्टा. (२) लाटेच्या विणार्डत चार चार दोऱ्या एकत्र करून आडवाट टाकताना ती.

पातर्ग (पातर्ग) (स्त्री.)-(१) मग-उत्तीड वर्गच्या पानाचा भुका (२) फुलांचा पुटा.

पातरं (पातरं) (न.)-(१) पान (झाडाचे) (२) आळव्याचे पान (३) त्याची भजी.

-(हाथे) पातरां पाडवां-अंगमेहेनत करणे.

पातळ (पातळ) (स्त्री.)-(१) जेवणाचे पान, पत्रावळ (२) वाढलेले पान (३) (न.) भिक्षापत्र.

पातळुं (पातळुं) (वि.)-पातळ.

-लियो (पु.)-सडसडीत पण निरोगी, रूपवान पुरुष.

पाताळ-(ळ) (पाताळ-ण) (न.)-(लाक्ष.) अतिशय खोलातले स्थान.

-फोडयुं-(१) पृथ्वीच्या पोटातून पाणी काढणे

(२) अतिशय अवघड असे काम करणे.

-मांथी बात लाववी-अतिशय गुप्त अशा गोष्टीचा शोध लावणे.

-मां पग होवा-पोशात अतिशय कपटी आणि लबाड असणे.

-मां पेसाडयुं-अतिशय शरमिंदे करणे.

-मां पेसी जयुं-(१) अतिशय शरमिंदे होणे (२) लोकांपुढून वाजला जाणे.

-कुयो (पु.)-तळ न लागणारी विहीर.

-देडरी (स्त्री.)-कासग्याली स्त्री.

-ळियु (वि.)-(१) पाताळापर्यंतचे (२) पाताळासंबंधीचे.

पाती (पाती) (स्त्री.)-पत्र, चिट्ठी.

पातुं (पातुं) (न.)-झाडाचे पान.

पाथरण-(णुं) (पाथरण-णुं) (न.)-(१) सतरंजी, जाजम (२) दुसवटा करायला आलेल्याकरिता आंथरलेली बैठक.

-गे जयुं.-बेमयुं-मलेल्याच्या घरी शोक करण्याकरिता जाणे (एक रिवाज).

-युं (स. क्रि.)-(१) आंथरणे (२) पसरणे.

पाथरो (पाथरो) (पु.)-कापणी करून आडवे टाकलेले पीक.

पाथर (पाथर) (न.)-गावदरीचे मैदान.

पाथ (पाथ) [म.] (न.)-पाथ धुण्याचे पाणी.

पाथर (पाथर) (वि.)-(१) उजाड, वैराण (२) मैदानासारखे, मोकळे (३) सरळ थोपट राजमार्ग (४) गावदरीचे मैदान.

पाथरं (वि.)-(१) सरळ, वाकडेतिकडे नसलेले (२) सरळमार्गी (३) (अ.) परभारे (४) तावडतोच.

पानखर (पानखर) (स्त्री.)-शिशिर प्रवृत्त.

पानडी (पानडी) (स्त्री.)-(१)-लहान कोवळी कोवळी पाने (२) पानाचे लहान लहान अंकुर.

पानदान,-नियुं (पानदान) (न.)-पानांचा हवा.

-फुल्लियुं (वि.)-फुलाच्या पाकळीसारखे, कोमल किंवा हलके.

पान (-नो) ठ (पान-नो-ठ) (स्त्री.)-ज्वारी भाजरीचे लांब पाते.

पानियुं (पानियुं) (न.)-(१) पृष्ठ, पान (२) (लाक्ष.) नशिवाचा फासा.

पाती (पाती) (स्त्री.)-पायाच्या तळव्याचा टाचेकडचा भाग.

पातुं (पातुं) (न.) (१)-पान (झाडाचे) (२) पृष्ठ (३) पर्याचे

पान (४) चाकूचे पाते (५) हिरव्या रंगाचे एक रत्न-पाचू

(६) (लाक्ष.) नशिवाचा फासा (७) जन्ममराचा संबंध.

-उडेल्लयुं-त्याच त्याच माणसाबद्दल तिवा बायलीबद्दल बरेचवेर मागत राहणे.

- उवाचयुं - एखाद्याची नालस्ती मुरू करणे.
 - पातयुं - पात येण्याकरिता उपायांना भागाना उपायास साधणे.
 - पडयुं - संबंध येणे, गाठ पडणे.
 पातो (पात) (स्त्री.) - (१) पात (२) पाणी, दगड, पत्थर.
 - पातयुं - (१) पातयुं पडणे (२) पातयुं लागणे. (३) पातयुं कमी होणे.
 - चडयो (१) स्तनात दूध भरून येणे (२) पात्रण्याची सीम इच्छा होणे, प्रेमाने ऊर भरून येणे (३) आवेश चढणे.
 - चडावयो - उत्तेजित करणे, आवेश आणणे.
 पांत (पांत) (स्त्री.) - पंगत, ओळ.
 पांती (पांती) (स्त्री.) - (१) पक्ष, बाजू (२) रीत, मार्ग (३) भाग, हिस्सा.
 पांथी (पांथी) (स्त्री.) - भांग (केसांचा).
 - पूरवी - भांगात शेंदूर इ. भरणे.
 पांथुं करयुं - भाग्योदय होणे.
 - पांथी पांथुं - छळणे, अतिशय दुःख देणे.
 पापोदा [फा.] (न.) - पायपोस.
 पायंद [पायंद] [फा.] (वि.) - परवश, बांधलेले.
 पायंतुं (पायंतुं) (वि.) - (१) (तेल) पोचत राहिल अशा व्यवस्थेने (२) पेशाटक्याने बरोबरीचे
 पायंतुं (पायंतुं) (स. क्रि.) - (१) मिळविणे, प्राप्त करणे (२) समजणे, लक्षात येणे.
 पायी जयुं - लक्षात येणे.
 पांपण (पांपण) (स्त्री.) - पापणीचे केस.
 - पांपणुं (न.) - आस.
 पांपळुं (पांपळुं) (वि.) - (१) नेमळे (२) दुर्बळ, दिले.
 - पांपळ (न. स. य.) - दुर्बळ प्रयत्न.
 पायक (पायक) (पु.) - पायदळातला शिपाई.
 पायकास्त (पायकास्त) (पु.) - स्वतःच्या गावातली जमीन करून शिवाय दुसऱ्या गावची जमीन करणारा शेतकरी-कास्तकार.
 पायकिस्त (पायकिस्त) (वि.) - उध्वस्त, बेराण.
 पायगा (पायगा) (स्त्री.) - घोडेस्वारांची तुकडी.
 पायचो (पायचो) (पु.) - मुरवारीचा एक पाय.
 पायतम (पायतम) (न.) - राजधानी.
 पाय (-या) द्वार (पाय-या-द्वार) (वि.) - पाया असलेले, आधार असलेले.
 पायथोसी (पायथोसी) (स्त्री.) - पायांचे चुंवन घेणे.
 पायमाल (पायमाल) (वि.) - नष्टपट्ट, सत्यानाश झालेला.
 पायलागणुं (पायलागणुं) (न.) - पायावर ठोकें ठेवणे.
 पायबंदन (पायबंदन) (न.) - पायावर ठोकें ठेवणे.

- पायदस्त (पायदस्त) (स्त्री.) - (पारशाची) स्मदानयात्रा.
 पायो (पायो) (पु.) - (१) खुर्ची, टेबल इ. चा पाय (२) धुण्याचे धोपटणे (३) पाया, आधार.
 पाया पाडवा - धोपटण्याने आपटून धुणे.
 पायो ओटो होवो - ठोकें धोडेसे फिरलेले असणे.
 - टेबयो - (१) आधार देणे (२) टेकु-पाटिवा देणे.
 - नाखयो - (१) पायाचा मुहूर्त करणे (२) प्रारंभ करणे.
 - पूरयो - पाया भरणे.
 पार (पार) (पु.) - (१) शेंवट (२) हद्द, सीमा (३) काठ, तीर (४) लाक्ष. रहस्य (५) मंदिराचे पटांगण (६) आसरा, शरण (७) पाण्यातला उतार.
 - पाययो - शेंवट येणे, संबंध.
 - पाययो - शेंवट येणे, संबंध.
 - मूकयो, - लाययो - संपविणे.
 पार (स्त्री.) - बरणी.
 पारकुं (पारकुं) (वि.) - परक्याचे.
 - पारकुं (पारकुं) (वि.) - परक्याचे.
 - पारकुं (पारकुं) (वि.) - परक्याचे.
 - पारकुं (पारकुं) (वि.) - परक्याचे.
 पारस्युं, पारस्युं (पारस्युं, पारस्युं) (वि.) - पारस्युं, परीक्षक.
 पारस्युं (पारस्युं) (न.) - परीक्षा, पारस्य.
 - देवायुं, बलायुं - प्रत्यय प्रचीती देणे.
 पारस्युं (पारस्युं) (न.) - (१) पाळणा (२) पारणे.
 पारस्युं (पारस्युं) (स. क्रि.) - (१) शेतात नांगराने पडलेल्या तालानून फाजील रोपटी उपाटून काढणे (२) लाव चढविणे.
 पारस्युं (पारस्युं) (वि.) - सुटे, अलगअलग.
 पारस (पारस) (पु.) - (१) पाऊल (२) पारसमणी.
 - पारस्युं - (१) पारसमणी (२) पारस्युं अंदावर बसणे (उपयोजनाकरिता).
 पारस्युं (पारस्युं) (स्त्री.) - मोठमोठे फांट येणारी खरूज.
 पारसण (पारसण) (स्त्री.) - पारसी बाई.
 पारस्युं (पारस्युं) (अ.) - कडून (विट्ठीचपाटीत बिक्री करणाऱ्याच्या नावानंतर हा शब्द लिहितात).
 पारसाल (पारसाल) (स्त्री.) - गतसाल.
 पारसो (पारसो) (पु.) - कास (दूध भरते ती).
 - मूकयो - पांढा सोडणे.
 - से आवयुं - (गाय इ.) वाफेला येणे.
 - बुं (अ. क्रि.) - पांढा सोडणे.
 पारस्युं (-व)त (पारस्युं-व)त [सं.] (पु.) - पारवा.

पाराडीशी (पाराडीशी) (स्त्री.)-तार माण्याची नळी,
'शर्मागिर'.

पातियो (पातियो) (पु.)-(१) मुलगा (२) पाण्याचा पुर.

पारी (पारी) (स्त्री.)-(१) पहार (२) मुलगा (३) पाण्याचा पुर.

पारेण (पारेण) (पु.)-भवेरी, जहाहिन्याचा पारखी.

पारेवुं. (-वडुं) (पारेवुं-वडुं) (न.)-पारवा, कथूतर.

पारो (पारो) (पु.)-(१) पारा (२) माळेतला मणी
(३) तंबोल्याच्या तारेत अडकविलेला मणी (४) धंदुकीची गोळी किंवा छरा (५) हिरडी.

पारोड (पारोड) (वि.)-(१) पडून राहिल्यामुळे कठीण किंवा बरड होऊन गेलेले (शेत) (२) पाणथळ राहिल्यामुळे कस नाहीसे झालेले (शेत).

पारोपार (पारोपार) (अ.)-आरपार.

पाल (पाल) (पु.)-(१) लहान तंबू, पाल (२) कित्येक ठिकाणी पाण्यावर जो तेलकट थर दिसतो तो (३) तशा पाण्याने रोगट बनलेला प्रदेश.

-पाकरी. -पार्त रंरी -पार्त वनाची माणसं आत्रां पडणे.

पालक तान (पु.)-जन्म देणारा पिता नव्हे पण पाळणारा पिता.

पालख (पालख) (स्त्री.)-गवंड्याना उंचावर काम करण्याकरिता बांधलेले पायाड.

पालवुं (पालवुं) (न.)-पारवे.

पालणुं (पालणुं) (न.)-पाळणा.

पालर (पालर) (न.)-पावमाचे पाणी.

पालव (पालव) (पु.)-(१) पदर (२) उपरण्याचा किंवा फेट्याचा कुमर केलेला पदर (३) आसरा, शरण.

-गांठण (न.)-वधुवरांच्या बलांच्या टोकाची गाठ बांधणे.
(-ने) पालवे पडवुं-च्या पदरी पडणे, आश्रयाला जाणे होणे.

पालववुं (पालववुं) (स. क्रि.)-(१) वाढविणे, पालनपोषण करणे (२) (अ. क्रि.) परवडणे (३) पालवणे, पळव फुटणे.

पालुं (पालुं) (न.)-घान्य भरण्याचा तट्ट्या किंवा कणिंग (२) तट्ट्या (३) पेला (४) आसरा, पदर.

(ने) पाले पडवुं, (-नी साथे) पाला पडवां-च्या संबंधात येणे.
-च्या आसऱ्याला जाणे.

पालो (पालो) (पु.)-(१) पाला (२) पेला (३) गाडीवर सावलीसाठी घातलेला तट्ट्या (४) गार (आमाळानून पडलेली)

पावडें (पावडें) (स्त्री.)-हिबडा.

पावडो (पावडो) (पु.)-विहिरीवर पाणी काढण्याकरिता ज्या खांबावर रहाट किंवा गडगडी टाकतात त्यापैकी एक खांब.

पावडी (पावडी) (स्त्री.)-(१) खडाऊ (२) मागच्या ताण्यात पेंला तयार करणारी पायाग्यालची एक फळी.

पावडो (पावडो) (पु.)-(१) फावडे, खोरे (२) वल्हे (३) लाकडाचा कच्चा पृल.

पावरधुं (पावरधुं) (वि.)-कुशल, निपुण, वाकबगार.

पावरी (पावरी) (स्त्री.)-दूध-दही ठेवण्याची हुंडी.

-रो (पु.)-तोवरा.

पावळुं (पावळुं) (न.)-(१) पावळी (२) पाय (३) चप्पल, पावशाग.

पावळोपा (पावळोपा) (पु.)-मुलाला पायावर घातून डोलविणे.

पायवुं (पायवुं) (स. क्रि.)-मिळविणे.

पायस (पायस) (पु.)-(१) पावसाळा (२) पाऊस.

पावुं (पावुं) (स. क्रि.)-(१) पाजणे (२) मिळविणे.

पावो (पावो) (पु.)-(१) पावा (२) आसथोदीची शीट.

पाशेरो (पाशेरो) (पु.)-पावशेराचे वजन.

-रामां पहेली पूर्णी-भगदी सुखात.

पास (पास) (पु.)-(१) स्पर्शाने-संमर्गाने पुढे किंवा रंग चढणे.

(२) (लाक्ष.) संमर्गाचा परिणाम (३) (स्त्री.) कूस, बाजू

(४) (अ.) जवळ.

-बेसवो-लागवो-(१) स्पर्शाने रंग लागणे (२) संमर्गाचा परिणाम होणे.

पास (ह)टवुं (पास-ह-टवुं) (स. क्रि.)-आपटणे.

पासलो (पासलो) (पु.)-(१) फामा, जाळे (२) फाश्याच्या आकाराचा धानू इ. चा संवचोरस तुकडा.

पासवान (पासवान) (पु.)-हाकला हजर असणारा नोकर.

पासाखेल (पासाखेल) (पु.)-जुगार, फाशाचा खेळ.

पासायूळ (पासायूळ) (पु.)-(१) पोटाच्या एका बाजूला उठणारा शूळ (२) (लाक्ष.) नेहमीची निकट असणारी उपाधी-त्रास-विप्र.

पासुं (पासुं) (१) कूस, बाजू (२) पक्ष.

-देवुं-(१) आपल्या बाजूला पाडिमा देणे (२) माथ किंवा मदत देणे.

-केरववुं-बदलवुं-कूस बदलणे (२) पक्ष बदलणे (३) एकदा बोललेले नंतर बदलणे.

-मरडवुं-(१) कूस बदलणे (२) वळण बदलणे.

वाळीने मृवुं-निश्चित होणे.

-मंजवुं-चाकरी प करणे.

पासामां पासवुं-(१) बुचाडून पचनी पाडणे (२) ऊत्र देणे, आसरा देणे.

पासे (पासे) (अ.)-(१) जवळ (२) बाजूला (३) तान्यात, पाशी (४) पुढे.

पायो (पासो) (पु.) - (१) कासा (बिलण्याचा) (२) पातूचा लंबचौरस तुकडा (३) पायडण्याची एक रीत (४) पाव्हा येणे.

पाया जवळा पड्या - फासे उलटे पडणे.

- पाया - मार खेळण्याला पाया टाकून मारून करणे.

- नाखवा-केक्या - नशीब अत्रमायून पाहाणे.

- पोथार पड्या - मनात धरलेले तथीन जाणे.

पाया पड्या - नशीब अत्रमायून येणे.

पामो चढवो - भाग्योदय होणे.

- जणवो - कारस्थान समजणे.

पाळटो (पाळटो) (पु.) - सुपात घातून पायडण्याची एक रीत.

पाळण (पाळण) (वि.) - भागस, उशीरा होणारे (पीक).

पाहो (पाहो) (पु.) - (१) पहा 'पाहटो'. (२) पहा 'पारसो'.

पाळ (पाळ) (स्त्री.) - बांध.

(पहळ) पाळ बांधवी - भागाऊ उपाययोजना करून ठेवणे.

- बांधवी - (१) मर्यादा घालणे (२) उपायाचा विचार करून ठेवणे.

पाळिथुं (पाळिथुं) (न.) - बांध घातून एका पाटाने पाणी पाजली जाणारी आळी.

पाळियो (पाळियो) (पु.) - (१) स्मारकाचा खांब (२) पाट (पाळियो).

पाळी (पाळी) (स्त्री.) - (१) बोधट सुरी (भाजी कापण्याची) (२) बांध.

पाळुं (पाळुं) - (१) (वि.) पायांनी चाळणारे, पादचारी (२) (न.) पायांनी चाळणारा प्राणी.

- जो (पु.) - (१) पार्या प्रवास करणारा (२) पायडळातला शिगाड.

पांश(स)रं (पांश-स-रं) (वि.) - सरळ, मुश, सरळमार्गी.

- करवुं - मारून ठोकून सरळ करणे.

- ऊतरवुं - जोगते होणे, अनुकूल होणे.

- पडवुं - अनुकूल असणे.

- वोर - सरळ सोट.

पांसळी (पांसळी) (स्त्री.) - फासळी, बरगडी.

- लखरी, - चमकती - पांसळी - पेट होणे.

- टकाणे न लोरी - डोकं फिरलेले असणे.

पिन्वाडो (पिन्वाडो) (पु.) - लोकांत निंदा होणे.

पिगळावतुं (पिगळावतुं) (स. कि.) - वितळविणे.

पिंगाणी (पिंगाणी) (स्त्री.) - (१) कुक्याची डवी-करंडा

(२) डोक्याला लावण्याच्या एका तेंप्याची वाटी.

पिचांटी (स्त्री.) - बेंबीच्या खाली सर्व शिरा एकत्र जुळणारी गाठ.

पिळाण(न) (पिळाण-न) (स्त्री.) - (१) माहिती (२) ओळख.

- तुं (स. कि.) - ओळखणे.

पिळोडी (पिळोडी) (स्त्री.) - बाड घादर (पांघरण्याची).

- जोडी - स्त्रियांचे वाढणे.

- मां पळो लंडें पळुं - मां मोठेन भाळेंन बोळणे.

पिंजर (पिंजर) [सं.] (न.) - पिंजरा.

पिटावुं (पिटावुं) (अ. कि.) - मारले जाणे.

पिडपोतुं (पिडपोतुं) (वि.) - स्वार्यी.

पिंझर(रे) (पिंझर-रे) (पु.) - धनगरासारखी एक जात.

पिंडी (पिंडी) (स्त्री.) - पायाच्या नळीच्या मागची पोटी.

पिंडुं (पिंडुं) (न.) - पिल्ल.

- रे (पु.) - पिंडा.

पिंडोळिथुं (पिंडोळिथुं), पिंडोरी (पिंडोरी) (वि. न.) - मातीच्या भिंती असलेले घर.

पितवाडो (पितवाडो) (पु.) - उन्हाळी - हिवाळी पीक होणारे शेेत

पित(त)ळिथुं (पित-त-ळिथुं) (न.) - पितळेची लहान वाटी.

पित्ते (पित्ते) (पु.) - (१) पित्त (२) (व्याश.) तीक्ष्ण जोष.

पित्तळ (पित्तळ) } (न.) - पित्तळ.

पीतळ (पीतळ) }

- स्वभावतुं (वि.) - चिह्नस्वर, तापट.

पिडाटे (पिडाटे) (पु.) - (१) पिडा भावटे (२) (वि.)

पिडा भावटी.

- ण (वि. स्त्री.) - मुळत भाषांच्या येथे जन्मलेली.

- णी (स्त्री.) - मुळत भाषांची भायको.

पित्री (पित्री) (पु.) - पितर.

पिपडी (पिपडी) (स्त्री.) - पिप्पणी.

- घगाडवी - (१) तीच गोष्ट पुनः पुनः आळविणे. होत हो करणे.

पिमळाट (पिमळाट) (पु.) - सुवास.

पिमळावतुं (पिमळावतुं) (स. कि.) - सुगंध पसरविणे.

पिय(ये)र (पिय-ये-र) (न.) - माहेर.

- पनोनी (वि. स्त्री.) - माहेरी मावडे बगरे असणारी.

पियळ (पियळ) (स्त्री.) - पिळाळीवर तुक लावणे.

पियळ (पियळ) (स्त्री.) - पिळाळीवर तुक लावणे.

पियु (पियु) (पु.) - पती.

पिरसण (पिरसण) (न.) - (१) वाढणे. (२) वाढप.

पिळावतुं (पिळावतुं) (स. कि.) - पिळले जाईल असे करणे, पिळावप लावणे.

पिल्लुं (पिल्लुं) (न.) - दोरा गुंडाळून केलेला थेंड, गोळा.

पिवडावतुं (पिवडावतुं) (स. कि.) - प्यायला लावणे, पाजणे.

पिम्पर (पिम्पर) [फा.] (पु.) - मुलगा.

पिरतुं (पिरतुं) [फा.] (न.) - पिस्ता.

पिहडो (पिहडो) (पु.) - शिटी.

पी (पी) (अ.) - (१) हुयों. (२) पिप्पाणीचा स्वर.

- करवी, - बोलावयी - हुयों करणें.

पीक (पीक) (न.) - (१) पीक. (२) (स्त्री.) थुंकी. (३) थुंकीची पिचकारी.

पीळवुं (पीळवुं) (स. क्रि.) - निंदा करणे.

पीळवुं (पीळवुं) (म. क्रि.) - (१) विस्कटणे. (२) तोडून फेकून देणे.

पींखी खावुं - डोमणे मारमारुन रडवेंले करणे.

पींगळुं (पींगळुं) - (१) पिचळट. (२) घारे.

पीगळवुं (पीगळवुं) (क्रि.) - (१) वितळणे, ओघळणे (२) दयेनें मऊ होणे.

पीळ (पीळ) (न.) - पीस.

- हुं (न.) - (१) पीस. (२) कळप.

- छातुं पारेवुं करवुं - पराचा कावळा करणे.

पीछो (पीछो) (पु.) - पिच्छा.

पींजारो (पींजारो) (पु.) - पिंजारी.

पीट (पीट) (स्त्री.) - मार.

- थुं (स. क्रि.) - (१) मारणे. (२) टिपरी मारणे.

पीठ (पीठ) (न.) - (१) स्थान, गादी (आचार्यादींची)

(२) (स्त्री.) बाजार. (३) बाजारभाव.

- ऊपडयी - बाजारबावाला प्रथम हाणे.

- टकी राह्यी - बाजारभाव मिळून राहणे.

पीठ (स्त्री.) - पाठ.

- उवाडी पडयी - पाठवळ न राहणे.

- ऊपडयी - पाठ सोडून त्यात पू होणे.

- चोरवी - मागे पडणे, दवणे.

- थायडयी, - टोकयी - पाठ थोपटणे.

- हांकवी - आभयालाळी घेणे, मदत करणे.

- देवी - मदत करणे.

- धरवी - (१) पाठिवा देत राहणे. (२) मार खाण्यासाठी पाठ पुढे करणे.

- पाळळ मुकवुं - (१) काढून ठेवणे, उपयोगात न घेणे.

(२) लवविणे, ओळखायला सांगणे.

- पाडवी - (घोड्यावर) स्वारी करून पळायला लावणे, स्वारीसाठी शिकवून तयार करणे.

- पूरवी - पाठवळ देत राहणे.

- केरवी - सोडून देणे, शिडकावणे.

- भागवी - कडीण कामाला हात घालून त्याचा कडीणपणा गाईसा करणे.

- लेवी - (१) पिच्छा पुरविणे. (२) एकसारखे मागणे.

(३) व्यथा देणे (रोग इ.नी).

- मुं जोर - पाठवळ.

पीठे काळवुं होवुं - शूर असणे.

- पेट चोदवुं - पाटीला पोट चिकटणे.

पीठवुं (पीठवुं) (न.) - पिठले.

पीठिका (पीठिका) [स.] (स्त्री) - (१) छोटे बाजले (घसण्यापुरते)

(२) मूर्तीच्या किंवा खांब्याच्या खालची बैठक (३) वेद्यावळ

(४) भूमिका (५) प्रकरण, खंड.

पीठुं (पीठुं) (न.) - (१) दुकान किंवा बाजार (विशेषतः लाकडाचे दुकान किंवा दाहताडीचे दुकान) (२) पिठले.

पीड (पीड) (स्त्री.) - पीडा, त्रास (२) कळ, आकडी (३) वेण, प्रसववेदना.

पीडवुं (पीडवुं) (स. क्रि.) - (१) त्रास - पीडा, देणे (२) पकडणे, धरणे, (३) दावणे.

पीड (पीड) (वि.) - (१) पोक्त, अनुभवी (२) (स्त्री.) वासा, तुळई.

- ठियुं (न.) - (१) तुळी (२) दाढेचा घात (३) हिरडी.

पीणुं (पीणुं) (न.) - पेय.

पींजारो (पींजारो) (पु.) - पंजारी

पींढरी (पींढरी) (वि.) मातीच्या भिंती असलेले (घर)

पीन (पीन) - (१) (न.) पाणी पाजून वाढविलेले पीक

(२) (वि.) पिवळे.

पीतुं (पीतुं) (न.) (१) मोठी टाकणारा प्रथम उभा राहतो ती सई-छोटा खळगा (२) पातळ, चपटा तुकडा.

पीथुं (पीथुं) (स. क्रि.) - 'पीथुं' चें भूतकाळचे रूप.

- धेल (नं.) - प्यालेला - ली - ले. (२) (वि.) दारू प्यालेला - ली - ले.

पीनस (पीनस) [स.] (न.) - जोराची सर्दी - पडसे.

पीप (पीप) (न.) - करट इ. मधला पू.

पीपळ (लो) (पीपण-णो) (पु.) - पिंपळ.

- ले दीवो करवो - सर्वत्र जाहीर करून टाकणे.

- ले परणाववुं - उंबरच्या झाडाशी मुन्नीचे लग्न करून तिचे कुवारपण मोडणे.

- लो ऊगवो - निःसंतान होणे.

- लो फाटवो - (१) पणकळ ब्राह्मण एकत्र जमणे (२) दरोडा पडणे.

पीपियो (पीपियो) (पु.) - (१) किंकाळी, ओरड

(२) चणचणीची ओरड.

पीरी (पीरी) (स्त्री.) - (१) पिप्पाणी (२) 'पी' करून फजीती करणे, हुयों उडविणे.

पीमळ (पीमळ) (स्त्री.) - परिमळ, सुगंध.

- मुं (अ. क्रि.) - सुगंध पसरविणे.

पीयो (पीयो) (पु.) - झोळ्यातील घाण, विषये.

पीरजादो (पीरजादो) (पु.) - पिराचा मुलगा.

- मय (पु.) - म्हातारा माणूस.

- रानपीर (पु.) - वरिष्ठ पीर.

पीरसबु (पीरसबु) (स. क्रि.) - वाढणे.

पीरोज (पीरोज) [फा.] (पु.) - अस्मानी रंगाचे एक रत्न.

- णी (-बु) (वि.) - अस्मानी रंगाचे.

पीलबु (पीलबु) (स. क्रि.) - (१) पिळणे. (२) लाक्ष.

वास-दुःख देणे (१) सरकी काढणे, वठणे.

पीळु (पीळु) (न.) - कोवडीचे पिळटू.

पीळो (पीळो) (पु.) - मुळातून निघालेला कांभ.

पीळुं (पीळुं) (स. क्रि.) - (१) पिणे (२) धूस्रपान करणे.

पीजवुं - (१) सहन करणे (२) न बघणे.

पीशवी (पीशवी) (स्त्री.) - (१) येळी, पिशवी (२) मुसलमान

बाईची सखवार.

पीसणी (स्त्री.) - (१) जातें (२) पिसण्याची पाळी.

- बुं (स. क्रि.) - (१) ढळणे, (२) वाढणे (३) पिसणे (पसे).

पीसवो (पु.) - शिटी, शील.

- पाणसा - मोठ्याने मळा काढून राहणे.

पीहडो (पीहडो) (पु.) - शील.

पीळुं (पीळुं) (वि.) - पिघळे.

- छक (स्त्री.) - पिघळटपणा, फिकेपणा.

- छचडुं (वि.) - पिघळट.

पीळवुं (पीळवुं) (स. क्रि.) - (१) कुंकशाने रंगविणे

(२) पिघळे करणे.

पीळियुं (पीळियुं) (न.) - (१) वधूला नेसविण्याचे हळदी घडू,

हळदी (२) थोडीशी कच्ची असलेली वीट.

पीळुंपच (पीळुंपच) (वि.) - अतिशय पिघळे - फिके पडलेले.

- रचक, - रहेचक (वि.) - पिघळे घमक.

पुकार (पुकार) (पु.) - हाक, पुकारा.

- बुं (स. क्रि.) - (१) हाक मारणे (२) पुकारा करणे.

पुस्त (पुस्त) [फा.] (वि.) - (१) पोस्त, अनुभवी

(२) पके, धूर्त.

- खाई (स्त्री.) - पोस्तपणा.

पुगाडवुं (पुगाडवुं) (स. क्रि.) - पोचविणे.

पुचकारी (पुचकारी) (स्त्री.) - मुलाला शांत करण्याकरिता

ओठातून काढतात तो मृदु आवाज.

पुछडियुं (पुछडियुं) (वि.) - दोपट असलेले.

- यो तारो (पु.) - धूमकेतू.

पुछबुं (अ. क्रि.) - विचारले जाणे.

पुढेवाळ (पुढेवाळ) (वि.)

पुढेवाळ (पुढेवाळ) (वि.) - आगच्याग जन्मलेले.

पुण्य परवारबुं - पुण्य संपणे.

- बरो (पु.) - पुण्यदानाचा खर्च.

पुतळियुं (पुतळियुं) (न.) - राणीछाप असलेली मोहोर, गिनी.

पुत्रीज (पुत्रीज) [सं.] (पु.) - मुलीचा मुलगा, नातू.

पुरणन [फा.] (वि.) - भरपूर रक्त असल्याने पुष्ट.

- जोर (-वा, म) (वि.) - (१) अतिशय उत्साही, जोरदार.

(२) (अ.) भरजोरात, अतिशय उत्साहाने.

- बहार (वि.) - (१) अतिशय शोभायुक्त (२) (अ.)

अतिशय सुंदर दिसणे.

पुरगो (पुरगो) (पु.) - धक्का (गंटीचा).

पुरवणी (पुरवणी) (स्त्री.) - (१) पूर्ति, (२) उत्तेजन, विभावणी.

पुरवार (पुरवार) (वि.) - शाबित, सिद्ध.

- करवुं - वि. शाबित करणे.

- री - शाबिती.

पुरमीम (पुरमीम) (स्त्री.) - पूसतपास, सत्याशी.

पुरात (पुरात) (वि.) - पूर्वीचे, जुने, पुराणे.

पुरातण्य (पुरातण्य) [सं.] (वि.) - प्राचीन काळाशी संबंध असलेली गोष्ट - बाव.

पुरावित्र (पुरावित्र) [सं.] (पु.) - प्राचीन गोष्टींचा संशोधक.

पुल (पुल) [फा.] (पु.) - पूल.

पुस्मी (पुस्मी) (स्त्री.) - (१) रही कागद

(२) मजबुतीसाठी केलेले बांधकाम.

पुस्तो (पुस्तो) (पु.) - पाण्याचा तडाला सहन करील असे बांधकाम, बाका.

पू (पू) (अ.) - कजीती - दुर्यो - करण्याचा आवाज.

- कार (पु.) - तिरस्काराचा आवाज.

पूग (पूग) [सं.] (पु.) - (१) दीग, रास (२) मंडळ

(३) सुपारी किंवा तिचे झाड.

पूगबुं (पूगबुं) (अ. क्रि.) - पोहोचणे.

पूण्य (पूण्य) (स्त्री.) - छपराचे पाखे.

- डुं (न.) - व्हान टहाळी.

- लुं (न.) - बाणाचे पिस असलेले मागचे टोक.

- बुं (स. क्रि.) - पेरण्याकरिता पसरून फेकणे.

पूळडुं (न.) - डी (पूळडुं-डी) (स्त्री) } - शेपूट.

पूळडुं - डी (पूळडुं-डी) }

पूळडी पटपटावरी - (१) शेपूट हलक्या (२) (वाझ.) वडा होणे.

पूछगाछ, पूछपरछ (पूछगाछ, पूछपरछ) (स्त्री.) - पूसतपास, विचारवृत्त.

पूछुं (पूछुं) (स. क्रि.)—(१) विचारणे (२) तपास करणे
(३) सह्या घेणे (४) विचारणे—करणे.

पूछापूछ (—छी) (पूछापूछा) (स्त्री.)—वारंवार किंवा अनेकांना विचारणे.

पूज्याराधे (पूज्य) (पूज्याराधे-पूज्य) वि.—पूज्य आणि आराध्य
(वहिल माणसांच्या पवातील मायना).

पूज (पूज) (स्त्री.)—शून्याचे चिह्न, पूज्य, अनुस्वार.

—वळवुं—(१) शून्याचे चिह्न काढणे, (२) नाश पावणे
(३) रद्द होणे

पूजणी (पूजणी) (स्त्री.)—केरमुणी.

पूजणुं (पूजणुं) (स. क्रि.)—गोळा करणे (उदा. 'आण पूजणुं'
—शेण गोळा करणे).

पूजी (पूजी) (स्त्री.)—संपत्ति, पुंजी.

पूजे (पूजे) (पु.)—कचरा, दोरांचे शेण—मूत वगैरे कचरा.

पूड (पूड) (स्त्री.)—(१) पाठीचा माग (२) कुठे (३) (अज्ञ.)
पिच्छा.

—करवी—(१) पाहणाऱ्याकडे पाठ करणे (२) अवज्ञा-अव-
गणना करणे, मान्य न करणे (३) पाठ दाखविणे, हार
खाऊन पळ काढणे.

—जोवी—(१) न कळत तपासावर असणे (२) मागे निंदा
करणे.

—पूरवी—(१) पाठीमागे सहाय्यरूप असणे. (२) उत्तेजन देणे

—वाळवी—(१) पाठीमागे जाणे (२) आराम घेणे.

—वाळीने न जोवुं—(१) पूर्ण विश्वास ठेवणे (२) अविश्रान्तपणे
कामात मग्न राहणे.

—ठेकाणुं—(१) अवघड—प्रतिकूल स्थान (२) अशुभपक्ष.

—पाळळ—पाठीमागे, गैरहजेरीत.

—पाळळ घा करवां,—नो घा करवां (१) विचारायला करणे.
(२) अचानक पाठीमागून हल्ला करणे.

—ठियुं (न.)—(१) चाकाचा घेर ज्या तुकड्यांनी बनतो
त्यांतील प्रत्येक (२) पिंजरागाडीची मागची फळी.
(३) कुले.

—ठियां फाटवां,—बट्टी जवां,—वेस्वां—घात्रून जाणे.

—ठियां रंगवां—सडकून मारणे.

—हुं (न.)—(१) कडधान्यावरचे टरफल (२) पुढा
(पुस्तकाला घालतात तो) (३) कुले (४) शरीराची मूळ
चण किंवा मजबुती.

—हुं बंधांनुं—बाझुं—शरीर मजबूत होणे.

—ठां वीणवां—टरफले काढून टाकणे.

—ठे पडवुं,—लागवुं—(१) पाठीस लागणे, पिच्छा पुरविणे,
(२) विडविणे, सतावणे.

पूडलो (पूडलो), पूडो (पूडो) (पु.)—(१) पिठाच्या किंवा
डाळीच्या मळलेल्या गोळ्याची तळलेली पुरी (२) मोहोळ.

पूणवुं (पूणवुं) (अ. क्रि.)—भोवणे, नडणे.

पूणी (पूणी) (स्त्री.)—पेढ.

—वाळवी—पेढे करणे.

पूतनीकरण (पूतनीकरण) [सं.] (न.)—कुजणे, दुर्गंध सुटण्याची
नामना.

पूतळी (पूतणी) (स्त्री.)—(१) बाहुली, पुतळी (२) डोळ्यांतली
बाहुली (३) (लाक्ष.) लावण्यायुक्त स्त्री.

—हुं—मूर्ति, पुतळा.

पूत (पूत) (न.)—पूज्य, शून्य.

पूतम (पूतम) (स्त्री.)—पूर्णमा.

पूथियुं (पूथियुं) (न.)—(१) मोट चालविणाऱ्याच्या पाठीला
बांधण्याचा चामड्याचा तुकडा (२) घोतराला मधोमध दिलेले
ठिगळ (३) दांड मारलेले घोतर.

पूथ (पूथ) (न.)—पू.

पूथ (पूथ) (स्त्री.)—(१) कापसाचे रजःकण (रु पिंजरांना हवेत
उडणारे), (२) कापसावर उभे दिसणारे तंतू.

—ही (स्त्री.)—बोडान अडकून राहिलेला कापूस.

पूथरो (पूथरो) (पु.)—भुलगा.

पूर (पूर) (पु.)—(१) पुरेपूर, संपूर्ण (२) (न.) पाण्याचा पूर
(३) पुरणपोळी इ. तील भरण किंवा पुरण.

—णी (स्त्री.)—(१) पूर्तता (२) भरतीच्या (वीट इ.) वस्तू,
पुरवणी (४) विधावणी.

पूरतुं (पूरतुं) वि.—पुरेसे.

पूरपाट (पूरपाट) (अ.)—पूर्ण वेगाने.

पूरवतुं (पूरवतुं) (स. क्रि.)—परवडणे, पुरवणे, अनुकूल होणे.

पूरवुं (पूरवुं) (स. क्रि.)—(१) भरणे, भरून काढणे (२) डांबून
ठेवणे, अटकेत ठेवणे (३) पुरविणे.

पूरुं (पूरुं) (न.)—पूर्ण, पुरे.

—पडवुं—पुरे पडणे, शक्तीत असणे (२) पुरेसे होणे.

—पाडवुं—गरज सारणे, पूर्तता करणे.

पूरुं (पूरुं) (वि.)—संपूर्ण.

पूर्वसारन (पूर्वसारन) (स्त्री.)—मुखवातीची अट

पूर्वापर (पूर्वापर) [सं.] (वि.)—(१) मागचेपुढचे (२) (अ.)
मागेपुढे.

पूर्वावस्था (पूर्वावस्था) [सं.] (स्त्री.)—वार्धक्यापूर्वीची अवस्था.

पूलाट्ट (पूलाट्ट) (वि.)—अमुक रकमेबद्द अमुक सुदतीकरिता
जमीन लावून देऊ असे (वारण).

पूळियुं (पूळियुं) (न.)—गवताची लहान पेंडी.

पूळी (पूळी) (स्त्री.)—पेंडी.

पूळो (पूणी) (पु.)-मोडी पेंडी.

-ऊटवो-पेटणे, नाश पावणे.

-मूकवो-पेटविणे, नाश करणे.

पेक (पेड) (वि.)-पक्कं, धुलं.

पेकान (पेकान) (न.)-बाणाचे फळ (तांडाचा धार असलेला एसरट भाग).

पेळण (पेळण) (न.)-पाहणे.

-णुं (न.)-प्रदर्शन, पुष्कळ लोक पहायला जमतात असा खेळ (नाटका-तमाशाचा वर्गरे).

-युं (स. क्रि.)-पाहणे.

पेगाम (पेगाम) (पु.)-निरोप, संदेश.

पेगामची (पेगामची) (पु.)-निरोप्या, पूत.

पें } (अ.)-(१) तुलनेने (२) वर.

पेंगवुं (पेंगवुं) (न.)-रिक्तीव.

-डामो पंग घालवो-(१)-व्या पाउलाने चालणे

(२)-व्या पाउलावर पाऊल टाकणे.-व्याप्रमाणे तंतोतंत घागणे.

पेथ (पेथ) (पु.)-(१) पेच (स्कूला धगेरे असतात ते).

(२) स्कू (३) (लाक्ष.) युक्ती, हिकमत (४) कारस्थान, जाळे

(५) पतंगांच्या दोरीची कटाकटी.

-करवो-कटाकटी करणे.

-खेळवो } हाथपेच करणे, युक्ती चालविणे.

-रचवो } कारस्थान रचणे, जाळे टाकणे.

पेथियुं (पेथियुं) (न.)-मातुल, 'स्कू डायव्हर', पेच उलगड्या-उलगड्याने माघन.

पेनी (-लुं) (पेनी, -लुं) (वि.)-कारस्थानी.

पेंजार (पेंजार) (स्त्री.)-रुं (न.)-पायपोस.

पेट (पेट) (न.)-(१) पोट (२) जठर, कोठा (३) (लाक्ष.)

निर्वाह (४) गर्भाशय (५) मुलेवाळें, पुढचा वंश (६) अंतर, मन.

-आपवुं-रहस्य सांगणे, -उघड करणे.

-आववुं-शीत होणे.

-उघाडीने जोवुं-दुसऱ्याच्या मनची गोष्ट जाणणे.

-ऊंचुं आववुं-(१) पोट भरणे, वृत्ति होणे. (२) कृतार्थ होणे (३) गर्भ राहणे.

-खोलवुं-मनची गोष्ट उघड करून सांगणे.

-गळे अडवुं-पोट ठेचून भरण्याइतके खाणे.

-घराणे मूकवुं-उपासमार सहन करणे.

-चडवुं-(१) पोटात वायु साठणे (२) पोटात खदखदणे,

एण्यादी गोष्ट गुप्त न राखता आल्याने ती बाहेर सांगण्याकरिता व्याकृत होणे.

-आलवुं-वरचेवर जुलाब होणे.

-चोटी जवुं-अतिशय भूक लागणे.

-चोळीने घाळ उपजाववुं-आपण होऊन दुसऱ्या ओढवून घेणे. .

-घुटी जवुं-(१) जुलाब होणे (२) घाबरणे.

-जुदां थवां-वेचनाव होणे.

-टावुं कवुं-(१) पोट-भूक-शांत करणे, खाणे

(२) दुसऱ्याची भिळकत पचविणे (३) निश्चित होणे.

-टावुं धवुं, टरवुं-निश्चितता येणे.

-तणावुं-वाजवीपेक्षा फार अधिक व्याले जाणे.

-ताणीने मरवुं-उपासमारीने मरणे.

-धवुं-(१) पोट येणे, गर्भार होणे (२) पोट मोठे होणे.

-दावीने रडेवुं-सहन करीत राहणे, सोसणे.

-नीकळवुं-(१) दांड निपणे (२) विवस गेले असल्याचे दिसणे.

-नी पतराळी थयी-पोट भुंकने पाठीला चिकटणे.

-नी सगाई-(१) कामापुरता मामा (२) आईबाप आणि मूल यांच्या मधले नाते.

-नुं छोकदं-पोटचे मूल.

-नुं पागी न हालवुं-काहीसुद्धा परिणाम न होणे.

-नुं बळवुं-(१) भुकेलेले (२) मन दुखविले गेलेले.

-ने भावुं आपवुं-(१) जगण्यापुरते खाणे (२) खाणे.

-नो पडदो } -मनची गोष्ट, गुप्त विचार.

-नो मेल } -मनची गोष्ट, गुप्त विचार.

-पडवुं-पोटाला येणे, जन्माला येणे.

-पथरो (पहाण) पडवो-(१) संतान वाईट किंवा पराक्रमहीन निपजणे. (२) मुलगी होणे.

-पर छरी मूकवी, -पंग मूकवो, -पाडु मारवुं-पोटाला चिमटा घेणे (लाक्ष.)

-पर पोटळुं बांधवुं-नाज विपेक्षा फार व्याप-मागणे.

-पर पाकवुं-(१) (हसत हसत) पोट दुखू लागणे.

(२) रहस्यांतले माणूस फुटणे.

-पर पागी न पडवा देवुं-स्वस्थ वसू न देणे.

-पेटलाद (पाटण) जवुं-अतिशय भूक लागणे.

-पोपवुं-स्वतःची एतःचाचीच मूक भागविणे.

-पोयणी वळी जवुं-पोट पाठीला चिकटणे.

-फाटवुं-(१) पोटाला तडस लागणे. (२) घरातले किंवा रहस्यांतले मनुष्य फुटणे.

-फोडवुं-गम गोष्ट सांगणे.

-बळवुं-(१) मस्तर वाटू लागणे. (२) चिंता वाटणे.

- बाळयुं - उपासमार होणे.
- भरायुं - तृप्ती होणे.
- मां आमळो - (१) मनात वैर. (२) पण, निश्चय.
- मां उतारयुं - (१) पोटात टाकणे. (२) लक्षात घेणे.
- (१) सहन करणे. (४) दुसऱ्याचे पचनी पाडणे.
- (५) मनात ठसविणे.
- मां करम बोलवा, - कुंकडा बोलवा, - कृवा पडवा - कडकडून भूक लागणे.
- मां कानी, - पाळी - मनात वैर, गुप्त कारस्थान.
- मां कवो - अतिशय भूक.
- मां खूचयुं - (१) लाच घेण्याची इच्छा होणे (२) मनात काही गाठ असणे.
- मां टांठिया } - पोटात पाय ('गोगलगाय नि पोटात पाय')
- मां पग } या अर्थी).
- मां तेल रेझायुं - चिंता लागणे.
- मां दांत होवा - पोटात वैर असणे.
- मां दुःखयुं - (१) एखाद्या गोष्टीची चिंता - गाठ मनात राहणे (२) 'आता जवळच आहे' या अर्थाचा उद्गार (उदा. 'हवे मुंबईने शुं पेटमां दुःखे छे ? = आता मुंबई जवळच आली !)
- मां धावको पडवो } - भासल्याने दनकणे.
- मां फाळ पडवी } - भासल्याने दनकणे.
- मां पेनयुं - (१) पोटात शिरणे, विश्वास उत्पन्न करणे (२) मनातले समजून घेणे.
- मां पेसी अंतरस लायुं - विश्वास देऊन दगलमाजी करणे.
- मां पेसी नीकळयुं - मनातली गुप्त गोष्ट समजून घेणे.
- मां बळ्यानी सगाई - जिवाभावाचे नाते.
- मां बार बागवा, - विलाडां भाळोट्यां, - कडकडून भूक लागणे, पोटात कावळे ओरडायला लागणे.
- मां भराईने बेसयुं - (१) भासरा घेणे (२) खासगी शालेत्या बोलण्याचा पत्ता लागणे.
- मां रोग हांथो - मनात द्वेष किंवा दुष्टभाव असणे.
- मां शेरडो पडवो - पहा 'पेट मां धावको पडवो !
- मां समावयुं - पोटात ठेवणे.
- रहेयुं, - बध्दयुं - गर्भ राहणे.
- वांसा माथे चोटयुं - पोट पाठीला लागणे.
- पेटे अवतार लईणू प्युं - पवित्र, सज्ज.
- पेटे पडयुं - जन्माला येणे.
- पेटे पान छुटवां - मुलाला पाहताच आईला प्रेमाचा पान्हा फुटणे.
- पेटे पाटा बांधवा - उपासमार काढणे.

पेट्याई (पेट्याई) (स्त्री.) - पोटागी.

- पर (वि.) - पोटापुरते.

- बळयुं (वि.) - मनात व्याकुळता असलेले.

- बेसणुं (न.) - वरचेवर जुलाब होणे.

- भरं (वि.) - (१) पोटभरू (२) अप्पलपोटे (३) आपल्या एकट्याच्या अन्नापुरती नोकरी करणारे.

- यरो (वि.) - पोटागीखर्च.

पेट(-टा)वयुं (पेट-टा-वयुं) (स. क्रि.) - पेटविणे.

पेटाळ (पेटाण) (न.) - पोट, आतला भाग.

पेटियुं (पेटियुं) (वि.) - (१) आपल्या एकट्याच्या निर्वाहापुरती नोकरी करणारे. (२) (न.) पोटागी खर्च (३) पगार म्हणून दिलेले पोटापुरते अन्न (४) पगार, रोजी.

- आपयुं - खाण्यापुरता खर्च देणे, रोजी देणे.

- कावयुं, कृटी कावयुं - निर्वाहापुरते कमावणे.

पेटुं (पेटुं) (न.) - (१) एखाद्या वस्तूचा मध्ये पोकाळ किंवा दांदासारख्या पुढे आलेला भाग (२) मोठ्या वस्तूच्या पोटात सामावणारा भाग - अन्न.

- पूरयुं - हिशोबी काढलेले पोटाखाले रयम घेऊन बंद करणे.

- पाडयुं - पोटाखाले काढणे.

पेटावयानुं (पेटावयानुं) (न.) पोटाखाले.

- समिति (स्त्री.) - पोटसमिती.

पेटाफोट (पेटाफोट) (वि.) - कटमितीचे ध्याज.

पेटुं (पेटुं) (वि.) - आपस्वार्थी.

पेटे (पेटे) (अ.) - (१) पोटी, (उदा. 'व्याज पेटे' = व्याजा-पोटी), बायत (२) बदली, करिता.

पेट, - टे (पेट, टे) (अ.) - प्रमाणे, रीतीने.

पेटुं (पेटुं) (वि.) - 'पेटयुं' घातूचे भू. भू. का. चे रूप, दारिलेले.

पेटुं (-डु) (न.) - ओढीपोट.

पेटुं (पेटुं) (न.) - (१) टोळके (२) तमाशा करीत फिरणारी मंडळी (३) दही किंवा दूध भरून ठेवण्याचे मातीचे भांडे.

(४) एक गवत.

पेटो (पेटो) (पु.) - स्वैवाकाचे मातीचे मोठे भांडे, हुंडी.

पेटली (पेटली) (स्त्री.) - 'शेल्फ'.

पेटयुं, पेटुं (पेटयुं, पेटुं) (न.) - हिरडी.

पेढी (पेढी) (स्त्री.) - (१) सावकाराचे दुकान (२) व्यापाऱ्याची पेढी (३) पिढी.

- तूटवी - पेढीने दिवाळे काढणे.

- पर जयुं - दत्तक घेतले जाणे.

- आगत (वि.) - पिढ्यान् पिढ्या चालत आलेले.

- उतार - (१) (वि.) पहा 'पेढी आगत' (२) (अ.)

पिढ्यान् पिढ्या.

- मासुं (न.)—बंशवृक्ष.
 —पंचक (न.)—बंशाचा नाश करणारे.
 पेण (पेण) (स्त्री.)—दगडी पेन्सिल.
 पेणी (पेणी) (स्त्री.)—कडई.
 पेणो (पु.)—(१) पेढा (२) मातीचा गोळा.
 —आपणो (१) मार देणे (२) बघतर्फे करणे.
 पेणळ (पेणळ) (१) (न.) पायदळ (२) (अ.) पायी
 (३) (वि.) पायचारी, पायी चालणार.
 पेण्डा (पेण्डा) (वि.)—(१) उत्पन्न (२) कमावलेले, मिळविलेले.
 —करवुं—(१) उत्पन्न करणे (२) संपादन.
 —दा (स्त्री.)—निपज, उत्पन्न.
 पेण्युं (पेण्युं), पेण्युं (पेण्युं) (अ. क्रि.)—(१) सवय पडणे
 (२) संधी मिळाल्याने कावणे.
 पेणुं (पेणुं) (वि.)—(१) सवय पडलेले (२) (न.) सवय.
 —पडवुं—(१) सवय पडणे (२) वारवार कायदा
 ने याकरिता येत राहणे.
 पेणरो (पेणरो) (पु.)—(१) पवित्रा (२) चालवाजी, कारस्थान.
 पेणवुं (पेणवुं), पेणुं (पेणुं) (वि.)—टिळ, उसाह्मीन.
 पेसापुंश (पेसापुंश) (स्त्री.)—जमीनमोजणी.
 पेस (पेस) (स्त्री.)—(१) प्रकार, रीत (२) समाचार (३) युक्ती
 (४) (पु.) पाय.
 पेस (स्त्री.)—(१) काडे (उसाचे, धाटाचे इ.) (२) (न.) पेरु.
 पेसवी (पेसवी) (स्त्री.)—(१) तजवीज, व्यवस्था (२) युक्ती
 (३) प्रयत्न (४) कोटी, दर्जा.
 —करवी—तजवीज करणे.
 —सां रडेवुं—व्यवस्था करण्याच्या प्रयत्नात असणे.
 पेसाई (पेसाई), पेसी (पेसी) (स्त्री.), पेसियुं (पेसियुं)
 पेंस (पेंस) (न.)—काडे.
 पेंस (पेंस) (अ.)—(१) प्रकार (२) प्रमाणे.
 पेण्ड (पेण्ड) (न.)—काडे याचा माला असणारा पेण्ड.
 पेणुं (पेणुं) (सर्व.)—(१) ते (२) (वि.) थोटा करून समोर
 दाखविलेले (३) तेंप्याचा (दिवस).
 पेला जन्ममां, पेले-जन्म (१) पुढच्या जन्मी (२) कधीच नाही.
 पेसा (-शो) (पेसा-शो) (पु.)—धंदा, पेसा.
 पेसा (पेसा) (फा.) (न.)—(१) (२) (३) (४) (५) (६) (७) (८) (९) (१०) (११) (१२) (१३) (१४) (१५) (१६) (१७) (१८) (१९) (२०) (२१) (२२) (२३) (२४) (२५) (२६) (२७) (२८) (२९) (३०) (३१) (३२) (३३) (३४) (३५) (३६) (३७) (३८) (३९) (४०) (४१) (४२) (४३) (४४) (४५) (४६) (४७) (४८) (४९) (५०) (५१) (५२) (५३) (५४) (५५) (५६) (५७) (५८) (५९) (६०) (६१) (६२) (६३) (६४) (६५) (६६) (६७) (६८) (६९) (७०) (७१) (७२) (७३) (७४) (७५) (७६) (७७) (७८) (७९) (८०) (८१) (८२) (८३) (८४) (८५) (८६) (८७) (८८) (८९) (९०) (९१) (९२) (९३) (९४) (९५) (९६) (९७) (९८) (९९) (१००)
 (३) कडेला.
 —करवुं—रुजू करणे, पुढे करणे.
 —जवुं, पडवुं—यशस्वी होणे (धंदात)
 —पडवुं—(१) धंदात यश मिळविणे (२) कडेला नेणे.
 —कडमी (स्त्री.)—(१) स्वागताला-आणण्याला-जाणे.
 (२) आगेकूच (३) चढाई.

- कसा (पु.), —कडी (स्त्री.)—खंडणी.
 —कार (पु.)—(१) कारभारी, शिरस्तेदार (२) हुजुन्या.
 —गा (स्त्री.)—(१) आगण (२) आगणात किंवा मंचावर
 गायणे करणे.
 —गी (स्त्री.)—कामापोटी आगाऊ दिलेली रक्कम किंवा हुता.
 —गो (स्त्री.)—कामापोटी आगाऊ दिलेली रक्कम किंवा हुता.
 पेसाई चलावरी—अमल-सत्ता चालविणे.
 पेसानी (पेसानी) (फा.) (पु.)—नशीब.
 पेसाव (पेसाव) [फा.] (पु.)—लवची.
 पेसी (पेसी) (स्त्री.)—मुळाच्या आतल्या गर (फणस, खजूर इ.
 मरणात).
 पेसी [फा.] (स्त्री.)—खटल्याची सुतावणी.
 पेसीनगोरे (पेसीनगोरे) (फा.) (स्त्री.)—भविष्यवाणी.
 पेसो (पेसो) (पु.)—धंदा, व्यवसाय.
 पेसयुं (पेसयुं) (अ. क्रि.)—क्षरणे, प्रवेश करणे.
 पेसाडयुं (पेसाडयुं) (त. क्रि.)—घुसडणे, क्षिरकविणे.
 पेसार—(ने) (पेसार-ने) (पु.)—(१) प्रवेश (२) गाढ संबंध,
 परिचय.
 पेसार (पेसार) (वि.)—आगामी.
 पेळ (पेण) (पु.)—वृषण.
 पेंड (पेंड) (स्त्री.)—पंचाईत, डोकफोड.
 पेंडोतक (पेंडोतक) (वि.)—उगाच्या बोलण्याला कधी अंतच
 नाही असे.
 पेंडुं (पेंडुं) (न.)—चाक, चक्र.
 —करवुं—काम चालू होणे, काम सिद्ध होणे.
 पेंडुं (पेंडुं) (न.)—पातळ चपटा तुकडा.
 पेसादार (पेसादार) (वि.)—घनवान, मालदार.
 पेसा उड्यावी जवा—पेसा बुचाडून घेणे, पैसे खाने.
 —उपजवा—किमतीतके किंवा त्याहून अधिक पैसे
 मिळणे.
 —पुढ्या—पुढे त्या जमणे.
 —खोटा करवा—कड किंवा उसनवारी चुकती न करणे.
 —खोटा थवा—दिलेले पैसे परत न मिळणे.
 —चलावा—(१) दिलेले पैसे परत न मिळणे,
 (२) इतरांकडून पैसे खाल्ले जाणे.
 —चाववा—लाच देणे, मूठ दाबणे.
 —जोडवा—तुकसानभरपायी देणे.
 —तोडी पाडवा—विनायास पैसे कमावणे.
 —नाखवा—पुढच्या लाभाच्या आशने धंदात पैसे गुंतविणे.
 —वेरवा—पैसे पेरणे.
 पैसोटको (पैसोटको) (पु.)—घनदौलत.

पो (पो) (पु. स्त्री.) }
पोड (पोड) (पु.) } - सकाळ.

- काढ्यो - सकाळ होणे.

पोडस (पोडस) (स.) - 'पळ' 'चल हट' अशा अर्थाचा वाचक उद्गार.

- थई जवुं - पळून जाणे.

पोरु (पोरु) (स्त्री.) - हंबरडा फोडून रडणे.

- पाडवी - मेल्ल्या व्यक्तीचे नाव घेऊन मोठ्याने रडणे.

- मूकवी - (१) मोठ्याने नाव घेऊन रडणे (२) काही निष्पक्ष होणार नाही असे मानून सोडून देणे.

- राण (न.) - रडारडीचा आवाज.

- रावतुं (ग. क्रि.) - ओरडायल्या, मोठ्याने हाहा मागवल्या स्वरुपे.

पोकार (पोकार) (पु.) - (१) पुकार, पुकारा, ओरड.

(२) फिर्दा, तकार.

- उठायवो - ओरड करणे.

- करवो - (१) पुकारा करणे. (२) ओरड करणे.

- ण (न.) - ओरडा, पुकारा.

- तुं (ग. क्रि.) - ओरडून घेवणे किंवा कोणत्या चोरादिणे.

पोकेपोक (पोकेपोक) (अ.) - ओरडाओरडा करून.

पोवरो (पोवरो) (पु.) - संडासाची-लव्हाची बैठक.

पोगळ (पोगळ) (न.) - हांग.

- ली (स्त्री.) - गाठोडे.

पोरु (न्य) (पोरु-पु) (पु.) - वृष भरलेली कणसे भाजून काढलेले दाणे.

- पाडवो - कणसे शेकोटीवर भाजून दाणे पाडणे.

- गुं (न.) - (१) नवरा-नवरीचे स्वागत करण्याच्या जूं, मुमळ. रवी व चात या चार वस्तूंपैकी प्रत्येकीला हे नाव लावतात. (२) अशा वस्तूंनी स्वागत करण्याची क्रिया.

- गुं (स. क्रि.) - (१) वरील वस्तू घेऊन स्वागत करणे.

(२) पाणी पाजून (झाडोना) वाढविणे.

पोरु (पोरु) (न.) - दूध भरलेल्या शण्यांचे कणीस.

पोच (पोच) (स्त्री.) - पोचट दाणा.

- कण (वि.) - पुळाट, म्याड.

- कुं (न.) - शेणाचा पू.

- चुं (वि.) - (१) नरम, चोटचेपे. (२) नेमळे.

(३) (लाक्ष) पुळाट.

- चुं पडवुं - (१) नरम पडणे. (२) टिकू न शकणे, घाबरणे.

पोचा काळजातुं, पोची छानीतुं - भेकड.

पोटको (ली) (पोटकी-ली) (स्त्री.) - छोटे गाठोडे.

पोटलीतुं (पोटलीतुं) (वि.) - (१) गाठोड्याच्या आकाराचे.

(२) गाठोड्यात गुंडाळलेले.

- ये जवुं - बीचाला जाणे.

पोटली पकडवी - बैराचा भंडा करणे.

पोटलेपोटली - सूप, पुष्कळ.

पोटो (पोटो) (पु.) - (१) कंदिलाची गोल कान. (२) चिमणीचे पिळ.

पोड (पोड) (स्त्री.) (१) जनावराच्या पाठीवर दोन्ही बाजूंना टाकता येण्यासारखे पडशीसारखे पोते. (२) धंदारी लोकांचा काफला. (३) ओशे वाहणारा बैल.

- टियो (पु.) (१) दोन्ही बाजूंना पडणाऱ्या पडशीचे ओशे वाहणारा बैल. (२) मंदी.

पोडुं (पोडुं) (न.) - (१) लिंगणाचा जाड थर. (२) मोहोळ.

पोडण (पोडण) (न.) - घयन.

- तुं (अ. क्रि.) - पडणें, निजणे.

पोडातुं (पोडातुं) (स. क्रि.) - झोपविणे, निजविणे.

पोणवतुं (पोणवतुं) (वि.) - वाकडे, असत्य.

पोणा (पोणा) (पु. व. व.) - पाऊणकी.

- गियु (वि.) - पाऊण भागाचे.

- गियो (वि. पु.) - (लाक्ष.) - नामदं, भेकड.

- गीलो (वि.) - पावणे शंभर.

- गुं (वि.) - पाऊण.

- गोयो (वि.) - पाऊणशे.

पोत (पोत) (न.) - एक विशिष्ट नस कापून उपचार म्हणून त्यातून रक्त वाढून टाकणे. (२) आपले खरे स्वरूप.

- प्रकाशतुं - आतला स्वभाव उघड करणे, आपल्या जातीवर जाणं.

पोत (न.) - (१) मूल (२) कपडा (३) (पु.) मचया

(४) (लाक्ष.) कापडाचे विणकाम.

- ज (वि.) - मूल म्हणून जन्माला येणारे (अंध्याच्या रुपाने न.).

- डी (स्त्री.) - पोतर.

- तारो (पु.) - (१) भिजलेला कपडा (२) पोतेरे.

- गियाराय (पु.) - दिवा-नेमळट मातूस.

- गियु (न.) - लग्नाने पोतर, पन्ना.

- गियु काटी नावतुं, ग्युटी-जतुं, फाटी जतुं - घाबरून जाणे.

पोतिया लेवां, लई लेवां - (१) नुकसान करणे (२) छुटणे

(३) भेडसावणे.

- लेवाई जयां - हिंमत नाहीशी होणे, धीर खचणे.

पोतदार (पोतदार) (पु.) - खजिनदार.

पोतनीस (पोतनीस) (पु.) - खजिन्याचा हिशोबनीस.

पोतपोतामां (पोतपोतामां) (स.) - आपापसात.

पोतपोते (पोतपोते) (सर्व.) - प्रत्येकाने.

पोतरो (पोतरो) (पु.) नातू.

पोतापणुं (पोतापणुं) (न.) - (१) आपलेपणा (२) व्यक्तिस्व
(१) अस्मिता.

पोतीकुं (पोतीकुं) (वि.) - स्वतःचे, आपले, स्वकीय.

पोतुं (पोतुं) (न.) - (१) भिजलेला कपडा (२) चुन्यात किंवा रंगात भिजलेला वस्त्र (३) सरकारी एजिन्यात मदमुलाची भरती.

- करतुं - रंगविण्याकरिता किंवा सफेती मारण्याकरिता रंगात किंवा चुन्यात भिजलेला कपडा भिरविणे.

- फेरवतुं - (१) पोतेन्याचा कपडा फिरविणे (२) भोळा फिरविणे, घुगृत टाकणे.

- भरतुं - भरणा पाठविणे.

- मारतुं - रंगविण्याकरिता किंवा चुना फासण्याकरिता पोतेरे फिरविणे.

- बाहतुं - केलेल्यावर पाणी - भोळा - फिरविणे, धुळीस मिळवणे.

पोते (पोते) (सर्व.) - स्वतः, जातीने.

पोताने तूषट् तरतुं - स्वतःच्या चढावर जिंकणे.

पोथकी (पोथकी) (स्त्री.) - खुपन्या.

पोपोसांनां शिंगणां - पुराणांतली बांगी.

पोतुळो (पोतुळो) (पु.) - शेंणाचा पोह.

पोप (पोप) (न.) - (१) कोभ (२) धर.

पोपतुं (पोपतुं) (न.) - (१) पापणी (२) पोचट रोंग.

पोपटो (पोपटो) (पु.) - (हरमन्याचा) पाटा.

- टा पाडवा - भोल्या हरमन्याचा हावळा तयार करणे.

पोपतुं (पोपतुं) (वि.) - (१) ठिखळ, काही सहन न होणारे (२) लाढावून ठेवलेले (३) उगीचच धडपडणारे.

पोतुं (पोतुं) (वि.) - दीन, नेमळट.

पोपो (पोपो) (पु.) - काजळाचे गालबोट.

पोथार (पोथार) (पु. ब. व.) - (१) फाशांच्या खेळातला एक हात (२) विजय, फत्ते.

- करवा, गणवा - पळून जाणे, पळ काढणे.

- पडवो - फासं अनुकूल पडणे, योजलेली युक्ती साधणे, विजय होणे.

पोमळुं (पोमळुं) (वि.) - (१) टपनेने वेडे झालेले (२) पहा 'पोमळुं.'

पोमातुं (पोमातुं) (अ. क्रि.) - हुरळून जाणे.

पोयणुं (पोयणुं) - पडिनी, रात्री उमलणारे कम्मळ.

पोयुं (पोयुं) - 'गोळ' (फुटबॉलच्या खेळातली)

पोर (पोर) (न.) - गावाजवळची लहान वाडी.

पोर (अ.) - गत वर्षी किंवा येत्या वर्षी.

पोरस (पोरस) (पु.) - (१) आनंदाचा भर (२) पाणी, सेज.

- सातुं (अ. क्रि.) - (१) आनंद उचंबळून येणे

(२) आवेशात येणे.

- सीतुं (वि.) - पाणीदार, जेजुस्वी, शूर.

पोळ (पोळ) (पु.) - (१) भिजलेला रु (२) (न.) नरम रजई किंवा गादी.

पोळ (स्त्री. न.) - (१) पोळपणा (२) (लाभ.) टोंग

(३) अंदाधुंदी.

- चलावतुं - हाकतुं - (१) अंदाधुंदी व अव्यवस्था माजविणे (२) टोंग माजविणे.

- कार(रु) (न.) - भोक.

- कातुं (अ. क्रि.) - कोरून काढणे, भोक पाडणे.

पोळण (पोळण) (न.) - (१) पोळपणा (२) पोळ भाग.

पोळार (पोळार) (न.) - भोक.

- तुं (सं. क्रि.) - पहा 'पोळकारतुं'

पोतुं (पोतुं) (वि.) - (१) पोळ (२) (लाभ.) टोंगी.

पो(-व)तुं (पोव-तुं) (स. क्रि.) - (१) ओवणे (२) सईत टाकणे.

पोश (पोश) (पु. स्त्री.) - (१) ओंजळ (२) (वि.) ओंजळमर.

पोपा (पोपा) (मा) तुं (पोपास्तुं) (अ. क्रि.) - (१) पोपण घेऊन जाणे, (२) परवडणे (३) खपणे.

पोय (पोय) (पु.) - (१) मोकरांना योग्ये रिवाळीच्या निवा आनंदोत्साहाच्या प्रमदी देतात ती चिजिशी, पोस (२) पोप महिना.

पोसाण (पोसाण) (न.) - पोपण (२) मागणी, खप.

- तुं (वि.) - पुप.

पोह (पोह) (पु.) - प्रगत, पहाट.

- फाटवो - पहाट होणे.

पोहाळ (पोहाळ) (स्त्री.) - नवीन लागवड केलेली जमीन.

पोळ (पोळ) (स्त्री.) - (१) दरवाजा (२) फाटक उमललेली प्याळ (३) गल्ली.

पोळियो (पोळियो) (पु.) - दरवान.

पोझा(-वा) (पोझा-वा) (पु. ब. व.) - पोहे.

प्याज (प्याज) (न.) - फांदा.

प्याली (प्याली) (स्त्री.) - लहान पेल.

- जडावरी - चडावरी, - पीवी, - पी लेवी - दारू पिणे.

प्यालो पोसो - (१) सगळीत मिसळणे (२) तिदूने मुसलमान होणे.

प्रजवाळतुं (प्रजवाळतुं) (स. क्रि.) - (१) पेटविणे (२) दिपविणे.

प्रजळतुं (प्रजळतुं) [अ. क्रि.] - पेटणे जळणे.

प्रजा (प्रजा) [सं.] (स्त्री.) - (१) लोक, जनता (२) संतति

- कीय (वि.)—प्रजेसंबंधीचे, प्रजेला लागू असणारे.
 —संघ (न.)—लोकसत्ताक राज्यतंत्र.
 —शाही (स्त्री.)—(१) लोकशाही (२) (वि.) लोकशाहीसंबंधी.
 —अस्मितावाद (पु.)—राष्ट्रवाद.
 प्रजाळवुं (प्रजाणवुं) (सं. क्रि.)—पहा 'प्रजवाळवुं'
 प्रतिघोर (प्रतिधीर) (पु.)—प्रतिध्वनी.
 प्रत्युत (प्रयुत) [सं.] (अ.)—(१) किंवा (२) नाहीतर
 (३) उलट.
 प्रत्ये (प्रत्ये) (अ.)—विषयी, कडे.
 प्रपंच (प्रपथ) (पु.)—(१) संसार (२) विस्तार, मायेचा विस्तार
 (३) सासारिक माया (४) कारस्थान.
 —रचवो—आस्थान रचणे.
 —रमवो—दगा देणे, कारस्थान करणे.
 —वाद (पु.)—भौतिकवाद, 'मटीरिअलिझम.'
 —ची (वि.)—कपटी, कारस्थानी.
 प्रभातियुं (प्रभातियुं) (न.)—भूपाळी.
 प्रसंग (प्रसंग) (पु.)—(१) अवसर (२) संबंध, सहवास
 (३) प्रकरण, विषय (४) घटना.

- पडवो—परिचय होणे
 —पाडवो—परिचय करून घेणे.
 —भुन (वि.)—प्रसंगाचा जमू असलेले, प्रसून.
 प्रस्ताव मूकवो, रजू करवो—ठराव मांडणे.
 —ऊडी जवो—ठराव नापास होणे.
 प्रागड (प्रागड) (स्त्री.)—प्रभात, सकाळ.
 —वागवो—सकाळ होणे.
 प्राण ऊडी जवो, —नीकळी जवो—मृत्यु होणे.
 —काडी नाथवो—(१) अतिशय रंजीत होणे, (२) प्राण ओवाळून टाकणे (३) छळणे.
 —थरचवा—स्वतःचा जीव देणे.
 —पडीकें संघावा—जीव मुडीत येणे, 'आता कसे होईल'
 या चिंतेने व्याकुळ होणे.
 —पाथरवा—जीव अर्पण करणे.
 —पणे (अ.)—प्राणपणाने, जीव धोक्यात घालून.
 —पथर्स (स्त्री.)—प्राणापण.
 प्रीटि (प्रीटि) (स्त्री.)—(१) प्रीटपणा (२) विचाराची किंवा भावेची प्रीटता (३) चमत्कारपूर्ण आणि साभिप्राय लिलाण.

फ (३)

- फई (फई), —या (मि.)—आख्या
 फक(ग)दंड (फकग-दंड) (वि.)—(१) उघळे (२) लुच्चे
 (३) बेफिकार.
 फकरो (फकरो) (पु.)—परिच्छेद.
 फकोडो (फकोडो) (पु.)—फेकून तोंडात टाकलेला घास.
 फकड (फकड) (वि.)—(१) लोकजबा सोडून दिलेले,
 (स्वच्छंदी) (२) नटव (३) सुंदर.
 (४) उघळें, वेगवो (५) समाशातला विदूषक.
 फगफगवुं (फगफगवुं) (सं. क्रि.)—(१) फडफडणे (२) रखडणे
 (३) फसफसणे.
 फगर (फगर) (स्त्री.)—(१) पराग (२) दीग.
 फग(गा)वुं (फग गा-वुं) (सं. क्रि.)—(१) टकविणे, फसविणे
 (२) गैरसमजूत करून देणे (३) उडवून देणे.
 फगवुं (फगवुं) (अ. क्रि.)—(१) वाकडे बोलणे, (२) बोलून
 बदलणे (३) हातावर तुरी देणे.
 फगेरो (फगेरो) (पु.)—(१) छळ, सतावणी (२) उघड
 फजीती.
 फगोड (फगोडुं) (वि.)—दोंगी

- फंगोळो (फंगोळो)—मोठा शोका.
 फजल (फजल) (वि.)—(१) सुखी, आनंदी. (२) स्त्री.) कृपा
 (३) समझी.
 फजेत (फजेत) (वि.)—फजीत.
 —खोर वि.—(१) निर्लेख (२) दुसऱ्याची फजीती
 करण्याची सवय लागलेले.
 —तो (पु.)—(१) फजीती (२) कैरीच्या कोयी (वाठी) वगैरे
 घुसून केळी कटी.
 फड कहेवुं—तिरस्कार करणे, 'विक्कार असो' म्हणणे.
 फटक (फटक) (स्त्री.)—एक जाड काच (आरशाची).
 फटकवुं (फटकवुं) (अ. क्रि.)—(१) चळित होणे, (माथे) फिरणे.
 (२) हातातून जाणे, बिघडणे. (३) (रंग) उडून जाणे
 (४) दुसऱ्या गोष्टीवर येणे.
 फटकार-व-वुं (फटकार-व-वुं) (सं. क्रि.)—मारणे, छडीने-चाबकाने
 मारणे.
 फटकारं (फटकारं) (वि.)—(१) वेडेपिसे, वेफाम (२) लुजलेले
 (३) स्पष्ट, निर्मिड.
 —रो (पु.) (१) फटकारा (२) चित्तभ्रम (३) घसका.
 फटकियुं (फटकियुं) (वि.) (१) लगेच फुटण्याजोगे (२) स्वतःवर

- जोखीम न घेणारे (१) फटक फटक आवाज करणारे
(४) (न.) सलग एक दार, फाटक.
फटको (फटको) (पु.)-(१) फटका (२) (लाक्ष.) नुकसान,
हानी (३) टावेल, अंग पुसणे.
-पडवो, -घागवो-(१) फटका बसणे (२) नुकसानीत येणे.
फटाकियो (फटाकियो) } (पु.)-फटाका.
फटाको (फटाको)
फटावयुं (फटावयुं) (स. क्रि.)-फाजील सट्ट देऊन बहुकावणे
फटावुं (फटावुं) (न.)-घाणेरडे-बीभत्स गीत किंवा शब्द.
फटावार (फटावार) } (वि.)-(१) सताड उघडे (२) नंगे,
फटार (फटार) } निर्लेज.
-री (स्त्री.)-बघेपणा.
फटारुं (फटारुं) (स. क्रि.)-गोळ वटावणे.
फटावयुं (फटावयुं)-(१) फितविणे (२) बहुकावणे
फटो (फटो) (वि. पु.)-कानाळ भोक पाडलेला, कानफाटया.
फटोर(-ळ) (फटोर-ण) (वि.)-(१) नरम व रुची असलेली
(सुगारी) (२) (न.) घान्याने पडलेली केरी.
फड (फड) (न.)-(१) दारू गाळण्याची भट्टी (२) बाजार
(३) टाणे (४) नाचगाने करणारी मंडळी.
(५) (अ.) घाईघाईने.
फडक (फडक) (स्त्री.)-(१) दचका, भीती (२) अंगावरच्या
कडव्याचा खाजणारा अंघट गोमा.
-छुं (स. क्रि.)-फाडकन कपडा झाडणे.
-कार(-घ)युं (स. क्रि.)-(१) फटकारा मारणे (२) भुरका
मारून खाणे.
फडको (फडको) (पु.)-(१) कपडा झाडण्याचा आवाज
(२) पाभरी (३) भुरका (४) घसका.
-लेवो-भुरका मारणे.
-का मारी लेवा-सटपट घोडेकार खाऊन घेणे.
फडकियुं (फडकियुं) (न.)-दरवाजाचे दार.
फडचो (फडचो) (पु.)-(१) निकाल, तोड (२) देणे भागविणे.
-आणवो-लाववो-भागवून टाकणे, निकाल लावणे.
-चामो लई जवुं-दिवाळे जाहीर करून बाकी राहिलेल्या
मिळकतितून देणे भागवून टाकणे.
फडफडयुं (फडफडयुं) (अ. क्रि.)-(१) फडफडणे (२) (भीतीने)
थरथर कापणे (३) (रागाने) फाडफाड बोलणे (४) पाठीमागे
रागाने बोलणे.
फडदा, -य (फडदा-य) (स्त्री.)-फडके.
फडाकी (फडाकी) (स्त्री.)-(१) गप्प (२) बदाई.
-कियुं (वि.)-(१) गप्पीदास (२) बदाईलोर.
-कीदास (पु.)-गप्पीदास.

- फडावयुं (फडावयुं) (स. क्रि.)-फाडायला लावणे.
फडावेर (फडावेर) (अ.)-पायाच्या चंभ्यावर बसून.
फडियो (फडियो) (पु.)-(१) भुवारी (२) दारूभट्टीवाला.
फडेताळ (फडेताळ) (स्त्री.)-फळ्यांची घातलेली पडदी.
फणगर (फणगर) (पु.)-नाग.
फणगी (फणगी) (स्त्री.)-लहानसा कोंभ.
-गो (पु.)-कोंभ.
-गो फुटवो-(१) कोंभ फुटणे (२) फाटा फुटणे, नवीन
मुद्दा किंवा काम निवणे.
फणमवो (फणमवो) (पु.)-अंकुर.
फंटायुं (फंटायुं) (न.)-समाजापासून फटकून राहून कायद्याच्या
विषय बागायतक.
फंटायुं (फंटायुं) (अ. क्रि.)-(१) दिशा बदलणे (२) भाग-
हिस्से पडणे, फुटणे, (३) कडवा ताणला जाणे, तोकडवा
पडणे.
फतवागोर (फतवागोर) (वि.)-दोंगी, पाखंडी
फतवो (फतवो) (पु.)-(१) मुखलमानी धर्मांश (२) दोंग
(३) हुकूम.
-करवा, -मांडवा-नांग मांडणे.
-काडवो-(१) धर्मांश प्रकट करणे (२) अरेरावी सरकारने
वटहुकूम काढणे.
फतेह (फतेह) (स्त्री.)-जीत, फत्ते.
-पामयुं-फत्ते होणे.
-मंद (वि.)-विजयी.
-मंरी (स्त्री.)-विजय.
-मारी (स्त्री.)-एक विशिष्ट प्रकारचे छोटे गलबत, फत्तेमारी.
फरफरयुं (फरफरयुं) (अ. क्रि.)-(१) कुजून किंवा प्वालून किंवा
भोवून खदखदणे (२) पू भरून करट (फोड) पुट्ट लागणे.
फना (फना) [अ.] (वि.)-मंद, मुईसपाट (लाक्ष.)
-फानिया (पु. च. घ.)-सर्वेस्वी नाश.
फंद(-दो) (फंदी) (पु.)-(१) कारस्थान, कपटजाळ, फंद,
(२) (लाक्ष.) दुर्व्यवस्था.
फंदो करवो-दोंग माजविणे,
फंदो रचवो-कारस्थान रचणे.
फंदी (वि.)-(१) करटी. (२) दोंगी. (३) दुर्व्यवस्था.
फफळयुं (फफळयुं) (वि.)-उकळणारे.
फफळावयुं (फफळावयुं) (स. क्रि.)-ओतणे.
फफोळो (फफोळो) (पु.)-फोड.
फंकेरो (फंकेरो) (पु.)-व्याजगी गोष्ट जाहीर होऊन फजिती होणे.
फंफोमयुं (फंफोमयुं) (स. क्रि.)-वारकाईने तपासणे.
फंफोळयुं (फंफोळयुं)-पहा, 'फंफोसयुं'.

फंफोळा (इंशेण) (पु. व. व.)—दोष, शारीक तपास.

फरकडी (इंशेडी) (स्त्री.)—(१) तकडी. (२) चावीवरील चकती. (३) भिंगरी, चक्र (कागदाचे).

फरकतुं (इंशेडी) (अ. क्रि.)—थरथरणे (२) नजरेमपडणे (३) मरणे.

फरकाट (इंशेडी) फरकारो (इंशेडी) (पु.)—(१) थरथराट (२) चलनवलन.

फरज (इंशेडी) (स्त्री.)—कर्तव्य.

—अदा करयी, -बजाववी—आपले कर्तव्य पार पाडणे.

—पडवी—नाइलाजाने करावे लागणे.

—जियान (जि.)—कर्तव्यरूप, आयस्यक.

फरजंद (इंशेडी) [फा.] (न.)—संतान.

फरजंदारी (इंशेडी) [फा.] (स्त्री.)—पिड्यान् पिड्या चालत आलेली हकदारी.

फरणी (इंशेडी) (स्त्री.)—चावीवरची गोळ पड्याची चकती.

फरणाफरनी (इंशेडी) (स्त्री.)—(१) (वि. स्त्री.) आळीपाळीने येणारे, बदलते. (२) (अ.) आळीपाळीने.

फरणागाम (इंशेडी) (पु.)—(१) भटबया माणूस.

(२) आनंदी माणूस.

फरतुं (इंशेडी) (वि.)—चारी बाजूंस असलेले. (२) गी असलेले, फिरते. (३) बदलते.

—करतुं—(१) चारी बाजूंस फिरण्याजोगे करणे. (२) गतिमान करणे. (३) पसरण्याजोगे करणे.

—फरतुं—(१) रखडणे. (२) चालू यात्रा करणे.

—फरी पळतुं—(१) चारी बाजूंनी वेढले जाणे. (२) मुख्य कामाशिवायचे आजूबाजूचे काम करून घेणे.

—हरतुं—चालतेफिरते, काम करुं शकण्याजोगे.

—ती छायडी—सुखदुःखाचे फेरे.

फरते (इंशेडी) (अ.)—चडू बाजूस,

फरद (इंशेडी) [अ.] (न.)—जोडीतले एक.

फरफर (इंशेडी) (स्त्री.)—(१) बुरबुर (पावसाची)

(२) (अ.) फडफड.

—तुं (अ, क्रि.)—फडफडणे.

फरवे (इंशेडी) [फा.] (वि.)—(१) पुष्ट, ताजे. (२) चरवीयुक्त.

फरमान (इंशेडी) [फा.] (न.)—(१) हुकूम. (२) मनन.

—उठावतुं—आशा शिरोधार्य करणे.

—थरदार (वि.)—तावेदार.

फरमाद(-स) (१) हुकूम. (२) वरिष्ठाची सूचना. (२) शिफारस.

—सी(-सु) वि.)—(१) शिफारशीने मिळालेले

(२) हुकमाप्रमाणे तयार केलेले (३) नमुनेदार, उत्तम.

फरमो (इंशेडी) (पु.)—फर्मा

फरतुं (इंशेडी) (अ. क्रि.)—(१) फिरणे, (२) सहल करणे.

—हरतुं—मनरंभनाकरिता इकडेतिकडे सहल फिरणे, फिरायला बाहेर पडणे.

फरी जतुं—(१) वेढणे (२) वचनभंग करणे (३) पक्ष बदलणे (४) तोंड फिरवून बसणे (५) बदलणे, विकट होणे.

—वेततुं—(१) वचनभंग करणे (२) पक्ष बदलणे, (३) तोंड फिरवून बसणे.

—वळतुं—(१) चट्टा घुंती वेढणे (२) सर्व काम आटोपान घेणे.

फरस (इंशेडी), फरी (इंशेडी) (स्त्री.)—फरशी, लादी.

फरसुं (इंशेडी) (वि.)—चणे, वाढणे खाताना लागणाऱ्या स्वादाचे. —साट (पु.)—ससा स्वाद.

—साण (न.)—तसल्या स्वादाचा मिष्ट पदार्थ.

फरसीब (इंशेडी) (स्त्री.)—आशा; कायदा.

फरहंग (इंशेडी) [फा.] (पु.)—शब्दार्थकोश.

फरंगडी (इंशेडी) (स्त्री.)—(१) घेरी (२) पाण्यात भोता (३) गोवा.

फरंतुं (इंशेडी) (वि.)—(१) अनुभवी, समर्थ (२) गटने.

फरागण (इंशेडी) [अ.] (स्त्री.)—रिकामपण, फुरसत (२) (वि.) रिकामे, मोकले.

फरामोदी (-सी) [फा.] (स्त्री.)—विसराळपणा.

फराशी (इंशेडी) (स्त्री.)—उंची प्रकारचे न्हेमंड.

फरास (इंशेडी) (पु.)—दिवाचर्याचे व साफमफाईचे काम करणारा नोकर, पट्टेवाला.

—खानुं (न.)—बिछायती, दिवाचर्या इ. सामानाची कोठडी.

फरियाद (-रियाद) (स्त्री.)—(१) अमे (२) तपार, तिर्याड (३) दावा.

—मांडवी—दावा काढणे.

फरी (इंशेडी) (अ.)—पुनः, परत.

—थी (अ.)—पुनः दुसऱ्यांदा.

—फरीने (अ.)—वारंवार.

—फारुं (अ.)—आणखी एकदा.

फरेडी (इंशेडी) (स्त्री.)—(१) उच्चरणा होण्याजोगे पड्यापड्याने दार (२) लष्कराची कथायत झाल्यानंतर करण्यात येणारे बंदुकीचे बार.

—मारी बाथवी—झटकून जाऊन येणे.

फरेब (इंशेडी) [फा.] (पु. स्त्री.)—दगा, धोका.

—बी (वि.)—दगाबाज.

फरेल(-लुं) (इंशेडी) (वि.)—(१) बदललेले, फिरलेले (२) अनुभवी (३) अविचारी, लहरी.

फलकूडी (इंशेडी) (वि.)—मोळे, स्तुनीला भाळणारे.

फलन (इंशेडी) (न.)—(१) फळणे (२) पीक (३) परिणाम.

फाटंग (६५३) (स्त्री.)—टांग, उडी

—भरयी-मारयी—टांग टाकणे, उडी मारणे.

फाट्यांणीं डीकणुं (६५३) (वि.)—अभुक्तनमुक्त.

फाटलुं (६५३) (वि.)—(१) रुंद, रुंदट (२) निवालय, मुक्त्या

मोती.

—फाटलुं—फाटलुं होणे.

फाटलुं फाटलुं—फाटलुं होणे.

फटा (६५३) (स्त्री.)—परावय, हार.

फस (६५३) (स्त्री.)—नस, नाडी.

—फोळवी—उपचार म्हणून विशिष्ट नग कापून त्यातून घोडे रक्त गाळणे.

फसकणुं (६५३) (अ. क्रि.)—(१) सटकणे, एकदम भूम ठोकणे (२) धीर मुटणे (३) तुटून पडणे (४) फसकन फाटणे.

फसकी (६५३) [अ.] (स्त्री.)—हार.

फसळ (६५३) (स्त्री.)—(१) मोसम (२) पीक.

—भरयी—वर्षभर पुरेल इतके धान्य मोसमात साठविणे.

—छी (वि.)—हंगामी.

फस (६५३) (अ. क्रि.)—(१) मावडणे, अडकणे. (२) फसणे.

फसावू पडवुं—फसणे, अडकून पडणे.

फाकियुं (६५३) (न.)—(१) चाळ, मोहोळा (२) पान (३) फळ.

फाक (६५३) (स्त्री.)—(१) राख (२) चूर्ण, भुकी.

फाकणुं (६५३) (अ. क्रि.)—फक्का मारणे, फेकून तोंडात टाकणे.

फाका (६५३) (पु. व. व.)—(१) चणचण, उपासमार (२) उपवास.

फाकी (६५३) (स्त्री.)—औषधाचे चूर्ण.

फाको (६५३) (पु.)—फक्का मारलेला घास.

—भरयो, —मारयो—एका वेळी जेवडा फक्का मारता येईल तेवढा मारणे.

मडी—फो—फा.

—मडी भावयी—थोडाबहुन मार देणे.

फाग (६५३) (पु.)—(१) वसंतकनू (२) होळीची शुंगारीक गाणी किंवा अपवाच.

फांक (६५३) (स्त्री.)—चीर, घस.

—भरवी, —मारवी—घस शिवणे.

फांकणुं (६५३) (वि.)—(१) फांकडे, रंगेल (२) छटेळ.

फांकणुं (६५३) (अ. क्रि.)—टीप देणे, घस शिवणे.

फांकुं (६५३) (न.)—(१) जाडू (२) फाट (३) छिद्र.

फांफो (६५३) (पु.)—तोरा, अभिमान.

फांगडुं (६५३) (न.)—कपटजाल.

फांगुं, (६५३) (वि.)—तिरळे.

फावर (६५३) (स्त्री.)—(१) पावर (२) सुताराचे एक अवजार (३) (लाभ.) विप्र.

—मारवी—आडकाटी उभी करणे, मेग्न मारणे.

—रुं (वि.)—(१) पसरट, उथळ (२) वाकडे

फागळ (६५३) (वि.)—(१) उघादा, अधिक (२) कालवू.

फागेल (६५३) (वि.)—(१) विद्यावंत (२) साहाणे.

फांगेदियुं (६५३) (न.)—ओचा.

फाट (६५३) (स्त्री.)—(१) चीर, घस (२) कळ, येदना (३) (लाभ.) फूट (४) गर्व, मद.

—उपटवी—फाटल्या रानात मुक्त होणे.

—पडवी—मद नदणे.

—घवी—कळ येणे.

—पडवी—(१) चीर जाणे, घस लागणे (२) विभक्त होणे, फाटाफूट होणे.

—पडवी, —मावरी—माव्यात उडी पाडून जाणा चीर भडन काढणे.

—पुस (स्त्री.)—अंगाला लागलेल्या कळा.

—फूट (स्त्री.)—विरोध, वेधनाव.

—फुं (अ. क्रि.)—(१) फाटणे (२) बहकणे (३) (भंग) मूळ दुगणे.

फाटी मोकळयुं—(१) एकाएकी रोगाची साथ सुरू होऊन पसरणे (२) जोराने उमळून येणे.

—पडयुं—(१) एकाएकी मरणे (२) एकदम चीर जाणे.

फाटुं—(२) (६५३) (वि.)—(१) फाटलेले (२) असभ्य (३) उद्धट.

फाटी जाणे—(१) बहकून (२) उर्मटगाने.

फाट्या फाटुं—उमळणे जाणे.

फाट्यामां वात होवी—असभ्य किंवा उद्धट झालेले असणे.

—पग घालयो—(१) दुर्भळ पाहून सतावणे (२) दुःखात भर घालणे.

फाट्युं फाट्युं बोल्युं—उद्धट उत्तरे देणे, तोडून बोलणे.

फाट (६५३) (स्त्री.)—(१) फाटणे (२) पाचरीचा तुकडा (३) अर्धा रुपया.

फाणु (६५३) (न.)—(भिन्नीच्या भात पाडलेले) भोक.

फांट (६५३) (पु.)—औषध मिजत ठेवून बनविलेले पेय.

फांट (स्त्री.)—(१) ओचा (२) घस, किंवा त्याला टाके घालणे. (३) खंडक.

फाटियो (६५३) (पु.)—(१) टाके घालणे (२) घस (३) तट, पक्ष.

फांटो (६५३) (पु.)—(१) शाखा. विभाग (२) द्वेष (३) तरंग.

फानस (६५३) (न.)—बत्ती, कंदील.

—करवुं—बत्ती लावणे.

फांदो (झंडो) (पु.)—कपट.

फायदो (झायदो) (पु.)—(१) लाभ (२) गुण (३) सुपरिणाम.

—उठाववो—(चा) लाभ—उपयोग करून घेणे.

—थवो—(१) फायदा हाणे (२) (औपचाचा) चांगला परिणाम होणे.

—पडवो—(औपचाचा) चांगला परिणाम होणे.

—रहेवो—लाभ—वचन होणे.

—देसंद—लाभकारक.

फारक (—ग) (झारक-ग) (वि.)—(१) मुक्त, (२) रिकामे.

फारगत (झारगत)—(१) (वि.) मुक्त, सुटका केलेले

(२) (स्त्री.) सुटका, सुक्ती.

—नी (स्त्री.)—सुटका, सुक्ती (२) लज्जत व सोडून देणे, घटस्फोट.

फारस (झरस) (न.)—फारस, प्रहसन, गंमत.

फारस (पु.)—इराण देश.

—सी (वि.)—(१) इराणी (२) (स्त्री.) फारसी भाषा.

फाल (झाल) (पु.)—(१) पीक (२) (लाभ.) विपुलता.

फालनु (झालनु) (वि.)—(१) फिस्कोळ (२) विनकामाचे.

फालवुं (झालवुं) (अ. क्रि.)—(१) खुलणे, प्रकट होणे (२) वाढणे, पुष्ट होणे.

फालवुं (झालवुं) (अ. क्रि.)—(१) साधणे, जमणे (२) सफल होणे.

फालवुं काववुं—जमण्यासारखे होणे, अनुकूल होणे.

फालफूस (झालफूस) (स्त्री.)—चिन कामाचे रद्दी सामान.

—नी सापगी—ध्याडांची उपद्रवकारक टोळी.

फालवो (झालवो) (पु.)—दोन काळामध्ये किंवा मज्जामध्ये अंतर.

फाल (झाल) (स्त्री.)—(१) दांग (२) घसका (३) घडपा (कपड्याचा).

—पडवी—घसका बसणे.

—भरवी—(१) दांग टाकणे, उडी घेणे (२) साहस करणे.

फालकी (झालकी) (स्त्री.)—लहान फाळका.

फालववुं (झालववुं) (स. क्रि.)—विभागणे.

फालियुं (झालियुं) (न.)—(१) फेटा (२) पंचा.

—वांधवुं—उत्कृष्ट फेटा वांधणे.

फालो (झालो) (पु.)—(१) फिस्का, चारा (२) विभागणी (३) वर्गणी.

—नामवो—वर्गणी जमा करण्याच्या दृष्टीने प्रत्येकाचा फिस्का नकी करणे, आंकडा टाकणे.

—पाडवो—विभागणी करणे.

—गरवो—आपली संपत्ती किंवा फिस्का देऊन टाकणे.

फाळ पडनुं—हिदशाला येणारे.

फां फां (झांझां) (न.च.व.)—विनाकारण—व्यर्थ—घडपड.

माग्या—व्यर्थ घडपडणे.

फांस (झांस) (स्त्री.)—(१) लाकडाचे बारीक कुसळ (२) (लाक्ष.) भडचण, विप्र (३) फास.

—काडवी—(१) कुसळ बाहेर काढणे (२) भडचण दूर करणे. (३) विपन्न करणाऱ्याला मारून टाकणे.

—नाम्यी—सारखी—भडचण आणणे.

फांसलो (झांसलो) (पु.)—(१) शिकण्याचा फास—जाळे. (२) लहान डहाळी.

फांसवुं (झांसवुं) (स. क्रि.)—(१) फास टाकणे (२) पाशात आवळणे (३) उसविणे (४) खोदणे.

फांसियुं (झांसियुं) (वि.)—(१) कपटी, फसवे (२) फास घालून मरणारे.

—यो (पु.)—फासावर चढविणारा, मांग.

फांसी (झांसी) (स्त्री.)—फाशीची शिक्षा.

—पू चडाववुं—फाशी देणे.

—खोरो, गरो (पु.)—फासावर चढविणारा.

फांसु (झांसु) (अ.)—उगीच, निष्कारण.

फांसुं (झांसुं) (वि.)—कपटी.

फांसो (झांसो) (पु.)—(१) कपट, पाश, जाळे (२) दोरीचा फास.

—वासो—फास घालून नेऊन आणण्याचा प्रयोग.

—देवो—फाशी देणे

फांसोटियुं (झांसोटियुं) (न.)—(१) झोळी, ओवा (२) बोटांच्या वेचकात येतील तितक्यांचा समूह.

फिकर (झिकर) (स्त्री.)—चिंता, काळजी.

फिककुं (झिककुं) (वि.)—(१) फिके, निस्तेज (२) मवाळ, नरम

फिककाश (झिककाश) (स्त्री.)—फिकेपणा.

—मारवी—फिकेपणा.

फिटकार (झिटकार) (पु.)—धिकार.

—वुं (म. क्रि.)—धिकार करणे, अनादर करणे.

फिटार (झिटार) (व.) (झिटार-व.) (स. क्रि.)—फेडणे, भागवून टाकणे.

फितूर (झितूर) (न.)—(१) दांग (२) बंड, (३) दंगल.

—जागवुं—दंगल उडवणे.

—री (वि.)—बंड करणारे, दंग्यात सामील झालेले.

फिटवी (झिटवी) [अ.] (पु.)—चाकर.

फियो (झियो) (पु.)—प्लीहा.

फिरको (झिरको) (पु.)—जमात, संप्रदाय (२) टोळी, वर्ग (३) एका राष्ट्राचे लोक.

किरदोल (किरदोल) [अ.] (स्त्री.) - स्त्री.

किरदोल (किरदोल) (पु.) - (१) देवदूत (२) अवतारी मनुष्य.

किरदोल (किरदोल) (पु.) - (१) देवदूत (२) अवतारी मनुष्य.

- फी (स्त्री.) - तत्त्वज्ञान

- फी हांक्वी - तत्त्वज्ञानाच्या लक्ष्यामवध्या गोष्टी सांगणे.

फिसि (सि) यारी (फिसि सि-यारी) (स्त्री.) - बढाई.

फिसाद (फिसाद) (स्त्री.) - (१) दंगा, हुलड (२) बंद.

- फोर, री (वि.) - (१) दंगफोर (२) बंदफोर.

फीटण (फीटण) (वि.) - (१) नाशवंत (२) (न.) नाश.

- फाळ (पु.) - प्रत्यक्काळ.

- फुं (म. क्रि.) - (१) फेडणे (२) फोडणे, फितविणे.

- फुं (अ. क्रि.) - (१) टळणे, नाभीसे होणे (२) भागणे (३) विकड होणे, तोंड देणे.

फीण (फीण) (न.) - फेस.

- फाडी मायभुं - थकवून थकवून फेस आणणे.

- पडवुं - अविशय श्रम पडणे.

- फुं (स. क्रि.) - (१) फेसणे (२) (लाश.) फायदा काढणे.

फीडवुं (फीडवुं) (न.) - फिल्ट्र.

फीदवुं (फीदवुं) (स. क्रि.) - अस्वास्थ्यस्त करून टाकणे,

(२) चोळामोळा करणे (३) दडवणे, विरडणे.

फीकुं (फीकुं) (न.) - धान्याच्या दाण्यावरची साल, कोंडा.

फीकां खांद्या - फुकट मंहेनन करणे.

फील (फील) [फा.] (पु.) - हत्ती.

फुभाजी (फुभाजी) (पु.) - मायळा, आत्याचे पतिराज

(‘फुभा’चे मानार्थी रूप).

फुई (फुई) (स्त्री.) - आत्या.

फुमावी (फुमावी) (पु.) - फुगवटा, चलयवाट.

फुगल (फुगल) [अ.] (वि.) - (१) वयादा असलेले

(२) निरर्थक असलेले.

फुगवाले (-डो) (फुगवाले) (पु.) - (१) फुत्कार, जोराची फुंक

(२) रागाची धुसफुस.

फुरकत (फुरकत) [अ.] (स्त्री.) - वियोग.

फुरचो (फुरचो) (पु.) - तुकडा.

फुरनेफुरना उडी जवा - तुकडे तुकडे होणे, छिन्नभिन्न होणे.

फुरजो (फुरजो) (पु.) - (१) बंदरावरील जकातनाके (२) बोटी

नांगरण्याचे ठिकाण.

फुलारी (फुलारी) (पु.), - श (स्त्री.) - बढाई, पेट.

फुलावचुं (स. क्रि.) - (१) फुलविणे, (२) फुगविणे (फाजील स्तुती करून).

फुलावुं (अ. क्रि.) - (१) फुलविले जाणे, (२) फुगविले जाणे.

फुलेड (फुलेड) (न.) - सुगंधी तेल.

फुलेवर (फुलेवर) (वि.) - (१) फुलांचे टसे किंवा खडी काढलेले (२) (न.) तमा कपडा किंवा चीट (३) फुलावर (माजी) (४) फुलवर (पर्यायी).

फुलवी (फुलवी) (स्त्री.) - फुलवर.

फुलारी (फुलारी) (पु.) - (१) कारंजे (२) मारा.

फु कळवुं - (१) फुंक मारणे (२) फुत्कार सोडणे (३) उडवून देणे, अटवून करणे (४) वचून टाकणे.

- थई जळुं - (१) हवेत उडून जाणे (२) खर्चून जाणे, खर्च होणे, (३) अटवून होणे.

फुग (फुग) (स्त्री.) - सडण्याने वर येणारी सुरवाती.

फुगी (फुगी) (स्त्री.) - बढाई.

- फुं (अ. क्रि.) - (१) सुरवाती चढणे (२) फुगणे (३) फुगविणे (फाजील स्तुतीने), बढकावणे.

फुंक नीकळी जयी - प्राण निघून जाणे.

फुंक मारवी - (१) फुंक मारणे (२) आनून सावधगिरीची सूचना देणे (३) चिथावणे (४) मोहजाल टाकणे (५) फुंकून फुंकून विझविणे (६) फुंकून फुंकून थंड करणे.

फुंके फाटवुं - ब्र काढताच बाधरणे.

फुंकी र्यावुं - उधळणे, वापरून टाकणे.

फुंकी देवुं - (१) फुंकून टाकणे, येईल त्या भाषाने विकून टाकणे (२) जाळून टाकणे.

फुंकी फुंकीने - अविशय मनुष्यगिरीने.

- र्यावुं - दुसऱ्याला न समजेल अशा रीतीने त्याला व्यापणे.

फुंकी र्यावुं - लाड करणे.

फुंगर (फुंगर) (स्त्री.) - नाकपुडी

फुडवुं (फुडवुं) (वि.) - सुंदर, देखणे.

फुटवुं (फुटवुं) (अ. क्रि.) - (१) खुलणे, फुलणे, उगवणे, पालवी येणे (२) फुटणे, तुटणे, (३) जोराने फाटणे (४) गुम मोष्ट वाहेर फुटणे (५) दगा देणे.

फुडी बढाम न होवी - कार्दिकही नसणे.

फुडी बढामनुं - कवडी किमतीचे.

फुट्या काळजानुं - हृदयहीन.

फुणगी (फुणगी) (स्त्री.) - (१) पुटकुळी (२) लहान बुडबुडा.

फुडडी (फुडडी) (स्त्री.) - फुगडी (२) फुली.

फुर्ति (फुर्ति) (स्त्री.) - (१) जायति (२) उत्साह, स्फूर्ति.

- लुं (वि.) - उत्साही.

फुल आवचुं - (१) श्रुतुमती होणे (२) आशा वाढू लागणे.

- मारां - रिक्तते म्हा गडणे.

- बढाववां - फुलें वाहणे.

- धवुं - } - फुल येणे.
- वेगवुं - }
- मारयी - बढाई मारणे.
- ने घोडे चडवुं - रिकामी पेट दावविणे.
- ने घाववुं - देवाप्रमाणे मानाने - मांकापुंढे - स्वर्गा
करणे.
- कोरी (म्ही) फुटवणे.
- णजी(-दी) (वि.) - स्तुतीने फुगणारे.
- दारु (पु.) - कडक दारु (२) मयार्क.
- धार (वि.) - (१) प्रामाणिक (२) पत असलेले.
- फटाक(-कियुं) (वि.) - (१) नटापटा केलेले (२) तक्कली,
नामक.
- फुलुं (वि.) - फुलासारखे प्रफुल्ल किंवा कोमल.
- युं (अ. क्रि.) - (१) फुगणे (२) फुलणे, पालवी फुटणे
(३) (लाक्ष.) आनंदित होणे (४) बढाई मारणे (५) स्तुती
करून फुगविणे.
- युं फालवुं (अ. क्रि.) - चांगल्या रीतीने - व्यवस्थित -
फुलणे व वाढणे.
फुलीने देडको धवुं - गवाने अंध होणे.
फुलुं (इं०) (न.) - डोळ्यात पडणारे फूल.
- पडवुं - (डोळ्यांत) फूल पडणे.
फुवड (इं०) (वि.) - (१) आळशी, ऐरी (२) मळकट.
फुव (इं०) - (१) (म्ही) फुलीत, पगळण (२) (वि.) रदी,
निरुपयोगी (३) (न.) वाळलेले गवत.
- फाव (वि.) - हलके, सस्वहीन, अंगात पाणी नमलेले.
फेंकवुं (इं०) - (१) फेकणे, (२) (स्वाक्ष.) गप ठोकणे.
फेंकारवुं (इं०) (स. क्रि.) - विस्कटणे, विस्कटून टाकणे.
फेज (इं०) (अ.) (पु.) - (१) फजा, दुर्दैवा (२) शिक्षा.
फेटन (इं०) (स्त्री.) - फेटन, बगती.
फेण (इं०) - (१) (स्त्री.) फणा (२) (न.) फेस.
फेंट (इं०) (स्त्री.) - (१) कमरेमोवती गुंळलेल्या काढ्याचा धव
(२) धमका.
- फाटवी - कमरेमोव पकटून घेवणे.
- मारयी - धमका मारणे.
फेंटो (इं०) (पु.) - (१) फेटा (२) ताडाच्या पानाची मधली
नस (३) फसवणूक.
फेंवुं (इं०) (स. क्रि.) - (१) चोळामोळा करणे (२) चुथडा
करणे (३) विस्कटून टाकणे.
फेफर (इं०) (स्त्री.) - तोंडावरची सूज व फिकेपणा.
- फी (स्त्री.), - फें (न.) फेपरे.
फेफसुं (इं०) (न.) - फुफुस.

- फेंकाट (इं०) (अ.) - (१) अतिशय वेगाने, फों फों करीत
(२) वेकाट (३) चडवाचूरी.
फेर (इं०) (पु.) - (१) फेर, गोळीघार (२) फरक (३) चकर
(४) पेच (५) घेर (६) अंगावरच्या कपड्याचा खोबणारा
खोगा (७) हेलपाटा (८) रूक (९) (अ.) पुनः.
- खावो - खावणे.
- खावो } - चकर घेऊन - लांबच्या रस्त्याने येणे.
- मां भाववुं }
- चववा - चकर - घेरी येणे.
- पडवो - (१) फरक पडणे (२) दुदस्ती होणे.
- पाडवा - पेच पाडणे.
- फुंवाळुं (न.) - (१) चकर (२) गुंतागुंत.
- फी (स्त्री.) - (१) हेलपाटा (२) रण्डपटी.
- फटक (अ.) - वेगाने चालणे, चालणे.
- फरक (वि.) - (१) उलटे (२) (अ.) घाटेल तसे.
- बदली (स्त्री.), - बदलो (पु.) - बदलाबदली.
- यवुं (स. क्रि.) - फिरविणे.
- वाळुं (वि.) - (१) पेच असलेले (२) चकर खावे
लागण्यासारखे खोब (३) फरक असलेले.
फेरावो (इं०) (पु.) - (१) घेर (२) चकर.
फेरियो (इं०) (पु.) - फेरीवाला.
फेरिस्त (इं०) [अ.] (स्त्री.) - यादी, टिपण.
फेरो (इं०) (पु.) - (१) हेलपाटा, खेप (२) पाळी (३) चकर.
- खावो - (१) खेप टाकणे (२) व्यर्थ फेऱ्या घालणे.
- यवो - (१) उगीच हेलपाटा पडणे (२) शौच होणे.
- पडवो - हेलपाटा निरर्थक होणे.
- फाटो - फेर टाकण्याचा हेतू राखणे.
- फाटो करवो, - खावो - कामा निमित्त हकडे तिकडे
जाणे-येणे.
- लागवो - शौचाला होणे.
फेल (इं०) (पु.) - (१) दोग (२) (स्त्री.) घट.
- खोर } (वि.) - दोगी.
- ला }
फेल गुंवाची - घट घेवारी गुंवाची.
फेलाव(-वो) (इं०) (पु.) - (१) विस्तार, प्रगार, फैलाव
(२) वृद्धी (३) प्रगती.
- वुं (अ. क्रि.) - (१) पसरणे, प्रसार पावणे (२) वाढणे.
फेसल (इं०) [अ.] (वि.) - (१) शेवटचे (२) निकालात
निघालेले.
- लो (पु.) - निकाल, फेसल.
- लो भागवो - गंवविणे, निकाल करणे.

-लो बायवो-निकाल देणे.

लो माता-वेवट करणे.

लो माता (वेवट) (अ. क्रि.)-(१) जोडणे (२) साठी उतरवणे-पाडणे.

फेजवो (वेवट) (पु.)-फजीता.

फेज (वेवट) (अ.)-(१) चवचाजूती उघडे (२) अनाथ,

फेज.

फेज (वेवट) (अ.)-(१) दम लागल्याचा आवाचा आवाज (२) (स्त्री.) हाहाकार.

फेजको (वेवट) (पु.)-(१) कपडा झटकल्याचा आवाज (२) घाईघाईने जाऊन येणे.

फोट (वेवट) (अ.) (पु.)-(१) आगा, मानकण.

फोक (वेवट) (वि.)-फुकट, निरर्थक.

फोकट (वेवट) (वि.)-(१) फुकटचे (२) (अ.) व्यर्थ.

फोकियल (वेवट) [अ.] (स्त्री.)-गर्व, साठा.

फोत्र (वेवट) (स्त्री.)-सेन्य.

फोड (वेवट) (पु. स्त्री.)-(१) फोडणे (२) तपशील (३) निकाल (४) विभागणी.

फोडवो-चवचा उडवून दारवाणे, फोडवो चवचा उडवणे.

-णी (स्त्री.)-फोड करण्याची क्रिया.

फोडली (वेवट) (अ.)

फोडली (वेवट) (अ.)-(१) फोडली.

फोडली } (पु.)-फोड.

फोडी लेंवु-शिरावर आले ते सहन करणे.

फोट (वेवट) [अ.] (वि.)-कसल केलेले, मारलेले.

-रं (न.)-(१) फोडवट, फोड (२) करवा.

-रा जेंवु-अर्थ-सर्व नसणे.

फोकळ (वेवट) (न.)-पोकळ, सुपारी.

-ळी (स्त्री.)-पोकळीचे-सुपारीचे शाड.

फोफु (वेवट) (वि.)-फोफे, उगीच फुगलेले.

फोफेवो (वेवट) (पु.)-पाण्याने भरलेला फोड.

फोत्र (वेवट), -म (स्त्री.)-(१) मुंगंध (२) (अ. क्रि.) आग, मान.

-मारयी-(१) मुंगंध दरवळणे (२) घडाई-शेडी-मारणे.

फोराई (वेवट) (स्त्री.)-चपळपणा, स्फूर्ती.

फोरं (वेवट) (वि.)-(१) चवचा, चवळ (२) रेल, मरा मोठे

(३) हलके, मोठे वजन नसणे (४) (न.) हलकेपण.

-रा पडवो-शिंतोडे पडणे (पावसाचे).

फोल (वेवट) (पु.)-विचोका काढून टाकलेली धिंच.

फोसलायवुं (वेवट) (स. क्रि.)-फुसलावणे, फुसविणे.

फोसलामण (वेवट) (स्त्री.)-फुसवणूक, फुसलावणी.

फोसलायुं (वेवट) (अ. क्रि.)-फुसणे, फुसलावले जाणे.

व (अ)

वकवकियुं (वेवट) (वि.)-वकवक-वटवट करणारे.

वकवकरी (वेवट) (स्त्री.)-दंगामस्त्री.

वकवा-ट (वेवट) (अ. क्रि.)-(१) वटवट, वटवट.

वाजुं (वेवट) (अ. क्रि.)-(१) वटवट करणे (२) वेवट्याणे.

वकाई (वेवट) (स्त्री.)-जांभई.

-वायी-जांभई देणे.

वकान (वेवट) (वि.)-(१) उरलेले, वचलेले (२) बाकी, बांद.

-वायवुं-वांद करणे, बाकी ठेवणे.

वकारी (वेवट) (स्त्री.)-ओकारी.

वका(-वा) रो (पु.)-(१) ओरडून बोलावणे, बोव.

(२) वकवाद.

-वाडवो-ओरडून हाक मारणे.

वकाय (वेवट) (पु.)-(१) काची (२) वाणगट.

-लापीट (स्त्री.)-भाजमंडई.

-लुं (न.)-(१) वालाभाजी, भाजी (२) काचीचा धंदा.

वकी (वेवट) (स्त्री.)-पाया.

वकोर (वेवट) (पु.)-कोलाहल, गोंगाट.

-वुं (स. क्रि.)-मोठ्याने ओरडून बोलावणे.

वकथुं (वेवट) (स. क्रि.)-(१) भेट म्हणून देणे, (२) देणे.

वकी (वेवट) [अ.] (पु.)-वकवक पंगार वाटणारा

अमलभर.

वकवत (वेवट) (न.)-विलवत.

-रियो (पु.)-विलवत घातलेला योदा.

वकवतावर (वेवट) [अ.] (वि.)-मायशाली, सुखी.

-कदम (वि.)-शुभ पायाचे.

वकवतुं (वेवट) (स. क्रि.)-(१) वकवक, वाटणे (२) वचणे,

भोगू शकणे.

वकवतवी (वेवट) (स्त्री.)-(१) झगटा, तंटा

(२) मखेडा, दगा.

यग्वारं (अ०भा०) (न.) - भोक, गवाक्ष.

यग्वारो (अ०भा०) (न.) - भोक्ता, भोक्ता मारलेला हाक, ओरडा.

यग्वारो काढवा - उग्राळ्यापाखाळ्या काढणे, मनातली जळजळ बाहेर काढणे.

- पाडवा - ओरडून हाका मारणे.

यग्वियो (अ०भि०) (पु.) - गाठ देऊन घातलेला दोऱ्याचा टाका.

- वेवो, - मारवो - गाठ देऊन दोऱ्याचा टाका घालणे.

यखील (अ०भि०) [अ.] (वि.) - (१) कंजूर (२) कंगाल.

यखोल (अ०भि०) (स्त्री.) - दोळ, पोकळी.

यखल्ल (अ०भा०) (वि.) - जाड, घट.

यखल (अ०भा०) [फा.] (न.) - नशीब.

यगद्धुं (अ०भा०) (अ. क्रि.) - (१) बिलवणे (२) भ्रष्ट होणे (३) वेगवान होणे.

यगद्धिं (अ०भा०) (वि.) - (१) जोडीचे (२) दोन्ही बाजूला उतरते असणारे (३) एक प्रकारचा कुळव.

यगद्धो (अ०भा०) (पु.) - दोन ही संख्या, दोनचा आकडा.

यगद्धे - (१) मुलेवाळे नसलेले दाढ्य, (२) नपुंसक, पाणी नसलेले (३) दोन जमले की बिघडले अशा अर्थाची उक्ति.

- धनुं - (१) निवेद होणे, (२) शून्य होणे.

यगद्धो (अ०भा०) (पु.) - कचरा, दीग.

यगभगत (अ०भा०) (पु.) - दार्भिक भगत.

यगल (अ०भा०) (स्त्री.) - गल, काल.

- लेयी - काखेतले केस काढणे.

यगलमां घालुं - लेयुं - (१) गलित घेणे (२) आसरा देणे.

- घाली ऊशी जयुं - फसवून निसटणे.

- मांयी घान करवी - घान मारणे.

- लो उघाडी यवी - (१) आजूबाजूची मदत नाहीशी होणे (२) जयलचे सर्व नाहीसे होणे, मालमत्ता खालास होणे (३) कामातून मोकळे होणे, निश्चित होणे.

- लो उघाडी मृकवी - लाज काढून ठेवणे, निलाजरे होणे.

- लो उंची करवी } - दिवाळे काढणे.

- लो देवाश्वी }

यगलगीर (अ०भा०) (वि.) - आलिंगन देणारे.

- गीरी (स्त्री) - आलिंगन.

- गिरी (पु.) - बंडेल त्याळी बाहेर नसलेला काम देणारा माणूस.

यगलदागा (अ०भा०) (पु. व. घ.) - सुट्या कड्यांच्या पायांतल्या साखळ्या.

यगवा (अ०भा०) (पु.) - कानातला मळ.

यगवायुं (अ०भा०) (अ. क्रि.) - (शोपेनून उठून)

बावरल्या-चावळल्यामारखे होणे.

यगाड, - डो (अ०भा०) (पु.) - (१) भिवाड, (२) मुकसान, खराबी (३) वेगनाव (४) भ्रष्टता.

यगायन (अ०भा०) (स्त्री.) - (१) बंड (२) देखरेख.

यगायुं (अ०भा०) (न.) - जांभई.

यगुं (अ०भा०) (न. १) भोक (२) मितीत पडलेले भोक.

यघार (अ०भा०) (वि.) - (१) हृदयशून्य, निपूर (२) बावरलेले.

यकुं (अ०भा०) (वि.) - वाकडेतिकडे.

यंगार (अ०भा०) (पु.) - बंडो (वि. पु.) - छटेळ मनुष्य.

यंगारो (अ०भा०) (स. क्रि.) - मोठ्याने हाक मारणे.

यंगारो (अ०भा०) (पु.) - ओरडून मारलेली हाक.

यंग (अ०भा०) (पु.) - (१) रीत, सहा (२) तर्क (३) बुट्टी (बेलबुट्टीप्रमाणे) (४) (वि.) निर्लज, निलाजरे.

यंगडी (अ०भा०) (स्त्री.) - बांगडी.

यंगी (अ०भा०) (स्त्री.) - टिकली.

यचकी (अ०भा०) (स्त्री.) - लहान गाटोडे.

यचकुं (अ०भा०) (न.) - (१) चावा (२) बचकंत मावण्याजोगा तुकडा (३) गाटोडे.

- भरयुं - चावा घेणे, बचक मरणे.

यचको (अ०भा०) (पु.) - मोठे गाटोडे.

यचकोरुं (अ०भा०) (स. क्रि.) - (१) बचकळणे (२) दोराना जिमेचा एक विशिष्ट आवाज करून हाकणे.

यचकोरं (अ०भा०) (न.) - हुक्की.

यचगी (अ०भा०) (स्त्री.) - बाळपण.

यचपण (अ०भा०) (न.) - बाळपण.

यचयुं (अ०भा०) (अ. क्रि.) - (१) वाचणे (२) शिळक राहणे.

यचाई (अ०भा०) (स. क्रि.) - बचत.

- उ (वि.) - बचत करणारे.

यचारं (अ०भा०) - विचारे.

यची (अ०भा०) (स्त्री.) - छोटी मुलगी.

यची (अ०भा०) (अ०भा०) (स्त्री.) - पापा, मुका.

यचेरी (अ०भा०) (स्त्री.) - नालस्ती, निंदा

यच्चांकच्चां (अ०भा०) (न. व. घ.) - कच्चीबच्ची.

यचुं (अ०भा०) (न.) - पिल्लू.

- च्या (पु.) - लहान मुलगा.

यच्छ (अ०भा०) (वि.) - खडबडीत.

यजर (अ०भा०) (पु. स्त्री.) - तंवायू, तपकीर.

- द्या (दांते) - दातांना तंवायू लावणे.

- रियुं (न.) - तपकिरीची धवी.

यज(ज)वणी (यज-व-वणी) (स्त्री.) - यजवणी, अमलात-
आचारात आणणे.

यजयुं (यजयुं) (अ. क्रि.) - (१) अमलान येणे (२) यात्रणे
(वायू, ताल इ.)

- येयो (पु.) - कुदाल वायू यात्रविणारा.

यजत्र (यजत्र) (पु.) - कापड व्यापारी.

- जी (स्त्री.) - (१) विभीक्ष्णुत्व (२) विकारा आणि
निःशक्त वाय्यामवली (जलमग्न).

यजाणियो (यजणियो) (पु.) - होधारी.

यजार (यजार) (पु., स्त्री., न.) - (१) हाट, बाजार (२) सुवारी
(३) भाव, दर (४) विन्नी-भरती.

- येमी जयुं - भाव गहगडणे.

- येतोयुं - होधारी यात्रणे येतोयुं यात्रणे येतोयुं.

- ण (स्त्री.) - बाजारवमवी.

- पुतळी (स्त्री.) - नटनघट्टन फिरणारी स्त्री.

- रु (वि.) - बाजार, हलके.

- गप (स्त्री.) - अकथा.

- भाव (पु.) - बाजारभाव.

यजिद् (यजिद्) (वि.) - आमदी, हट्टी.

यजोदो (यजोदो) (पु.) - लोटा.

यजाडयुं (यजाडयुं) (स. क्रि.) - (१) चिकटविणे, (२) (लाक्ष.)
माथी मारणे.

यज (-सो)डयुं (यज-ओ-डयुं) - होडणे.

यज (यज) (वि.) - (१) अंगाने भरलेले (२) भरीव, घट्ट
(३) (पु., न.) टेंगणे मजबूत सट्ट (४) (अ.) भगदी.

यजक (यजक) (वि.) - (१) कडक, कटकन मोडण्यासारखे,
(२) परखड बोलणारे.

- ण (-णुं) (वि.) - (१) कडक; काडकन् मोडणारे.

- युं (अ. क्रि.) - (१) काडकन् मोडणे (२) गळून पडणे.

- कायुं (अ. क्रि.) - टर्कन् फाटणे.

यजकी (यजकी) (स्त्री.) - (१) टेंगणीटुसकी (२) बटीक
(३) रखेली.

- कुं (न.) - (१) बोक्णा (२) टेंगू मनुष्य.

- कुं भरयुं - बोक्णा भरणे.

यजाड (यजाड) (वि.) - (१) उघडे (२) छटेले, रंडीबाज.

यजाको (-दो) (यजाको-दो) (पु.) - यजाटा.

यजायुं (यजायुं) - (अ. क्रि.) - कुडणे.

यजाशिया (यजाशिया) (न. व. व.) - धान्याच्या रिकाम्या
कणभ्या.

- ऊडवां - धनधान्य सर्व संपून - खर्चून जाणे.

यजेरुं (यजेरुं) (न.) - मोठी पणती.

यज (यज) (वि.) - (१) मोठे (२) कडक, कटकन् पुटण्याजोगे.
यजवा (यजवा) (पु. व. व.) - तयार झालेले पीक काढून

येतोयुं (यजेरुं) (न.) - मोठी पणती.

यजजेगी (यजजेगी) (वि.) - महादुर.

यजयदो (यजयदो) (पु.) - कुडून खडखडणारी धाण.

यजयुं (यजयुं) (स. क्रि.) - (१) कणसावर दांडकी मारून दाणे झाडून
काढणे.

यजभागी (यजभागी) (वि.) - महाभाग्यशाली.

यजमुळो, - जियो (यजमुळो जियो) (वि. पु.) - मिठा काढलेला.

यजयुं (यजयुं) (स. क्रि.) - दोन किंवा अनेक धागे एकत्र करून
पीठ देणे.

यजवो (यजवो) (वि. पु.) - (१) मुंडन केलेला, विरूप
(२) (पु.) मुंजीचा मुलगा, बट्ट (३) साले काढलेला उस
किंवा त्याचे पेर.

- दडाडवो, - दडाडवो, - रुडवो, - मनावधो - मुंज झाल्यानंतर
गुरुच्या घरी अध्ययनाकरिता जाण्याचा देखावा करण्याच्या
विधीत केल्या जाणाऱ्या क्रिया.

- करवो - सोडलेल्या उमाचे पेर काढणे.

यजाई हाकयी, - मारवी - दंडास्त्री मिरविणे.

यजास (यजास) (स्त्री.) - यडाई.

यजेजाव (यजेजाव) (वि.) - (१) मोटा, श्रीमंत (२) (अ.)

'चिरंजीव हो, भाग्यवान हो' असे उद्गार.

यजयुं (यजयुं) (अ. क्रि.) - वाढ होणे, बढती होणे.

यजयुं (यजयुं) (न.) - (१) रणक्षिग (२) हुल्लड (३) (लाक्ष.)
वाजपेक्षा, यजयुं.

- फंकयुं - (१) टिकटिकाणी जाहीर करणे (२) गुणगान करणे
(३) बंड चेतविणे.

- गां फंकवां - स्तुती करणे.

यंठ (यंठ) (वि.) - (१) बोथट (२) विनअकली.

यंठम (यंठम) (वि.) - (१) टासून टोकून भरलेले (२) कर्कश.

यंठियुं (यंठियुं) (न.) - अंगरखा.

यतक (यतक) (न.) (स्त्री) - बदक.

यताड (-य)युं (यताड-य युं) (स. क्रि.) - दाखविणे.

यतायुं (यतायुं) (वि.) - दुधारी.

यनी (यनी) (स्त्री.) - (१) यान (२) दिवा (३) (लाक्ष) उत्तेजन.

- आपयी - उच्चैः - चिथावणी देणे.

- करयी - दिवा घालणे.

- काटयी - जीम उचलली जाणे.

- यतावयी - दिवा-प्रकाश दाखविणे.

- मूकयी - (१) जखमेत वात भरणे (२) पल्लिता लावणे.

घग्नीश कोठे—चहूय हंती.

—से कोठे दीवा थवा—अंतरात चहूयभूमी शांती—तुमी होणे.

—शी(सी) (स्त्री.)—(१) बत्तीशी (३२ दात) (२) बत्तीस घस्त्राचा समूह (३) स्वादिष्ट भोजन.

—शींग चटपु—लोकाच्या चर्चेचा विषय होणे, निंदा होणे, स्तुति होणे.

—शी बत्तायवी—(१) हंसणे (२) घमकी देणे

(३) मर्यादशीलपणा सोडून वागणे.

घग्नाचुं (अधाचुं) (स. क्रि.)—घकवून सोडणे, दमविणे

(२) दाखून बसणे (लुबाडून घेऊन पचनी पाडणे).

घग्घ्यघग्घ्या (अग्घ्यअग्घ्या) (स्त्री.)—लड्डालट्टी.

घग्घाम (अग्घाम) (न.)—(१) दुःख (२) व्यभिचार.

—कार (वि.)—वाईट, दुष्ट.

—गामलन—(स्त्री.) बदनाम (२) (वि.) बदनामिचे.

—गोद्रे (स्त्री.)—नालस्ती, निंदा.

—घलन (न.)—दुराचरण.

—जर्ग, जग्गान (स्त्री.)—शिबीगाल करणारे.

—जानर—चंगमान.

—गुभा(वा) (स्त्री.)—शाप.

—गर्दी (स्त्री.)—बदनामी, अपकीर्ती.

—नजर (स्त्री.)—कुदृष्टी.

—नसीब (वि.)—(१) भाग्यहीन (२) (न.) दुर्भाग्य.

घद्न (अद्न) [फा.] (न.)—(१) शरीर (२) कुडते.

घद्नुं (अद्नुं) (न.), घद्नो (पु.) (अद्नो)—पाण्याचे दगडी कुड (२) संढासात घेऊन जाण्याचे ढबडे.

घद्घद्नुं (अद्घद्नुं) (अ. क्रि.)—जेव्ही लवळवढणे, कुजणे.

घद्घो, (अद्घो) (अ. क्रि.) [फा.] (स्त्री.)—(१) दुर्गंध (२) बदनामी.

घद्दल (अद्दल) [अ.] (अ.)—बदली, ऐवजी, बदल.

घद्दलाचुं (अद्दलाचुं) (अ. क्रि.)—(१) फेर पडणे (२) पालट होणे, फिरणे.

घद्दली (अद्दली) (स्त्री.)—(१) फेर पडण्याची किंवा बदलण्याची क्रिया, फेरफार (२) नोकरीचे किंवा कामाचे ठिकाण किंवा प्रकार बदलणे.

घद्दले (अद्दले) (अ.)—बदली, ऐवजी.

घद्दलो (अद्दलो) (पु.)—(१) मोबदला (२) फेरफार (३) गूट, प्रतिकार.

—आपवो—(१) भरमाई करून देणे (२) प्रत्युत्कार करणे.

—कस्वो—अदलाबदल करणे.

—मळवो—मोबदला मिळणे.

लेवो—सूड घेणे.

—वाळवो—परा 'बद' ने आणवो.

घद्दुं (अद्दुं) (अ. क्रि.)—(१) चर्चणे, चर्चे.

घद्दुं (अद्दुं) (वि. क्रि.) (अद्दुं-वि. क्रि.) } (वि.)—चर्चा, चर्चे.

घद्दुं (अद्दुं) (न.)—चर्चा.

घद्दुं (अद्दुं) (न.)—चर्चा.

घद्दी (अद्दी) (स्त्री.)—(१) बद, सई (खेळातली) (२) दुराचरण,

अनीती (३) दृष्ट सवय (४) निंदा.

घद्दुं (अद्दुं) (न.)—वामरु, बळडे.

घद्दुं (अद्दुं) (वि.)—सगळे, सर्व.

—जे (अ.)—सगळीकडे, सर्वत्र.

घद्दी (अद्दी) (स्त्री.)—नववधू.

—डो (पु.)—(१) वर, (२) लग्नांतले गाणे.

घद्दी (अद्दी) (स्त्री.)—मेळ, स्नेह, गर्दी.

घद्दी लगी,—सुधी (१) शक्य तो (२) बहुतांशी.

घद्दी रादा—गद्दी, मेळ.

घद्दी काळ—भावी.

—जोग—शक्य, संभवनीय.

घद्दी तेथुं—संभवनीय.

घद्दी ठनवुं—नटणे थटणे.

घद्दी (अद्दी) (पु.)—(१) घटना, प्रसंग (२) गद्दी, मेळ.

घद्दी (अद्दी) (स्त्री.)—(१) बनावट (२) बनावट (३) मस्करा.

—टी (वि.)—कृत्रिम, खोटे, नकली.

घद्दी (अद्दी) (अ. क्रि.)—(१) बनावट, घडवणे.

(२) मस्करा करणे, फजीत करणे.

घद्दी (अद्दी) (स्त्री.)—(१) लाज (२) इज्जत.

घद्दी (अद्दी) (न.)—लोकरीची जाड धाबळी.

घद्दी (अद्दी) (पु.)—मेहुणा (बहिणीचा नवरा).

घद्दी (अद्दी) (वि.)—दोव्हिजण, उभय.

घद्दी (अद्दी) [फा.] (स्त्री.)—प्रार्थना, अर्जी.

—उद्यायवी—आशेचे पालन करणे.

—करवी—(१) प्रार्थना करणे (२) सलाम करणे.

—गुजारीवी—अर्ज—विनंती करणे.

घद्दी (अद्दी) (पु.)—वर, नवरा.

घद्दी (अद्दी) (पु.)—कैदी, बंदी.

घद्दी (स्त्री.)—(१) गुलाम स्त्री, दासी, पकडून आणलेली स्त्री (२) मनाई.

घद्दी (अद्दी) (पु.)—बंदुकावाला शिपायी.

घद्दी (अद्दी) (पु.)—गुलाम, चाकर.

घद्दी (अद्दी) [फा.] (स्त्री.)—चाकरावर कृपावद्दी ठेवणारा (संघोषत).

वरात (अरात) (वि.)—(१) वराकडचा जानोसा (२) वरात.

वरावर (अरावर) (वि.)—बरोबर (२) समान, सारखे

(३) वाजवी (४) पाहिजे तसे, निर्दोष.

—रियुं (वि.)—समवयस्क, बरोबरीचे.

—रियो (पु.)—बरोबरीचा मित्र.

—री करवी—स्पर्धा करणे.

वर (अर) (पु. न.)—बोव.

वरो (अरो) (पु.)—(१) तोरा, ताठा (२) चढाई (३) उवराने ओठांच्या कोपऱ्यावर येणारे बासीक फोड.

—ऊढवो, ऊढवो, मूनरवो—ओठांच्या कोपऱ्यावर तापामुळे लहान लहान फोड येणे, उवर उतणे

—उवरवो—ताठा उवरविणे.

वरा भागवा—मंद उतरविणे.

वरोडुं (अरोडुं) (न.)—(१) बोव (२) घाट (ज्वारी-बाजरीचे).

वरोळ (अरोळ) (स्त्री.)—प्लीहा.

वलकं (अधकं), वलके, (अधकं) [फा.] (अ.)—इतकेच नव्हे पण

यत्नगम (अधगम) (अ.) (पु. न.) बहका, कफ.

वल जावुं (अ. कि.)—जीव ओवाळून टाकणे, कुरवंडी करणे.

वलम (अधम) (स्त्री.)—उकडे भात.

वलववुं (अधववुं) (स. कि.)—पुष्ट-बलवान करणे, वाढविणे.

वलवुं (अधवुं) (स. कि.)—सोपेत बडबडणे.

बला (अला) (स्त्री.)—(१) पीडा, व्याद (२) पीडा देणारे पिशाच.

—अवी, टळवी—संकट किंवा व्याद टळणे.

—जाणे !—कोण जाणे !

बलाल (अलाल) [अ] (वि.)—नीच.

बलियो (अलियो) (पु.) बेल.

बलिहारी (अलिहारी) (स्त्री.)—(१) खुबी (२) बाहवा.

बले (लो, ल्ले) युं (अलैयुं) (न.) काकण.

—यां खेचयां—(१) फारकत-सोडविडी देणे,

(२) हिंदीय पुढे टकलणे.

—यां पहेचयां—(१) स्त्रीने पुनर्विवाह करणे (२) नागई चढणे. हाया काकण भरणे.

—लेयां—नव्याच्या लाडक्या हान भिरडून माथ्यावर ओढे मोडणे, 'इटापिडा टळो भमंगल पळो' या अर्थी.

बवावुं (अववुं)—नवीन लागवडीच्या जमिनीचे दुसरे वर्ष.

बवासीर (अवासीर) [अ.] (न.)—मूळव्याध.

बस (अस) [फा.] (अ.)—(१) पुरे (२) निश्चयवाचक शब्द.

—करवुं—पुरे-बंद करणे.

—थवुं—पुरते होणे.

बस्तो (अस्तो) [फा.] (पु.)—गाठोडे, बासन.

बहालयवुं (अधलयवुं) (स. कि.)—(१) गुलविणे, प्रफुल्ल करणे (२) पसरविणे (३) (लाक्ष.) आनंदित करणे, रमविणे.

बहाववुं (अधववुं) (स. कि.)—वाहायला लावणे, वाढविणे.

बहानुं (अधानुं) (न.)—बहाणा, मिष, खोटे कारण.

बहार (अदार) [फा.] (पु., स्त्री.)—(१) घाटमाट, रंगेलपणा, शोभा (२) आनंद, मीन (३) वसंत ऋतू, त्या ऋतूचा रसभरित उन्मादक काळ.

बहार (अ.)—बाहेर.

—आववुं—प्रकट होणे, बाहीर होणे.

—पटलुं अंदर—बाहेरून बावळट पण आत पक्क.

—बली (स्त्री.)—बाहेरचांदीची स्त्री.

—बटियो (पु.)—(१) बंडखोर (२) लोकांना घाल देणारा माणूस (३) बाहेर राहून लूटपाट करणारा लुटारू.

—बडुं (न.),—बडो (पु.)—लुटारूचे किंवा बंडखोराचे काम

—बाम (पु.)—कुठेतरी राहणे.

—बासियो (पु.)—गावाबाहेर राहणारा भंगी.

बहारण (अदारण) (न.)—सोनाराच्या दुकानातल्या केर.

—णियो (पु.)—तो कचरा धुऊन सोने काढणारा.

बहा (हो) रवुं (अध-हो-रवुं) (स. कि.)—साडणे.

बहाळ (अदाल) [फा.] (वि.)—(१) मंजूर, कायम (२) प्रसन्न, स्वस्थ.

—राखवुं—मंजूर करणे.

—ली (स्त्री.)—(१) मंजुरी (२) (वि.) कायमचे.

बहाववुं (अधववुं) (स. कि.)—पेलावणे, पसरविणे.

बहिदन (स्त) [फा.] (न.)—स्वर्ग.

बहु (अधु) (अ.)—पुष्कळ, रूप.

—करी !—कमाल केली !

—थयुं !—भाता पुरे !

—सारुं !—ठीक ! धरे !

—पगी (स्त्री.)—अफवा.

—बोलुं (वि.)—(१) वाचाळ (२) अति शहाणे.

बहेक (अडेक) (स्त्री.)—सुगंध.

—थुं (अ. कि.)—(१) घमघमणे, दरवळणे (२) बहकणे.

—बावडुं (अ. कि.)—(१) घमघमणे (२) दरवळून गोडणे.

बहेडुं (अडेडुं) (न.)—बेहेडा.

—डो (पु.)—बेहेड्याचे झाड.

बहेतर (अडेतर) (वि.)—अधिक चांगले.

बहेन (अडेन) (स्त्री.)—बहीण (२) कोणीही स्त्री

(३) गुजरातेत स्त्रीच्या नावाला जोडलेला आदरार्थी शब्द (उदा. 'कांताबहेन')

—पणां (न. ब. व.)—सखीपणा, मैत्री

—पणी (स्त्री.)—सखी, मैत्रीण.
 यटेर (अक्षर) (स्त्री.)—(१) बहिरेपणा (२) जडत्व, अचेतनत्व.
 —मारयी—बहिरे किंवा जड होणे.
 —राट (पु.)—रा (स्त्री.)—बहिरेपणा.
 —राट द्याव्यो—मारयो—बहिरेपणाचा परिणाम घाटणे.
 यटो (अक्षर) (स्त्री.)—(१) यटोरे (२) यट (यणायण न नाजणारे)
 (३) येदना किंवा सवेदना न होण्यासारखे.
 यटोत, ताळ (वि.)—पुष्कळ, अधिक.
 यटोरयुं (अक्षरयुं) (स.क्रि.)—शास्त्र मारणे, कचरा काढणे.
 यटोळुं (अक्षरयुं) (वि.)—मोठे, विस्तृत.
 —क हाचे—मुक्त हाता, उदारपणे.
 यळकणुं (अक्षरयुं) (वि.)—(१) ग्यालामाधी (२) मनात जळत राहणारे.
 यळयो (अक्षरयुं) (पु.)—बडका.
 यळण (अक्षरयुं) (न.)—जळणे.
 यळणण (अक्षरयुं) (न.)—जळण, जळणाची लाकडे.
 —रा (स्त्री.)—(१) भाजल्याच्या घेदना (२) जळजळ.
 —रा करयी—(१) चिंतेने जळत राहाणे (२) ईर्ष्या करणे.
 यळद, दिवो (अक्षरयुं) (पु.)—(१) बेल (२) (लाक्ष.)
 बेलोवा, निर्धुद.
 यळपारी (अक्षरयुं) (वि.)—लूप मजबूत.
 यळयळ (अक्षरयुं) (स्त्री.)—(१) जिता (२) सीम भावना
 (३) ईर्ष्या.
 —तु (वि.) (१) भाजेल असे (२) प्रस्त, पीडले जाणारे.
 यळयुं (अक्षरयुं) (अ. क्रि.)—(१) जळणे (२) पेटणे (३) आग
 होणे (४) (लाक्ष.) ईर्ष्या करणे.
 यळयुं (अक्षरयुं) (अ.)—‘मरु दे’ या अर्थाचा उद्गारवाचक
 शब्द, ‘जळजळ मेळ’ असा क्रियांच्या तांडातला उद्गार.
 यळयो (अक्षरयुं) (पु.)—बंड
 —जागयो—ऊठयो—बंड ठरणे—होणे
 —याग्योर (वि.)—बंडग्योर.
 यळपो (अक्षरयुं) (पु.)—संताप.
 —काढयो—आपल्या मनातली जळजळ दुसऱ्यापुढे सांगणे
 किंवा दुसऱ्यावर काढणे.
 यळिया (अक्षरयुं), —काका, —बापजी (पु. घ. व.)—देवी,
 फोड्या (२) दीवळा देवी (३) यत्किंचित् कारणाने
 संतापमारा किंवा चाकडे लावणारा माणूस.
 —आचवा, —नीकळवा, —पचारवा—देवी—फोड्या येणे.
 —काढवा, —टांकवा—देवीची लस टोचणे.
 यळियुं (अक्षरयुं) (वि.)—बलिवृ.
 यळियेल (अक्षरयुं) (वि.)—मरसरी.

यळेब (अक्षरयुं) (स्त्री.)—भावणी पूर्णमा.
 या (आ) (स्त्री.)—(१) आई (२) यडीलधान्या स्त्रीच्या नाथाला
 पुढे लावण्यात येणारा शब्द; उदा. ‘कस्तुरभा’
 —येळुं (वि.)—आईयेळे.
 याह्य [अ.] (पु.)—(१) कारण, सबब (२) खोटे निमित्त.
 याईकट्यागी (आक्षरयुं) (वि.)—(१) नामदं (२) (स्त्री.)
 भोक (३) गयावया.
 —करयी—भोक मागणे.
 याईजी (आक्षरयुं) (स्त्री.)—सास.
 यायडी (आक्षरयुं) (स्त्री.)—(१) कोणीहि स्त्री. (२) वायको.
 —करयी—लम करणे
 याउ(-व)ळुं (आक्षरयुं) (न.)—जनावराची कास.
 याकरी (आक्षरयुं) (स्त्री.)—ह्यातटाने झगडा करणे, जिद्दीचे वैर
 याकस (आक्षरयुं) (न.)—आमकाड्यांनी किंवा साबुनी पेटी
 याकी खेचयी (आक्षरयुं) (अक्षरयुं)—याकी किंवा शिळक रफाम पुढे
 त्याच्यावर ओढणे
 याकुं(-खुं, -कोहं) (आक्षरयुं, -कोहं) (न.) भोक.
 यायडयुं (आक्षरयुं) (पु.)—तेटा—मांडण करणे, रागावणे.
 यायडुं (आक्षरयुं) (वि.)—विऊन फार काळ झाला आहे असे
 टोळ.
 यायाबोळुं (आक्षरयुं) (वि.)—(१) फटकळ (२) सरळ असेल
 ते बोलणारे, परलट.
 यागडोर (आक्षरयुं) (स्त्री.)—लगाम.
 याचड (-डुं) (आक्षरयुं) (वि.)—(१) मूर्ख, विनयकली
 (२) भीषण.
 यायुं (आक्षरयुं) (वि.)—मूढ, बेअकली.
 यायाई (आक्षरयुं) (स्त्री.)—मूढा, बेअकलीपणा.
 याघा (आक्षरयुं) (न. म. घ.)—व्यर्थ घडणूक.
 यांक, यांकनो (आक्षरयुं) (पु.)—घमण्याने वाक.
 यांकुं (आक्षरयुं) (वि.)—(१) फाकडे, नटवे (२) वाकडे, वाकड्या
 स्वभावाने (३) वाळणी (४) नाचक (ममय, काम इ.)
 यांकेराव, —लाल (आक्षरयुं, -लाय) (पु.)—छेदेल, नटवा.
 यांगड (आक्षरयुं) (वि.)—(१) लुच्चे, लबाड (२) साहसी.
 यांगो (आक्षरयुं) (पु.)—पाण्याची कावड.
 याचकी (आक्षरयुं) (पु.) बचक, मूठ (२) पाची ओटांनी घेतलेला
 विमटा.
 —का भरवा (१) मुळीमुळीनी घेणे (२) पंजाने ओरखडे घेणे.
 याज (आक्षरयुं) (स्त्री., न.)—डुं—पुं—पत्रायळ.
 —मांडयी—पत्रायळ मांडणे.
 याजड (आक्षरयुं) } (पु.)—छोटे बाजले.
 याजोठ (आक्षरयुं) }

यातंहुं (या०हुं) (वि.)-धूर्त, पके.

याजी (या०जी) -(१) पट (२) सौम्यांचा किंवा देशी पस्यांचा खेळ (३) पर्यातला हात (४) कारस्थान.

-खेलवी, -रमवी -हावपेच टाकणे.

-गोटवी, -रचवी -युनी करणे.

-जवी, बगडवी -योजना निष्फळ होणे.

-जीववी -बाजी मारणे, यशस्वी होणे.

-माडवी -कार्यामाध्यम योजना बनवणे, कडवी -पने टाकणे -भाटणे.

-हाथवी जवी -बाजी हातातून जाणे.

-हारवी -(१) खेळ टाकला त्यात हार लागणे (२) हावपेच वाया जाणे.

-गर -(पु.) -गारुडी, जादूगार.

-गरचुं रमकहुं -स्वतंत्र व्यक्तित्व नसलेला माणूस, दुसरा नाचवील तसे नाचणारा माणूस.

-गरी -जादूगारी (२) खेळ, तमाशा (३) मायाबाल, वरतनाळ.

यागु -गू (या०गू) [फा.] (स्त्री.) -(१) शेवट (२) दिशा, कुस (३) पक्ष, तरफदारी.

-पू बेसवुं -(१) विट्याळशी बसणे (२) कामातून बाजूला होणे, तटस्थ राहणे.

-सिबी -पक्ष घेणे.

याजे (या०जे) (वि.)-एखादे, कोणीतरी.

याजवुं (या०जवुं) (स. क्रि.) -(१) मिठी मारणे (२) तंटा करणे, बाचाबाची करणे.

याजावास (-झी) (या०ज.या०जी) (स्त्री.) -बाचाबाची.

याटकवुं (या०टकवुं) (अ. क्रि.) -(१) चिकटणे, (२) झगडणे.

याटुं (या०टुं) -चट्टरु.

याटुं (या०टुं) (वि.) -टेंगणे, बटु.

याटुं (या०टुं) (वि.) -तिरले.

याही आंखे (नजरे) जोवुं -(१) कानाडोळा करून गुपचुप पाहणे. (२) कानाडोळा करणे.

याणवुं (या०णवुं) (अ. क्रि.) -बोली -करार-करून घेणे.

याणी (या०णी) (स्त्री.) -(१) ठरविलेली मुदत (२) करार, बोली. (३) मुहूर्त करण्याकरिता दिली जाणारी भेट.

-करवी -घात करणे, बोली करणे.

-कराववी -माझ खरेदी करून शुभमुहूर्त करणे.

यांट (या०ंट) (न.) -(१) वायकांनी नेसण्याचे एक रेशमी वस्त्र (२) वजनांचा सट (३) काटेरी शाडाची दाट जाळी (४) एक गोड पदार्थ.

यांटवुं (या०ंटवुं) -(१) (न.) एक झाड (२) (स. क्रि.) वाटणे.

यांटुं (या०ंटुं) (वि.) -(१) धरोवर न पोसावलेले, कणसे न धरलेले. (२) वाटुक.

यांट (या०ंट) (वि.) -टेंगणे टुमकें.

यांटवुं (या०ंटवुं) -(१) (वि.) शेवट नसलेले (२) (न.) अर्ध्या बावाचा सदरा.

यांटुं (या०ंटुं) (वि.) -(१) शेवट नसलेले (२) (व्यंगामुळे) कुरूप (३) नंगे (शय्य).

यानक (या०तक) (वि.) -(१) विन कामाचे (२) रद्द केलेले, रद्दवाट.

यानी (या०नी) (स्त्री.) -घात.

यानेन (या०नेन) (वि.) -गुप्त.

याथ (या०थ) (स्त्री.) -(१) दोन हातांच्या बंधेत घेतलेली पकड.

-भरवी, -भाडवी, -लेवी -(१) दोन हातांच्या बंधेत घेणे, भेटणे (२) मोठे कार्य घेण्याने अंगावर घेणे (३) टकर देणे.

-मां घालवुं, -लेवुं -(१) दोन हात पसरून त्यांच्या बंधेत धरणे (२) आभयाला घेणे.

याथवाथा (—थी) (या०थ.या०थी) (स्त्री.) -एकमेकांना मिठ्या मागणे.

याथोडियुं (या०थोडियुं) (न.) -(१) उगीच धडपड, पळवळ (२) प्रयत्न.

-भरवी, -मारवी, -प्रयत्न करणे.

याव (या०व) [अ.] (वि.) -(१) रद्द केलेले, यज्ञ (२) (अ.) नेतर.

-याकी (स्त्री.) -(१) बजावाकी (२) बजा करून राहिलेली शिल्पक.

यावळुं (या०वळुं) (वि.) -(१) नकली, गिलीट केलेले (२) तक्यादी (३) (न.) कशीदा भरलेली साडी.

यादी (या०दी) [पु.] (स्त्री.) -(१) अपचन (२) पोटात होणारा वायू.

याव (या०व) (पु.) -(१) अडचण, (२) विरोध, हरकत (३) दोष, पाप (४) पीडा, उपद्रव.

-आववो -विरोध घेणे.

-हुं (स. क्रि.) -लढणे, झगडणे.

याथा (या०था) [सं.] (स्त्री.) -(१) नवस, व्रत (२) पीडा, दुःख (३) विघ्न.

-आपवी -नवस किंवा व्रत घ्यायला लावणे -सांगणे.

-आववी, -पडवी -विघ्न येणे.

-करवी, -छोटवी, -सूकवी -घेतलेल्या व्रताची किंवा नवसाची सांगना करणे.

-राखवी, -लेवी -नवस करणे, व्रत घेणे.

वाधे भारे—मोघम, नामनिर्देश न करता.

वान (वान) — (१) (वि.) जमीन किंवा मोबदल्याचे म्हणून दिलेले (२) (न.) विसारा, टारलेल्या सीप्यांनी आगाऊ दिलेली रक्कम (३) जामीन.

—आपयुं—(१) मोबदला देणे (२) विसारा देणे.

—रहेयुं—जामीन राहणे.

वानक (वानक) (स्त्री.)—रचना, शैली.

वानही (वानही) }
वावही (वावही) } (स्त्री.)—लौही, दासी.

वानाग्रत (वानाग्रत) (न.)—सीप्याचे टारलेले पैसे आगाऊ दिल्याचे स्थल.

वानी (वानी) (स्त्री.)—(१) बोलण्या-लिहिण्याची शैली-दश. (२) वाणी.

वानु (वानु) (स्त्री.)—परंदाज स्त्री.

वानु (वानु) (न.)—पहा 'वान'

वावगोड (वावगोड) (स्त्री.)—(१) धरमोड, चालढकल. (२) (लाक्ष.) तोड, निकाल (३) गूट देणे.

—नी वान—(१) दाहाण्या व अनुभवी माणसांनी सहज थ्यावी लागण्यासारखी विकट गोष्ट (२) निकाल करून टाकण्यायोग्य गोष्ट.

वावण (वावण) (न.)—(१) बांधण्याचाक कवडा, भेटण (२) बंधन, गाठ.

—णुं (न.)—(१) बांधून रंगविलेला कवडा (२) मनातला झेल.

—णो छोडवा—नमते घेणे, हार पाऊन-थकून सोडून देणे.

—लुं (न.)—कबरस्तान, स्मशान.

वांवी जाव—जमीन जाव.

—कमरुं—जखत, तयार.

—जयुं—बांधून घेऊन जाणे.

—गडी—सकल मंड, (जेकला) मनातून टाकण्याची प्रक्रिया.

—लेयुं—बांधून घेणे.

—वान—उपडी न केलेली किंवा न करावयाची गोष्ट.

—रहीन—दुसऱ्या मालकी, मालकी घेणे.

वांयुं मां—(ब्रिघात) एक वेळचे जेवणाचे व्रत.

वांय्यो पग—एके ठिकाणी बराच काळ स्थिर राहणे.

—रुपियो—वंदा रुपया.

वांयो (वांयो) (पु.)—(१) वांधा (२) बंधन.

वायनं—वारंवार आले, (दुकाने) निघणे.

वायनो लाडवो—वायने करून ठेवलेला फायदा.

वायकमीं (वायकमीं) (वि.)—बापाच्या कमाईवर राहणारे.

वायकमी, वायकमी वायकमी, वायकमी.

—जी, वायु—वाड्याविषयी मानार्थी उद्गार.

—बाळावया—बाही मगवान करून सोडणे.

—हुं (वि.)—बापडे, गरीब.

—दादा (पु. व. व.)—पुत्रज, वाड्याडोल.

—ला (नित्या)—अरे बापरे!

—वसुं (वि.)—(१) बापाचा पक्ष घेणारे (२) बापालाच विकटून राहणारे.

—बचोली करवा—दादाबाबा करणे, आजीजी करणे

वायी (वायी) (वायी-पु. व.) (वि.)—बापिके, बापाचे, वारशात मिळालेले.

वायुयुं (वायुयुं), वायुं (वि.)—(१) गरीब बापडे (२) लाडक.

वाक (वाक) (पु. स्त्री.)—(१) वाक (२) उकाडा (३) वाफारा. आपरा—वायकमी वायकमी.

—थवो—उकाडा हाणे, घाम येणे.

—णुं (न.)—बापक उकटणे (२) उकडलेली वस्तू

(३) जनावराकरिता शिजवलेले आंभोण. (४) कैऱ्यांची

भाजी (५) (लाक्ष.) स्वाद नसलेले अन्न

(६) गडबड घोटाला.

—हुं (स. क्रि.)—(१) शिजविणे (२) (लाक्ष.) खुपडा करणे, विवडून ठेवणे, घोटाला करून ठेवणे.

वायन (वायन) (स्त्री.)—(१) विषय, मुद्दा, काम, बाध (२) तपशील (३) (अ.) बाबतीत, विषयी.

—मी (स्त्री.)—(१) दलाली, कमिशन, घटाय (२) बळुत्याचे धान्य.

वायरी (वायरी) (न. व. व.)—डोक्याचे पिसकारलेले फेंस.

वायरी (वायरी) (स्त्री.)—डोक्यावरील फेंसचा गुपका.

—उतरायवी, —लेवरायवी—नवम फेडताना किंवा प्रताची मांगता करताना हजामत करून घेणे.

—रायवी—(१) फेंस वाडविणे (२) हजामत न करण्याचे व्रत घेणे.

—रं (वि.)—डोक्यावर फेंस वाडविलेला.

वायरी (वायरी) (पु.) (स्त्री.)—वसईराम.

वायम्ना (वायम्ना) (वि.)—संबंधी, नातेवाईक.

वायगियुं (वायगियुं) (न.)—वाड्याला चालेल असे, सोबळे.

वायडी (वायडी) (स्त्री.)—(१) वाई (२) पत्नी.

वायलुं (वायलुं) (वि.)—(१) ना. दे, मित्र (२) वाड्याडोल.

वायस (वायस) (पु.)—सवव.

वायुं (वायुं) (न.)—हग्या.

वांय (वांय)—(१) वाही (२) हात (३) (लाक्ष.) मदत.

—हालवी, -पकडवी—मदत करणे, सहायक होणे.

—घर (पु.)—जामीन.

—घरी (स्त्री.)—जामीनगिरी, जमानत.

घार (आर) (न.)—(१) दार (२) भांगण (३) देवडी, डेली.

—वेवुं—दार बंद करणे.

—भिडाववां—दारे बंद करणे.

घार कोळां ने तेर लग्ना—मालाच्या किंमतीपेक्षा जकानीची रकम जास्त होणे.

—तुं चोय करवुं—अडाणीपणाने काम विचडून टाकणे.

—बादशाही—पूर्णपणे सुखी अवस्था.

—बापनी येजा—एकमेकांहून वेगळ्या मतांच्या लोकांचा समूह, असा समूह की ज्यात हुक्क सागणारे सगळे काम करणारा कोणी नाही.

—सैया ने तेर चोका—बारा भैये व तेरा चुली, सोबळ्याचा फाजील अंमल.

—वरसनुं—तक्षण व जोमाचा.

—वरये—वृष दिवसानी.

—रे वरवागा खुला—घरात कुठेहि आप्याची मुभा असणे.

—रे वहाडा ने बरीये घडी—अद्योप्रहर.

—रे ने चारे—सदासंबंदा.

—रे भागोळो मोकळी—पुरती मुभा, सूट, स्वतंत्रता

—रे मेह उलटवा—(१) जोराचा वर्षाव होणे (२) सर्व प्रकारे ऋद्धिसिद्धी प्राप्त होणे.

—मो वधमा(-होवो)—वेधनाव, विरोध (असणे).

—मा(-स) (स्त्री.)—द्वादशी.

—स येमवी—दुर्दशा होणे.

—स होवी—काम करण्याचा कंटाळा असणे.

घारकस (आरकस) (न.)—माल घेऊन जाणारी बोट.

घारखली(-ळी) (आरखली-णी) (वि.)—(१) कमी सान्याची (जमीन) (२) (स्त्री.) सारामाफ जमीन.

घारणुं (आरणुं) (न.)—दरवाजा.

(एलुं)—काळुं करवुं—(च्या) घरी जाणे (रागाने व नकार घ्यायला).

घारणां ठवाडां ने खाले हूचा—पैशाची फाटकसर आणि रुपयाचे तुकतान करून घेणे, खोटी फाटकसर करणे.

—डोकतां भाववुं—(१) घर विचारीत विचारीत येणे (२) न बोलावता आपण होऊन येणे.

—डोकवां, -तोडी पाडवां—तगाश लावणे, बरचेबर जाऊन वसुली करणे.

घारणे जवुं—(१) घराबाहेर जाणे (२) लग्नची-शीनाळा जाणे.

—साळां देवावां—सत्यानाश होणे, निःसंतान होणे.

—दीवो रहेवो—(१) वंश राहणे (२) घरचे नांव इ. राहणे.

—बपोर चडवा—दिवस बराच घर आला तरी घरात अजून सोपून राहणे.

—बेसवुं—तगादा लावून वसुली करणे.

—हाथी झळवा—वृष श्रीमंत असणे, दारी हत्ती झुलणे.

घारशीं(-शीं)गुं (आरशीं सीं-गुं) (न.)—सांबर.

घारसाव (आरसाव) (स्त्री.)—दाराची चौकट.

घारी (आरी) (स्त्री.)—(१) लहान दार (२) (लाक्ष.) पळवाट, बहाणा.

घारीक वयन—आणीबाणीची वेळ.

घारीगर (आरीगर) (वि.)—लटपटे, छुच्चे, उचले.

घारुं (आरुं) (न.)—(१) बंदरात शिरण्याचे द्वार (२) दरवाजा (३) पळवाट, बहाणा.

घारुत (आरुत) (पु.)—बंदुकीची दारू.

घारेवाट (आरेवाट) (अ.)—(१) बारावाटा, अस्ताव्यस्त अव्यवस्थितपणे (२) सर्वप्रकारे.

घारंगो (आरंगो) (पु.)—(१) चारा हान लांबीचा बोट (२) बाहेर भटकत राहून चोरी किंवा छूट करणारा (३) झाड मारणारा व संडास साफ करणारा मंगी.

घारोन—(ते) रसो (आरोत-ते-रसो) (वि.)—मारोदरशे, ११२.

घारोग्रा (आरोग्रा) (न.)—बारा टक्क्यांहून जास्त व्याज, जबर व्याज.

घारोवार (आरोवार) (अ.)—टाकोटाक, छगेच्या छगेच, न विचारतामवरता.

घाल (आध) (पु.)—केव.

—तोड (दे) (पु.)—केसवूड.

घालटी—(दी) (आधटी-दी) (स्त्री.)—बाटली.

घालम (आधम) (पु.)—(१) प्रियकर (२) पती.

घालागोळुं (आधगोळुं) (वि.)—एवडेसे, दीनवाणे (तोड).

घालात्री (आधात्री) (पु.)—बाळकृष्ण.

घालाश—(शी) (आधाला-शी) (स्त्री.)—सांभाळ, बडदास्त.

घालां (आधां) (न. ब. व.)—(१) व्यर्थ धडपड (२) निमित्ते, बहाणे.

घावडुं (आधडुं) (न.)—बावळा, बाहू.

घावनवीर (आधनवीर) (वि.)—शूर, बळवान.

घावनी (आधनी) (स्त्री.)—(१) बावनांचा समुदाय (२) गुजराथी मुळाक्षरे.

घावरुं (आधरुं) (वि.)—घावरलेले, बावरलेले.

घावळुं (आधळुं) (न.)—(१) बाहुले, पुतळा (२) बुजगावणे.

—खोलवुं—पुतळ्याचे उद्घाटन करणे.

- मुकमुं-स्मारक म्हणून पुनळा उभा करणे.
- वाकळ (-ळियो) (आवण-विथो) (पु.)-वाभळ.
- बोवो, -वावो-तंत्र्याचे बी पेरणे.
- कांड, -ळी (स्त्री.)-वाभळबन.
- वावळो (आवणो) (पु.)-काळ्या-पांढऱ्या किंवा लाल-पांढऱ्या रंगाचा घोडा.
- वावुं (आवुं) (न.)-कोळ्याचे बाळे, कोळिष्टक.
- पावुं-कोळीष्टक साफ करणे.
- वावुं-घरात कोळिष्टके भरणे.
- वावो (आवो) (पु.)-(१) साधु (२) बाप.
- ऊवो बगळमां हाथ-बैराग्याला कसली निंता !
- वाव्यो पटले बोवली नाची-मोर नाचला म्हणून लांडोर गानाची, पकाने केडे म्हणून दुसऱ्याने केडे, मोठ्यानी केले म्हणून लहानांनी केले, पाहून अनुकरण करणे.
- वावा वावम-(१) अग्नी तृष्ट पुरुष (२) मनुष्यजातीचा मूळ पुरुष (विश्वी व मुसलमानी मताप्रमाणे)
- वो वगव-फार प्राचीन काळ.
- वावाटोपी (आवाटोपी) (स्त्री.)-कानटोपी.
- वास (आस) (स्त्री.)-(१) वास, गंध (२) दुर्गंध.
- वावयी, -मारयी-दुर्गंध येणे.
- वासटी (आसटी) -ळ (स्त्री.)-वसायचा लांब पाट.
- वासा (आसा) (पु.)-सार, तरव.
- वावुक (आवुक) [स.] (पु.)-(१) वानर (२) कुरव माणूस.
- वावोश (आवोश) [फा.] (वि.)-ह्रवार.
- वाळउछेर (आळउछेर) (पु.)-बालसंभाषन.
- वाळकी (आळकी) (स्त्री.)-लहान मुलगी.
- वाळकुंवारं (आळकुंवारं) (वि.)-वाळब्रह्मचारी.
- रंडा (-बा) (वि. स्त्री.)-वाळविथवा.
- रंडापो (पु.)-वाळवेधव्य.
- लम (न.)-लहानपणी होणारे लम.
- वेद (-घ) (पु.)-मुलांचा वेद.
- मजियर (स्त्री.)-वाळणावायूनची मज्जी नैसिंग.
- मंगायी, मंगानी-अजमिर.
- वाळवुं (आळवुं) (स. क्रि.)-वाळणे.
- वाळापण (आळापण) (न.)-(१) बालपणा, अज्ञानपणा (२) कुमारीपण.
- वाळावर (आळावर) (पु.)-लहान वयाचा वर.
- वाळुंभोळुं (आळुं भोळुं) (वि.)-मुलासारखे अज्ञान व भोळे.
- वाळेरं (आळेरं) (वि.)-लहान वयाचे.
- वाळोतियुं (आळोतियुं) (न.)-(१) वाळोती, वाळाच्या खाली घातलेले दुपटे (२) अतिशय घाण कपडा.

- | विगाडुं (विगाडुं) (अ. क्रि.)-(१)-वेचनाव होणे, (२) विचडणे, खराब होणे.
- विगाडुं (विगाडुं) (अ. क्रि.)-विचडणे घाणणे, पसरणे.
- विनपाया (-ये) वार (विनपाया-ये-वार) (वि.)-पाया नसलेले, निरवार.
- विना (विना) (स्त्री.)-(१) हकीकत (२) घटना.
- विदी (विदी) (स्त्री.)-(१) टिकली (२) अनुस्वाराचा बिंदू.
- वियाह (वुं) (विपाह-वुं) (न.)-वीविवाणे.
- वियुं (वियुं) (न.)-वी,
- यो (पु.)-फळांतले कठीण बी,
- विरद (विद) (न.)-(१) भाण, प्रतिशा (२) यश, खयाती (३) गयपयमय राजस्तुती.
- दाळ (-ळ) (वि.)-आपली भाण पाळणारे,
- विराजुं (विराजुं) (अ. क्रि.)-(१) भासन स्वीकारणे (२) शोभणे, विराजणे.
- विरावर (विरावर) [फा.] (पु.)-(१) बंधू (२) भाऊवैद.
- री (स्त्री.) (१) भाऊपणा (२) शांती (३) भाऊवैदांचा समाज.
- विरानुं (विरीनुं) (वि.)-परके.
- विळाडी (विळाडी) (स्त्री.)-(१) मांजरी (२) गळ (३) गळानाचा मांगर.
- जाडी उत्तरयी-मांजर आहवे जाणे.
- मा पेटमां खीर न टकयी-पोटात गुप्त गोष्ट राहू न द्याकणे,
- नुं य-वोळियुं-मशीदेत वयावर टाकून सनाढ्याची लागणारी वरा.
- ने वृक्ष भळावुं-(१) आपल्या हाताने गमावणे.
- मुकयी-विहीरीत गळ टाकून शोधणे.
- नो टोप-कुठ्याची छत्री (पावसाळ्यात उगवणारी).
- विळाडा आवयो-बोळ्यात काजळाचा जाड लेप हाणे.
- खेचयो, नाणवां-मीतरयो-वाटेल तसे खरडणे किंवा रेंगाव्या जाणे.
- बोळवो-कडकडून भूक लागणे.
- | विलाडुं काडवुं-अशी काही गोष्ट मध्येच काढणे की उयाने रेंगाचा भंग होईल.
- विलियान (विलियान) (न.)-पेदू पाडलेला हिरा.
- विलोर (विलोर) (पु.)-पेदू असलेली एक प्रकारची जाड काच (निचा आरसा करताय).
- विलम (विलम) (न.)-वेत.
- विली (विली) (स्त्री.)-मांजर. मांजरी.
- विल्लुं (विल्लुं) (वि.)-(१) लुच्चे, लवाड (२) (न.) एका विटेची पडदी.

— भरी जेजुं—पडती बाहून देणे.

विजो (विजो) (पु.)—(१) विजो (२) (उज्ज) पडवी.

विजडा(रा)युं (विजडा रा युं) (म. नि.)—जेडमाणे, भीमी हावविणे.

विजमार (विजमार) (वि.)—विजमारेड, विजमूर.

विजान (विजान) [म.] (स्त्री.)—पुती, किमच, मटच.

विजरो, विज्रो (विजरो), (विज्रो)—अवकण, पथार.

विजिमळ (विजिमळ) [म.] (वि.)—पायाळ, तडकणारे.

विजिमळा (विजिमळा) [म.]—अज्ञाच्या नासणे.

विजामणुं (विजामणुं) (वि.)—अयंहर, भयघट.

वीरु (वीरु) (स्त्री.)—अय, दहशन.

—ण(युं) (वि.)—मित्रे, डरपोक.

वीच (वीच) (अ.)—मध्ये.

वीज (वीज) (स्त्री.)—विजीया, वीज.

—जोरी—(१) शुद्ध विजीयाचा चंद्र पाहणे (२) शुभाशुभ होणे.

—नो चंद्र—मंगल शकुन.

—घर (पु.)—विजवर.

वीजुं (वीजुं) (वि.)—(१) दुसरे (२) दुसऱ्या प्रकारचे (३) (अ.) दुसरे विजा आणणे.

—जे वेयाडयुं—पाट लावून देणे (स्त्रीचा).

वीजुं (वीजुं) (वि.)—जोडीचे.

वीट (वीट) (न.)—(१) शेण (२) पड्याची विटा, डीट.

वीड (वीड) (न.)—(१) नगळ—मगरी—जमीन (२) कळो लोखंड.

वीडुं (वीडुं) (म. नि.)—(१) बंद करणे (२) पाहिडान घातून बंद करणे.

वीडी (वीडी) (स्त्री.) (१) पानपट्टी (२) विडी.

—आपवी—निरोप देणे.

—खावी—पानपट्टी मागे.

—पीवी—विडी ओढणे.

—वाळवी—(१) पानपट्टी बनविणे (२) विडी बनविणे.

—जुं (न.)—विटा.

—जुं उपाडयुं—अडयुं—विजा उचलणे, पण करून एखादे मोठे काम अंगावर घेणे.

—जुं फेरवयुं—कोण विडा उचलतो ते पाहण्याकरिता तो फिरविणे.

—डो (पु.)—मोटा लोखंडा.

वीजुं (वीजुं) 'वीजुं' चा भूतकाळ, 'व्याडे'.

वीधेल(लुं) (वीधेल-लुं)—घाबरलेले.

वीनकी (वीनकी) (स्त्री.)—विनी, विकनी.

वीनयुं (वीनयुं) (अ. नि.)—विणे.

वीन्या (वीन्या) (स्त्री.)—हरीक, नटणे घेणे.

वीन्या (वीन्या) (पु.) (स्त्री.)—अज्ञाच्या आणा—विजीया भाग.

—वाळो (पु.)—आवरीड अविजारा.

वीरी (वीरी) (स्त्री.)—(१) मम ज्ञान—मगी रानी

(२) ज्ञानदान मम ज्ञान स्त्री.

—जायुं (वि.)—ज्ञानदान करणे.

वीजुं (वीजुं) (न.) (१) मगरी (२) विजडा, पांडुर

(३) आहुती कोरलेल्या टप्पा (४) (विज.) प्रत्युता.

—पडयुं—सावाप्रमाणे आहुती ज्वळणे.

—पाडयुं—खिळे पाडणे.

—या गोडवयां—खिळे जुळविणे.

वांडोड्यां—वांडविळे—खिळे मोफळे खरून त्याच्या खाण्यास करणे.

—या शाळा—वांडी, खिळे ओतविण्याचा कारखाना.

वीमार (वीमार) [फा.] (वि.)—आजारी.

—खानुं (न.)—इस्पितळ.

—री (स्त्री.)—आजारीण.

—री बळगवी (१) रोग विकटणे (२) रीडा लागणे.

वीजुं (वीजुं) (म. नि.) (१) विणे (२) उचलणे, घाबरणे.

वुकायुं (वुकायुं) (म. नि.)—वुकाय लागणे.

वुकावी (वुकावी) (स्त्री.)—दाडी आणि माठ यांना येईल अशा रीतीने कपडा बांधणे.

वुफो (वुफो) (पु.)—तोंड भरून घाल, फुफा.

वुजविल (वुजविल) [फा.] (वि.)—जुनेर, वावर.

वुजरग (वुजरग) (वि.)—(१) वयोपुड (२) अनुभवी, सुरव्या वुजुर्ग (वुजुर्ग)

—गी (स्त्री.)—अनुभवीपणा.

वुपाने (वुपाने) (न.)—पाण्याच्या आकारात शाकण्याने पाच.

वुपाययुं (वुपाययुं) (म. नि.)—विजविणे.

वुपायुं (वुपायुं) (म. नि.)—विजणे.

वुडी (वुडी) (स्त्री.)—(१) कानाच्या माळ या भागास भाग,

लोडी (२) बळवतीपारण्या कांडा (३) आध्यात्मिक गुण

अवधारणा वनवनी (जुडीवुडी) (४) (अज्ञ.) रानावरण उपाय

(५) महाचर आणि अनुभवी मनुष्य.

—मुंवाडवी—(१) चुकीने आख्या मताने करून घेणे,

समजावून देणे (२) विथावणी देणे, आम लावणे.

वुडो (वुडो) (पु.)—(१) वेळवुडी (२) (अज्ञ.) मताने तरंग.

—उडयो, सुडयो—मताने तरंग उडणे.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - (१) बोध (२) (लाभ) बंधन
(३) भावनामय.

बुद्धो (बुद्धो) (पु.) - (१) मन्वाच्या कणसाचे बुरकुंड
(२) बंधन माणूस.

बुद्धयल (बुद्धयल) (वि.) - बंधन, मूल.

बुद्धयुं (बुद्धयुं) (अ. क्रि.) - बुद्धयिले जाणे.

बुद्धयुं (बुद्धयुं) (स. क्रि.) - बुद्धयिले.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - बंधन, मूल.

बुद्धा (बुद्धा) (पु.) - म्हानारण.

बुद्ध (बुद्ध) [फा.] (न.) - प्रतिमा, मूर्ति.

- कं (न.) - काळी आणि लहान स्त्री, हवशीण.

- लानुं (न.) - देऊळ.

- परस्व (वि.) - मूर्तिपूजक.

- परस्वी (स्त्री.) - मूर्तिपूजा.

- शक्ती (स्त्री.) - मूर्तिपूजा.

बुद्धान (बुद्धान) (न.) - (१) भाळ (२) घटन, गुंही.

बुद्धानो (बुद्धानो) (पु.) - शाळ.

बुद्धि चालवारी - दोन चालवारी, समान चालवारी प्रयत्न करणे.

- चालवारी - समजून येणे, समजून येणे.

- दोडायरी - बुद्धि चालवारी.

- ती खाई - जो भागळो - बेअकली.

बुद्धिवा (बुद्धिवा) [फा.] (स्त्री.) - (१) पाया, मूळ (२)

(वि.) कुलीन, घरदाज.

- दी (स्त्री.) - कुलीनता, घरदाजपणा (२) (वि.) मुळातले, पायाभूत.

बुद्धय (बुद्धय) (न.) - जाड लोकरीची घावळी.

बुद्ध (बुद्ध) (पु.) - (१) कोंडीचे बी (२) (न.) धेंब.

बुद्धराण (बुद्धराण) (न.) - आरडाओरडा, हाकाहाक, धोंबधोंब.

बुद्धाट (बुद्धाट) (स्त्री. न.) - (१) अकथा (२) धोंब, पुकारा.

बुद्ध (स्त्री.), बुद्धाण (न.), बुद्धायात, बुद्धारव - आरडाओरडा, गागाट.

बुद्धेपोश (बुद्धेपोश) (वि.) - बुरग्या घालणारा-री-रे.

बुद्धकोट (बुद्धकोट) (पु.) - एक प्रकारचा मोठा डगला, 'बोवकोट'.

बुद्धास (बुद्धास) (न.) - ब्रह्म.

बुद्ध (बुद्ध) [फा.] (वि.) (१) भय (२) मोठ्या योग्यतेचा
- ची - चे (३) उंच, मोठा (आवाज).

बुद्धा (बुद्धा) (स्त्री.) - (१) दोन नाकपुड्यांमधील पडदा
(२) त्या पडद्याला पाडलेले भोक (३) त्या भोकात घातलेली वाळी.

बुद्धारुं (बुद्धारुं) (स. क्रि.) - शाळ मारणे, केर काढणे.

बुद्धारी (बुद्धारी) (स्त्री.) - शाळ, केरमुणी.

बुद्ध (बुद्ध) [फा.] (स्त्री.) - बास, गंध.

बुद्ध (बुद्ध)

बुद्धो (बुद्धो) } (पु.) - बोक्णा.

बुद्धो (बुद्धो)

बुद्धा (बुद्धा) (स्त्री.) - भुक्ता, बुक्ता.

बुद्ध (बुद्ध) (स. क्रि.) - (१) बोक्णा मारणे (२) मटमट
ल्याणे.

बुद्ध (बुद्ध) } (न.) - धान्य व्यायच्या गाडीत लावली

बुद्ध (बुद्ध) } पसरण्याची जाड चादर.

बुद्धी (बुद्धी) (स्त्री.) - बरणी.

बुद्ध (बुद्ध) (स. क्रि.) - (१) आच्छादन करणे (२) काजीत
- मोठा - मोठा.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - (१) मूर्ति (२) पोरकट.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - बुद्धे (२) कान नमलेले.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - (१) नकत्या नाकाचे; भोक न पाडलेल्या
नाकाचे (२) कान नमलेले (३) (लाक्ष.) बुद्धे, दागिना
नमलेले (नाक फिवा कान).

- चो कारभार - (१) दबदा नाही असा कारभार
(२) कारकी कमाई नमलेला वेडा धंदा.

बुद्ध (बुद्ध) (स्त्री.) - समज फिवा कदर.

- बुं (स. क्रि.) - समज असणे.

बुद्ध (बुद्ध) (स. क्रि.) - विशाविणे.

बुद्ध (बुद्ध) (स्त्री.) - कानाचा चापा

- पकडवी - कबूट करणे, गुन्हा फिवा चूक कबूट करणे.

बुद्धी (बुद्धी) (स्त्री.) - बुद्धी.

बुद्ध (बुद्ध) (पु.) - मोठा धानर.

बुद्ध (बुद्ध) (बुद्ध-बुद्ध) (वि.) - म्हातारे, वृद्ध.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - मूर्ति, जड.

बुद्ध (बुद्ध) (स्त्री.) - बुद्धि, अकल.

बुद्ध (बुद्ध) (न.) - जाड टोडके.

बुद्ध (बुद्ध) (स्त्री.) - (१) पुकारा, उंच स्वराची हाक, ओरड,
(२) अफवा.

- ऊठवी - (१) पुकारा, होणे, ओरडा होणे (२) अफवा
पसरणे.

- पडवी - (१) पुकारा-ओरडा होणे (२) घावा चावा असा
ओरडा होणे.

- पाडवी, - मारवी - (१) ओरडून हाका मारणे (२) किर्याद
करणे.

बुद्ध (बुद्ध) (स्त्री.) - हाकाहाक, आरडाओरड, धोंबधोंब.

बुद्ध (बुद्ध) (वि.) - वाईट.

- राई, -रा (स्त्री.)-(१) दुष्टपणा (२) बेसनाव.
 वृत्तं (न.)-लांबसारी साखर, बुरासाखर.
 वृत्तं (पु.) (न.)-(१) गुदा (२) कुल्ले, दुंगण.
 -छटकी जवुं, -चट्टी जवुं (१) जुलाब होणे (२) विंता
 किंवा घास्ती वाटू लागणे.
 वृत्तं (पु.) (न.)-पावसाची झाड.
 बे (अ) (वि.)-दोन.
 -आखती क्षरम-प्रत्यक्ष हजर असण्याचा होणारा परिणाम.
 -आंगळ चढे तेवुं-वरचढ, सर्वाई.
 -घोडे चढवुं-दोन घोड्यांवर स्वार होणे, एकदम होणार
 नाहीत अशी दोन कामे एकदम अंगावर घेणे.
 -छीपवुं मोती-(१) मोठे, मोल आणि नमुनेदार मोती
 (२) निष्कलेक-आदर्श मनुष्य.
 -घडीने परोणे-दोन घटकांचा सोबती (घोड्याच वेळात
 मरणारा माणूस).
 -दाणा-थोडी सुद्धा (अफळ नसणे).
 (एकवचन) बे न धवुं-आमह न सोडणे.
 -पेट करवां-अमर्याद जेवणे.
 -पेसा छांट्या-त्याच देणे.
 -भाग-दुष्ट, वाजवीपेक्षा अधिक भाग.
 -माथां होरां-गवांने होके फिरवणे अंगणे.
 -मोठानी चाकळण-दुर्नीडी माणूस.
 -हात वचचे पेट-गमदृष्टि आणि निष्पथ.
 -हाथे जमवुं-(१) भरपूर खाणे (२) भरपूर कमावणे.
 -हाथे पागडी झालीने हांडवुं-सावधगिरीने-विचार
 करून वागणे.
 बे (अ) [फा.] (अ.)-विन, विगर (उदा. 'बे अफळ')
 बेड (अ) (वि.)-दोन्ही.
 बेकरार (अ) (वि.)-बेचैन.
 -री (स्त्री.)-बेचैनी, अस्वस्थता.
 बेकसूर (अ) (वि.)-निरपराध.
 बेकायदे (अ) (अ.)-गैरकायदेशीर.
 बेकार (अ) (वि.)-(१) रिकामा-मी-मे, काम नसलेला-
 स्त्री-ले (२) विन कामाचे, निरुपयोगी.
 बेक (अ) (वि.)-थोडेसे.
 बेकी (अ) (स्त्री.)-(१) दोहोंची जोडी (२) दोनाने भाग
 जाणारी (सम) संख्या.
 -जवुं-शौचाला जाणे.
 बेगाना (अ) [फा.] (वि.)-त्रयन्ध, विन्हाईत.
 बेगार (अ) (पु. स्त्री.)-वेड.
 -री (पु.)-बेटीच्या घरलेला मजूर.

- बेबाघदु (अ) (वि.)-मिळव, भेसळ केलेले.
 बेगी (अ) (स्त्री.)-(टपालाने पाठवायची) छोटी पिशवी.
 बेजा (अ) (वि.)-अस्थानी, अप्रस्तुत, अयोग्य.
 बेजाज (अ) (अ) (वि.)-बेजार, अस्त.
 बेजान (अ) [फा.] (वि.)-निर्जीव, बेमान.
 बेडमाली (अ) (वि.)-असून राहण्यामुळे नाजूक बनणे.
 बेड्याज (अ) (वि.)-आयते असून खाणारा-री-रे.
 बेडागळ, बेडावुं (अ) (वि.)-बैठे राहणारे, नेहमी
 असून राहणारे.
 बेडावेड (अ) (स्त्री.)-निरुद्योगी असून राहणे (२) ना नफा
 ना तोटा असे असणे (३) (अ.) असूनच असलेले.
 बेडी (बेटी) (स्त्री.)-बसल्या बसल्या-गंभीरपणे-केलेला
 यत्न विनोद.
 -चलाववी, -हाकवी-(१) शांतपणे किंवा दुसऱ्याला न
 समजेल अशा रीतीने चेष्टा करणे (२) रिकामपणी गप्प-
 बदाई मारणे.
 बेडुं (अ. क्रि.)-(१) 'बेसवुं'चा भूतकाळ, 'बसले'
 (२) (वि.) बसलेले (३) बसके (बांध्याने) (४) शांतपणे-
 स्थिरपणे किंवा कसलीही गडबड-धाई न करता होणारे, उदा.
 'बेडुं काम', 'बेटो बळवो'.
 -हुं करवुं-आजारातून बरे करणे, उठून बसविणे.
 -हुं चढवुं-पाण्याची काढवाल किंवा हालवाहलव न करता
 शिजविणे.
 -हुं पाणी चलाववुं-काही आधार नसता बदाई मारणे.
 -हुं पाणी पडवुं-हळूहळू पण सतत पाणी पडत राहणे.
 बेडा थवुं-(१) उठून बसणे (२) आजारातून बरे होणे
 (३) पुनः सतेज होणे.
 -ठानी झाळ कापवी-आपल्याच पायावर कुन्हाड मारून
 घेणे, आपलाच आधार तोडून पाहणे.
 बेटी वडील (अ) (वि.)-मजबूत-बांध्याचे (२) शांत.
 बेटी रमत (स्त्री.)-बेटा खेळ.
 बेडे खामणे होवुं-बांध्याने बुटके आणि गट्टे असणे.
 -ठेलो पोपडो उखाडवो-खाजवून खपळी काढणे, शांत
 झालेला झगडा परत उकरून काढणे.
 बेडो भात-पहिल्यापासून अवयव तिचें पाणी घातून ते तसेच
 जिरवून केलेला भात.
 -भाव-(१) वाढ किंवा घट न होईल असा भाव, टिकून
 राहिलेला भाव (२) घरबसल्या मिळणारा-येणारा भाव.
 -हाथी-नवी कमाई न करता घरात असेल तेच संपविणारा
 माणूस.

वेडकुं (वेडकुं) (न.) - (१) बोटाचा सांधा (२) विंचेचा चिंचोका
अतणारा भाग, बोंड (३) पावसाने झालेला चिखल.
वेडशी (स्त्री) (वेडशी-री), वेडसाई (वेडसाई) (स्त्री.) -
अहंकार, मीपणा.
वेड्याचड (-व) (वेड्याचड-व), वेडाफोड (वेडाफोड) (वि.) - वर
लहान खाली बंद किंवा मोठे अमे, शंकूच्या आकाराचे.
वेडियात (वेडियात) (पु.) - खलाशी.
वेडियुं (वेडियुं) (न.) - (१) आंब्याच्या झाडांवरून आंबे
वरच्यावर काढून घेण्याची झाडीदार सोळी (२) बैलजोडीची
गाडी (३) उसाच्या बियांचे दोन डोळ्यांचे पेर.
- ये हांकुं - बैलजोडीला न बदलता सारखे तसेच हाकणे.
वेडुं (वेडुं) (न.) - भांड्यांची उतरंड.
वेडो (वेडो) (पु.) - (१) गळरा (२) टोळी, तुकडी (३) पसर
लोकणे.
- पार करवो, - थवो - सिद्धी मिळणे.
- घालवो - पदर लोचणे.
वेडोल (वेडोल) (वि.) - (१) वेडोल (२) कुरूप.
वेडण (वेडण) (वि.) - (१) वेडोल (२) उडट, नम्रता नसलेले
(३) धोरण-किंवा पद्धती नसलेले (४) फायदा नसलेले.
वेडंग (वेडंग) (वि.) - रीत नसलेले, कुरूप.
वेडाळियुं (वेडाळियुं) (वि.) - दोन पाखाचे (छप्पर).
वेणुं (वेणुं) (न.) - नदीचा पट, पुळण.
वेत (वेत) (पु.) - (१) मनमुठा (२) युक्ती, योजना (३) वेत.
- उतारवो - (१) तज्ज्ञी करणे. (२) योजना पार पाडणे.
वेतकशीर (वेतकशीर) [फा.] (वि.) - निर्दोष.
वेतमा (वेतमा) (फा.) (वि.) - तमा - पर्वा नसलेला - ली - ले
वेतरदार.
वेतमीज (वेतमीज) (फा.) (वि.) - असम्य, अधिवेकी.
वेतरफी (वेतरफी) (वि.) - दोन बाजूंचे.
वेताल (-लु) (वेताल-लुं) (वि.) - (१) वेताल (२) (लाक्ष.)
अव्यवस्थित (३) हातातून गेलेला-ली-ले.
वेताळां (वेताळां) (न. व. व.) - (वे)चाळिशी उडटून गेल्यावर
डोळ्यांना येणारा अंधुकर्णा किंवा त्याकरिता घालावयाचा
चामा.
- भावघां - चाळिशी येणे.
वेददं (वेददं) [फा.] (वि.) - हृदयशून्य, निरुर.
वेदस्तूर (वेदस्तूर) [फा.] (वि.) - रिवाजाच्या उलटे.
वेडुं (वेडुं) (न.) - अंडे.
वेवळे (वेवळे) (वि.) - (१) दुधारी (२) हार्थी, गोलमोल.
- री तरवार - हुसण्याचे तसेच वापरणाऱ्याचे दोघांचे
तुकसान करणारी गोष्ट.

वेनमून (वेनमून) [फा.] (वि.) - अद्वितीय, अजोड.
वेनवा (वेनवा) [फा.] (वि.) - निर्धन, गरीब.
वेणुं - पगाळुं (वेणुं-पगाळुं) (वि.) - दोन पायांचे.
वेण्डियुं (वेण्डियुं) (वि.) - दोन घर - घासा - अमंगळे.
वेफाक (-ग, -ट) (वेफाक-ग-ट) (वि.) - (१) वेफाट, अमर्याद
(२) (अ.) खुलमखुल्लं, जाहीरपणे (३) भरवेगात.
वेफाम (वेफाम) (वि.) - (१) लक्ष किंवा मान नसलेले
(२) गाफील.
वेयाक (वेयाक) [फा.] (वि.) - (१) आता काही शिळक
राहिले नाही अशा प्रकारचे (२) निहट.
वेयाकळुं (वेयाकळुं) वि. - वावरलेले, घाबरलेले.
वेयुनियाद (वेयुनियाद) [फा.] (वि.) - (१) कमअस्तल,
हलक्या कुळीचे (२) निराधार, पाया नसलेले.
वेयोळुं (वेयोळुं) (वि.) - खोटे, बोल्ड पुनः फिरविणारे.
वेभसुं (-सुं) (वेभसुं-सुं) (वि.) - (१) दोन जातींचे
(२) सरमिसळ असलेले.
वेभरमुं (वेभरमुं) (वि.) - अचिकर.
वेमना (वेमना) (वि.) - (१) द्विधा मनःस्थिती असलेले
(२) मन लागत नाही असे, नाराज, विलगीर.
वेमरजाद (वेमरजाद) (वि.) - अमर्याद.
वेमिसल (वेमिसल) (वि.) - अनुपम, न्यारे, वेगळे.
वेमुनासिब, -सब (वेमुनासिब-सब) [फा.] (वि.) - गैरवाजवी.
वेसख (वेसख) (अ.) - वारंवार, सतत.
वेरडुं (वेरडुं) (वि.) - (१) हट्टी, आमही (२) वेरड, लुच्चे.
वेरत (वेरत) (वि.) - (१) लुच्चे (२) उडट (३) अवेळीचे
(४) (स्त्री.) अवेळ.
वेरहम (वेरहम) (वि.) - निर्दय.
वेरंग (-गी) (वेरंग-गी) (वि.) - (१) उडून गेलेल्या किंवा
विचडलेल्या रंगाचे, विटके, (२) (लाक्ष.) अनिश्चित मतीचे.
वेरागी (वेरागी) (वि.) - (१) विटलेले (२) अनिश्चित मन
असलेले (३) (पु.) बैरागी.
वेरोनक (वेरोनक) (वि.) - निस्तेज.
वेर (वेर) (पु.) - बैल.
वेर, (-डी) (वेर-डी) (स्त्री.) - दोघांची जोडी किंवा त्यांतला
एक जोडीदार.
वेरडुं (वेरडुं) (वि.) - झगडेखोर.
वेरतेल (वेरतेल) (न.) - लाकडावर लावण्याचे रोगणयुक्त तेल.
वेरदार (वेरदार) (फा.) (पु.) - (१) गवंड्याला मदत करणारा
मजूर (२) टिकावाने जमीन खोदणारा.
वेरप (वेरप) (स्त्री.) - साहाय्य.
वेरामुं (वेरामुं) (न.) - मेढी.

बेटी (बेटी) (पु.) - बाली, बडील, मददगार.

बेववण (बेववण) (अ.) - अवेळी.

बेवड (बेवड) (१) (वि.) दुवडणे (२) (अ.) दुंदी घर.

- बळी जवुं, पळवुं - दुमडले जाणं.

- तुं (स. क्रि.) - दुंदी करणे, दुमडणे.

- डावुं (स. क्रि.) - दुंदी करणे, दुमडणे.

- बिडुं (वि.) - (१) एकावर एक असे दोर धर भमलेले, (२) दुंदी हाडाचे.

- बिवा कोठानुं, बेवडा कोठानुं, बेवडी पांमळीनुं - मजसून बांध्याचे.

बेश (बेश) [फा.] (वि.) - ठीक, भले.

बेसऊठ (बेसऊठ) (स्त्री.) - (१) ऊठवस, (२) (लाश.) मैत्री, प्रयोग.

बेसडा (बेसडा) (न.) - (१) (अ.) - बसविण्याची - जडविण्याची विमर.

बेसमी (बेसमी) (स्त्री.) - बेटक, नासन, एखाद्या वस्तूचा चपटा भाग ज्यावर ती स्थिर बसते.

- तुं (न.) - (१) पहा 'बेसणी' (२) बसण्याची रीत - दब

- (३) भेटेल्या माणसाच्या घरी द्योक करण्याकरिता गोळावया माणसांनी एकत्र जमणे (एक विवाज.)

बेसतम (बेसतम) [फा.] (वि.) - पुष्कळ, बेश.

बेसनी (बेसनी) (स्त्री.) - गाढ मैत्री.

- तुं (वि.) - (१) बसणारे (२) चरविले होणारे, बरोबर बसणारे (३) नवे सुरू होणारे (उदा० 'बेसतुं बरस') (४) जमणारे.

- तुं भावयुं - (१) अंगाला बरोबर येणे (२) कामाला उपयोगी येणे (३) पडून न रहाणे.

- तुं ऊठतुं - मिळतामळून असणारे, प्रमाणे ये-जा देणारे.

- तुं धवुं - (१) पाहिजे तेवढे बरोबर होणे, बरोबर पुरते होणे (२) उपयोगी येणे.

- तुं पडयुं - (अंगाला) टंग होणे.

- तो पायो - मेळ, जमून आलेला संयोग.

बेसतर (बेसतर) (वि.) - अशी, उगाडील.

- री (स्त्री.) - उतावीळपणा.

बेसमज (बेसमज) (वि.) - बेअकल.

बेसर (बेसर) (वि.) - अर्धी काळी आणि अर्धी रेंताड अशी जमीन.

बेसरण (बेसरण) (न.) - (१) गवंडी - सुतारांचे एकत्र गोळा होण्याचे ठिकाण (२) येणारा खर्च, बसणारी किंमत.

बेसवुं (बेसवुं) (अ. क्रि.) (१) बसणे (मराठीतील सर्व अर्थी) (२) (पळ - फुल) येणे (३) किंमत पडणे - लागणे.

(४) लागणे, चिकटणे (रंग, दास) (५) लागणे, घुमणे

('हाथमा चपु बेडो') (६) सुरू होणे, स्थापित होणे.

('कोर्ट बेटी') (७) अर्थ समजणे, रीतीप्रमाणे बसविणे.

('हिमाब - कोयडो बेडो' = हिंसाच लागला, कोडे समजले.)

(८) घाट पडणे (९) कस किया तीक्ष्णता कमी होणे ('कपटुं बेडुं' = कापड विरले, 'धार बेटी' = धार कमी झाली).

बेस बेस ! - राहू दे राहू दे, कळले तुझे दाहावण !

बेसवा ऊठवानी जगा - (२) बसण्याउठण्याची खोली,

दिवानखाना (२) भेटविलेला माणूस.

बेसवा जवुं - (१) जात जेवणाच्या वेळी देवरेख करायला

जाणे. (२) मुखपटा काढायला जाणे. (३) भेटायला जाणे.

बेसी जवुं - (१) पडती दशा येणे (२) चपटे होणे (गाल, पोटा)

(३) मोठून पडणे (संस्था, घर) (४) दिवाळे काढणे,

(५) बारीके होणे (६) कस उतरणे (७) घडून जाणे किंवा हारल्याने.

- पडयुं - (१) चालताना एकदम थकून लागी बसणे.

(२) धंयात किंवा कामात मध्येच पडून जाणे.

- रहेंतुं - बसून राहाणे, उद्योग किंवा काही काम न करणे.

निशाळ बेसवुं - शिकायला घालेत जाणे.

बासणे बेसवुं - तगादा लावणे.

गंत बेसवुं - गंतवारास सास घालणे.

बेसाड (-र) तुं (स. क्रि.) - (१) बसविणे (२) जडविणे, बसते करणे (३) घालणे ('जेलमां बेसाड्यो' = तुरुंगात घालेले).

घेर बेसाडयुं - कामावरून - नोकरीतून काढून टाकणे.

ठाम बेसाडयुं - पुनर्बिवाह लावून देणे.

बेसामण (बेसामण) (न.) बसण्याचे भाडे (२) रोगामुळे दोराला उभे न राहवणे, एकदम कायमची बसकण मारणे.

बेसारु (बेसारु) (पु.) - उतारु.

बेसावुं (बेसावुं) (अ. क्रि.) - बसण्याची क्रिया होणे, बसणे होणे.

बेसरुं (बेसरुं) (वि.) - बेसर, बदसर.

बेहक (-कक) (बेहक-कक) [फा.] (वि.) - (१) अधिकार किंवा हक्क नसलेले (२) विना अधिकार, अकारण.

बेहक (अ.) - पुनः उठता येईल अशा रीतीने (दोर) बसणे.

बेहकर (बेहकर) (न.) - दोरी पत्त्याच्या टोळीस मारणारा

(२) गोरहजेरीत.

बेहया (बेहया) [फा.] (वि.) - बेशरम.

- हे (स्त्री.) - बेशरमी.

बेहाल (बेहाल) [फा.] (वि.) - (१) वाईट परिस्थितीत येऊन पडलेले (२) (पु. च. व.) दुंदरा.

- ली (स्त्री.) - दुंदरा.

बेहदगी (बेहदगी) [फा.], बेहदी (बेहदी) (स्त्री.) - मूर्खपणा.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) - वेदकमीपणाचे, निरर्थक, अयोग्य.
वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - स्वर्ग.

- नदीन - वी (वि.) - स्वर्गवासी.

वेद (वेद) (स्त्री.) - चुलीच्या वरचा मोकळा भाग.

वेद (वेद) (अ.) - बेटवले, मोठ्या मुदिकीने.

वेदक (वेदक) (वि.) - वायकी.

- बुद्धि (स्त्री.) - बाईलबुद्धी.

वेद (वेद) (स्त्री.) - (१) बाई, स्त्री (२) पत्नी.

- करवी - वायकी करणे, लम करणे.

- वृत्त (न.) - वायकीचा कसार पंगारा, बाळबंडा.

वेद (वेद) (न.) - वायकी, बाई.

वेद (वेद) (स्त्री.) - (१) वाम, गंध (२) (लाक्ष.) अभिमान.

- वायवी - दुर्गंध येणे.

- वायवी - वायवी.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - स्त्री (पु.) - ओरड, किवाळी.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - पापा.

- वायवी - वायवी.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - (१) पाणी काढण्याची कातड्याची वायवी (२) भगदाड, भोक.

- वृत्त (वि.) - (१) बोटरे (२) (न.) चकित-दंग होण्याची अवस्था.

- वृत्त पडवृत्त - चाट पडणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - भगोणे, बंद तोंडाचे भांडे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (पु.) - मोठा झाड.

वेदवृत्त (वेदवृत्त), वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) - मूर्ख.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) - (१) (न.) मात, (२) मूर्ख (पु.) जो वायवी रसाळ भाट.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - (१) चिड्याच्या बेलीची टोपली (२) (लाक्ष.) दिला आदमी.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - मान.

- पर कांफरो मृकवो - मानेवर खडा ठेवून काम करणे, मानाच्यान पुढे काम करणे.

- पर चडी वेदवृत्त - चोपून काम करून घेणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (पु.) - (१) भार, बोजा (२) वजन, बोज, दबाव. (३) सफाईदार विणाई (४) (स्त्री.) सवय.

- पडवो - (१) भार पडणे, कष्ट पडणे (२) दबाव पडणे.

- वृत्त (अ. क्रि.) - परवडणे.

- जो (पु.) - बोजा, ओझे, भार (२) जबाबदारी.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - उष्टावण.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - (१) स्तनाची बुंधी (२) बुंधीच्या आकाराचे चोमणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न. क्रि.) - (१) उष्टे करणे, (२) दिवून ओळे करणे, (३) अडवून ठेवणे, अगोदरच कवजात घेऊन ठेवणे. वेदवृत्त (वेदवृत्त) - लेवुं (जगा) - जागा अडवून ठेवणे, तांब्यात घेऊन ठेवणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - सोयळे (नेसण्याचे), मुकटा.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) - मोसाचा लहान तुकडा.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - नीळ (या शब्दाचा अर्थ पाहता येतो).

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) - (१) केस काढलेले (२) बोडके.

- या अक्षर-काना-माथा किंवा शिरोरेण्या नमलेली अक्षरे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) - (१) केस काढलेले (२) (लाक्ष.) उपवे, साफ.

- करवृत्त - (१) उपवे बोडके, सफाचट करणे (२) छद्म नावाचे करणे.

वेदवृत्त भाव - तू न घातलेला भाव.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - (१) बोहनी, पहिला सोदा

(२) यथारंभाची बक्षिणी (३) (लाक्ष.) टपका.

- कराववी - पहिला सोदा करून शकुन करणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) (१) बध्पड (२) मुस्त.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (अ. क्रि.) - (१) पाणी पिऊन तृप्त होणे (२) पाण्याने कुजून जाणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) - कुजून गेलेले (२) पाणी पिऊन तृप्त झालेले (३) बद्ध (४) दिले (५) तडा गेलेले किंवा चांगले पकून झालेले मानीचे भांडे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (वि.) - भोळें, अज्ञानी.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - जीभ, बोलण्याचे इंद्रिय.

- वचवी - पार बोलणे.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (पु.) - बोभाटा.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - मेंढीचा दांडा.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (न.) - (१) बटन (२) एक दागिना.

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (स्त्री.) - (१) ज्वारी-घाजरीच्या कणसाचे मूस (२) बोऱ्या (खजूर इ. चा).

वेदवृत्त (वेदवृत्त) (पु.) - जाड धावळी.

वेदवृत्त भाषणे - (१) वचन देणे (२) पाठ करण्याकरिता दुसऱ्याला म्हणून दालविणे.

- काववो - ब्र काढणे.

- वे पवुं - जरूरीच्या प्रसंगी उपयोगी पडणारे.

- देवो - (१) हुंकार देणे, उत्तर देणे (२) उपयोगी पडणे.

- बोलवा - (१) शब्द बोलणे (२) रागाचे शब्द बोलणे.

- मारवो - टोमणा मारणे.

- कणुं, - कुं (वि.) - (१) बोलके, वाचाळ (२) भांडखोर.

- बाल (स्त्री.) - (१) बोलणे बालणे, भेटणे सवरणे.
- (२) माढण (३) करार.
- छा (स्त्री.) - बोलण्याची शैली-तन्हा.
- सी (स्त्री.) - जीभ.
- बंध (पु.) - करार, बोली.
- बाल्या (स्त्री.) - भग्नराट.
- बोले बंध न होवा - एकवचनी नसणे, बोललेले वारंवार फिरविणे.
- बोले मोनी खरवा - बोलण्यात अद्भुत माधुर्य आणि बोध असणे.
- बोलवुं (ओलवुं) (स. क्रि.) - (१) बोलणे (२) सांगणे
- (३) लाघ. रागाने बोलणे (४) भांडण करणे.
- बालवुं - (१) भोडण्या करण्याचा व्यवहार राखत असणे.
- धवुं - बोलाचाली-तक्रार होणे.
- सामुं बोलवुं - (१) उलट बोलणे (२) विरुद्ध बोलणे.
- (-ने मारी घनी) बोलवजो ! - ना माझे स्नेहस्मरण सांगा !
- मी विचारले होते म्हणून सांगा !
- बोलावुं बोलवुं देणुं - (१) उत्तर देईल असे, हाकेला ओ देईल असे.
- बोली उठवुं - मध्येच किंवा अधीरपणाने एकदम बोलू लागणे.
- जवुं - (१) पाठ केलेले म्हणून दाखविणे (२) अधीरपणाने किंवा विचार न करता बोलून टाकणे किंवा तोंडातून जाणे.
- नाव्युं - (१) निःसंकोचपणे असेल ते बोलणे (२) असेल ते कबूल करणे किंवा सांगून टाकणे.
- बगाडवुं - बोलून काम किंवा संबंध विघडविणे.
- बनाववुं - बोलून दाखविणे.
- रडेवुं - बोलायचे बोलून पुरे करणे.
- बोल्या सामुं न जोवुं - अनुचित बोलले गेले ते मनावर न घेणे.
- बोलाबोल (ओलाओला) (स्त्री.) - बोलाचाली किंवा तक्रार करणे.
- बोलाचाली (ओलायाचाली) (स्त्री.) - (१) तक्रार
- (२) बोलण्याबालण्याचा संबंध-मित्रता.
- धयी - तक्रार होणे.
- होयी - संबंध असणे.

- बोवुं (ओवुं) (स. क्रि.) - पेरणे.
- बोस (ओस) (स्त्री.) - चर्चा, वादविवाद (२) हट्ट
- (३) बळजबरी (४) बटाई, पेट.
- बोसवुं (ओसवुं) (वि.) - वास मारणारे, दुर्गंधी.
- बोसवुं (ओसवुं) (स. क्रि.) - पापा घेणे.
- बोसो (ओसो) (पु.) - पापा.
- बोळ (ओळ) (पु.) - (१) एक प्रकारचा झाडाचा चूक
- (२) घान्यातला कचरा.
- बालवो - बोलून बोलून पोत दुलायला लागणे.
- केरबवो - विघडून ठेवणे, निरुपयोगी करून ठेवणे, बोळा फिरविणे.
- बोळवरी (ओळवरी) (स्त्री.) - मिठात खारवून ठेवलेली संध
- करी, एक प्रकारचे लोणचे.
- बोळवुं (ओळवुं) (स. क्रि.) - (१) बुचकळणे (२) गमावून टाकणे.
- बोळी काढवुं - (धुणे) बुचकळून काढणे.
- बोळबोळ (ओळओळ) (अ.) - हिंदकळत, हचमळत.
- बोलावाडो (ओलावाडो) (पु.) - धिचाशीव, धिटाळ.
- बोळो (ओळो) (पु.) - (१) भिजवून ठेवलेली कणीक
- (२) मिठात घालून ठेवलेली कच्ची फळे.
- ब्यान (अ्यान) (न.) - वर्णन.
- ब्राह्म (अब्रह्म) (न.) - ब्राह्मणाची मिळकत-धन.
- ब्राह्मंडी भाषा (स्त्री.) - कधी पार न पडणारी अशी मोठी भाषा.
- ब्रह्मिष्ठ (अब्रह्मिष्ठ) (वि.) - (१) संपूर्ण वेद जाणणारा (२) ब्रह्मात पूर्ण लीन.
- ब्रह्मोदक्रियुं (अब्रह्मोदक्रियुं) (वि.) - ब्राह्मणाच्या पाण्यात भिजविलेले, न विटाळलेले.
- ब्रीक (अब्रीक) [इ.] (स्त्री.) - अशिलाच्या केसची मांडणी करण्याची साधन टाचण.
- लेयी (१) - ची वकिली स्वीकारणे (२) केसचे टाचण करणे.

म (अ)

- भक्तावोळुं (अध्ताओळुं) (वि.) - परखड बोलणारे.
- भक्तीमीनुं (अक्तिमीनुं) (वि.) - भक्तीने ओथंबलेले.
- भक्क (अभक्क) (पु.) - (१) भक्ष्य (२) (अ.) भक्कन, लागलीच.
- वुं (स. क्रि.) - (१) खाणे, भक्षण करणे (२) सांगणे
- (३) वाटेल ते) मक्कणे.

- भक्कळ (अभक्कळ), भक्कळ (अभक्कळ) (वि.) - आचाराविचाराने भरकटलेला.
- भक्कळवुं (अभक्कळवुं) (अ. क्रि.) - (१) आचारभ्रष्ट होणे
- (२) अवाचीपणा करणे.
- भक्कड (वि.) - (१) जाडजूड-मजबूत (२) निर्भय (३) गावदळ

(४) भरकटलेल्या आचार-विचाराचे.

भगत (भगत) (वि.) (१) माधासीधा (२) भजनी लागलेला

(३) (पु.) भगत, भजनी लागलेला माणूस.

-माणस (पु.)-साधासीधा आणि देवाला भिऊन चालणारा माणूस.

(रुपियो)-होवो-रुपया बद्द असणे.

भगताई (भगताई) (स्त्री)-(१) भगतपणा (२) भक्ति.

भगतुं (भगतुं) (न.)-पूजापाठ इ. आचाराची अती खबरदारी.

भगदळ (भगदळ) } (न.)-भगदाड.

भगदाळुं (भगदाळुं) }

भगदंडी (भगदंडी) (पु.)-ना घर ना दार असा भटक्या माणूस.

भगरं (भगरं) (वि.)-(१) सडसडीत, गिद्यगोळा नसलेले (२) टिसळ (३) चिटके.

-रो (पु.)-मोकळा भुका.

भगळ (भगळ) (भगळ) (न.)-दोंग, फसवेगिरी.

-भावार्थी-कपटी, दांभिक.

भगवनी (भगवती) (वि.)-(१) भगवंताला वाहिलेले, भक्त (२) स्त्री.) देवी.

भग(ना)वयुं (भगनायुं) (स. कि.)-(१) पळवून लावणे. (२) तोडणे, फोडणे.

भगवंत (भगवंत) (वि.)-(१) माग्यवंत, श्रीमंत (२) (पु.) श्रीमंत मनुष्य (३) ईश्वर.

भगवान करे ने (फलायुं) धाय-देव करो नि (अमुक) घडून येयो.

-जुए ! पूछे !-जसे कर्म तशी भगवान शिक्षा करो !

-ना घरतुं,-भगवानतुं माणस-साधुमनुष्य.

-मळया !-पाहिजे ते सर्व-किंवा पुरता आसरा-मिळाला !

भगवां करवां,-पहेरवां,-लेवां-संन्यास घेणे, साधु होणे.

भगळ (भगळ) (न.)-दोंगी माणूस.

भगाडयुं (भगाडयुं) (स. कि.)-(१) पळवून लावणे (२) फूस लावून-फसवून पळवून नेणे.

भगुवों (वि. पु.)-संन्यास घेतलेला.

भगोडुं (भगोडुं) (न.)-रेशमाचा कोश.

भंग (भंग) (पु.)-(१) मोडणे (२) तोडणे (३) नाश (४) विघ्न (५) बाक.

-पडवो-विघ्न येणे, तुटणे, विघडणे.

-पाडवो-विघ्न आणणे, खंड पाडणे.

भंग (भंग) (स्त्री.)-भांग.

-गी (वि.)-भंगड.

भंगाण (भंगाण) (क.)-(१) भंग (२) तुट.

भंगार (भंगार) (पु.)-फुटलेली भांडीकुंडी वगैरे असेच सामानसुमान.

-रो (पु.)-धानूची मोड खरेदी करणारा.

भंगियो (भंगियो) (पु.)-भंगी, झाडूवाला.

भंगी (भंगी) (वि.)-(१) भंगड (२) झाडूवाला.

भचकयुं (भचकयुं) (अ. कि.)-आपटणे.

भचकायुं (भचकायुं) (स. कि.)-भोसकणे (२) आपटणे.

भचकायुं (अ. कि.)-भटकणे, रगटणे.

भजनिक (भजनिक) (वि.)-भजन गाणारा.

भजनिचा (न. ब. व.)-(१) भजने (२) टाळजोडी (वाजविण्याची) (३) लाक्ष.) शिष्या.

-संभळावचां-शिष्या देणे.

भजवयुं (भजवयुं) (स. कि.)-नाटक करणे, नाटकात गांग घेणे.

भजयुं (भजयुं) (स. कि.)-(१) भजन करणे, (२) जप करणे. (३) सेवा करणे (४) लाच देणे (५) छेणे (अंगावर)

(६) शोभणे.

भजियुं (भजियुं) (न.)-भजी.

भंजक (भंजक) [गं.] (वि.)-(१) फोडणारा (२) टाळणारा.

-युं (स. कि.)-फोडणे.

भंजाड (भंजाड) (पु.)-मोडतोड, विनाश.

भट (भट) (अ.)-लगेच.

भटकण (भटकण),-णुं (वि.)-भटके, भटक्या स्वभावाचे.

भटकभालो (भटकभालो) (पु.)-वाचाळ मनुष्य.

भटकायुं (भटकायुं) (स. कि.)-(१) मारणे, (२) शोडणे.

भटकायुं (भटकायुं) (अ. कि.)-(१) धडकणे (२) आडवे येणे (३) भटकणे, रखडणे (४) लाक्ष.) अचानकपणे मिळणे.

(५) तंटा होणे.

भटकां(कियां) (भटकां-कियां) (न. ब. व.)-(१) तडफड.

(२) फेऱ्या.

-मारवां-(१) आतुर होऊन घडपड करणे (२) रखडणे.

भट्टरियुं (भट्टरियुं) (न.) दुभस्या दोराचे एक खाणे.

भट्टरियुं, भट्टरियुं (भट्टरियुं) (न.)-कुन्याचे पिल्लू.

भट्टार(क) (भट्टार,क) [सं.] (वि.)-नामवंत, माननीय.

भट्टिनी (भट्टिनी) [सं.] (स्त्री.)-(१) राणी (२) शेटाणी (३) विद्वान ब्राह्मणाची पत्नी.

भटयुं (भटयुं) (स. कि.)-(१) धमकी देणे, ठपका देणे.

(२) (अ. कि.) मनातल्यामनात संतापणे, चिडणे.

भटियारखालुं (भटियारखालुं) (न.)-(१) मोठे स्वैर्यपाकघर (२) लाक्ष.) स्वैराकषरातील कामे.

भटियारी(भटियारी)-(रण) (स्त्री.)-स्वैराक करणारी स्त्री, स्वैराकीण.

—हं (न) — (१) स्वेवाक करण्याचे काम
(२) (लाक्ष.) स्वेवाकवर.
भटोहं (भटोहं) (न.) — जमिनीत पडणारी भेग.
भट्ट (भट्ट) (वि.) — (१) बळवान (२) समृद्धी असलेला
(३) (पु.) भट, योद्धा, (४) भीमंत (५) विहिरीतून पाणी
ओढण्याकरिता उभी केलेले लाकडी चौकट (६) (लाक्ष.)
दोंग (८) जमीन मुकून पडलेली भेग.
—काही नागधी — दोंग बाहेर काढणे.
—नागधी मारी — दोंग बाहेर काढणे.
भट्टक (भट्टक) (स्त्री.) — (१) भीती, दचका, बुजणे.
—काढवी — दचका दूर करणे.
—पट्टरी — दचका भरणे.
—भागरी — भीती नाहीशी होणे.
भट्टकण (भट्टकण) (पुं.) (वि.) — भिन्न, बुजरे.
भट्टकियुं (भट्टकियुं) (वि.) — (१) ग्यालामाही, पेटण्याजोगे
(२) बुजरेट.
भट्टकी (भट्टकी) (स्त्री.) — काजीमारखा एक खाण्याचा पदार्थ.
भट्टकुं (भट्टकुं) (न.), (को) (पु.) — (१) भट्टका (२) जाळ.
भट्टक बळकुं — घाटघाट बळणे.
भट्टग (भट्टग) (न.) — पुण्यासारखा जल वनारिणी (वाण्याची)
भाजी.
भट्टयाकुं (भट्टयाकुं) (अ. क्रि.) — फुपाट्यांत भाजणे.
भट्टयिं (भट्टयिं), भट्टयुं (न.) — भरीन.
भट्टभट्टियुं (भट्टभट्टियुं) (वि.) — भट्टभट्टे, मनांत जे असेल ते
सांगणार.
भट्टभाणुं (भट्टभाणुं) (वि.) — भाग्यवान.
भट्टभादुर (भट्टभादुर) (वि.) — (१) मोठे, (२) समृद्धिशाळी
(३) अवृद्धार.
भट्टली, (ली) (भट्टली-णी) (स्त्री.) — गटू, पाऊस घेणेचे
भाकीत सांगणारी भाई
भट्टरी (भट्टरी) (पु.) — रंग योद्धा.
भट्टयुं (भट्टयुं) (अ. क्रि.) — बुजणे, भिडणे, लढणे.
भट्टवो (भट्टवो) (पु.) — (१) बायकोच्या व्यभिचारावर जगणारा
(२) वेडयेवा साथीदार (३) बायकोच्या आधीन असलेला
नवरा.
भट्टवाई (भट्टवाई) (स्त्री.) — (१) भट्टव्याचे काम किंवा कमाई
(२) नामधर्पणा.
—फट्टी — वेड्या मिळवून देण्याचा धंदा करणे.
भट्टलाळ (भट्टलाळ) (स्त्री.) — चुलीतला किंवा शेंगडीतला गरम
राखेचा — फुपाट्याचा भाग.
भट्टाको (भट्टाको) (पु.) — घडाका.

—माग्यो — (१) उसाहाने काम करून घेतले.
(२) निःसंकोचपणे बोलणे (३) थाप मारणे.
भट्टाभूट (भट्टाभूट) (स्त्री., न.) — (१) घोंदल, गडबड
(२) अस्तव्यस्तता.
भट्टुं (भट्टुं) (न.) — पडदा.
भट्टे वेमयुं — (१) मोडून पडणे (२) रिवाळे काढणे
(३) निःसंतान होणे (४) चरितार्थ न चालणे.
भणकार (भणकार) (भणकार-रो), भणको (पु.) — (१) कसव्यातरी
आवाजाची पूर्वसूचना, (२) गुंजारव.
(-ना) भणकारा थवा, — वागव्या — कसव्यातरी येण्याची किंवा
पडण्याची पूर्वसूचना मिळणे.
भणतर (भणतर) (न.) — शिक्षण.
भणयुं (भणयुं) (म. क्रि.) — (१) शिकणे (२) म्हणणे, बोलणे.
(‘भणे नरसंयो’) (३) वाचणे.
—गणयुं — अभ्यास करण्याप्रमाणेच त्याचा उपयोग — वापर
करण्याचे शान असणे.
भणीगर्गाने — अभ्यास करून तसेच बाकशंगार होऊन.
(जगियारा) भणी जया — पोवारा करणे, (घेऊन) पळून जाणे.
भणामण (भणामण) (न.), (नी) (स्त्री.) — शिक्षकाची फी किंवा
सूच.
भणायुं (भणायुं) (म. क्रि.) — (१) शिकविणे (२) म्हणायला
लावणे.
भणारी मुकयुं — शिकवून ठेवणे.
भणी (भणी) (अ.) — कडे
भंडार (भंडार) (पु.) — (१) भाण्याचे कोठार (२) खजिना,
संग्रह (३) जहाजाच्या डेकच्या खालचा भाग (४) दुकान.
—कुं (म. क्रि.) — (१) कोठारात — खजिन्यात ठेवणे.
(२) लपवून ठेवणे.
—रिं (न.) — (१) भितीत घसविलेले झडपेचे भोक — गवाक्ष
(२) गाडीच्या खालची पेटी (३) घरात मोठ्या दालनाच्या
मागची लहान खोली.
—री (न.) — (१) खजिनदार (२) कोठावळा (३) ताडी
आणि दारू गाळण्याचा धंदा करणारी एक जात.
—रो (पु.) — भंडारा (गावजेवण किंवा साधूंना जेवण.)
भंडोळ (भंडोळ) (न.) — जमा केलेले भंडवल.
—ळियुं (वि.) — (१) खजिन्याशी किंवा भंडयलाशी संबंधित
(२) सर्वोच्याच वापराचे.
—ळियो (पु.) — भंडवल असलेला माणूस.
भट्टुं (भट्टुं) (भट्टुं-युं) (न.) — (१) भत्ता (२) शिधोरी किंवा
त्याऐवजी दिल्या जाणारा पैसा.
भत्रीजो (भत्रीजो) (पु.) — पुतण्या किंवा भाचा.

—जी (स्त्री.)—पुतणी किंवा भाची.

जय (अथ) (स्त्री.)—पाण्याने मरलेल्या किंवा पाणी भरल्यानें झालेली कमिनीतील भेग.

जयबाई (अथवा जुं) (वि.)—(शेतात) व्याहारी किंवा जेवण घेऊन जाणारे (माणूस).

जडल (अदल) } (न.)—भुडन (मंगल कार्याच्या वेळचे.)

जडर (अदर), जडु (न.)—मोठ्या कोटाच्या आतील लहान कोट (फिस्त्यातील भित).

जद (अद) (न.)—(१) कल्याण (२) सोने.

जद्राकरण (अद, द्र०) [स.] (न.)—हजामत, भुडन.

जप (-अ)कावयुं (अप-अ-कापयुं) (स. क्रि.)—जोराने किंवा लूप लावणे.

जप (-अ)की (अप-अ-की) (स्त्री.)—(१) पतंगाचा दोरा कटाकटीत एकदम सोडून देणे (२) भयका, दिमाक्य (३) घमकी.

जपल (अपल) (वि.)—जप, लढ, जाड.

जभक (अभक) (स्त्री.)—चमचमाट.

—जुं (अ. क्रि.)—(१) चमचम करणे (२) शोभणे (३) लाक्ष्म) भटकणे, रागावणे.

—की ऊठजुं—(१) अतिशय होळ्यात भरणे, (२) एकदम रागावणे, भडकणे.

जभकी (अभकी) (पु.)—(१) भयका, रुबाव (२) घमकी.

—करवो—थाटमाट करणे.

—सारवो—पेट मारणे, रुबाव दाखविणे.

जभजुं (अभजुं) (अ. क्रि.)—(१) हाथरेपणा करणे, (३) मोठा आवाज काढणे.

जभजो (अभजो) (पु.)—(१) हाथरेपणा (२) काढा.

जभरु (अभरुं) (वि.)—मरमरीत, भगरे.

जभकयुं (अभकयुं) (अ.)—भडक होणे.

जभकी (अभकी) (पु.)—(१) भडका (२) प्रकाश.

जभून (-ता) (अभून) (स्त्री.)—विभूति, भस्म, राख.

—चोळयी, —लगावयी—राख फासणे, बेरागी होणे.

जभो (अभो) (पु.)—भकार.

जभ (अभ) —फाजील लढणा किंवा पोळवणा दाखविण्या-करिता शब्दाच्या माग किंवा पुढे लावण्यात येणारा शब्द, (उदा. 'जाडुभम, ' 'भमपोल')

जभगरो (अभगरो) (पु.)—(१) सहाणेवर धार चढविणारा (२) घाडावर (लेथवर) कातणारा.

जभताराम (अभताराम) (पु.)—भटक्या.

जभर (अभर) (स्त्री.)—भुवई (२) भोवरा (पाण्यातला) (३) (पु.) भुंगा, भ्रमर (४) (अ.) गोलगोल, चक्कर.

—डो (पु.)—(खेळातला) भोवरा.

—डो केरवडो—वाटेल तशी सही करणे.

—राळुं (वि.)—सुंदर भुवई असलेले (२) हुईवी, भ्रमंगळ (३) चक्कर चक्कर फिरणारे—भयप्रद.

—रियुं (वि.)—गोल गोल फिरणारे.

जभरी (अभरी) (स्त्री.)—(१) मादी भुंगा (२) चक्कर.

—रो (पु) (१) भुंगा (२) भोवरा (३) होक्यावरचा भोवरा.

जभर (भ्रमर)भोळुं (अभ-भ-२ भोळुं) (वि.)—(१) निखालस मनाचे (२) प्रेमळ.

जभजुं (अभजुं) (स. क्रि.)—(१) आपल्याभोवती फिणे (२) भटकणे (३) चक्कर येणे.

जभाड (-व)जुं (अभाड-व-जुं) (स. क्रि.)—(१) गिरक्या व्यायला लावणे, फिरायला लावणे (२) भ्रमात टाकणे, फसविणे.

जभर (अभर) (स्त्री.)—भुवई.

—चडाययी—रागाला येणे, रागाने पहाणे.

जभोल (-ळ) (अंभोल-ण) (वि.)—आतून पोळक.

जभारव (अंभारव) (पु.)—(१) हुंवर (२) मोठ घुमणारा जाताना.

जभेरजुं (अंभेरजुं) (स. क्रि.)—फुडारविणे, चढविणे.

—गी (स्त्री.)—खुदामतीने चढविणे

जभो (अंभो) (पु.)—राजण.

जभोळजुं (अंभोळजुं) (अ. क्रि.)—हुडकणे, धडपडणे.

जभा (अभा) (पु.)—(१) भाई, भय्या (२) किंवा एक शांतीत जाययला उद्देशून हे संशोधन थापरतात.

जभो (अभो) (पु.)—(१) नवस पूर्ण केल्यानंतर मिळवायचा पुजान्याचा आशीर्वाद (२) (अ.) कृताभितेचा संतोष शाल्याप्रमाणे; झाले, संपले एकदाचे असा भाव.

जभोरीण जभुं—गर्भावस्थेच्या शेवटच्या दिवसांत स्थळांतर करणे किंवा बाहेरगावी जाणे (२) अबु ठेवून मरणे.

जभकव (-श, -स) (स्त्री.)—गटरफटर निकरयोगी वगैरे किंवा मुरा माणसाना समूह.

जभरव (अभरव) (पु.)—भक्ष्य.

—जुं (स. क्रि.)—(१) खाणे (२) चावणे.

जभगत (अभगत) (न.)—(१) भरून काढलेली स्थिती, पूर्णस्थिती (२) भार, वजन.

जभकव (-ट) (अभकव-ट) (वि.)—(१) पुकळ (२) चढवून भरले.

जभचंदी (अभचंदी) (स्त्री.)—चंदीची गवतपाण्याची निपुडता.

जभता (-था)र (अभता-था-२) (पु.)—भ्रतार, पत्ती.

जभतियुं (अभतियुं) (न.)—(१) विल (२) कशातही मावेल तेवढेच माप.

भरथ (भरथ) (पु.)—(१) देव (२) राजा.

भरनीगळ (भरनीगळ) (न.)—(१) भरणे आणि रिकामे होणे (२) चढती-उतरती.

भरपडे (भरपडे) (अ.)—वाटेस तेपडे, रूप, भरपेट.

भरभरं (भरभरं) (वि.)—(१) भरभरीत (२) कणदार.

भरभांभळु (भरभांभळु) (न.)—प्रभाव, सकाळ.

भरमानुं (भरमानुं) (स. कि.)—(१) भ्रमात सापडणे. (२) फसणे.

भरमार (भरमार) (स्त्री.)—विपुलता.

भरळ (भरळ) (स्त्री.)—(१) भूक (२) खोटी भूक.

भरवणुं (भरवणुं) (स. कि.)—(१) लटकावणे, टांगणे

(२) जोडीला घेणे (३) लावणे. खोटे भुलविणे.

भरवाड (भरवाड) (पु.)—गुरेदोरे राखून निवाह चालविणारी एक जात.

—डी (स्त्री.)—(लाव.) गडद शोप.

—डी ताणवी—गडद शोप काढणे.

—हुं (न.)—भरवाडाचा भंडा.

भरवुं (भरवुं) (ग. कि.)—(१) भरवणे (२) गाढवणे

(३) भरपायी करणे. (४) फळरूपाने भरवणे.

भरतामां भरवुं—जेव जाभूक आहे त्यावर आणगी भर घाळणे.

भरी आवणुं—(१) भरपाई करून देणे, भरून देणे (२) टिळात लिहून देणे (३) माणून देणे.

—कावणुं—(२) भरून देणे (२) स्थापणे, नेमणे.

—पीवुं—न ऐकणे, न चर्चणे.

—सूकवुं—सोडवून ठेवणे.

—लेवुं—भरपाई करून घेणे.

भराई (भराई) (स्त्री.)—(१) भरण्याची मागणी (२) भरण्याची रीत.

—उ (वि.)—अंगाने मरलेले, पुष्ट.

भराडी (भराडी) (वि.)—(१) उगत करणारे, दंगलोर,

(२) (पुं) चोर, उचल्या.

भराय, —वो (भराय-वो) (पु.)—(१) मेळा, जमाव (२)

सज्जता, पूर्णता.

—वो थवो—(१) पोटांत मळ साठणे (२) (तापाने वगेरे) शरीर ताडून जाणे.

भरावुं (भरावुं) (अ. कि.)—(१) 'भरवुं'चे कर्मणी रूप, मरले जाणे, भरणे (२) लपून राहणे (३) ताप मरणे, (उदा. 'आजे शरीर भरावुं छे') (४) थकल्याने शरीर ताडून जाणे (५) धरले—पकडले—जाणे (६) फसणे, सापडणे (७) व्यापणे ('मी फोल्याथी भराई गवुं').

भराई आववुं—(१) ताप मरणे (अंगात) (२) (अंतःकरण) सद्गदित होणे (३) (होळे) पाण्याने भरून येणे.

—जवुं—(१) सापडणे (२) छपणे (३) (अंग) थकल्याने ताडून—आपडून जाणे (४) पुरते मरणे.

—पडवुं—सापडणे, फसणे.

—वेववुं—लपून राहणे, उगणे.

भरीपूरी (भरीपूरी) (अ.)—पुरेपूर.

भरेडी (भरेडी) (स्त्री.)—(१) शरीराचा वर्ण, रंग, कानी (२) बाधा.

—वळवी—(१) कांती सुधारणे (२) बाधा सुधारणे.

भरोड (भरोड) (पु.)—संतोष.

भरोळ (भरोळ) (पु.)—छडीचा किंवा कशाचा तरी षळ.

भरुंभरुं (भरुंभरुं) (वि.)—भरपूर, पुष्कळ.

भयांपयां पदांचया—इच्छित होते ते भरपूर मिळणे.

भयुं भावुं (भयुंभावुं)—समृद्ध.

भलकारो (भलकारो) (पु.)—'वाहया', 'भले हावास' असे उद्गार.

भलकी (भलकी) (स्त्री.)—(१) तीर (२) छोट्या भाला.

—कुं (न.)—भाष्याचे पाते—फळ.

—को (पु.)—भाला.

भलपण (भलपण) (न.)—भलाई, भलेपण.

भल(लुं)भलुं (वि.)—काही ना काही मोठेपणा किंवा भलेपणा असणारे, वजन-प्रतिष्ठा असणारे.

भलमनसाई (भलमनसाई) (स्त्री.)—भलेपणा.

भलाई, —ग (भलाई-ग) (स्त्री.)—(१) भलेपणा, सालमपणा, सज्जनता (२) सज्जन म्हणून नाव.

—दा लेवी—भला म्हणून नाव मिळविणे.

भाई भलादो, भली भलादो—भलेपणाचे संबंध देवून.

भलाभली (भलाभली) (स्त्री.)—भलेपणाचे संबंध.

—पुखी छे!—(१) एवढ्या मोठ्या पृथ्वीवर सज्जनही पुष्कळ असणार! (२) एवढी मोठी पृथ्वी पडली आहे!

भलामण (भलामण), —णी (स्त्री.)—(१) शिकारस, भलावण (२) सोपवणी, सुपुर्त करणे.

भलीभूडी (भलीभूडी) (स्त्री.)—भलेबुरे बोलणे, टीका.

—उकळवी—बन्या—वाईट गोष्टीची चर्चा करणे, टीका करणे.

—कहेवी—(१) बरे—वाईट सुनावणे (२) शिष्या देणे.

भलीवार (भलीवार) (पु., स्त्री.)—सरव, सार (२) समुद्धी,

सरकत (३) कामाचे शान असणे, कामात हुशारी असणे.

—आववो—(कामात) यश किंवा त्याला चांगले रूप येणे.

भलुं (भलुं) (वि.)—(१) भले, सालस (२) मायाळू (३) सज्जन, सम्य (४) प्रामाणिक.

—हरो तो—बहुतकरून, संभवतः

भला भाईंनी प्रीत—आम्ही बरे तर तुम्ही बरे अशी वरवरची भलाई.

भलो भाव्यो! - आलास बरे हातें!

- घनेतर, - भूप - वाटेल तेवढा मोठा भनयान किंवा सत्ताधीश असा.

भलें (अ.) (अ.) - ठीक, बरे, असो.

- पयायी! - या, या! (स्वागतवाचक उद्गार)

- भलें (अ.) - बरे बरे, ठीक ठीक.

भव (अ.) [सं.] (पु.) - (१) जन्म (२) सारा जन्म (३) संसार

- बगडवो, - बळवो - संसार विस्कटणे, जीवनाची धूळधाण होणे, जन्म व्यर्थ जाणे.

- नी भायट भागवी - जन्माचे जंजाल सुटणे.

- सुबारवो - जीवन सार्थक होणे.

- तामि उरतुं - जन्मरचा ताम मोडणे.

- चक्र (न.) - संसाररूपी चक्र.

- ताण (स्त्री.) - (१) पुनः जन्म घेण्याची तयारी (२) ऐहिक वस्तूची धासना.

- तारण (वि.) - संसारानु तारणारा.

एक भवसां बे भव करवा - (१) पतीशी प्रतारणा - बेइमानी करणे (२) धर्मांतर किंवा अनाचार करून कुलाचार मोडणे (३) स्त्रीने दुसरे लग्न करणे.

भवनी (अवनी) (स्त्री.) - वास्तुविवाद, भवती न भवती.

भवन (अवन) [सं.] (न.) - (१) घर (२) अस्तित्व.

भेकणें पोतुं - जीव कवा मरणजाली पिराणार आरणे.

भवाई (अवाई) (स्त्री.) - (१) प्रहसन किंवा फार्म यासारखे हलक्या प्रकारचे नाटक (२) (लाक्ष.) फजीती.

भवाडो (अवाडो) (पु.) - फजीता.

भवा (-बै) यो (पु.) - तमाशातला किंवा फार्सातला नट.

(२) (लाक्ष.) निर्लेज किंवा फजीती करील असा मनुष्य.

भविक (अविठ) (वि.) - लाभदायी, उपयोगी (२) खाऊनपिऊन सुखी (३) (न.) कल्याण, सुखवस्तु स्थिती.

भवुं (अवुं) (न.) - भुवई.

- यो चंद्रावया - रागावणे.

भवोभव (अवोअव) (अ.) - जन्मोजन्मी

भदा (-रा) को (अश-स-डी) (पु.) - तीव्र इच्छा, अतिशय आनुराग.

भव (अ.स) (स्त्री.) - (१) आनंद, मग्न (२) (न.) राग, भग्न.

भवतुं (अ.स) (न.) - सर (रागम-नी.)

भवयुं - (असयुं) (अ. क्रि.) - मुकण.

भम्भु (अ.स) (न.) - स्तां (पु.) - (१) पोटा, कोथळी.

(२) वामज्याची पिशवी (३) पारशांचे स्मयान.

भळ (अ.) (स्त्री.) - (१) मिळूनमिळून जाणे

(२) मिसळण्याला प्रथम वाटणारा संकोच.

- भागवी - संकोच दूर होणे

भळकटुं (अगड) (न.) - प्रभात.

भळकुं (अगड) (वि.) - (१) मिसळणारे, मिळूनमिळून वागण्याच्या स्वभावाचे (२) (न.) भाला.

भळयुं (अगयुं) (अ. क्रि.) - (१) मिसळणे, मिळून जाणे.

(२) अमक्यासारखे असणे, - व्ही मिळते - गुळते असणे

(३) (लहान वाळाने) दूध ओकणे.

- तुं (वि.) - (१) मिसळून जाईल असे (२) सारखे दिसणारे असे (३) भळते.

भळायवुं (अगयवुं) (स. क्रि.) - (१) शिफारस करणे (२) सोपविणे.

भाई (भाई) (पु.) - (१) भाऊ (२) कोणाही मनुष्याविषयी शिष्याचाराने संबोधन.

- बापा (पु. व. व.) - दादापुता, गयावयासूचक शब्द.

- बापा करवा - (१) दादापुता करणे, गयावया करणे. (२) समजूतदारपणे - नरमाईने वागणे.

- चारो (पु.) - बंधुभावाचे वर्तन, मैत्री.

- जी (पु.) - मोठा वीर.

- दावो (पु.) - भाऊपणाचा हाक किंवा संबंध.

- भांडू (न. व. व.) - भावंडे.

- बंधी (स्त्री.) - मैत्री.

- धो (पु. व. व.) - मोठ्यांना आदरवाचक संबोधन.

- मंग (पु. व. व.) - बन्धुमजी.

भाग चालवो - भागवा देणे.

- बराई (स्त्री.) - दोतीच्या उत्सवात भाग देणे.

भागलुं (आगलुं) (वि.) - (१) फुटलेले, तुटलेले (२) चीर पडलेले.

- ला पग - निराशा.

- ला हाडको - आळशीपणा.

- ले पगे - (१) भीतभीत (२) निराश होऊन.

- लो (पु.) - (१) भाग, हिस्सा, तुकडा. (२) देशाच्या नांवाचे ताट.

- ला पाडवा - हिस्सा करणे.

हावयगलुं भागलुं - आळशी, सुस्ती.

भागवुं (आगवुं) (अ. क्रि.) - (१) मोडणे, तुकडे होणे,

(२) नाश पावणे (३) दूर होणे (४) पळून जाणे

(५) (स. क्रि.) तुकडे करणे, मोडणे (६) छद्म सत्यानाश करणे

(७) परत न देणे, न फेडणे (८) भागणे (९) बळणे (दोर).

भागी जवुं - (१) पळून जाणे (२) मोडणे, फुटणे.

- रान - गेली रात्र, मध्यरात्रीनंतरचा काळ.

भागळ (आगळ) (स्त्री.) - (१) शहराच्या कोटाचा दरवाजा

भागोळ (आगोळ) (२) गावदर (३) बाजार, पेठ.

—जवुं—बाहेर शौचाम जाणे.

भागोळे दीवा करवा—सर्वत्र जाहीर करणे.

भागळियो (भागळियो) (पु.)—दुकानदार (२) बाहुराच्या दरवाजाचा कारकून.

भागड (भागड) (पु.)—दोराच्या पाठीचा हाडांचा भाग.

भागभाग (भागभाग), -मी (म्मी.)—पळापळ.

भागियुं (भागियुं) (वि.)—भागीदार.

—थण (स्त्री.)—स्त्री भागीदार.

—यो (पु.)—पुरुष भागीदार.

भागु (वि.)—मेहनतीला फंटाळणारे (२) मेहनतीचे, कटीण.

भागडु (पु.)—पळपुटा.

भाग्य करवुं—दुर्भाग्य संपून चांगली दशा येणे.

—फरी घळवुं, —फुटवुं—अवदसा येणे.

भाग्युंतवुं (भाग्युंतवुं) (वि.)—तुटके फुटके

(२) मोडकेंतोडके, अडखळत येणारे.

भाग्ये (भाग्ये) (अ.)—व्यचित.

भाग्योड (भाग्योड) (स्त्री.)—बिंधु (नं.)—गुह्या.

भाग्युं (नं.) (भाग्युं-रं) (वि.)—कण्या पडणारे.

भागवुं (भागवुं) (अ. क्रि.)—(१) फुटणे, तुकडे होणे

(२) (स. क्रि.) मोडणे, तुकडे करणे (३) (गाव) छुटून जाळून जमीनदोस्त करणे.

—तुं तोल—कमी वजन.

भाग्याना भीर—आणीबाणीच्या वेळी मदत करणारा.

भाग्या पडवुं—मोडून पडणे.

भागजवुं, भाजवुं (भागजवुं) (अ. क्रि.)—(१) फुटणे, तुकडे होणे, नाश पावणे (२) पळून जाणे (३) (स. क्रि.)—फोडणे, तुकडे करणे.

भागज (नं.) (भागज, भाज) (स्त्री.)—(१) शगडा, तंटा (२) पंचाईत, भागगड.

—बिंधुं (वि.)—(१) भागगडीचे (२) पंचाईत—भागगड—काणारे.

भाडियो (भाडियो) (पु.)—(१) दूध विकणारा (२) भाजी विकणारा (विक्रयान).

भाड (भाड) (स्त्री.), —हुं (नं.)—चमडी सोलून पडलेला चट्टा.

भाडुं (भाडुं) (नं.)—(१) नदीकाठची रेंताड जमीन (२) उसाचा मुळे असलेला तुकडा (३) उथळ पाणी असलेले ठिकाण (४) कपड्यावर पडलेला सहसा न धुतला जाणारा डाग.

भाड (भाड) (स्त्री.)—(१) धान्य भाजण्याची भट्टी (२) भडभुंजाचे मोठे खापर (३) मोठी विहीर.

—भुंजो (पु.)—भडभुंजा.

भाडवात (भाडवात) (पु.)—भाडेकरू.

भाडियो (भाडियो) (पु.)—धान्य भाजण्याचे भोके असलेले मातीचे खापर.

भाडुं (भाडुं) (नं.)—भाडे.

भाडानी बहेल—(लाक्ष.) वाटेल तेव्हा फेकून—टाकून देता येईल अशी वस्तू.

भाडे राखवुं, —लेवुं—भाड्याने घेणे.

भाडून (भाडून) (पु.)—भाडेकरू.

—ती (वि.)—(१) भाड्याने ठेवलेले (२) पैशांखातर काम करणारे, मादोत्री.

भाणावडेवार (भाणावडेवार) (पु.)—रोटीव्यवहार.

—भेद (पु.), भाणांतर (नं.)—पक्तिप्रपंच.

भाणियो (भाणियो) (पु.)—भाचा, बहिणीचा मुलगा.

भाणी (भाणी) (स्त्री.)—माची.

भाणुं (भाणुं) (नं.)—वाढलेले ताट.

—मांडवुं—(१) पान—ताट—मांडणे (२) जेवणाला बसणे.

—णा उपरधी उडावुं—भरल्या ताटावरून उडविणे.

—णा मां धूळ नाखवीं—अन्नात माती कालविणे.

—णां खडखड—(१) जेवताना शगडा (२) रिकामी मांडी वाजणे, गरीबीमुळे उपासमार.

भाणेज (भाणेज) (पु.)—भाचा.

—वटु (स्त्री.)—मायेगृहा.

—जां (नं. व. व.)—बहिणीची मुले.

—जी (स्त्री.)—भाची.

भांड (भांड) [सं.] (पु.)—(१) मस्कऱ्या (२) विद्वपक (३) (नं.) भांडे (४) (वि.) असम्य.

—बोलवुं—शिव्या देणे.

—हुं (स. क्रि.)—(१) शिव्या देणे (२) निंदा—नालस्ती करणे (३) ठपका देणे.

भांडरां (भांडरां) (नं. व. व.)—भावंडे.

भांडु (भांडु) (पु.)—बहीण, भाऊ असा स्वजन.

भांडुं (भांडुं) (नं.)—भांडे.

—डो (पु.)—डेचके, मोठ्या तोंडाचे भांडे.

भात (भात) (पु.)—(१) शिजविलेला भात (२) कामाच्या जागी घेऊन जावयाची शिधोरी (३) (पु. नं.) भात (धान, ताळ).

—लुं (नं.)—गरम भाकरी, दूध, तूप बगैरे सकाळचे भोजन.

भातियुं (भातियुं) (नं.)—भात काढण्याचे उलथने किंवा क्षारा.

भातुं-थुं (भातुं-थुं) (नं.)—(१) प्रवासात बरोबर घेतलेली शिधोरी (२) भत्ता, शिवा.

—बांधवुं—शिधोरी बरोबर घेणे.

-शंखायुं - शिधोरी तयार करायला लावणे.
 भात (भात) (स्त्री.) - वेलगुट्टीचा छाप-प्रकार.
 -ऊठवी, -पडवी - छाप उठणे, आकृती छापणे.
 -पाडवी - (१) वेलगुट्टी उठविणे (२) उठून दिसणे
 (२) मार देऊन निंदा करून अपमानित करणे.
 -भातनुं, भातीगर (-ळ), -भातीळुं (वि.) - रंगीवेरंगी,
 रंग देणारा.

भाथी (भाथी) - धियो (पु.) - शूर, लढवेया.
 भाथो (भाथो) (पु.) - (१) भाता (१) भाणांचा २ हवा
 फुकण्याचा (२) स्वैपाकाचे सामान ठेवण्याची पिशवी.
 भादरवानी भेय - खाऊनपिऊन मस्त झालेली व्यक्ती.
 -नो भींडो - अल्पकाळच्या मोठेपणाने चव्हून गेलेला
 माणूस.

भात (भात) (न.) - (१) शुद्धी (२) स्मरण (३) अवकल
 (४) कल्पना, भास (५) सावचेती, फाळजी.
 -भावयुं, -थयुं - (१) शुद्धीवर येणे (१) भाडवण येणे
 (३) कळणे, लक्षात येणे, जाणीव होणे.
 -कराययुं - जाणीव करून देणे.
 -भूळुं (वि.) - जाणीव विसरलेले.

भा.भी (भा.भी) (स्त्री.) - भावजय.
 -जी (स्त्री.) - मोठ्या भावाची पत्नी, वहिनी.
 भाभु (भाभु) (स्त्री.) - (१) वडिलांची आई (आजी)
 (२) मोठी वहिनी.

भाभो (भाभो) (पु.) - (१) कुणवी (२) शरीराने लह पण
 बुद्धीने मज माणूस.

भाभुं (भाभुं) (न.) - भ्रामक समजून, वेडेपणा.

-मो (पु.) - भ्रामक कल्पना, मोह.

भाभ (भाभ) (स्त्री.) - झुलपे.

भांभरयुं (भांभरयुं) (अ. क्रि.) - हंवरणे.

भांभरु (भांभरु) (वि.) - (१) खारे (२) वेचव
 (३) घोगण्या भावाजाचे.

भायडो (भायडो) (पु.) - (१) पुरुष (२) नवरा, दादला.

भायात (भायात) (पु.) - (१) चुलत भावंडे (२) राजाची
 चुलत भावंडे.

भार (भार) (पु.) - (१) वजन (२) अपचन, अजीर्ण
 (३) लाक्ष. जबाबदारी (४) विस्तार (५) वजन, दमाम
 (६) आधार, उपकार (७) समूह.

-भावचो - (१) भार वाटणे (२) कष्ट पडणे.

-उपाडचो - बोजा किंवा जबाबदारी अंगावर घेणे.

-करचो - बोजा टाकणे.

-खोचो, -गुमावचो - वजन दमाम गमावणे.

-चडचो - (१) परिणाम होणे (२) उपकार होणे.

-छांडचो - मान कमी होणे.

जचो - भार-वजन गमावणे, हलके पडणे.

-ताणचो - बोजा किंवा जबाबदारी अंगावर घेणे.

-भरचो - भाग लावणे.

-भातचो - (१) निःसंकोचपणे बोलण्यासारखा संबंध जडणे
 (२) मान गमावणे, प्रतिष्ठा कमी होणे.

-मां रडेचुं - आपला मान संभाळून राहणे.

-मूकचो - (१) वजन किंवा भार टाकणे (१) जबाबदारी
 टाकणे (३) उपकृत करणे (४) महत्त्व देणे (५) भार
 देणे, आग्रह धरणे.

-रडेचो - (१) पोटात वायु साचल्यामुळे किंवा अपचनामुळे
 ते जड होणे (२) निष्कारण भार उचलायला लावणे.

-खमुं (वि.) - भार सहन करण्याजोगे.

-खानु (न.) - (१) बोजा लादून नेण्याचे साधन
 (२) मालगाडी.

-गोळी (स्त्री.) - मुलाच्या पोटातील वायु नाहीसा
 करण्याकरिता एक औषध.

भारोटियो (भारोटियो) } (पु.) - भाटे.
 भारवट, (-टियो)

भारण (भारण) (न.) - (१) दवाव, वजन (२) बशीकरण,
 भारत घालायचुं - लांबड लावणे.

-बळिया (पु. व. व.) - खूप जोरदार निघालेल्या फोड्या.

भारवरदारी (भारवरदारी) (वि.) - (१) भार वाहणारे
 (२) स्त्री. भार वाहणे.

भारवोज (भारवोज) (पु.) - (१) वजन, बोजा
 (२) लाक्ष. जबाबदारी (३) दमाम.

-यक्कर (पु.) - (१) वजन, ओझे (२) वजन, प्रतिष्ठेचा
 थोडा.

भारयुं (भारयुं) (अ. क्रि.) - (१) (विस्तार) राखेत दडपून ठेवणे
 (२) बशीकरण करणे.

भारी (भारी) (वि.) - (१) वजनदार, किंमतीचे
 (२) स्त्री. लहान भारा.

भारे (भारे) (वि.) - (१) वजनदार (२) कठीण (३) बहुमोल
 (४) पचण्याला कठीण असे (५) (अ.) अतिशय, खूप.

-करी! - कमाल केली!

-करयुं - कोणतीही गोष्ट अतिशयोक्तीने मोठी किंवा दुर्लभ
 करणे.

-छेडे - गर्भावस्थेचे शेवटचे दिवस चालू असतांना.

-थयुं - (१) मोठेपणा धरणे (२) वजनात वाढणे
 (३) कठीण होणे.

- विले—विन्न—जड—अंतःकरणाने.
 —पगे होवुं—गरोदर असणे.
 —पडवुं—(१) अवपड होणे (२) महाग पडणे.
 —मिजात—उपन्यासी.
 —लामयुं—आजाराची अस्वस्थता घाटणे.
 —व्यम (वि.)—(१) अद्भुतदार, इज्जतदार (२) गंभीर
 (३) मोठेपणाचा आव आणलेले.
 —वाई (स्त्री.)—सगर्भा, गरोदर.
 भारो (भारो) (पु.)—मारा.
 —टी (स्त्री.)—लाकडांचा भारा.
 —भार (अ.)—(१) भारंभार (२) पुरेपूर.
 भाल (भाल) (न.)—(१) रेंताड जमीन (२) (पु.) आढे.
 भालि(-जि)यो (अ.वि.गि-यो) (पु.)—घागर, घडा.
 भाव (भाव) [सं.] (पु.)—(१) अस्तित्व (२) प्रकृती, स्वभाव
 (३) इरादा, हेतू (४) वृत्ती, भावना (५) तात्पर्य, अभिप्राय
 (६) प्रसन्नता (७) प्रीति (८) आस्था (९) किंमत, दर.
 —भाववो—चांगला ठर येणे.
 —उपजवो—प्रेम उत्पन्न होणे.
 —ऊळवो—भाव चटणे.
 —करवो—(१) दर ठरविणे (२) हावभाव करणे (३) प्रेम
 दर्शविणे.
 —खावो—(१) भाव खाणे, मोठेपणाचा आव घेणे.
 (२) नफा लाऊन विकणे.
 —सोववो—मरण पावणे.
 —थवो—(१) इच्छा होणे (२) प्रेम—ममता—घाटणे.
 —पडवो—(१) भाव निश्चित होणे, भाव आकारला घाणे.
 (२) भाव पडणे—खाली जाणे.
 —पडाववो—(१) भाव निश्चित करायला लावणे (२) बरोबर
 किंमत पदरी पाडून घेणे.
 —भजववो—स्वभावाप्रमाणे वागणे.
 —मां थारी नाखवुं—फार किंमत घेणे.
 —राखवो—चाहणे, प्रेम ठेवणे.
 —लेवो—(१) किंमत घेणे (२) किंमत विचारणे (३) मन
 पारखणे.
 —भीनुं—भावनेने सद्विदित झालेले.
 भावे कभावे—इच्छेने-अनिच्छेने.
 भावट (ठ) (भावट-ठ) (स्त्री)—(१) उपाधी, जंजाळ
 (२) विचार.
 —जवी, —ठळवी, —भांगवी—जंजाळातून सुटणे.
 भावन (भावन) (न.)—(१) भावना, ध्यान (२) टोमणा.
 —पाडवो—टोमणे मारणे.

- भावर (भावर) (पु.)—गृहस्थाश्रम.
 भाववुं (भाववुं) (अ. वि.)—आवडणे (जिमेला).
 भाविव (भावित) [सं.](वि.)—(१) चिंतिलेले (२) पुढे
 चढविलेले (३) भाविक, भावनाशील (४) शुद्ध, निर्दोष.
 —नाय्या (पु.)—स्थिर प्रवेशा मनुष्य, स्थिरप्रज्ञ.
 भायी (भायी) (न.)—नशीब, भविष्य.
 भामयुं (भासयुं) (अ. क्रि.)—(१) दिसणे. (२) वाटणे
 (३) प्रकाशणे.
 भाळ (भाळ) (स्त्री.)—(१) माग, पत्ता, (२) संभाळ.
 —आपवी, —देयी—पत्ता घेणे.
 —काढवी—(१) घोष—माग काढणे. (२) संभाळ घेणे.
 —मळवी—पत्ता लागणे.
 —राखवी, —लेवी—संभाळ करणे.
 —वण (—णी) (स्त्री.)—सोपविलेली व्यक्ती किंवा वस्तू.
 —वयुं (स. क्रि.)—(१) देखरेख किंवा संभाळ ठेवण्याकरिता
 गोपविणे (२) शिफारस करणे.
 —बुं (स. क्रि.)—पाहणे.
 भिवार (—री) घेडा (भिवार-री-वेडा) (पु. स. व.)—
 भिकाऱ्यामारले वर्तन.
 भिंगवुं (भिंगवुं) (न.)—सालीच्या किंवा चामडीच्या बरचा
 जाडा थर.
 भिंगारे (भिंगारो) (पु.)—भुंगा, भ्रमर.
 —री (स्त्री.)—मादी भुंगा, भ्रमरी.
 भिजायवुं (भिजायवुं) (स. क्रि.)—भिजविणे, 'भीजवुं'चे
 प्रयोजक.
 भिडावुं (भिडावुं) (स. क्रि.)—(१) बंद करायला लावणे
 (२) घट्ट जोडणे—बांधणे, (३) भिडविणे (४) कोड्यात
 टाकणे, बावरविणे (५) धमकावणे.
 भिडावुं (भिडावुं) (अ. क्रि.)—(१) बंद केले जाणं
 (२) अडचणीत येणे (३) चेमटून जाणे (गर्दीत बसणे).
 भिंड (-डि) माळ (भिंड-डि-भाण) (स्त्री.)—गोफण.
 भिनरियो (भिनरियो) (पु.)—मंदिरात घेऊ देवाजवळ राहणारा
 सेवक, सेवेकरी.
 भित्ति (भित्ति) (स्त्री.)—भित.
 भिनावुं (भिनावुं) (अ. क्रि.)—ओले होणे, भिजणे.
 भिल्लामुं (भिल्लामुं) (न.), —मो (पु.)—विब्या.
 —मो उराडवो—(१) वैर ओढून घेणे (२) जागजागी
 तंत्र्याची मुळे रोवणे.
 —मो मारवो—(१) विब्याचे तेल काढणे (२) विब्याचें
 तेल लावणे.
 भिल्लु (भिल्लु) (पु.)—भिडू.

भीषण्युं (भीषण्युं) - (१) (स. क्रि.) दान मागणे

(२) (अ. क्रि.) भिकारी होणे.

भीजवयुं (भीजवयुं) (स. क्रि.) - भिजविणे.

भीजवुं (भीजवुं) (अ. क्रि.) - भिजणे.

भीड (भीड) - (१) (स्त्री.) गर्दी (२) तुटवडा (३) (पु.) भीड, दोन फळ्या एकमेकांशी दाखून जोडण्याचे सुतागचे एक व्यवहार.

- टाळवी, - भांगवी - अडचणीत मदत करणे.

- पडवी - (१) गरज लागणे, कमतरता वाटणे (२) अडचणीत येणे.

- थुं (स. क्रि.) - बंद करणे, (२) घट्ट करणे, बांधणे (३) दाबणे, भिडविणे.

भीडाभीड (भीडाभीड) (स्त्री.) - चेंगराचेंगरी, खूप गर्दी (२) लढाई.

भीडो (भीडो) (पु.) - फळ्या एकमेकांना जोडण्याचे सुतारी धनगर

भीडी (भीडी) (स्त्री.) - (१) भंडीचे झाड (२) भंडीचा वाळ - डो (पु.) - भंडी किंवा तिचे झाड (२) अडचण (३) थाप, गप्प.

- डो घालवो, - मारवो, - सेलवो - (१) गप्प ठोकून देणे, (२) हरकत आणणे.

भीनर (भीनर) - (न.) (१) आतला भाग (२) अंतःकरण (३) (अ.) आत.

भीनो (भीनो) (पु.) - भिंतीतला किंवा तिला टेकून उभा राहणारा.

भीनाश (भीनाश) (स्त्री.) - ओलेपणा.

- भूमि (स्त्री.) - दगडीची जमीन.

भीनुं (भीनुं) (वि.) - ओले.

- संकलवुं - एखादे काम किंवा चौकशी पुढे चालू राहू नये म्हणून मध्येच ती रोकणे.

भीनेवान (भीनेवान) (वि.) - दयाम, काळसर, सावळे.

भीत (भीत) (स्त्री.) - भित.

- भूळवी - वाट साक चुकणे, अगदी वाकड्या मार्गाला लागणे.

- ते चडवुं - नाव किंवा काम भिंतीवर लिहिले जाऊन जाहीर होणे, सर्वत्र फजिती होणे.

- तिथुं (न.) - लहान पातळ पडवी.

भीमडां (भीमडां) (न. व. व.) - मूळ तोंड मिटून ओटांतून थुंकी उडविते ते चाळे.

भीर्या (भीर्या) (स्त्री.) - मय.

भीस (भीस) (स्त्री.) - चेंगराचेंगर

- थुं (स. क्रि.) - (१) चेंगरणे (२) भेटणे, घट्ट मिठी मारणे.

भुषाळुं (भुषाळुं) (वि.) - वगवगलेले.

भुटो - (टो) (भुटो-टो) (पु.) - (१) बुरकुड (२) गोल बांग.

- ट्टा(-राचोर) (पु.) - भुरटा चोर.

भुड(-र)कस (भुड-र-कस) (स्त्री.) - सटरफटर अडगळ.

भुलकणुं (भुलकणुं) (वि.) - विसराळू.

भुलवण(-णी) (भुलवण-णी) (स्त्री.) - भूल, भ्रम, भुलावणी

भुलभुलामणी (भुलभुलामणी) (स्त्री.) - भुलभुलैया.

भुलामणुं (भुलामणुं) (वि.) - (१) विसराळू (२) विसरायला लावणारे.

भुलावयुं (भुलावयुं) (स. क्रि.) - विसरायला लावणे.

भुलावो (भुलावो) (पु.) - भूल, भ्रम.

- वामां पडवुं, - खावो - भूल पडणे, भ्रम होणे.

भुसायुं (भुसायुं) (अ. क्रि.) - पुसळ जाणे.

भुको (भुको) (पु.) - उडी, सर, (तलावात इ.)

- मारवो - (१) उडी खूब मारणे (२) साहस करणे.

भुकरी (भुकरी) (स्त्री.), - रो (पु.) - भुगा, भुकटी.

भुकभुका (भुकभुका) (पु. व. व.) - भुक्का.

- ऊडी जया - (१) छिन्नभिन्न होणे, नष्ट होणे (२) चट्टामट्टा होणे.

भूख - (भूख) (स्त्री.) - भूक.

- काडवी - (१) चापून खाणे (२) कारा दिसांची भूक पुरती करून घेणे.

- मटवी - तुप्त होणे.

- बुं (वि.) - (१) भुकेले (२) भुकेकंगाल.

- मरो (पु.) - उपासमारी.

भूवर (भूवर) (वि.) - उजाड, वैराण.

भूवरं (भूवरं) (वि.) - भुरक्या रंगाचे.

भूळुं (भूळुं) (वि.) - (१) भुकेलेले (२) (लाक्ष.) लोमी (३) गरीब.

भूंगरा (भूंगरा) (पु. व. व.) - भाजलेले गव्हाचे किंवा हरभऱ्याचे दाणे, फुटाणे.

भूंगरेट (भूंगरेट) (स्त्री.) - गरम राख, फुगटा.

भूंगळ (भूंगळ) (स्त्री. न.) - (१) अडसर (२) खूब धरण्याचे एक फुंकून वाजविण्याचे वाद्य.

- भटियुं (न.) - (१) पंचांग (२) लांबलचक लिखाण.

- भटियुं मळवुं - रजा मिळणे, घरी बसणे.

- भटियो (पु.) - हात पहाणारा ज्योतिषी ब्राह्मण.

- छी (स्त्री.) - (१) फुंकणी (२) पोकळ नळी (३) विदी (काडीच्या अगदी टोकाला लोखंडी कडी बसवितात ती)

(४) 'स्टेयास्कोप' - डॉक्टरांची छाती तपासण्याची नळी.

—वुं (न.) — (१) कोण तिती नळीच्या आकाराची वस्तू
(२) नळाच्या आकाराचे पुराण.

—वुं कुंकुं — (१) स्तुतिगानां गाणे (२) शिरादे वाढणे.

भूंजवुं (भूंजवुं) (म. क्रि.) — भाजणे.

भूंड (भूंड) (न.) — हुकर.

भूंडु (भूंडु) (वि.) — (१) वाईट (२) देगी (३) वीज म.

—ताकवुं — वाईट व्हाणे.

भुज गयुं ने पळिल जग्युं — आशीर्जन निराळे आणि प्रकाशान पडले.

—भमवां — यातमीदार सारखे मागे मागे लागणे.

—भरायुं — अंगात सेतान शिरणे, क्रोध फिवा कशाचे तरी वारे शिरणे.

भूति (भूति) [स.] (स्त्री.) — (१) अस्तित्व (२) उत्पत्ति
(३) समृद्धी (४) भले, कल्याण (५) ऐश्वर्य (६) भस्म.

—नाशयी — वशीकरण करणे, भ्रमिष्ट करणे.

भूर (भूर) (वि.) — (१) मूर्ख (२) लुच्चे (३) नामशेष.

भूरस (भूरस) (स्त्री.) — (१) मारलेला राम (२) जादूयोग
(३) मोहिनी.

—नाशयी — (१) मोहिनी टाकणे, भ्रमिष्ट करणे
(२) वशीकरण करणे.

भूरसी (सी) (स्त्री.) — (१) बांधलेल्या रकमेची दक्षिणा
(२) लाक्ष. टारलेली लाच.

भूराट, रा (भूराट, रा) (स्त्री.) — भुरेपणा.

भूळ (भूळ) (स्त्री.) — (१) नृक, दाग (२) पसमान
(३) विस्मृती (४) गैरसमज.

—आचरी — दोषाकडचा नृक होणे.

—खायी — नृकणे.

—पडयी — नृक होणे.

—मां नाग्युं — भ्रमान टाकणे.

—मां रडेयुं — भ्रमान राहणे.

—वयुं (म. क्रि.) — भ्रमान टाकणे, भड पाडणे, भुलविणे.

—बुं (अ. क्रि.) — चुक करणे.

भूण्या त्याची फर्ग गय्युं — चुकलेल्याचा शोध करीत न येता
पुनः पहिल्यापासून सुरू करणे.

भूयुं (भूयुं) (वि.) — (१) चुकलेले, निसरलेले (२) आट-
वाटेला गेलेले (३) विमराळ.

भूयुं पड्युं — मार्ग चुकणे.

भूलां भमवां — धोवर रस्ता न मिळाल्याने राखडत राहाणे.

भूवो (भूवो) (पु.) — (१) पाण्याने पडलेला खोल खड्डा.

भूविषाच काढणारा.

भूसवुं, भूमयुं (भूसवुं, भूमयुं) (स - क्रि.) — पुसून टाकणे.

भूम्यु (भूम्यु) (न.) — (१) कोंडा, धुसा (२) भेळ.

—भरायुं (मगजमां) — (१) मद चढणे, पेट वाढू लागणे,
अभिमान करणे (२) भ्रामक समजुती (डोक्यात)
भरलेल्या भ्रमणे.

भूंसां (न. व. व.) — पाणी.

भूंसायुं (भूंसायुं) (म. क्रि.) — पुसून टाकणे, काढून टाकणे.

भूंसी वाल्युं — (१) रद्द करणे, संपवून भागवून टाकणे
(२) कानाडोळा करणे.

भे (भे) (पु.) — (१) भय (२) धोका.

—कार, भेंकार (वि.) — भयंकर.

भेख (भेख) (पु. स्त्री.) — (१) वेप (२) संन्यासाची दीक्षा
(३) दरड, कडा.

—उतारवो — बेरागी-वेप काढून टाकणे, पुनः संन्यासी होणे.

—धमो — सर्वत्र टाकून सन्यासी होणे.

—लेंवो — (१) पहा 'भेव धरवो' (२) एखाद्या ध्येयामागे
सर्वत्र गोटून देऊन जाणे.

—वटो (पु.) — संन्यास, जोग.

भेखड (भेखड) (स्त्री.) — (१) वेप (२) कडा (३) लाक्ष.)
नाण्यांची राम.

भेग (भेग) (पु.) — मिश्रण.

—वडुं (वि.) — एकत्र झालेले.

भेगाभेग (भे.) — जोडीने घेणे, एकत्र.

भेगुं (भेगुं) (वि.) — (१) एकत्र, मिळून (२) मिश्र.

भें (भें) (न.) — रडण्याचा आवाज.

—कडां, -कार (पु.) — लांब आवाजाचे रडणे.

—कयुं (अ. क्रि.) — लांब सूर काढून रडणे.

भेचो, भेंचो (भेंचो) (पु.) — (१) मांसाचा गोळा
(२) चोळवटलेली वस्तू.

—काढवो — चिरडून-पिळून टाकणे.

भेज (भेज) (पु.) — ओलेपणा.

भेजवुं (भेजवुं) (स. क्रि.) — पाठविणे.

भेजुं (भेजुं) (न.) — मगज, मंदू.

—जानुं दहीं यवुं — फार भ्रमाने मंदू थकून जाणे.

—जानो भेंजेले — वेदरकार.

—जामां उतरवुं — समज येणे, लक्षात येणे.

—खसवुं — माथे फिरणे, वंडे होणे.

—खाई जयुं — कंटाळा आणणे.

भेड (भेड) (न.) — बकरे.

भेडवुं (भेडवुं) (स. क्रि.) — भिडविणे, शर्यतीत उतरविणे.

भेडियो (भेडियो) (पु.) — लांडगा.

भेद (भेद) (पु.) — (१) तफावत, फरक (२) वर्ग, प्रकार

- (३) रहस्य (४) कपट कारस्थान (५) फूट पाडणे
(६) चीर.
- भाषयो - रहस्य सांगणे.
- उघाडो पाडयो, - खोलवो - रहस्य स्फोट करणे.
- जाणयो, - पामयो - गुप्त गोष्ट जाणून घेणे.
- रंयो - गुप्त गोष्ट जाणून घेणे.
- रंयो (पु.) - रहस्य जाणवेल्या मनास.
- रं (वि.) - रहस्यमय, गुप्त.
- रु (पु.) - (१) रहस्य जाणणारा (२) गुप्त हेर (३) फूट पाडणारा.
भेभट (भेभट) (स्त्री) - गरम गरम राख.
भेर (भेर) (स्त्री) - मद्यत.
भेर (प्रत्यय) - धातूच्या लागल्या असता 'त्या सह, सहित' असे अवयव बनविले. उदा. 'होमभेर.'
भेरयुं (भेरयुं) - (१) लटकावणे, चिकटविणे (२) फुडारविणे, वारविणे.
भेरु (भेरु) (पु.) - भिडू (खेळातल्या).
भेका (भेका) (पु.) - नुकसान, बिघाड.
- भुं (स. क्रि.) - बिघडविणे, नाश करणे.
भेय (भेय) (न.) मर्म.
भेळ (भेळ) (पु.) (१) मिश्रण (२) बिघाड (३) नुट (४) खाण्याची भेळ.
- भण (णी) (स्त्री.) - मिश्रण, भेम्ळ.
- भुं (स. क्रि.) - (१) मिश्रण (२) गामाल करणे.
- भुं (स. क्रि.) - (१) मिसळणे, (२) मिसळून घेणे.
- संळ (वि.) - (१) एकत्र केलेले, मिश्रित (२) (स्त्री.) मिश्रण.
- सेळियुं (न.) - मिश्रण केलेले.
- लीमाडो (पु.) - (१) एकत्र राहणे-करणे (२) परस्पर नाश होणे.
- भुं (भ.) - एकत्र, मिळून.
भेंदा (भेंदा) (भेंदा-स) (स्त्री.) - रूईस.
- आगळ भासवत - गाढवापुढे वाचली गीता.
- मृदुं (वि.) - मंदबुद्धी.
- सर (पु.) - रेडकू (नर)
भेंसळो (भेंसळो) (पु.) - दोन चाकोऱ्यांच्या मधला उंचवटा.
भेंसापण (भेंसापण) (पु.) - मोठा जवान रेडा.
भेंसामुर (भेंसासुर) (पु.) - (१) भयंकर मनुष्य (२) महिषामुर.
भेंसामुर (भेंसासुर) (पु.) - रेड्यासारखा भसाडा आवाज.
भेंसुं (भेंसुं) (न.) - गृहीचे कच्चे कातडे.

- भेंसो (भेंसो) (पु.) - बगळले दहपणे.
भोकळुं (भोकळुं) (स. क्रि.) - भोसकणे.
भोकाळ (भोकाळ) (न.) - पोकळी.
भोग (भोग) (पु.) - (१) भोगण्याची सामग्री (२) नैवेद्य (३) लाक्ष. दुर्दशा (४) बलिदान.
- भाषयो - बलिदान घेणे.
- भावयुं - (१) उपभोगाला येणे (२) मनासारखे होणे.
- खाडायवो, - धरायवो - नैवेद्य दाखविणे, देवापुढे बळी देणे.
- धनुं, थडे पडनुं - (१) आर्पण देणे (२) नैवेद्यस्थानी पडणे.
- ना भोग - दुर्दशा या भोग.
- पडयुं - च्या माळशीत किंवा भोगवण्याला लागणे.
- फा वळरा, मळवा, लागवा - (१) जाणवर घेणे, दुर्दशा ओढवणे (२) संकट येणे.
- रंयो - (१) बळी घेणे (२) प्राण घेणे.
- जोग - नैवेद्य, समनमन्योगां.
- बटो (पु.) - उपभोग, माळशी.
- बयुं (स. क्रि.) - (१) उपभोग घेणे (२) सहन करणे.
भोगियो (भोगियो) (पु.) - भोगी पुरुष.
भोजाई (भोजाई) (स्त्री.) - भावजय.
भोट (भोट) (वि.) व (पु.) - मूढ, बेअकल.
भोटयो (भोटयो) (पु.) - मातीचा चंभू.
भोटी (भोटी) (स्त्री.) - कुत्री.
भोटीलुं (भोटीलुं) - कुत्र्यांचे पितू.
भोट (भोट) (वि.) - पाडाचा ची-चे.
भोटुं (भोटुं) (न.) - डोंके, बोडके (तिरस्कारवाचक).
भोटुं (भोटुं) (वि.) - लाज वाटण्यासारखे, खाली पहायला लागणारे.
- पडयुं - शर्मिंदे होणे, सोड उतरणे.
भोंठप (भोंठप) (स्त्री.) - शरम, लजा.
भोपाळुं (भोपाळुं) (न.) - (१) पोकळी, दोळ (२) टोंग.
- काशयुं - टोंग बाहेर पडेल असे करणे.
- नीकळयुं - टोंग पोकळण्या बाहेर पडणे.
भोपी (भोपी) (पु.) - शिवाचा पुजारी.
भोपो (भोपो) (वि. पु.) - मूर्ख.
भोम (भोम) (स्त्री.) - भूमी.
भोमियुं (भोमियुं) (वि.) - जाणकार, माहीतगार.
- थण (स्त्री.) - माहीतगार स्त्री.
- यो (पु.) - (१) माहीतगार-जाणकार पुरुष (२) वादाड्या.
भोर (भोर) (पु. स्त्री.) - पहाड.

भोर्भोर (भोर्भोर्) (अ.) - खालाव, समाप्ती.

- करवुं - पैसा उधळून खर्चून टाकणे.

भोर (पु.) - (१) गवताच्या पंध्यांनी भरलेली गाडी.

(२) गाडीभर भारा.

भोल (भोश्) (वि.) - कुगलेले.

भोलु (भोशु) (पु.) - वानर.

भोल (भोण) (पु.) - (१) भोवळ, चक्र (२) भोवळ येऊन होणारी ठळटी.

भोळु (भोशु) - लियुं (वि.) - भोळे, गरीब, सालस.

- भट (वि.) - भोळेभावधें.

- छप (स्त्री.) - छपण (१) - छाड (स्त्री.) - भोळेपण.

- लवण - भुयानणा.

- लवणुं - भुलविणे.

- भालुं, भाला - (१) भोळे भावधें (२) मोकळ्या मनाचा व ग्रामाणिक (३) सहज फसणारा.

भोंय (भोंय) (स्त्री.) - भुई, जमीन.

- भावयी - खपली बसणे, नवी चामडी येणे.

- करयी - माती टाकून सपाट जागा करणे.

- वृंडाळी लवणी - मरणस्थान निमाणा करणे.

- लवणी, - लोतरी - लाज घाटणे, लाज घाटून होणारे हावभार करणे, गाली पाहणे.

- नंखावुं - (१) धोंगडीवर काढणे (लाक्ष.), मरायला घालणे, अतिशय भूक लागणे.

- भावयुं - गेलेल्याला खाली काढणे.

- पर पगे न मुकवो - (गवने) जमिनीवर पाय न ठरणे.

- भरवी - फुकट हेलपाटा खेणे.

- बराबर करवुं, - भेंगुं करवुं - (१) जमीनदोस्त करणे (२) मारून धोपटून होपविणे.

- भारे पडवी (नामतां) - (पळता) भुई थोडी होणे.

- भागवी - चामडी कुजणे.

- मांयी भभुको नीकळवो - (१) अनपेक्षित ठिकाणाहून हल्ला होणे (२) भयानक लढाई सुरू होणे (३) एकदम पेट घेणे (४) एकदम क्रोधावेश बाहेर पडणे.

- मां पेसवुं - अतिशय शरमणे, लाजेने चूर होऊन जाणे.

- मां मुळियां होवो - वाहेरून साधेभोळे पण ओतव्या गाठीचे.

- संधयी - मरणाच्या दारी असणे.

- तळियुं (न.) - तळमजला.

- रुं (न.) - (१) तळपर (२) भुयार.

भोंयरामां राखवुं - अत्यंत गुप्त राखणे.

भोंयशि(-शी-सी)ग (भोंयशिग) (स्त्री.) - भुईमूग रोंग.

भ्रम भागवो - भ्रम दूर होणे.

भ्रमणा (भ्रमणा) (स्त्री.) - भ्रांती, भ्रामक समजूत.

म (भ)

मड (भड) (वि.) - (१) फारा दिवसांचे भुकेले, भुकेले

तळमजणारे (२) दिडे, कच्चे (३) कंजूर (४) (पु.) भुकेल्या दूधली लोकांचा चर्या.

- यवुं - (१) दबले जाणे, नमणे (२) कंगाल होणे, (३) कंजूर होणे. (४) नेले जाणे.

- बायेडा (पु. व. व.) - भिकाऱ्यासारखे वर्तन.

- डुं (वि.) - भुकेले.

मकतव (मकतव) [अ.] (स्त्री.) - शाळा.

मकनुं (मकनुं) (वि.) - मस्त, मनस्वी.

- नो हायी - (१) मातलेला हत्ती (२) कदात न राहणारा वेकाम माणूस. (३) टेंगणा व शरिराने भरलेला मनुष्य.

मकवरो (मकवरो) [अ.] (पु.) - (१) थडगे (२) रोजा.

मकर (मकर) [अ.] (पु.) - कपटकारस्थान, कपटजाल.

- जना (स्त्री.) - मीचरिच, मीचे कारस्थान.

- याल (वि.) - कपटी, दगाबाज.

मकरवा (मकरवा) (पु. व. व.) - उसाचे करवे.

मकयट (मकयट) [अ.] (स्त्री.) - पेन, इशारा.

मकसूद (मकसूद) [अ.] (स.) - जाणूनबुजून.

मकाई (मकाई) (स्त्री., पु.) - मका.

- डोडो, - दोडो (पु.) - मक्याचे कणीस.

मकान (मकान) (स्त्री.) - (१) जकात (२) मक्ता, ठेका.

मकान (मकान) (न.) - घर, इमारत.

मकोडी (मकोडी) - डो } (पु.) - मुंगी, मुंगळा.

मकम (मकम) (वि.) - खंबीर, दड.

मक्कर (मक्कर) (पु.) - छळ.

मक्कमूर (मक्कमूर) [अ.] (पु.) - दारु पिऊन तर्र.

मळांतर (मळांतर) (न.) - निमित्त, वहाणा.

मळ्ळीचूस (मळ्ळीचूस) (वि.) - कंजूर.

मग (मग) (पु.) - मूग.

-चडवा - काम पार पडणे.

-ओरवा, - भरवा - मृग गिळणे (लाक्ष.).

(-ना) मग घेराई जवा - (१) होस मरुन जाणे (२) खो खो हसू लागणे.

मगसाफणी (मगसाफणी) (न. व. घ.) - (१) मनातल्या मनात कटणे (२) सणणे किंवा विमनस्क राहणे (३) लाकडे-गोवऱ्या वगैरे जळाऊ सामान.

मगज (मगज) (पु.) - नव्या-नव्या पिढाची एक पिढा.

मगज (न.) - (१) मेंदू (२) (पु.) फळातला मगज, गौर.

-उपर छारी घळयी - मेंदू ठार मेल्यासारखा होणे.

-ऊंभुं चतुं धई जवुं - बुद्धी ताळ्यावर न राहणे.

-कसुं करतुं नथी - (१) बुद्धी चालत नाही (२) डोंफे किरत आहे (३) तोल जात आहे.

मारी जवुं - तड्यावणे.

-खायुं, खाई जवुं - डोंफे खाणे, डोंफेफोड करायला लावणे.

-फोडयुं - डोंग्याला कंटाळा - क्षीण - क्षाणणे, मेहनत देणे.

-बहेर मारी जवुं - मेंदू जड - शून्यवत् होणे, बुद्धी कुंठित होणे.

-मांथी खमयुं - विमरणे, विसरायला लावणे.

-मां पवन भरवो - क्रोध वाढणे.

-मां राई होयी - अभिमान असणे.

-मारी (स्त्री) - डोंफेफोड.

-जियुं (न.) - मेंदूला पुष्टिदायक असे औषध.

मगजी (मगजी) (स्त्री) - एखाद्या वस्त्राला दुसऱ्या रंगाची पातळ किनार जोडतात ती.

मगतसं (मगतसं) (न.) - डास.

गांजुं - १२३, ३४५.

मगनुं (मगनुं) (वि.) - मोकळेचाकळे, पैस.

मगदळ (मगदळ) (पु.) - (१) मुगाच्या पिठाचा लाडू (२) मुद्दाल (व्यायामाचे एक साधन).

-छुं (स. क्रि.) - चिरडून टाकणे.

मगदूर (मगदूर) (स्त्री) - (१) ताकद (२) हिंमत.

मगन (मगन) (वि.) - आनंदित, खुशी.

मगळी (मगळी) (स्त्री) - भुईमृग.

मगरियुं (मगरियुं) (न.) - छत्रावर जाण्याचे छोटे दार.

मगळव, -र (मगळव, -र) (वि.) - अभिमानी.

-बी, -री (स्त्री) - अभिमान.

मगा (मगा) (स्त्री) - जागा, ठिकाण.

म (मं) गावुं (म-मं-गावुं) (स. क्रि.) - मागविणे.

मगावुं (मगावुं) (अ. क्रि.) - मागितले जाणे, मागणी होणे.

मधमधवुं (मधमधवुं) (अ. क्रि.) - बसमधणे.

मंकोडा (मंकोडा) (पु. व. घ.) - मणके (पाठीचे).

मंग (नो) (मंग-रो) (पु.) - टेकाड, टेकडी.

मंगळ (मंगळ) - (१) (वि.) शुभ, कल्याणकारी

(२) (न.) कल्याण, सुख (३) आशीर्वादाचे बोल किंवा कुशल वितनाचें गीत (४) ग्रंथारंभीची स्तुति.

-गावां = लग्नाच्या येळी गाणी म्हणणे.

मंगाळो (मंगाळो) (पु.) - तीन दगड लावून केलेली कामचलाऊ चूल.

मचक (मचक) (स्त्री) - पीछेहाट.

-आपयी - मागे हटणे, मागे घेणे, नमते घेणे.

मचकारो (मचकारो) (पु.) - (डोळ्याचे) मिवकणे.

मचको (मचको) (पु.) - मुरका, दारीराचा नखरेल हावभाव.

मचकोड (मचकोड) (पु.) - (१) धक्का (२) तिरस्कार.

-छुं (स. क्रि.) - पीळ देणे, पिरगाळणे.

मचडयुं (मचडयुं) (स. क्रि.) - पिळणे, पिरगाळणे.

मचयुं (मचयुं) (अ. क्रि.) - (१) सडून होणे, एकरूप होणे (२) माजणे, जोरात चालू राहणे (उदा. दंगा).

मछराळ (मछराळ) (वि.) - (१) डासांनी भरलेले

(२) मत्सरग्रस्त.

मछयो (मछयो) (पु.) - मचवा.

मजकूर (मजकूर) [अ.] - (१) (वि.) सदर, मागे सांगितलेले - लिहिलेले (२) (पु.) अहवाल, हकीकत.

मजनू (मजनू) (वि.) - प्रेमचेडा.

मजवर (मजवर) [अ.] (वि.) - निरुपाय, नाइलाज.

मजमु (मजमु) (मजमु-मू) [अ.] (वि.) - जोडीचे, जोडीदार.

-दार (पु.) - (१) परगण्याचा हिशोब ठेवणारा किंवा तपासणारा अधिकारी, सुसुमदार (२) भागीदार, जोडीदार.

मजमून (मजमून) [अ.] (पु.) - विषय, चनाच, घटना.

मजरे (मजरे) (अ.) - पोटी, बटली.

-आपयुं - हिशोबाच्या पोटी शेवटचे येणं देणे काढून देणे.

-लेयुं - चुकता हिशोब भागवून घेणे.

मजरो (मजरो) (पु.) - (१) मुजरा, सलाम (२) मोबदला.

मजहब (मजहब) [अ.] (पु.) - धर्म, पंथ.

मजा (मजा) (मजा-जा) (स्त्री) - मौज, आनंद.

-मां रहेयुं - आनंदात असणे.

-मां होयुं - सर्वस्वी क्षेम - कुशल असणे.

-नुं (वि.) - आनंददायी, मनोहर.

मजाक (मजाक) [अ.] (स्त्री) - थट्टा, विनोद.

-फी (वि.) - थट्टेखोर.

मजारवाडो (मजारवाडो) (पु.) - कबरस्तान.

मजाल (मजाल) [अ.] (स्त्री) - ताकद, विशात.

मज्झिमां (मज्झिमां) (वि.) - (१) भागीदार

(२) (न.) भागीदार, वाटेकरी.

- रो (पु.) - संयुक्त वहिवाट - मालकी.

मज्झमहाजन (मज्झमहाजन) (न.), - मंघ (पु.) - मज्झांचे मंडळ, 'ट्रेड युनियन'.

मज्झण (मज्झण) (स्त्री.) - मज्झ स्त्री.

मज्झ (मज्झ) (स्त्री.) - पेठारा.

मजे, (झे) (मजे, -जे) (स्त्री.) - पाहा 'मजा'.

मज्झवार (मज्झवार) (स्त्री.) - भर प्रवाह.

मज्झांतुं (मज्झांतुं) (वि.) - मधले.

मंझा (मंझा) (स्त्री.) - मनीषा, इच्छा, उमेद, विचार.

- भूत ने शंका डाकण - आपली इच्छा आणि शंका हीच भुते.

मंजार (मंजार) (पु.) - मांजर

मंजिल (मंजिल) [अ.] (स्त्री.) - इमारत.

- गाह (स्त्री.) - धर्मशाळा.

मंजीर (मंजीर) (न.) - पंखण.

- रा (पु. व. य.) - शांजाजोड.

मंजूर राखवुं - मान्य करणे.

मट (मट) (स्त्री.) - (१) स्थयता, निश्चितपणा (२) चाळा.

- कावळुं (स. क्रि.) - होळ्यांचे इशारे करून सांगणे.

- कुं (न.) - होळ्यांचा इशारा, पापण्या हालविणे.

- को (पु.) - चाळा, हावभाव.

मटकी (स्त्री.) - कुं (न.) (मटकी-कुं) - मडके, मातीचे भांवे.

मटमटावुं (मटमटावुं) (स. क्रि.) - पापण्याची उघडझाप करणे.

मटवुं (मटवुं) (अ. क्रि.) - (१) मिटणे (२) रोगमुक्त होणे, बरे होणे.

मटोही (मटोही) (स्त्री.) - माती.

- हुं (न.) - माती - कचरा वर्गरे निरूपयोगी पदार्थ.

मटा (-टे) रवुं (मटा-रवुं) (स. क्रि.) - (१) तुडविणे

(२) टाकठीक करून किंवा रंधा मारून धारदार बनविणे.

(३) तुडवती नीटनेटके करणे (४) मारणे, ठोकणे.

(५) भावडाने खाणे.

मटेरणी (मटेरणी) (स्त्री.) - रंधा

मडाल (मडाल) (वि.) - (१) सुर्दाड (२) निर्बळ, नादान.

(३) मेलेल्याचे (मांस).

मडवुं (मडवुं) (न.) - सुडदा, प्रेत.

- दानी पेठे वळगवुं - वेताळासारखे चिकटणे.

- दाने मंडळ बांधवा - म्हाताऱ्याशी लहान कुमार्गिकेचे लग्न करणे.

मडगांठ (मडगांठ) (स्त्री.) - सुटता न सुटणारी गाठ, ब्रह्मगाठ.

मडुं (मडुं) (न.) - मडे, प्रेत.

मड (मड) (पु.) - (१) राजवाड्याच्या पुढच्या भागाचा उंच

(नगराच्यामाथे) भाग (२) वेचडी (३) गल्ली.

मडी (मडी), मडडी (-ली) (स्त्री.) - खोपडी, खोपट.

मणको (मणको) (पु.) - (१) मणी (२) मणका.

- का मूकवा - माळेचे मणी फिरविणे.

मणमणियुं (मणमणियुं) (वि.) - एक एक मण वजनाचे.

मणा (मणा) (स्त्री.) - न्यून, कमतरता.

- राखवी - कमतरता - न्यून ठेवणे.

मणियार (मणियार) (पु.) - मणेर, काकणे बनविणारा.

- रुं (न.) - मणेरचा - काकणे बनविण्याचा धंदा.

मणियुं (मणियुं) (वि.) - एक मण वजनाचे.

- यो (पु.) - एक मणाचे वजन.

- बो खेले करवो - पाठीचा मणकान मणका दिल्या

करण्यासारखी मजुरी करवून घेणे.

मंडवुं (मंडवुं) (अ. क्रि.) - मनापासून (कामाला) लागणे, मग

होऊन राहणे, (कामाला इ.) चिकटून राहणे.

मंडवा रडेवुं - (कामाला) चिकटून राहणे, गुंग होऊन राहणे.

मंडाई मूकवुं - (१) नादारीत जाणे (२) निश्चय होणे.

मंडाण (मंडाण) (न.) - (१) आरंभ, पाया (२) विहिरीवर चाक लावण्याचे उभे लांब.

- करवुं, - मांडवुं - आरंभ करणे.

मंडावयुं (मंडावयुं) (स. क्रि.) - कामांत गुंतायला लावणे.

घर मंडावुं - लग्न करून संगार मुरू होणे (त्याच्या उलट 'घर मंगावुं')

मतलब (मतलब) [अ.] (स्त्री.) - (१) भाषण, हेतू (२) तावपर्थ, भाव.

- विवुं-वी (वि.) - स्वार्थी, आपमतलबी.

मतवानुं (मतवानुं) (वि.) - (१) मातलेले, मस्त झालेले.

(२) नशा चढलेले.

मता (मता) (स्त्री.) - दौस्त, मत्ता, मालमिळकत.

मतारो (मतारो) (पु.) - म्हातारा.

मतारो (मतारो) (पु.) - आळसाचे आळोखेपिळोखे.

मतियुं (मतियुं) - लुं (वि.) - आपल्या मताचा आग्रह धरणारे.

मतुं (मतुं) (न.) - साक्षीची किंवा कुटुंबीची सही.

- मारवुं - सही करणे.

मथक (मथक) (न.) - केंद्र, मुख्य ठिकाण.

मथवुं (मथवुं) (स. क्रि.) - (१) घुसळणे (२) (अ. क्रि.) मेहेनत करणे.

मथामण (मथामण) (स्त्री.) - (१) घुसळण, (२) मेहेनत.

मथामथ (मथामथ) (स्त्री.) - वारंवार किंवा अनेकदा मेहेनत करणे.

मथावरं (मथासरं) (न.) - पागोटे, शिरोवेष्टन
मथावरो (मथासरो) (पु.) - काही झाले तरी न तुटणारा

रत्न.

- जडावो - तसा संबंध जडणे.

मथाळी (मथाणी) (स्त्री.) - पागोटे, पगडी.

ळुं (न.) - (१) गिम्बर (२) शिर्षक, मथाळा (३) पगडी
(४) अंदाज.

- ढुं बांधवुं - (१) माणशी घेणे - देणे ठरविणे (२)

मथाळाशीर्षक ठरविणे (१) अंदाज करणे (४) महत्वाचा
भाग लिहून टाकणे.

मदद (मदद) (स्त्री.) - मदत.

- दियुं (वि.) - मदत करणारे.

म. मगा (म. मगा) (स्त्री.) - गुमनामी आळा.

मदारत (मदारत) (स्त्री.) - आतिथ्य.

मदारी (मदारी) (पु.) - गारुडी.

मध (मध) - (अ.) मध्ये. (१) (न.) मध.

- रात (स्त्री.) - मध्यरात्र.

- मूकीने चाटवुं - निरर्थक साठविणे.

- पृथो (पु.) - पोळे.

- माण (स्त्री) (वि.) - मधमाशी.

- लाळ (स्त्री.) - योग, लादण.

मधवो (मधवो) (वि.) - धष्टपुष्ट.

मन (मन) [सं.] (न.) - (१) मन, अंतःकरण (२) इच्छा.

- मन उपर लेवुं - लक्षात घेणे, मनावर घेणे.

- फेळ करवुं नथी - (१) मन ऐकत नाही - संतुष्ट होत
नाही. (२) आश्चर्यमुग्ध होते.

- खाडुं करवुं - मन अप्रसन्न करणे, नाराज करणे.

मायवुं - लक्ष देणे, काळजीपूर्वक मगाळणे.

- चकडोळे चडवुं - अनिश्चित - अस्थिर अवस्थेत मन राहणे.

- चोरवुं - (१) मनची गोष्ट न सांगणे, मन चोरून ठेवणे.

(२) लक्ष न देणे (३) दुसऱ्याचें मन चोरून घेणे - हिरावून
घेणे.

- चोळवुं - कचरणे, कांकुं करणे.

- चोवुं - (१) मन गुंतणे. (२) मनात भरणे.

- टाडुं करवुं - मन तृप्त करणे.

- थवुं - रूखा होणे.

- थी उतरा जवुं - मनावून उतरणे.

- दोडवुं - तीव्र इच्छा होणे, उत्कंठा लागणे (२) मनाने
कल्पना करीत राहणे.

- नीखुं थवुं - मन हलके - नीच होणे.

- नुं पोचुं - (१) कच्च्या दिलाचें (२) भेकड.

- नुं मेळुं - (१) मनचे न जाणू देणारे (२) कपटी.

- नुं सड्युं - मनात येईल ते.

- नो आंबळो, - डाघ - मनातला इंग, वैरभाव.

- नो मेल - (१) अंतरातील गुप्त गोष्ट (२) कपट.

- नो मोजी - स्वेच्छाचारी, स्वैरवर्तनी.

- परोवयुं - मन गुंतविणे, एकरूप - तल्लीन करणे.

- भरवुं - तुष्ट - तृप्त - करणे,

- मानवुं - मनाला पसंत पडणे.

- मान्युं - मनाला हवे तितके - तेवढे.

- मां ऊगवुं - एकदम मनात येणे, एकदम कल्पना येणे.

- मां ऊतग्युं - समजणे, लक्षात येणे, पटणे.

- मां गांड बाळवी - (१) मनाशी गाढ मारणे (२) निश्चय
करणे.

- मां धारवुं - मनाशी विचार करणे - निश्चय करणे.

- मां पेसी नीकळवुं - दुसऱ्याच्या मनातले सर्व काही जाणून
घेणे (निपेधार्थक किंवा प्रश्नार्थक प्रयोग केला जातो. उदा.,
'काई पेसी नीकळाय छ')

- मां फुलवुं, - फुलावुं - हर्ष होणे.

- मां लाववुं - लक्षात घेणे, पर्वा करणे.

- मूकीने, - मेळीने - मनःपूर्वक.

- वरतवुं - मनात काय आहे ते ओळखणे - पारलणे.

- वळवुं - संतोष होणे, शांती होणे.

- वाळवुं - संतोष मानणे, शांत होणे.

- सांकवुं करवुं - मन संकुचित करणे.

- उकाळो (पु.) - उद्वेग.

- गमाडो (पु.) - मनात जन्म, करमणूक.

- गमो (पु.) - मनाची कची.

- दुरस्त (वि.) - स्वस्थचित्त, भारोग्ययुक्त मन असलेले.

- पनीज (वि.) - संतोषकारक.

- केर - (१) (वि.) थोडासा फरक असलेले

(२) (पु.) दुःखी किंवा थकलेले मन दुसरीकडे गुंतविणे.

- भर (वि.) - सच्चा दिलाचे.

- भंग - (१) (वि.) निराश (२) (पु.) मनोभंग, निराशा.

- भाववुं (वि.) - मनपसंत.

- मानवुं, - मान्युं (वि.) - मनाला येईल तसे किंवा तेवढे,
यथेच्छ.

- मेळापी (वि.) - मन मिळाऊ.

- मोजी (वि.) - स्वच्छंदी, लहरी.

- रमाडो (पु.) - मनाचा आनंद, मनोविनोद.

मनखो (मनखो) (पु.) - मनुष्य म्हणून जीवन.

- बगाडवो - आयुष्य फुकट घालविणे.

-लेवो - (१) जीव घेणे, घास देणे (२) प्रतिष्ठा धुळीन मिळविणे.
 -ल्या देह (पु., स्त्री.) - मनुष्यदेह.
 मनवगियुं (मनवगियुं) (वि.) - मनाला समजावून घळण्या-सारखे.
 मनवर (मनवर) (स्त्री.) - आतिथ्य, पाहुणचार.
 मन(-ना)वतुं (स. क्रि.) - मन घळविणे.
 मनवार (मनवार) (स्त्री.) - लष्करी बोट.
 मनवो (मनवो) (पु.) - (१) मनुष्य (२) मन.
 मनसव (मनसव) (पु.) - पदवी, स्थान.
 -वार (पु.) - लष्करी तुकडीचा अधिकारी.
 मनसूवो (मनसूवो) [अ.] (पु.) - वेत, हराडा.
 मनस्वी (मनस्वी) (वि.) - (१) स्वच्छंदी, लहरी (२) उठार मनाचे (३) धीरगंभीर (४) मानी.
 मनामणुं (मनामणुं) (न.) - मनघळवणी.
 मनुहार (मनुहार) (पु.) - मनघळवणी, विनंती.
 -री - मनघळवणी विनंती करणारा-री-रे.
 मने (मने) (सर्प.) - 'हं' चें दुसऱ्या व चौथ्या विभक्तीचे एक वचनी रूप, मला.
 मंतर (मंतर) (पु.) - मंत्र, जादूटोणा.
 -मारवो - मंतरणे, जादू करणे.
 -मृकवो - मेलवो - आनून - गुप्त - सल्ला देणे.
 -री जतुं - भ्रमात टाकून घेऊन जाणे.
 मंदबाड (मंदबाड) (पु.) - आजारीपण, रोग.
 -बियुं (वि.) - रोगी, नेहमी आजारी राहणारे.
 मंदुं (मंदुं) (वि.) - मंद, धिमे, जड, धोडे.
 मपावो (मपावो) (पु.) - (१) भुसारी (२) मापाडी.
 मपावतुं (मपावतुं) (स. क्रि.) - मापायला लावणे.
 मफत (मफत) (अ.) - मोफत, फुकट.
 -तियुं (वि.) - फुकटे
 मभम (मभम) (वि.) - मोघम, संदिग्ध.
 मममम (पु.) - मंमं (लाणे).
 -नी पडी छे टपटपनी नदीं - मं मं पाहिजे, तुसती वटवट नको.
 ममन (ममन) (पु., न.) - (१) हट्ट, दुराग्रह (२) चुरस.
 -पर भावतुं - जतुं, - चडतुं - हट्ट करणे, चुरस करणे.
 -मृकवो - हट्ट मोडणे.
 -ता (स्त्री.) - ममत्व.
 -ता ममनी (स्त्री.) - चढाओढ
 -नी(-लुं) (वि.) - हट्टी, आग्रही.
 ममरो (ममरो) (पु.) - (१) चुरसुरा, चुरसुन्याचा दाणा, (२) भांडणाची ठिणगी.

-मृकवो - चिथावणी देणे.
 ममळावतुं (ममळावतुं) (स. क्रि.) - गिळण्यापूर्वी तोडात घोळविणे.
 ममावो (ममावो) (पु.) - आईचा बाप.
 मय (मय) [फा.] (पु.) - दारु.
 -खानुं (न.) - दारुगुत्ता.
 मरकट (मरकट) (वि.) - काटकुळे, दुर्बळ.
 मरकडो (मरकडो) (पु.) - स्मित, मंद हस.
 मरक मरक (मरक मरक) } (अ.) - मंद मंद हसत
 मरक मरक (मरक मरक) }
 -थवुं (मों) - मंद मंद हसणे.
 मरकलडुं (मरकलडुं); मरकलुं (मरकलुं) (न.) - मंद हास्य.
 मरकतुं (मरकतुं) (अ. क्रि.) - मंद मंद हसणे.
 मरकी (मरकी) (स्त्री.) - महामारी, प्लेग अशातऱ्हेचे पुष्कळ माणसे मारणारे आजार.
 मरधी (मरधी) (स्त्री.) - कापडी.
 -घुं (न.) - कापडे.
 -घो (पु.) - कापडा.
 मरची (मरची) (स्त्री.) - (१) मिरचीचे झाड (२) कानातला एक दागिना (३) उदविण्याच्या दारुतला एक प्रकार, मिरची.
 -चुं (न.) - (१) मिरची (२) (लाक्ष.) मिरचीसारखा तिखट माणूस.
 -चुं मीठुं भभरावतुं - मीठमिरची लावून अतिशयोक्तीने सामणे.
 -चो उठवो, -लागवो - मिरच्या झाडणे, राग येणे.
 मरज (मरज) [अ.] (पु.) - रोग, साथ.
 मरजाद (मरजाद), -दा (स्त्री.) - विनय, सभ्यता.
 मरजियान (मरजियान) (वि.) - ऐच्छिक.
 मरजी (मरजी) (स्त्री.) - इच्छा.
 -साचवची - मर्जी - मन संभाळणे.
 मरजीवो (मरजीवो) (पु.) - (१) समुद्रात बुडून मोती काढणारा पाणबुड्या (२) (लाक्ष.) मरणाची पर्वा नसलेला, तळहातावर शिर घेऊन लढणारा चोडा.
 मरड (मरड) (पु. स्त्री), मरडाट (मरडाट) (पु.) - (१) वाक, वाक (२) वक्रता, राग (३) गर्व, ताटा (४) चाळा, नखरा.
 -घुं (स. क्रि.) - वाक देणे, घळविणे, पिळणे.
 -डातुं (अ. क्रि.) - (१) वाकणे, घळणे, पिळणे जाणे.
 (२) राग चढणे (३) नखरे-चाळे करणे.
 -डासिंग (स्त्री.) - मुरडसिंग.
 मरडियो (मरडियो) (पु.) - चुनखडी.

मरण (भ२५) [सं.] (नं.)—मरण, मृत्यु (२) नाश, सर्वनाश.

—नीपजयुं—मरण येणे.

—मगड्युं—मरतांना सुख न लागणे.

—साचवयुं—मेलल्याची उत्तरक्रिया किंवा व्यवस्था यथायोग्य करणे.

—सुधवयुं—मरतांना समाधान लागणे.

मरणयुं (भ२५) (वि.)—(१) जिवावर घेतले आहे असे (२) मरणाची पर्वा न करणारे.

मरतयो (भ२५) (पु.)—मान, दर्जा.

—साचवयो, -राखयो—दुसऱ्याचा मान राखणे.

मरव (भ२६) (पु.)—(१) पुरुष (२) मर्द पुरुष (३) (वि.) शूर वीर.

—दानगी (स्त्री.)—(१) दौर्ग (२) पौरव.

मरुमन (भ२५) [अ.] (स्त्री.)—दुरुस्ती, जीर्णोद्धार.

मरता जीवतां—पुढे कैदा तरी.

मरी पड्युं—(१) असेल नसेल ती सगळी शक्ती यापरणे, (२) चुटून पडणे.

मरी परवारयुं—मरून संपणे—खालास होणे.

—फीटयुं—पहा 'मरी पड्युं.'

—मयीने—मोठ्या मुदिकलीने, कसेबसे.

मरवो (भ२५) (पु.)—(१) कोवळी कच्ची केरी. (२) मरवा.

मरसियो (भ२५) (पु.)—मेलेल्या माणसाला उद्देष्टून छाती बघवून घेत गाण्याचे गीत.

मरहम (भ२६) [अ.] (पु.)—मलम.

मरहम (मरहम) [अ.] (वि.)—स्वर्गस्थ.

मरियुं (भ२५) (नं.)—(१) मिरी (२) मिरीसारखा तिखट स्वभावाचा मनुष्य.

मरी (भ२५) (नं.)—मिरी.

—फाकवां—रागारागाने बोलणे, ताटयात घाटेल ने बोलणे.

—मसालो—गरम मसाला.

मरुवो (भ२५) (पु.)—मरवा.

मरो (भ२५) (पु.)—(१) मृत्यु, मरण. (२) मरणासारखे दुःख, हाल.

मरोड (भ२५) (पु.)—बाक, बळण, अक्षराचे बळण.

—दार (वि.)—बळणदार.

—युं (सं. क्रि.)—बाकविणे.

—डी (स्त्री.)—बूच काढण्याचा स्क्रू.

मर्मर (भ२५) (वि.)—कुरकुर आवाज करणारे

(२) (पु.) (पानांचा) आवाज.

मर्यादा आंकरी, -दोरवी—हद्द ठरविणे.

—छोडवी, -मूकवी—विनय—मर्यादा—सम्यक्ता सोडणे.

—साचवयी—सम्यक्ता—विनय—मर्यादा संभाळणे.

मलकट (भ२६) (पु.)—चोळीचा छातीवरील भाग.

मलकमलक (भ२६) (अ.)—मंद स्मित करीत.

मलक(का)युं (भ२६-का-पुं) (सं. क्रि.)—गालातल्या गालात हसणे.

मलकाट (भ२६) (पु.)—मंद स्मित.

मलकडुं (भ२६) (वि.)—(१) हसरे (२) (नं.) खोली.

मलकम, -मलक (भ२६) (पु.)—मलकम.

मलकपुं (भ२६) (वि.)—उत्साहाच्या मरात पेटीने हळूहळू पाउले टाकणारे.

मल(ल) माम (भ२६-मा-मा) (पु.)—अधिक मास.

मलयुं (भ२६) (सं. क्रि.)—(१) भेटणे, एकत्र होणे (२) मळणे, रगडणे.

मलंग (भ२६) (वि.)—मस्त (फकीर).

मलाई (भ२६) (स्त्री.)—साय (दुधावरची).

मलायुं (भ२६) (वि.)—तिरळे.

मलाजो (भ२६) (पु.)—(१) मुलाहिजा, आदर

(२) बडिलाचा मान राखण्याकरिता स्त्रिया डोक्यावरून डोक्यापुढे पदर घेतात ती क्रिया.

मलावडां (भ२६) (नं. व. व.)—गोड गोड घोटून मन प्रसन्न करणे.

मलावयुं (सं. क्रि.)—(१) मन प्रसन्न करणे (२) लांबड लावणे, अतिशयोक्ती करणे.

मलिक (भ२६) [अ.] (पु.)—राजा.

—का (स्त्री.)—राणी, राज्यकर्त्री.

मलीदो (भ२६) (पु.)—(१) लाड्याचा चुरा (२) भरपूर सख असलेला आहार (३) (लाक्ष.) मार.

मलक (भ२६) [अ.] (वि.)—उत्तम.

मवडावयुं, मवाडयुं (भ२६-पुं, भ२६-पुं) (सं. क्रि.)—मावेल असे करणे, मावायला लावणे.

मश(—स) (नं.)—मिष्ट, बहाणा, निमित्त.

मशक (भ२६) (स्त्री.)—(१) पाणी भरण्याची कातड्याची पिशवी (२) डास.

मशगूल (भ२६) [अ.] (वि.)—तल्लीन, मग्न.

मशरू (भ२६) (पु.)—रेडीम व सूत मिश्र असलेला अनेक रंगांचे पट्टे असलेला कपडा.

मशि(—सि)—याई (मशि-सि-याई) (वि.)—मावशीचे किंवा मावशीकडील.

मशी(सी) (भ२६-सी) (स्त्री.)—(१) काजळ (२) दात घासण्याचे किंवा काळे करण्याचे मंजन (३) दासासारखा चावणारा जंतु.

ममको (मसको) (पु.)-(१) लोणी (२) चक्का (३) (लाक्ष.)
गुणामत.

-ममको, लगावको-गुणामत करणे.

ममनद (मसनद) [अ.] (स्त्री.)-गादी, गिहासन.

ममरको (मसरको) (पु.)-करहा धोल, मर्मवचन.

ममयणी (मसयणी) (स्त्री.)-गौरीपूजन.

ममवाहुं (मसवाहुं) (न.)-परहे.

ममवाडो (मसवाडो) (पु.)-(१) गावाच्या वाडीमागची गावदर
(२) महिना.

-वा (पु. व. व.)-गर्भायस्थेचे महिने.

मसळयुं (मसणयुं) (स. क्रि.)-रगडणे, जोराने खोळणे,
मर्दन करणे.

मसण (मसाण) (न.)-स्मशान, मसणवट.

-णियो (पु.)-प्रायशरीर स्मशानात गेलेल्या माणूस.

-णी (वि.)-(१) कंगाल, अवयवकुनी

(२) (पु.) स्मशानक्रिया करविणारा (३) मरणक्रिया
करण्याचे सामान विकणारा (५) मोठा साधक.

मसान (मसान) (स्त्री.)-(१) लगवडीस आणण्याच्या
जमिनीची मोजणी (२) महसूल.

मसालो पुरयो-(१) चिधावणी देणे (२) अतिशयोक्ती करणे,
भीडमाग्या लावून मागणे.

मसूरियुं (मसूरियुं) (न.)-गर्दी.

मसो (मसो) (पु.)-(१) चामखीळ (२) मूळच्याध.

मसोहुं (मसोहुं) (न.)-हिरडी.

मसोनुं (मसोनुं) (न.)-कुलीवरचे गरम मांस भरण्याकरिता
वापरावयाचे फडके.

मसुव (मसुव) (वि.)-तहकूब.

मस (-हे) नाय (मस देनाय) [फा.] (पु.)-(१) नंड
(२) (स्त्री.) खांदणे.

मसुमवियान (मसुमवियान) (वि.)-सुसलमान.

महा (महा) (पु.)-माघ महिना.

महाथो (महाथो) (पु.)-वजन, दमाम, प्रतिष्ठा.

महारन (महारन) [अ.] (पु.)-राजमागी.

महालवुं (महालवुं) (अ. क्रि.)-उल्लासात वावरणे.
(२) मौजमजा करणे.

महायत (महायत) (पु.)-महात.

महावरो (महावरो) (पु.)-(१) अभ्यास, सराव,
शिरभा, नांद वहिवाट.

-करवो, -पाडवो-सराव करणे.

महिनो (महिनो) (पु.)-(१) महिना (२) महिन्याचा
पगार.

-भायवो, -धवो-(१) विटाळशीपणाची मुदत पुरी होणे.

(२) विटाळशी होणे (३) मासिक पगार होणे.

-करवो, -ठराववो, -पांथवो-मासिक पगार ठरवून देणे.

-पडवो-(१) महिना होऊन जाणे (२) विटाळ येण्याची
मुदत होऊन जाणे, गर्भ राहणे.

-ना (पु. व. व.)-(लाक्ष.) गर्भ राहणे.

-नादार (पु.)-मासिक पगारावर नोकरी करणारा.

-माय (पु.)-जवळजवळ एक महिन्याचा काळ.

महियर (महियर) |

महीरुं (महीरुं) | (न.)-मातेर.

महीं (महीं) (अ.)-आत.

-महीं (अ.)-(१) मधूनमधून, कुठेकुठे (२) केव्हा केव्हा.

महुडी (महुडी) (स्त्री.)-(१) मोहाचे झाड (२) दाह
(३) मोहाचे फूल.

महुरण (महुरण) (न.)-मुहूर्त.

महंक (महंक) (पु.)-सुमंच.

-हुं (अ. क्रि.)-घमघमाट सुटणे, दरवळणे.

-काट (पु.)-घमघमाट.

महेणुं (महेणुं) (न.)-दोमणा, मर्मवचन.

महेनम (महेनम) (स्त्री.)-मुदत, अवधी.

महेनो (महेनो) (पु.)-(१) शिक्षक (२) गुमास्ता, कारकुन.

महेनन (महेनन) (स्त्री.)-महेनत, भ्रम.

-ताणुं (न.)-महेनतीचा मोबदला, पगार, रोजी.

-तु (वि.)-उपगी, उद्योगी.

महेफिल (महेफिल) [अ.] (स्त्री.)-(१) सभा, मैफल
(२) मेजवानी, वनभोजन.

महेवूव (महेवूव) (वि.)-प्रिय.

महेमान (महेमान) (पु.)-(१) पाहुणा, अतिथी (२) जावई.

-गव (वि.), -गीरी, -दारी, -नी (स्त्री.)-आतिथ्य,
पाहुणचार.

महेर (महेर) (स्त्री.)-कृपा, दया.

-वान (वि.)-कृपाळू, दयाळू.

महेरम (महेरम) (वि.)-मनाने वापरले मानणें, गाराणे.

महेराव (महेराव) (पु.)-महिरप.

महेरण, महेरामण (महेराण, महेराण) (पु.)-समुद्र,
महार्णव.

महेरो (महेरो) (पु.)-मोई.

महेल (महेल) (पु.)-लात (स्त्री.)-राजमहाल.

महे (-हो) हो (महे-हो-हो) (पु.)-मोहोला, गल्ली.

महोवत (महोवत) (स्त्री.)-(१) दोस्ती, निकट परिचय
(२) प्रेम.

- मी (वि.)-प्रेम असलेले.
- मोहोर (मोहोर) (स्त्री.)-(१) मोहोर (२) शिफा (३) चलनी नाणे ('रूपामोहोर' = रुपया)
- माखी, लमाखी-(१) छाप शिफा मारणे (२) विशेष कठोर करणे किंवा विशिष्टपणा देणे.
- मार (स्त्री.)-वेगम, स्त्री.
- मूँ (स. क्रि.)-(खळ्यात) वारे दिलेल्या दाण्यांपरोबर कणसाचे दांडे पडतात ते झाडून बाजूला काढणे.
- मोहोर (मोहोर) (न.)-मोहोर.
- मळकू (मळकू) (वि.)-थोडेसे मवाळ, मऊ.
- मळगुगळू (मळगुगळू) (वि.)-(१) थोडेसे नरम-मऊ, (२) बाणेरंड.
- मळण (मळण) (न.)-(१) भेट, मिलाफ (२) स्नेह.
- मळतर (मळतर) (न.)-नफा, कमाई.
- मळगावडुं (मळगावडुं) (वि.)-मनमिळाऊ.
- मळनिचुं (वि.)-(१) जोडीने मिळून काम करणारे, साथी (२) अमूक पक्षात सामील झालेले.
- मळयुं (मळयुं) (अ. क्रि.)-(१) मिळणी होणे, संगम होणे, मिळणे (२) एकरूप बनणे, एक होणे (३) भेटणे (४) समान असणे, मिळते असणे (५) मेळ असणे (६) मिळणे, प्राप्त होणे (७) सापडणे.
- मळयुं भावयुं-(१) समान-सारखे असणे (२) मिळते-शुळते होणे.
- करयुं-(१) समाधान करणे (२) मिळते शुळते करणे.
- मळी जयुं-मिसळून जाणे.
- मळ्या भाईंनी ग्रीन-नावाचे प्रेम, फक्त भेटले म्हणजे दाखविले जाणारे प्रेम.
- मळसकुं (मळसकुं) (न.)-पहाट.
- मळी (मळी) (स्त्री.)-(१) चाकात घातलेल्या तेलाचे आणि विंध्यांचे बनणारे घंगण (२) हनुमानाच्या मूर्तीवर चढलेले तेलाचे व शेंदराचे पुट.
- मा (मा) (स्त्री.)-आई.
- जी (स्त्री.)-आजी, कोणाही वृद्ध स्त्रीचे मानवाचक संबोधन.
- जुं जण्युं-सहोदर, एकाच आईच्या पोटाचे.
- माभाक्षमा (माभाक्षमा) (वि.)-महान, मोठे.
- माकड (-ण) (माकड-ण) (पु.)-ढेकूण.
- माकूल (माकूल) (वि.)-योग्य.
- माख (-स्त्री) (माख-णी) (स्त्री.)-माखी.
- डूयी जयी (तेलमां)-लजित-शरमिंदे-होणे, तोंड उतरणे.
- मारीने निचोवची-अतिशय कंजूपणा दाखविणे.

- खो मारवी-माशा मारणे (लाक्ष).
- माखण (माखण) (न.)-(१) खोणी (२) (लाक्ष) खुशामत.
- खोपयुं लगाययुं-लोणी लावणे, खुशामत करणे.
- माखळ (माखण) (पु.)-खळ्यातल्या धान्याचा सरकारी हिश्याकरिता काढण्यात येणारा अंदाज.
- माग (माग) (पु.)-(१) रस्ता, मार्ग (२) जागा, बसण्याची जागा (३) मोकळेपणा.
- मापवो-(१) जागा करून देणे (२) सत्कार करणे.
- करवो-(१) रस्ता-वाट-करणे (२) पैसेपणा करणे, -मूकवो (-नी भागळ)-हून कनिष्ठ दर्जाचे ठरणे, -असणे.
- मुकाववो (-नी पावे)-घरचढपणा-अष्टपणा कवूल करायला लावणे, प्रतिष्ठापद प्राप्त करणे.
- माग (स्त्री.)-(१) मागणी (२) वसुली.
- ण (पु.)-(१) भिकारी, याचक (२) (न.) मागणे.
- ण्याव (वि.)-भिकारी.
- ण्यामां चडयुं-जास्त किंमतीला मागणी करणे.
- णुं (न.)-(१) मागणी, मागणे (२) येणे.
- जुं (स. क्रि.) (१) परत मागणे (२) घ्यायला सांगणे.
- तु (वि.)-(१) मागणारे (२) (न.) येणे, कर्ज.
- मागी ग्यायुं-भीक मागून जगणे.
- तागीने-इकडूनतिकडून घाटेल ते करून मिळवून
- मागुं (मागुं) (न.)-मागणी (बहुतकरून लग्नाविषयक).
- आवयुं-विवाहसंबंध जोडण्यासाठी मागणी किंवा निरोप येणे.
- करयुं-मोकळयुं-विवाहसंबंधाचा निरोप पाठविणे.
- झीळयुं-विवाहसंबंध जोडण्याचा निरोप स्वीकारणे.
- माघवटो (माघवटो) (पु.)-पौष शु. पूर्णिमेपासून माघ शु० पूर्णिमेपर्यंत सूर्योदयापूर्वी स्नान करण्याचे व्रत, माघस्नान.
- मां-सप्तमी विभक्तीचा प्रत्यय, भात.
- मांकड (-ण) (मांकड-ण) (पु.)-ढेकूण.
- डुं (न.),-डो (पु.)-छाल तोंडाचे वानर.
- मांग (मांग) (स्त्री.)-(१) मागणी (२) मांग (केसांचा) (३) अंकावरचे (कानाजवळचे) केस.
- माळण (माळण) (स्त्री.)-कोट्याची वायको.
- माळली (माळली) (स्त्री.),-लुं (न.)-मासा.
- माळी (माळी) (पु.)-कोळी.
- माजण्युं (माजण्युं) (वि.)-सहोदर.
- माजन (माजन) (न.)-हद्द, सीमा.
- ने रहेयुं-मर्यादेत राहणे.
- माजरो (माजरो) (पु.)-वर्णन, हकीकत.
- माजायुं (माजायुं) (वि.)-एकाच आईचे.

- ई (स्त्री.)—बहीण.
 —यो (पु.)—भाऊ.
 माजूर (भाजूर) (वि.)—(१) भाषले (२) माजुरी, उन्मत्त, माजुरीत.
 मासम (मासम) (वि.)—मध्यम.
 मासा (मास) (स्त्री.)—मर्यादा.
 माटे (माटे) (अ.)—(१) करिता (२) म्हणून, कारणास्तव.
 माटली (माटली) (स्त्री.)—लहान मडके.
 माती (माती) (न.)—(१) चिप्पाट (२) (पु.) भनी (३) पुरुष (४) (स्त्री.) माती (५) मांस.
 माटु (माटु) (वि.)—(१) खराब, वाईट (२) अशुभ, अभंगल
 —करतुं—वाईट करणे.
 —तोळतुं—थोडे करी तोळणे.
 —बबु—अशुभ होणे.
 —लागतुं—मनाला ठीक न वाटणे, वाईट वाटणे.
 माती (माती) (स्त्री.)—‘आई’ आणि ‘देवी’ करिता
 लाडिकपणे मारलेली हाक.
 मातायो (पु.)—खऱ्या आईचा बऱ्या, बहादुर मनुष्य.
 मातो (मातो) (पु.)—(१) भाकरीचा किंवा रोटीचा फुगलेला पावड (२) पोळे (३) गूण मोठी आणि पातळ पोळी (४) फुलका.
 माड (माड) (पु.)—(१) महाल, माडी अखलेले सुरेख घर (२) मोहोल्या, चाळ.
 —मेरी (स्त्री.)—दरबाराच्यावर बाबलेली माडी.
 माण (माण) (स्त्री.)—(१) घागर (२) उतरंड (३) खमीर, भाजलेल्या पदार्थ, (४) लढ, मीमा (५) फेक (६) मोठ, आनंद.
 —कमाड (वि.)—(१) काहीमुद्धा न कमाविणारा (२) आळशी
 —अट्ट (पु.)—पुराणिक.
 —माण (णे) (अ.)—(१) कसेबसे (२) आस्तेआस्ते.
 —तुं (स. कि.)—(१) अनुभवणे, भोगणे (२) (अ. कि.) आनंदित होणे.
 माणस (माणस) (पु., न.)—मनुष्य.
 —नी ओळमां होतुं—माणुसकी जाळणणे.
 —मांवी नीकळी जतुं—(१) माणुसकी सोडून वागणे, (२) मर्दपणा गमावणे.
 —साई (स्त्री.)—माणुसकी.
 माणियो (माणियो) (पु.)—(१) घडा, घागर (२) एक मूण दूध, तेल इ. मावेळ एवढे पात्र. (३) मणाचे वजन.
 मागीगर (भाजुगिर) (पु.)—रसिक मनुष्य, आनंद भोगणारा मनुष्य.

- मागीतल (भाणीतल) (न.)—विभ्रांतीचे—करमाणुकीचे स्थान.
 मागेकचोक (भागेकचोक) (पु.)—दरवारी लोकांच्या वाड्यांच्या मधल्या चौक.
 मागेकठारी (भागेकठारी) (स्त्री.)—दरदूर्णीमा.
 मागेकथंब (भागेकथंब) (पु.)—(१) विजयस्तेम (२) लग्नाच्या वेळी मंडपाकरिता रोवावयाचा लांब.
 मागेकनोतई (भागेकनोतई) (न.)—मानाकरिता म्हणून दिलेले केवळ नावाचे निमेषण.
 मागो (मागो) (पु.)—आनंद, भोग.
 मांटी (मांटी) (पु.)—(१) माळक (२) पुरुष.
 मांड (मांड) (अ.)—(१) कसेबसे (२) शोमंसाठी उभी केलेली उतरंड.
 —मंड (अ.)—पहा ‘माण माण’.
 मांडगी (मांडगी) (स्त्री.)—माडीची उंची.
 मांडछांड (मांडछांड) (स्त्री.)—(१) आराम, सामानाची माढामांड (२) नाव ठिकाण नफ़ी करून विट्टून घेणे.
 मांडयाळ (मांडयाळ) (स्त्री.)—(१) तोड, समाधान, निकाल. (२) तहकुची
 मांडवियो (मांडवियो) (पु.)—वधुपक्षाकडील मनुष्य.
 मांडवी (मांडवी) (स्त्री.)—(१) घरापुढचा भेटकीचा उंचवटा. (२) व्हारांडा (३) बाजार.
 मांडतुं (मांडतुं) (स. कि.)—(१) सुरू करणे (२) नोंदणे, टिपणे (३) मांडामांड करणे (४) योजना-स्थापना करणे.
 मांडी वाळतुं—भागवून-मिटवून टाकणे (२) तहकूच करणे, बंद ठेवणे.
 मांडवी (मांडवी) (पु.)—(१) मांडव, मंडप (२) (लाक्ष) कन्या मुलगी.
 —मावयो—मुलगी होणे, जन्मणे.
 —ऊभो थयो—मुलगी लग्नाजोगी होणे.
 —वाळवो—वधुपक्षाकडच्या मंडलीना निघो मंड्यापुढे वधुपक्षाच्या मंडपात ती आल्यानंतर त्यांना टारलेल्या पैशांचे देणे-धेणे पुरते करणे.
 —वावरव (पु.)—मंडपलचं (लग्नसत्रांतली एक वाद्य.)
 मान (मान) (वि.)—चीत झालेले.
 मानम (मातम) [फा.] (न.)—शोक, रडारड.
 माना (माना) [स.] (स्त्री.)—(१) आड (२) देवी (३) फोड्या, देवी.
 —जाववो—अंगात देवीचा संचार होणे.
 —नो कूकडो—बोलका माणूस.
 —नो भगत—हिजडा.
 —पधारावां—देवी—फोड्या-येणे.

माथुं (भातुं),-माथुं (वि.)-मातलेले.

माथ (भात) -(१) (अ.) पं. ३, वि. ३ (२) नामा ३ प्रथम

गृहणून लागला असता 'ते सर्व' असा अर्थ होतो;

उदा० 'माणसमात्र' = सर्व माणसे.

माथा (भाता) [सं.] (स्त्री.)-माप, प्रमाण.

माथातोड (भाथातोड) (वि.)-अतिशय सख्त.

माथुं (भाथुं) (न.)-(१) माथे, डोके (२) बुद्धी, मेंदू.

-भापयुं-जीव जाईपर्यंत ह्मणणे.

-ऊंचकयुं-विरुद्ध होणे, विरोधास तयार होणे.

-ऊंचुं करयुं-(१) विरुद्ध होणे (२) कामातून फुरसत मिळणे.

-ऊंचुं राखयुं-स्वाभिमान राखणे.

बोळयुं-जीव विनरणे.

-कापयुं-(१) अतिशय नुकसानी करणे (२) दगा करणे.

-कोराणे मुकयुं-जिवाची पर्वा न करणे.

-एखाद्याळयुं, खाणयुं-डोके खाजवणे.

-खाई जयुं, खायुं-बडबडी आणि गडबड यांनी डोके उठणे.

-घराणे मूकयुं-शिर उतरून ठेवणे, मोठे साहस करणे.

-घालयुं-डोके घालणे.

-घूम थयुं, चडयुं-डोके दुय्यणे-चडणे.

-धुणाययुं-होय किंवा नाही म्हणण्याकरिता डोके हालविणे.

-नीकळी पडयुं-डोके अतिशय दुखणे.

-फाटी जयुं-(१) ताप, वेदना किंवा दुर्गंध यांनी डोके दुखू लागणे (२) राग येणे.

-केसयुं-माथे फिरणे.

बोळयुं-(१) बाढी कामधंद्या नगणे (२) कामाने करण न येणे.

-भांगयुं-(१) नाद किंवा गर्व उतरविणे (२) नुकसान करणे.

-भांगे पयुं-सवाई, तुल्यबळ.

-भारे धयुं-(१) गर्व किंवा राग घाटणे (२) डोके.

दुखायल्या लागणे.

-भोंयमां घालयुं-लवजेने तोंड लपविणे.

-मारयुं-(१) एखाद्या गोष्टीत मन घालणे, मेहेनत करणे (२) तोंड खुपसणे.

-घेगळुं मूकयुं-तळहातावर शिर घेणे.

-सोंपयुं-(१) शरण जाणे (२) जीव देऊन टाकणे.

-होळयुं-पाहा 'माथुं ओळयुं'

माथा उपर होयुं-(१) आश्रयदाता असणे (२) अगदी निकट-जवळजवळ डोक्यावर-असणे.

-ऊतरतुं काम-निष्काळजीपणे केलेले काम.

-धी जयुं-फावूच्या बाहेर जाणे (२) हातातून जाणे.

-ना बाळ खरे तेवुं-अत्यंत वाईट, असह्य.

-ना बाळ घसाई जवा-(१) अतिशय दुःख सहन करावे लागणे. (२) फार काम करावे लागणे.

-नी मुंबडी रडी जयी-(१) मनात अतिशय चिंता राहणे (२) फार भार वाहणे.

-नी पाचडी-अमेसर, नेता पुरव.

-नुं-(१) तोडीस तोड होईल असे (२) सवाई.

-नुं फरेल, फाटल-कोणाचे सांगणे न ऐकणारे, मित्रासखोर व हट्टी.

-नो घा-मनाला लागणारे व असह्य.

-नो मणि-सुट्ट- (१) शोभास्वरूप व अति माणूस (२) पती.

-उपर जाणयुं, लटकयुं-डोक्यावर एखादे भय किंवा संकट टांगते राहणे.

-मां टपला बागवा-डेवा-डोकरा-खाणे.

-मां धुमाडो भरायो-गैरसमज असणे.

-मां धुमाडो राख्यो-तोरा बाळगणे.

-मां धूळ घालयी-अज्ञ नाहीशी होणे.

-मां पयन भरायो-(१) गर्विष्ठपणाने किंवा मित्रासखोरपणाने ताडत बागणे (२) डोक्यात लफर येणे.

-मां बहेर भरायो-मगळरी येणे.

-वरगनुं-जीवनाची पर्वा नसलेले.

-साटे माथुं-पुरेपूर खूड.

-उत्तार (वि.)-(२) दरकार किंवा लज नमाले (२) (अ.) बेदरकारीने.

-ओळ (स्त्री.)-पोटगी.

-फूट (स्त्री.)-डोकेफोड.

-फोड (स्त्री.)-डोकेफोड.

-नूर (वि.)-अतिशय जबर.

-दीठ (अ.)-माणशी.

-बूड (वि.)-डोके बुडेल इतके खोल.

-बोळ (अ.)-डोके आणि अंग भिजवून.

-भारे (वि.)-(१) मोठी ख्याती किंवा हुदा असलेले, प्रतिष्ठित (२) मित्रासखोर.

-भार (वि.)-असह्य.

-मेली (वि.)-विटाळशी.

-वेरो (पु.)-दरडोई घेतला जाणारा कर.

माथे (माथे) (अ.)-(१) वर (२) 'माथुं'चे सप्तमीचे रूप, माथ्यावर.

-अंकुश होयो-नियंत्रण असणे.

-भावयुं-(१) विटाळ येणे (२) जबाबदारी येणे

(३) उंच डोक्यावर येणे (सूर्य इ.)

- ओठयुं (१) साडीचा पदर बरोबर होक्यावर ठेवणे (२) जोखीम घेणे (३) दिवाळे काढणे.
- ओराठयुं - (१) अन्यायाने दुसऱ्यावर जोखीम टाकणे. (२) घुमलावून माल गळ्यात बांधणे.
- खेंची लेवुं - (स्वतःवर) जबाबदारी ओढून घेणे.
- गाळ बघवी - आळ येणे.
- गाळ मूकवी - आळ घेणे, कलंक चिकटविणे.
- घालयुं - होक्यावर टाकणे.
- घुघरी मूकी घुमयुं - पुढारीपणा घेऊन लुटलुट करणे.
- चडाययुं - (१) आदरपूर्वक मान्य करणे (आश, सल्ला) (२) होक्यावर बसविणे (लाक्ष.)
- चडी बेमयुं, -चडी वागयुं - (१) सांगितलेले न घेऊणे, उद्धट होणे (२) एखाद्याची सत्ता हिरावून घेणे (३) वरचढ होणे.
- चम्मर होलावा - राजवंदी येभव असणे.
- चोंटयुं - होक्यावर येऊन पडणे.
- छागां धापयां - होक्यावर मिरे वाटणे (लाक्ष.)
- छीणी मूकवी - (१) विवडयून टाकणे (२) नुकसान करणे.
- छेडो नायबो - (१) होके शाकून घेणे (२) निर्लज्जपणाचे चाले करणे.
- छोगां भूके पयुं - (१) चढाओढीत सरशी करील असे (२) सुंदर.
- झाड ऊगवां - अतिशय दुःखे येऊन पडणे.
- डोळयुं - जबाबदारी मायात टाकणे.
- सागी लेवुं - स्वतःवर जबाबदारी - मार ओढून घेणे.
- थयुं - (१) विटाळ येणे (२) सर्वांच्या पुढे जाणे.
- थी उतारी नाथयुं - जबाबदारी काढून टाकणे.
- दुसमन गात्रा - हातूंच भय टांगत असणे.
- धूळ घालवी - (१) तंटा उत्पन्न करणे (२) स्वतःकडे टपका घेणे (३) स्वतःला कलंकित करून घेणे, कमीत पावणे.
- नाथयुं - (१) दुसऱ्याच्या गळ्यात जबाबदारी अडकविणे, (२) दुसऱ्याच्या जबाबदारीवर सोडणे.
- पडयुं - (१) जबाबदारी येऊन पडणे. (२) अंगावर पडणे.
- पाणी फरी वळयुं - (१) वुडणे (२) फुकट जाणे. (३) कंगाल स्थितीला पोचणे.
- पाणी फेरयुं - (१) धुळीस मिळविणे, निष्फळ करणे. (२) मागे टाकणे.
- भागयुं - माथ्यावर स्तापर पोटणे.
- सोट होवो - पुढारीपणाची जबाबदारी असणे.
- रागवुं - जबाबदारी घेणे.

-सीमशं - अगदी स्वल्प शिगारी तऱ्हा.

-हाथ - आश्रय, कृपा.

-हाथ केवबबो - मूकवो - (१) होक्यावर हात फिरवणे, आपला गुण, स्वभाव दुसऱ्याला देणे (२) आशीर्वाद देणे.

-हाथ देवो - (१) (निराशेने किंवा खेदाने) कपाळाला हात लावणे (२) आश्वासन देणे.

-होयुं - (१) विटाळशी असणे (२) जबाबदारी असणे (३) स्वागताई होणे.

माथोयुं (माथोयुं) (न.) - होके बुडेल इतशी खोली

माद (माद) (पु.) - (१) माज, कैफ (२) माज, मद, अहंकार. मादळियुं (मादळियुं) (न.) - मंतरलेला दोरा, चिठी किंवा ताईत घातलेला धातूचा नळीसारखा किंवा खपटा घाट.

मादा (मादा) (स्त्री.) - मादी.

माथुरी (माथुरी) (स्त्री.) - महसूल न भरू शकलेल्याची जमीन सरकाराकडे परत जाणे.

मान मागयुं - अधिक हाजीपणाची अपेक्षा घाळणे, आवून आवडत असताना पाहेरून नको नको म्हणून गथावया करणे.

-मांडयुं - नमिमान ताडा उतरावणे.

-मातगाम - मानगाराच.

-बंयुं (वि.) - मानयुक्त.

मानव (ता) (मानव-ता) (स्त्री.) - नवस.

-करवी - नवस घेऊणे.

-मानवी, -रागवी - नवस करणे.

-मूकवी - नवस पुरा करणे, प्रतिज्ञेतून मुक्त होणे.

मानयुं (मानयुं) (स. क्रि.) - (१) कबूल करणे, मान्य करणे.

(२) मान देणे, (३) नवस करणे.

मानयुकन (मानयुधन) (पु. च. व.) - शुभाशुभ निक्षेप, लक्षण.

मानमी (मानमी) (वि. स्त्री.) - (१) मनाने केलेली

(२) कश्चित.

मानीतुं (मानीतुं) (वि.) - अतिप्रिय.

मानीपात (मानिपात) (पु.) - मान्य करण्याजोगे उत्तर.

मांदगी (मांदगी) (स्त्री.) - आजारपण.

मांदयुं (मांदयुं) (वि.) - सदोदित आजारी राहणारे, दुर्बल, अशक्त.

मांदुं (मांदुं) (वि.) - आजारी.

-सातुं (न.) - नरम-गरम प्रकृती असलेले.

माप (माप) (न.) - (१) लांबी, रुंदी, वजन इ. चे प्रमाण

(२) (लाक्ष.) प्रतिष्ठा, वजन (३) कुवत, देवत.

-काययुं, -जोयुं - (१) मापणे (२) अंदाज काढणे

(३) कुवत-देवत पाहणे.

-ग्यायुं - अन्न गनाने.

- राखणुं-(१) मानमर्यादा संभाळणे (२) मर्यादा किंवा संभाळणे संभाळणे.
 -लुं (न.)-मापण्याचे पात्र.
 -युं (स. कि.)-(१) अंदाज काढणे (२) मापाचे पात्र भरून भोजणे (३) (लाक्ष.) पाउले टाकित चालत जाणे.
 मायुं, मायुं (न.) माय.
 मासक (भा.३६) (वि.)-(१) अनुकूल, परंतु पडण्याजोगे (२) (अ.) प्रमाणे.
 -भावयुं-अनुकूल होणे.
 मार-प्राणघातक.
 माम (भा.भ) (स्त्री.)-(१) माया, ममता (२) आश्चर्य, नवल (३) धैर्य, खंवीरपणा (४) हठीपणा, आग्रह.
 मामलत (भा.भ.३४) (स्त्री.)-(१) मालमत्ता, (२) मामलेदाराचे काम.
 मामलो (भा.भ.३०) (पु.)-(१) परिस्थिती (२) आणीबाणीची वेळ.
 -कायमो भावयो-परिस्थिती आढोवयात येणे.
 -मगदो-चीकरयो-परिस्थिती लापण्या बाहेर जाणे.
 -लंदायो-अतिशय लुकसान होणे.
 मामा (भा.भा) (पु. ब. घ.)-(१) मामा (२) (लाक्ष.) चोर, शत्रू.
 -जगना-अति शहाणे.
 -मळया-चोर भेटणे.
 मामूल (भा.भू.३) [अ.] (न.)-रिवाज.
 -मी (वि.)-सामान्य.
 मायकांक(-ग) लुं (भा.३६-३७) (वि.)-नेभळे.
 मायनो (भा.य.३०) (पु.)-देतू, इरादा, अर्थ.
 माया (भा.या) (स्त्री.)-मांग.
 काची माया-फसला जाईल असा माणूस.
 पोटोचेली माया-हृदय माणूस.
 मायावलुं (भा.या.३३) (वि.)-मायाळू.
 मायो (भा.यो) (पु.)-घनसंग्रह.
 मार (वि.)-(१) मार, ताडन (२) मरण (३) (लाक्ष.) मार.
 -कणु (वि.)-मारकें.
 -मपाद,-शट (स्त्री.)-मारसोड.
 -ण (न.)-मारण्याचा तांत्रिक प्रयोग (मंत्रतंत्रांपैकी).
 -पळाड (स्त्री.)-मारपीट.
 मारको (भा.२३) (पु.)-(१) निशाणी, खूण. (२) विकाऊ मालावर मारतात तो शिक्का.
 -करवो-निशाणी करणे.
 -कानो माल-उंची जातीचा आणि खात्रीचा माल.

- मारग (भा.२३) (पु.)-मार्ग.
 मारकन (भा.२३१) (अ.)-(१) मार्फत, द्वारा (२) (स्त्री.) दलालामार्फत काम करण्याची रीत (३) दलाली.
 -भायवी,-लेवी-दलाली देणे-घेणे.
 -करवी-(१) मध्यस्थी करणे (२) दलालीचा धंदा करणे.
 -नियो (पु.)-दलाल.
 मारकाड (भा.२३१) (स्त्री.)-मारपीट.
 मारको (भा.२३) (पु.)-लाकडावरची कानस.
 मारमार (भा.२३२) (न.)-(१) मारावर मार (२) (अ.) खूप जोर करून (३) मुदिकल्लीने.
 -करवुं-(१) सहाय्यावर तडाखे देणे (२) सक्त तार्किक देणे.
 मारवुं (भा.२३) (स. कि.)-मराठीतील सर्व अर्थी.
 मारी लावुं-हिरावून घेऊन पचनी पाडणे.
 मारुं मारुं करवुं-घाबरून किंवा व्याकुळ होऊन भटकणे.
 मारुं करवुं-(१)-ची कमतरता असणे, न मिळणे (२)-ची विपुलता असणे, जेथे जाईल तेथे मिळणे.
 मारेनुं घी-शिजताना टाकलेले तूप.
 -माणस-कबजात घेतलेला-यश केलेला मनुष्य.
 मारा (पु. ब. घ.)-तोफेचे-बंदुकीचे तोंड ठेवून निशाण मारण्याकरिता किस्म्याच्या तटात ठेवतात ती भोके.
 मारीनारी (मारीनारी (स्त्री.)-(१) शिबीगाळ (२) निंदा.
 माहं (भा.२) (सर्व.)-'हूं' चे पट्टीचे ए. घ., माहं.
 -ताहं करवुं-भेदभाव करणे.
 -माहं करवुं-अहंभुद्धि आणि ममत्व ठेवणे.
 मारो (भा.२) (पु.)-(१) मारून टाकणारा, हत्यारा (२) मारावर मार (३) (लाक्ष.) मारा.
 मारुं (भा.३) (वि.)-पीडलेले (उदा. 'बखानो मारुं')
 =उपासमारीने ग्रस्त.)
 माल (भा.३) [अ.] (पु.)-(१) सामान (२) पुंजी (३) (लाक्ष.) सख, दम (४) गांजा.
 -माय्या-घनमाला हट्ट टाकणे.
 मालामाल (वि.)-ठेचून भरलेला, भरपूर झालेला.
 -थई जवुं-(१) भरपूर होऊन जाणे (२) (लाक्ष.) बेजार होणे.
 मालका (भा.३६) (स्त्री.)-राणी.
 मालकुं (भा.३६) (वि.)-तिरळे.
 माल(-ळ) लुं (भा.३७-३८) (न.)-(१) तारेत किंवा दोन्यात ओवून एकत्र ठेवलेल्या कागदाचा गडा (२) हार, माळ (३) (लाक्ष.) पिंजऱ्यासारखे स्तोक.
 -खामो,-खे नाखवुं-(१) कागद एका तारेत गोवून किंवा

मित्राचारी (मित्राचारी) (स्त्री.) - दोस्ती.

मिनहून (मिनहून) (वि.) - चालू ('माहे मिनहून' = चालू मास.)

मिनाकसो (मिनाकसो) (पु.) - भाकस

मिशनकारी (मिशनकारी) (स्त्री.) - आर्जेव, गयावया.

मिराल (मिराल) (स्त्री.) - दौलत, धनसंग्रह.

मिळकन (मिळकन) [अ.] (स्त्री.) - मालमत्ता, धनसंग्रह.

मिळन (मिळन) (न.) - भेट.

- सार (वि.) - मनमिळाऊ.

मिळाप (मिळाप) (पु.) - भेट.

मिळायट (मिळायट) (स्त्री.) - मिसळणी.

- वुं (स. क्रि.) - मिसळणे, एकत्र करणे, मिश्र करणे.

मिसरी (मिसरी) (स्त्री.) - साखर.

मिमल (मिमल) (स्त्री.) - रीत, पद्धती.

- सर (अ.) - रीतसर.

मिमाल (मिमाल) [अ.] - (१) (स्त्री.) उदाहरण, दृष्टान्त (२) (अ.) - व्या प्रमाणे.

मिमी (मिमी) (मिमी रसी) (स्त्री.) - (दागाना लावण्याची काळी) मिथी.

- लग्नाडरी - नवान आलेल्या स्त्री या पतिव्रता प्रथम नेट्येच्या भग्याची निज्ञा देणे.

मिस्तर (मिस्तर) (न.) - जुनेग-चीनी गप्पाची मासणी करणाऱ्या गवतवाचे नजरार.

मिस्तेज (मिस्तेज) (स्त्री.) - पोड्याला टाक सावण्याने साठव.

मीचवुं (मीचवुं) (न. क्रि.) - बंद करणे.

मीज (मीज) (स्त्री.) - चियांमिथला गर.

मीत (मीत) (स्त्री.) - चियांमिथला गर.

मीजान (मीजान) (न.) - अंदाज, मार.

- सर (अ.) - अंदाज धरून.

मीट (मीट) (स्त्री.) - एकसारखी नजर.

- माखी - होळे बंद करणे.

- मारीने मुडे जवु - होळे मिटून-निश्चिंत मनाने-पोरणे.

- मांडरी - (१) टक लावून पाहणे (२) (लाक्ष.) (- कडून) आशय करित राहणे.

- मेळापो - दृष्टिमीलन, नजरानगर.

- टापीट (स्त्री.) - एकमेकाकडे टक लावलेली नजर.

मीटवुं (मीटवुं) (अ. क्रि.) - (१) पुस्तक-नष्ट होऊन-जाणे (२) टळणे, दूर होणे.

मीटुं (मीटुं) (वि.) - (१) मरु (२) गोड (३) (न.) मीट.

- मरवुं भभरावुं - मीठमाला लावून सावणे.

- लाववुं - पोरणे, चरचरणे.

- (भाषमां) पडवुं - मसर वाटणे.

- कवळ - न मिमालकेने-चासो घेणे.

मीठा झाडनी मूळ कापवा - (१) हित करणाऱ्याचेच तुकतान व्हावे इतका त्याचा फायदा घेणे. (२) (लाक्ष.) ऊस गोड लागला म्हणून मुळासकट त्याणे.

- विनानुं - काही दम नसलेले, भिजे.

मीठी जर्मन - पाप नसे, लागवडीलायक जमीन.

मीठडी (मीठडी) (न. स. व.) - (१) प्रेमाचे आलिंगन.

(२) अशुभ हरण व्हावे म्हणून आशीर्वाद देतात ती रीत.

- वाळवां - वाहेरून प्रेम दाखविणे पण आतून द्वेषी करणे.

मीठडुं (मीठडुं) (वि.) - (१) गोड (२) गोडगोड भोलणारे.

मीठाचरे (मीठाचरे) (वि.) - गोडवाड्या.

मीठाण (मीठाण) (न.) - (१) गोडी (२) गोड वस्तू.

मीठापोडुं (मीठापोडुं) (न.) - गोडपोडे.

मीठाश (मीठाश) (स्त्री.) - गोडी.

मीठी (मीठी) (स्त्री.) - (१) पापा (२) मिठी.

- लेयी - पापा घेणे.

मीठ्या (मीठ्या) (पु.) - (१) भटपुष्ट मनस्थ (२) जास्त,

टागळी (३) मेळ्या, अमेसर मनुष्य.

मीठ्या (मीठ्या) (स्त्री.) - स्त्रीच्या केसातली गुंता झाडेरी बट.

मीठ्या (मीठ्या) (वि.) - कळकळ्या मिमाणा (बंद, बकरा).

मीटुं, मीटुं (मीटुं) (न.) - (१) मृत्यु (२) विटुं, भेष.

- फेसवुं, - मरवुं, - वाळवुं - मृत करणे, मीटून देणे, पुणेसाराने करणे.

- वळवुं - (१) रद्द होणे (२) पळवून होणे (३) निवेश होणे.

- वे मूळवुं - काढून टाकणे, रद्द करणे.

मी(मी)ळ (मी(मी)ळ) (न.) - लग्नाच्या केळी घनगटात बांधतात ते एक फळ.

- बांध्या होरां - काम न करू शकणे (दुपका देण्याच्या अर्भी).

मीठी भावळ (मीठी भावळ) (स्त्री.) - मोनाभुरी.

मीण (मीण) (न.) - मेण.

- काववुं - (१) स्वप्न मार देऊन नरम करणे (२) मेहेनत करायला लावून पिटा पाडणे.

नुं करी नाववुं - मऊ गेणासारखे करून टाकणे.

- कपड, - कापड - (न.) - मेणकापड.

- णियुं (वि.) - (१) मेण लावलेले (२) (न.) मेणकापड.

- णुं, - णियुं (वि.) - नशेत पडलेले.

- णो (पु.) - (१) केंद्र, नशा (२) केंद्र चढविणारा दिवारी पदार्थ.

मीर्दुं (मीर्दुं) (वि.) - (१) आतल्या गाडीचे (२) धूर्त.
मीनडी (मीनडी) (स्त्री.) - मनी, मांजरी.
मीनाकारी (मीनाकारी) (वि.) - बेलबुडी - कशीदा - काढलेले
(२) (स्त्री.) सोन्याचांदीच्या वस्तूवर रंगीत काम - कारागिरी.
मीनोई (मीनोई) [फा.] (वि.) - स्वर्गीय.
मीरास (मीरास) [अ.] (स्त्री.) - यारसा.
- सी (स्त्री.) - वारसाने मिळालेली मिळकत.
मील (मील) (स्त्री.) - प्रतिपक्ष, विरोधी कंप.
- बांधणी - विरोधी पक्ष उभा करणे.
मुकदम (मुकदम), मुकरदम (मुकरदम) (पु.) - मुकादम, बरचा
देखरेत करणारा अधिकारी.
मुकहर (मुकहर) [अ.] (न.) - नशीब.
मुकनो (मुकनो) (पु.) - घुरत्या.
मुकरवुं (मुकरवुं), मुकरी जवुं (अ. क्रि.) - एकदा हो म्हणून
मागाहून नाकबुल करणे, फिरणे.
मुकाण (मुकाण) (न.) - ठेवणे, ठेवण्याची क्रिया.
मुकाबलो (मुकाबलो) (पु.) - (१) तुलना (२) मुकाबला, सामना.
मुकाम (मुकाम) [अ.] (पु.) - (१) राहण्याचे ठिकाण,
(२) मुकाम, उतारा.
- उठावयो - मुकाम हलविणे.
- उवाडयो - मुकाम एका ठिकाणाहून दुसरीकडे घेऊन जाणे.
मुकर (मुकर) (वि.) - (१) मुकर - निश्चित - केलेले
(२) (अ.) लचित, अवश्य.
मुकी (मुकी) (स्त्री.) - बुकी, टोसा.
मुकाटवुं (मुकाटवुं) (स. क्रि.) - बुकलणे.
मुस्ताद (मुस्ताद) (न.) - वार्षिक आद.
मुखना मलोसां करवां - बर बर गोड बोलून गूर करणे.
मुखपट (मुखपट) (न.) - घुंगट.
- पाक (पु.) - तोंडाचा एक रोग.
- शंव (पु.) - प्रस्तायना.
- भंग (वि.) - हिरमुसला, पडलेल्या चेहेऱ्याचा.
- र-वित्र (वि.) - (१) आयात्र करणारे (२) वाचाल.
- रना, - वाचन - उचार करून मोठ्याने वाचणे.
- वाय (पु.) - जेवल्यानंतर तोंड मुखासिक करण्याकरिता
खाण्याची वस्तू.
मुखतेसर (मुखतेसर) (वि.) - संक्षिप्त.
मुखियुं (मुखियुं) (न.) - (१) पडशीचे तोंड शिवण्याची
मुतळी (२) (वि.) मुख्य.
- यो (पु.) - मुख्य मनुष्य.
मुनी (मुनी) (पु.) - (१) पुढारी, नायक (२) गवचा पाटील
(मुंग).]

मुचरको (मुचरको) (पु.) - मुचलका, कामीनखत.
मुळळो (मुळळो) (वि. पु.) - मिशावाला.
मुज (मुज) (सर्व.) - (१) माझे (२) 'हुं' या सर्वनामाला
विभक्ति प्रत्यय लागताना 'मुज' असेही रूप होते. उदा०
मज्जन मने मज्जा.
मुजब (मुजब) (अ.) - प्रमाणे.
मुजरे (मुजरे) (अ.) - मोबदला म्हणून.
मुझवण (मुझवण) (स्त्री.) - पहा 'मूझवण', बाघरेपणा.
मुझावुं (मुझावुं) (अ. क्रि.) - (१) गोघळणे (२) बाघरणे.
मुट्टी (मुट्टी) (स्त्री.) - (१) मूठ (२) धर्मादाय म्हणून दिले
जाणारे मूठभर धान्य किंवा पीठ.
- आपयी - दान म्हणून मूठभर धान्य इ. देणे.
- बाळयी - (१) मूठ घळणे (२) दान देण्याचे नाकारणे.
मुडदाल (मुडदाल) (वि.) - (१) मुर्दाड (२) नेमळे
(३) मुडद्याचे (मांस).
मुडदुं (मुडदुं) (न.) - प्रेत, मुडदा.
मुडक (मुडक) (पु.) - मुंडन केलेला साधू.
मुंडो (मुंडो) (पु.) - एक भिक्षुक्याचा प्रकार.
मुनरडी (मुनरडी) (स्त्री.) - मुतारी.
- पुं (न.) - मूत्रेद्रिय.
- राणुं (वि.) - मुत्रे.
- राववुं (स. क्रि.) - मुतायला लावणे.
- रियुं (न.) - (१) मुतण्याचे भाडे (२) बेलाचा मूत्रक्रियेचा
भाग.
मुनलक-ग (मुनलक-ग) [अ.] (अ.) - अगरी.
मुनवल्ली (मुनवल्ली) [अ.] (पु.) - नियामक, व्यवस्थापक.
मुतायिक (मुतायिक) [अ.] - (१) (वि.) अनुकूल (२) (अ.)
अनुसार, प्रमाणे.
मुद-द (मुद-द) (स्त्री.) - (१) अवधी (२) ठरविलेला
काळ.
- पाकयी - दिवशी मुदन भरणे.
- मारयी - मुदत ठरविणे.
- नियुं, मी (वि.) - मुदत ठरवून दिलेले.
मुदमानुं (मुदमानुं) (वि.) - आनंदित.
मुदल (मुदल) (१) (न.) - मुद भा उव २ (२) (अ.) चिलकुल,
भगमि.
- पर आववुं - जातिस्वभावावर जाणे.
मुदाम (मुदाम) - (१) (वि.) - पुष्कळ दिवसांचे, चालू
(२) (अ.) मुदाम, लास (३) निःसंशय, निश्चितपणे
(४) साफ, उघडे.
मुनका (मुनका) (स्त्री.) - मनुका.

मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (पु.)—(१) लेखक, ग्रंथकार, (२) लेखनिक, कारकून (३) फारसी, —उर्दू—अरबीचा शिक्षक.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (वि.)—गरीब, दुर्दशा झालेले.
 मुक्ती (मुक्ती) (न.)—मोतमल.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—पेढीवरचा मुख्य कारकून—मुमास्ता.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (पु.)—मुसलमान पंच.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (वि.)—गरीब, दुर्दशा झालेले.
 —सी (स्त्री.)—गरीबी.
 मुक्ती (मुक्ती) (न.)—मुख्य शहराखेरीजचा प्रदेश (इ. 'मोफ्युसिल').
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (वि.)—समृद्ध, भाग्यवान, धन्य, समृद्ध.
 (ने) मुक्ती हो, रहो—(न.) लष्करास असो.
 —वादी (स्त्री.)—धन्यवाद, अभिनेवन.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (वि.)—संभवित, शक्य.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—मोपिन.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (स्त्री.)—मनाई, प्रीति.
 मुक्ती (मुक्ती) (स्त्री.)—वादी.
 मुक्ती (पु.)—समृद्ध.
 मुक्ती (मुक्ती) (न.)—मुहूर्त.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—वर.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.) (पु.)—(१) खडील (२) आभयदाता.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—मुर्दा.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (स्त्री.)—(१) मुर्वत, संकोच, लाज, विनय (२) सज्जनता.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] [पु.]—गुरु, धर्मोपदेशक.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (स्त्री.)—मानमरातप, प्रतिष्ठा.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (स्त्री.)—इच्छा, उमेद.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (पु.)—शिष्य.
 —दी (स्त्री.)—शिष्यत्व.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—देश, प्रदेश.
 —गीर (पु.)—(१) देश जिंकणारा (२) देशानील भेट.
 —गीरी (स्त्री.)—(१) मुकुटगिरी, देश जिंकत जाणे (२) देशप्रस्थापने वसुंधी लक्षा घेईल करणारा (३) मुकुटवान फिरणे (३) देशाटन.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.)—तहकूब.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (स्त्री.)—भेट.
 —ती (वि.)—(१) भेटीसंबंधीचे (२) (पु.)—भेट घेणारा.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—मुलाहिजा, कदर.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.)—सुरेष्ट.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—मुलामा.

मुक्ती (मुक्ती) (वि.)—नरम, मऊ.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—मोडवळ.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—मोडवळ, पारिश्रमिक.
 मुक्ती (मुक्ती) (न.)—मोडवळ, वादी.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—रम.
 मुक्ती (मुक्ती) (स्त्री.)—मुक्ती.
 —याचमु यादीमना हात घालणे.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.)—कठीण, अवघड.
 —पट्टा—कठीण—अवघडणीचे होणे.
 —ली (स्त्री.)—अवघड.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.) (पु.)—मुक्ती.
 —हो (पु.)—(१) ममुदा, कच्चा खर्च (२) गंभीर अर्थ झालेल्या क्षेत्राचे ठिकाण.
 मुक्ती (मुक्ती) (पु.)—पगार.
 —गिऱ्यु (वि.)—पगारदार, भाडोद्री.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (पु.)—साथी, सोबती.
 मुक्ती (मुक्ती) [अ.] (स्त्री.)—(१) अवघड, कट (२) आपत्ती, संकट.
 मुक्ती (मुक्ती) (न.) (वि.)—(१) गालानल्या गालान हात घालणे, शिमत करणे (२) राहू होणे.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.)—(१) आतुर, (२) खंबीर.
 —मुक्ती—खंबीर राहणे.
 मुक्ती (मुक्ती) (वि.)—(१) मेलले, मृत (२) मेले (प्रमाने किंवा रागाने मेल्या ठळारतात तो उद्गार).
 मुक्ती मही ने पाछा धया, —ने मांझा पड्या—एकूण एकत्र, काही फरक नाही, होते तसेच.
 मुक्ती माने पाचतु निष्कट प्रपन्न करणे, अशक्य ती आशा धाळणें.
 मुक्ती (मुक्ती) म. (वि.)—ठेवायला किंवा गोडायला लावणे.
 मुक्ती (मुक्ती) (स. वि.)—(१) टाकणे, सोडून देणे (२) ठेवणे, ठेवून टाकणे (३) लेणे, अंगात किंवा अंगावर घालणे, —पेहेरणे (४) शिक्कायला ठेवणे.
 उंजुं मुक्ती—(१) पुरे करणे, हातावेगळे करणे (२) राहू देणे, वाजल्या ठेवणे.
 पागी मुक्ती—(१) नेम घेणे, संकल्प करणे (२) पाणी सुलीवर ठेवणे.
 वात मुक्ती—(१) चर्चा किंवा उल्लेख सोडून देणे (२) वात पुढे मारणे.
 मुक्ती देवें—(१) गोडून—टाकून—देणे (२) ठेवण्याची क्रिया पुरती करणे.
 —छांडवुं, —राखवुं—ठेवून घेणे, बाळगून ठेवणे.

मृगं (मृगं) (वि.)-(१) मुके (२) शांत.

मृग (मृग) (स्त्री.)-मिश्री.

-ऊंची रहेपुं-मिश्री घर राहणे, भूदार राहणे

-ऊंची शायरी-प्रतिष्ठा संभाळणे, खाली न पाहायला लागण्याजोगे चर्तन ठेवणे.

-नीची थई जयी-प्रतिष्ठा जाणे, नांवाला कलंक लागणे.

-पहेलो मांडवो-लहान घरातच मृगीचा बाप होणे.

मृगी (मृगी) } (वि.)-(१) केशू (२) अकल किवा उत्साह

-मृगी } नसलेले, जड.

मृगायण(-णी) (मृगायण-णी) (स्त्री.)-घबराट, मनाची

बाबरलेली अवस्था, मोनळ.

-पुं (स. कि.)-बाबरून सोडणे, गोडविले.

मृगायुं (मृगायुं) (अ. कि.)-बाबरणे, गोडवणे.

मृगी (मृगी) (स्त्री.)-मूढ.

-बाळयी-(१) केशूवणा करणे (२) गुप्त संग्रह करणे (३) गुप्त ठेवणे.

-बाळीने (शोधयुं, भासयुं)-शक्य तितक्या घेगाने (पळणे.)

मृगुं (मृगुं) (न.)-मुंडके, डोकें, डोई.

-काथेरो (पु.)-डोईकर.

मृगी (मृगी) (स्त्री) -(१) धन, गुंती (२) भांडवल.

-मंनरी-पसतून काढून घेणे.

-वार (पु. वि.)-मांडवलदार, पैसेवाला.

-याद (पु.)-पुंतीराट.

-शारी (मृगी)-मांडवलदारी.

मृगी (स्त्री.)-मुंडी, तोंडाचा किंवा डोक्याचा भाग.

-नीची करवी-नाव घालविले.

नीची मृगी-लाज गिळून.

मृगीमोचन करयुं-खाली पाहायला लावणे, मानभंग करणे.

मृगी (मृगी) (पु.)-(१) शंभर मणाचे वजन (२) वेताचे किंवा घाटाचे गोल माचासारखे भासन, तशी खुर्ची.

मृङ्गा (-ङ्गी) (मृङ्गाङ्गी) (स्त्री.)-मुंडन केलेली स्त्री, बोडकी (स्त्री)

मृगुं (मृगुं) (म. वि.)-(१) मुंडन करणे, (२) (लाज.)

कमविले, ठकविले (३) चेला वनविले.

मृङ्गि (मृङ्गी) (पु.)-मुंडी, मन्गारी.

मृङ्ग (मृङ्ग) (न.)-प्रतिपक्षी, बाण.

मृमती (मृमती) (स्त्री.)-जैन धातू तोंडावर बांधतात तो

कपड्याचा तुकडा.

मृम (मृम) (वि.), (पु.)-मृम.

मृमली (मृमली) (स्त्री.)-(१) मृमली, वेगुदी (२) कॉलरा.

मृमयुं (मृमयुं) (अ. कि.)-कोमजणे.

मृम (मृम) (स्त्री.)-मृम.

मृम (मृम), लव-(न.)-मोल.

-बेसुं-किंमत ठरणे,

-दार (वि.)-मृमवान.

-बवुं (स. कि.)-(१) मृम नकी करणे (२) मृमदणे (३) कदर करणे.

मृम घालयुं, -नामयुं-(१) मृम पुटणे व जमिनीत रुजणे.

(२) कायम होणे, पक्के होणे.

-मां, मृम-(१) पहिल्याप्रथम, मुळात (२) सुरुवातीला.

-गुं (१) (वि.) मृम, मृमचे (२) तमाम, समग्र (३) समूह

-मृम (न.)-मृम.

-ळी (स्त्री.)-(१) मुळाची बारीक बारीक पुट. (२) मृम.

-ळी मृमदयी-(१) जडीवृद्धीचा वास नाकातून ओढायला लावणे. (२) यश करणे, भुलवून आपलेसे करणे.

-ळी मृम (पु. व. व.)-विटीवाड्याचा खेळ.

-ळी (पु.)-मुळा.

-ळाना पत्तीका जेवा-नकद, कलदार (रुपया).

-ळाना पाणी हायुं-नेमळट असणे, अंगात पाणी नमणे.

-ळामां मृमं ने वेळामां खांद-जी ती यस्तू आपल्या जागी घोभने.

मृमयुं (मृमयुं) (न.)-हरणाचे पाडस.

-ळी (स्त्री.)हरिणी.

-ळी (पु.)-हरिण.

में (में) (मृम)-'मृम'चे तृतीया विभक्तीचे ए. व. भ्यां.

मेमळ (मेमळ) (न.)-(१) कडोरा. (२) लढाईचे एक प्रकार.

मेमयुं (मेमयुं) (वि.)-(१) अफवाज. (२) (न.) अफ.

मेमली (मेमली) (वि.) (पु.)-अफवाज.

-खुं (न.)-अफ.

मेमली (मृगी)-अफवाजी मंडी.

मेमळ (मेमळ) (पु.)-हत्ती.

मेमळी (मेमळी) (पु.)-अफवाजच्या उगरे मोहोगून किंचित पडणारे मधाचे टिपू.

मेमळीवर (मेमळीवर) (पु. न.)-(१) दगांचा नमाव.

(२) गर्जेना, गडगडाट. (३) छत्र असलेली अंबारी, मेमळी.

मेमळ (मेमळ) (पु.)-(१) पुष्कळ सद्यांचा अर्ज. (२) पुरावा.

-नामुं (न.)-पुष्कळ सद्यांचा अर्ज असलेला कागद.

मेमळ (मेमळ) (स. कि.)-नष्ट-नाहीसे-करणे, मिटविले.

मे-मेमळ (मे-मेमळ) (पु.)-वेडूक.

मेडी (मेडी) (स्त्री.)-लहानशी माडी.

-डो (पु.)-मोठी माडी.

मेढ (मेढ) (पु.)-(१) लाकडातला एक किडा. (२) खळ्यात मत्तोनच पुरविला गाय, निवडा.

मेथंबो (मेथंबो) (पु.)-कैरीचे एक लोणचे.

मेथीना-(१) मेथीचे लाडू (२) (लाभ.) मिष्टान्न. (३) फार मोठा लाभ.

-पाक (पु.)-मेथीचे लाडू. (२) मार.

मेदस्ती (मेदस्ती) (वि.)-(१) मेद भरलेले. (२) मजबूत, गलेलढ.

मेदनी (मेदनी) (स्त्री.)-(१) जग. (२) गर्दी, जमाव.

मेदान (मेदान) (न.)-मैदान.

-करवुं-मैदानासारखे सपाट करणे, जमीनदोस्त करणे.

मेदुर (मेदुर) [सं.] (वि.)-मेद असलेले, गलेलढ.

मेदो (मेदो) (पु.)-मैदा.

-काढवो, -दळवो-काळजी आणि मेदेनत घ्यावी लागण्याजोग्या कामात गुंतणे.

मेर (मेर) (पु.)-(१) मण्यांच्या माळेतला सुरुवातीचा मोठा मणी.

(२) शिरोमणी, सुकुट. (३) तांब्याचे एक मोठे भांडे.

(४) मेर पर्वत. (५) एक जमात (सीराष्ट्री). (६) (स्त्री.) बानू, दिशा.

मेराई (मेराई) (पु.)-शिंपी.

मेरी (मेरी) (स्त्री.)-नारी, स्त्री.

मेल-(क) (मेल-ग) (पु.)-मीलन, भेट.

मेल (पु.)-मळ, घाण, कचरा.

-कापवो-घाण काढून टाकणे.

-मूकवो (अंतरनो-मननो)-मनात कपट न ठेवणे.

-खाडी (वि.)-मळत्याऊ.

-डी (स्त्री.)-डाकीण.

मेलवुं (मेलवुं) (स. क्रि.)-सोडणे.

मेलण (मेलण) (न.)-(१) पडाव, मुफ्ताम (२) सुटका,

मुक्ती (३) पाऊळ

-थयुं-सुटका होणे (ग्रहणानून).

मेली (मेली) (स्त्री.)-गर्मांमोवती घेवून असलेला पातळ

पापुद्रा, धार

-विषा (स्त्री.)-जारणमारण विद्या, भुताखेताची विद्या.

मेळुं (मेळुं) (वि.)-(१) गलिच्छ, घाणेरडे (२) कपटी

(३) (न.) मळमूत्रादी (४) भूतप्रेत इ.

-उपाडवुं, -वाळवुं-मळ मूत्र इ. उचवून नेणे, टाकून घेणे.

-घळगयुं-भूत लागणे.

मेलो-(ळो) (मेलो-गो) (पु.)-संमेलन.

मेवलो, -लियो (मेवलो, -लियो) (पु.)-(१) पाऊस

(२) मेघस्तुतीचे गीत.

मेवाळो (मेवाळो) (पु.)-संमेलन, एकत्र भेटी.

मेव-(स) (मेव-स) (स्त्री.)-काजळ.

-घमयी (मोडे)-तांब्याला काजळ फासणे.

-नो चांळवो-अपकीर्ती.

मंदी (मंदी) (वि.)-कंजूप.

मेह (मेह) (पु.)-पाऊस.

माध्या मेह वरमया-पाहिजे तसा पाऊस पडणे, रामराज्य प्रवर्तणे.

मेह-(हु)ळो (मेह-हु) (पु.)-पाऊस.

मेळ (मेळ) (पु.)-(१) रोजमेळ (२) हिशोब, अपेक्षा, कल्पना.

(३) ऐक्य

-जाववो-(१) मेळ जमणे, मने गुळणे, गट्टी होणे

(२) बरोबर बसते होणे (३) योगायोग जमणे.

-कचवो-मेळ जमविणे, सलोव्या करणे.

-काढवो, -मेळववो, -वेवाडवो-(१) हिशोबाच्या दोन्ही बाजू जमविणे (२) शिष्टक काढणे (३) बरोबर बसते करणे,

-खावो, -वेववो-मेळ जमणे (२) मिळते होणे, गुळणे,

बरोबर बसते होणे.

-थवो-एकी होणे, रंगत जमणे.

-वेववो, -मळवो-(१) हिशोब जमणे, शिष्टक बरोबर येणे, मिळणे (२) मेळ होण्यासारखा योग जाणून येणे.

-राववो-एकी सद्भाव रावणे.

-लाववो-(१) मेळ जाणून घेण्यासारखे करणे (२) सलोव्या जमविणे.

मेळवण (मेळवण) (न.) (१) मिश्रण (२) मुरवण.

-णी (स्त्री.)-(१) बेरीज (२) मिळवणी, मिसळण्याची वस्तू (३) तुळना.

-णुं (न.)-मिश्रणाकरिता टाकण्याची वस्तू.

-मुं (स. क्रि.)-(१) मिळवणे (२) मिळविणे, प्राप्त करणे.

(३) तुळना करून पाहणे (४) विरजणे (५) तारा

एकमेकींना मिळविणे-जमविणे.

मेळाव (मेळाव) (पु.) (१) भेट (२) (लाभ.) सद्भाव, स्नेह.

-सी (पु.)-ससण्या-उठण्यातला मित्र.

-वडो (पु.)-(१) जमाव, (२) मेळावा, सभा-संमेलन.

-वो (पु.)-(१) मेळावा, सभा-संमेलन (२) भेट.

मेळे (मेळे) (अ.)-स्वतः (२) स्वतःच्या राजीमुपीने.

मेयत (मेयत) (न.)-(१) मरण (२) मरणाचा शोक किंवा

समाचार (३) (वि.) मयत.

मोभाजिम (मोभाजिम) (पु.)-प्रतिष्ठित, अव्वदार.

मोई (मोई) (स्त्री.)-विटी.

-दंडा (पु. व. व.)-विटीदाडू.

- लु (न.) विदीप्या आकाशना कमजारी गृहज.
 मों (मा) (न.) - (१) - लोड (२) (वा.) अनु, आनन्दन.
 मोंकलु - (१) बोलणे बंद होणे, (२) आनन्द्या आन गृहज
 रडणे.
 -मं पान - (१) अविशय प्रिय (२) त्यामुळे होणे सं. दय
 येत असे.
 -ने चोकलु नथी - तोडाला हाट नाही (साक्ष.)
 -मो टागे करणे - तोडून दागवणे, टागाटाड करणे.
 -मोड जंजु - (१) तोड जलणे (२) विरगळणे होणे.
 -मों भोगला पाळव्या - तोडला (आनन्द्या) चोट पाळणे.
 -मों दुखो देवो, माखो - (१) तोड बंद करणे (२) तोड
 दाखून गुह्यमरविणे.
 -मों थंफु - (१) विदीप्या नमरे परबट होणे.
 -मों थंफु - तोडून मारील - बळकट होईल नसे.
 -मुसवणु - (दुसऱ्याचे) रडणे बोधनाणे, ओढ करणा-याला
 आश्वासन देणे.
 -मुसवि - (१) मान नसू, आनन्दना मोडून (२) मून
 कडाने.
 -याळयु - (जळयें पोणी) येण्यानेतर तोडून पर
 ओढून घेऊन गळा काढून रडणे.
 -संवाणु - मोडल्याने, लाजणे, सजोवणे.
 -कळा (भी.) - चेहेन्याचा आकार.
 -जोयु (वि.) - मळकटपण, लोडणे.
 -जोरी (स्त्री.) - बोलनाचा, माणस.
 -पाड (प.) - मोडण्याने उचल करून पाड करणे.
 -मायु (वि.) - माणस नेट, लोडणे, रडणे.
 -माथु (न.) - दोडाबुड्या (साक्ष.)
 -मार (वि.) - मोडण्याने निर्भय आणि प्रभावी.
 -मणु (वि.) - (१) नवोद, सकाळी, लाजळ (२) पक्ष्या वि.
 -उपर देवता मूकनार - मृताचा अवलंबी आस.

ऊजळु मों - अत्रनिशी मृत्का.

ऊंलु मों करणु, गणु - अत्र प्रतिष्ठा सभाजणे.

गळयु मों करणु, कसणु - तोड मोड करणे.

गोत्र ऊडीने मों जोगणु - गोत्र मजबूत येणारे असे.

जुं मों लडेंने भावे ? - कोणत्या तोडाने येईल ?

मोकळयु - (मोडणु) (म. वि.) - पाटविणे (२) पोचवून
 देणे.

मोहळययु (मोडणु) (म. वि.) - 'मोकळयु' चे प्रयोजक.

पाटवायला लयणे, पोचवायला लावणे.

मोहळु (मोडणु) (वि.) - (१) मोहळ्याकडे, ऐसैम (२) खुले
 (३) (लक्ष) निवडलेस मनाने (४) उधार.

-महायु - (१) मोहळ्याने दिवने पिडणे (२) आनन्द्याने
 मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने.

-महायु - महायु मोहळ्याने रडणे.

मोकळण (-वा) (मोडणु - रा) (स्त्री.) - मोहळ्याने.

मोहळण (मोडणु) (स्त्री.) - (१) मृगना मृगना

(२) मृगना मृगना मोहळ्याने रडणे (३) (मृग.)

पीडा, आपत्ती.

-ना समायार - लोड - अत्राने समायार.

-मोडवी - (१) मृगना मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

मृगना (२) अविशय लोनी मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

मोहळु (मोडणु) [अ.] (वि.) - सहकृप, बंद.

मोहो (मोडणु) (पु.) - मोहो, मृगना.

मोहण (मोडणु) (पु.) - (१) मृगना, मोहो (२) मोह्याने मोह्याने
 (३) मोहो, मृगना.

-भायवो - (१) सहकृप मिळणे (२) संधी मिळणे.

-भायवो - (१) कामनाया मोहळ्याने, (२) मोहळ्याने मोहळ्याने

-मों करणु - संधी मोहळ्याने.

-मोहवो - मृगना मोहळ्याने.

मोहवो (मोहवो) (पु.) - लोडना भाग, पडना भाग, विनी.

-लोडवो, -भायवो - मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

-मोहळ्याने - मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने.

-मोहळ्याने - (१) मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

-मोहळ्याने - मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

-मोहळ्याने - (१) मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

भाणे - मोहळ्याने.

-मोहळ्याने - (१) मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

मोह (मोह) (पु., स्त्री.) - (१) मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने
 अकार मोहळ्याने मोहळ्याने (२) (पु.) मृग.

मोहण (मोहण) (वि.) - मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

मोहण (मोहण) (वि.) - (१) मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने
 (३) मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

मोह-मोह (मोह-मोह) (वि.) - (१) मोहळ्याने मोहळ्याने

मोहळ्याने (२) मोहळ्याने (३) मोहळ्याने (४) मोहळ्याने

-मोहळ्याने - मोहळ्याने मोहळ्याने मोहळ्याने

मोहळ्याने (मोहळ्याने) (स्त्री.) - (१) मोहळ्याने (२) मोहळ्याने

मोहळ्याने - मोहळ्याने (स्त्री.) - मोहळ्याने.

- मां रंहेतुं—आर्जय करून घेणे.
- मोपदा (-दा)ट (वि.)—अतिशय महाग.
- मोपेक्ष (मोपेक्षुं) (वि.)—महागडे.
- मोचन (मोचन) (न.)—(१) मुक्त करणे (२) दंड, भंडकपणा.
- मोचण (मोचण) (स्त्री.)—मोची—चांपार—स्त्री.
- मोचम (मोचम)—न नागरता राहिलेली शेतातील जागा.
- मोचयतुं (मोचयतुं) (स. क्रि.)—पिळवटणे, पिळणे.
- मोचतुं (मोचतुं) (स. क्रि.)—(१) सोडून देणे, मुक्त करणे.
(२) दूर करणे.
- मोशी (मोशी) (पु.)—पादत्राणे शिंयणारा चांभार.
- मोज (मोज) (स्त्री.)—मोजमजा (२) मजी, हच्छा.
—माणयी, —माययी—मोजमजा करणे—उडविणे.
—पडयी—मजा येणे (२) मजी होणे.
—मां आवे सेम—मजीला येईल तसे.
- मोजडी (मोजडी) (स्त्री.)—नाजूक किंवा कसवी पादत्राण.
—तुं (न.)—पादत्राण.
- मोजशोण (मोजशोण) (पु.)—मोग थिळास.
- मोजी (मोजी), —तुं (वि.)—आनेरी स्थभावाचे, (२) विलासी,
(३) लहरी.
- मोजुं (मोजुं) (न.) } तंग (पाण्यावर ना).
मोजी (मोजी) }
- मोजू (मोजू) (वि.)—हजर, हयात, तयार.
- मोजो (मोजो) (पु.)—(१) पुरातन वाहात आलेला गाळ
(२) जमिनीचा वाटा-तुकडा.
- मोट (मोट) (स्त्री.)—गाडोडे.
- मोटप, -म (स्त्री.)—मोटेपणा, प्रतिष्ठा.
- मोटलियो (मोटलियो) (पु.)—मार वाहणारा मजूर, हमाल.
- मोटली (मोटली) (स्त्री.)—मोटळे, गाडोडे.
- मोटयतुं (स. क्रि.)—मोठे करणे.
- मोटाभा (मोटाभा) (पु. व. व.)—पुढारी असलेली आदरणीय वस्तू.
—करतुं—पुढारीपणाचे स्थान किंवा मान देणे.
—यतुं—(१) न्याय करणारा पंच पुढारी होणे
(२) शाबासकीकरिता पुढे होऊन काम करणे.
- मोटियुं (मोटियुं) (न.)—मोटळे, घाण्याचे पोते.
- मोटियार (मोटियार) (पु.)—मोटा किंवा तरणाताडा मुलगा.
- मोटियो (मोटियो) (पु.)—मार उचलणारा मजूर.
- मोटुं (मोटुं) (वि.)—(१) मोठे (२) (लाक्ष.) उदार
(३) प्रतिष्ठित, थोर (४) मुख्य.
—कवाळ—माय स्थान करवाळ.
—माथुं—वडील मनुष्य.

- मो—(१) हाता मिवा गोभी स्थान (२) रागाव याने
चढते त्या मुढा.
- मोटेशी (मोटेशी) (अ.)—मोट्या आवाजाने.
—तं (वि.)—वडीलघारे.
- मोटी (मोटी) (स्त्री.)—(१) मोजन (२) (लाक्ष.) निर्वाह.
—माययी—मोजन, मोजण.
- दाय (पु.)—साण्यापिण्याचा शोकीन माणूस.
- मोट (मोट) (पु.)—(१) वळण (२) गर्व, ताटा (३) दृष्ट
(४) शेतात सोडून पडलेली कणसे.
- मोटरी (मोटरी) (स्त्री.)—वाल्या, पयली.
- मोटयुं (मोटयुं) (स. क्रि.)—मोडणे, मोडूनसोडून टाकणे.
- मोटुं (मोटुं)—(१) (वि.) उशिराचे (२) (न.) उशीर
(३) विलंब, कालक्षेप.
- मोटयुं (मोटयुं) (न.)—गोवण्याचा किंवा गवताचा ढीग.
- मोटामोट (मोटामोट) (अ.)—(१) समष्ट (२) तोंडातोंडी.
- मोटियुं (मोटियुं) (न.)—(१) तोंडाचा सधांत बरचा भाग.
(२) मोटी, कंदिलाचा भात असलेला भाग. (३) चरख्यात
चात जेथे फिरते तो भाग (४) मुस्ली.
- मोटुं (मोटुं) (न.)—तोंड.
—जवळुं करी मायतुं—दृकडचे तोंड तिकडे करणे
(घमस्कीबजा मनिष्यकाळचा प्रयोग).
—जायतुं—उलट उत्तर करणे, बोलाचालीत उत्तरणे.
—जावतुं यई जतुं—तोंड एवढेसे करणे, हिरमुसले होणे.
—उपायतुं—मर्यादा सोडून धोलणे, अवशब्द धोलणे.
—उपडतुं—(१) बडबड करीत राहणे (२) धोलण्याची क्षात्री
किंवा धैर्य येणे.
—करतुं—तोंड-छिद्र-करणे, बाहेर पडण्याचा मार्ग करणे.
—कायतुं—लोकांत अज्ञातपणाने फिरता येणे.
—ग्याय ने भांग लाजे—विवेकपूर्वक काम करणे.
—गंधायुं—निविले जाणे.
—घटाटुं—नाशाय लाटिहपणा करणे, लाटणाने.
—चटतुं—राग नटणे.
—चलायतुं—(१) उलट बोलणे (२) शिब्या देणे (३) लाणे.
—चालतुं—(१) सतत सारखे खात राहणे. (२) एकसारखे
बोलणे, बोलण्याला मर्यादा न ठेवणे.
—चळवळतुं—साण्याची हच्छा होणे.
—छांडतुं—मोट्यांचा शब्द न राखणे, न मानणे.
—जोया—शेवटची भेट घ्यायला.
—ठेकाणे रायतुं—अंतरातील भाव समजू नये अशा रीतीने
चेहरा गंभीर ठेवणे.
—तपासीने बोल !—तोंड संभाळून बोल !

-तोडी जेजु - (१) रागवून किवा धमकावून गप बसविणे.

(२) बोलून न देणे.

-धोईने जाय ! - लायक होऊन ये !

-धोई जेजु - (१) मागे हटणे (२) प्रसंगी खर्च न करणे.

-पडजु - तोंड उतरणे.

-पहोळु करजु - तोंड आ करणे, आश्चर्यचकित होणे.

(२) मरणे.

-परजु, - भरजु - काहीतरी देऊन समजावणी करणे, लाव देणे.

-फकडावजु - रागाने फाडफाड बोलणे.

-केर्याने - रागाने, दुसऱ्याची पर्वा न करता.

-बगाडजु - (१) तोंडावर नापसंती दाखविणे (२) तोंड बेंचव करणे.

-बहार कावजु - बाहेर तोंड दाखविणे.

-भराई जेजु - संतुष्ट होणे, तृप्त होणे.

-भागजु - काहीतरी देऊन समजूत करणे, दावादावी करणे.

-भागी जेजु - गोडी मरुन जाणे.

-मलकावजु - हसणे, शिंत करणे.

-रसी जेजु - तोंड घकणे.

-राखजु - मान ठेवणे.

-लेवडावजु - औपचारिक तोंड न मिळत रातीळ असे करणे.

-लेवाडे जेजु - तोंड उतरणे, हिरमुसले होणे.

-बकामीने रडेजु - तोंड वागून बसणे, (आश्चर्याने किंवा अमत्यावधानाने).

-बटाळजु - धोडेसे पाणें.

-बाघजु होजु - वरुन दिसायला गूर असणे.

-वाळजु - (१) तोंड दिसून ये रडणून बळाविणे, तोंड झांकणे.

(२) बायानी शोक करण्याकरिता वरून रडणे.

मोठा जेजु - खराब.

-नी मीशान - वरवरना मोठ्याविषया.

-नी घात - मोठी मागिती किंवा हसोका किंवा बोलणे.

-नी घानो - तोंडच्या गप्पा - बाफा.

-नुं भूडुं - ज्याच्या बोलण्यावर विश्वास ठेवता येत नाही असे मोठे बोलणारे.

-नुं छुडुं - (१) वाचाळ, बडबडे (२) परखड, फटकळ.

-नुं साधुं - एकवचनी, प्रामाणिक.

-पर जावजु - चटकन ध्यानात-स्मरणात येणे

(२) ओठावर येणे.

-पर मारजु - परखड सांगणे, रोकडे बोलणे.

-पर झाही दोळावी, -रेडावी - (१) हिरमुसले होणे

(२) अवृत्ता कलंक लागणे.

-मां जीभ घालवी - बोलता बोलता बंद होणे, स्तब्ध होणे.

-मां जीभ न होवी - मुकाट बगून राहणे.

-मां हूचो भरवो, -देवो - (१) बोलताना थांबविणे

(२) तोंडात मोठा बोकणा भरणे.

-मां थुंक जेजु - (१) पर्वा न करणारे (२) मागे सारील असे सवावी.

-मां दांव नथी ? - काही दम नाही ?

-मां मग ओरवा - मूग गिळून बसणे.

-मां माय जेजु - विवेकाला धरून, धोभेल असे.

-मां लीळु तरजु घालजु - दाती तृण धरणे, क्षीनता दाखविणे.

मोठा लाल धवो - यदा मिळणे, यशाचा आनंद होणे.

मोठे करजु - तोंडपाठ करणे.

-कडेजु - (१) तोंडावर व स्वष्ट सांगणे (२) तोंडी - स्मरणाने - सांगणे.

-चडजु - पाठ होणे.

-चडावजु - लाडाने सहकावून ठेवणे किंवा डोक्यावर बसवून घेणे.

-चडीने - प्रत्यक्ष, स्वतः, खुद्द.

-धजु, - धई जेजु - पाठ होणे.

-धजु, - धई जावजु - भेटणे, भेटून येणे.

-दूध गंधाजु, - दूध मुकाजु न होजु - ओठ पिळले तर दूध निघण्याजोगे - लहान - अमणे.

-बपोर रमया - तोंडावर मोहक तकाक्री असणे.

-बोलजु - (१) फक्त बोलणे, करणे काही नाही.

(२) (न भिता) तोंडावर सांगणे.

-बोली जेजु - बोकलेले - पाठ केलेले - रडणे.

-मागजु - प्रत्यक्ष स्वतःच मागणे.

-माये ओठजु - (१) दिवाळे काढणे. (२) तोंड झाकून शोक करणे (१) निराश होणे, हरणे.

-माये हाथ दुईने - नाइत्याजाने.

-लागजु - रुची - चव - लागणे.

-माऊर पीरगर्वा - मोठेन माऊर पेरणे.

अवळुं मोडुं करीने वेगजु - लक्ष न देणे, पाठ फिरविणे.

जुं मोडुं लईने बोले ?, कये मोठे बोले ? - कोणत्या तोंडाने बोलणार ?

जरा जेजुं मोडुं थई जेजुं - (१) लाजून चूर होणे (२) तोंड पार मुकून जाणे.

लोहियाळुं - लोहीभजुं - मोडुं होजुं - प्रिय आत्माचा मृत्यू झालेला असणे.

मोण, मोवण (भोण, भोवण) (न.) - तेलमिळणी.

मोत (भोत) (न.) - मरण.

-फरी थळयुं-अभयानक मरण येणे.

-भाये भावयुं-अनिशय धुकून मरणपंधाला लागल्यासारखे होणे.

मोतिपुं (भोतिपुं) (न.)-छपराच्या पन्हाळीच्या बाजूत मारलेली पाणपट्टी.

मोतियो (भोतियो) (पु.)-(१) मोगन्याचा एक प्रकार (२) मोतीबिंदू (३) उत्साह, हिंमत.

आयवो मोतिबिंदू येणे.

मोतिया छट्या-(१) अतिश्रमाने किंवा भयाने घाम सुटणे.

(२) अंतकाळी दरदरून घाम येऊन घंड पडणे.

-मरी जवा, -लयावा-बेहिंमत होणे.

मोतीपू चोक पूरवा-(१) चौक मोत्यांनी शुंगारणे. (२) मनात माडे लाणे.

-यथाययुं-भावनोऽकटतेने स्वागत करणे, प्रियजनाच्या आगमनाने अत्यानंद होणे.

मोतीना चोक पूरवा-हृदय फिल्ले बांधणे, मनचे मनोरथ रचणे.

-मेह घरसवा-आनंदाचा वर्षाव होणे, आनंदीआनंद होणे.

-ना पागी उतारवा-प्रतिष्ठा कमी करणे.

मोती परोवबां-मोती ओवण्यासारखे बारीक काम करणे.

मोय मारवी-मोठा पराक्रम करणे.

मोद (भोद) (स्त्री.), मोदियुं (न.)-जाड मोठी चादर.

मोदी (भोदी) (पु.)-(१) धान्य, तूप, मसाला इ. चा व्यापारी. (२) कोंढायळा.

-खानुं (न.)-(१) मोदीचे दुकान (२) धान्याचे कोठार

(३) सेन्याला टाणागोटा व कपडे पुरविणारे खाते.

मोनिपुं (भोनिपुं) (न.)-केवळ तोंडापुरते-बरबरचे आमंत्रण.

मोभ (भोभ) (पु.)-आवे.

मोभण (भोभण) (स्त्री.)-कुटुंबातील मुख्य स्त्री.

मोभादार (भोभादार) (वि.)-वजनदार, प्रतिष्ठित.

मोभारियुं (भोभारियुं) (न.)-आठ्ठावर झाकण्याचे मोठे कौल.

मोभासी (भोभासी) (पु.)-छपराचा आठ्ठावजवळचा भाग.

मोभी (भोभी) (पु.)-बरातील वडील-कर्ता-पुरुष.

मोभो (भोभो) (पु.)-प्रतिष्ठा, इज्जत, अन्न.

मोम (भोम) (न.)-मेण.

-यनी (स्त्री.)-मेणयनी.

मोर (भोर) (पु.)-(१) मयूर, मोरकशी. (२) मोहरे (सेन्याच्या सर्वांत पुढची रांग) (३) मोहोर (आंब्याचा इ.)

(४) घोड्याच्या माथ्याचा एक शुंगार.

-मारवो-पराक्रम करणे, यशस्वी काम करणे.

मोर (अ.)-मोहन्यास, तोंडावर, म्होरे (गावठी).

मोर, छा (स्त्री.)-मुखमुद्रा, चेहेऱ्याचे दर्शन.

मोरशी (भोरशी) (स्त्री.)-पाहा 'मोडली'.

मोरयूथु (भोरयूथु) (न.)-मोरचूथ.

मोरमण (भोरमण) (न.)-(१) शेंकड्यांचा घुरा (२) मुरयण.

मोरवयुं (स. क्रि.)-(१) मुरयण बालणे, विरजणे (२) शेंडा मुरवणे.

मोरबायो (भोरबायो) (पु.)-शेंडा.

मोरयुं (भोरयुं) (अ. क्रि.)-(१) (झाडाला) मोहोर येणे (२) (स. क्रि.) शेंडे खुडणे, पालाभाजी निवडणे (कोवळी पाने व देठ भाजी करण्याकरिता तोडणे).

मोराशी (भोराशी) (वि.)-छाज बाळगून-संकोचपूर्वक सांगितलेली (गोष्ट, बातमी इ.).

मोराणी (भोराणी) (वि.)-मुख्य, म्होरके.

मोरापी (भोरापी) (पु.)-(१) बातमीदार (२) गुन्हेगाराला शोधून काढणारा 'डिटॅक्टिव'.

मोरार (भोरार) (पु.)-धीकृष्ण.

मोरं (भोरं) (वि.)-पुढचे, म्होरकें (गावठी), तोंडाचे (२) (न.) रूप-गुण इ. मध्ये उत्तम मनुष्य (३) मोहरे (मुद्रितपत्राच्या संज्ञासहित.)

मोरे (भोरे) (अ.)-पुढे.

मोल (भोल) (पु.)-पीक.

मोयड (भोयड) (पु.)-(१) अग्रभाग, तोंडाकडचा भाग (२) (अ.) पुढे.

-डी-(१) (वि.)-पुढे असलेले, अग्रेसर (२) (पु.) पुढारी.

मोयाळ (भोयाळ) (पु.)-परोबा.

मोयाळो (भोयाळो) (पु.)-केस.

मोयुं (भोयुं) (स. क्रि.)-(१) ओले करणे, थोडेसे भिजविणे (२) तेल घालून भिजवणे (कणकीत).

मोयर (भोयर) (स्त्री.)-भितरुड.

मोयाळ (भोयाळ) (न.)-आजोळ.

मोहकम (भोहकम) (वि.)-(१) खंवीर, पक्के. (२) पुष्कळ.

मोहनाज (भोहनाज) (वि.)-गरजू, कंगाल.

मोहयुं (भोहयुं)-(१) (अ. क्रि.) मोहून जाणे, मुग्न होणे. (२) (स. क्रि.) मोहविणे.

मोळ (भोळ) (स्त्री.)-(शरीरात वाताचा जोर झाल्याने) तोंडात सुटणारी लाळ (२) मंदी (३) लुंवळ.

मोळयुं (भोळयुं) (स. क्रि.)-माजी निवडणे.

मोळाई-त (भोळाई-त) (वि.)-आजोळचे, मामाकडचे.

मोळाश (भोळाश) (स्त्री.)-मवाळपणा, नरमपणा, मऊपणा.

मोळुं (भोळुं) (वि.)-(१) फिड, बेचव. (२) (लाघ.) मवाळ, लचपेचे.

—मच (वि.)—(१) अगदीच मयाळ. (२) अगदी बेचव.
मॉस्झणुं (मॉस्झणुं) (न.)—प्रमात.

मौला (मौला) [अ.] (पु.)—मालक.
म्यानो (म्यानी) (पु.)—मेणा.

य (थ)

यकीन (यकीन) [अ.] (न.)—विश्वास.
यक (यक) [फा.] (पु.)—बर्फ.
यकीम (यकीम) [अ.] (न.)—अनाथ मूल.
—खानु (न.)—अनाथाश्रम.
यंगक (यंगक) (न.)—जखम सगरेवर बांधण्याची पट्टी.
(२) घाटा, लेथ. (३) (पु.) यंगश.
यंगणा (यंगणा) (स्त्री.)—(१) घेवना, क्लेश. (२) नियंत्रण.
यानावान (यानावान) [सं.] (स्त्री.)—जाणे-येणे.
(२) जन्ममरणाचे दुःख.
याद (याद) [फा.] (स्त्री.)—(१) स्मरण. (२) याद, टाचण.
—गार (वि.)—(१) आठवण करून देणारे. (२) आठवण
राहण्या गेणे.
—गीरी (स्त्री.)—(१) स्मरण. (२) स्मारक.
—दाम्ना-स्ती (स्त्री.)—स्मरणगानी.
यायोगण (यायोगण) [सं.] (पु.)—समुद्रातील किंवा अळचर
प्राण्यांचा समुदाय.
याने (याने) (अ.)—अथवा.
यार (यार) [फा.] (पु.)—(१) दोस्त. (२) जार, प्रियकर.
—बाज (वि.)—कामुक, विषयी.

—बात्री (स्त्री.)—(१) दोस्ती, मित्रता. (२) जारकर्म.
—री (स्त्री.)—(१) दोस्ती, मित्रप्रेम. (२) स्त्री-पुरुषाचे
वैयक्तिक प्रेम किंवा संबंध. (३) घोंड मोकळे सोडण्याचा
दोर. (४) मदत.
—री जापथी, —वेरी (नस्तीबे) —नशिबाने हात देणे.
याळ (याळ) (याळ-या) [तुर्की] (स्त्री.)—आयाळ (सिंहाची).
याहोम (याहोम) (अ.)—बलिदानाचा पुकार, (उदा० 'हरहर
महादेव, 'जय एकलिंगजी').
—करवुं, —करीने झुकाववुं—मरणाची तयारी करून उडी घेणे.
युगंधर (युगंधर) [सं.] (पु.)—युगप्रवर्तक.
युनान (युनान) [फा.] (पु.)—ग्रीस देश.
—नी (वि.)—ग्रीकनयथी, ग्रीकन.
योग साधवो—(१) संधी साधणे. (२) योगाचा
(चित्तवृत्ति निरोधाचा) अभ्यास करणे.
(—ने) योगे, (—ना) योगथी—(१) (—च्या) मुळे, (—च्या)
गंधामुळे.
योजवुं (योजवुं) (स. क्रि.)—(१) जोडणे. (२) योजना रचना
करणे. (३) नियुक्ती करणे, नेमणे. (४) अमुक कामी प्रवृत्त
करणे—लावणे.

र (२)

रकडक (रकडक) (स्त्री.)—ओढाओढी, भांडणतक्रार.
रकवो (रकवो) (पु.)—(१) शेताच्या आसपासची
विनयागवडीची जमीन (२) क्षेत्रपट्ट (३) गावाची, शेताची
किंवा साठवण्याची वगैरे हद्द.
रकम (रकम) [अ.] (स्त्री.)—(१) बणू (२) दामिना
(३) रक्कम, मोठ्यासंख्येने पैसे (४) संख्या (५) गणिताची
रीत.
—उपाडवी—(१) पैसे उसने घेणे (२) एखादी वस्तू किंवा
दामिना खोरणे.
—मांडवी, —खंडवी—गणिताची रीत लिहिणे.
—बंज (वि.)—बांधलेल्या रकमेची (२) (अ.) एकत्र करून
(३) रकमवार, एकामागून एक.

रकान (रकान) (पु.)—नियम, कानू.
रकाब (रकाब) (पु.)—रिक्तीव.
—शर (पु.)—खिदमतगार, हुज्या, सेवक.
रकावी (रकावी) (स्त्री.)—बशी.
रक्ति (रक्ति) [सं.] (स्त्री.)—आमची.
—मान (वि.)—ऐकणारा प्रसन्न होईल असा (कंड, आवाज.)
रखडवुं (रखडवुं) (अ. क्रि.)—(१) विनाकारण हेलपाटे मारणे,
भटकणे, रखडणे, (२) (लाक्ष.) अस्थिर परिस्थिती असणे.
(३) मध्येच धिपडणे.
रखडाउ (रखडाउ) (वि.)—(१) रखडणारे, भटकणारे
(२) स्वच्छंदी.
रखडामण (रखडामण) (स्त्री)—रखडपट्टी.

रंगनी (रंगनी) (स्त्री.) - शरम, लाज.
 रंग(ला)पन (रंग-ला-पन) (स्त्री.) - पत-मान संभाळणे.
 रंगरत्न (रंगरत्न) (न.) - तडफड (२) व्याकुळता.
 र(ंग)-लेखाळ (रंग-ले-वाण) (पु.) - रत्न्यालदार.
 - रंग (स्त्री.), रंग (न.) (१) रंगवाली, पहारा
 (२) त्याबद्दलची मजुरी.
 रंगान (रंगान) (स्त्री.) - रंगेली.
 रंगवट (रंगवट) (स्त्री.) - (१) पत-मान-संभाळणे
 (२) तरफदारी, समर्थन.
 रंगे, रंगेने (रंगे, रंगेने) (अ.) - कदाचित, संभवतः
 रंगेवर (रंगेवर) (पु.) - मंगी.
 रंगेल्या (रंगेल्या) (स. क्रि.) - राखेत मिळवणे.
 रंगो, रंगोपियो (रंगो, रंगोपियो) (पु.) - रंगवाळदार.
 रंग (रंग) [फा.] स्त्री. - (१) नस, नाडी (२) (लाक्ष.)
 मनोवृत्ती, मनःप्रवृत्ती (३) हट्ट.
 - ओळखणी. - जाणणी - मनःप्रवृत्ती ओळखणे.
 - डावणी. पळणी - मनोवृत्ती समजून घेऊन तरंगार
 काम घेणे.
 रंगे भावयुं - मोघावश येणे.
 - रंगनो भावयो - पुरेपुर जाणकार.
 - रंगे राहू चोपडणी - नसशिण्यांत येदना होतील असे करणे.
 - रंगे - गान्या मरगमर.
 रंगड (रंगड) - (१) (पु.) बटाट्याचे तुकडे, हरभरा इ. चा एक
 खाणपदार्थ (२) (स्त्री.) मालीश (३) सक्त मंहेनत.
 - रंगड (अ.) - रंगने, काढणे करून.
 - रंग (स. क्रि.) - (१) रंगणे (२) चोळणे (३) (लाक्ष.)
 खूप कष्ट करवून घेणे, घीवणे.
 - रंग (पु.) - अतिशय कष्टाची मंहेनत.
 - रंग (पु.) - (१) दाट प्रवाही पदार्थ (२) एखाद्या प्रवाही
 पदार्थाच्या खाली ठरणारा कचरा, गाळ (३) लटपट,
 शमन.
 रंगतरोटी (रंगत रोटी) (स्त्री.) - लष्करी नोकरी.
 रंगदोळयुं (रंगदोळयुं) (स. क्रि.) - धुळीत ओळविणे.
 रंगरंग (रंगरंग) (स्त्री.) - गायवा, कावळत.
 - रंग (अ. क्रि.) - गायवा करणे.
 - गाययुं - (१) गायवा करायला लावणे (२) भाषा
 दाखवून मागाहून दुःखी करणे. (३) तळमळायला लावणे.
 रंगशियुं (रंगशियुं) (वि.) - थंड (वृत्तीचं), धिमे, मुस्त.
 - रंग (न.) - थंडपणाने-धिमेपणाने चालणारे काम.
 रंगियुं (रंगियुं), रंगीयुं (रंगीयुं) (वि.) - (१) हट्टी (२) विशिष्ट
 मनोवृत्तीचे.

रंगवाट (रंगवाट) (पु.) - वाघरेपणा, घाबरटपणा.
 रंग (रंग) (पु.) - (१) रंग (२) (लाक्ष.) छाप, परिणाम.
 (३) आनंद, मस्ती, तल्लीनता (४) नशा (५) स्नेह, प्रीती.
 (६) पत, अन्न (७) रंगभूमी (८) रंगामण.
 - भावयो - मजा येणे.
 - रंगवो - रंग रंग रंग रंग रंग रंग रंग.
 - रंगी जयो - रंग निघून जाणे, विटणे
 - करयो - (१) रंग लावणे, रंगणे (२) विजयी होणे.
 (३) ख्याती मिळविणे.
 - जमावयो - (१) रंग भरेल असे करणे, (२) यशस्वी
 करणे.
 - जामयो - रंग येणे, रंग मरणे,
 - पूरयो - चित्रात रंग भरणे.
 - रंगवो - पत रावणे.
 - छामयो - (१) (लाक्ष.) छाप पडणे, -चा प्रभाव पडणे.
 (२) -चा नाद लागणे.
 - नी रोळ - आनंदीआनंद.
 - रंग (न.) - (१) रंगविण्याचे काम (२) ब्रह्म.
 - रंग (वि.) - (१) रंगलेले (२) सुशोभित (३) (स्त्री.)
 रंगाची छटा (४) मजा.
 - रंग (स्त्री.) - पत्ताफळी.
 - पाणी (न.) - कैफ आणणारे पेय.
 - पाणी उडावया - (१) मजा करणे (२) नशावाजी करणे.
 - रंगी (वि.) - रंगीवरंगी.
 - रंग (अ.) - उल्लासपूर्वक, अती ह्वांने.
 - रंग (पु.) - विषयभोग.
 - रंग (पु.) - (१) भोगविलास, प्रेमरस. (२) कुंकवाचा रंग.
 - रंगियुं (वि.) - भोगविलासी.
 - रंग (पु.) - गाणे बजावणे, मोजमजा.
 - रंग (वि.) - रंगेल.
 - रंग [फा.] (पु.) - रंगारी.
 - रंगान (न.) - रंगरंगोटी.
 - रंग - (१) (पु.) अति आनंद (२) (वि.) अतिशय
 आनंदनाम.
 - रंग (पु.) - मरकत्या, विदूषक.
 रंगरुट (रंगरुट) (पु.) - रिकूट, लष्करात नवीन भरती होणारा
 मनुष्य.
 रंगीन (रंगीन) [फा.] (वि.) - रंगीत.
 रंगीभंगी (रंगीभंगी) (वि.) - (१) चंगीभंगी (२) नसनी.
 रंगील (रंगील) (वि.) - (१) आनंदी, रंगेल (२) सुंदर.
 रंगेचंगे (रंगेचंगे) (अ.) - विनतकार, मोठ्या खुपीने.

संगोली (संगोली) (स्त्री.) - (१) रातोली. (२)

-रिड्यु (न.) - (१) रातोली (२) नुक्काना कण्डा.

संगु (संगु) - (१) (स. कि.) रंगणे, बांधणे.

(२) (अ. कि.) (बाणी इ.) जानेनी त्रिणे. (३) आसन होणे.

संगामो (संगामो) (स्त्री.) - संगाम्यानी - संगाम्यानी मुरी.

संगवच (संगवच) (अ.) - (सि.) न. निच.

संगेपुणेपुणे (संगेपुणेपुणे), संगेपुणेपुणे (संगेपुणेपुणे) (वि.) - रंग, ताजीन, मस.

रंग (रंग) (१) (वि.) यमुनिवि (२) (स्त्री.) मुरीना कण.

(३) धूळ, बारीक वाळू (४) (न.) रंगीना म.सिक विटाल.

-भमरावरी - डाहने दिवलेले वाळण्यासाठी त्यास बासक वाळू टाकणे.

-मुं गत करवुं - पराचा कावळा करणे.

रंगक (रंगक) (न.) - अन्नजळ.

-ऊठवुं - अन्नजळ सेवणे.

-लस्यु होवुं - अन्नजळ : शिवाय दिवलेले असणे.

रंगवाडु (रंगवाडु) (न.) - सग्यान.

घो (पु.) - (१) सग्यान (२) रंगवत राहतात तो प्रदेश

(३) राजवाडा.

रंगा (रंगा) (स्त्री.) - (१) परवानगी, गमाती. (२) मुरी

(३) (नोकरीतल बसणे) मुरी.

-उपर उतरवुं - उगु - रंगार जाणे.

-पड्या - मुरी होणे.

-संगी (स्त्री.) - अन्नण.

रंगकजा (रंगकजा) (स्त्री.) - (१) आजारीपण (२) अन्नपेजिज आपसी (३) मुर्य.

रंगाल (रंगाल) (स्त्री.) - उजळ.

-रिड्यु (न.) - साणे (उजळकाना उतरा टेंवलेले).

रंगियुं (रंगियुं) (न.) - वाळुदाणी.

रंगी (रंगी) (स्त्री.) - रंगी.

रंगू (रंगू) (वि.) - रंगू, रंगू देलेले.

-सात (स्त्री.) - रंगसात, रंगर करणे.

रंगोटी (रंगोटी) (स्त्री.) - बासक धूळ.

-टावुं (अ. कि.) - धूळ सात पडणे.

रंगोडियुं (रंगोडियुं) (न.) - माळा.

रंगळपटी (रंगळपटी) (स्त्री.) - चिनाकारण-

रिकामटेकडे भटकणे, रंगळपटी

रंगळवुं (रंगळवुं) (अ. वि.) - रिकामटेकडे भटकणे

(काम) रंगळी जवुं - काम धूळ सात (बाजूला कुठेतरी) पडणे.

रंग (रंग) (वि.) - (१) यत्नांचित्, जरा (२) नुळ, हलके.

-क (वि.) - गोडेणे, जराणे.

रंग (रंग) [पु.] (स्त्री.) - रंग, रंगिनी.

-रंगवरी - रंगवरी करणे.

-रंगी - रंग होणे.

रंगक (रंगक) - (१) (वि.) जराणे (२) (स्त्री.) रंगकाना भाव

रंगकाना भावणे तसे देवता बोळवती दाव

(३) (दाव.) चिथावणी.

-ऊठवरी - रंगवरी करणे.

-साई जरी - (१) उजळित न होणे (२) बार न उठणे.

-मुरवी (१) (नोकरी) यत्नांचित्, (२) चिथावणे.

रंगवुं (रंगवुं) (अ. कि.) - (१) रंग होणे, रंगवरी करणे.

(२) (अ. कि.) रंगवणे, पीडणे. (३) रंग करणे. (४) रंगणे.

रंगवड (रंगवड) (पु. स्त्री.) - (१) रंगवड, रंगवड. (२) रंगव

मुरवी, पीडा, राजवळूक.

-मुं (अ. कि.) - राजवणे, पीडणे.

रंगवड (रंगवड) (वि.) - (१) रंगवड (२) रंगवड, रंगवड.

(३) रंगवड, रंगवड.

रंगवड (रंगवड) [पु.] (वि.) - रंगवड, रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (वि.) - (१) रंगवड (२) रंगवड.

-मुं (अ. वि.) - रंगवड आटवणे करणे, रंगवड करणे.

रंगवड (रंगवड) (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (पु.) (रंगवड, रंगवड) (वि.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (वि. पु.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (पु. अ. वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

'रंगवड' (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

येणे (३) भकणे.

-जवुं, -जवुं, पडवुं - पडवणे करणे.

रंगवड (रंगवड) (स्त्री.) - (१) रंगवड (२) रंगवड.

(३) (दाव.) चिथावणे करणे.

रंगवड (रंगवड) (स्त्री.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (स्त्री.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

मिळून रडणे.

रंगवड (रंगवड) (स्त्री.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

रंगवड (रंगवड) (रंगवड) (वि.) (१) रंगवड (२) रंगवड

कोणी (३) विचुरलेले.

रंग (रंग) (स्त्री.) - (१) नाद, रंग (२) रंगवड, रंगवड.

-रंगवरी - रंगवरी करणे.

रंगवड (रंगवड) (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड (वि.) - रंगवड.

रग (२७) (न.) - (१) रग, रगत.

रग (२७) (न.) - (१) वाळवंट (२) येराण-उज्जाड प्रदेश.

(३) (लाक्ष.) चटका देणारे ऊन्ह.

-यगन, येळा - भरउन्हाची वेळ.

-यगधो (पु.) - येराण - उज्जाड असल्यासारखा प्रदेश.

-यगधे मूकधुं - उज्जाड प्रदेशात - निराधार अवस्थेत सोडून देणे.

-यासो (पु.) - घनवास.

रणधुं (२७५) (अ. क्रि.) - (१) ठणठण (धातूच्या भाण्यांचा) आवाज होणे. (२) पाण्याचे हंचरणे.

रणकार (२७५) (वि.) - (१) ठणठण (२) ठणठणाट झाल्यानंतर होत राहणाऱ्या कंपयुक्त नाद.

रणधुं (२७५) (वि.) - धूळ नसलेले, स्वच्छ कठीण सपाटी

रणधुं (२७५) (अ. क्रि.) - थारा जोराने सुटल्यानंतर त्याचा होणाऱ्या आवाज.

रणधाम (२७५) - राणीवसा, अंतःपुर.

रण (२७५) - गिऱ्या (न.) - शरीर, देणेश्वर.

रंड (२८) [सं.] (वि.) - बास, निष्फळ.

-रौ (पु.) - (१) विधुर पुरुष (२) नामदं पुरुष.

रंडापो (२८) (पु.) - वैधव्य.

रत्न (२८) (न.) - (१) रत्न (२) होळ्यांतली बाहुली.

-नाळे (वि.) - तेजस्वी.

रत्ना (२८) (स्त्री.) - लाळी.

रत्नाज (२८) स्त्री (स्त्री) (२८) - रत्नचंदन.

रत्नाधळ (२८) (वि.) - रातोपळे.

रत्नाथ (२८) (अ.) - (१) रत्नाथ (२) - रातोरात.

रत्ना (२८) (पु.) - (१) माती देणारे माती देणारे.

(२) काँक्रीटचा गारा.

रत्न (२८) (वि.) - रत्न.

-रत्न (२८) (स्त्री.) - एक रत्न करून दुसरे पसंत करणे

-रत्न (वि.) - निरुपयोगी.

रत्नो (२८) (पु.) - दुसऱ्याचे म्हणणे खोटे पाडणारे प्रत्युत्तर.

-रत्नो तसे प्रत्युत्तर मांडणे.

रत्नधन (२८) (वि.) - अस्ताव्यस्त.

-रत्न (२८) - (१) अस्ताव्यस्त होणे, उध्वस्त होणे, (२) धीर सुटणे.

रत्नो (२८) (वि.) - जंगली.

रत्नधारी (२८) (स्त्री.) - स्त्रीधारी.

-रौ (पु.) - आचारी.

२४

रत्नधाम (२८) (न.) (स्त्री.) - (१) स्त्रीधारी करणाऱ्याची मंगरी (२) स्त्रीधारीची रीत.

रत्नधुं (२८) (स. क्रि.) - 'रत्नधुं'चे प्रयोजक, स्त्रीधारी करणाऱ्याची.

रत्नधुं (२८) (अ. क्रि.) - (१) स्त्रीधारी होणे (२) (लाक्ष.) काम मिळू होणे, जमणे, फळणे.

रत्न (२८) (२८) (स्त्री.) - (१) रत्न (२) फेरा (३) रत्न करायला लावून थकविणे.

रत्नधुं (२८) (स. क्रि.) - (१) स्त्रीधारी पळायला लावणे (२) स्त्रीधारी करायला लावून दमविणे.

रत्न (२८) (स्त्री.) - (१) मीठी, स्नेह (२) सवय, अभ्यास.

रत्न रत्न (२८) (अ.) - हळूहळू, दमावमाने.

रत्न (२८) (स्त्री.) - (१) उज्ज्वली, उत्कर्ष (२) मुसलमान फकीर आपल्या घरीगत चाकु, दाभण घेऊन भोसवून घेतात ते. (३) शानाच्या प्रतीकरिता आत्मबलिदान.

रत्नीक (२८) [अ.] (पु.) - भाईवंद.

रत्न (२८) (वि.) - पळून गेलेले.

-रत्न जन्म - पळून जाणे, परामंदा होणे.

-रत्न (२८) (वि.) पळून गेलेले (२) (न.) बांधूने केलेले नुकसान (३) कपटकारस्थान.

रत्न (२८) (अ.) - उध्वस्त, संपूर्ण नष्ट.

रत्न (२८) (स्त्री.) - परमेश्वर.

रत्न (२८) (स्त्री.) - बांधूनी.

रत्न (२८) (पु.) - घनगरासारखी एक जात, त्या जातीचा मनुष्य.

-रत्न (स्त्री.) - त्या जातीची स्त्री.

रत्नी (२८) पाक (२८) (पु.) - रत्नीचे पीक.

रत्न (२८) (न.) - रत्न.

रत्नधुं (२८) (न.) - खेळणे.

रत्नधुं (२८) (स. क्रि.) - जोराने मारणे, लगावणे.

रत्नधुं (२८) (न.) - रत्नधुं, रत्न, मारणे.

-रत्नधुं - रत्नधुं - भयंकर रत्न किंवा मारहाण करणे.

रत्नधुं (२८) (स्त्री.) - पावसाची झड.

रत्नधुं (२८) (न.) - (१) चौक, खुले आगण

(२) जिन्यावरचा रत्नधुं (३) दाराच्या चौकटीचा एक भाग. (४) खेळ.

रत्न (२८) (स्त्री.) - (१) खेळ, गंमत (२) खेळण्याचा प्रकार (विटीदांड, बुद्धिबळ इ.).

-रत्न (न.) - निरर्थक खेळपट्टी.

-रत्न (स्त्री.) - अगदी सोपी - सहज होणारी गोष्ट, खेळता खेळता होण्याजोगे काम.

- ताराम (पु.)-एके ठिकाणी स्थिर न राहणारा-भटक्या माणूस.
 -नियाळ, -तीळुं (वि.)-खेळातच चिंत झमलेले, खेळकर.
 -मुं (वि.)-(१) खेळणारे (२) अनिबंध (३) खुले, मोकळे (४) दिले.
 -मुं करवुं-(१) दिले-मोकळ्या अंगाचे करणे (२) मोक मोठे बनविणे (३) मारणे.
 -मुं पडवुं-फार दिले होणे, पाहिजे त्याहून जास्त मोठे होणे.
 -मूकवुं, -मेलवुं-(१) मोकळे-अनिबंध-सोडणे (२) नवसासाठी बंध करण्याऐवजी प्राण्याला देवीपुढे मोकळे सोडणे.
 -मुं रहेवुं-दिले राहणे.
 -मुं (अ. क्रि.)-खेळणे (२) भानंद-मजा करणे (३) रमणे, मनात घोळणे (४) तमाशा-खेळ करणे. (५) लाड करणे (६) निरधंक भटकणे, रमणे गमणे.
 रंगे रसयुं-(१) मीढा करणे (२) काममीढा करणे.
 दाव रमघो-युक्ती करणे-डावपेच टाकणे.
 राम रमी जया-जिवावर बेतणे.
 रमी रहेवुं, रम्या करवुं-मनात घोळत राहणे.
 रमस्तळ, रमस्तान (रमस्तण, रमस्तान) (न.)-दंगा, मारहाण.
 रमाळवुं (रमाळवुं) (अ. क्रि.)-(१) खेळविणे (२) लाड.
 पुसविणे, पसविणे.
 रमाडी जयुं-फसविणे.
 -देवुं-मारुन टाकणे.
 रमाडो (रमाडो) (पु.)-गंमत, करमणूक.
 रमूज (रमूज) (स्त्री.)-(१) करमणूक (२) यश, विनोद.
 -जी (वि.)-गंमती, विनोदी.
 रंभण (-न) (रंभण-न) (न.)-(१) जुंवन (२) आलिंगन.
 रंभो (रंभो) (पु.)-पेढाणासारखे एक अवजार.
 रंभवुं (रंभवुं) (अ. क्रि.)-रंभणे.
 रंभडी पडवुं-कामधर्मास राहणं, निष्कलना निळणे.
 -मरवुं-निरर्थक भटकणं राहणं करणे.
 रवा (रवा) [फा.] (वि.)-(१) योग्य, रास्त (२) प्रचलित, चालू.
 रवादो (रवादो) (पु.)-वाईट लंड-नाट.
 रवादार (रवादार) (वि.)-(१) दागदार (२) योग्य म्हणून मान्य करणारे. (३) दिली.
 -री (स्त्री.)-तरफदारी.
 रवाने (रवाने) (अ.)-रवाना.
 रवेश (रवेश) (पु.)-(१) माडीचा बाहेर आलेला भाग, गॅलरी (२) रिवाज, नेम.

- रवीयो (रवीयो) (पु.)-(१) रवी (दही घुसळण्याची) (२) शिरस्ता.
 रस(-स) ना (स्त्री.)-(१) जीभ, रसनेंद्रिय (२) दोर, रस्सी. (३) लगाम (४) कटदोर.
 रस (रस) (पु.)-(१) गोडी (२) लाभ, नफा. (३) पारा.
 -पायवो, -पडवो-गोडी वाटणे (२) मजा वाटणे.
 -उतारवो-(१) मार देऊन हाताची कंड जिरविणे (२) फुटत हेलपाटा खायून पायाची कंड जिरविणे. (३) फार वेळ उभे राहणे. (४) यात्रवीपेक्षा जास्त बोलणे, वाटेल ते मडमडून जिभेची कंड जिरविणे.
 -ऊतारवो-(१) अतिदायोक्ती करणे. (२) (पायाला) सूज येणे (३) वृष्णात पाणी भरणे किंवा सूज येणे. (४) फार चाल होण्याने थकून जाणे.
 काटवो-माग काटणे.
 -चडवो-हट्टाला पेटणे.
 -जामवो-(१) काव्यरसाचा भानंद येणे. (२) मजा येणे.
 -पडवो-(१) रुचि लागणे (२) गंमत वाटणे.
 -कस (पु.)-कस, सरब, सार.
 -रस (वि.)-रसभरित.
 -रुचि (स्त्री.)-रमजान.
 -रोळ (वि.)-रसभरित.
 -भर्युं (वि.)-रसभरित.
 -भेर [अ.] -रसपूर्वक, मोठ्या गोडीने-उत्साहाने.
 रसम (रसम) (स्त्री.)-रीत, रिवाज.
 रसवट (रसवट) (स्त्री.)-द्वेष, अदावन.
 रसवुं (रसवुं) (अ. क्रि.)-(१) (धान्या) पाणी चढविणे-देणे. (२) सुशोभित करणे.
 रसळवुं (रसळवुं) (अ. क्रि.)-वेळ काढण्याकरिता उगीच इकडेतिकडे फिरत राहणे, गमत राहणे.
 रसळणी (रसळणी) (स्त्री.), -ट (पु.)-उगीच वेळ काढणे, गमत राहणे.
 रसळणी (रसळणी) (स्त्री.)-(१) रसळणी, रसळणीची, रसळणीच्यासारखी चढाओढ.
 रसानो (रसानो) (पु.)-(१) रिसाला, घोडेस्वारांची पलटण. (२) श्रीमंतांचा किंवा अधिकाऱ्यांचा परिवार. (३) प्रबंध, पुस्तक.
 रसाळ (रसाळ) (स्त्री.)-(१) विहिरीच्या पाण्याचा अंदाज. (२) रसाळ पदार्थ.
 रसियुं (रसियुं) (वि.)-(१) रसाने यवयवलेले. (२) रस उपभोगण्याला आतुर. (३) गोडी अनुभवणारे. (४) हट्टाला पेटलेले.

रसी (२२१) (स्त्री.) - (१) लस (२) रस्सी, दोरी.
 रसीद (२२१६) [फा.] (स्त्री.) - पावती, पोच.
 रसीद (२२१६) (न.) - (१) रस रोगापाळा आतुर असलेले
 (२) सुंदर, देखणे. (३) स्वादिष्ट.
 रसी (२२२) (पु.) - (१) लोणचे, भाजी, मुरंवा भगेरेतील रस.
 (२) जाड घोर.
 रसीद (२२२४५) (पु.) - आचारी.
 रसीद (स्त्री.) - स्वेपाकीण.
 रसीद (२२२४५) (स्त्री.) - (१) स्वेपाक (२) स्वेपाकाचे अन्न,
 वण.
 - पाणी (न.) - भोजन किंवा भोजनासंबंधीचे काम,
 रसीद (२२२४५) (न.) - स्वेपाकवर.
 रसीद (२२२४५) (स्त्री.) - शरीरावर उठून आलेली गाठ.
 रसीदानी धूळ - (परिणाम) शून्य, निष्फळ घडपड.
 रसीदानी पडवुं - (१) चटकन सापडेल अशा स्थितीत पडणे.
 (२) धूळ खात पडणे. (३) अरक्षित स्थितीत असणे.
 रसीद पडवुं - (१) मार्गाला लागणे. (२) बरोबर चालू होणे.
 - पडवुं - (१) चालू लागणे. (२) नोकरीधंद्याला लागणे.
 - पाडवुं, - लगावुं - मार्गाला लागणे, दिशा दाखविणे.
 (२) उद्योगाला लावणे.
 रसीद घोर - रस्ता ओलांडणे.
 रसीद (२२२४५) (स्त्री.) - विन्हाड.
 रसीद (२२२४५) (वि.) - रहिवासी.
 रसीद (२२२४५) (न.) - राहण्याचे ठिकाण.
 रसीदक (२२२४५) (पु., स्त्री., न.) - (१) राहण्याचे ठिकाण.
 (२) राहण्याकरण्याचे मुख्य घर.
 रसीद (२२२४५) (स्त्री.) - राहणी.
 रसीद (२२२४५), (न.) (स्त्री.) - दया, कृपा, मेहेरबानी.
 - दिल (वि.) - कृपाळू.
 - नंतर, रसीद (२२२४५) (स्त्री.) - कृपाळी.
 रसीद (२२२४५) (पु.) - वाटाळ्या.
 रसीद (२२२४५) (पु.) - (१) राहणे (२) राहण्याचे
 ठिकाण.
 रसीद (२२२४५) (अ. क्रि.) - (१) राहणे (२) ठिकणे, स्थिर
 राहणे. (३) मावणे, सामावणे. (४) थांबणे. (५) शिष्टक
 असणे. (६) अगणे, जिवंत राहणे. (७) शांत पडणे, स्वस्थ
 होणे. (८) नोकरीला लागणे. (९) गर्भ राहणे.
 रसीद जवुं - (१) अर्धगव्यावुं होणे, लकवा होणे. (२) मरणे.
 (३) वाचणे. (४) अडून राहणे. (५) मुकाम करणे.
 (६) शिष्टक राहणे.
 रसीदहीने - थांबून थांबून.

रसीद जवुं - (१) थांबणे, बस पाडणे. (२) मोडणे, टाकणे.
 (३) राहणे.
 रसीद जवुं (अ. क्रि.) - (१) राहणे दाखवणे. (२) येन पडणे,
 स्वस्थता पाडणे.
 रसीद (२२२४५) (पु.) - रहाट (विहिरीवरचा).
 रसीद जवुं (२२२४५) (स. क्रि.) - चिरून टाकणे, कत्तल करणे.
 रसीद (२२२४५) (वि.) व (अ.) - राहिले (उदा. 'ना आवो तो रसीद'
 - नाही आला तर राहिले.)
 - रसीद (वि.) - उरलेमुरलेले.
 रसीद (२२२४५) (न.) - कमाई.
 रसीद (२२२४५) (स. क्रि.) - कमावणे.
 रसीद खरीने ऊतरवुं - (१) मिळवून गमावणे.
 (२) नफा नुकसानीत दाखी खर्च होणे, संसार व्यवहारात
 नागविले जाणे. (३) निवृत्तीचा काळ येणे.
 रसीद (२२२४५) - (वि.) - (१) कमावणारे, कमाऊ. (२) नफा
 होण्यासारखा.
 रसीद (२२२४५) (वि.) - आनंदी, प्रसन्न.
 रसीदयामुं (२२२४५) (वि.) - सुंदर, रमणीय.
 रसीद (२२२४५) (स्त्री.) - आनंद, हर्ष. (२) हौस, फोड.
 - राई (अ.) - धनतफार, खुपीने.
 रसीद (२२२४५) (पु.) - कमाई.
 राई (२२२४५) (स्त्री.) - राई, मोहरी. (२) दागिन्यात वापरण्यात
 येणारी झारकामाची धातू. (३) साडांची रांग ('आंबराई').
 - चडवी - लग्नाची - (१) मोहरीचा परिणाम होणे.
 (२) नाकाला मिरची शोषणे (लाक्ष्मी).
 - मीठू डगारवुं - मीठमोहण्या उतरणे (दृष्ट काढण्याकरिता).
 राऊत (२२२४५) (पु.) - वीर पुरुष.
 राऊस (२२२४५) (वि.) (१) वाजवी, योग्य. (२) शांत,
 आशांकित.
 राऊस (२२२४५) [अ.] (पु.) - लेखक.
 राख खावी - नस-तावेदार-होणे.
 - घालवी - (१) दिवाळे काढणे. (२) बोगी होणे. (३) भीक
 मागणे. (४) बुईया होणे.
 - चोळाववी (१) पैसा अडका फसवून लुकाडणे, निर्धन करून
 सोडणे (२) दिवाळे काढायला लावणे.
 - माथे घालवी - होक्यात राख घालणे.
 - धूळ धई जवुं - फुकट जाणे.
 राखडी (२२२४५) (स्त्री.) - अनिष्टापासून वाचण्यासाठी मनगटाला
 बांधतात तो काळा दोरा.
 राखपन (२२२४५) (स्त्री.) - एखाद्याची जात असलेली अन्न
 वाचविणे.

राखरखावट (राखरखावट) (स्त्री.) - (१) समर्थन, तरफदारी
(२) एकमेकांना मदत करण्याचा व्यवहार.

राखणु (राखणु) (स. क्रि.) - (१) राखणे, पाळणे, बचावणे,
संभाळणे. (२) संग्रह करणे, राखून ठेवणे. (३) बाळगणे
(उमद इ.) (४) ठेवणे (दया इ.)

राख राख ! - राहू दे, राहू दे (समजले तुझे ग्राहणपण !)

राखी मूकयु - (१) संग्रही ठेवणे. (२) शिल्पक ठेवणे.

- जोयु - प्रयोगाकरिता ठेवणे.

- रवेयु - (१) कवजात ठेवणे. (२) चानू ठेवणे.

- खेयु - (१) खरेदी घेणे (२) अडवून ठेवणे.

राखेली (राखेली) (स्त्री.) - रखेली.

- छो (पु.) - व्यवहाराकरिता ठेवलेला पुरव.

राखोडी (राखोडी) (स्त्री.) - भस्म, राख.

- बियु (वि.) - राखी रंगाचे.

राग (राग) [सं.] (पु.) - (१) मोह, अनुराग, आसक्ती

(२) गट्टी, मेळ. (३) क्रोध (४) लाल रंग

(५) गायनशास्त्रातील राग. (६) सुर, आवाज.

- भावयो - बनणे, जमणे, गट्टी होणे.

- कावयो - (१) गाणे, मोठ्याने गाणे. (२) मोठ्याने रडणे.

- खावयो - चांगले जमणे, मेळ बसणे.

- गावो - (१) रागानुसार गाणे (२) च्या कव्यात वागणे.

- थवो - मेळ - गट्टी - हाणे.

- खावयो - मेळ घडवून आणणे.

- नुं घर - रागाचे घर.

- रो पडयु - (१) बरोबर मार्गी लागणे (२) कामधंद्याला
लागणे.

- हो (पु.) - (गाण्याचा किंवा रडण्याचा) दीर्घस्वर.

- हो खेचयो, - ताणयो - (१) उंच खराने गाणे. (२) दीर्घ
स्वराने गळा हातून रडणे.

राघो (राघो) (वि. पु.) - वेढगळ (पुरुष).

रांक (रुं) (रांक-रुं) (वि.) - सालस, गरीब (स्वभावाने).

रांग (रांग) (स्त्री.) - (१) तटाच्या भिंतीची बाजू. (२) सवारी.

रांगडुं (ळुं) (रांगडुं-ळुं), रांगुं (रांगुं) (वि.) - (१) रांग,
दुबळे, (२) सावकाश चालणारे.

राख (राख) (न.) - (१) अवजार (२) घरातले सामान.

(३) भांडे. (४) (पु.) मार्गात ज्याच्या योगे ताणा बरखाळी
होतो ती दोरी.

- रचीळुं (न.) - घरातले सामानसुमान ('फर्नीचर').

राखणुं (राखणुं) (अ. क्रि.) - (१) आनंदित होणे. (२) शोभणे.

राज (राज) (अ.) - विशाल असे.

- करवो (दीवो) - (दिवा) विझविणे, मालविणे.

- धवो (दीवो) - (दिवा) विझणे.

राज [फा.] (पु.) - रहस्य.

राज [सं.] (पु.) - (१) राजा (२) (न.) राज्य.

- भावयुं - (१) राजासारखे आयते बसून खावल्या मिळणे,
(२) कामकाजातून सुटी मिळणे. (३) सर्व सत्ता हाती येणे.

- कदैयक (न.) - राजाचा आणि ईश्वराचा कोप,
अस्मानाची मुत्तामी.

- कारभारी (पु.) - (१) मुख्य प्रधान. (२) मुत्सद्दी.

- पयुं (न.) - राजाचे रक्षण.

- पाट (न.) - गादी.

- भाग (पु.) - राजाच्या हातून जमीन मालमत्ता प्राप्त झालेला
भाग.

- भोग (पु.) - वैष्णवमंदिरात देवाला दाखवायना दुपारचा
नेवेष्ट आणि दर्शन.

- रमन (स्त्री.) - राजकारणी दाबपेच.

- रान (स्त्री.) - राजाचा दरबारातील राखण.

- रंग (पु.) - राजाचे आखापत्र.

- बट (स्त्री.) - राजेपदाची प्रतिष्ठा-आण. (२) राजदरबारी
रीतभात.

- बटुं (न.) - राजपदाचे कामकाज.

- बण (स्त्री.) - (१) राणी (२) राणीसारखी भाग्यवंत स्त्री.

- बळुं (न.) - (१) राजाबळचे दरबारी हुजरे धर्तरे,
(२) राजाची कचेरी.

- बी (पु.) - (१) राजा (२) राजासारखा भाग्यवंत मनुष्य.
(३) (वि.) राजाला साजण्याजोगे.

- सी (वि.) - राजाला शोभण्याजोगे (उदा. 'राजसी डाट.')

- स्थान (न.) - (१) संस्थान (२) रजपुतांचा प्रदेश.

राजगरी (राजगरी) (स्त्री.) - कांदा.

राजगरी (राजगरी) (पु.) - राजगिरा.

राजल (राजल) (न.) - रुपये.

राजल (राजल) (न.) - राज

राजलुं (राजलुं) (अ. क्रि.) - शोभणे, प्रकाशणे.

राजा (राजा) (अ.) - विशाल अशारीनीने.

- करवो - (दिवा) मालविणे, विझविणे.

राजा लोक (राजालोक) (पु. न. व.) - (१) सर्व सत्ताधारी.

(२) उदार मनाचा माणूस. (३) ज्याला काम करण्याची
इच्छा नाही व जो हवा तसा खर्च करू शकतो असा माणूस.

राजियो (राजियो) (पु.) - मृताला उद्देशून शोक करताना
गाण्याचे गीत.

राजीवो (राजीवो) (पु.) - राजीखुपी.

राज्यप्रकरण (राज्यप्रकरण) (न.) - राजकारण.

वंवारण (न.) - राज्यघटना.

राव (रा.) (स्त्री.) - (१) फिकाळी. (२) तंटा. (३) तम्रर, ओरडा. (४) आग्रह, आसक्ती.

ऊठरी - ओरडा किंवा तम्रर होणे.

- फरयी - (१) तक्रार करणे. (२) तंटा करणे. (३) हट्ट करणे.

- पावयी, - पाडयी - (१) फिकाळी फोडणे. (२) फिर्दाद करणे.

- लावयी - छंद लागणे.

रावुं (रा.) (न.) - (१) ज्वारी-बाजरीचे धाट. (२) तीर. (३) भोर.

राणीजायुं (राणीजायुं) - राणीचे अपत्य.

राणीष (राणीष) (स्त्री.) - (१) राजीखुषी. (२) सलोव्या.

राणुं (राणुं) (वि.) - मालविलेला (रिवा).

- धव (वि.) - गडद अंधार.

राणो पळयो - रिवा मालविले.

रांठ (रांठ) (स्त्री.) - (१) वळण, बांक. (२) वेवनाव.

रांठयुं (रांठयुं) (अ. वि.) - विपुल किंवा विषया होणे.

रांठीळांठी (रांठीळांठी) (स्त्री.) - टाकलेली स्त्री.

रांठयुं (रांठयुं) (न.) - दीर.

रात (रात) (पु.) - हजामाचे मानवाचक संबोधन.

रात (स्त्री.) - रात्र.

- बापणा बापनी छे - रात्रीचा वेळ आपलाच आहे.

- नो राजा - (१) चोर. (२) घुसक. (३) दिवसा सोपून रात्री काम करणारा मनुष्य.

- माये लेयी - रात्रीचे जागरण करणे.

- वेरा (न.) - रात्रीचा वेळ - उजारा न-यारा.

- बरत (अ.) - रात्री बाटेल त्या घेळी.

- घामो (पु.) - रात्रीचा शेतात राखणीसाठी भुक्काम

रातड (रातड) (स्त्री.) - (१) लालसरपणा. (२) गाजर.

रातड (रातड) (स्त्री.) - रतीव.

रातड (रातड) (स्त्री.) - विवाह्यांचा गृहपाठ.

रातुं (रातुं) (वि.) - (१) लाल. (२) आसक, रत.

- चटक, - चोळ (वि.) - लालभटक.

- पीळुं (वि.) - चिडलेले, भटकलेले.

- मातुं (वि.) - आरोग्यवंत आणि आनंदी असलेले.

रात्रे (रात्रे) (अ.) - रात्री.

रात्री परज (रात्री परज) (स्त्री.) - अंगलत राहणारी आदिवासी जनता.

रांठयुं (रांठयुं) (स. वि.) - (१) स्वेपाक करणे. (२) (लाड.) साधणे, फळ मिळविणे.

रापती (रापती) (पु.) - रिवाज.

राफ-डो (राफ-डो) (पु.) - (१) सापाचे किंवा उंदराचे भीळ. (२) वाकळ.

- डो काटयो - (लाड.) पेव फुटणे.

राव (राव) (स्त्री.) - (१) काजी (२) उताऱ्या रसाचा गूळ होण्यापूर्वीची अवस्था.

- ड (स्त्री.) - (१) दाट चिखल (२) (वि.) जडबुद्धी, मूर्ख.

रावेतो (रावेतो) (पु.) - रिवाज, नियम.

रावुं (रावुं) (वि.) - असंस्कारी, गावढळ.

रामनाम जपो - मुकाट घटून राह्या, उगे राहून पाहात राह्या.

रामनामनी आपयी - मरेस्तोवर मारणे.

राम बोलवा - राम म्हणणे, मरणे.

- रमी जया - (१) मरणे (२) फुटून चफाचूर होणे.

(१) सत्यानास होणे (४) थंड पडणे, सख्खीन बनणे.

- राम करो - ती गोष्ट सोडून या.

- रोटलो धवो - फुटणे, चफाचूर होऊन जाणे.

- कहागी (स्त्री.) - दुःख कहाणी.

- कहाणी धयी - आपली येणे.

- रीत (स्त्री.) - रीत, परामर्श.

- फंडाळुं (न.) - मोठे कुंड.

- कृष्णना वारानुं (वि.) - अर्ध प्राचीन

- गळोलो (पु.) - बिता नसलेला मुक्ती व निरोमी माणूस.

- गोवाळियो (पु.) - नागव्याने फिरणारे मूल.

- चक्कर (न.) - (१) मोठे कुंड, (२) मोठा रोट.

- ठाडियुं (न.) - मोडकीतोडकी चुनी घस्त.

- डोडी (स्त्री.) - रिवा.

- दुवारी (पु.) - (१) राममंदिर (२) धर्मशाळा.

- दामियुं (वि.) - गरीब, कमाल, दुःखी.

- नामियुं (न.) - रामनाम असलेल्या गळ्यातला एक दागिना.

- नामी (स्त्री.) - रामनाम पुरविलेला नाग - उजारे.

- नोम (स्त्री.) - रामनवमी.

- भरोमो (पु.) - ईश्वराधार

- रस (पु.) - (१) मीठ (२) राममकीचा रस.

- राज-जय (न.) - सुखी व सदाचारसंपन्न राज्य.

- रोटी (स्त्री.) - (१) शिजविलेल्या अन्नाची भिक्षा. (२) मिष्टान्न.

- जणी(-नी) (स्त्री.) - गणिका, नर्तिका, नायकीण.

रामण (रामण) (स्त्री.) - पीडा, आपदा.

- धवी - आपदा येणे

- वेरी नाखवी - अतिशय दुःख देणे.

—दीयो (पु.)—लामण दिवा.

रामायण (शभायु) (न.)—रामकथा. (२) दुःख कहाणी.

(३) गारा घेन अचंड (४) (स्त्री.) आरास, वाम.

—उडेल्लु—मालमसाला लावून गोष्ट सांगणे.

रामी (शभी) (पु.)—(१) माळी. (२) विचयांनी नेसण्याचे वस्त्र.

रामो (शभो) (पु.)—रामा मंडी.

राम्पडी (राम्पडी) (स्त्री.)—कोळपण.

राम्पुं (राम्पुं) (स. क्रि.)—कोळपण फिरवणे.

रामो (रामो) (पु.)—खोदण्याचे एक अवजार.

राम (राम) (स्त्री.)—मन, अभिप्राय.

राम भामळुं (राम भामळुं) (न.)—(१) मोठा भावळा,

(२) राम भावळा.

रामवग (रामवग) (पु.)—(१) राजगृह यज्ञ (२) (न्यात्र.)

फोणताही मोठा समारंभ.

रामत (रामत) (स्त्री.)—(१) पीढानिवारण, आराम

(२) पक्षपात, यशिला.

राम (राम) (स्त्री.)—राळ.

राम (राम) (स्त्री.)—(१) किर्याद (२) मंदीमाटी काकुळत

(३) चढाटी, चुगती.

—करवी, लामी—किर्याद करणे.

रामटी (रामटी) (स्त्री.)—(१) गोल राखची

(२) राखटी.

रामणियो (रामणियो) (पु.)—गावचा घोडीदार.

रामणुं (रामणुं) (न.)—(१) गावची जमात सभा—हातिसभा.

(२) शिपायी लोकांचे राहण्याचे ठिकाण.

—करवुं—(१) नशापाणी करण्याकरिता बैठक भरविणे.

(२) पंच बोलावणे.

रामत (रामत) (वि.)—(१) हुपार. (२) शूरवीर.

(३) (पु.) राऊत (४) घोडेस्वार योद्धा.

रामता (रामता) (स्त्री.)—राज—रीत, राजेपण.

रामनी (रामनी) (स्त्री.)—दागिन्यात वापरण्यात येणारे रेवण.

—कावरी—(१) दागिने वनविताना धातूचे कण चोरणे.

(२) नकळत चोरून काही हडप करणे.

रामत (रामत) (पु.)—(१) लहान रजपूत जहागीरदार किंवा

राजा (२) बट्टीनारायणाचा पुजारी.

रामळुं (रामळुं) (न.)—(१) गावची जमातसभा. (२) राजदरबार.

(३) जनानखाना.

रामा (रामा) (स्त्री.)—(१) (१६ हाती) दोर (२) लग्न

(३) भागीदारी (४) न्यात्र अधिक मुद्दल मिळून होणारी.

राम (५) सरासरी (६) (पु.) राम, दीग.

—पडवुं—(काम) लागी लागणे, व्यवस्थित होणे.

—भागवी—पीळ घेऊन दोर वनविणे.

रामनी राख भावयी—मेळ जमून येण्या जोगी परिस्थिती येणे,

मेळ जमणे.

रामावा (रामावा) (वि.)—सोळा हाती.

रामदी (रामदी) (वि.)—वाईट (माल).

राम (राम) (स्त्री.)—(१) भूशिर (२) गाता गाता गोळाकार

फिरत करतात तो नाच आणि त्यात गायिते जाणारे भीत.

—डी (स्त्री.)—(१) दोर (२) गरुपात घालण्याची रण्याची

सागळी.

—डो (पु.)—एक प्रकारचा गरुपा नाच (वयात घडनेचे वर्णन

असले असा.)

रामो (रामो) (पु.)—वीररसाच्या काव्याचा एक प्रकार.

राम (राम) [फा.] (पु.)—(१) रस्ता (२) (स्त्री.) रीत, चाल

(३) वाट, प्रतीभा.

—जोयी—वाट पाहणे.

—माणवो—नाश करणे.

—दार—(१) (वि.) रस्त्याने चालणारे. (२) (पु.) वाटाड्या.

—दारी (पु.)—(१) वाटसरू (२) (स्त्री.) रस्त्यावरून नेह्या

जाणाऱ्या मालावर घेण्यात येणारा कर. (३) वाटाडेपण.

—बर (पु.)—वाटाड्या.

—बरी (स्त्री.)—वाटाडेपण.

—रसम (स्त्री.)—रिवाज, रूढी.

रामत (रामत) [अ.] (स्त्री.)—सुख, विमाया, पीढा निवारणाची

मन.

राम (राम) (स्त्री.)—'डॉलर'.

रामळुं (रामळुं) (स. क्रि.)—गुळगुळीत करणे. (२) आवापतात

मिष्टविणे (३) राळ भरणे.

रामयट (रामयट) (रामयट-य) (स्त्री.)—मन रमविण्याची क्रिया

किंवा कला.

रामायटुं (रामायटुं) (स. क्रि.)—मन प्रसन्न करणे—रमविणे.

रामायटुं (रामायटुं) (अ. क्रि.)—संतुष्ट होणे.

रामायटुं (रामायटुं) (अ. क्रि.)—छळणूक होणे, पीडले जाणे.

रामायटुं (रामायटुं) (स. क्रि.)—छळ करायला लावणे, त्रास

दायला लावणे.

रामायण (रामायण) (रामायण-ण) (स्त्री.)—छळ

रामायण (रामायण) [अ.] (स्त्री.)—(१) सत्ता, कारकीर्द

(२) जहागीर (३) संस्थान.

रामतेदार (रामतेदार) [फा.] (पु.)—आस, संबंधी.

—री (स्त्री.)—नाते, संबंध.

रामत (रामत) [अ.] (स्त्री.)—लाचलुचपत.

—खोर, सी (वि.)—लाचलाऊ.

रिसामणी (रिसाभणी) (स्त्री.) - रुसणे, रागावणे.

-णुं (वि.) - (१) रुसवे, रागीट. (२) (न.) रुसवा, राग.

रिसाणुं (रिसाणुं) (अ. क्रि.) - रागावणे.

रिसाणुं (रिसाणुं) (न.) - रागावणे.

-णुं (अ. क्रि.) - (१) रांगणे. (२) भटकणे, रणवणे.

रीस (रीस) (स्त्री.) - आनंद, खुशी.

-णुं (अ. क्रि.) - संतुष्ट होणे, मूष होणे.

-णुं (अ. क्रि.) - आनंदित करणे.

रीड (रीड) (स्त्री.) - ओरड.

रीडुं (रीडुं) (वि.) - (१) मजबूत, पक्के. (२) दुःख सोवून कठीण बनविले. (३) न सुधारण्यासारखे.

रीत (रीत) (स्त्री.) - (१) पद्धती (२) मुलीच्या लग्नाप्रसंगी 'रीत' या शब्दाचा.

-रती (२) विधीप्रमाणे - रिसावण्याप्रमाणे करणे.

(२) विधीपुरते करणे. (३) यादी (लग्नाची) करणे.

-पडवी - रिवाज - रूढी पडणे.

-मां भावणुं - गंभीर किंवा पोक्त होणे.

-मां - रतेणुं - रूढीप्रमाणे वागणे, व्यवहार संपादन.

-से (अ.) - (१) प्रमाणे (२) पद्धतीप्रमाणे.

रीसणुं (रीसणुं) (अ. क्रि.) - छळणे.

रीस (रीस) (स्त्री.) - राग.

-करवी - (१) राग करणे, (२) वाईट लागणे.

-चडवी, रीसे भरावुं - संतापणे.

-णुं (अ. क्रि.) - पाहा 'रिसाणुं.'

रींगण (रींगण) (न.) - बांगे.

-णी (स्त्री.) - बांग्याचे झाड.

रींठ (रींठ) (न.) - अस्वल.

-डी (स्त्री.) - मादी अस्वल.

-णुं (न.) - अस्वालाचे पिल्लू.

रुआव (रुआव) (पु.) - रुआव, दबदबा.

-करवो - दाव-छाप टाकण्यासारखे वर्तन करणे.

-पडवो - दुसऱ्यावर दाव छाप-पडणे.

रुकावट (रुकावट) (स्त्री.) - अडथळा, अटकाव, प्रतिबंध.

रुको (रुको) (पु.) - छोटी चिठी.

-करवो; - करी मापवो - कामानिमित्ताने चिठी लिहून देणे.

रुख (रुख) [फा.] (पु.) - (१) गाल (२) चेहेरा (३) रोल, पक्षपात.

रुखसव (रुखसव) (स्त्री.) - बडतर्फी, रजा.

-भापवी - नोकरीवरून किंवा कामावरून कमी करणे.

-लेवी - मुक्त होणे, रजा घेणे.

रुखणुं (रुखणुं) (अ. क्रि.) - रुचणे.

रुज (रुज) (रुज) (स्त्री.) - रोग, पीडा.

रुसावणुं (रुसावणुं) (अ. क्रि.) - जलम भरणे असे करणे.

रुसाणुं (रुसाणुं) (अ. क्रि.) - जलम भरणे, खपली घसणे.

रुमाडो (रुमाडो) (पु.) - आरडाओरडा.

रुवांटी (रुवांटी) (स्त्री.) - रोम, कोयळे केस.

रुवळा (रुवळा) (न.) - रुवळा, रुवळा.

रुसवा (रुसवा) (वि.) - कडीत पावलेला, बदनाम झालेला.

-रुं (न.) - पावले, बदनामी.

रुहयो (रुहयो) (पु.) - पिंजरी.

रुण (रुण) (अ.) - व्या भाषारे किंवा प्रमाणे किंवा कारणे.

रुण (रुण) (स्त्री.) - (१) पाहा 'रुण' (२) अटकळ.

(३) विचार, मत. (४) वाजाराचा रोव, भावमान.

(५) योग्य संधी, मोका.

-जोवी - मोका किंवा संधी पाहणे.

-बांधवी - (१) रोख पाहणे (२) अटकळ करणे.

रुजणुं (रुजणुं) (अ. क्रि.) - जलम भरून घेणे, खपली घसणे.

रुडणुं (रुडणुं) (अ. क्रि.) - रागावणे.

रुडर (रुडर) (स्त्री.) - (१) रुडरणा, रुडरणा.

(२) सज्जनपणा, गंजपणा.

रुडुं (रुडुं) (वि.) - चांगले, छान, सुंदर.

रुडो वानां थवां - शुभ - चांगले - होणे.

रुणुं (रुणुं) (अ. क्रि.) - चिकाटीने माग लागणे.

रुण (रुण) (न.) - अभिनय.

रुण रूपनो अंवार (रुण रूपनो अंवार) - सौंदर्याची अतिशयता

रुण रूपनी मणि - अतिशय सुंदर स्त्री.

रुपाळुं (रुपाळुं) (वि.) - सुंदर, देखणे.

रुपामहोर (रुपामहोर) (स्त्री.) - रुपया.

रुपांदि (रुपांदि) (स्त्री.) - सुंदर अंगाची स्त्री.

रुपुं (रुपुं) (न.) - रुपे.

रुखरु (रुखरु) [फा.] (अ.) - समक्ष.

-थणुं - जातीने हुजूर होणे.

-मां (अ.) - समक्ष, रुपामहोर.

रुणुं (रुणुं) (न.) - रोम, पांजरी, रुखरु लहान रोम.

रुवां रुमां थवां - रोमांच उभे राहणे.

रुवुं न फरकणुं - यत्किंचितही परिणाम न होणे.

रुवो (रुवो) (पु.) - जाल्याचा मधला खुंडा किंवा खिळा.

रुह (रुह) [अ.] (पु. न.) - आत्मा.

-हानी [फा.] (वि.) - आत्म्यामत्तीचे

रुणुं (रुणुं) (न.) - सदत.

रुंध (रुंध) (स्त्री.) - ण-(न) (न.) (१) अटकाव, प्रतिबंध.

(२) पेच.

—युं (अ. क्रि.)—(१) रोकणे, अटकाव करणे.

(२) गुदमरविणे.

संश्रामण (संश्रामण) (स्त्री)—गुदमरणे.

रेणुमाल (रेणुमाल) (पु.)—धातू वर्गरेची कठीण पृष्ठ,

पा पीडांनी पृष्ठ.

—नो कागळ—पॉलीश पेपर^३

रेखीलुं (रेखीलुं) (वि.)—रेखांच, स्पष्ट.

रेगिस्तान (रेगिस्तान) [फा.] (पु. न.)—वाळवंट, रेताड प्रदेश.

रेंकडी (स्त्री) (रेंकडी-णी) (स्त्री.)—(१) छोटी बेलगाडी, रिंगी.

(२) भारवाहक हातगाडी किंवा लोरी.

रेंकयुं (रेंकयुं) (अ. क्रि.)—गाई गृहणीचे हुंवरणे.

रेचकुं (रेचकुं) (न.)—दोषांच्या भांडणात तिसऱ्याची चिथावणी.

रेणमी (रेणमी) (स्त्री.)—सुटी-किरकोळ-मोड (मोठ्या नाण्याची).

रेंचको (रेंचको) (पु.)—विलख, रेंदा.

रेंजीपंजो (रेंजीपंजो) (वि.)—(१) नेभळट (२) निरुत्साही

रेडवयुं (रेडवयुं) (स. क्रि.)—(१) निभावून घेणे, (२) लोळायला लावणे.

रेडयुं (रेडयुं) (स. क्रि.)—ओतणे.

रेटियाळ (रेटियाळ) (वि.)—(१) भटके, विनवारशी

(२) निरुपयोगी.

—गाडुं—रें रें करीत चालणारे (कामाचे) गाडे.

रेटियुं (रेटियुं) (वि.)—दाट, घट्ट.

रेयुं (रेयुं) (वि.) (१) भटके, विनवारशी, कांणी सांभाळ करीत नसलेले. (२) दाट, घट्ट.

—पडवुं—अनाथ-विनवारशी होणे.

रेण (रेण) (स्त्री.)—(१) रजःकण, पुत्रीना-बाळ्या कण.

(२) (न.) शारकाम करण्यास लागणारे द्रव्य.

—युं (स. क्रि.)—शारकाम करणे.

रेंट (रेंट) (पु.)—रहाटगाड्यासारखी रचना.

रेंटमाल (रेंटमाल) (स्त्री.)—रहाटगाड्यांची माल.

रेंटियो (रेंटियो) (पु.)—रहाट, चरखा.

रेंटो (रेंटो) (पु.)—उपरणे.

रेंड (रेंड) (स्त्री.)—मादी वासरू, वामरी.

रेत (रेत) (स्त्री.)—बारीक रेती.

रेतडी (रेतडी) (स्त्री.)—लहान कानस.

—डो—(पु.)—मोठी कानस.

रेतयी (रेतयी) (वि.)—रेताड.

रेतवो (रेतवो) (१) बारीक वाळूसारखी धूळ. (२) खणताना ग्लूब रेती मिश्रते अशी विहीर.

रेन (रेन) (स्त्री.)—रात्र.

रेकु (रेकु) (पु.)—बालमीदार, गुमहेर.

रेवचो (रेवचो) (पु.)—पाण्याची खूप दगळादगळ, त्यायोगे झालेला चिग्यल.

रेवसेव (रेवसेव) (अ.)—घामाधूम, घाम निघळत.

रेल (रेल) (स्त्री.)—(१) पूर (२) (लाक्ष.) रेलचेल.

रेल (स्त्री.)—रुळ (भागगाडीचे).

—गाडी (स्त्री.)—भागगाडी.

रेलवुं (रेलवुं) (अ.)—(१) पूर येणे, संगत वाहणे. (२) जाणे (३) (स. क्रि.) जोराने ओतणे. (४) ओतणे. (५) पुरात वाहून जाणे.

रेलारेल (रेलारेल) (स्त्री.)—पूरच पूर, रेलचेल.

रेलियुं (रेलियुं) (वि.)—(१) लहान लहान प्रवाह उपळावेत तसे (२) पुरातून वाहात आलेले (३) (न.) पुरातून वाहात आलेले लाकूड.

रेलो (रेलो) (पु.)—लहान प्रवाह.

रेव (—वं) स (रेव-वं-त) (पु.)—चोडा.

रेवयुं (रेवयुं) (स. क्रि.)—झारणे.

रेस (रेस) (अ.) (वि.)—जरा, थोडमुद्दा. (२) (न.) कण, लेख.

रेसो (रेसो) (पु.)—तंतु, रेपा. (वनस्पती, फळ इ. मधल्या).

रेसादार (रेसादार) (वि.)—रेपा असलेले.

रेयत (रेयत) (स्त्री.)—प्रजा.

रो (रो) (पु.)—मर्यादा, सुमार.

रोक (रोक) (१) (वि.) रोख. (१) (स्त्री.) प्रतिबंध, अडवणूक,

रोककळ (रोककळ) (स्त्री.)—ळाट (पु.)—रडारड.

रोकडोक (रोकडोक) (स्त्री.)—काहीतरी हरकत किंवा विरोध.

रोकड (रोकड) (वि.)—(१) नकद. (२) (स्त्री.) रोकड रक्कम.

—मेळ (पु.)—रोकड रकमा दिल्या-घेतल्याच्या हिशोबाची वही.

—डियुं (वि.)—(१) रोकड व्यवहार करणारे. (२) रोकडोक उत्तर देणारे.

—डी (स्त्री.)—दिवसाच्या नेहमीच्या मजुरीच्या घेळाव्यतिरिक्त ज्यादा वेळ कामाला ठेवून घेणे किंवा त्या ज्यादा घेळेच्या कामाची रोख मजुरी.

—डीण्ड जवुं—ज्यादा वेळ कामाला जाणे.

—हुं (वि.)—(१) उधार न ठेवता लगेच रोख दिलेला (पैसा) (२) (नोट नव्हे) नगद पैसा. (३) रोकडे, स्पष्ट. (४) तसे उत्तर.

—डो जवाव—स्पष्ट नकार.

—डो हिसाव—(१) लागलीच व रोखीने केलेला हिशोब. (२) काही घोटाळा नसलेला निःसंदिग्ध हिशोब.

रोकणी (रोकणी) (स्त्री.)—कामावर गुंतवून घेणे.

(२) गुंतविलेली रक्कम.

शेकतुं (शेकतुं) (स. क्रि.)—(१) अद्यविणे, होऊ किंवा जाऊ न देणे. (२) नोकरीत ठेवणे, कामाला लावणे.

(३) (पैसा) व्यापारधंद्यात गुंतविणे.

शेकाण (शेकाण) (न.)—(१) गुंतवणूक. (२) अद्ययण.

शेकात (शेकात) (स्त्री.)—रोकड पैसा.

शेका (शेका) (वि.)—अमक्यासारखे, समान किमतीचे.

शेका (शेका) (स्त्री.)—रुमट, डोळ.

शेका (शेका) (पु.)—(१) इच्छा, आकांक्षा. (२) दमाम, रुबाव.

शेकातुं (शेकातुं) (न.)—तंडा, घुलंघा.

शेकातुं (शेकातुं) (न.)—जळणाची लाकडे.

शेका उपायवो—रोग होणे, रोगाची साथ येणे.

—ऊडवो—रोगाचा संसर्ग लागणे, रोग लागणे.

—काडवो—व्याधी दूर करणे.

—काडी नायवो—(१) राम किंवा धुमपुस काढून टाकणे.

(२) ठिकाणावर आणणे, सीधे करणे.

—खडवो—रोगाचा संसर्ग लागणे.

—खालवो—रोगाची साथ पसरणे.

—थवो, —भगवो—मसास मारणे लागणे.

—मां बोलकुं—रोगाच्या भरात बोलणे.

—खाळो (पु.)—रोगाचा फैलाव, रोगाची साथ.

—दोंग (पु.), —राई (स्त्री.)—रोगरागी.

शेकातुं, शेकातुं (वि.)—रोगट, संशोधित आजारी.

शेको (शेको) (पु.)—चुना.

शेका (शेका) (न.)—रुमट, डोळ.

—शुं (स. क्रि.)—रंधा मारणे.

शेकातुं (शेकातुं) (वि.)—(१) सुरकुतलेले (२) गांवदळ, अंगली, तारकय.

शेका (शेका) [फा.]—(१) (पु.) दिवस (२) एका दिवसाची मशुरी (३) [अ.] नेहमी.

—ऊडीने [अ.]—दररोज.

—पडवो—ग्याडा पडणे.

—भरवो } रोजीने काम करणे, रोज मजूर म्हणून

—रोज जवू } कामावर जाणे.

—दार (पु.)—रोजमजूर.

—नामुं (न.)—रोजमेळ.

—बरोज [फा.] (अ.)—रोजच्या रोज, दररोज.

शेकादा (शेकादा) (अ.)—नेहमी.

शेकादा (शेकादा) (वि.) (पु.)—रोजमजुरीचे काम करणारा.

शेकादु (शेकादु) (वि.)—रोजचे.

शेकातुं (शेकातुं) (वि.)—गांवदळ, असभ्य.

—चो (पु.)—असंस्कृत मनुष्य.

शेकादी (शेकादी) (स्त्री.)—पोळी.

—लो (पु.)—जाड भाकरी, रोड (२) (लाक्ष.) भाजीविका.

—लो पडाववो, —खोराववो—निवोडाचा धंदा गमावायला लावणे.

—लो जवो, —तूटवो—निर्वाहाचा धंदा जाणे, रोजी बंद होणे.

—लो थई जवू—दयून चपटे होणे.

—लो बगाडवो—चरितार्थाने व्यत्यय आणणे.

—लो बालवो—(काम) बिघडवून टाकणे.

अडवो—आछो—पातळो—जाडो—सूको रोडलो—मीठभाकरी, गुजरात चोरापूरचा चड.

रुकीने रोडलो लावो—(१) रोडेनत करून प्रामाणिकपणे घेस मिळवून लावणे (२) भीमंत नसेल तरी देणेकरी नसणे.

रोडला थवा—दोन पतंग एकाच एक अडकून एक होणे.

—नुं अडवू—रुमट, डोळ मारणे, रुमट.

—मेगुं थवू—(१) जेवणापुरतें मिळणे (२) व्यवसाय मिळणे.

—वेळा—दुतारीने चालणे.

—स्नान करवू—ताटावर बसण्याच्या वेळीच आंघोळ करणे.

शेटी (शेटी) (स्त्री.)—(१) पोळी (२) पायरोटी.

शेटी (शेटी) (न.)—(१) भरडी सुपारी

(२) (लाक्ष.) असंकारी जड मनुष्य.

शेटी (शेटी) (न.)—विटेचा तुकडा.

शेण (शेण) (न.)—बगेडा, दंगा.

—मोडवू, —लेवू—हट्ट धरून रडणे, रडून मोडणे.

शेण, —न (शेण, न) (स्त्री.)—रात्रीची गस्त, रवण ('राउन्ड').

—करवी, —मारवी—गस्त घालणे.

शेण (स्त्री.)—रोहिणी नक्षत्र.

—दाढावी—रोहिणी नक्षत्र पावसावाचून जाणे.

—जळवो—रोहिणी पडणे (त्या नक्षत्रावर मृग पाऊस पडणे).

शेणुं (शेणुं) (न.)—रडणे.

शेणुं (शेणुं) (न.)—तिमरा प्रहर, सायंकाळची घेळ.

—वो (पु.)—त्या घेळचे जेवण, सायंकाळचे जेवण.

शेणड (शेणड) (वि.)—रडके.

शेणुं (शेणुं) (वि.)—रडत असलेले.

शेणडुं (—णुं) (शेणडुं-णुं) (न.)—(१) रडकथा (२) रडणे.

शेणुं रडवो—हताश होऊन रडकथा सांगत राहणे.

शेणो (शेणो) (पु.)—वाकरीतील खड्डा.

शेणक (शेणक) [अ.] (स्त्री.)—चकाकी, तेज.

शेणवू (शेणवू) (स. क्रि.)—(१) (रोग) लावणे (२) पुरून उमे करणे.

शेपो (शेपो) (पु.)—रोप.

लंघांयुं (अ. क्रि.) - (१) लंघात चालणे. (२) सुकून कमी होणे.

लघांयुं (अ. क्रि.) - खोपवणे.

लघपच (अ. क्रि.) - भिजून चिच.

लघयुं (अ. क्रि.) - धाराने धाकणे.

लघी जणुं - पडयुं - (१) धाकणे (२) गयावया करणे.

लघो (अ. क्रि.) - मांजा.

लजयुं (अ. क्रि.), लजायुं, लजावुं (स. क्रि.) - लाजविणे, लाजवून जाणे.

लजामणी (अ. क्रि.) (स्त्री.) - लाजावू वे शाळ.

- गुं (वि.) - लाज वाटण्यासारखे, धारम बाहेल असे.

लघांयुं (अ. क्रि.) - (१) सुकून मारीक होणे, (२) संकोचणे.

लट (अ. क्रि.) - (१) लट्याची शृंगी (२) लटाची मंडी

(३) सुताची १६० तारांची शृंगी. (४) मोठ्यांचा सर.

- पाडवी - सुताच्या १६० तारांची लट बांधणे.

लटक (अ. क्रि.) (स्त्री.) - (१) लचक (२) मुरका (३) छटा (४) दोडी.

- ण (वि.) - (१) लटकणारे, लुलणारे (२) (न.) टूल.

लटकुं (अ. क्रि.) (न.) - नयरा.

- को (पु.) - चाला, नयरा.

- कोशटको (पु.) - (१) काही थोडीशी पुरसद-सवडीचा वेळ (२) (अ.) देवयोगे, भवानक.

लटपट (अ. क्रि.) - (१) (वि.) चंचल, चपळ. (२) एकमेकांला चिकटलेले, प्रेमासक्त (३) (स्त्री.) चरलता, चलाखपणा.

(४) मंड, गट्टी. (५) प्रेमासक्ती. (६) घालमेल, कारस्थान.

(७) (अ.) जडदी, हाटपट.

- करवी - दुसऱ्याला फसविण्याकरिता लुचविरी - कारस्थान - घालमेल करणे.

- बनयुं - प्रेमासक्त होणे.

- गुं - लोपाने एकमेकांना चिकटणे.

- लियुं - (१) (न.) - वस्त्रा घासण्याची चामड्याची पट्टी. (२) (वि.) चलाख, चपळ.

- दियो लेवां - (१) हजामाचा धंदा करणे. (२) बेकार राहून राहणे.

लटयुं (अ. क्रि.) - धाकणे.

लटार (अ. क्रि.) (स्त्री.) - फेरा, हेलवाटा.

लटियर (अ. क्रि.) (वि.) - पेटवात्र, रंगेल.

लटी (अ. क्रि.) (स्त्री.) - (१) येवया (२) गय, खोटी भक्ता.

लट्ट (वि.) - (१) अतिशय नेमळट. (२) परवश (३) स्तब्ध (४) (पु.) भुगा.

- थई जणुं - (१) लप आसक्त होणे. (२) नेमळे - नरम होऊन जाणे.

लट्ट (अ. क्रि.), लट्ट (वि.) - (१) लट्ट, दाकिमान. (२) (पु.) लाटा, सोटा.

- टिं (-टींयुं) (वि.) - (१) लट्ट (२) लुचवे.

- ट्टो (पु.) - (१) गाडीच्या चाकांचा आस. (२) जाड मांजरपाट. (३) लट्ट मनुष्य. (४) सोटा.

लट्टकण (अ. क्रि.) - गुं (वि.) - भांडखोर, भांडकुदल.

लट्टन (अ. क्रि.) (स्त्री.) - लट्टा.

लट्टयुं (अ. क्रि.) - गोले लाणे, शोक जाणे.

लट्टा (-व) ट्ट (अ. क्रि.) (स्त्री.) - झगडा, भांडाभांडी.

- ट्टियुं (वि.) - भांडखोर, लट्टाखोर.

लट्टयुं (अ. क्रि.) - (१) रागावणे, ट्टका देणे.

(२) (अ. क्रि.) - लट्टा वाटण्यासारखे, लट्टा वाटणे. (३) लट्टा वाटणे. (४) लट्टा वाटणे.

लट्टाक (-कु) (अ. क्रि.) (वि.) - (१) लट्टाक (२) भांडखोर, लट्टाखोर.

लट्टायक (अ. क्रि.) (वि.) - (१) लट्टाक. (२) लट्टाकण्याजोगे. (३) भांडखोर.

लट्टालट्ट (-वी) (अ. क्रि.) (स्त्री.) - लट्टाई, लट्टा.

लट्टायुं (अ. क्रि.) - (१) लट्ट करणे. (२) (स. क्रि.) लट्टविणे, लट्टावून जाणे.

लटी (अ. क्रि.) (स्त्री.) - एकाच जातीच्या वस्तूंची ओळ किंवा मालिका. (२) लट्ट.

लट्टण (अ. क्रि.) (स्त्री.) - (१) व्यसन, सवय (२) पडवी - पडवी सवय करणे.

लणगी (अ. क्रि.) (स्त्री.) - कापणी किंवा तिचा हंगाम.

लणयुं (अ. क्रि.) (स. क्रि.) - (१) कापणी करणे, पीक उतरून घेणे (२) लाक्ष. फळ पदरी घेणे.

लण (अ. क्रि.) (स्त्री.) - (१) व्यसन (२) सवय (३) छंद.

लणाड (अ. क्रि.) (स्त्री.) - (१) लाथ (२) एकदा बोललेले बदलणे. (३) गोता (४) (पु.) सुस्ती.

- लवरावयी, - मावरी - (१) लाथ मारणे. (२) भ्रमात ठेवून फसायला लावणे. (३) नुकसान करणे.

लणाडयुं (अ. क्रि.) (अ. क्रि.) - (१) लुचविणे, लुचवून जाणे.

लनीक (अ. क्रि.) (वि.) - लट्टणी, लट्टा.

- को (पु.) - हास्यविनोद.

लत्तां (न. व. व.) - कपडेलेचे.

- लेवाई जवां, - लेवावां - (१) लट्टा जाणे. (२) लट्टा जाणे. (३) हिंमत गमावणे.

—लेखा—दोष किंवा दुर्बलपणा उघडा करणे.

लसो (असो) (पु.)—मोहोळा, पेठ.

लसपयवड (अपयवड) (अ.)—पाण्याने भिजून बिंब.

लसड्युं (असड्युं) (अ. क्रि.)—(१) टोकर लागून शोकांटी जाणे.

(२) बोलवताना अडणे. (३) आजाराने दुबळे होऊन जाणे.

—लसड्युं (असड्युं) (अ. क्रि.)—लसले जाणे, लसलेले असणे.

(‘लसड्युं’चे कर्मणी रूप).

लस (अस) (स्त्री.)—(१) पीडा, उपाधी, लफडे

(२), (अ.) झटकन, जल्दी.

—लस (अस) (अ. क्रि.)—

लसकड्युं (असकड्युं) (अ. क्रि.)—झणकारा मारणे.

लस(-ब)कासो (अस-ब-कासो) (पु.)—(१) जीभ एकसारखी आत

बाहेर करणे. (२) घेदनेने किंवा मयाने एखाद्या अवयवात

गणका मारणे. (३) तुमडपणाने टाकून बोलणे.

लस(-ब)कावड्युं (अस-ब-कावड्युं) (अ. क्रि.)—(१) मेडसावणे,

भीती घालविणे, भिबविणे. (२) झटपट जाणे, चढ करून

जाणे.

लस(-ब)को (अस-ब-को) (पु.)—(१) पांशरुपा पदार्थाचा

छोटा (२) डाग (माजतात तो) (३) तुमडपणाने टाकून

बोलणे.

—करवो—तुमडपणाने टाकून बोलणे.

—का करवा—टोमणे मारणे.

—का त्यावा—टोमणे सहन करणे.

—का थोडाववा, —दवा—डाग देणे.

—का तोडवा—बोलण्या—करण्यात किंवा कामात दोष काढीत

रावणे.

—का लेखा—(१) बसका बसणे. (२) अतिशय वेदना होणे.

लसलस (असलस) (स्त्री.)—कारस्थान, घालमेल.

लसट (असट) (स्त्री.)—(१) घेग, सपाटा. (२) भडकणे.

(३) फंद, फसवणूक. (४) सुगंध (५) (वि.) तल्लीन, मग्न.

—माग्यी—लसट पाडून मिळवून घेणे.

लसटायुं (असटायुं) (अ. क्रि.)—(१) ओशट पदार्थात

टिडबिडणे (२) लाटवून लावणे, फसणे.

लसड्युं (असड्युं) (अ. क्रि.)—(१) मग्न नसणे, पोचणे, दिसे

(२) लोभमस्त.

लसडाक (असडाक) (स्त्री.)—थप्पड.

—चोडवी, —टोकवी, —देवी—थप्पड—चपराक—मारणे.

—पडवी, —मळवी—(१) थप्पड लागणे. (२) ठपका मिळणे.

पुढची धाव धावणे.

लसरड्युं (असरड्युं) (अ. क्रि.)—लेप घालणे.

लसरडो (असरडो) (पु.)—जाड लेप.

लसलस (असलस) (स्त्री.)—(१) बकबक, घटघट.

(२) (अ.) सरसप. (३) झणझण.

—पाट (पु. स्त्री.)—घटघट. (२) गटघट, धांदल.

लसमणी (असमणी) (स्त्री.)—घसरगुंडी.

—णुं (न.)—(१) घसरून पडण्यासारखे. (२) (न.) निमरडे,

—वुं (अ. क्रि.)—(१) निमरणे. (२) घसरून पडणे.

लपाट (अपाट) (स्त्री.)—चापट, थप्पड.

—टियो (पु.)—थप्पड मारणारा.

लपायुं (अपायुं) (अ. क्रि.)—(१) लपणे. (२) —क्या कुशीत

किंवा आभयाने जाणे. (३) एकमेकांला चिकटून दाखून

बसविणे.

लपियुं (अपियुं) (अ. क्रि.)—(१) मागणे. (२) जोराने वसवणे

लावणारे.

लपेटवुं (अपेटवुं) (अ. क्रि.)—(१) गुंडाळणे.

(२) (लाक्ष.) सामील करून घेणे.

लपेटो (अपेटो) (पु.)—झाकण, आवरण. (२) गप्प कलाकुसर

असलेले रेशीम विणीचे कापड.

लपेटो (अपेटो) (पु.)—जाड लेप.

लप्पट (अप्पट) (वि.)—स्थवस्थित भक्कमपणे चिकटलेले.

लप्पनडप्पन (स्त्री. न.)—(१) लपलप, गुप्त कारस्थान.

(२) अति साहाय्यपण.

लप्पी (अप्पी) (वि.)—गप्पिष्ट, थाराव्या.

लफड (असड) (न.)—(१) मारण्यासारखा. (२) (वि.) लफड,

लफडे.

—लड्युं—(नाकातील मेकड काढून) नाक साफ करणे.

—लडगड्युं—लफडे मागे लागणे.

लस (अस) [फा.] (पु.)—(१) ओठ (२) (स्त्री.) लाळ.

लसडवराक (असडवराक) (अ.)—भमकात, जबरजस्तीने.

लसड्युं (असड्युं) (अ. क्रि.)—लेंबणे.

—लुं मुकलुं—(१) लेंबत ठेवणे, अधांतरी ठेवणे. (२) लस

न देणे.

लसवी जलुं—(१) आजारा—जखमां मीणे. (२) वास न देणे.

लसडायुं (असडायुं) (अ. क्रि.)—(१) लस, लस, पाणी टाणे

थवयवणे. (२) सापडणे, फसणे.

लसवो (असवो) (पु.)—(१) मळक्या—पाटक्या बसवून घ्या

दीग. (२) तुटक्याफुटक्या सामानाचा दिगारा.

—चा उडाववा—मुक्काम हलविणे.

लसड(-डी) (असड(-डी) (वि.)—खोटे बोलण्याची सवय

असलेले.

लसोचुं (असोचुं) (न.)—मुस्कट.

- डीव पाणी सींचयुं—स्वतः करण्याचें काम दुसऱ्यावर रोपविणे (उद्यामुळे ते बरोबर होत नाही).
- डीओ उडवी—काठ्यांनी मारापारी होणे.
- डी करवी—बोट दाखविणे, विचायणे. (२) काठीने होडपणे.
- डी शाकवी—(मारण्याकरिता) काठी हातात घेणे.
- (२) प्रहार करण्यापूर्वीच काठी पकडून धरणे.
- (३) मार्गदर्शन करणे. (४) व्हातारपण येणे.
- एक लाकडीय हांकयुं—सर्वांवर सारखा दबाव ठेवणे.
- लाकडुं (लाकडुं) (न.)—(१) झाडांचे मुकलेले लोड, फांश वगैरे (२) गळण (३) (लाक्ष.) विप्र, अडथळा.
- डानी ललवारे लडयुं—(१) पुरत्या साधनाशिवाय लडणे. (२) लोटे अवडंबर करून काम धकडीत राहणे.
- डां जांयां—घर किंवा कुल पाहणे.
- डां पठांययां—स्मशानात जाण्याच्या-मरणाच्या-पश्चात असणे.
- डां संकोरबां—उगीच विचायणी देणे, दांत शालेली लटाई पुनः सुरू करणे.
- लाकड टकायुं—बहुमोल किंवा फार महत्त्वाचे.
- नी पाकनदार—लाकडाचा पोतण.
- रुपियानुं—(१) बहुमोल. (२) अत्यंत प्रामाणिक व भला (मनुष्य).
- दागनी एक दाग—थोडक्यात-सारांश-या.
- लाण्युं—(वि.)—अत्यंत प्रतिष्ठित.
- पंचोतरी (वि.)—(१) अतिरंजित सांगणारा. (२) (स्त्री.) गप्प.
- लाखयुं (लाखयुं)—लाख चढविणे.
- लाखेयुं (लाखेयुं) (वि.)—(१) प्रतिष्ठित, अभूषण, सुलक्षणी. (२) लाख रुपये मोलाचे.
- लाग (लाग) (पु.)—(१) सत्री, मोका. (२) मागार (३) गुनी (४) मधली मोकली जागा.
- लाकडां—सत्री येणे.
- लायो—(१) सत्री मिळणे. (२) बरोबर ताब्यात येणे.
- (बमुक) लागुं होयुं—(अमक्या कामाला) लायक असणे.
- लागट (लागट) [अ.]—सतत, चालू, एकसारखे.
- डुं (न.)—(१) गाढ संबंध (२) परपुरुष किंवा परस्त्री यांचा संबंध.
- लागणी (लागणी) (स्त्री.)—(१) भावना (२) दया, सहानुभूती.
- प्रधान (वि.)—भावनाप्रधान.
- लागत (लागत) (स्त्री.)—(१) मूळ किंमत (२) बकात.
- लागतुं वळगतुं (लागतुं वळगतुं) (वि.)—कुटुंबी किंवा नात्यामोल्याचे.

- लागभाग (लागभाग) (पु.)—नात्यामुळे आलेला हिस्सा.
- लागलागट (लागलागट) (अ.)—सतत, चालू, एकसारखे.
- लागलुं (लागलुं) (अ.)—लागलीन.
- लागवग (लागवग) (स्त्री.)—वगवशिला.
- लागयुं (लागयुं) (म. क्रि.)—(१) वाटणे, मनात घेणे. (२) मनावर परिणाम होणे. (३) संबंध किंवा रचना होणे. (४) संबंध किंवा विवाहसंबंध होणे. (५) दिवणे, भासणे. (६) हसणे—जरूरी वाटणे. (मुक—तद्दान) (७) कामांमार्गे पडणे—लागणे, कामात राहणे. (८) लागणे (मराठीतील सर्व अर्थी) (९) स्त्रीचा किंवा पुरुषाचा वाईट संबंध बांधणे. (१०) (अ. क्रि.) घेणे.
- पुढे लागयुं—च्या मार्गे लागणे, (-ला हेराण करणे).
- दाय लागयुं—सापडणे.
- लाग्युं फोडी लेंयुं—भोगययुं—नशिबाच्या आलेले भोगणे.
- लाग्या भाग्यां विवाहां—नशा होवो की लग्नान, राम वराचें आटे.
- लाग (लाग) (वि.)—(१) लागू, संबंधित (२) अनुकूल, बरोबर वसणारे. (३) (अ.) चालू.
- लागो (लागो) (पु.)—(१) हक्काचे मागणे. (२) कर (३) विवाहसंबंध, लागाबांधा (४) पिच्छा.
- लाटो, लागां—पर पावणे, लाकडी वगैरी लुळ करण्याचा रीत्याच सुरू करणे.
- लांघण (लांघण), लांघो (लांघो) (पु.)—लंपन, उपवास.
- लांघणी (लांघणी) (स्त्री.)—गाडीच्या जुवाण्याशी ठेवण्याची पोडी, त्रिपायी.
- लांघो (लांघो) (पु.)—टांग.
- लांघार (लांघार) [ला.] (वि.)—(१) नांदवज निरुपय झालेला, अगतिक (२) गरीब, गेल.
- लांघांवर (लांघांवर) (पु.)—(१) शीमंताचा रत्ना (२) शीमंत पती.
- लाज (लाज) (स्त्री.)—(१) शरम, लजा. (२) मर्यादा, मुलाहिजा, आशर. (३) अज, पत.
- कादवी—पदर डोक्यावरून तोंडावर ओढून घेणे.
- लाजा (लाजा) [सं.] (स्त्री.)—भाताची लव्ही.
- लाजिम (लाजिम) [अ.] (वि.)—योग्य, साजेलेसे.
- लांचयुं (लांचयुं) (अ. क्रि.)—वाकणे.
- लांचुं (लांचुं) (वि.)—कमी.
- लांसो (लांसो) (पु.)—हरकत.
- लाटी (लाटी) (स्त्री.)—लाकडचाजार.
- लाटो (लाटो) (पु.)—(१) लाट, तरंग. (२) सावणाचा किंवा एखाद्या चालूचा लांबडा तुकडा.

लाटा काढवा - लाट लागणे, फायदा मिळविणे.

लाड (न.) - (१) लाड लडिवाळपणा (२) लडिवाळपणाचे वर्तन.

- लडावयां - लाड करणे, लाडिकपणा करणे.

- पडोसव्यां - पुरे झाले आता लाड भशा अर्था.

- कणुं (वि.) - लाडके.

- कवायुं (वि.) - लाडांत वाढलेले.

लाडवेळुं (लाडवेळुं) (वि.) - फार लाडाने वाढविलेले.

लाडवायुं (लाडवायुं) (वि.) - लाडात वाढलेले, लाडके.

लाडलुं (लाडलुं) (वि.) - लाडकं.

लाडवण (लाडवण) (स्त्री.) - लाडकी स्त्री.

लाडवो (लाडवो) (पु.) - लाडू.

लाडी (लाडी) (स्त्री.) - (१) कोवळी मुलगी (२) नवविवाहित स्त्री.

लाडू लाडानुं काम - अगदी सहज होण्याजोगे सोपे काम.

लाडो (लाडो) (पु.) - (१) वर (२) लाडोवा

लाणो (लाणो) (स्त्री.) - कावणी.

लाठ (लाठ), लाठुं (न.) - (१) लाठ, लाठवे (२) दंगेखोर.

लात (लात) (स्त्री.) - लाय.

लाती (लाती) (स्त्री.) - भंदरावर असलेली यत्वार-दुकान.

लाड (लाड) (स्त्री.) - लीड.

लानत (लानत) [अ.] (स्त्री.) - शरम.

लाप (-पो)ट (लाप-पोट) (स्त्री.) - थप्पड.

लापरवा (लापरवा) [फा.] (वि.) - वेपवा.

लाफो (लाफो) (पु.) - (१) थप्पड (२) उघड्या मनुष्य (३) अडसर.

- फावेडा (पु. व. व.) - उघडलेपणाचें वर्तन.

लांब (-वी) (लांब-वी) (स्त्री.) - (१) स्मरणशक्ती (२) स्मरण.

- भात (पु.) - भाताचे वी पडल्याने आपोआप उगवलेले रोप.

लांबीटुंकी (लांबीटुंकी) (स्त्री.) - (१) असेचद पडवड

(२) तक्रार, तंटा, भानगड.

लांबुं (लांबुं) (वि.) - लांब, लांबवे.

लांबी थेंबची - (१) ताणून देणे. (२) मरणे.

- फाळ भरवी - (१) मोठे साहस करणे.

(२) आवाक्यावाहेरचे काम करणे.

- लिखणे लखवुं - मोठा व्यापार सुरू करणे. (२) पराणी घेऊन वेळ टाकणे.

- मोठे सुतुं - मरणे.

लांबु करवुं - लावविणे, मित्रां जमणे. (लाव.)

- फाडवुं - पुष्कळ जमणे.

- पेंचवुं - (१) पुष्कळ जमणे (२) दंगलमगळ करणे, उगीच वेळ काढणे.

- चालवुं (१) फार वेळ चालू राहणे. (२) पुष्कळ दिवस टिकणे.

- धवुं, धडै जवुं - (१) पाय पसरून झोपणे (२) लाबडे होणे. जमीनदोस्त करणे, अनिश्चय नुकसान सोसणे. (३) मरणे.

- पिंगळ करवुं - पुढावर सांगणे.

लांबे पाटे सुतुं - (१) दिवाळे काढणे, अनिश्चय नुकसानीत येणे.

(२) मरणे. (३) निराशा पोचणे. (४) निराशा होऊन किंवा वेपवा होऊन पडून राहणे.

- साथरे सुतुं - (१) दीर्घदयी ठेवून काम करणे.

(२) निश्चितपणा बाळगणे. (३) मरण पावणे.

लांबो हाथ करवो - (१) मदतीचा हात पोचविणे किंवा

मदतीकरिता हात पुढे करणे, मदत देणे किंवा मागणे.

(२) भीक मागणे (३) लांब घेणे (४) विघ्न आणणे.

- छट (वि.) - लाबसडक.

- लच, लचरक (वि.) - लांबलचक.

लांब (लांब) (वि.) - आपोआप उगवलेले.

लांबवुं (लांबवुं), लांबुं (लांबुं) (न.) - भाग, हिस्सा.

लाय - ल (लाय) (१) (स्त्री.) - (१) भाग (२) अनिश्चयपणाची अवस्था.

- थवी, लागवी - आग होणे, जळफळाट होणे.

पेटमो लाय लागवी - पोटात आग पडणे, अनिश्चय भूक लागणे.

लायकान (लायकान) (स्त्री.) - पात्रता, योग्यता, लायकी.

लायरी (लायरी) (स्त्री.) - (१) वटवट, बडबड (२) दोस्ती, गोडी.

लाय (लाय) (स्त्री.) - लाव रांग.

लाळ - (१) (वि.) लांबळ (२) (पु.) छेळछंबेला (३) मुदगा, पुत्र (४) माणीक.

- घोडींग थडवुं - नशेत जाणे.

लाळजी (लाळजी) (पु.) - चाळकूण.

लाळपाणी (लाळपाणी) (स्त्री.) - (लाक्ष.) शरू.

लाळबाई (लाळबाई) (स्त्री.) - आग, लाही.

- नी चोकी करवी - सगळीकडे आग लागणे.

लाळमगळ (लाळमगळ) (वि.) - (१) लाळमगळ

(२) (लाक्ष.) फाकडे, नटवे.

लाळच (लाळच) (स्त्री.) - (१) लाळच, लोभ. (२) लाच;

छालसा उत्पन्न करणारी वस्तू.

- चु (वि.) - लोभी.

लाळा (लाळा) (पु.) - (१) फकड रंगेल-मनुष्य.

लाळावित (लाळावित) [म.] (वि.) - (१) स्वाशने तोडाव्या पाणी सुटले आहे असे (२) आतुर, उत्कट.

लाळावा (लाळावा) (स्त्री.) - लाळी.

ला (ली) (पु.) (१) महार जाली (२) ला (३) ला
ला वेळ.

ला इंग्लिश - बर्जीचे मोडफेतोडके इंग्रजी.

लापण (लापण) (न.) - कुठ्याचा चावा (२) कुठ्याचे भुंकणे.

लापण - भरपूर - (१) चावा घेणे (२) रागाने बोलणे.

लापणकर (लापणकर) (न.) - सत्या परिवारामह असलेले
लापणकर.

लापण (लापण) (स. क्रि.) - भाणणे, घेऊन येणे.

लाप (स.) - (१) (वि.) बरबाद, नष्ट, (२) (स्त्री.) मुडदा, प्रेत.

लाप - नष्ट होऊन जाणे.

लापर (लापर) (स्त्री.) - टंगळमंगळ.

- रियुं (वि.) - उगीच वेळ काढणारे, बोलणारे पण न
करणारे.

लापु (लापु) (वि.) - कोरडे, तूप-तेल नसलेले.

लाप (लाप) (स्त्री.) - (१) कानाचा चावा (२) घंटेच्या
आतील लेबक (३) पशु-पक्ष्याचे विशेषतः कोळ्याचे)

लापण - लापण.

लापणी - कोळ्यांनी कुई कुई असा ओरडा करणे.

लाप (लाप) (पु.) - विस्तार.

लाप उठवा (अंतरमा) - (अंतःकरणात) भाग हाणे, अतिशय
लापण.

लापण (लापण) (वि.) - लापणार (पत्राच्या शेवटी
लापणारा असे लिहून आपली सही करतो.)

लाप (लाप) (स्त्री.) - लापण.

लापण (लापण) [अ.] (पु.) - पोसाण.

लापण (लापण) (स्त्री.) - लिंबूचे झाड.

लापण (लापण) (न.) - कपाळ.

लापण, लापण (लापण, लापण) (न.) - लापण.

लापणी (लापणी) (स्त्री.) - लहानशी रेपा किंवा ओरलडा.

- दो (पु.) - मोठी रेपा.

लापण (लापण) [अ.] (पु.) - शिक्षाचार, आदर.

लाप (लाप) (स्त्री.) (१) रेप (२) सीमारेपा, हद्द.

लापण (लापण) (न.) - लापणाला लापण करणाऱ्याची बरीच
भाषणी पणी.

लाप (लाप) (स्त्री.) (१) बारीक रेप (२) लापण, रंग.
(३) पद, चरण (कवितेचा) (४) हद्द.

- करणी - (१) ओळी रचणे. (२) चरण पाठ करणे.

- लेंचणी; दोरणी, पाडणी - रेप ओढणे.

- दो (पु.) - (१) जाड रेपा (२) काट.

- दा लापणवा - (१) रेपाच्या ओढणे (२) वाटेल तसे
लिहिणे.

लाप (लाप) (स्त्री.) - लापण.

लापण - लापण.

लाप (लाप) (स्त्री.) - लापण.

लाप (लाप) (स्त्री.) - लापण.

लाप (लाप) (स्त्री.) - लापण.

लापण (लापण) (न.) - लापण, सारण.

- लुं (स. क्रि.) - जमीन शेणामातीने सारविणे.

लापणी (लापणी) (स्त्री.) - लिंबूचे किंवा लिंबाच्या जातीचे
कोणतेही झाड.

लापण लापण - भवति पावणे.

लाप (लाप) (पु.) - कपड्याचा लांब तुकडा, लांब बिंधी.

लाप (लाप) (स्त्री.) - (१) शेवाळ (२) जिभेवरचा चिकटा.
(३) खन्नी न केलेला पाडा-मोन्हा.

- उताखणी - जिभेचा चिकटा घालून काढणे.

- परणणी - मायको मरून बर्षमुदा न होण्यापूर्वीच दुसरी
मायको करणे.

- परणखणी - बर्ष पुरे होण्यापूर्वी मृताचे शोषटचे मासिक-
आढ करणे.

- खळणी - (१) शेवाळ सावणे. (२) बिघडणे.

- खळणी - दुर्दशा करणे, वाटोळे करणे.

लापण (लापण) (न.), -णी (स्त्री.) - पालाभाजी, साजा
पाला.

लापण (लापण) (न., स्त्री.) - कोवळे वय, खळण.

लापण (लापण) (स. क्रि.) - (१) हिरवेगार करणे.
(२) सारविणे.

लापण (लापण) - (मोठ्या माणसाचे) परलोकी जाणे.

- विग्रह (पु.) - भक्तांची इच्छा पुरी करण्याकरिता देवाने
धनलेला देह.

लापण (लापण) (न.) - हिरवागार प्रवेश.

लापण (लापण) (स्त्री.) - (१) आनंद, सुख
(२) समृद्धी.

लापण (लापण) (स्त्री.) - हिरवेपणा.

लापण (लापण) (लापण) (न. व. व.) - घोटलेल्या मांगेचे पाणी.

लापण (लापण) (स्त्री.) - (१) मांग (२) मांगेची नशा.

लापण (लापण) (स्त्री.) - भाजीमंडई.

लापण (लापण) (स्त्री.) - सुख व दुःख, चढता
काळ पडता काळ.

लापण (लापण) (वि.) - (१) हिरवे (२) ओले (३) ताजे
(४) अतिशय श्रीमंत.

लापण (लापण) भूखे मरुं - (१) अतिशय संभेती असणे.

(२) अतिशय आळशी असणे.

—सूकानो विचार—योग्य काय, अयोग्य काय याचा विचार.

लीली लेखण—(१) ताचे लिखाण (२) ताचा कारभार.

(३) व्यवस्थित चालत असलेला व्यापारधंदा.

—वाडी—(१) बहरणारे ताडण्य (२) मुलांवाळाचा विस्तार.

लीलुं करयुं—फायदा करणे, संपत्ती मिळविणे.

—घडपण भोगवयुं—म्हानारपण असून तरुणाचा आनंद भोगणे.

लीली दुसळ—(१) अतिशयने आलेल्या दुसळ.

(२) कमलीही कमतरता नसतानाही योग्य खर्च हातून न होणे.

लीलुं कच, कल (वि.)—हिरवेगार आणि रसभरित.

—छम (वि.)—हिरवेगार.

—पीलुं (वि.)—अतिशय मोर्धावध.

लीलीनरी (लीलीनरी) (स्त्री.)—(१) ताची हिरवी वनस्पती.

(२) पालाभाजी, ताजी भाजी.

लीलुं (लीलुं) (वि.)—(१) गुळगुळीत (२) निमरडे.

लुगाई (लुगाई) (स्त्री.)—बायको, पत्नी.

लुगान (लुगान) [अ.] (न.)—बाबदकोश.

लुळणियुं (लुळणियुं) (न.)—अंग पुमणे, पुमण्याचे फडके, (टोवेल इ.).

लुंणी (लुंणी) (स्त्री.)—पळता पळता एकदम मागे फिरणे, गिरवी.

लुळणियुं (लुळणियुं) (वि.)—लुट करणारे.

लुडाड (लुडाड) (वि.)—(१) लुटीचे (२) भिनवारशी, अनाथ.

लुडायुं (लुडायुं) (अ. क्रि.)—लुटले जाणे.

लुडायुं (लुडायुं) (स. क्रि.)—लुटविणे.

लू (लू) (स्त्री.)—उन्हाळ्यातील तापलेल्या वान्याचा झपाटा.

—लागयी—तशा वान्यामुळे आजार येणे.

—वायी—तसा गरम बारा वाहणे.

लूई (लूई) (स्त्री.)—शेवळ.

लूओ (लूओ) (पु.)—लाटण्याकरता घेतलेला कणकीचा

लहानसा गोळा.

लूवरी (लूवरी) (स्त्री.)—लाव, कोरडी लवज.

लूवम (लूवम) (स्त्री.)—लवज.

लूवियुं (लूवियुं) (न.)—मानीची चिलीम.

लूयुं (लूयुं) (वि.)—(१) कोरडे, निर्यासजिवायने. (२) नीरस (३) निधेन, खंक.

—पडयुं—कोरडे असणे किंवा वाडणे.

—हसयुं—ओढून ताणून हसणे.

लूगनुं (लूगनुं) (न.)—(१) कपडा, वस्त्र (२) माडी.

लूगाडां उतारवां—(१) आसाचा मूळ्यु होताच स्नान करण्याकरता

बघरे भातला काढून ठेवणे. (२) मध्य रात्री. (३) लुटले जाणे.

—उतारिने वांचतो—तर माण्या समाजातने रावून (पयारभी विहितात).

—करवा—मुलीच्या बलिणीला कपडे करणे.

—लेवावां—लुटले जाणे.

—बोळ—(१) (अ.) अंगावरच्या कपड्यासकट (२) (न.) तसे स्नान.

लूादी (लूादी) (स्त्री)—लूमादी.

लूळणुं (लूळणुं) (न.)—अंगपुसणे.

—युं (स. क्रि.)—(१) कपड्याने घासून साफ करणे, एखाद्याला घासणे किंवा चिकटविणे.

लूळयुं (लूळयुं) (अ. क्रि.)—लुळणे, गडगदत जाणे.

लूण (लूण) (न.)—लवण, मीठ.

लूगम करयुं—लूगम करणे.

—हलाल करयुं—इमानदार राहाणे.

—यां (न. व. व.)—लूणची.

लूणो (लूणो) (पु.)—मितीला बगेरे ओली मुळे येणारा लूणा.

—लागयो—लूणा येणे.

लूंड (लूंड) (स्त्री.)—लूट.

—पादयी—ताट पायन लूटणे.

—युं—(स. क्रि.)—लूटणे.

लूंड (लूंड) (वि.)—जबरदस्त, दांडगट.

लूंडी (लूंडी) (स्त्री.)—लींडी, दासी.

—डो (पु.)—दाम, गुयाम.

लूम (लूम) (स्त्री.)—फळांचा घोस.

—युं (न.),—खो (पु.)—मोठा बोंस, गुयका.

—लेयो—मोठा फायदा मिळविणे.

—लूटावो—फायदा गमावणे, नुकसान होणे.

—युं (अ. क्रि.)—(१) लूणणे (२) वाकणे (३) लूण लूणयुं प्रयत्न करणे.

लूळयुं (लूळयुं) (अ. क्रि.)—उष्णता लागणे, मुकणे.

लूनी, लूनीयाई (लूनी, लूनीयाई) (स्त्री.)—जीभ.

—हल्लावयी—(१) जीभ टाळ्याला लागणे (२) 'हो हो' म्हणत राहणे.

लूळुं (लूळुं) (वि.)—(१) लंगडे (२) अपंग, अशक्त (३) पाया किंवा आधार नसलेले.

लेडवो (लेडवो) (पु.)—लेवा पाटीदार.

लेखण (णी, -नी, -नी) (लेखण-लेखणी) (स्त्री.)—कवम, लेखणी.

लेखयुं (लेखयुं), लेखु (स. क्रि.)—लिखाण घेणे, मानणे, लेखी घेणे.

लेखायामिने (लेखायामिने) (पु.)—(१) व्योमिणी (२) लिखित लिखाणारा करकून.

वगोणुं (वगोणुं), -यणुं (न.), -यणी (स्त्री) -निंदा, बदनामी.

वगोवयुं (वगोवयुं) (स. क्रि.) -निंदा-कुटाळी करणे.

वघरणुं (वघरणुं) (न.) -विघ्न.

वघरो (वघरो) (पु.) - (१) तंडा, बेचनाव. (२) विघ्न.

(१) विघडणे किंवा सडू लागणे.

-घालवो - तंडा उत्पन्न करणे - आणणे.

-नाशवो - विघ्न करणे.

वघळवुं (वघळवुं) (अ. क्रि.) - ओघळणे, पाझरणे.

वघार (वघार) (पु.) - (१) फोडणी (२) (लाथी) उत्तेजना, चिथावणी.

-री खावुं - विनाकारण साठवून ठेवणे.

-णी (स्त्री) - हिंग.

वंक (वंक) (वि.) - (१) वाकडे (२) (पु.) वाकडे घळण.

-वोळामणुं (वि.) - वेढेवाकडे.

-कावुं (अ. क्रि.) - (१) रागावणे, वाकडे होणे. (२) (वाक येऊन) वाकडे होणे.

वच (वच) (स्त्री.) - मध्य.

-मो (अ.) - मध्ये.

वचकळुं (वचकळुं) (न.) - हरकत, विघ्न.

वचक (वचक) वुं (वचक-वुं) (अ. क्रि.) - (१) वाईट लागणे, तोडून बोलले जाणे. (२) मधूनच पळून जाणे.

वचगाळो (वचगाळो) (पु.) - हरम्यानचा-मधला-भाग.

वचळुं (वचळुं) (वि.) - मधले.

वचळवुं (वचळवुं) (अ. क्रि.) - मध्येच विघ्न येणे, भंग पडणे, विचका होणे (२) होके फिरणे. (३) व्यभिचारी होणे,

(४) विघडणे (डूब इ.).

वचाळ (वचाळ) (स्त्री.) - वुं (न.) - (१) मधली रिकामी जागा (२) पोकळ भोक.

वचाळवुं (वचाळवुं) (स. क्रि.) - खाजविणे.

वचेट (वचेट) (वि.) - मधले.

वच्चे (वच्चे) (अ.) - मध्ये.

-बोवच (अ.) - मधोमध.

वडियाण (वडियाण) (पु.) - मोठ्या व्यापाराच्या परदेशात मात खरीदणारा किंवा विकणारा अडत्या.

वडुटवुं (वडुटवुं) (अ. क्रि.) - (१) निमटणे. (२) निमटून बाजूला पडणे.

वडुडुं (वडुडुं) (वि.) - अलग पडलेले.

वडो (वडो) (पु.) - (१) वियोग (२) फाटाफूट.

वडोडवुं (वडोडवुं) (स. क्रि.) - चिकटलेले मोकळे करणे, सुटून पडेल असे करणे.

वजा (वजा) (स्त्री.) - (१) समज, बुद्धी, (२) प्रवृत्ति, चळण.

वजीफो (वजीफो) (पु.) - इनाम म्हणून मिळालेली जमीन.

वजुद (वजुद) [अ.] (न.) - वास्तविकता, यथार्थपणा.

वजे (वजे) (स्त्री.) - पिकलेल्या उत्पन्नाचा हिस्सा पाडून घेतला जाणारा भाग.

वंचवुं (वंचवुं) (अ. क्रि.) - वाचणे.

वंचाववुं (वंचाववुं) (स. क्रि.) - (१) वाचायला लावणे,

(२) बचावणे.

वंचावुं (वंचावुं) (अ. क्रि.) - (१) वाचले जाणे. (२) निंदा होणे.

वट (वट) - (१) (वि.) वट (२) (स्त्री.) पण, प्रतिशा.

(३) अन्न. (४) व्याजी लावणे. (५) दबदबा.

वटक (वटक) (स्त्री. पु.) - (१) बरतायला, ज्यादा होणारी रकम.

(२) भरपायी. (३) सूड, बदला.

वटलावुं (वटलावुं) (अ. क्रि.) - हलक्या गणलेल्या जातीत किंवा धर्मात जाणे, वाटणे.

वटलोई (वटलोई) (स्त्री.) - ताच्या.

वटवुं (वटवुं) (स. क्रि.) - (१) ओलांडणे, पार करणे.

(२) (अ. क्रि.) वेळ पसार होणे. (३) (पाणी) ओसरणे.

(४) पळून जाणे.

वटावयुं (वटावयुं) (स. क्रि.) - (१) मोठ्या नाण्याची मोठ घेणे.

(२) हुंडीचे किंवा नोटीचे पैसे घेणे. (३) पार करणे,

ओलांडणे. (४) पार करायला लावणे.

(-ने) वटावे वुं - ला मागे टाकील असे.

वटाळ (वटाळ) (-ळो) (पु.) - विटाळ.

-वुं (स. क्रि.) - विटाळ करणे. (२) वाटविणे.

-ळे वुं - वरचढ होईल असे.

वटेमार्गुं (वटेमार्गुं) (पु.) - वाटसरू.

वटेशरी (वटेशरी) (स्त्री.) - (१) वाटण्वर्ची (२) शिंदोरी.

वटपण (वटपण) (-णुं) (न.) - वडीलपणा.

वटवाई (वटवाई) (स्त्री.) - पारंबी.

वटवीर (वटवीर) (पु.) - वडील भाऊ.

वडवो (वडवो) (पु.) - (१) पूर्वज, बाडवडील.

(२) बाप किंवा आईचा बाप.

वडाटे (वडाटे) (स्त्री.) - (१) मोठेपणा, मोर्चा. (-) आंगमान, मोर्चा.

वडगळे (वडगळे) (वि.) - आगरात तयार होणारे (मीठ).

वडारो (वडारो) (पु.) - प्रौढी.

-रा करवा - प्रौढी मिरविणे.

वडियाडे (वडियाडे) (स्त्री.) - आजो (वड्याची किंवा आईची आई).

वडिणुं (वडिणुं) (वि.) - प्रतिस्पर्धी.

घट्टुं (घट्टुं) (वि.)-(१) मोठे (२) (न.) घटा (ग्याग्याचा)
(३) 'घट्ट' या अर्थी सख्यानाचक दान्दाच्या शेवटी
(४) 'वेवट्टु' = दुप्पट (५) 'आकार' दाखविण्याकरिता
सर्वनामाच्या शेवटी ('आवट्टु' = एवढे).

घे (घे) (अ.)-ने, योगाने.

घेह (घेह) (वि.)-घडीलधारे.

घट्टण (घट्टण) (वि.)-भांडणोर, रागीट.

घट्टवाड (घट्टवाड) (स्त्री.)-रागावणे-जात्रावणे, भांडणतटा.

घट्टुं (घट्टुं) (१) (स. क्रि.) रागावणे. (२) (अ. क्रि.) भांडण
करणे. (३) मारामारी करणे.

घट्टी पड्डुं-संटा होणे.

घणकर (घणकर) (पु.)-विणकर.

घी (स्त्री.)-विणकामाची मजुरी.

घणछो (घणछो) (पु.)-घमप, ओशेटा.

घणज (घणज) (पु.)-(१) धाणिय, व्यापार, धंदा.

(२) व्यापाराची वस्तू माल.

घणमर (घणमर) (न.)-(१) विणकाम. (२) सफाईदार धीण.

घणलोभी (घणलोभी) (वि.)-लोभरहित.

घणवुं (घणवुं) (स. क्रि.)-(१) पिळणे, तोडणे (दोर)

(२) विणणे (३) छाटणे (४) (अश्व.) कामात पाकयार
करणे. (५) निघडणे (घान्य इ.)

घणी चामवुं-सध्यानाश करणे.

घणीने कहेवुं, मूकवुं-(१) अतिशयोक्ती करणे, (२) अंदाजाने
सांगणे.

घणसवुं (घणसवुं) (अ. क्रि.)-(१) बिघडणे, माराव होणे.

(२) नाश पावणे.

घणसाड (घणसाड) (पु.)-बिघाड, नाश.

घणाट (घणाट) (पु.)-(१) विणकाम. (२) सफाईदार धीण,
पोत.

घंटोळ (घंटोळ) (घंटोळ-गिथो) (पु.)-घाबरळ.

-ळ चडवुं-(१) वावटळीत सापडणे (२) मन भरकटणे
(३) (पतंग) उंच उंच चढतच जाणे.

घंड (घंड) (पु.)-शरिरात घाताचे मोठे येणे.

घंडवुं (घंडवुं) (अ. क्रि.)-(१) हातातून-ताऱ्यातून जाणे,
अमयांद होणे. (२) वेळ निघून जाणे.

घंडी जवुं-(१) हातातून जाणे, बहकणे, बिघडणे. (२) वेळ
निघून जाणे.

घत(र)डवुं (घत-र-डवुं) (स. क्रि.)-ओरवाडणे.

घतरणुं (घतरणुं) (न.)-कलम, लेखणी.

घती (घती) (अ.)-(१) ने, योगाने (२) वर्तने.

घट्टुं (घट्टुं) (न.)-हजामत.

घनेमर (घनेमर) (वि.)-(१) विस्तार असलेले

(२) (न.) रिकामी लांबड.

घणुं (घणुं) (वि.)-उयादा, उयास्त.

घट्टि (घट्टि) (अ.)-घट्ट.

घथ (घथ) (पु.)-वाद.

-घट (स्त्री.)-कमी गल्ली.

घथवुं (घथवुं) (अ. क्रि.)-वाढणे (२) शिक्षक राहणे.

(३) (मागे टाकून) पुढे जाणे.

वात वषी जयी, पडवी-बोलाचाळी वादत जाऊन हमरीतुमरीवर
येणे.

वधाई (वधाई) (मणी, स्त्री.)-(१) आनंदसमाचार

(२) आनंदाची घाता सांगणाऱ्याला देण्यात येणारी बक्षिसी.

वधावुं (वधावुं) (स. क्रि.)-(१) वाढविणे, अधिक घालणे.

मिळविणे (२) विस्तारणे (३) शिक्षक टाकणे.

वधारि (वधारि) (वि.)-अधिक, विशेष.

-पडवुं (वि.)-अवश्य किंवा योग्य त्याटून जास्त,
फाजील.

-रो (पु.)-(१) वृद्धी, वाढ (२) नफा (३) शिक्षक.

(४) पुरवणी (५) पुरवणी अंक.

-रानुं-(१) विशेष (२) फाजील उरलेले.

-रानुं (म. क्रि.)-(१) भक्तीने किंवा आशीर्वादरूपाने
असता फुले टाकणे. (२) हर्षयुक्त होऊन स्वागत करणे.

-बो (पु.)-(१) सरकाराची सामग्री. (२) घराला किंवा
यथूला पाठविण्याचा आदेश.

वधु (वधु) (वि.)-अधिक.

वधेरवुं (वधेरवुं) (स. क्रि.)-(१) बलिदान देणे (२) फोडणे,
वाढविणे (काकण) (३) कापणे.

वनरडो (वनरडो) (पु.)-(१) दुःख, विदेवना. (२) बिघाड
(३) हागडा, वाद, वांघा, फजिती.

वनारवुं (वनारवुं) (स. क्रि.)-कापणे (भाजी इ.)

वनेह (वनेह) (वि.)-जंगली, भटकें.

वंतक (वंतक) (न.)-भून.

वंतारु (वंतारु) (न.)-वांगे.

वंताश (वंताश) (वि.)-आषाढे ज्याने घमन केले आहे असा,
आशारहित.

वपरावुं (वपरावुं) (अ. क्रि.)-वापरले जाणे.

-ववुं (स. क्रि.)-वापरायला लावणे.

-वा (स्त्री.)-वापर, उपयोग.

वफा (वफा) [अ.] (स्त्री.) प्रामाणिकपणा, वचननिश्च.

(२) भक्ती, श्रद्धा, विश्वास.

-ई (स्त्री.)-इमानदारी, निश्च.

— वार (वि.) — वचनाला चिकटून असणारे. (२) विश्वास.
(३) स्वामीनिष्ठ.

वफात (वफात) [अ.] (स्त्री.) — सुसू.

वारं वफात — महामंद पैगंबर यांची पुण्यतिथी — एक सण
(मुसलमानां).

वभूट (वभूट) (पु.) — (१) पीडा, आपत्ती.

वभो (वभो) (पु.) — (१) वैभव, भरभराट (२) आदर,
मर्यादाहीलता (३) प्रतिष्ठा, वजन.

वमळ (वमळ) (न.) — पाण्यातला भोवरा.

वरघोडो (वरघोडो) (पु.) — (१) लग्नाकरिता निघालेल्या
नवरदेवाची सवारी. (२) लाक्ष.

— करवो — फजीती करणे, फजिती.

— हानी वाडी — क्षणिक, खोटा देखावा असलेले.

वरचडावो (वरचडावो) (पु.) — वराचे लग्नाकरिता निघणे.

वरचवुं (वरचवुं) (अ. क्रि.) — फंडाळणे.

वरजवुं (वरजवुं) (स. क्रि.) — वचयं करणे.

वरजोग (वरजोग) (वि.) — उपवर (मुलगी).

वरजोळो (वरजोळो) (पु.) — (१) चिंता, काळजी, फिकीर
(२) फजीती.

वरजवुं (वरजवुं) (स. क्रि.) — (१) ओरखवणे (२) वर्ग पाडणे.

वरकु (वरकु) (न.) — व्यंजनाला जोडले जाणारे उकाराचे किंवा
अकाराचे चिन्ह.

वरणागी (वरणागी) (स्त्री.) — नटवेपणा.

— निवुं (वि.) — नटवे.

— गुं (वि.) — मोहित, छंद जडलेले.

वरणावरणी (वरणावरणी) (स्त्री.) जाती पोदजातीचा भेद.

वरणावुं (वरणावुं) (अ. क्रि.) — पिबले होणे, पाडला येणे.

(‘केरीओ वरणाई छे’ = भांग्याला पाड आला आहे).

वरत (वरत) (पु., स्त्री.) — (१) मोदेचा दोर

(२) (स्त्री.) दोराची चराई.

वरतणियो (वरतणियो) (पु.) — (१) गावचा चौकीदार

(२) पायांच्या खुणांवरून चोरांचा माग घेणारा.

(३) वाटाड्या, वाटेत संभाळ घेणारा.

वरतवुं (वरतवुं) (अ. क्रि.) — (१) चालणे, गमणे. (२) वनणे,

वर्तवुं (वर्तवुं) होणे, वर्तणे. (३) (स. क्रि.) पारखणे,
ओळखणे. (४) प्राप्त होणे. (५) चालचलणूक शिकविणे.

वरतारो (वरतारो) (पु.) — (१) भविष्यकथन (२) ज्योतिषी.

— काळवो, जोवो — भविष्य सांगणे, पत्रिका पहाणे.

वरदी (वरदी) (स्त्री.) — (१) वर्दी, निरोप. (२) हुकूम.

— जापवी — (१) सूचना किंवा हुकूम देणे. (२) हुकूम
अमलात आणल्याचे येऊन सांगणे.

— करवी, पर्वोचाडवी — निरोप पोचविण्याचे सांगणे.

— मागवी — हुकूम — परवानगी-मागणे.

वरजसुंवाळुं (वरजसुंवाळुं) (न.) — मुल्याच्या जन्माचे सोवर

वरम (वरम) [अ.] (पु.) — सूत्र.

वरवुं (वरवुं) (स. क्रि.) — (१) वर म्हणून निवड करणे, वरणे
(२) पसंत करणे (३) (अ. क्रि.) खर्च होणे, वापरले जाणे.

वरवुं (वि.) — (१) विरूप (२) वाईट.

वरदो (वरदी) (वरदी-रदी) (स्त्री.) — वर्षाआड.

— वाळवी — वर्षाआड करणे.

(विवाहनी) वरद्री थवी — शुभ होण्याऐवजी अशुभ घडणे.

वरम धवां — स्थातारपण येणे.

— गांठ (स्त्री.) — जन्मदिवस, वाढदिवस.

— दहाडो (पु.) — वर्षाईतका काळ.

— दहाडानो दहाडो — वर्षात एकदा येणारा दुर्लभ दिवस.

वरसवुं (वरसवुं) (अ. क्रि.) — (१) पाऊस पडणे (२) वर्षाव
होणे (३) (स. क्रि.) वर्षाव करणे.

वरमाद (वरमाद) (पु.) — (१) पाऊस (२) वर्षाव.

— चडवो — दग जमून येणे.

— दी (वि.) — पावसाळी (कोट इ.).

वरसुंद (वरसुंद) (स्त्री.) — वर्षावपाने मिळणारी बाधील रफम,
वर्षासम.

वराड (वराड) (पु. स्त्री.) — भाग, हिस्सा.

— डे पडवुं — हिदयाला येणारे.

वराप (वराप) (स्त्री.) — (१) डळकडा (२) (जमिनीचा) वाफसा
(३) फुलसत.

— भाववी — जमीनीला वाफसा येणे.

वराळ (वराळ) (स्त्री.) — (१) वाफ (२) मनातली जळजळ.

ऊनी वराळी न काढवी — (१) तोंडातून व्र न काढणे.

(२) मनातली आग थोडीमुद्रा प्रकट न करणे.

वराळियुं (वराळियुं) (१) (वि.) वाफा येत असलेले. (२) वाफेवर
शिजविलेले. (३) (न.) वाफ निघून जाण्याचं द्वार.

वरांसवुं (वरांसवुं) (अ. क्रि.) — (१) विश्वास टाकून फसणे,
पस्तावणे.

वरांसो (वरांसो) (पु.) — (१) वि. तग, नरवया (२) पस्तावा.

वरो (वरो, वरीं) वी (वरीं) (स्त्री.) — प्रयोजन (वराकडून किंवा
मुंज झाल्यानंतर देण्यात येणारे भोजन).

वरो (वरो) (पु.) — ज्ञातिभोजन (२) वापर, खर्च.

वरोटो (वरोटो) (पु.) — रोलर.

वरोळवुं (वरोळवुं) (स. क्रि.) — लेळविणे, खाली पाडणे.

वर्ताव (वर्ताव) (पु.) — वर्तणूक, चालरीत.

वर्ष येसवुं — नवे वर्ष लागणे.

-घळवुं - दुष्काळामंतरच्या वर्षात चांगले पिकणे.

घळ (घड) (पु.) - दब.

घळवुं (घडवुं) (अ. क्रि.) - तडफड करणे.

घळणो (घडणो) (न. व. घ.) - तडफड.

घळ(ळ) ण (घड-ण-ळ) (न.) - (१) वृत्ति, रोग्य, मनाचे

गळण (२) मोड, घळण. (नदीचे, रस्त्याचे)

(३) नफ्यातल्यामधले अंतर.

-आय्यार करवुं, पकडवुं, लेवुं - नीति - धोरण पत्करणे.

-चकवुं, पनवुं, वडवुं - नफानुकसानीची रकम देणे देणे - चुकती करणे.

घळवळवुं (घडवळवुं) (अ. क्रि.) - (१) एकसारखी घटवट करणे.

(२) रडतरडत बोलणे, विलाप करणे. (३) तडफडणे.

घळयो (घडयो) (पु.) - (दक्षिण आफ्रिकेत बसाहत केलेला) डच रहिवासी.

घळ्यावुं (घड्यावुं) (अ. क्रि.) - गुंतविणे.

घळर (घडर) (स्त्री.) - खाज, चळ

-वुं (स. क्रि.) - खाजवून रक्त काढणे.

घळे (घडे) (स्त्री.) - (१) दशा, स्थिती. (२) दुर्दशा (३) उपाय. घरी - दुर्दशा होणे.

-करवी - उपाय करणे.

घळो (घडो) (पु.) - एकसारखी आठवण.

घळोणुं (घडोणुं) (न.) - (१) गुमळण. (२) गुमळण्याची रमी.

-णावारे (अ.) - (लाक्ष.) बरचेवर.

घळोपात (घडोपात) (पु.) - (१) उकळतंने येणारी ग्याकुळता.

(२) आकंद, विलाप.

घळोववुं (घडोववुं) (स. क्रि.) - (१) गुमळणे (२) (लाक्ष.)

मंथन करणे, गूण उद्घापोह करणे.

घळ्यावुं (घड्यावुं) (म. क्रि.) - नको करणे, भागविणे.

घळु (घडु) (वि.) - (१) विरोधी, फुटलेले (२) कंड,

(३) प्रेमळ.

वयटा(ळा)वुं (वडटा(डा)वुं) (अ. क्रि.) हवेत हलवून मुकविणे.

वयडावुं (वडडावुं) (स. क्रि.) - पेरायला लावणे.

वयरजवुं (वडरजवुं) (स. क्रि.) - (१) त्यजणे, वड्र करणे.

(२) उद्योगी येणे. (३) रुढीने किंवा परंपरेने डरणे.

ववावुं (वडावुं) (अ. क्रि.) - पेरले जाणे.

ववळवुं (वडवळवुं) (अ. क्रि.) - खाज मुरणे.

ववळाट (वडवळाट) (पु.) - (१) खाज, चळ (२) वळवळणे.

वसमुं (वडमुं) (वि.) - (१) दुःखजनक (२) कठीण, अवघड.

वसळो (वडळो) (पु.) - जमिनीचा तुकडा.

वसवसो (वडवसो) (पु.) - संशय, वहीम.

वसवाट (वडवाट) (पु.) - वसाहत, वस्ती.

-टियुं (न.), -यो (पु.) - गावातपे जमिनी देऊन घसविलेले हजाम, घोबी बंगरे धंदेवाले.

वसयाम (वडयाम) (स्त्री.) - दुस्वाम, चुरस.

वसवुं (वडवुं) (अ. क्रि.) - (१) राहाणे, मुक्काम करणे.

(२) टसणे.

वसाणुं (वडाणुं) (न.) - (१) ओपवे टाकून घनविलेला पाक.

(२) मिरा, ढालविनी इ. वस्तू.

वसण (वडाण) (स्त्री.) - (१) विळंब, गाढावरुन गाढी

(२) हिशोब.

वसावो (वडावो) (पु.) - रगवलादार.

वसियव (वडियव) (स्त्री.) - (१) बारसा (२) मृत्युपत्र, 'धुल'.

-नामुं (न.) - मृत्युपत्र.

वसी (वडी) (पु.) - गावपाटील, गावकारभारी.

वसूकवुं (वडूकवुं) (अ. क्रि.) - (गाय-वडेस) आढणे.

वस्तार (वडस्तार) (पु.) - (१) विस्तार (२) मोठे घुडव.

-री (वि.) - मोठा घुडव कबिला असलेले.

वस्ति (वडस्ति) [स.] (पु.) - मृगशय.

वहवावुं (वडवावुं) (अ. क्रि.) - फसणे, वाहविले जाणे.

वहण (वडाहण) (न.) - नाव, मोठा मन्वया.

-कमावुं - गूण कमाई करणे.

-वटी (पु.) - (१) लारवा, नायवा (२) समुद्रप्रथम करणारा व्यापारी. (३) गलबताचा मालक किंवा कप्तान.

-वटुं (न.) - (१) गलबतातून जाऊन व्यापारधंदा करणे. (२) समुद्रप्रथम.

वहाणुं (वडाणुं) (न.) - पहाट.

वहाणवावुं - पहाट पुढणे.

वहाणां वही जवा - पुष्कळ दिवस होऊन जाणे.

वहार (वडाह) (स्त्री.) - मदत.

-रे चववुं, धावुं - मदतीला धावणे.

वहाल (वडाह) (न.) - प्रेम.

-सोवुं (वि.) - लाटात वादलेले.

-लुं (वि.) - प्रिय.

-लेहरी (वि.) - हितेच्छु.

-ली (स्त्री.) - प्रिया.

-लो (पु.) - प्रियकर.

-लोवहाली (न. व. घ.) - प्रिया प्रियकर.

वही (वडी) (स्त्री.) (१) ईश्वराचा संदेश (२) (लाक्ष.) तंद्री.

-वावची - (१) घेरी किंवा आकडी येणे (२) तंद्री लागणे, वेडाची लहर येणे.

वहीवट (वडीवट) (स्त्री.) - कारभार, व्यवस्था. (२) पडती, शिरस्ता. (३) संघ.

यगळो यळी जयुं—(१) लोळा गोळ होऊन जाणे. (२) मोठ्या प्रमाणात—संख्येने—येणे, जमणे.

यळाको (यणाको) (पु.)—वळण.

यळामण (यणाभाण) (न.)—(१) साहण्याची मसुरी. (२) साहजिक—प्राप्त—प्राप्ती.

यळामणुं (यणाभाणुं) (न.)—(१) निरोप देणे (२) (वि.) निरोपणारे (उदा. 'वाणी यळामणां धई गया'—वाणी मारणे.)

यळायणुं (यणायणुं) (स. क्रि.)—(१) 'यळयुं' आणि 'यळयुं'चे प्रयोजक (२) निरोप देणे, वाटेला लावून येणे.

यळायियो (यणायियो) (पु.)—(१) वाटाड्या (२) वाटेत संभाळ करणे.

यळायुं (यणायुं) (न.)—(१) वाटाड्याचे—वाटेत सोबत करणारे—काम, (२) त्याची मसुरी. (३) (अ. क्रि.) निरोप दिला जाणे, वाटेला लावले जाणे.

यळीक (यणाक) (पु.)—(रस्त्याचे) वळण, मोड.

यळियुं (यणियुं) (न.)—(१) यळी (२) घामाचा डाग (३) घोडा धरेंदर्या पाठीवर घालण्याची गादी. (४) पोपडा.

यळी (यणी) (स्त्री)—(१) सर (लाकडी) (२) यळी, विडी (३) (अ.) शिवाय, याखेरीज, आणखी, म्हणजे.

यळुं (यणुं) (न.)—(१) मंडळ, समुदाय. पक्ष. (२) यळी (लोखंडी) (३) शरीराचा बांधा, चण. (४) अस्तर (५) जमिनीत असणारा पाण्याचा प्रवाह. (६) मनाचा त्रस.

यळको (यणको) (पु.)—ठाहीम, शिक्षण.

यळोक (यणोक) (पु.)—(१) घाट, मोड. (२) रीतमात, विवेक.

यळोटयुं (यणोटयुं) (स. क्रि.)—(१) ओलांडणे (२) वरचढ होणे, सरशी करणे.

या (या) (पु.)—(१) वायु, वारा. (२) तरंग (३) यातरोग (४) जीव, प्राण (५) (लाभ.) रोगाची लहर किंवा तरंग (६) (अ.) 'अमुक इतक्या अंतराचे' किंवा 'अमुक इतके' अशाअर्थी शब्दांच्या शेवटी हा शब्द जोडण्यात येतो. (उदा. 'मेतरा' = एक वावराइतक्या अंतराचे)

—आवयो—वारा येणे (२) शरीरात वातरोग होणे, अवयव कुला पडणे (३) विचाराचा झटका येणे.

—आये णम करवुं—मनात येईल तसे करणे.

—उपर जवुं—कोक फिरणे.

—ए ऊडवुं—वाऱ्याच्या वेगाने पसरणे-फेलावणे.

—ए चडवुं—(१) जाहीर होणे (२) विचाराच्या आवेगात सापडणे (३) आनंदोत्फुल्ल होऊन फिरणे.

—ए जवुं—(१) आपल्या दिवसांतच भाळत होणे (२) धूळ साठणे (३) असह्य लोक गोळा होणे.

—ए रही जवुं—वाताने संधि धरणे.

—ए वान जयी—गोष्ट वाऱ्यावर पसरणे, सर्वत्र जाहीर होणे.

—कावयो, —काडी नावयो—(१) टम काढणे, धकवून सोडणे (२) ताटा किंवा अहेपणा उतरविणे, (३) धमकावणे. (४) मारणे.

—खायो—(१) नेकार—हवा खात—राहणे. (२) काम न संपता त्याला वेळ लागणे, धकके खात राहणे. (३) निरर्थक पडून राहणे.

—छटयो, —सरयो—वायु सरणे.

—ना घोडा जयुं—मनाच्या घोड्यावर बसल्यासारखे, लहरी.

—नी साये वडें णुं—शुक्ल कारणांनी भोवताल उडणारे, भोवलेसर.

—नीकळी जयो—(१) धकून जाणे. (२) मरणे.

—नु फोफुं—दिसायला जाहा पण शक्ती नसलेला मनुष्य.

—बायो—परिणाम होणे, विचार किंवा भावना जोराने येणे.

याई (वाई) (स्त्री.)—फेफरे, वात.

याउ (वाई) (स्त्री.)—पायाला पडणारी भेग.

याक (याक) (पु.)—(१) कम, सर्व (२) पिटाचा गोळा बांधला जाण्याइतका निरूपण.

याकडयुं (याकडयुं) (वि.)—(१) कडवट (२) हट्टी.

याकिक, —गार (याकिक, —गार) (वि.)—(१) माहीतगार, (२) वाकगार.

यावरो (यावरो) (पु.)—घरातले सामानसुमान ('घर' या शब्दाच्या शेवटी येणारा).

यावो (यावो) (पु.)—(१) उपासमारी (२) महामारी.

यायुं (यायुं) (अ. क्रि.)—(१) वाजणे (२) लागणे, हजा होणे. (३) (अमुक इतका) वेळ होणे, वाजणे.

—तो घंट—सारखे ओळत राहणारा माणूस, नारोडफराची घंटा.

यागळुं (—ळुं) (यागळुं-युं) (न.), वागळ (यागळ) (स्त्री, न.)—वटवाघूळ (२) रवंथ.

यागळ (—ळ) युं (यागळ-या-युं) (स. क्रि.)—रवंथ करणे.

याये (याये) (अ.)—वाजता.

याघ जयुं—समर्थ.

—ने कुळे मध—दुर्मिळ गोष्ट.

—अगन—टगमगत.

—मांडवुं—गहाण ठेवणे.

याघेडुं (याघेडुं) (न.)—ठिठ्या.

वाघो (वाघो) (पु.)—(१) डगला, पोथाल. (२) गांडोडे.

—वा करवा (ठाकोरजीने)—(देवाला) पोथाल चढविणे (अर्पण करणे).

—घो चढाववो (हनुमानजीने)—(माकतीला) शेंदूर फावणे.

वाक (वाक) (पु.)—(१) अपराध, दोष (२) वाकडेपणा

(३) तारी (निवडण्या टाका—एक दागिना.)

—काढवो—दोष दाखविणे किया पाहणे.

—मो भाववुं—दोषात्र किंवा ठपक्याला पात्र होणे.

वाकाई(-वा) (वाकाई-श) (स्त्री.)—(१) वाकडेपणा

(२) वाकडपणा.

—बोलुं—(वि.)—बोद्धन फिरणारा.

वांङ्ग (वांङ्ग) (वि.)—(१) वाकडे, तेडे (२) (लाभ.) कुटिल.

(३) उलटे, चुकीचे. (४) विरुद्ध (५) (न.) गैरसमज,

वेचनाव. (६) वाकडेपणा.

—नी गेरी दाख्य.

—की पायडी मुरुवी—(१) पेटबाजी करणे, नटवेवणा करणे.

(२) दिवाळे काढणे.

—की नजरे जोवुं—(१) हळूच-बोरून-पाहणे. (२) रागावणे.

(३) कामलोलुपनेने पाहणे. (४) वाकडी नजर करून पाहणे.

—कुं चालवुं—अनीतीने चालणे.

—कुं थवुं—(१) वाईट होणे, भलता परिणाम होणे.

(२) रागावणे.

—कुं बळी जवुं—नमणे, वाकणे, बुकणे.

—कुं चालवुं—(१) नमविणे, वाकविणे. (२) वाकडे करणे.

—कुचुंकुं (वि.)—मलनेसलने, वेडेवाकडे.

—कुं टेंड (वि.)—पुरते वाकडे.

—कुं बरणागियुं (वि.)—फाकडे, नटव.

—कुं बसवुं (वि.)—राग-चीट येण्यासारखे, वेडेवाकडे.

—को दहावो—वाईट दिवस.

वांगुं (वांगुं) (न.)—गुहा, घळ.

वाड (-छं) ट (वाड-छं-ट) (स्त्री.)—वाग्याने आलेले पायसाचे तुपार.

वाड (-र) डी (वाड-र-डी) (स्त्री.)—वागरी

—हुं (न.)—वासर.

वाड्ड (वाड्ड) —अपानवायू, पाद.

वाज (वाज) (वि.)—(१) त्रासलेले (२) हात टेकलेले,

हरलेले (३) (स्त्री.) त्रास, पीडा (४) उपदेश.

—भाववुं—(१) हात टेकणे, थकणे (२) त्रास होणे.

वाजल (वाजल) (न.)—वाजंत्री, वाजेंत्याची धामधूम.

वाजवी (वाजवी) (वि.)—योग्य.

वाजि (-त्रि)त्र (वाजि-त्रि-त्र) (न.)—वाद्य, वाजेंत्रे.

वाजुं (वाजुं) (न.)—(१) वाजा (२) (एकाच लक्षणाच्या लोकांचे) मंडळ.

वा (-वा) वाडुं (वा-वा-वाडुं) (न.)—संज्ञावात.

वांथवुं (वांथवुं) (स. नि.)—वाचणे (२) (लाक्ष.) भाषित करणे.

(३) इच्छिणे.

वांझणीने छोकरां भाववां—पराकाष्ठेचा उशीर होणे.

वांझणुं (वांझणुं) |

वांझणुं (वांझणुं) | (वि.)—(१) गाड (२) निवड.

वांझियावाहं (वांझियावाहं) (वि.)—(१) निवडारशी

(२) (न.) एकुलता एक मुलगा.

वाट (वाट) (स्त्री.) (१) रस्ता, वाट (२) प्रतीक्षा (३) वात

दिव्याची (४) धाव (छायांढाची).

—ऊटवी—(१) निवडून जाणे, फुकट जाणे (२) फंडाळून

सोडून देणे.

—भोसरवी—वाट संपणे, रस्ता कमी होणे.

—चडवी—(दिव्याची) वात चढणे.

—चदाववी—(१) चाकावर धाव चढविणे, (२) वात मोठी

करणे.

—पडवी—(१) वाट होणे, लिद पडणे (२) दिवेत्यावणीची

वेळ होणे.

—पाडवी—(१) लुटणे (२) निवडून जाण्याचा मार्ग काढणे.

—माखी—आपल्या वाटेने जाणे.

—मों बडेवुं—(१) सत्यानाश होणे. (२) पळून जाणे.

—मुकाववी—(१) हरविणे किंवा मागे सरणे. (२) अमुक

वाटेची रहदारी बंद करणे.

—कटियो (पु.)—वाटमान्या.

—पाड (पु.)—(१) वाटमान्या (२) नया रस्ता बोधून

काढणारा.

वाटे ने वाटे—जेथे तेथे, सर्वत्र.

वाटणियो (वाटणियो) (पु.)—वरंवाटा.

वाटवो (वाटवो) (पु.)—चंची, बटवा.

वाटह (वाटह) (पु.)—वाटसर.

वाटो (वाटो) (पु.)—(१) पोटावरची बळी. (२) सुरळी,

बळकटी.

वाटा पडसा—पोटावर मोठ्या रान्या पडणे.

—मूकवा—उपलक्षणेने खर्चून टाकणे.

वाड (वाड) (स्त्री.)—(१) कुवण, कसोड (२) गळी,

मोहोल्या.

—करवी, वाचवी—(१) मसोकर रसमाकरीना समसमव

किंवा व्यवस्था करणे. (२) बऱ्या-वाईट कामाकरिता

सोबती गोळा करणे.

कटु! - काही वायवी ओळण्याच्या संध्याच्या ना निना
वाजूला ओळावण्याचा उद्गार.

- कहेरी - (१) हकीकत किंवा घटना सांगणे. (२) गोष्ट
सांगणे.

- कापवी - गोष्ट किंवा बोलणे उडवून लावणे.

- खाई जयी - गळी जयी - बोलण्याचे किंवा विचारल्याचे
उत्तर न देणे, मुद्दा दाखून टाकणे.

- चालवी - लोकांच्या तोंडी भमणे.

- घोळवी - एकाच गोष्टीचे चर्चितचर्चण करीत राहणे.

- छणवी - एखाद्या गोष्टीची चिकित्सा करणे.

- जोडवी - गोष्ट रचून सांगणे (२) खोटी गोष्ट रचणे

- ना तडाका - (१) निव्वळ गप्पा (२) लढाईच्या गोष्टी.

- जुं वनेयर - वर्नागण - करतुं - पराचा काबळा करणे.

- पामवी - गुप्त गोष्ट कळणे.

- काढवी - (१) गोष्ट पत्करणे. (२) गुप्त गोष्ट उघड होणे.
(३) हातातून निघून जाणे.

- भारे करवी - गोष्टीला महत्त्व आणणे.

- भारे थवी - (१) विद्वादां, अभिमान जागणे
(२) पूर्वीपेक्षा गुण-किंमत यांत वाढ होणे. (३) अपेक्षेपेक्षा
उलटा-वाढीत परिणाम सहन करावा लागणे.

- भारे पडी जवी - केलेल्याचा परिणाम सहन न करता
येणे.

- मळवी - (१) हकीकत सांगणे मिळवी होणे. (२) हकीकत
सहन येणे.

- मानवी - (१) मानितांवेळे स्वरे मानणे. (२) पंक्ती,
मानणे.

- मारी जवी - (१) मुद्दा वाजूला पडणे. (२) टाव उघडणे,
अपेक्षित घडून न येणे.

- मां पडतुं - (१) बोलण्यात गुंतणे (२) - व्या वाचतील लक्ष
घालणे.

- वानमां - बोलता बोलता, सत जागवती.

एक ज वात - निश्चित निर्णय.

कांई वात छे ? (१) काय विवादा आहे ? काय समजतो ते.

(२) असे होईल !

(नी) शी वात ! - (चे) काय सांगावे-वर्णन करावे !

ठीक छे, वात छे सारी - बरे आहे, पाहून घेईन तुला.

वा ए वात चालवी - सर्वत्र वातमी फैलावणे.

वाने लागतुं - बळगतुं - बोलण्यात गुंतणे.

- बळगाडवुं - बोलण्यात गुंतविणे (वानू प्रसंग विसरायला
लावण्याच्या हेतूने).

वानगरं (वि.) - गोष्टीचेव्हाळ.

- चीन (स्त्री.) - (१) संभाषण. (२) गप्पागोष्टी.

वातु(-तो)तुं (वातु-तो-तुं), - वितुं (वि.) - गोष्टीचेव्हाळ.

वाडळ (वाडण) (न.) - दग, (पावसाचे).

- वाडतुं - दग जमा होणे.

- तूटी पडतुं - (१) जोराचा पाऊल पडणे. (२) (लाक्ष.)

पडतुं होणे.

- वीवरतुं, - वेरातुं - दग वितळणे, पातळ होणे.

वाडवियु (वाडवियु) (वि.) - जोर निरोड, वि.

वाडकी (वाडणी) (वि.) - (१) मेवडयाम (रंगाचे).

(२) दगातून येणारे (प्रवर ऊन).

वाडसर (वाडसर) (पु.) - (१) गासडी, (२) तमाशेवाला नट.

वाडण(-णां) (वाडणु-णु) (स्त्री.) - उचकी.

वाडर(-री) (वाडरी) (स्त्री.) - चामच्याची अरंड पट्टी किंवा
दोरी.

वान (वान) - (१) (पु.) वर्ण, रंग, वाण. (२) (स्त्री.) थंडीने
फाटलेली कातडी. (३) (न.) शरिराचा बोधा, चण.

वानतुं (वानतुं) (वि.) - जंगली, रानटी.

वानी (वानी) (स्त्री.) - ग्वाथ प्रकार, वानगी.

वानुं (वानुं) (न.) - भोजनातला मित्र.

वणां वानां करयां - (१) अनेक प्रकारे समजावणी करणे.

(२) टपका देणे.

वी सारां वानां थवां - सर्व काही दोषटी भले होणे.

वातरतुं (वातरतुं) (स. क्रि.) - बारीक बारीक कातरणे किंवा
दरमळणे.

वांदर (वांदर) (पु.) - रं (न.) - वानर.

- राने निमरणी आपवी - माकडाच्या हाती कोळीत देणे.

- रो (पु.) - (१) (नर) वानर (२) चाप, घोडा. (३) कुठ्याची
कळ. (४) भारी घजन उचलण्याचे यंत्र, 'प्रेन'.

वांधो (वांधो) (पु.) - (१) हरकत, अडचण. (२) विरोध, समडा.
- उडाववो - हरकत आणणे.

- पडवो - (१) हरकत-विरोध निर्माण होणे. (२) मन दुषणे

- वचको (पु.) - चूकभूल, उणेदुणे.

वांगवोसितुं (वांगवोसितुं) (वि.) - सतत उ-दग वाडणारे.
दोष नसा काढीत बसण्याची सतत असलेले.

वापस (वापस) (अ.) - परत.

वाम (वाम) (पु., स्त्री.) - वाव.

- भरवी - वाव करून मापणे.

वामणुं (वामणुं) (वि.) - टंगणे, बुटके.

वामतुं (वामतुं) (स. क्रि.) - (१) (वजन कमी करण्याकरिता
सामान) फेकून देणे, कमी करणे. (२) मनची गोष्ट सांगणे.

(३) उलटी करणे (४) त्यजणे (५) (अ. क्रि.) कमी होणे.

वा. वा. वा. (पु. व. व.) - अळंठळं, टंगळमंगळ.

वा. वा. वा. (वि.) - (१) लट्ठी, अस्थिरवृत्तीचे

(२) वायकळ.

वा. वा. वा. (१) (पु.) वायू (२) (स्त्री.) जीत, फत्ते.

वा. वा. वा. (न.) - वाक्य, वचन.

का (स्त्री.) - वाप, अकवा.

वा. वा. वा. (जी.) (वा. वा. वा. वा.) (स्त्री.) - उपदेश, वचन.

वा. वा. वा. (वि.) - (१) वातूळ (२) वापिष्ट (३) (लाक्ष.)

रुटी, विविध स्वभावाचे.

वा. वा. वा. - वा. वा. वा. वा. वा. वा. वा.

पडवु - अंदाजापेक्षा उलटाच परिणाम निष्पन्न होणे.

वा. वा. वा. (पु.) - (१) मुदत, अवधी (२) अमुक मुदतीत

करण्याचे काम.

- वा. वा. वा. - वा. वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. - अमुक मुदतीत पत्र देण्याचे उपाय.

वा. वा. वा. (१) (वि.) पावसाशिवायचे (२) (न.) कोरडा

वा. वा. वा.

- वा. (पु.) - वारा.

- वा. वा. वा. - काही नाथवा - (१) लूप धमकावणे

(२) धकवून सोडणे (३) अर्धमंते करून सोडणे.

- वा. वा. वा. - ह्या ल्याणे.

- वा. वा. वा. - वा. वा. वा. वा. वा. वा. वा.

जाणे, धकून लोळाळोळा होऊन जाणे. (२) अर्धमंते होणे.

- वा. वा. वा. - (१) वारा वाहणे. (२) मनाने काही विचारतरंग

सुरू असणे.

वा. वा. वा. (- ली) (वा. वा. वा. वा.) (वि.) - पक्के नसलेले, निश्चय

नसलेले.

वा. वा. वा. (सं.) - (१) (पु.) दिवस (२) (स्त्री.) घेळ, खेप.

(३) (संवार) = वडा घेळ (३) (लाक्ष.) विलंब, उशीर.

- वा. वा. वा. - उशीर ल्याणे.

- वा. वा. वा. - उशीर ल्याणे.

- वा. वा. वा. - अमुक वार असणे.

- वा. वा. वा. - वार उशीर होणे.

- वा. वा. वा. - वार-वा. वा. वा. वा. वा. वा.

- वा. वा. वा. - पर्व (ब) (न.) - सणासुदीचा दिवस.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (न.) - (१) ओवाळणे. (२) निवारण.

- वा. वा. वा. - एकाद्याला माथी येणाऱ्या दोपानून वाचविणे.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स. क्रि.) - (१) अडविणे, मना करणे.

(२) ओवाळणे.

- वा. वा. वा. - (१) 'हडा मिडा' वारण्याकरिता विविध

पद्धतीने आशीर्वाद देणे (२) फिदा होणे.

वा. वा. वा. - सहा देकणे.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा. वा.) (अ.) - आळीवाळीने.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु. व. व.) - वरचेवर येणे जाणे.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स्त्री.) - (१) पाळी (२) बदला घेण्याची मधी.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (१) (अ.) धरे, ठीक. (२) (वि.) वागाळे, मुंदर.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (अ.) - वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु.) - (१) क्रम, पाळी, वारी. (२) सुटीचा -

काम बंद राहण्याचा - दिवस (३) घडा, कुंभ.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (अ.) - दूधच्या आठवण्यात रवाना

दिशली.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स्त्री.) - (१) गोष्ट, कथा (२) हकीकत,

समाचार.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (१) (न.) वा. वा. वा. वा. वा. वा.

(२) (पु.) वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स्त्री.) - वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु. व. व.) - वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स्त्री.) - वा. वा. वा. वा. वा. वा.

असलेली विधी.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु.) - (१) वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (अ. क्रि.) - (कपडे) वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु.) - (१) पत्ता, माग. (२) साधीचा

फेलाव.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स्त्री.) - पेरणी.

- वा. वा. वा. - वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु.) - वा. वा. वा.

- वा. वा. वा. - वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स. क्रि.) - उपाणे, वारा घेणे (वा. वा. वा.).

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (स. क्रि.) - पेरणे.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (पु.) - वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (न.) - वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (अ.) - उपाण्यावर, वारा लागेल अशा जागी.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (अ. क्रि.) - (१) वा. वा. वा. वा. वा. वा.

(२) (पु. वा. वा.) वा. वा. वा. वा. वा. वा.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (न.) - (१) पेरणी (२) पेरणी घेणे वा. वा. वा.

(३) पेरलेली जमीन.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (न.) - भांडे, पात्र.

- वा. वा. वा. - घरात (बहुधा पतिपत्नीत) कलह होणे.

- वा. वा. वा. (न.) - स्वेपाकाची वगैरे भांडी, भांडीकुंडी.

वा. वा. वा. (वा. वा. वा.) (अ.) - वा. वा. वा. वा. वा. वा.

आ. वा. वा.

वासवुं (वासवुं) (स. क्रि.) - (१) बंद करणे (२) आवाज करणे, वाजविणे (३) बसविणे (४) (अ. क्रि.) दरवळणे, गमन घेणे.

वासी (वासी) (वि.) - विच्छे.

वासीदुं (वासीदुं) (न.) - दोरांचे दोण - मूत बगैरे कचरा.

- दामो सांवेळुं जवुं - सगळेच मुमळ केरात जाणे.

वासु (वासु) - पियो, - पी (पु.) - शेतात राशी वस्ती करून सांवर करणारा.

वावेल (वावेल) (वि.) - पडित टाकलेले.

वावो (वावो) (पु.) - (१) वास, मुकाम (२) दिवस (विशेषतः वाळेत शाव्याचा).

वावने (वावने) (अ.) - करिता, प्रीत्यर्थ.

वाव (वास) (पु.) - (१) वायू, कळक, चिंग्याचे झाड.

(२) त्याची काठी (३) सात-आठ हातांचे माप.

- कावो - निर्भयता दारिद्र्य भयणे.

वांमडी (वांमडी) (वांमडी) (स्त्री.) - माये सगल्याची चिन्तोळी लांब पिशवी, कसा.

वांमलो (वांमलो) (पु.) - तासणी.

वांमळी (वांमळी) (स्त्री.) - वासरा, पावा.

वांमिया घोम्या (पु. व. घ.) - साबूदाणा.

वांमि (वांमि) (अ.) - पाठीमागे.

वांमो (वांमो) (पु.) - पाठ, पाठीचा कणा.

- भावडवो - शावासकी देणे, पाठ थोडणे.

वांमोड (वांमोड) (न.) - (१) कळकाचे बन (२) कळक मिळण्याची चमत्कार.

वाळ (वाळ) (पु.) - केंस.

वाळण (वाळण) (न.) - उतार (मंत्रतंत्रांनी शालेल्या पाणिमानवाड).

वाळवुं (वाळवुं) (स. क्रि.) - (१) नमविणे, वाकविणे.

(२) यकून आकार देणे (लाडू, बिडी इ.) (३) परतविणे

(४) केर काढणे (५) झाकणे 'तेना उयर धूळ वाळ' =

त्यावर धूळ झाक (६) पाणी वळविणे (७) आलेल्या प्रसंग

क्रिया क्रिया पुरी करणे ('वरवी वाळवी' = वर्षभ्रातृ करून टाकणे).

कळम वाळवी - कळम लावणे.

केंड वाळवी - (केंड वाकवून) मृग काम करणे.

छेडो वाळवो - तोंड झाकून रडणे.

पग वाळवा - दम घेणे, विषावा घेणे.

मन वाळवुं - मनाची समजूत करणे.

वाळी लाववुं - (१) केर काढून एकत्र गोळा करणे.

(२) परतवून आणणे.

- लवु - (१) केर काढून गोळा करणे. (२) पेकून घेणे.

(३) येण्यापोटी कापून घेणे.

वाळंद (वाळंद) (पु.) - म्हावी.

वाळियो (वाळियो) (पु.) - धान्याला वारा देताना राहिलेला कचरा.

वाळु (वाळु) (स्त्री.) - (१) देती (२) (न., स्त्री.) रात्रीचे जेवण.

वाळुं (वि.) - (नामाच्या शेवटी लायले असता) 'ब्या मंभंवाचे,' 'ब्या मालकीचे,' असा अर्थ होतो.

वाळो (वाळो) (पु.) - धातूची लांब तार.

विकट (विकट) (वि.) - (१) कडीण, विकट. (२) भयंकर.

विकसावुं (विकसावुं) (अ. क्रि.) - उमलणे, विकाम पावणे.

विकावुं (विकावुं) (स. क्रि.) - आवाज देणे, बोलावणे.

विम्वयाण (विम्वयाण) (स्त्री.) - वाग्वाण.

विम्वयाड (विम्वयाड) (पु.) - द्वेष उत्पन्न होईल अशी बोलावानी, चोडण.

विम्वुं (विम्वुं) (वि.) - विम्वुं, विम्वुं.

विम्वुं (विम्वुं) (स. क्रि.) - पसरून टाकणे, सुटे करून फेकणे.

विगत (विगत) (स्त्री.) - (१) हर्षित, तपशील. (२) उमज.

- पडवी - लक्षात येणे, उमज पडणे.

- वार, - ते - तपशीलवार.

विताडी (विताडी) (स्त्री.) - दर विनय आचाराने चालणारा.

विचोविच (विचोविच) (अ.) - मधोमध.

विग्रोह (विग्रोह) (पु.) - वियोग.

विजावणे (विजावणे) (पु.) - विकार.

विजारी (विजारी) (स्त्री.) - (१) व्यभिचार (२) लबाडी (३) हातचक्राखी.

विटलागी (विटलागी) (स्त्री.) - बशीकरण विद्या.

विताडवुं (विताडवुं) (स. क्रि.) - सतावणे, पीडा देणे, छळणे.

विताड (विताड) (वि.) - (विताड व-वुं) (म. क्रि.) - पालविणे, पमार करणे (विचम, कट).

विदाय (विदाय) (वि.) - (१) निरोपिलेले, वाटेला लावून दिलेले (२) (स्त्री.) एकमेकांपासून कुटुंबाची - विभक्त.

होण्याची - क्रिया.

- भाषवी, - लवी - निरोप देणे - घेणे.

- गीरी (स्त्री.) - निरोप देण्याची - पोचवून येण्याची क्रिया.

विदावुं (विदावुं) (स. क्रि.) - (१) चिरणे, काडणे, तुकडे करून टाकणे. (२) मारून टाकणे.

विच (विच) (स्त्री.) - विधी, रीत, प्रकार.

- विध (वि.) - विविध.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - (१) पलाता (२) अनिष्टाय
विना किया चिन्तन.

(१) विश्रावण (२) विश्रावण, विश्रावण, विश्रावण.

(२) विश्रावण करणे, विश्रावण पडणे.

विश्रावण (विश्रावण) (न.) - प्रयत्नी.

विश्रावण (विश्रावण) (वि. स्त्री.) - (समासाच्या अंती) विश्रावण किंवा
अन्त देणारा ('वरस विश्रावण' = वर्षाव्याख्या अन्त देणारा),

(२) (न.) घेत.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - विणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - भावणे,

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - विश्रावणमान होणे, शोभणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - (१) सळकणे (२)

मीठा - मीठा - करणे (१) (स. क्रि.) साजरे करणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - (१) कोमळणे (२) वितळणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - आंचळ संकोचून घुस ओढून घेणे.

विश्रावण (विश्रावण) [सं.] (न.) - हृदयारी.

विश्रावण (विश्रावण) (अ.) - विश्रावणी, संश्रुती.

विश्रावण (विश्रावण) (न.) - (१) विश्रावण ठेवणारा

(२) विश्रावणपात्र.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - 'वीश्रावण'चे प्रयोजक,
विश्रावणला लावणे.

विश्रावण (विश्रावण) (वि.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (पु.) - विश्रावण, भवसा.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - (१) महत्त्व, किंमत (२) लाक्ष.

पेवत, ताकड, दम. (१) गणना, दिशेव.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - (१) विश्रावण करणे.

(२) विश्रावण श्यायला लावणे.

विश्रावण (विश्रावण) (पु.) - (१) विश्रावण (२) विश्रावणस्थान.

विश्रावण (विश्रावण) - रो (पु.) - विश्रावण.

- वु (स. क्रि.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - विश्रावण पावणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - विश्रावण करणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - विश्रावण (काळ).

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - विश्रावण करणे.

विश्रावण (विश्रावण) (वि.) - विश्रावण, विश्रावण, विश्रावण - अन्त
अन्त देणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - विश्रावण, विश्रावण
अलग होणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - (१) विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (२) विश्रावण. (३) विश्रावण जाणे. (४) हताश
होणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - (१) विश्रावण (२) विश्रावण टाकणे.

विश्रावण (विश्रावण) (न.) - रो (पु.) - विश्रावण (अदमासे १५ गुंठे).

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण)

विश्रावण (विश्रावण) (पु.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (पु. व. व.) - विश्रावणपारा.

विश्रावण

विश्रावण (विश्रावण) (पु.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - विश्रावण हालविणे, धारा धालणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - हवेत जोर जोराने फिरविणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - विश्रावणवेदना, वेण.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - (१) विश्रावण करणे.

(२) विश्रावण द. विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (पु.) - मुकाणाचा दावा.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - गुंढाळणे.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - गुंढाळले जाणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - गुंढाळणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - आगळी.

विश्रावण (विश्रावण) (स. क्रि.) - (१) विश्रावण, शोषण करणे.

(२) विश्रावण शोषण करणे.

विश्रावण (विश्रावण) (न. स्त्री.) - ओढवलेली आपत्ती.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - (१) विश्रावण (२) विश्रावण होणे,

जाणे (काळ).

विश्रावण (विश्रावण) (न.) - विश्रावण, (मुद्देचे) नेचे, घेजे

- रो (स्त्री.) - विश्रावण पाहण्याचे हत्यार.

- वु - (१) विश्रावण (२) विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (अ. क्रि.) - विश्रावण, विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (पु.) - मदीच्या किंवा तलावाच्या सुक्या भागात

पाण्याकरिता काढलेला लवडा.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - विश्रावण.

- रो (पु.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (वि.) - (१) विश्रावण (२) विश्रावण, मोकळ.

- पडणु - (१) विश्रावण होणे, विश्रावण होणे (२) विश्रावण

पडणे.

- मुकणु - विश्रावण मोकळ सोडणे.

- मोर करणु - विश्रावण, कलेकाने किंवा खेदाने तोंड उतरणे.

विश्रावण (विश्रावण) (स्त्री.) - विश्रावण.

विश्रावण (विश्रावण) (१) विश्रावण, विश्रावण (२) विश्रावण.

वीसी माणस - प्रामाणिक मनुष्य.

—धावीसी—सुखदुःख, चढतीचा काळ-उतरतीचा काळ.

पोणीवीसी—अप्रामाणिक.

वीसमयुं (वीसयुं) (अ. क्रि.)—शमणे, थंड होणे (उष्मा, थकवा इ.).

वीसरयुं (वीसरयुं) (अ. क्रि.)—विसरणे.

वीळ (वीण) (स्त्री.)—भरती.

वेळयुं (वेळयुं) (अ. क्रि.)—(१) चकित होणे (२) (स. क्रि.) पाहणे, तपासणे.

वेतारयुं (वेतारयुं) (स. क्रि.)—(१) मरून करणे (२) निभावून घेणे.

वेयुं (वेयुं) (पु.)—सूर्य, बऱ्थड.

वंगणुं (वंगणुं) (न.)—वांगे.

वेचयुं (वेचयुं) (स. क्रि.)—विकणे.

वेची खाय पयुं—डोक्यावर मिरा वाटणारे, मान न ठेवणारे.

वेचाड (वेचाड) (वि.)—विकाऊ.

वेचाण (वेचाण) (न.)—विक्री.

—णियुं (वि.)—(१) खरीदलेले (२) विकण्याजोगे.

वेचायुं (वेचायुं) (अ. क्रि.)—‘वेचयुं’चे कर्मणि, विकते जाणे. -तुं (वि.) खरेदी.

वेजा (वेजा) (स्त्री.) (१) निशाण (२) विपत्ती (३) प्रजा.

वेठयुं (वेठयुं) (स. क्रि.)—सहून करणे. (२) निभावणे.

वेठियावाड (वेठियावाड) (स्त्री.)—अनिच्छेने केलेले काम, वेड.

वेठियो (वेठियो) (पु.)—(१) वेठ करणारा (२) वेठीला पकडलेला नोकर.

वेठयुं (वेठयुं) (स. क्रि.)—उघळणे, उडविणे, नास करणे.

वेठमी (वेठमी) } (स्त्री.)—पुरणपोळी.

वेठयुं (वेठयुं) (स. क्रि.)—शेवटी जाळी लावलेल्या दुवेळक्या लांब काटीने (आंबे इ.) तोडणे

वेठ्यो (वेठ्यो) (पु.)—तलावात किंवा नदीत पाण्यासाठी म्हादलेला खडडा.

—वेडा (पु. व. व.) शब्दाच्या शेवटी हा शब्द लावल्या असता ‘च्या सारखे वर्तन’ असा अर्थ होतो. (‘बायला-वेडा’ बायकी चाले)

वेढांग (वेढांग) (पु.)—घोडा.

वेडी (वेडी) (स्त्री.)—शेवटी जाळी लावलेली फळे उतरण्याची दुवेळक्या केलेली लवचकटी.

वेड (वेड) (पु.)—(१) बोटाचे पेर (२) दोहोडून अधिक वेडे लागलेली अंगटी.

वेडयुं (वेडयुं) (स. क्रि.)—सामना देणे.

वेडो (वेडो) (पु.)—(१) बोटाचे पेर (२) लाकडाची गाठ.

वेडे गणाय पटलुं—बोटावर मोजण्याइतके.

वेण (वेण) (स्त्री.)—(१) कापसाचे झाड—रोप (२) वेण, प्रसववेदना (३) वचन.

—काळयुं—घोलणे, वचन काढणे.

—मारयुं—टोमणा मारणे.

—राणयुं—शब्द राखणे—मानणे.

वेन (वेन) (पु.)—(१) मोका, संधी (२) व्यवस्था, तजवीज, वेत.

वेतर (वेतर) (न.)—वीत (विण्याची क्रिया).

—आवयुं, वेतरे आवयुं—(मादी) वाफेला येणे.

—वंठयुं—प्रसूती घाया जाणे.

वेतरण (वेतरण) (स्त्री.)—(१) वेतणे (कपडा), ‘कटिंग’ (२) आवश्यक ती तजवीज—व्यवस्था (३) (लाक्ष.) शिक्षा.

—युं (स. क्रि.)—(१) वेतणे (२) आवश्यक ती व्यवस्था करणे (३) (लाक्ष.) विचडतून टाकणे.

वेदियुं (वेदियुं) (वि.)—(१) वेदपाठक (२) (लाक्ष.) पढतमूर्ख.

वेव (वेव) (पु.)—(१) छिद्र (२) दोष, माथ (३) जखम (४) नेम, निशाण.

—युं (स. क्रि.)—छिद्र पाडणे, (२) नेम धरून मारणे.

वंत (वंत) (स्त्री.)—(१) वीत (२) (अ.) च्या क्रियावाचक शब्दाशी हा जोडला जातो ती क्रिया होताच ‘लागलीच’

असा अर्थ होतो (‘जोतावंत’=पहाताक्षणी)

(३) (पु.) वेत, व्यवस्था.

—वायां—वेमयो—मानी मिळणे.

—भरयी—वितीने अंतर मापणे.

—भोय न सूखवी—काहीमुढां न कळणे, गोंधळातून घाट न मारणे.

वंतियुं (वंतियुं) (वि.)—वीतमर.

वेर (वेर) (अ.)—पर्यंत.

वेर (वेर) (न.)—(१) शत्रुत्व, घेर (२) द्वेष.

—लेयुं, —वाळयुं—सुड घेणे.

वेरण (वेरण) (न.)—पसरून फेकण्याची क्रिया.

—खे (—छे) रण (वि.)—अस्ताव्यस्त.

वेरयुं (वेरयुं) (स. क्रि.)—(१) पसरून फेकणे, विखरून टाकणे. (२) पसरणे (३) (लाक्ष.) रूप खर्च करणे.

वेरान (वेरान) (वि.)—उजाड.

वेरायुं (वेरायुं) (अ. क्रि.)—(१) विखरून जाणे, सुटे होणे.

वेरे (वेरे) (अ.)—शी (लघ).

वेरो (वेरो) (पु.)—कर, जकात.

वेरण (वेरण) (न.)—लाटणे.

वेळो (वेळो) (पु.)—(१) मोठा वेळ (२) वंशपरंपरा.

वेळु (-ळु) (वेळु-ण) (स्त्री.) - रेती.

वेळु (वेळु) (वि.) - (१) घावळ (२) गोष्ट पोटात न ठेवता ।

एकन बोद्धन टाकणारे (३) विहवळ.

वेधाई (वेधाई) (पु.) - व्याधी.

-वळांड (न.) - व्याखाकडील संगेसोयरे.

-ण (स्त्री.) - व्याहीण.

वेवानुं (वेवानुं) (वि.) - विवाहाच्या कामात गुंगून गेलेले.

वेविशाळ (वेविशाळ) (न.) - साप्तरपुडा, सगाई.

वेमण (वेमण) (न.) - (१) वेसन (२) पाणी घाडून बनविलेले

वेमणाचे पिशने व कपडे.

वेमट (-टी) (वेमट-टी) (स्त्री.) - नथ, नाकातील बाळी.

वेह (वेह) (पु.) - (१) छिद्र, भोक (२) नेत्रे (मुईचे) (३) दार.

वेळ (वेळ) (स्त्री.) - (१) वाताने शरिरांत येणारा वेग,

आकडी (२) अवदाणा.

-वळवी - दशा सुधारणे.

-घीतवी - वेळ-काल-निघून जाणे.

वेळा (वेळा) (स्त्री.) - (१) वेळ, काल (२) विलंब, उशीर

(३) लाक्ष. त्यास प्रसंग (४) विपत्तीची वेळ.

वेळोवेळ (वेळोवेळ) (अ.) - (१) बरोबर वेळेला.

(२) वक्तशीरपणे.

वेतहं (वेतहं) (न.) - (१) वेठ (२) कंटाळा किंवा थक्या

येण्याजोगे काम (३) मेहेनताना.

-रो (पु.) - वेठ करणारा, मजूर.

वेद्याहं (वेद्याहं) (न.) - औपधपाणी.

वेदु (वेदु) (न.) - वेद्याचा धंदा.

वेकळो (वेकळो) (पु.) - लहान ओढा, बहाळ.

वेकडी (वेकडी) (स्त्री.) - तरुण म्हैस किंवा गाय.

वेह (वेह) (पु.) - जोराने वाहणारा - ओढ असलेला प्रवाह.

वेळामण (-णुं) (वेळामण-णुं) (वि.) - (१) वाकडे, वाकदार

(२) (न.) वाक.

वेळायवुं (वेळायवुं) (स. क्रि.) - वेळविणे, निरोप देणे,

पोचविणे.

वेळायवो (वेळायवो) (पु.) - पोचविणारा, पोचविण्यासाठी

गोवत जाणारा मनुष्य.

व्यंजळ (-ळ) (व्यंजळ-ण) (पु.) - नपुंसक.

व्याजवाध (-ध) (व्याजवाध-ध) (स्त्री.) - पैसे उगीचच पडून

राहिल्याने किंवा सुदतीपूर्वीच परत आल्याने येणारी

व्याजानी वेध.

-मुहळ (न.) - रास.

-वठेतर (न.) - व्याज, कमिशन बगीरेचे उत्पन्न.

-वाडुं (न.) - व्याजाचा आणि कमिशनचा धंदा.

-वेरो (पु.) - व्याजाच्या कमाईवर पोट भरणारा.

-वु (वु) (वि.) - व्याजी दिलेले किंवा घेतलेले.

-वु चिट्टी (स्त्री.) - व्याजी दिलेल्या कर्जाचे पत्र.

श (श)

शक (शक) (पु.) - संशय, वहीम.

-जो - जमीन येणे.

-संशयो, -ल्यो - संशय घेणे.

-द्वार (वि.) - ज्याच्यावर संशय आहे असा.

शक (-क) शिंयुं (शक-क-शिंयुं) (न.) - रताळे.

शक (-क) रपारो (शक-क-रपारो) (पु.) - शंकरपाळे.

शकयुं (शकयुं) (अ. क्रि.) - (१) शकणे (२) संभवणे.

शकोहं (शकोहं) (न.) - मातीचे फुलवात्र किंवा पणती.

शकळ (शकळ) (स्त्री.) - चेहरा, रूप.

शको (शको) (पु.) - (१) शिफा (२) सुंदर भव्य चेहरा.

पडवो - छाप पडणे.

-कादार (वि.) - (१) गोंडस चेहऱ्याचे (२) मोठ पाडणारे,

भपकेबाज.

शक्य (शक्य) (पु.) - मनुष्य.

शग (शग) (स्त्री.) - (१) दिव्याची ज्योत (२) ज्योतीसारखी

दांक आकाराची वस्तू (३) अनावरचि आचळ.

शगडी (शगडी) (स्त्री.) - शोगडी.

-करी - शोगडी पेटविणे.

-माये लेवी - बहोरवी - कुसऱ्याची मानगड आपल्या अंगावर

येणे.

शगां (शगां) (न.) - (१) शंका होणे (२) गमनेची

(३) लवचील, शींचाऱ्या जागणे.

शण (शण) (न.) - ताग.

शणगार (शणगार) (पु.) - शंगार, साज.

-वुं (स. क्रि.) - (१) सजविणे (२) दागिने घालणे.

शणगो (शणगो) (पु.) - अंकुर, फूट.

-गावुं (स. क्रि.) - फूट येणे, अंकुर फुटणे.

शतमी (शतमी) (स्त्री.) - गलबतात चढविलेल्या मालाची

पावती.

शका (श१६) (स्त्री.) - आरोग्य.

- खानुं (न.) - दवाखाना, इस्पितळ.

शक(-व) (श१७-१) (न.) - शव, प्रेत, मुबदा.

- यान (न.) तिरही.

शकनम (श१७-२) [फा.] (न.) - (१) दंव (२) पातळ, नारीक.
मलम शकन कागड.

शमशमाकार (श१८-१) (वि.) - बेगुद्ध, हालचाल नसलेले.

शमा (श१८) [अ.] (स्त्री.) - (१) मेणवत्ती (२) (लाक्ष.) ज्योती.

शंभुमेळी (श१८-२) (पु.) - भिन्न भिन्न जातीच्या वस्तूंचा

किंवा माणसांचा मेळावा. (२) वर्णसंकर.

शयदा (श१९) [फा.] (वि.) - (१) वेडे. (२) प्रेमबंधे.

शर (श२) (स्त्री.) - नियम, कायदा.

शरणाई (श२-१) (स्त्री.) - सनई.

शरणुं (श२-२) (न.) - शरण, आश्रय.

शरत (श२-३) (स्त्री.) - करार, बोली.

- करवी - (१) बोली करणे. (२) पैज मारणे.

- बकवी, - मारवी - होड - पैज मारणे.

- ते पत्रवुं - पैज लागणे.

शरती (श२-४) (स्त्री.) - (१) बकी. (२) सर्ती, पडणे.

शरम (श२-५) (स्त्री.) - (१) लाज, संकोच. (२) प्रतिष्ठा,

इजत. (३) अप्रतिष्ठा, बेइजत.

- अडवी } - दडवण पडणे.

- पडोचवी }

- मावुं - (स. क्रि.) - (१) लाजणे. (२) खजील होणे.

- माववुं (स. क्रि.) - (१) लाजविणे. (२) मान वाळवून
पेकेल असे करणे.

- माळ (वि.) - लाजाळू.

- मिंदवी (स्त्री.) - लाज.

- मिंदुं (वि.) - शरमिंदे, खजील.

शरवुं (श२-६) (वि.) - (१) तिखट कानाचे. (२) मातीवर
पाणी पडल्याने जो सुवास निघतो त्यासारखे.

शराफ (श२-७) (पु.) - सायफाट.

- फी (वि.) - (१) सायकारीसंबंधीचे. (२) विश्वासपात्र,
खात्रीचे. (३) (स्त्री.) सायकारी.

शराफत (श२-८) [अ.] (स्त्री.) - (१) माणुसकी. (२) पात्रता.

शराब (श२-९) [अ.] (स्त्री.) - दारू.

- चोम (स्त्री.) - दारूचाजी.

- वी (वि.) - (१) दारूड्या. (२) (स्त्री.) नशा, मस्ती.

शरासन (श२-१०) [अ.] (स्त्री.) - दुष्टपणा.

शरियत (श२-११) [अ.] (स्त्री.) - कुराणाचे अनुशासन, धार्मिक
नियम.

शरीक (शरी३) [अ.] (वि.) - सामील.

शरीगन (शरी३-१) [अ.] (वि.) - (१) भाग देवणारा.

(२) साथीदार. (३) मदतगार, साहाय्यक.

शरीफ (शरी३) [अ.] (वि.) - (१) कुलीन. (२) प्रतिष्ठित,
अवधार. (३) (पु.) शेरीफ.

शरीर वटावुं - कामाच्यानून शरीर निघण्याची लागण.

- गाळवुं - तप इ.ने शरीर मुकवून टाकणे.

- घसावुं - शरीर क्षिणने (कामाने बगैरे).

- धीकवुं - शरीर तापणे, मृप ताप येणे.

- मां उभी वाट पडवी - सर्व अवयव लुले पडणे, मरणाच्या
शेजटच्या घटकेला जाऊन पोचणे.

- मां घण वेमवो - शरीरात रोगरूपी किड्याने घर करणे.

- भराई जवुं - शरीर आग्रवणे - धरणे (संधीवाताने बगैरे).

- भरावुं - (१) शरीर लटूट होणे, शरीरात रक्त वाढणे.
(२) ताप येणे.

- भारे थवुं - (१) शरीर आळसाने जड होणे. (२) ताप
आल्यासारखे होणे. (३) लटूट होणे.

- लेवुं - शरीर पुष्ट होणे.

- लेवावुं - शरीर मुकणे.

- वळवुं - शरीर सुधारणे, रक्त वाढणे.

- वाळवुं - (१) शरीर सुधारणे. (२) व्यायामादींनी अवयव
लवचिक करणे.

शर (श२) [फा.] (न.) - सुरुवात.

शरू (श२) (वि.) - सुरु केलेले, चालू.

- जान (स्त्री.) - आरंभ, सुरुवात.

- थी - आरंभ.

- मां - आरंभ.

शह (श२) [फा.] (स्त्री.) - सामर्थ्य, दयाव, छाप.

शहादत (श२-१) [अ.] (स्त्री.) - (१) साक्ष, पुरावा
(२) हुतात्मपण.

शहूर (श२-२) (न.) - पाणी, राम, सरब.

शाक (शा३) - फळ - कंद - भाजी.

- पांढवुं (न.) - भाजीपाला.

शाख (शा४) (स्त्री.) - साख, पत (२) साक्ष (३) उपनाम,
आडनाव.

- पडवी - (१) पतीची छाप पडणे. (२) उपनाव पडणे.

- पूरवी - साक्ष देणे.

शागरीत (-द) (शा५-१-६), शागिर्द (पु.) - (१) शिष्य, चेला
(२) सहायक.

शाण (शा६) (पु.) - (१) कसवटीचा दगड, सहान (२) चार
मासे वजन.

शागकुं (शागकुं) (न.) - (१) पणती किंवा लोटके (२) भीक मागण्याचे पात्र.

शाल्यावधुं - भीक मागण्याला लावणे.

शागप (शागप) (स्त्री.) - ण (न.) - शहाणपण, चानुरी.

शागुं (शागुं) (वि.) - चनुर, शहाणं.

शागा (शागा) (स्त्री.) - शांती, स्वस्थता, निश्चितता.

- मां रहें तो - 'मुखी राहा' अशी शुभेच्छा (एकमेकांचा निरोप घेताना).

शान (शान) [अ.] (स्त्री.) - (१) ऐट (२) दिमाग.

- सोमान (स्त्री.) - (१) रंगोपणा (२) पाणी, दम, तेज (३) हुयारी.

शामयुं (शामयुं) (अ. क्रि.) - शान्त होणे.

शामळो, - ळियो (शामळो-गियो) (पु.) - भीकृष्ण.

शायक (शायक) (वि.) - शोकीन.

शाय (-हे)र (शाय हे-र) (पु.) - कवी, विद्वान.

- री (स्त्री.) - (१) कवित्व, विद्वत्त्व (२) काव्यकला, कविता.

शार (शार) (पु.) - छिद्र.

- डी (स्त्री.) - छिद्र - भोक - पाडण्यानं टोकदार हत्यार.

- डो (पु.) - विहिरीत जास्त पाणी यावे म्हणून पाडलेले भोक, 'बोरिंग'.

- बुं (स. क्रि.) - भोक पाडणे (विहिरीत इ.).

शाही (शाही) (स्त्री.) - शायद.

- चून (पु., न.) - दीपकागद.

शाहुकार (शाहुकार) (पु.) - (१) सावकार, पैसे कर्माऊ देण्याचा

धंदा करणारा माणूस (२) अब्दार, प्रामाणिक मनुष्य

(३) कटाक्षार्थी चोर, छुटार.

शाहुडी (-डी) (स्त्री.) - शाहुडी.

शाहेद (शाहेद) (पु.) - साक्षीदार.

- दी (स्त्री.) - साक्ष, पुरावा.

शाळ (शाळ) (स्त्री.) - भात, साळ.

- ळियुं (न.) - हलक्या जातीचे भात.

शिकारामण (शिकारामण) (न.) - (१) (हुंडी) स्वीकारणे.

(२) ती स्वीकरण्याचा वटाव.

शिक (-क) ल (शिक-क-ल) (स्त्री.) - चेहरा, मुलाकृती.

शिकस्त (शिकस्त) [फा.] (स्त्री.) - पराजय, हार.

- आपवी - पराजय करणे, हार लावला लावणे.

- विल (वि.) - हताश.

शिकायन (शिकायन) [अ.] (स्त्री.) - तक्रार, किर्याद, दोष काढणे.

शिकारुं (शिकारुं) (स. क्रि.) - स्वीकारणे (हुंडी).

शिकवण (शिकवण) (स्त्री.) - कान पुंकणे, गुपचूप शिकवण देणे.

शिकवावधुं (शिकवावधुं) (अ. क्रि.) - (१) शिकविणे

(२) लाड. कान पुंकणे, चिथावणे.

शिकवड (शिकवड) (पु.) - भीकवड.

शिकवावधुं (शिकवावधुं) } (स. क्रि.) - शिकविणे.

शिकवामण (शिकवामण) (स्त्री.) - बोध, शिकवण, सहा.

- माने चडारवी - मळा गुणवत्ते पाहूय करणे.

शिंगुं (शिंगुं) (न.) - (१) शिंग (२) रणशिंग.

शिगाव (शिगाव) [फा.] (वि.) - उतावीळ, अधीर.

- धा (स्त्री.) - अधीरपणा, उतावळी.

शियाळ (शियाळ) (न.) - शील (स्त्रीचे), सनील, पावित्र्य.

शियाळ (शियाळ) (पु, स्त्री.), - युं, - ळियुं (न.) - कोव्हा, कोव्हे.

शियाळ (शियाळ) (वि.) - हियाळी.

- ळो (पु.) - हियाळा.

शिरताज (शिरताज) (पु.) - (१) मुकुट (२) वडील, वरिष्ठ.

शिरा - रो - ई (शिरा-रो-ई) - मुरई.

शिराणुं (शिराणुं) (न.) - उशी.

- णं (अ.) - उशारा

शिरामण (शिरामण) (न.), - णी (स्त्री.) - नास्ता, सकाळचा फराळ.

शिरावधुं (शिरावधुं) (स. क्रि.) - नास्ता करणे.

शिलेवानुं (शिलेवानुं) (न.) - तोक्याना (२) दाम्नागार.

शी (शी) कळी, शोकी (शीकळी, शीकळी) (स्त्री.) - (बेलाच्या तोंडाला पोषतात ते) मुयंक.

शीकुं (शीकुं) (न.) - शिके.

शीक (-क) ल (शीक-क-ल) (न.) - शिरा.

शीक (शीक) (स्त्री.) - (१) शिकवण, बोध (२) निरोप

देताना देतात ती भेट (३) भरलेल्या पोल्यानून नमुन्यासाठी धान्य बाहेर काढण्याकरिता जे हत्यार गुपसून काढतात ते.

- आपवी - निरोप देणे.

शीकवधुं (शीकवधुं) (स. क्रि.) - (१) शिकविणे (२) कान पुंकणे, शिकवण देऊन चिथावणे.

शीकवधुं (शीकवधुं) (स. क्रि.) - शिकणे.

शीकवुं (शीकवुं) (स. क्रि.) - (१) छिद्र पडलेले भरणे. (२) बंद करणे. (३) (देणे) भागविणे, चुकते करणे.

शीकला (-ळा) (शीकला-णी) (स्त्री.) - फोड्या, देवी.

- काडवा - टाकवा - फोड्या काढणे.

शीद, - ने (शीद, - ने) (अ.) - कशाकरिता ?

शीदुं (शीदुं) (न.) - शिधा.

शीश (शीश) (न.) - डोके.

शीशगर (शीशगर) [फा.] (पु.) - आरसा घनविजरा कारागीर.

शीशम (शीशम) (न.) - शिथली.

शीशी (शीशी) (स्त्री.) - चाटली.

-शो (पु.) - शिथल, मोठी चाटली.

शीशम (शीशम) (न.) - शिथल.

शीशी (शीशी) (स्त्री.) - चाटली.

शीकु (शीकु) (वि.) - थंड.

-शो (पु.) - शिथली.

शुकन (शुकन) (न.) - (१) शुकन (२) शुभशुकन.

-निशक (वि.) - शुभशुकनी.

शुभ (शुभ) (पु.) - (१) आभार (२) गौनाय (३) रिजय.

गुप्तमो (या) - आभार मानणे.

-शना (पु. व. व.) - (१) आभार मानणे (२) जयजयकार.

शुक करणे - हित करणे, कार्यसिद्धी करणे.

-थयो, - बळवो - बरकत होणे, लाभ होणे.

शुमार (शुमार) [फा.] (पु.) - (१) अंदाज (२) हिशोब.

-रे (अ.) - सुमारे, अंदाजे.

शुं (शुं) (मव.) - (१) काय (२) कोण (३) गोमाच्या

शेवटी लागले असताना मारणे ('गोवगा' मो')

गोवगासारखे तोंड).

शुव (शुव) (स्त्री.) - (१) शुद्ध, भान (२) अफळ, समज.

शून (शून) (स्त्री.) - शून्य.

-सूकवी - रद्द करणे.

-कार (पु.) - (१) निर्जनता, नीरवता (२) चित्ताची

शून्यावस्था

-सून वि. - सुन्न, अगदी गप्प झालेले.

शूर (शूर) (पु.) - (१) शूरवीर (२) (न.) शौर्य, आवेष्ट.

-आयवुं, - चडवुं, - छटवुं - (१) शौर्याचा आवेष्ट चढणे.

(२) आवेष्ट चढणे.

-पर आयवुं, - पर चडवुं - शौर्य चढणे.

शूरतन (शूरतन) (न.) - शौर्य.

शूरुं (शूरुं) (वि.) - शूरवीर.

शुक्र (शुक्र) (स्त्री.) - (१) खांब काटा (२) (न.) कळ, घेदना.

-बागची - काटा शिरणे.

-ऊपडवुं - कळ सुरू होणे.

शेवच (शेवच) (शेवच-शेवच) (स्त्री.) - मनोराज्य.

शेव्याई (शेव्याई) (स्त्री.) - शेवळी, बटाई.

शेठ (शेठ) (पु.) - (१) मोठा अव्वलदार व्यापारी. (२) दुकानदार.

(३) मालक, धनी (नोकराचा).

-ठागी (स्त्री.) - शेठाची पत्नी.

-टियो (पु.) - (१) सावकार (२) माध्याल्य गोरा असलेला बैल.

शेठ (शेठ) (पु.) - (१) मोठा (२) (पु.) मोठा (३) मोठा

होणारा टोकदार भाग.

-काटाई, - मारण - मारण (३) मारण.

-बागची - काटा शिरणे.

-उपडवुं (वि.) - कळणे (३) कळणे.

शेडा (शेडा) (पु. व. व.) - शेवड.

शेडी (शेडी) (पु.) - शेवट्या शेवट्या शेवट्या शेवट्या शेवट्या

गवत उगवते).

शेवज (शेवज) (पु.) - पु. शेवज्या शेवज्या

शेवजी (शेवजी) - शेवजी.

शेवुर (शेवुर) (न.) - तुली.

शेव (शेव) (पु.) - (१) शेवट्या शेवट्या (२) शेवट्या शेवट्या

-शेव - शेवट्या शेवट्या शेवट्या शेवट्या

-लोमी चडवुं - मूठभर मांस चढणे.

-विल (वि.) - बहादुर, निर्भय.

शेर (शेर) (शेर-शेरी) (स्त्री.) - ऊस.

शेरडी (शेरडी) (स्त्री.) - अरुंद वाट, धोळकंड.

-बो (पु.) - (१) पायवाट (२) अर्थाने मुकलेले ओपळ

(३) धसका.

शेरी (शेरी) (स्त्री.) - (१) बोळ (२) गल्ली.

शेव (शेव) (शेव शेव) (पु.) - तलाठी किंवा जमीनदाराचा कारकून.

शेवली (शेवली) (स्त्री.) - (१) चकमकीने ज्यात ठिणगी पडते ती शेरी (२) भस्म, राख.

शेवो (शेवो) (पु.) - पार काढण्याच्यावेळी नाटाळ गाण्याच्या पायांना बांधण्याची शेरी.

शेवडी (शेवडी) (पु.) - शेवडी.

-बो (पु.) - जैन साधू.

शेव्याळयुं (शेव्याळयुं) (स. कि.) - (१) कमावणे (२) (काम) सफळतापूर्वक पार पडणे.

शेव्याळयुं (शेव्याळयुं) (वि.) - (१) शेव्याळ साचलेले (२) थोडथोडी वाफ निघत असलेले.

शेवुं (शेवुं) (वि.) - उतरते.

शेव (शेव) (स्त्री) - (१) हरविणे, दबाव. (२) दाब, छाप (३) दाह.

-खाह जवुं - पुरते भिणे.

-जोर, - मार वि. - बलवान, बहादुर.

शे (शे) (अ.) - कोणत्या कारणाने, का?

शोक (शोक) (स्त्री.) - दुसरी बायको.

-बो (पु.) - दुसरा नवरा.

शोख (शोख) (पु.) - शोक, होम, फोड. (२) मोज, चैन.

शोगटावाजी (शोगटावाजी) (स्त्री.) - संगट्यांचा खेळ.

ગોંગડી (સંગડી) (સ્ત્રી.) - ગોંગડી.
 ગોંગડી (શોધનું) (સ. ક્રિ.) - (૧) શોધવું, તપાસ કરવું.
 (૨) પરીક્ષા કરવું (૩) શુદ્ધ કરવું.
 ગોંગડીયા (શોધનું) (સ્ત્રી.) - શોધાશોધ.
 ગોંગડી (શોધનું) (વિ.) - શોધનારે, સાજનારે.
 ગોંગ (શોધ) [કા.] (પુ.) - આરઠાઓરઠા, ગોંગાટ.
 ગુલ, - ગોંગ (પુ.) - ગલગા, કોલાહલ.
 - ગું (ખ. ક્રિ.) - આરઠાઓરઠ કરવું.
 ગાંગી (શોધી) (પુ.) - મગકા.
 ગાંગર (શોધર) [કા.] (પુ.) - શ્વાગી, પત્તી.
 ગામ (શ્વાસ) ઉપર - (૧) જોરાને શ્વાસોચ્છ્વાસ ચાલવું.
 (૨) શ્વાસ લાગવું.

ગાંગી નામનો (૧) કામ ચાલનારો, ગાંગી.
 (૨) મરણ સ્થિતીમાં મેળે.
 - ગાંગો - દમ મેળે, આરામ મેળે.
 ગાંગી (શોધ) (પુ.) - ગાંગી.
 - ગેંગો - (૧) કંડાશી પ્રાણ મેળે (૨) મને પ્રકાશકાશી
 મિલે, વિશ્વાસ સંપાદન મેળે.
 - ગદાર કાઢવો સગી - શોધના શ્વાસ મેળે પડે.
 - ગરાવો - શ્વાસોચ્છ્વાસ જોરાને ચાલવું.
 - ગાંગો - દમ મેળે મેળે.
 - ગુલ - (૧) આરામ મેળે, વિશ્વાસ મેળે (૨) પ્રાણ
 મેળે.
 - ગદે ગાંગો - રંતાપ આપવું, ગીય લાગવું.

વ (૫)

વર્ણવ (વર્ણવ) [સ.] (ન.) - કપડ, કારરથાન.

સ (૨૨)

સકલ (સકલ) (સ. ક્રિ.) - આકલન મેળવું, જસલવું.
 સકલ (સકલ) (ન.) - રતાલે.
 સકલો (જો) (સકલો) (પુ.) - (૧) સોદા (૨) પટ પકડવું
 ટેવળાના સાપલા (૩) (લાક) કાચુ.
 સકાર (સકાર) (પુ.) - (૧) સ્વાદ, સરવ, ચાંગલેપણા (૨) રીત.
 સકા (સકા) (વિ.) - (૧) પ્રમાણભૂત અસત્યના શિષ્ય
 મારલે, ડંચી જાતી, મનાવટ નસલે. (૨) સુર.
 સાગર (સાગર) (સ્ત્રી.) - સાગર.
 - ટેડી (સ્ત્રી.) - સરચૂત.
 - પાને (પુ.) - શંકરપાલે.
 સાક્ષ (સાક્ષ) (વિ.) - (૧) ચાંગલે કમલે, સાગૂત મેળે.
 (૨) મગચૂત, મલકટ.
 સાગ (સાગ) (સ્ત્રી, ન.) - સ્વસ્થતા, ચેન.
 - પડવું - ચેન પડવું, સ્વસ્થતા વાટવું.
 - મલકવું - નિશ્ચિત મેળે, સાંતી વાટવું.
 સાગવું (સાગવું) (વિ.) - સાક્ષ, આદર નસલે (૨) સાંત
 મલકારે, મલકવું ન કરનારે.
 સાક્ષ (સાગ) (વિ.) - (૧) કઠીન (મઝ નવે અસે).
 (૨) મગચૂત, મલકટ (૩) કઠોર, નિર્દય (૪) દમવિનારે,
 મલકારે. (૫) અતિશય (૬) કલક, ડમ

(૭) આમલગુન, જોરદાર ('સમત મલમળ' = જોરદાર
 શિકાર) (૮) અવપડ.
 - સાગે - કલકવું.
 - સાગે, સાગી (સ્ત્રી.) - (૧) જમરદસ્તી (૨) કલકવણ
 (૩) પ્રતિબંધ, મેડી.
 સાગલ (સાગલ) (વિ.) - સાગલારે, ટિલે પડલે.
 સાગલ (સાગલ) (સ્ત્રી.) - સાગલારે, મિષ્ટા.
 સાગલ (સાગલ) [અ.] (સ્ત્રી.) - (૧) દાન, સ્વરાત
 (૨) ડારતા.
 - સા (વિ.) - દાનશર.
 સાગ (સાગ) [અ.] (વિ.) - દાનશર, ડાર.
 - નો સાગ - અતિશય ડાર સ્વામાના મનુષ્ય.
 સાગ (સાગ) (સ્ત્રી.) - દિવ્યાની સ્વેત.
 સાગ (સાગ) (પુ., સ્ત્રી.) - (૧) સાતી, પત્તા, સામાચાર.
 (૨) જોરાને ડારલે પાડવું. (૩) પિચ્છા, પાટ.
 સાગ (સાગ) (પુ.) - સાગલેલી કળીક.
 સાગલ (સાગલ) (ન.) - (૧) નાતે, રક્તસંબંધ. (૨) સાગલ.
 સાગલ (સાગલ) (સ્ત્રી.) - સાગ, અનુકૂળતા, તજવીઝ.
 - પડવું - સાગલારે.
 સાગલ (સાગલ) (સ્ત્રી.) - સાગલ.

संगांसांई (संगांसांई) (न. व. घ.) - संगेसोयचे.
सगीर (सगीर) (वि.) - (काय्याप्रमाणे) कमी वयाचे.
सगुं (सगुं) (वि.) - रक्तसंबंधाचे, नात्याचे (२) (न.)
नात्याचे.

- ग्यागु - नात्याचे आम - अगण.

- ग्यागुं (न.) - आमसंबंधी.

- ग्यागुर (न.) - ह्यागुंजन.

संगेसागवे जगुं - भाससंबंधाने एल्याचाकडे प्रसंगाने जाणे.

सघळुं (सघळुं) (वि.) - सगळे.

संक्रासण (संक्रासण) (वि.) - (१) संक्रासण.

अहचण-संकुचितता (२) अहचण, संगरासंगरी.

- सं (अ. क्रि.) - (१) संगरणे (२) जागेची अहचण सोसणे.

(३) (लाक्ष.) अहचणीत सापडणे.

- सं (स्त्री.) - (१) जागेची अहचण-संकुचितता

(२) अहचण.

संक्रासणुं (संक्रासणुं) (अ. क्रि.) - संलग्न होणे, जोडले जाणे.

संक्रासणुं (संक्रासणुं) (स. क्रि.) - आढोपणे, आवरणे, गुहाळणे.

संक्रासणुं (संक्रासणुं) (स. क्रि.) - (१) संक्रासणे (२) संक्रासणे

करणे.

संक्रासणुं (संक्रासणुं) (अ. क्रि.) - (१) आक्रमण (२) संक्रासणे

संक्रासणुं (संक्रासणुं) (स. क्रि.) - पसरणेक सोळा करणे.

संक्रासणुं (संक्रासणुं) (स. क्रि.) - (१) भाणखी भात घालणे

(२) प्रत्यक्षित करणे (३) विधायणी देणे. (४) पाहणे

'संक्रासणुं'.

संगारो (संगारो) (पु.) - पाहणे सादणाना सादणाना संगारो

संगारो (संगारो) (अ. क्रि.) - (१) 'संगारो' संगारो करणे या

धातूचे कर्मणि रूप, सहन होणे (२) लवचीस शोचाम लागणे.

- संग (पु.) - (१) लवचीस किंवा शोचाम लागणे. (२) साज

(३) फिळस.

संग (संग) [सं.] (पु.) - (१) संबंध (२) संयोग. (३) सोबत,

संगति (४) भासक्ति (५) मेथुन.

- संग (पु.) - संगीत.

संग [का.] (पु.) - दगड.

- संग [का.] (पु.) - पायबट.

- संग (वि.) - दगडासारंगे कडोर घातणे.

संगळे (संगळे) (पु.) - निवडण.

संगमारी (संगमारी) [का.] (स्त्री.) - दगडाची टेथून

मारण्याची शिक्षा.

संगाथ (संगाथ) (पु.) - साथ, सोबत (वाटेत).

- गायो - मोहन दरोवर आहे की नाही ते पाहणे.

- थी - (१) (वि.) - संगन करणारा (२) (पु.) संगीत.

संगीथि (संगीथि) [सं.] (स्त्री.) - परिपक्व.

संगीन (संगीन) [का.] (वि.) - (१) दगडी (२) टिकाऊ,

भक्कम.

संगेमरमर (संगेमरमर) [का.] (पु.) - संगमरवर.

संग काढयो - (१) यापेक्षा जगा घेऊन निघणे.

(२) (व्यंग्याची) जवळ काही नाही असे दर्शविणे (३) दोग

उभे करणे.

- काटीण जयो-पहोणयो - संगेत घोडे व्हाणे, उरिष्ट पुरे

होणे.

संगरी (संगरी) (पु.) - संगराचे नेता.

संगरुं (संगरुं) (अ. क्रि.) - (१) गोळा-कमा करणे,

(२) संग्रह करणे, साठविणे (३) समाविष्ट करून घेणे.

संगरो (संगरो) (पु.) - संग्रह.

- गायो (वि.) - परिग्रही, जरूरीपेक्षा जास्त संग्रह

करण्याच्या वृत्तीचे.

संगारो (संगारो) (पु.) - कातकाम करण्याचा पाडा यत्र, 'लेथ'

- डियो (पु.) - कातकाम करणारा.

संगारम (संगारम) (पु.) - (१) धर्मशाळा (२) मठ, गिहार.

संगेन (संगेन) [सं.] (वि.) - (१) साथ (२) चेतन्ययुक्त.

संगोट (संगोट) (वि.) - (१) विनयुक्त, निरर्थक न टरणारे.

(२) (अ.) अचूक रीत्या.

संग (संग) (सं-संगीत) - (१) (वि.) संबंध, संगण

(२) (अ.) अगदी, बिलकुल.

संगुं (संगुं) (वि.) - खरे, सत्य.

संग (संग) (वि.) - जागरूक, सावध.

संग (संग) (संगीत-३) (वि.) - (१) बळकट, भक्कम.

(२) भारी, जबर. (३) घट्ट विकटून घसलेले (४) जडलेले

(५) आसडलेले.

- संगे जगुं - (१) मरणे (२) हक्कणे, जडवण होणे.

- संग - फार मोठा दरोडा.

- संग - जबर मार.

- संग - संगीत, संगीत.

संग (संग) (संगीत-३) (वि.) - संगीत.

संगुं (संगुं) (सं. क्रि.) - (१) धारण करणे (२) सजणे

तयार करणे, सज करणे.

संगी (संगी) (स्त्री.) - (१) सामग्री (२) तयारी.

संग (संग) (वि.) - कुलीन, मोठ्या घरचे.

संगपो (संगपो) (पु.) - आरोप, निरोपीपणा.

संग (संग) (स्त्री.) - शिकवण, समजूत.

सदी (सदी) [फा.] (स्त्री.)—शतक.

सदीया (सदीया) (अ.)—यक्षशीर, योग्य बेली.

सद्व्यव (सद्व्यव) (वि.)—मृताच्या मागे 'केळासयासी' या मरणाच्या यथारा शब्द.

सधर (सधर) (वि.)—(१) शक्तियान, मन्त्रधन, विप्याड.
(२) मातसर, श्रीमंत.

—सामामी—(१) देणें न झुडविणारा मनुष्य. (२) श्रीमंत मनुष्य.

सने (अ.)—सनाप्रमाणे, सन.

सनकार्युं (सनकार्युं) (न.)—सनाच्या उपासकरी.

—रो (पु.)—(१) डोळ्याचा हथारा (२) कानांना वडे बसणे.

सनमना (सनमना) (स्त्री.)—उदासीनता, खेद.

सनमनाटी (सनमनाटी) (स्त्री.)—आश्चर्याची किंवा हक्कून गेल्याची सार्वत्रिक द्वाप.

सनंद (सनंद) (स्त्री.)—सनद, परवाना.

—री (वि.)—परवाना-सनद—असलेले.

सनान (सनान) (न.)—आमाचे मरण झाल्यामुळे केलेले स्नान.

—काव्युं—मृताच्या आमाकडे शोक करण्याकरिता उमा होणे.

—ना समाचार—(१) वाईट-अनुम-समाचार
(२) कमनशीब.

—लागणुं—मृताशी स्नान करण्याहता संबंध असणे.

सनेपात (सनेपात) (पु.)—सन्निपात.

संतमन (संतमन) [सं.] (न.)—(१) सार्वत्रिक अंधार,
(२) महामाया.

संतलस (संतलस) (स्त्री.)—लाजरी मसलन.

संताडकडी (संताडकडी) (स्त्री.)—लपटावाचा खेळ.

संताड्युं (संताड्युं) (स. क्रि.)—लपविणे.

संतावुं (संतावुं) (अ. क्रि.)—गुप्त राहणे, लपणे.

संतोक (—सं) (संतोक्ष-भ) (पु.)—संतोष, समाधान.

—वुं (अ. क्रि.)—गुप्त राहणे, लपणे.

संतोरवुं (संतोरवुं) (स. क्रि.)—पीडणे, ग्राम देणे.

संतोली (संतोली) (पु.)—बारदानासकट एकूण वजन.

संथापार (संथापार) [पाली] (पु.)—एकत्र विचार करण्याकरिता उमासना सार्वत्रिक दिवायत्यपना.

संथागे (संथागे) (पु.)—(१) मरण वरात मागे दे जाणून माया-ममता सोडून मरणपथारीवर पडणे.

संथावुं (संथावुं) (अ. क्रि.)—(१) गुंतेणे, अडकणे.

(२) वागदान होणे.

संथो (संथो) (पु.)—सपाट भूमी.

संदेशो (संदेशो) (पु.)—समाचार, निरोप.

—दा वाडवा—वाटावाटी होणे, एकमेकांचे निरोप वासुदाकरवी येणे जाणे.

संधावुं (संधावुं) (स. क्रि.)—जोडणे, मांधणे.

संधान (—न) (संधान-न) (न.)—(१) जोड, सांध (२) संधान, वशिला (३) लक्ष्य, निशाण. (४) नेमभाजी.

संधारो (संधारो) (पु.)—भांडी फुटलेली साधणारा, कासार.

संधुं (संधुं) (वि.)—सगळे, संबंध.

—ने (—न) संधानाचे.

सपटावुं (सपटावुं) (अ. क्रि.)—सापडणे, फसणे, अडकणे.

सपटावुं (सपटावुं) (अ. क्रि.)—पकडले जाणे, सापडणे.

सपनुं (सपनुं) (न.)—स्वप्न.

सपनुं (सपनुं) (वि.)—शुभ पर्वांचे, मांगलिक, खुशालीचे.

सपाटो (सपाटो) (पु.)—(१) सपाटा, वेग. (२) थपट

(३) मागासला याचा शब्द.

—टामां आसुं—सपटावुं या शब्दाचे.

—टारव (अ.)—सावडतोब, लगेच्या लगेच.

सपाटुं (सपाटुं) (न.)—(१) आभार, उपकार. (२) बग, शिकारम.

—थडवुं—उपकाराचे ओशे होणे.

सपारे (सपारे) (अ.)—घरोबर, ठीक.

सपुं (सपुं) (वि.)—सगळे.

सपुत (सपुत) (स्त्री.)—सोपवणी, सुपूर्द करण्याची क्रिया.

सपट (सपट) (वि.)—अंगाला चिकटून असलेले, संग.

सफरी (सफरी) (वि.)—(१) प्रवासी (२) प्रवासाचे

(३) लचोळ (४) (पु.) मलाशी.

सफाई (सफाई) [फा.] (स्त्री.) (१) स्वच्छता, साफरुपी

(२) निष्कारण (३) सफाई (४) नदरी.

—मागरी, -हांकरी—तोरा मिरविणे.

—मोथी हाथ न कावणे—(१) बदाई मारीत राहणे

(२) आपला निर्दोषीपणा मोडीत राहणे.

सफावट (सफावट) (अ.)—अगदी खलास, निपटून विपटून

सफावुं (सफावुं) (वि.)—(१) घाबरून व्याकुळ झालेले,

(२) अनपेक्षित.

सफील (सफील) (—१) वि.) लागून—लगटून असलेले

(२) (स्त्री.) कोट, किड्या.

—हक (—हक) (पु.)—शंजारहक.

—द्वार (पु.)—उंचवत्याला उंबरा लागलेला, शंजारी.

सकुं (सकुं) (न.)—शुद्ध, बाजू.

सफो (सफो) (पु.)—शुद्ध, बाजू.

सवक (सवक) [अ.]—(पु., न.)—पाट, बडा.

सयडको (सयडको) } —(पु.) सुरका.

सयडाक (सयडाक) }

संघी, - लुं (संघी, - लुं) (वि.) - मेळान - गट्टीन असलेले.
संघेनकं (संघेनकुं) (न.) - (१) एलायाकडे पांचविण्याकरिता
गोपविकेची वस्तू (२) भेटीची-ओढेराची वस्तू.

संघ (संघ) (स्त्री.) - (१) ओळ, रांग (२) बाजू, पक्ष.
संघेट (संघेट) (पु.) - (१) सगटा, धोलाचाली. (२) राणा
भीमदेवी भाण.

संघो (संघो) (पु.) - समूह, बथा.

संघळायुं (संघळायुं) (अ. क्रि.) - ऐकु येणे, कानावर पडणे.
- ययुं (स. क्रि.) - (१) ऐकविणे (२) उलट उत्तर देणे,
कडक शब्द बोलणे.

संभार (संभार) (पु.) - (१) आवयक ती सामग्री.
(२) भाजीत किंवा सोणच्यान घालण्याचा मसाला.

संभारण (संभारण) (न.) - स्मरण.

- णुं (न.) - स्मरण करून देणारी वस्तू, स्मरण.

- युं (स. क्रि.) - स्मरण करणे.

संभारियुं (संभारियुं) (वि.) - (१) मसाला पातलेले
(२) (न.) मसाला पातलेली भाजी.

संभाळ (संभाळ) (स्त्री.) - (१) देखरेख, काळजी. (२) रक्षण,
जतन.

- नीचे - (१) देखरेखीवाली (२) आश्रयाला.

- राखणी, - लेखी - संभाळणे, काळजी घेणे.

- युं (स. क्रि.) - (१) संभाळणे, काळजी घेणे. (२) (काम,
स्वचारा) जमदार घेणे, सांभाळणे.

(३) (अ. क्रि.) सावध राहणे.

संमुख (संमुख) (वि.) (१) - पुढे आलेले - असलेले.

(२) - ज्याविषयी सहानुभूती असलेले. (३) (अ.) प्रत्यक्ष,
समोर.

सर (सर) (पु.) - पर्याय्या हावानील हुकूम.

- पाडवा, - बोलवा - हुकूम सांगणे (पर्याय्या हावान).

सर (पु. व. व.) - मुद्दल आणि मुद्दलीचे महिने यांचा गुणाकार.

सर (अ.) - (१) नामाच्या किंवा विशेषणाच्या संवदी लावल्याने
'प्रमाणे' 'रीतीने' असा अर्थ होतो. ('कायदेसर' =
कायद्याप्रमाणे) (२) 'निमित्ताने' या अर्थी ('चंदासर' =
धननिमित्ताने).

सरक (सरक) (स्त्री.) - लगाम.

सरकणुं (सरकणुं) (वि.) - गुळगुळीत किंवा निमरडे.

- युं (अ. क्रि.) - (१) निसरणे, घसरणे, (२) सरकणे.

सरकत (सरकत) (स्त्री.) - पातीदारीचा चंदा.

- ती (वि.) - पातीदारी.

सरकारदखारे चढयुं - बंडकचरीत उणे.

सरकारधारे (पु.) - भरणु (न.) - महसूल.

सरकियुं (सरकियुं) (न.) - सुरगाड.

सरको (सरको) (पु.) - शिरका, अनिष्टाय आचंठला रस.

सरखाई (सरखाई) (स्त्री.) - शापणुं (न.) - सारस्वपणा.

- व्यामर्षा, - बट (स्त्री.) - (१) तुजना (२) बरोवरी.

- व्याययुं (स. क्रि.) - तुलना करणे.

सरयुं (वि.) - (१) सारले, समान, तुल्य. (२) सपाट,

व्यवस्थित. (४) योग्य, साजेसे ('मारासरयुं काम')

= मला योग्य असे काम).

सर्ही सरयुं - (१) नसक्यासारखे (२) तुल्य, यःकथित.

सरयेसरयुं (सरयेसरयुं) (वि.) - बरोवरीचे, समव्ययस्क.

सरगरमी (सरगरमी) [फा.] (स्त्री.) - चळणपणा, हुपारी.

सरघम (सरघम) (न.) - मिरवणूक.

सरजन (सरजन) (स्त्री.) - (१) खूब - उत्पन्न झालेली - वस्तू
(२) खूबी.

सरजन मजेन (सरजन मजेन) (पु.) - जे निजोवा,
उत्तर.

सरजतु, सरजतु (सरजतु) (वि.) - निजोवा करण, उत्तर.

सरजोरी (सरजोरी) [फा.] (स्त्री.) - शिरजोरी.

सरजको (सरजको) (पु.) - भास एकदम घर ओढून घेताना
ज्याच्या आवाजावर उत्तर.

सरत (सरत) (स्त्री.) - (१) नजर (२) स्मरण (३) ध्यान.

- पहावरी - नजर आणे.

- रतेरी - लक्ष - स्मरण - राहणे.

- रतु - सादल जाणे.

- राखणी - लक्ष ठेवणे.

- नक - नजर, स्मरण.

सरयुं (सरयुं) (वि.) - जवळ असलेले.

सरनायुं (सरनायुं) (न.) - नाथ गाव बगेरे, पत्ता.

- फणुं - पत्रावर पत्ता लिहिणे.

सरपात्र (सरपात्र) (पु.) - बक्षिशी-इनाम म्हणून देण्यात येणारा
पोवावा, शिरपात्र.

सरपोश (सरपोश) [फा.] (न.) - (१) हाकण

(२) गादी तक्याचा अभ्या.

सरकराज (सरकराज) [फा.] (वि.) - (१) प्रख्यात (२) उच्च
पदाचा चढलेले.

- जी (स्त्री.) - (१) स्तुती, वाखाणणी. (२) उच्चपदी चढविणे.

सरयसर (सरयसर) [फा.] - (१) (वि.) सगळे, समग्र.

(२) (अ.) नव्यशिल्पांत, एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत,
पूर्णतः.

सरभर (सरभर) (वि.) - (१) कमी नाही, जास्त नाही असे,
समसमान. (२) नका नाही तोटा नाही असे.

सरसरा (सरसरा) (स्त्री.) - आदरमत्कार, सेवानाकरी.

सरसदं, सिरुं (सरसदं-सिरुं) (न.) - सरसद, राहुन राहुन पडणारा वा ५५.

सरसण (सरसण) (पु.) - (१) फिरस्ता (२) कायबी, कायड येऊन भीक मागणारा. (३) भिक्षु, भगण.

सरसर (सरसर) [फा.] (वि.) - प्रतिष्ठित, पुढारी.

सरसाणी (सरसाणी) (स्त्री.) - सरा.

सरसा(-यें)युं (सरसा-यें-युं) (न.) - एकंदर ययांचा आढावा.

सरसाळे (सरसाळे) (अ.) - (१) एकूण, दोवडी, परिणामी,

-को (पु.) - (१) बेराज (२) बेराज करून येणारी संख्या

सरसुं (सरसुं) (वि.) - (१) निलड कानाचे (२) मोठ्याने दोळ्याले (३) चपळ (४) (अ. क्रि.) सरकणे, वागणे होणे

सरसि(सि)युं (सरसि सि-युं) (न.) - ऋष्याचे-आळशीचे तेल.

सरस (सरस) (वि.) - (१) चांगले, सुरेख, (२) रसमय (३) सुंदर.

सरसमाचार (सरसमाचार) (पु. व. व.) - पत्ता, धोष, नाहिती.

सरसुं (सरसुं) (अ. क्रि.) - सरशी होणे.

सरसाई (सरसाई) (स्त्री.) - गरम, स्पर्धा.

सरसामान (सरसामान) (पु.) - विन्हाडाचे सामान.

सरसामरसी (सरसामरसी) (स्त्री.) - गरम, चट्याओट.

(२) (अ.) वायंतीत कोणी मागे नाही की पुढे नाही अशा स्थितीत.

सरसीयुं (सरसीयुं) (न.) - स्वेताकाचे सामान.

सरसुं (सरसुं) (अ. क्रि.) - सरस, आनंद, मग

(२) (अ.) लगटून, निरु.

-रहेयुं - निरु राहणे.

सरस(ल) (सरस ल) (वि.) - (१) सरळ (२) सोपे

(३) निरुपटी, उपड्या मनाचे.

सरा (सरा) [फा.] (स्त्री.) - धर्मशाळा, सराई (२) प्रवाह,

धारा. (३) गरू, मोसम, (लगसरा = लगसराई.)

-ई (स्त्री.) - (१) धर्मशाळा (२) गली.

सराक (सराक) (पु. स्त्री.) - दाभण, सुट.

सराक (सराक) (वि.) - (१) सरस, आनंद, मग

सराचे (सराचे) (अ.) - सरळ-धोरट-मार्गाने.

-चटयुं - लागी लागणे, मार्गी लागणे.

सराण (सराण) (स्त्री.) - सहाण, धार लावण्याचा यंत्रावर

लावण्याचा यंत्र, यंत्र.

-णे चटायुं - (१) धार लावणे. (२) आरंभ करून देणे, (३) उनेजन देणे.

-सराण (सराण) (अ.) - सरस, आनंद, मग

सराधरा (सराधरा) (अ.) - पवित्र्यावायून दोवटपयंत.

सराधरा (सराधरा) (अ.) - पवित्र्यावायून दोवटपयंत.

सरासायुं (सरासायुं) (न.) - चचाव.

सरा (सरा) (अ.) - दोवटपयंत.

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - भाड करणे.

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - (१) कृतायुं होणे, आनंदित होणे. (२) विपुल जाणे.

सराहना (सराहना) (स्त्री.) - खुश, प्रशंसा.

-युं (अ. क्रि.) - प्रशंसा स्तुती करणे.

-ही (वि.) - वागणुकी करण्यासारखे.

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - एका दोरीने दोन दोरींना जळवणे.

सरायुं (सरायुं) (वि.) - (१) मुसय, धोवट (घात).

(२) जाहीर (३) मळग.

सरायुं (सरायुं) (वि.) - (१) सारखे (२) (अ.) सखो, लगटून.

सरा (सरा) (न.) - पार, दोक.

सरूप (सरूप) (वि.) - (१) सारखे, समान (२) मुसकय, सुंदर.

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - सरस, आनंद, मग

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - सरस, आनंद, मग

सरायुं (सरायुं) (स्त्री.) - (१) सरायरी (२) (अ.) सरायरीने, (३) अंदाजे.

सरायुं (सरायुं) (पु.) - सरस (चमक्यायून विवा

दाहायून मिळणारा विकट पदार्थ).

सरायुं (सरायुं) (पु.) - मुगंधी (मुगंधी बसू विकणारा.)

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - (१) बसत मोकळे करून पसरणे.

(२) जनावर पटून जाऊ नयेत म्हणून दोघांना एका दोरीने बांधणे.

सरायुं (सरायुं) (न.) - घाट (आरी बाजरीचे).

सरायुं (सरायुं) (वि.) - बाजरी, व्यायाचा धमन असलेले.

सरायुं (सरायुं) (पु.) - आह्विता.

सरायुं (सरायुं) (न.) - (१) मुजब निर्माण करणे (२) कृती, निर्मिती (३) सुष्टी.

-युं (वि.) - मृतीच्या प्रारंभकाळापासून चालत आलेले, फार पुरातन.

सरायुं (सरायुं) (वि.) - निर्मित (२) नशिवात लिहिलेले.

सरायुं (सरायुं) (अ.) - सरव.

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - सरवणे.

सरायुं (सरायुं) (अ. क्रि.) - इलाज न सुचव्याने वावरून

जाणे, मोडणे.

साजसामान (साजसामान) (पु.)-साधनमाधुमी.

साधु (साधु) (वि.)-(१) निरोगी, संतुष्ट (२) न मोडलेले, मजबूत.

-साधु (वि.)-चांगले निरोगी व ताजेतवाने.

सांघु (सांघु) (अ. कि.)-(१) चालणे (२) जाणे (३) संघाळणे.

सांघु (सांघु) (स. कि.)-सांघणे.

सांघु संघु-जमा करून साठवून ठेवलेले.

सांघो (सांघो) (पु.)-(१) साधा (२) यंत्र.

-साकाम (न.)-(१) यंत्र (२) यंत्रकाम (३) यंत्राची रचना इ.

सांज (सांज) (स्त्री.)-संध्याकाळ.

-पावणी-काम लावणीवर टाकणे.

-सांज (न.)-सांज, निरास.

-रे, -जे (न.)-रे (अ.)-संध्याकाळच्या घेळी.

सांजी (सांजी) (स्त्री.)-(१) संध्याकाळी गावयाचे लग्नगीत (२) आरती.

सांजी (सांजी) (पु.)-(१) सांजा (२) पुरात बाहून आलेला गदाळा.

साट (साट) (स्त्री.)-(१) चामड्याची लांब व पातळ पट्टी, वादी. (२) बरगडी.

-फो (पु.)-वादीचा बनविलेला चावूक.

साटवु (साटवु) (स. कि.)-(१) सोदा करणे, खरेदी करणे. (२) बोली करणे.

साटवु (साटवु) (स. कि.)-(१) किंमत ठरविणे, सोदा ठरविणे. (२) खरेदी करणे.

साटवु (साटवु) (न.)-सोदाविषयीचे करारपत्र, साटेलत. साटी (साटी) (स्त्री.)-साधने त्यात बसविलेला साडीचा भाग, साटा.

साटु (साटु) (न.)-करार, बोली. (२) किंमत ठरविणे. (३) बाह्याची (ठरलेल्या) सोदापैकी पहिली दिलेली रक्कम. (४) माल्याच्या बदली माल किंवा मुलीच्या बदली मुलगी देणे. (५) मोडला.

साटे (साटे) (अ.)-एवढी, बदल्यात.

साटो (साटो) (पु.)-(१) तुपाचे मोडण घातलेली पिठी, (२) गाडीचा साटा पिंजरा

साटो (साटो) (वि.)-(१) नसलेला (२) अहकारी. (३) (अ.) घमंडीने.

साटी वापदा थवा-जवळजवळ साठीला पोचणे.

साठे हाथ घालवा-सुख वृद्ध होणे.

साडलो (साडलो) (पु.)-साडी.

साडा (साडा) (वि.)-साडे ('साडा पाच'-साडे पाच).

साडेमात धनुं-(१) धूळधाण होणे, (२) पूर्वं अपयश मिळणे.

साडी (साडी) (स्त्री.)-सराडी.

-डो (पु.)-साट (ज्वारी-बाजरीचे).

सांडयो, साणसो (सांडयो) (पु.)-सांडशी.

सांडयु (सांडयु) (अ. कि.)-सांडने जाणे. (२) सज्ज होणे. (३) (लाभ) लढणे.

सांड (सांड) (सांड-विषय) (पु.)-(१) बद्ध, पाडा. (२) (नर) डंड.

-ण (स्त्री.)-(मादी) डंड.

सात उगावळ-अतिशय घाई.

-गळणे गाळवुं-सर्व बाजूंनी भरपूर विचार करणे.

-गाडवी नमस्कार-दुरुनच नमस्कार, संबंध न ठेवणे.

-घर गणयां-उगीचन लोकांच्या घरी हेतुपाटे घालणे.

-नागानुं नागुं-अत्यंत लबाड.

-पायरी चिंता-अनेक बाजूंची चिंता.

-पांच पायव बाजां होवां-मोठ्या कुटुंबाचे पोषण करायचे असणे.

-पांच धवीं-मोठा कठीण प्रसंग येणे, अतिशय वावरून जाणे.

-पेटी उघडायची-सात पिढ्यांचा उद्धार करणे, मूळ शिंद्या देणे, निंदा करणे.

-केना गरज होवी-अत्यंत जरूर असणे, नाहत्याज होणे.

-मण ने मवा शंजुं (काळुं)-(१) मूण कठीण, थोडक्यात गडबडून न जाणारे (२) मूण सावध

-बांदी सो गणे तेवुं-अगदीच मूर्ख, बेअकली.

साते अवतार-साताजन्मी, जन्मजन्मांतरी.

-घोडे साथे चडयुं-एकाच घेळी अनेक कामे अंगावर घेऊन पार पाडायला लागणे.

-पाडे बसजो!-पुष्कळ मुलेवाळे होवोत!

सातम (सातम) (स्त्री.)-सप्तमी.

सातक (सातक) (वि.)-सज्ज केलेले, शृंगारून तयार केलेले.

सात (सात) (पु.)-(१) सात, सात, सात, सात, सात, सात, सात.

सातव्या (सातव्या) (पु.)-सातव्याच्या वाढलेल्या वस्तू मटरफटर सामान विकणारा.

साथरो (साथरो) (पु.)-(१) दर्माची चटई. (२) पिंजर

घातलेली गाडी (३) मृताला ठेवण्याकरिता सारवून तयार केलेली जमीन.

साथळ (साथळ) (स्त्री.)-मांडी.

साथियो (साथियो) (पु.)-(१) सांत्तिक चिद्ध (२) अशिक्षित स्त्री दस्तेवजानर सद्दीच्या जागी करांत असलेले चिद्ध.

- या पुण्या घराच्या पुढे रांगोळी बांधणे.
 माथे (साथे) (अ.)—सोबत, सांगाती, बरोबर.
 —लागु (अ.)—(१) बरोबरच, जोडीजोडीने. (२) एकदम.
 मात्र (साध) (पु.)—(१) आवाज, सुर (२) मोठ्याने मारलेली मार.
 —करवो—साद घालणे.
 देवो—उत्तर देणे, गो देणे.
 —पाडवो—दवडी पडणे.
 मादगी (सादगी) [फा.] (स्त्री.)—साधेपणा.
 मादड (सादड) (वि.)—(१) किरकोळ (२) प्रसिद्ध.
 —खर्च (पु. न.)—साथजनिक निधीतून साथजनिक उपयोगाच्या किंवा धर्मादायाच्या कामाकरिता होणारा खर्च.
 —माथुं (न.)—सरकारच्या ताब्यात ठेवलेला साथजनिक निधीचा पैसा.
 मादडी (सादडी) (स्त्री.)—दर्माची किंवा ताडपणाची केलेली चटई.
 —हुं (न.)—(१) फाटलेल्या चटईचा तुकडा. (२) लुगट्या पानाबऱ्या रेशा.
 मादर (सादर) (वि.)—(१) जाहीर, प्रसिद्ध (२) पाशी आलेले (३) (स्त्री.) होहाळे (४) आनंदोपभोग.
 मादुं (सादुं) (वि.)—(१) साधे, अशुश्रिम, सरळ (२) रंगीबेरंगीपणा नसलेले, कोरे (५) मेहनत किंवा कष्ट न पडणारे.
 मादनी (साधनी) (स्त्री.)—लेखल घाटली.
 माधयुं (साधयुं) (स. क्रि.)—(१) शेवट्यास नेणे, पार पाडणे. (२) सिद्ध करणे (३) देव किंवा मंत्र वश बऱ्याच गृहणून साधना करणे. (४) वश करून घेणे. (५) साधून घेणे, फायदा घेणे.
 मान (सान) (स्त्री.)—(१) छटा. (२) हयारा, संकेत. (३) समज. बुद्धी. (४) स्वाभिमान (५) (न.) गहाण टाकण्याचा ऐवज.
 —करवी—हयारा करणे.
 —मां कहेयुं—संकेताने सांगणे.
 —मां मूकयुं—गहाण ठेवणे.
 —मां समजावयुं—नुसत्या हयान्याने किंवा थोरक्यात समजावणे.
 —बळवी—समजूत येणे.
 —खल (न.)—गहाणखल.
 —गोरो (वि.)—गहाण ठेवलेले.
 —सुध, —शुद्धि—भान, जाणीव.
 मानक (सानक) (स्त्री.)—(१) फुटलेल्या महक्याचा तळ. (२) वशी, ताटली.

- माती (माती) (स्त्री.)—(१) चळताना चटई १ गटून पडलेल्या चुरा (२) राख.
 माती घाळी—चिनी १०० राख साठवून पाणी घालून मंड करून नदीत विसरून करणे.
 मांनके (सांनकुं) (वि.)—(१) सज, तयार (२) शरीराने लहान, बांध्याने नाजूक (३) (न.) स्वेपाकाचा शिधा.
 मांनळयुं (सांनळयुं) (स. क्रि.)—मुपात-तेवत भाजणे किंवा छेडणे.
 मांती (सांती) (स्त्री.)—एक नांगराची जमीन.
 —हुं (न.)—नांगर.
 मांय (सांय) (स्त्री.)—खंड (जमिनीचा).
 मांयी, —धियो, —डो (पु.)—खंडाने जमीन कसणारे कुळ.
 मांधण (सांधण) (न.)—(१) सांध (२) अनुगंधान (३) पुरवणी.
 —युं—(१) शिषणे (२) सांध घालणे (३) जोडणे (४) माळपाला ओढ देणे.
 मांधे मांधे जुद्ध—सपशेल लोटे.
 मांधो मांधो—(१) सफळता मिळणे (२) मेळ बसणे.
 —बसयो, —मळयो—सांधा—जोड बरोबर बसणे.
 मापना भागो—(१) अथवा जोप्यानी भागता नसता
 राखण्याची वस्तू (उदा. कन्या, यिथ्या इ.), (२) अव्यंत ईश्वराने मनुष्य.
 माथे छतुंदर गळयुं—घरले तर जावने सोडले तर पळते अशी स्थिती.
 माथोलियुं (सापोलियुं) (न.)—(१) छोटा साप (२) सापाचे पिरव.
 माफ माफ (अ.)—स्पष्ट स्पष्ट.
 माफी (साफी) [अ.] (स्त्री.)—(१) विलमीचा कपडा (२) मोदी, बटाई.
 माथरि (—ळि) यो (साथरि जि.यो) (पु.)—बूधदद्याचा व्यापार करणारा.
 माथून (साथून) (वि.)—(१) शाबून, असेच्या तसे, (२) हयात (३) मक्कम, मजबूत.
 सामटुं (साभटुं) (वि.)—(१) एकत्रित (२) (अ.) एकदमच, एकत्रच.
 सामसामुं (साभसामुं) (वि.)—(१) समोरासमोरचे (२) विरुद्ध (३) चुरस असलेले (४) (अ.) एकमेकांविरुद्ध (५) चढाओढीला.
 —मे (अ.)—समोरासमोर.
 सामळ, —ळियो—लो (साभण) (पु.)—भीकण्या.
 —ळुं (वि.)—सावळे.

सामावाळु (साभावाळु), -ळियुं (वि.) - विरुद्ध पक्षाचे, शत्रुकडील (मनुष्य).

सामासामी (साभासामी) (अ.) - (१) एकमेकांविरुद्ध, (२) चढाओढीत.

-आवळुं - (१) मारामारी होणे (२) चढाओढ लागणे.

सामुं (साभुं) (वि.) - (१) पुढे समोर आलेले. (२) विरुद्ध.

-आवळुं - सामोरे येणे.

-जळुं - सामोरे जाणे.

-जोळुं - (१) संभाळ घेणे (२) -चा मान ठेवणे.

-थळुं - (१) उद्धटपणे उलट उत्तर देणे (२) मारायला तयार होणे.

-पडळुं - विरुद्ध पक्षात जाणे.

-बोलळुं - उद्धटपणे उलट उत्तर देणे, विरुद्ध बोलणे.

सामी पावडी मूकयी - शत्रुता करणे.

सामे (सा.मे) (अ.) - (१) प्रत्यक्ष (२) समोर (३) विरुद्ध होऊन.

-आंगळी करवी - निंदा करणे.

-आंगळी थवी - निंदापात्र होणे.

-थारणे - जयळव.

-मोढे - पुढे येऊन, तोंड समोर ठेवून.

सामैयुं (सामैयुं) (न.) - (वाजतगाजत) सामोरे जाणारी मिरवणूक.

सामोठ (सामोठुं) (न.) - सामना, विरोध.

सोपट (-ड) (सांपट-ड) (स्त्री.) - (१) दोन हाताचे पंजे एकमेकांवर ठेवून केलेली पोकळी (२) पकड.

सोपडळुं (सांपडळुं) (अ. कि.) - (१) मिळणे, प्राप्त होणे. (२) जन्मणे.

सोव (सांथ) (स्त्री.) - जुवाच्या शिळीच्या टोकाला घातलेली लोखंडी पिळी.

सोबेल (सांभेल) (स्त्री.) - पाहा 'समोल'.

सोबेळुं (सांभेळुं) (न.) - मुसळ.

सोभर (स्त्री.) - ण (न.) (सांभर, -थ) - भाडवण, स्मरण.

सोभरळुं (सांभरळुं) (अ. कि.) - (१) गोळा करणे (२) (अ. कि.) भाडवणे.

सोभळळुं (सांभळळुं) (अ. कि.) - (१) ऐकणे (२) (लाक्ष.) लक्षात-मनावर-घेणे.

सायन (सायन) (स्त्री.) - ताड, भाडीच घटका.

सायबान (सायबान) [फा.] (न.) - घरात येणारे ऊन थांबविण्याकरिता लावलेला पडदा.

सायो (सायो) (पु.) - (१) सावली (२) (लाक्ष.) आसरा (३) फकिराचा झगा.

सारण (सारणु) [सं.] (वि.) - (१) निमावून नेणारा, (२) (पु.) विहिरीतून काढलेला पाट.

सारणि (-णी) (सारणि - षुणी) [सं.] (स्त्री.) - (१) पाट (२) कोष्टक.

सारणी (सारणी) (स्त्री.) - फणीतून तार ओढून घेणे.

सारप (सारप) (स्त्री.) - सचनता.

सारपळुं (सारपळुं) (अ. कि.) - खाचरातील निरर्थक असलेले तण काढून टाकून भाताची रोपे पुनः चिखलात रोपणे.

सारचळुं (सारचळुं) (अ. कि.) - सार - तात्पर्य - काढणे.

सारवा (सारवा) (स्त्री.) - चांगली सुपीक जमीन.

सारवार (सारवार) (स्त्री.) - बडदास्त, सेवाचाकरी.

सारळुं (सारळुं) (अ. कि.) - (१) भाड करणे (२) भागविणे (३) झटकणे, काढून टाकणे (४) होळ्याला लावणे (५) पार पाडणे (६) पेहेरणे, सजणे (७) सरकविणे.

सारी पेढे (अ.) - पुष्कळ, खूप.

साठ (साठुं) (अ.) - करिता.

सारुं (साठुं) (वि., न.) - (१) शुभ, भले (२) सुंदर (३) समस्त, सगळे (४) (अ.) (उत्तरी) बरे, ठीक.

-नरमुं, -मातुं (वि.) - बरेवाईट.

-नरमुं करळुं - हे बरे, हे वाईट अशी भिक्कित्सा करणे, एकदम पसंत न करणे.

-नरमुं कडेळुं - (१) ठपका देणे (२) निंदा करणे.

(स्त्रीने) सारा दहाडा होया - गर्भ राहणे.

सागे (सागे) (पु.) - पाडव्या दिवशी पंचांग वाचतात ते, चालू वर्षाचे एकूण भविष्य.

साल (साल) (न.) - (१) बरोबर बसलेल्या सांधा (२) खोळ, विघ्न - काळुं - (१) बरोबर असणारा साया तयार करणे.

(२) विघ्न दूर करणे (३) काटा काढणे.

-घालळुं - विघ्न, खोळ घालणे, आणणे.

-बेसाळळुं - बरोबर सांधा बसविणे.

सालगरेह - गरीर (स्त्री.) - जन्मदिवस.

सालबळुं (सालबळुं) (अ. कि.) - (१) सांधा बसविणे.

(२) (लाक्ष.) मानगड उभी करणे.

सालवी (सालवी) (पु.) - सुतार.

सालळुं (सालळुं) (अ. कि.) - (१) सलणे (२) खटकणे.

सालसकचो (सालसकचो) (पु.) - गुप्त व्यवस्था, कारस्थान.

सालाताला (सालाताला) (पु. व. व.) - गयावया.

सालार (सालार) [फा.] (वि.) - मुख्य.

सालियाणुं (सालियाणुं) (न.) - वर्षासन.

सालो (सालो) (पु.) - (१) कडव्याची मोठी गंजी (२) एक शिर्वा.

माळोत्री (माळोत्री) (पु.) - जनावरांचा डॉक्टर.
 माळो (माळो) (पु.) - साडी.
 माव (माव) (अ.) - अगदी, त्रिलकुल.
 मावडु (मावडु) (वि.) - सावत्र.
 मावचेत (मावचेत) (वि.) - जागत, सावध.
 - मा (स्त्री.) - (१) सावधगिरी (२) सावधगिरीची सूचना.
 मावन (मावन) [सं.] (पु.) - (१) एका सूर्योदयापासून दुसऱ्या सूर्योदयापर्यंतचा एक दिवस (२) (वि.) या हिशोबाने ३० दिवसांचा (महिना), किंवा ३६० दिवसांचे (वर्ष).
 मावरणी (मावरणी) (स्त्री.) - फेरमुणी.
 मावळु (मावळु) (न.) - मातीचा पेला.
 मास (मास) (पु.) - (१) भास, दम (२) (साध.) जीव, प्राण.
 - भावबो - प्रकृती ताल्यावर येणे.
 - ऊपड्यो, - थवो - (मरणापूर्वीचा) भास लागणे.
 - काढी नाथबो - (१) रूप दमविणे (२) मरणप्राय करणे.
 - घालवो - जिवंत असणे.
 मायरी (मायरी) (स्त्री.), - ढं (न.) - सासर.
 - रियुं (न.) - सासरच्या नात्याचा आप्त.
 मायोड (मायोड) (अ.) - धापा टाकित.
 माहयुं (माहयुं) (स. क्रि.) - धरणे, पकडणे.
 माहस (माहस) (न.) - (१) ओळखीचे काम (२) अविचारी काम (३) जोलम अमुकही घेयचे उगा घेणे.
 - मेडुं - माहस करणे.
 मातव (मातव) (पु.) - (१) मातक, भनी (२) मोठा मनुष्य (३) ईश्वर.
 - खानी (वि.) - उच्चकुलीन माणसांच्या उपयोगाचे.
 - या (स्त्री.) - दोठाणी, प्रतिष्ठित स्त्री.
 - भी (स्त्री.) - (१) भरभराट, वैभव (२) मालकपणा.
 - थो (पु.) - घर, नवरा, स्वामी.
 माहेली (माहेली) (स्त्री.) - सरसी, मैत्रीण.
 माळ (माळ) (स्त्री.) - माग.
 - यी (पु.) - विणकर.
 माळायेली (माळायेली) (स्त्री.) - मेहुण्याची बायको.
 माळी (माळी) (स्त्री.) - मेहुणी.
 - जो (पु.) - मेहुणा.
 मांगणी (मांगणी) (स्त्री.) - छुपी चिथावणी.
 मांसता (मांसता) (स्त्री.) - (१) धीर, सधूरी (२) सत्ता, शक्ती (३) ओढवस्ती, कमतरता.
 - तुं (वि.) - आवेश ओसरला आहे असे, मवाळ.
 मांसा (मांसा) (पु. व. व.) - कमतरता, ओढवस्ती.
 मांसो (मांसो) (पु.) - संकल्पविकल्प, संशय.

मांयोड (मांयोड) (अ.) - सरळ, थेट.
 मिक(-क)ल (मिकल) (स्त्री.) - मुखमुद्रा, चेहरा.
 मिकलीगर (मिकलीगर) (पु.) - शिकलमार, हत्यारे बगैरे घासून माफ करणारा.
 मिक्रो (मिक्रो) (पु.) - (१) मोहोर, शिफा. (२) चलनी नाणें (३) मोठी गोटी.
 मिकम (मिकम) [फा.] (पु.) - शुद्धम.
 - गार (वि.) - शुद्धी.
 मितार (मितार) [फा.] (पु. स्त्री.) - सतार,
 - गियो (पु.) - सतार चढवण्या, सतारिया.
 मितारो (मितारो) (पु.) - (१) तारा, ग्रह (२) (जान.) ग्रहदशा.
 - पांशरो होरो - ग्रहदशा अन्कट अमणे.
 मिडां (मिडां) (न. व. क्रि.) - दुसरी होणे, पीडित होणे.
 मिडार(-ब)युं (मिडार-बयुं) (अ. क्रि.) - चावू लागणे, चाकते होणे, निरोप घेणे.
 मिपाह सालार (मिपाह सालार) [फा.] (पु.) - सेनापती.
 मिपुदां (मिपुदां) [फा.] (वि.) - सुपूर्व केलेले, सोपविलेले.
 मिफत (मिफत) [अ.] (स्त्री.) - (१) विशेष गुण, वैशिष्ट्य. (२) तारीफ (३) हुपारी, चलाखी.
 मियम (मियम) (वि.) - तिथ्यम, तिथ्या दजांचे.
 मिरलात (मिरलात) (पु.) - (१) मुकुट (२) (साध.) शिरोमणी (३) अग्रणी.
 - मासुं (न.) - पत्ता.
 मिकं (मिकं) [अ.] (अ.) - केवळ, फक्त.
 मिकमियो (मिकमियो) (पु.) - (१) जम, प्रभा. (२) माणकी (३) परंपरा (४) कुलपरंपरा.
 - लाबं (वि.) - (१) क्रमानुसार असलेले (२) सलग (३) (अ.) क्रमानुसार.
 मिवडामण (मिवडामण) (न.) - , णी (स्त्री.) - शिष्याची मगुरी.
 मिवडावयुं (मिवडावयुं) (सं. क्रि.) - शिवून घेणे, शिवायला लावणे.
 मियकारयुं (मियकारयुं) (सं. क्रि.) - चिथावणी - उतेजना देणे.
 मियकारो (मियकारो) (पु.) - 'सू' असा दातांन काढलेला आवाज, सुस्कारा.
 मिसोटी (मिसोटी) (स्त्री.) - शिटी.
 - मापवी - सावध करणे, हपारा देणे.
 मीक(-ख) (मीक-ख) (स्त्री.) - लेखंडी गज.
 मीगरो (मीगरो) (पु.) - डोगरा.
 मीशवयुं (मीशवयुं) (सं. क्रि.) - शिजविणे.

सीधयुं (सीधयुं) (अ. क्रि.) (१) मद अशीर शिजणे. (२) पार पडणे, साधणे. (३) (साध.) बात होणे, (४) दुःखी होणे. सीधयुं (सीधयुं) (न.) - साधना पाणी देण्याची झारी. सीधयुं (सीधयुं) (म. क्रि.) (१) निगम घालणे (२) पुरे करणे, नुकते करणे.

सीधी (सीधी) (स्त्री.) - शिडी.

सीधोर्मिद (सीधोर्मिद) (अ.) - अगदी लगटन, चिकटन.

सीध (सीध) (स्त्री.) - (१) समाचार, बातमी (२) सरळपणा.

सीधयुं (सीधयुं) (अ.) क्रि. - सिद्ध होणे, पार पडणे, साधणे.

सीधुं (सीधुं) (वि.) - (१) सरळ (२) सरळमार्गी (३) सोपे (४) निष्कपटी.

- फरयुं - मारुन ठिकाणावर भाणणे.

- संमळावी देयुं - तांदावर किंवा स्पष्ट स्पष्ट सांगणे.

सीधे सेरडे चडयुं - रीतसर, सरळ मार्गाने चालणे किंवा वागणे.

सीधो जबाब - सरळ निष्कपट उत्तर.

सीधुंवेर (सीधुंवेर) (वि.) - अगदी सरळ.

- सट (वि.) - अगदी सरळ.

- साहुं (वि.) - सरळ व साचे.

सीधुं (न.) - शिधा.

- पाणी (न.) - शिधा सामग्री.

- पाणी स्वटां - पैसा संपणे.

सीनो (सीनो) (पु.) - छातीचा कुगवटा.

सीपयुं (सीपयुं) स. (क्रि.) - शिपडणे, ओतणे.

सीम (सीम) (स्त्री.) - शीव, शेताची हद्द.

सीमडोक (सीमडोक) (अ.) - एकूण एक.

सीरमुं (सीरमुं) (वि.) - पाणी न देता केलेले (पीक).

सीरी (सीरी) (वि.) - मधुर, स्वादिष्ट.

सीरम (सीरम) (स्त्री.), न. - शिखीचे हाड किंवा लाकूड.

सीसी (सीसी) (स्त्री.) - शिशा, बाटली.

सीमुं (सीमुं) (न.) - शिसे.

मुकलकडी (मुकलकडी) (वि.) - काटकुळे, दुर्बल शरिराचे.

मुकान (मुकान) (न.) - मुकाणू.

- नी (पु.) - मुकाणू फिरविणारा खलाशी.

मुकायुं (मुकायुं) (अ.) क्रि. - (१) मुकणे, वाकून जाणे.

(२) शरीर भयान होणे.

मुख नो रोदलो - कटावाचून खायला मिळणे, सुखवस्त्रपणा.

मुखड (मुखड) (स्त्री.) - चंदन, चंदनाचा लेप.

मुखडियो (मुखडियो) (पु.) - हलवाई, मिठाईवाला.

मुखडी (मुखडी) (स्त्री.) - (१) मिठाई (२) दस्तुरी.

- येवायची - प्रसामाकरिता नेम घुमान केलेल्या पदार्थ बरोबर देणे.

मुखन (मुखन) [फा.] (पु.) - शब्द, वचन, बोल.

वे सुपान कोरा (१) दोन शब्द जोडणे, शिफारस करणे.

(२) सहा देणे (३) ठपका देणे.

मुखला (पु. ब. व.) - गव्हाचे भरडे पीठ.

मुखशाला (मुखशाला) (स्त्री.) - मुखशांती.

मुखमगवड (मुखमगवड) (स्त्री.) - सुख सोय.

मुखाकारी (मुखाकारी) (स्त्री.) - निरोगीपणा, तंदुरुस्ती.

मुखाळुं (मुखाळुं) (वि.) - (१) सुखी (२) मुखाने झोपलेले.

- ला धयुं - आरामात पडणे-झोपणे.

मुग(-च)री (मुग(-च)री) (स्त्री.) - सुगरीण पक्षी.

मुगायुं (मुगायुं) (अ. क्रि.) - शिखारी येणे.

मुगाळ (मुगाळ) (वि.) - पुष्कळ, स्वस्त.

मुगाळ(-युं) (वि.) - लगेच शिखारी चढणारे.

मुघड (मुघड) (वि.) - (१) स्वच्छ, निर्मळ. (२) चतुर, विवेकी.

- ता (स्त्री.) - (१) स्वच्छता, नीटनेटकेपणा (२) चतुरपणा.

मुडोल (मुडोल) (वि.) - देखणे, सुडोल.

मुणयुं (मुणयुं) (स. क्रि.) - ऐकणे.

मुणाययुं (मुणाययुं) (स. क्रि.) - ऐकविणे, सांगणे.

मुतर(-रुं) (मुतर(-रुं) (वि.), (अ.) - सोपे, सरळ, सुगम.

मुद (मुद) (अ.) - शुद्ध, शुद्ध पक्षातील.

मुधराई (मुधराई) (स्त्री.) - (१) सुधारणा (२) म्युनिसिपालीटी

- भावची - म्युनिसिपालिटीचा कारभार सुरू होणे.

मुधराययुं (मुधराययुं) (स. क्रि.) - सुधारणा करायला लावणे.

मुधारे (मुधारे) (पु.) - (१) सुधारणा, (२) संस्कृती

(३) नवीन चालरीत (४) टराव सुधारण्याची सूचना.

- मक्या - टराव सुधारण्याची सूचना मांडणे.

मुनी (मुनी) (अ.) - पयेंत.

मुधां (मुधां), मुधांत (अ.) - मुढा, हि, पण.

मुनेरी (मुनेरी) (वि.) - सोनेरी.

मुपरत (मुपरत) (स्त्री.) - (१) सोपणी, सुपूर्द करण्याची क्रिया.

(२) (वि.) सोपविलेले.

मुफियायुं (मुफियायुं) (वि.) - बरून दिसायला सुंदर.

मुमार (मुमार) (पु.) - माप, अंदाज.

- कारवो - अंदाज करणे.

- जावो - मयांदा किंवा शक्ती पाहणे.

- मां बोलयुं - कैफात बोलणे.

मुयाणी (मुयाणी) (स्त्री.) - सुईण.

मुख (मुख) (वि.) - लाल, तांबडे.

- खी (स्त्री.) - (१) लाडी (२) (लाक्ष.) छाप, परिणाम.

मुस्ता (मुस्ता) (स्त्री.) - (१) तंद्री (२) ध्यान (३) शुद्धी,

स्मरण, मान.

मृगशाल (ल) (सुखाशाल) (स्त्री.) - सुखाशाल.
 मृगशाल (ल) (सुखाशाल) (स्त्री.) - सुखाशाल.
 मृगशाल (सुखाशाल) [का.] (स्त्री.) - भोक, गवाक्ष, साणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - मुरेल.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - (१) शाही, लडाई-बागण्याचा अभाव.
 (२) सलोणा.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स. कि.) - सोपविले.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स. कि.) - सोपविले.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - बाळंतपण.
 - आवयी - प्रगुतीची येळ येणे.
 - धी (स्त्री.) - बाळंत होणारी स्त्री.
 मृगशाल (ल) (सुखाशाल) (स्त्री.) - सुखाशाली, सवाष्ण.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - (१) सगळेच्या सगळे (२) निरपेक्ष
 ('सापेक्ष'च्या विरुद्ध), 'अंशोत्कृष्ट'
 मृगशाल (ल) (सुखाशाल) (पु.) - सोळाट (वाच्याचा).
 मृगशाल (सुखाशाल) (पु.) - सोमाय.
 - ण (वि.) - (१) सोमायकी (२) पनीच्या
 आदराला प्रीतीला पात्र अशी.
 - गिणु, गी (वि.) - भाग्यवान.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स. कि.) - सोपविले.
 मृगशाल (सुखाशाल) (अ. कि.) - सोपविले.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - (१) मऊमऊ (२) स्वभावाने मूढ
 (३) (न.) सोयर.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - मुढदूस.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - (१) शुक्र, कोरडे. (२) कुश, दुषळे.
 - रती जवू - कोरडे राहणे, काही परिणाम न होणे.
 - को वृम - पोळळ दमदाटी घमकी.
 मृगशाल (सुखाशाल) (पु.) - तंवाय्याचा भुका, जर्दा.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - फिळस, शिमारी, कंटाळा.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - तपकीर.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स. कि.) - (१) वास येणे, (२) नाकाने ओढून
 येणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स. कि.) - मुक्ती, लक्षात आणून
 येणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - मऊ, एवढेच लक्षात येण्याची क्रिया,
 गेच.
 - तुं (न.) - आपल्या मनाला आवडणारे क्रिया वाटणारे.
 - तुं (अ. कि.) - (१) दिसणे, नजरेस येणे. (२) लक्षात
 येणे, सुचणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - एकदम घेतलेले व सरळ आकारलेले
 (व्याज) (२) (पु., न.) मूळ.

- तुं (स. कि.) - (१) मोडून सोडून टाकणे, नाश करणे.
 (२) मुळातून गळून काढणे. (३) ओढून साफ करणे.
 (४) सूट घेणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - (१) आढळिता (२) पोपटाची मादी.
 - हो (पु.) - (२) मोठा आढळिता (२) पोपट.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - मुंठ.
 - फंकवी - कान फुंकणे, कान मरणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (पु.) - टोपळा.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - तयारी, सजता.
 - तुं (अ. कि.) - सज होणे, तयार होणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - पेरा, बिलाची क्रिया मगुरीची एकमेकांना
 मदत.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - गुन, घागा.
 - ने सांगणे बंधायेतून - प्रेमाच्या चळवळीचा बाध येणे नसा
 शकतो.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स. कि.) - गाढणे (मणी इ.), ओढणे,
 एकात एक गुंतविले.
 मृगशाल (सुखाशाल) (स्त्री.) - (१) शुद्धी, भाव. (२) वास्तवी, पत्ता.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - पाहा 'सीतुं'.
 मृगशाल (सुखाशाल) (पु.) - शून्याकार.
 - मून (न.) (वि.) - गपचीप.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - (१) उगाड, निजम, मुने. (२) रक्षण किंवा
 संभाळ नसलेले, अनाथ.
 - पडतुं - (१) रिकामे - मोकळे राहणे. (२) एकटे राहणे.
 - मृकतुं - एकटे ठेवणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - पायजमा, लंहेगा.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - (१) विषवा वगैरेची लुंबळ
 (२) (न.) लुंबळीच्या वगैरेचे भाग्येचे पागोटे किंवा
 टोपी.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - सुत.
 - वे जावतुं - (१) ऋतुमती होणे. (२) एवढ्याच सेपेस
 सासरी येणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (न.) - (१) लोकरीचे वस्त्र (२) लोकर.
 - का (वि.) - (१) लोकरीचे (२) सूती मत्ताने (३) पवित्र,
 निर्दोष.
 मृगशाल (सुखाशाल) (पु.) - प्रांत, हलाखा, सुभा.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - (१) कंजूर, कंगाल (२) शून्य, (३) लड,
 बुद्धिहीन.
 - मारी जवू - अंधारी आल्यासारखे होणे.
 मृगशाल (सुखाशाल) (वि.) - (१) सामयम (२) (न.)
 शून्याकार.

-सुं (स. क्रि.)-(१) बास घेणे (२) (अ. क्रि.) बास येणे.
मोडे (सोडे) (अ.)-(१) बाजूला, अवळ. (२) प्रमाणे, रीत्या.

मोडो (सोडो) (पु.)-(१) मोडो, मोडण्याचा भाग, चमकण
(२) व्यापारी साहज.

-पाकयो-(१) व्यापारात यश मिळणे, सोदा चांगला होणे,
(२) बायदा पुरा होणे.

मोवरी (सोवरी) (स्त्री.)-तुमी, संतोष.

मोवचंपो (सोवचंपो) (पु.)-सोनचाक.

मोनामहोर (सोन.महोर) (स्त्री.)-सोन्याचा शिफा.

-जेयुं-पद्ममोल, अत्यंत हितकर किंवा सुंदर.

मोनी (सोनी), मोनी महाजन (पु.)-मोनार.

मोनुं (सोनुं) न.-सोने.

मोनाना नाळिया करयां-सोन्याची कीडे छपरावर घालणे,
अतिशय श्रीमंत होणे.

मोनाने घुघरे रमयुं,-पारणे शालयुं-गर्मश्रीमंतीत वाढणे.

मोनानो कोळियो-अत्यंत किमतीचे अन्न.

मोपट (सोपट) (अ.)-धोपट.

मोपारा (सोपारा) (पु.)-प्रकरण, अ.म.प.

-समया-मोपारा करणे.

मोपारी (सोपारी) (स्त्री. न.)-मुपारी.

मोपो (सोपो) (पु.)-रात्रीच्या पक्षिच्या प्रहारात प्राणी निद्रावशा
हात्यानंतर होणारी शक्ती.

मोफ (सोफ) (स्त्री.)-(१) सूत्र (२) मयाची धडकी.

मोभाग (सोभाग) (पु.)-(१) सोभाग्य. (२) मुयासिनीचे
सोभाग्यचिह्न.

-ढनरायो-विशेषेने वेणी घेतेरे काढून टाकणे.

मोभागटु (सोभागटु) (न.)-उब याच्या मोकडीने बसणे
आडवे लावणे.

सोपण (सोपण) (स्त्री.)-सोपवणी, सुपुर्द करणे.

सोफ (सोफ) (स्त्री.)-सोपवणी.

सोय (सोय) (स्त्री.)-सुई.

सोयणी (सोयणी) (स्त्री.)-राणी (चांभाराची).

सोरडी (सोरडी) (स्त्री.)-सोडत.

सोरठ (सोरठ) (पु.)-(१) सोराठ (२) सोरठा राग.

सोरण (सोरण) (स्त्री., न.)-हारणी.

सोरवतु (सोरवतु) (स. क्रि.)-आवडणे, जमणे, गमणे.

सोरवुं (सोरवुं)-(१) (अ. क्रि.) घुरणे (२) (स. क्रि.) थोड्यासा
टक्का काढून किंवा सोदून साफ करणे. (३) (लाक्ष.) मग्न
पैसा लुवाडणे. (४) भांडणे.

सो बसा (सो बस) (अ.)-बसवणवळ निश्चितपणे,
सातवीस.

सोवामुं (सोवामुं) (अ. क्रि.)-(१) विनाकारण इकडेतिकडे
धडपडत राहणे. (२) 'सोमुं'चे कर्मणी, शोर लागणे

सोवा (हा)वण (-णी) (सोवा-हा-सोव-णी) (स्त्री.)-मुयासिनी.

सोमुं (सोमुं) (स. क्रि.)-मुपात टाकून हालवून बटकणे.

सोम (सोम) (पु.)-(१) शोर, अनिश्चय सहान (२) (लाक्ष.)

तीव्र इच्छा, सोम (१) किर्कार, चिंता.

सोमवामुं (सोमवामुं) (अ. क्रि.)-(१) रथ मुकून जाणे

(२) शरीर मुकणे,

सोमवुं (सोमवुं) (अ. क्रि.)-(१) सहन करणे, सोयणे.

(२) सोयणे, सोयून घेणे.

सोमळुं (सोमळुं) (वि.)-(१) विवरभोळे, विमराळु.

(२) अनाथ, कोणी सोमाळणारे नसलेले.

-काई (स्त्री.)-बेकामपणा.

सोमळुं (सोमळुं), सोमळुं (सोमळुं)-(१) (वि.) आरपार
गेलेंले (२) (अ.) आरपार.

-नीकळुं, पळुं-(१) आरपार जाणे (२) न पचणे.

सोमळुं (सोमळुं) } (अ. क्रि.)-सोमर्ण.

सोमळुं (सोमळुं)-(पु.) (१) अदेवपण, सोभाग्यवती असणे.

(२) सद्भाग्य (३) सोभाग्याचे (स्त्रीचे) कोणतंही चिह्न.

-मी (वि.)-(१) मुशोभित (२) मुग्धी आनेदी.

सोमळुं (सोमळुं) (वि.)-सोमळुं, सोमळुं (वि.)-सोमळुं.

सोळमी घडी जयी-सोळ येऊन पडणे, घाबरणे.

सोळी वर-पळी.

-शाणगार सजीने-पुरेपूर नटूनघटून

-संस्कार घई घूपया-सर्व मुलदुःखे भोगली.

-सोपाम भणवा-सर्वप्रकारे निपुण हुपार-होणं.

-सोळ ज्ञानी-अगदी सोळा भागे, पाहिजे तसे,
यशायोग्य.

सोळ (सोळ) (पु.),-ळ (न.)-वळ.

सोळ (सोळ) (वि.)-सोयळे.

सो (सो) (स्त्री.)-(१) भान, झुडी (२) समज, अफळ,
(३) सृष्टी.

सो (सो) (वि.)-सगळे, सर्व.

सोवागज (सोवागज) (न.)-स्त्रीराज्य.

सोवाळ (सोवाळ) (वि.)-(१) भ्रम, नेमळट (२) बाईलवेडा.

स्त्रांग (स्त्रांग) (न.)-सोंग.

ह (ह)

हक (-क) (हक-क) (पु.)-(१) अधिकार (२) दस्तुरी, कर
(३) कर्तव्य (४) सत्य, स्याय (५) (वि.) न्याय्य, योग्य, सत्य.
-अदा करवो-कर्तव्य बजावणे.
-करवो-अधिकार सांगणे, दावा करणे.
-घणुं-मरण पावणे.
-धवो-अधिकार असणे.
-व्यायवो, -मारवो-एखाद्याचा रास्त हक्क बुडवून रवाला
दुबाडणे.
-मां-वाजते, तें.
-तलकी [फा.] (स्त्री.)-एखाद्याच्या हक्काची बुडवणूक,
अन्याय.
-ताला (पु.)-परमेश्वर.

हकयक (हकयक) (अ.)-अर्थ न समजता, नुसत्याच बडबड
करणे.

हक्याडे (हक्याडे) (स्त्री.)-हक्यायाच्या भगनाच्या वगैरी,
दस्तुरी

हकार [सं.] (पु.)-(१) ह अक्षर किंवा त्याचा उच्चार
(२) होकार.

-भगवो-हो म्हणणे, होकार देणे.

-श्रुति (स्त्री.)-उच्चारणात 'ह'कार ऐकू येणे.

हकार्युं (हकार्युं) (स. क्रि.)-हाकारणे.

हकारं (हकारं) (न.)-हाक मारून बोलावणे, आमंत्रण

हकारो-हाक मारून बोलावून आणणारा, निमंत्रण देणारा
(२) ओरडून दिलेली हाक.

हकाळ्युं (हकाळ्युं) (स. क्रि.)-(१) हाकून देणे (२) हाकणे
(३) हाक मारून बोलावणे.

हकीकत (हकीकत) [अ.] (स्त्री.)-(१) घडलेली गोष्ट, घटना.

(२) खरी बातमी किंवा समाचार. (३) घटना (४) सत्य.

हकमत (हकमत) (स्त्री.)-सत्ता, अधिकार.

-चलाववी, -भोगववी-सत्ता चालविणे-भोगणे.

हकमग (हकमग) (अ.)-टकमक.

-घुं (अ. क्रि.)-(१) टकमक पाहत राहणे (२) घाबरून
गप होणे.

हंकार्युं (हंकार्युं) (स. क्रि.)-हाकारणे, हाकणे, चालविणे.

हंकार्युं (हंकार्युं) (स. क्रि.)-गाळणे, स्वच्छ करणे.

हंकारो (हंकारो) (पु.)-गाळताना राहिलेला कचरा.

हंगामो (हंगामो) (पु.)-धामधूम, दंगल (२) दंगा, हुलड.

हचमच्युं (हचमच्युं) (अ. क्रि.)-डगमगणे, पायांतून किंवा
साऱ्यातून हलणे.

हज (हज) (स्त्री.)-हाज, मक्केची यात्रा.

हजम (हजम) (वि.)-(१) पचलेले, जिरलेले

(२) (लाक्ष.) उचापतीचे.

-मियत (स्त्री.)-पचनक्रिया, पाचन.

हजरत (हजरत) [अ.] (पु.)-(१) मालक, स्वामी,

(२) (मुसलमानांत) मोठ्या किंवा पूज्य व्यक्तीला खावण्यात

येणारा मानवाचक शब्द, श्रीमान (३) (स्त्री.) मोठ्या

लोकांची सभा.

हजी (-जु) (हजी-जु) (अ.)-(१) अजून (२) अजूनमुद्दा.

हजर (हजर) (स्त्री.)-(१) 'आपण' या मानार्था दावाचा

वरवारी प्रकार (२) सेवा, तेनात.

-भरवी-तेनातीत-प्रत्यक्ष सेवेत-राहणे.

-राज (वि.)-अंगरक्षक.

-रियो (पु.)-(१) हुज्या, तेनातीत राहणारा नोकर.

(२) रुमाल.

हटाणुं (हटाणुं) (न.)-(१) हाट, बाजार, (२) खरेदी.

(३) विकण्याखरीदण्याचा धंदा.

हट (हट) (पु. स्त्री.)-हट, जिद्द, दुराग्रह.

-पकडवी, -लेखी } हट धरणे.

हटे चवचुं, -भरचुं

हटियुं (हटियुं) (वि.)-हटी, जिद्दी.

हटीलुं (हटीलुं) (वि.)-(१) हटी (२) न हटणारे.

हट्युं (हट्युं) (अ. क्रि.)-(१) (ग. क्रि.) हट करणे (२) (ग. क्रि.) हटणे,
मागे सरणे.

हडक्या (हडक्या) (पु.)-(१) पिसाळण्याचा रोग (कुशी,

कोव्ही इ.) (२) (लाक्ष.) पिसाळलेपणा.

-लागवो, -धवो-पिसाळण्याचा रोग लागणे.

-घुं } (वि.)-पिसाळलेले.

हडक्या

हडतगड (हडतगड) (स्त्री.)-जेथे तेथे हडतहुडत होणे.

हडताळ (हडताळ) (स्त्री.)-हरताळ (एक उपधान).

-मारवी-लिहिलेले खोडणे, रद्द करणे.

हडताळ (स्त्री.)-कामधंदा बंद करणे.

-लि (-ळि) यो (पु.)-(१) हरताळ पाडणारा,

(२) हरताळ पाडण्यात पुढाकार घेणारा.

हडथूत (हडथूत) (१) (स्त्री.) हडत हुडत,

(२) (वि.) सगळीकडून तिरस्कारपात्र झालेले.

हडप (हडप) (स्त्री.) (१) आग्रह (२) (अ.) शयासार,

गतीने, खरेने

- करयुं, —करी जयुं—(१) एकदम गिळणे (२) (लाष्ट.)
अन्याच्याने लुबाडून घेणे.
—कईने—एकदम, सवासप.
—कु (स. कि.)—गिळणे, लुबाडून पचवी पाहणे.
हडकयुं (६:३५) (स. कि.)—फेकून देणे.
हडकचा (६:३५) (स्त्री.)—हनुवटी.
हडक (—के) ट (६:३५-३६) (स्त्री.)—टकार.
हडको (६:३५) (पु.)—(१) मृत्यू, पथ्यह माणूस (२) धका
(३) लहानशी पेटी.
हड (२) वडयुं (६:३५-३६) (स. कि.)—(१) हडबडून
—हडबडून—जाणे (२) बेहिमत होणे, धैर्य लचणे.
हडबडयुं (६:३५) (स. कि.)—हडकणे, धका देणे.
हडहडयुं (६:३५) (वि.)—(१) उकळणे (२) (लाष्ट.) पक्के,
पूर्ण.
हडी (६:३५) (स्त्री.)—दोड.
पाडवी, मोडवी—वीड काढणे.
हड (—हे) काट (६:३५-३६), हडड (अ.)—जोराने पुढे धावत
गेल्याचा आवाज.
हडे हडे (६:३५) (स्त्री.)—(१) हाड हाड करणे (२) (लाष्ट.)
असमान.
हडयुं (६:३५) (स. कि.)—(१) मारून टाकणे, जीव घेणे.
हडयार (६:३५) (वि. स्त्री.)—विशिष्ट माणसालाच (इष्ट) ने
त्याच्या हातातच धार देण्याची सवय झालेली. (गाय—म्हेंस)
हडियार (६:३५) (न.)—(१) घान्न, हत्यार. (२) अयजार,
(३) साधन.
—ऊंचकयां, —उगामयां—शस्त्रे घेऊन लढाईला सज होणे.
—यंय—सहाय्य.
हडेली (६:३५) (स्त्री.)—(१) हडेली (२)—हडेली.
—देखाडवी—काही न देणे, काही भिळणार नाही असा
संकेत करणे.
—मां नचाययुं—बाहुलीसारखे नाचविणे.
—मां स्वयं नचाययुं—कार मोठ्या आशा दाखवून फसविणे.
हडेलाली (६:३५) (पु.)—पाणिग्रहण.
हडेली (६:३५) (स्त्री.)—(१) हा पेटी, कमर. (२) प्रसाद,
सवय.
हडयुं (६:३५) (वि.)—(१) हाणत्या माणसे (समासाच्या
शेवटी) ('अदीहयुं'=अडीच हाती) (२) हाती
('एकहयुं'=एक हाती).
हड (६:३५) (स्त्री.)—(१) हड, मर्यादा, सीमा (२) डोंड, अंत.
—आववी, —धवी—परकाडिला पोचणे, फार होणे.
—ओळंगवी, —वटाववी—मर्यादेबाहेर जाणे.

- करवी, —वाळवी—परकाडिल्या नेणे, कमाल करणे, दार्य
करणे.
—मळवी—दोन बाजूंनी पकडून घेणे.
हडियो (६:३५) (पु.)—(१) नजराणा, गेट, बक्षिणी.
(२) परगावाहून चरी येणारा मुलीमाणसासाठी प्रेमपूथक
आणलेली वस्तू.
हडय (६:३५) [अ.] (स्त्री.)—चतुःसीमा.
हडकन (६:३५) (स्त्री.)—हो—ना, आनाकानी.
हडणे, हडको (६:३५-३६) (पु.)—(१) भाडव्या (२) हस्त.
—करयो, —वांययो—मरणा करायचा त्याचे हस्ते ठरविणे.
—पडयो—ठरविलेल्या मुदतीचा हस्त भरल्या न जाणे.
हडको (६:३५) [अ.] (स्त्री.)—हडको.
हडकी (६:३५) (स्त्री.)—अडपणा.
हड(—च)णां (६:३५-३६) (अ.)—हडकी, आता.
हडकी (६:३५) [फा.] (स्त्री.)—सहाय्यभूमी.
हडकीन (६:३५) [फा.] (वि.)—एका धमांचे.
हडकी (६:३५) [फा.] (स्त्री.)—सोबत, सांगात.
हडकीन (६:३५) (वि.)—एकाच मूळ ठिकाणचे.
हडकी (६:३५) (न.)—हडकी.
—त्यानुं (न.)—हडकीचर.
हडकी (६:३५) (स्त्री.)—(१) स्वये मरणयाची निमुळती
थेली. (२) घन, दोळ.
हडकी (६:३५) [अ.] (अ.)—नेहमी, सर्वदा.
हडकी (६:३५) (अ. कि.)—हडकी, धडकी, भावा
टाकायला लागणे.
हड (६:३५) [फा.] (वि.)—प्रत्येक.
हडकी (६:३५) [अ.] (स्त्री.)—(१) विप्र, अडचण (२) बाधा.
हडकी (६:३५) (वि.)—कोणी घाटेड ते.
हडकी (६:३५) (पु.)—आनंद, हर्ष.
—वेनुं (वि.)—हडकीने येणे झालेले.
—जमक (स्त्री.)—अतिहडकीने डोकें ठिकाणावर न राहणे.
—पडुं (वि.)—अति उल्लाही.
—वा (पु.)—हडकीय.
—मेर (अ.)—हडकीतून होऊन.
—(त्या)युं (अ. कि.)—हडकीने, आनंदित हांणे.
हडकी (६:३५) (फा.) (अ.)—मुळीच, कधीही
(नाही).
हडकी (६:३५) (अ.)—हडकी, वडीचहीला.
हडकी (६:३५) [फा.] (अ.)—हडकीने हाड.
—हे (स्त्री.)—हडकी (फळ).

हरतुं करतुं (६२तुं ६२तुं) (वि.)—हालचाल करू शकणारे,
(आजारातून) बरे झालेले.

हरदम (६२दम) (फा.) (अ.)—क्षणोक्षणी, नेहमी.

हरफ (६२फ) (पु.)—(१) अक्षर (२) शोल, शब्द.

हरफर (६२फर) (स्त्री.)—ये-जा.

हरवर (६२वर) (स्त्री.)—स्मरण.

हरवायुं (६२वायुं) (वि.)—हारलेले, भ्याड.

हरयुं (६२युं) (वि.)—(१) हिरवे (२) ताजे.

हरम (६२म) (पु.)—मूळव्याध.

—दूधवा—मूळव्याधीने रक्त पडणे.

हराज (६२राज) (वि.)—लिलावात विकलेले.

—जी (स्त्री.)—लिलाव.

—जी बोलाववी—लिलाव करणे.

हरायुं (६२ायुं) (वि.)—(१) उनाड, भटके (२) उनाडकथा
करणारे, अनिर्वध.

—दोर—(१) वेवाराशी दोर (२) त्यासारखा वेकाम मनुष्य.

हरियाळी (हरियाळी) (स्त्री.)—हिरवेचार गमन किंवा हिरवी
हिरवी शोभा.

—तुं (वि.)—हिरवेचार.

हरीफ (हरीफ) [अ.] (पु.)—(१) प्रतिस्पर्धी, चढाओढ
करणारा (२) विरोधी, दुश्मन.

—फाई (स्त्री.)—(१) चढाओढ, स्पर्धा, लुरस. (२) शत्रुता.

हरीफरीने (हरीफरीने)—बराचसा प्रयत्न करूनही शेवटी
(‘हाच उपाय’ असा अर्थ दाखविण्याकरिता).

हवं (६२) (वि.)—(१) हिरवे (२) स्वादिष्ट (३) (अ.) येथे.

हरेडी (हरेडी) (हरेडी-री) (स्त्री.)—पिच्छा.

हरेडु (६२डु) (वि.)—अतिशय, कमालीचे (व्यसनी).

हरोल (हरोल) (हरोल-ण) (स्त्री.)—(१) पिछाडीची तुकडी.

(२) ओळ, रांग. (३) जोड, बरोबरी.

—मां भावयुं,—ऊभुं रडेयुं,—वेसयुं—स्पर्धा करणे.

हल (६२) [अ.] (पु.)—निर्णय, निकाल.

—करयुं—सोडविणे, निकाल करणे.

हलक (६२क) (स्त्री.)—(१) कंड, सूर. (२) शोभा (३) पळ,
क्षण.

हलकयुं (६२कयुं) (अ. क्रि.)—(१) धक्के मारणे (२) बमाल
माजविणे (गर्वी करून).

हलकारयुं (६२कारयुं) (स. क्रि.)—(१) मोठ्याने ओरडून हाका
मारणे. (२) ओरडून हाकणे.

हलकारो (६२कारो) (पु.)—(१) हलकारी, टपाल
नेणारा-भाणणारा (२) दूत.

हलकाहोल (६२काहोल) (पु.)—हलकहोल, कोलाहल, गोंगाट.

हलकल्युं (६२कल्युं) (अ. क्रि.)—खळबळ उडणे, उतेजित
होणे.

हल्लो (६२लो) (पु.)—(१) दम, जोराने दम लागणे,
(२) बल्ले. (‘हल्लेसुं’ पहा)

हल्लाक (६२क) [अ.] (वि.)—(१) प्रस्त (२) कंगाल.

—की (स्त्री.)—(१) आपदा, रखडपट्टी, त्रास (२) हलाखी,
ओढपस, वेगाशी.

हल्लाल (६२लाल) [अ.] (वि.)—घम्य, कायदेशीर, विहित.

—ली (स्त्री.)—इमानदारी, एकनिष्ठा.

—योर (पु.)—(१) भंगी (२) खाटीक, कसाई.

(३) इमानाने काम करून कमाई करणारा.

हल्लावयुं (६२लावयुं) (स. क्रि.)—(१) हलविणे (२) हलवून
सोडणे.

हल्लेतुं (६२ेतुं) (वि.)—अलड (२) धोराचे.

हल्लेयुं (६२ेयुं) (अ. क्रि.)—(१) बल्ली मारणे,

(२) (स. क्रि.) बल्ली मारून चालविणे.

हल्लेसुं (६२ेसुं) (न.)—बल्ले.

हल्लड (६२ड) (वि.)—फार दिवस वावर (वापर) नसलेले.

हल्लस (६२स) [अ.] (पु.)—(१) वासना (२) कामवासना
(३) लोभीपणा.

—योर (वि.)—कामुक, विषयलोढप.

हवा (६२ा) [अ.] (स्त्री.)—(१) हवा, वायू (२) वातावरण

(३) दमटपणा, ओलावा.

(गाममां) हवा केंची छे?—(१) गावात काय चर्चा चालू आहे?

(२) गावात वातावरण कसे आहे? (३) गावात मुबत्ता कशी

काय आहे?

—पकडवी—(पतंगात किंवा शिडात वारा भरून) ओढ
सुरू होणे.

—थई जयुं—(१) हवेत उडून जाणे (२) (धोडा) वायुवेगाने
ढीदणे.

—भरावी—घमेंड वाढणे, अहंकार उत्पन्न होणे.

—मां ऊडी जयुं—(१) अटश्य होणे (२) व्यर्थ जाणे.

—मां वाचका भरवा—फुकट घडपड करणे.

हवाण (६२ाण), हवण (६२थ) (स्त्री.)—संगतीची—सोबतीची
ऊढ.

हवातियुं (६२ातियुं) (न.)—फुकट प्रयत्न.

हवे (६२े) (अ.)—(१) आता, मग. (२) पुढे, यानंतर.

—थी—आज्ञासून.

हवेली (६२ेथी) [फा.] (स्त्री.)—(१) महाल

(२) [सं.] (स्त्री.) वैष्णवमंदिर.

—धर्म—(पु.)—(पुष्टिमार्गी) वैष्णवधर्म.

- मगडी जवां—धैर्य गडवडणे.
 हाटकनुं (हाटकनुं) (स. कि.)—(१) हटकणे. (२) गर्जना करणे, (३) धमकावणे.
 हाटियुं (हाटियुं) (न.)—भित्तीतले गवाश्व.
 हाड (हाड) (न.)—(१) शरिरातील हाड (२) बांधा, चण (३) (अ.) अगदी, कमालीचे. (४) अतिशय.
 —भावयुं—(१) अगदी आसून-कंटाळून जाणे. (२) अतिशय दुर्बल होणे.
 —जयुं—(१) खरे रूप प्रकट होणे (२) हातातून जाणे, बहुकणे, बिघडणे (३) पैशादकक्याने अगदी दुर्बल होणे.
 —नो रांक—हाडाचा गरीब.
 —भांगवा—(१) अतिशय मार देणे, हाडे मोडणे (२) शरिराने अशक्त होणे (३) अंग मोडून अम करणे.
 —वळयुं—शरीर सुधारणे.
 —हजे ने लोडी तवे—आसालाच सुखदुःख समजणार.
 —थर (स्त्री.)—शरिरात राहिलेला शरीरक ताप.
 —धगी (स्त्री.)—पाहा 'हाडचर'.
 —विंजर (न.)—हाडाचा सापळा.
 —मेहनत (स्त्री.)—अंग मोडून केलेली मेहनत.
 —कां स्योवरां करवां—मारून अर्धमेले करणे.
 —कां चालवां—(बुद्धपणी) काम करण्याची शक्ती असणे.
 —कांनी हुंडीं करवां—सक्त मेहनत करणे.
 —कांनु आणुं, भागणुं } अंगचोर,
 भाग्या हाडकांनुं, हाडकांनुं हराम } आळशी.
 —कांनो खरो—मेहेनती, अंग न चोरता काम करणारा.
 —कां पयराववां—अस्थी तीर्थात विसर्जित करणे.
 —कां पांगळां गणावां—अंगावर हाडे मोजून घेण्यासारखी दुर्बली अवस्था असणे.
 —कां वळवां—शरिराचा बांधा चांगला होणे. (२) व्यायामाने शरीर बांधले जाणे.
 —कां वाळवां—(१) व्यायाम करणे. (२) मेहनत करणे.
 —कां शेकवां—दुःख देणे, प्रास देणे.
 हाडछेड (हाडछेड) (स्त्री.)—हडतहुडत, तिरस्कार.
 हाडमार (हाडमार) (वि.)—(१) तिरस्कृत, हडतहुडत केले गेलेले (२) (स्त्री.) सतावणी, पीडा.
 हाडे-(डो)हाड (हाडे डो हाड) (अ.)—थेट हाडापर्यंत, हाडोहाडी.
 हाण (हाण) (स्त्री.)—हानी, नुकसान.
 हांडली (हांडली) (स्त्री.)—मोठ्या तोंडाचे मातीचे एक भांडे.
 हांडी (हांडी) (स्त्री.)—धातूचे भांडे, हुंडा.
 हाथ (हाथ) (पु.)—(१) हात (२) रेल्वेचा बाहुडा (३) कृपा (४) लग्नबंध (५) अधिकार, ताबा.

- अडकावयो, अडावयो—(१) हाताचा स्पर्श करणे. (२) मदत करणे, काम करू लागणे.
 —आवयुं—(१) सापडणे, मिळणे. (२) ताब्यात येणे.
 —उठावयो—(१) हात उगारणे. (२) ताबा सोडणे.
 —उपर खंयुं—(१) वश करणे (२) हाती घेणे.
 —उपाडयो—मारणे.
 —ऊंचो रडेवो—(एखाद्या कामात-वेतात-कारस्थानात) गुरफटून पुनः दोष न लागता मोकळे राहणे. (२) आशा करणारे राहणे.
 —करयुं—ताब्यात घेणे.
 —करवो—(१) पत्त्याच्या खेळात डाव जिंकणे. (२) मूर्ण करणे.
 —कापी आपवा—सहीने किंवा कथुलीने बांधले जाणे.
 —काळा करवा—(१) कलक लागण्यासारखे काम करणे, (२) लाच घेणे.
 —खंखेर्या—हात झाडून मोकळे होणे.
 —खेंची झालवो, पकडवो—(१) धवकणे (२) गवचावर अंकुश ठेवणे, काटकसर करणे.
 —घयवा—(१) पक्षात्ताप करणे (२) हरणे, धकणे, हात टेकणे.
 —घालवो—(१) मध्यस्थी करणे (२) सामिल होणे.
 —चडयुं—(१) (काम) येणे, हस्तगत होणे (२) भेट होणे.
 —चलावयो—(१) काम करणे, सपाट्याने हात चालविणे. (२) हाताने मारणे (३) गपागप लाणे, हात मारणे. (४) (लिप्याणात) सुधारणा करणे.
 —चोकवो न होवो—(१) स्त्री विटाळशी असणे (२) प्रामाणिकपणा नसणे.
 —हुटो होवो—(१) उदार किंवा खर्चाळ असणे. (२) मारण्याची सवय असणे.
 —जवा—आधार किंवा पाठिंबा नाहीसा होणे. (२) धैर्य खचणे. (१) हातांनी काम करण्याची शक्ती नाहीशी होणे.
 —जोवो—(१) सामर्थ्याची प्रचीती पाहणे. (२) हात बघून भविष्य सांगणे.
 —झालवो—(१) हात पकडणे. (२) थांबविणे. (३) मदत करणे. (४) पाणीग्रहण करणे.
 —टाडा करवा—करण्यासारखे होते ते केल्याचा संतोप मिळविणे.
 —टखवो—हात बसणे.
 —डोकवो—सोदा करणे.
 —ताळी देवो—(१) शिताफीने निसटणे. (२) कसगत होणे.
 —देखाडवो—(१) शक्तीची साक्ष देणे. (२) कौशल्य-कला दाखविणे.

- देवो-(१) आधार देणे. (२) अटकाव करणे, थांबविणे.
- (३) (रंगाचा बगैरे) हात देणे, चोराडणे.
- धरवुं-हाती घेणे.
- धरवो-माणणे.
- धोई नाखवा-(१) आघा सोडून देणे. (२) दिवाळी काढणे. (३) जोखमवारीतून किंवा कामातून मोकळे होणे.
- (४) कामाची शिकस्त करून त्यातून कायमचे मुक्त होणे.
- नाखवो-(१) हात मारणे, लुटणे. (२) हाताने पकडणे.
- नी खळ उतारवो, -भांगवो-मारण्याची इच्छा पुरी करणे, विनाकारण मारणे.
- नी वान-अधिकामागेल्या गोष्ट.
- नुं कयुं मात केवेल.
- नु दावुं-काम करण्यात मेद किंवा आळशी.
- नु पोतुं-उधळे.
- नो मेल-हाताचा मळ (लाक्ष.), तुच्छ वस्तू, सहज गोष्ट.
- पग-(१) मुख्य आधार. (२) मुद्दा.
- पग धोईने-हात धुवून, चिकाटीने.
- पग भागी जया-(१) कंवर मोडणे, हिंमत नाहीशी होणे.
- (२) तीम झोक होणे.
- पळाडवा-(१) संतापणे, भासणे. (२) सीम झोक होणे.
- पडवो-वाहूटा पडणे.
- पडवो-(१) सोरी होणे. (२) जितागार हात मिळणे, सुधारणा इ. करणे.
- फोरो होवो-हवास्थाने काम करण्याची कुशलता असणे.
- पाळवा-(१) स्वतः स्वेवाक करणे (२) आपले काम आपणच करणे (३) आगाऊ सही-कवुन्नी-देऊन वांधले जाणे.
- भरावा-पैसे मिळणे, लाच मिळणे.
- भीडमां होवो-पैशाची नूट-कमतरता असणे.
- मां अंधार राखवुं-अतिशय लाड करणे.
- लावतु-हाती लावणे, मिळणे.
- लागवो-(१) गाढणे, पोचणे (२) (मिळविण्यात) सफळ होणे.
- वळावो करवो-पुनः लग्न करून देणे.
- वाचवुं-चोरी करणे.
- सारो होवो-(१) हातात कसब असणे (२) यश देईल असे असणे (३) प्रामाणिक असणे (४) (स्त्री.) विटाळशी नसणे.
- होळी लेवां-उठून निघून जाणे.
- हेडे पडवा-काही न चालणे, निराशा पदरी येणे, धैर्य खचणे.

- हाथे (दाथे) (अ.)-(१) हाताने (२) स्वतः, जातीने.
- आंकलीना बंध होवा-हातून पैसा न सुटणे.
- करीने-स्वेच्छेने, आपण होऊन.
- पगे पडवुं-गयावया-आजीजी करणे.
- हाथ मेळवो-(१) सोदा करार करणे (२) लग्न करणे.
- भावे हाथे जमवुं-गुफाळातून आल्यासारखे जेवणे.
- देवुं-लूट मारणे.
- भाचो हाथ देवो, -धरवो, -राखवो-धांवतून-रोकून-धरणे, अटकावणे.
- कडे हाथ देवा-घकणे.
- चार हाथ ठेठा पडवा-अगदी हात टेकणे.
- माथे हाथ देवा-हताश होणे.
- हाथ होवो-(१) आधार असणे (२) आशीर्वाद असणे.
- मोठे हाथ देवो-धोवून देणे, तोडाय हात ठेवणे.
- हजार हाथनो धणी-परमेश्वर, अनंत हस्तांचा कमलधर.
- हाथोहाथ ऊपडी जमुं-हातोहात स्वपणे.
- हाथे (दाथे) (अ.)-(१) हाताने (२) स्वतः, जातीने.
- धोणु (न.)-अतिमार.
- मग (स्त्री.)-हस्तलिखित मूळ-मन.
- मुचरका (पु. व. व.)-जातमुचलका.
- येत, मा (अ.)-अगदी अगदी.
- हाथेपाळो (दाथेव.पो) (पु.)-घर-बधूची हातमिळणी.
- हाथो (दाथो) (पु.)-(१) मूठ किंवा दस्ता (२) ताहाय्य
- (३) पक्ष (४) कुंकवाच्या हाताचा टसा.
- डोकवो-सोदा नक्की करणे.
- कृताशना हाथ बनवुं-वाईट-अयोग्य कामात दुसऱ्याचे हस्तक बनणे.
- मानाचो हाथो होवो-देयीची विशेष कृपा असणे.
- हाथोहाथ (दाथोदाथे) (अ.)-(१) ग्याला ग्याचे त्याच्याच हाती (२) एकमेकांच्या मदतीने.
- हा ना (स्त्री.)-होना.
- हाम (स्त्री.)-हिंमत.
- आंठवा-जिवावरण.
- हामलवुं (दाभलवुं) (अ. कि.)-हिंमत खचणे.
- हामी (दाभी) [अ.] (पु.)-(१) हमी घणारा मनुष्य, जामीन
- (२) (स्त्री.) जामीनफी.
- भरवो-जामीन राहणे.
- हांक (दांक) (पु. स्त्री.), (पु. स्त्री.) (१) गाव (२) गाव लागून छाती मरून येणे.
- ळुं (वि.)-व्याकुळ, बाबरलेले.
- ळुंफोळुं (वि.)-बाबरून गेलेले, बाबरलेले.

—युं (अ. क्रि.)—घाया टाकणे.
 हाय (हाय) (१) (अ.) दुःखाचा उद्गार (२) (अ.) हाय.
 —होकारगी, —होरी आंगणें करण.
 —पिडाये पोट मडार.
 —चरान (अ.) शोक, दुःख.
 हाय (हाय) (अ.) (१) पराजय (२) होरा, पात.
 —मां होतुं (१) रागित राहणे (२) (अ.) चढाओढ करणे.
 हाय—रा) दोर (दा२-रा-दोर) (अ.)—हारबंद, एका ओळीत.
 हायुं (दा२युं)—(१) (अ. क्रि.)—(१) हरणे, (२) थकणे, हार घाणे (३) (स. क्रि.) स्वधेंत लायलेली वस्तु गमावणे.
 हायविंगार (दा२संगार) (न.)—पारिजातक.
 हायिंयुं (दा२यिंयुं) (वि.)—(१) एका हारीचे, समान धयाचे, वगैरेचे (२) एकाने चारीचे (३) (अ.) गमाविलेला.
 *हारे (दा२) (अ.)—(१) धी, जोडीला (२) तुलनेला.
 हारेवुं (दा२वुं) (वि.)—दंग्योर.
 हाल (हाल) (पु. व. व.)—(१) दशा, अवस्था. (२) दुर्दशा (३) (अ.)—हल्ली.
 —नुं (वि.)—हल्लीचे.
 —मां (अ.)—हल्ली.
 हालत (हालत) [अ.] (स्त्री.)—(१) स्थिती (२) सवय.
 हालवरवुं (हालवरवुं) (न.)—(१) अंगाई गीत (२) टोळकें, टोळी.
 हालवई (हालवई) (न.)—(१) मुलाला हट्ट न लागेल अशा वस्तूंची माळ. (२) टोळकें (३) मळणी (४) अंगाईगीत, ('हालवई')
 हालमो (हालमो) (पु.)—हानी.
 हालहवाल (हालहवाल) (पु. व. व.)—(१) दुर्दशा, सत्यानाश, (२) (वि.) दुर्दशेच्या फेऱ्यात सापडलेले.
 हालहाल (हाल हाल) (अ.)—आताच, यान वेळी.
 हाली (हाली) (स्त्री.)—मुलाला शोषविण्याची शोळी.
 —गोरी—अंगाई गीत.
 हांली (हांली) (स्त्री.)—(१) (अ.)—(१) मोठ्या तोडाचे मडकें.
 —होय खयड्या—बोलांचाही होणे, भांडाभाडी होणे.
 —होय गंभेरी काट्यां घर गाती वगैरेच्या लहणे.
 —होय फोड्यां—(१) भांडण करणे, (२) भांडण करून घर बदलणे (३) कोणत्याही एका कामाला चिकटून न राहणे.
 —होय फोडवुं—पोटावर पाय देणे (लाभ).
 —होय फोडी नाव्युं—(१) नुकमान करणे, वाटोळे करणे (२) होके फोडणे (३) मारणे.
 —होय फुटवुं—(१) चरितायांचा नाश होणे (२) रहस्य फुटणे.

हारो (हारो) (पु.) (१) गमावणी (२) पण निवड यानाच होणारा फुटवुं.
 हाहा (हाहा)—(१) (अ.) हुडका (२) (स्त्री.) हांती, स्वस्थता —स्वस्थता घेणे, मजग, स्वस्थता मिळणे.
 हाह्यो (हाह्यो) (अ.)—अवश्य, होयच.
 हांयवो (हांयवो) (पु.)—कुदळ.
 हांयियो (हांयियो) (पु.)—समाप्त, लिहिताना कागदाच्या डाव्या बाजूला सोडलेली पट्टी, 'मार्जिन.'
 हांयरी (हांयरी) (स्त्री.)—(१) फजीती (२) मस्करी.
 हांही (हांही) (स्त्री) (२) भावभाव, मजग. (३) आरामाचे स्थान.
 हाळी (हाळी) (पु.)—नांगराने शेती करणारा शेतकरी.
 हाळो (हाळो) (पु.)—(१) नांगरणारा, शेतकरी (२) पती (३) पुरुष.
 हिक्काण (हिक्काण) (न.) (१) रसम (२) तारजमोडा, गोंगाट.
 हिक्कड (हिक्कड) (वि.)—(१) भावना-हृदय-शून्य, कठोर (२) कोणादी न मिळणारे.
 हिक्कळ (हिक्कळ) (न.)—पायसामुळे याजणारी अतिशय थंडी.
 हिक्काळ (हिक्काळ) (वि.)—(१) भ्याड, बायल्या (२) अभय, नीच, हीन.
 हिक्काको (हिक्काको) (पु.)—गर्दी किंवा गर्दीतला धक्का.
 हिक्करन (हिक्करन) [अ.] (स्त्री.)—आपले गाव किंवा जन्मभूमी सोडून निघून जाणे.
 हिक्कावुं (हिक्कावुं) (अ. क्रि.)—धुरणे, मनात जळत राहणे.
 हिक्कोळो (हिक्कोळो) (पु.)—हिंशेळा, शोपाळा.
 —होय चढवुं निहाय न होऊ येणे, भक्ते पायला लावणे.
 हिक्कायन (हिक्कायन) [अ.] (स्त्री.)—अभय.
 हिक्कायन (हिक्कायन) [अ.] (स्त्री.)—(१) तरफदारी, समर्थन. (२) जमीनमान्यात केलेली वाद.
 —नी (वि. व. व.)—समर्थन करणारा-पक्षपाती-मनुष्य.
 हिक्कावुं (हिक्कावुं) (अ. क्रि.)—(१) हिक्काने जळून जाणे (२) मनात जळत-कुदत राहणे. (३) कृश होणे.
 हिक्काळ (हिक्काळ) (स्त्री.)—(१) चळवळ.
 हिक्कामो (हिक्कामो) (पु.)—खंबीर प्रयत्न (२) बंड.
 हिक्कावुं (हिक्कावुं) (अ. क्रि.)—हलविले जाणे.
 हिक्कावुं (हिक्कावुं) (स. क्रि.)—हालविणे.
 हिक्कोळुं (हिक्कोळुं) (स. क्रि.)—भोके देणे.
 हिक्कोळो (हिक्कोळो) (पु.)—(१) बारीक काटेची उसळी (२) लांब शोका. (३) गंमत, मजा.
 —खावो—शोके घेणे.

-छे शब्दयुं-(१) शोकयावर शोके घेणे (२) मशी करणे.
 हिलोल(ळ) (हिलोल-ण) (पु.)-(१) तरंग, भारीकू लट,
 (२) मनाचा तरंग.
 हिसाव (हिसाव) [अ.] (पु.)-(१) गणित
 (२) जमाखर्चाचा-देण्यापेण्याचा-हिशेव (३) तोंडचा हिशेव,
 (४) मर्यादा, नियम.
 -चलवणे-देणे भागविणे.
 -मल्लो-(१) हिशेवकारण (२) मर्यादा मजबूत राखणे जाणे.
 -राखणे-(१) हिशेव ठेवणे (२) मर्यादा-मान संभाळणे.
 -किताय (पु)-थोड-लतायणी ह. जमाखर्चाच्या घड्या.
 -मे (अ.)-हिशेव करून पाहता, हिशेवाने.
 हीक (हीक) (स्त्री.)-(१) उचकी (२) सणक, गुळ
 (३) स्वरा (४) दम.
 हीका (हीका) (स्त्री.)-आचका (मरतेघळचा).
 हीचयुं (हीचयुं) (अ. क्रि.)-कुलविणे.
 हीचयुं (हीचयुं) अ. क्रि.)-बोला लागणे, हुलकी लागणे.
 हीचको (हीचको) (पु.)-(१) लोकां (२) लोकां, लोक.
 हीचोळयुं (हीचोळयुं) (स. क्रि.)-शोके घेणे.
 हीण (हीण) (वि.)-(१) अधम (२) हलक, उतारते
 (३) मिश्रित (४) शिवायचे, न मिमळलेले, न पातळलेले.
 -कमाड (वि.)-निरुपयोगी, बिनकमायने.
 -पन (स्त्री. न.)-लॉचलन, हीनपणा.
 -युं (स. क्रि.)-(१) टिणविणे, धिक्कारणे.
 हीडळा (हीडळा) (स्त्री.)-हिडण्याची-चालण्याची-पद्धती, चाल.
 हीर (हीर) [स.] (पु.)-(१) रेखीम (२) तेज, कांती, नूर
 (३) सख, देवत (४) प्रेम (५) हिमत, धैर्य.
 -गुमावयुं-तेज गुमावणे,
 -हारयुं-अन्न जाणे.
 हीरणी गोपाळ (हीरणी गोपाळ) (पु.)-कालीचा कमाडे नाडी
 आणि क्षणाची फुरसत नाही असा माणूस.
 हीरो (हीरो) (पु.)-(१) धावा (२) नुरगान.
 हुडकाययुं (हुडकाययुं) (स. क्रि.)-पुडकायणे.
 हुडताययुं (हुडताययुं) (स. क्रि.)-(१) हुडत करणे, गुच्छ करणे
 (२) धमकावणे.
 हुडने बतन (हुडने पतन) [फा.] (न.)-देशप्रेम.
 हुमलो (हुमलो) (पु.)-हडा, आक्रमण, चढाई.
 हुमन (हुमन) [अ.] (स्त्री.)-साख, पत, अड.
 हुलराययुं (हुलराययुं) (स. क्रि.)-मुलाला वर उडवून
 खेळविणे, शोकयावर शोके देणे.
 हुं (हुं) (सर्व.)-प्रथम पुढा एकत्रचन, मी.
 -पणुं (न.)-मीवणा, अहंकार.

-पणुं (न.)-मीवणा.
 -पणुं (वि.)-अभिमान, अहंकारी.
 हुंसायुं (हुंसायुं) (स्त्री.)-गुरस, शपथा,
 हुंसायुं (हुंसायुं) (पु.)-मोडणाचा कोलाहल.
 हुकाहुक (हुकाहुक) (स्त्री.)-बानराचे हुपहुप.
 हुंकयुं (हुंकयुं) (अ. क्रि.)-(१) आगूर होणे, (२) जकड करून
 पुर करणे.
 हुडियामण (हुडियामण) (न.)-हुंकीच्या घटायाचा वर.
 हुंकी पाकरी-हुंकीचे-चेकचे पेसे देण्या-पेण्याची मुदत होणे.
 -शिकारवी-हुंकीत विहिड्याप्रमाणे पेसे देणे.
 हुंकी (हुंकी) (पु.)-पकड, पकड, हुंकी.
 हुंकी (हुंकी) (पु.)-पकड, पकड.
 हुचहु (हुचहु) [अ.] (वि.)-हुचहुच, संतोनेत.
 हुरी (हुरी) [फा.] (स्त्री.)-अभरा.
 हुल्लु (हुल्लु) (अ. क्रि.)-(१) मोगम रावणे. (२) हुंकेमुक्त होणे.
 हुक (हुक) (स्त्री.)-(१) ऊब (२) लाक्ष. आभय, मन्त्रीचा
 हात.
 -पळवी-ऊब घेणे.
 हुंर (हुंर) (स्त्री.)-(१) होम, उगाह (२) ओर.
 हुं (हुं) (स्त्री.)-धैर्य, हिमत.
 -पुर्वी-(१) हळुता पुरी होणे (२) मदत करणे.
 हुं (हुं) (अ.)-(१) विरमयाचा किवा धमकीचा उद्गार.
 (२) अं !
 हुंकयुं (हुंकयुं) (अ. क्रि.)-ओदधस्तीत असणे.
 हुं (हुं) (पु.)-पणुं.
 हुं (हुं) (पु.)-पणुं.
 -लाण (न.)-गालाचा भाग.
 -लुं (वि.)-सळचे.
 -ळ (अ.)-गाली.
 -ठाण(णुं) (न.)-(१) उतरती (२) (वि.) हलक्या
 मजबूत जाडीचे.
 -हुं (वि.)-(१) उतरने (२) गाली.
 -डे (अ.)-गाली.
 -डे बेसयुं-(१) तळाचा साचणे (२) कंटाळून किवा थकून
 एखादे काम सोडून स्वस्थ राहणे (३) रसातळाचा जाणे,
 गाली घसणे.
 हुं (हुं) (स्त्री.)-(१) खोडा (२) खोदणे (३) गरोदर स्त्रीला
 ठराविक वेळी होणाऱ्या शारीरिक वेदना. उदा० ओकाच्या
 वरून ('ऊरवीची वेद') (४) तिकाण्याच्या वेदना नाडा
 (५) वेद.

हेडकी (हेडकी) (स्त्री.)-उचकी.

-ऊपडवी, भाववी-उचकी येणे.

हेडियो (हेडियो) (पु.)-विकावयाच्या वेलांचा तांडा घेऊन जाणारा, हेड.

हेडी (हेडी) (स्त्री.)-(१) विकावयाच्या वेलांचा तांडा (२) बरोबरी.

हेडो (हेडो) (पु.)-फार प्रेम, भासत्ती.

हेत (हेत) (न.)-प्रेम, स्नेह.

-छावयुं-प्रेम किंवा स्नेहभाव निर्माण करणे.

-मडुं (वि.)-माया नसलेले.

-स्वी (वि.)-हितैषी.

-ताळ(-ळ) (वि.)-मायाळ.

हेवक, न (हेवक, न) (स्त्री.)-हवक, धास्ती.

-खावी-धास्ती घेणे.

हेयतायुं (हेयतायुं) (अ. क्रि.)-हवकणे.

हेमक (हेमक) (वि.)-(१) मूर्ख, बेभकली (२) डरपोक, भ्याड.

हेमक्षे(-खे)म (हेमक्षे-मे-म) (वि.)-सुरक्षित, कुशल.

हेरत (हेरत) (स्त्री.)-आश्चर्य, नवल.

-पामयुं-आश्चर्यचकित होणे.

-पमाडयुं-चकित करणे.

-मद-चकित झालेल्या स्त्री लं.

हेरफेर (हेरफेर) (वि.)-(१) बदललेले, फेरफार झालेले.

(२) बदलाबदल झालेले. (३) फेरफार (४) फरक, फेर.

हेरवयुं (हेरवयुं) (स. क्रि.)-रोज तहकूब ठेवणे.

हेरान (हेरान) [अ.] (वि.)-घस्त, हेराण.

-गन(-ति) (स्त्री.)-पीडा, त्रास, छळ.

हेरियुं (हेरियुं) (न.)-(१) हळूच-गुपचूप-ग्राहणे.

(२) कवडसा (३) झोला, डुलकी. (४) होडीला वारा येईल तसे फिरविणे.

-यां खायां-होडीत असून वान्याची मजा म्हुटणे.

-यां हेरवां-(१) हळूच-गुपचूप पाहणे (२) दुसऱ्याची छिंद-उगिवा-पाहणे.

हेर-रो (हेर, रो) (पु.)-हेर, गुप्त जासूद.

-रुं (न.)-(१) हेरण (२) कवडसा.

हेरोफेरो (हेरफेरो) (पु.)-(१) हेलपाटा, खेप टाकण्यासारखे काही कामकाज.

हेल (हेल) (स्त्री.)-(१) ओडो, बोजा (२) विकण्याकरिता गाडीत भरलेल्या लाकूड-गोवऱ्या (३) लाकूडांची वा गोवऱ्यांची भरलेली गाडी (४) डोक्यावर घेतलेला किंवा घ्यावयाचा हंडा व घागर (५) डोक्यावरून बोजा वाहण्याची मजुरी (६) मजुरीचे काम.

-करी (पु.)-माग.

हेलकारो, हेलरो, हेलो (हेलकारो, हेलरो, हेलो) (पु.)-घफा.

हेलपाटो (हेलपाटो) (पु.)-हेलपाटा.

हेली (हेली) (स्त्री.)-(१) पावसाची झाड, सतत वृष्टी

(२) मैत्रिणीला उद्देशून वापरलेले संबोधन, 'सखे'

(३) प्रेताची राख.

हेवा (हेवा) (पु. व. व.)-(१) परिचय (२) सवय, शिरस्ता.

हेवातण (-न) (हेवातण-न) (न.)-अहेवपण.

हेवान (हेवान) [अ.]-(१) (वि.) पाशवी (२) (न.) पशू, दोर.

-नियत (स्त्री.)-पशुता, पाशवीपणा.

हेवाल (हेवाल) (पु.)-अहवाल, वृत्तान्त.

हेवायुं (हेवायुं) (अ. क्रि.)-जमणे, जीव रमणे.

हेमियत (हेमियत) (स्त्री.)-(१) सामर्थ्य (२) बजन, प्रतिष्ठा.

हेमियो (हेमियो) (पु.)-गळ्यात गिळताना बरवाली होणारा घाटा.

हेडुं (हेडुं) (न.)-रायय.

हेयुं (हेयुं) (न.)-हृदय, अंतःकरण.

-म्याडी करयुं, -डालययुं-मनमोकळे करणे.

-फुटी जयुं-काही अफळच न चालणे.

-हाथ राखयुं-मनाची स्वस्थता ठेवणे, मन दुमंगू न देणे.

-कळुं ना करेणुं-अत्यंत आश्चर्यकारक.

-कळुल करयुं नथी-(१) धीर होत नाही. (२) विश्वास येत नाही.

-फाटयुं-मनावर मोठा आघात होणे.

हैया उपर राखयुं-सूप संभाळ घेणे, अत्यंत प्रेमाने पालन करणे.

-ना लाळा-जळफळ.

-नी होळी-मनाचे दुःख.

-नुं फुटयुं, -फुटयुं-बुद्धिस्थ.

-नुं सेलुं, -नुं चोर-मनातले जाणवून न देणारे.

-नो हार-गळ्यातला ताईत.

-मां अंगारा उठवा-अंतःकरण जळणे, मनात अतिशय दुःख होत राखणे.

-मां गजनी कानी होवी-मनात अतिशय कपट-बैर-असणे.

-मां गोवलो होवा-मनातील गोष्ट बाहेर न फोडण्याचा गुण असणे.

-उकलत (स्त्री.)-बुद्धी.

-कूट (स्त्री.)-(१) मोठी चिंता (२) अति शोक.

-टयुं (अ. क्रि.)-वेहिमत होणे, धीर खचणे.

-तोड (वि.)-छाती फुटण्याइतकी मंहेनत करणारे.

—धारण (छी.)—(१) संतोष, समाधान (२) खात्री.

—फुडुं (वि.)—मूढ, बेअक्कल.

—रयुं (वि.)—मनातले बाहेर न समजून देणारे.

—सूनुं (वि.)—(१) मूढ, बेअक्कल (२) निष्ठुर.

—छुं (वि.)—प्रेमळ.

हये सेयु होडे—जे पोटात ते ओठात.

—धरयुं—घरोघर लक्षात घेणे.

—हाथ रसेवो—धीर राहणे.

—हाथ मुकाववो—रयाववो—धीर धरायला सांगणे.

—हाथ रायवो—धीर बाळगणे.

होहयां (होहयां) (अं.)—टहर, तुमीने उद्गार.

—करयुं—गट्ट करणे.

होकारयुं (होकारयुं) (सं. क्रि.)—शिव्या ठपका देणे.

होकार (होकार) } (पु.)—ओरडून हाका मारणे.

होकारो (होकारो) (पु.)—(१) 'हो', होकार (२) ओरडणे.

होज (होज) [अ.] (पु.)—हौद.

होजरी (होजरी) (स्त्री.)—फोडा, जडर, पोट.

होंची (होंची) (अ.)—गाढवाच्या ओरडण्याचा आवाज.

होठ (होठ) (पु.)—ओठ.

होड (होड) (स्त्री.)—पेज.

—मां ऊनरयुं—पेज मारणे, पेजेत भाग घेणे.

होडो (होडो) (पु.)—(१) झाकण (२) छाट.

होहो (होहो) (पु.)—(१) होवा (हत्तीघरचा) (२) हुदा, पदवी, अधिकार.

होहेंदार (होहेंदार) (वि.)—अधिकार असणारा, अधिकारी.

होनार (होनार) (वि.)—होणारे, घडणारे.

—व (स्त्री.)—(१) घडणार ती घटना, भविष्य (२) अचानक घडणारी गोष्ट.

होवाळो (होवाळो) (पु.)—लोकांत प्रसिद्धी, चर्चा किंवा फजीती.

होवळयुं (होवळयुं) (सं. क्रि.)—मालविणे, विसविणे.

होवाट होवाट (पु.)—पळापळ.

होवापणुं (होवापणुं) (नं.)—अस्तित्व.

होवायुं (होवायुं) (अ. क्रि.)—घाबरून जाऊन पळापळ करणे.

होयुं (होयुं) (अ. क्रि.)—असणे, अस्तित्वात येणे.

होश (होश) [फा.] (पु.)—(१) शुद्धी, भान (२) शक्ती, पाणी.

—ऊडी जबा—(भीतीने किंवा संकटामुळे) शुद्धी नाहीशी होणे, घाबरून जाणे.

—मां आययुं—शुद्धीवर-भानावर येणे.

—कोश (पु. व. व.)—शुद्धी-भान, धैर्य.

होशवार (होशवार) [फा.] (वि.) (१) हुपार, चलायच, निपुण. (२) साक्ष (३) समजूनदार, अक्कलवंत.

होहा, हो (होहा, हो) (स्त्री.)—(१) गडबड, गांगाट.

(२) जाहिरात किंवा लोकांत चर्चा (३) एलबळाट.

—कार (पु.)—हाहाकार.

होळयुं (होळयुं) (सं. क्रि.)—केस विवरणे.

होळीयो (होळीयो) (पु.)—(१) पूर्ण रक्कमपुढे केले जाणारे '—' असे चिह्न; उदा. '५०/—' (२) होळी खेळणारा.

—युं (नं.)—होळी खेळण्याने होणारा मोह.

होशा (—स) (स्त्री.)—होव, उत्साह.

—शी, —छुं (वि.)—होशी, उत्साही.

होशा (—सा) तोडी (—सी) (स्त्री.)—मी की तू अशी स्पर्धा, ओढाताण.

પરિચિદ્રે

૧. ગુજરાતી વર્ણમાલા

અ (અ), આ (આ), ઇ (ઈ), ઈ (ઈ), ઉ (ઉ), ઊ (ઊ),
 ઋ (ઋ), ૠ (ૠ) ઐ (ૡ), ઔ (ૢ), ઔ (ૣ),
 અં (અં), અઃ (અઃ)

ક (ક), ખ (ખ), ગ (ગ), ઘ (ઘ),
 ચ (ચ), છ (છ), જ (જ), ઝ (ઝ)
 ટ (ટ), ઠ (ઠ), ડ (ડ), ઢ (ઢ), ણ (ણ)
 ત (ત), થ (થ), દ (દ), ધ (ધ), ન (ન)
 પ (પ), ફ (ફ), બ (બ), ભ (ભ), મ (મ)
 ય (ય), ર (ર), લ (લ), વ (વ)
 શ (શ), ષ (ષ), સ (સ)
 હ (હ), ળ (ળ)

૨. મહિને વ તિથ્યાંની નાંવે

ગુજરાતી ચારાસદીતીલ મરાઠીદૂન વેગઝ્યા રીતીને લિહિલી જાણારી વિશેષ અક્ષરે

જા (જા), જી (જી), જુ (જુ), જૂ (જૂ), રૂ (રૂ)

ટીપ : 'ક્ષ' વ 'ન' હી અક્ષરે ગુજરાતી વર્ણમાલેત 'કૂ+પ' આણિ 'જૂ+જ' અક્ષી જોડાક્ષરે માનલી આદેત.

મહિન્યાંની નાંવે

(વિક્રમ સંવત્)

- ૧ કારતક
- ૨ માગશીર
- ૩ પોષ - (પોસ)
- ૪ માહ - (માધ)
- ૫ ફાગણ
- ૬ ચૈત્ર
- ૭ વૈશાખ
- ૮ જેઠ
- ૯ અષાઢ
- ૧૦ શ્રાવણ
- ૧૧ ભાદરવો
- ૧૨ આસો

તિથ્યાંની નાંવે

- ૧ પાંચો (પું)
- ૨ બીજી (સ્ત્રી.)
- ૩ તીજી (સ્ત્રી.)
- ૪ ચોથી (સ્ત્રી.)
- ૫ પાંચમ (,,)
- ૬ છઠ (,,)
- ૭ સાતમ (,,)
- ૮ આઠમ (,,)
- ૯ નોમ (,,)
- ૧૦ દશમ (,,)
- ૧૧ અગિયારશ (-સ) (,,)
- ૧૨ બારશ (-સ) (,,)
- ૧૩ તેરસ (,,)
- ૧૪ ચૌદશ (-સ) (,,)
- ૧૫ પૂર્ણિમા-પૂનમ (,,)
- ૩૦ અમાવ (-યા) સ્યા,
અમાસ (સ્ત્રી.)

૩. ગુજરાતી અંક

અંક	ગુજરાતી	મરાઠી	અંક	ગુજરાતી	મરાઠી
૧	એક	एक	૩૯	ઓગણચાલીસ	एकूणचाळीस
૨	બે	दोन	૪૦	ચાલીસ	चाळीस
૩	ત્રણ	तीन	૪૧	એકતાલીસ	एकैचाळीस
૪	ચાર	चार	૪૨	બેતાલીસ	बैचाळीस
૫	પાંચ	पांच	૪૩	ત્રેતાલીસ	त्रैचाळीस
૬	છ	छहा	૪૪	ચૃતાલીસ	चव्वैचाळीस
૭	સાત	सात	૪૫	પિરતાલીસ	पंचैचाळीस
૮	આઠ	आठ	૪૬	છતાલીસ	शेहैचाळीस
૯	નવ	नऊ	૪૭	સતતાલીસ	सत्तैचाळीस
૧૦	દશ(-સ)	दहा	૪૮	અડતાલીસ	अडैचाळीस
૧૧	અગિપાર	अकरा	૪૯	ઓગણપચાસ	एकूणपचास
૧૨	બાર	बारा	૫૦	પચાસ	पचास
૧૩	તેર	तेरा	૫૧	એકાવન	एकवावन
૧૪	ચૌદ	चौदा	૫૨	બાવન	बावन
૧૫	પંચર	पंधरा	૫૩	ત્રેપન	त्रेपन
૧૬	સોળ	सोळा	૫૪	ચોપન	चोपन
૧૭	સતર	सतरा	૫૫	પંચાવન	पंचावन
૧૮	અઠાર	अठरा	૫૬	છપન	छपन
૧૯	ઓગણીસ	एकोणीस	૫૭	સત્તાવન	सत्तावन
૨૦	વીસ	वीस	૫૮	અઠાવન	अठावन
૨૧	એકવીસ	एकवीस	૫૯	ઓગણસાઠ	एकूणसाठ
૨૨	બાવીસ	बावीस	૬૦	સાઠ	साठ
૨૩	તેવીસ	तेवीस	૬૧	એકસઠ	एकसष्ट
૨૪	ચોવીસ	चौवीस	૬૨	બાસઠ	बासष्ट
૨૫	પંચવીસ	पंचवीस	૬૩	ત્રેસઠ	त्रेसष्ट
૨૬	છવીસ	सवीस	૬૪	ચોસઠ	चौसष्ट
૨૭	સત્તાવીસ	सत्तावीस	૬૫	પાસઠ	पासष्ट
૨૮	અઠાવીસ	अठावीस	૬૬	છાસઠ	सासष्ट
૨૯	ઓગણત્રીસ	एकोणतीस	૬૭	સાસઠ	सससष्ट
૩૦	ત્રીસ	तीस	૬૮	અસઠ	अससष्ट
૩૧	એકત્રીસ	एकतीस	૬૯	ઓગણીતેર	एकूण सत्तर
૩૨	બત્રીસ	बत्तीस	૭૦	સિત્તર	सत्तर
૩૩	તેત્રીસ	तेहतीस	૭૧	એકોતેર	एकाहत्तर
૩૪	ચોત્રીસ	चौतीस	૭૨	બોતેર	बहात्तर
૩૫	પાંત્રીસ	पस्तीस	૭૩	તિઓતેર	त्याहत्तर
૩૬	છત્રીસ	छत्तीस	૭૪	ચૃંઓતેર	चौ-याहत्तर
૩૭	સાત્રીસ	सद्तीस	૭૫	પંઓતેર	पंचाहत्तर
૩૮	આઠત્રીસ	अडतीस	૭૬	ઓતેર	शहात्तर

અંક	ગુજરાતી	મરાઠી	અંક	ગુજરાતી	મરાઠી
૭૭	સતીતેર	સત્યાહત્તર	૯૩	ત્રાણું	ત્ર્યાણવ
૭૮	અટ્ટીતેર	અઢ્યાહત્તર	૯૪	ચોરાણું	ચૌત્ર્યાણવ
૭૯	ઓગખ્યાએંશી	ઍકૂળએંશી	૯૫	પંચાણું	પંચાણવ
૮૦	એંશી	એંશી	૯૬	છન્નું	દાહાણવ
૮૧	એકયાશી	ઍકયાએંશી	૯૭	સત્રાણું	સત્ર્યાણવ
૮૨	બ્યાશી	બ્યાએંશી	૯૮	અઠાણું	અઢ્યાણવ
૮૩	ત્ર્યાશી	ત્ર્યાએંશી	૯૯	નવાણું	નબ્યાણવ
૮૪	ચોરાશી	ચૌત્ર્યાએંશી	૧૦૦	સો	શંભર
૮૫	પંચાશી	પંચ્યાએંશી	૧૦૧	એક સો એક	ઍકસોઍક
૮૬	છયાશી	દાહાએંશી	૧૫૦	એક સો	ઍકસોપચાસ, દીઢસો
૮૭	સત્ર્યાશી	સત્ર્યાએંશી		પચાસ, દોઢસો	
૮૮	અઢ્યાશી	અઢ્યાએંશી	૨૦૦	બસો	દોનસો
૮૯	નવ્યાશી	ઍકૂળનલ્લદ	૨૬૯	બસો નવાણું	દોનસો નલ્લ્યાણવ
૯૦	નેવું	નલ્લદ	૧૦૦૦	હજાર	હજાર
૯૧	એકાણું	ઍકયાણવ	૭૫૬૧૭	પંચોતેર	પંચાહત્તર હજાર
૯૨	બ્યાણું	ત્ર્યાણવ		હજાર છસો સત્તર	સદાસો સતરા

૪. પાઠે ૬.

પાઠે મ્હણણ્યાની રીત

નિમકી (અર્ધાના આંક)

૨ × ૧ = ૨	એ એકા એ	બે એકે બે	૧ × ૧૧ = ૧૧	એક અર્ધે અર્ધો	એક નિમ્મે નિમ્મે
૨ × ૨ = ૪	એ દુ આર	બે દુળે ચાર	૨ × ૧૧ = ૨૨	એ અર્ધે એક	બે નિમ્મે એક
૨ × ૩ = ૬	એ તરી છ	બે ત્રીક સહા	૩ × ૧૧ = ૩૩	ત્રીન અર્ધે દોઢ	ત્રીન નિમ્મે દીઢ
૨ × ૪ = ૮	એ ચોક આઠ	બે ચોક આઠ	૪ × ૧૧ = ૪૪	ચાર અર્ધે એ	ચાર નિમ્મે દોન
૨ × ૫ = ૧૦	એ પંચા દસ	બે પંચે દહા	૫ × ૧૧ = ૫૫	પાંચ અર્ધે અઢી	પાંચ નિમ્મે અઢીચ
૨ × ૬ = ૧૨	એ છક બાર	બે સક ચારા	૬ × ૧૧ = ૬૬	છ અર્ધે ત્રણ	સહા નિમ્મે ત્રીન
૨ × ૭ = ૧૪	એ સાત્રા ચૌદ	બે સાતે ચૌદા	૭ × ૧૧ = ૭૭	સાત અર્ધે સાડાત્રણ	સાત નિમ્મે સાઢેત્રીન
૨ × ૮ = ૧૬	એ અઠા સોળ	બે આઠે સોઢા	૮ × ૧૧ = ૮૮	આઠ અર્ધે ચાર	આઠ નિમ્મે ચાર
૨ × ૯ = ૧૮	એ નવા અઢાર	બે નવે અઢરા	૯ × ૧૧ = ૯૯	નવ અર્ધે સાડાચાર	નઠ નિમ્મે સાઢેચાર
૨ × ૧૦ = ૨૦	એ દાન વીસ	બે દાહે વીસ	૧૦ × ૧૧ = ૧૧૦	દસ અર્ધે પાંચ	દહા નિમ્મે પાંચ

વ્યવહારાંતીલ પૂર્ણાંક-અપૂર્ણાંક

૧.	પા	પાવ	૧.	સવા	સલ્વા	૨.	સવાએ	સલ્વાદોન
૧૧.	અર્ધો	અર્ધા, નિમ્મા	૧૧.	દોઢ	દીઢ	૨૧.	અઢી	અઢીચ
૧૧૧.	પોણું	પાઠળ	૧૧૧.	પોણાએ	પાવણેદોન	૨૧૧.	પોણાત્રણ	પાવણેત્રીન

